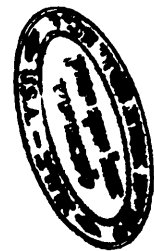

הועתק והוכנס לאינטרנט
 www.hebrewbooks.org
 ע"י חיים תשס"ט

ספר
 לבוש הבוץ והרמז
 15

הוא הלבוש הרבועי מלבוש המלכות אשר חבר הנאות
 מוה"ר מרדכי יצ"ו נקרא יפה וקרא שמו לבוש
 הבוץ והרמז על שם הפסוק ומרדכי יצא בלבוש
 מלכות וגומר ותברך בוך והרמז זה והוא כלל
 כל דלי סדר נשים המעוררים בשור אבן
 העזר כמבואר בהקדמה ראשונה
 הנדפסת עם שנים לבושים
 הראשונים אשר הם
 לבוש
 התכלת ולבוש החור ע"ש :

נרפס פה קק פראג הפירדה

חחת ממשלת אדונינו הקיסר רומי רודלפוס י"ה ותמנשא מלכותו אכיר

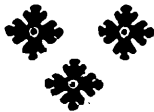
היום יוס ד' יכ יומש נראש קראש אכ טלע לט"ק

על ידי משה בן מרדכי בצלאל כ"ץ זצ"ל מחוקק

הקדמה

כאשר שמענו כן ראינו רב טוב לבית ישראל גמלים ה' ג'רחמיו וכרוכב חסדיו על ידי הגאון מרנאורבנא מוהר"ר סרדכי יפה ש'ן מעשה ידיו להתפאר במעשה לבנת הספיר ובעצם השמים לשהר מודעת זאת בכל הארץ כי נפוצו בכל תפוצות ישראל ספריו ובכל הארץ יצא קו קו החכמה הוליד והצמיח ונתן זרע לזרוע ולחס לאכול כי הכין צידה ומזון לכל איש ואיש די סיפוקו צרר בכנפיו את הכל וכח מעשיו הראה ו'עמו הפוך בה והפוך בה דבולה בה ולא ימוש ספר הזה מפ'ך כי ממנה פנה מסנו יחר לא תחסר כל במ דבר גדול ולא דבר קטן ולפסגראו עשה זר זהב ומלכושי כבוד בגדי משי ב'ן וארגמן לוח הרמזים סימני הדינים הכין ופעל המחבר יצ'ו לבקש את נרדף ולהשיג אותו על נקלה אשר תעוף עין בו וימצארו האיש חונה לצבאותיו באותוחיו על פי הסימנים והציונים אבן העזר למבין ימצא פנוחה ומרגועה לנפשו ומאז נפמן החיבור הנכבד הלזה על פני כל האדמה רבו עליו קופצים הרבה מאד והוצרך ליתן שנית אל היושבים ראשונה במלאכת הדפוס הלא שתיים אלה יעידון יגידון על שלימות וסעלות החיבור ומחברו אשר ראה אור גדול ודר שסחה ושטון ויקר / ומרדכי יצא בלב'ש מל'ת וכבודו במקומו ינוח ; וככן אעתיר ואפרוש כפי אל ה' ימים על ימי מלך תוסיף שנהתיו כמו דור דור למען יזכה וזכה עוד את הרבים זה שבתו כל ימי חייו בבית ה' לאורך ימים ; פי המדבר כיוסף סופר ס'ל מפחנא כותב וחותם :

LIBRARY
NABEUL (Tunis)

LIBRARY
NABEUL (Tunis)

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות פריה ורביה

דיני פריה ורביה ושלא לעמוד בלא אשה ובו יד סעיפים :

א יתברך שמו של הקב"ה אשר חפץ בשוב כריתות כי יודע בשער חכמתו ית' שאין טוב לאדם היותו לבדו עשה לו עזר כנגדו רבתיב לא טוב היה אדם לבדו אע"פ שיהיה עור כנגדו ומפני שהיתה אחת מן הכתנות כבריאת האדם שיפרה וירבה דכתיב כי לא הוהו בראה לטבת יצר' עשה זה העזר בזה האופן שעל ידה יוכל לפרות ולרבות דכתי' ויבן את אה הצלע עשאו כמו בנין קצר למעלה ורחב למטה לקבל החלד וע"כ צוהו לרבק בעזר זה שעשה לו דכתי' ורבק כאשתו סאו חתיה לו גם היא לעזר ולהועיל בכל צרכיו לא לכד בענין הפריה ורביה ולכן חייב כל אדם לישא אשה לפרות ולרבות ובל מי שאינו עוסק בפרי' ורבי' כאלו שופך דמי' דכתיב שופך דם האדם באדם דמו ישפך וממ"ד ליה ואתם פרו ורבו כלומר ואתם לא תעשו כן אלא פרו ורבו האם לא תפרו ותרבו הרי אתם כשופכי דמי' וכאלו מסעש בדמו אלדי' דכתי' כי בצלם אלקי' עשה את האדם וסמוך ליה ואתם פרו ורבו כלומר ואם לא תפרו ותרבו אז צלם אלקי' במילא יתמעט כי הראשונים ימותו וגורם לשכני' שהסתלק מישראל דאמרין אין הסכינה שורה בפתות מב' אלפי' וב' רבבות מישראל דכתיב זכנחה יאמר טובה הרבנו אלפי ישראל מיעוש רבבות שנים ומיעוש אלפי שני' ואם כן הרי שהיו ישראל ב' אלפי' וב' רבבות ומת אחר מהם וזה לא עסק בפריה ורביה נמצא שזה גורם לשכינה שתסלק מישראל אי נמי דכתיב להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו בזמן שזרעך אחריו שכניה שורה אין זרעך אחריו על מי שורה על העצים או על האבני' ולא עוד אלא שחייב מיתה דכתיב ובנים לא היו להם וימותו האם היו להם בני' לא מתו וכל מי ששורה בלא אשה שורה בלא טובה דכתי' לא טוב היות אדם לבדו בלא ברבה דכתי' נבי יחזקאל להניח ברבה אל ביתך בלא שמחת דכתיב ושמחת אתה וכתיו ואין בית אלא אשה כלומר שאין ישיבת וקביעת דירת הבי' בלא אשה כי צריך הו' בעצמו להיות סרוד לעסוק בצרכי ביתו ויש לו עצבון רוח גדול בזה והרי שריו גם בלא שמחה בלא תורה דכתי' האם אין עזרתיו בי ותושיה נדחה ממני כלומר שאם אין עזרתו שהיא אשתו אצלי חושייה התורה נדחה ממני כי צריך אני בעצמי לעשו צרכי ביתי ותלמודי מסתכחתי בלא חומה רכתי' נקבה תשוב נבר כלום תקיף עליו וחסוכבנו כחופה להצלו מהרהורי' רע' ופנעים רעישאם היא בעזרת צרכיו הרי היא לו לחימה ואם הוא שריו בלא היא שריו בלא חומה בלא שלום ורכיב וידעת כי שלום אהלך כלומר בזמן שיש לך אהל שהוא אשה דכתיב שובו לכם לאהליכם אזי ידעת שלום ביתי' ובלא אשה אינו נקרא אדם דכתיב זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם כלומר אחר שהיו זכר ונקבה בראם אדם וקודם לכן לא נקרא אדם וכיון שנחטא אשה עונותיו מתפקקין כלומר נסתחטמין דכתי' מציא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' מלשון פוקקין נקבים

ב ומפני שמצותה גדולה כל כך אחול שאין מוכרין ס"ת אלא כדי ללמוד תורה ולישא אשה :

ג וקבעו ח"ל זמן למצוה זו עד שיהיה בן י"ז שנים שלימים דהיינו בשנת י"ח ואיפשר לי לאסמכיה על מקר' זה לא שובו ה' האדם לבדו טוב כגמטרי' י' כלומר אמר השי' הרי אין האדם כבן טוב שיהיה לבדו שהרי הו' יותר מבן טוב שרדי הוא כבן עשרי' כמו שאמרו בסדר' על הן האדם היה כא' ממנו כלום בן עשרי' כמניין היה וחייב בעונשים מ'ק'ש' דמבן טוב ואילך לא יהיה לבדו אלא ישא אשה וכת' מציא אש' מצא טוב כלומר

הלכות פריה ורביה

כשימצא האדם עצמו בן טוב שהוא י' או ימצא אשה והזקיק כשחיה מחליו שאז נשא אשה כתו של יסעי' אמר חי חי יורוך כמוני היום אב לבנים וגומר ומצוה מן המוכרח בן י"ז שנה שיבא באדם היצר דרע שהוא השטן ואז יאמר לו נירא בעינא דלטנ' שאשתו הציל אותו ממנו אבל בפחות לא שערין אינו איש ואינו ראוי להוליד והווי בעילתו בעילת זנות ולכל החזר לא יעבור דלינשא עשרים שנה כמו שהיה אדם הראשון בעת הבריאה כבן עשרים כדלעיל ולא עוד אלא שאם עברו עליו עשרים שנה ולא נשא כ' כופין אותו לישא אשה כדי לקיים מצות פריה ורביה אלא שבזמנינו זה אין דינו תקיפה כ' על היוונין לכך אין כופין שום אדם לישא אשה כבן עשרים וכך מי שלא קיים פריה ורביה וביא לישא אשה שאינה בת בני' כגון עקרה וזקנה וקטנה מישים שחושק בה או מטוס מכון שלה אע"פ שפרינא היה לנו למחות בו לא נהגנו בכמה דורות לדקק בענין היווני' מפני שלא היה בידם למחות ואפילו כנשא אשה ושהה עמה י' שנים לא נהגו לכופו אותו לגורשה אע"פ שלא קיים פריה ורביה וכך כשאר עניני זונגים ובלבד שלא יהא אסורה עליו איסור מפורסם :

ד מיהו מי שידוע בעצמו שאם ישא אשה לא יהא לו אפטרות ללמוד תורה שיצטרך לטרוח כמזונות אשתו וכניו והוא בן עשרים שנה אף על פי כן אינו חייב לישא אשה אם אין יצרו מתגבר עליו שהעוסק במצוה פטור מן המצוה עד זמן אשר ישער בנפשו שלא כריסו בתורה ובלבד שלא יחבטל מפריה ורביה בכל וכל אבל אם חשקה נפשו בתורה וידבק בה מאוד ליצרו אינו מתגבר עליו כלל אז הוא פטור ממצוה זו שהעוסק במצוה פטור ממצוה אחרת כ' ש' תלמוד תורה :

ה נשא אשה ויש לו בנים ממנה כיון שיש לו זכר ונקבה יצא ידי חובתו בפריה ורביה שכן בתחילת הבריאה לא נבראו יוהר שני' זכר ונקבה בראם ובלבד שהיו בני בנים אבל אם היה הזכר סריס או הנקבה איילונה שאינה ראויים להוליד לא קיים פריה ורביה דעדיין העולם בתוהו בראה קיים כשימותו אלו :

ו היו לו זכר ונקבה כן ובה ומתו והניחו בנים שהניח הכן בן והכתת בין שהניחה הכת כן והבן בת כן

ז שניהם בני' בין שניהם בנות או שמת אחד מהם והניח דוגמת השני וגם השני שאין ואצ"ל אם הניח דוגמת עצמו הרי זה קיים פריה ורביה שהרי מכת בן וכת באויש חולקין וסכריא להו שלעולם צריכין להיות זכר ונקבה אפילו הזכר מן הנקבה והנקבה מן הזכר אבל אם מת אחד מהם בלא בנים והשני הניח בן וכת או שהיו לו שני בני' או שתי בנות ומתו והניחו בן וכת לא קיים פריה ורביה מי שיש לו בן מ' אפילו ממזר ואפילו חרש ואפילו שוטה הרי זה קיים ראיבא שבת שנים החרש והשוטה יש להם נשמה ויוכלו להוליד בן חכם :

ח גר שהיו לו בנים בנותיו ונתגייר הוא ובניו ובנותיו הרי זה קיים מצוה זו שנים בגיותו יש להם יחוס ומתייחסין אחריו שנאמר בע"ה הריא שלח סרודך בלאדן בן בלאדן הרי שייחסו אחרי אביו וגם עתה עורן בניו אבל אם לא נתגיירו בניו לא קיים שכיון שהוא ישראל והם גוים אינם נקראים בניו אבל ישראל שהיה לו בן ונשהפך ל'ל' סקיים דאף על גב שחטא ישראל הוא מיהו בנר שנהגייר בניו עמו וחזרו בניו לסורם יש להסתפק אם קייאם לא וצ' ע' עבר שהיו לו בנים בעבדותו אף על פי ששתחררו הוא והם לא קיים שאינם מתייחסים אחריו אפילו בעכוהו דכתיב שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור ודדי' כאילו אין לו בנים :

ט אף על פי שקיים אדם פריה ורביה דאורייתא ומתה אשתו אסור לו לעמוד בלא אשה מרבוי סופרי' ומפני

5

5

WABE (Tunisia)

* לְפֻשׁ הַבּוֹץ וְאֶרְגָּמָן הַלְבוּת פְּרִיה וּרְבִיחַ * * * *

אסת איסוכן אם אין הראשונה בת גידוסין כנון שנשתמרת או שהוא מן הרין לנרש ואינה רוצה לקבל הנש ממנו מתירין לו ליטא אחרת וכ"ש אם היא ארוסה ואינה רוצה להנשא לו ולא ליפטר ממנו שמתירין לו ליטא אחרת :
יב נשבע שלא יטא אחרת על אשתו ושחתה עשר שנים ולא ילדה על סימן ק"ח :

יג אשה אינה מצווה על פריה ורביה שנאמר פרו ורבו מלאו את הארץ וכבשוה הרי שלא צוה פלו ורבו אלא למי שדרכו לכבוש את הארץ דהיינו האיש ולא האשה ואף על גב דקרינן וכבשוה דמשמע לטון רבים ועל שניהם אומר מכל מקום מרבינן וכבשוה חסד וי' מסמע האיש וכבש את הארץ דוכבש על הארץ דלקמיה קאי והא דקרינן וכבשוה לטון רבים נ"ל אידי שמתחיל הכתוב לרבר כלטון רבים פרו ורבונו' שהוצרך לומר כן מפני דאי אפשר בלא שניהם סיימינן נמי לקרות לשון רבים וכבשוה אבל לעולם היא אינה מצווה לפיכך אם היא שואלת נש בשעת שאינה ראויה ליבנות ממנו אין שומעין לה כאשר יתבאר לקמן בסיון קנ"ד בע"ה :

יד מ"א שנשם היא לא תעמוד בלא איש משום חסדא :

ב שישתדל כל אדם ליטא אשה הגונה וכו' י"א סעיפים :

א לא יטא אדם אשה שישיבה שמץ פסול שכל האשה שיש בה פסול אליה כותב והקצה חותם ואומר אוי לפוסל את זרעו ופונם את משפחתו ולעלמיה לכה אליהו כיפתו והקצה רוצעו כביכול בעצמו מעיד עליו שזרעו פסול שג' שכשייה עדות לישראל אימת' הוי עדות לישראל שהשכש' שכשייה כלומר מעיד שהם שלו במשפח' ישראל הכשרים ואין משרה טבינתו אלא על משפחות המיוחסות שבישראל כל' שאין בהן שמץ פסול שג' בעת ההיא נאום ה' אהיה לאלקים לכל משפחות בית ישראל והם יהיו לי לעם כלום' אותם שהם במשפחות בית ישראל הבשרים יהיו לי לעם שאין בהם שמץ פסול אבל אהם שיש בהם שמץ פסול אינם עמי ולא אסרן אלא כודאי פסולין שנתערבו במשפחות הכשירות שידעו בו שהיא פסול ואע"פ כהתחננו עמי אבל משפחה שנתערבה בה ספק פסול אין צריך לרחקה שכולם יהיו שהורים לעתיד לכה שכן אמ' מלאכי הנביא כנבואתו וזקק אותם בזה וכנסף והיה לה' מנישו סנתה בצדקה פ' שיש באותה פרטה ההנש' על מלאך הבר' שהיא אליה הנביא כמו שאמר עליו כסוף הפרשה הנזכר' שנתה לכה את אליהו הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבות וגו' שפי' שיגיד וידעו זה סבבת של זה הח' סבבתי טל זה כרי שידעו הכל מאי' שכס' ומאיזה משפח' הוא והזקק אם הוכשר או ודאי פסול אותו יגלה כמו שאמר קודם זה ומלאך הברית אשר אתם תפצו' הנה בא אשר ה' צאקות וגו' וכתוב בתריה וישב מעק' זממור כנסף ושהר את בני לוי וזקק אותם כזהב וגו' ודקדקו ר"ל שחו לשון צדקה טיך לומר כמזן נבי מניש מנחה ואמרו אלא ה' קרא שיוקק וישרר את שכשי ישראל מודאי מסורים אבל האחרים כולם יהיו שהור' אפי' אם נתערבו בהן ספק פסול חרו צדקתו טל הק' בת שיעש' צדקה עם משפח' ישראל שנתערבו שיה' את כולם מאחר שדברקו בהן משפחות כשירות הרבה לא יבדילם פתח לעתיד לבא ויכין שהספקו שהורים לעתיד לכה ודאי אליה לא יפגום אותם ר' ל' שלא יגלה אותם הספקות אע"פ שלפני יהיו כולם גלויים לא יגלה אותם ריק הודאות לפיכך אף בזמן הזה מי שראת אחד מיניש ספק פסול אין צריך למנעו ולש' לנלותו ולה' שהרי תהיה בודאי לשרה לעתיד לכה אם אינו יודע דלא עדיפין מאלוה

ההור החטא ואסמכוה אקרא שנאמר לא טוב היות אדם לבדו מ' ארא שאין הכיה דין מצווין לכפו אותו על כך ואפי' היו לו בנים באשה פנוייה שלא היה אשתו מיוחדת לו אין כופין אותו ליטא אשה דהא מ"ס קיים שג' אלא מצוה מ"ס והוא אסמכו אקרא ד"א טוב היות אדם לבדו כלום' לא היהיה היתוועסקי ביהו לבדו אלא יטא אשה בת בנים אם אין לו אשה מיוחדת בכחו לעזרו אבל אם יש לו אשה מיוחדת ושהה עמה' שנים ולא ילדה לו ויש לו בנים מאשה אחרת אינו חייב ליטא אשה אחרת דהא לא לבדו הוא וגם לא לנרש את זו כדי ליטא אשה אחרת בת בנים דהא כבר קיים פרי' ורביה ואם אין ספק בידו ליטא אשה בת בנים אצ"כ יסבור ספר הורה יסבור ס' תויטא אשה בת בנים אע"פ שיש לו כמה בנים ואפי' אם מכיר בעצמו שאינו ראוי להוליד לא יעמיד בלא אשה אלא יטא אשה ואפילו שאינה בת בנים מפני דההור החטא אבל אינו ראוי למבור ס' כדי שיטא אשה שאינה בת בנים נהאלמן וחויט' ליטא אשה והיא בת בנים שסא ירבה ריבוקמש בתוך ביתו שחתקושט עם בניו וסתוך כך נטאו לבו לקחת אשה שהיא מיוחדת לכל שאינה בת מריבה אבל אינה בת בנים הרשות בידוכדי שלא להכניס קטטה וטריבה לתוך ביתו אבל אם לא ימצא אשה כזאת מדאנתו על הקטט אינו ראוי למנו' מליטא אשה כי השרוי בלא אשה שרוי בלא טובה ובלא ברכה כו' וגם שסא יתגבר עליו יצרו ויבא לידו ההור עבירה :

ט דבר הורה מותר ליטא כמה נשים שלא נאסרוה בתורה אבל חכמים אסרו אם אין בידו לפרנס ולזונ' איתו ולא עוד אלא הרוצה ליטא אשה על אשתו ואין בידו לפרנס את שתיהן יבולה אשתו לעכב עליו או יוציא ויתן כחובה אם יש לו לשלם ואם אין לו תהיה עליו כחו' עד שיהיה לו אבל אם הוא רוצה לנרשה והיא אינה רוצה להתגר' ואומרת לו ההפיסני צדרי או מטלטלין לאחריות נדונייהי' וכתובת' אין כדבריה כלום אלא התגרס ואח"כ תתבע כהובתה והאם אינה רוצה להתגרש אין מינעין אותו מליטא אחרת עליה אם לא התניתה עמו כן בשעת גיט' וכו' אם שהרה עמ' ולא ילדה לו שאינה יכולה לעכב עליו מליטא אחרת עליה אם אין רצונה להתגרש ואם הרצה להגרש כופין אותו אבל אם יש ספק בידו לזון ולפרנס את שתיהן אינה יכולה לעכב עליו ואפילו אם היא רוצה לרהגרש אין כופין אותו לנרש וגם לא תוכל לומר' לה הפיסני מטלטלין באחריו' כתובתי שאין כתובה נכית מחיים אלא לאחר מיתה או לאחר גידוסין :

ואע"פ שמתיר ליטא כמה נשים מן התורה מ"מ נתנו חכמים עצה טובה שלא ישא אדם חסיד יותר מר' נשים כדי שיגיעה לכל אחת עונה כחודש שהרי עונת ח' אינה אלא משבת לשבת כמה דברים אסורים במקומ' שידוע שלא נתפשטה שם תקנת רבינו גרשם שהחרים שלא ישא אדם עכשו בזמן הזה שתי נשים למעש המחלוקות והקטמ' בין איש לאשתו אבל בסתם מקומות נוהג התקנה וכן נוהגין בכל מדינות אילו לקיים תקנת ר' אע"פ שהתקנה כבר כלתה בסוף האלף החמישי מ' נשאר המנהג :

יא וכין שהמנהג כן בכל אלו הארצות אין מניחין שום אדם ליטא אשה על אשתו דאמרינן דטובח הוא דאדעתא דהכי אי סיבה ליה דלא לינסוב אחרת' ואע"פ דלא התניתה עמו בפירוש ומי שעובר ונושא לפי' אותו בחרבות ונדווין לנרש אחת מהן ואם הראשונה אינה רוצה להתגרש כופין אותו לנרש השנייה וגם אותה כופין לקבל הנש' ומי שנשתמרה אשתו ראשונ' מתירין לו ליטא אחרת בלא גירוש' הראשונה מיהו נוהגין לזכות לה נש על ידי אחר טובות היא לה וכן לאדם שלא בפניו דמושב לה שתזנה פנויה משחז' יודע דלא עדיפין מאלוה

בשר' מותר ליטא מהם ואין צריך לברוק ויהר ואם היה משפחה זו שקרא עליה ערעור ליום או ישראלים מוסף לברוק עליה עו' אחת נמצא ברוק עטרה אמרות שהעירוב מצוי בלויים וישראלים יותר מככהנים מפני שאינם מקפידין כ"כ על עירובו בשפחותיהן והבהני' דרכן לסגל עצמן ביחוס יותר מלויים וישראלים להקפיד יותר על עירובי משפחותיהם לכך צריך לברוק בלויים וישראלים יותר מככהנים ודוקא באמהות צריך לברוק כמו שאמרנו אבל האבות כגון אביה ואבי אביה וכן בולם אין צריך לברוק ושעמא דנשים כי מצאו בהרי הרדי אין מצוות זו את זו אלא בעריות בנת שתאמר אחת להברת את זנית בכך וכך ואין זוכרין שום יחוס זו כנגד זו לפיכך אף אם יש שום חשש פסול לית ליה קלא לכך צריך לחקור ולברוק אחריו אבל האנשים כי יריבון זה עם זה מבזין זה את זה ביוחסין ואם איהא דהו חשש פסלות קלא הוה ליה ודוקא איש הבא ליטא אשה צריך לברוק כמו שאמרנו אבל אשה הבאה להנשא אינה צריכה לברוק שלא הוזהרה כשרות ליטא לפסולים ואע"ג דלנבי מסורות ושתוקות הוזהרו ג' הנשים עליהם מ' לגבי חללין ונירות וחרוץ לא הוזהרו אפילו כהנות כשרות ליטא להם ס' התורה ובין דלא הקפיד תורה עליהן ליוחסין נבי אילו רבנן נמי לא עבדו כה מעלה לא מצרכינהו בריקה אפי' מחמת ממזרות ושתוק דדוקא כי אחזיק איסורא כיה הוזהרו אבל לחששא ולמברק לא אצרכינהו :

ה משפחת שנערכ בה ספק חלל עשו חול' מעלה ככהני' ואפרו כל אשה כשירה שנשאח לאחר מאותה משפחה ונתאלמנה הרי היא ספק חללה ואסורה לכהן לכתחילה ואם נשאה לא תצא מפני שהם שני ספיקות שמא זו אלמנהה אוהו חלל שמא אינה אלמנהו ואח"ל שהיא אלמנתו שמא אינו חלל' לא דדוקא האלמנה לא תצא מפני שהיה לה חזקת כשרות ככר אבל בתה שלא היה בה חזקת כשרות אפילו נשאת תצא ויש מקולין אפילו בכת' אבל אם נערכ ב' ודאי חלל וכ"ש אם נערכ בה ודאי ממזר כל אשה מהם אסורה לכהן עד שיבטק ואפילו אם נשאת תצא ואפי' בספק ממזר' א' הו הכי דינא לכהונה :

ו לעולם ישתדל אדם ליטא בת תלמיד חכם ולהשיא בתו לת"ח שאם מת או נלה מוכסח לו שיהיה בני ת"ח לא מצא בת ת"ח וישא בת גדולי הרוד שהם צדיקי' ואנשי מעשה לא מצא בת גדולי הדור וישא בת ראשי כנסיו' לא מצא בת ראשי כנסיות ישא בת נבאי צדקה שבדואיהם טובים ונאמנים שרדק למנות אנשים כאלה לא מצא בה נבאי צדקה וישא בת מלמדי תינוקות ולא ישא בת עם הארץ ולא ישא כמצות ועל כנותיהם הוא אפר' ארו' טובב עם כהמה לפי שהם דומות לכהמות שאין להם לב להבין שהיא חייך ואורך יסודך וכל זה בעם הארץ שאינו מרדק במצו' אבל אם מרדק במצות מותר ליטא בתו' מצוה על האדם לקרב קרוביו לפיכך מצוה שיטא אדם בת אהיו או בת אחותו :

ז לא ישא אדם אשה לא משפחות מצורעי' ולא משפחת נכפין והוא שהוחזקו שלש' פעמים שיבאו בנייה לירי כך אבל אם לא הוחזקו ג' אפי' הוחזקו ב' פעמים מותר :

ח עם הארץ לא ישא כהנת ואם נשא אין זוננס עולה יפת שתמות היא או הוא מהר' או תקלה יבואו ביניהם אבל ת"ח שנושא כהנת הרי זה נאה ומשובח תורה וכהונת במקום אחד :

ט לא ישא בחור זקנה שהרי אינה מולדת וככל הוא מפריה ורביה' ולא ישא זקן ילד' שרבר זה גורם לזנות שהיא תזנה תחתיו ועל זה הוזהרה התורה אל תהן בתך להזנותה ואמרו רבותינו ז"ל זה המשיא בתו לירדה לזקן :

חנכיא אף על גב דכוראי' צריך לנלות לו ולמונעו ולהכרין עליהן שיפרשו מהן בספקות אינו צריך מיהו למוסרו לצנעו' כשר הדבר כשידע בהן שלא ינלוהו כמה דברים אמרים לישראל אבל לכהן עשו מעלה כי חוסיו ולא ישא מהן כמו שיחבאר לקמן בסיון זה א"ה :

ב כל המשפחות בחזקת כשרותהן ומותר ליטא מהם לכתחילה מכל מקום נתנו חכמים ז"ל סימן לייחוס ואמרו איזה סימן לייחוס זה השומע חרפתו שמחרץ אותו בדברי זלזולים שלא מעסקי הייחוס' ושותק שביון ששותק חזקתו הוא שמיחוס שמפני שה' מיחוס לא הורגל בחירופין ואינו יודע לצאת לריב מהר ומתבייש לריב ולא איכפת ליה במה שמחרפין אותו אבל אם אינו שותק ומריב חמיר הוא מפני שראה מנעוריו שהכרין פירשו ממנו וממשפחתו ושנאה נטורה לו בלבבו על רוב הבריות והושב חמיד להתנקם מהם ומתוך כך לא יוכל לשתוק' ומריב חמיר וראוי להתרחק ממנו וכן שפחה בעלת מצה דשריבת תשירובן כל הפוסל אחרים חמיד כגון שנותן סמך פסול במשפחות או כיחידים ואומר עליהם שהם ממזרים ושאר פסולי' מכל אילו ראוי להתרחק מהם שהאומר על אחרים שהם ממזרים חשויים לו שמא הוא ממזר ואם אומר עליהם שהם עבדים' חוששין לו שמא היא עבד שכן הדרך כל הפוסל' כמטמו שהיא יודע בעצמו פוסל או דמוליה חזי ביה שהיא בר הכי לפיכך הוא פוסל בו את האחרים עוד אמרו ז"ל אם ראית שתי משפחות מתנרות זו כזו תכיר או שני בני אדם שמתנרין זה כזה תמיד שמין פסולית באחה מהם והשני מיחוס ומן השמים מטילין מריבה ביניהם ואין מניחין אותם לירדק זה בזה' עוד אמרו ז"ל מי טיש בו עזות פנים ואכזריות ושונא הבריות ואינו נמל חסד חוששין לו שמא נבעוני הוא שיש בהם כל המדות הללו כמו שנמצא גבי מיתת בני שאול שהומתו על ידם אבל סימני בני ישראל הם עם קדוש כיישנים רחמים וגומלי חסדים :

ג והא דאצרינן דסימן הייחוס הוא השתיקה היינו כשמחרפין אותו בשאר זלזולין וחרופין אכל מי שמחרפין אותו בפסול כגון שקורין אותו בתוך מריבה ממזר או נתין או חלל או עבד ושותק חוששין לו ולמשפחתו שמא הוא אחד מאיליו ואין נושאין מהם אלא אם כן בודקין אהו ומשפחתו כמו שהתבאר הכריקה בסמוך וכל זה בפסול דנוגע בעצמו אבל אם פוסלין זרעו בפניו ושותק אין זה הוראה שאין דרך הבריות לרקק בכך כיון שהוא מוחזק באשתו שהיא כשירה ויא' דאף בפסול עצמו בזמן הזה השתיקה יפה שלא אמרו כן אלא בדורות הראשונים שהיו כ"ד נזקקין על החרפות שהיה אדם מחרף לחבירו כגון עבד נדויו ממזר סופג את הארבעים כו' אבל עכשיו שאין דינו תקיפה על המחרפין השת' בשעת מריבה הרי זה משוכח אא"כ קורא לו כן שלא בשעת מריבה ושלא בשעת מריבה נמי לא אמרן אלא כששותק על פסול אדם וצוהה על פסול אחר שנראין הרברים שיש בוה שום מששות ששתק עליו ומודה בו אבל אם שותק על כולם הרי זה משובח ויא' עוד דדוקא משפחה שנתערב בה אחד מאילו וקורין כן לאחד מאותה משפחה ושותק דחוששין לשתיקהו דשמא חרדה הוא והוא היא אבל אדם בעלמא שקורין אותו כן לא הוי שתיקתו הוראה ואין חוששין לה :

ד משפחה שקרא עליה עירעור והו' שיעירו שני' שנתערב בה ודאי ממזר או חלל או שיש בה עבדות הרי זו ספק וצריכה בדיקה וכיצד היא הבדיקה אם משפחות כהנים היא לא ישא ממנה אשה עד שיברוק עליה ד' אמהות שהם שמנה והם אמה ואם אמה ואם אבי אמה ואמה וכן הוא ברוק על אם אביה ואמה ואם אבי אביה ואמה ואם נמצא אילו בחזק'

מהני בזמן הזה דלא גרע מפסיה לפי תומו וכן מי שהעידו עליו שראוהו קורא ראשון בתורה או נושא כפיו הריוז בחזקה כהן להאכילו תרומה דזמן הזה ולפי מנהגינו שבתבתי למעלה עזאנו קוראים בתורה ראשון ומניחין לישא כפיו לכל מי שיבא ויאמר כהן אני אין מאכילין אותו תרומה אפי' דזמן הזה אפילו על ידו עדים שהעידו שראוהו קורא בתורה ראשון או שנושא כפיו דשמא סמכו טם על פי עצמו נל :

ג אס' אחר מהאנוסים מעיד על חבירו האנוס שהוא מוחזק בכהונה מעלין אותו לקרות בתורה ראשון וליש' כפיו ואין חוששין שמה' אמוניה דחזקה הוא אצלונו שכל האנוסים או רוכס נזהרים במדינה' להחתך בנוים ולא חיישינן לסייעו' דכל דפריש וחזר לרבו מוכנה כפריש :

ד שנים שבאו לפנינו והעידו כל אחד על חבירו שהוא כהן נאמנין ולא חיישינן לגומלין .

ה נאמן הנדול לומר זכורני כשהייתי הנוק שראיתי לפלוני טובל ואוכל בתרומ' ומעלין אותו על פיו להיות כהן דזמן הזה :

ו מי שבא ואמר כהן אני ועד אחד מעיד שידע באביו שהוא כהן אין מעלין אותו לכהונה על פיו דשמיא חלל הוא שבין שנים אביו אינו מוחזק לכהן אלא על ידי העד לא אלימא חזקתיה להכיר לכהונה גם הבן עד שיעד העד על זה עצמו שהוא כהן אבל הוחזק לנו אביו ככהן או שהעידו עליו שנים שהוא כהן אלימ' ליה חזקה אביו להחזיק גם אותו לכהן דרא שורפי' וסוקלין על החזקה בכל מקום :

ז מי שהוחזק אביו בכהן ויצא עליו קול שאינו פוסק שהוא בן גרושה או בן חלוצה חוששין לקול ומורידין אותו בא עד אחד והעיד שהוא כשר נתבטל הקול ומעלין אותו לכהונה על פניו באו אחר כך שנים ומעידין עליו שהוא חלל מורידין אותו בא אחר עוד עד אחד ואמר שהוכשר מצרפי' זה העד האחרון עם הראשון והרייש שנים עדים שמעידין עליו שהוא כשר ויש גם כן שנים שניעדין עליו שהוא חלל והרי העדים מכחישי' זה את זה דל עייס מהבא וגם הקול כבר נתבטל על ידי עדות הראשון וא"כ נשאר זה בהזקת האב והרי הוא כהן :

ח אשה שלא שהתה אחר בעלה שלש' חדשי' ונשאת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון והיה אחד מהן כהן הריזה ספק כהן וכן אם נתערב הולד כהן עם ולדי ישראל והנדילו התערבות כל אחד מהם ספק כהן ונותנין עליהם חומרי כהן וחומרי ישראל כיצד נושאין נשים דווקא הכשרות לכהונה ואין מטמאין למהים ואין איכלין בתרומה ואם נשאו גרושה או חללה מוציאין אותן ואין לוקרן ששום ספק דשמיא ישראל הוא ואין כאן מדקות :

ט שנים כהנים שנתערבו ולדותיהן או אשת כהן שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת לכהן אחר וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון נהנין על הילד חומרי שניהן הוא אונן עליהם והם אוננין עליו דכל אחד שמא אביו הוא אינו מטמא להם דהא כהן הוא ושמא זה אינו אביו והם אין מטמאין לו' במה דברים אמורים בזמן שבאו מכה נישואין אבל בזנות משהיקין אותו מדין כהונה הוציא ובזנות הוא ואין ידוע דראי מי הוא אביו גזרו ביה רבנן שלא ליהתא אחר הכהונה ואסמכוה אקרא דכתוב ויהיה לו לזרעו ברות כהונת עולם מי שזרעו מיוחס אחריו ונימ' שהיא בנו מיהם רבהונה לאפוקי זה ישאין ידוע שהוא בנו כיצד עשרה כהנים שפירש אהר' מהם ובעל אף על פי שהוא דראי בן כהן אלא שאין ידועין איזה אביו אינן לודין כהונה ואין עובד ואינו אוכל בתרומה ומהו אם נשמא למת או נשא גרישה לוקה דהא מכל מקום בן כהן הוא ונתה עס כהן אחר ובהו'ן שלשה חדשים נשאת לכהן

לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה ועל זה הוהיר שלמה ע"ה אל ההדש על רעך רעה והוא יוסב לכשת אהך ואם הודיעה החלה שהוא נושא אותה לימים ידועים מותר :
 יא לא ישא אדם אשה במדינה זורולך אחר כך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו הבנים זה לזה ונמצא את נושא אחותו שלא יכירו זה את זה לפיכך אדם גדול ששמו ידוע וזרעו מפורסם אחריו מותר' מי שרוצה לישא אשה פסולה הרי זה פונם משפתו שאתר' כך יאמרו על כל משפתו שהם פסולי' לפיכך יכולין בני משפתו למחות בידו ואם אינו משניה בהם רשאים הם לעשות איזה דבר מפורסם לסימן שידעו הכל שזרעם כשר' וזרעו של זה פסול ולא יתערב זרעם בזרעו לא ישא אדם אשה שאינה מהוגנת לו משום ממון ואם נשא הוי'ן לו בני' שאינה מהוגנים אבל נשא אשה הגונה אלא שנושא אות' קודם אחרת משו' ממון הרי זה מותר ומי שפסקו לו ממון הרבה לדונייא וחזרו בהן לא יעזב בשביל זה את הכלה ולא יהקוש' בעבו נכסי אשתו ומי ששוע' כן אינו מצליח ואין זוגו עולה יפה שאין עושר שלא במשפט יותר מזה שלא מציונו בשום מקום שישא אדם אשה בשביל הדונייא אדרבה זהו נקרא נושא אשה לשום ממון טנ' עליו כי עתה יאכלם חדש ונאמר עושה עושר ולא במשפט כחצי ימיו ועזבנו אלא כל מה שיתן לו חמו' או חמותו או קרובי' יקח בעין יפה אח' שכבר נתקשר עמה ואז יצליח :

ג דין בן שהוא ספק לכהונה ובוט' סעיפים :

א מי שבא ואמר כהן אני אינו נאמן אפי' בזמן הזה שאין עבודה ע"נ מזכה ואין מעלין אותו לכהונה על פי עצמו לא לקרות בתורה ראשון ולא לישא כפיו ולא לאכול בתרומה אפילו בזמן הזה שהיא כרובין ולא יאכל בקרשי' הגבול עד שיהיה לו עד אחד מהו'ן או נהנין לקרות לתורה ראשון ומניחין לישא כפיו לכל מי שיבא ויאמר כהן אני ושעמא ששום דק'ל' שלא אמרו חכמים זל' שלא לקרותו ראשון וכולו אלא משום נזירה שלא יאכילוהו תרומה דינא הכי הוא דמעלין מקריאת התורה לתרומה ואנו הוציא ואין תרומה מצויין בינינו כלל אין חוששין לקריאת התורה ראשון ואפילו לדוכן לא חיישינן ואף על פי שאינו נאמן על עצמו לאכול תרומה מכל מקום נאמן לאסור על עצמו בירושה חללה וזונה דהא שוניהו לנפשיה התיכה ויאסורא ואינו מטמא למתים לפי רביו ואם נשא או נשמ' לוקה והנבעלה לו כפסולי' כהונה כהן גרושה או זונה הרי היא ספק חללה וזרע' פסול לכהונה מספק דשמא כהן הוא וחלל' זרעו ואם היה כסיתלפי תומו נאמן כיצד פסיה לפי תומו כמעשה שהיה דמעשה כאמר שהי' מסית לפי תומו ואמר זכור אני בשחייתו תינוק והיימי מוכב על כהן פושל אבא הוציאוני מבית הספר והפטישני את חמתי והמבלוני לאכול בתרומה לערב וחבירי גדולים ממני פי' כדו' שלא יחזרו וישמאווהו כנניעתם והיו קרין אותו ויחזק אוכל מלות והעלהו רבינו הקדו' לכהונ' על פי עצמו :

ב היה עד אחד מעיד עליו נאמן אפי' להאכילו בתרומה בזמן הזה שהיא מרובין ואפי' אביו נאמן עליו לומר שהיא אינו מאשה כשירה להאכילו בתרומה פי' דאי בעי הוא מאכיל ליה בעצמו דהא כהן הוא ומחלקין ליה בתרומה ואפי' ששחרות מעלין לכהונה בזמן הזה כיצד הרי שהיה כהוב כשאר פלוני כהן לוהה מנה מפלוני או פלוני לוהה מנה מפלוני כהן או כתוב כהן נבי' שניהם ועדים החומים עליו הריזה בהזקת כהן א"ל' שאין עיקר העדות על הכהונ' רק על המנה לא אמרינן לא דייק וכתבי אלא הם כחזקה כהנים דזמן הזה ויא' דאפילו אם חתם עצמו לפי תומו אני פלוני כהן עד

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות פריה ורבייה * ד

שלישי יבא להם כקהלה : ומשמע אבל שני דורות הראשונים אסורים ולא הבא מכלל עשה עשן ואם כן אסור השני דורות הראשונים חל עליהם ועל ישראלים בעשה על הזכרים ועל הנקבות מדכתיב אשר יולד להם בלידה גלה רחמנא אחד זכר ואחד נקבה :

ד מצרית או אדומית שנתגיירה מעוברת בנה שתלד הוי דור שני ולא אמרו עובר ירך אמו הוא וראשון יחשב דכתיב בנים אשר יולדו להם בלידה גלה רחמנא והרי זה נולד לאחר שנתגיירה והוי הוא שני :

ה ישראל שבא על אחת מאלו האומות הנזכרת קודם שנתגיירו והוא הדין על כל אחת משאר אומות אם בא עליהן בעודן בגנותן הולד כמות' דכתיב בהך לא התן לבנו ובתו לא תקח לבנך וגומר וסמך ליה כיוסיר את בנך וגו' והקשו הו"ל כיוסיר את בנך אהיבי קאי אי אבתך לא התן לבנו כיוסיר את בנך מיבעי ליה ואי אבתה לא התן לבנך קאי כיוסיר את בנך וכו' וירצו לעולם אבתך לא התן לבנו קאי וה"ק קרא כיוסיר בנו את הבן שתלד לו בתך מאחרי קרא לו הכתוב בנך ש"ם בן בתך אפילו הבא מן הנכרי קרוי בנך ומדלא כתיב כי תסיר את בנך דמינה סיים ועלה קמי והיה נמי משמע מיניה דקפיד קרא נמי בבה לא תקח לבנך משום כי תסיר את בנך ור"ל הבן הנולד לה כבנך ואותו הבן הוי קרוי ליה בנך ש"ם דבן הנכרית שישלה מישראל אינו קרוי בנך אלא בנה וממילא נשמע מיניה גם כן שאחד מכל האומות הבא על בת ישראל הולד ישראל כמותה ולא שדינן ליה אחר אכיו דהא הכתוב קוראו בנך וכשר הוא ואינו ממזר אבל מכל מקום פגום הוא לכהונה שאם בת היא אסורה לכהן דהא כבעלה לפסול לה מחייבי לאוין דכתיב את בתך לא התן לבנו ויתבאר לקמן סימן' סעיף ח' דנבעלה לחיובי לאוין נפסלה מן הבהונה אי נמי ילפינן לה סקו' דאלמנה לכ"ג שאין אסורה שוה בכל ולדה פגום לכהונה הבא שאסורה שוה בכל אינו דין שולדה יהא פגום לכהונה וליכא למיפדך מה לאמנה שבין היא עצמה מחוללת בכיו' זו דהבא נמי הנבעלת ילגו היא עצמה מחוללת לכהונה בכיו' זו וילפינן לה סקרא דכתיב ובת איש כהן כי החיה אלמנה וגרושה ושבה אל בית צביה פ' לאכול בתרומה ואמרינן מי שיש לו אלמנה וגרושה בה ושבה וגו' יצאו נוי ועבד הבא עליה שאין לו אלמנות וגרושין בה שאין קדושין הולפינן לה בה כמו שיתבאר לקמן בע"ה אינה אוכלת עוד בתרומה וכ"ש שאסורה לינשא לכהן מקו' דכהנת גרושה שהוא מיתרת בתרומה ואפילו הני אסורה לכהן זו שאסרה לאכול בתרומה כ"ש שאסורה לכהונה וע"ל סימן' סעיף ח' לסיף סעיף ט' :

ו וכל זה לא אמרו אלא שילדו להם בגנותן אבל אם נתגיירו אחת מכל האומות הנזכרות וילדו לישראל או הולדו מישראלית הולד הולך אחר הפסול דכתיב לא יבא להם ונוסר משמע דשדינן הולד אבתרייהו נ"ב מצרי וגדומי כתיב גם כן להם ודרשינן ילדו להם כלומר הלך אחריהם היינו אחר הפסול לפיכך גרעמוני ינשא ישראלית וילדה בן הבן אסור לכהן בקהל דהא עמיני אהר אכיו וכן מצרי או אדומי ראשון שנשא ישראלית או מצרית או אדומית ראשונה מ שני נשא לישראלית הוי הולד מצרי או אדומי שני ואסור לכהן בקהל אבל גר עמיני ינשא ישראלית וילדה בת הבה כשירה מ"ג שאחר איזה מהם שניך היא כשירה דאן בהר דידה שרית לה הבת הרי היא כשירה ואי בתר דיריה שרית לה הרי היא עמונית ודתורה אמרה עמוני ולא עמונית וכשרה אפי' לכהונה א"ע שביאת האם היתה ביאת איסור ונאסרה האם לכהונה על ידי ביאת זו בתרומה וכן לכהונה כמו שיתבאר לקמן בע"ה סימן' סעיף ח' בתה כשרה לכהונה שחתורה היתרה לכהן' דכתיב גבי כהן גדול כי אם בתולה פעמי' יקח אשה ודקדקו חז"ל

לכהן אחר משתקין גם כן הולד מן הכהונה דהא צד זנות אית ביה כהן הבא על הפנויה ויש עדים בדבר וילדה בן ומורה הכהן שהוא בנו הבן כהן לכל דבר ולא גזרו בזה שהרי האב ידוע ואין הושטין שמה הפקירה נפשה נ"ב לאחרים דאחזוקי איסוריה לא מחזקינן אף על פי שהאב נאמן על בנו לומר שהוא כהן להאכלו בתרומה ולחד' ס"ד אפילו דאורייתא אפילו הכי אינו נאמן עליו ליוחסין להשיאו אשה מיוחסת ושהיו בניו כשרים לעבודה כו' דלרוב' נאמן במנו שיש כירו להאכילו שהרי גם כן הוא כהן וחולקין לו תרומ' ואי בעי מצוי מאכיל ליה אבל אשה אין בידו להשיאה שאין כאן סגו :

ד מיהם האסורים לבא בקהל ואיזהו הנקרא ממזר ובן לו' סעיפים :

א אילוהן שאינן ראויין לינשא אשה ישראלית או לינשא לישראל קצתן מחמת פסול יוחסין וקצתן מחמת דבר שנגזרין וקצתן מחמת ערוה ישראל אסור בממזרות וגם על הממזרת חל איסור הלאו שלא לינשא לו וכן ממזר אסור בישראלית וישראלית אסורה לינשא לו וזה כמות' בפירוש בקורה לא יבא ממזר בקהל ה' גם דור העשירי לא יבא לו בקהל ה' הנתנים והם הנבעונים גזר עליהם יהושע בן נון שאסור לבא בקהל כשרה א"ת נשיאו בני ישראל עד שנשבעו להם שלא להורגם דכתיב ויתנם יהושע כיום ההוא חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח ה' כל' שיהיו עבדים לעדה ונוסר ולא יתערבו בהן להתחתן בס אף ע"פ שנתגיירו עמוני ומואבי ומצרי וארסי כתובים בפירוש בתורה שאסורים לבא בקהל על הדרך שיתבאר בע"ה בסימן זה : ממזרים אסורים לעולם הם ובניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות וילפינן לה מגזירה שוה כתיב הבא דור עשירי וכו' גבי עמוני ומואבי גם דור העשירי לא יבא בקהל ה' עד עולם מה עשירי דהתם עד עולם אף עשירי דכתיב גבי ממזר עד עולם ומדכתי' ממזר שהוא לשון מוס זר ש"ם שמוס זה הוא מוס ככל ל"ש זכרים ל"ש נקבות דמ"ש וכן הנתנים גזר עליהם יהושע סתם על הזכרים ועל הנקבות ועד עולם ילפינן מהכא דדוד נמי גזר עליהם דכתי' ויקרא המלך לנבעונים ויאמר אליהם והנבעוני' לא מכני ישראל המה כלומר אינם ראויים לבא בקהל ואמרינן שתי גזירות למ' אלא יהושע גזר עליהם בזמן שכית המקדש קיים ודוד גזר אף בזמן שאין בית המקדש קיים והרי עד עולם :

ב עמוני ומואבי אסורים איסור עולם דכתיב בהם עד עולם והנקבות מותרת מיד שנתגיירו דכתיב לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ודרשינן מדכתיב עמוני ומואבי ולא כתיב עמוני ומואב דהוי שם כלל האומה וכולל זכרים ונקבות ש"ם דאתי למעוטי עמוני זכר ולא עמונית נקבה וכן מייאבי הזכרים ולא מואבית נקבות אף על גב דגבי ממזר נמי כתיב לשון זכר כמזר ולא דרשינן ולא ממזרת והתם לא שייך לומר שם האומה קאמר אלא לשון זכר הוא שאנן החס שהכתוב קראו ממזר שפירושו מוס זר כלומר כל מי שיש בו מים זרות ואפילו נקבה אינו מיהא ילפינן לה גבי עמוני ומואב שאין נקבות כמשמעו דשאני הבא שהכתוב מפורש מעם לאיסורם על דבר אשר לא קדמו אהבם בלחם ובמים לא אסר הכתוב אלא במי שדרכו לקדם והיינו איש אבל אשה אין הרכה לקדם דכתיב כל כבודה בת מלך פנימה : ואם כן עמוני ומואבי שנתגיירו מזהירות עליהם הישראלית בלאו שלא לינשא להם וגם עליהם חל הלאו שלא לינשא ישראלית אחר שנתגיירו וקבלו עליהם התורה כמו גבי ממזר :

ג מצרי ואדומי אחד זכרים ואחד נקבות אסורים שני דורות דהיינו הוא ובנו ובתו ואחר שנתגיירו וכן היא וכנה ובתה אבל בן בנה ובתה וכן בנו ובתו מותרים לבא בקהל דכתיב דור

ח כמה דברים אמורים בעוון בנינות אבל לאחר שנתגייר הולך אחר הפגום שבטניהם ולא עדיפי מנשי ישראליות או נשאת לישראל הדולכים אחר הפגום הכי נמי הכא ועוד דלהם כתיב ככולם משמע שהולכים אחריהם והיינו הפגום כיצד נר עמוני שנשא נזירות מצרית וילדה בן דינו כעמוני להיות אסור לעולם וכן כל הזכר הבאים לבנה ואם ילדה בת לא אמרינן שתהא עמונית וסותרת מיד אלא דינה כמצרית לראסר שני הורות :

ט וכן נר מצרי שיש נזיה עמונית הבן עמוני ולא עדיפי מישראל שנשא נזיה שהבן כמותה ואם היא בת היא מצרית והיינו הפגום אף על נכ דגבי ישראל שנשא עמונית היא כשרה היינו משום ממנא אבל הכא כיתשדות לה כתר אכזה הרי היא מצרית שנייה אבל שאר כל האומות אחר שנתגיירו הרי הן כישראל מיד בין זכר בין נקבה :

י כמה דברים אמורים כדורות הראשונים קודם שעלה סנהריב ובלבל את העולם שהיה חוקת כל אומה יושבת על ארצה והבנים מחזקים אחריהם אבל האידנא אחר שעלה סנהריב ובלבל את העולם כל הארצות כשרות אחר שנתגייר אפי' ארץ עמון ומאב ואדום ומצרי שכבר העביר סנהריב כל האומות לערים ולארצות אחרות והושיב אחריהם החתים ואע"פ דודאי מיעושים נשארו במקומותם והיה ליה קבוע וכל קבוע במחצה על מחצה דמי מכל מקום אורו שמהגייר הרי הוא פרי מהם וכל דפריש מרובא קפריש ומותרים מדיניש אומרי דוקא עמוני וכיאבי ואדומי מותרים מיד מטעם שבלבול סנהריב אבל מצרית נש עתה הוא אסור עד דור שלישי ומעמא משום דמצרית אף על נכ שנתבלבלו כבר חזרו למקומן שהכתוב נחץ להם קצב' לגלותם דכתיב מקץ ארבעים שנה אקבץ מצרים מק הגוים אשר נפוצו שם והואיל ונתן להם קצב' ודאי קיום הש"י את דבריו ואף על גב דגבי עמון נמי כתיב ואחרי כן אשוב שבות בני עמון לא נתן להם קצבה :

יא עבד כנעני אף על פי שכל וטבל לשם עבדות ונתחייב במצות שראשה היינת בהן וכן שפחה שנשכלה לשם שפחות אסורים לבא בקהל שהכתוב המסילן לחמור דכתיב שבו לכם פה עם החמור ורשינן עם הדומה להמור כמו שנתבאר בלבוש עשרת זהב כהלכות עבדים לפיכך עבד אסור בישראליות ואפי' קדושין אין תופסין לו בה דהא הוי כבהמה ואם בא עליה והוליד ממנה הולד כשר לבא בקהל שאין זרע מיוחס אחריו רק כזרע חמור ומיוחס אחר האם שבשרה לקהל ופגום לכהונה ועל סוף ה' ושפחה כנענית אסור לישראל ואין קרושין תופסין לו בה ואם בא עליה והוליד ממנה הולד מיוחס אחריה ועבד או שפחה הוא דכתיב נבי שפחה כנענית האשה וילדיה תהיה לאדוניה כלומר לעבדים עולם אף על פי שהם מעבד עברי ושהוא ישראל נמור ואין חילוק בין עבד ושפחה שלו או של אחרים :

יב ולאחר ששהירו רבו הרי הוא כישראל לכל דבר ואם הפקירו רבו הרי הוא כשחל' וקדושו קדושין שבוין שהפקירו מיד זוכה העבד כעצמו להיות בן חורין ואין ישראל אחר ולא רבו יבולין להחזיק בו לשם עבדות מיהו ו' שאף על פי כן אסור לשהות עם אשתו עד שיהיה לו שצד שחרור כרבו וקדושו קדושין ספק דשם לא זכה בעצמו ואפילו אמר כן בפ' מספק' אם יש לו יוד לזכות בעצמו ועדין ספק עבד הוא ואין לו תקנה לא בשפחה ולא בישראליות וכופין את רבו לכת' לו גש שחרור להיות מותר בישראליות לקיים פריה ורביה ולא לתוהו כראה וגו' וכין שאינו חייב במצות אלא במה שהאשה חייבת בהן דנמרינן לה לה מאש' ופסור הוא משאר כל המצות אם הניח לו רבו תפילין או שהיה רבו ש' וקראו לעל' בתורה או שהשיאו רבו ישיאליות אמרינן אילאו דשחררה לא הוי עבד איסורא כעבדיה שכל אילו אסור לעבד לעשותה וכו' :

חז' עמו מעמיו פ' דהוה מצי קרא למיכתב בתולה עמיו יקח וכרכ מעמיו אלא בא לרבות אפי' בתולה הבאה משנו עמסין ומעם שיש בו שני עמסין דהיינו נר עמוני פ' דאי כתב עמיו לבד ועמיו הוא לשון רבים הוה דרשינן שבא לרבות להתיר לכהן בתולה הבאה בנר עמוני שנשא נזירות עמונית וכן מואבי ומואבית דאע"פ שה'בה גרים כיון שלא נולדה מביאת איסור מותרת לכהונה ובלבד שנולדה בקדושה והיינו עמיו לשון רבים מפני שאילו האומות אף על פי שכל אחת היא עם אחד מכל מקום נראים כשני עמסין שהרי הזכרים אסורים לבא לקהל והנקבות מותרת דעמוני ולא עמונית ומואבי ולא מואבית וכל שכן בת נר ונזירת מואבית אחרת שפותרת לכהונ' שהרי שניהם כשרים לקהל אבל מדכתב מעמיו מ"ס יתיר' דרשינן שבא לרבות בה יתיר לכהונה אפילו בתולה הבאה מישראליות שהיה לה שם נר שבא מעם שיש בו שני עמסין דהיינו נר עמוני ומואבי שהיה לו בת עם ישראליות אף על פי שביאתו היתה באיסור שהרי הוא אסור לבא בקהל אפ"ה בתו מישראליות כשרה לכהונה וה' נר מצרי שני או אדומי שני שנשא ישראליות אף על פי שביאתו היתה באיסור בתו כשרה לכהונה דלפ"ה לה סגר עמוני שנשא ישראליות דמאי פרכת מה לעמוני שנשא ישראליות שכן נקבותיו מותרת מצרי שני שנשא מצרית שנייה וזכית שגם הם שניהם אסורים לקהל ובהה כשרה לכהונה שהרי היא שלושה מה למצרי שני שנשא מצרית שנייה שכן אין ביאתו בעבירה לאפיקי מצרי שני שנשא ישראליות שביאתו בעבירה עמוני שנשא ישראל' וזכיה וזייר הדין לא ראי זה כ' הצד השו' שכהן שאינן ברוב קהל כלומר שאינן כשאר רוב ישראלים שהרי יש בהן צד פגום ואף על פ"כ בתו כשרה לכהונה אף אני אביא את זו הואיל והרי היא שלושה וכשרה לקהל כשרה נמי לכהונה : וכן מצרית שנייה שנשאת לישראל וילדה הולד כשר ממ' דאפילו שדית ליה הולד בתר אימיה המצרית הוי שלישי אבל מצרי שני שנשא מצרית ראשונה הולד שני ופסול זמצרית שנייה שנשאה מצרי ראשון הולד שלישי וכשר אפי' לכהונה שהכל הולך אחר האם דבלידה תלא רחמנא פכתיב אשר יולדו להם כלומר אחר האם המולדת ויש אומרים שגם כזו הולד שני דה' דור שלישי אשר יולדו להם כלומר שיהיה שלישי לשניה' לאב ולאם שאין לידה בלא אב ואם וכל שאינו שלישי לאב ולאם אינו מותר :

יג עמוני שנשא מצרית בעוון בנינות הולד עמוני ומצרי שנשא עמונית הולד מצרי שבאומות הלך הולד אחר הזכר וילפינן לה מקרא דכתיב ונס מכני התושבים הגרים עמבני נחם תקנו עבד ואמה פ' דגבי ז' אומות שבארץ כנען כתבה הנומרה לא תחיה כל נשמה ונבי עבד עברי כתיב לא תרדה בו כפרך ואמר' התורה ואם האמר כמה אשתמש כעבדי איני מושל באומות איני נוחל שחייב אני להרוג אותם דכתיב לא תחיה כל נשמה ועל זה אמרה התורה ועבדך ואמתך אשר יהיה לך מאה הגוים אשר שכבותיכם שאינן מ' אומות מהם הקנו עבד ואמה וסמך ליה גם מכני התושבים ונומר כלומר ולא משאר אומות לבדם שאין בהם מעורבובי טבעה אומית אלא אף מכניהם שמולידים אותם תושבי' הבאים לגור עמכם ומולידין מן הכנעניות מהם תקנו עבדים יוכל אף כנעני שבא על אחת משאר אומות והוליד ממנה בן שאתה רשאי לקנותו לעבד ואי אתה מיוזה שלא להחיותו תל אשר הולידו בארצ' כלום מן הנולדים בארצכם אשר הולידו בני שאר אומות מכני' ארצכם שלידתן בארצכם דהיינו שאמורתם כנעניות ולא מן הגרים בארצכם כלומר שהולידו בני ארצכם במקומות אחרים מבנות שאר האומות וכאן הבנים לגור כאן אצל אבות' אותם לא תקנו אלא הם גם כן בכלל לא תחיה כל נשמה וש"ס שהולכים באומות אחר הזכר :

לבישהבון וארגמן הלכות פריה ורביה ❁ ח

כא עליה בעלה אחר שנדרשה השני ואם זנתה תחת בעלה ואחר כך בא עליה בעלה אין הולד סמור שאינו אלא מחייבי לאוין :

יז מי שחציו עכר וחציו בן חרוין הבא על אשה איש הולד אין לו תקנה דהא אתי צד חירות שבו ומשהמש בששת איש ומאותו צד הולד חצי סמור ואסור בישראלית ומצד עכרות שבו הוי הולד חצי כשר דהא אמרינן גוי ועכר הבא על בת ישראל אפילו על אשה איש הולד כשר בדבועי למימר בסמך מלימוד הכחוב ומצד זה הוא אסור גם כן במסורת ואם בא על ישראלית בניו בכחורו לעולם ואם בא על כמורת הולד סמור הלא עדיף מישראל נמור ואם בא על השפחה הולד כמותה שהולדות מיוחדים אחריה בין אם הוא סמור בין אם הוא כשר מדכתיב האשה וילדיה היתה לארונה :

יח ישראל שנשא מסורה או סמור שנשא בישראלית הולד סמור לעולם דכתיב כמסור דור עשירי לא יבא לומר שתולד במסור לעולם מיוחס אחריו בין האב סמור בין האם מסורה :

יט וכן גוי ועכר שבאו על המכירת הולד סמור דהא המסורת ישראלית היא וכבר אמרנו שאם באו על בת ישראל הולד כשר כמותה בין בפנייה בין באשת איש וילפינן לה מקרא דכייסוף גוים כדלעיל סעיף ה' לפיכך גם אם היא מסורה הולד כמותה :

ך מסור הבא על הנזירה הולד גוי דהא אף על פי שמסור הוא בכלל ישראל הוא וכבר כתבנו ישראל הבא על הנזירה הולד כמותה ואם נהנייר הולד הרי הוא בישראל וכשר לבא לקהל ה' כשאר גר אבל מכל מקום המסור לכתחילה אסור ליטא לו נזירה משום לאו דלא תהחית ואין קידושין הופסין לו כהואם בא על השפחה הולד עכר דגבי שפחה לעולם אמרינן הולד כמותה מדכתיב האשה וילדיה היתה לארונה נשתחרר הרי הוא כשאר עכר המשוחרר לפיכך כמסור נשוא שפחה לכתחילה להתיר בניו לישראל שישהחררו והיו כותרין בישראל ואין להקשות אמאי מותר בשפחה לכתחילה שהרי ישראל הוא ומחוייב בכל לאוין שבתורה וברכתכינון נבי גייה לאודשפחה שאנו דלא אמרה רחמנא לא הקח שפחה אלא לא יהיה קדש ומראפקיה רחמנא בלשון לא יהיה קדש משמע שאין מסור בכלל שבין שצירורו בעבירה כבר קדש ועומד הוא מצינףתו ואינו עובר עכשו על לאו דלא יהיה קדש ודוקא מסור מותר לכתחילה לישא שפחה ולא נזיר כיה רבנן כלו' משום תקנת הבבלי אבל מסורה אסורה בעכר מדרבנן דלא מתקנת בניה בכך דעכר אין לו יחוס וישארו בניה סמורין לפיכך אם נשאת לעכר היא קדושה מדרבנן וגם כמסור שהתירו לו שפחה לא התירו לו אלא שפחה שהטבילה לסך עבדות וקבלה עליה המצוה שהיא חייבת בהו אבל אם לא טבלה לטעם עבדות אף על פי שקבלה המצוה עדיין נזירה היא ואסורה אפילו לעכר :

כא גוי הבא על אמו והוליד בסנה כן ונתנייר אף על פי שכעודו גוי היה מסור נסיר מחייבי מיתות כד שהרי כן נח מצווה על אמו בפירוש בהורה דכתיב על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ומצוה זו לאדם נאמרה ואם כן כל בני נח מוזהרין עליה וק"ל בן נח שעבר על אחת ממצוות בני נח נהרג עליה דאזהרתו זו הוא מיתתו מכל מקום אחר כן שנתנייר מותר לבא בקהל דגר שנתנייר קקטון שנולד דמי וכאחר הוא :

כב גר ועכר משוחרר כותרין כמסורת וכן מסור מותר לגירות וכמשוחררת משום דקהל גרין לא איקרי קהל דכתיב דקהל חוקה אחת לכס ולגר הגר כו' משמע הגר לאו בכלל קהל הוא ונבי מסור לא יבא בקהל כתיב משמע אבל כגר מותר ואפילו היתה רותו ולידתו בקדושה כגון שהיה אביו

אם הוא בעצמו נשא שפחה וחייטין בכל אילו ש' שחררה וגייה והושטין לקידושין והוי דלנו כהפקירו ואם הוא בעצמו הניח תפילין בפני רבו או קרא רפניו בתורה או נשא בפניו אשה אף על פי שרבו רואה ושוהק אינו משוחרר וי"א שגם פאילו חושטין לקידושין שמא רבו הסכים עמו בדעהו לשחררו כיון ששהק :

כג איזהו מסור זה הבא מאחת מכל העריות בין מחייבי מיתות בית דין בין מחייבי כריתות דכתיב בפשט כי הנצא לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו לא יבא פצוע דכא וגו' וסוף ליה לא יבא מסור בקהל ה' וגומר וק"ל דהאי ולא יגלה כנף אביו בשושרת יבם של אביו שהיא ראוייה לאביו הכהוב מדבר דהויא ליה אשת אחי אביו שהוא בכלל הכרת דכל העריות הכתובים בפריהת אחרי מות וקדושי' והאי דהדר וכתביה כמטנה הורה משום למסך ליה לא יבא מסור וגו' א' שמועין שיש מסור מחייבי כריתות וכ' מחייבי מיתות כיה דתחין מהב' מן הנרה שאף על פי שהבא עליה ככרת אין הולד מכל' מסור שאינה דומה לשאר עריות דשאר עריות אין קדושין תופסין בהן כדבעינן למימר לקמן בעל הנהגה תופסין בה קדושין דכתיב ותהי נדה עליה הוי' ה' הוי' כלומר הויית קידושין עליו לומר שאפילו בשעה נדה הפסוי בה קידושין וכיון דתפסיה בה קידושין אין הולד הבא ממנה מסור אפילו מדרבנן אבל מ' פגום הוא לכהונה מיהו הוי מדרבנן על סוף סעיף ט' :

כד אשה שהיה בעלה במדינות הים ושהה שם יותר מ'ב' חדש וילד' אחר ל'ב' חדש הולד מסור שאין הולד טוהה במעי אמו יותר מ'ב' חדש ויא' שהוא ספק כמסור שמא בא בעלה ובעלה בצנעה והוי ספק מסור אבל חיד' יב' חדש כשר נמור דאמרינן נגמר לתשע' ואשה הוי כל כך במעי אמו ודוקא שלא ראו בה דבר מכווער פוקמינן לה אחזקת כשיות' ואמרינן אשה וכו' אבל אם ראו בה דבר מכווער אתרע לה ותקחה ולא אמרינן ודאי אשה הוי חייטין ליה / אשה שהיה בעלה במדינות הים וכא אליה בסוף החדש וילדה בתחילת החדש השניעו כגון שנא בסוף כיון וילדה בתחילת כסליו אף על פי שאין ביניהם רק חמשה חדשים שילמים לא הייטינן לבנה לומר שהיתה מעוברת קודם לכן שהחדשים גורמים והוה ליה נולד לו' ואפי' הפילה בתשרי ושמעו הולד כוכה לא אמרינן כיון שהולד כוכה הרי הוא נגמר והיתה אמו מעוברת קודם לכן רק'ל שאיפשר לולד לככות להמשה חדשים אלא שהוא נפול ואינו ראוי להיות קיים :

כו אשת איש שיצא עליה קול שהיתה מזנה תחת בעלה והכל מרננים אחריה אפילו הכי אין קדושין לבניה שמא הם ממורי' שרוב בעלות תולין בבעל אבל היא בעצמה חושטין לה משום זונה ובהן חושטלה סדין הויה וגם חושטין לבניו שהם חללים שאפילו הם שלו הרי הם בני זונה מכהן שהם חללים וישראלים אם רוצה להתרחק מן הביעור יתרחק ואם היא פרוצה ביותר חושטין אף לבנים / וי"מ היא נאמנת לומר על בניה שהם כשרי' ואם היתה פרוצה כשהיתה ארוסה או כשהיתה פנוייה ואינה פרוצה לאחר נישואין אע"פ שרצוה מכאפת פסם אחת בניה כשרים דרוב בעילת אחר הבעל וממנו נתעברה :

כז האשה שהלך בעלה למדינת הים ונישאת והרי בעלה קיים הולד מהשני מסור נמור מאשת איש ומותר במסורת שהרי היא מקודשת לראשון ואין קידושין שניה תופסין בה ואם היא שחן חזר ובא עליה קודם שנדרש' השני וילדה הולד מסור מדרבנן ואסור בבית ישראל שהעולם מחזיקין אות' לנשואה לשני וגזרו בזו נזירה משום נשואה נמורה אבל אסור גם כן במסורת נמורה שהרי מכל מקום אינו מסור מן התורה וישראל נמור הוא ומותר במסורת מדרבנן כיוצא בו אבל אם

לבוש הבוץ וארגמן

אכיו נרונשא גירות ונולד הו' ממנה אפילו הכי מותר בממזרת דלאו קהל הוא והולד הוא ממזר והא כתיב לו שהולך אחר הפגום כדלעיל ודוק עד עשרה דורות של גרות מותר בממזרת אבל מכאן ואילך אסור מדרבנן שכבר נשתקע ממנו שם גירות ויבאו למר ישראל נשא ממזרת ולהרמב"ם אינו תלוי בדורות אלא לעולם הוא מותר עד שנשתקע ממנו שם גירות מכל וכל וראה גרס' ואחר מטהררים דין אחד להם והשתחררים גם כן גרים הם :

כג נר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיורת הולד הוא כישראל לכל דבר ואסור בממזרת ושעמא נר שנשא בת ישראל ק"ו הוא דהא אפילו גוי הבא על בת ישראל שהיתה ביאתו באיסור אפילו הכי הולד כשר וקרוי בנך ואסור בממזרת כל שכן נר שנשא ישראלית שביאתו בהיתר שאסור בממזרת וישראל שבא על הגיורת הרי יש קידושין ואין עביר' כמו בישראליות והולד הולך אחר הזכר דלמשפחות לבית אבותם כתיב בני ישראל :

כד ממזר נושא ממזרת במה דברים אמורי' בשניהם ודאית אבל אם האחד וודאי והשני ספק מותרין זה בזה מן התורה דכקהל וודאי אמרה התורה ולא קהל ספק אבל חכמי' עשו מעלה ביוחסין ואסרו אפילו שניהם ספק אמורים זה בזה דשמא האחד ממזר והשני אינו ממזר וכיצד ספק ממזר כגון שבא מספק ערוה כגון שבא אכיו על אשה שנתיקדה ספק קידושין כגון זרק לה קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה או שנתגרסה ספק גירושין ככה ג' :

כה יבמה שלא יזתתה אחר בעלה שלשה חדשי' ונתייבמה וילדה הולד הראשון הוא ספק אם הוא בן מ' לראשון או בן ז' לאחרון וכשר ממנו דכל היבם דשרית ליה הוא כשר אבל אם חזר היבם ונשא עליה עור אחר כך והוליד ממנה הולד השני הוא ספק ממזר ואסור בממזרת וכישראלית שנאש' שמא הולד הראשון היה מן הבעל השני ולא היו לראשון בני' זכרין יבמה ואם כן הולד השני נ' כשר ואסור בממזרת או שמא היה הולד הראשון מן הבעל הראשון ולא תיתה בת יבום כלל הרי פגע היבם באשת אחיו שלא במקום מאוה שהוא בכרת והולד ממזר ואסור בישראליות :

כו פנוייה שנתעברה וילדה אם אינה בפנינו לבדקה או שהיא שוטה או שהיא אלמית דבר תורה כשר דשרית ליה בחר רוב דעלמא שהם כשרים אצלה א"ל חכמים טויה לספק ממזר מדרבנן דשמא לפסול נבעלה ואסור בממזרת וודאי וכישראלית ואפילו אם אומרת האם של פלוני הוא ואנו יודעין שאם היה מאתו פלוני שהיה ממזר וודאי כגון שהוא ממזר או אחד מן העריות אצלה אין זה הולד וודאי אלא ספק דלא אשכחן שהאמינת' תורה את האם על בנה לומר ששמזר הוא ולהתיה בממזרת ואפילו אם אוחו פלוני מודה שנבעלה לו אינו אלא ספק ממזר דאמרין כשם שזינתה עם זה כך זנתה עם אחד ואם אותו פלוני' שאומרת עליו הוא כשר מאמינין לדבריה והולד כשר שביון שמן התורה הוא כשר מאמינין לדבריה להכשירו מכל מקום אין אנו מחזיקין אותה בבנו וודאי לומר שם אם אינו מודה שהיא כנו אבל תוששין לדבריה ואסור מדרבנן בקרובות אותו פלוני שהם עליו עריות ואפילו היתה מיוחדת לו אינה נאסר' עליו להדישו דכשם שהפקירה עצמה לזה כך הפקירה עצמה לבני אחר וישליו עד אחד אינו נאסר עליו להורישו אסר' מכחישו שאין מוציאין ממון על פי אחד אבל אם הוא מודה שהוא בנו אינו נאסר עליו ליבום אבל נאסר עליו לומר שנתורה האמינתו לאב לומר דכתיב אם בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים ופירש' יכירנו לאחרים לענין חלק בכורה וזה הלחלך פשוט ודוקא בפנויה הולד הוא ספק ממזר אבל אשה שזנתה חתם בעלה אפילו היא אומרת של פלוני הוא וממזר הוא אין תוששין לדבריה דתול' רוב בעילת

הלכות פריה ורביה

כבעלה וכשר הוא ומותר בקרובי אותו פלוני שאומרת עליו ששמן ננתעברה :

כז ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה אם אינה בפנינו לשאל אותה או שהיא אלמית או שוטה או שאומרת שאינה יודעת ממי נתעברה הוי הולד ספק ממזר וספק ממזר לא מוקמינן לה אחזקה כשרות לומר מהארוס נתעברה שאין דרך סתם אשה להפקיר עצמה לבני ארוסה מכל מקום אם היא בפנינו ואומרת שמהארוס נתעברה נאמנת והולד כשר דמוקמינן לה אחזקה וחזקה סתם אשה שאי' מזנה ושריבין חזקה לדיבורה ומהימנין לה לא סבציא אם הארוס מודה אלא אפי' אינו בפנינו או שהוא בפנינו ואינו מבחישה ונס אינו מודה אלא אומר שאינו זוכר שבא עליה כרי טרה עדיף משם דיליה והיא נאמנת משעם חזקה זו שסתם אשה אינה מזנה והולד כשר והוי בנו אפ' לומר שכל אסר' הוא מבחישה ואומר שאינו ממנו הולד הוא וודאי ממזר שררי אפ' כנשואה דאכיו למימר רוב בעילות אחריו האמינתה התורה לאב לשבר על המחוקק לבנו שהוא ממזר דכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר ונסר שפירושו יכירנו לאחרים כלומר על איה בן סביב הבנים שיוכינו לאחרים ויאמר עליו שהוא בכוח ראשית אונן נאמן עליו להת לו פי שנים ואפילו יאמר על בן השלישי אר הרביעי בין הבנים שהוא בכוח נאמן ואם כן ממילא יראשונ' הם ממזרים ודאי מן התורה ודוקא על הבן האמינתו התורה אבל על האש' אינו נאמן לטויה זונ' לפיכך אם האשה מבחישה אינה זונה ואם נשאת לכהן אחר שמת בעלה זה לא תצא משום זונה והולד מן השני כשר לכהונה וס' לכתחילה לא תנשא לכהן והוי סילול דלא הצא אם נשאת לכהן אחר אבל לארוס או לבעלה זה אפילו הוא ישראל הצא במבחישה דהא שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא דרא ליבא גביה אלא חד ספק שמא באונס שמא ברצון וספקא דאורייתא לחומרא :

כח והא דבעינן לצרף ויבורה לחזקה להכשיר הולד לא אמרן אלא שלא היתה נחשדת כבר משו ארס ונס לא ראינו שבא עליה ארוסה אבל אם ראינו שבא עליה ארוסה בבית אביה ולא היתה נחשדת מאחרים דהוי חרתי למיכותה הולד כשר אפ' בלא צירוף דבריה לחזקה כגון שאינה בפנינו כו' אבל אם היתה נחשדת כבר והעם מרננין אחריה שזנתה עם אחרים ועם ארוסה אף על פי שראינו שבא עליה ארוסה בבית אביה הולד ספק כמזר מן הפגום כגון שאינה בפנינו כו' שכיח שהעם מרננים אחריה אמרינן כשם שהפקירה עצמה לארוס כך הפקירה עצמה לאחרים מיהו אם היא בפנינו ונבדקה ואומרת לארוס נבעלתי אף על פי שהיתה נחשדת מאחרים מצרפין דיבורה לחזקה ומהמנינן לה והולד כשר :

כט אשת איש שאומרת על העובר שאינו מבעלה אשת נאמנת לפוסלו שלא האמינתה התורה אבל ראב"ט שאמר על העובר שאינו ממנו או שאמר על אחר מבני שאינו בנו כבר אמרנו שנאמן לפוסלו והוא כמזר וודאי דכתיב יכיר יכירנו לאחרים כמה דברים אמורים שאין בניס לבן אבל אם יש לו בניס לבן אינו נאמן אפילו על הבן שלא האמינה התורה לאב אלא על בנו דכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר ולא על בן בנו וכיון שלא יוכל לפסול בן בנו נס בנו נשאר בחזקה כשרות כשיש לו בניס שלא האמינתו תורה על בנו אלא כשאין לו בניס ואם אחר שאמר האב על בנו שאינו ממנו אמרה האשה אמת הוא שאינו ממנו אבל נתעברתי מגוי או מעבד הולד כשר שאין הבעל יכול להכחישה בזה והבן נשאר בחזקתו : יא הא דאמרין שאין האם נאמנת על בנה לפוסלו היינו דוקא בגשואה שיש לבן חזקה כשרות אבל בארוסה שאומרת על בנה

שם אסופי וכשת רעבון אפי' אחר שנאסף מן השיק נאמנ'ם
שמפני שהרבה נשליכו לא רצו הכמ' לפוסרו מחליציאת קול
דאמרו הואיל שמפני הרעב השליכוהו הם רוצים שיוזנו אותם
אחרים ולפיכך שתקו עד שנאסף :

לג האסופי שנמצא בעיר שיש בה גוים וישראלים כיון
שהיו רוב גוים ארוב ישראל הרי זה ספק נול לענין
יוחסין ואם קידש אשה צריכה נש מספק דשמי ישראל הוא
אפילו מצאוהו בעיר שרובה גוים דאף על פי שרובו גוים הרי
המיעוט ישראל הם קבועים וכל קבוע במחצה על מחצה דמי
וספק ישראל הוא וצריכה נש מספק השכלוהו בית דין
לשם גרות או ששכל עצמו משהגדיל הרי הוא לענין יחסין
כשאר אסופי הנמצאים בערי ישראל דשמי ישראל שלא
נימול היה ואין השכלה מועלת אלא להוציאו מירי גוי :

לד וכל זמן שלא הושכל בבית דין ולא שכל את עצמו אם
היה רוב העיר גוים מותר להאבילו נבילות בידים
דאזלינן בתר רובא אף על גב דהמיעוט קבוע הוא כיון שהוא
עצמו אוכל הוי ליה כפורש מעצמו ומרובא קא פריש הוירובין
ישראלים מחזירין לו אבדותיו בישראל מחצה על מחצה מצוה
להחיותו בישראל דכתוב ביה וחי אחיך עמך הכי נמי מכת
ספק אזלי להומרא ומצו להחיותו דשמי ישראל הוא ומפקחין
עליו את הגל כשבת דבספק נפשות אזלי לקולא ויש אומרים
דאפילו ברוב גוים מפקחין עליו את הגל בשבת דאין הולכים
בפיקוח נפש אחר הרוב ולענין להחיותו אין מצווין להחיותו
אבל ברוב ישראל ולענין נזקים הרי הוא ככל ספק מכון
שהמוציא מחבירו עליו הראייה ואין הולכין במסן אחר הרוב
לפיכך אם נגח תורא דידן להורא דידיה פטור אפילו בחב
ישראל דהא ק"ל שור של ישראל שנגח שור של גוי כמי' דשיר
של רעהו אמר רחמנא הלכך יכול לומר לו הישראל לזה אייתי
ראייה דישראל את ושקול אף על גב שנמצא בעיר רוב
ישראל הא אמרי' אין הולכין במסן אחר הרוב ואם נגח תורא
דידיה לתורא דישראל אינו משלם אלא פלגא אפילו מצאוהו
ברוב גוים ממה נפשך דאם ישראל הוא דא חייב חצי נזק
בהם ואם גוי הוא כאליה הוה ליה לשלטי דהא קיימא רן
שור של גוי שנגח שור של ישראל חייב כוליה אפילו הוא הם
ועל אידך פלגא יכול הוא לומר לישראל אייתי ראיה דלא
ישראל אלא ואתן לך דשמי ישראל אני דישראל אינו משלם
אלא חצי נזק בהם ויש אומרים דדוקא ברוב ישראל
ובמחצה על מחצה אמרינן הכי אבל אם נמצא ברוב גוים
משלם הכל דאזלי בתר רובא ולא דמי לנגח תורא דידן לתורא
דידיה דאמרינן שהישראל פטור אפילו נמצא ברוב ישראל
משום שיכול לומר אייתי ראיה דישראל את ושקול ולא אזלי
בתר רובא דהתם הישראל הוי וודאי מהזק במסן וטוען
ודאי חזקת והוא ספק ורוצה להוציא אזלי בתר חזקה ודאית ואין
מוציאין מכה ספק אבל הנא בנגח תורא דידיה לתורא דידן
והוא נמצא ברוב גוים הוא עצמו אינו להזיק בכפין זה שהזיק
כשענת חזקה ודאית שהרי הוא עצמו אינו יודע אלא כשיענת
שמי הוא ישראל בא ואין חזקה זו נחשבת לנבי רובא הרוב
גוים ורובה דהבא עדיף מחזקה זו ומשלם הכל :

לה נשים שילדו בבית אהרן אשת כהן ולו וישראל וממזר
נאמנת החיה לומר זה הוא בן כהן וזהו בן לוי וזהו
וישראל וזהו ממזר ולא מדין הורה א"א דהימניה רבנן לפי
שעל הרוב א' אבענין אחר והילדים הללו אף על פי שאין להם
שום חזקה כבר אלא על פיהם מחזיקין אותה על פיה כמו
שהיא אימרת כמה דברים אמורים כשהחזקה נאמנת ולא
ערער עליה אדם אבל אם ערער עליה גפילו' ואמר בשקב
מעידה אינה נאמנת והכנים אם אין בהן ממזר כולה בחזקת
כשרות הן ואין להם ייחוס כבניה או ליה ואם יש בהן ממזר
כולם בספק מסור עומדים :

בנה שהוא ממזר אף על פי שאדם מכחישה ואמר שחוא בנו
שלא זה ידו מתוך ידה אפילו הכי הוי הולד ספק ממזר שכשם
שחזקה שאין אשה מזנה כן הוא חזקה שאינה מפקרת עצמה
אפי' לארסו והרי היא אומרת שאינו שלו ותחיישין לדבריה
וי' א' שנים על זה נאמר יכיר יכירנו לאחרים שהוא שלו וכשר
וכ' ש' הוא שאם לפוסלו נאמן כל שכן להכשירו דהא חזקה
דאמי דאית לה חזקת כשרות מסייען והא דאב נאמן
על בנה לפוסלו דיוקא דלא הוה ליה לבן חזקה אפומא
דאבוא אלא על פי אחרים שהחזיקוהו בכך והאב שתק ואח"כ
אמר שאינו בנו אלא ממזר הוא או נאמן אבל אם החזיק
בכשרות אפומא דאבוא שאמר שהוא בנו ועל ידי כך החזיקוהו
הכריות לבנו לא יוכל אחר כך לפוסלו שהרי הורה כבר שהוא
בנו ולא אמרן נמי שהאב נאמן על בנה לפוסלו אלא כשהו'
בחזקתה שה' אביו כנון באשתו נשואה אבל פנויה שנתעברה
ואמר בן טל פלוני זה הוא והוא אומר שאינו בנו אלא
שממזר שנתעברה אינו נאמן לפוסלו והיא נאמנת עליו להכשירו
דהא חזקה מסייעתא ואב שאמר על בנו שהוא ממזר ואח"כ
חזר בו ונתן אמתלה לדבריו למה דבר כן בתלה נאמן :
ל האומר על עצמו שהוא ממזר נאמן לאסור את עצמו
בבת ישראל דהא שוין נפשיה חתיכה דאיסורא אבל
אסור במסורת דלאו כל כמיניה להתיר עצמו במסורת עד
שיודע בוודאי שהוא ממזר וכנו כמיהו דהא נאמן על בנו ואם
יש לו בני בניו אינו נאמן לפוסל בני בניו דהא התורה לא
האמינתו על זה וכיון שאין דבריו כלום לנבי בניו נם בניו
נשארין בכשרותן כדלע' ואינו פוסל אלא את עצמו דשוי נפשי'
חתיכה דאיסורא :

לא אסופי והוא תינוק שנמצא בשוק ואספוהו אל הבית
ולא נודע מי השליכו לשם וישל מי הוא וכתמא אין
אשה משלכת את בנה אלא משום רעבון שאין לה לפרנסו
או אם הוא ממזר כדי שלא יתגלה קלוהו ואם היא משליכתו
משום ממזר דרכה להשליכו במקום סכנה כדי שימות ויתבער
מן העולם ולא יתגלה קלוהו ואם משליכתו משום רעבון היא
פרחמה עליו ומנוחהו במקום שבני אדם מצויים שימצאוהו
וירחמו עליו ויאספוהו לביתם ויגדלוהו לפיכך תינוק הנמצא
ואין בו הוכחה שלא הושלך לשום מיתה יש להסתפק בו שמא
משום מסורות הושלך לשם כדי שימות או משום רעבון כדי
שימצאוהו ויפרנסוהו והוי ספק ממזר דשמי לשום מיתה
הושלך אבל אם יש בו הוכחה שלא הושלך לשום מיתה כיון
שיש הוכחה בגופו כגון שהוא מהול או שאביריו מחוקנים
ומיושרין כמו שעושין לנערי' או שהוא משוח בשמ' או שישמו
לו כחול בעיניו או שחלו לו קמיע בצוארו שכל אילו מוכחין
שלא לשום מיתה הושלך שם דא' ל' לא הוי משריחין בו לעטר'
לו דברים אלו אם היתה הכונה שימות בין שיש הוכחה במקו'
כגון שנמצא במקום שרבים מצויין שם אסרינן וודאי כדי
שימצאוהו מהרה ויחיהו הושלך שם שאם למיתה הושלך
היתה משלכת אותה במקום שאין רבים מצויין כדי שימות
כרעב קודם שימצאוהו ויחיהו או שחלו באלין במקום שאין
החיה סגנת שם והוא סמוך לעיר אין בו משום אסופי כיון
שחוששין עליו לשופרו ודאי לא הושלך שם אלא משום רעבון
וכשר' מיהו אף אם ימצאוהו במקום סכנה אין אומרים ודאי
ממזר הוא שהרי הושלך למיתה דשמי משום רעבון הושלך
ואנב צערא לא אסקא אדעתא אם הוא מקום סכנה או לא ולא
הוי אלא ספק ממזר :

לב הולד שהוא מוטלך בדרך כל זמן שהוא בשוק ובא אחר
ואמר בני הוא ואני השליכתיו נאמן וכשר הוא הואיל
ועדיין לא יצא עליו שם אסופי וכן אם באהה אשה ואמרת בני
הוא נאמנת אבל לאחר שנאסף מן היזוק ובא אביו או אמו או
אפילו שניהם ואמרו בנינו הוא אינם נאמנין היאיל ויצא עליו

❁ לבוש הבוץ וארגמן ❁ הלכות פריה ורביה ❁

לז כל אילו הספיקות שאמרנו כגון ספק ממזר ואסופי ושהוקי וכותי אסורים לבא זה כזה דשכא זה ממזר וזה אינו מסו' ואם נשאו יוצאו והולד ספק באביו ואין לספקות אילו תקנה אלא ישאו מהגרים שהרי גר מותר בממזרת או איפכא כמו שאמרנו והולד הולך אחר הפגום כיצד שתוקי או אסופי שנשא נזורה או משוחררת או גראו משוחררת שנשא שתוקית או אסופית הולך לעולם שתוקי ואסופי כמו שנתבאר למעלה:

לז כל מדינה שיש בה שפחה או גויה הראויות לילד ונמצא בה אסופי הואיל והאסופי הנמצא שם הוא ספק ישראל וספק גוי או ספק עבד כשישא נזורה ויקרש אותה הרי היא ספק אשת איש דשמא הוא ישראל וקידושין קידושין או שמא הוא גוי ואין קידושין קידושין לפיכך הבא על אחת הנזרות פטור ממיתה שאין הורגין על ספק וכן השתוקי שנשא אשה שאיפשר שהיא ערוה עליו הרי היא ספק אשת איש שהרי אין קידושין הופשין בעריות / ואינו היא האשה שאיפשר שהיה ערוה עליו כל איש' שהיה אביה או אחיה קיים כשנתעבר' אמו ממנו שאם אביה קי' חיישי' שמא זאת האשה היא אחיה דשם' אמו מאביה נתעברה וכן אם אחיה קיים חיישינן שמא זאת אשה היא דודתה / אחות אביו דשמא אמו מאחיה נתעברה / וכן כל אשה שנתגרשה או נתאלמנ' חיישינן שמא זאת האשה אשת אביו הוא ומבעלה נתעברה אמו או שמא אשת אחי אביו הוא ומאחיה בעלה נתעברה אמו / הקראים אסור להתחתן בהם וכולם הם ספק ממזרים ואין מקבליים אותם אם הוצים לחזור וטעמא לפי שהם מקדשין נשותיהן בכסף או בכביאה על פי פשט התורה ומגרשין אותן שלא כרת / ומשנים ממשבע ששבעו חכמים בניסין ואחר כך ינשאו הנשים לאחרים בחיי הבעלים נמצאי הכנים ממזרים נאשת איש אבל האנוסים החוזרים לדת ישראל פותר להתחתן בהם כמו כשאר גרים שהרי אין נזהרים ביניהם לא קידושין ולא גיטין ועוד חובם כהתהנים בגוים ובשחוזרים אינם אלא גרים המתירים בישראל:

ה דין פצוע דכא וכרות שפכה ובו יד סעיפים :

א פצוע דכא וכרות שפכה אסורים לישראלית שנא' לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל יי' ודווקא בישראלית אסורים שישראלים וישראליות נקראים קהל יי' אבל בניזרת ומשוחררת שאין אילו נקראים קהל יי' מותרים ואפילו כהן פצוע רבא מותר לישא נזורה ומשוחררת דאף ע"ג דכהן כשר אסור בניזרת ומשוחררת משום זונה שנבעלה מקודם בעוון בניזרתו לפסולין בפצוע דכא שנפסל לכהונה לית ביה קדושה ומותרת לו ואינה אסורה לו משום זונה / וכן מותרין כנתינה שאין אסורין אחר שנתגירו מן התורה אלא שגזרו עליהם כמו שנתבאר בסימן שקודם זה לפיכך אמרי'כי נזרו בכשרים אבל בפסולים כגון בפצוע דכא וכרות שפכה לא נזרו וכן בספיקות שאמרנו בס' הקודם לא נזרו מיהו בוודאי ממזר י'א שאסור שאין דומה לאו דממזר השוה בכל ללאו דזונה נכרי כהן שאינו שוה בכל / ויש מתירין אפילו בוודאי ממזרת דהא שניהם לא איקרי קהל ומותרין לבא זה בזה ולא נזרו עליו:

ב ולשונות אילו פצוע דכא וכרות שפכה נ' עניינים הם פצוע לשון פצע כסבין או מכת חרב ודכא היא לשון בידך בלוצר שנידך ונתחטט דבר מנופו וכרות שפכה לשון כריחה שנכרת ועי' הכרית' נשפך דכ' מסנו ולמרו רז'ל שכולם הם באותו מקום והשפכים היא הזרע' ששותת ואינו יורה כהן עי' כריחה זו מדאסרה תורה מסור לבא בקהל ואסרה גם כן

פצוע דכא לבא בקהל מה ממזר איסורו בש עי' אוהו המקום אף אילו אין איסורו אלא עי' אותו המקום ולא במקום אחר ומה ממזר אין איסורו אלא עי' ביאת בני אדם אף מכות אחר אין איסורין אלא עי' מכות בני אדם אבל אם באו כידו שמים עי' רעמ' וברד או ממעי אמו כשרים אפי' אינם מולידים לפיכך אמרו איזה פצוע דכא כל שנפצע הגיד בסבין או במכת חרב או הבצים או אפי' אחת מהם או החושין שהבצים תלויין בהם שבהם נמשל השכבת זרע וכן אם נתמעך הגיד או הכצ' / או אחת מהם או החושין אי שנכרת הגיד או אפי' אחת מהבצים או החושין או אפי' ניקבה ביצה אחת נקב מפולט או חסר' כל שהו בכל אלו אם נעשו בידי אדם או הכהו קוץ דמעשיו גרמו לו שהלך לשם או עשה עניין שהוב' עי' הקוץ או כיוצא בו ה'ל נמי כמו עי' אדם וכל זה פסול אבל אם נולד כך ממעי אמן או שנעשה בידי שמים עי' רעם וברד וכיוצא בהם כגון שנולד בהם שחין והמס' / אותן או הסריחו וניכקו הרי זה כשר לבא בקהל שכל אילו הוו בידי שמי' ואם בא עי' תולו שחלה כגופו ובטלה ממנו אברי אלו י'א דהוי כמו בידי שמי' וכשר י'א דהוי כמו בידי אדם ופסול י'א דבביצ' אחת דוקא אם שחלה נפצע או נתמעך או נכרת מחיבורו עי' אדם והניחו כך מונח בכיס הוא דפסול שזוהו פי' של נתוק או כרות כמו שיתבאר לקמן סעיף י'א ואפילו אם נטלה אחר כך כולה בין בידי אדם בין בידי שמים אינו חוזר להכשירו אבל אם נטלה ביצה אהת כולה אפילו בידי אדם בנת אחת בעיד שהיחה שלימה ולא היה בה אחת כשלשה מכות אילו אלא מחמת כאב החכהו הרופאים שהוא כשר בידי דהוא אשתול דניקב בסומכיה טריפה וניטלה כולה כשרה ואמרו עוד שהמה ראו כשה בני אדם שכתרו מהם ביצה אחת ונטלוהו לחיין מיד ואחר כך היו מולידין ולפיכך אמרו וראי שכשר הוא ובלבד שאותו שנשאר יהא של ימין וי'א שאף על פי כן שראוהו שפוליד אין להכשירו בכך לבא בקהל ויש לחוש לדבריהם להחמ' באיסור דאוריית' דאע"פ שמוליד מ' ככלל דלא יבש נתוק וברות הוא ונראה לי אפילו לרברי האוסרים שאם עבר בעל ביצה אחת ונשא אשה ונסתייע מן שמיא והוליד אף ע"פ שהוא עושה איסור לדבריהם אין פסול כולד מן התורה מסו' לאו דלא יבא פצוע דכא ונז' להיות פסול לבא בקהל שהרי לא הזכירה התור' בלאו דפצוע דכא שום פסול דורות כמו בשאר לאוין אע"ג דסמכיה ללאוין דפסולי דורות לא ירפינן מהם לזה אלא הולד הוי כולדות שאר איסורי לאוין שהוא פגום לכהונה בעלמא כמו שיתבאר לקמן סימן ח' :

ג כראש הגיד יש כשר וכחיבורו ל' ד הוא נכ' ומקף סביב הגיד ואותו הנכונה נקרא עשרה וההיקף אינו בעיגול ישר אלא בעליונו של גיד מארכת כלפי הנוף ובהקצרת והולך בחתחתו עד קרוב לראשו של גיד ואותו הכשר אין דינו כשאר הגיד שאפילו אם נחתך כולו ולא נשאר אלא מלא החיש על פני רוב היקף העשרה לצד הנוף כשר מפני שלא נגע עד מקום הנקב שהשכבת זרע יוצא משם ויש אומרים דנשתייר מלא החוש על פני כל היקף העשרה לצד הנוף בעינין ולא סגי ברוב ויש להחמיר :

ד ואם נחתכה כלפי הנוף ונשתייר מלא החיש של רוב העשרה על פני היקף כל הגיד כלפי הקרקע פסול :

ה ואם ניקב אותו הכשר בהיקף הגוב' שהוא סמוך לנקב שהשכבת זרע יוצא משם אם הנקב גדול כל כך / ש'כשמתחסף השכבת זרע יצאת הוא דווקא וקריע את הנקב עד שהשכבת זרע יוצא משם כשריאה קרי פסול מפני שהשכבת זרע יוצא מחסימות התאוה יוצא דרך הנקב הזה ואינו יורה כהן וק"ל כל שכבת זרע שאינו יורה כהן אינו כזרע ואם אינו גדול כ' כבשר :

ו אבל אם הנקב לכשהו מן הגובה לצד הקרקע כשר

אחר וברת חושי הכצים או נהקן או שאחד מעד הניד ובא
 אחר וברתו אחר ונהקו כולן לוקין בין בארס בין בכהמה
 אף על פי שלא סירס האחרון אלא המפורס לוקה והבי ילפי
 לה מכתוב ומעור וכזות ונהוק וברת נוסרוקס להורלול
 שפי' נהוק הוא שנתקן לגמרי סמקום חיבורן אלא שעדיין
 הם בכים וכרות פירושו שלא נכרתו לגמרי ממקום חיבורן
 אלא עדיין הם מעורין קצה לפיכך הקשו אם על כרות חיוב
 נהוק לא כ' שוא"כ נהוק לפה לי אלא להביא נוהק אחר
 כורת שהוא חיוב וה' להכולם :

יב והמסרס את הנקיבה בין בארס בין בשאר מינים פטור
 שאין עיקר טעם של איסור הסירוס אלא משום
 שמכשלו מלידה ואשה כיון שאינה מצווה על פריה ורבייה
 כדלפינן מוכבשה אינה מצווה גם כן על סירוס שלה וכיון
 דבארס אינה מצווה על סירוס נקיבות וה' בכל הפינים אבל
 איסור מירא אינא דהא לא לתוהו בראה עוד אמרו ז"ל
 מכתוב לא תעשו שמע עשייה בידים שנוגע כאברי
 ההולדה ומסרסן אבל המשקה כוס של עקרין לארס או
 לשאר מיני זכרים כדי לסרסו נ' לוקה עליו שהרי אינו
 נוגע כאברי הזרע אבל איסור מירא אינא אפילו אינו שותהו
 אלא לרפואה ואינו מכויץ לעקרו אע"ג דק"ל כ"ש בכל התורה
 דבר שאינו מתכוין מותר הא פודה ר"ש בפסיק רישיה דאיסור
 והכא פסיק רישיה הוא דוראי מיעקר ואע"ג דק"ל שאין ר"ש
 מודה אלא בפסיק רישיה דניחצליה אבל הנא הא דא
 ניהא ליה ה"ס לענין שבת דכיון דלא אסרה חורה אלא
 מלאכה מחשבת היכי דלא ניהא ליה לא הוי מלאכה מחשבת
 אבל בשאר איסורין מודה אפילו בפסיק רישיה דלא ניהא
 ליה וכיון דבזכרים אינו אלא איסור בנקיבות שותר לכהחילה
 לפיכך אמרו מותר להשקות את האשה כוס של עקרין לסרסה
 כדי שלא תלד / ובזכרים רשאר מינין נמי לא אסרן דאסור
 אלא בכוס של עקרין שמיניע כח השקיה עד אברי ההולדה
 ומסרסן אבל ליטול ברכלו של חרנגול או כיוצא בזה
 שמצוי להסתרס ע"כ מותר שהרי אינו נוגע כלל כאברי
 חשמיש וגרמא רהוקה היא זו :

יג מי שכפה את הארס או שאר זכרים ושסה בו את הכלב
 או שאר חיות עד שנעשה כרות שופכה או שהושיבו
 במים או ג' שלג וצננו עד שבטלו ממנו אברי ההשמיש אינו
 לוקה שהרי לא עשה ממש בידים ככל מקום ראוי להכותו
 שבת מרות מדרכן :

יד ק"ל כל מה שאצרה ההורה לישראל לעשותו בין
 איסור סקילה בין איסור כרת כ"א איסור דאן איסור
 לנו לומר לגוי לעשותו דאמירא לנוי שבות לפיכך איסור לומר
 לגוי לסרס בהמה שלנו ואם לקחה הגוי מעצמו וסרסה מותר
 לישראל לקיימה בד"א שאין שום ערמח בדבר אבל הערים
 הישראל בדבר או אפילו לא הערים הישראל והגוי דקחה
 וסרסה מחמת שהוא מכיר את הישראל ומכוין לשבות
 הישראל כגון שיכוין הגוי שחרוש בה הישראל שבהמה
 מסורסת טובה להרישה וזהו מה שאינה מסורסת אכור מאותו
 ישראל לקיימה שלא ינהג מן העבירה הוא עשה כדי שיהא
 יפה לחרוש בה לפיכך קונסין איהו למוכרה ולא יהרוש בה
 ומותר לו למוכרה לישראל ואפי' לבנו הגדול מותר למוכרה
 אבל לבנו קסן לא יסבגו ולא יתננה לו דהוי כאילו לא מכר'
 ואין קונסין אותו למוכרה דווקא לשחיטה אלא אף להרישה
 יכול לסוכר ומותר לה' בהמה לגוי למחצית שכר אע"פ שהגוי
 ודאי יסרסנה דכיון שיש חלק לגוי בה הגוי אדעתא דנפשיה
 קא עביד ומותר למכור לגוי בהמות וכן חרנגול' אע"ג דביראי
 הגוי קונה אותם לסרסם ויש אסורי' בשחיטה משוד' ל' דבני
 נח מצווין על הסירוס ואם הישראל מסרס להם לסרס ידאי
 עובר משום לפני עור לא יתן מכשול מיראם אין הגוי
 ב א א ז ח קונג

כשר אפילו הוא גדול שאין יציאת השכבת זרע פגעת רשם
 ואין יוצא משם כשרוא קרי דהא אפילו נכרתה כשר שם ואף
 על גב דנבי ביצה אחת אמרינן לעיל אע"ג שמוליד יש
 להחטיר היינו משוד' עיקר ההולדה ובישול הזרע תלוי בכצי'
 וכס תלוי עיקר האיסור אע"ג שמוליד אבל בש"הוה אינו מערה
 ואינו מוריד לענין בישול הזרע לפיכך אינו פוסל אא כשמעכב
 ההולדה ומטעם זה גם כן אם נסתם הנקב שהיה בכשר זה
 אפילו בחוקף הגובה סמיר לנקב השכבת זרע הזר להרשירו
 שאינו מעכב אז ההולדה ניקב נקב מפולש בראש הגיד
 בעליונו בענין שבעליונו של גיד שהעטרה מארכת כלפי
 הגוף הוא למטה מהעטרה ובחתתיהו של גיד הוא למעלה
 מהעטרה פסול שהרי יש שם מקום יציאת הזרע ושורת שם
 ואינו יורה נחץ :

ז נההך מהג' למעלה מהעטרה פסול ואם נחתך בשיפוע
 בקולמוס או שנעשה כמרוכ דהיינו שנחקק כסילון ויש
 לו טרי דפנה משני צדדין וחקק באמצע כסין צינור כשר
 להרמ"ב אע"ג דאמרינן בסמוך דאפילו אם ניקב בחוץ
 העטרה שהוא עדיין למטה ממנה שהוא פסול היינו משום
 טע' אותו הנקב לא יוכל הזרע לירות כחץ אבל בשנחתך
 לגמרי עדיף טפי שאין מי שמעכב את הזרע לירות כמו חץ
 ורש' ויהראש' מכשירין כקולמוס מהטעם שאמרנו ועדיף
 מכמרוכ דכיון שהחתך שיה לא שליש אור בחוץ הגיד
 ומתכשל הזרע בהימום כהלכתו אבל בכמרוכ אע"פ שיוכל
 הזרע לירות כמו חץ מ"מ מכיון שנעש' כמרוכ נכנס הרוח חוץ
 הרפנה ומהקרה הגיד להוכו ואין הזרע מהבשל ואינו מולי' :

ח המטיל מים בשני מקומות במקום הוצאות מי רגלים
 ובמקום הוצאות הזרע אע"ג שניקב שביל המי רגלים
 כשר דהא יציאת הזרע נשאר במקומו וראוי להוליד אבל אם
 נסתם מקום יציאת הזרע ויוצא במקום יציאת מי רגלים זה
 אינו ראוי להוליד שאין הזרע יכול להתבשל שם ואם הוא
 ממעי אמו או ממילא כשר ואם הוא ע' חולי או לקוי פסול ;
ט ואם לא נסתם לגמרי אלא שחורע יוצא משני מקומות
 פסקימו ומקום יציאת מי רגלים הרי ניקב שביל של
 זרע ואיפש' שפסול שאין הזרע מתבשל כך ויש להחמ' ל' ;
י נכרתו חושי הכצים או אחת מהן או שנידך או שנפצע
 הרי זה פסול ;

יא אסור להפסיד אברי הזרע שהם הגיד או הכצים או
 החושין התלויין בהם בין בארס בין בכהמה חיה ועוף
 שטאים או שהורים בין בארץ בין בחוץ לארץ וכל העושה כן
 עובר בלאו ולוקה מן החויה ככל מקום שנאמר ומעך וכחות
 ונתוק וכרות ונמר ובארצכם לא תעשו ואע"ג דכתי' ובארצכם
 לא תעשו דמשמע דווקא בא"י ולא בח"ל כבר למדנו דז"ל
 דהאי בארצכם כל שבארצכם קאמר ולא למעושו ח"ל קאתי
 והכי דרשו כתיב שו' ושה שרוע וקלוט וגו' ומעוד וכתו' ונתוק
 ונמר לא הקריבו ובארצכם לא תעשו פירט לא תעשו דבר זה
 לסרס שום בהמה אין לי אלא בהמה פ' דהא שור ושה
 כתיב חיה ועוף מניין ח"ל בארצכם כו' כל בעלי חיים
 שארצכם חיה ועוף כו' לא תסרסו שאין לפרש בארצכם
 דווקא למעושי ח"ל דהא סירוס חובת הגוף הוא וק"ל כל מה
 שהוא חובת הגוף נהרג בין בארץ בין בח"ל וכבר לומדה
 מקראי ואין צריך להאריך וא"כ בארצכם למה לי אלא ללמד
 כל מה שיש לכם מבעלי חיים בכל מקום שאתם יושבים
 בכל הארץ דהיינו בכל העולם לא תעשו כן ר"ל לסרס ומניין'
 אף בארס ח"ל כס פ' כס מבארצכם דריש דה"ל למכת' בארץ
 לא תעשו והיה פירושו כל שבארץ ומכתובים בם כאילו כתיב
 בארץ ומכתובים ככ"ס משמע כלומר גם ככס בעצמכם לא תעשו
 כן עור למדו ז' למק' שאף המסרס אחר המסרס לוקה כגון
 אם א' כרת הגיד ובא אחר ונתקו או כרת הכצים או נתקן ובא

* * * **לבוש הבוץ וארזמן** **הלכות אישות** * * *

ג יצא קול פלוני כהן גירש את אשתו והרי היא עשבת
 חתנו ומשמתו אין מוציאין אות' מידו דלקלא דבהר
 נישואין או אפי' לבהר אירוסין לא חיישינן אבל אם מת לא
 הנשא לכהן אחר ואפי' ניסת הצא דלנבי דידה היא קלא
 דקורס אירוסין ואסור לו דחיישינן לקלא קמא :

ד יצא קול פלוני כהן כתב נט לאשה ואם קורין באותו
 מקום לנתניה הנש כתיבה אע"נ דלכתיבה לחודיה נטי
 קרובי תיבה הוי כאילו יצא הקול פלוני גירש את אשתו כתיב
 שיצא הקול אמרינן יראי משום דנתן לה יצא הקול להודיע
 שהיא מגורשת דאי לא נעשה אלא כתיבה לכך לענין סה
 הוציא הקול פלוני כהן כתב נט כו' מ' א' הוא כמקום
 שאין קורין לנתניה הנש כתיבה אין חוששין לקלא :

ה יצא קול על אשה פנייה שנתקדשה ונתגרשה חוששין
 לקול לאסור לכהן כד'א שיצא הקול סהם כלא אמר לא
 שלא נזכר בו שום צד לבטל הקדושין או הגירושין אבל אם
 הזכיר בו שום צד לבטל כגון שיצא הקול שקדש על הנאי
 או גירשה על הנאי או שזרק לה קידושין או נטה ספק קרוב לו
 ספק קרוב לה הוי ליה קלא ושוברו עמו דש' לא נתקיים
 התנאי ולא הוי כאן קידושין או גירושין כעיקרא או כמא
 הוי הקידושין או הנש קרוב לו ולא הוי כאן קידושין או
 גירושין מעולם ואוקמינן לה אחזקה ואין חיישינן לקול זה
 לאוסרה לכהונה שאם יצא אמתלא מיד בקידושין ולא
 בגירושין הרי אין כאן קידושין כלל ופסי' שהגירושין אינן
 כלום ואם יצא אמתלא בגירושין ולא בקידושין חוששין
 לקול הקידושין לאסרה לעלמא חוץ מלאוהו האיש שיצא
 הקול עליו ואין חוששין לקול הגירושין לאוסרה לכהן ודקמא
 שיצא האמתלא עם הקול מיד שזהו הקול שיצא ושברו עמו
 אבל אם יצא הקול מהחילה כדור ולאחר זמן יצא האמתלא
 אינה מבטלת הקול כיון שהקול כבר נתחזק נשאר באיסורא
 ואין קול האמתלא מבטל אותו ודוקא בקול בעלמא אין הקול
 מתבטל אבל אם אחר כך נזכר שהיה הקול הראשון שקר
 מבטלין אותו אפי' לא היה שום אמתלא וכל קול של ההזק
 כבד' פי' כשיצא הקול בדק' ב' אחריו ולא מצאוהו נכון או
 שאינו כדור כמו שפירש לקמן סימן מ' ואינו קול לאסור
 בשבילו ודוק' לקול גירושין וקידושין חיישינן שהם אסורים
 דאורייתא אבל אם יצא עליה קול חלוצה שהוא פסול רבבן
 י'א דלא חיישינן לו לאוסרה לכהונה :

ו כהן שנשא אשה בן הפסולות לו מהרמין אותו וכדפ'ין
 אוהו בכל מיני הרדפות שאיפשר ופחרימ' כל הנישא
 ונותן עמהם וכיוצא בחימות אלו עד שיגרשנה ואפילו אם
 יאמר לא נחא לי להיות כהן ואותר על קדושת בהינתי אין
 משניחין בו דהא כתיב וקלשחו בעל כרחו :

ז כהן שגרש את אשתו לא תדור עמו במבני לפי שכתב
 ברמיוותיו וקריצות' ושם יבא לידו עבירה וכהן אסור
 בגרושה ואם היו דרים בשכירות או בחצר של שניהם היא
 נדחית מפניו ואת החצר שלה הוא נדחה מפניה כמו שיחבאר
 דברים אילו על צדן צסימן ק"ט בע"ה :

ח איזוהיא זונה שאסורה לכהן זו בת ישראל שנבעלה
 לאדם שהיא אסורה לו איסור הטייה לכל בין איסור
 לא ובין איסור עשה וכל שכן אם נבעלה לחיבני
 כריות ומיהר ב'ד שאסורין משום ערוה כיצד כגון שנבעלה
 לגר עמוני ומאכני מצרי ואדומי כתיב נתין ובסוד פצוע
 דבא זרות שופכה וכן יבמה שנבעלה לזר שהיא
 בלאו דלא תהיה אשה המת חוצה וכל חיבני כריות
 ומיתות ב'ד שהם ערוות שנאמרו בתורה בסוף
 נקראת זונה וזכרה למרו רז'ל מקרא דכתיב ובה כהן
 כי תהיה לאיש זר היא כתרומת הקדשים לא האכל ודקדק
 ז'ל דהא קרא מותר הוא ולמאי אחא דאי כמסעי
 ראיה

הקונה אותם מסרסם בעצמורק נותנם לגוי אחר לסרס
 מותר לכ'ע שאין כאן לפני עור וגומר כל דבר ששושין לרפוא'
 או לשאר דברים אין בו משום איסור צער בעלי חיים ולכן
 מותר למרוש נצות האוחזות חיות ואין חוששין לצער בעלי
 חיים שהרי משום שובתן עושין שטובות יותר מכל מקום יש
 נמנעין דחטיבה אכזריות גדולה :

* * * **הלכות אישות** * * *

ד נשים האסורות לכהן ודין אשת כהן וכו' י'ח
 סעיפים :

א כהן הרוש אסור מן התורה בגרושה זונה וחללה שנא'
 אסור אל הבהנים וגומר אשה זונה וחללה לא יקחו
 ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי קרוש הוא לאלקינו וכן
 כתיב גבי כהן גדול אלא שהוסיף לאסורו עליו האלמנה ולא
 התיר לו אלא בתולה כדכתיב והיא אשה בתולה יקח אלמנ'
 וגרושה וגומר וחללה זונה לא יקח כי אם בתולה מעשו יקח
 עשה וכיון שאסרה עליו התורה גרושה שנתגרשה מבעלה
 בחייו ונזר רבבן עליהם שלא יקחו אפילו חלוצה דרמא
 לגרושה שנתגרשה נ'כ סיבמה שהוא בעלה בחייו לפיכך אם
 עבר ונשא ספק חלוצה אין צריך להוציא דספי' דרבנן לקולא
 אבל בגרושה אפילו ספק גרושה צריך להוציא דספק
 דאורייתא לחומרא וה'ה ספק זונה או ספק חללה דהו' ספי'ק'
 דאורייתא ומוציאה ולא שנא נתגרשה מן האירוסין או מן
 הנישואין נקראת גרושה ואסורה לו מן התורה ואפילו ריח
 הגש פוסל ככהונה וכופין אותו להוציא היכי דמי ריח הגש
 כגון שאמר לה בעלה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת
 לכל אדם אף על גב' שלא התרה בזה הנש לעלמה אפ'ה
 פסולה לכהונה כגון אם היה בעלה זה שאמר לה כן כהן אסור
 להחזירה לו ואם הוא ישראל ומת אח'כ אסורה לינשא לכהן
 אפילו להדיוט וילפינן זה מרכתיב ואשה גרושה מאישה לא
 יקחו דהאי מאישה מותר הוא אלא ה'ק אפילו אינה גרושה
 אלא מאישה לכדור ולא התרה לעלמא אפ'ה לא יקחו ואפילו
 לא נתגרשה אלא מחמת שיצא עליה קול של קידושין
 בעלמא ואע"פ שהוא כדור שאין משש באותן קידושין ולא
 ניתן הגש אלא לחומרא בעלמ' להפסיק הקול הוא נקרא ריח
 הגש מדרבנן ופסלה לכהונה אבל אם נתן לה בעלה נש על
 הנאי ולא נתקיים התנאי נעקר הגש מעיקרו ואינו פוסל
 לכהונה דאפי' ריח הגש לא מיקרי לפיכך יכול אפילו כהן
 לכתחילה לגרש את אשתו על הנאי ואם לא נתקיים התנאי
 יוכל להחזרה :

ב קטנה שמת אביה ונתקדשה ומיאנה בבעלה מותרת
 לכהן שלא היו קידושיה קידושין בעוד קטנה ואם
 גירשה בעלה בעודה קטנה אף על פי שאינה צריכה לגש
 ואין בגש כלום דכלאו הכי היא יכולה לצאת כשיאזן אפ'ה
 אסורה לכהונה מדרבנן דהא יצא עליה שם גרושה ואם
 אחר שגירשה החזיר' בעודה קטנה ומיאנה בו צותרת לכהן
 שהמיאן מבטל הגש ולא מכעיא החזיר' הוא אחר שנתגרש'
 ומיאנה בו מותרת אלא אפילו ניסת לאחר אחר שנתגרשה
 בעודה קטנה ומיאנה בו מותרת לכהן ואף על גב' דל' מיאן
 דחבריה לא מרשל גיטא רדיה היינו לענין שאם מיאנה
 בשני לא תחזור לראשין ושעמא דנזרו ביה רבבן משום
 דמכרת ברמיוותיו ובקריצותיו חיישינן דלמא אזל ומשבש
 לה ועבד דמסאנת בחבריה והדר ואזיל ונסיב לה אבל לענין
 להתירה לכהן דליכא למיחש להכילא חלקי בין מיאן
 דחבריה למיאן דידה ויש אומרים דכיון דאמרו רבנן מיאן
 דחבריה לא כבטל גיטא דידה לא פלוג רבנן ולכל מילי
 אמרו כן :

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות אישות ח

דשפחה חרופה ואנא ממילא ידעינן שהיא כשא' חייבי לאווין
בגבר ביאה אלא למעוטי שאר חייבי לאווין דשוין ככל אהא
כמו שאמרנו חייבי לאווין דכהונה שאינו שוין בכל מנלן
איתא קיחה קיחה פי' כתיב נבי חייבי לאווין דכהונה לא יקחו
וכתיב נבי חייבי כריתות איש כי יקח את אהותו מה ההם
אפילו בהערא' אף הכא נמי אפי' בהעראת חייבי עשה מנלן
איהא ביאה ביאה פי' כתיב נבי חייבי לאווין לא יבא מבזר
וכתיב נבי חייבי עשה דור שלישי וכו' ונבחר מה חייבי לאווין
בהעראת אף חייבי עשה בהעראת וכו' ונבחר מה חייבי לאווין
יערה הא דור שני לא יערה ומרמיב ככולה אאסור' דרדו
בהעראת מפני שנקראת ביאה ה לענין לעשויה זונה
לפסולה לכהונה נמי מיקרו ביאה והעראת זור' ל הכנסת
עשרה ויא' זו נשיקת אבר רצה לומר הנושק באבר במקום
התשמיש ויש להחמיר :

ט ודווקא שהיה הנבעלת בעת הביאה האסורה מבת
שלוש שנים ויום אחד ומעלה ויהיה רביעל מכן ש' שנים
ויום אחד ומעלה דהכי קים להו לחל' הל' דבפחת מכאן
אין ביאהו ביאה כלל שאין היא שועמת טעם ביאה קודם
שלוש נס אפי' גדולה הנבעלת לפחות מכן ש' אינה שועמת
ממנו טעם ביאה לפיכך אין ביאתו נקראת נס כן ביאת זנות
סיהו גיורית ומשהררה אפי' נהיירה ונשתחררו פחותות
מבת שלשה שנים ויום אחד חסוכות כזונות ואסורה לכהונה
מפני שהגוים שטופי זמה הם ובניהם ילדי זנונים הם
ונקראו זונות אפילו בלא בעילות איסור הנרבעת לבהמת
אף על פי שאם הוא בעדים וההראה היא בסקילה אינה
נקראת זונה ואינה אסורה לכהונה והפני' לה בקרא דכתיב
לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב ונומר ואכור חז' אכל אתנן
כלב ומחיר זונה מותרין פי' שאם אמר אדם לזונה הילך טיה
זה והבעלי לכלבי ומחיר זונה שהחליף זונה בשלה מותרין
למזבח שנאמר נס שניהם שנים ולא ארבע ומרשרי רבנא
אהנן כלב ש' נבעלת לכדבלאו זונה' מיקראי הבא על
הגדה אף על פי שחייב עליה כרת לא עשאה זונה אפילו
מרבנן ואינה אסורה לכהונה ולפינן לה מדכתיב אלמנה
וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקחו וכתיב ולא יהיה זרעו
בעמיו ודרשינן אלה למעוטי נדה כלומר כהן שבא על אהה
אף על פי שאינן אלא איסורי לאווין זרעו מהולל אחיו אבל
הבא על הגדה אף על פי שהיא איסור כרת אין זרעו ממנה
חלל וכיון שאין זרעו ממנה חלל גם היא לא נאסרה לכהונה
ואין להקשות לפי שיפתינו כה נר עמוני ומאבי מישראלית
הובית שהיא כשרה לכהונה ואמה פכולה כדלעיל סי' ד'
סעיף ה' דהם הבעול הוא זו אצלה מעיקרא שהיו אסורי
לכא בקהל מה שאין כן בגדה וכו' שאר היבי לאווין בגון
נעשה פצוע דבא וכרות שופכה וכיוצא בהם יוכיח שאינם
זרים אצלה מעיקרה ופוסלין את האשה בבאה ונימה אף
נדה כן איבא למפרך מה לשאר חייבי לאווין שפוסלין זרעם
מש' כן נדה וכו' נא נבעלת לנר עמיני יוכיח שכתה כשרה
והיא פסולה ונילף מביניהו וישאר חייבי לאווין ומנר עמוני
דלא ראי זה כראיה כל' הגד' השניה שבהן שיביאתן ביאת
איסור ופוסלין את הנבעלת אף אנו אביא נדה איבא למפרך
מה להצד השוה שבהן שכן פוסלין זרעם שנים הנר עמיני
פוסל זרעו הזכרים אבא נדה שאינה פסולה זרעה נס הוא
כשרה ל' והנבעלת להל' אף על פי שאינה אסורה להגשא
לו דהא אין הכשרות נזהרות על הפסולים שככהונה אפיו
הכי בעילה פסלה אותה מן הכהנה ואסורה לכהן משים
הללה ושעטא דכיון שזרעו ממנה חלל בגון אפ' יורה בת
אותה הבת אסורה לכהונה משאם חללה שהיא זרעה חלל
דלא יחלל זרעו כתיב נס היא נעשית חללה ופסולה ג'
לכהונה שלא מציו כיוזם מקום שהיא הזרעה חלל והאם

לאסור כח כהן שנישא' ללוי ולישראל בהרומה ההוא מוטבה
אל בית אביה נפקא דכתי' וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה
זרע אין לה ושהב אל בית אביה וגו' שפירושו ושכה אל בית
אביה והאכל בהרומה כדכתיב מלהם אכיה האכל מכלל
דמעיקרא לא אכלה וכי תימא אי מההם הא' שאינו אלא
עשה לכך כתב בתרומות הקדשים לא האכל לעבור עליו
בלאו לא איצטריך דכתיב כתיב שני פעמים וכל זר לא יאכל
קודש קדא לישראל וחדא לכה כהן ט'נטאה לזר לכהונה
דהיינו ללוי או לישראל וא' כל זה הפסוק דוכח כהן ונומר
מיותר הוא ודרשינן ליה הכי וכת כהן כי תהיה לאיש שהוא
זר אצלה כלומר שנבעלה למי שאסורה להגשא לו ע' אחר
מן האיסורין שבהורה בין חייבים כריתות ופיהות ב' ר' בין
חייבים לאווין בין חייבי עשה דמדכתיב ההיה משמע אפילו
נבעלה למי שיש לה קידושין בו דהיינו חייבי לאווין וחייבי
עשה שקידושין תופסין לו בה אפ' היא בתרומת הקדשים
לא האכל שבעילתו פסלה מן התרומה אשכחן בהנת דכתיב
ובה כהן ונומר ליה וישראלית מנלן מבה וכת פי' מדהיה
יכול לסכה כח כהן וגו' בלא וי' וכתב וכת לרבות ליה
וישראלית א' כוליה וכת וי' הוא דהא כתיב לעיל מיניה
וכחן כי יקנה נפש ונומר ויליד ביתו הם יאכלו כלחמו ובהו
נמי בכלל ויליד ביתו הוא והוי מצי למכחב אכתייהו וכי תהיה
לאיש זר בת למה לי אלא לרבות ליה וישראלית אשכחן
לתרומה לכהונה מנלן ק' טרונה ימה גרושה שמונת
בתרומה פי' כשהיא בת כהן אפ' פסולה לכהונה זו שאסור'
בתרומה אינורין שאסורה לכהונה והקשו וכי מזהירין לעבור
עליה בלאו הדין ותירצו ג' לוי מילתא בעלמא היא פי' ולא
דמילף ילפינן לאולכהונה סתומה כלומר דניסא כמו
דלענין תרומה עוכרת בלאו ה' לענין נישואי כהונה חעבור
בלאו והלקה אלא הממלא שמעינן כיון דאיפסיל לתרומ'
פי' בעילה איסור אפסלה לכהונה דתרומה היינו קדושת
כהונה וכיון שאסרה התורה שקדושה כהונה דלא תיכול
בתרומה ע' ביאת איסור שמע מינה דזונה חשבה רחמנא'
והרי היא בכלל זונה לא יקחו הנבעלת לגוי נס היא בכלל
זונה תיחשב לאיסור לכהונה הויאל ונאסרה בהרומ' כדכתיב
לעיל סי' ד' סעיף ה' וכל הנפסלה לכהונה ע' ביאת איסור
אין חילוק בין נבעל' באונס בין ברצון בין כסוד בין בשוגג
בין סדרכה כיון שלא כדרכה ואפ' לא עשה בה אלא העראה
פסלה ומעמא הוא דרס זונה משמע שנבעלה בזנות אין
חילוק בין באונס בין ברצון בין בשוגג בין כסוד רהא מ' מ'
ביאת זנות היא שהמאנס בוונתו לזנות הוא ובין כדרכה
ובין שלא כדרכה משמכני אשה ילפינן לה משכני ל' שון
רבים למדנו שתי משכנות יש באשה כדרכה ושלא כדרכה
והוקשו להדריו כל היבא כדרכה חייבת שלא כדרכה נמי
חייבת והעראה דמיקרי בוא' ילפינן לה מדכתיב גבי נדה
ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערוהה את מקורה
הערה מכאן להעראה מן התורה אשכחן גדה שאר עריות
פניין אמר קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה
ונברחו וגו' הוקשו כל העריות כולן לנר' דנד' נס כן כתובה
בפרשה מה נד' בהעראה אף כל בהעראה אשכחן עריות
שהם חייבי כריתות ומיתות בית דין חייבי לאווין מנלן מדנלי
רחמנא שכבת זרע נבי הבא על שפחה חרופה שהיא שפחה
כנענית המאוסה לעבור עכיו שמוחר בה כדכתיב אם אדוני'
יתן לו אשה שחייבת את הבא עליה באשם ונלימה דלא
מיייתי אשם עד שינמור ביאתו בה דכתיב שכבת זרע מכלל
דכ' וינח חרופה שהיא בלאו בעל' דלא יהיה קדש וכן שאר
חייבי לאווין כגון ממזר כו' שחייבי בהעראה ואין לומר אדרכה
מדנלי רחמנא העראה בחייבי כריתות כמו שאמרנו מכלל
דחייבי לאווין כגמר ביאה דאם כן לשתוק קרא משכבת זרע

הלכות אישות

לבוש הבוץ וארצמן

מזנה עם פסולים הפוסלים אותה סן הברונה כנן נרי ועבר אין חוששין להדשכ פריצות בעלמא הוא דמפקו עליה שראוה שישוקה עמהם בסוק או מיעכולה בין דריה אבל אוקמינן לה אחזקה שלא נבעלת לו ואפילו הוציאה בעלב מביתו כשום שעברה על דת יהודית או כעידו דבר מכווער ומת קודם שנתן לה נש הרי זו פוהרת לכהונה דאוקמינן לה אחזקה דכשרה לכהונה :

יז פניה שראוה שנבעלה לאחד והלך לו הבעל ואמר לה מי הוא זה יזכר עליך ואמרה אום כשר הוא ררי זו נאכנת ולא עוד אלא אפילו רואח מעוכרת ויטרו לה ממי אח מעוכרת ואמר מאדם כשר הרי זו נאכנת ותהיה היא ובתה פיהרת לכהן דמסכינן אדיבורה ידיה הואיל ורוב העולם כשרים אצילה כמו שהבאר בעה כמה דברים אמרים כשהיה המקום שנבעלה בו פרשת דרכים או בקרנות שבשדות שהכל עוברים שם והיו רוב העוברים שם כשרים ורוב העיר שפירשו אילו העוברים ממנה גם כן כשרים שם כאן הרי רובא שחכמים מעלה עשו כיוחסין ונזרו רוב העוברים לבדה משום רוב העיר לבדה ריוב העיר לאו רוב מעליא הוא משום שהוא רוב הקבוע עם המיעוט כמו שיחב' בספ' לפיכך נזרזרוב העוברים גם כן לבדה והצריכו שני רובים אבל אם היו רוב העוברים פוסלים אותה כנן שהם גוים או משזרים וכיוצא אף על פי שרוב המקום שכחו פסגו כשרים או שהיו רוב אנשי המקום פסולים אף על פי שרוב העוברים שם כשרים חוששין לה ונאמר למי שפוסל אותה נבעלה ולא הנשא לכהן לכתחלה ואם נשאה לא הצא ויא דבאמרת לכהן נבעלה ככשרין לכתחלה אפי' בחד רובא וכדיעבד ככשרין אפי' כרוב פסולים :

יח ראוה שנבעלה בעיר או שנתעברה בעיר אפי' לא ראה שוכן שם אלא נוי אחר או חלל אחד ועבד וכיוצא בהם מי שזוסל איתה בביאה ררי זו לא הינשא לכתחלה אפי' היא אומר' לבשר נבעלתי לאין כאן רוב וכל קבוע כמחצ' על כחצה דמי וספק' דאורייתא לחיבר' מיהו אם נשאת לא הצא הואיל והי' אומרת לבשר נבעלתי והרוב כשיעור אע"ז דקבוע היא לא כחמירין כולי האי להוצי' היתה אלמית או חרש' כאין יכולין לכאול צת פיה קטנ' או שאמרה איני יודעת למי נבעל או שהיתה או שושה שאינה סכרת כזבשר לפסול הרי זו ספק זונה ואפי' ניסת לכהן הצא דהא כמחצה על כחצ' דמי אא"כ היו שני רובין הסצוין כעיד כשרים כנן רוב העיר כשר' ורוב שיירות העיבור' שם כמקוא אחר הם נכ כשרי' לא הצא אבל לכתחלה לא הנשא אכי' כשני רובים ויא' שאפי' נבער' בעיר אפי' אין שם אלא הר רובא אם הלך הבעל אליה ויש לומ' כל דפריש מחובא קא פריש חנש' לכהן אפי' לכתחלה אם אומר' לבשר נבעלתי ואם היתה אלמית או חרשה שאין יכולין לשאול את פיה ויש שם שני רובין גם כן הנשא לכתחלה דכיון שהלך הוא אליה אכרינן כל דפריש סאחד מה' רובא פריש ואם הלכה היא אליו שנכאר דא במקומו הוי קבוע וכל קבוע כמחצ' על כחצ' דמי ואפי' בתרי רובא לא חנש' לכתחלה וכדכתיבין לעיל ואם הוא שהמא שאין ידוע מי הלך למי אזלינן נכ לקולא כהרי רובא וחנשא אפי' לכתחלה שכיון סן הרין אפי' בחד רובא סני אלא משום שמעלה עשו ביוחסין דהכירו כל היכא דלא ידעינן אזלינן לקולא הכהן שנא על פניו ויהיה ממנו ובן ושני'ם כננינו ומורים כדבר הבן כשר לכהונה דכיון דשניהם מורים זרעו אחריו קיינן ביה ואין אומרים סראפקל נפשה נבי בועל זה אפקרה נפשה נבי נבי עיטא אם לא כמותקרת ואף על גב דהם פנויות בזמן הזה בחזקת נדות הן א שאינן טיבלות והוי הילך מהייבי כריהת דבעל נדה בכרת ה' אמרינן לעיל דילפינן כאלה אחת עושה חלל ואי אחת עושה חלל כנדה :

כשרה פנויה שזנחה אע"פ שהפקרה עצמה לזנות והיא כמלקות מלאו דלא תהיה קרושה לא נעשית זונה בכך דהא מותרת להינשא לו לאותה שנבעלה לו ואינה אסורה לכהונה ויא' שאין נקראת זונה ליאסר לכהונה אלא הנבעלת לפי שאין קידושין תופסין לו בה כנן נוי' ועבר וחיובי כריהנת ושיחות ב' ד וכן יבטלה הבעלת לאיש אחר ואיכא למ' שאין קידושין תופסין בה דכתיב לא תהיה אשת המת חוצה אין בה הויה אבל חיובי לאוין ועשה החפשי בה קידושין אפילו חיובי לאוין דשאר כשר כנן אנוסת אכיו לרבי יהודה דהוי בלאו דלא יגלה כנף אכיו וכן נושא חלוצתו הוי בלאו דלא יבנה דכיון שלא כנה שוב לא יבנה לא עי' אהונה כיון דקידושין תופסין לו בה :

כבר אמרנו דלענין איסור כהונ' אין חילוק בין אונס לרצון דאפילו באונס מתקריא זונה לפיכך אשת כהן שנאנסה ונבעלה אף על פי שמשום אישות היתה מותרת לו דהא נבי אשת איש שנאנסה כתיב והיא לא נתפטה אסורה היא נתפטה מותרת ה' אשת ישראל דלא נאסרה על בעלה כשנאנסה אבל אשת כהן נאסרה לבעלה משום כהונתו דבכלל זונה היא וצריך להוציאה :

יא וכל שכך דאשת ישראל שנאנסה ומת בעלה שאסורהו לינשא לכהן דהא בכלל זונה היא :

יב אשת כהן שאמרה לבעלה נאנסתי או שננתי ובא עלי אדם אחד או שבע עד אחר והע' לו עריה שזנתה בין באונס בין ברצון אם היא נאנסת לו או העד נאמן לו וסמכה דעתו לדבריהם יוציא כדי לצאת ידי ספק ואם אינו מאמין לדבריהם אינה אסורה לו שיוכל לומר איני מאמין לא לה ולא לעד האחד שאין דבר שמעורה פחות משנים ושם עיניה נתנה באח' ועל סימ' קשו' וסימ' קע' :

יג ואם מת בעלה זה אסורה לינש' לכהן אחר בעדות עצמ' דהא שיתיה' נפשה חתיכה דאיסורה ואפילו נתנה אמתלא לדבריה ואמר לא אמרתי אלא כרו שיגרשנו בעלי אינה נאנסת :

יד כהן שקדם אשה בין גדולה בין קטנה ואחר זמן בא עליה ושען שלא מצא לה כתולים נאסרת עליו מספק שאין כאן אלא ספק' שם אקודם קידושין נבעלה שם אחר קידושין וספקא דאורייתא לחומרא ואין לומר נוקמא אחזקתה שהיא כשרה לכהונה ונימא דקודם קידושין זנתה דאררבה איה לן למימר אוקמה אחזקת חנוף שהיתה בתולה ועבשו הוא דנבעלה אכל ישראל שען טענה זו לא נאסרה עליו שיש כאן שתי ספיקות חדא שם אקודם קידושין שם אחר קידושין ואח' אחר קידושין שם באונס שם ברצון ואנוס מותרת לישראל ואין לומר דהא נבי כהן גם כן ישנן שתי ספיקות שם אקודם קידושין שם אחר קידושין ואח' אחר קידושין שם סיכת עין היא מוכת עין לא טבית' ולא תלי' בה לפיכך קטנה שקידשה אכיה לישראל פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ובא עליה לאחר זמן ושען שלא מצא לה כתולים אף על פי שהיא אשת ישראל נאסרה עליו כספק שאין כאן אלא ספק אחד שם באונס שם ברצון וספק אחד באיסור' דאורייתא לחומרא שאין לספק בה שם אקודם קידושין נבעלה בעוד חיותה פחות מ' שנים ויום אחד וה' שתי ספיקות שאם היתה נבעלת פחות משלשה שנים היו בתוליה חוזרות :

טו אשה שקנאה לה בעלה ונסתרה ולא שתתה או שקנאו לה ב' ד שאינה בת טחיה אפי' אסורה לכהן מסיים ספק זונה ואפילו אם היא אשת ישראל אסורה לבעלה כחיו ואם מת אסורה לבעל וגם לכהונה דתלתא ונשמאה כתיבי לאוסרה לבעל ולבעל ולכהן :

טז אשה שיצא עליה שם מזנה בעיר והקול הוא שחא

לבוש הכויץ וארגמן הלכות אישות ט

נשכיתו ושתדה אני אינה נאמנת עד שיעיד עליה עד אחד שהיא טהורה :

ז הווי עליה שני עדים שנשכית ועד אחד מעיד שנפצתה ועד אחד מכחיש אותו ומעיד לה שהיא טהורה וא נתיחד עמה נוי מטנשכית עד שנפדית אפילו זה שבעד שהיא טמאה הוא עד כשר וזה שאומר שהיא טהורה הוא פסול או עכר או שפתה רריו מותרת דכיון דבשכירה האמינו חכמים עד אחד להקל ואפילו עכר ואפילו שפתה כל מקום שנאמן בו עד אחד ררי שוויה בשנים ואין דברי האחד שכתנוד שאומר שהיא טמאה עומדים במקום שנים פתו לא שאם היא עצמה אומרת שהיא טמאה נאמנת כנגד עד אחד ואינה נאמן כנגד שנים לאפקועי עצמא בעלה ולטווייה נפשה חתיכה דאיסורא על בעלה .

ח האב שאמר על בתי שנשכית ופריחה אינו נאמן לאוסרה בן אם היא גדולה כיון אם היא קטנה והיא אם אמר שנבעלה בעילת איסור שאינו נאמן שלא האמינתו התורה לאוסרה אלא בענין אישות כגון שיובל האב לומר על בתי בעודה קטנה או נערה קדוהיה רפלוני זה שהריו יש כדולקבל קידושין עליה בלא רעהה ואם יאמר קדשויה לפלוני זה ררי הוא מתירה לאותו פלוני ואוסרת על כל אדם בזה האמינתו התורה דכתוב את בתי נחתי לאיש הזה אבל לא לפוסלה משום זנות :

ט אשת כהן שנאסרה עליו משום שכייה הואיל ולא נאסרה עליו אלא מספק מתרת לדור עמו כחצר אחד ובלבד שלא יתיחד עמה אלא שיהיו הסיר כחצר עמהם בניו ובני ביהו לשמרו :

י האשה שנחכשה כדיונים על ידי מסון מותרת אפילו לנהונה שכיין שמשום סמין שחיבת להם חכמות מתיראים להפקירה לזנות שלא יפסידו ממנוס עיי שעשו שלא כדון דווקא שחיבת להם סמון שהלוו לה שיראים להפסיד ממנוס אבל אם הפשיה מפוני שרוצה ממנה ממון שיפרוה בה ואינה הייבת להם כלום אסורה לכהן שכיין שאינם כפסידים ממון פכיסם לא אכפת להו וחיישינן שמא הפקירה לזנות ואנסוה בבה דברים אמורים אמורים כוכן סיד ישראל הקיפה על הגוים והם יראים מהם אז מתיראים להפסיד ממנוס אם יעשו שלא כדון אבל כדון סל הגוים תקיפה אפילו נחמטה עיי ממון שחיבת להם כיון שנחכשה בישוון דייני גרם נאפקה שאינם יראי להפסיד ממנוס אפילו ינהנו בה הפקר שלא פדין אלא אם כן מעיד לה עד אחד שהיא טהורה כמו בשכיייה ואם נחכשה על ידי נפשות בכל ענין אסורה לכהונה דשמא אנסיה ויא דעלידי נפשות נאסרה עליו אפילו לבעלה ישראל דחיישינן שמא נהרצית להם ונבעלה ברצונה כדו שהמצא חן בעיניהם שלא ינהנה ודווקא שנחכשה מהמת עצמה שהעלילו עליה עסק חובב מיתה אבל ביושבת תביטוה כחמת בעליהן אינן אסרות שאינה מתיראות לנפסם במה דברים אמורים כל זמן שלא נגסר דין בעלה למיתה אבל אם נגסה דין בעלה למיתה חוכשת פן ימיתה תחת בעלה וקתו נפשה תחת נפשו ומחמת יראה נהרצית להם ואסירה אפילו לבעלה ויא דכל זמן שהיא סבורה לרחויות עיי פדיון ומצפה שיפרוה ולחזור לבעלה אינח אוסרת עצמה ברצונה שאינו חוכשת פן ויחיהו שאומרת לא יאנפני שלא יפסד דמי פדיוני ומתרת לבעלה אף על פי שחכמה מחמת עצמה וכשעת הועם והרנלב ברי סגן התירוים רבתינו לבעליהן ישראל ולא אסרום אלא לכהונה חדע סמכו על סכרא ראשונה ועל כל שפני שהיו שם נשים הרבה שנחכשו אמרה סבר הווי שלא נבעלו רובן מפני שרוב בנות יש אל צנועות הן ואינן כוסות עצמן עם לא באונס גדול ואפילו למית מותרת עצמן כרי

דין אשה שנשכית ואיזה נקראת חללה וכו' כג' סעיפים :

א שכניה שנשכית יתירה מבן ג' שנים יום אחד אסורה לכהן מפני שהיא ספק זונה שמא נבעלה לגוי וספקא דאורייתא לתומרת ואם יש עדים ואפילו עד אחד שהיה עמה ולא זו מסנה ומעידו שלא נתייחרה עם הגוי כשכיייתה אין אוסרין אותה לכהונה ואפילו עכר ואפילו שפתה אפילו קרוב נאמנים לעדות זו ואפילו הנשים שאין נאמנות בעדות אשה שמת בעלה כגון חמותה וצדותה כו' נאמנות לעדות זו דהם חיישינן שמא מכוונות לקלקלה מה שאין שייך הכא וקטן אינו נאמן ואם הוא מסיח לפי תומו אפי' כנה נאמן וכיצד מסיח לפי תומו כהוא מעש' דקטן אחד שנשכשה עם אמו וכא והסיח לפי תומו ואמר נשכינו לבין הגוים אני נאמי יצאתי לשאוב מים רעתי על אסיל לקוט עצים ורעתי על אסיה שיאו אותה חכמים לכהן על פיו ר' א' דקטן נאמן אפילו במכוון לחעיד רבשכוייה הקילו :

ב אבל היא ובעלה אין נאמני' שאין אדם מעיד על עצמו ואף על גב שהיא נאמנת על עצמה לומר מת בעלה וכשיאין אותה היינו משום חומר שהתמרתה עליה כסופה מה שאין שייך כן ובעלה כגופה דמי ואפילו מסיח לפי תומו אינו נאמן דחיישינן שמא אערוסי קא מערים להראות עצמו כסלה האיניו אלא מתכווין וכן שפתתה לא העיר לה דאיסתה עליה אבל שפתת בעלה מעידה לה וספתתה נמי אם היתה מסיחה לפי תוכה נאמנת ונני פסול לעדות שכוייה ואפילו מסיח לת אינו נאמן אף על גב שנאמן לעדות אשה להשיאה חיינו כמו שכתבתי למעלה נבי דירה משום דאסה דייקא ומינסכא מתוך חומר שהתמרתה עליה בסופו כמו שכתבאר בע"ה מה שאין שייך כן ויש מקילין אף בזה וכן עד מפי עד מלה נאמן להקל ולא להחמיר היו השכיות שתיים וכל אחת מעידה על חרתה נאמנת ולא חיישינן לנזילין דכולו האי לא עכרו :

ג כהן שמעיד על השכוייה שהיא טהורה לא יאננה חיישינן שמא עיניו נהן בה ואם צדאה והעיד בה ישאנה טעילו לא ידע שהיא טהורה לא היה נחון בה מעותיו אשה שאין עליה עדים שנשכית וכאה לפנינו ואומרת נשכית וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר דהא אי בעי אסרה לא נשכיתו ואפילו היה שם עד אחד שמעיד שהיא שכוייה היא נאמנת לומר שהורה אני אפילו היא אומרת יש לי עדים שטהורה אני אין צריכין להסתין עד שיכאו עדים אלא מתירין אותה מיד שבשכוייה הקילו :

ד ולא עוד אלא אפילו יצא עליה קול טיש עליה עדים טופאה מתירין אותה על פיה התירוה ואחר כך כן כן עדים שנשכית אפילו לא נשאת עדין הנשא שכיון שהתירו להנשא על פי עצמה והרי היא ערוין בחזקתה שלא נסמאה לא תצא מתיריה הראשון ולא עוד אלא אפילו לא התירוה בית דין אלא שנשאת עצמה בפני כד' ולא מיחו בה אף על פי שבאו עדים שנשכית הקילו בה להשאירה בהתירה על פי עצמה ולא עוד אלא אפילו אם אחר שהתירוה נכנס השכאי אחריה והרי היא שכוי' לפנינו כיד ארזיה לא תצא מתיריה הראשון ומשמרין אותה עד שתפדה :

ו ואם באו אחר כך עדי הסוטה אפילו יש לה כמות כנים תצא ודווקא שכאו שני עדי סוטה אבל עד אחד אינו כלום ולא עוד אלא אפילו אם בא העד אחד מתחלה קודם שהתירוה והיא מכחישתו ואומרת אמת היא שנשכיתו אבל טהורה אני נאמנת מגוי דאי כעי אסרה לא נשכיתו אבל אם יש שם שני עדים שנשכית קודם שהתירוה והיא אומרת

* לכוש הפוך וארמון הלכות אישות *

שלא להטמאות ואח"ל נבעלו רובן שמה באונס ולא נתרצו והיו כמו ספק ספיקא והתירוהו לכ"ע אפילו ל"א אבל כהן או בתרתי נשים או יותר אמרינן והאי נבעל דזרמת סוסים זרמתם ואין כאן אלא ספק אחד שמה באונס שמה כרצון וספיקא דאורייתא לחומרה ואסורות אפילו לבעליהן ישראל לפי סברת היאולסברא ראשונה אפילו באחת היו ס"ס באשת ישראל חדא שמה נבעלה שמה לא נבעלה ואח"ל נבעלה שמה באונס לכך מותרת לבעלה ישראל אבל באשת כהן אין כאן אלא חד ספק שמה נבעלה שמה לא נבעלה ואם נבעלה אפילו באונס אסורה לפיכך אסורה לבעלה כהן דספיקא דאורייתא לחומרא ויש להחמיר בנשים מעשות כדעת היא ובשעה שבויות הקדרים שהיתה בע"ה מקרוב כמדינות אילו נהגו כ"א האחרונים שכיון שהיא סבורה שיפודה אינה כוסרת עצמה כרצונה והתירו לבעליהן ישראלים ואם נחבשה בכדי נשים אפילו ע"נ נפשו ויהודים נכנסים ויוצאים אגלה שריגן לבעלה דמרתה לפני ההודו' היוצאים ונכנסים אצלה ישראל שנהמד הוא ואשתו וחזרו בהן אשתו מותרת לו ולא חיישין שמה זינתה התרו ואפילו בעלה כהן שמה משמרה אבל אם היא נשמה לכהן אסורה לבעלה אפילו ישראל אם לא שיש לה עד אחד שלא זינתה כמו בשבירה ויש מקילין ואומרים דלא חיישין שמה זינתה כיון שהיתה ברשות עצמה ובשעה השמר שהמירו דתם מחמת אונס וחזרו בהן לאחר שעבר האונס יש להקל ולהתירן ואפילו לבעליהן כהנים ואם אשה נדרה עצמה להמיר ולבסוף לא המירה וחזרה בה מותרת לבעלה לכ"ע שכל זמן שלא המירה אינה מונה רעיון היא עצמה מסופקת אם תישאר אצל בעלה וירעת שאם תזנה תיאסר עליו ויראה לזנות שמה יודע לבעלה ואשה שנתייחדה עם נשים אפילו שאינה חייבת להם כמון אפילו בזמן הזה שיש תקיפה אין אוסרין אותה על היחוד שהרי אינה מסורה בידן כמו נחבשה אצל פ"ע ששעה שלא ברת ואפילו יצא עליה קול של זנות כל קלא דבתר נשואין לא חיישין לאוסרה על בעלה כיהו אם נתייחדה לשם זנות יש להחמיר :

יא עיר שבאה כמצור ונכבשה אם היו נשים מקיפים את העיר מכל רוחותיה כדי שלא המלש אשה אחת עד שיראו אותה ותיעשה ברשותה הרי כל הנשים שבהוכה כשבויות ופסולות לכהונה אפילו אומרת שפורה אני שאינה נאמנת על עצמה כשבויות דחיישין שמה נבעלו לנ"י בעל כרחם אם לא קשנות שהם פחותות מלנה שלשה שנים ויום אחד ואם היה איפ"ש שחלש אשה אחת ולא ידעו בה או שהיה בעיר מחבוא אחת אפילו אינה מחזקת אלא אשה אחת הרי זו מצלת כל הנשים שבעיר כיצד מצלה שכל אשה שאמרה שפורה אני נאמנת ואף על פי שצין לה עד שפתוך שיכולה לומר נמלשתי כשנכבשה העיר או כשחבואה הייתי ונצלתו נאמנ' לומר לא נמלשתי או לא נחבאתי ולא נטמאתי ואם הייתה אומרת נמלשתי או נחבאתי ושפורה אני היחה נאמנת מס' חדא שמה האמת עמה שנמלשה או נחבא ואח"ל לא נמלשה ולא נחבאה שמה לא נבעלה במה דברים אמורים כנודר של אותה פלגת שרוצים להתיישב בעיר ואין יראים אז תקיף עליהו יצדיהו הואיל ויש להם פנאי לבעול לפיכך חוששין שמה בעלו אבל גידול של מלכות אחרת שפסטה לגלגל וחסף ועבר לא נאמרו הנשים מפני שהם מרודין בעסקם לסלול ולבזבז מלכות או יראים פן יבאו עליהם ויתפשו ואף על גב דהקיף עליהו יצדיהו אין להם פנאי לבעול דחמרת השלל גזכרת ואם שבונשים ונעשו בריאותן אף על פי שרדפו אחריהן ישראל והצילו אותם מידם אפ"ה הן אסורות ויש תולקים ואומרים שאף בגידול של מלכות אחרת אסורות :

יב כתיב נבי כהן גדול אלמנה ונרשעה וחללה זונה את אלה לא יקח וגומר ורקדו ר"ל נרשעה וחללה זונה נבי כ"ל למה לי דהשתא לכהן הדין אסורין לכ"ג סבעיא דהא מהדישות כבר נאסרו עליו ואסור מקום שנעשה כ"ג הותרה לו וכי מרעא נרעא קדושתו והנה מה שהרצו על נרשעה וזונה אין כאן מקומו ועיין ס"ס פר' ע"ט יוחסין אך חללה כ"ד הרצו לומר לך שאין חללה אלא מאיסורי כהונה והכי כ"ד פירשנו כיון שכחכ התורה נבי כהן הדין אשה זונה וחללה לא יקחו וגומר דרי הקדים זונה לחללה וכאן נבי כ"ג כתב אלמנה ונרשעה וחללה זונה וטכר הקדים חללה לזונה וכתב נבי אלמנה ונרשעה לומר לך שאין איסור חללה אלא דוסיא דאיסור אלמנה ונרשעה מה אלמנה ונרשעה אין איסורין אלא נבי כהנים ה"נ אין האשה נקדמת חללה אלא מביאת איסור כהונה ולא מביאה איסור הגידול אף כישראל לאפוקי איסור זונה שנהג אף בביאת איסור בישראל כמו שכתבנו למעלה שכל שנבעלה ביאת איסור בישראל כגון מסורת נתין וכל חייבי הלאוין ועשה וחייבי עניות ככולן נקראת זונה דהא ביאת זנות הוא לפיכך אמרו איזה היא חללה אין חללה אלא שנבעלה או שנולדה מביאת איסורי כהונה כגון כהן הדין שכתב על הזונה או על הנרשעה או כהן גדול שבא עליהן או על האלמנה או שנשאה בעולה וכו' עליה והרד"י מננה ל"ש הוליד מכה הכהן הזה שכתב עליה חללה או בא עליה אחר כך כהן אחר והוליד ממנה הולד חלל ל"ס הוא זכר או נקיבה דטובתיב נבי כהן גדול ולא יחלל זרעו ולא כהיב לא יחלל בנו ש"ס דזרעו כחולל כן שהוא זכר בין שהוא נקיבה ואחר כך ילפינן כהן הדין מכ"ג כג"ש כתב הכ"ג נבי כ"ג זונה שהוא מותר ומפני נבי כהן הדין גם כן כתיב זונה אף על פי דהתם אינה מופנה דאצטרך לטפה מכל מקום כיון דמפני סדד אחד ילפינן להו סהדדי מה כאן נבי כ"ג זרעו פאילו הפסולות חולקין אף כאן נבי כהן הדין זרעו פאילו הפסולות חולקין והיא עצמה נחללה כביאתו כדכתיב יהלל תיקף חילול הנאמר כאן ביאת עצמה משמע כלומר מה שהיה כשר נחלל על ידי ביאתו זרעו והוא אצל הזרע מחולל מעיקרו הוא שלא היה כשר מעולם ואין זה לשון חילול אף על גב שזרעו נשחט מחולל מן הכהונה מדכתיב זרעו מכל מקום עיקר לשון לא יחלל עליה קאי ומשהערה בת' נפסלה כמו שאמרנו למעלה מקרא שכל הפסולות פפסלי בהערה ונפסלה בין שבא עליה בשונג בין במזד בין באונס בין כרצון דילפינן כולהו מלשון זונה שמסמעה כן בין בשונג בין במזד כו' והוא שיהיה הכהן הכולל סבך ש' שנים ויום אחד ומעלה והנבעלה מכת שלש שנים ויום אחד ומעלה שפחות ככאן אין באיתן באיה כמו שנהבאר למעלה וחוקא כביאה הוא מחלל אותה דלא יחלל זרעו כתיב חלל הכביא לידי זרע קרי חילול אבל כהן שקדש' אחד מאיסורי כהונה ונהארכלה או נהנרשעה מן האיסורין לא נחלל בכך אבל כהן הנשואין אף על פי שלא נבעל נחללה שכל נשוא' בחזקת בעולה היא אף על פי שנמצאת כחללה שכתב הערה בה :

יג וחוקא האשה מהחללה מביאת איסורי כהונה כמו שאמרנו אבל כהן שבא על אשה מאיסורי כהונה אף על גב שעבר עבירה לא נחללה הוא בכך מכהנתו דלא יחלל כתיב הוא מחלל לאחרים וצ"ל לומר אותה ואת זרעו אבל הוא אינו מחלל :

יד וכהן שבא אפילו על אחת מכל הערויות לכ"ע או על יבמה לשוב שאין קידושין תופסין בה למד זונה עברה מסנו באוהה ביאה ראשונה אין הולד חלל שאין זה מאיסור כהונה אלא מאיסורים השוין בכל ישראל לפיכך לא הוי אלא כמי שבא עליה ישראל הפסול לה בערוה או כיבב' ל"ש אצל

* **לבוש הבוץ וארצמן** הלכות אישות * 7

הראויה לכהונה ואם אכל ברוסה או נטמ' או נשא גרושה מכן אותו סכות פרוסה מרבנן וכן הרין כחלל של דבריהם אכל הודאי חלל של גורה הרי הוא כורדל כישראל לכל דבריו נישא גרושה ובשמה לפתים טנ' אל הבהנים בני אהרן אף על פי שהם בני אהרן אינם פתורים על כל מה שנאמר בפירשה אלא כשהם כהנים ראויים לכהונם :

כא כתיב ביהזקאל נבי דיני כהנים אלמנה וגרושה לא יקחולם לנשים כי אם בתולה מזרע בית ישראל ואמר חזל דהאי דכתיב מזרע בית ישראל ולא כתיב בתולה סבית ישראל יש לפרשו על שני פנים האחד מקצת זרע בית ישראל והשני משנזרעו בישראל כלומר שהיא הורגתם בקדושה ולפי פ' הראשון הוי משמעו גר שנשא ישראלית או ישראל שנשא גיורת הבת כוונת לכהן לכתלה ספני שיש כאן מקצה זרע בית ישראל או האב או האם אבל כשאין כאן זרע בית ישראל כלל כגון גר שנשא גיורת וילדה בת אפילו היתה הרהה ולידתה בקדושה פסולה לכהונה ואפילו נשאת חצא כדברי קבלה ועל פיכ' ד' סעיף ו' ולפי פיר' השני אפילו כת גר וגיורה שהיו הורהה וילדהה בקדושה פותר' היא גזרעה בישראל לפיכך אמרו גר שנשא גיורת וילדה בת לכהונה לא תנשא לכהן כפי פירוש הראשון אפילו בתה וכת בתה עד כמה דורות אם היו כולן גרים ואפילו היתה ולידתה בקדושה אבל בדיעבד אם נשאת לכהן לא הצא שיש לנו לסמך על פירש' האחרון בדיעבד אבל אם יש בה צד אחר טל ישראל כגון גר שנשא ישראלית או ישראל שנשא גיורת הבת כוונת אפילו לכתלה לכהן וה' משיחרר שנשא ישראלית או ישראל שנשא משחררת :

כב ודוקא הכהנים הוזהרו שלא לישא הפסולות לכהונה אבל הכהנות לא הוזהרו לינשא לפסולי כהונה שנאמ' בני אהרן ולא בנות אהרן לפיכך בהנח מותרת אפילו בגר ועבר משיחרר :

כג משפחה שנתערב בה כפק חלל או ודאי חלל וכן אם נתערב בה מסז' ספק או מסז' ודאי הכל נהבאר בסמיך ב' :

ד **בכל כפק הולד הולך אחר הזכר וכו' ד' סעיפים :**

א כלל העולה מכל נה' שאמרנו פראש' דהלכות האילו עד כאן הוא זה כהנים לויים וישראלים מיחרים לבא זה בזה והולד הולך אחר הזכר כן הבהן כהן כן הלוי לוי כן הישראלית ישראל דלביית אבותם כתיב :

ב וכן לויים וישראלים וחללים מתירים לבא זה בזה והולד הולך אחר הזכר :

ג וכן לויים וישראלים וחללים נטמ' ונשים ועבדים משוחררים גם כן מותרים לבא זה בזה ומותרים לישא אפילו בהנח ובת חלל כבונה ליפסל לכהונה והגר והמשוחרר שנשא כהנת או לוי' או ישראלית או חללה הולך גס כן אחר הזכר וככלל ישראל יחשב ומותרים אפילו לכהונה ל'ס גר שנשא אהה מכל אילו או ישראל שנשא אהת מכל אילו או אפילו שנשא גיורת הולך אחריו ומותרת אפי' לכהונה וישראל או לוי או חלל שנשא גיורת או משוחרר' הולך אחר הזכ' אבל גר שנשא גיורת או משוחרר' לכתלה לא הנשא לכהונה ואם נשאת לא הצא :

ד וכל הנשואות באיסור הולך אחר הפגום שבשניהם כגון הנולדים מפסולי כהונה או אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הולך פגום לכהונה וישראל וכל הנזכרים למעלה שנשאו ממזרת או אחת מפסולי קהל או מסז' וכל אחת מפסולי קהל שנשאו ישראלית הולך אסור לכא

ואכל עשה אותה זונה כביאה זואם אחר כך חזר ונשא עליה הוא או כהן אחר הולך גס חלל דהא היתה זונה ע'י הביאה הראשונה ונהחללה לכהונה אבל כהן הבא על הגיורת והמשוחררת אפילו נהעברה מביאה ראשונ' הולך חלל דהא ק'ל דבחזקת זנות הן ומאסוריו כהונה הן כמו שכתבנו למעלה :

ה וכהן שנשא על הנדה אף על גב שהוא בכרת הולך כסר לכהונה ואינו חלל כדילפינן מאלה כאלה אתה עושה חלל ולא מנידה כמו שכתבנו למעלה :

ו חלל שנשא כשרה הולך ממנה חלל וכן בן בנו ובן בן בנו עד סוף כל הדורות כולם חללים דהא מתייחסים אחריו שהוא חלל וזרעו אחריו חלל וכן אם ילדה בת אסורה לכהונה וכן בת בנו וכת' בן בן בנו כולם אסורים לכהונה אבל אם אותה הבת נשאת לישראל וילדה ממנו בת אהיה הבת סתייחסת אחר אביה וכשרה לכהונה שישראל שנשא חללה הולך כשר וילפינן לה כג' רבעמיו בעמיו נאמר כאן לא חלל זרעו בעמיו ונאמר להלן לא יטמא בעל בעמיו מה להלן זכרים אף כהן זכרים ולא נקיבות פ' מה להלן לעניין שוטאת הזכרים הוזהרו עליהן ולא נקיבות דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן אף בפסולי חללות זכרים נפסלות ולא נקבות ואין להקשות אם כן בת כהן גדול מאלמנה ששהרו וכן בת גרושה מכהן הדיוט שהתרו או בת החלל עצמו שהתרו דהא כבר אמרנו מדכתיב לא יחלל זרעו ולא כתיב בנו ש' זרעו כחולל בין זכר ובין נקיבה ואין לומר בת בנו שתתרו דהא כבר כתיב זרעו הקדש זרעו לו כלומר דהא בשלל זרעו הוזכרו האב והבן והוקשו להדדי מה הוא בתו פסולה אף בנו וה' בן בנו עד סוף כל הדורות בתו פסולה ואם כן ג' רבעמיו עמיו על כרחך להכי אתא לישראל שנשא חללה וילדה לו בת שלא תהא אותה הבת חללה כאמה אלא השדו לה אחר אביה וכשרה לכהונה :

ז נוי ועבד הבא על בת ישראל וילדה ממנו בת אף על פי שהיא כשרה לישראל כדילפינן לעיל מביסור אה כנך מכל מקום פנומה היא לכהונה מקו' דבן אלמנה מכל' שאין איסורה שיה בכל בנה פגום לכהונה זו שאיסורה שיה בכל לא כל שכן כדכתבנו לעיל והיא נתחללה ג' כביאתו כדילפינן לעיל מב' כהן כי היתה אלמנה וגרושה זנוטה מי שיש לו בת גירושין יצא נוי ועבד שאין לו בת אלמנה וגירושין :

ח כהן שנשא גרושה שהיתה מעוברת בין שהיה מעוברת ממנו כבר וגירשה וחזר ונשאה בין שהיתה מעוברת מאחר וילדה אחר שנעשית חללה הולך כסר לכהונה שהרי היתה הרהה בקדושה ואשת כהן שיצא עליה קול שזינתה חתיו קודם שנעעברה ואח' כ' נהעברה הולך פגום לכהונה וחלל הוא אף על גב דנבי אשת ישראל הולך כסר דתלינן אולד כרוב בעילות ורוב בעילות אחר הבעל באשת כהן הולך פגום מפ' שאם נתעברה סן הנחמד הרי הוא מסז' ואם נשדינן ליה ברוב בעילות ואחר בעלה כהן הרי הוא בן חללה שנתחללה לכהונה בזנות מן הראשון :

ט חלוצה אסורה לכהן מרבנן כמו שאמרנו למעלה לפיכ' אם בא עליה היא חללה מדבריהם וגם הולך חלל מדבריהם ודוקא חלוצה שאיסורה מדבריהם לכהונה דוקא והיא כמו איסורי כהונה אבל כהן שבע על אהה מהשניות מן אעריות שהן גס כן אסורות מדבריהם הואיל ואיסורה שיה בכל כמו שנבי ישראל לא נזרע על הולד גס נבי כהן היא כשרה ולא נתחללה וזרעו מסנה כשרים :

ך כהן שנשא על ספק זונה או על ספק גרושה או כפק חלוצ' דרי זו ספק חללה וילדה ספק חלל ונזונים עליו חומרי כהנים וחומרי ישראלים אינו אוכל בתרומה שסא ישראל הוא אינו פטמא למתים שסא כהן הוא וכן אינו נושא אשה אלא

לראשון וכן אם לא היתה נשואה או מקודשת לראשון אלא זינתה עמו אע"פ היתה מיוחדת לו ונתקדשה לאחר ונירסה מתרת לחזור לראשון דכתיב כי יקח איש אשה וגומר וכעלה ושנאה וכתב לה ספר כריתות וגומר לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחה משמע שהיתה אשה לראשון על ידי לקוחה דהיינו קדושין דכי יקח פירושו יקדש כמו שיחבאר בהלכות קדושין בע"ה ועליה קאי לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחה נגמרי אכל אם לא היתה לראשון לאשה על ידי קדושין מתרת לשוב בעלה וגו' ואם לא נתגרשה מן הראשון מן הדין אלא מחמת סיצא עליה קול סל קדושין שנתקדשה ולא היתה כמיט בקדושין אלא לרווחה דמילא סכריתותו לתת נש ונשאה לאחר וגרשה אסורה גם כן להוסיף לראשון מדרבנן כי יודע שנתגרשה שמה אינו יודע שהקדושין היו לרווחה דמילא ויאמרו החזון גרושתה אחר שנשאת לאחר וכת' וכיוצא שלא היתה צריכה גם איכא דרשמי בנישוא שמשע בהכרזה ויוציא דע' לפיכך אסורה לחזור לו על ס' ו' וסימן מ' סעיף ה' וסעיף ו' :

ב חרש שנירש ברמיזה והלכה ונתקדשה לחרש אחר אף על גב שאין קדושי שניהם אלא דרבנן אסורה לחזור לבעלה הראשון ואין צורך לומר אם נתקדשה לפקח אחר ניקושי חרש הראשון שאסורה לחזור לחרש הראשון אבל אשתו של פקח שנתגרשה והלכה ונשאת לחרש ונתגרשה מתרת לחזור לבעלה הפקח דקדושי החרש אינן קדושיין לגבי קדושי הפקח ואינה אלא כוונה בעלמא ועל סימן ק"ט אם נתגרשה ונשאה ונתגרשה אם מותרת לדור עם הראשון בהצבא נבשטנה :

ג המוציא את אשתו משום שם רע שיצא עליה או כפני שהיא איילונית או מפני שהיא נדרנית שאמר אי אפיקור באשה נדרנית לא יחזיר אפילו נמצאו דברים בנאים או התייר חכם את נדרה אפילו הכי לא יחזיר דווקא שאמר לת משום שם רע או משום איילונית או משום נדרנית אפי' מוציא ונכפל דבריו לומר אילכלא השם רע או איילונית או נדר לא יחזיר מוציאך אבל אם לא כפל דבריו יכול להחזירה ושעמא שלא יחזיר אם אמר כן וכפל דבריו משום קלקולה שלא יקלקלה על בעלה לאחר שהנש' לאחר ויאמר אילו הייתי יודע שהדברים בנאים או שהנדר יס' לו הפרה אפילו היו נוהגין לי מאה מנה לא הייתי מנרשך שהרי כן אמרתי בשעה נירושין שפני כן אני מוציאך וכשגרשתך היה ברעתי להחזירך אם ימצאו הדברים בנאים ונמצא הנש' פסול וכונה מן השני כמורים ואם כן אמר כן משום כך הוא מנרשה וכפל דבריו הרי יכול לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע כולא הייתי מנרשך לפיכך צמרו ז"ל שאם אמר כן שפני כן הוא מנרשה וכפל הנאו לא יחזירנה עולמית אפילו לא הנשא לאחר ואז לא יוכל לומר אילו הייתי יודע כו' שהרי יודע שבין שמשום כך הוא מנרש' תיאסר עליו עולמית וכדאי משום שלא היתה חביבה עליו ונרשה ולכך לא חש להסתין לכזוק אחר הדבר' אם הם אמתיים או לא וכשנתגרשה משום שם רע או איילונית או נדרנית אימרים לו בפירוש קודם נירושין הוי יודע שלא תחזרנה עולמית וטוב אינו נאמן לומר אלמלא הייתי יודע כו' שכיון שידע שאסור לו להחזירה אפילו לא תנשא לאחר ולא חש להסתין ולכך אחר הדברים נ"ל דעתו שלא היתה חביבה עליו ואם לא כפל דבריו שמשום כך דא מוציאה לא מצי מקלקלה שרי' לא החליט דבריו שמוציאה משום שם רע או משום איילונית או נדרנית כיון שלא כפל' וכיון דלא מצי מקלקלה משניסא לא אסרו לו להחזירה עד שלא ניסת ויש אומרים שאם אמר לה שפני כן וכך אני מוציאך אף על פי שלא כפל דבריו יכול לקלקלה ולכך אינו יכול להחזירה אפילו לא ניסת ויש אומרים דאפילו לא

לכא בקהל חוץ ממצרי ואדומי שני או שנייה שהולך מותר שהרי שלישי הוא וספחה ונכרי' ולרן כמותן ל' ש נתעברו מכשר או מפסול ועבר ונכרי שבא על בת ישראל הולד כשר אלא שהוא פגום לכהונה כמו שנתבאר הכל במה שקדם ודין הכתובה כאחר מאילו שעברו ונשאו לפסולין יחבאר בדין היוצאת בלא כתובה בע"ה בסימן ק"י :

ט איזה אשה נקראת קטלנית וכו' ב' סעיפים :

א אשה שנשאח או נתארסה לשני אנשי' ומתו לא חנישא לשלישי מפני הסכנה שמה ימות גם הוא שכבר הוחזקה זו להיות אנשים מתיים אע"פ דבכל מקום ק'ל תלתא זיבנא הוי חזקה הכא דאיכא סבנוח נפשות ואיכא מ'ד במשנה דתרי זיבנא הוי חזקה אזלינן לחומר' מיהו אם נשאת לא הצא ואפי' נהקדשה יבנים וכוליה האי לא מחסרינן ושעמא דתלינן מיתתן באשה משום דאמרינן מזל רע שלה גורם שתשב היא ענונה לפיכך אמרו קצת דווקא אם מתו מיתת עצמן סייד לתלות במזל רע שלה אבל אם אחד מהם מת והשני נהרג או מת בדבר או נפל ומת וכדומ' כאלה שבא מיתתו מסכה אחרת לא תלינן לה במזל רע שלה ומותרת להנשא וכן מקל' רבים בדברים אילו ואין מוחין בירם' יש אימרים דה' אטח שנתגרשה ב' פעמים אין לישא אותה ויש אומרים דווקא מתו אנשיה וכן עיקר דבנירושין לא סייד לתלות במזל רע שלה שהרי הוא בבחירת המנרשין ואם מתו לה שני אנשי' ונשאה השלישי אם הכיר בה שמתו אנשיה ואף על פ' כ נשאה יש לה כתובה ממנו לא הכיר בה טעית הוא לו ואין לה כתובה אבל מן השני יש לה כתובה ולא אמרינן שהחזירנה לו אם נבת' או אם עדיין לא נבתה לא הנכה עוד אע"פ שלא הכיר בה שהיא קטלנית כשנשאה שהרי לא ידע שימות גם הוא במזל רע לא אמרינן איגלאי מילתא דמפרע שהיא במזל קטלנית היא ומקחו טעות היה מתחלה דאמרינן השתא הוא דאיתרע מולח לפיכך יש לה כתובה מן השני :

ב איש שמתו לו שתי נשים אינו צריך למנוע עצמו מלישא השלישית דלא סייד למימר נבי איש דקסלין הוא ומזל רע שלו גורם שנשוי' סמות ושעמא ג'ל דכשלא באטח שפרנסת' הלוייה כבעלה שהוא צריך לפיכך מפני שהיא כלואה בבית ואינה יכולה להתפרנס אלא על ידי בעלה וחיי הבריות ופרנסתם כבר ידענה שחלוי במזל באמרם חז'ל בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מילת' אלא כמזלה ומפני שמזלה הוא סתיה כל ימיה בעוני מזל רע זה הוא גורם לה שימות בעלה ולא יהא לה מי שיפרנס אותה אבל האיש אין פרנסתו הלוייה באשה הוא מפרנס את עצמו לפיכך לא סייד לתלות מיתתה במזל כל' :

י איזה גרושה מותרת לחזור לבעלה וכו' סעיפים :

א המנרש את אשתו ונשאת לאחר ונרשה גם השני או מת או אפילו לא נשאת לאחר אלא נתארסה לאחר אסורה לחזור לראשון שכן כתיב בפירוש בתור' כתב לה ספר כריתות וגומר ויוצאה מביתו והיתה לאיש אחר וגומר לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחה וגומר לא יוכל בעלה הראשון משמע אפי' לא נשאת אלא נתקדשה דהויה לשון קדושין הוא כמו שיחבאר בע"ה בהלכות קדושין ודווקא נשאת או נתקדשה לאחר אסורה לחזור לו דהויה ואישות כתיב בה הויה דכתיב והיתה לאיש אחר' אישות דכתיב או ימות האיש אחרון וגומר אבל אם זנתה אחר הגירושין מותרת לחזור

אמר לה כלל משום כך וכך אני מוציאך לא יחזיר דכיון דירוע שרבר זה איכא כהודאי משום כך הוא מגרשה וסתמו כפירושו ויכול לקלקלה לפיכך מיד בגירשה אמרה שלא להחזירה עולמית ואם כן לא יוכל לקלקלה :

ד המוציא את אשתו מפני שרואה דם בכל עת תשמיש לא יחזיר גם כן משום קילקולה שמא תנשא ותתרפא ויאמר אילו הייתי יודע כל ועל לסימן ק"ד :

ה כל אילו שאמרו לא יחזיר אם עבר והחזירה נזדום שנתקדשה לאחר לא יוציא דכגלי האי לא החמירו אכמים ז' וצאם הוציא אם היו לו בנים משהחזירה מותר להחזירה אחר כדו שלא יוציא לעז על הבנים שהיו לה אחר שהחזירה :

ו המוציא אשתו משום אחר סבירים הללו אמרים לו קודם גירושין ומהירין אומר הוי יודע שאין אתה מחזירה לעולם וכבר נחבאר קעמא בסעיף ג' :

ז המוציא אשתו משום נרר שנרר להוציאה יכול להחזירה שכבר קיים נררו שנדרר להוציאה והרי הוציאה :

יא אשה הנחשדת על אשת איש וכו' ח' סעיפים :

א הנחשדת על אשת איש אם היו לה קנינו וסתיר' מבעלה ולא סתח מי המרים הואיל ונאסרה על בעלה בשבילו כמו שיתבאר לקמן בסימן קע"ח בע"ה הרי היא אסורה על זה שנתיהודה עמו לעולם כמו שהיא אסורה על בעלה דילפינן מקראי ונטמאה ונטמאה דכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול כמו שיתבאר בסימן הנזכר בע"ה ואם עבר ונשאה הנחשד מוציאין אותה מתחתיו בנט אפילו היו לה כמה בנים פסגו דכיון שאם מבעלה אסורה מן התורה על הבעל ועל הבעול כמו שאמרנו דילפינן לה מקראי ה' נמי אם נאסרה לבעל בשבילו על ידי קנינו וסתירה אסרה נמי לו אכל אם לא קדם לה קנינו ובאו עליה עדים שנשאתה עם איש זה ובאו ומצאו דבר מכווער כגון שנכנסו אחריו ומצאוה עומדת מעל המטה והיא לובשת הסכנסים או חוגרת אזורה או שמצאו דוק למעלה מהכילה פירש למעלה מן הכילה שעל מטה דאמרינן מי זרק הרק למעלה כי אם השוכב ופניו למעלה הי"לך ודאי זינתה זו ורקקה בשעת תשמיש או שראו מקום המנעלים הפוכים פירש שראוין תחת המטה מקום ניכר בעפר שהיו שם מנעלים הפוכים אז אמרינן ודאי היה שם מי שהניחם שם והפכה פיהם למטה כדי שלא יכירם הרואה אם יבאו פתאום ויראו או שראו שהיו יוצאים ממקום אפל או מעלים זה את זה מן הבוץ וכיוצא באלה מדרכי מעשה המנאפים בסתר או שראוהו מנשק על פי חלוקה שהוא סימן קירוב דעתם בניאוף וכל שכן שראו אותה מנשקים סמך זה את זה או שנכנסו זה אחר זה והגיפו הרלתות במגעול וכיוצא בדברים אילו לפי ראות עיני הדיונים אף על גב שאין מוציאין אותה מבעלה בשביל זה משום דכתיב דרכיה דרכי נועם ונוסר אם הוציאה בעלה מעצמו בדבר מכווער כזה הרי זו לא תנשא לנטען ואם עבר ונשאה אם לא היו לו בנים ממנה תצא ואם היו לו בנים ממנה לא תצא שלא להוציא לעז על בניה כיון שלא היה כאן אלא דבר מכווער דכי מפקינן לה מחוקינן לקלא קמא והוי פגם לבנים כמה דברים אמורים בשרננו בעיר עליה ועל הנשען ואמרו פלוגי' זונה עם פלוגית ולא פסק הקוליום ומחצה שרננו כך קרובים הדברים שאמתיים הם ומוציאין אותה מן הנשען והוא שלא היו לה או לנטען או לבעל אויבים שמעכירים את הקול אבל אם לא היה שם רינה לרבר זה בעיר או שפסק

החול תוך יום ומחצה ואמרו שהיא שקר והוא שפסק מעצמו שלא מחמת יראה או שישי אויבים לה או לנטען או לבעל דאיפשר לומר שהאויבים אפקוה ואם לא אפקוה דאחרים אפקוה והם אחזקוה לקלא אף על פי שלא פסק אם נשאת לנטען לא תצא אפילו אין לה בנים ואפילו בא עד אחד שזינתה עמו לא תצא שאין דבר שבערה פחות משנים דילפינן דבר דבר ממזון כתיב הכא כי מצא בך ערות דבר וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר מה התם שנים אף כאן שנים ויש אמרים דאם היה בכאן קול כמש דהיינו קלא דלא פסק על הדרך שנתבאר וגם יש עדי כיעור מוציאין אותה אפילו מבעלה אם אין לובנים ממנה אבל אם יש לו בנים ממנה אין מוציאין אותה מבעלה שלא להוציא לעז על הבנים ודווקא כשיש בשניהם קלא דלא פסק ועדי כיעור אבל באחד מהן אין מוציאין מן הבעל אלא אם הוציאה בעלה מעצמו בלא כפייה וכינסה הנחשד כיון שכנסה באיסור מוציאין אותה מן הנחשד אפילו באחד מהן אם אין לו בנים ממנה שני עדי כיעור מצטרפין אף על גב שלא ראו בכת אחת אלא בזה אחר זה וכיעור דחזא האי לא חזא האי אפ"ה מצטרפין דהרואיהו אדבר מכווער קמשהדי ואף על גב דלענין דיני נפשות לא מצטרפי לענין דיני ממונות מהני כמו שנתבאר בלבוש עיר שושן סיון ל' סעיף ו' ו' וח' ואפרושי מאיסור לא נרע מדיני ממונות :

ב הוציאה הבעל בעדי דבר מכווער ונשאת לאחר וגרשה דרי זו לבחלה עדיין אסורה להנשא לנטען שיצאת מתחת בעלה הראשון בגללו דשמא זינתה עמו כבר בעודה תחת בעלה הראשון ונאסרה עליו מכל מקום אם נשאת עבטיו לא תצא אפילו אין לה בנים פסגו דכיון דכבר היתה נמשעת ממנו בעוד היתה תחת בעלה הראשון וכל זמן שהיתה תחת בעלה השני לא היתה נשענה ממנו יש הוכחה קצת לומר שגם הקול הראשון היה שקר ולא אסרינן לה עליו כדיעבד אחר שנשאה אבל אשה שבאו עליה שני עדים והעירו שזינתה עם זה בשהיתה תחת בעלה הראשון דרי זו תצא מזה אף על פי שישלה ממנו כמה בנים שהרי כבר נאסרת עליו עולמית מונטמא לבעל :

ג כל מקום שאמרו תצא ל' תצא בלא כתובה :

ד יש אמרים שאם באו עדים שאשת איש זינתה צריכים דריסה וחקירה כמו בדיני נפשות דדבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בעוד דריסה וחקירה דכתיב משפט אחר יהיה לכם מפני מה אמרו דיני ממונות לא ליכעו דריסה וחקירה כרי שלא תנעול דלת בפני לויין שלא ירצו ללוות זה לזה שייראו שמא יוכחשו העדי' על ידי ריבוי' וסו' וחקירות ולא יוכלו לנבות חובם ואותו מעם לא ש' ופ' לפיכך כעו דריסה וחקירה וגם לא יקבלו העדות שלא בפניה ושלא בפני בעלה כדיון כל העדויות שיבא בעל השור ויעמוד על שורו וראוי שהתקבל עדות כזו בפני גדולי ישראל הבקאים בדריסה וחקירה שידרשו וחקרו הטיב ולא יסחירו עצה במחשכים להוציא לעז על אשה היושבת תחת בעלה ולאסור אותה עליו ואם קבלו אותה שלא בפניהם אינו ערות לרזן על פיו וכל מעשיהם יהיו לשם שמים ולא להוציא לעז ופגם על בנות ישראל היושבת תחת בעליהן :

ה הנשען משפחה ונשתחרר ונכרית ונתגיירה לא יכנס משום לעז שלא יאמרו איתנלאי מילתא למפרע טאמת היה הקול הראשון וכתיב הסר ממך עקש' פה ולזות שפתים הרחק ממך ואם כנס לא יוציא דברננת לא מפק' אשה מבעלה משום דכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום כדכתיב סעיף א' ואם גירשה אסורה לחזור לו ואם החזירה גם כן אין כופין להוציאה ואם יש לו בנים מורה להחזירה

* לביש הבוץ וארגמן * הלכות אישות *

א להחזירה לכתהלה שלא יוצאו לעז ופגם על הכנס ויאמר שנולדו באיסור :

ב גוי ועבד הבא על בת ישראל אף על פי שחזר הגוי ונתגייר העבד ונשתחרר רדי זה לא ישאנה ואם כנס לא יוציא :

ג כל אותם שאמרו חכמים לא יכנסו לא הדור עמו אפילו באותו מבוי שלא יבאו לידי הרגל עברה וכ"ש שלא תשמשנו :

ד כל היבא שחתרו בו ועבר וכנס לא מיקרי דיעבד ומפקינן לה מיניה המגרש אשה כדי שישאנ' חברו ורדי זה בכלל פתליף נשותיהם ואסור זה לישא אותה ועל' סיפן קמ' ג' סעיף פ"ו :

יב עדי גטוכן עדים שהעידו מיתה הבעל אם רשאים לישא האשה והיא וכו' ד' סעיפים :

א המביא נש במקום שצריך לייאמר בפני נכתב וכפני נחתם פטו שיתבאר בהלכות גיטין ל'ע"ה שמתירין אותה על פניו וכן עד א' שהעיד לאשה שמת בעלה ומתירין אותה על פניו הרי זה לא ישאנה משום חשד שיאמרו שקר העיד כדי שישאנה מכל מקום אם כנס לא יוציא דכל ישראל בחזקת כשרות הם אבל המביא נש במקום שאין צורך לומר בפני נכתב וכפני נחתם, מותר לישא אוהה כיון שאינה נותרת על פניו / ושני עדים המעידים לאשה שמת בעלה אף על פי שמתירין אותה על פיהם מותר אחד מהם לישא אותה שאין שנים מצויין ליחשא כשכול אחד ויא' דאף בשני אף על גב דשרו מ"ם בעל נפש ירחיק מזה שלא יאסרו הוא הטעה את חברו להעיד שקר :

ב אשה שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה וכאת לפני חכם להתירה ואסר' משום שלא מצא לה פתח להתירה ונרשה בעלה לא ישאנה שמא יאמרו אסרה כדי שישאנה ואם כנס לא יוציא מן הטעם שכתבנו בסעיף הקודם וה"מ ביחוד מומחה שאסרה דגבי יחיד איכא אישור אבל כי דינא תלתא שאסרה לא' חשדי וכו' מותר לאחר מהם שישאנ' והבא אפילו בעל נפש אין צריך להרחיק מזה דגבי דינא דתלתא ליכא למיחש שיאמרו האחד הטע' השנים ומטעם זה נ"כ אם מיאנ' או חלצה בפניו כ"ד יכול אחד מהם לישא אותה :

ג וכל אילו שאסורות לינשא משום חשד שאמרו אם נשאו אחר כך הנשים לאחרים ונתאלמו או נתגרשה מותרת לינשא לאילו דהא מוכח מילתא שלא הוציאו אותה מבעלה הרשותין' לישא אותה שחיי נשאו אה' כ' לאהריה :

ד וכן כל אלו האסורים לישא משום חשד אם היו להם נשים באותה שעה לחכם כשעה שאסרה ולזה בשעה שהביא הנש או העיד בה ואתר כך מתו נשותיהם מותרין לישא אותן הנשים דהשתא ליכא חשד כיון דבאותה שעה היחה אשתו קיימת ודיא לא חשב את זו מיהו אם היו נשותיהם חולים באותה שעה יש חשד ולא ישא את אילו ואם נדרשו נשותיהם אם נרפו הם דגירושין כגון שהיה החיל להקניש את אשתו והרגיל עמה קטטה יש לחוש משום שנתן עיניו בזו שהתיר הרגיל קטש וגרם את הגירוש' כדי לישא אה' זו לפיכך אסור' להם ואם נשותיהם נרפו הגירוש' שהם התחילו את הקטש והקנישו אותו הרי אלו מותרות לינשא להם לכתחלה' שאין כאן חשד / וכל אחת מאילו הנשים מותרת לינשא לבן העד שהעיד לה או לבן החכם שאסרה על בעלה וכל שכן לשאר קרובים דליכא לחושדם שיוציאו' מבעליהן כשפ' קרובה' :

ד' גרושה או אלמנה צריכה להמתין צ"פ טרם שתנשא וכו' ד' סעיפים :

א כתיב להיות לך לאלקים ולזרעך אחריו ופירשו בו חכמים ז"ל צימתו יהיה לך לאלקים בזמן שזרעך מיוחס אחריו כלומר שאין השכינה שורה בישראל אלא בזמן שזרעו של כל אחד הוא מיוחס בו דאי אחריו שרכל יודעין בו דאי שזה בנו של זה אבל אם אין זרעו מיוחס אחריו בו דאי אלא שספק אם זה בנו של זה אין השכינה שורה בישראל וכבר ידוע בחכמי הטבע וקים להו לחכמים ז"ל שכל אשה שבאו עליה כ' אנשים זה חוץ ג' חדשים אחר שבא עליה זה וילדה ולד לסוף ש' חדשים של ביאת הראשון יט' להסתפק בולד זה אם הוא נולד לש' חדשים ומן הראשון הוא או נולד לז' חדשים ומן האחרון הוא אבל אם המתין ג' חדשים שלמים בין שתי הביאות אז נובל להבחין מאי' מהם נתעברה שאם נתעברה מן הראשון היה עוברת ניכר לסוף שלשה חדשים יקודם שבא עליה השני והכי קים להו שכוונתו העובר ניכר לסוף שליש עיבורה ואם הלך לש' חדשים עוברת ניכר לסוף ג' חדשים שלימים וסהם נשים וזרות לש' לפיכך אמרו חכמים ז"ל כל אשה שנתאלמנה או נתגרשה הרי זו לא תנשא ולא תהארים לאהר עד שהמתין צ' יום מיום פיתת הבעל או מיום הגירושין חוץ מיום שמת בעלה או מיום שנתגרשה בו והוצ' מיום שנתארסה בו כדי שיודע אם היא מעוברת מבעלה הראשון או איה' מעוברת להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של אחרון עד אמרו בנמצא טעם להבחנה זו נזירה כמא' ישא אהותו מאביו וייכס את אשת אביו מאביו ויוציא את אמו לשוק ויפס' את יבכתו לשוק פי' אם לא' חמתין האשה אחר בעלת ג' חדשים איפשר שתהא מעוברת מבעלה הראשון ואימר כנו של אחרון הוא ופעמים ישא כנו של ראשון שלא מאמר ונמצא שנשא אהותו מאביו ואיפשר שימת כנו של אחרון בלא זרע ומייבס זה את אשתו מחמת שהיא מרשה שהוא אחריו מאביו והוא אינו אלא אחיו מאמו שהרי הוא בנו של הראשון ואיפשר שימת זה האחרון בלא בניס וצ' ימותו שהיא אמו וקוקה ליבוס ומדמין שזה בנו של אחרון הוא ומציא את אמו לשוק בלא חליצה וגם איפשר שימת כנו של ראשון בלא זרע ואין לו את אחר סן האב אלא זה והם מדמין שזה בנו של אחרון הוא ואין לאותו המת אח לייבס את אשתו ונמצאת יבמתו נפטר' לש' בלא חליצה לכך נזרו להמתין ג' חדשים שלימים להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של אחרון ונזרו עוד כשום לא פלוג על כל הנשים שימתין ג' חדשים אפילו אשה שאינה ראויה לילד ואפי' נתגרשה או נהאלמנה מן הארוסין דהאי אינה מעוברת שלא בא עליה עדיין וכן אפי' קטנה או זקנה צרי עקרה או איילונית או אפי' היה בעלה כסרינה הים או סרי' אדם או הולה או חכוש בבית האסורים והמפלת אחר מיתת בעלה ואפי' כהולה מן הארוסין כולן צריכות להמתין צ' יום שלא רצו לחלק כגזרת' י'א' שמונין לגרושה צ' יום מיום כתיב' הנש ואפי' היה על תנאי או שלא הגיע לידה אלא לאחר כמה שנים מיום הבהיבה שהרי אינה מתייחד עמה שיו' שכתבו לה וי'א' שמונין לה שיום נתינ' הנש לידה וכן אנו נוהגין להחמיר ודוקא להתארס אסורה תוך צ' יום אבל לעשות שדוכין בלא ארוסין מותרת רק ויהרו שלא יתנו רשות לסדך אם לא שישיבועו המשודך שלא יכנס לבית המשודך' עד סוף זמן צ' יום כדי שלא יבאו לידי הקלה :

ב יבמה שכת היבם צריכה להמתין ג' חדשים אחר מיתת היבם דטמא בא עליה ויבמה והיא מעוברת מבני :

ג פנויה שנתעברה והוכר' עוברת ואומית שמראובן היא מעוברת וראובן מודה לה שמכנה היא מעוברת והלכת נתגרשה לשמעון ונרשה שמעון ורוצה להנשא לראובן אפי' צריכה להמתין צ' יום אחר גירושין שמעון / וטעמא נ"ל שלא לחלק בין גרושה לגרושה :

ד לכל המעשים שאמרנו בהסתנה הנ' חדשים מחזיר גרושה אינו צריך להמתין דלא צריכין כאן להבחנה : ה שפחה וניורת שהיו נשואות לבעלי בניחן וכעכרוהו ונהניו או נשתחררו צריכות להמתין ואפילו גרושותיו שנחניירו יחד מפרישין אותן צ"ע כדו להבחין בין זולע הנזרע בקדושה לזרע הנזרע שלא בקדושה :

ו הסמאנת אינה צריכה להמתין שהרי ודאי אינ' מעוכרת דעודה קשנה היא ואי משום גזירה לא נזרו אלא בגרושה וכן באשה מזנה לא נזרו להמתין ג' חדשים מעת שזינת' משום דפת' מזנה מהתק' עצמ' מיד אחר ההשמיש כדו שלא תתעבר וכן אנוס' ומפוט' אינה צריכה להמתין וה"ל לשבויה אפי' היא גדולה שכולן מהתפכו' וי"ל שכל אילו צריכו להמתין אם הן גדולו וראוי' להתעב' דטמ' לא נהתפכו יפה ונתעברו אשת שנאנסה החת בעלה אם לא נבעלה לבעלה קודם לאונסה צריכ' להמתין מעת שנאנס' דטמ' מהאנס נתעבר' שאם נבעל' לבעלה אינ' מכחנ' בהמתנ' ששא כבר היא מעובר' מבעלה * ז פילגש שהיא מיוחדת לאיש אינה כמזנה ואינ' מתהפכ' דכיון שהיא מיוחדת לאיש לא איכפת לה אם תתעבר לפיכך כשרוצה לינשא לאחר צריכה להמתין ג' חדשים :

ח אשה שהיתה אסורה על אחד ונשאה לו בטעות ואח"כ נודע שהיא אסורה לו והוציאיה כ"ד מתחתיו אם היתה קשנה שאינה ראויה לילד אינה צריכה להמתין שזה דבר שאינו מצויה הוא ומילתא דלא שכיחא לא נזרו בורבנן : ט אשה שנתגרשה ויצא קול פיסול על הנש והצריכה נש אחר מפני הלעז אע"פ שהראשון נש כשר היה כיון שהצריכה נש אחר צריכה להמתין ג' חדשים מנתינת נש שני וי"ל כיון שהראשון נש כשר היה ולא הצריכה נש השני אלא לבטל הקול אינה צריכה להמתין אלא מנתינת נש הראשון ויש להחמיר כסבר' הראשונה וכן אם לא נהגרשה אלא מחמת קול קדושין בעלמא שיצא עליה צריכה להמתין ג' חדשים :

י ואם קידש או נשא תוך ג' חדשי' י"א שמגדיל אותו ועומד בגדויו כל הג' חדשי' ואין כופין אותו לגר' וי"ל שכופין אותו שיגרש ואפי' אם הוא כהן שחרזה אסורה עליו להחזירה אפ"ה צריך לגרש ואם הוא ישראל יחזור' לאחר הג' חדשי' והוא לכופין לגרש דוקא שעבר במזיד אבל אם קאשה בשוגג אין צריך לגרש אלא מפרישין אות' ויש מחסירין אפי' בשוגג וכתב מהרמ"א ז"ל וז"ל וכן רבנן שאסור להתזיר' יש לסמוך ארברי המקילין ולא מצריכין לגר' ובישראל אין לסמוך אמאן דמקיל אלא כופין לגר' והאיל ויכול להחזירה ואם גירשה אסור לדור עמ' במבוי * ואם לא כפו כ"ד לגרש עד שעברו הג' חדשים מנתינת הנש אע"פ שקידש בעבירה שוב אין כופין אותו דכיון שעברו ג' חדשים עברו ואם כינס וגירש על סיסם זה סעיף י"ב מה דינו לעניין כהונה ואם קידש תוך ג' חדשים וברת לא משמתו' היה ואין כופין אותו לגרש כיון שגילה דעתו שאינו יוצא למנסה וי"ל שמתגרשין אותו אפילו לכהלה לבריה ובשטרות י"א דבריה' זו צריכה שתזכה למלוך שירחוק עד שלא יוכל לחזור אליה עד אחר ג' חדשים דאין סברא לומר שלקדש כעיר' וזו יוצאה לעיר אחרת הסמוכה לה דא"כ בטלה תקנת חכמי' שאסרו שצריכה להמתין ג' חדשים כיון שיוכל לחזור אליה תוך ג' אם ירצה וטעמא דמסתבר הוא :

יא נזרו חז"ל שלא ישא אדם ולא יקדש מעובר' חבירו ולא מינקת חבירו אע"פ דאין כאן משום הבחנה שיכידו הולד אם הוא של ראשון או של אחרת-שהרי כבר הוכר שהיא מעוכרת מן הראשון מ' נזרו על מעוכרת משום מניק' שהרי סופה להיות שניקה לכשתלד ועל מניקה גזרו משום סכנת הולד דחשו דילמ' מעברה בעודה מניקה ותתעבר חלבה לא תוכל להניק וקטלה ליה לברה ברעבוכ' א"ה אפילו פאשחו נמי לא ישמש עמה בעוד שהיא מניקה מהאי טעמא

דטמ' יתעבר חלבה וימות הולד כרע' כולד דיריה לא חיישי' להבי דמסמסא ליה בצים ותלב אבל כולד דאחרים לא יניח לה הבעל למסמסא ליה ויסות כרעב לפי' נזרו שלא ישא אדם ולא יקדש מעוברת חבירו ולא מינקת חבירו עד שיהיה לולד כ"ד חדשים תוך מיום שנולד בו ויום שנתקדש' בו וכ"ד חדשי' אילו מנין כפי מה שקובעין אותו בשנים דהיינו אחד מלא וא' חסר דהכי קים להו לחז' לרכל תינוק סני ליה בניק' כ"ד חדשים באילו ואפילו אם הסנה מעוברת חדש העיבור עולה למניין הכ"ד חדש ולא אמרו' שתי שנים שלימות בעינן כמו שהם סדורות אלא בחדשים תליא מילתא ויש חולקין ואומרים דלכתחלה שתי שנים בעינן וחדש העיבור הוא לתינוק ואם הסנה מעוברת נותנין לו כ"ה חדשים עם חדש העיבור אבי' בדועבר אם נשאה לסוף כ"ד חדש אפילו בסנת העיבור אין מגדיל אותו ולא קונסין אותו ואין מפרישין אותו ממנה חדש העיבור : ובשיעור כ"ד חדשים הללו אין חילוק בין שהיא אלמנה בין שהיא גרושה בין שהיא מזנה ולא אמרינן בגרושה כיון דלא משתעבר' להניק לבעלה נתינה לינשא וכן במזנה לא אמרו' כיון דלא משהעבר' לבעלה נתינה להנשא לבעל שיסמור אותה שלא תזנה עוד דבגולה נזרו משום סכנת הולד ואפילו אם נמלה הילד או נתנתו למינקת אסורה לינשע עד כ"ד חדש * נמלה אסורה שפא חמהר לנמלה כדו שחנשא ויסתכן הולד ונתנו למינקת חיישין שפא תחזור בההינקת ואפילו נשבעה המינקת או נדה על דעת רבים אסורה שלא תחזור בה נזרינן משום היכר דלא נדה ואפילו אם נשבעה לאדם גדול כמו אילו שהולכים בחצר המלך ולא אמרינן בתך שאדם גדול הוא התייבא המינקת להזורבה דאתו למיהלף להתיר גם לאחרים אבל אם מת בנה מותרת לינשא ואין חוששין אם נתינה כשמת הולד תתגרמו כדו שתנשא ולא נחשדו ישראלית על כך וכן אם נמלתו בחיי בעלה או שאינו חולכת לעולם בנן שיש לה ציטוק שרים או שפסק חלב' כתיי בעלה וסכרו לו מינקת אפי' יום אחד כתיי בעלה אינה צריכה להמתין כ"ד חדש דכל אילו לא מינקו מינקת חבירו ולא שייך בהן גזירה שיש להם קול ולא נזרינן היכא דנמלתו כו' משום דילמא אתו למיהלף היכא דלא נמלתו או אין לה צימק שרים או לא פסקה חלבה כתיי בעלה דהואיל שיש להם קול מיכרי וידעו ולא אתו למיהלף * אבל אם לא פסק חלבה כתיי בעלה אלא רצא בעצמה פירשו מלהניקה כתיי בעלה ונתנתו למינקת אם נתנתו למינקת ג' חדשים קודם כיתת בעלה והיא לא דניקתו כלל תוך השלטה החדשים מותרת לינשא ואינה צריכה להמתין כ"ד חדש דקים להו להחכים ז"ל דכשפסקה להניק שלש חדשים שוב צמקו דיריה ולא ישוב לה החלב אפילו אם הרצה לחזור ולהניק ואינה נקראת מינקת חבירו ולא היתה בכלל גזירת מינקת חבירו אבל תוך שלש חדשים אופטר שיתחזר לה החלב ותוכל לחזור ולהניק והייתה עדיין מינקת חבירו והיא בכלל גזירה ואסורה לינשא תוך כ"ד חדשים :

יב עבר נשא מעוברת או סינק' חבירו בתוך כ"ד חדש מגדיל אותו עד שיציא' בגט וי"ל סני בהפרשה בעלמ' ואפילו אם היר' הנשא השמיט עליו על דעת רבים עד שעה שיניע זמנו לכנס אפ"ה צריך להוציא בגט ואפילו אם היה סתם שלא יוכל להחזירה אח"כ אפ"ה צריך לגרש וצריך לתת לה כתובה' אם התבענה לו ואם היה ישראל יכול להחזירה אחר כ"ד חדש של מניקה ויכתוב לה כתובה אחרת אפילו אם לא פרעה הראשונה ולא קרעה אינה עולה לת' דה"ל כשטר שנכחל שיעבור ואם נשא וברה והרחיק נזוד עד מקום שאינו יכול לחזור לה תוך כ"ד חדשים אין צריך להוציא ולכשיבא אח"כ ויטב עס אשתו אין בכך כלום במה דברים אמורים בעב' ונשאה אבל אם קדש מעוברת או מינקת ולא נשאה אין כופין

* לבוש הבין וארגמן * הלכות אישות *

ב אמו אסורה לו מן התורה שכן כתיב כפי' ערות אמן לא תגלה ואם אמו אינה אסורה לו מן התורה שלא אסרה התורה אלא אמן אכל חכמים נזרו עליה כדי שלא יבטע כאמו ונזרו בזה שלא יהא לה הפסק באיסורה דל' סאפי' אם אם אמו עד למעלה אסורה לו דכיון שיש בזה ערות אילו ערוה דאורייתא דהיינו אמו נזרו על בולן משום אמו דלא ליהי לחלופי באמו :

ג ואם אבי אמו נזרו עליה גם כן דרמיה זולאם אם אמו ואם אם אמו כבר אסרה שהיא בכלל אוחן טנזח עליהן משום אמו ואין זה נזירה לגזירה דהיא נזירה היא דכולהו אכא רבנא קרו להו נזרוו סתם על אמה רבתא משום אמו מיהו בזה באם אבי אכולא נזרו אלא עליה לכרה אבל על אם אם אבי אמו או על אם אבי אמו לא נזרו ושעמא משום שנכלה הרווי' הללו טסעד אבי האם אין בהן ערוה דאורייתא לא נזרו אלא על אחת שהיא דמי לאם אם אמו וקרובה לאיחלופי באמה רבתא ולא יותר :

ד אם אביו גם כן אסורה לו מדרבנן טנזרו עליה משום אם אמו ולא עוד אלא שבזו אכרו טאפילו הפסק אין לה למעלה ואפילו אם אם אמו עד למעלה נזרו עליהן שיהו אסורין לו ואף על גב דבכל אילו אין כדורתן ערוה דאורייתא נזרו עליהן משום דקרובות הן לאיחלופי באם אם אמו וכאותן אין להן הפסק למעלה ונזרו באילו גם כן שלא ירא להן הפסק למעלה והיא נזירה היא כמו שאכרנאם אבי אביו גם כן אסורה לו מדרבנן נזרו עליה משום דבההיא מדרגה היא עס אם אם אמו ואתו למיחלף בה אף על גב דאם אם אמו נופה נזירה משום אמו היא אין זה נזירה לגזירה דהיא נזירה היא כיון דבההיא מדרגה קיימי מיהו כיון דכדורת אין בהן איפור ערוה דאורייתא לא נזרו אלא עליה לכרה לגביל טכאן ואילך כגון אם אם אבי אביו או אם אפיאבי אביו מותרת לו :

ה אשת אביו אפילו אינה אמו גם כן אסורה לו מן התורה דכתי' ערות אשת אביך לא תגלה וגו' ולמדו רז"ל מקרא דאשת אב אסורה לו בין שהיא אשתו מן הארוסין בין שהיא אשתו מן הנישואין בין בחיי אביו בין בשמת אביו אונדסה והכי ילפי לה פתיב ערוה אביך וערת אמן לא תגלה אמן היא לא תגלה ערוהה . ערוה אשת אביך לא תגלה ערוה אביך היא ודרשו רז"ל ערוה אביך לא תגלה דפסק ראסון אשת אביך אתה אומר אשת אביך אואינו אלא ערות אביך כמס נאמר כאן ערות אביך לא תגלה ונאמר להלן ערוה אביו נילה מה להלן באישות הכתוב מדבר אף כאן באישות דכתוב מדבר ונא לאפור אשת אביו אף על פי שאינו צמור וכדי שלא נסעה לומר שלא אסרה התורה משום אשת אב אלא בחיי האב בעוד שהיא אשתו וחייב עליה תרתי משום אשת איש ומשום אשת אב אבל לאחר מיתת האב אינו חייב עליה כלום לפיכך חזר וכתב אחר כך פסע שנית ערוה אשת אביך לא תגלה לרבות אפילו כשאנינה עכשיו אשת אביו כגון שמת אביו או שנרשעה תהא גם כן אסורה עליו מפני שהיתה כבר אשת אביו הרילמדנו שאסורה עליו בין בחיי האב בין בשמת או נרשעה האב ומדכתיב כי יקח איש אשה וגו' דלפינין מינה קידושין דנכרינן קחה קחה מעפרון כמו שיתבאר בהלכות קידושין בע"ה ש"ס שמיר שקידס אדם אשה נקראת אשתו והבא הא כתיב ערוה אשת אביך ונוטר שמעטינה מיד שנקראת אשת אביו דהיינו מיד שקדשה אף על פי שלא כנסה אשת אביו היא ואסורה עליו וכל טכון מן הנישואין שרמא אשתו לכל דבר :

ו אשת אבי אביו אסורה עליו מדרבנן טנזוח עליה משום אשת אביו וזו אין לה הפסק עד למעלה כגון אשת אבי אביו ואבי אביו אביו עד למעלה עד יעקם אביו

מפני אוחו להוציא וסני ליה בהפרשה בעלמא כיון דבלאו הכי אסורה ליה דכלה בלא כרנה אסורה לבעלה כגדה ולא יבטע עד אחר זמן הניקה או עד שמת הולד . ויא שאין חילוק בין קדשה לנשאה וכן עיקר ועל סימן זה סעיף י' כיצד נהגין בהכנתה וכן נהגין בזה :

ז אלמנא שהיתה מניק' את בנה יכולה לומר ליורשי' איני מניקה אלא בשכר ויכולה היא לחבועה כחובתה לאלהר אף על פי שאינה יכולה להכשא עד אחר כך חדש מהגין לה כגובר' וטכרה וצריכ' להניק ואין חילוק בין התחלה להניק בחיי בעלה ללא התחילה בחיי בעלה :

ח ובגרושה מניקה יש מי שאומר דדוקא בשהניקתו קודם טנתגרשה עד שהבירה הולד צריכה להניק כל הכ"ר חדש ובשכר שכיון שהולד מכירה יש בו סכנה אם לא הניק אותו שכיון שהבירה שוב אין ררך הולדו לינק מאתה ויסתכן אבל אם לא הניקתו בחיי בעלה עד שהבירה אינה צריכה להניק כלל אפילו בשכר שאין כאן סכנה לולד כיון שאינו מכירה ישכיר לו מניקה אחרת . ויש מי שאומר דבין גרושה שנגרשה בעדה מעוברת וכן אלמנה שמת בעלה ועודה מעוברת יולדה ללא הניקתו כלל אפ"ה צריכה להסתין כך חדש דמ"ס בכלל גזירות מניקת חבירו היא שראויה להניק :

י שלא ישא אשה תוך ימי האבל שלו ובו סעיף אחר :

א מי שמח לו אשתו או אחת מקרוביו שחייב להחאבל עליו עד אימתו אסור לישא אשה משום אבילו נחבאר בלבוש עמרת זהב סימן שצ"ב ע"ט :

ב איסור ערוה דאורייתא ודרבנן ובו לא סעיפים :

א כתיב בפרשת ערוה ואשה אל אחותה לא תקח וגומר ולישנ' דיקח' לשון קדושין משמע כדבעינן לסימר לקמן בהלכות קדושין ואמרה תורה אשה אל אחותה לא תקח דמשמע כשיש לך אשה אח' לא תקדש את אחות' וע"כ פירשו לא ירא לך בה קדושין כל' אין קדושין תופשין לך בה דאי ר"ל אסור הקידושין כלומר שלא יקדשה אבל ה' קדושין תופשין בה לא תהא מחייב על זה כרת דלא מצינו כרת בערוה אלא כשיבא עליה באיסור והכאהא מחייב כרת דכתיב בתורה ונכרתו הנפשות העושות וגומר אלא על כרחך לא יהא לך בה קדושין קאמר כלומר לא יבא לך הקידושין תופשין באחת אשחך וכאותה פרשה הוקשו כל הערוה להדי דכתיב כל אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו דהיי שהוקשו כולם לאחות אשה לום מה אחות אשה לא תפשי בה קידושין אף כל הערוה כולם לא תפשי בהן קידושין ולפרטו מכאן שכל אשה שהיא אסורה על האנס כיון באיסור מיתת כ"ד בין באימת כרת סחמת שהיא עליו באיסור ערוה פאחת מן הערוה הכתובה בתורה גם קידושין אין תופשין לו בה טאפילו אם קדשה אחר מדרבי הקידושין שהם מן התורה שיתבאר לקמן בע"ה בהלכות קידושין אינה מקודשת לו ולא נאסרה על טום אדם כהמת קידושין ואינה צריכה גם פמנו אלא מותרת לכל אדם בלא גט ודוקא ערוה שהיא מן התורה אבל כל שהיא אסורה עליו מחמת ערוה מדרבנן בפני שיתבאר בע"ה קידושין תופשין לוכה דאף על גב דרבנן אסורה לו לישא אותה לאו כל כמיניהו לאפקעי קיהושה אלא צריפה מסנו גט וכן המקדש ספק ערוה צריכה נטפסק אילו הן שהן אסורות מחמת ערוה מהן מן התורה ומהן מדרבנן :

ואפילו בא אביו על הערה והוליד ממנה כח אחותו היא והייב עליה דהא ספורש הכל בפיוש דכתיב ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה ערותך ופירש מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לאביך קיים את האמה אף על פי שילדתו בזנות בין שאומרים לו הוציא את אמה כחמת שאסורה עליך סחבת ערה אחותך היא ולא תגלה ערותך אבל אחותו שהוליד אביו מן השפחה ומן הנכרית אינה אסורה עליו משום ערות אחותו דכתיב ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא לא תגלה ערותה מכה כח אשת אביך ונופר רצה לומר כי שיש לו אישות לאביך באמה כלומר דתפסו לאביך בה קידושין באמה קרייה בתה אחותך פרש לשפחה ונכרית שאין קידושין חופשין לאביך בהן ואין בתה ממנו קרייה אחותך ואף על גב דאם בא אביו על הערה דהייב כריתות והוליד ממנה בת אמרינן שהבת אסורה לו משום אחותו והתם נס כן אין קידושין תופשין לאביו בהן שאני התם קידושין תופשין 4 לערה לאחרים לפיכך נתרבתה במולדת חוץ שבתה נקראת אחותך אבל השפחה והגויה אין קידושין תופשין בהן לשום אדם אין בתה קרייה אחותך ואינו עובר משום ערות אחותו מיהו נכח מורי ז"ל לכתחילה אסורה לו לנא עליה משום דיש מסתפקין לומר דדווקא מדאורייתא הולד הולך אהר השפחה ואחר הנכרית אבל מכל מקום מדרבנן זרעו הוא ויש להחמיר לכתחילה עד כאן לשונו : ולא ידעתי מאי קאמר דהא כיון דמדאורייתא הולד הולך אחר הגויה והשפחה פשיט דלכתחילה אסור לנא עליה דתפיס ליה משום איסור שפחה וגויה ואי רצה לומר אהר שנתגיירה או נשתחררה הא כקשן שגורל דמי וצריך עיון : יש אומרים כמה דברים אמורים

דכת השפחה אינו אסורה לו משום ערות אחותו הני מילי בשפחה דעלמא שאין לו קניין בה ואין בידו לשחררה אבל אם בא אביו על שפחה והוליד ממנה בת אחותו היא דאמרינן חזקה הוא שאין אדם עושה בעלתו בעילת זנות ומסתמא בשעה שבא עליה אביו שחרר אותה מקודם לכן ונעשית כישראלית והולד ממנה כשר הוא ואחותו נפורה היא ואפילו אומר האב שלטם זנות כיון וכא עליה אינו נאסר להתירה :

א מותק אדם בכה אשת אביו שיש לה מאיש אחר ואפילו חורגו הנדלק בבית שותרת לאחין ולא חיישינן למראית העין לומר שהיא נראית כאחותה דקלא אית להו והבלי ידעין שצינה אחותם :

ב בתו וכת בתו ובת בנו אסורות לו מן התורה דכתיב ערות בת כנך או בת בתך לא תגלה ערותך כי ערוהך הנה ואף ע"ג דאיסור בתו לא כתיבה בפירוש אתיא מקל וחומר דהא היא קרובה יותר מבת בנו ובת בת בנו ובת בת בתו או בת כן בנו או בת כן בתו אסורות לו מדרבנן שגזרו משום אילו ואין להן הפסק כגון בת בת בנו ובת בת בת בתו כולן אסורות לו עד עולם כגון אכרהם אסור בכל גושי ישראל ושרה אסורה לכל אנשי ישראל משום אסור כו' והרמב"ם כתב שיש להן הפסק :

ג בת אשתו אף על פי שילדתה מאיש אחר נס כן אסורה לו מן התורה וכן בת בנה ובה בתה שכן כתיב בפירוש בתורה ערות אשה ובהה לא תגלה את כת בנה ואת בת בתה לא תקח ולא אסרה התורה אלא בת אשתו מן הנישאין אבל אם אנס אשה מותר ליטא את בתה שכן דקדוקו דל מקרא כתיב ערות בת כנך או בת בתך לא תגלה ומשמע דווקא בת כנך ונופר הא בת כן אשתך או בת בת אשתך גלי ונח"כ כתב ערה אשה וכתה לא תגלה את כת בנה ואת בת בתה לא תקח קשו אהרדי ותירצו דהא כיצד כאן

באנוסין

אבינו שאפילו אשת יעקב אבינו אסורה על כל אחד מאתנו דכיון שיש בזה ערותה ערה דאורייתא דהיינו אשת אביו גזרו על כולן :

ד ואשת אביו אמו אף ע"פ שאינה אם אמו גזרו עליה משום אשת אביו אביו שאם יתירו אשת אביו אמו יבאו להתיר נס אשת אביו אביו דבחדא מדרגה הוא עמה דתרווייהו אבא רבה קרו להו הילכך אסרו שתיהן וחדא גזירה היא ואין זה גזירה לגזירה ודווקא אשת אביו אבא לבדה אסרו אבל מבאן ואילך כגון אשת אביו אביו אמו או אשת אביו אמו אמו מותרת לו דכיון שאין בזה ערה אילו ערוה דאורייתא לא גזרו אלא על אשת אביו אביו לבדה שהיא דומה במדרגה לאשת אביו אביו כמו שאמרנו ולא גזרו על שאר דורות באישות אביו האם משמע דרילמא אתו למיחלף אילו באילו טכשיתירו אש' אביו אביו אמו יבאו להתיר נס אשת אביו אביו האב עד למעלה לא חשולוה משום דקים להו לחזל שדרך האדם להיות רגיל לילך אצל קרובותיו כמשפחת אביו כפני טויע שיש שם קורבה ואינו רגיל לילך אצל קרובותיו משפחת אמו דלא ח"יב בעיניו קורבהם קורבה כל כך ונחשב בעיניו קורבה דמשפחת אביו יורה מקורבה ממשפחת אמו ולא מחלפי קורבת אב בקורב' אם אלא שבאש' אביו אמו גזרו משום אשת אביו אביו משמע דתרווייהו אבא רב' קרו להו ואתו למיחלף כדאמרן וי"א ראשת אביו אביו כגון ראובן בן שמעון בן דונה מת יעקב אסור באשת יעקב אביו דונה ואף ע"ג דאשת אביו אמו אמו שהיא שוה במדרגת' עם זו התירו הכא אסרו דהתירו משמע' שכתבנו שאדם רגיל לילך אצל קרובותיו משפחת האב ויודע שיש שם קורבה יותר משפחת אמו ולא אתו למיחלף והכל'ל שייך הוה משמע דכיון דלגבי דידה קורבא דאב הוא אף ע"ג דלגבי אביו קורבה דאם הוא מ"ס אזיל לנכה יותר מלקורבה דהיא לאם דלילה כגון לאשת אביו אמו אמו לפיכך חשו ואסרו אשת אביו אמו אביו ויתירו יבאו להתיר נס אש' אביו אביו אביו שהרי הוא רגיל אצל זו כמו שהנא רגיל אצל זו ומיחלפה ליה זו כו' :

ה אשת אחי אביו מן האב אסורה לו מן התורה שנאמר ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב 4 דודתך היא שפירש ערות אחי אביך לצתולה ומהו ערותו אל אשתו לא תקרב ונופר ולמדו הכמים ז"ל מגזירה שוה שלא אסרה התורה אשת אחי אביו אלא באחיו מן האב אבל אם היה אחיו של אביו מן האם לא אסרה התורה והכיוצא בה כתי' הכא ערות דודו גילה וכתיהתם או דודו או בן דודו ינאלנו מה להלן מן האב ולא מן האם כלומר אחי אביו מן האב הוא קרוב לענין גאולה יותר מנאות מוטל עליו יותר מקרובי האם אף באן מן האב ולא מן האב והתם גופא מנלן אמר קרא משפחה וינאלנו משפחת אב קריות משפחה ומשפחה אם אינו קריות משפחה דכתיב ויתולדו על משפחותם לבי אבותם אבל הכמים גזרו על אשת אחי אביו מן האם משום אשת אחי אביו מן האב :

ו ואשה אחי אמו בין מן האם בין מן האב גזרו נ"כ עליהן משום אשת אחי האב מן האב ודוקא על אילו גזרו אבל מבאן ואילך כגון אשת אחי אביו אביו מן האם ואשת אחי אמו בין מן האב בין מן האם מותרות ואשת אחי אביו אביו מן האב יש אומרין ושמעא משום דכשלא אשת אחי אביו אביו מן האם דמותרת היינו משום דלמשה ממנה שהיא אשת אחי אביו מן האם לאו ערוה דאורייתא דהא אלא שנייה לכך לא גזרו בה אבל אשת אחי אביו אביו מן האב דלמשה ממנה ערוה דאורייתא דהיינו אשת אחי האב מן האב גזרו עליה משום דך דלמשה ממנה :

ז אחותו אסורה לו מן התורה לא שנא אחותו מאביו לא שנא לא שנא אחותו מן הנישאין או מהנזות

* * * לְבוֹשׁ הַבּוּץ וְאֶרְגָּמָן הַלְכוּת אִישׁוּת * * *

ולא אמרינן אס נתייר להם אשה והחלף לומר כשם שאשה מותרת להם גם נשותיהם מותרת לו ודריהם אכירות עריו שהרי הן אשה אחי אביו ואחי אמו לא נזרינן בהכי דאיהפליג דרי :

קז וכן באחות אבי האב בין מן האם בין מן האב ואחות אס האם לא נזרו מטעם דלעיל ומותרת ויש מי שאוסר כאלו דפריא ליה שזרו בהוא מטעם הך דלמשה ממנה דהיינו אחיה האב והאם שהיא ערוה דאורייתא אבל בבת אחי אביו ובבת אחי אמו אין למשה ממנה ולא למעלה ממנה ערוה דאורייתא לא נזרו בה דנהרקה קורבה מאד .

קח אשת בנו אסורה לו מן התורה דכתיב ערות כלהך לא תגלה אשת כנך היא ונוסר ואשת בן בנו אסורה לו מדרבנן שזרו עליה משום אשת בנו והואיל ויש בדורותיה איסור ערוה נזרו על אשת בן בנו ואין לה הפסק עד עולם עד שאשת אחד מכנו אסורה אפילו עד יקבב אבינו :

קט ונזרו על אשת בן בתו משום אשת בנו והואיל ואין בדורותיה אוסר ערוה דאורייתא לא נזרו אלא עליה לכהר ולא יותר כגון אשת בן בן בתו מותרת לו :

קכ אשה בן אשתו מותרת לו וכן בן אשתו מותר באשתו לא נזרו באילו משום אשה בן דקרא אית להו ומידע ידיעה רחוקיה ולא אחו למיחלף באשת בנו :

קכב אשת אחיו אסורה לו מן התורה שנאמר ערות אשת אחיך לא תגלה ומדפיס הפסוק לומר עוד פעם שנית ערות אחיך הוא בא לרבות שאשת דאח אסורה לו בין אם הוא אחיו מן האב בין הוא אחיו מן האם וכבר אמרנו בסעיף יגבי אחרות שנקראת אחותו אפילו נולדה לאביו בזנות או באיסור ולפי מנה דהוה דרין אחי ושאר ערוות האסורות משום אחיה כגון אחות אס ואחות אב ואחות אשתו כולן כ אסורות לו משום אותו האיסור אפילו נולדה בזנות ובאיסור נמצאת אומר אשת אחיו אסורה לו בין אם הוא אחיו מן האם בין אם הוא אחיו מן האב בין מן הנישואין בין מן הזנות אלא שאשת אחיו מן האם אסורה לו מן התורה לעולם ואשת אחי מן האב אינה אסורה לו אלא בשפת והניה בניס אבל אם מת אחיו בלא בניס מותרת לו כמו שכתבנו לקמן בהלכות יבום בעה :

קכג שני חרנין הנדלין יחד בכית מותר כל אחד באשת חברו ולא חיישי' למראית העין לומר שנראה כאשת אחיו דהכי קלא אית להו ומידע ידיעה רחוקיה ולא אחי למיחלף להרר אשת אחיו :

קכד מותר אדם באשת חמו שיהי דוד נשא רצפה בת איה שהיה אשת שאלו חמו והוא הדין שחמיו מותר באשתו ויש אוסרין בשתייהן ואומרים שאשת דמיו אף על פי שנשאה דוד אח' אסורה חול' ונזרו עליה מפני מראית העין שנראה כנושא חמתו וכן חמו לא ישא אשתו מפני שנראה כנושא בתו :

קכה ומותר אדם באשת בן אחיו ובאשת בן אחותו ולא נזרינן משום אשת אחיו דאחיה דרא' וכת אחיו וכת אחותו יש אוכרים דמצוה על האדם שישא אותן על סימן ב' סעיף :

קכו אחות אשתו אסורה לו מן התורה כל זמן שצאת קיימת ואפילו נרסת שכן כתיב בפירוש בתורה ואשה אל אחותה לא תפלוץ לנלות ערוה עליה בחייה כל זמן שהיא בחיים ואם נפלה וכל המנשא אשתו אפילו לא נהבררו הקירושין אלא נרשה בחמקול בעלמא נאסר באחותה ושאר קרובי הפסק איסור דאורייתא ולא שנת אס היא אחותה מן האב אס מן האם דלפינן לה מאשת אח שהיא דומה מן בשני עניינים חרא שאיסורה באה

באנוסין באן בנישואין פירוש בת אנוסה מותרת וכת נשואה אסורה והקשו ואימא איפכא כלומר ואימא בת כנך דממעט לכת כנה בנשואתו משהעי ואידך קרא דאסר לכת כנה ואף על גב דלאו מיניה באנוסה נוקמינן ליה והירצו לא מצית למימר הכי דהא ערוות שאר כתיב בהו בלו' לא אסרה התורה ערוות אלא משום שאר בשך שכן כתיב בפירוש בתחלת הפר' איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו ונוסר לפיכך כשהאשה לו בנישואין שייך בכתה משום שאר בשר אבל כשהאשה לו באנוסין אין שייך בכתה שאר בשר לפיכך בת אנוסה מותרת לו מן התורה אפילו בחיי האם אבל מדרבנן אסורה לו בחיי האם שזרו עליה משום נזרא ששא אשת את הבת ואז האם ערוה עליו כמו שהכאר וחשו ז'ל ששא יזנה גם עם האם לאחר שישא את הבת אבל לאחר מיתת האם מותרת לו אפילו מדרבנן דהו' לויכא לשיגור סיודי ויא' אפילו בחייה אס כנס לא יוצא דאיסור חמתו חמיר עליה :

קכז וכת בת אשתו וכת בת בן אשתו או בת בן בן אשתו כולן אסורות לו מדרבנן שזרו עליהן משום הראשונה ומכאן ואילך יש אומרים כולן אסורות ואין להן הפסק ולהרשבם יש להן הפסק כמו שכתבתי לעיל סעיף יב נבי בתו :

קכח אם אשתו אסורה לו מן התורה וכן אם אס אשתו ואם אבי אשתו כולן אסורות לו מן התורה דכוללות הן גם כן בפסוק דלעיל דכתיב ערות אשה וכתה לא תגלה את בת כנה ואת בת בתה לא תקח דהוה כאילו כתוב גם כן ערות אשה ואמה לא תגלה את אמה ואת אמה לא תקח דכחרא מדרגה הן אלא שאילו למשה מאשתו ואילו למעלה מאשתו ודינן טוה ותרע שהרי נביה עונש בפרשת קדושים כתיב איש אשר יקח את אשה ואת אמה ונוסר באש ישרופו ונוסר והיכן הוזכר עליה אלא על כרחך על פסוק זה דערוות אשה וכתה סמך דכולן כחרא מדרגה הן דכולן איסורן באה לו מחמת אשתו הנשואה לו אבל אם אס אשתו ואם אס אבי אשתו ואם אס אביו ואם אבי אשתו אסורות לו מדרבנן מכאן ואילך יש אומרים כולן אסורות ואין להן הפסק ולהרשבם יש להן הפסק :

קכט אחות אביו ואחיו אמו אסורות לו מן התורה שנאמר בפ' אחי מוה כאזהרות ערות אחות אביך לא תגלה שאר אביך היא ערות אחי אסך לא תגלה כי שאך אסך היא ומרחוק' התורה וכתבה עוד פעם שנית אזהרה בפרשת קדושים ערות אחו' אסך ואחות אביך לא תגלה לה שלא עשתה כן בשאר העריו' שלא כתבה בפרשת קדושים אלא העונשים ארז' שבא לרבו' בערות אחות אמו ואחות אביו שתרא אסורה לו בין שהיא אחות אביו מן האב בין שהיא אחות אביו מן האם וכן באחות אמו שתרא אסורה לו בין שהיא אחו' אמו מן האב בין שהיא אחות אמו מן האם אף על פי שבערות אשת אחי אביו לא דחוק אלא על אשת אחי אביו מן האב ולא מן האם כדכתבין לעיל סעיף ח' הגא אסר כולן וצריך לכתוב ריבוי בתרומיהו ולא סני לכתוב כחרא ותיתי אידך מיניה דאי כתב רחמנא באחות אב הו' אמינה משום שיש לה חיים כלומר דמיוחס אחריו דמשפחה אב קרויה משפחה דכתיב ויתילדו על משפחותם לבית אבותם אבל אחות אס אימא לא ואי כתב רחמנא באחות אס ה' משום שהיא ודאית כלומר אחו' אס היא ודאי קיימתה אבל אחו' אב אימא לא דשכא אין זה אביו צריכא :

קל ובערוות אילו דאחות אב ואם לא נזרו רבנן בשניות להן משום דירחו לפיכך מותר אדם בבת אחי אביו ובבת אחי אמו ולא נזרינן בהו משום אחות אביו ואמו ושעמא משום דאיהפליג דרא' כלומר נתרקה הקורבה ולא אחו למיחלף וכן אחי אביו ואחי אמו מותרין באשתו ובבתו

באת עליו עי קידושין שקדשה כמו איסור אשת אח שאסורה באה עליו על ידי קדושין דהיינו קידושי אחריו ועוד שקורבתה באה לו על ידי עצמו ולא מחמת אביו ודמיה לקורבת אשת אח שנס כן קורבת לא באה לו מחמת אביו לפיכך ילפינן להו מהררי מה אשת אח אסורה לו בין הוא אחיו מן האב או מן האם כדברנו טעמא לעיל סעיף כ"ב אף אחות אשתו אסורה לו בין היא אחותה מן האב בין מן האם ודווקא בחיי אשתו אסורה לואחותה אבל לאחר מיתה מתרת לו ואפילו רבנן לא אסרוה לאחר מיתה כיון שהוא מפורט כל כך בפירוש בתורה לא חשו סמא יבאו להתירה קהיה ולא רצו לנזור בה :

כו קדשה אשה והלכה למרינה אחרת ובאו ערים והעידו שמתה ונשא את אחותה ואחר כך נודע שלא מתה אסור בשתייהן ושעמא אף על גב דקידושי השנייה לא הו קידושין שהרי אין קידושין הופשין לו בה דהו אחות אשלו מכל מקום כיון שהראשונה לא היתה נשואה לו רק מקודשת אמרי אינשי הך קבייתא תנאי הויל לה בקידושין ולא נתקיים התנאי ונתבטלו הקידושין ויאמרו טפיר נסיב השנייה לפיכך שתייהן אסרות לו אשנייה אסורה לו מן התורה שהרי האמת הוא שלא היה הנאי בקידושיה והשנייה אחות אשתו ממש היא והראשונה אסורה לו מפני מראית העין שיאמרו הנאי היה בקידושיה ונתבטלו וקידושי שנייה קידושין והרי היא אחות אשתו לפיכך שתייהן צריכות היכנו נט הראשון מן התורה והשנייה מררבנן שלא יאמרו אשת איש יוצא בלא נט וכיון דאיצטרכי' נט איהסרה עליה ארוסחו שלא יאמרו טרוא ישא אחות ש גרושתו וכל הדרכים האילו שיהבאו לקמן סימן י"ז סעיף כ"ו באשת איש הם נוהגין בה אבל אם הלכה אשתו הנשואה למדינה אחרת ובאו עדים והעדו שמתה ונשא את אחותה שהיא פנוייה ואחר כך נודע שלא משה אשתו ובאה מתרת לחזור לו שהכל יודעים שבטעות נשא את אחותה דהכא ליכא למימר סמא יאמרו תנאי היה בנישואין דכולי עלמא ידעי דאין אדם משים בעילתו בעילת זנות והילכך קים להו לכולי עלמא דנישואי שנייה אינה כלום ולא נאסרה אשתו הראשונה עליו ואי משום שבא על השנייה תיאסר הראשונה לא היתה הביאה אלא כביאת זנות ואין זנות שמונה עם אחות אשתו אפילו בסודי אוסר אשתו עליו דכתיב כסוטה ושכב איש אותה שביבחה אוסר אוהה ואין שכיבת אחותה אוסר אותה לפיכך הראשונה מתרת לו והוא מתיר בקרובות שנייה והשנייה מתרת בקרוביו שהרי ידועה לכל שלא היתה אשתו מעולם מתה בין הראשונה בין השנייה מתיר בנשואת בן שתייהן אחות נשואתו בין שהיתה אחות ארוסחתו שהרי פקע איסור אחות אשה וכן הדין בכל שאר עריות שנסאין בחזקת היתר ונמצאו ערוה אינן צריכות נט שאין קידושין תופשין בעריו וכן כל זנות שמונה עם הקרובות הנאסרות עליו מחמת אשתו אפילו במזיד אין איסורין אשתו עליו ומותר בקרובות שנייה משעמא דאין שכיבת אחת פוסל אותה דושכב אותה כתיב ומיהו אם הקרובה רגילה לבא אצלו על ידי אשתו כופין אוהו לנרש את אשתו להפרישו מן האיסור :

כח היתה אחות אשתו נשואה והלכה אשתו ובעל אחות אשתו למרינה אחרת ובאו ואמרו לו מתה אשתך וניסך בעל אחותה ועמד הוא ונשא אחות אשתו ואחר כך באו אשתו וניסו אחות אשתו צריכה ממנו נט לא שנאצטטת לו על פי שני עדים שאמרו לו שמת ניסו או נשאת לו על פי עד אחד שהתירוה לו בית דין על פיו דקיימא לן אשת איש אף על פי שכאו שני עדים ואמרו לה שמת בעלה ועמדה תישאת וכן בעלה צריכה נט משניהם כמו שיתבאר טעמא

בסימן י"ז בע"ה סעיף ט' וכיון שאחות אשתו הנשואה צריכה ממנו נט נאסרה עליו נט אשתו דהא הויליה אחות גרושתו לא שנא היתה אשתו בנישואין או באיורסין ואין להקשות דהא טעמא באשת איש דעלמא שאמרו לה מת בעלה ונישאת אפילו על פי שני עדים וכן בעלה שצדיקה נט מן השני הויר משום דחיישינן סמא יאמרו גירשה הראשון ונישאת לזה אם תצא בלא נטי יאמרו אשת איש יוצאה בלא נט וכיון שצריך זה לגרשה בנט נאסרה על בעלה ודאשון אף על פי שהיתה אנוסה שלא יאמרו עליו שמתיר גרושתו אחר שנשאת לאחר הוא והכי נבי אחות אשתו הנשואה הא לא שייך האי טעמא דכיון שבאה נט אשתו עם ניסו לא יוכלו לומר ניסו גירש אשתו ונשאת הוא דהא הויל אחות אשתו ואין קידושין תופשין לו בה האם כן נאסר תצא אחות אשתו ממנו בלא נט ואסחו נמי תהא מתרת לחזור אליו ונט גיטתו תחזור לניסו דלא שייך למימר השהא מחזיר גרושתו מן הנישואין הוא דמ"ט ליש דומינן דאתי גיטתו תחלה שאז שייך למימר זה גירשה ונשאה זה אחר שמתה אשתו שהרי כבר אמרו שמתה אשתו וצריכה נט מיד שכא ניסו ואסור לחזור לניסו שלא יאמרו מחזיר גרושתו מן הנישואין הוא ואף אם אחר כך תבא אשתו כיון שכבר נתן נט לאחותה נאסרה אשתו עליו כי הרואה שגרש אחותה סמא אינו יודע שזו היתה אשתו תחלה ויאמר שזה נשוא אחות גרושתו וזה מחזיר גרושתו מן הנישואין :

כט אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ אמרו לו קיימת היתה יעבסו מתה חולד הראשון מסדר הוא שרירי נולד מן הערוה והאחרון אינו מסוד :

ל מי שהיתה לו פלגש ואין עדים שקדשה הרי היא מתרת בקרוביו אבל אם יש עדים שאמרה היא קדשתי הוא בפני שני עדים נאסרה לקרוביו דהיא שויה נפשה להם חתיכות דאיסורא אבל אם אמרה קדשתי סתם ולא אמרה בפני שני עדים קדשתי אין כדבורה כלום דקידושין שלא בפני עדי לאו קידושין גינהו ואפי' האיש והאשה מודים דקיימא לן אין דבר שבערוה פחות משנים :

לא המקדש אשה ונתבטל הקדושין מפני שהיו על הנאי ולא נתקיים התנאי או אב שקיבל הקידושין לכהו שלא מרעחה ונמצאת שהיתה כוננת כשעה שקבל הקידושין אין ממש בקידושין אילו ומותר בקרובותיה ודווקא שנתבטלו הקידושין בלא נט אבל אם נתן נט אע"פ שלא היה צריך בכל קרובותיה שלא יאמרו קרובת גרושתו הוא נושא כמו שנכתב :

טז איסור גויה ושפחה וכו' סעיפים :

א ישראל שבעל גויה או ישראלית שנבעלה לנח אם עושין כן דרך אישות לוקין מן התורה שנאמר לא תחתן עם ויש חולקין ואומרים שאין לוקין מן התורה דס"ל לא תחתן לא נאמר אלא כו' אוסות ודווקא אחר שנתניו דשייך בהו חיתון ולא קודם לכן והבא על הגויה דרך זנות במקרה חייב סבת פרוות משום שעבר אנזירה דרבנן שגזרו עליה משום גויה ומסיים זונה ואם ייחדה לו שחאה מיוחדת לו לזנות אפילו בא עייה כצנעה החמירו בה ונזרו עליו שיכונן אוהו פרוות סתמת ד' איסורין והם נדה טפחה גויה זונה בלומך אף על גב דרפס כרם כהמה ואינה נדה מן התורה נזרו עליו שחאה עליו כאלו בעל נדה וכאלו היא שפחה כנעני' שיש עליה איסור בפני עצמה וכאלו עבר לאו דלא תחתן ולא דזונה דלא יהיה קדש ונוסר ואם הוא כהן אפילו בא עליה דרך מקרה לוקה עליה מן התורה משום לאו זונה דסתם גויה זונה הוא :

ב הלכה

א אשת איש בכלל עריות היא דכתיב בפרשה עריות ואלי אשת עמיתך לא התן שכבתך וגו' לפיכך לא הפשי בה קידושין כמו בשאר עריות במה דברים אמורים בוודאי אשת איש אבל אם היא ספק מקודשת או ספק מנורשת כגון שזרקו לה נט או קידושין ספק קרובלו ספק קרוב לה או שקבלה אחר מן הניטין שהם ספק אם הם כשרים מן התורה או פסולים שיהבארו בהלכות ניטין בכל אילן אם קבלה קידושין מאחר צריכה נט משניהם וכן אם קבלה אחר מן הניטין שהם כשרים מן התורה ופסולים מדרבנן וקבלה מן קידושין מאחר צריכה גם כן נט משניהם מהראשון מדרבנן ומהשני מדאורייתא דהא קידושי שני מן התורה קידושין מעליא הוו ואט נשאת לפניו יש מהן שחצויה מהן שלא תצא כמו שיבאר לפנינו מעתה :

ב אשת איש שפסטה ודה וקבלה קידושין מאחר בפני בעלה הרי היא מקודשת לשני דהוי כאילו אמר לבעלה גרשהני וקיימא לן האשה שאמרה לבעלה גרשהני נאמנת הזקאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה אבל אם קבלה קידושין מאחר שלא בפני בעלה אין קידושין הופשין בה עד שתכחא ראייה שנתגרשה קודם שקבלה הקידושין שכל שלא בפניו מעיזה וכתיב הראש דכל שהוא בעיר כשנתגרשה לאהר מקרי בפניו ואינה מעיזה ויש אומרים דהווקא בפני בעלה מכאן אינה מעיזה אבל שלא בפניו אפילו הוא בעיר מעיזה והא דאמר דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה לומר גרשהני דגז מילי היבא דליכא דמסייעלה אבל היבא דאיכא אפילו אהר דמסייע לה מעיזה ומעיה ואין קידושיה כלום :

ואם נשאת לאחר שלא בפני בעלה אף על פי שכשנא בעלה אומרה לו בפניו גרשהני אינה נאמנת דכיון שכבר נישאת מעיזה ומעיה שלא תעשה עצמה זונה / ויש מי שאומר שאפילו לא נישאת עדיין לאחר אלא נתקדשה לאחר שלא בפני בעלה ואחר כך בא בעלה ואומרת לו בפני גרשהני אינה נאמנת דכיון להחזיק קידושיה שלא תהייש מחמת שקבלה הקידושין מעיזה ומעיה ויש אומרים שאם היתה קטטה ביניהם או שהובעח כהובחה אפילו לא קבלה קידושין מאחר אינה נאמנת לומר גרשהני אפילו בפני בעלה דמתוך הקטט מעיזה ומעיה או כדי לגבות כהובחה מעיזה ומעיה ויש אומרים דבזמן הזה דנפיש פריצותא וחוצפה איתרע חזקה דאינה מעיזה שאמרו רבנן ואין טום אשה נאמנת לומר בזמן הזה כשום ענין אפילו בפני בעלה גרשהני להנשא לאחר וכל שכן לגבות כהובחה מיהו לא ברא כגון אשת קבלה קידושין מאחר נאמנת על עצמה שיהו קידושין תופשין בה להצריכה נט משני דשווא נפשה דתיבת דיאסורא :

ג מאד מאד חשוב חכמים זכרונם לברכה שלא יהיו בנות ישראל יושבות עונות לפיכך צירפו הרבה טעמים כדי להקל בעדות אשה שמת בעלה במדינה אחרת להתירה לינשא ואמרו אשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו והעיד עליה שמת אפי' עד אחד אפילו העד עבד או שפחה או אשה או קרוב מותרת לינשא ואפילו עד מפי עד או אשה מפי אשה או עבד או שפחה או קרוב כשרים יעדות זו ופסולי עדות מהמת עבירה אם פסולים מדרבנן כשרים לעדות זו אבל פסולי עדות מחמת עבירה דאורייתא פסולים שהתורה פסלהם שלא להאמין להם ואם מסיחים לפי תובס כשרים וכן גוי או ישראל כשומר לעז ולכל התורה כולה אם הוא מסיח לפי תומנו צאצא מיהו כל הדרכים הללו שהכשירו סמכו על יסוד אחר והוא זה דכל עדות כזה יש קצת תגלים לומר דהיא מילתא דעביר לנלווי בצירוף שאר טעמים כתבן מהר"ק ע"ש בשו"ת ל"ב סעיף ד' אבל אם לא בא עד מכל הדרכים הנזכרים

ב הלכה למשה מסיני הוא שהכא על גויה כפיהסיא דהיינו לעיני עטרה מישראל שהוא נקרא פרהסיא קנאין פונעין בו כלומר כל הקודם להורנו הרי זה מסוכח והוא שעצמו יקנא להם ויפגע בו אבל אם בא לבית דין לשאול אין מורין לו לעשותו ואין רשאי לפגוע בו אלא בשעת מעשה כמעשה דפנחס אבל אם פירש מסנה אין הורגין אותו / אם הרג נהרג עליו ולא עוד אלא אפילו בא הקנאי להרוג הבועל ונשמש הבועל והרג הקנאי להציל עצמו מידו אין הבועל נהרג עליו ועל בלבוש עיר שושן סימן הבה סעיף ד' ובלבוש עשרת זהב סימן קנ"ז / ואם לא פגע בו קנאין ולא הלקיחו בית דין הרי עונשו מפורש בקבלה שהוא ככרת שנאמר כי חילל יהורה את קרש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ולא יהיה לו עד ועונה וגומר פירש אם הלמיד חכם הוא לא יהיה לו עד בחכמים ולא עונה בתלמידים ואם כהן הוא לא יהיה לו עד כשנש מנחה לה' צבאות ועונה אף על פי שאין בו מיתה בית דין אל יהא קל בעיניך שיש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו שבן מן העריות אף על פי שהוא ממזר הוא בנו לכל דבר ובכלל ישראל הוא וכנו מן הגויה אינו בנו ומסיר אותו לדיו אחר ע"ז ודבר זה גורם לידבק בגוי שהבדילנו המהם ולשוב מאחרי ה' ולמעול בו :

ג העבדים והשפחות גוים שהמכילו אותם לשם עבדות וקבלו עליהם מצות שהעבדים חייבי בהם יצאו מכלל הגוים ולכלל ישראל לא באו כמו שנתבאר בלבוש ע"ז סימן רס"ז לפיכך השפחה אסורה לבן חורין אחר שפחתו ואחר שפחת חבירו והבא עליה מכין אותו מכת מרדות מדברי סופרי' שלא הייבה התורה מלקות בשפחה אלא אם כן היה נחרפת לאיש מכל מקום אף על פי שאין בו לאו אל יהא עון זה קל בעיניך שגם זה גורם לבן לסור מאחרי ה' שהכך הוא עבד ונמצא טורס לזרע קודש לרתחל ולהיותם עבדים מ"מ הבא על השפחה אפי' בפרהסיא אין קנאין פונעין בו שלא נאמרה הלכה למשה מסיני אלא בגויה וזו משגה טסבלה וקבלה מצותיה יצאה מכלל גוים :

ד הנתפש עם שפחתו מוציאין אהרה ממנו ומוכרים אותה ומפזרים דמיה לעניי ישראל ומלקין אותו מכת פרדות ומגלחין שערו לבזותו ומגדין אותו ליום :

ה נהרעב ולדי ישראלית בולד של שפחה הרי שניהם ספק וכל אהר מהם ספק עבד הוא ולסורין בישראלית לפיכך כופין בעל השפחה שישחרר את שניהם כדי שיוכלו לישא ישראלית ולא יבטל פריה ורביה ואם היה הבן ההוא בן האדון של העבד ופת האדון כשיגדלו ישחררו זה את זה שהרי אהר האדון ואהר העבד וכשישחררו זה את זה שניהם מותרין לבא בקהל :

ו היו התערובות בנות הרי שהיה ספק שפחות והבא על כל אחת מהן והוליד ממנה בן הולד ספק עבד ואז כופין בעל השפחה לשחרר הולדות שיהו מותרין לבא בקהל ויקיימו פריה ורביה אבל אין כופין לשחרר הספק שפחות שהרי אין הכפיה אלא משום כישול פריה ורביה ואשה אינה מצווה על פריה ורביה מכל מקום אינו יכול להשתעבד בהן כלל מספק דהוי בעל השפחה המוציא מחבירו עליו הראייה דכל אחת תאמר בת חורין אני / אבל אם היתה התערובות כהו שנתערבה בולד שפחתו הרי יש לו בשתייהן הזכות שיש לאב בבהו ממש נפשך וכן אם נתערב ולד גויה בולד ישראל שטבילין את שניהם לשם גיחות וכל אחד מהם ספק גר :

דד היתר אשת איש שמת בעלה ודיני העדות ובו ג' סעיפים :

שום אדם אפה משיאין את אשתו דאמינן בן אדם ליה ויהי לך לזוזה נמי משום תקנת העינות שאם לא נאמין ליה הרי תשב ענונה ואם שמעו קול זה בשדה או בכור או בחורבה אין משיאין אותה על פי אותו קול עד שיעורו מיהא דחיישינן שמא שר הוא כיון שיצא הקול ממקום שהסרים מצויין שם :

יא אף על פי דכשאר עריות אין סומכין על כתיבת ידי הערים דכתיב מפייהם ולא מפי כתבם בערות אשה חקילו משום עינות לפיכך אם מצאו כתוב בטשר מה איש פלתי בן פלוני או נהרג משיאין אותו אפילו אינו מקויים ויהי רמב"ם צריך שידעו בבירור שישראל כתב ודשם כתבו נוי דהוה ליה הרי קולי נוי ומפי כתב ותריו קולי לא מקלינן אפילו בעדות אשה וכתב מרי זל וכן ראוי להחמיר ואפילו אם יודעין שהיא כתב ישראל אם יש לומר שכתב בן משום שיצא קול שמת כגון שטיבע בסיים שאין להם סוף וכדומה לזה אין מתירין אותה על פי הכתב ההוא שהושטין שכתב בן מפני הקול שיצא :

יב מי שנשחטק ובדקו אותו בדרך שבדקין לגטיין ונמצאת דעתו מכוונת עליו וכתב פלוני בן פלוני מה סומכין על כתיבה והנשוא אשתו :

יג זה שאמרנו שעד מפי עד כשר בעדו אשה בדא ששמע מפי בן דעת שמת פלוני כגון מפי עבד או שפחה אבל אם שמע מפי שוטה או קטן אינו מעיד ואין סומכין על דבריהם שמע מהחינוקים שאומרים עכשיו באנו מהספר פלוני כך וכך ספרנים היו שם ופלוני החכם עלה אחר מצאתו וכך עשו במטתו הרי זה מעיד מפייהם על פי הרברים האילו וכיוצא בהן ומשיאין את אשתו ודווקא שאמר כל הסימנים הללו אמרנו ודאי קושטא קאמרי אבל אם לא אמר כל הסימנים הללו אין סומכין על דבריהם דחיישינן שמא העלו דרך שחוק שם קמצא אחת וכיוצא בו בשם אותו פלוני כדרך שמשחקין הילדים ועליו אמרו בשחקם שמה והספירו עליו ונס אם אמרו כל הסימנים הללו דווקא לאלתר סומכין עליהם שאומרים עכשיו באנו מהספר פלוני כו' אבל אם אינו לאלתר לא מהני עדותן כלל ואפי' הנדילו אחר כך אין סומכין על עדותן שראו בקטניות :

יד כבר אמרנו בסעיף נ' דגוי המסית לפיהו משיאין על פי היינו דווקא לפי תומו ואינו סמוך לעדות כלל דאי מכיון לעדות התורה נשלתו ואפילו לבית דין להעיד אלא ששאלוהו מתחלה על פלוני ואמר שמת אין סומכין עליו ואפילו ספיר כמה דברים אחרים עמהם אין זה נקרא מסית לפי תומו ואין סומכין על דבריו שמא יודע דתיהודית וכוונתו לקלקלה אבל במסית לפי תומו נודע לנו אמיתות הדברים שהוא מת במקרה בלא עדותו כיצד היה הגוי מסית לפי תומו ואמר או לפלוני שמת כמה נאה היה וכמה טובות עשה עמך או שהיה מסית לפי תומו ואמר דהו ספיר דברים בעלמא כשהייתי בדרך ונפל פלוני שהיה מהלך עמנו ומת תמהנו לדבר זה כיצד מת פהאום וכיוצא בדברים אילו שהם כהיות שאין כוונתו להעיד הרי זה נאסר ישראל ששמע מגוי המסית לפי תומו מעיד ששמע ממנו ומשיאין אותו על פיו וכן אם אמר פלוני במסית לפי תומו אע"פ שלא אמר עמו דברים וספירים אחרים יש אומרים דפנו כיון שמשיה לפי תומו ויש כחמירין משום שכל מי שמתכווין להעיד דדכו לומר אותו דבר לבדו ומי שאומר מסית לפי תומו אינו אומר אותו דבר לבדו אלא קושר עניין לפניו או לאחריו כמה דברים אמרו סומכין על סיפוי דברי של נוי מלת בשלא היה שם אחסלא שנוכל לומר שהגוי כיון לדבר אחר אבל אם היה שם אחסלא שנוכל לתלות שיחת הגוי שמה

ג 3 מתבין

תגזרים רק יצא קול הברה בעיר שמה אין משיאין את אשתו דכולי האי לא רצו להקל :

ד הכל נאמנים להעיד עדות זו חוץ מחמשה נשים מפני שחוקתן ששונאות זו את זו ויש לחוש שמא כתבונת לקלקלה שידעת היא שבעלה עורנו חי ומעירה שמת כדי שהינשא ותיאסר על בעלה דהא ק"ל שאם יבא הבעל אחר עדות זו חצא מזה ומזה כמו שהבאר בסימן זה בע"ה ואילו הן החמש נשים הפסולות המותרות אפילו אינה חמותה עתה רק מצפה להיות חמותה כגון שהיא אם יבמה ולא אם בעלה ומעירה שמת אינה נאמנת וכן הבלה לא תעיר לחמותה ואפילו באה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי שלפי דבריה אינה עור חמותה אפילו הכי אינה נאמנת וכת חמותה וצריחה ויבמה שהיא אשת אחי בעלה דחוששת שמא ימות בעלה או אחי בעלה והיו צרות זו לזו וכת בעלה לא תעיד לה ולא היא העיד לכת בעלה :

ה כבר אמרנו בסעיף נ' שהעד שאמר שמעתי מפי אחד שאמר שמת פלוני אפי' ששמעה מאשה ששמעה מעכר הרי זה כשר לעדות ומשיאין על פיו ואפי' לא אמר מפי שמע אלא אמר סתם ששמע כשר ולא חיישינן שמא עור הראשון ששמע ממנו פסול היה אבל אם אמר העד או האשה או העב' מה פלוני ואנו ראיתיו שמת שואלין אותו היאך ראית וכמה ידעת אם העיד בדבר ברור נאמן ואם העיד בדברים שמשמען שרובן למיתה אבל יכול להיות שעדיין לא מת אין משיאין את אשתו דחיישינן שמא הוא סופך על הרוב שירכז למות מעניין שאמר אומר שראה ואמר שמת ועדיין לא מת לכך אה"ל שאין מקבלין עדות על האד' שמת אלא אם כן שראוהו שמת וודאי ואין בו ספק לפיכך יש לחוש לנו למחות כנשים שלא לספור אדם על פי אומדנות מוכיחות שמת ולא יספירו אותו עד שידועות בוודאי שמת כרי שלא יבאו להשיא את אשתו וכן אשתו אסורה להספירו או לכווש שחורים כל זמן שאין כאן עדות שהיא כראי להשיאה על פיו וכן אין ליטוס ביה דין ליתן שטר עדות לאשה מה שהעידו העדים לפנייהם אם אין באותו עדות כראי להתירה שמה הואיל ונתנו לה עדו' כתוב לירה תחשוב שהתירו בו ותבא לינשא אם לא שכתבו בו בפירוש הטעם שלא התירוהו על פי עדות זו דחיישינן לקלקלא מבית דין שאינם מומחים שיבאו לשעות כו' שמע מקול מקוננות שהזכירו בין המתים וספרו אותו משיאין את אשתו :

ו בשעת הטמר מתירין נשים על פי בעלי השבחה שהיו בתוך גזירת השמר ומעידים מה שראו בשעת הטמר אע"פ שהמירו דתן מחמת אונס ריקים ופוחזין הממרים וחזרו בתשובה אך לא ראינו עדיין תשובה גמורה אין לסמוך על עדותן שאינן חוששין לשקר רק אם מסיתן לפי תומן או בידוע שהעידו בלא רמיה ועיקול סומכין עליהן והכל לפי עניין העד וראות עיני הדיין :

ז בא אחד ואמר הרנתי הנשוא שאין אדם משיע עצמו רשע ופלגינן ריבוריה שמאמינן לו שנהרג ולא על ידו וה"ה נוי שאמר מסית לפי תומו הרנתי את פלוני שמשאין את אשתו ;
ז אם עד אחד אמר לאשה בינו לבניה מת בעליך אינה צריכה שוב לעדותו אלא היא באה לבית דין ואמרה מת בעלי אבל אם בא העד שאמרה משמו שהניח לה שמת ומכחישה ואמר שלא אמר לה מת לא מהימנא היא מ"מ אין הכ"ר צריכין לשלוח אחריו לשואלו אף ע"פ שהוא בעיר אלא סומכין אעד מפי עד לכתחילה :

ח עד אחד אומר מת ועד אחד אומר נהרג אף על פי שהם מכחישין זה את זה באופן השת הואיל ושניהם מעידים שאינן קיים הרי זה הנשא :

ט שמעו קול שאומר איש פלוני מת והלכו ולא מצאי שם

* לכוז הבוץ וארנומן הלכות אישות *

מכירו ממי שאינו מכירו הילכך במכירו כל שאומר מת בלחוד
 סני אף על נכ דלא אמר קברתיו ולא חיישינן דאמר בדדמי
 אבל כשאין מכירו חיישינן דאמר בדדמי לפי שאין הדברים
 ברורים במי שאינו מכירו עד שיאמר קברתיו דאז וודאי דקרק
 ואמר אבל במכירו כמת לחוד סני וכן פטש המנהג לעשות
 מעשה וכו' מכירו נמי דאמרינן דבעינן קברתיו לאו דווקא
 שיאמר בפירוש קברתו אלא כל שנתעסק בשלטל ממקום
 למקום כדרך הסתים שלא היה נידוד קנה ופוצה פה ומצפצף
 או אפי' שהוא לא נתעסק אלא שנענו בו ויודע כמת או שסעיד
 שנתעסקו בו אחרים בהא סגי דהשתא ליכא מ'היש לסידי
 שכיון שנתעסקו בו הרי זהו שמת וליכא למיחש דאמר בדדמי
 וכן ליכא למ'חש שלא מת כי שמת מחו ליה ברומחא או
 בנידא או שמע טבע במים ואיפשר שהכים בבלוהו ולא מת
 אלא שסברו שהוא מת שהרי התעסקו בו וראו כשוכב שמת
 וכן אם יצאו י' בני אדם כאחד ממקום למקום והם אמורים
 בקולר או נושאי נמלים וכיוצא בדברים אילו ובא נוי והסית
 לפי תומו ואמר שי' אנשים שיצאו בקולר או שהלכו ממקום
 למקום ונישאו כך וכך מתו כולם יש אמרו 'שמיאין נישותיה'
 ויא' דהוו כאינו מכירים דסהמא לא הכירם וצריך שיאמר מתו
 וקברנום :

יח' כש אחר ואמר לנו אמרו לי בית דין שכבדקום פלגי או
 שאר אנשים אמרו לי כשתלך למקום פלוני אמור להם
 שמת יוסף בן טבעון וכו' השליח ואמר לנו אבל השליח אינו
 מכירו ואינו יודע מיהו ואנו יודעים איש אחד שהיה יודע
 בשם זה הרי מתורית את אשתו אע"פ שלא אמ'ו סימן שנכירנו
 על ידו ולא חיישינן שמת יוסף בן טבעון אחר הוא שמת והוא
 שלא הוחזקו שהיו שם שני יוסף בן טבעון כזה המקום ואע"פ
 ששיירות מצויות לא חיישינן כיון שלא הוחזקו ואף ע"ג דגבי
 נש מחמירין בשיירות מצויות כמו שיתבאר בסמ"ק ק"ל ב"ה
 הרינו משום שאיפשר שיכתוב הכעל נש אחר אבל הכא משום
 עיגונה שהיה צריכה להתענן כלימיה הקילו וסמכו על
 הוצר שהחמירו עליה והקילו עליה בהחלת' הדיוק והנישוא
 כיון שלא הוחזקו שנים או שהוחזקו שהיו שם שנים ויודע
 שהאחד קיים או אמרינן השני מת אבל אם הוחזקו שם שני
 יוסף בן טבעון ואין יודע בא' מהם שהוא חי כדאי אין משיאין
 אשתו של שום אחד מהם ואיזה מהם שנישאת תצא דהל'
 ספק אשת איש יא' שכל זה דוקא שהזכיר העד שם עירו אבל
 אם לא הזכיר שם עירו אף ע"פ שידועין שנאבד אחד לא מהני
 אע"פ שהזכיר שמו שמת יש אחר במקום אחר כשם זה ואותו
 מת שהרילא הזכיר שם המקום ויש מקולין אפילו בזה משום
 עיגונה ומשו' חומרא שבהסירין עליה כסופה כמו שיתבאר
 ודאי דיוק ומינסב' ויא' שכמקום שמזכיר שמו לבד הוא
 דבעינן שם עירו אבל אם מזכיר שמו ושם אביו לא בעינן
 שיזכיר שם העיר דלא שכיח שימצאו שנים שירא שם ושם
 אביהם שיון ובמקו' שיש אומדנות והוכחות שזה הוא שמעידין
 עליו אע"פ שלא הזכיר שם אביו ולא שם עירו יש להקל ולסמוך
 על האומדנות משום עיגונה :

יט' ישראל שאמר כת איש יהודי עמנו במקום פל' כך וכך
 צורתו וכך וכך היו סימניו אין אמרים כאומר הדעת
 פלוני הוא דסימנין לאו דאוריית' ולא סמנינן בהו לענין אסור'
 עד שיעד העד שהוא פלוני ויכיר שמו ושם עירו או שאר
 אומדנות מוכיחות שאמרנו אבל אם אמר יצא עמנו מעיר
 פלוני ומת מחפשי' באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא
 הנשא אשתו וכן הדין כגוי המסיח לפי תומו :
ך' מי שהיה מערער על אשה לומר שהיא זקוקה ליכם ואח"כ
 בא הוא בעצמו בפני ב'ד והעיד ששמע שיכם והמת
 זמן רב סומכין עליו כיון שהרכיבים הראשונים לא היו בפני
 ב'ד אין זה נקרא חוזר ומעיד :

מתכוון לדבר אחר כגון שאומר הגוי לאחד עשה לי כך
 וכך שלא אהרונן אוקר כדרך שהגתנו לפלוני ואין זה נקרא
 מסיח לפי תומו שכוננת הגוי לירא ולהטיל אימה על זה
 וכן אם שמע בערכאות של גוים שאמרו הרגנו לפלוני אינם
 נאמנים מפני שהם מתפארים בזה לומר שהם עושין דין
 ומשפט בערכאותיהם ורוצים להחזיק כחם וכמשהלם
 כזוכים וכן כל כיוצא בדברים אילו ופי' זה אם לא אמרו
 הרגנו כ' אלא אמרו ערכאות אחרים הרגוהו נאמנים א'
 שאינם מחזיקים ומפארים משהלם של אחרים ויש אומרים
 דבערכאות כולם אינם נאמנים אפילו אומרים שנהרג
 בדין אחרים שלא עלידם שהפאר הוא לכולם כשערכאותיה'
 עושין דין ומשפט מ'מ כדזה דווקא בערכאות שכוננתם
 להפאר עצמם כמשהלם ומפרכסין זו את זו אבל שאר
 גוים מסיחים לפי תומם ואמרים פלוני נידון בערכאות
 שלהם נאמנים ובמקום שיש להטיל לסקרא שלמרוהו לומר
 כך אין סמכין עליו :

טו' גוי שהתחיל להסיח לפי תומו לגלות מפלוני שמת
 אף על פי ששאלו אותו אחר כך ובדקוהו לירע
 המעשה עד שפירש להם כל המאורע אף על פי שרוב
 הדברים נודעו על ידו שאלהם את הגוי ששאלוהו
 אם כך היה המעשה או כך היה המעשה נאמן ומשיאין על
 פיו כיון שמתחילה הוא בעצמו פתח לדבר כזה אבל אם שאלו
 אותו תחלה איה הבריוני ואמר להם מת אין זה מיקרי מסיח
 לפי תומו ודווקא ששאלו אותו הגוי בעצמו והוא השיב על פי
 השאלה שמת אין זה נקרא מסיח לפי תומו אבל אם שאלו גוי
 אחר או שחפשו וחקרו בעיר אחר יהודי שנאב' ויצא הקול כזה
 שהיהודים חוקרים אחר יהודי ובא גוי ומסיח לפי תומו
 שמת אף על פי שהוא היה קודם לכן אצל הגוי או השופש
 ששאלוהו אחר אותו היהודי ובא זה ואמר להם שמת מיקרי
 מ'ל'ת היו עומדים בהבורה ומדברים ביחד בענין יהודי
 פלוני ובא להם גוי ואמר להם כשה אתם מדברים ואמרו
 לומן היהודי פלוני אם הוא חי או מת ואמר להם הוא שהרי
 הוא מת לא מיקרי מסיח לפי תומו דהוי כשאלו לו ואף על
 פי שהוא ספק שאיפשר לומר שמת לא אמר להם בן מ'מת
 שאלהם אלא כוננתו בתחילה היה דעתו לומר להל' בן מכל
 מקום ספק הוא וקיימא לן בכל מקום שהל' ספק אם הסיח
 לפי תומו אולא אין משיאין את אשתו דספיקא דאורייתא
 לחומרא וכן בכל מקום דאיכא פול' לא ברנין ולא איתמר
 הילכתא לא כסר ולא כמר אזלינן לחומרא / יא' הא דאמרינן
 שאם שאלו את הגוי תחילה והשיב להם על פי שאלהם שמת
 דלא מיקרי מסיח לפי תומו היינו דווקא אם שאלו ישראל
 משום דמרגיש ביון שהישראל שואלו שיש נפקותא בדבר
 ומשק' בקונוה אבל אם שואלו גוי והוא משיב לו שמת מקרי
 מסיח לפי תומו דהוקה לנוי אומר האמת ובלבד ששאלו אותו
 הגוי שלא בפני ישראל אבל אם הגוי שואלו בפני ישראל דרכו
 גם בן לשקר ולקלקל ואם שאלו אותו הגוי והישראל יחד ואמר
 להם שמת ואמר להם אומדנות מוכיחות שאומר אשה אף ע"ג
 דלא מיקרי מסיח לפי תומו מורה לינישא לכתחילה מ'מ אם
 עברה ונישא על פי חכש שהיה לה תצא כיון שיש אומדנות
 המוכיחות שמת :

טז' גוי שמסיח לפי תומו ואומר כשם גוי אחר שהסיח לפי
 תומו פלוני מת משיאין את אשתו ואפי' לא העיד בפ'
 שהגוי הראשון מסיח לפי תומו אזלינן לקולא ואמר' מסתמא
 מ'ל'ת ויש חולקין בזה :
יז' ישראל ונוי שיצאו מעכנו למקום אחר ובא הגוי ואמר
 איש יצא סבאן עמי מת יא' שמישיאין אשתו אף ע"פ
 שאין הגוי מכיר אותו האיש ויא' כיון שאינו מכירו צרי' שיאמר
 מת וקברתיו ושעמא דמילתא שיותר אדם בקי במי שהוא

כא עוד הקילו חז"ל בערות אשה מסוס תקנה עיגונה ואסרו שכל הבא להעיד על עדות אשה אין צריך דרישה וחקירה שלא יבאו לירי הכחשה ותתענן זו ולא עוד אלא אפילו חכשו בכריקות כשרים ואסרו עוד שאפילו אסור לרוש ולחקור הרבה אם לא במקום שיש לחוש לערמה או צריך דרישה וחקירה :

כב וכסססתכלין בצורתו להבירו כדי להעיד עליו בודקין אותו ורואין אפי' בלילה לאור הנר או לאור הלבנה :

כג דאו אחר עומד מרחוק ואמר על עצמו שהוא פלוני בן פלוני או גלוני ממקום פלוני ונסמנו נחש ודרי הוא מת והלכו שם ומצאוהו שנשחנה ולא הכירוהו אף על פי כן משיאין את אשתו :

כד מצאוהו הרגו אומת אם פרחתו וחוטמו ופרצוף פניו קיימים והכירו בהם שהוא פלוני מעידין עליו ומשיאין את אשתו ואם נישל אחר מאילו אע"פ שיש להם סימנים מובהקים ביותר בכליו אינו כלום דחיישין לשאלה שמא השאילים לאחר וזה הוא האחר שהשאילים לו ואפי' היו לו סימנים בגופו ואפי' שומא אין מעידין עליו שדרכן להשתנות אכל אם היו להם בגופו סימנים מובהקים ביותר כגון שהיה לו אבר יתר או חסר או שינוי באחד מאיבריו מעידין עליו אכל קצין או ארוך או חיוור וסומק לא היו סימן מובהק שבעניינים אילו יש הרבה בני אדם שדומין זה לזה ושפא אחר הוא ואפי' ק' סימנים שאינם מובהקים אינם כלום ואפילו לצרפם לשאר אומדנות המיכחות אינם כלום נכשושית גדולה על חוטמו או שחוטמו עקומה הרבה שהוא חרום או כדומה לזה היו סי' מובהק אבל עקומה מעט לא היו סי' וה'ה לרושם שבגופו או באחר מאיבריו היו סימן אבל שניים גדולים אע"ג שנדולים הרבה לא היו סימן מובהק וכל סימן דמהני בישראל אחד המעיד הוא א'הדין דמהני בגוי המסיח לפי תומו :

כה כתב רבינו תם דהא דאין מעידין עליו אלא אם כן פרחתו וחוטמו ופרצוף פניו קיימים דווקא כשאין שם אלא הראש אבל אם כל גופו שלם אפילו אין שם פרצוף ופרחתו וחוטמו יכולין להכירו בשביעו עין ומעידין עליו וחלקו עליו האחרונים :

כו אין מעידין עליו אלא אם מצאוהו תוך שלשה ימים אחר הירגותו או אחר סיתתו אבל לאחר ג' ימים אין מעידין עליו מפני שפרצוף פניו משתנה וכסכוורין שהוא ראובן ואינו אלא שמעון כד'א בזמן שהו' כיבשה שלשה ימים אחר הירגותו או מיתתו אבל אם טבע במים אפילו שרה שם כמה ימים ואח"כ השליכוהו המים ליבשה והכירוהו מעידין עליו שהמים צופתין אותו ומעמידין אותו שלא ישתנה צורתו אפי' הוא במים זמן מרובה והוא טראוהו מיד כשהעלוהו מן המים וגם כשעולה מן המים אין בו מכה אבל אם שהה אחר שהושלך מן המים אפי' הוא טעה מעטת אחר שהועלה אין מעידין עליו שמיר שעולה מן המים הוא משתנה וכן אם היה בו מכה בשעת שהעלוהו מן המים אין מעידין עליו אפי' מיד לפי שכיון שיש בהם המכה כשעה שמעלין אותו מן המים היו ודאי היתה המכה בו בעודנו בתוך המים והמים מקלקלין המכה ונפחה ומשתנה אפי' בהוד המים ואם העלהו בלא מכה וראוהו והיה ספק לנו אם נשתנה אחר שהועלה או לא אזלינן לחיובא ואפילו נשאת תצא וכל זה לא מיידי אלא דווקא להעיד עליו בשביעת עין אבל עי' סימני מובהקין שבגופו אפילו אשתהו מתירין את אשתו שהסימן מובהק אינו משתנה רק הצורה והתואר שדרך להכירו בו עי' שביעת עין הו' משתנה :

כז מצאוהו הרגו ומכירין אותו בשביעת עין ואין יודעין מתי נהרג לא שתולין להקל לומר שנהרג תוך ג' ימים ומעידים עליו שכיון שאין נראה לנו שום שינוי בפנים אלא שיש לחוש שמא נתפח ונשחנה ואחר הוא אין זה אלא חששא

דרכנן ואזלינן לקולא ויש מחמירין אף כזו ומיהו אם יצא קול איש פלוני מה או נהרג ואחר ג' ימים מצאוהו מת והכירוהו בשביעת עינים שהו' אותו פלוני מתירין את אשתו לדברי הכל ממה נפשך אם הקול הוא אמת אין אנו צריכין עדות אחרת ואם הקול אינו אמת הרי אינו לאחר ג' ימים :

כח יא' כטס רבינו תם דהא דאין מעידין עליו כיבשה עד ג' ימים ה'מ כשחמא חכול בפניו אבל אם אינו חכול בפניו מעידין עליו אפי' כיבשה אפי' אחר כמה ימים עי' שביעת עין של גופו וצורתו דבלא חבלה בפניו אינו משתנה אפילו כמה ימים ואינו מחוור בעיני האחרונים :

כט אין מעידין על האדם שמת אלא כשראו שודאי מת ואין בו ספק כיצד ראוהו שנפל לנוב אריות ונמרים וכיוצא בהם אין מעידין עליו שמת דשנא לא היו רעבים ולא אכלוהו ויצא חי אכל אם נפל לחפירת נחשים ועקרים מעידין עליו שודאי מת שאפילו את'ל שמא חכר הוא על ידי שדוחקן כשעמד עליהם מכיטין אותו ומת דודאי ואין מועיל לו חברתו אבל נוב אריות דרכו להיות רחב ואינו עומד עליהם וכשאינם רעבים אינם עושים לו מאומה :

ל נפל לתוך כבשן האש או לתוך יורה רוחת מלאה יין או שמן או מים או ששחטו בו שני סימנים או רובן אפי' עמד וברה מעידין עליו שמת שודאי סופו למות וכן כל כיוצא בזה מדברים שאי אפשר שהיה אלא ימות מיד בזמן קרוב הרי אילו מעידין עליו :

לא ראוהו צלוב והעוף אכל בו אף על פי שדקרוהו או ירו בו חיצים אין מעידין עליו שמת ואם ראו העוף אכל במקום שהנפש יוצא בנשילתו כגון מוחו או לבו או בני מעיו מעידין עליו שמת :

לב ראוהו שנפל למים שהם גדולים כל כך עד שהעומד על שפתה אינו יכול לראות כל ד' רוחתם או אפילו נפל לים הגדול ושבע שם אין מעידין עליו שמת שיש לחוש שמא יצא ממקום אחר ואם נפל למים מכנסין כגון פור או מערה שעומד והואה כל סביביו ושהה כרי שחצא נפשו ולא עלה מעיד עליו שמת ומשיאין את אשתו וכן אם קשרו חבל ברגלו ושלשלוהו אל הים וחזרו והעלוהו באוהו חבל ולא עלה בידם אלא רגלו מארכובה ולמעלה משיאין את אשתו לאחר יב' חדש דכיון שנחלת רגלו ממנו מארכובת ולמעלה הרי נעשה טריפה ואפילו את'ל שיצא חי ממקום אחר הרי הוא טריפה וק'ל טריפה אינה חיה יב' חדש אבל אם נפל לים והשליכו אחריו מצודה אפילו מיד והעלו רגל אחד של אדם שהוא מארכובה ולמעלה וכיוצא בזה אבר שנעשה בו טריפה אין משיאין את אשתו שאני אומר רגל או אבר של אדם אחר הוא ומיהו אם היה בו סימן מובהק ביותר ברגלו או באותו אבר סומכין עליו שהוא ס' האיש שנפל ומתירין את אשתו ויא' בסימן מובהק אפילו העלו את בניו וראו בו סימן מובהק מהני ומתירין את אשתו דהאילו וראוהו טובע בכנרים אילו לא שייך למיחש לשאלה כן כתב מורי מהרמ"א ז"ל ודברים נכונים הם בטעמים אבל עדיין צריכין ביאור ואומר אני שלא אמר מורי ז"ל אלא בבגד שלא היה בו פנאי כמים לפושטו כדי להקל מעליו כגון חלוקו או בתי רגלים ובתי זרועות שקורין שפיצא וכה"ג וכ"ש אם היו בו קרסים שאז צריכין אנו לומר דודאי טבע ומת ואח"כ על ידי כלבול המים נהפשו מעמו אבל בגד שקורין קוס וסרבלא וכה"ג שיוכל לקורעם ממנו אפילו יש בהם קרסים יוכל לקורעם ממנו ולהשליכם מעליו להקל עליו שיוכל לשוב במים כנהוג אין סומכין עליו אפי' כסימן מובהק שבו להתיר את אשתו דשנא קרעו ממנו והוא יצא ממקום אחר ואין מתירין את אשתו נ"ל :

לג הא דאמרין לעי' סעיף כ"ז שאם דאוהו מיד כשהעלוהו מן המים שמעידין עליו בשביעת עין יא' כד'א שראוהו שנים

* * * לבוש הבדן וארגמן * * * הלכות אישות * * *

כרקום וספינה שטבעה בים והיוצא ליהרג אין מערין עליה דשמא ניצל והרי הוא כספק חיים ונתחנן עליו הגמרי מחיים וחומרי חיים :

לן בא עד אחד והעיד שמת בעלה והתירוה לינשא על פי ואח"כ בא עד אחר והכחיש את הראשון ואמר לא פת הריו לא תצא מהתורה הראשון ותנשא דבין דהיטנו רבנן עד אחד בעדות אשה כמו ב' עדים בשאר עדות שהרי התירו אותם על פני הו"ל ליה הראשון כמו ב' עדים והאחרון אינו אלא עד אחד ואין דבריו של אחר כלום במקום שנים כ"ס משום לזוה שפתיים לא הנשא לכהלה שהעולם יאמר ימאי אולמי דהאי מהאי מהו אם נישאה לא תצא אבל אם בא השני קודם שהתירוה הריו לא לא הנשא ואם נשאה תצא דקודם שהתירוה לא עריך עד הראשון מעד השני והל עדים מהבא ואוקפסה אחזקה שהיא אשת איש ואפילו אם נישאה לעד שהעיד לה אם היא אינה יודעת הלוים רק צריכה לסמוך על עדות העד כיון שיטען המכחישו אע"פ שהוא אומר ברר לו שמת היא לא הוכל לסמוך עריו ותצא ממנו אבל אם היא נ'כאומרה ברי לי שמת הריו לא תצא דכל ישראל בחזקת כשרות הם והזקה על שניהם דלא עבדי גיסורא וטניה וודיע דהאמת שמת וכ"ה תיפוק ליה דהצא מפה שאול פ"ב דיבמות עד המעיד דר' נתני הרננוה לא ישא אה אשתו דחייטין שמא עיניו נתן בה לא אפרו כן אלא לכתחלה אבל דיעבד אם כנס לא יוציא כן הסכימו רוב המפרשים וי"א דהכא אפי' אם כנס הצא ואינה נאמני על עצמן להוציא עצמה מחזקה ופירש"ן להו מאיסורא עד אחד אפי' כשר אומר מת ובאו שנים כשרים ואומרים לא מה אפילו התירוה על פי העד הראשון ונשאת הצא לדברי הכל אפילו נישאת לעד שלה ואפילו היא אומרת ברי לי שמת דהכל מודים דהאי עד אחד לגבי הריו הסוב כהר ובשל ולא אמרינן כתריו ותריו נינהו ותישאר היא בחזקה הראשון בר"א שהיו השנים עדים כשרים אע"פ שהעד אחד נ'כ היה איש וכשר להעיד יאם העד שנשאה על פיו היה עד פסול כגון עבד או אשה או התירוה ע"פ עצמה ובאו ב' נשים או שני פסולים של דבריהם ואסרו לא מת אע"פ שנישאת הצא דלעולם העד האחד אע"פ דחשבינן ליה לטנילה שאיה על פיו אינו נחשב לשנים לגבי שנים משא אפי' הם פסולים ביוצא בו והוא שהיא שותקת אבל אם היא נ'כאומרת ברי לי שמת הוה לה כתריו ותריו ואין מציאין אותה ע"י פסולים ואם עד כשר אומר מת ונש' רבות אומרות לא מה או פסולו רבים אומרים י"א מה אינם חשובים אלא כעד אחד והתירוה כשהצא על מהצה והוי דינא כמו בעד אחד אומר מת ואחד אכר לא מת שכהבנו דינו בהחלת סעיף זה * ונוים המסיחים לפי תומם דינם כשאר פסולי עדות וכל שאינן מלת אינו נאמן לא לאיסור ולא להתיר :

לח ואם העד הראשון האומר מת הוא עכר או אשה אחרת או היא עצמה שאומרת מת בעלי והשני האומר לא מת הוא עד כשר י"א דהווי דינא כעד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת ואפי' אם נישאת הצא וי"א דהוי דינא כמו עד אחד אומר מת ואחר אומר לא מת שכהבנו בהחלת סעיף הסמוך אבל אם באו תהיה שתי נשים ואומרים מה א ואח"כ בא עד אחד כשר ואמר לא מת כ'עכוז דהוי דינא כעד אחד אומר מת ואח' אומר לא מת שכהבנו בתחלת סעיף הסמוך ואם שתיים נשים אומרות מת ואחת אומרת לא מת אע"פ שעדיין לא התירוה מתירין אותה ומשיאין אותה שעין אחת נחשבת לכלום נגד שתיים כמו באנשים שאין עד אחד נחשב לכלו' נגד שנים וכן תרין בעד הראשון האומר מת הוא עד אחד כשר והשני המכחישו ואומר לא מת הוא עכר או אשה פסול אין העד הפסול במקום הכשר נחשב לכלום ואפילו אם בא השני קודם שהתירוה על פי הראשון סתירין אותה על

שנים או פוסקין על טביעת עיניהם דבשני עדים לא חייטין שאומרים בדמי אבל אם ראהו עד אחר מיד שרועלה מן המים אם אמר שיכירונו על ידי סימן שיש לו כנופו נאמן אבל אם אינו אומר שמכירונו על ידי סימן אלא על ידי טביעת עין אין סומכין עליו שיש לחוש שמא אומר בדדמי בר"א שראהו העד שנפל שם דבין שראהו העד שנפל שם אומר בדדמי אומר שהוא הוא אפי' אינו ברור לו לפיכך אינו נאמן אפי' שראהו מיד אחר שהועלה ומכירונו על ידי סימנים אבל אחר שלא ראהו טיבע נאמן אפילו לא ראהו מיד אחר שהועלה ואפילו כשביעת עין בלא סימנים והו' שיראנו שלם בכל גופו אבל אם אינו שלם אלא פרצוף פנים עם החוטם לא סמכין אשביעת עין להיר בלא סימנין בעד אחד / עד אחד שאומר ראיתו שמת במלחמה או במפולח או שטבע בים הגדול ומת וכיוצא בדברים אילו שדוכס למיתה אם אמר קברתי נאמן דכיון שיאמר קברתי אינו אומר בדדמי אבל אם לא אמר קברתי חייטין שמא אומר בדדמי ולא תינשא מהו אם נישאת לא תצא כיון שהוכן למיתה הרי הוא קרוב לאמת : **ל**ך וכן אשה שהעיד לה עד אחד שטבע בעלה כמי' שאין להם סוף ולא עלה ואכר זכרו ונשאתה שמו הרי זו לא חייטא על עדות זו כמו שנתבאר ואפילו אם התירוה בית דין ועדיין לא הנשא ואם נשאת לא תצא ואפילו נוי שמסית לפי הומו ואמר פלוני נטבע כמים שאין להם סוף ונישאת על פי עדותו הרי זו לא תצא והזקה שנשאת על פי חכם או בשעות טסברה שהיא מותרת ונשאת הואיל ולגבי דירה מעות הוא אם נשאת לא תצא אבל אם נשאת בעבריינות תצא וכל זה דווקא שמעידו עליו שראהו טובע כמים שאין להם סוף אבל מי שהעידו עליו שהיה בספינה שנשברה בים ולא ראהו טובע ממש או בדומה לזה או אפילו ראהו טבע רק לא העידו שראהו שוהה במים כרי שהצא נפשו אפילו נשאת הצא ואפילו העידו שהמא שראהו טובע חושטין שמא לא ראו טובע ממש אלא אחר מדברים אילו ראו ורוכ העולם קורין לדברים אילו טביעה ולכן מעידין שטבע ואינו כן הילכך אפילו נשאת הצא אפי' מעידין בפירוש שראהו טובע ממש ושהה כדי שהצא נפשו ואע"ג דבעלמא אמינן בעדות אשה הקילו משו' עיגונה הכא וניוצא כוה החמירו ולא השו' לעיגון ושעמא דמילתא במקום שלשון נוף העדות נאמר באופן שנחברד פתיכו שמת ודאי לא השו' למי שה'אן הגניד ומשום עיגונה הלו לומר ודאי הדברים הם אמתיים ומילתא דעביד לגלויה הוא ואין דרך העד לטקר בדבר כזה וצירפו לזה טעמא והימרא שהחמירו עליה כסופה כמו שיתבאר והידוק לחקור היטב ותנשא אבל אם מלשון העדות לא נתברר ודאי שמת אע"פ שברור לנו שהאומר נאמן ואומר אמת בכל מה שיאמר היאך יקילו בה להשיאה שמא לא מת ומה יועילו החומרות שנחסיר עליה כסופה היא לא תוכל לחקור יותר ממה שהניד העד לפיכך החמירו ולא חשו לעיגונה . וכל מקום דאמרינן לכתחלה לא תינשא אם הורה בה חכם להשיאה לכתחלה אף על גב דאמרינן כוה אם נישאת לא תצא מנדין אותו

התכם שהתירה : **ל**ה יש מי שאומר שאם נפל למים שאין להם סוף אף על פי שהיא אסורה לינשא היינו משום חומרא אשת איש אבל לענין סמון מחוקקין ליה למת גובה כתובתה ואע"פ שאין יורשין וורדין לכתחלה אלא על פי שני עדי' לענין כתובה ולפינן לה מספר כתובהה דכתבינן לבשתנשא לאחר תישול כתובתה והבא כיון דק'ל אם נישאה לא תצא קרינן בה לכשתנשא לאחר כו' :

לו עיד שהקפיה כרקום וספינה המשוורפת בים והצא לדון הרי הן בחזקת חיים לפיכך אין מעידין על אחד מאילו שמת להתירו את אשתו אפי' על מי שהו' בעיד שבבשה

נשאת זו תחלה אין אופרים אילו לא מנ בעלה ודאי לא היתה
 אוסרת עצמה עליו דחיישין שבה מתוך גודל שנאמרה בצרתה
 היא רוצה שיאסרו שתיהן עליו עד תמות נפשי עם פלשתים
מן באו שתי הצרות אחת אוסרת את ואחת אוסרת לא את
 זו שאוסרת את הנשוא וזו שאוסרת לא את
 הנשוא ואי כיון שמכתישין את צרתה תאסור נכ צרתה כמו
 בשתי נשי דעלמא סהעידו לה בכת אחת סאחת אומרה את
 ואחת אומרה לא את דאמרינן שאין מתירין אותה דכשם
 שאין הצרה מעיד להיתרה כך אינו יכול להעיד לה לאוסרה
 שכשלו חכמים ערוסם למרי לנבי צרה כשהיה מכחישה :

מן אחת אוסרת את ואחת אוסרת נהרנ אע"ז דכתישית
 זו אחת זו באופן המיתה מ"מ האול ושתיהן מודות
 שאינו קיים לא מבעיה דכשהן צרות שאין אחת אוסרת על
 הכרתה ושתיהן מותרות אלא אפי' כב' עדים דעלמא בין
 כשרות בין פסולים שמעידין כך לאשת . אחת משיאין אותה
 כמו שכתבנו לעיל סעיף ט :

מח בד"א שהאשה נאמנת לומר מה בעלי ומתירין אותה
 על פי עצמה כשיש שלום בינו לבינה ויש שלום
 בעולם אבל אם יש קטטה בינו לבינה אע"פ שיש שלום בעולם
 או שיש שלום בינו לבינה ויש מלחמה בעולם אינה
 נאמנת כיצד יודעים שיש קטטה בינו לבינה כגון שכאה
 ואמרה בעלי גרשני בפני פלוני ופלוני וכאן אותם העדים
 והכחישה אפי' אמרה כן בפני גרשחני בפני פלוני ופלוני כיון
 שהעדים מכחישין אותה דרי זה סימן קטטה מעיזה ומעירה
 ואינה נאמנת ואפי' יש שלום בעולם לא שנא התחילה היא
 הקטש או שהתחיל הוא לעדים אמרינן מתוך שנאמרה אותו
 היה משקרת וכן אם נשהמד בעליה והנחה עוננה ואחר כך
 הלכה עמו למדינה אחרת וכאה ואמרה מה בעלי אינו נאמנת
 אפי' אמרה קברתי דאמרי' מתוך שנאמרה אותו משקרת אע"פ
 שיש שלום בעולם דאי אין שלום בעולם פשישה שאינה
 נאמנת דאמרינן מתוך שנאמרה אותו שהיה מצפה למיתה לא
 דייקא ואמרת בדמי שהוא מה מחבת רוב חשקה למיתתו
 ואפילו בא עד אחד והעיד לה שמה בעלה לא הינשא שמה
 מתוך שנאמרה אותו שברה העד להעיד לה מיהו אם נישאת
 לא תצא כיון שיש לה עד המסייעה . וכן אם היתה טלהמה
 בעולם אע"פ שיש שלום בינו לבינה ובאה ואמרה מה בעלי
 בס' ח' אינה נאמנת דאע"פ שיש שלום בינו לבינה חיישינן
 שמא אוסרת בדד' כל' שמא חסמך בדעתה על דברים
 שראתה בבעלה שרוכז למיתה ותאמר ודאי את כגון שנהרג
 הראשונים והאחרונים והיה בעלה באמצען ואמרה היא כיון
 שנהרגו אילו ואילו נהרג גם ה' בכללן לפי' אינה נאמנת אפי'
 אומרה קברתי לדעת הרמב"ם ז"ל וכל' מעט דכיון שהיא
 במלחמה עמו ודואה כל ההרונים ההם סביבו היא בהולה
 להמלט מהרה על נפשה אלא שמתוך אהבתה את בעלה היא
 רוצה להתעסק עמו לקוברו מהרה ולהמלט אחר' ויכול להיות
 שמתוך רוב הבהלה קברה איש אחר וחשבה שבעלה היא
 אבל למשקרת לא חיישינן לפיכך אמרינן אפי' קברתי אסרת
 בדדמי במלחמה נ"ל ויא' שאם אמרה קברתי לא היישינן
 לדדמי ונאמנה ואם אמרה היה במלחמה ושכל לביתו ומט על
 משהו נאמנת לדברי הכל דכיון שאמרת ששב לביתו מן
 המלחמה ומת בביתו על משהו הרי לא היתה בהולה כשעת
 מיתתו ולא חיישינן לומר שאמרה בדדמי לכשקרה לא
 חיישי' וה' כל שאומר' שמת בעלה או נהרג רחוק מן המרחם
 נאמנת שאין חשש לומר שאמרת בדדמי אלא באוסרת סמך
 או נהרג במלחמה ממש שהלך הוא להרוג או ליהרג וסברה
 שנהרג בין שאר הרוני' או מה במרוך לב אבל היא במלחמה
 אפי' הלך שם קרוב למערכת המלחמה לקנות של סלל
 נאמנה :

על פי הראשון והינשא לכתחילה כל' :
לט ואם שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מה אפילו
 באו האחרונים אחר שהתירוה לא הנשוא ואם נשאת
 למי שלא העיד לה תצא מפני שהוא ספק ואם נשאת לאחר
 מעירה והיא גם היא אוסרת כרילי שמת הרי זו לא תצא לכ"ע
 אפי' לפי ה"א בעד אחד דלעיל סעיף ל"ז דאפי' תצא הכא
 כיון שהותרה ע"פ שנים והיא גם היא אוסרת כרילי כו' הכל
 סידים דלא תצא אשה שנשאה ע"י עדים אע"פ כ"ד שהתירוה
 בעד אחד וצא קול שבעיה הראשון ח"אין מוציאין אותה
 מבעלה ע"י הקול בעלמא :

מ אשה אחת אוסרת לא מ"ו שתי נשים אוסרת מה הרי
 זו תינשא וכן אם אמרו אפי' עטרה נשים לא מה ויא'
 אמרו מה הרי זו תינשא שהולכין אחר הרוב דעו דאף על פי
 דק"ל שני עדים הם כמאה לא אמרו כן אלא במקום דבעינן
 דווקא עדים כשרים אבל במקום שהכשירו פסולים הלך אחר
 רוב הדעות בין להקל בין להחמיר :

מא אם שנים מעידין שטמעו מפי עד אחד שמת פלוני ועד
 אחד מעיד שטמע מפי אחר שהוא חי מותרת דק"ל
 הלך אחר הרוב דעות בין להקל בין להחמיר :

מב הנשאת על פי עד אחד לא הקילו בה כל' שחנשא
 אלא ברשות כ"ד שזומעין העדות ומתירין אותה
 דכולי האי לא רצו להקל למסור הערות לכל אדם אלא
 דווקא לבית דין כשר של שלשה שיהיו כל השלשה
 נשורים ולא קרובים זה לזה ולא לעדים מיהו יא' דווקא
 לכתחילה אבל בדעבר אם נישאת שלא בהוראת כ"ד אין
 מוציאין אותה מבעלה ואפילו בא אחר כך עד אחד ואמר
 לא מת :

מג האשה בעצמה נאמנת לומר שמת בעלה והנשא או
 התייבס ע"י פיה ונתנהן לה עיקר כתובתה ואם
 התייבס נכנס היבס לנחלה על פיה דייקום על שם אחיו
 אמר רחמנא והרי קם ויאפי' אשה שהיא ששה נאמנת ובלבד
 שהתיר לה כשיב נישואין ואלמנא בד"א כשכאה לב"ד
 ואמרה מה בעלי התירוני לינשא ולא הזכירה שם כתובהה
 אז מתירין אותה לינשא כדונה וכיון שמתירין אותה לינשא
 כשבעין אותה ונתנהן לה כתוב' דקרינן בה לכשהנשאי לאחר
 כו' אבל אם כאה לב"ד ואמרה מה בעלי תנו לי כתובתי דכריח
 נאין שאינה חוששת אלא לנכות כתובהה ולא דייקא אם
 נאמה מה בעלה או לא ואף לינשא אין מתירין אותה כיון
 שעל עסקו כתובהה באה והרי זו בחזקת שלא מת בעלה ואין
 דעתם לינשא אלא ליטול כתובהה כחיים כלבד בא' ויא'
 דאפי' ישה עד שמעיד שמת לא מהני בכה"ג :

מד כאה לב"ד ואמרה מה בעלי התירוני לינשא ותנו לי
 כתובתי אע"פ שהזכירה שם כתובתה כיון שהתחילה
 בהתירוני לינשא אין כוונתה אלא שיתירוה וכתובתה זכרה
 אנכ לפיכך מתירין אותה לינשא ונתנהן לה כתובתה גם כן
 מפני שיעקר דברים על עסק הנישואין בא' אבל אם באו
 ואמרה תנו לי כתובתי והתירוני לינשא כיון שהתחילה
 בדברי' בכתוב' עיקר כוונתה אינה אלא על הכתובה ומ"מ גם
 הימנה יבנן לומר מה בעלי להשיאם לפיכך מתירין אותה
 לינשא ואין נהנין לה כתובתה דעל ממן לא הימנה ומתוך
 דכריח שטמע שהסמו הוא עיקר אצלה מ"מ כיון דהא מילתא
 נשאר בנ"מ כתיקו ולא איפשיש' עם תפסט אין מוציאין מידה
 ויש מי שאומר כיון שהזכירה כתובתה בתוך דבריו בין
 דהתחילה כה בין הזכירה לבסוף אין מתירין אותה וכ"ש שאין
 נותנין לה כתובתה כמו שכתבנו טעמא כשע"ה הקודם
מה מי שיש לו כ' נשים ונאה אחת מהן ואמרה מה בעלי
 הרי זו תינשא על פי עצמה וצרתה אסורה שאין צרה
 נאמנת להעיד לחברת' כדכתבנו טעמא לעיל סעיף ד' ואפי'

* לְבושׁ הַבּוֹץ וְהַרְגָּמָן הַלְבוּת אִישׁוֹת * * * *

אינה בורחת ממנו כל כך פתאום וידיקא וחייא סמת ר'א
דנש בדבר אינה נאמנת כמו במלחמת דמחמת יראת הדבר
היא מסהרת לברוח ואמרה מת בדדמי :

נ כבר אמרנו בסעיף ג' דחשו חז"ל לתקנת העונות
והקילו מאד בעדות אשה שמת בעלה כמו שנתבאר
בס' זה מ'ס משום חמרא דאשת איש וחשש שמא מתוך זה
באוס משולח וקלקולים להרבות סמורים בישראל דקרקד
ומצאו ז'ל קצת חיקון לזה ואמרו בין שהקלו עליה בתחלת
נחסירה עליה בסופה כדי שאף אם אנו נקל בעוונה ונתיר
אותו ליגשא ע'י קולי העדות שאמרנו היא כעצמה לא תיגש
עד שתירוק והחקור וחרושו היטב היטב אם אמת היה דבר
העדות שהתירא שמא תוכסה העדות או יבא בעלה הראשון
ותבא לידי כל החוכמות הללו שנחסיר עליה אם תבא לאתר
ויבא אח'כ בעלה הראשון ואילו הן החומרות שהמילו עליה
אמרו ז'ל האשה שהלך בעלה למדינה אחרת ובאו ואמרו לה
מת בעלך ותשאח לשני ואח'כ בא בעלה אפי' עדיין לא נבעלה
לשני תצא מזה ומזה דלא חלקו בניסואין וצריכה גש
משניהם מן השני מדרבנן שהרי לא חפשי בה קידושין אלא
משום שחשו חז"ל שלא יאמרו העולם הראשון גירשה ונשארה
השני ואם תצא ממנו בלא גש יאפרו אשת איש יוצאת בלא
גש הצריכה גש משני וכיון שצריכה גש משני אסורה מדרבנן
לחזור לראשון כדי שלא יאמרו מחזיר גרושתו אחר שנשאח
לאחר הוא וכיון שאסורה לחזור לראשון על כרחך צריכה
ממנו ג'כ גש ונשחם מן החורה הוא שהרי היתה אשה
בקידושין נסויין ולפי השעמים הללו אין חילוק בין השוארה
על פי עד אחד בין השוארה על פי ב' עדים ואע"פ דכשהשוארה
על פי שני עדים היא לה אנוסה דמה היה לה למיעבר היא
סמכה על ב' עדים כדיון התורה והעדים השעיה שנסאת ודרי
היא אנוסה ואם היא אשת ישראל היתה סותרת לחזור לראשון
מ'מ מן השעם שכתבנו אסורה לחזור לו צריכה גש משניהם
והחמירו עוד עליה שג'ה כעוברת על דת ולא תראה לה כהוגה
משניהם והפירות שאכלו שניהם סמכסי מלוג שלה אף על פי
שאינם חייבי בפרקנה אינם צריכין לשלם אותה לה דקנסיה
רבנן ודיוקא מה שאכל השני קודם שבא הראשון אבל מה
שאכל השני אחר שבא הראשון צריכה לחזור דודע רשלא כדיון
אבל ואין לה מונית אפי'מה שלותה ואכלה חתמיו ואינו צריך
לשלם לא הוא ולא יורשיו דכיון שאין לה כתובה אין לה הנאי
כתוב ואינו חייב ליתן לה הבלאות מנכסי צאן ברזל שלה והוא
שכלו למרי אבל מה שיש מהם בעין נשלהן שאם הי' זנתה
ביאוריה לא יזנו ואם נשלה מזה או מזה כתובה או פירות
החזור ודיוקא שנשלה מהשני אחר שבא הראשון דשלא
כדיון נשלה אבל אם נשלה ממנו קודם שבא הראשון צריכה
צריכה לחזור דבשעה שנשלה כדיון נשלה ושיניהם אינם
משמאין לה אם הם כהנים השני שהרי אינה אשתו והראשון
שהרי נשלה לו מן התורה דאשת בהן שזינתה אפילו באונס
אסורה לבעלה דזונה היא ואין בהן משמא לאשתו פסולה
כרוליפנין מקרא דכתיב לא ישמא בעל בעסיו לה הלן שפי' לא
ישמא לאשתו פסולה שהוא מחולל בה כו' כמו שפרס'י בפ'י
החומס ושיניהם אינם זכאין במציאתה דשעמא מאי אמרו
רבנן מציאות אשה לבעלה כי היכי דלא תהוי לה עיבה הכא
תהוי לה אויבה ואיבה ואינם זכאין כמעשה ויהי דשעמא מאי
אמרו רבנן מעשה ידיה לבעלה משום שנותן לה מצנות
הכא כיון דסונו לית לה מעשה ידיה נמי לאו דידית אבל
הראשון יורשה דע"כ לא קנמו לבעלה שלא חסא אלא
במציאותה וכמעשה ידיה כיון שינא ויגרשה אבל ביושח
דאחר מיתה לא קנסוהו כלל ושיניהם אינם מפירין גרתי
דשעמא מאי אמרה דהמנא בעל מפר נדרי אשחו כדיון שלא
תתגנה על בעלה שהרי לא נתנת לורשות להפר אלא ערדי

מ אפי' לא החזקה מלחמה בעולם ובאה היא ואמרה
מלחמה היתה במקום פלוני ומת בעלי במלחמה לא
הנשא לכתלה דאע"ג דלא החזקה מלחמה אלא על פיה לא
אמרינן תהא נאמנת סמת כמנו דאי בעי לא אמרה מלחמה
דמ'ן דחיישינן דאמרה בדרמי לא שייך לומר מנו דשמא
ברדמי אמרה ולא הנשא מיהו אם ניטאת לא תצא אף על גב
דבהחזקה מלחמה בעולם ק'ל אפילו ניטאת תצא היינו משום
דליה לה מנו אבל הכא כיון שיש לה המנו מועיל לת המנו
דלא תצא וי'א דאפילו הכי נמי תצא :

נ בעד אחר שאמר ראיתו סמת במלחמה או במפלות
שנפל הבית עליו אין משיאין אותה דבעד אחד נמי
חיישינן שמא יאמר ברדמי עד שיאמר קברתי ואז אם יאמר
נקברתי אמרי' טיודע בודאי ולא יאמר ברדמי אפילו למ'ד
דבאשהו אפילו בקברתי חיישינן שתאמ' ברדמי היינו משעם
שכתברו דהולה לקבורה מאהכחה אותו אבל בעד אחר לא
חיישינן להכי וכוודאי בדעה מיושבת קברו לפי' חישא על
פיו ואם לא אמר קברתי לא תינשא אבל אם נשאת לא תצא
אבל שנים אפילו יאמרו ראינוהו סת במלחמה ולא אמרו
קברנוהו נאמנים דכשנים לא חיישינן שיאמרו ברדמי וי'א
אפילו בעד אחר מהם אם אמר מת או להרג וראיתו אחר כך
והברתי היטב כמביעת עין וראיתו סמת הוי כאלו אמר
קברתי ונאמן ונוי המסיה לפי תומו ואמר סמת במלחמה
צריך ג'כ שיאמר קברתי ויש מקילין בזה דבמסיה לפי תומו
עדיף שפי' דלפי תומו לא יאמר ברדמי :

נא זכן האשה שאמרה סת בעלי במפלות אינה נאמנת
דבמפלות נמי חיישינן שמא תאמר ברדמי וכן אם
אמרה שילוח נחשים ועקרבים היה ונשכחה וסת סחמת
נשיכה אינה נאמנת רחסמוך דעתה נמי על רוב אנשים
שדרכם למה כנשיבת נחשים ועקרבים ואמרה ברדמי כמו
במלח' ודינם ג'כ כל דיון מלחמה יש להם בקברתי ועל משהו
כמו שאמרנו :

נב אשה שאומרת עישנו הבית שהציתוהו כאש ונחמלא
הבית עשן ואני ברתיה והוא נשאר שם ומת אתה
נאמנת דאמרינן הא כשנחמלא עשן ברהה ולא המתנה עד
שתארוהו מת ואיבא למימר כי היכי דלדידה אתרחיש ניסה
וניצלת לדידיה נמי אתרחיש ניסה וניצל :

נג היתה שנת רעבון ואמרה סת בעלי ברעב אינה נאמנת
אפי' אמרה סת על משהו נאמנת לא דמי מלחמה אפרינן
סעיף ס'ח דאמרה סת על משהו נאמנת לא דמי מלחמה לשנת
רעבון כדכתבנו שעמא דבמלחמה כשמת על משהו ששכך
לביתו אינה בהולה בשעת מיתתו שכבר ברח וניצל ולמה
הלכה היא ממנו אם לא טידעה דאי סמת אבל בשנת רעבון
אמרינן שהלכה ממנו מפחד הרעב סמא המות ברעב ולא
הגיחה לו שום מאכל והניחתו חולה וסבורה לומר היאך אפשר
שיזיה ואין עמו שום דבר לאכול ואמרת ברדמי ודאי מת
ברעב ויכול להיות שהוא יכול לסבול הרעב או מן השמים
נודמה לו פרנסה והוא חי לפיכך אינה נאמנת אבל אם אמרה
קברתי נאמנת שלא שייך לומר שקברה איש אחר וסבורה
לומר בעלה היה כמו במלחמה לפיכך נאמנת והאמרת סת
כצמא דינה כמו אמרה סת ברעב דהוא הו' :

נד אמרה נפלו עלינו גוים או לפסים והוא נהרג ואני
נצלת נאמנת כדיון מלחמה קטנה היא ואיהי הוה
כהדי לא אמר ברדמי אלא נשאר ותו'א ליה ער סמת ולא
אמרי' נמי כי היכי דלדידה אתרחיש ניסה וניצלת לדידיה נמי
אתרחיש ניסה וניצל שאין דרך לסת'ם להדגן נשים כדאמרינן
בעלמא אשה בלי זיינב עליה לפיכך לא היתה יראה כ'כ
לברוח משנו וראתה סמת בעלה וניצלת היא ולא הוא :
נה היה דבר בעולם ובאה ואמר סת בעלי נאמנת דברבר

לבוש הבוץ וארגמן * הלכות אישות * יח

שזו אחותו או בתו או אמו ובא עליה בעדים והתראה הרי זה לוקה או נשרף או נסקל אע"פ שאין כאן עדות וראייה גמורה שזו אחותו או בתו אלא חזקה זו בלבד :

ב איש ואשה שכמו מסרינת הים היא אופרת זה בעלי והוא אומר זו אשתו קבלו חול' אם הוחזקו בעיר ליום שזו היא אשתו הורנין עליה משום אשת איש דקים להו לחול' כיון שבלאים לא נהברר שאינה אשתו שוב לא יתברר לעולם שאינה אשתו והחזקה לאשתו ושיעור הל' יום אסמכתה אקראי כגון בנידרכתי עדה ודרשו ז"ל ה"ה בנים' ל' ללמד שאין נזירות פחות מל' יום וכן בשאר מקומות אבל לכל שאינן אלא הלכה לשמה מסיני בכל שאר השיעורים וקראי אינם אלא אסמכתות בעלמא ניגרו לפיכך נתנו זל' ככל דבר זמן ב"ד ל' יום אפילו הורנו עליו כגון הכא אבל הו"ך שלשים יום לא הוחזקה ואין הורנין עליה משום אשת איש דשמא יתברר עוד שאינה אשתו :

באיזה ביאה חייב הבא על הערוה וכו' סעיפים

א כתיב ואת זכר לא תשכב משכבו אשה לשון רבים לומר דשהי משכבות יש כאשה שחייבים עליה משום ערוה והם כדרכה ושלא כדרכה ומה שהיא באשה קרוי שלא כדרכה כגון אנתה ביאה ורא שחייב עליה בזכר ויהיה פיר' הפסוק את זכר לא תשכב באחת ממשכבי אשה ומסילא שמעינן לביאת שלא כדרכה באשה נמי מתקרא ביאה לפיכך אמרו הבא על אחת מן הערוה או שבעל ביאה אפורה כגון חייבי לאוין וחייבי עשה בין בא עליה כדרכה בין שלא כדרכה חייבים שניהם כרת או מלקות או מיתת ב"ד ואם היא אשת איש נאסרה על בעלה בין שהיו שוכנין בין שהיו עומדי' עוד אדול' מרתיב נבי' בועל נדה את מקורה הערה וחייב עליה פשו על ביאה נמורה ש' דהערא קרוייה ביאה וכבר אמרנו שחוקקו כל הערוות להדדי מדכתיב כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות הרי למדנו כל הערוות מנדה שעל בולן חייבים העונש שלהם אפילו לא עשה בהם כשה נמורה אלא העראה חייבים עליהם ומה היא ההעראה משהכניס העמרה מהניד אף על פי שפירש פיר ולא נק' ביאתו ולא הוציא זרע חייבי ומסילא ש' שאם אשת איש היא נאקרה על בעלה חוץ משפתה חרופה ש שאין חייבים עליו אלא בנמר ביאה דכתיב בה שכבת זרע אבל מי שבעל בלא קישוץ אלא באבר מת שהכניסו בידו אינה נקראת ביאה ואין חייבים כלום ונמ' באגת איש לא נאסרה על בעלה מן התורה אלא מדרבנן ונמ' מכין אותו מכת מרדות הבא על אחת מן הערוות דרך איברים או שחבק או נשק אהג' בקירוב בשר הדיו זה לוקה מן התורה שנ' לא תקרבו לגלות ערוה קירוב דברים המביאים לידי גילוי ערוה העושה דבר מחוקקת אילו הרי זה חשור על הערוה ונל' אף על פי דפריעות גדולות הם דברים אילו אין אסורין ואשה על בעלה מ' אם רואין אותם דבוקים זה בזה כדרך המנאפים אף על פי שאין רואין כמכתול כמפורת נהרגין על זה והאשה נאסרת על בעלה :

ב גשים המסוללות או בוו פי' סתחברות זו בזו ומשפשות נקטתן זה בזה דרך השמיש זכר ונקבה אסור זהו מעשה ארץ מצרים שהוזהרו עליו שנ' כמעשה ארץ מצרים אשר נשבתם בה לא תעשו ואחול' מה היו עושים איש נושא איש ואשה נושאת אשה ואע"פ שהוא אסור אין לוקין עליו ולא שוכחלות הוא ואין אשה נאסרת על בעלה בכך אבל ראוי לנדותה ולהכותה מכת מרדות הואיל ועשו אסור ויש לאיש להפיד על אשתו כדבר זה ולמנוע הגשים הידועות ככך מליכנס לה ושלא לצאת היא אליהן כל אשה האסורה אם היא

ענינו נפס' כגון שלא ארזץ ושלא אחקשש והכא ההננה והתנג' ונפסלה מן הכהונה שאפ"אם היא בת כהן אינ' אוכלת בתרומה ומעשר ואפ"י בהרומה ורבנן דקנסוה וכן אם היא בת לוי קנסוה שלא תאכל במעשר מתו אחיו של זה ואחיו של זה חילצין ולא מייבמין ואחיו של ראשין חולץ מדאורייתא שהרי היא אשה אחיו ולא מייבם מדרבנן דקנסוה ואחיו של שני חולץ מדרבנן שהרי מדאורייתא לא רמיא קמיה שלא היתה אשת אחיו מעולם ולא חפסו בה קדושי אחיו ורבנן הוא דאצרכו הוציאו משום נזירה שמא יאמרו נירשה הראשין ונשאר זה ונתייבמנו של זה ואם לא יולד יאמרו יבמה יוצאה לשיק בלג חליץ לפיכך חולץ ולא מייבם לא מדאורייתא ולא מדרבנן ואם הולידה מהשני הולך ממזר מן התורה אם הולידו עד שלא נירשה הראשין אבל אם לא הולידו ולא נתעברה עד לאחר שמת ראשון או נירשה אין הולד מן השני ממזר מן התורה אלא מדרבנן קנסוה לעשות סיג לתור' ונזרו שהיא אסור בכת ישראל באילו הוא ממזר ואסור נ"כ במזרות אפ"י מן התורה שררי הוא אינו ממזר מן התורה וכן אם בא עליה הראשון קודם שנירש השני והולידה ממנו הולד שיוולד ממנה הוא ממזר מדרבניהם :

ג אמרו לה מת כעליך ונשאת ואח' כ' אמרו לה כשנשאת לשני היה בעליך הראשון קיים ותכשיו הוא מת הולד שהולידה קודם שמת האסור מן התורה ושהולידה אחר שמת אינו ממזר ולא שהולך ממזר מדרבנן דקנסוהו נ"כ :

ד נח' אם לא נשאת לשני אלא נתקדש' לבר וכא בעלה הראשון אינה צריכה נש' מהשני דלא החמירו אלא אנשאת אע"פ שלא נכלעה אבל לא כנהקדשת לבר ומותרת לחזור לראשון ואם מת הראשון או נירש' מתרת לשני ולא נזרו כל' אקידושי שני בלא גיטואין או בלא יתור אח' שנתקדשה לו ואשה שנתקדשה ונשאת לאחר והיא היתה משודכת כבר לאחר ונתן לה המשוך שבעת וקדש' והיא סברה שאין זה קידושין וקבלה קידושין פזה ונשאת לו או שהיתה מקודשת כבר זה יפ' רבים לאחר וסבחה וקבלה קידושין מזה וגם נשאת לו או נתייחדה עמי להיות לו לפי' נש' בקדושין בלא כתיבה הרי זו תצא מזה ומה וכל הדרכים הנזכרים הם בה שאין זו נקראת אנוס' דהוה לה למדק אבל אם אנסוה ממס להנשא לשני או שהוור' לה ב"ד בשעו' שאין בקידושי ראשון ממס וכה' ונשאת על פיהם הרי זו אנסוה נמורה היא ומותרת לבעלה הראשון אם הוא ישראל או לוי :

יח הן קידושי חייבי לאוין וכו' סעיף אחד :

א כבר אמרנו בסעיף ט' דילפינן מקרא שאין קידושין תופסין בחייבי כריתות אבל בחייבי לאוין וחייבי עשה וכל שכן שני' דרבנן תפסין בהו קידושין לפיכך אחד מאלו שנתקדשו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הרויש או מסורה ונתינה לישראל או מחזיר גרושתו משנשאת לאחר אע"פ שאסורין עליו קידושין הופסין לו בה וצריכות סכנו נש' ואפ"י מקדש יבמה לשיק כאשר יתבאר לקמן ט' קנט בע"ה :

יח סוקלין על חזקה שה' בחזקת ערוה וכו' סעיפים

א מדכתבה התורה עונשין ככא על הערוה או כשאר עונשין של חייבי לאוין ועשה ש'ם סמלין וחונקין וסוקלין וסורפין על החזקה דאל' כ' הו כל העונשין הכתובים בהי"ו לבלשה דבלי ספק א' לעולם להביא עדות נמדה שזו דודתו וזו חמותו או שאר קרובות ולמאי הילכתא כתיבנהו רחמנא אלא ודאי לסמוך על החזקה לפיכך מי שהחזיק כשאר מ' בשר דנין על פי חזקה זו אע"פ שאין שם ראייה כרודה שזה קרובו וסוקלין וחונקין וסוקלין על חזקה זו ביצד הרי שהחזק

אחת נמי אסור בפרו באשתו נדה ויש מקילין בכל אלה אומרים
 שלא אסרו חז"ל כל אלה אלא בכקול' יחוד אבל במקום שרוב
 בני אדם מצויים כגון במרחץ מותר לרחוץ מגויה שפחות וכך
 נהגין במדינת אילון ואומרי' כיון שמשמשין בהן דרך שפחות
 ובזיון אינן באין לידי הרהור וי"א עוד שכל דבר שאינו עושה
 דרך חכה מותר אם בוונתו לטמים לכן נהגו להקל בדברי אילון
 ורחמנא לביא כעו' י"א שאין לנהוג אפי' אם אשתו בדברי' של
 חכה כפני' אחרים מסום דנראה פריצותא :

אין שאלין בשלום אשה כלל אפילו ע"י שליח ואפילו ע"י
 בעלה אסור לו לוח לה דברי שלומים אבל מותר לשאל
 לבעלה איך שלומה כמו שעשו המלאנים נבי אברהם
 ששאלו לאברהם איה שרה וכו' :

המחבק או המניסק אחת מהערויות שאין לבו של אדם
 נוקפו עליהן כגון אהותו הגדולה ואחות אביו וכיוצא בהן
 אע"פ שאין לו סוף הנאה כלל הריוזה מענה ביותר והבר
 איסור הוא ומעשה טפשים הוא שאין קרבים לעזה כלל
 בין גדולה בין קטנה חוץ מהאב לבתו והאם לבנה דאנהו ביה
 אנשי כנסת הגדולה ביצר הרע דבהו' לעינה דלא סגרי
 בקרובות כיצד האב מותר לחבק לבתו ולנשקה ולישן עמה
 בקרוב בשר וכן האם עם בנה כל זמן שהם קטנים הגדיל
 סעעשה הבן גדול והבת גדולה עד שיהיו שרים נכחו וסערך
 אחת זתישן בכסותו וזו ישנה בכסותו ואם היחה הנת בושה
 לעמוד לפני אביה ערומה שהוא סימן שיט בה טעם ביאת
 או נתקדשה והיא קטנה וכן אם האם בושה לעמוד בפני בנה
 ערום ואף על פי שהם קטנים משהגיעו להכלם מהם אין
 יטנים עמהם אלא בכסותו :

בב איסור ייחוד ועם מי אסור להתייחד
 ובז' סעיפים

א חכמים הראשונים ז"ל אסרו מפי הקבלה שלצ יתיחד
 אדם עם שום ערוה' הן הערו' הן זקנה בין ילדה שרבר
 זה נורם להרנל עכירה חוץ מן האב שמהר להתייחד עם
 בתו והאם עם בנה ואסמכוה אקרא דכתיב כי יסיתך אחיך בין
 אמך וגו' ודקדקו ז"ל וכי כן אם מסית בין אב אינו מסית אלא
 חלה ההסחה בבן אם לפי שהבן מתייחד עם אמו כלו' שהבן
 מצוי עם אמו המיד ואתא לאשמעונן שהבן מותר להתייחד
 עם אמו מפני שאין דרכה לכא עמו לידי הרנל עכירה והיא
 האב עם בתו אבל אסור אדם להתייחד עם אחת מכל שאר
 הערויות שכתורה ואע"ד עיקר קרא לאו להבי הוא דאתא כפר
 שמפורש בסוף מס קידושין מ' א' אסור גדול הוא מפי ה' ה' ה' ה'
 ורסוזה התורה כפסוק זה ודווקא בשאר ערויות אמרו
 משום שאי' סופג לבא לו לידי היתר יצירה תקפיה ויבא לידי
 הרנל עכירה אבל באשתו נדה כיון שפוסה להיות מותרת לי
 לא יצירה תקפיה ומותר להתייחד עמה והתן שפירשה אשה
 נדה קודם שבעל יצירה תקפי' ואסור להתייחד עמה אלא היא
 יסנה בין הנשים והוא ישן בין האנשים ואם בא עליה ביאת
 ראשונה נתקדר רוחיה ואח"כ אם נטמאת מותר להתייחד עמה
 ועל בלבוש העשרת זהב סימן קצב סעיף ד' :

ב כשאירע פעטה אמנו ותמר נזר דוד ובית דין על ייחוד
 פנויה ואע"פ שאינה ערוה בכלל איסור ייחוד ערו' היא
 ושמאי והלל גורו על ייחוד נזיה נמצא כל המתיחד עם
 אשה שאסור להתייחד עמה בין ישראליות בין נזיה מכוין את
 שניהם מכת מרדות האיש והאשה ומכריזין עליה חץ שאשת
 איש שאע"פ שאסור להתייחד עמה אם נתייחד עמה אין
 לוקין שלא להוציא לעז עליה שזינת' ונמצאו מוציאין לעז על
 בניה לומר שהם ממזרים שאם היא חטאה בניה לא חטאו
 והא דמלקין בשאר נשים דווקא בידוע שנתיחד עמה אבל

היא בת נ' שנים ומעלה גדול הכא עליה חייב והיא פטורה
 אלא אם כן היא גדולה אבל אם היא פחותה מנ' שנים אין
 ביאתה ביאה כלל שהרי בחולותיה חוזרין לפיכך שניהם
 פטורים וכן אשה גדולה שכא עליה קטן אם הוא כן ש' שנים
 ומעלה ביאתו ביאה לפיכך היא חייבת והוא פטור שהוא קטן
 ואם הוא כגון ט' שנים ולמטה שניהם פטורין שאין ביאתו
 ביאה היה אחר מהם ער ואחד ישן הער חייב והישן פטור
 אחד מיד ואחד שונג המזיד חייב והשונג מביא קרבן אחד
 אנוס ואחד רצון האנוס פטור :

בג להתרחק מן הערויות וכו' ז' סעיפים

א כתיב לא תתורו אחרי לבבכם ונמר לפי' אז"ל דבר תורה
 צריך אדם להתרחק מאד מן הנשים ואסור לו לקרוץ
 בידיו וברגליו ולרמוז בעיניו לאחת מן הערויות ואסור לשחוק
 עמה או להקל ראשו כנגדה או להביט ביופיה ואפילו להריח
 כחשמי' שעליה אסור ובל המסתכל באש' איש מבשל ומכחיש
 כח יצרו הטוב והרע נהפך עליו למשחית סכך ארז' כל
 המסתכל בערויות קשתו ננערת ואסור לא נשא עינו אל אשת
 איש זוכה והחזינה עינו כנועם ה' מדה כנגד מדה סכך אז"ל
 כל הכובש עינו מן הערויות זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר
 עוצם עיניו כראות ברע וגו' ונאמר אחריו מלך ביופי חחונה
 עינוך ומלך ר' השכינה מלכו של עולם ואפי' בפנויה אסור
 להסתכל מדברי קבלה סכך אמר איוב ברית כרתי לעיני ומה
 אהבונן על בתולה ואסור מן התורה להרהר באשה אפ' בפני'
 וי' מ' הרהור פנויה מסנעה שעל ההרהור עובר בלאו מן
 התורה שנא' ונשמת מכל דבר רע ופירשו רבותינו ז"ל שלא
 ירהר אדם ביום ויבא לידי סומאה בלילה עוד אז"ל אסור
 לאדם להסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה שסגלו'
 רגליהם ויבא לידי יזרהור ואסור להסתכל אפילו בבגדי
 צבעונים של אשה שהוא מכירה אפילו אינן עליה שכין
 שמכירה יבא לידי הרהור בה פגע כאשה בשוק אסור להלך
 אחריה שיבא להרהר בה אלא רץ וסלקה לצדין או לאחוריו
 נלא יעבור כפתח אשה זונה אפילו בחוק ד' אמות והמסתכל
 אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכווין ליהנות כמנה באילו
 מסתכל בכית התורף שלה ואסור לטמוע קול ערו' או לראות
 שערה שכל אילו דברים פכיוץ הרהור והמתכוין לאחד
 מאילו הדברים מכוין אותו מכת מרדות ואלו' הדברים אסורים
 כדחיבי לאוין :

ב לא תלכנה כנות ישראל פרועות ראש כשוק אחת פנויה
 ואחת אשת איש שזהו היא פריצות לאשה וגם יש בזה
 סוד על פיהקבלה

ג ומותר להסתכל בפני הפנויה לבדוקה אם היא יפה כרי
 שישאנ' בין שהיא בחולה או בעולה ולא עוד אלא שראוי
 לעשות כן שלא ישא אשה עד שיראנה מקודם לכן שחמצא
 חן בעיניו שפא תתנהג עליו וישנאיה ורחמנא אמר והבת
 לרעך כמך אבל לא יסתכל בה דרך זנות ועל זה נאמר גם כן
 ברית כרתי לעיני ומה אהבונן על בתולה :

ד וכן מותר לאדם להביט באשתו אע"פ שה' נדה ואז היא
 ערוה עליו ואע"פ שיש לו הנאה בראייתה הואיל והיא
 מותרת לו לאחר זמן אינו בא בה לידי מכשול אבל לא ישחוק
 ולא יקל ראש עמה שלא יבא לידי הרנל עכירה :

ה עוד אז"ל אסור להשתמש באשה כלל בין גדולה בין
 קטנה בין שפחה בין משוחררת שמא יבא לידי הרהור
 עכירה באיזה שימוש אסור ברחיצת פניו ידיו ורגליו אפילו
 ליצוק לו מים לרחוץ פניו וידיו ורגליו אפילו אינה נועצת בו
 והצעת המטה בפניו ומזינת הכוס שאין עושה לאיש דברים
 אילו אלא אשתו לבר' וי"א דה"ל לאכול עם ערוה מן קערה

ג' שנים ותינוק שהוא פחות מכן ט' מותר להתייחד עמהן :
יב' אנדרונגוס לא יתייחד עם הנשים לכתחלה אבל אם
 נתייחד עמהן אין בכין אותו מדרות מפני שהוא ספק
 אם הוא בכלל הגזירה האילו ואינו ודאי איש אבל האיש
 מתייחד עם האנדרונגוס ועם השומטום מפני שאינם ראויים
 לביאה *

יג' הקנו חכמים שיהו הנשים מספרות זו עם זו בבית הבסא
 כדי שלא יכנס שם איש ויהיחד עמהן ויש אומרים שזה
 דווקא בימיהם שהיו בתי כסאות שלהן בשדות אבל שלנו
 שהם בעיר אין לחוש :

יד' לא תהא אישה מהלכת בשוק ובנה קמן אחריה שמא
 יהפשו בנה מאחריה ותלך היא אחריו להחזירו
 ויתעוללו בה הרשעים שהפשוהו :

טו' אין ממנין אפי' אדם בשר ונאמן להיות סומר בחצר שיש
 בה נש' אפי' הוא עוסד בחוץ שאין אפסורפו לעריו' :

טז' לא ימנה אדם אפסורפוס על ביתו שלא ינהוג אשתו
 לדבר עברה :

יז' לא ידור ת"ח בחצר שיש בו אלמנה אפילו אינו מתייחד
 עמה מפני החשד אלא אם כן אשתו עמו :

יח' אלמנה אסורה לגדל כלב בבית מפני חשד רביעה :
יט' ולא הקנה אשה עבדים זכרים אפילו קטנים מפני
 החשד :

ך' אשה לא תלמד קטנים מפני שאבותיהם באים בשביל
 בניהם ונמצאת מתייחדים עמהם איש שאין לו אשה
 לא ילמד תינוקות מפני שאבותיהם של הבנים באות לבית
 הספר ונמצא מחננה בנשים ואם יש לו אשה יכול ללמד
 תינוקות אפילו אינה עמו בבית הספר אלא הוא בביתה והוא
 מלמד במקומו . אשה המשרה בבית בעל בית ויצא קול
 שפתייחד עמה ב"ד כופין אותו להוציאה מכיחו כי דבר ידוע
 הוא שהיא בושה לטכול ונמצא כועל נדה לפיכך מוטל על
 הב"ד להפרישו מאיסור וכ"ש שבני משפחתה יכולין לפנות
 בידו שגנאי הוא להם שתהיה קרוכותם פלגש :

כג' איסור הוצאת זרע לבטלה ודברי המביאים
 לכך ובנו סעיפים :

א' אסור לאדם להוציא שכבת זרעו לבטלה ועון זה עון
 גדול הוא ולא נברא הזרע באדם אלא ליטב בו את
 העולם כילא לתורו ברא' לשבת יצרה וכשהוא משחיתו הרי
 הוא כמתריב את העולם וזו היא ההסתתח שעשו דור המבול
 שנ' בהן השחית כל בשר רדכו על הארץ שהשחיתו את זרעם
 נידונו כרותחין כי המבול כי כרותחין חסאו וכרותחין נידונו
 מדה כנגד מדה וכן יש הרבה פסוקים המורים על זה ולא
 לדרש' קאתיני' רק לעיקר דיני' קאתיני' לכן לא יהא אדם דש
 מכפנים וזורה מכוין וזהו חסאו של אונן עם תמר דהריב ביה
 ושחת ארצה וגומר וימת אותה ולא ישא אדם קטנה שאינה
 ראוייה לילד :

ב' ואילו שמנאפי' ביד ופוציא' שכבת זרע לבטלה לא די
 להם האיסור הנדול שעושין אלא יושב ג' כנידוי שנידוהו
 חכמים הראשונים זל וגם הוא כאילו הרג את הנפש ועל עון
 זה נאמר ידיכם דמים מלאג :

ג' אסור לאדם שיקשה עצמו לדעת או סיבא עצמו לידי
 הרהור אלא אם יבא לו הרהור יסיע לבו מברבי הבאי
 לדברי תורה כמו שאז"ל אם פגע בכ מנחל הוליכהו לבית
 המדרש בו' שהיא אילת אהבים ויעלה חז לפיכך אסור לאדם
 לישן על ערפו ופניו למעלה עד שיטה מעט לצדו כדי שלא
 יבא לידי קיטוי ולא יסתכל בבהמה וחיה ועוף בשעה ש
 מסודקקין זכר לנקבה מ"מ מותר למרביעי בחמה להכניס
 אפילו

היא אינה נאמנת עליו ואפי' עד אחד אינו נאמן ומ"כ במקום
 שנראה לכ"ד דאיכא למיחש לאיסורה צריך להפרישן :
ד' כל אשה שאסור להתייחד עמה אם היתה אשתו עמו
 דרי זה מותר להתייחד עמה מפני שאשתו משמרתה
 אבל לא תתייחד ישראלית עם גוי אף על פי שאשתו עמו שאין
 הגויה משמרתה שאינה לזקפת *

ה' אין מספרין תינוקי ישראל לגוי עובד ע"ז ללמדו ספר או
 ללמדו אימנות מפני שהם חשודים על משכב זכור :

ו' לא תתייחד אישה אחת אפילו עם אנשים הרבה עד
 שהיה שם אשתו טל אחד מהם יזאף ע"פ שהאנשים
 האחרים אין להם נשים לא תזנה היא עמהם שתתיר' טואת
 האשה ובעלה שהם ודאי לא יזנו והם יגלו סודה אם תזנה
 היא זכין לא יתייחד איש אחד אפילו עם נשים הרבה אם אין
 אשתו עמו שאם אשתו עמו היא שמרתו מכל הנשים ויא'
 שאשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כשרים אם הוא בעיר
 טנם אימת בני העיר עליהם שלא ירגישו מהו סחם אנשים
 כשרים הם זה לזה אבל אם הם פרוצים אפי' בעיר ואפילו ב'
 אסור וכל זה בעיר אבל בשדה או בלילה אפילו בעיר בעיני
ז' אפילו בכשרים דבשנים בשדה יש לחוש שמא יצטרך אחד
 מהם להטיל טיס ונמצא השני מתייחד עם הערוה וכן בלילה
 אפילו בעיר יש לחוש אדנאים חר מינייהו אזיל האחר ועבוד
 איסורא ויש מחזיקין איש אחד עם נשים הרבה אם אין עסקיו
 בלאו הכי עם הנשים שאז כל אחת מתיירא מחכרתה שהנלה
 סודה אבל אם עסקיו עם הנשים רהינו שמלאכת אומנתו
 נעשית לנשים והנשים צריכות לו לא יתייחד אפי' עם נשים
 הרבה לפי שלבן גס בו וכולן מחפזות עליו ולא יגלו סודו אפי'
 אם יזנה עם אחת מהן :

ח' נשים הרבה עם אנשים הרבה אין חוששין מטום ייחוד
 דלפריצות גדול כזה לא חיישינן . שני בחים זה לפניו
 מזה והיו אנשים מכפנים ונשים מכחוזין או איכא הנשים
 מכפנים והאנשים מכחוזין ופרשה אסא' אחת לבין האנשים או
 איש אחד לבין הנשים אסורין מטום ייחוד :

ט' איש שעסקיו עם הנשים שכבר אמרנו שלא יתייחד עם
 אנשים כיצד יעשה יתעסק עמהן וצאטו עמו שהיא
 משמרתו או יפנה למלאכה אחרת :

י' אשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה מפני
 שאימה בעלה עליה ואם זה גס בה נזון שגדלה עמו
 או שהיא קרוכתו לא יתייחד עמה אף על פי שבעלה בעיר וכן
 אם קנא לה בעלה מאיש זה לא תתייחד עמו אף ע"פ שבעלה
 בעיר דהאיל וקנא לה ועברה על דעתו חציפותה סיקרי
 וחוששין לה טפי מבאשה אחרת :

יא' בית שפתחו פתוח להטות הרבים אין חשש להתייחד
 שם עם הערוה דאימת כנכסים עליהם :

יב' מותר להתייחד עם שתי יבמות או עם שתי צרות או עם
 אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או עם אשה ובת
 חמותה מפני שכל אילו טונאות זו את זו ואין מחפזות זו על זו
 ומתיירא לזנות בפניה ולפי שעם זה אפטר אגילו מי שעסקין
 עם הנשים מותר להתייחד עם אילו נ"ל . וכן מותר להתייחד
 עם אשה שיש עמה תינוקת קטנה שיודעת טעם ביאה ואינה
 מוסרת עצמה לביאה פ' כשתדע מה היא ביאה חרע לספר
 דברים בטוק והתיירא זו לזנות בפניה שזו הקטנה הנלה סודה
 והוא שקטנה זו היא כל כך קטנה שאינה מוסרת עצמ' לביאה
 מתוך קוטנה שלא לבשה יצר הרע ערין הילכך אין כאן דעת
 קלה שלא תהא נזהה להתפתות לזנות נשהיא אבל אם יודעת
 פועם ביאה לא תירא חכירתה מפניה שאמר דעתה קלה וזאף
 היא תעשה כמותה :

יג' לא נזרו על הייחוד אלא באיש הראוי לביאה ואשה
 הראוייה לביאה לפיכך אמרו תיטקת שהיא פחותה מבת

* לבוש חבוץ וארגמן * הלכות אישות *

כדבר ערוה ויהרר מן היהודי שהוא הגורם הגדול וגדולי החכמים היו אומרים להלמידיהם הזהירו כי מפני בחי הזהירו כי מפני כלתי כלומר אל תניחוני להתייחד עם בתי או עם כלתי ואף על פי שאין איסור בזה כמו שכתבנו לעיל סימן כ"א סעיף ז' וכל שכן הם שלא נחטרו על זה סבל מקום אסור כן כדל"ל להלמד לתלמידיהם שלא יתיכישו כדב"ז ויתרחקו מן הייחוד וכן יתרחקו מן השחוק ומן הטכרות ומדברי העונבים שאילו גורמים ג' ג' ג' והם מעלות המדות להתרחק מן העריות ולא יסב בלא אשה שסנהג זה גורם לשרת יתירה ג' גדולה מכל זאת אסור כל אדם יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבות העריות מתנכרות אלא כלב הפניו מן החכמה ובחכמה סתהוא אומר אילת אהבים ויעלה חז דדיה יודוך ככל עת כאהבתה השנה המיד :

ב ואשתו של אדם מותרת לו ויכול לעשות עמה כל מה שירצה כועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר שירצה ובא עליה בין בדרך שלא כדרכה בין דרך אכזרית ובכל דבר שלא יוציא שבת זרע לבטלה וי"א דאפילו בהוצאת שבת זרע נמי מותר לשמש שלא כדרכה ובכל דבר שהוא הגיל לעשות כן אלא אקראי בעלמא סתמאווה לאשתו לשמש שלא כדרכה אבל אסור להיות רגיל בכך ואף על פי שמוחר ככל אלה המקרים עצמו כמותו לו קרוש יאמר לו ומדת חסידות הוא שלא יקל אדם ראשו אפילו עם אשתו ולא יגביל פיו בדברי הבט"א אפילו בינו לבניה שהכחוב אומר מניד לאדם מה שיתן ואח"כ אפילו שיחה קלה שכן אדם לאשתו לעתיד ליהן עליו אה הדין ואל יספר עמה בשעת חטמיש ולא קודם לכן כדי שלא יבא מתוך הדברים ליהן דעתו כאשה אחרת ואם ספר עמה ושמש עמה מיד נס על זה נאמר מניד לאדם מה שיתן אבל בעניני החטמיש יכול לספר עמה כדי להנחות תאוהו או אם היה לו כעס עמה וצריך להצותה שתתפייג יכול לספר עמה כדי להצותה ועל בלוש החכלת סימן ר"מ סעיף ט"ו : ולא ירבה בחטמיש להיות מצוי אצלה תמיד טורח זה פגום הוא מאד ומעשה בורות הוא אלא כל הממעט בהשמיש הריוזה מטובת ובלבד שלא יבטל עונתה אלא מדעת אשתו ודין זמני העונה ס כבארים בלבוש החכלת סימן ר"מ סעיף א' : ואף כשישמש בשעת העונה לא יכיון להנאתו אלא כאדם הפורע חובו שהוא חייב בעונתה ולקיים מצות בוראו בפריה ורביה ושיהיו לו בנים עוסקים בהורה ומקיימי מצות כישאל ולא יבעול אלא מרצונה ואם היא אינה מרוצה יפייסנה עד שתתצוה עיין בלוש החכלת סימן ר"מ סעיף ב' ויהיה צנוע מאד בחטמיש ולא ישמש בפני שום אדם אפילו קטן אלא אם כן הוא תימך שאינו יכול לדבר : ועל בלוש החכלת סימן ר"מ סעיף ו' :

- ג** לא ישמש עמה לא בחללת הלילה ולא בסופה אלא באמצע טעמא עיין בס"ר ל"מ דלעיל סעיף ו' :
- ד** אסור לשמש משהו בשווק' וברחובות ובגני' ובפרדסים אלא בבית דירה שלא יראה בזנות וידגילו עצמם ליד זנות והכוהל את אשתו במקומות אילו מכין אותה מכת כרדות על האפקירוהא :
- ה** אסור לאדם לשמש משהו לאור הנר אפילו ע"י האפלט שליית' הרי שהיה שבת ולא היה לו בית אחר והיה הנר ד"ק לא ישמש כלל ועל"בס"ר ל"מ דלעיל סעיף י"א וכן אסור לשמש משהו ביום מפני שהוא עוות פנים ועיין בס"ר ל"מ דלעיל סעיף י"א ובס"ר ש"ו סעיף א' :
- ו** אסור לשמש משהו בשני רעבון אלא לחטובי כניש ומעמא עיין בס"ר ל"מ דלעיל סעיף י"ב :

אפי' כמכחול בשפופרת מפני שהם עסוקי' וטורדים במלאכתן ולא יבאו לירי הרדור :

ד אסור לאדם שאינו נשוי לשלוח יד במכושיו שלא יבא לירי הרדור ואפי' מתחת שכרו לא יכניס ידו שמה יבא לירי הרדור ואם השתין מים לא יאחוז באמה וישתין ואם היה נשוי מותר שאינו דומ' מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וכין נשוי ובין שאינו נשוי לא יוסישו ידו לאמה כלל אלא בשעה שצריך להקביו ועל בלוש החכלת סימן ג' סעיף י"ד וט"ו וט"ז :

ה אשה שיש לה אושם ברחם ועל ידי כן כסבעלה משמש עמה דש מבפנים וזרה מבחוץ הריוזה בכלל שחת ארצה שעושה הרע בעיני ה' לפיכך אסור לשמש עמה מ"מ מותר לשמש עם קטנ' ואילו לני' הואיל ומשמש כדרך כל הארץ שרש מבפני וזרה מבפני ואינו כשחית ארצה ונשאלתי על אסור' שיש לה כאב סתמי' בבטן ולא תוכל לסבול שיבא בעלה עליה הוא למעלה והיא למטה כדרך כל הארץ סחמט הכאב הכתמיר אם לא מאחוריה פנים כנגד אחר כמעט' בהם' וחולי זה מחמיר בת ולא נמצא לה רפואה ואמרתי ל"ל שמוחר בעלה לשמש עמה מאחורי' אע"ג דראי לא מתעבר' ככה"ל לא הוי בכלל השחתת זרע כיון שהוא דרך מקו' החטמיש ולא גרעה זו מקטנ' ואילו לני' ועוד דאשה זו אפילו היה יכול לבא עליה כדרכה וראי לא היתה מתעברה סחמט החולי והרי היא משמש כאילו לני' או עקרה שמוחר לשמש עמה ואין מעלה או טוריד בין כדרכה בין שלא כדרכה ל"ל :

ו אסור להיכוב על בהמה בלא אוכף מפני שמהחמם בנופו ויבא לירי הרדור וקישוי' ויוציא זרע לבטלה כתב מורי הרמ"א ז"ל בנמרא פ' כל הדר משמע שאסור ללוש מכנסים קטנים אם לא שעסויין כבתי שוקיים משום טמב"א לירי חיובך וחיסום והשחתת זרע ואע"פ שאפשר לדחות דכנסרא לא קאמרי אלא בימיהם ומשום שהרת חרומה דאיבא למיחש לשימאת הגוף מ"מ מרהביאו הר"אש בפסקי משמע דאף בזמן הזה אסור ומה שנהגו היתר במרחץ אפשר דבשעה מועשת לא אסרו עוד אסרו כנמרא לרחוץ עם אביו ואחיו ובעל אמו ובעל אחותו ועכשו נהגו היתר כדבר דאיפטר בימיהם הוי מרחיצין ערום כל הגוף ועכשו אנו מכסי' הערוה בבית המרחץ ליבא לשימר להרדור' ע"כ :

ז חסידים הראשונים וגדולי החכמים התפאר אחד מהם שלא נסתכל כל ימיו כמילה שלו ומהם מי שהתפאר שלא התבונן בצורת אשתו מפני שלבוש צנוע ע"י כך מדברי הבאי לדברי האמת שהם אוחות לבב הקדושים :

כ"ג ישראל אינם חטודים על הרביעה ועל הזכור ובו סעיף אה :

א לא נחטרו ישראל על משכב זכר ולא על משכב בהמה לפיכך אין איסור להתייחד עמהם והמחמיר על עצמו שלא להתייחד עם הזכר והבהמה הרי זה משובח וגדולי החכמים היו מדחיקין מייחוד הבהמה ובדורות הללו שרבו הפריצים יש להתרחק מלהתייחד עם הזכר :

כה לגדור גדר ושלא להרבות בחטמיש וכיצד יתנהג בשעת חטמיש ובו י' סעיפים

א אין לך דבר ככל החורה כולה שהוא קשה לרוב בני אדם לפרוש כשנו יותר מן העריות ומביאות האוסרות וארזל גזל ועריות נפשו של אדם סתאוה להן ומסתרחן לפיכך ראוי לאדם לכוין יצרו כדבר הזה ולהרגיל עצמו בקדושה חזרה וכמחשבה שחורה וכדעת נבונה פרי להגצל מלהבטל

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות קידושין

כ

בשטר ולא שירך תחלה או אפילו שירך וקידש בשוק אית ליה לרב בנמרא דהוה נמי פריצותא ומלקין אותו ואנו לא ק"ל הלכה פרב כזה אבל המקדש כביאה ק"ל כותיה שמכין אוחו מרדות :

אכנא לא ישקט משהו עד שיבא לכיתו טעמא שם בסעיף ג' :
לא יבא על אשתו והיא שנואה לו בשעת תשמישו כן אם גמר בלבו לגרשה אף על פי שאינה שנואה לו לא יבא עליה שם בסעיף ב' :
לא יבא עליה והוא או היא שכורים שם בסעיף הנ"ל :
לא ישמל אדם עם אשתו ויתן דעתו על אשה אחרת אפי' שתיהן נשיו שם בסעיף ג' :

בז - כיצד לשון הקידושין ושיאמר הוא ויתן הוא ובניא סעיפים :

א בכסף כיצד נותן לה בפני שנים פרוסה או שוה פרוסה הן כסף הן כל דבר ואומר הרי את מקודשת לי כזה ויש אומרים שיש לומר ג"כ כדת משה וישראל וכן נוהגין לכתהחלה וה"ה אם אמר לה הרי את מאורסת לי או הרי את לי לאשה וכן בכל לשון שמשמעותו לשון קידושין כדאי בלשון של אותו המקום שהיא מקודשת מיהו כיון שאין רגילות לקדש בזה הלשון שאר נשים צריך שהיא חביז שהוא לשון קידושין ואם היה מרבץ עמה תחלה על עסקי קידושין ונתן לה אפילו בשתיקה הוי קידושין ומסתמא על פי אותן הדברים נתן לה וקדשה וגם היא מסתמא על דעת כן קבלתה והוא שעדיין עסקין באותו עניין יש אומרים ולא בעינן מדברים עמה דווקא באותו עניין ממש אלא אפי' מדברים מעניין לעניין באותו עניין והיינו שאין מדברים בקידושין אלא בצרכי זיווג כגון כמה גדוניה וכח"ג ויש אומרים עוד דלא בעינן דווקא מדברים עמה אלא כל שמדברים עם אחרים בפניה סגי ומקודשת וכן אפי' אם לא היו מדברים עמה תחלה כעסקי קידושין אם אמר לה לשון קידושין של רגילו ודאי אלא שהיא אומרת שאינה מכינה אותו הלשון גם כן הווי קידושין דכיון שאמר לשון שרגילים לומר לטאר נשים אינה נאמנת לומר שאינה מכינה :

ב זה הכלל אם אמר הרי את מקודשת לי שהוא הלשון שאמרים לכל הנשים לעולם היא מקודשת אפילו לא דברו עמה תחלה מעסקי קידושין ואפילו היא אומרת שלא הכינה שלשם קידושין נתן אינה נאמנת ואם אמר לה הרי את אשתי הרי את זקוקתי הרי את קנויה לי הרי את ארוסתי הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את לקוחתי אם היא אומרת שהכינה דבריו או שדברו עמה תחלה מעסקי קידושין ונתן לה ואמר או"ד מאילו הלשונות הרי זו מקודשת מפני שלשונות הללו הם בלשון הקדש לשון קידושין ודאי אלא שאין הכל מבינים אות' לפיכך אם היא אומרת שהכינה אות' מקודשת אפילו לא דברו עמה הו"ה מעסקי קידושין אבל אם אומרת שלא הכינה אות' נאמנת ואינה מקודשת דמנא ידעה שלשם קידושין אמר שהרי גם יש הרבה בני אדם שאינם מכירים אילו הלשונות והיא מכין הדע מאי קאמר לה אבל אם דברו עמה תחלה מעסקי קידושין ונתן לה ואמר אחד מאילו הלשונות הרי זו מקודשת ואינה נאמנת לומר שלא הכינה שלשם קידושין נתן לה וכל זה דוחק באשה אבל האיט המקדש לעולם אינו נאמן לומר בלשונות אילו שלא כיון לשם קידושין כי לא ידע דכיון שהוא מוציא מפיו הלשונות הללו חזקה ידוע ולשם קידושין הוציאם :

ג ואם אמר לה הרי את מיועדת לי או מיוחדת לי עזרתי נגדתי צלעתי ספורתי החתי עזרתי תפסתי חרופתי מיעודת הוא שלשון אשר יעדה שהוא לשון קידושין באמה העבריה מיוחדת לשון והווי לבשך אחד עזרתי מלשון אעשה לו עזר כנגדו וכן נגדתי מלשון כנגדו צלעתי מלשון ויקח אחת מצלעותיו ספורתי לשון ויסגר בטר תחתנה החתי כמשמעו עזרתי לשון עצרת שחרה נאספת עסולבית תפושתי כמשמעו שתפשה להיות שלו חרופתי מלשון נחרפת לאיש כל אילו הלשונות נשארו בנמר כתיקו אם הלשון של קידושין אולא לפיכך אם נתן

הלכות קידושין

כז - שלא לקדש בביאה ואיכו' ביאה על הפנויה אפילו אם יחד' לו וכו' סעיפים :

א אין אשה נחשבת לאשה איש אלא ע"י קידושין שנתקדש' כראוי אבל אם בא עליה בזנות בלא קידושין אינו כלום ואפילו בא עליוה' לשם אישות שיקדשה בכיאה זו אינו כלום ואף על גב דביאה אחת מררכי הקידושין היא ה"ס אם בועלה בפני עדים ואומר שלשם קידושין הוא בועלה אבל כשבועלה בינו לבניה אפילו פו' לשם קדושין אינו כלום שאין דבר שבערוה פחות משני' כמו שיהבאר בע"ה ואפילו אם יהדה לו רהייה פלגשו אינה נקנית לו בכיאה בלא עדים ואדרבה כופין אותו להוציאה מביתו כמו שנתבאר טעמא לעיל סימן כ"ב סעיף ב' א"ל המיידה אשה אליו להיות מיוחדת לו וטובלת אליו יש אומרים שמתיר והיא הפלגש האמורה בתורה ויש אומרים שגם זה אסור ואדרבה אפילו לוקין עליה מן התורה משום לא היתה קדשה שזה הוא לשון קדשה שמיחדת עצמה לביאה בלא קידושין ואפילו שיחדה עצמה לאיש אחד וכ"ש הכופרת לכל שהיא נקראת קדשה וזבא עליה לוקה משום לא זה' נוי שנשא גויה בנימוק' הגנים וכן משוסר שנשא מטומאה בנימוסיהו ונהגיינו אחר כך אין כאן חשש קידושין כלל ומותרת לצאה ממנו בלא גש אף על פי ששהה עמה כמה שנים אינו אלא כזונה כעלמא ועל סימן קמ"ט סעיף ו' :

ב משה ומתן יש בנמרא פ"ק וקידושין או חופה לכדה הוה כמו כסף ישטר וביאה שהבארו בסמוך שאשה מתקדש' בהן ואשה מהקדשת בחופה כמו באילו השלש' או לא ולדברי קצת לפי צירושם שומת הנמרא עלהה המסקנא שאין חופה זוכה להם מהמת כמה פירכות ואינה קונ' ולפי פירוש קצהם נתיישבו הפירכות והרי דא דומה להם וקונה ולא איפסיק הלכת' לא כמר ולא כמר לפיכך המכניס אשה לחופה ברא קידושין הרי זו ספק מקודשת :

ג ובישוק קדשה האשה בקידושין נמרון הרי היא כאשת איש להיב הבא עליה וצריכה גש אבל אינה חשובה כאשת איש לכל דבר כאשר יתבאר לקמן בע"ה :

ד דבר תורה האשה מתקדשת בכסף וכשטר וכביאה דכולהו ילפינן להו מקראי בכסף מנלן ילפינן גזירה שוה קיחה קיחה כתיב הכא כתיב איש אשה וכתוב החם נחתו כסף השדה קח ממני מה קיחה דהה"ס כסף אף כתיב דהקא על ידי כסף בשטר מנלן אמר קרא ויצאה מביתו והיחה לאיש אחר מקיש היחה לביאה מה יציאה בשטר אף היחה בשטר ביאה בפירוש כתיב בה דכתיב כתיב איש אשה ובעלה ונמי' ופירושו כתיב איש אשה בכסף כדיליה' קיחה קיחה או שיבערה ונמי' הרי זו היא אשתו ויש לה דין הכתוב בפרישה אבל חכמים אסרו לקדש בכיאה משום פריצות ולא עוד אלא אפילו אם עבר וקדש בכיאה אמרו אף על גב דהוי קידושין קידושין מכין אורו מכת מרדות משום דעביד פריצותא רבה ואפילו המקדש בכסף או

* לבוש הבדווארגמן הלכות קידושין * * * *

נ"כ היתה לשם קידושין כמו שאמר ה"א לפיכך אם ענה הבעל ואמר הן על דבריה כשעת נתינה הוודאי קידושין אפילו אין עוסקין באותו עניין *

ט ואם נתנה היא ואמרה לו הילך דינך זה מחנה ואתקדש אני לך ולקחו הוא ממנה ואמר לה הרי את מקודשת לי בהיא הנאה שקבלתי חרניך ממך במחנה אם הוא אדם חשוב מקודשת שהרי נתינת היא כמה שקבל הוא המתנת ממנה ואות ההנאה היא שזה פרוטה לפחות והוי כאילו קבלה היא ממנו הטוה פרוטה ונתקדשה לו בו ואם אינו אדם חשוב אינה מקודשת וצריך חקירת חכם כי הוא וצקרא אדם חשוב או אינו חשוב להתירה לשוק בלא נטויט מחמירין אפילו לא אמרה תחלה כשנתנה ואתקדש אני לך רק נתנה לו סהם ואמר הוא ואתקדש לי בהוא הנאה כי ושתקה מקודשת :

י שיעור הכסף שמקדשין בו הוא משקל חצי שעורה כסף צרוף ועיני בלבוש העשרת זהב ס' רצ"ד סעיף ו' ומה טונהין לקדש בטבעת ישבו סוד על פי קבלה כסוד מ' פתוסה ולסרבה המשרה עיני בתקוני זוהו רישתיקה ה' :

כח הבקדש בגזל או בפקדון או במלוה ובאיסורי הנאה דאורייתא ודרבנן וכו' כג' סעיפים :

א הכסף שמקדש בו צריך שיהיה משלו דכתיב בקנה איש ונער ופתס פה שאדם קנה קנה בעד שלו אבל אם נכב או גזל או חסם וקדש בו קודם שתיאוש הבעלים אפי' שידך צותה תחלה ונתרצית לו ואמר לה התקדשי לי בזה אינה מקודשת ואם נתיאוש הבעלים ונודע שהוא קנה אותו דבר ביאוש הרי זו מקודשת אפי' נקל יאוש להוד לא קני מקודשת טהרי כשהגיע לידה לא כן יאוש ושינוי רסוכין שקנתה היא אף הוא קנה אותה אפילו לא שידך ואם קדשה בגזל או גניבה של נוי אפילו לא נתיאוש הנו הרי זו מקודשת דהא מן הדין אין צריכין להחזיר לו רק סכח קידוש השם לפיכך הוא נחשב שלומקודשת :

ב גזל את האשה או נכב ממנה או חסמה וחזר וקדשה בגזל או בגניבה או בחסם שלה ואמר לה הרי את מקודשת לי בו אם לא קדם ביניהם שידוכין ונשלה ושתקה אינה מקודשת שכולת לומר אין שקלי וירידי שקלי אבל אם שידך תחלה ונתרצית לישא אותה אע"פ שעדיין לא היו שנין כסף הנוניא ונתנה לה ונשלה ושתקה או אפילו לא שידך תחלה וכשאמר לה התקדשי לי בזה ונתנה לידה אמרה הן הרי זו מקודשת רבותות קידושין קבלתו ונעילת נשאר לה בחוב וצריך לשלם לה אבל אם אהר שכת לידה אמר התקדשי לי בו אע"פ שאמרה הן אינה מקודשת אף ע"פ ששידך תחלה דהא כשעת שאמר לה התקדשי לי בו אינו נותן לה כלום ומה שנתן לה כבר שלה היה שהחזירו לה וכשהתקדש לה אינה נאמנת למפרע לום שמתחלה קבלת לשם קידושין דלאו כל כמינה דשמו חכמים דעתה דלא ניחא לה לאיקדושי בגזל דידה אם לא כדשריך ואמר לה בשעת נתינה התקדשי לי בו ונשלה ושתקה או שלא שידך ואמר התקדשי לי בו ואמרה הן כשעת קבלת הקידושין :

ג וכן אם החזיר לה חוב שהיה לה אצלו ואמ' לה כנסי סלע זו ע"פני חייב ליכי ואח"כ אמר הרי את מקודשת לי בו בשע' מתן מעו ונשלתו ושתקה' אם היו ביניהם שידוכין הרי זו מקודשת דביון דשתקה ניחא לה להתקדש בו ואם לא היו ביניהם שידוכין אינה מקודשת עד שתאמר הן אבל אם לאחר שנתנו בידה אמר לה הרי את מקודשת לי בו אפילו אמרה הן אינה מקודשת אף על פי ששידך שהרי לא הגיע לידה ממכילום אלא שלח נשלה וכבר נפרעת חובה מ"סעה שנשלה ואינה יכולה לחזור ולתובעו

לה ואמר לה אחד מלשונות הללו הרי זו ספק מקודשת והוא שהיה מברר עמה תחלה על עסקי קידושין ואפילו הוא אומר שלשם קידושין נתן ונס היא אומרת שידעה שדעתו לשם קידושין היתה ונס היא קבלתו לשם קידושין אינו אלא ספק קידושין שהרי הלשון הוא ספק קידושין ואנן נתן הוא ואמר הוא לשון הקידושין בעינינו כמו שיתבאר ואף על פי שדבר עמה תחלה מעסקי קידושין ואם היה נותן לה סהם היתה מקודשת כמו שכתבנו בסעיף א' וכיון שאמר אחד מלשונות הללו מרע גרע דשמת תור מקידושין שדבר עמה וירדה ל' למלאכה דמשמעות לשונות הללו הוא גם כן ייחוד לשם שהעשה עמו מלאכה הוא ושם למלאכה ייחודה לו לכך לא היה אלא ספק מקודשת אבל אם לא היה סרבר עמה תחלה על עסקי קידושין אין חששין למלות הללו כלל לשם קידושין דמניין תדע דלשם קידושין נתן ואנן נבי קדושין דעתה ורצונה בענין שתתצרה לו כמו שיתבאר בעה"ש אומר' דאף על נכ דלשונות הללו לא מהני אם לא דבר עמה תחלה ס' עסקי קידושין מכל מקום אם היא אומרת שקבלהם לשם קידושין הו נמי ספק קידושין ואם אמר לה הרי את נשואתי יש אומרים שלא אמר כלום שהכל יורעים שאין האש' נקראת נשואה עד שהבעל או עד שחכנס לתופה ואם אמר לה שנתן לה כשביל אהבה ונחה חושיטין לקידושין דשמה אמר שנתן לה שיהיה אהבה ונחה בינינו והוי כאילו אמר מיערת לי או מיוחדת לי דהו ספק מקודשת / וככל מקום דאמרינן דלא הו קידושין אפילו אם תור אהר כך ואמר לה הרי את מקודשת לי אינו כלום כיון שלא אמר כן בשעת נתינה אלא צריך לחזור ולישול הכסף מידה ולחזור וליתן לתבות קידושין :

ד אמר לה הרי את מקודשת ולא אמר לי יש אומרים שהיא מקודשת דמסתמא לעצמו קידוש דלא שביק איניש מדי דרמי עליה ועבד לאחרני יש אומרים שאינה מקודשת דבעיני ידים מביחות מתוך הלשון למי קדשה דשמה יאמר לא קדשתך לעצמי אלא לאיש אחר ששלח אותי לקדשך לו ואם היה מדבר עמה תחלה מעסקי קידושין הרי זו מקודשת שהעניין סביב שקדשה לו ואם קדש תחלה אשה את קידושין נמרינן ואמר לאחרת בפניה תהא מקודשת ולא אמר לי הרי זו ספק מקודשת שיש להפתק כיון שקדשת הראשונה בקידושין נמרינן העניין מכלה שנס לזו קדשת בקידושין נמרינן או שמה ארובה כיון שקדשת הראשונה זו למה לו ונסתמא לאחר קדשה :

ה יש מי שאומר שאם כשנתן לה הכסף אמר לה הריני נותנך לך בתורה קידושין הוי כאומר לי כל המקדש צריך שיאמר לה לשון המביח דמשמעו להבא בגון שאמר לה הרי הן קידושין או יהיו קידושין אבל אם אמר הן קידושין לחוד אינו כלום דמשמעו בספור דברים בעלמא באומר מעת אילו משעת קידושין הן שנתקדשה בהן כבר :

ו אמר לתריני אישך הריני בעלך הריני ארוסך אינו כלום דכתיב כי יקח איש אשה וגו' ולא שיקח את עצמו ואפילו היה מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין ואם היה נותן לה הכסף סהם כשתיקה היתה מקודשת דהואיל ואמר לשון זה מרע גרע דעקר דין קידושין ואינה מקודשת :

ז נתנה ה"א לו כסף ואמרה היא הריני מקודשת לך בזה אינה מקודשת דהא כי יקח כתיב הוא יקח אותה בכסף שלו :

ח נתן הוא ואמר היא אם היה מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין הו ודאי קידושין דהא אפי' אם נתן לה כשתיקה דהיא מקודשת ומשום דאמרה היא שתתצרה להתקדש בזה לא נרע דהא מסתמא נס הוא נתן לשם קידושין ואם לא דיבר עמה תחלה על עסקי קידושין הוי ספק קידושין דשמה דעתו

לבוש הבוץ וארנמן הלכות קידושין כ"א

ולתוכנו בחוב פנים אחרת וכמה התקדש וכל זה דווקא שאמר לה כנסי סלע זו שאני חייב לבי ורוסיף בהכרתי ואמר לה תקדשי לי בו אבל אמר לה כנסי סלע זו סתמא והוסיף אחר כך לה בשלח נתינה ואמר התקדשי לי בו ונשלח ושתקה אף על פי שהיב לה גם כן והגיע זמן הפרעון הרי זו מקודשת ואפילו לא שירך ואינה יכולה לומר לפי עין קבלתי כיון שלא הזכיר לה הפרעון כלל וכן אפילו הזכיר לה הפרעון אלא שחזר בו בפירוש כגון שבחזרה אמר כנסי סלע זו שאני חייב לך וקודם שהגיע לידה חזר בו ואמר לא לשם פרעון אני נותן לך אלא התקדשי לי כיון ששלח ושתקה יא שהיא מקודשת אפילו לא שירך תחלה שרדי חורבן מן הפרעון והיא שתקה וקבלתו : אמר לאשה הלויני דינר על משכון ונתנה לו הסעות וכאשר הוא נותן לה המשכון אמר התקדשי לי כיון וקבלתו ושתקה הרי זו ספק מקודשת ריש להסתפק אם זה דונה לכנסי סלע זו שאני חייב לבי כו' דכל שירוכין אינה מקודשת שיכולה לומר אין שקלי וירי שקלי ה'ג הכא ל' שאו נביא סבא לא דמי דהכא אם היה נותנו לה מהמת הלואה לא היה שלה לחלוטין אלא כחורת משכון ועכשיו הא הוא נותנו לה לחלוטין והווי קידושין מעליה :

ד נתן לה פקדון ואמר לה כנסי זה בפקדון וחזר ואמר לה הריאת מקודשת לי כו' אם אמר לה כן קודם שנשלחו ונשלחה אע"פ ששתקה הרי זו מקודשת כיון שקבלתו על פי דבריו שאמר כסוף הרי את מקודשת לי ושתקה ונשלחה איכא הוכחה שנתרצתה לו ויש אומרים דווקא שנשלחה בידה אבל אם זרק לה הקידושין אפילו לתוך חזקה ודא שקלהניחו מחזקה אלא אישתיק' ואזלא לעלמא שתיקה כה'ג לאו הוכחה היא שנתרצתה לו אף על גב ששינינו זרק לה קידושה קרוב לה מקודשת ה'ג היבא שנתרצתה לו קודם שזרק אבל סתמא לאו כלום הוא ואפילו ספק קידושין לא הווי ואם לאחר מ שנשלחה כחורת פקדון אמר לה הריאת מקודשת לי כו' אפילו נשלחה בידה אינה מקודשת שחזר בשעת אמירתה אינה זוכה ככלו' דבאמירתה לאו קנתה אבל אם אמרה הן מקודשת שהרי הוא ברשותה ובאמירתה לקנות אוהו זכחה בו ונתקדשת לו בו :

ה כמה דכיים אמורים שבא לידה כחורת פקדון אבל אם בא לידה כחורת קידושין שאמר לה התקדשי לי כחפץ זה ואמרה לו הרי אינו שיה פרושה ואמר הוא התקדשי לי בארבע זוזים שבחייבי ושתקה אף על פי שמה שאמר לה התקדשי בארבע זוזים שבו היה אחר סתן מעות הרי זו ספק מקודשת ולא מחסת ד' זוזים שבו שררי בשעת מתן מעות לא ידע מהן ועכשיו שנודע לה הוא אחר סתן מעות וכבר אמרנו דשתקה אחר נתינו מעות אינה כלום אלא משום דחיישין אוהו החפץ שנתן לה אף על פי שאינו שוה פרושה בבאן שמא הוא שוה פרושה במקום אחר לכך הווי קידושין ספק ומשום זה לאו דווקא שחזר ואמר לה אחר כך פעם שנית התקדשי לי כ' זוזים שבו אלא אמר לה סתם קדשי לי כו' שוה פרושה הוי ספק מקודשת מחסת החפץ שמא הוא שוה פרושה במקום אחר אשה שחטפ' מעות מאיש אחר והוא בקס כסנה שהחזירם לו ולא רצתה ואמר לה הרי את מקודשת לי בהם ושתקה וההזיקה הפע' ת ולא החזירה לו לא הוי קידושין והוי שתיקה לאחר מתן מעות דלאו כלום הוא עד שהאמר הן דאז הוי מקודשת :

ו היה לו פקדון בידה או שהשאל לה חפץ ואמרה לה תקדשי לי בפקדון או בשאלה שבידך ואמרה הן ונכסי' שננכב או נאכר אם נשתייר ממנו שוה פרושה הרי זו מקודשת באותו שוה פרושה ואם לאו אינה מקודשת ודווקא שאינה יודעת סכום הפקדון כסתמא מתרצת לה התקדשי הן אם הוא רב הן אם מעט אבל אם יודעת סכום הפקדון ונמצא

שננכב או נאכר אף על פי שנשתייר ממנו שוה פרושה אינה מקודשת דסתמא לא נתרצתה לו להתקדש אלא בכפוס הפקדון שהיתה יודעת שהוא בידה ולא דמי לה דאמרינן לקמן סימן כ"ט סעיף ז' שהיא מקודשת דהתם היא רואה שאינו נותן לו אלא דינר אחד וקבלתו אבל הכא אילו היתה יודעת שנאכר ולא נשאר רק שוה פרושה שמא לא היתה מתרצת בכך :

ז כמה דכיים אמורים שאם אמרה הן לאחר מתן מעות שהיא מקודשת ה'ס בפקדון שהוא בעין בשעה שאמרה הן וזכחה בו אבל המקדש כסלוה טבירה אפילו היא כולה בשטר ואמר לה הריאת מקודשת לי כמלוה שיש לי אצלך אפילו אמרה הן אינה מקודשת דהא אין כאן דבר בעולם שהוא נותן לה ואפילו עדיין המעות בידה ולא שלחה כהן יד אינו כלום והני מעות בידה ניטרו דמלוה להוצאה נהנה והוי כאילו הוציאה אף על פי שלא הוציאה והרי השהא הוא לא יהיב לה מדי ובמה התקדש לא שניא מלוה לא שניא שכירות פעולה ואפילו הגיע זמן השכירות והמלוה לנכות ואפילו החזיר לה השטר ויש בשטר עצמו שוה פרושה אינה מקודשת כיון דלא הזכירו בשעה הקידושין לקדושי ביה סתמא כמקדש במלוה לחוריה דמי שלא היה דעתו אלא על מעות המלוה לא על השטר ויש במקמירין כזה :

ח אבל אם הזכיר לה השטר ואמר הרי את מקודשת לי בשטר חוכזה ונתנה לה שמי' הניר אם יש בו שוה פרושה מקודשת בשטר עצמו ואם אין בו שוה פרושה הרי היא ספק מקודשת דשמא הוא שוה פרושה במקום אחר :

ט הלואה עתה מאתים זו ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת זמן שארית לך כמלוה זו מההיה בדרך כך וכך יום ואני איני תובעה ממך עד זמן פלוני הרי זו מקודשת שהרי היתה נותנה פרושה בעד הלואה זו בהרחבה זה הזמן וכאותה פרושה מקודשת לו אבל אסור לעשות כן מפני שהוא כריבוי' אבל ריבוי' נמיר לא הוי כמי שיתבאר סעיף הסמך :

י וכן אם היה לו מלוה אצלה כבר וכחל לה כולה ואמר לה הריאת מקודשת לי בהנאת מתילה מלוה שאני מוחל אוהיה לך באותה הנאה התקדשי לי לא כמלוה עצמה הרי זו מקודשת דאף על גב דאילו אמד לה התקדשי לי במלוה עצמה לא היתה מקודשת ללא יהיב לה מדיובעין ההוא הנאה שהיה נותן לאחר שישתדל לה כך או לו הויא בעין ומקודשת וכן אם אמר לה הריאת מקודשת לי כמה שאני מוחל לך הזמן כמלוה שאתה חייב לי כבר ואמר לעשות כן משום ריבית' ויש אומרים שבאילו הסני' חילוקים שבסעיף זה אינה מקודשת שבוין שעכשיו אינו נותן לה בלוס לא עירף הנאת הרחבת הזמן שפי' כהמלוה עצמה וכו' דבמלוה עצמה אם היה מקדשה בה לא הויא מקודשת גם בנתינת הנאה שלה אינה מקודשת דא"ל שהועיל יותר הנאת מלוה כמלוה עצמה וגם אין כזה אפילו איכות משום ריבית' כיון דאינו שעת הלואה וגם עתה אינה נותנת לו דבר וגם לא קני' לה מדי דדבר קציב אין כאן איסור כלל ויא' דמי להנאת הרחבת זמן שבסעיף הקודם לזה דהתם כיון שהוא מלוה לה מעות בעין ואילו היה רוצה לקדשה באותן המעות' אם היה נותנה לה לשם קידושין היתה מקודשת גם כשאינה מקדשת במעות עצמה אלא בהנאת דרווחת הזמן מקודשת בו וגם כיון שהוא שעת החלואה מוחז' יותר כריבית אבל ריבית נמיר לא הוי כיון דלא קני' לה מדי כנוז' בה' וגם לא מדי שקיל מינה ויש לחוש לדבריו שניהם ומקודשת מספק ואם אחר כך קבלה קידושין מאחר צריכה גש' משניהם' היתה חייבת מעות לאדם אחר והגיע זמן הפרעון כו' זה הנותן פרושה לסיוק לארווח לה זמן וקדשה באותה הנאה כלומר שאמר לה

* לבוש חבוץ וארזמן * הרבות קידושין * *

בשעת מתן מעות למלוה התקדשי לו בפרושה זו שאני נותן למלוה ואמרה הן הרי זו מקודשת אבל אסור למלוה לעשות כן משום ריבית דאף על גב דריבית נמור לא הוה דלאו ריבית הכא ממלוה ללוה הוא מכל מקום הוי כחוזר ונוטל מן האשה שאסור לעשות כן :

יא היה לו משכון ספנה במלוה שיש לו אצלה וקידשה בו והחזירו לה המשכון או שהיה המשכון ברשותה הרי זו מקודשת לא מכעו אם משכנ' שלא בשעת הלוואתו דמקודש' דהא ק"ל גבי ב"ח משכנו שלא בשעת הלוואתו קנה המשכון מדנתיב ולך תהיה צדקה ואם כן שלו כמש' נתן לה אלא אפילו משכנה בשעת הלוואתו מקודשת דאף על גב דמעית המלוה אינס בעין מכל מקום היא נהנית במשכון מעתה ומגיע הנאה לירה פה שלא היתה נהנית מקודש' לכן ודווקא דמטא לידיה דמקדש בתורת משכון אבל אי לא מטא לידיה בתורת משכון אף על גב דמדינ' מצוי למתפשיה אזוי דכל כמה דלא גלי דעתיה דנקשיה ליה בתורה משכון אינה מקודשת וי"א שאפילו לו החזיר לה המשכון מקודשת בהנאת מחילת מלוה וכ"ת פשיטא דבהנאתו מקודשת דהא במחילת מלוה אפילו בלא משכון מקודשת ומאי קמ"ל צריכה דסד"א היכא דאינא משכון גרוע טפי דלא סמכא דעתה ביון שאינו מחזיר לה משכון קמ"ל :

יב היה לו משכון מאחרי' שהלוה להם עליו וקידש בחוב שיש לו עליו אשה הרי זו מקודשת י"א דווקא משכון שהשכין שלא בשעת הלוואתו דק"ל דקנה משכון והרי הוא שלו לפיכך היא מקודשת דשלו נתן לה אבל משכון שהשכין בשעת הלוואתו אינה מקודשת דלא קנה המשכון ואינו שלו ובפ"ת התקדש לו וי"א אפילו משכנו בשעת הלוואתו מקודשת דאע"ג דלא קנהו מ"מ הטיעבור שיש לו עליו וההנאה שהוא בשוח במעותיו הוא שוה פרושה וכו' היא מקודשת וכל זה מיירי במשכון שיש לו מישראל דקונה המשכון דנתיב ולך חתיה צדקה שיש לו צדקה לפי שמלוה לו אבל במשכון של גוי כיון שאין לו צדקה בהלוואתו אינו קונה המשכון לפיכך אם קדש בו אינה מקודשת :

יג היה לו חוב ביד אחרים ואמר לה הרי את מקודשת לי בחוב שיש לי ביד זה במעמד שלשתן אפילו הוא מלוה על פה מקודשת דק"ל במעמד' שלשתן קנאה החוב לגמרי דאף על גב דלא יתיב לה ולא מירי מתקדשת בהנאת המתנה וליכא למיטר דדעתא אזוי דלא אמרינן הכי אלא במלוה דידה שכבר הית' מחוייבת לו אבל כשהוא בא לקדשה במלוה דאחרים אין דעתה להתקדש בזוי אלא בהנאה דאית בה אבל אם לא אמר לה במעמד שלשתן אפילו הוא מלוה בשטר והקנה לה השטר כראוי בבתיבה ומסירה אינה מקודשת ודאי דכיון דק"ל המיכר שטר תוב לחכירו וחזר ומחלו פחול שמאל לא סמכא דעת' ולא נחריצת דסברה אזיל ומחיל' ליה מ"מ ספק מקודשת מיהא הויה דשמא אינה חוששת וקבלתו לשם קידושין והכא ליתא למיטר שמיין את הנייר בו פדאמרי' לעיל סעיף ח' גבי שטר חוב דידה דהא ק"ל שהנייר של לוח הוא כדהנן שהלוה נתן את השטר וכשמשלם לה או מחול ליה ע"כ מהדרא ליה ניידא ואם כן אפילו הוא שוה פרושה עבשו לא מירי יתיב לה מה שאין כן בשטר דידה כשמתחזר לה השטר שלה שהוא שוה פרושה הרי הוא נותנו לה ממט' במתנה ומתקדשת בו שהרי אינו צריך להחזירו לה עד שהשלם לו :

יד היה לו מלוה אצלה ונתן לה עתה פרושה ואמרה לה התקדשי לי במלוה ופרושה הרי זו מקודשת דסמכא דעתה אפרושה שהוא בעין :

טו נתנה לו זהב או כסף או יאר דבריו לעשות לה מהם בלום ואמרה לו עשה לי מזה כך וכך פליגי וצריכי' :

אני לך בשכר המלאכה ועשאו לה ונותנו לה וקדשה בשכר המלאכה אינה מקודשת דק"ל ישנה לשכירות מהחלה ועד סוף פיר' שכל פרושה ופרושה המגיע בעד המלאכה כשנגמרה המלאכה בעד פרושה נחתיב בה בעל המלאכה לפועל בשפירות עשיית המלאכה והוא בתורת מלוה על בעל המלאכה וכשמתחזר לה הכלי ומקדשה בסכירות שיש לו אצלה ה"ל מקדש במלוה וכבר אמרנו המקדש במלוה אינה מקודשת ואם הוסיף הוא סום דבר משלו או נתן סום דבר שיש בו שוה פרושה לארך המלאכה ונתנו לה הרי זו מקודשת דה"ל מלוה ופרושה דדעתא אפרושה ויש צימרים אפילו לא הוסיף משלו כלום מקודשת דס"ל אין לשכירות אלא לבסוף כשהוא מתחזרו לה והרי הוא מקדשה בו בשעת חזרה לפיכך מקודשת ואפילו אינו שכיר יום על המלאכה אלא הוא לכר' על המלאכה ק"ל דאין אומן קונה בשכר כליו ואין לו אר"א מלוה עליה ודינו כמו בשכר שכתבנו ואם הכלי עדיין אצלו וקדש בשכרו הוה דינה כמלוה שיש לו עליו משכון שכתבנו בסעיף י"א עטה מלאכה אצל אחר ונחתיב לו פרושה וקדשה בו הוה דינו כדיון מלוה שיש לו אצל אחרים שכתבנו בסעיף י"ב וי"ג :

טז קדש במלוה ובעל בעדים סתם דהיינו בפני עדים טראו שנתיהר עמה דאמרינן הן הן עידי ייחוד הן הן עידי הן עידי ביאה צריכה נש' מספק ריש להספק ולטר שמא לא ידע דמקדש במלוה אינה מקודשת ובעל סתם על דעה אותן הקידושין והרי אינה מקודשת או דילמא ידע דמקדש במלוה אינה מקודשת והבעילה שעשה עשה לט"ס קידושין דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והרי דתה בעילה ככפני עדים דק"ל הן הן עדי ייחוד בו' והרי היא מקודשת לכך צריכה נש' מספק' וכן הרינן בכל כיוצא בזה כגון קדש בפחות מש' פ' ובעל כו' או קדש על חנאי ובעל סתם כו' :

יז הנכנס לבית חכ"ל ולקח לו כלי או אוכל וכיוצא בהם וקדש בו אשה וכו' אצל הבית אף על פי שאסור לו למה לא נתת לה דבר זה שהוא טוב ממה שנתת לה אינה מקודשת שאין זה הוכחה שנתרצה לו הבעל בית והקנה לו אוהו הדבר שלקה אלא אמרינן לא הקנה לו ולא אמר לו דבר זה אלא כדי שלא להתכייש עמו ולזוללו והואיל וקדש במשון חבירו שלא מדעת חבירו ררי זה גזל ואינה מקודשת ואם קדשה בדבר שאין דרך בעל הבית להקפיד עליו כגון המרה או אגוז הרי זו מקודשת מספק דשמא הקפיד ואורח שיושב אצל בעל הבית ונוטל חלקו וקידש הוי מקודשת שכבר הקנה לו בעל' הבית שיאכלנו וס"ל הוה :

יח היה לו סהרה משהתפת כינו וכן חכרו והלקה שלא מדעת חבירו וקידש בחלקו הואיל וצריכה שומט כד' אינה מקודשת שאין כח לזה ליטול לעצמו מה שירצה זניח לחכרה מה שירצה ואפי' נתן לה כל הסחורה סתם וידוע שיש בחלקו בה ויחר מפרושה אפי' אינה מקודשת ודאי דשמא אין רצונה להתקדשי רק בכל הסחורה שנתן לה עד שאמר לה התקדשילי בחלקי שאז אם בחלקו שפ' מקודשת ואם הו"א דבר שהכל שוה ואין צריך שזמת כד' אלא זה נוטל אחר זה נוטל אחר ונתן לה אחד הרי זו מקודשת :

יט השואל או המסכיר כלי לחברו ולא ידע המשאל או המסכיר שרוצה לקדש בו אשה וקדש בו אינה מקודשת אלא אם כן השאלו לו או השכירו לו לזמן ידוע ונתן לו רשות להשאלו לאחד וכשקדש בו האשה הוריעה שהוא שואל או מושכר בידו עד זמן פלוני והיא קבלה אותו ע"ס שחנהה היא בו עד אותו זמן ושמיין ע"ס יש בהנאת אוהו קישוש שוה פרושה משנתנו לה מקודשת אף על פי שאין התפן שלו ואם לאו אינה מקודשת אבל אם המשאל או המסכיר יודע ששאל או שכר התפן לקדש בו אשה מקודשת ככל

א הכסף של הקידושין צריך שיתנהו לה בנתנה נמורה ואם נתנו לה עם שחזורנו לו אינן קדושים בין החזירה בין לא החזירה לו אע"פ דמן התור מנהג ע"מ להחזיר שמה מתנה קידושין שאני שאם לא החזירה לא נהקיים התנאי ואם החזירה הרי לא נהנית בקידושה ולא הניע לידה כלום ובמה הקני ליה נפשה כדא שנתן לה סהם עם להחזיר אבל אם נתן לה מתנה לזמן ידוע ואמר לה מקדשת לי בהדיא הנאת שאה נהנית עד אותו הזמן הרי זו מקודשת וכן אשה שנהנה מתנה לאחר ע"מ להחזירה לה לאחר שלששים יום כדי שיקדש אותה בה תוך השלשים יום ונתנו לה תוך השלשים יום לשם קידושין הוי מקודשת בהדיא הנאה שיהיה לו בהנהנו לה :

ב אמרה לו חן מנה לפלוני ואתקדש אני לך ונתנו לו ואמר לה הריאת מקודשת לי בהנאת מתנה זו שאני נותן לפלוני על פיך הוי זו מקודשת ולמדנו זה מדין ערב כלומר מה שצנינו כהורה שערב משהעבר לפלוני דהה"פ אע"פ דלא משי הנאה לזו דערב אפ"ה קא משתעבד הך איתתא נמי אף על גב דלא משי הנאה לידה קא משתעבדה ומקניא נפשה ודוקא שאמר הוא הריאת מקודשת לי כו' כמו שכתבתי אבל אם נתנו סתם לפלוני על פי דבריה שאמרה לו חן ואתקדש אני לך לא עדיף מכנתנה לידה ואמרה היא שאינה אלא קידושי ספק ואם היו סבורים עמה מקודם על עסק קידושה אף על פי שנתנו סתם על פי ציוויה הרי זו מקודשת וכל זה דווקא שהתחילה היא לומר הן מנה לפלוני אבל אם התחיל הוא התלה ואם לא התקדש לו במנה זו ואמרה לו היא תנהו לפלוני אינה מקודשת ועל סימן ל' סעיף ח' ואם אמרה לו הלוה מנה לפלוני ואתקדש אני לך והלוה לפלוני ואמר לה הריאת מקודשת לי בו הוי נמי קידושין מדין ערב כמי במתנה ודוקא שנתן לו הלוה כשעת צמירה כמו שאמרנו אבל אם הרויח זמן מיה על פיה וקדשה בו אינה מקודשת דהא ברין ערב נמי לא משתעבדה בכ"ה דהוי ערב שלא בשעת מתן מעות :

ג אמרה לו חן מנה לפלוני ואתקדש אני לך ונתנו לו ואמר לה אהו פלוני הריאת מקודשת לי בהנאת מתנה זו שאני מקבל בריבונך הרי זו מקודשת מדין ערב שאמרנו ומדין ערב כנעני שיתבאר בסעיף ה' ערב לאו אע"פ דלא משי הנאה לזו משתעבד נפשה הך איתתא נמי אע"פ דלא משי הנאה לידה קא משתעבדה נפשה וכל מ' דמי חסד נפשה וכל מ' דמי ערבה ואי נכרא דקא קני ליה דהוינה מליה קא חסד ממנה אבל הכא הוי נכרא דקא קני להאי איתתא לא קא חסד ולא סידר עבד כנעני שיתבאר בסעיף ה' יוכיח דלא קא חסד ממנה וקא קני נפשה וכל מ' דמי חסד כנעני הך דקא מקני דהיינו בעל העבד שהוא מקנה את העבד לחירות קא קני האי כסף שמקבל בפרונו אבל הכא הך איתתא קא מקני נפשה ולא קני ולא מדי ערב יוכיח דאף על גב דלא קא משי הנאה לידה משתעבד נפשה הנהי איתתא כו' וחזר הקדו כו' לפיכך מקודשת בהו הנאה שיהיה סוף מקיים מצותה וזה מקיימה :

ד אמרה לה הילך סנה ואתקדש אני לך נחבאר בס"מ כ"ז סעיף ט'

ה אמר לה הילך מנה משלי ואתקדשי לפלוני ואמר לה אהו פלוני הריאת מקודשת לי בהנאת זו שנתן לך פלוני כנללי כלומר יש לך הנאה ממני שנתן לך פלוני כנה זה כנללי וכאותה הנאה תהא מקודשת לי בין עשא שליח בין לא עשאו שליח הרי זו מקודשת ואע"פ דממנה לא משלח הוא מקודשת מדין ערב כנעני דנתן ערב כנעני קונה עצמו בכס' ע"י אחרים שאחרים פדיו אותו בממנו והוא קונה עצמו ויוצא בו לחירות ואע"פ דלא חסד איתתא

ככל ענין הכין שהשאלה לו אדעתה לקדש כואת האשה אינן סהרי טמ' בלבו להנו לו באותו ענין שיעל לו ולענין הקידושין שתהא האשה מקודשת בו שאם לא יועיל לשון שאלה שהא בלשון מתנה ע"מ להחזיר כמו שיתבאר :
ו נתנו לו מתנה עם להחזיר והלך וקדש בואשה הרי זו מקודשת דק"ל מתנה עם להחזיר שמה מתנה והרי היא שלו ובשלו קדש ואע"פ שצריך לקיים הנאו ולהחזירו יקדש מן האשה ויחזירו או יחזיר לנותן דמיה :

זא המקדש באיסורי הנאה שהאיסור הוא כולו מדרבנן ואין לו עיקר מן התורה כגון בחמין דרבנן קודם שם בשעה שישית בע"פ שאין כאן שום איסור דאורייתא לא בחמין ולא בזמן הרי זו מקודשת ואע"פ דרבנן אסרום ברא' בין שאין בהם שום איסור מן התורה לא רצו להקל באיסור אשת איש לבשל הקידושין אבל אם יש בהם עיקר מן התורה כגון בחמין דרבנן בשעות דאורייתא דהיינו בע"פ אהר שם שעות או בחמין דאורייתא ושעות דרבנן דהיינו בשעה ששית וחוששין לקידושין וצריכה נש' ואע"פ דלענין ביטול לא אוקמהו ברשותיה כלל כראיתא בהלכות פסח סי' תת"ל ע"פ כ' לענין קידושין החזירו אבל באיסורי הנאה דאוריית' לנמרי דהיינו בחמין נמור בשעות דאורייתא אין בהם כ"ס כלל וכחרס בעלמא חשובין ואינה מקודשת שאין בהן שוה פרומה מן התורה :

כב עברומכר אפילו איסורי הנאה דאורייתא וקדש בדמיהם מקודשת שאין האיסור תופש דמיו והדמים אינה אסורים כדאיהו ה"ס שכתבם לנו יאו לישראל וידע הלוקח שהם אסורים הנאה ואע"פ כן לקח הוה המעות שהנה לפיכך מקודשת אבל אם מכרם לישראל ולא ידע הלוקח שהם איסורי הנאה ולקח המוכר דמיהם וקדש בהן אשה דהוי המכר לא חל ההנה מקח טעות י"ט להסתפק בשעות הללו אם הם כמו נזל בידו והמקדש נגזל אינה מקודשת או אם כהלוואה בידו כיון שהלוקח נתנן לו להוציאם וכשיודע לו חייב לסלם מביתו והוה קידושין נמורין לפיכך היא ספק מקודשת וצריכה נש' וכל זה דווקא בשאר איסורי הנאה דאורייתא אבל אם מכר הישראל ע"ק'ל דאיסור ע"ז תופש דמיה ואפילו מכרה לנוי אינה מקודשת בדמיה דגם דמיה אסורים בהנאה :

כג ככור בזמן הזה מספקין בו אם הוא ממון בעלים או לא לפיכך אם בעלים קדשו בו אשה הרי זו ספק מקודשת אע"פ דק"ל בכל מקום דהפקר כד הפקר מ"ם בקהל שתקנו ועשו תקנה בנייהם וחזיקו גדול שכל מי שיקדש בלא עשויה או כיוצא בזה יהיו הקידושין מופקעים והדמים והיו הפקר וכאלו לא ניתנו והפקירות בכל מיני יפוי לשינוה של הפקר ועסר אחד ועכר וקדש אע"פ דמדינה לא הוה קידושין ה"מ להלכה אבל למעשה לא רצו ההכמ' הראשונים לעשות מעשה להתירה בלא נש' משום חומרת אשה איש וצריכה נש' וכן אנו נוהגין בכל מקום אשה שגדרה הנאה כאיש אה"ל או סתם שגדרה כל מה שיתנולו שלא כפני פלוני ופלוני יתחיל עליה באיסור הנאה ועבר אחד וקדשה אף על פי שקבלתה איתת מקודשת דהוי כאילו קדשה באיסורי הנאה דאורייתא שהרי הנהיגו מל מן התורה כדא שקדשה בתורת כסף אבל אם קדשה בשטר בתורת שטר שיתבאר בע"ה הרי זו מקודשת שאין קידושה השטר אלא הכתב כמו בגט ויטולין לכתוב אותו על איסור' הנאה כמ"ס שיתבאר בע"ה ואין ע"כ כו' איסור הנאה ועל ס"מ ל"ב סעיף א' :

כט שצריך ליתן לה כסף במתנה שלימה ודין המקדש כמשכון או במנה ונמצא חסר או רעובו יסעיפם :

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות קידושין

דאף על גב דמזכירין בוס מתכנתו על השמן שכרובו לכרו וצריך להיות השמן בפני עצמו שיהיה פרוטה ולא נאמר בין שהשמן חשוב כל כך אם אין בשמן שיהיה פרוטה נצרך הבוס עמו שהבוס בשל אצלו דכילי האי אין חשיבות השמן שהיה הבוס בשל אצלו לצרפו עמו לפיכך אם אין בשמן שיהיה פרוטה אינה מקודשת אלא מספק דשמא כיון שהזכיר בוס ואין בשמן שיהיה פרוטה היה דעתו על שניהם אבל אם יש בשמן שיהיה פרוטה אף על פי שאין בוס שיהיה פרוטה היא מקודשת ודאי בטמא אף על פי שהזכיר בוס ויש חלוקין ואומרים במים שאינן חשובים כלל צריך להיות הכלי לכרו שיהיה פרוטה להתקדש בו וכיון צריך שיהיה יין שיהיה פרוטה להתקדש בו שכן דרך לשתות היין ומחזירין הכוס בשמן צו ציו של דגים שעשויים להיות בכלי ימים רבים לצבול בו וצריך הכלי לשומר דעתו על שניהם יחד שאם יש בשניהם יחד שיהיה פרוטה מצטרפין ומתקדשת בשניהם :

היו לו מיני בלעים או מיני מאכל או שאר כל דבר ובאת אשה ואמרה לו תחן לי מעט מאילו ואמר לה אם אתן לך הרה מקודשת ליואברה הונחן לחזרוז מקודשת אבל אם אמרה לו נחן תחן או חן לי לבר או השלך לי גז דברים שעניינים כאלו אמרה לא תשחק עמי בדברים ציל אלא תן לי בלבך אינה מקודשת שהרי נלחה דעתה שאינה רוצה להתקדש וכך אם היה שותה יין וכמה ואמרה הן לי כוס אחד ואמר לה אם אתן לך הרה מקודשת רוב ואמרה השקני השקות את או השקה אינה מקודשת שאין דברים אילו נראין אלא כאילו אמרה השקני לבר ולא תשחק עמי בדבר אחר ואם כשעה שנותנה לאמר הרה מקודשת לי וקבלה מקודשת ואם קבלה בשתיקה רק חזרה ואמרה הן לי או השלך לי וכיוצא בזה אינה מקודשת וכל זה מיידי דווקא שהתחילה היא לומר תן לי מעט כו' אבל אם התחיל הוא לדבר ולומר אם אתן לך תהקדש ליואברה לו כלשון צחוק הן וקבלה ממנו הרי זו ספק מקודשת דשמא בקושט קאמרה כיון שהוא התחיל עמה ענהה על דבריו בקושט אף על פי שאמרה כלשון צחוק :

ל לאיזה מקום צריך ליתן הכסף ודין אם קדשה בככר וכו' יא סעיפים :

א כבר נכתבו פעמים דילפינן מקראי שחצרו של אדם קונה לו ואין כאן מקומו להאריך לפיכך התקדש את האשה בכסף או בשטר אינו צריך שיהיה זה הקידושין לתוך ידה במט אלא כיון שרצה שיתדבק לה קדושה וירקן בין לתוך ידה בין לתוך חיקה או לתוך חצרה או לתוך שדה שלה הרי זו מקודשת דקנתה לה חצירה כאילו נתנה ליה :

ב היתה עומדת ברשות הכלל צריך שיתן הקידושין לתוך ידה או לתוך חיקה אם השאל לה הבעל מקום בהצירו דמי כמו לענין גירושין ועיין לקמן סימן קל"ט סעיף י"א :

ג היתה עומדת ברשות שהיא של שניהם וזרק לה הקידושין מדעתה ולא הגיעו לידה או לחיקה הרי זו מקודשת קידושין ספק שהרי אין ברירה של מיהא המקום שלואו שלה ואפילו אמרה לו הנח קידושי על מקום זה ואולי המקום הוא של שניהם הרי אילו קידושי ספק דשמא לא הקנתה לה :

ד היתה עומדת במיטת או בצווי רשות הרבים וזרקם לתוך ארבע אמותיה מקודשת דבמקומות אילו חקנו חכמים ז"ל שיהיו ארבע אמותיו של אדם קונה לו כמי :

סמנא מידי ונולף מיניה להכא עבר כנעני לאו אע"ג דלא חסר מידי קא קני נפשיה האי נברא נמי אע"ג דלא חסר מידי קא קני להך איתחא :

ז אמר לה ותקדשי לי בדניר נחן לה משכון עד שיהן הדניר אינה מקודשת דמנה אין כאן משכון אין כאן כלומר המנה אינו בכאן גם נפך המשכון לא קנתה אלא שיעבוד יש לה עליו ודבר שאין בו משכ הוא וכמה התקדש וכ"ש אם נחן לה שטר על הדניר אפי' בקיבול קניין שאינה מקודשת דלא קבלה מיניה מידי שיש בה משכ אבל אם אומר לה התקדשי לי בדניר ודרי לך משכון עליו והזכה בנוף המשכון נדד דניר הרי זו מקודשת :

ח אמר לה הרי את מקודשת לי במאה דנירים ונתן לה אפי' דניר אחד וקבלה הרי זו מקודשת מיד והוא ישלים לה השאר שזה נמי שאמר הרי את מקודשת לי בדניר זה על מנת שאתן לך מאתיים ז' שהיא מקודשת לו מעכשיו דהאוס' על מנת כאומר מעכשיו דמי ה"ל ש"על סימן כ"ח סוף סעיף ו' יא דה"ה אם לא חסר אלא דניר אחד או שנמצ' אחר רעיו' א' דכחסר דניר אחד או נמצא אחד רע אינה מקודשת שהיא לא דתתה דעתה אלא על כל המאה ואם לא חסר אלא אחד היא כושה לתובעו ואינה מתקדשת כד"א כשאמר לה במאה דנירים סתם אבל אם פירש ואמר לה הרי את מקודשת לי במאה דנירין אילו והתחיל למנות להן ידה אינה מקודשת עד שישלים לה ואפי' בדניר האחרון שניהם יכולין לחזור זה בזה שכיון שאמר אילו לא היה דעתה להתקדש אלא במאה שאמר לה שהיתה סבורה שהם כולל בידי הילכך אינה מקודשת אלא אם כן אפר לה הדניר החסר והא עליו במלוה ונתרצית היא וכן אם לא מנה לתוך ידה אלא נתן לה הכל בכת אחת לידה וכגאיה היא ונמצא סאה חסר דניר או נמצא אחד מהם דניר של נחשת או רע ולא הכירה בו תחלה וקבלה אינה מקודשת ויכולין לחזור בה ויש אומרים שאפי' חזרה אינה צריכה אלא אינה מקודשת כלל עד שיחזור ויאמר לה אחר כך התקדשי לי בזה והיא שתקה ולא החזירתי שאז הוא ספק קידושין דמספקין כיון ששתקה נתרצית או שמא על דבריו הראשונים היא סומכת ואינה חוששת לדבריו אלה להשיב עליהם ואם יכולה להוציא על ידי החזק הרי זו מקודשת אבל הגא' בהזכר וצריך להחליפו :

ט האומר לאשה התקדשתי בדניר זה ע"מ שאשלים לך מנה והיא אומרת על כנת שהשלים לי מאתיים והלך הוא לביתו והיא לביהה ואחר כך הבעו זה את זה וקדשה ונתן לה דניר שאמר ורובה היא שישלים לה אם האיש תבע את האשה שתקבל הקידושין ועל פי תביעתו קדשה בדניר צריך להשלים כאתיים כרצונה דוראי על דעת כן תבעה להשלים רצונה ואם האשה תבעה את האיש וקדשה על פי תביעתה יעקבו דבריו האיש ואין צריך להשלים אלא מנה כיון שהיא התחילה להבוע ודאי לעשות רצונה התחילה :

י אמר לאשה התקדשי לי בכוס זה והוא של חרס והוא מלא אם היה מלא מים מצטרפין שניהם לשה פרוטה ומתקדשת בשניהם יחד דאף על גב דלא אמר אלא בכוס זה ולא הזכיר מה שכתבו המים בשלים לנבי הכוס ולא הוצרך להזכירם בפירוש ואם היה מלא יין הרי זו מתקדשת בכוס לברו וצריך שיהיה בכוס לברו שיהיה פרוטה שיהיה חשוב בפני עצמו ואינו בשל לנבי הכוס שהיה לצרפו עמו והרי הוא לא קדשה אלא בכוס שהזכיר בדבריו ומכל מקום אינו חייב כל כך שנאמר אף על גב שאמר בכוס דעתו היה על היין שבחוכו לברו ולא על הכוס ותהא מתקדשת בין אם הוא ש"פ ולא הכוס אין חשיבות היין כל כך שבשמיניין הכוס שיהא מחשבהו על היין לברו בזכרון הכוס ואם היה מלא מסן מתקדשת בלשון ולא בכוס שהשמן הוא חשוב ביותר

* לביש חבוצ וארזמן * הלכות קידושין * כג

כמרא מי אמרינן כהיא הנאה דקא מציל לה מיניה נמרא ומקניא נפשה או דילמא אפרה ליה חיובי מחייבת לאצילין וסלקא בתיקו לפיכך הוי ספק מקודשת ושני סעיפים הללו סעיף ט' וסעיף י' א' טיירו דווקא בשחתחיל הוא ואמר לה התקדשתי לי כו' ואמרה לו נתנו על הסלע אינתו לכלב אבל אם התחילה היא ואמרה לו נתן כבר לכלב אתו דינר על הסלע ואתקדש אני לך יש אמרים דינו כמו באמרה הן דינר לפלוני ואתקדש אני לך שנתכאר דינו לעיל סימן כ"ט סעיף ב' יש אמרים ולא דמי כללהם דהתם לא הויא מקודשת אלא מרין ערבדאמינן אף על גב דלא מטיא הנאה לידה מכל פקוס כיון דמטיא הנאה לאיניש אחריני משתעבד הוא הדין נמי ראשה אף על גב דלא מטיא הנאה לידה מקניא נפשה ומקודשת הואיל ומטיא הנאה לאיניש אחרינא אבל הכא דלא מטיא הנאה לשום איניש לא מקניא נפשה ואינה מקודשת וכן הדין ככל מוציא מסון לאיבוד על פי חבירו אף על גב דאמר בהדיא ואחזיב אני לך לאו כלום הוא והוא הדין באשה אם אמרה וזק מנה ליס ואתקדש אני לך אינה מקודשת ויש מחלקין בין סלע וכלב ואומרים דבתנהו על הסלע אפילו אמרה ואתקדש אני לך לאו כלום הוא ולא מדי עבד אפומא אבל בתנהו לכלב אילו אמרה ואתקדש אני לך מקודשת כיון שהוציא כמון על פיה ומקודשת מדין ערב ויש להחמיר בכלות להצריכת נט :

לא שאין מקדשין בפחות משות פרוטה ואם צריך שומא וכו' סעיף א'

א קבלו חכמים זכרונם לברכה שבכל מקום שנאמר כסף כהורה אינו פחות משיה פרוטה לפיכך כסף קידושין נמי דילפינן קיהה מעפרין אינו פחות משיה פרוטה ואין מקדשין אשה בפחות משיה פרוטה ומיהאם קדשת בחפץ סתם אין צריכין לשום אותו תחלה אם הוא שיה פרוטה אם לא אלא אם רוצין שיה פרוטה אחר שקדשו מקודשת דסתמא גם היא סמכה דעתה מתחלה כאין כו פחות משיה פרוטה ומקניא נפשה בשעת הקידושין ולא עוד אלא אפילו אם עמר לה התקדשתי לי בחפץ זה שיה חמשים זוז ונשלה וזא שמו אוהו החלה אם נמצא ארר כך ששוה חמשים זוז אמרינן דסמכה דעתה מתחלה ומקודשת מיהאם לא נמצא ששוה חמשים זוז אינה מקודשת דהא לא נתציתו לה תקדש כפחות מחמשים זוז שאמר :

ב יש אמרים הא דלא בעינן שומא מתחלה דווקא בחפין שטומהו ידוע קצת ואין רגילות לפעות בו כל כך כגון מלבושים וכיוצא בהן אבל אם קדשה כדבר שאין בקי אין בשומחן ופעמים ששועין בהן הרכה כגון אבנים טובות ופרגליות וכיוצא בהן ואמר לה התקדשתי לי באבן זו ששוה חמשים זוז צריך שומא דלא סמכה דעתה ויש שי שאומר שאפילו קדשה באבן סתם ולא אמר לה ששוה חמשים זוז צריכה שומא דשמא שועה היא וסבורה היא שהיא שווה הרבה יותר מאד ולכן נתציתו לו חולת זה לא היתה מתצית לו והוא קידושין מעות ולפיכך נהנו לקדש בסמכות שאין בה אבן ואם קדשה בסמכה שיש בה אבן או כסתם סמכות ונמצא שהוא של נחשת אף על פי שאין דרך לקדש בכך חיישין לקידושין דשמא נהרצית אפילו אינו שוה אלא פרוטה ואפילו אמרו העדים תחת התופה שהוא של זהב ונמצא של נחשת אף על גב דאמר צמיגא לא

כמו שנתבאר בכמה מקומות ואם נשאר הקידושין הוד ארבע אפותיו אינה מקודשת אפילו נכנסה היא לתוך ארבע אמותיו כיון שקדם הוא לתוכם וזה הוא בהם והם שלו :

ה הוי עומדים ברשות הרבים או ברשות שאינה של טניהם ורק לה קידושה קרוב לו אינה מקודשת קרוב לה הרי זו מקודשת מחצה על מחצה או שהיו ספק קרוב לו ספק קרוב לתנאכדו קודם שיגיעו לידה הרי זו ספק מקודשת כיצד הוא קרוב לו וקרוב לה כל שהוא יכול לשמור אותם והיא אינו יכולה זהו קרוב לה שניהם יכולין לשמור אותם או שניהם אינם יכולים לשמור זהו מחצה על מחצה :

ו זרק לה קידושה אפילו להוד חיקה ולא סקלתינהו לידה אלא שתקדש מי שאומר שאינו כלום כיון דלא ארצאי מעיקרא לאיקדושי ליה :

ז אכר לה התקדשתי לך בדינר זה ונשלחו ורקחו ליס כפניו אולאור אולכל דבר האכור שם אינה מקודשת דאמרינן כיון שהיא חייבת לשלם לו ודאי נשלחו לשם קידושין ולא נהא דקא עבדה הכי שזרקתו סכרה אוכדיקה להא נכרא או רהנא הוא איל לא לא אמרינן הכי שאין דרך לעשות כן והזיקה סוכתה שלא נהרצית לו ששום הכי זרקתהו אף על פי שהיבת לשלם ואין צריך לומר אם זרקתי כפניו למקום שאינו אכר שאינה חייבת לשלם שהזיקה כוכחת שאינה חפצה בקידושו ועיין לקמן סימן ס"ב סעיף א' :

ח אמר לה התקדשתי לך כמנה ואמרה לו תנייהו לאבא או לאביך או לפלוני ונתנו להם אף על פי שאמר לה בשעה שנתן להם הרי את מקודשת לי במנה שאני נוהן להם אינה מקודשת ולא דמי להא דאמרינן לעיל סימן כ"ט סעיף ב' הן מנה לפלוני ואתקדשתי לך ומקודשת מדין ערב דהתם אינה קאמרה ליה מעיקרא ונתן על פיה והויא כמו ערב אבל הכא אירו קאמר מעיקרא ואמרינן הויא משטה בו להשיב על דבריו לומר הן מעותיך לאתרים אני איני רוצה בהם אבל אם אמרה תנהו לאבא או לאביך או לפלוני שיקבלם לי הרי זו מקודשת מיד כנתניהו להם בשליחותה אפילו לא חזר ואמר לה כשעת נתינה להם הרי את מקודשת לי במנה זו שאני נוהן להם מקודשת דהוי כאילו קבלם היא בשתיקה דאמרינן הואיל ודבר עמה בתחלה מעפיקי קידושה וקבלם בשתיקה והויא מקודשת :

ט אמר לה התקדשתי לך במנה ואמרה לו הניחהו על הסלע אינה מקודשת ואם היה הסלע שלה מקודשת פסוס דהוי לה הצירה וחצירו שם אדם קונה והרי היא כמו שקבלתו לפיכך אם היה הסלע של שניהם הרי היא ספק מקודשת ויש אמרים דהוי טעמא דמקודשת בסלע שלה פסוס דסמכה דעתה יותר כשהסלע שלה לפיכך סבירא ליה דדווקא כגון שייחדה לו הסלע כגון שאמדה לו הן על סלע זה אף על סלע שלי כלומר בסלע זה סמכה דעתי ונתצית אבל אם אמרה הן על הסלע סתם אפילו נתן על סלע שלה אינה מקודשת דהוי כאילו אמרה ליה איני חפצה בקידושך השליכהו על הסלע :

י התקדשתי לך בכרך זה ואמרה לו תנהו לכלב לעני פלוני אינה מקודשת אפילו בעני המושל עליה לפרנסו פסוס דיכולה לסימר ליה כי היכי דמחייבנא ביה צנא מתייבת ביה את :

יא התקדשתי לך בכרך זה ואמרה לו תנהו לכלב זה אם היה הכלב שלה הרי זו מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ואם היה הכלב רץ אתריה לנשבה ואמרה קן כבעיאלן

* לבוש הבוץ וארגמן הלכות קידושין *

פרושה דמיד שנמרה הויבורהקנם לה כולם בהורת קידושין ובשםסקלת הראשונה לא באה לידה בתורת מלוה אלא בהורת קידושין וכי אכלה מידה קאכלה לפיכך אם יש בכולן שוה פרושה אפילו אכלה ראשונה ראשונה מקודשת יש אמרים דהוא הדין כי אמר בזו ובזו בזו אם נמר כל דבריו קודם שקבלה אותן כולן מצטרפות אפילו אכלה ראשונה ראשונה ויש חורקין ואוקרים אף על גב שנמר כל דבריו קודם שקבלה אותה ואכלה אותה ראשונה ראשונה אינם מצטרפות כיון שחלקן בדבור או כזו ולא אמר כאילו :

ז מבעיא לן בגמרא אמר לה חציין בחצי פרושה וחציין בחצי פרושה מהו כיון דאמר ליה חצי פרושה פסקה ולא הווי קידושין שאין כאן אלא חצי פרושה או דילמא מונה והולך הוא ומצטרפין יחד והרי היא מקודשת אם המצא לומר מונה והולך הוא חציין בפרושה וחציין בפרושה מהו כיון דאמר לה בפרושה פסקה למילתיה ולא קידש אלא חצייה ואינה מקודשת או דילמא כל ביומיה מונה והולך הוא חציין בפרושה היום וחציין בפרושה למחר מהו כיון דאמר לה למחר פסקה ואינה מקודשת לחצייה או דילמא הכי קאמר לה קידושין נתחלו מהאידינא ומגמר לא נגמרו עד למחר גמי חציין בפרושה מהו מיניכא הכא ודאי כהד זימנא קאמר לה או דילמא אין אשה מתקדשת לחציין כלל דאשה אמר רחמנא ולא חצי אשה ונשאר כולן נתיקו ועבדינן לחומרא דהוה ספק מקודשת / עוד מבעיא לן בגמרא שתי בנותיו לשני בני בפרושה כהו בהר נוהג ומקבל אזלינן והאיכא סמינא ומקודשת או דילמא בתר דידור אזלינן והא לויכא ממונא ואינה מקודשת שלא יגיע פרושה לכל אחת בתך ופרתך בפרושה מהו מי אמרינן בתך בחצי בפרושה ופרתך בחצי פרושה קאמר ואינה מקודשת או דילמא בתך בפרושה ופרתך במשיכה קאמר ומקודשת / בתך וקרקעך בפרושה מהו בתך בחצי פרושה וקרקעך בחצי פרושה ואינה מקודשת או דילמא בתך בפרושה וקרקעך בחזקה קאמר ומקודשת גם כל אילו נשארנן בתיקו ועבדינן לחומרא והווי ספק מקודשה :

ח האומר לאשה התקדשי לי לחצי הרי זו מקודשת דהוי כאילו אמר לה הרי את אשתי ואי בעינא למינסב עוד אחת נסיבנא שהרי האיש יכול לישא כמה נשים אבל אם אמר לה חציין מקודשת לי אינה מקודשת שהרי אין אשה אחת ראוייה לטניס בזמן אחד ולמי שירר החצי האחד לפיכך אינה מקודשת דיקח איש אשה בתוב דאף על גב דאיש אפי' חצי איש אשה שלימה בעינן :

ט כבר אמרנו דאם קדשה במיני מאכל או בחפץ שאינו שוה פרושה בכאן הווי ספק מקודשת שם שות פרושה במקום אחר אבל אם קדשה בכסף בפחות משות פרושה אינה מקודשת כלל דכסף מיקץ קיין / ואם קדשה בכסף בפחות משוה פרושה אף על פי ששלח לה סבלנות אחר כך אין הוסישין ששלח לה אותן סבלנות / לשם קידושין אלא אמרינן ארעת קידושין הראשונים שולח ואינה מקודשת כלל אבל אם קדשה בכסף בפחות משוה פרושה ואחר כך בא עליה סהם כפני עדים רצה לומר שיחד עמה בפני עדים דהן הן עדי יחוד הן עדי ביאה וצריכה נש דכיון דאדם יודע שאין אשה מתקדשת בפחות משוה פרושה אמרינן נמר ובעל לשם קידושין דאין אדם עושה בעילתו בפני עדים בעילת זנות והוא הדין קטן שקידש ונהגדל אצלה צריכה נש דאף על גב דקידושין קטן אינן כלום / אמרינן כשהנהגדל בעל לשם קידושין דאין אדם עושה בעילת זנות ורוקא כבי האי גוונא שכל אדם יודע שאין קידושין

לא הווי מקודשת אפילו הכי יש להחמיר לענין מעשה ולפיכך נוהגין תחת החופה לשאול לעדים אם הטבעת שוה פרושה כדי שתשמע הכלה ותרע שאין מקדשה רק בראה פרושה גם נוהגין לכסות פני הכלות הצנועות ואינן רואות במה מקדשין אותן מפני שאינן מקפידות בשיווי הקידושין ודעתן להתרצות אפי' לא יהיה שוה אלא פרושה :

י קדש אותה באוכל או בבלי וקוצא בו דבר ששוה בבאן פחות מפרושה הרי זו ספק מקודשת דשמא דבר זה שוה פרושה במקום אחר ויש אמרים שאם קידוש כתבשיל או ברוק שאינו מתקיים כיוצא בהם אם לא היה שוה פרושה באותו מקום אינה מקודשת כלל שהרי דבר זה אינו יכול להגיע למקום אחר עד שיפסיד ויאכר ולא יהיה שוה פרושה לא בכאן ולא במקום אחר :

י הא דאמרינן שהיא מקודשת מספק שמא דבר זה שפ' במקום אחר היינו שצריכה נש מזה לקתירה לעלמא אבל אם רוצה לקיימה צריכה קידושין אחרים ואם קדשה אחר קידושין גמריין קודם שגירטה הראשון יגדש ראשון ונושא השני אבל לא יגדש שני וישא ראשון הכיון שיצא הקול שקדשה הראשון ואחר כך קדשה השני יאמרו שהראשון יגדשה ונשאה השני ונירשה השני וחזרה ונשאה הראשון ונמצא זה מחזיר גרושתו מן הנישואין וכל זה דווקא שלא בא עליה השני קודם גירושו הראשון אבל אם בא עליה השני קודם גירושי הראשון הרי נאסרה לראשון כדון אשת איש שזינתה וכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל ועל סימין מ' סעיף ה' ט' אמרים שאם ילדה משני קודם שגירטה הראשון הולך כגון דסבירא ליה הא דחושטין שמא הוא שוה פרושה במקום אחר ושוינן לה ספק מקודשת אינו אלא מדרבנן שגזרו במקום שאינו שוה פרושה משום מקום שהוא שוה פרושה דחששו שמא יש כאן אחר מאנשי אותו המקום ששוה שם פרושה ואם יראו שאין אנו חושטין לקידושין אלה בכאן אף במקומו לא יהוש להם אבל מן התורה אין בהם חשש קידושין כלל אפילו בירוע שהוא שוה פרושה במקום אחר שאין להקדש אלא מקומו ושעתו דאשה לא מקני נפשה בפחות משוה פרושה במקומה לפיכך אף אם החמינו לחציין אותה נש כמו שאמרנו לא החמירו לפסול הולך :

י האומר לאשה התקדשי לי בחמרה זו התקדשי לי בחמרה זו התקדשי לי בחמרה זו אם יש כאחת מהן שוה פרושה הרי זו מקודשת ואף אין כאחת מהן לכדה שוה פרושה אף על פי שיש בכולן שוה פרושה אינה מקודשת כיון שהזכיר בכל אחת בפני עצמה התקדשי לא היתה כונתו לקדשה בצירוף כולן יחד אלא כאחת מהן והרי היא אינה שוה פרושה והווי ספק מקודשת דשמא אחת היא שוה פרושה במקום אחר אבל אם אמר לה התקדשי לי בזו ובזו ובזו טלן מצטרפות ואם יש בכולן יחד שוה פרושה הרי זו מקודשת ואם היתה אוכלת ראשונה קודם שבאה השנייה לידה וכן השנייה קודם השלישית אותן שאכלה כבר אינן מצטרפות לזו שקיימת שאותן שאכלה נעשו כמלוה גבה שלא חלו הקידושין עד שיגמור דבריו ונקצא שלא קבלתן בתורת קידושין והווי לחו כמלתא וכבר אמרנו שאין קידושין במלוה ואם יש בנשואות שוה פרושה מקודשת דהל' כמלוה ופרושה דדעתה אפגומה :

י והא דאמרינן דאוכלת ראשונה דאין מצטרפות לפרושה דווקא בדאמר לה כזו ובזו ובזו ולא גמרי קידושין ולא נקנו לה עד נתינת האחרונה שהיא נמר דזיבורי וכבר היו הראשונות מלוה אבל אם אמר לה התקדשו לי באילו ואכלה אותה ראשונה ראשונה גם אותה שאכלה מצטרפות לשוה

* **לבוש הבוץ ואדגמן** * **הלכות קידושין** * כד

לה אם הוא כהן יש אומרים והוא דמסינן רביאיה אינה עושח
 נישאין הני מיילי לטמא עליה בבית חמיני שאין כהן אלא
 ביאה אבל אם כנסה לביתו ובא עליה הויא הכיאה והכנסה
 כמו קידושין והופה והבליאה נוספת ביה שיהיה לטמא
 ליהודא ולטמא להוכן אם קידש בתהלה ואחר כך בא
 עליה לשם נישאין בלא חופה הויא הכיאה אחר הקידושין
 כמו חופה אחר הקידושין לעשייתה נשואה :

ב סתם המקדש בביאה דעתו שלא הלא מקודשת לו על
 נמר ביאה לפיכך אם קודם שנצטר הביאה קבלת
 קידושין מאחר מקודשת לשני אבל אם הערה בה ופירש מיד
 הדינילה דעתו שאין דעתו על נמר ביאה או שאמר מהחלה
 שדעתו לקנות אותה בהעראה קנה מיד דילפינן קיהה
 דקידושין מקיהה דערויה ובעדות קיימא לן דמהחייב מיד
 בהעראה כמו שכתבנו לעיל סימן כ' סעיף א' אף קידושין
 קונה בהעראה יש אומרים דפניו הבא על הפניה בפני
 ערים חוששין שמא כיון לשם קידושין משום חוקה שאין
 אדם עושח בעילתו בעילה זנות אבל אם כבר הוחזק לזנות
 או שיט לו אשה אחרת לא חיישינן ויש מקילין בכל עניין
 ועל סי' קס"ו וקנ"ו סעיף ב' ולעיל סימן ט"ו סעיף י' :

לד **ברכת האיוסין ואם צריך עשרה וכו'**
סעיפים :

א כמו שמברכין ברכת ההגנין על כל דבר הנאה שמצא
 לידו קודם שנהנה כמו שנתבאר בלבוש ההבלת סימן
 ר"ג כן מברכין חחלה על ברכה הנהנין על האשה שנהארסת
 לו בין קדשה על ידי עצמו בין קדש ע"י שליחו ואם קדשה
 על ידי עצמו הוא עצמו מברך ואם קדשה ע"י שליח השליח
 מברך במקומו כיון שהוא עושה שליחות הקידושין ואינו
 נהנין שאחר מברך מאי מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך
 העולם אקבו על הערויה ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו
 את הנשואות על ידי חופה וקידושין ברוך אתה ה' מקדש עמו
 ישראל על ידי חופה וקידושין פירש הברכה ואסר לנו את
 הארוסות וצונו לומר אפילו הארוסות שאסרנו לנו אסירות
 לארוסיהם מורכגן שגזרו על ייחוד של פנוייה ואפילו היא
 ארוסה לו לא התירוה לו עד עתה כנס עמו
 לחופה ואף על פי שאינו אסורות אלא מברכין אסר
 קדשנו במצותיו וצונו בראשיתו כנר הנובה ואחר כך
 מסיימין והתיר לנו את הנשואות וצונו לומר נשתינו
 הנשואות לנו התיר לנו על ידי חופה וקידושין וחוסמין
 בברכה כדון כל ברכה ארובה ומה שמקיימין לומר חופה
 קודם קידושין היינו פירושו חופה וקידושין שקדשו להויש
 מפרשים שהגירסה היא חופה בקידושין בבית אלא בפני
 שהדייקנים קורין לבית היא רפה מפני שהיא סמוכה להם
 שהיא מאותיות אה"ו ומרפות בג"ד כפרת טעו הסופרים
 וקראוהו כיו"ו כתב ר"א ש"ל יש מקשין על נוסח ברכה
 זו למה אין מברכין אשר קדשנו במצותנו וצונו לקדש את
 האשה ועוד היבן מצונו ברכה כזאת שמברכין על מה
 שאסר לנו הקדש בלוד הוא והלא אין אנו מברכין שאסר
 לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחיט ועוד מה ענין להזכיר
 עדות בבא ועוד מה לנו להזכיר חופה ככאן כיון שמברכין
 ברכת ארוסין בבית הארוסין בלא חופה ונראה לי כי ברכת
 זו אינה ברכה לעשויה המצוה כי פריה ורביה היינו קיום
 המצוה ואם לקח אדם פילגש וקיים פריה ורביה אינה
 מחייב לקדש אשה וכן הנשוא זקנה איילנות ארעקיה וכן
 סריס חמה שנסא מברכין ברכת חתנים ואין חוב במצוה
 זו שאין בה קיום מצוה פריה ורביה והולך לא נחלקה ברכה
 במצוה זו ואף כנשוא אשה לשם פריה ורביה כיון שאיפשר
 לקיים

קידושין כפחות משה פרוטה וכן כל אדם יודע דאין קידושין
 קצו כלום ולכן בעל לשם קידושין אבל במקום דאיכא
 למנוע צריך קידושין אחרים ולא אמרינן ולשם קידושין בעל
 כמו שנתבאר סימן זה סעיף ד' :

לב **כיצד האשה מתקדשת בשטר וכו'**
סעיפים :

א כבר כתבתי בסימן כ"ו סעיף ד' דלפינן מקרא דאשת
 מתקדשת בשטר כיצד כותב לה על הגייר או על
 החרס אף על פי שאין בו טוה פרוטה הויא את מקודשת לי
 או אחד מסאר לטוהת הקידושין הנזכרים ונמנו לה בפני
 עדים וצריך לכתוב אותו לשם האשה המתקדשת ואם
 שלא לשמה אינה מקודשת כמו בנט דאיתקט הויא ליציא
 ואינו נחבו אלא לדעת דאף על נב דנטלא בעינן מרעחא
 היינו משום דנט איתא אפילו בעל מחדא אבל קידושין אינו
 יכול לקדשה בעל כרחה אלא מרעחא נס כתיבת השטר
 צריך להיות מרעחא דהלוי מקשינן הויא ליציאה מה יציאה
 בעינן דעת מקנה דהיינו חבלעל שהוא מקנה את האשה
 שתהיה פטורה מסנו דבי נמי נבי קידושין בעינן דעת מקנה
 דהיינו האשה שהיא מקנה עצמה לו בקידושין על ידי שטר
 זה ואיכא מאן דאמר בנבא שחולק על זה ואוכר דלא
 בעינן מרעחא דלקשינן הויא לגמרי ליציאה מה נט אין
 צריך לדעתה אף הויא אין צריך הכתיבה לדעתה ולא איתכר'
 הילכתא כמאן לפיכך אם כתבו שלא לדעתה וקידשה בו
 הויא ספק מקודשת :

ב אם קדשה בשטר שפסול להתקדשו בו כתרח שטר
 סימן את הנייר אסיטו בו טוה פרוטה הויא מקודשת
 ואם אין בו טוה פרוטה הויא ספק מקודשת דשמא טוה
 פרוטה במקום אחר :

ג ואם היא קטנה או נערה ושקדשה בשטר ע"י אביה
 כותב בתך מקודשת לי :

ד ויש מי שאומר שצריך שיזכיר סמות האישה והאשה
 בשטר קידושין כשם שצריך להזכיר בגט כתבו על
 דבר המחובר לקרקע פסול כמו בנט ואם כתבו על איסורי
 אטאה יש אומרים שהוא פסול ויש מכשירין שעיקר הוא
 היתב ועל סימן קכ"ד סעיף א' בנטי ואין צריך לכתוב
 זמן בשטר קידושין וטעם שצריכין לכתוב זמן כנט
 שיתבאר לקמן סימן קכ"ד סעיף א' לא שייך בקידושין נתן
 לה שטר קדושין ואמר לה על מנת שגזיר שלי אינה
 מקודשת שואלוהיח בלא גייר פרוחות באור ואינה כלום
 על סימן קמ"ג סעיף א' כתבך בכתב ידו מקודשת מספק
 ועל סימן קצ"ג סעיף א' :

לב **כיצד האשה מתקדשת בביאה וכו'**
סעיפים :

א בביאה כצד שמוצה להתירח עמה לשם ביאה אומר
 לה בפני עדים הויא את מקודשת לי בביאה זו או אחר
 שסאר לשונות הקידושין הנזכרים ומתייחד עמה בפני עדים
 דקיימא לן הן הן ערי ייחוד הן הן קרי ביאה וכו' עליה בין
 ברכה בין שלא ברכה והויא מקודשת שלא ברכה נס
 כן בכלל ובעלה הוא דכתיב מטכבי אשה שלי מטכבות יש
 באשה היינו ברכה ושלא ברכה והוקטו להדי דשתיהן
 קונות מידו אף על נכטבא עליה לשם קידושין אינה
 נשואה אלא בארוסה לכל דבר שאינו יורשה ואינו מטמא

ומסנינן אמר קרא ויצאה מקיש תויה לציאה מה יציאה עושה שליח אף הויה נמי עושה שליח לפיכך יכול האיט לעשות שליח לקדש לו אשה כין אשה סתם כלומר איזה שירצה השליח בין אשה פלונית כלומר שיאמר לו קדש לי את אשה פלונית וילך השליח ויתן לה הקידושין ויאמר לה השליח הריאת מקודשת לפלוני אבל אם איפשר לו לקדש בעצמו אסור לקדשה על ידי שליח אלא אם כן מכירה שמה אחר כך ימצא בה דבר מנונה ותחננה עליו וישנאנה והכהוב אומר ואהבת לרעך כמוך וסבל מקום אף על פי שמכירה מצוה הוא שיקדשה בעצמו אם איפשר והא קידושין מצוה היא ומוכב שעשה המצוה בנפשו משיעשה על ידי שליח :

ב והשליח נעשה עד דלא גרע כאיסר דעלמא שהרי הוא יודע האמת ואמרו שאינו נוגע בעדות לפיכך אם עשה שני שליחים לקדש לו אשה הן הג שליחו והן הנעדרו ואין צריך עדים אחרים במה דברים אמורים כשאין שם כפירת סמון אלא כפיות קידושין כגון שקדשה בשטר או אפילו בכסף והיא מודה שקבלתה אלא שאומרת שלא קבלתה לטעם קידושין אלא לטעם פקדון והשליחים מעידים שקבלתה לטעם קידושין נאמנים אבל אם יש שם כפירת סמון שהיא אומרת שמעולם לא קבלה מהם טעם כסף או שטר טעם כוונה פרושה אינם נאמנים דהא נוגעים הם בעדות שאם היא לא קבלה מהם כלום צריכים הם להחזיר המעות לבעל ששלחם או צריכים ליטבע שנתנו לה והרי נוגעים הם בעדות ואינם נאמנים אבל קדושי ספק מצא הוי דשמה הם קושטא קאמרי והרי זוספק מקודשת לה צריכה נט ולגבי המסון ישבעו השליחים היסת שנתנו לה ועשו שליחותו ואם היא מודה בקידושין אלא שהם אמורים קדשנה בכל המנה ששלחת עמנו והיא אומרת לא קדש אותי אלא בפרושה ישבעו הם היסת שנתנו לה המנה אבל היא אינה צריכה ליטבע כלל שהרי אפי' לדברים השליחים מה שנתנו לה הכל הוא שלה דהא הם אמרי שנתנו לה כל המנה כתור קידושין והם שלה

ג וכיון שנטש קידושין הוקשו להדדי הוקשו גם כן לענין דין שליחות לפיכך כשהאיש מכנה שליח לקדש לו אשה אין צריך לעשות מינוי השליח בפני עדים רק אם השליח המשלח מודים בפני עדים טוה שולחו והוא קבל עליו השליחות סני אבל כשהאשה ממנה שליח לקבל קידושה צריך שהיא המינוי בפני עדים ושעמא נתבאר גבי נט כסי' קמ"א סעיף ט' ויא' ויא' טעם כשליחו האיש צריך עדי' ואם אין עדים ברבר והמשלח כנפר ואומר שלא עשו שליח יש אמורים דהוי ספק מקדושת דשמה האבה עם השליח ששלחו ויא' שאינה מקודשת כלל דאפילו אהל' שהאמת עם השליח כיון שנעשה שלא בעדים אין ממש בשליחות דכסם שהקידושין צריכים עדים דאין דבר שבערוה פחות משנים דולפינן דבר דבר מספון כך שליחו הקידושין צריכים עדים לא שנט שליחות רדיה לא שנט שליחות דירה ואם אין עדי קידושין בפנינו והאשה והשליח אמורים נתקדשה כראוי וכפני עדים ע"י השליח הרי היא מקודשת לו ואינה צריכה קידושין אחרים מכל מקום אם קבלה קידושין מאחר חוששין דקידושיו עד שיבאו עדים ויעידו בקידושין השליח שאין דבר שבערוה פחות משנים וחזקה שלי' עושה שליחותה לא נאמרה אלא לחומרה ולא לקולא :

ד יש מי שאמר שאפילו לא מינוהו שליח בעדים בין האיש בין האשה שהרי זוספק מקדושת ולא עוד אלא אפי' לא מינוהו כהריא שליח אלא שנילה דעתו שהוא חפץ באשה פלונית ולא לשדכה לו והלך השוכן וקדשה לו בשלו בלא מינוי שליחו' הבעל הרי זוספק דמסתמ' ניתא ליה ונמר ומקני ליה ע"י האשמה שנתן לה כמו שכתב בפע' הסמוך ה יט

לקיים מצות פריה ורביה בלא קידושין ולא דמי לסחיטה שאינו מחוייב לסחוט ולאכול ואפילו הכי כשהוא סוחט לאכול מברך דהתם אי אפשר לו לאכול בלא שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פריה ורביה בלא קידושין ועוד התם אפקיה קרא בשלשן ציווי דכתיב וזכחת ואכלת אבל הכא כתי' בייקח איש וגמר ועוד דבקרשים אי אפשר בלא שחיטה הלכך סברין על כל שחיטה ושחיטה וזכרנה זו ניהקנית לתה שבת להקדוש ברוך הוא אשר קידשנו במצוותיו והבדילנו מן העמים וצונו לקדש אשה המותרת לנו ולא אחת מן העריות והזכירו בו איסור ארוסות והותר נשואות בחופה ובקידושין שלא ישעה אדם לומר שהברכה של קידושין נתקנה להתירה לו לכך הזכירו חופה לומר דווקא ברכת חופה היא המתרת הכלה ולהבי נמי הקדומו חופה לקידושין לומר והתיר לנו את הנשואות ע"י חופה שאחר ברכת הקידושין עכל :

ב ונהגו להסריר ברכה זו על כוס של יין כיון שהיא ברכה של שמחה ומברך על היין תחלה ואחר כך מברך ברכה זו ואם אין שם יין נוטל שכר ואם גם שכראין שם מברך אותה בפני עצמה :

ג ואחר שינמור הברכה יקדש ואם קדש ולא כרך לא יברך אותה אתר הקידושין דהוי ברכה לבטלה דמה שנעשה כבר נעשה ועל מה יברך כמו שהוא הדין ככל ברכות המצות שמברכין עליהם עובר לעשייתן ויש שכתבו שצריך לברך אחר הקידושין דלמא הדרה בה האשה והוי ברכה לבטלה ועוד שכל המצות לפי שזמירין עשוי המצוה בפירוש מברך עליה עובר לעשייתן שידעו הכל שרוצה לעשות אותה המצוה אבל כאן כגון שאין מברכין אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקדש אשה שהוא עשיית המצוה אלא סתמה מקדש עמו ישראל בחופה ובקידושין אין צריך לברך עובר לעשייתן ונהגו עכשו לברך ברכה זו שהיא ברכת אירוסין כשעה הניסואין תחת החופה אלא שנוהגין ברוב המקומות לברך אותה קודם שקדש ופה ק' פונא מברכין אותה אתר שקדש ואם קדש אשה מזמן ארוך אם לא בירך בשעת קידושין חזרין ומקדשין בשעת חופה כדי שיהיו הקידושין סמוך לברכה ואין זו ברכה לבטלה שהרי לא נגמר היתר הייחוד אלא על ידי החופה ואם בירך כבר משעת קידושין אף על פי שחחר ומקדש תחת החופה יברכו תחת החופה בלא שם אלא אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו על הכרית כו' וכן ראוי לנהוג :

ד ברכת אירוסין צריכים עשרה לכתחלה כמו שמצינו בכוזעו שלקח עשרה אנשים וגומר אף על גב דלענין קידושין אין צריכים אלא שנים שקדש בפניהם שאין דבר שבערוה פחות משנים וגם סני בשנים אפי' כדעכר לענין ברכה צריכים עשרה לכתחלה :

לח דיני שליחות לקידושין וכו' סעיפים :

א גבי גירושין הויבולשחה מביחו ודרשו חכמים זל' מדלא כתיב וגירשה מביחו וכתיב ושלחה בא' ללמדנו שהאיש עושה שליח להוציא גט לאשתו ומדכתיב ושלחה בה' ולא כתיב ושלח בלא הא' בא' ללמדנו שהאשה עושה שליח לקבל גטה מיר בעלה דקיי ביה ושלחה בקמץ תחת השין ובלא ספי' הא' ואחר כך כתיב עוד פעם אחרת בפרשת הנש ושלחה מביחו וקטי' לן שני פעמים למה לי בא' לרבות שנים השליח עושה שליח וכן שליח אפילו עד מאה שליחים ומקשינן במרא אטכחן בגירושין בקידושין מגל' וכי תימא דילפינן מגירושין איכא למיפרד מה לגירושין שכן ישנה בעל כרחיה הילכך איתנהו נמי על ידי שליח

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות קידושין * כה

שטעה דיש שפחמיר להצריכה נט :

ואם לא רצתה האשה להתקדש למשלח וקדשה הסליח לעצמו אינו נקרא רמאות ולא אמרינן היה לו להודיע למשלח החלה שיכול לומר שהיו סתיירא כמא בתוך כך יבא איש אחר ויקדשה ממאם איפשר להודיעו החלה ויודיעו להוציא עצמו מחסד רמאות :

יא העושה שליח לקדש לו אשה סתם ומת השליח ואינו יודע אם קדשה לו אשה או לא קדשה הרי זה בחזקת שקידש שחזקה שלוח עושה שליחותו והואיל ואין ידועה איזו אשה קדש לו הרי זה אסור בכל הנשים שבבעולם שיש להן קרובות שהן ערוה עמה כגון שיש לה אם אב בת או אחות וכיוצא בהן שאם תאמר ישא את זו שמת השליח קדש לו אמה או בתה או אחותה החוספות הקשו אם כן כל הנשים שבבעולם יאסרו כמא השלי' הזה קדשה לזה טלחיו ואם תאמר שהן נאמנות לומר לא נתקדשו אם כן הכי נמיהא המשלח מותר בכל הנשים שאומרת קרובות שלהן לא נתקדשנו לו ותירצו ודאי כל הנשים נאמנות לומר לא נתקדשנו אבל הכא לא אמרום על זה המשלח אלא משום קנס שעשה שלא כהוגן לפיכך אסור בכל אילו ומותר א באשה שאין לה קרובות כמאלו היתה לה קרובה כגון אם או אחות וכיוצא בהן והיתה הקרובה אשת איש בשעה שעשה את השליח ונתגרשה או נחאלמנה אף על פי שנתגרשה או נחאלמנה קודם שמת השליח הרי זה מותר בזואין אומרים שמת קידש השליח את קרובתה אחר שנתגרשה או נחאלמנה מפני שלא היתה ראויה לקדש בשעה שעשה זה את השליח שאין אדם עושה שליח לקדש לו אלא אשה שהיה הוא יכול לקדשה בשעה שעשה השליחות אבל על אשה שאינו יכול לקדשה בשעה עשה השליחות לא חל השליחות דהוי כמי שמקנה רכב שלא בא לעולם וכן אם באו הקרובות ואמרו לא נתקדשנו ועמדו ונשאו מותר באשה זו דהא ודאי לא נתקדשו הקרובות שהרי נשאו אנשים וכולי האי לא קנסוהו יס אומרים דהוא הדין נמי אפילו לא אמר לקדש אשה סתם אלא צוה לקדש אשה פלונית ומת השליח קנסוהו ונאכרי מיד בקרובות אותה פלונית מעם חזקה שלוח אותה שליחתו ויש חולקין בזה דקולי האי לא קנסו דלמא לא יעשה אדם שליח לקדש אשה ידועה :

יב אמר לשליח קדש לי אשה פלונית והלך הוא בעצמו וקדש את אמה או בתה או אחותה ואין ידוע עליו מהן נתקדשה ראשונה שתיהן צריכות נט ואסוחות עליו משום ספק ערוה :

יג עשה שליח וכשל השליחות קודם הקידושין הרי הוא בטל ואין בקידושין שאתר קדש ואם אין ידוע אם בטל השליחות קודם הקידושין או אחר הקידושין הרי זה ספק מקדשה :

יד אין לבטל השליחות אלא בפני השליח עצמו או משום תקלת העיגון שאם יבטל שלא בפניו שמת אחר שיבטל ולא ידע השליח שיבטל יד קדשה ולא יהיה כמש בקידושין והיא חסובה שהיא מקדשת שלא תדע שבהטל השליחות ותשב ותתקדש או משום חשש כמורות דסמא ידעו הקידושין ליה קודם שיבטל והיא השמע שכשל השליחות ומבורה שיבטל קודם לכן ותנשא כלא נט ואהי ליה מסורות מה שאין כן כשיבטל בפני השליח סידע אם קדש קודם לכן או אחריו כן פיהו אם בטל שלא בפניו כמבטל :
טו העושה שליח לקדש לו אשה והלך וקדשה השליח אדם לעצמי קדשתי והאשה אסור לראשון ששלחו נתקדשתי אם לא עשה השליחות בערו' שהרי השליח אסור בקרובות' דהוא סוף' להו אנפשיה תתיב דאיסור' והיא מותר בקרובות ואף

ה ישי מי שאומר שאם האב הרצה דברים לפני הבן שהאב רוצה לקדש לו אשה פלונית ושחק הבן והלך האב וקידשה הרי זו מקודשת ומחמת כסופה דאב שתיק ועשאו שליח לקדש לו אבל באיניש אחריו כהג' היו ספק מקודשת דסמא לא נתרצה ומאי דשתיק משום דלא חש לדיבורו :
ו הכל כשרים לשליחות זו דקידושין חזק מחרש שופה וקטן לפי שאינם בט דעת והגוי לפי שאינו בן ברית והעבר לפי שאינו בתורת קידושין כבר אמרנו דילפינן מקרא דשליח עושה שליח מיהו' דזוקא את מסב'לו השליח הראשון לשני אותה הקידושין סמסר לו הבעל דומיא דנט שמסר לו הגט שמסר לו הבעל אבל אם לא מסר לו הבעל קידושין לראשון רק צוה לו לקדשה בכל כסף שירצה אע"פ שהוא יכול לקדשה בשלו ואינו צריך שיתן לו המשלח דבר כמו בנט היינו משום שכשהוא נותן לה דבר לסם קידושין פצויו המשלח הוא מקנה אותו הדבר למשלח על ידי האשה והאשה זוכה בו בשכילו חכתה כו נט לעצמה סן המשלח וטקנית כזאת עצמה למשלח אבל שיעשה השליח הזה שליח שני שיעשה כן כולי האי הו' פילי ומילי לא ממסרין לשליח ו' דבכל ענין אין שליח ראשון עושה שליח שני אפילו כשנותן לו הקידושין ששלח תבעל דהו' מילי ומילי לא ממסר לשליח ואע"פ דנבי נט ק' שליח עושה שליח ולא הוי סולי משום מסירת הגט וה' דאיכא מסירת הטבעת לא דמי דנבי נט בעל ברתך לא הו' מילי שהרי השליח יכול לגרשה בעל כרחה כמו הבעל אבל שליח קידושין אם לא תאבה האשה אינה מוקדשת הולך הו' להו מילי כתב בכתב לחבירו ישראל ע"גו שסמנה אותו להיות שלוחו לקדש לו אשה י' א' שדינו כמו בנט שיתכאר לקסן בסומן קמ'א סעיף לה בע' הו' דנבי קידושין לבע' הו' מוקדשת מדאורייתא כיון שיכול לעשות שליח שיקדש לו ואין צריך לתת לו שום דבר אלא דברים בעלמא אין הגוי עושה כלום אלא מעשה קוף בעלמא מה שאין כן בגט שאי אפשר לו לגרשה אפילו ע"י ישראל אלא ע"י שישלח לו הגט כתוב ואם כתב לו הכתב ע"גו חשיביר גוי באמצע השליח ואף על גב דלא עביר אלא מעשה קוף :

האומר לשליח קדש לי אשה במקום פלוני וקדש במקום אחר אינה מקודשת וכן בכל מה שישנה כגון שאמר לו לקדש סתם וקדשה על הנאי או שאמר לו לקדשה על הנאי וקדשה סתם או ששינה בתנאי וכל כיוצא בזה אינה מקודשת כיון ששינה בשליחותה ולא שולחיה הוא ועל סמך קמ'א :

ה ואם אמר לו קדשה לי והרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר הרי את מקודשת שלשן זה אינו מטמע דקפיד אלא מראה מקום הוא לו :

ט העושה שליח לקדש לו אשה פלונית והלך השליח וקדשה לעצמו הרי זה מנהג רמאות אבל מה שעשה עשוי ומקודשת לו והוא שלא קדשה במעו' דעתו לו המשלח שאם קדשה במעו' שנתן לו המשלח תולתו גזל ואין מקדשין בגזל כמ' שנתכאר לעיל ואם קדשה במעו' שלו מקדשה אפילו אמר לה תחלה פלוני שלחני לקדשך לו וכשעת נתינת הקידושין אמר לה הרי את מקודשת לי מקודש' לו לשליח ולא אמרינן לעולם קדשה למשלח והא דאמר לי לעשות שליחותי לקדשך למי ששלחני קאמר וההא מקודשת לראשון לא אמרינן הכי אלא מקודשת לשני ודוקא ששמעה האשה וקב'נה יפה קודם קבלת הקידושין שאמר הרי את מקודשת לי שאם לא כן אדעתא דמה שאמר לה בתחלה לקדשה לפלוני קבלה הקידושין אבל אם שעה השליח ונכסהה לו לומר את מקודשת לפלוני אמר לי אין כאן בית פיתוח מקדש בשעות לא הוי מקדש ונאמן השליח לומר

* לבוש הבוץ וארגמן הלכות קידושין *

קידושין מאחר ואין ידוע איזה מהם קדמו אסורה לשניהם וצריכה נש משניהם ואם רצו אחד נוהג נש ואחד כונס אכל צריך לקדשה קידושי שניים אחר גירושי השני שהרי איפשר שקידושי אותו שיגרש קדמו לקידושי כונס ולא חלו קידושי כונס הילכך צריך לחזור ולקדשה אחר גירושי האחר במה דברים אמורים ברחוקי אבל אם קדשה השליח לא בקדשה היא בעצמה לבן או לאת שניהם נותנין נש ואסור לשניהם שהרי סמך היא ערוה על השני :

ח אשה נעשית שליח לחברתה לקבל לה קידושין אע"פ שכשעת אותן הקידושין נעשית לה צרה כגון שמקדש לשתייהן כבת אחת שתייהן מקוהות ולא מבעיא אם עשתה שליח בפירוש והיא נתרצית להיות שלוחה אלא אפילו לא נתרצית לה הוא בפירוש להיות שלוחה אלא כשאמר לה חבירתה קבלי קידושין בשביל שנינו היא שהקה ולא אמרה הן אלא קבלה בטחם אפי' הכי אמרינן בשביל שתייהן קבליה ולא אמרינן הואיל ואשה לא ניהא לה בצרה וזו תעש צרתה ע"י קידושין אילו לא קבלה הקידושין לשם שתייהן אלא אמרי' כיון ששחקה קבלה בעד שתייהן ושתייהן מקודשות :

ט אשה שנעשית שליח לקבל קידושין לחבירתה ולאחר שנתן הקידושין לידה תוך כדי דיבור אמר לה ואת נמי אוכנס את וכו' צא בזה שתייהן מקודשות אבל אם לא אמר לה אלא ואת הרי חבירתה מקודשת וזו שקבלה הקידושין היא ספק מקודשת דיש לתפסק בלשון זה אם כוונתו לומר ואת נטיהא מקודשת או שמא לא כיון עבשיו לקדשה אלא כיון לראות מה בלבה וכו' אמר לה ואת מה תאמרי בדבר זה תרצי נכ להתקדש לי או לא ודרי עדיין לא קדשה אלא שואל לפיכך היא בספק מקודשת :

י יש מי שאומר אף על גב דהא יכול להיות שליח לבת בוגרת לקבל לה קידושין אינו יכול לעשו שליח לאדם אחר לקדש לו את בתו בוגרת והשעם גזירה שמא יבא לן שבקבלתו הקידושין מהקדשת היא דומיא דקטנה ויש חולקי' ואמרים שיכול לעשות נכ שליח לאחרים לקדש אותה : ולא עוד אלא אפילו אם קבל ראב קידושין לבתו בוגרת והיא לא עשאתו שליח ישמי שאומר שצריכה נש מספק דחיישין שמא נתרצית היא בקבלתו אם האש' עושה שליח לקבל קידושין מיד שליח בעל' הוי הדין כמו נבי גשועל סי' קמ"א סעיף א' :

לד בלדיני קידושי קטנה וכו' כז סעיפים :

א בצמה העבריה היוצאת מרשות אדוניה כסימני נערות כתיב ויצאה חנם אין כסף ודקרו חז"ל לומר דהאי אינ כסף יהיר הוא דמני הנה בויצאה חנם אין כסף למה לי וירוש' בו דהק אין כסף לארזן זה בשלש צדאות ממנו שהרי היוצאת ממנו חנם אבל יש ארון אחר כשיוצאת מרשותו יש לו כסף וכמו זה הוא האב שכשיוצאת קצת מרשותו לרשות בעל דהיינו בשמקדשה שיוצאה לרשות אב לרשות בעל לענין הפרת נדרים שאביה ובעלה מפריז נדריה כדילפינן מקראי האב מקבל אותו כסף הקידושין ומקשינן ואימא הכסף הוא לדידה והכי דוק מינה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת אבל הוא לדידה ומהרצין מסתברא דכיקא ממעט קרא יציאה דכוותה קממעט פ"י כי קממעט יציאת ארוסין מדין יציאת אמה העבריה וכו' למ"ר כז' אין כסף אבל ביציאת ארוסין יש כסף יציאה דכוותה קממעט יציאת ארוסין דומיה דיציאת אמה קממעט מדין אמה ולמימר דיש כסף בה ומה יציאת אמה העבריה אין כסף לארזן א' דנפקא מרשותיה קאמר קרא אף מעוט דיש כסף דקא רייק דיציאת ארוסין יש כסף למי שיוצאה ממנו קאמר והיינו

ואף על פי שהשליח אומר שהיא אשתו לאו כל כמיני' לאסור אותם עליהם וכן האשה אומרת שנתקדשה לראשון אסורה בקרוביו והיא שוויהו אנפשה חתיכה דאישוד' והמשלח מותר בקרובותיה שהרי השליח מסייע להתירן והיא לאו כל כמיניה לאושרן עליו ויש חולקין ואמרים שהמשלח אסור גם כן בקרובותיה כיון שמורה בשליחות חוששין שמא עשה שליחותו ואם הוחזק השליח בעדים הרי זו מקודשת לראשון ואסור בקרובותיה דחזקה שליח עשה שליחותו אף על גב דהוא עומד וצוח אף על פי שמיני שליח בפני עדים חזרתי משליחותי ולעצמי קדשתי אינו נאמן למפרע ואמרינן עבשיו הוא שחזר בו מיהו אע"פ כן השני אסור בקרובותיה דהא הואמר שהיא מקודשת לו ושוי לכל קרובותיה אנפשה חתיכה דאיסורא ואם האשה אומרת אני יודעת למי נתקדשתי אם למשלח אם לשליח אם לא הוחזק השליח בעדים הרי זו מקודשת לשני ומסתמא לא נתרצית האשה לראשון שהרי אינו כאן וגם השליחות אינו מוחזק בעדים ושם יכפור הראשון לפיכך כשאומרת אני יודע אמרינן דעתה שנתצית לשני אבל אם הוחזק השליח בעדים היא סומכת על השליחות לפיכך אם אמרה אני יודעת חוששין שמא לא נתרצית אלא לראשון מכל מקום כיון שהראשון אינו בפניה והשני הוא בכאן המדבר עמה הוא אומר כרי שקדשה לו חוששין אף לשני ויר שניהם טוין בה ושניהם נוהגים נש ואם רצו אחד נוהג נש ואחד כונס וצריך לקדשה קידושין שניים דשם קידושי שני קידושין הילכך צריך הוא לקדשה שנית אחר גירוש האחד שליח שאמר קדשתי למשלח והיא אומרת לא קדשתי כלל המשלח אסור בקרובותיה על פי השליח שהרי האמינו עליו :

לז בלדיני שליחות לאשה ובולב סעי'

א האשה יכולה נכ לעשות שליח לקבל קידושה כדילפינן מקרא לעיל ומצוה היא שתתקדש היא ע"י עצמה אם תוכל כמו שכתבנו נבי הבעל אבל איסורא ליכא אם לא תקבל בעצמה דגבי דירה ליכא למיחש שמא הראה בו דבר מגונה ויתננה עליה מדחיישין לגבי דאיש לעיל דאשה בכל דהו ניהא לה דאמרי טכ למיהב טן דו מלמיתל ארמלא ואם עשתה שליח לקבל בקידושה אומר האש' לשליח בשנותן לו הקידושין הרי פלונית ששלחה אותך מקודשת לי והשליח אומר קדשתי לך ואם אומר הן ליואפי' אם שתק אם היו עסוקים באותו עניין ונתן לשליח ולא פירש ולא אמר דבר דיוואש מקדשה בשטר אינו כותבו אלא מדעת השליח ויש מי שאומר דלא סני מדעת שליח אלא צריך לכותבו מדעת' כמו כנס דכענין דעת מקנה שהיא האשה נבי קידושין :

ב וכן בכל הדברים של הקידושין דין האיש עם השליח כדירהאיש עם האטה :

ג אמרה לשליח קבל הקידושין במקום פלוני הוי קפידא ואם קבל' הוא במקום אחר או בכל דבר שיטנה בשליחותה אנה מקודשת :

ד אמרה לו הרי במקום פלוני וקבלם הוא במקום אחר מקודשת שמהא מקום דהו לו :

ה אם שליח עושה שליח במקום אחר על סי' לה סעי' ו' :

ו מי שקדש ע"י שליח לא קדש פעם אחרת בשעה הופה שלא להוציא לעז על קידושין הראשונים שיאמרו אין בקידושי שליח כל' על סוף סימן לד' חז"ל ובישלה השליחו' קודם שקיבל הקידושין הרי הוא כשל ואינה מקודשת ואם אין ידוע אם בשלה השליחות קודם קבלת הקידושין אם לא הרי זו ספק מקודשת :

ז אם קבל שלוחה קידושין מאחד והיא בעצמה קבלה

לדעתה והיא קדשה עצמה שלא לדע' אביה ונמצאו לה סימני בוגרת הוי נמי ספק וצריכה נט' משניהם:

ז כשם שיכול האב לקדשה כך יכול לקדשה על ידי שליחו ושלוחו כמיהו או על ידי עצמה שיאמר לה צאי וקבלי קידושך ואף על גב דקיימא לן אין שליחות לקטן כי אמרינן אין שליחות לקטן הני טילי לזכות לאחר בשליחותו אבל בכאן שהיא זוכה לעצמה בשליחות אביה מהניא שליחותה לעצמה כאילו קבל אביה קידושין בשבילה וצריך שיאמר לה כן בפני עדים שהרי שליח קבלה צריך עדים כמו שנתבאר לעיל סימן ל' סעיף ג' ואם נלוו וידוע לכל שהאב מכין אותה לחופה ולקבל קידושה באמור לה בפני עדים דמי ואין חילוק בין נערה לקטנה וכן עיקר אבל יש חולקין וצ"ע ואומרים דאין בת קטנה יכולה לקבל קידושה אלא האב בעצמו צריך לקבלם וכדי להוציא אדם את עצמו מפלוגתא יחזיק האב יד הקטנה בשעה שתקבל הקידושין או יעמוד אצלה כשתקבלן דהוי כאילו קבלן מעצמו והכי עדיף שפי שהרי יש אומרים שאסור לקדש בתו קטנה כמו שיתבאר בסמוך וכשם קדש הקטנה ואביה עומד אצלה אם ירצה אמר לה הרי את מקודשת לי ואם יאמר בהך מקודשת לי הוי קידושין דהרי הוא במקום אביה עומדת אף על גב שנתון לה הקידושין הרי מכה אביה חלוין הקידושין והוא עומד אצלה והוי כאילו מדבר עמו ואם מקדשה בשטר כותב בשטר בהך מקודשת לי ובשעה שנתון לה אומר לה הרי את מקודשת לי ואם שינה מדברים האלה אפילו הכי הויא מקודשת וכששולחין הבנות הקטנות לפקום אחר ואין האב אצלן כשמתקבלת קידושה הויא להכניסה לחופה ולקידושין הוי כאילו מחזיק בידה בשעת קבלה מכל מקום אומר לה הרי את מקודשת לי כיון שאין האב כאן מי יאמר בהך נל' :

ח ומצוה שלא יקדש אדם בתו כשהיא קטנה עד שתגדל ותאמר בפלוגתי אני רוצה דשמיא לכשתגדל לא תתרחצו בו ואף על גב דאמרינן דניחא לה בכל דהו דשב למיחב טן דו מלמיהב ארמלו ההם הוא כגדולה דכיון דשוויה שליח מדעתא סברה וקבלה ולא חיישינן לאימלוכי אבל בקטנה דשי'א מדעתה איכא למיחש שמא לכשתגדל לא תתרחצו בו יש אומרים מה שנוהגין בזמן הזה לקדש בנותינו בשעת קטנות משום שאין בנלות ואין לנו המיד סיפוק כדי צרכי נדוניא לכך משיאין אותה בעוד יש לאל ידם ועוד אנו עתה מתי מעט ואין מוצאין חנני' זיווג הגון לכך מקדימין ההגון קודם זכה וכן נוהגין :

ט האב שנתן רשות לשלוחו לקדש בתו והלך הוא וקדשה לאחר ושלוחו קדשה לאחר אינו מהם שקודם לקדש הוי קידושין ולא אמרינן כיון שנתן רשות לשליח ולא ביטל שליחותו שוב אין לו כח לקדשה לאחר ואם אין ידוע אינו מהם שקדם אסורה לשניהם וצריכה נט' משניהם ואם רצו אחד מנר'ש ואחד כונס :

י וכן אי שוי שליח אחרתא ולא בשליח לשליח ראשון כפי' ואזל כל חד מיניהו וקדיש בעיא נט' שתרנוויהו ולא אמרי' ביטל שליחות הראשון :

יא קטנה או נערה שקדשה עצמה או נישאת שלא לדעת אביה אינו בלום כמו שכבר כתבנו שהתורה זכתה את האב לקבל קידושה וקידושי עצמה אינן כלום ואפילו מיאון אינה צריכה ואפי' שדכה אביה תחלה לזה ואפילו נתרצה האב בפירוש אחר הקידושין ויש אומרים שאם נתרצה האב כששם' הוי קידושין משעת שמעוה אפילו אם לא שידך ואפי' אם לא נתרצה מיד כששפע אלא שתק ולא מיחה ואחר כך נתרצה אמרי' סופו מוכיח עלתחלו שבלבו נתרצה מיד והוי קידושין אפילו משעת שמיעה

נדוניא אב ומדכתיב נכי מוציא שם רע את כהן נתיי לאיש דזהו דמסמך שיכול להת אומה אפילו למנוול ולמכה טחין ש"ס שיכול לקדשה אפילו שלא מדעתה כל זמן שהיא קטנה וכו' כשהיא נערה דקרא ויצאה חנם דמיניה דייקנן דיש כסף לאזון אחר ביוצאה מארונה בסימני נערות קמירי ואפילו הכי יש כסף קידושה לאביה כל טבן בקטנותה וכן הוא זכאי מן התורה במעשה ודיה בין בקטנותה בין כשהיא נערה בקטנת דהשתא זבוני מזון לה דכתיב כי יסבור איש בתו לאמה מישה ידיה מבעיא וכשהיא נערה נמי דכתיב בהו לאמה דוקשה בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לאדוניה אף בת מישה ידיה לאביה ועל כרחך הקישה לנערה אתא דאי לקטנה לא איצטרך דהשתא זבוני מזון לה מעשה ידיה מבעיא אלא הקיטא לרבות אפילו נערה אהא שיבא א' עש' ידיה של אביה וכן זכאי בכחובתה אם נתאלמנה או נתגרשה מן הארוסין וזכאין במציאתה מדרבנן שתיקנו לה משום איכה דכיון דאינו חייב כמזונותיה ואי אמת' מציאותה שלה איכא איבה ולא זין לה תו' בכל אילו הוא זוכה עד שתיבגר לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שתולר עד שתיבגר ואפילו היתה חרשת או שושה וקדשה האב הרי היא אשה איש לכל דבר וכן יכול לקדשה בשטר ובביאה דכתיב והיתה הוקשו דאיות להרדי אבל לביאה אינו יכול למסור לקדשה עד שהיא כת' שלש שנים ויום אחד אבל פחות מכאן אם מסרה אביה לקידושי ביאה אינה מקודשת לביאה אנה ביאה יש אומרים שאין קידושין חופשין לנפל שאינו בכלל אשה כל זמן שהוא נפל ואם קבל אביו בו קידושין והלך המקדש וקדש אחר את אחותו צריכה נט' :

ב בלתי הכה אין לאביה עוד רשות בה והרי היא כשאר כל הנשים שאין מתקדשת אלא לדעתה על' סימן קס"ט סעיף י'א וסימן קנ"ה סעיף טו' מי מעיד עליה שהיא בוגרת :

ג וכן אם השיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה כחיי אביה הרי היא ברשות עצמה אף על פי שעדיין היא קטנה דכיון שגשאת יצאה מרשות אביה לנמרי ושוכן אין לאביה רשות בה לעולם אבל אם קדשה ולא השיאה ונתאלמנה או נתגרשה כמה פעמים מן הארוסין קודם שתיבגר הרי לא יצא מרשותו לנמרי שהרי הוא ובעלה מפירין נדריה לפיכך כשמתלק ממנה יד בעלה חוזרת לנמרי לרשות אביה :

ד ואם נתקדשה קודם שתיבגר שלא לדעת אביה אינה מקודשת :

ה קים להו להכמים ז"ל שאין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים כלומר משהביאה סימן נערות אינה שורה להיות בוגרת יאלצ' ששה חדשים ולא יותר ופעמים שהוא ממחרת לבגור וסימניה נכריס בדדיה כדתנן במסכת נרה משל משלו חכמים באשה פנה ביחול וצמל ופירושו עיין במסנה פרק יוצא דופן כנמרא שם ואם יבאו הסימנים תוך הששה חדשים יש אומרים שיטלה דין בוגרת ויש אומרים שעדיין דין נערה יש לה לפיכך אם קדשה אביה בבקר והיא קדשה עצמה בערב ושניהם ביום שנשלמו בו הששה חדשים של ישי הנערות וברקנות לדעת אם היא בוגרת ויצאה מרשות האב להיות קידושה קידושין ומציאנה בוגרת בו ביום מצויקין אותה בחזקה בוגרת מהבקר שכל היום הזה היא בחזקת שחביא וקידושי האב אינן כלום יש מי שאומר אפילו אינה מכחיטתו לומר שבאו הסימנים בבקר ויש מי שאומר דדוקא מכחיטתו שאומרת ברי לי שהייתי בוגר' בבקר אבל באינה מכחיטתו הרי היא לשניהם ספק מקודשת וצריכה נט' משניהם :

ו ואם בתוך הששה חדשים של נערות קדשה אביה שלא

הלכות קידושין

לבוש הבוץ וארזמן

זאמר סתם כחך מקודשת לי ולא פירוש איזו אפילו היו עוסקי בעסק השידוכין הראשונים לא אמרינן סהמא המטורכת קידש רבסמא דעתו על האחרת היתה וסתיהן בספק קידושין וכל אחת אסורה לו משום ספק אחות אשתו וסתיהן צריכות גט מסנו ואפילו חזו בו הוך כד ריבור ופירש כחך פלונית אני מקדש אינו מועיל לקידושין סתפשימי מיר על המקודשת ואיך תועיל חזרתו אפילו הוך כדי ריבור אינו מועיל וגם אינו נאמן לומר מחלה היתה לדעת על זו לברה ואפילו סוכת שכן הוא האמת שכן הית' דעתו אין מחטבתו סכפלת ריבורו ודרכיו שכלב אינם דכריס וכיון ששינה לשגנו מלשון העולם המכורים קידושיהם מסמך דבריו שכוונתו היתה על זה צותיהן והיו קידושין שלא גמסרו לכיאה סמפין אותו לגרש שתייהן :

אז מי שיש לו שתי בתות בנות משתי נשים שנסאן זו אחר שמתה זו וכולן כרשיתו לקדש' זכונן שכולן קטנות או גערות או שכולן בוגרות ונתנו לורשות לקדשן ואמר למקדש בטעת הקידושין קדשתי לי את כתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או נדולה שבקטנות אם קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן גדולה שבקטנות כולן מותרת חוץ מן הגדולה שבגדולות דמסתמא כיון שאמר כתי הגדולה סתם לגדולה שבגדולות קמטין ולא כחות איניש נפשיה לספיקא להזכיר סתם גדולה סתם אם לא גדולה שכולן שאם ישתבח הדבר שלא יאה כספק :

ית וכי אם אמרלו קדשתי לך את כתי הקטנה ואיני יודע אם קטנה שבקטנות או קטנה שבגדולות אם גדולה שבקטנות שהיא קטנה מן הקטנה שבגדולות כולן מותרת חוץ מקטנה שבקטנות כיון שהזכיר סתם קטנה ודאי לה קמטין מטעמא דלא מחות איניש נפשית לספיקא מ' :

ט מי שיש לו חמשה בנים ועשו כולם את אביהם שליח לקדש להם נשים ואמר אבי הבנים למי שיש לו חמשה בנות אחת מכנותיך מקודשת לאחד סכני וקבל האב הקידושין ולא פירש איזה מן הבנות מקודשת לאיזה מן הבנים כל אחת צריכה נש מכל האחים דאיל וכולם נתנו רשות לאביהם לקדש להם מה אחד מהם כל אחת צריכה ארבע נשים מן הארבע אחין הנשאים ותליצה מאחד מהם לפשו אותה מן הבית הזה ואז סתה נפשך מותרת לשוק שאם המקדש חי הרי נפטר נש ואם מת אחר נפטר בתליצה :

ך החורה האמינתו את האב לאסור את כתי הקטנה או נערה על כל העולם כשיאמר קדשתי שואמר את כתי נתתי לאיש הרי מיד שיאמר לאיש אסרה על כל העולם שהרי אין אני יודעין למי וכשאמר אחר כך הות הרי חזרה והאמינתו נס כן להחירה לזה לפיכך האב שאמר בעוד כתי קטנה או נערה קדשתי את כתי קטנה ואיני יודע למי אפירה לכל העולם עד שיאמר נודע לי למי קדשתי ואפילו לא נודע לו ער שכנה דהא דכתיב נתתי פירוש שיאמר כן בעודה קטנה אף על פי שעכשיו כשהיא גדולה יאמר הזה י' יש אומרים שאם החתן עמד בפניו החילה ולא הזכירו ואחר כך אמר שמכירו אינו נאמן :

כא בא אחר ואמר בפני האב אני קדשתי ואין האב מכחיש אלא שאומר אני יודע נאמן ומותרת לו אפילו לכונסה ולא חציף איניש לשימר לנבי האב שקבל הקידושין מסנו אם לא יתא אמת דמירתת דילמא סבדיה ליה ויאמר ידענא דלאו את יהבת לי קידושין ואף על גב שאין דבר שבגערות פחות משנים הנימילי להוציאה מחזקתה אבל זה שמעיה בחזקתה שהיא מקודשת אלא שנתקדשה

אפילו נתקבלו המעות קודם ששיעה ויש אומרים דאם נתאכלו המעות קודם ששיעה לא הוה קידושין בין שלשעה סתהלין הקידושין אין המעות בעולם כמה התקדש כמה דברים אומרים כשלא ביהת' היא או אביה קודם שנתרצה אבל אם חזרה בה וסיתת' היא או אביה קודם שנתרצה לא הוה קידושין אפילו חזר ונתרצה האב אחר כך דכבר בטלו הקידושין לנמרי קודם שנתרצה :

כ קטנה שקדשה עצמה למי שגלה האב דעתו שהיה חפץ לקדשה לו חיישינן שמא נתרצה האב והוה קידושין :

ג נתקדשה לדעת אביה ונסאת טלא לרעתו בין שאביה באן בין שהלך אינם נישאין ואם מהה אינו יורשה וזאינו מסמא לה' ויש אומרים דהוה הדין אם מת האב קודם שנשאת ונסאת :

יד קטנה שהלך אביה למדינת הים וחשואה אחיה ואמה הוה קידושין דרבנן דתקנו רבנן גישואין לקטנה כי ליתיה לאב כי היכי דלא ינהגו בה סנהגה הפקר וצריכה מיאן אם רוצה לצאת מבעלה ואם לא מיאנה אפילו כי אתי אביה לא בעיא קידושין אחרים ויש אומרים שאינן קידושין ואפילו מיאן אינה צריכה דלא תקנו רבנן גישואין לקטנה אלא כשמת האב אבל בחייו אפילו הלך למדינת הים לא תקמו ומכל מקום אין לאוסרה עליו משום דתיחשב כפנויה ועומדה אצלו בזנות כיון שברך קידושין ונישואין היא אצלו ואפילו בא האב ומיחה והיא רוצה לישאר אצלו אין לאוסרה עליו ואין כיאהו ביאה זנות ויכול לעכבה אצלת' עד שתגדיל ויגמרו קידושיה אלא שאם קדשה האב לאחר קודם שתגדיל צריכה נש משניהם ויש להחמיר כסכרא הראשונה ויש מחמירין עוד לומר דבל שאביה במדינת הים אפילו קדשה הקטנה את עצמה חיישינן שמא אם שמע האב הוה מתרצה והוה ספק מקודשת' מעשה באחד שגרש את אשתו ופסק עמה שהיא תמפל בכנותיו לזונן ולגדלן ולהשיאן וכן עשתה והשיאה בגותיה בעודן קטנות וכא האב וסיחה כ בגיטואי בנותיו הקטנות ופסקו רבנן שהיא ציוה להשיאן ולהגדילן מה שעשתה עשוי ואינו יכול למחות שהרי שליח שוויה וזבלבד שצות כן בפני עדים דשליח קבלה צריך עדים כמו שנתבאר לעיל סימן לה סעיף ג' אבל אם אמר שהיא בח בידה להשיאן כשהן גדולות והיא העיאתן בקטנותן אין במעשה בלום ויכול למחות שהרי שינתה משליחותה ואינה בזה שלוחו :

טו המקדש כחו סתם או שאמר לו אחת מכנותיך מקודשת לי אין הבוגרת בכלל ואפילו עשאתה הבוגרת שליח ולא מבעיא אם עשאתה שליח ולא אמרה שיהא כסף הקידושין שלו רפשיטא דלא שביק איניש מידו דאית ליה הנאה שינה דהא קידושין קטנה שלו ועביר מידו דאית ליה הנאה שינה אלא אפילו אמרה לו לקבל קידושיה והכסף יהא שלו אפילו הני אין הבוגרת בכלל דלא שביק איניש סצוה דרמיא עליה זעבד סצוה דלא רמיא עליה וכתו קטנה רמיא עליה להשיאה וספק דאית עליו מדבר קבלה דכתיב ואת בנותיכם חנו לאנשים דבקטנה מיירי שיש כירו ליהנה למי שירצה אבל בוגרת לא רמיא עליה אלא שליח בעלמא הנה ודווקא דשוותיה שליח לקבל קידושין סתם ולא אמרה לו קבל קידושין מפלוני זה והוא הלך וקבלם סתם אבל אם אמרה לו מפלוני מפהמא כי קביל מיניה ארעתה דידת כלחור הוא דקביל מכל מ קום אל סכרע סילתא לאפוקי השארות בלא נש אלא היא וכל הקטנות והנערות מקודשת מספק דשאר הבוגרת אינן בכלל :

טז מי שיש לו שתי בנות אפילו שתייהן קטנות ושידך את אחת מהן לראובן ואחר זמן קבל האב מסנו קידושין

* לביש הבין וארגמן * הדבת קידושין בן

א המקדש על תנאי עם נהקיים התנאי מקודשת ושם לא נהקיים התנאי אינה מקודשת בין שהיה התנאי כראוי בין שהיה מהאשה הראויה אינו יכול לקדשה אלא לרצונה :

ב ובלכר שידא התנאי כהלכתו אבל אם אינו כהלכתו אינו בלום והקידושין קידושין אף על פי שלא נהקיים התנאי ביער כל הנאי צריך להיות בו ארבע דברים ואילו הן שיתיה כפול ושיהיה הין שלו קודם ללאו ושיהיה התנאי קודם למעשה ושיהיה התנאי דבר שאיפשר לקיימו ואם הסר התנאי אחד מכל אילו הרי התנאי בטל וכאילו אין שם תנאי כלל אלא היה מקודשת מיד כאילו לא התנה כלל שכל הארבע דברים שאמרנו שצריכין להיות כתנאי מצינו בהנאי שכתוב בהורה ושמע מינה שכל התנאי צריך להיות כן דכתיב בתנאי שהתנה משה רבינו עליו השלום עם בני נד ובני ראובן ויאמר משה אליהם אם יעברו בני נד ובני ראובן אהבם ונזכר כל חלון ונזכר ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחוזיה ואם לא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו בתוככם ונזכר והכי פירושו צריך המתנה שיכפוול דבריו ויאמר אם תעשה כך וכך אתן לך כך וכך ואם לא תעשה כך וכך לא אתן לך כך וכך כמו שאמר משה אם יעברו ונזכר ואם לא יעברו ונזכר מדהוצרך משה לחזור ולומר ואם לא יעברו ונזכר שמע מינה דאי לא כפל דבריו היתה מתנתו קיימת ונחלין ארץ הגלעד ואפילו לא יעברו את הירדן אף על פי שאמר כבר אם יעברו ונתתם לית לן מכלל הן אחיה שומע לאו ושמענין נמי דבעינן ההן קודם ללאו מדלא אמר תחלה אם לא יעברו אל תהנו ואם יעברו ונתתם אלא הקדים ההן שמע מינה שצריך להיות קודם ושמענין נמי דבעינן הנאי קודם למעשה מדלא אמר הנו לרם אם יעברו משמע דאי אמר הכי לא הוה התנאי ומכיל מעשה המתנה דקדמה ושיהיה התנאי דבר שאיפשר לקיימו כגון הכא שאמר על מנת שיעברו חלוצים ונזכר והיה זה בידם לקיימו אבל אם התנה דבר שאי אפשר לקיימו כגון שאמר על מנת שתעלה לרקיע וכי האי גוונא אין משמע בתנאי והמעשה קיים אף על פי שאינו מקיים התנאי שכיון שאי אפשר בידו לעשותו לא כיון להתנאי אלא להפליג בדברים בעלמא ואם הזכיר הלאו קודם להן ואחר שהזכיר ההן חזר והזכיר הלאו אחר ההן הוי תנאי כאילו הזכיר ההן לברו קודם הלאו דלא גרעי במה שהזכיר ראשונה גם כן על פי הכללים האלה האומר לאשה אם תהנו לי פנה הרי את מקודשת לי בדבר זה ואם לא תחני לי לא תהיי מקודשת זה הוא התנאי בכל הלבנות לפיכך אם נתנה לו מנה מקודשת לא נתנה לו מנה אינה מקודשת אבל אם אמר לה הרי את מקודשת לי אם תהנו לי מנה ואם לא תחני לי מנה לא תהיי מקודשת אינו תנאי שררי דקדים המעשה דהיינו הרי את מקודשת קודם לתנאי אף על פי שלא נתן הקידושין לידה עד שהשלים לרכר כל תנאו והרי המעשה קיים והיא מקודשת אף על פי שלא קיימה התנאי וכך אם לא כפל התנאי אלא אמר אם תהנו לי מנה תהיי מקודשת ולא כפל לומר ואם לא תחני לי לא תהיי מקודשת או שהקדים הלאו קודם להן שאמר אם לא תחני לי מנה לא תהיי מקודשת ואם תחני לי מנה תהיי מקודשת בכל אילו לא הוי תנאי והקידושין חלון אף על פי שלא יקיימו התנאי וכך תנאי שאי אפשר לקיימו כגון אם תעלי לרקיע או תעבורי הים כנגליך תהא מקודשת לי ואם לאו לא תהא מקודשת לי אינו תנאי שלא כיון אלא להפליג בדברים כלומר כדי להקניטה בעלמא הוא מרחקה וזוהי אותה בדברים אבל אם התנה על דבר שאיפשר לקיימו

שנתקדשה לו נאמן וכשכונסה אינו צריך לחזור ולקדשה אבל אם האב מכחישו אינו נאמן אפילו להצריכה נש ממנו שהרי התורה האמינהו לאב :

בב באו שנים וכל אחד אומר אני קדשתי שניהם נוחנים נש ואם רצו אחד נותן נש ואחד כונס וכשכונסה צריך לחזור לקדשה הואיל ונתגרשה לאחר :

בג בא אחד וכנסה ואחר כך בא אחר ואמר אני קדשתייה אינו נאמן לאוסרה עליו ויש אומרים אפילו לא כנסה ממש אלא כיון שהגיריה ליכנס בכנסה דמי ואין אחר יכול לחזור ולאסרה עליו :

כד אשה שאמרה קדשתי את עצמי ואיני יודעת לפי ובה אחד ואמר אני קדשתיך נאמן ליתן לה נש להתירה לעלמא אבל לא לכונסה דלא דמי להא אפריגין בסעיף כ"א נבי אב שאמר קדשתי את כתי ואיני יודע לפי ובה אחד ואמר בפניו אני קדשתיך דנאמן אפילו לכונסה והתם וודאי מרתה דאב יכחיש ליה ולא יחפה עליו אבל האשה כיון שאינה יודעת לפי נהקשה לא מרתה שידוע הוא שהיא תחפה עליו וחרצה בו והכחיש אחר כך את כל הבא לומר אני הא שקדשתיך לפיכך אין מתירין אותה להכניסה לו דשמיא יצרו תקפונס היא חרגילנו לה כרי שיגרשה אחר כך ויתירה לכל העולם אבל ליתן לה נש האמינהו להתירה לכל העולם דלמה לו ליתן לה נש להתירה לכל העולם אם אין האמת אמת ואחר שגרשה אף על פי שמתירין אותה לפניה והיא מתרת לכל אדם אסורה היא לזה לפי שאם היתה מותרת לו אחר הנש יש לחוש לקנוייה שמה בתחלה לא נתן הנש אלא כדי להכניסה אחר כך מחמת שיצרו תקפו ואם עבר וכנסה אפילו קודם הנש אין כווציאין אותה מידו מספק ואם יש לו עד אחד המסייעו ואומר שהוא קדשה מותרת לו אפילו לכתחלה לכונסה :

כה לא האמינתה התורה את האב על בתי שיוכל לאוסרה אלא בקידושין שיכול לומר קדשתייה דכתיב את בתי נתתי לאיש והרי היא אסורה ממילא על כל העולם אבל לאוסרה על הבריות מחמת שאר אסורין כגון שיאמר עליה שהיא גרושה או שבה היתה כדי לאוסרה על הכהנים לא האמינהו התורה ממה דברים אמרים שהיתה מיוחדת גבר לאשת איש ובה האב לאחר זמן בעודה קטנה או נערה ואמר גירשה בעלה וכן אם אמר נשכית ופירתיה לא הימנית דתנאי על זה לפוטלה לכהונה אבל אם תוך כדי דיבור אמר בעודה קטנה קדשתייה וגרשתיה כלומר קדשתייה וקבלתי נש בעודה נאמן שחייב פטולה על הכהנים דמיד שאומר קדשתייה האמינתו ההורה לאוסרה על הכל בין לכהנים בין לישראלים וכשיאמר אחר כך גירשתיה אינו אוסרה על הכהנים אלא מתירה לישראלים והוי דומיא דאמר לאיש זה קדשתייה שהורה לזה ונשאת באימורה על הכל הכא נמי הותרה לכל הישראלים והכהנים נאיסרייהו קיימי כן נראו לי טעמא :

כו ולא האמינתו התורה לאב אלא בעודה קטנה או נערה דנערה כתיב נקרא אבל בכונסה לא משתעי קרא לפיכך אם אחר שכנרה אמר קדשתייה ונירשתיה בעודה קטנה אינו נאמן :

כז אב שאמר שקדש את בתו סהם ואחר כך קדשה לאחר ואמר קידושי ראשון היו בפסולי עדות דאורייתא ואין בהם ממש נאמן במינו דאי בעי אמר לזה קדשתייה בתחילה אפי' אינו בתוך כדי דיבור כדלעיל סעיף כ"ג *

לח המקדש על תנאי וכל דיני תנאי וכו' לפי סעיפים :

לבוש הבוץ וארגמן הלכות קידושין

אף על פי שהתורה אוסרתו הוי תנאי כגון שאמר אם האכלי חזיר או חלב תהי מקודשת לי בדינך זה ואם לאו לא תהי מקודשת אם לא אכלה אינה מקודשת שאיפשר לה שאכל והלקה ואין כאן מהנה על מה שכתוב בתורה שהדי אופשה לה שלא תאכל ולא התקדש לו : התנה עמה בשעת קידושין על מנת שהיבעול לאבא הוי כמו שתעלי ללקיע ותנאו בטל וקידושין קייסין שהדי אין בידה שבא אביו על הערה ונמצא מתנה בדבר שאין בידה לקיימה אבל אם התנה עליה על מנת שיתן לי פלוני חצירו או על מנת שישיא אתי כהן חתני וכו' צריכה בזה תנאו קיים ואינה מקודשת עד שיחלקים החתני שהרי זה איפשר בידה לקיימו כגון שתתן לאחיו פלוני מסין הרבה עד שיתן לו את חצירו או ישיא בתו לבנו ועיין לקמן סימן קמ"ג סעיף י"ב ויש אומרים דאפילו לא פירש כפירוש כל דיני תנאי רק אמר סתם שסתמה כתנאי בני נד ובני ראובן סגי והוי תנאי גמור :

דארכע דברים הללו שאמרנו שהם הלכות תנאי לא נאמרו אלא כשיאמר התנאי בלשון הנאמר בפסוק כתנאי בני נד ונאמר דהיינו שיאמר בלשון עם העשה כך וכך כו' אבל אם יאמר מעכשיו כגון מעכשיו תהא מקודשת לי אם העשי לי כך וכך אינו צריך לכפול תנאו ולא להקדים תנאו למעשה אלא אף פי שלא כפל והקדים המעשה לתנאי קיים והשעם דבאם אין המעשה חל עד שיחלקים החתני שהתנאי בא לבטל המעשה שלא יחול מעכשיו עד שיחלקים התנאי לפיכך צריך עתה יתיר אבל פשוט מעכשיו המעשה חל מיד אלא שיעד ודין קיום התנאי יתחוק קיום המעשה ומה שכתבנו אצל צריך להתנות בדבר שאיפשר לקיימו והאומר על מנת שתעשי לי כך וכך כו' בלא מעכשיו באומר מעכשיו דמי ויש חולקין ואומרים דאפי' באומר מעכשיו או על מנת צריכים להיות כתנאי כל הדי דברים :

יש אומרים הא דכתב תנאי בני נד ובני ראובן בתורה לא כתבה שנלמד מסנו דיני תנאי שיהיה דוקא על ידי ארכע דברים הללו אלא כל תנאי שמתנין באיזה אופן שיהיה צריך לקיימו הן בדיני איסור כגון גטין קידושין הן בדיני ממונות ואם אין מתקיימת התנאי אין המעשה כלום ומה שנאמר בנמצא שצריכין כתנאי להיות אילו הארכע דברים ואם חסר אחד מן הארכע דברים המעשה קיים ומקודשת אפילו לא יתקיים התנאי היינו בדבר של איסור ולחומרא שחתיא ספק מקודשת או ספק מגורשת לחומרא אם אין התנאי כהלכתו ואינו מתקיים אבל בסמון כל תנאי שבכמון קיים אפילו אין בו אחד מכל הארכע דברים אם אין התנאי מתקיים המעשה בטל ויש אומרים עוד לחומרא בעיני עול דבר אחד יתיר על הארכע דברים והוא זה צריך גם כן שיהא התנאי בדבר אחד והמעשה בדבר אחד אבל התנאי והמעשה בדבר אחד כגון שיאשר אם הדינר שאני מקורשך בו הוא שלי תהי מקודשת ואם לאו לא תהי מקודשת אף על פי שכתנאי זה יש כל הארכע דברים אינו תנאי גמור והואיל והכל הוא בדבר אחד ואזלינן לחומרא והיא ספק מקודשת :

התנה בשעת הקידושין שלא יהא לה עליו שאר או כסות תנא קיים ואינו שחתיב לה בהם אבל אם התנה שלא יתחייב בעונתה תנאו בטל וחייב בה אף על נכ רכולם הם דאורייתא שכל מקום שאר וכפות שהם דברים שבכמון ומסון ניתן למחילה לכך תנאו קיים אבל עונת דצקרא דנופא היא לא ניתן למחילה לכך תנאו בטל :

נתן לה פרוטה ואמר לה התקדשתי בפרוטה זה על מנת שאתן לך מנה כשיחלקים התנאי הלוי

הקידושין למפרע אף על פי שלא אמר מעכשיו שכל האומר על מנה כאומר מעכשיו דמי ואפילו אם קבלה הקידושין מאחר קודם שנתקיים ההנאי ואחר כך נתקיים ההנאי הלוי קידושין ראשון למפרע ואין קידושין השני כלום ואם אמר לה על מנת שאתן לך מנה הוי שלשים יום אם נתן לה הוי שלשים יום הוי קידושין למפרע ואם לא נתן לה הוי שלשים יום אינה מקודשת ואם קבלה קידושין מאחר הוי שלשים יום מקודשת ואינה מקודשת ותלויין קידושיה עד שלשים יום זכי שלמי שלשים יום אם לא קיים הראשון תנאו פקעו קידושין קמא ונמרי קידושין בתרא ואינה צריכה נש מראשון ואם קיים הראשון תנאו הלוי קידושין למפרע ואינה צריכה נש משני :

ואם לא אמר לה על מנת אלא אמר אם אתן לך מנה הוי שלשים יום תהא מקודשת לי בפרוטה זו אין דקידושין הלוי אלא משעה שנתן לה הכנה לפיכך אם קבלה קידושין מאחר קודם שיחלקים התנאי מקודשת לשני ועל כסמך סעיף ט' :

האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שצדקה אבי פירושו ע"מ שמיד שיטמע אבי יאמר הן לפיכך אם רצה האב ואמר הן מיד שיטמע הרי הוא מקודשת לא רצה האב לאו או ששחק או טבח קודם שיטמע הרבך אינה מקודשת דהא על מנת שירצה אבי קאמר והל שיאמר אבי הן מיד שיטמע מוטעם והא לא אמר הן מיד :

על מנת שלא יטחה אבי כשמעוהו שלא ימחה מיד לפיכך אם טמע וטחה אינה מקודשת לא מיחה מיד כשטמע אלא ששחק או טבח ולא טמע הרי זו מקודשת ועיין בסמך בסעיף י' מה הבן ואחר כך טמע האב מלכרין את האב שאמר אינו רוצה כרי שלא יהיו קידושין ולא היוקק ליבם ואף על נכ שלא מיחה מיד כשטמע עד שנלמנו מכל מקום כיון שעסקין באחיו עניין ובהו כרי דיבור מלמדין אותו שיטחה ומיחה מיד מרגי שלא היוקק ליבם מה שאין בן בעל מנת שיטחוק שיתבאר בסמך ויש אומרים דהאומר על מנת שירצה אבי הרי זה נאומר על מנת שלא יטחה וכשטמע אפי' לא אמר הן מקודשת ויש אומרים שרינו כאומר ע"מ שיטחוק שיהבאר בסמך בע"ה :

ואם אמר על מנת שיאמר אבי הן ואמר הן מקודשת אף על פי שחזר בו אחר כך וצחה ואפילו אמר בתחילה אינו רוצה וחזר ואמר אח"כ הן נתקיים ההנאי ומקודשת דהא אמר הן לפיכך כל זמן שלא אמר הן אף על פי שאמר אינו רוצה קאי בספק מקודשת עד שימות האב דשמיא יאמר הן והאומר על מנת שיטחוק אבי אם טמע וטחוק בשעת טמיעה מקודשת אף על פי שחזר ומיחה אחר כך דהא מיד שיטמע וטחוק נתקיים התנאי דוודאי הסכים בדעתו והלוי הקידושין ושוב לא פקעו פיהו אם לא היה בכיתו כשטמע ושחק וכשבא לכיתו מיחה יש אומרי' דהוי סחאה דמה ששחק בתחלה לא משום שהסכים בדעתו ונתקיים בזה התנאי אלא משום שהיה פרוש כשהנא' לו לחסת שלא היה ככיתו ולא סח' אל לבו שחק ומיחה בשעת טמיעה הרי עקר הקידושין דהא לא שחק לפיכך אפילו אם חזר אח"כ ונתרצה אינה מקודשת דהא נעקרו הקידושין מיד ואם מת ראב עד שלא טמע מקודשת דכיון ותנאי זה סב ואל העשה הוא פרוש שלא נעשה הפך התנאי מקודשת ויש אומרים דהאומר על מנת שלא יטחה אבי וטמע ולא מיחה שאמרנו שהיא מקודשת לא דמקודשת והיא אלא כל זמן שאינו מוחה עומדת בהזקקת מקודשת אבל אם חזר אח"כ ומיחה הוי חזרה ונתכפל התנאי ואינו מקודשת אפי' נתרצה כשעת טמיעה וצמחה הן אין זה קיום תנאי ויכול לחזור בו ולמחות

לבוש הבוץ וארגמן

הלבנת קידושין

כח

הראת ששל אחרים אפי' ששכר אותה ה' או שלקחה באריות
 אינה מקודשת דמכל מקו אינה שלו ואי מפסיד נמי וכול בעל
 הקרקע לסליקיה אבל אם יש לו קרקע שמעלה סכנה סס
 לשר או למלך הרי נק קרקע זו שלו לגמרי היא ומקודשת
 וכלכר סיהא לו בה מותר על שיינו הפס שנותן בכרי בית כור
 עפר שאינו מעלה מס דעל מנת שיהא לו בית כור עפר שלו
 נמור משמע :

כב היה לו בית כור עפר והיו בו שלע' גבוהי עשרה טפחי'
 אינם נפדתי עמו בכלל בית כור שאמר שהרי אינם
 ראויים לאיצוה זפתם בית כור עפר לזריעה משמע ואם היו
 בו בקעים עמוקים עשרה טפחים אם הם מלאים מים הרי הם
 כסלעיס' ואין נפדתי בכלל בית כור עפר שאמר שיש לו מפני
 טאנים ראויים לזריעה ואם אינם מלאים מים נפדתי עמו
 מפני שהם ראוי לזריעה וכור מלא מים אע"פ שאינו בר זריעה
 נסדר עמו דצורך השדה ותיקונו הוא :

כג בית כור עפר שאמר צריך שיהיה במקום אחד סיהג
 ואם יש בו שלעים ונקעים עמוקים אע"פ דאינם נפדתי
 עמו בכלל בית כור וצריך להיות בת כור חוץ מן הסלעים
 והנקעים מכל מקום אינם מפסיקין ליחשב כשנים או שלשה
 מקומות אלא חשבינן במקום אחד שאינה מקדשה כל כך אבל
 אם היה הבית כור כשנים או שלשה מקומות מחולקים לגמרי
 אינם מצטרפין ליחשב בית כור :

כד על מנת שאני עשיר ונמצא עני או עני ונמצא עשיר
 על מנת שאני כהן ונמצא לוי או לוי ונמצא כהן נחין
 ונמצא סמור ממזר ונמצא נחין בן עיר ונמצא בן כרך או בן
 כרך ונמצא בן עיר על מנת שכתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק
 רחוק ונמצא קרוב על מנת שיש לי בת או שפחה גדולה או
 אופה ואין לו אי על מנת שאין לו איש לו או על מנת שיש לו
 כנים ואין לו אי ע"פ שאין לו ויש לו או שאמר התקדסי לי
 בכוס של יין ונמצא של רבש כגון שהיה מכוסה ולא הכירה
 בו עד אח"כ שצילורא אתה אותו וקבלתו סכרה וקבלה וכן רבש
 ונמצא כים בכולך או בכיצא כהן אפילו אימרת היא כלבי הית
 לתקדש לו אפילו לא יתקיים התנאי אינה מקודשת לא שנא
 אם קבלה היא הקידושין ל"ש אמרה לשלית לקבלם בתנאי
 ושניה השלית וזחקא טאמרה כלבי היה להתקדש לו ולא
 הציאה בשניה דדברים שבלב אינם דברים לבטל ההנאי
 אבל אם אמרה כן גשעת הקידושין ושמע הבעל ושתן
 נחבטל ההנאי ומקדשה וכן הדין אם הוא המעטו כבחת מכל
 אלה וכיצא בתם אפילו נאמר הוא כלבו היה לקרשה אע"פ
 שרעתי אינה מקודשת אבל אם כנסה סתם ואמר אתה
 כך כסבור הייתי שהיא כהנת והיא ליה או ליה והיא כהנת
 עשירה והיא עניה עניה והיא עשירה הרי זו מקודשת
 דדברים שבלב אינם דברים :

כה על מנת שאני יודע לקרות צריך שיק' בתורה ויתרנס
 אותה תרנס אוניקלוס הרבני וכו' יודע לקרות
 ולתרנס שלשה פסוקי בני זמנאמר לה על מנת שאני קראת
 צריך להיות יודע תורה גבי אכתובי בדקדוק יפה :

כו על מנת שאני יודע לטנות צריך להיות יודע המטנה
 ויש אומרים שאם יודע סדרתי התלמוד מקודשת
 דכורשי התלמוד נמי משנה טיקרו ואם אמר על מנת שאני
 חנאה צריך להיות יודע לקרות המטנה וספרי שחם
 הלכות של מדרש ספר ויקרא והוספתא של ר' חייא ור' אושע' :

כז על מנת שאני הלמיד אינו אומר שיהא כהן עזאי וכגון
 זמא אלא כל ששאלין אותו דבר אחד בתלמודו
 ואמר ונאפילו בהלכות החג סדוק קמלמיס אותן ברבים
 מדברים הקלים כסוך לחג כרי שיהיו כל העם בקיאים
 בהם :

ולמחא אחר כך דלא רמי לאמר המקדש על מנת שיאמר אבי
 הן ואמר הן דהתם מיד שיאמר הן קיים חנאו ונתקיימו
 הקידושין אבל הכא הרי תלה בכל זמן שלא ימחה וכל זמן
 שירצה האב יכול למחא ויש חולקין ואומרים דאפילו בעל
 מנת שלא ימחה כל שאמר האב פעם אחת הן טוב אינו
 יכול למחא :

כח מת הבן אף על פי ששמע האב בחיי הבן ושחק ולא
 מיחה מלמדן את האב שומחה כדי שלא תזקק ליבם
 ועל כסעף הסמך :

כט נהן לה פרושה ואמר לה הרי את מקודשת לי בפרושה זו
 על מנת שאעשה עמך כפועל או שארכר עליך לשלחן
 אמיש עדי' עשה עמה כפועל או דבר עליה לשלחן מקודשת
 בודאי ואם אין עדים מקודשת מספק :

ל לא נתן לה כלום ואמר לה התקדסי לי בכסבר שאעשה
 עמך כפועל או שארכר עליך לשלחן אינה מקודשת לפי
 שיטנה לשבירו מחלה ועד סוף והל' במקדש בשל' והמקדש
 במלוה אינה מקודשת כמו שנתפאר בס' כ"ח :

לא הריאת מקודשת לי על מנת שיש לי מנה אם ידוע
 בעדי' שיש לו מנה מקודש' כדאי ואם אין ידוע מקודשת
 מספק שמא יש לו ואפילו הוא אומר אין לי מקודשת מספק
 דחיישינן שמא נתחדש הוצה לבשל הקידושין היה לו מנה
 אלא שהוא משועבר לבעל חוב דרי' זו מקודשת ודאי דכיון
 דעדין לא הקנה לבעל חוב הרי הוא עדין שלו ומקודשת לו
 מעכשיו אע"פ שישלמו אח"כ לבעל חוב :

לב על מנת שיש לי מנה ביד פלוני אם ידוע בעדים שיש
 לו מנה ביד פלוני מקודש' כדאי ואם אין ידוע מקודשת
 מספק ואפילו אומר אותו פלוני אין לו ביד חיישינן שמא נתחדש
 ועשו קנוניא ביניהם לומר כן ומקודשת מספק :

לג על מנת שיאמר פלוני שיש לי מנה ביד הרי לא תלה
 הדבר אלא באפירתו של פלוני לפיכך אם אמר אותו
 פלוני יש לו ביד מקודשת ואפי' אין לו ואם לא אמר יש לו
 ביד אפילו יש לו אינה מקודשת :

לד על מנת שיש לי מנה כמק' פלוני אם יש לו באותו מקום
 הרי זו מקודשת ואם אין לו באותו מקום שאמר אפי' רבי
 מקודשת מספק שמא יש לו משכון באותו מקום והוא מהחדש
 או מהכיון לקלקלם אי נמי שמא הולו באותו מקום ונגנבו או
 נאכרו לאחד הקידושין :

לה על מנת שאראך מנה אינה מקודשת עד שיראנה מנה
 שהיא שש' ודאי לא בתרצת לו אלא שיראנה מנה
 שהיא שלו דבשל אחרים מאי נפקא לה מיניה ולא בשפסנית
 עסיק' ונאפילו אם הראה לה מנה שיש לו בעסקא מחצית
 שכר מאחרים אינה מקודשת ויש אומרים דאפילו הרויח כבר
 כמעט אילו ויניע לחלקו ברוח מנה אינה מקודשת שכל זמן
 שלא חלקו עדין לא חשיב שלו דרוחא לקרא משתעבר ויש
 לחוש טמא יחזור ויפסיד עד בלות זמן העסקא לפיכך אינה
 מקודשת ואמר לה על מנת להביא לה מנה הרי דינא כמו
 בעל מנת שאראך וצריך להיות מסלו ואם הביא מסל אחרים
 אינה מקודשת :

לו על מנת שיש לי בית כור עפר אם יש עדים שיש לו הרי
 זו מקודשת ודאי ואם לא הרי זו מקודשת מספק שמא
 יש לו ואפילו הוא אומר אין לו וישינן שמא נתחדש או
 מהכיון לקלקלה :

לז על מנת שיש לי בית כור במקום פלוני אם יש לו באותו
 מקום מקודשת ודאי ואם לא מקודשת מספק שמא
 לו והוא מכיון לקלקלה :

לב על מנת שאראך בית כור עפר הרי זו מקודשת ויראנה
 מסלו ולא נחבונה הוא אלא שיראנה לה מסלו ואם

* לְבוֹשׁ הַבַּיִת וְהַרְגָּמָן הַלְבוּשׁ קִירוּשִׁין *

שהוא בעל כרחו בין שהתנאי הוא לטובתו בין שהוא לטובת האשה יכול הוא לבטלו והנש נש אף על פי שלא נהקיים התנאי אבל בקירושיין אם התנאי לטובתו יכול לבטלו כגון שקידשה על מנת שאין בה מומין או שאין עליה נדרין יכול הוא לבטלו ולסתול עליו והקירושיין קיימין אבל אם התנאי הוא לטובת האשה כגון על מנת שאחין לך מאתים זוז ה' אינן יכול לבטלו דנהי שיכול לומר לו אתן המאתים זוז מכל מקום גם המעשה אינו נקיים שהיא אינה מקודשת אם לא יתן לה המאתים זוז כי היא לא נתקדשה לו אלא אדעיה דהכי שיתן לה ואין האשה מתקדשת אלא לרעתה :

לט האומר לאשה הרי את מקודשת לי חוץ מפלוני כלומר שלא תיאסר עליו אלא תהיי אשת איש לכל העולם חוץ מפלוני שהיה לו וכפנייה הרי זוסקודשת מספק פירש דנני נש כבי האיניונא כגון שאמר לה הרי את מערשה מסני ומותרת לכל אדם חוץ מפלוני קיימא לו דלא הוי נש מסוס דקנט כתוב כריחות שהתא נכרהה מסנו מכל וכל והכא לא נכרתה מסנו מכל וכל דערין אנודא ביה דהא נשאר אסורה מחמתו לאותו פלוני ומבעיא לן בנמרא אי נימא נמי גבי קירושיין הכי כיון דכתיב וצאה והיתה איהקש הויה ליציאה מה בנש לא הוי נש הכי נמי גבי קירושיין כיוצא בו לא הוי קירושיין או דילמא בהך מילתא רב אמרינן איהקש הויה ליציאה דכיצאה כריתות מעליא בעינן וליכא אבל בקירושיין שהוא קניין מקיניין כל דהו סני ולא אפטיטא ונשאר כספק לפיכך אמרינן דהוי ספק מקודשה אבל אם אמר לה הרי את מקודשת לי על מנת שלא תיאסר לפלוניאו על מנת שהתא מותרת לפלוני הרי היא מקודשת והתיה אסירה נש על אותו פלוני כמו על שאר העם מפני שהתנה בכך שאינו בידו איפשר לקיימו לו שאם היא מקודשת לו סמילא שנאמרה על אותו פלוני והוא אין בידו להחירה לו ואין זה דומה לאומר חוץ מפלוני דהתם משמע שקידשו לא היה חלין כלל נגד אותו דק יהיבסלין אצלו אבל הכא אינו מבטל קידושו אצל אותו פלוני אלא מתיר אותם לו וזהו אין בידו לעשותו לפיכך הוי קירושיין והאיסר כמילא חל גם לאותו פלוני כלל :

לז המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים וממויין ועל מי להביא ראיה אם נמצאו בו ז' סעיפים :

א קדשת על מנת שאין עליה נדרים אם נמצאו עליה אחד משלושה נדרים אילו והם שלא תאכל בשר או שלא תשהה יין או שלא תהקטש בכנוד צבעונין אינה מקודשת ואינה צריכה כמנו נש מפני שבאילו השלושה נדרים דרך בני אדם להקפיד עליהם שמתנה עליו כזה וכודאי שהיה דעתו שאם יהיו אחד מהשלושה נדרים אילו עליה שלא תהיה מקודשת וה' לשאר נדרים שבינו לכינה דהו בכלל נדרים שדרך בני אדם להקפיד עליהם ואינה מקודשת ואינה צריכה כמנו נש ולא חיישינן סמא חלך אצל חכם ויתיר את הנדר ונמצאו קידושים ראשונים חלין למפרע דתוקה שאינה עשויה לקלקל את עצמה ואת בניה שהיו לה מן השני אבל אם נמצא עליה נדר אחר חוץ מאילו אף על פי שהוא אומר מקפיד אני אפילו על זה לאו כלמיניה דבטלה דעתיה אצל כל אדם והרי זוסקודשת ברא שהתנה עליה סתם על מנת שאין עליה נדרים אבל אם אמר לה על מנת שלא יהא עליה שום נדר אפילו נמצע עליה נדר כל שהוא כגון שנדרה שלש לאכול תרובין אינה מקודשת ויש מי שאומר דלעולם חוססין שמא חלך אצל חכם ויתיר לה וזהוהה מקודשת למפרע לפיכך אסורה להינשא בלא נש :

ב חז עליה נדרים בטעם שקדשה על הנאי שאין עליה נדרים

בח על מנת שאני חכם אין אומרים כדבי עקיבא וחכיריו אלא כל ששואלין אותו דבר חכמה פ' דבר התלוי בסברא בכל מקום ואומרה :

כט על מנת שאני נבור אין אומרים כאבנר ויואב אלא כל שחביריו מתיראים ממנו מפני גבורתו :

ל על מנת שאני עשיר אין אומרים כאלעזר בן חרשום אלא כל שכני עירו מכבדין אותו מפני עושרו :

לא על מנת שאני צדיק אפילו דר' רשע גמור הוי ספק מקודשת סמא הרבה השוכה בלבו :

לב על מנת שאני רשע אפילו הוא צדיק גמור הוי ספק קירושיין שפלא הרבה עבודה זרה בלבו :

לג על מנת שאני בן עיר ונמצא בן עיר וכן כרך על מנת שאני בשם ונמצא בשם ובורסקי על מנת ששמי יוסף ונמצא שמו יוסף וסמעון בכל אילו מקודשת דהא תנאי אמת הוא שפלא כך כמו שהתנה אלא שיש בו יותר אבל אם אמר שאני אלא בן עיר ונמצא בן עיר וכן כרך שאיני אלא בשם ונמצא שיהוא בשם ובורסקי שאין שמי אלא יוסף ונמצא שמו יוסף וסמעון אינה מקודשת :

לד המקדש את האשה הפסו בה הקירושיין ומתפשטי בה חכף ומיד וכיון שחפשו בה הקירושיין הרי היא מקודשת ואין מועיל לו שום חזרה לפיכך אם חזרו בהם הוא או היא או אפילו שניהם יחד אפילו תוך כדי ריבוי אין חזרתם כלום והרי היא מקודשת :

לה המקדש על הנאי וחזר אחר כמה ימים וביטל התנאי אע"פ שבטלו בניו לכינה שלא בפני עדי התנאי בטל אבל הקירושיין קיימין והרי היא מקודשת סתם כאילו קדשה בלא הנאי שהרי בטלו וכן אם היה הנאי מן האשה שהיא לא קבלה הקירושיין אלא על תנאי כך וכך ואחר כך חזרה בה אפילו לאחר כמה ימים התנאי בטל והקירושיין קיימין לפיכך המקדש על תנאי וכנס אחר כך סתם או בעל סתם הרי זו צריכה נש מספק אף על פי שלא נהקיים התנאי דסמא בטל התנאי ומחלי כשבטל או כנס סתם ומכל מקום ספק הוא דסמא על דעת תנאי הראשון בעל והא לא נהקיים ואם קבלה קירושיין מאחר צריכה נש משניהם :

לו אמר לה התקדשי לי בפירושה זו על מנת שאהך לך מנה ואח"כ אמר שאינו רוצה לקיים חטלו לעולם אין צופין אותו לקיימו אלא קידושו בשליח ואינה צריכה נש ומכל מקום בעל נפש לא ישאנה בלא נש שמא אח"כ יאמר שיצעה לקיים התנאי לקלקלה על השני ואם אמר שעדיין רוצה לקיימו אין יכולין לטפו כל י"ב חדש כדון זמן שנחלן לבתולה כמו שיכתבאר בסופן לז' בע"ה ופ"ב חדש ואילך מתחבך עליו אגרת סדר ואם מת קודם שיתקיים התנאי הרי הקידושיין בשליח למרו ואפילו ליציאה לא בעי ואם מחלה היא דהנאי בחייו נמרו הקירושיין מיד כאלו קיימו כמו שכתבאר בסעף הקודם וכל זה בשלא כנסה אבל כנסה סתם מקודשת מיד דסמא בשעת כניסתה לחופה אפילו אחלה התנאי וחייב ליתן לה תוכרה מכה נפטרך אם מחלה הרי נישואיה גמורין ואם לא מחלה כמותה סעיה הרי עדיין יכולה למחול וכשתמחול אינלא שלחא לכפרע דנישואין גמורין דהו זכתובה יש לה :

לז מי שרוצה לילך למדינת הים וקדם על הנאי אם כתיב מבאן עדי י"ב חדש תהיי מקודשת מעכשיו וקודם שאלך נתרצו שניהם להאריך הזמן ועבת י"ב חדש ולא בא ובא אח"כ קודם כלית הזמן האחרון הוי קידושיין דכסם שיכול לבטל התנאי כמו שאמרנו בסעיפים הקודמים כי יכול להוסיף או לגרוע ממנו ואפילו נתעכלו המעות הו קידושיין למפרע בשנתקיים התנאי השני :

לח בכיטול הנאי יש חילוק בין גטין לקידושיין ונגש ביה

לבוש חברי וארגמן

הלכות קידושין

בט

קדשה והלכה אצל הכס והתירס מקודשת למפרע ואפילו אם היא אשה השוכה פירוש בת גדולה צריכה נט ולא אמרין הואיל וזאת כבר נלה דעתו ולא ניחא ליה באשה נרנית אפילו כשתתיר נרניה לא יקיימנה דחושש שמא תחזור ותדור מאופן שלא יוכל להפר ואפילו היא בת גדולים ונרשנה לפיכך כשהיא משפחה גדולים ניכא לא ניחא ליה דלהוי קידושין להצריכי נט כרי שלא יאסר בקרובותיה בנות משפחה שהם חשובות אלא אמרין היא נופה ניחא ליה ומקודשת ולא יגרשנה מחמת שהיא נדנית כיון שהיא משפחה גדולים כדא שהתירה חסם קודם שנודעו לבעל דכיון שלא נודעו לו קודם שהותרו אינו מקפיד על מה שהיה עליה כבר אבל אם נודעו לבעל קודם שהתיר הרי נתבטלו הקידושין מיד שנודעו לו שמקפיד עליה ויש אומרים שאם היא אשה חסובה אפי' התירה התכם קודם שנודעו לבעל לא היא ודמי מקודשת מטעם דשם לא ניחא ליה דלהוי קידושין להצריכי נט כרי שלא יאסר על קרובותיה לפיכך הויא ספק מקודש' ואם קדשה על מנת שאין עליה נדרי' ובעל סתם על סמך ל"ח סעיף ל"ה ואם קדשה סתם כלא מנאי ובעל בתנאי פשיטא דלא הוי הנאי דהא כבר מקודשת לו סתם ולא כל במנינה לעיקרה :

ד המקדש את האשה על מנת שאין בה כוסי' ונמצאו בה אע"פ שהוא אומר מקפיד אני אפילו על זה לאו כל במנינה דכפלה דעתו אצל כל אדם והרי זו מקודשת :

מ דין המקדש לאחר זמן כגון לאחר שתלד ודומיו ובו ח' סעיפים

א דאומר לאשה הרי את מקודשת לי בפרשה זו לאחר יום אע"פ שנתאכלו המעות הוד' הל' יום ובי מסו זמן קידושין לסיחל ליהינהו להני מעוה בעולם אפילו הכי היא מקודשת לאחר שלשים יום מ' דהך פרושה לא דמי למלוה ולא דמי לפקדון לא דמי למלוה דנימא המקדש כמלוה אינה מקודשת לא דמי למלוה להוצאה ניתנה כלומר מלוה משעה ראשונה שלה היא להוצאה בכל מה שתצעה ע"מ לשלם לו וכשהוא מקדשה בה לא מידי יהיב לה ובמציאתה מקדשה עצמה לו בו אבל הכא שמתחיה על דעת קידושין נתן לה אע"ד שהיא כי כמי זמן לסיחל הקידושין ליחינהו לזחי בעולם מ' מעיקרא פקניא ליה נפשה בהנתן זחי דיהיב לה שלא ע"מ להחזיר ואפי' אם יחזור בו הוא אינה חייבת להחזיר כמו שיתבאר וכי קא אכלה לקידושין ידדה קאכלה ואע"פ שאם יחזור בה היא תדא חייבת להחזיר המעות מכל מקום הדבר ברשותה הוא ולכי מטא זמנא מקדשה בה היא הגאה מה שאין כן במלוה דמתחילה לא הוה לה הנאה מיניה כשהוציא דהא ע"ד לשלם הוציא ועכשיו אין דבר בעולם להתקדש בו ולפקידון נמי לא דמי דנימא אם נתאכל כולו ולא נשתיר בה שוה פרושה צעדה שחלין הקידושין אינה מקודשת ופקדון כי מתאכיל ברשותי דמריה מתאכיל ולא ידדה הוה והאי ברשותי דידה מתאכיל וידדה הוה לפיכך כשיגיע הזמן מקודשת בו מיהו אם חזר בו יצא או היא תוך השלשים יום אלא שאם חזר בו הוא אינה צריכה להחזיר המעות וכשתחזור בה היא צריכה להחזיר המעות דהא לא למתאריב לה אלא ע"מ להתקדש לו בו ודווקא בקדושה כסף הוא דאמרין הכי מטום טעמא דכתיבנא אבל בקידושי טעור אם נקרה או נאבד קודם הזמן אינה מקודשת כיון דכשעתה דחילו הקדושין ליתה בעולם מיהו אם יש בנייר שוה פרושה הרי היא מקודשת דהל' כמקדש בכסף :

ב בא אחד וקדשה תוך השלשים יום הרי זו מקודשת לשני לעולם לפי שבשעה שקדשה השני לא היה מקודשת לשום אדם ותפסו בה קידושי שני ונעשית אשת איש ולאחר השלשים יום כשיבאו קידושי ראשון לחול יצא אותה אשת איש ונמצא הראשון כמי שמקדש אשת איש שאין קידושין תופסין בה אבל אם מת השני או נרשה תוך השלשים יום חזרו קידושי ראשון למקום וצריכה נט מן הראשון ויש הולקים מטום דסבירא להו כיון שקבלה קידושי מן השני הרי חזרה בה מקדושי ראשון דאין לך חזרה גדולה מזו ונפקעו מיד קידושי ראשון ושוב אינן חלין :

ג אמר לה להקדשי לי מעכשיו ולאחר ל' יום ובלא אחר וקדשה תוך שלשים יום פתח אמורה לשניהם לעולם דאפילו לאחר שלשים עומדת כספק קידושי שניהם ואמורה לשניהם בלא נט פתח מהם ולא אמרין דלאחר שלשים

קדשים והלכה אצל הכס והתירס מקודשת למפרע ואפילו אם היא אשה השוכה פירוש בת גדולה צריכה נט ולא אמרין הואיל וזאת כבר נלה דעתו ולא ניחא ליה באשה נרנית אפילו כשתתיר נרניה לא יקיימנה דחושש שמא תחזור ותדור מאופן שלא יוכל להפר ואפילו היא בת גדולים ונרשנה לפיכך כשהיא משפחה גדולים ניכא לא ניחא ליה דלהוי קידושין להצריכי נט כרי שלא יאסר בקרובותיה בנות משפחה שהם חשובות אלא אמרין היא נופה ניחא ליה ומקודשת ולא יגרשנה מחמת שהיא נדנית כיון שהיא משפחה גדולים כדא שהתירה חסם קודם שנודעו לבעל דכיון שלא נודעו לו קודם שהותרו אינו מקפיד על מה שהיה עליה כבר אבל אם נודעו לבעל קודם שהתיר הרי נתבטלו הקידושין מיד שנודעו לו שמקפיד עליה ויש אומרים שאם היא אשה חסובה אפי' התירה התכם קודם שנודעו לבעל לא היא ודמי מקודשת מטעם דשם לא ניחא ליה דלהוי קידושין להצריכי נט כרי שלא יאסר על קרובותיה לפיכך הויא ספק מקודש' ואם קדשה על מנת שאין עליה נדרי' ובעל סתם על סמך ל"ח סעיף ל"ה ואם קדשה סתם כלא מנאי ובעל בתנאי פשיטא דלא הוי הנאי דהא כבר מקודשת לו סתם ולא כל במנינה לעיקרה :

ג המקדש את האשה על מנת שאין בה כוסי' ונמצאו בה אע"פ שהוא אומר מקפיד אני אפילו על זה לאו כל במנינה דכפלה דעתו אצל כל אדם והרי זו מקודשת :

ד ומה הן המיטין הפוסלין בנשים כל המיטין הפוסלים בכהנים כמו שהם מבוארים כנמריא דכורות פ"ז וכמימינו בהלכות ביאת מקדש פ"ח פוסלין נ"כ בנשי' ויותר עליהם פוסלין בנשים מפני שדרך הבעל להקפיד עליהם שמתגנה עליה והם אילו ע"ע יעשה ור"ח הפה דאף ו"א דית החוטם וקול עכה פוס באשה דכתיב נבי אהבת הרעי' כי קולך ערב' ששעה הא עכה מגונה היא ורדים נס' כחבירתה טפח וטפח בין רד לרד ונשיבת כלב ונעשה מקומו צלקת פיר' שנשאר שם רוטם משקיתת המכה ושומא שעל הפרחת אפי' היתה קשנה ביותר ואע"פ שאין בה טעור חו' דהא השמא שיתירה אשה על הבת' והיא שעומדת תחת כיפה שבראשה שפעמים נראית ופעמים אינה נראית שאם תמיד נראית הרי ראה ונתפיים ואם תמיד אינה נראית אינו מטם שאין דרך להקפיד עליה אין כוסי' מכפלין הקידושין אלא אם כן היה במקום סתר שיוכל לומר לא ידעתים אבל אם הם במקום גלוי אין מכפלין הקידושין שהרי ראה ונתפיים ואם יש מרחץ כע' אפילו מיטין שכסתה אין מכפלין דאמרין ודאי חקר וברק אותה במרחץ על ידי נשי רעים ומיודעים טיש לו בעיר שראו אותה במרחץ כד' במקום שדרך הבנות לילך למרחץ בגלוי אכל במקום שאין הבנות הולכות למרחץ רק כליה ובהחכא אפילו כוסי' סבגלוי מכפלין שהרי לא היה יכול לבדוקה על ידי נשי רעים ומיודעים נכפה אם הוא לזמן קבוע הוי מטם שכשתר שבזמן הקבוע לה היא מחביאה את עצמה במקום מיוחד עד יעבור זעם ולא נודע לטום אדם ואם אינו לזמן קבוע הוי פו שבגלוי שהרי לא היתה יכולה להזהר ועל פי ק"ו יא דנפכה ור"ח הפה אין חילוק בין יש מרחץ בעיר אולא דאילו השנים אי אפשר לו לבדוקם במרחץ :

ה המקדש אשה סתם ונמצא עליה אחד מן המיטין הפוסלים בנשים או נמצא עליה אחד מן הנדרים שדרך כני אדם להקפיד עליהם יש להסתפק שמא כיון שלא התכם אלא קדש סתם מטום דאינו מקפיד ומקודשת או שמא אפילו לא התנה בהתנה דמי דסתם כני אדם מקפידין ואינה מקודשת ולכך הוי ספק מקודשת :

ו קדשה על מנת שאין בה כוסי' והוי כה כוסי' כשעה

* * * לבוש הבוץ וארגמן הלכות קידושין * * *

יום פקעי קידושי שני ונמרו קידושין ראשון וטעמא כסוס דמספקא לן בלישנא דקדושי ראשון שאמר מעכשיו ולאחר שלשים יום אי הנאי הוה אי חזקה הוה פ' האי לאחר שלשים יום דקאמר מספקא לן אי הנאי הוה והק' אס לא אחז' כו הך' שלשים יום יהו קידושין מעכשיו או אי חזרה הוה סמאי דקאמר מעכשיו וקאמר איני אומר מעכשיו אלא ההקדשי לי לאחר שלטי' הילכך לעולם היא בספק דאי הוה תנאי קידושי דאשן חיילי קידושי שני לא חיילואי חזרה הוה קידושי שני חיילי קידושי ראשון לא חיילי כדכתיב טעמא בסעיף הקורס לפיכך הויה ספק מקודשת לטעמא לעולם אלא אם כן יהו לה האחד נש או תהא כותרת לשני אבל לעלמא אסורה עד שיחגנו שניהם נש :

עכשיו ואשתו כבר מקודשת לו ועומרת תיא ולא שייך לקדשתו עכשיו והו' מסט דבר שלא בא לעולם :
ה האומר לחבירו אם חרף אשתך נקבה תרא מקודשת לי איני כלום דהו' מקנה דבר שלא בא לעולם ולהרמב"ם וקצת מפרשים דיוקא שלא הו'ר עוברת אבל אם היתה אשת חבירו מעוברת הו'ר העובר דבר שבא לעולם מקרי הואיל והו'ר העובר ומקדשת מיהו ס' לצור' לחזור ולקדש' מאביה בשתלד כדו שיכניסנה בקידושין שאין בהם דופי :

מ"א דין המקדש שתי אחיות צו הרבה נשים והיו בהן אחיות ונכריות וכו' ד' סעיפים :

א מקדש אדם כמה נשים כאחת והוא שיהיה סוה פרושה לכל אחת נאחה ויכולה אחת מהן לקבל הקידושין כשביל כולן לדעתן כעשאה שלוחן :
ב המקדש שתי נשים כאחת אחת מהן נשים שאסור לישא שתייהן כאחת מטום ערוה כלומר שאם ישא אחת מהן ה'ל השנייה ערוה עליו אין יסום אחת מהן מקודשת דהא אין קידושין תופסין בערוה ואי נימא הכא כל אחת מהא מקודשת בפרושה המניע להלקה הא היא ערוה לו כחסות השני' שקדש עמה בבת אחת ובבת חלו לפיכך אין סים אחת מהן מקודשת דקידושין של או מכסלין קידושי ס' חבירתה כיצד שקדש אשה וסתה או שתי אחיות כאחת ואמר סתי' מקודשת לי אין סום אחת מהן מקודשת ואין סום אחת מהן צריכה נש ואם לא קירש שתייהן אלא אחת מהן אלא פירש אחת מהן כגון שאמר לאב אחת מנשותי מקודשת לי תקבל האב הקידושין או אם סחים או שלש אחיות עשו אחת מהן שליח לקבל קידושיהן ונהן בידה ואמ' לה אחת מכן מקודשת לי ולא פירש איזה לולן עומרות בס' קידושין ואצטת כולן נש ממנו ואסור לו לכא על סום אחת מהן דשמא דעתו היה על אחת וזו היא אחת אשתו :

ד אמר לה רבי אה מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום וכו' אחר ואמר הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרי יום וכו' אחר ואמר הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרה ימים אפילו הם שמה על הסדר הזה וכלו קידושי שני בהו'ן של ראשון ואם דראשון חזרה ה'ל דשני של אחריו קידושין דהא ראשון חזרה ב'ל מסעכשיו וכן ככולן ואי דראשון תנאי הוה קידושי ראשון חיילי ודאחרונים לא חיילי וכו' ואי אחת הוה קידושי דאחרון חיילי ודראשונים לא חיילי וכו' ואי אחת הוה הדין אס קרטה סתם דהואיל ולא בא אחר אחריו מה לי ולתנאו והו' דינא כמו שכתבנו דהו' דראשון קידושין או דאחרון והאמצעים לא חיילי כלל אבל איכא למימר נמי דהאי לישנא מטעמא דרתייהו תנאי וחזרה יש אומרים אותו בלישן תנאי ויש אומרים אותו בלישן חזרה ושומא של זה היה תנאי ושל אחריו היה חזרה או איכא דליל' קמא לחזרה קאמכוין וחלו של שני ושני לתנאה מכוין וחלו קידושי ואין של ראשון דאחרון קידושין ובעי' נ'טא מאמצעי ואיכא למימר דקמאי תנאו וסלו קיימין ואיכא למימר דכולהו חזרה ושל אחרון לכד קיימין לפיכך מספק חיישינן לקדושי כלום וצריכה נש מכל אחר ואחד מפני סוהא ספק מקודשת מכולן דמספקינן בלישני ככולהו אי תנאי הוה אי חזרה הוה כדכתיבנא :

ג קידש נשים רבות כבת אחת שקבלה אחת מהן הקידושין בשליחו' כולן והיו בהן שתי אחיות או אשה ובתה אם אמר הראיות מכן לביאה מקודשת לי הרי כולן מקודשת לו דין מן השתי אחיות או האשה ובתה וכו' וצו' בהן שהרי אילך שתייהן שנין ראיות לו לביאה ואפי' אם אמר כולכם מקודשות לו נ'כ הנכריות מקודשות והאחיות אינן מקודשות כדכתבנו טעמא כסעיף הקודם ו'א כשאמר פולכן מקודשות לי אף הנכריות אינן מקודשות רביון דלא חלין הקידושין כאחיות כלל הקידושין בשלוח הואיל ובבת אחת וכאמירה אחת קרשן אינן הופשין למחצה וכו' וכן דכאחיות אינן הופשין נש בנכריות אינן הופשין וכו'ן דאפילו נה דברכתא הוה הנכריו' ספק מקודשות ואם אמר אחת מכולן מקודשת לי ולא פירש אי' מהן או כל אחת בין הנכריות בין האחיות עומדת בספק קידושין וכולן צריכות נש :

ה האומר לאשה הרי את מקודשת לי בפרושה או לאחר שאתנייה או לאחר שהתגירי לאחר שאשחרר לאחר שאשחרדי לאחר שימות בעליך לאחר דתמו' אמהך אינה מקודשת לפי שאינו יכול לקדשה מוכשיו שאין קידושין הופסין לוכה והו' דבר שלא בא לעולם וכבר ידעתה בכמה מקומות דק'ל שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם על לבושו עיר שושן ס' ר' ט :

ד וכן אם ה'תה כתוך הנשים שקדש שפתח או גויה או אחת מן הנשים שהיא ערוה עליו כגון אשת איש או בתו או אחותו וכו' וצו' בהן ואמר הראיות מכן לביאה מקודשת לי שאר הנשים מקודשת והערוה אינה מקודשת ואם טולכן מקודשת לי השאר נשים ספק מקודשת :

ו והאומר ליבמה הריאת מקודשת לי בפרושה זו לאחר שיחליץ לך יבט'ד הרי זו ספק מקודשת מטום דמספקא לן אי תפשי קידושין ציבנא כמו בשאר חיובי לאוין דק'ל ו'תפשי בהו קידושין ויבסה לשוק נסי חיובי לאוין היא דכתיב לא תתדה אשת המת החוצה או אינימא מדכתיב לא תהיה לא תהא בה הויה קאמר לומר שאין קידושין תפשי' בה לפיכך הויה ספק מקודשת :

מ"ב אין מקדשין אלא לרצון האשה ובפני שני עדים וכו' ה' סעיפים :

א אף על נכ דכתיב כי יקח איש אשה רמשפע יקח אמתה אפי' בעל כרחא סיכול לכוף אותה עד שתקבל הקידושין ותאמר רוצה אני א'נ אשה המתקדשת הויה כמו סוכרת עצמה לזה ונבי מבר אפרינן תליחה חבין זכניה זכניא דאג' אונסייה

ז הנותן שתי פרושות לאשה ואמר לה הרי את מקודשת לי באחת דוים וכאחת לאחר שאגרטך הרי זו מקודשת באחת מעכשיו וכשיג'רש אשה הרי היא ספק מקדש' מקדושי פרושה שניה דמספקא לן מט' סיכול לקרטה מעכשיו עד עולם והיא נתצית לו חלין נשי הקדושין שלאח' זמן מעכשיו ולאחר שתתגרש או דילמא כיון שעדיין לא גירשה מקדושין של עכשיו ואף על נכ דבידו לגרשה אין בידו לקדשה אה'כ דשמן לא תהרצה לו או זהו להו קידושין שניים כמקנה דבר שלא בא לעולם ואינה מקודש' לפיכך הויה לה ספק מקודשת אבל אם נתן פרושה לאשת איש ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שיג'רשך בעליך או נתן פרושה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לאח' שאגרטך אינו כלום דא' אין בידו לקדשה

לשם קידושין יכולה לומר יודעת הייתי שאין קידושין תופשין בלא עדים ולא כונתי אלא לצחק בו ודווקא כשאמרה לצחק בו בעלמא אבל אם מלחשת ואוסרת שלא קבלה כלום והעדים מעידים שקבלה טוב אינה נאמנת לומר לצחק נתכוונתי והוי קידושין :

ד ואם קידש בפני עדים ואפילו לא אמר אחס עדים מקודשת שלא אצור שצריך לומר אחס עדים אלא בהודאה פרי שלא יוכל לפעון אחר כך משטת הייתי כך או שלא להסביע את עצמי יהודית כמבואר בלבוש עיר כושן סימן לב ושני הסענות לא טייפי הנא ואפילו יחד עדים פלוני ופלוני לעדות שמקדש' והיו שם אחרים שראו המעשה והלכו להם אחס עדים שיחד יכולין לסמוך על עדות האחרים שראו המעשה וצריכין העדים לראות נתינת הקידושין פסע לידה ואף על פי ששמעו שאמר התקדש לי בחפץ פלוני ואחר כך יצא אותו החפץ סתחת ידה והם לא ראו הנתיב' אינן קידושין עד שיראו הנתיב' משם ואין הולכין בזה אחר אומדנות והוכחות דשנים עדים כרוזין בעינין אשה אחת שפשתת ידה ורך מור ובא אחד ונהגלה קידושין והיא החיר צר שאי איפשר לראות אות' כשעת קידושין והיא אומרת שלא טמע' שקידש' נאמנה כמנו דיוכלה לומר' שלא ידה היתה רק יד של אשה אחר' ובלבד שלא יהיו עדים הסכחישי' אותה' כל עדות שלא יצאק' בבית דין לא סיקרי עדות כמבואר בהלכות עדות לפיכך אפילו אמרו עדים חזין לבית דין שנהקדשה בשיבאו אחר כך לפני בית דין יכולין לחזור בהם ולומר לא נתקדשה וסימלן עליהם וכל שכן איפכא כשיאמרו חזין לבית דין שלא נתקדשה שיכולין לומר אחר כך נתקדשת וסומכין על עדותן שכבית דין עידי קידושין אינן צריכין דרישה וחקירה כמו בעידי ממון דהא מעמא שלא הצריכו דרישה וחקירה כממון משום דלא תנעול דלת כפני לוינ הוא שיתיראו שעל ידי החקירה והדרישה יתבשל העדות ולא ילוה אותו טעמא ממש שייך הנא שעל ידי החקירה והדרישה יתבטלו כמה קידושין שלא כדון לפיכך יקבל העדות בלא דרישה וחקירה אם לא בדבר שנראה שיש בו רכאיה או ראוי לחקור ולדרוש השב' / מצאו כתוב בשטר פלוני קידש פלוני ועדים חתומים בו אין חוששין לקידושין מחמת עידי החתומים עד שישמעו העדים מפייהם דמפיהם ולא מפי כחכם בעינין מיהו זה דווקא כשאין השטר מקיים אבל אם השטר מקיים יש לחוש שמא כבר העידו בבית דין אחר ואחר כך תתנו וצריכה נש :

ה המקדש בפסולי עדות דאורייתא אינן קידושין דהו כמו מקדש בלא עדים אבל המקדש בפסולי עדות דרבנן או בעדים שהם ספק פסולי תורה אם חצה ליכנסו חזר ומקדש שניה בעדים כשרים שיהו קידושין שאין בהו חפי / ואם אינו חצה לכנסו צריכה נש מספק ואם לא גירשה ועבד אחר וקדשה הרי היא מקודשת גם לשני מספק וצריכה נש כשניהם להתירה לקלמא או פגיש ראשון ונושא שני אבל לגרש שני ולכנסו ראשון לא שמיא יאמרו הוא גירשה תחלה וקדשה האחר וגיירשה גם כן ואחר כך חזר הוא ונשאה והל' כחזיר גרושתו מן האירושין אחר שנהארסה לאחר החסוד על הנישואין אף על פי שאין עדים שבא על הערוה רק שחששה בעלמא פסול לעדות אשה כין לענין קידושין בין לענין גירושין בגירושין חיישינן הואיל וחשוד לזנות כונתי להוציאה כדי שתראה שביתה ליה לזנות עמה כ כפיהיה ונקידושין חיישינן איפכא שמא יצירה תקפיה דלא תראה שביתה ליה כי אם כסתר מידתה בעלה ובתיב מים נגובים יסתקו דעתו לזנות עמה כסתר המקדש בפני פסולי עדות דאורייתא מחמת דשעה כגון אנסיס ושאר רשעים וא דחיישינן לקידושין ושה שאמרנו המקדש בפסולי

אונסיה נמר ופקני אפ' אמרו חכמים שאין האשה מתקדשת אלא לרצונה והמקדש אשה בעל כרחה אף על גב שאנס אותה עד שאמרה רוצה אני אינה מקודשת דאפקעינה רבנן קידושה כיניה דלא ליהוי קידושין דכיון שראו עשה שלא כרצונה שהכריחה נעשה אנו עמו נכ' שלא כהוגן כלומר שלא כדון דאף על גב דמן התורה הוי קידושין רבנן עקרינהו והפקירו אותם ועשו המעות מהנה והשעם משום דכל המקדש צרעתא דרבנן מקדש כרת משה ישראל ורבנן אמר לא ליהו קידושין נמצא שלא קדשה זו שהרי בדעת חכמים תלה הם אינם חפצים מקידושין הללו / ויש אומרים דאפי' מן התורה אינה מקודשת דבהיב' והלכה והיתה ונ' משמע מרעתה אבל בעל כרחה לית בה הויה ודוק' כאשה מפני שאם הוי הקידושין קידושין לא היחה יכולה להפקיע עצמה ממנו שיגרשנה אלא כרצונה אבל האישה הרי הוא יכול לגרשה בעל כרחה לפיכך איש שאנסוהו עד שקידש' בעל כרחה הוי מקודשת ויא' שנס' באיש אינה מקודשת הילכך הו ספק קידושין : היה חייב לה מעות ואמרה לותן לי מעותי וכאשר מתחיל ליתן לה אמר לה הרי את מקודשת ליונסלה היא המעות ודוק' מידת אינן קידושין / אבל אם אמרה היא מתחלה קדשני ודוק' היא הקידושין לתוך חיקה ואמר לה הריאת מקודשת ליונסיה דהא בגדיה להשליך הקידושין אפילו תוך כדי דיבור ואמרה שלא כיוונה מתחלה רק לשחוק בעלמא אפ' היא מקודשת דכיון שהיא התחילה לומר קדשני אף על גב דבהר' דנפול לתוך חיקה שריתנה איכא לטימר דמיקרא קבלה לטס קידושין וכי שדתינה כתר הכי מהר קא תדה בה וואף על גב דתוך כדי דיבור לקבלה שדתינהו בקידושין משום חומרא דאשת איש ק' לתוך כדי דיבור לאו כריבור דמי וואף על גב דאמרה בלבי לא הית אלא לשחוק ומעולם לא נחרצתי לו דברים שבלב ניהו ואינם דברים וואף על גב דאיכא לטימר דאנן סהרי ולא נתכוונה אלא להתלוצץ גבי קידושין משום חומרא דא' לא נסמך על אומדן דפתה לומר שלא כיוונה לשם קידושין אף על גב דאיכא אומדנות מוכחות איכ' לטימר נשי איתתא ככל דהו נוחא לה ומקודשת / לקח יד האשה בחזקה שלא לרצונה וקדשה והיא לא ורקה הקידושין היא מקודשת אף על פי שמתחלה כאונס היה ונתן לה סחם ולא אמר לה כלום אפ' מקודשת הואיל ובתחלה דבר עשה מעסק קידושין :

ב כרויב בעריות ערות דבר וכמסמך כתיב על פי שנים עדים יקום דבר וילפינן דבר דעריות מוכר דבמסמך מה מסמך על פי שנים עדים אף ערות על פי שנים עדים לפיכך אסרו המקדש שלא בעדים ואפילו בפני עד אחד אינן קידושין ואפילו שניהם מודים בדבר ואפילו קדשה בפני עד אחד ואחר כך קדשה עוד שנית בפני עד אחד זה שלא בפני זה אינה מקודשת שאין הקידושין מצטרפין דהא לא חיו שום קידושין דק בפני עד אחד ויש מחשירין במקדש בפני עד אחד אם שניהם מודים אבל אם אחד מהן מכדוש העויה היא או הוא אין חוששין לקידושין וכמקום דחק שיש לחוש לעינות יש לסמוך על דברי דמקלילן ואין חילוק בין אם אומר העד שנתקדש' בפניו לבדו ובין שהעדי עד אחד שנעשו הקידושין בפניו ובפני חבירו וחבירו כשאינן וכן אם קדש בפני שנים יחד מהם קרוב או פסול הוי כמקדש בפני עד אחד ועל ס' מ' סעיף ג' :

ג ונס אם יש עדים שראו הקידושין אגף מקודשת אלא אם כדכדא המקדש והמקדשת את העדים אגף אם לא ראו שניהם את העדים אפילו ראה אחד מהם היא פסולה כגון שהכמין עדים ארשנים דאן מן החלון ספלוני קידש את פלונית ולא היו העדים נראים לו או לא אינה מקודשת ואפילו נש אינה צריכה ואפילו שמעו העדים שאמרה ספקבלת היא

פקחית או חרטה שנשאת לפיקח אבל חכמים תקנו להם נישואין בין להרש בין להרשת וטעם להרשת כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר כמו בקטנה ובחרש נתיקנו ליה נישואין אף על גב דבקשן לא תקינו ליה רבנן נישואין היינו מטום דקטן סופו לכא לכלל נישואין דאורייתא ולא יבטל מפריה ורביה אבל חרש אם לא יתקנו ליה לא אתי לעולם לכלל נישואין ויבטל מפריה ורביה לפיכך תקנו ליה וכיון שאין קידושין של חרש אלא סתקנה חכמים אם בא פקח וקדש אשה חרש הפקחת הרי זו פקדו' לשני קידושין גמורין ונותן לה גט והיא מותרת לבעלה החרש וליבא לפיגור כאן משום שטא ואמרו גירשה כבר וקידשה זה ונדרש' והל' החרש סהזיר גרושתו כדאמר ל' עליל דלא נזרינן הכי אלא כשקדשה הראשון קידושי תורה אבל הבא חרש שאין לו לא קידושין ולא גירושין דבר תורה אין לחוש שטא ויפני לומר כו' שאפי' יאמרו שגירש ואחר כך החזיר אינו עובר כאיסור תורה ואין לנו להוסיף על הנזירות של דבריהם ומכל מקום אינה יכולה לפאן דלא דמי לקטנה שאם היתה יכולה לפאן לעולם לא היה שום אדם נושא אותה אבל קטנה הואיל ונדלות יש לה סוכר ספיסינן לה בל שעתא עד שיעבור זמן מיאונה וכתובה לא תיקנו לה באשר יהבאר לקמן סימן ס' זב"ע

ב שוטה ושוטית אין להם קידושין לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים לא שנא נשאו עם כיוצא בהן ל' ש' עם פקחין ואין להמה מ' חרש וחרשית דתיקנו להם רבנן נישואין ומ' שוטה ושוטית דלא תיקנו להן רבנן נישואין דלא דמו דבחרש וחרשית מתקיימת הקטנה דרבנן שדרכן להיות שלום ביניהם אפילו בחרש וחרשית וכל שכן כשהאחד פיקח אבל בשוטה ושוטית אפילו פיקחית לשוטה וכל' שוטה לפיקח אין שלום ביניהם וכל' שוטה לשוטית וא"כ אפילו תיקנו לה לא היתה מתקיימת המקנה שאין אדם דר עם נחש בכפיפה לפיכך לא תקנו לה כלום מיהו דווקא שהוא שוטה כל כך שדעתו בשובשת ואינו משיג שום דבר על בוריו הרי זה בחזקת שוטה ואין קידושי קידושין אבל מי שדעתו צלולה ומבינ ומשיג הדברים אף על פי שהוא דלה וחלושה קידושין קידושין גמורין וכן נירושין ואם הוא עתים צלול ועתים משובש ולא ידעינן העת שהוא עומד בדעתו הרי זו ספק קידושין

ג שיכר הרי הוא כפקח ואם קדש קידושין קידושין אפילו נשהכר הרבה ואם הגיע לשכחיהו של לוש אין קידושין קידושין אבל מתישבין בדבר זה הרבה אימתי קרוי הגיע לשכחיהו של לוש

ד פרוס שקדש בין פרוס חמה בין פרוס אדם אע"פ שאמרו לבא בקהל בלאו קידושין תופשין וקל' קידושין תופשין בחייבי לאוין וכן איילוניות שנתקדשה הוו קידושיה קידושין ויא' דאיילוניות ודאית אינה פקדושת בשלא ידע בה המקדש שהיא איילוניות מפני שהוא מקח טעות

ה שומטס ואנדרונגוס הם ספק זכר ספק נקבה לפיכך אם קדשו הם את נשים אחרות או שקדשם איש קידושיהם ספק וצריכין גט ספק שאם קדשו הם צריכין להתייר פקדושתן לעלמא ואם נתקדשהן אע"פ שאינו ראיה ליינשא לאחרים מ' צריכין גט שטא יבא אחד עליהם דרך נקובתן שלא יתא כבא על ספק אשת איש ויא' דאנדרונגוס זכר ודאיה הוא

ו כבר אמרנו בס' ט' דאחות אשה לא הפשי בה קידושין דכתוב אשה אל אחותה לא תקח וגומר לא יתא לך בה ליקוחין דהיינו קידושין וכל העריות הוקשו להרדי דכתוב סכל אשר יעשה סכל התועבות האלה ונכרהו וגומר הוקשו כל העריות כולן לאחות אשה מהאחות אשה לא הפשי בה קידושין אף עריות כולו לא הפשי בה קידושין לפיכך אסר הכקדש

בפסולי עדות דאורייתא שאינן קידושין היינו פסולי עדות מחמת קורבה אבל פסול מחמת רשעה חיישינן דלמא חזרו בתשובה והוי עדות גמור ויש מקילין מהו אילו האנוסים שהוצרכו להמיר דתם מחמת יראה ואי אפשר למלש על גפושם ובצנעה מקיימין המצות הם כשרים לעדות יש א' אופרים הא דאמרין המקדש בפסולי עדות דרבנן דחוששין לקידושין היינו בקדושי דאורייתא אבל בקדושי דרבנן כגון קידושי קטנה ועדים פסולים מרבנן אין חוששין לקידושין כלל

מג אין קידושין לקטן ודיני קטן וקטנה אם הגדילו וכו' ב' סעיפים :

א כבר נתבאר פעמים דמן התירה אין מעשה קטן וקטנה כלום ועוד בקידושין בהדיא כתיב כי יקח איש איש ולא קטן הרימן התורה אין בקידושי קטן כלום והל' לקטן' ההקשו אשה לאיש לכל התורה רק דלקטנה תקנו רבנן קידושין ונישואין כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר אבל קטן שקדש או גשא אינו כלום ולא תקינו רבנן נישואין לקטן דלית ביה שום חשש ואז' שאסור להשיאו כשהוא קטן שהרי אין ביאתה אלא ביאת זנות ביון דלא תקינו ליה נישואין סיהו אם כבר נשאה אין צריך לגרשה ומותרת לעמוד אצלו עד שיגדיל ואפילו שלח לה סכלונות אחר שיגדיל אינו כלום ולא חיישינן שטא שלח לה לשם קידושין דמסתמא שליחות הסכלונות על דעת קידושין הראשונים שלח כמה דברים אמורים שלא בא עליה או שלא נתיחד עמה בפני עדים אבל אם יש עדים שכתב עליה משהגדיל או נתיחד עמה כעדים אמרינן הן הן עדי נתיחד הן עדי ביאה ומסתמא אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואסיק אדעתיה דקידושי קטנות אינן כלום וכו' על לשם קידושין ואם קיימה משהגדיל כתובהה הראשונה קיימת ואין צריך לכתוב לה כתובה אחרת ודווקא פנה ומאחזים שהם הנאי כ' ד ומסתמא על דעת אותו התנאי בעלה כמו שכתב לה בכתובהה אבל תוספות אין לה אף על פי שכתב לה כבר בקטנותה לא גבי' ביה דשטר חספא בעלמ' הוא ולא קנהה בקטנותה אם לא מחדש לה בשטר ואם לא כתב לה כתובה כלל בקטנותה כשכא עליה סתם כשיגדיל אינו צריך לכתוב לה דק פנה דהא היינו שענה לאו בתולה היא ואין כאתים אלא לכתולה

ב המקדש את הקטנה שהיא יהומה ואין לה אכא ויש לה אב ויצתה כבר מירוחו ועודה קטנ' כגון שהשיאה אביה ובתאלמנה או נתגרשה שאין לו עוד רשות בה אימתי משאנת וכל דיניה יחבארו בסימן קלה בעה ועל' סימן קט' מי נאמן על קטן וקטנה אם נהגדלו ואם ספק גדולים ספק קטנים הוו קידושי גט ספק יוכלין כ' ד לפסוק להשיא קטנה כמו שיש רשות לשחיה ולאמה ויכולין להתנ' שאם תמאן תאבד כל אשר לה ותקינו לה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר והפקר בית דין הפקר אבל אין להם רשות להשיא את הקטן דלא תיקנו ליה כלום על' ריש סימן קנה

מד קדושי חרש שוטה וקטן עריות והיינו לאוין וכו' ב' סעיפים :

א כבר ידעת דחרש שוטה וקטן שוין הן לכל התורה כולה מפני שכולם אינם בני דעת לפיכך כמו שקמין אין לו קידושין מן התורה כך הם החרש והחדשת אינן בני קידושין מן התורה לא שנא נשאו כיוצא בהן ל' חרש שנשא

* לבוש הבויץ וארגמן * הלכות קידושין * לא

בעינא נסיבנא אחרית' בהדך לפיכך מקודשת לחציו אבל הכא הא לא חזיה לכולי גופיה דהא אסור' היא לצר עכרות שבו וכיון דלצד עכרות לא תפשי בה קידושין לא תפשי ג' כ' לצד חירות שבואו נימא איפבא דאפילו אס' ת' כן חורין דמקדש חצי אשה אינה מקודשת הכא מקודשת דלא דמי לכולי בן חורין דהתם שייך בקניינו להכי אימה מקודשת כלל והכא הא לא שייך בקניינו ומקודשת ולא איפשטא לפיכך הויא ספק מקודשת וצריכה גט :

יב וכן המקדש מי שחציה שפחה וחציה בת חורין הרי זו ספק מקודשת וצריכה גט ואם עד שלא נתן לה גט נשתחררה כולה ובא אחר וקידש' הרי היא מקודשת לשניהם וצריכה גט משניהם או מנרש ראשון ונושא שני אבל מנרש שני ונושא ראשון לא שמא יאמרו הוא נירשה כבר קודם שקדשה שני וה'ל' מחזיר גרושתו אחר שנתארסה לאחר / ואם מתו שניהם אחיו של אחד חולץ ואחיו של השני או חולץ או טיובם אבל ליובם האחד כרישא קודם שיחלוץ השני לא דילמא פגע ביבמה לשוק :

מה שחוששין לסבלנות ולכתובה וכו' ג' סעיפים :

א מקום שנהנו מקצת בני העיר לשלוח סבלנות לארוסת דווקא אחד שתתארס משום דלא סמכי דעתייהו לטורדי סבלנות קודם קידושין וכאו עדים ואמרו טראו שהובלו לה סבלנות חוששין שמא נתקדשה כבר אחר ששירכו אותה לזה וצריכה גט מספק אף על פי שרוב אנשי העיר אינן משלחין סבלנות אלא קודם הקידושין ואף על פי ששלח לה הסבלנות הללו שלא בעדים חוששין שמא על סמך קידושין ראשונים שקדשה כבר בפני עדים שהלכו להם שלח בפני שהוא פן המיעוט הנהגים כן ואף על גב דבעלמא לא חיישינן למיעוט הכא חיישינן לפי שאין רוב זה קבוע ומחוייב כמו ברוב נשים מתעברות ויולדות ופיעוש מפילות שהוא רוב קבוע מצד שבע העולם אבל רוב זה שאינו אלא מצד המנהג והמנהג עשוי להשתנות אין זה רוב חשוב שלא לחוש למיעוט / אבל במקום שנהנו כולם לשלוח סבלנות' בתחלה ואחר כך מקדשין ואין מקפידין לקדש קודם סבלנות אף על פי שלפעמים יצוה דרך מקרה שראו ששלחו קצת אנשי העיר סבלנות אחר הקידושין ובאו עכשו עדים ואמרו טראו שהובלו סבלנות לפלוגיה ואינם יודעים אם נתקדשה כבר אם לא אין חוששין בסבלנות אילו שמא נתקדשה כבר דלמיעוטא כי האי שהיה דרך מקרה לא חיישינן ורש' פי' הא דאמרינן בנמרא חוששין לסבלנות היינו דחיישינן שמא הסבלנות עצמן שלח לשם קידושין ויש נפקותא בין שני הפירושים דלפירוש הראשון דלסבלנות עצמן לא חיישינן אלא משום שמא נתקדשה כבר לפי זה אפילו אם שלח הסבלנות בלא עדים ואפילו אמר ר' רבנן לשם סבלנות חוששין שמא נתקדש' כבר בעדים ולפרש' דחוששין לסבלנות' עצמן אם שלחן ונתנגליתח בלא עדים ליכא למיחש לכלום שהרי אפילו במקדש בעד אחד אמרינן אין חוששין לקידושין ואפילו שניהם מודים אם כן לא יוד' נימא אם יש עדים שלא קדשה והא' השידוכין כגון שלא זזה ידם מהתת ויה או פתחת טירמ' השידוכין עד שילוח הסבלנות אפילו היה השילוח והנתינה בעדים לפירוש הראשון לא חיישינן / לקידושין שהרי יש עדות שלא נתקדשה כבר ולפירוש רש' בין שיש עדות לשילוח ונתינת הסבלנות לידה או לחיקה חוששין שמא עכשו קדשה בסבלנות אילו עצמן והסכימו הפוסקים שיש לחוש לשני הפירושי' להחמיר וכל זה ששלח לה הסבלנות סתם אבל אם פירש בהריא ששלח לה לסבלנות

המקדש אחת מכל העריות לא עשה ולא כלום שאין קידושין הופשין בהן חוץ מן הנדה שהמקדש את הנדה הרי זו מקודשת' קידושין גמורין דכתיב גבי נדה ותהי נדחה עליו אפילו בשעת נדחה ההיה בהוייתה מ' מ' אין ראוי לעשות כן לכתהלה לקדש אשה כעודה נדה :

ז ודווקא עריות שהן בכרת אין קידושין תופשין בהן אבל המקדש אחת מהשניות או מאיסורי לאוין או מאיסורי עשה הרי זו מקודשת קידושין גמורין חוץ טיבמה שנתקדשה לזר שאע"פ שאינה אלא בלאו דלא תהיה אשת הסת החוצה וגומר אינה מקודשת אלא מספק דמספקינן בהאי לא תהיה אשת הסת החוצה אי ללאו בעלמא קאתי שלא הנשא לאיש זר וא"כ קידושין תופשין בה שאין בה אלא איסור לאו או אי נימא דלא תהא לה הויה לאיש זר קאתי כל' שלא יהו קידושין תופשין בה לפיכך הוי ספק מקודשת לפי' כל אילו אם קידושין אסור לכיפס' וצריכות ממנו גט :

ח מקראי ילפינן דגוי ועבד וכן הגויה והשפחה לאו בני קידושין נינהו עבר ושפחה ילפינן מדכתיב שבו לכם פה עם החמור דהאי עם מיותר הוא דה'ל' שבו לכם פה והחמור לפיכך דרשו בו עם הדומה לחמור כלום שאם' אברהם לעבדו אהה והחמור שוין ובהמור פשיטא דאין שייך בו / קידושין / ושפחה היא כמו העבד / וגוי גויה כמו לחיה בכלל קידושין דכתיב בשבעה אומות לא תתחתן כס' לא יהא לך בהם חיתון ובשאר אומות כתיב ב'פת חומר ואחר כן תבא עליה ובעלתה מכלל דמעיקרא לית בה הויה וה'ה' בניו לישראלית לפיכך אמרי המקדש גויה או שפחה וכן גוי ועבד שקדשו וישראלית אינו כלום :

ט וישראל משומד שקדש קידושין קידושין גמורין דכתיב חטא ישראל אע"ג דחטא ישראל הוא וצריכה ממנו גט ואפילו זרעו שהוליד אחר שהמיר גם כן בכלל ישראל הוא ואם אותו הבן קידש וישראלית קידושין קידושין ודווקא שהולידו מישראלית אפילו היא גם כן משומדת אמל אם הולידו מן הגויה הולך אחר אמו ודיני בניו אפילו היה המוליד ישראל שאינו משומד / וישראלית בין משומדת בין שאינה משומדת שיש לה בן מן הגוי הרי הוא ישראל כמוה ואם קידש אותו הבן את ישראלית קידושין קידושין דהכי ילפינן מקרא דכתיב בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבניך כ' יסיר את בנך מאחרי גומר ודייקינן מדכתיב כי יסיר וגומר מיד אחר בתו לא תקח לבניך היה לו לומר כי תסיר את בנך וגומר כלומר בת הגוי תסיר את בנך מאחרי וגומר דעליה קאי וסדלא כתב הכי וכתב כי יסיר משבע דקאי למעלה אבהך לא תתן לבנו כי יסיר את בנך וגומר כלומר בן הגוי יסיר את הבן שיוליד מבתך מאחרי וגומר וקורא הכתוב כן בתך שיש לה מן הגוי בנך ועל זה מקפיד פן יסירנו מאחרי וגומר אבל על הבן שיוליד בנך מבתו לא קפיד קרא שמא תסירנו מאחרי וגומר מ' על כרחך משום דבן הנולד לך מן הגויה אינו קרוי בנך אלא בנה והרי הוא גוי כמותו לכך אינו מקפיד עליו כי תסיר ובן בתך שיש לה מן הגוי קורא בנך משום שחושב אותו ישראל כמוה לפיכך מקפיד עליו ש' בן הנולד מבת ישראל מגוי הרי הוא כישראל וקידושין קידושין והנולד לישראל מן הגויה הוא בגוי ואין קידושין קידושין :

י כותי שקדש צריכה ממנו גט שהרי גרים היו וחזרו לסורן והרי כישראל משומד :

יא מי שהציו עבד וחציו בן חורין שקדש וישראלית מבעי' לן בנמרא אי הויא מקודשת לחציו דהיינו לצד חירות שבו או לא מי אמרינן אפילו אם אס' ת'ל' דכן חורין המקדש אשה לחציו מקודשת אפ'ה הכא אינה מקודשת דלא דמי לבן חורין דשאני התם כיון דחזו לכל גופו אי בעי הוה מקדשה לה לכולה גופיה ומהו מצי אלא דעכשו הק' לה אי

* לבוש הבוץ וארגמן * הדעות קידושינ

לטם קידושינ וכן הא פשוט בעיני נל ?
 והושינ לכתובה כיצד אם כתובה אף ע"פ שלא
 הגיע לידה אם דרך מקצת אנשי העיר ואפילו מעוטים
 שמקדשינ ואח"כ נוהגין כתובה חושינ למיעוט כמו שאמרנו
 בסבלונות שמא נתקדשה כבר ואע"פ שאין שם סופר מצוי
 בעיר אין אומרים שמא סופר נזדמן לו והקדים וכתב ואם דרך
 כל אנשי העיר שכותבין הכתובה קודם הקידושינ אף על פי
 שלפעמים יקרה מקר' שאחריו הכתובה אחר הקידושינ וראו
 עכשיו כתובה של אחת יוצאה בשוק ואין יודעין אם נתקדשה
 כבר או לא אין חושינ לקידושינ כיון שכולן כותבין והדר
 מקדשי למיעוט דמקרה לא חיישינ :

ברו דיני קלא בקידושינ ואם מבטלין הקול וכו' י"ה סעיפים

א פנויה שיצא עליה קול שנתקדשה לפלוני היום בעיר זו
 חושינ לה והרי היא ספק מקודש אע"פ שאין שם ראיה
 ברורה מיהו כל קול שלא הוחזק בבית דין אין חושינ לו וכי
 הוא הקול שתוחזק זו בו שהיא מקודשת מספק כגון שכו
 שנים והעירו שראו הנירות דולקות ומסות מצעות וכני ארג
 נכנסים ויוצאים ונשים שמתות לה ואומרת נתקדשה פלונית
 היום לפלוני אבל אם שמעו אותן אסרה פלונית התקדש
 היום אין חושינ לה שמא נזדמנו יחד כדי לקדשה וראו
 נתקדשה וכן אם לא אמרו לפלוני אלא אמר נתקדשה סתם או
 שאמרנו בעיר אחת ולא ציברו בעיר זו לא מקרי קול ואפי' ספק
 מקודש לא היא :

ב עוד יש קול שתוחזק בו שהיא מקודשת מספק אף על פי
 שלא ראו נירות דולקות כו' כיצד כגון אם באו שנים
 ואמר וראינו כמו שמת אירוסין ושמענו קול הברה שהיו
 אומרים שמענו מפלוני ששמע מפלוני שנתקדשה פלוני בפני
 פלוני ופלוני ואורס העדים שנתקדשה בפניהם הלכו לכרית
 אחרת או מתו הרי זה גם כן קול שכתוב אורה בספק
 מקודשת ויש אומרים דלא הוי קול אלא כששמעו הרי
 מתרי אבל חד בתרי לא ואין חושינ לקול אלא כשהוחזק
 בכ"ד ש"ד חקרי ברבר ושמעו שיש נמטות בקול כמו שנתבאר
 אבל כל זמן שלא הוחזק בבית דין לא הוי קול לטווייה ספק
 מקודשת אם לא במקום שיש חזקה טובה שנתקדשה אז לא
 בעינן הוחזק בבית דין ויש לכ"ד לחזור אחר הקול כדי לברר
 אם יש בו ממשות :

ג כמה דברי אמורי שהוחזקה בקול שאין אמתיא עמו
 אבל קול שיש עמו אמתיא ושמעו האמת יאה כששמעו
 הקול שנתקדשה לא הוחזקה אפילו ספק מקודשת פי' אמתיא
 שובר ששוכר את הקול ביצו היא האמת לאה יצא הקול
 פלונית נתקדשה על זמנאי או נתקדשה קידושי ספק כגון
 שאומרים שזקק לה קידושינ ספק קרוב לו ספק קרוב לה או
 כגון שאומרים שנתקדשה אבל יש להסתפק אם יש בקידושינ
 שוה פרושה או נתקדשה לפלוני ויש להסתפק אם הוא קפן או
 גדול בכל אילו לא הוחזקה בספק מקודשת אלא שואלין את
 פיה וסומכין על דבריה דהואיל ואין שם ראיה ברורה ולא קול
 חזק ליבא חשד ראמינן ודאי לא נתקיים התנאי או עיינו
 חכמים בקידושיה ולא היו קרוב לה אז עיינו חכמים ונתברר
 להם שלא היו שוה פרושה או עיינו ונתברר שהיה קפן וכל
 כה"ג אין הקול אסרה :

ד כמה דברים אמורים שיצא האמת לא מיד עם הקול
 אבל אם יצא הקול מתחלה כרור ולאחר זמן יצא
 האמת לא אם נראין הדברים לכה"ד דין שהוא כן מוסבין על
 האמת לא ולא הוחזקה מקודשת כיצד כגון שמתחלה
 כשהוציאו הקול אמרו פלוני זקק לו קידושינ ואחר עשרה
 ימים

סבלוני ליבא למיחש למידי לפרטי וכל שכן אם אמר ששולח
 לה לטם דורון בעלמא אפילו אמר השליח שהחתן שלח זה
 לבלה' וכל זה מיירי בשטרך תחלה אבל בלא שידוכין תחלה
 לכולי עלמא ליבא למיחש למידי דמנא ידעה דלטם קידושינ
 שלח אם לא שהיו מדברים עמה על עסקי קידושינ ועוסקין
 כאותו ענין כמו שאמרנו לעיל סימן ואם אי אהה אומר כן
 אין לך נוחן לפנויה סתם שוה פרושה שאינה צריכה נט ולא
 הנחה בת לאכרסם אכינו שלא תהא צריכה נט שאין כל אחת
 נזהרות סלקבן דורון מיד שום איטאו שלוחו וכל היבא
 דחייטינן אפילו אמרו שניהם שלא כיוונו לטם קידושינ ואפי'
 נשבע על זה אין סמינינן להם שמא נתחיינו ויש לחוש
 דתיפוק מינה חרובה אם נפטרנ' כלא נט שמא יתלה אח"כ
 דלקידושינ נתיבין אחר או שניהם יט אומרים שכל
 סבלונות ששלח מיד אחר הטיובין יום או יומים אין לחוש
 להם כלל ואפילו שלח לה אחר כך גם כן דמאחר ששלח לה
 בתחלה מיד אחר הטיובין אנו רואין דמסבל ואחר כך מקדש
 ואין חושינ לכל סבלונותיו : כל חששא דסבלונות אינו
 אלא להצריכה נט לכתחלה אבל אם כבר נשאת לא תצא
 ואולינן בספיא זה להקל שלא להוציאה מבעלה דספק חשש
 דתוק דהא זה דסבלונ' אלא לפתחלה התמירו בו משום חומרי
 דאסת איש . יש אומרים דכל חששות דחיישינן בסבלונות
 לא מיירי כשהכלה בעצמה מקבלת הסבלונות אבל במקום
 שאין דרך הכלות לקבל הסבלונות בעצמן רק אחר מקבל
 כשכילין אין חושינ להם אף על פי שאותו האחר נותנן אחר
 כך לבלה' אין חושינ להם שלא כתורות שליחות מקבל אותן
 האחר לא כתורת שליחות מן התקן ולא מן הכלה אלא שהוא
 עצמו נותנן אחר כך להכלה ואין לזה בל' וכמק' שחושינ
 לסבלונות אין חילוק בין שהחתן בעצמו נותנן לה ובין
 כששלחן לה על ידי שליח דהיון שוה בו כמו בשליח לאפקי
 כיש אומרים דכל חילוק החששות לא נאמר אלא כששלחן
 על ידי שליח אבל בתתן עצמו לעולם חושינ לא ק' להבי
 יש אומרים דבמקום שיש לנו לחוש שעשה איפור אם היתה
 כיוונה לקדש בשליחו הסבלונות כגון ששלח כסכת או שיש
 חרס בעיר שלא לקדש כי אם בעסרה אין חושינ לפרטי'
 לסבלונות לומר שמא שלחן לטם קידושינ דמסתמא לא עבד
 איסורא דאחזקוי איניש ברשיעי לא מחזקינן אר לא שלח לה
 החתן בעצמו הסבלונות רק אבי החתן שלחן לא חיישינן
 לפרטי' גם כן שמא הסבלונות בעצמן הן קידושינ אפילו אמר
 השליח החתן שלח לך דהא ידוע שאינו כן ולעשאו החתן
 שליח למשלח כולי האי לא חיישינן וכל שכן בארנו לסתמא
 שאין אדם מעי לעשות אכינו שליח לקדש לו אשה כל
 החששות שאמרנו מיירי דיעינן כודאי בשליחות הסבלונות
 אלא רלא ידעינן אם נתקדש כבר או שמא עכשיו שולח לטם
 קידושינ וכמו שאמרנו אבל בקלא לסבלונות לא סגיחינן
 ולא חיישינן כולי האי :

ה היה מנהג בעירונתכטל תולכין אחר מנהג של עכשיו
 ואם לא היה מנהג בעיר כגון עיר חדשה נידת כמחצה
 על מחצה ויא' דיש להחמיר אפי' במקום דכ"ע מסבליה דהדר
 מקדשי אם לא שיש עוד צד היתר אצל זה וכתב מורי מרמצי
 ז"ל דכל אם החתן אומר שלא יתיר אצל זה וכתב מורי מרמצי
 לשיחש כנהג עב"ל אבל אם הוא אומר שלח רק לסבלונות בעלמ' ליבא
 אע"פ שהכלה מתיישרה ואומרת דלא הוי קידושינ שליח
 נאמנת העיר רבינו יוסף קארי ז"ל דה"ה לטם קידושינ אינה
 האידן בכל מלכות ארץ ישראל ומצוה ערוך שילו דנהגו
 לסבלונות זולתי בקוסטנטינא שחושינן דה"ה לטם קידושינ
 אילו נ"כ יראה שאין חושינ וכן מעשים בכל יום שלפעמים
 חזוים כשידוכין ומחזירין הסבלונות ולא נהגו להצריכה נט
 משום דכ"ע מסבלי והדר מקדשי ואין שום חתן אומר ששלח

לבוש הבריווארצמך

הלכות קידושין לב

ראינו שנתקדשה לפלוני אפי' כולם דרין עמה כחציהרי זו מקודשת ולא הנשא לאחר ואם נשאת הצאדלא ראינו אינו ראייה ולא אמרינן אם נתקדשה הוה ליה קלא לכל הפחות לאותם שדרין בחצר שאיפשר שנתקדשה בצענ' והשנים ראו והסנים האחרים לא ראו ואין זו הכחשה *

ב אבל אם נתת העדים ככחישין זו את זו כגון ששנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה לא שנא שזק לה קידושה ושנים אומרים d קרובה ושנים אומרים קרוב לו ל' אמרו השנים שמעולם לא היה לה אפילו ספק קידושין כלומר אפילו לא זק לה מעולם לא הנשא לאחר ואם נשאת הצא ב'ון ששנים אומרים נתקדשה ואם נשאת לאחר מעדיה שאמרו לא נתקדשה ונס היא אומרת כרי לי שלא נתקדשתי לא הצא ואם לאו הצא אבל בדין דסעיף הקודם אפילו היא אומרת כרי לא c נתקדשתי ונשאת לאחר מעדיה אפילו אם נשאת הצא דהרי יש כאן שני עדים בלא הכחשה שאומרים נתקדשה ולא ראינו אינו ראייה :

ג ואם עד אחד אומר נתקדשה ועד אחד אומר לא נתקדשה אם אומר העד שמעולם לא היו בה אפילו ספק קידושין כלומר לא זק לה מעולם הרי זו הנשא d לכהחלה שהרי שניהם אומרים שעד עכשיו בחזקת פנויה היתה והעד שאומר נתקדשה רוצה להוציאה מחזקתה והרי החזקה והעד השני ככחישין אותו ואין דבריו בלום במקום ששנים כנגודו דנהל' כמו שנים כנגודו העד והחזקה אבל אם שניהם מעידים שזק לה קידושין אלא שהאחד אומר קרוב לו והאחר אומר קרוב לה הרי שניהם מוציאין אותה מחזקתה שבין ששניהם מעידים בזריקת הקידושין יכול להיות והוה הקידושין קרוב לה אלא דעבדי אינשי דשעו וחיישינן שמא בשעת הקידושין שניהם ראו שקרוב לה היו זה פועה עכשיו לפיכך לכהחלה לא הנשא ואם נשאת לא תצא ועל ס' מ'ב סעיף ב' :

ד אמרה היא בעצמה נתקדשתי וחזרה ואמרה פנויה אני תוך כדי דיבור נאמנת לאחר כדי דיבור אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה כגון שאמרה מה שאמרה כן תחלה כרי שלא יקפצו עליה אנשים שאינם מ'אננים וכיוצא בזה ודואין אנו שיש בכרביה ממש הרי זו נאמנת ואם לא נתנה אמתלא לדבריה או צהנה ואין בה ממש אינה נאמנת ואם קדשה אחר הרי זו ספק קידושין לפיכך נתן לה נטוהיה אסורה עליו ועל הכל עד שיבא ארוסה . ויש אומרים שכל ז' כ'יירי באמרה נתקדשתי סהם ואינה אומרת למי נתקדשה אבל אם אמרה נתקדשתי לפלוני טוב אינה נאמנת למ' פנויות אני דלא כל ביטנה לחוב לו ולהפקיע עצמה מסמו :

ה אמר לה קדשתך והיא אומרת לא או להפך ובז' סעיפים :

א האומר לאשה קדשתך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים והוא אסור בקרובותיה דשיתרו אנפשיה ותתיבה דאמור' בהודאתו והיא מותרת בקרוביו דהוא לאו כל כמיניה לאסור קרוביו עליה :

ב וכן היא אומרת קדשתי בפני עדים והלכו להם למדינת הים והוא אומר לא קדשתיך היא אסורה בקרוביו דשיתרו אנפשיה ותתיבה דאמור' והוא מותר בקרובותיה :

ג הוא אומר קדשתך והיא אומרת לא קדשתי אלא כתי הוא אסור בקרובות האם והאם מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובות הבת והבת מותרת בקרוביו שאין האשה פתור בקרובות הבת והבת מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובותיה :

י' אם יצא הקול ואמרו שהיו הקידושין קרובים לו תולין בגמלתא ובתירין עורה לינט' כיון שמתחלה יצא הקול שהיו בזריקה יש מקום לומר שהיו קרוב לו וכן כל כיוצא בזה אבל אם לא יוכלו הכ' ד' להלו' קול האמתלא כהחלת הקול קידושין שיצא כגון שמתחלה יצא הקול כלי שום אמתלא ולא שום הנאי בעולם שפלוני מקדשת ואח' יצא הקול שנתקדשה על הנאי כך וכך הואיל ולא נשמעה האמתלא כעת שנשמעו הקידושין אין חוששין לאמתלא . ואם יצא הקול מתחלה בלא אמתלא ונחברו אחר כך שסקר היה אותו הקול כגון שבאו העדים ש'לו בהן טראו הקידושין ונתקדשה בפניהם ואומרים שלא היו דברים בעולם מבטלין הקול כלומר מתירין אותה בלא נט' ומודיעין שסקר היה ויש אומרים דבזמן הזה אין מבטלין קלא אלא מצריכינן נט' דטמא יטמעו קצת בקול ולא יטמעו הביטול ואיכא חשד איסור צ'א . שלח לה פכלונות והוא בדרך שאמרנו שאין לחוש לאותן פכלונות ששלח לה אף על פי שיצא עליה הקול מזה שנתקדשה אין חוששין לקול שכך דרך לקרא לפכלונות קידושין וכל מקום שאין צריכינן להחמיר אין להחמיר נט' בקול כלל כדי שלא ליתן יד לרשעים מוציא רובה שיוציאו קולות על בנת ישראל לענגן או להוציא מהם מסך :

ה יצא עליה קול שהיא מקודשת לפלוני ובא אחר וקידשה בפניו קידושין נמורין בורקין על קידושי הראשון שהם בקול אם באו עדים ברורים בראייה ברורה שהיא מקודשת לראשון אין קידושי שני בלום ואינה צריכה נט' משני ואם לא נחברו קידושי ראשון מנ' ראשון דאף על גב דקידושי שני קידושין נמורין וברורים לא מבטלין הקול הראשון אפי' נשאה השני דקלא דקוד' קידושין לא מבטלין לכך צריכה נט' מן הראשון ואחר שנירשה הראשון אם לא נשאה השני אף על פי שקדשה יכול לישא אות' אם ירצה מכל מקום יחזור ויתן לה קידושין שניים שיהיו בלא דופי אבל אם נשאה השני קודם שנירשה הראשון אסורה נט' לשני אפי' אחר שנירשה הראשון שבין שצריכינן אותה נט' מראשון הרידא בחזקת שהיתה אשתו ונמצא שבא עליה השני בזנות ואסורה לו ולראשון עולמית ואם לא נשאה שני דאמרינן יגרש ראשון וישא שני אבל לא יגרש שני וישא ראשון שלא יאמר מחזיר נדחתו מן האירוסין אחר שנתארסה לשני הוא . ועל ס' לא סעיף ד' :

ו ברא' שקדשה השני קידושין ודאין ונמורין אבל אם לא קדשה השני קידושין נמורין אלא שיצא לה קול שהוא מקודשת לראשון ואח' כך יצא קול אחר כמותו שריא מקודשת לאחר אחר מנ' ואחד כונם בין ראשון בין שני דכיון שהוא בספק בשניהם לא נזריכינן לראשון משום מחזיר נדחתו :

ז יצא עדיה קול בכת אחת שנתקדשה לפלוני וחזר ונירשה הרי לענין הקידושין הל' קול ושוכרו עמו ומותרת לינשא לעלמא אבל אסורה לישא בהן משום קוד דנידושין :

ח אשה שנשאת או נתקדשה לפלוני ואח' נשא עליה קול שנתקדשה לאחר קודם שקדשה זה אין תולשין לו כלל ואפילו אם יצא הקול כבר קודם שקדשה אלא שלא החזק בב' עד לאחר שנתארסה לזה אין בורקין אחר הקול d להחזיקו הואיל וקדשה אחר קידושין נמור' וכ' אם נשאה סיהו דווקא אם היא מכחשת הקול הראשון אבל אם היא שודה אחר כך שנתקדשה לראשון הרי שוויה נפשה חתיכה דאישרא לגבי בעלה והואיל והקול מסייעה אפרינן לה עליו ועל סוף סימן מ'ח :

מז עדים המכחישין זה את זה כקידושין או היא אומרת נתקדשתי וחזרה ובז' סעיפים :

א שנים אומרים ראינו שנתקדשה לפלוני ושני אמר לא

* לבוש הבוץ וארזמן הלכות קידושין *

א המקדש אשה בכסף שהמא דעתו הוא שנתן לה כסף קידושה במתנה נמורה והיא הקנה עצמה לו כהנאה אותה המתנה לפיכך המקדש את האשה בין שחזרה היא בת ובין שחזר הוא בין שמת הוא בין שמתה היא או שנדרטה אפילו ברצונו אין הקידושין חוזרין לעולם אפי' קדשה בארץ דינר שהרי נתנם לה במתנה נמורה שאין לה חזרה ואף על גב דכשחזרה בה איהי אמן שהרי דלאו אדעתא דהכי נתנם לה שתחזור בה היא מכל מקום אמרו חכמים שיהו מתנה ולא תחזירנה נצרה שמה יאמרו קידושין תופשין באחותה בלוטר שיאמרו קידושי הראשונה פטוחה היה מחלה ולא היה זה אשהו מעולם ולכן חזרו ונמצאו קדושין תופשין לו באחותה וסוהרת לו שהרי אינה אחות אשתו ואף על גב שצריכה זו נש מכנו אפילו חזרה תוך כדי דיבור כמו שכתבנו בס' הקודם אפילו גזרו שלא תחזור הקידושין דשמה איכא דשמע בחזרת המעות ולא שמע בגט והם יאמרו קידושין תופשין לו באחותה ואם היו קידושי טעיה שהיה סכור מה שהקידושין תופשין ונתברר אזכר כך שאין הקידושין כלום המעות חוזרין דהא האמת הוא כן טקידושין תופשין לו באחותה ולא שייך למנוח וכן אם היה ממאנת חזרים שעוקרת הקידושין וכן אם היו הקידושין על חנאי ולא נתקיים הנהני הרי נהבטלו הקידושין מעיקרא וכן אם היו קידושי ספק חמרים שהרי לא זכחה בהם מעולם בידאי והיו כאילו עדיין הם כרשותו ואין כחה ופה בהם וצריכה היא לתקיא ראייה :

ב המקדש את אחותו אף על פי שאין כאן קידושין כלל שהרי אין קידושין תופשין לו בה אפ"ה המעות שלה דמסתמא לשם מתנה נתנן לה שהכל יודעין שאין קידושין תופשין בעריו ואין זה טועה אלא ודאי נמורה ונתן לשם מתנה : והדורות שטולחין ירדו חכמים לסוף דעתן של בריות על איזה דעת שולחין ואמרו לפעמים חוזרין ולפעמים אינן חוזרין כיצד שלח לה בגדים וכלי מילת דברים שעומדים להשתמש בהם בעודה בבית אביה ואפשר שהשתמש בהן עד שיבלו קודם שיטאנה ושמשנה בהן בבית אביה וכן אם שלח לה מיני מאכל או משקה אמרו חכמים אם אכל או שתה בבית חסיו שזה דינר אחר ששלח לה הסבלנות אז אינה צריכה להחזירם אפילו הן ערוין בעין ואפילו הן שוין מאה מנה שמחפת חיבה שאכל ושתה עמהם מקל סבלנות כאלה העשויין ליבלו בעודה בבית אביה שרדי וזה כתיבאש מהם שיבלו קודם שיטא אותה ומחל עליהם ויש אומרים דמעות דין עשויים ליבלות יש להם דלהוצאה ניהנו אבל אם לא אכל שם כלל או שאכל שם בפחות משה דינר אינו מוחל וצריכה להחזירם : במה דברים אמורים כשמת הוא או מתה היא או שחזר בו הוא ורוצה לנרשה שהדבר ידוע שלא שלחם אלא דרך נוי בלבד וע"י שמחת אכילה שם מחל עליהם אבל אם היא חוזרת בה אפי' כיטא דירקו ששלח לה מהזרת אפילו אם אכל שם דרבה דאדעהא שתחזור בה לא שלח לה ולא מחל לה כאכילה וכן דווקא בדברים העשויין ליבלות ומאכל ומשקה מוחל על ידי אכילה בבית חסיו אבל אם שלח לה כלי כסף וכלי זהב ובגדים שאינם עומדים ליבלות בעודה בבית אביה חוזרין בכל ענין אפילו אבל שם הרבה ואפילו חוזר בו הוא ורוצה לנרש' שאינו מוחל עליהם על ידי אכילה והוא לא שלח אלא על מנת לכשיכניסנה יט אומרים דבכל זה לא מיירי אלא במה ששלח לה אחר קידושין אבל מה ששלח לה קודם הקידושין אפילו איכא שידוכין חוזר הכלל שאינו מוחל כלום ואפילו אכל שם כיון דיכולה לחזור בה ויש חולקין . וכשם שלמל לודברים העשויין ליבלות אינה משלמת אלא בזול דהיינו בשליש פחות ממה שהיה שיה כגון שזה שש משלמת ארבע שכן שיעור חז"ל כל המחלוקת אובלין

נאמנת על בהה הקשנה לומר שקדשה כרי לאוסרה : הוא אומר קדשתו את כהן והיא אומרת לא קדשת אלא אותי הוא אסור בקרובות הבת והבת מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובות האם והאם אסורה בקרוביו דשוינהו אנפשה חתיכה דאיסורא :

ה כל אילו שטוענין בקידושין שאמרנו שאוסרין עצמן בהדאקה ה' כשטען הטוען שהיו שם עדים והלכו להם למרינה אהרת או מתו אבל אם הודו שהיו הקידושין בלא שני עדים אין כאן קידושין כמבואר לעיל סי' ס"ב :

ו כל מקום שאמרנו כשאברה האשה לאיש קדשתה והיא אומר לא קדשתך הרי היא אסרה עצמה על כל העולם לפיכך מבקשין סמני שכתוב לה נש להתירה ובטיהן לה נש אף על פי שהיא אינו מודה בקידושין וכבר אמרנו שהוא מותר בקרובותיה אחר שיהן נש נאסר בקרובותיה כדי שלא יאמרו שהוא נושא קרובת נרשעה שלא ידעו שאינו נותן הנש אלא בשכילה להתירה לעלמא וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל אבל אם הוא אומ' קדשתך והיא אומרת לא קדשתני וכפאהו ליהן נש משום חשש שהיו נמנעין מלנוטאה אין האשה נאסרת בקרוביו מחמת הנש עכ"ל וצ"ע :

ז מעשה באחד שאמר קודם שקדשתו את אשתו קדשתי את אחותה בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים ולא נרשתי והרי היא נשואה בפנינו ויש לה בניס ואחז"ל שאינו נאסר לאוסר' על בעלה כל זמן שלא יביא עדים ואפילו אם נש היא האמר אמת הוא שקדשני אינה נאמנת לאסור עצמה על בעיה דלאו כל כמיניה לאפקועי עצמה מחמת ידי בעיה ואפילו אם יביא עדים שקדשה אם היה הוא בחופתה ובפניו נתקדשה לאיש הזה שהיה עכשוו החתן מותרת היא על בעלה כיון שנתקדשה לאחר בפניו ודאי נרשה כבר דק"ל אשה שקבלה קידושין מאחר בפני בעלה הוה קידושין דודאי נתנרשה כבר אבל זה אסור באשתו שהרי הוא טויה אנפשיה חתיכה דאיסורא שאמר שכבר קידש אותה תחלה ואסור הוא בקרובות שתייהן : וע"ל סוף סימן ס"ז :

* מ"ט * קידש אחת כחמש נשים וכל אחת אומרת אותי קידש וכו' קעיפים :

א המקדש אחת כחמש נשים ואינו יודע איזה מהן קידש וכל אחת אומרת אותי קדש אסור בקרובות כולן ונותן נש לכל אחת ואחת ומניח כתובה ביניהן ומסתלק דהא מכל מקום אינו חייב אלא כתובה אחת בפה דברים אמורים כשקדש בכסף או בשער אבל קידש בביאה דעביד פריצותה ואיסורא דרבנן דהא רב מנגיד שאן דמקדש בביאה לפיכך קנסוהו חכמים שיתן כתובה לכל אחת ואחת והיא שכתב לה כתיבה ואומרת כל אחת לי כתבת ואבדתיה דאי לא כתב ק"ל ארוסה אין לה כתובה אלא אם פן כהב לה כתובה א"נ שהתנה עמה בפירוש שיתן לה כתובה או הקנה לה בק"ס :

ב המקדש אשה וחזר בו אפילו מיד תוך כדי דיבור ואמר שהמעות יהיו שמתה אין חזרתו כלום וצריכה נש שהקף שהוציא הקידושין מפיו תפשי ומתפשטי בה וחומרא דרבנן היא זו משום לעז ממורת אם תישאל לאחר בלא נש :

ג כל מי שאינו בקי בטיב נישין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן להורות בהם שכלל יוכל לשעות בהוראה בה יתיר את הערה וגורם להרבות פמזים בישראל :

ב מתי חוזרין הקידושין והסבלנות ודיני קנסות וכו' סעיפים :

אוכלין הנאכלין מתחלה שלא לדעת חזרה שלא יטלם אלא
שני שלישים ממה שהיה שזה דאמרין אילו היה יודע
שצריך להחזיר לא היה אוכל משלו כל כך אלא אם כן היו
נוהגין לו בזול לפיכך כוול מיהו צריך להחזיר ואם
היה מנהג המדינה שיעשה כל אדם סעודה ויאכיל לרעיו
או יחלוק סעודת לטמשים ולחונים וכיוצא בהם ועשה זה
כדרך שעושים כל העם וחזרה בו היא מותרת לו הכל שהרי
נרמה לו לאבד ממנו כמה שהוא דרך כל העולם לעשות
להוציא בלא כוונת שום ריווח ממנו והלכמו דינא דגרמי
שחייב לטלם והוא שיהיו לו עדים כמה הוציא שאין זה בכלל
הנשבעין ונוטלין :

ד המסודך בחו לחכירו ושלח לו בנדים ותכשיטין ואחר כך
נתכללו השידוכין בין שחזר בו החתן בין שחזר בו אבי
הכלה חייב להחזיר הכל רכי היכי דהררי סבלונות דשלח
איהו לה הכינמי הררי מאי דשלחה איהו לרדיה דאומדן
דעתיה הוא שלא שלחה אלא על מנת שיכניסנה לחופה
מיהומה שבלה בכנדי אפילו חזר בו הוא בשמשלם פוחת
ממנו שלישי כדלעיל :

ה ראובן שירך כתו לשמעון בקניין וקנס ושבועה וקבעו
זמן לחופה וקודם שהגיע זמן החופה יצתה בת ראובן
אחות המשידכת מן הבלל וכפרה בעיקר והמירה דתה ורוצה
שמעון לחזור בו ואומר דארעתא אונס כזה שיטא אחות
משומרת וישחית נחלתו ויפגום משפחתו לא עשה השירוך
הדין עמו אף על פי שלא פירש שום הנאי בטעת עשית
הקנס והשבועה דאנן סהדי שאם היה יודע שדבר זה עתיד
להיות לא היה מתרצה לשירוך והיו כאילו פירש מעיקרא
בשעת מעשה שאם יארע דבר כזה שיתבטלו השידוכין ואפי'
חזקו כשסרות שנחננו על עצמם ונתגוס כיד שלישי יחזיר
השלישי לכל אחד ששדו ואפילו אם כבר נתן השלישי השטר
למשודכת לא עשה כלום וכן הדין אם נשתשית המשודכת
וכל המשודך לחזור בו וכן אם המשודך קלקל מעשיו יכולה
המשודכת לחזור בה ופטורה מן הקניין ומהשבועה ומחויב
השטר שהשלישה ואם החזיר השלישי השטר למשודך לא
עשה כלום יט אומרים שכל זה לא מייירי אלא קודם אירוסין
אבל לאחר אירוסין נסתחפה שדהוועל לבלוש ע"ז סימן רכ"ח
סעיף מ"ד ושם סימן רל"ב סעיף י"ז :

ו בקניית שאין גובין הקנס שעושין בשידוכין כשטרי
התנאים שאנו עושין משום דמחשבי ליה לדיני
אסמכתא בשרוצין לעשות הבטחון לשידוכין עושין בעניין
שלא יהא בו אסמכתא והיינו שעושין שטר סתם מן ההתן
שחייב לזה מנה ואחר כך מהנין שאם יקיים השידוכין ויכניס
משודכתו זאת לחופה הרי החיוב מחול לו מעכשיו ופן עושין
שטר מצד הכלה שחייב לזה מנה והתנו עמו שאם יכניס בתו
לחופה זה המשודך והא החיוב מחול לו ומניחין שתי שטרות
אילו ביד שלישי עד שיקיימו תנאיהן ואם לא יקטעו יעשה
השלישי שלישותו ויש אומרים דכל קנסות שעושין בשידוכין
אין בהן משום אסמכתא אלא שהם דמי בושחו שמביישין
אותו כשחוזרין ממנו וכן המנהג פשוט באילו הארצות לגבות
הקנסות שעושין בשידוכין ועל בלוש עיר ששן סימן ר"ז
סעיף י"ו ובסימן רמ"ג שם סעיף ז כתבתיו שאחר שקבלו
תקניין על השידוכין והקנסות כנהוג אף על פי שעומד אחד
מהם אחר כך ובוטח שלא לחתום התנאים כדי לבטל השידוך
נכין ממנו הקנס והא מכל מקום נחבייש זה שכבר יצא הקול
דעדים מקול לקלא ונובה דמי בושחו מיהו דווקא כשנעשת
הקניין בקנס כפרהסיה ברבים כבו שדרך לעשות אבל אם
נעשה הקניין בפני עדים כמסתרים וצונו לעדים שלא לגלותו
כמו שלפעמים דרך לעשות כן שלא לגלות השידוך עד זמן
כך וכך או מטעם אחר ואחר כך עמד אחד מהם וביטח בעדים

שלא לחתום התנאים יכול למחות ופטור מן הקנס כמו
שנתבאר בלבוש עיר שושן בדין שאר שטרות סי' ל"ט וסימן
רכ"ג ע"ש נ"ל : מי שפסק על בחו או על בת בחו או
קרובתו בקנס ובשבועה שהנשא לפלוני ואחר כך אין הבת
מתרצית יט אומרים שהפוסק פטור מן הקנס וכן השבועה
שזה מקרי אונס אף על גב שלא התנה מתחלה דלא יט
מסיק אדעתיה שלא התרצה ובלבד שלא יהא ערמה בדבר
ועיין לעיל סוף סימן ע"ז : והוא הדין בשאר אונסים
שפטורים כגון שמת הפוסק אין היורשין ולא הערבים
צריכין לקיים ופטורים מן הקנס ודווקא שנכתבו התנאים
בפסיקא בעלמא כמו שאנו נוהגין לכתוב אבל אם
התחייב עצמו בשטר שעשה כל אחד שטר חוב על עצמו
והניחוחו ביד שלישי באם יעבור שיהן אחרו לשכנגדו
צריך השלישי לקיים שלישותו שכל אדם יכול לחייב עצמו
במה שירצה וכיון שכתב עליו שטר חוב חייב לשלם
ולא מדני טענת אונס בזה ועל סימן כ"א : שנים
ששדכו ביניהם ועשו קנס ביניהם לישא זה את זו
והיו בשעת הקניין דרים בעיר אחת ואחר כך יצא אחד
מן העיר לרור בעיר אחרת ורוצה שהשני ילך אחריו
לינשא שם אם זה אינו רוצה פטור מן הקנס דמסתמא
אדעתא דהכי לא נתקטר עמו רק לינשא במקום אלא אם כן
התנו בפירוש :

ז ואם כל אחד נתן מסבין לחכירו על הקנס שמתחייב
לו צריך רומר בלשון שיהא נוף המשבון קנוי לו כיצד
אם אמר זה לזה אם אחזור בי אני נתן לך כך וכך והרי זה
החפץ בידך בשביל הקנס שאתחייב לך אם יחזיר בי אני
כלום דכי האי גוונא לא קנה כנוף המשבון כיום שאין זה
אלא לשון שיעבוד ואין אדם יכול לשעבד נכסיו ארא
בדבר שכבר נתחייב שאז אוחו השיעבוד שחל עליו לטלם
חל על נכסיו דנכסויה דבר איניש אינו ערבאין ביה אבל
בדבר שעדיין לא נתחייב בו לא יחול השיעבוד גם על נכסיו
דכמה ישלח עבדו אלא צריך שיאמר לו אם אחזור כי תזכה
בכך וכך כמון כנוף החפץ הזה שמקנה לו כנוף החפץ על
קנס זה : שנים שנשבועו זו לזה שיטאו זו את זו ועבר אחד
מהם או שאחד נשבוע לבד נחבאר הכל בלבוש ע"ז סימן רל"ו
דיני שרכנות עיין בלבוש עיר שושן סוף סימן פ"ז וסוף סימן
קפ"ה וסימן רס"ד :

נא דברים שנקנו באמירה אם נתנו ליכתב וכו' סעיף אחד :

א איש ואשה שנעשו שידוכין ביניהם ואמר לה כמה
את מכנסת לי כך וכך ואמרה לו וכמה אבה
נוהג לי או כותב לי כך וכך ואין חילוק בינן בין נשואין
ראשונים בין נשואין שניים וכן האב שפוסק על בנו
וכתו כמה אהה נתון לבנת כך וכך וכמה אהה נתון
לבנתך כך וכך ועמדו וקדשו קני אהתן הדברים באמירה
בעלמא ואף על פי שלא היה ביניהם קניין דבהיהיא הנאה
דקא מתחתני אהדרי נמרי וקני להדדי בלא קניין אלא
באמירה בעלמא סני והיא שיהיו אותם הדברים
שפטקו ביניהם מצויין ברשותם שאין אדם מקנה דבר
שלא בא לעולם וכן דווקא בדברים כאילו שיש ביד
האב לקיים אבל אם פוסק על בנו שיעשה איזה דבר
כגון שילך אחריה דמקום אחר אין זה נקנה באמירה שאין
זה תלוי באב אלא ככז וכשאין הכן רוצה לילך או שאינו
רוצה לישא את זו הרי האב פטור דאנוס הוא וכן אם
הבת גדולה ואינה מתרצית לינשא לזה אנוס הוא ופטור
כדכתבנו לעיל רק אם הבת או הבן מתרצים צריך הוא
לקיים

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות קידושין

ארוסתו שכל הפוסק אינו פוסק אלא על מנת לכנוס לפיכך הפוסק לחתנו או לבנו ומת קודם שיכנוס ונפלה לפני אחיו ליכנס יכול האב לומר ליכנס לאחיד הייתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן ואפילו אם היה עם הארץ והטני חכם ואף על פי שהבת רוצה בו אין האב צריך ליתן ליכנס בלוס :

ג יש מי שעומר שהפוסק לבתו כנתן שאמרה בשעת קידושין כך וכך אני נותן לבתי קנתה הכת **ד** לעניין שאם נתיבמה לא מצי לפימיר לאחיד הייתי רוצה ליתן שהרי לבתו פסק כשקדש הראשון לכתובת ולא פקע ענין הקידושין שמכחם יבמה אחיו :

ד הפוסק מעות לחתנו בשעת הקידושין ונתנם לו קודם שהבניסה לחופה ומתח חבת אף על פי שיש לה כן אין הבן יורשה אלא יחזור המעות לאב שכל הפוסק דעתו על לכנוס ויש מי שאומר דה"ל בפוסק לחתנו אבל מי שנותן לבתו מתם שכתובתו בו ולא הזכיר על שהנשא לפלוני כי דנתקדשה לאחד קנתה אותה מהנה ואף על פי שבטלד אותו הקידושין שמת הארוס אין האב יכול לחזור שהרי נתן לה שיהיה שלה ואם מת זה חייב בו אחר : מי שנדר מעות להשיא יתומה אחת ומהה עיין בלבוש ע"ז סימן רנ"ג הפוסק מעות לחתנו או לבתו וכנסה ואח"כ מתה הבת ועדיין לא נתן לו ישיא אומרים דאף על פי כן זכה בהן הבעל בבניסה ואתה וצריך האב ליתן לו כל מה שפסק ור"ל פירש כיון שלא באה ליד הבעל לא זכה בהן שלא פסק ליתן אלא על ששהנה בהן ממה שפסק לו כיון דאיכא פלוגתא דרבנן לא מפקינן לה כן האב מפסק כל זמן שלא באו פעם אחת ליד החתן ואפי' הונחו ביד שלישי מבני שניהם יחזור השלישי לאב ויש חולקי' ואומר' שאם באו ליד השלישי זכה בהן הבעל וכן הדין אם העמיד לו ערבות אבל בלאו הכי אפילו עשה האב עליו שטר וזקפן עליו במלוה ויש לו בניס מסנה לא זכה בהן הבעל ולא מקפינן מן האב אבל אם הפסח החתן לא מפקינן מיניה שיוכל לומר קים לי כסברא הראשונה וכל זה שלא בא אפילו פעם אחת ליד החתן בחיי הבת אבל אם בא לידו פעם אחת אף על פי שהחזירו ליד האב אינו אלא פקדון או הלואה וצריך האב להחזירלו ואין חילוק בכל זה כיצן פוסק לבתו או לבנו ומת זהו מדינא אבל לת תכמי צרפת חקני טאף אם כבר נתן האב הגדוניה ומתה האשה או האיש בלא זרע קיימא אם האב בחוד שנה ראשונה יחזור הכל לאב או לירשי המלוה ויש אומרים עוד דאף בשנה שנייה יחזור חצי הגדוניה . וכן המנהג פשוט במדינות אילו שנהגין בזה תקנת קהלות שום ורווקא מה שהוא עדיין בעין חוזר אבל מה שהוציא או נאכר פשוט מלשלם ובכלבד שלא בזכו לאחר מיתה רק לצרכי קבורתה . ויש אומרים שאם החתן רוצה להפטר חוק שנתים נכסיה שהבניסה לו יורשה יכולין לפחות מהאי טעמא . ועיין עוד מרינים אילו לקמן סימן ק"ח .

לקיים כל מה שפסק אפילו בלא קניין שרברים אילו לא ניתנו ליכתב רק באמירה לפיכך גם אם נכתבו אינם כשטר חוב שיטרוף בהם פמשועבדים שכיון שלא ניתנו ליכתב אין הלקוחות צריכין ליתר מהם / במה דברים אמורים כשפסק האב לבתו כיון קטנה בין גדולה או לבנו ובנישואי' הראשונים דאגב חיבת נישואין הראשונים מתוך שמחה גמר ומקנה אבל בנישואין שניים אפילו באב או האח שפסק לאחותו או אשה שפסקה לבתו וכן שאר קרובים שפסקו אפילו בנישואין ראשונים לא קנו אותן הרברים עד שיקנו מיד הפוסק שיתן כך וכך יש אומרים הא דאמרינן עמדו וקדשו קנו דווקא דעמדו וקדשו מיד ולא הפסיקו כדברים אחרים אבל אם הפסיקו כדברים אחרים לא יוכן אם קדשו ואחר כך פסקו לא מקני בדברים ויש אומרים דבעינן גם כן שדחתו כן זה עם זה בתורת תנאי על מנת שתחתן אתה כך וכך ואני כך וכך אבל אם עשו בלא תנאי אלא כל אחד אומר מעצמו אני אתן כך וכך אינו נקנה באמירה אלא כשאר חוב שצריך קניין :

והרברים הנקנין באמירה או בפסיקת האב וקנו מידן הרי הוא כשאר טוב ונאפילו מה האב קודם שנשאת החתן מוציא מן דיוורשים ונאפילו מסעבדי כשאר חוב כשקנו מידן . יש אומרים שאם היא בת יורשת עם שאר אחיות אין סמכין לה מירושת' מה שנתן לה אביה לגדוניה הואיל וזכתה בה בחיי האב אבל אם אמר אתן כך וכך וכן החתן שפסק לעשות לה כתובה כך וכך ובשעת הנישואין חוזרים בהם עיין בלבוש עיר טישן סימן רמ"ה אם צריך לקיים מצד הקניין אבל מצד הקנס שיפסקו על עצמן וראי צריך לקיים ולכן נהגו לעשות תנאים חדשים קודם הנישואין כל הדברים שנתבארו בסעיף זה שאינן נקנים באמירה היינו דווקא כשהנה מרוכה ולעשיר אבל הפוסק לעני צריך לקיים משום דהוי כנדר לצדקה שמהקיים באמירה בעלמא דדרשינן כפי' זו צדקה . וכן בעשיר ומתנ' מועצת אית ביה משום מהוסרי אמנה אם חוזר בו ועיין בלבוש עיר שושן סימן רמ"ט בהלכות מתנה . החנאים שנכתבו אם לא נכתבו אלא פעם אחת צריך החתן לשלם שכר הכתיבה ואם נכתבו שנים כל אחד משלם את שלו . וכל מה שיפסקו צריכין ליתן קודם שיכנוס ולא יוכל לומר כנוס ואחר כך נתן אבל אם רוצה להשליש המעות הרשות בידו :

גב הפוסק מעות לחתנו ואינו רוצה ליתן לו ובוד' סעיפים :

א הפוסק מעות לחתנו וקדשה והלך האב למדינה אחרת או טאין לו לקיים הפיסוק יכולה היא לומר לבעל אני לא פסקתי לך על עצמי בלוס מה עלי לעשות לפיכך או כנוס בלא גדוניה או פטורני בנש ולא אשב ענונה במה דברים אמוד' שנים יד האשה אינה משגת ליתן מה שפסק אביה אבל אם ידה משגת ליתן מה שפסק אביה צריכה היא ליתן לו ואינה יכולה לומר לו אי כנוס או פטור אבל אם היא פסקה על עצמה ולא הגיע ידה הרי זו יושבת עד שהמצא מה שפסקה או עד שתמות כשה דברים אמורים בגדולה אבל קטנה שפסקה על עצמה כופין אותה ליתן נט או יכנוס בלא גדוניה . וכל זה לא טיורי אלא קודם שנשאת אבל לאחר שנשאת ודאי לא יוכל לבגוד באשתו משום שלא נתנו לו מה שפסק לו אלא כיון שנשאת חייב לה ככל דבר שאיש חייב לאשתו מי שפסק לתת לבתו ואחר כך אומר שנתן לבתו מה שפסק לה לא מהני לו אלא צריך לתת לזוג ועל סימן ב' סעיף ב' שלא יתקושט אדם בעבור גדוניה אף על פי שפסקו לו :

ב הפוסק לבתו לא קנתה הכת אותה מתנה עד שיכנוס אותה בעלה וכן הבן לא קנה עד שיכנוס

גה דין הפוסק לבנו או לבתו ומת ובו סעיף אחד :

א מי שצוה לתת לבתו כך וכך מעות לפיכך וליקח בהן קרקע כיון שהיה שם כ"ו כיון שרצה בריא ומת המעו' הם ביד שלישי ואמרה הבת חנו אותם לבעלי וכל מה שירצה יעש' בהם אם היה נדולה ונשאת דרשו' ביד טררי הוא שלה ממתנות אביה והיא נדולה ונשאת ואם עדיין מאורסת היא אין שומעין לה אלא יעשה השליש מה שהושלש בידו ומצות דקיים דבריה המת אף על פי שצוה כשהיה בריא לא נתן אלא על דעת לכשתנשא ואם עדיין קטנה היא אפילו נישאת אין שוכעין

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות קידושין

ד הארוס כל זמן שלא נתייב כעונה לא נתייב בשארה דגבי הדרי כתיב לפיכך אין הארוס חייב כמונות ארוסתו אלא היתה יתומה הגזונית מן האחין דהו דינה שאין לה מזונות מן האחין אלא עד שתתארס או עד שתבגד חו אינה בוגרת שהזון עצמה אל האפסגה או נערה לפיכך צריך הארוס לזון אותה דעל דעת בן קידשה שיזון אותה אף על פי שלא פירש דמסתמא אין אדם רוצה שתתכבה ארוסתו וחלך ותטאל על הפתחים ויש תולקין :

ה ארוכה שמתה אם היה הארוס כהן אינו מספא לה דגבי שומאה שארו כתיב כלומר שהיה עמו בקירוב כשר וזו לאו שארו היא ועל בלבוש ע"ז סימן שע"ג סעיף ד' וכן אם מת הוא אינה חייבת ליטמא לו ואינו יורשה דגבי יורשה ג"כ שארו כתיב וכיון שאינו יורשה ג"כ אם מתה היא אינו חייב בקבורתה אלא אביה חייב לקבורה וכן אם נשאה במקום שלא זכה בנוניא כדך שנתבאר סוף סי' נ"ד גם כן אינו חייב בקבורתה :

ו המאיר את האשה וכתב לה כתובה ולא נכנסה לחופה עדיין ארוסה דוא ואינה נשואה שאין כתיבת כתובה עושה נישואין ואם מת או גירשה נובת עיקר כתובתה מבני חוריו הואיל וכתב לה פאע"ג דכתב לה שטר כתוב' כיון דכלא כתיבה לא היה לה כתובה כלל אין הכתיבה עושה אותה שטר מעליא לנכות ממשיכדי אלא מהני הכתיבה דחכמי לפחות עיקר כתובה מבני חוריו אבל תוספו אינה נובה כלל שלא כתב לה ההוספות אלא ע"מ לכנסה והרי עדיין לא כינסה אבל אם אירס אשה ולא כתב לה כתובה ומת או גירשה בעודה ארוסה אין לה כלום ואפילו העיקר שלא תיקנו לה עיקר כתובה עד שתינשא או עד שיכתוב לה בעודה ארוסה וכן נוהגין אע"ג דיש חולקין :

ז המאיר את בהו ונתאלמנה מן האירוסין אפילו כמה פעמים קודם שתבגד נתייבתי של אביה דהא לא יצאה עדיין לגמרי מרשות אביה כל זמן שלא נישאת כמו שנתבאר בע"ז סימן רל"ד וכיון שמת הארוס תורת לגמרי לרשות אביה וכל שנח געורים של אביה הוא דבגעוריה בית אביה כתיב אבל אם נשאת ונהגלמנה או נהגרשה מן הנישואין הרי יצאה לגמרי מרשות אביה ושוב אין לאביה בה כלום אפילו בפעם ראשון שנתאלמנה או נהגרשה :

כה וכן נתנים לארוסה וכו' ד' סעיפים :

א המאיר את הראש ושהה אפי' כמה שני' וחכמה לנישואין ועודנה נערה נוהגין לה זמן י"ב חדש מיום החביעה לפיכך אם עצמה לתקן מה שהיא צריכה לה לחופה כגון חבשיטין וקישוטין ואחר כך תנשא ואפסגה אקרא שכן מצינו בזיווג הקדוש הראשון בתורה שאמר ויאמר אחיה ואמה חשב הנערה אתנו ימים או עשר מאי ימים אילוכה תרי יומי משמע אינשהי אמרי ליה הרי יומי אמר להו דא אמרי ליה עשרה יומי אלא מאי ימים שנה דכתיב ימים היה גאולתו ופרכינן ואימא מאי ימים חדש דכתיב עד' חדש ימים ועטורי ימים ותרצינן דנין ימי סהם מימים סתם ואין דנין ומים מימים שג' בהן חדש ואע"ג דההם לא נתנו לה זמן שהרי לקחה מיד היינו משום שלא בקש מהם פרנסה שהיא משלו ל' ימים חביעה אחר שבגד' נוהגין לה י"ב חדש מיום הבגד דמ"ג שנתבגד' הרי היא כתובה לה כיון עצמה לחופה וכן אם קדשה ביום הבגד הרי היא כתובה מיד ונוהגין לה י"ב חדש מיום הקידושין שהוא הבגד. קדשה אחר שבגדה אם עברו עליה י"ב חדש כבנותיה ואח"כ נהקדשה אמרינן מסתמא כבר הכינה כל הכשיטה וקישוטיה ואין נתייב לה זמן רק שלשים

שומעין לה אלא יעשה השליש כמו שצוה האב דאין מעשה קטנה כלום ויא' דבעינן שהושלש מתחלה לשמבך כלומר שספר המעות מתחלה ליד שליט לשם כך ועל בלבוש עיר טושן סימן רצ"ב :

דין הארוסה לענין מזונות וקבורה וירושה ואם יש לה כתובה וכו' ד' סעיפים :

א מכמה פסוקים למדנו שאין האשה נכנית להיות אשתו לגמרי ע"א א"ד מדרכי הקידושין עד שיטאנ' ויכניסנה לביתו שכן כתיב במערכי המלחמה מי האיש ארש אשה ולא לקחה וגמר וכן חילק הכתוב בין נערה המאורס' לאשה בעולת בעל וכן בגדרים כבר כתבנו בלבוש ע"ז סימן רל"ד סעיף ה' דילפינן פקראי ראשה אע"פ שנתקדשה באחד מדרכי הקידושין לא נכנסה עדיין לגמרי לרשות הבעל לענין הפרת גדרים מדכתיב ואם היה תהיה לאיש וגו' וכבר ידעת דהויה לשון קידושי הוא ואע"פ כן אין הבעל יכול להפר גדריה לבדו עד שיכניסנה לביתו וכתוב אחריו ואם בית אשה נדרה וגמר והיינו נישואין ש"כניסנה לביתו וש"מ דקידושין לחוד ונישואין לחוד לפיכך האשה שנתערסה אף על פי שהיא באשת איש לחיוב הבא עליה ואינה יוצאה בלא גט מ"מ אסרו לו חז"ל לבא עליה בעודה ארוסה מפני שהוא פריצות ואפילו לייחד עמה אסרו בעודה בבית אביה נזירה שמת יבא עליה עד שיכניסנה לביתו ויהיחד עמה לאחר מיוחד ויפרשנה לו להיות לו לאשה וייחד זה שיכניסנה לביתו דהוא הנקרא כניסה לחופה והוא שקראוה נישואין בכל מקום ומברכין עליו קודם לכן ברכת נישואין בבית החתן כמו שיתבאר בע"ה והבא על ארוסתו קודם כניס' לחופה שלא שלא לשם נישואין מכין אותו מדרות מפני שעבר ארבעין שאסרוה ואפי' אם קדשה בביאה אמור לו לבא עליה כיאה שנייה עד שחכמים עמו לחופה י' ויא' דאין צריך ייחד לאחר עמה אלא כל שהביאה החתן לביתו לשם נישואין סגו י'א' כשפורסין סודר על ראסם בשעת הברכה זהו חופה וזו דלא דוקא שהנישואין יהיו הכנסה לבית אלא שעושה דבר שגורא ממנו שמיחידה להכניסה לביתו דיו ויא' דחופת בתולה משיצא בהינמא ואלמנה משנתייחדו והמנהג הפשוט עמטין לקח' את המקום שפורסין יריעה או שלית על גב קלונסין ומכניסין החתיה החתן והכלה כרכי' ומקדשה שם ומברכין שם ברכת אירוסין וברכת נישואין ואח"כ מוליכין אותם לביתם ואוכלין ביחד במקום צנועה והיא החופה הנוהגת עכשו ועל סימן ס"א סעיף ט' וסימן ס"א גם על ארוסתו בלא חופה לשם נישואין אחר שנתקדשה כבר הרי זה ג"כ נקרא נישואין דלא נרע מכנסה לביתו ומיד שיערה בה קנאה ונעשית נשואה והרי הוא אשתו לכל דבר כדילפינן פקראי לעיל סימן ל"ג סעיף ב' דהעראה קונה בכל מקום בגמר ביאה י'א' ארוס שרר עם ארוסתו בבית אחד מברכין מיד ז' ברכות פן יתיחדו ויא' שאין להם לדור ביחד פן יקוצו זו בזה ואפילו בשירידין בעלמא בלא אירוסין יש לחוש לזה :

ב המאיר את האשה וכבר ברכת חתנים ולא נתייחדה עמו בביתו או בחופה עדיין היא ארוסה שאין הכרעות עושין הנישואין אלא הכניסה לביתו או לחופה :

ג אירס וכינס לחופה ולא בירך ברכת חתנים הריזו נשואה שאין הכרעות מעכבות וחוזר ומברך אפילו אחר כמה ימים וצריך לכתוב כתובה קודם בניסה לחופ' ואח"כ יהיה מותר באשתו דק"ל כר' מאיר שאסור לשהות עם אשתו בלא כתובה אפי' שעה אחת שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ועל סימן ס' :

לבוש הבן וארמון הלכות קידושין

נד כמה כסות יתן לבתו וכו' בסעיפים :

- א** צו חכמים שיהן אדם מנכסין מעט לבתו וזהו הנקרא פרנס' לפיכך המשיא את בתו פתחם לא יפתח לה מבסו' שפוסקין לאשת עני שכיראל כד'א' שהיה האב עני אבל אם היה עשיר הרי זה ראוי ליתן לה כפי עשרו :
- ב** ואם התנה עם החתן שיכניסנה לו ערומה לא יוכל החתן לומר לכשתבא לביתי אכסנה אלא מכסה אותה ועודה בבית אביה :

נה המשיא בנו גדול בבית קנאו וכו' ד' סעיפים :

- א** המשיא בנו גדול בבית קנה הבן אותו הבית שאמר חכם ס' דעהו שמרוב שמתקו נפרוהקנה לבנו את הבית כמתנה והוא שיהיו נישואין ראשונה לזה הבן ולא השיא האב בן זכר אחר קודם לו אבל אם ליתנהו כל הנולד קנה הבית וי'א' דבעינן גם כן שישיא לו כתולה ושיהא לאב בית אחר בעיר לדור בו :
- ב** ואפילו אי איתנהו כל הנולד לא אמרן שקנאו אלא אם כן פנה לו כל הבית לנמרו אבל אם השאיר בו אפילו כלי קטן כל דהו או שהיה אוצרו של אביו או שוכנו פתוחו ראיהו בית לא קנאו כי כזה ניה דעתו שלא נתנו לו ואם ייחד לו בית וכלי בית ישייר בבית כלי אחר או אוצר פתוח לו בענין שלא קנה הבית אפ'ה קנה הכלים שיחד לו :
- ג** ייחד לו בית ועלייה בית קנה ועלייה לא קנה וכן אם ייחד לו בית ואכסרה בית קנה ואכסרה לא קנה :
- ד** שני בתים זו לפניו מזו לא קנה אלא האחר שנשא בו

נו דיני השושבינות וכו' סעיף אחד :

- א** דרך הבתורים כשאחד נישא אשה הכירו שולחין לה דורנית כדי שיהיה חזק בהן על ההוצאה שבוציא על החופה וכאים ואכלים עמו' ימי הבטחה או מקצתם וכשיטאונם הם הוא פורע להם מה שעשאו ושולה לכל אחד ואחד מהם כפי מה ששלחו לו ואוכל ושות' ושמה עמהן וזהו הנקרא שושבינות פ' מריעות וש' שבניות זה אינו מתנה נמור' שלא שלח אלא ע'ם שא' הוא יחזור וישלח לו כמו ששלח לו לפיכך יש לו דין מיהו ואם נשא זה ולא החזיר לו זה השושבינות יכול לחובע בדין ומצויאו ממנו בדין ויש כזה כשה חלוקי ריגין ולפי שבזמן הזה לא נהגו לתכוע תכיעה זו אין צריכין להאריך בהן :

ס חופה לענין מה קונה וכו' ב' סעיפים :

- א** כבר כתבנו בריש סימן נד דילפינן מקראי שאין הקידושין נומרין בה להיות אשתו עד שנכנסה לחופה ואחר שהכניסה לחופה אע"פ שלא בעלה הרי היא כאשתו לכל דברונובה ממנו עיקר כתובה והוספות אם ההאלמן או התגרש דחיבת חופה קונה אפילו כלא ביאה כד'א חופה דחויא לביאה שהיא מסיירת אבל אם פירסה נדה ואחר כך כנסה לחופה ונתייחד עמה אין כאן חיבה כל כך בחופה ואינה קונה להיות לנמרי כאשתו אלא עדיין היא כארוסה עד שתטהר ויש אומרים דדוקא לענין שלא תגבה התוספות היא עדיין כארוסה דמסתמא לא כתב לה התוספות אלא לחיבת ביאה וכל זמן שאינה ראויה לביאה לא קנתה החוספות אבל לכל שאר דברים הרי היא כנשואה כיון דחופ' נישואין דאורייתא כדכתבנו לעיל ריש סימן נד וע' ש' שהו נקרא חופה וצריכין לכתוב הכתובה קודם החופה כדי שתהא

שלשים יום מיום התכיעה • וכן המאמר אלמנה אין נותנין לה זמן רק שלשים יום מיום התכיעה דמסתמא כבר יש לה כל הכשטייה וצרכיה לחופה מחוזה ראשונה :

ב וכשם שנותנין זמן לאשה לפרנס את עצמה משתכעה הבעל כך נותנין זמן לאיש לפרנס את עצמו משתכעה ראשה איתו וכמה זמן נותנין לו כמו שהיו נותנין לה אם היה הוא חובעה אם היו נותנין לה י'ב' חדש נותנין לו גם כן י'ב' חדש ואם לא היו נותנין לה רק שלשים יום על הררך שאמרנו אין נותנין לו ג' אלא ל' יום :

ג הניע הזמן שנבנו לאיש ולא נשא' חייב הוא כמזונותיה אף על פי שלא כנס ואם עכבו אונס בנין שחלה הוא או היא או שפירסה נדה או שהניע הזמן באחד בשבת שאינו יכול ליכנס כמו שהבאר לקמן אינו חייב לזונה ודוקא שחלה הן הזמן אבל אם הניע הזמן ולא כנסה ואח' חלה חייב כמזונותיה אע"פ דהשתא היא אונס שהרי גם אם כנסה בזמנו היה השתא ג' חייב כמזונותיה :

ד המאמר את בתו קשנה ותבעה הבעל לנישואין בין היא בין אביה יכולין לעכב שלא הינשא עד שתגדיל ותיעשה נערה וכי תימא אם היא רוצה אביה למה יוכל לעכב מאי נפקא ליה מיניה יש לו נפקוא שיכול לומר שמא היום או למחר המרוד בכעלה שתאמ' לא הוכל לסבול והצא וחבא אלי עד שתגדיל ונמצאתי צריך לחכשטיין אחרים ואם כולם מתרצים יכול לכנוס אבל אמרו חכמים ז' אין ראוי לעשות כן עד שתגדיל והאמר בפלוני אני רוצ' כמו שנכתבאר לעיל ואם האב מת והיא זכרה מתרצין לכנוס אין הקיובים יכולין למחות אף על פי שהיא חולנית והוא מכהה לבגוס כדי לירשה :

זו היה לה חצר בדרך נכנסה עמו וכו' סעיף א'

- א** הבעל יורש את אשתו כרי' ז' מירש איהו ומאימתי יזכה בירושתה משהצא מירשת האב ואף על פי שעדיין לא נכנסה לחופה הואיל ונעשה ברשות בעל כיצד האשה שנתארסה ומסרה אכיה לבעלה או לשלוחי בעלה או מסרה שלוחי האב לבעלה או לשלוחיו ומהך בדרך קודם שהכנס לחופה אף ע'פ' שהגדולא עדיין בבית אביה בעיה יורשה ויש חולקין אם הגדולא לא הניע לירדו וכן אם הלך האב או שלוחי האב עם הבעל ונכנס עמה בדרך מ' לחצר ונתייחד עמה שם לשם נישואין ומתה הרי זה יורשנה בעלה אבל אם לא נכנסה עמו לחצר לשם נישואין ועדיין האב עם הבעל להליכה לבית בעלה או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל או עם הבעל אפילו נכנס הבעל עמה לחצר אבל לא נכנסה אלא ללון בדרך שלנין עובדי דרכים כפונדק אחד הואיל והאבאו שלוחו עמה ועדיין לא נתייחד עמה לשם נישואין אם מתה וירשנה אביה אע"פ שגדוליתה נכות בעלה וכן אם היתה כגרה או יהומה או אלמנה ותלכה היא בעצמה מבית אביה לבית בעלה ואין עמה לא בעלה ולא שלוחיו ומתה בדרך אין הבעל יורש אותה יש אומרים דכחצל שלו סתם ייחוד היה לשם נישואין וכל שכן בחצר של עניהם דהוי סתמא לשם נישואין ראנו לא אמרין דבבצר של אחרים לא הוי סתמא לשם נישואין אלא משום דזילא ביה שלמא שיטא אשה בחצר שאין לו רשות בה אבל כשהחצר הוא של שניהם אדרבה דעתו מתיישבת בו ויחרובל שכן דסתמא לנישואין ובת' שלה סתמא לא נכנס עמה אלא ללון וכ' כחצר של אחרים שאין לשניהם רשות בה שלא נכנס אלא ללון ולא לשם נישואין. וכל זה בירושת הבעל ככתבי מרינא דמריא אבל שנהנינו בירושת דגדולא ע'ל סוף סימן נד ולקמן ש' ק"ה :

לבוש הבוץ וארצמן

הלכות קידושין * לה

תקם סעיף א' וכן אמר לכן ליעקב אבינו ע"ה מלא שבע זאת וניתנה לך נס את זאת וכן אין לעשות חופה שתי אחיות ביתר יא' טעמא משום עין הרע ד'א אפילו שתי נכריות יש לזהר לעשותן ביחד משום איבה דשמא יכבדו אחת יותר מחברתה ויהיה קנאה וישנאה אבל אין נזהרין מזה וארבה יש מכוונים לעשות חופות עניות עם חופות עשירות משום מצוה ואין כאן קנאה :

2 ואם יש שני חתנים ביחד מברכין ברכת חתנים אחת לסניהם ואפילו לא היו החתנים ביחד אלא שהיה דעתו על שניהם כמו שנהבאר בלבוש ע"ז סימן רס"ה לענין פילה ויש אומרים שאין לברך לשני חתנים ביחד נ"כ משום עין הרע וכן נוהגין לעשות לכל אחד חופה בפני עצמו ולברך לכל אחד בחופה שלו אבל לאחר הסעודה בשהם ביחד אפילו הרבה חתנים ואכלו בסעודה אחת מברכין ברכת חתנים אחת לכלולם דלא שייך שם עין הרע כיון דכלאו הכי הרב בני אדם ישנם שם ואוכלין בסעודה אחת וכולם יוצאין בברכה אחת אין שם עין הרע לחתנים יותר נ"ל :

ד אין מברכין ברכת חתנים אלא ב' כרילפנין מכוונין וצריכין שיהיו עשרה גדולים ובני חורין וחתנים מן המניין בין כשאמרים אותה בשעק ניטואין בין כשאמרים כשעת הסעודה אחר ברכת המזון אבל כשאין אמרים אחר ברכת המזון כל הז' ברכות אלא ברכות אשר ברא ברבד ככונן שיה' אינו צריך עשרה דבועו לא לקח עשרה אלא בכניסה לבדה אבל שלשה סיהא בעינן כסומין :

ה מברכין שהשמחה במעונותיכם ברכת החתנים בבית חתנים אחר ברכת המזון כיום ראשון בכל סעודה וסעודה שאוכלין שם ואין מברכין ברכה זו לא עכרים ולא קטנים דאנשים כתיב בני חורין וגדולים בשמע :

ו עד כמה מברכין ברכה זו אם היה אלמין שנשא אלמנה מברכין אותם ביום ראשון בלבד ולא יתחיל אפילו באו פנים חדשות שאין שפחתן מרובה כל כך אבל בחור נישא אלמנה או אלמין נישא בתולה וכל שכן בחור נישא בתולה דהוי שפחתו מרובה מברכין אותה כל שבעה ימי המשחה אם באו פנים חדשות ואם לא באו פנים חדשות אין מברכין ז' ברכות נפ' כן אלא ביום ראשון ואחר כך כל שבעה מברכין שהשמחה במעונות וברכה אחת מן השבעה כמו שיתבאר ואילו שבעה ימים נחתילין מיד אחר שבע' ברכות שביד בראשונה בביתה :

ז וברכה האחת שאמרנו שמוסיפין בבית חתנים כל שבעת ימי המשחה עם שהשמחה במעונות היא ברכה אחרונה מן השבעה ברכות שהיא אשר ברא ויש אומרים דאף אשר ברא אין מוסיפין כל שבעה אלא כשמוסר אחריו לסעוד עם החתן אבל אם אוכל עם בני ביהו בלבד אינו מברך אפילו אשר ברא וכן אנו נוהגין כמה דברים אמורים כשהיו האוכלים הם שהיו שם בברכה הנישואין ושמעו ז' הברכות אבל אם היו האוכלים אחרים מלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין הם הנקראים פנים חדשות ומברכין בשבילם אחר ברכת המזון כל השבע' ברכו בדרך שמברכין בשעת הנישואין והוא שהיו עשרה והחתן מן המניין ויש אומרים אפילו שהיו בשעת החופה ושמעו הברכות אם לא אכלו שם כבר עד עתה וקרו פנים חדשות ומברכין בשבילם שבעה ברכות אחר ברכת המזון ויש אומרים עוד שאם היו שם פנים חדשות אף על פי שאין אוכלין שם מברכין בשבילם שבעה ברכות לילה ויום :

ח יש אומרים שאינם נקראים פנים חדשות אלא אם אין הם בני אדם שמרביין בשבילם דודאי משמח עמהם ויש אומרים דשכת ויום טוב ראשון ושניהו כפנים חדשות משום דאמרינן במדרש מזמור שר ליום חשבת אביר הקדוש ברוך

שהוא חופה הראויה לביאה שהרי אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה ואף על גב דלמאן דאמר דחופת נדה הוי חופה אף על פי שאינה ראויה לביא ואנן הכי נוהגין וא"כ ה"ה אם לא כתב כתובה מ' נוהגין לכתחלה לכתובה קודם לכן אשה חולנית חולת מות אף על פי שבנסוה החתן החופה בחוד המטה כדי שירשנה בעלה אינה חופה כלל דגרוע היא מנה דכנדה אורח הוא וירע הזמן שתהא ראויה לביאה 4 לכשתשחררו אפטר שאינה ראויה לביאה כלל לפיכך אין בעלה יורשה נהנו שהחתן והכלה סתענין כיום חופתן וטעמא כדי שלא יאכלו וישתו וישתכרו ויאמר קדושי טעות הן א' ג' משום שהוא להם יום מחילת הטאם כמו ב' כ' כמו שאמרנו במדרש מחלת בת ישמעאל ב' ועל' כלבוש החור סימן תקפ"ד אם קידש בטעות ואחר כך בנסה פחת אותן הקידושין ואחר כך נודע שהקידושין היו בטעות אף על פי שצריך לקרשה פעם שנית אין צריך לברך ז' ברכות פעם שנית דסני ליה בכרכות הראשונות דס' בירך על בניוס אשה זו יא' שיש לעשות החופה תחת השמים לפיכך טוב שיהא זרעם כבוכי השמים :

ב מנהג כשר הוא שלא הנשא נדה עד שחטור ועכשו אין נוהגין לרקק מ"מ טוב להודיע לחתן תחלה שהיא נדה שלא יאמר אחר כך אילו הייתי יודע שהיא נדה לא הייתי כונסה עמה וקידושי טעות היו וכשכונסה כשהיא נדה מברכין ברכת חתנים אבל אינה נכנסת עמו כחוראלא הוא יושן בין האנשים והיא יושנת בין דגשים ועל בלבוש ע"ז סימן קצ"ב :

סו

מתי מברכין ברכת חתנים ואם אוכלים בהרבה בתים וב' סעיפים :

א בבויעו בשרצה לכנוס את רות כתיב ויקח כועו עשרה אנשים מזקני העיר וגו' וארז"ל שקבעו כדי לברך ברכת חתנים כעשרה מכאן שמברכין על בניוס האשה כמו שמברכין על כל סתנה טובה שניתן הש' לאדם שנתבאר בלבוש הכללת בהלכות ברכות ע"ש כן מברכין ברכת חתנים בבית החתן קודם נישואין והן שש ברכות חה נוסחן בא' א"ה שהכל ברא לכבודו בא' א"ה היוצא האדם בא' א"ה אשר יוצר את האדם בצלם דמיתחבנתי והתקין לו ממנו בניין ערו עד בא' יוצר האדם שושתי שיהנה העקרה בקיבוץ כניה לתוכה בשמחה בא' משמח ציון בכניה שמשח רעים האתבים כשחך צורך ב' עין מקדם בא' משמח חתן וכלה בא' א"ה אשר ברא שטון ושמשח חתן וכלה נילה רינה ד'צה חדוה אהבה ואחוה ושולם ורעות מרהה' אלקינו ישמע בערי יהודה ובהוצאת ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלו קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשחה ננינתם בא' משמח חתן עם הכלה ע"כ ולא ראיתי להארך בפירוט' ה' ארוך הוא ובקל יובן שם שכולם שייכו לענין הזיווג ועיי' בפירושה ברב ר' ר' והנה ז' ואם היה שם יין מביאין כוס של יין ומברך על היין תחלה ומסדר כולן על הכוס ונמצא מברך ז' ברכות ואם אין יין מצוי מברך על השכר שהכל ואנו נוהגין לברך על הברכות בין ברכת אידושין בין ברכת נישואין תחת הדפנה וכו' על שבר אם אין יין מצוי :

ב במקום שנוהגין לישא הרבה גשים יכול אדם לישא גשים רבות כאחת ביום אחר ומברך ברכת חתנים לכולם כאחת אבל לשמחם צריך לשמח עם כל אחת שמחה הראויה לה עם בתולה שבעה ימים ועם בעולה ג' ימים כמו שיתבאר לקמן סימן ס"ג בע"ה ואין מערבין שמחה בשמחה כדילפינן מושמחת כהנך כמבואר בלבוש ההורש'

לבוש הבית והגמץ

הלכות קידושין

כל ימשל עוד זר במעיין חתום על כן אילת אחים שמה
במהרה וחק לא הפרה ברוך הכותר בזרעו של אברהם ויא
שאין מברכין אותה בלא כוס :

סג זמן נישואי בתולה וברכתה ואלמנה ואם אינו רוצה לעשות סעודה ובוו' סעיפים :

א מצינו ביעקב אבינו שאמר לולבן מלא שבוע זאת
וכתיב בשמשון שבעת ימי המשהה: לפיכך הנושא
את הבהולה הצריכוהו חז"ל לשמוח עמה שבעת ימים כדי
שישמחה ואתן הו' ימים יהיו לו נ' ששלו שלא יעשה
פלאכה ולא ישא ויתן בשוק ולא יצא יחידי לסוק מפני
שהחתן דומה למלך פה מלך אינו עושה מלאכה ק'ינו נושא
ונתן בשוק ואינו יוצא יחידי לשוק בן הוא החתן אלא אוכל
וסוחה וסמח' עמה בין אם הוא בחור בין אם הוא אלמן
נושא בתולה :

ב והנושא בעולה אין שמחה כל כך הצריכוהו לכמות
עמה שלשה ימים בין הוא בחור בין הוא אלמן ויש
אומרים דאפילו בחור נושא בעולה שמחתו מרובה וצריך
לשמוח עמה שבעה ימים וכל מה שהקנו לא הקנו אלא
לכבודה לפיכך יכולה האשה למהול על שמחתה דמחלת
על כבודה :

ג יש אומרים שאין נושאין נשים לא בע"ש ולא באחד
כשבת נזירה שמא יבא לירי חילול שבת כתיקון הסעוד'
ויש סתירין וכן פשט המנהג לישא נשים בע"ש והוא שימחה
בסעודת הנישואין שלשה ימים קודם הנישואין ומקום
שביה דין יושבין בכל יום נושאין נשים בתולות בכל יום
ומקום שאין בית דין יושבין אלא בשני ובחמישי בלבד אין
נושאין בתולות אלא ביום רביעי ושעמא שיבעול בלילה
ואם יהיה לו שבענות בתולות ישיבם לבית דין לקבול עליה
ביום החמישי אכל לא הקנו שהינשא ביום א' ולבעול בלילה
ב' וישבם לבית דין ביום ב' דסקרו הכמים שהיא שורח
בסעודה שלשה ימים ומנהג חכמים שהנושא את הבעולה
ישאנה בחמישי שהרי צריך לשמוח עמה שלשה ימים ואם
ישאנה באמצע השבוע יצטרך לבטל מלאכתו ומשא ומתנו
שלשה ימים מלאים אבל בשנושא בחמישי שמח עמה
שלשה ימים חפשי בשבת וע"ש ושבתי והרי ריחח חזיה ערב
שבת ושבת דבלאו הכי לא יושמי דמלאכה נינהו ומיד ביום
ראשון יצא למלאכתו נהנו שלא לישא נשים אלא בתחלת
החדש בעוד שהלבנה במילואה וע"ל בלבוש עשרה זהב סימן
קע"ש סעיף ב' :

ד אם החתן אינו רוצה לעשות סעודה וקרוכי הכלה
רוצים שיעשה סעודה כופין אותו שיעשה סעודה לפי
כבודו ולפי כבודה ואינו כבוד מרם הוא יותר צריך לעשות לפי
אותו הכבוד שאפי' כבוד בני משפחתה יותר מכבוד בני
משפחתו צריך לעשות לפי כבודה דקיימא לן היא עולה עמו
ואינה יורדת דכתיב בעולת בעל דה"ל למיכתב והיא
בעולה או בעולת איש כאי בעולת בעל ואמר ז"ל שפ"ל לומר
שעולה היא עם הבעל ואינה יורדת עמו מכבודה לכבודו אם
הוא פחות ממנה :

ה אין בונסין בתולה לחופה בשבת לפי שעל ידי החופה
זוכה בפציאתהו במעשה ידיה נה"ל כקונה קניין בשבת
ואנו ק"ל שאין קניין קניין בשבת וע"ל בלבוש החור סי' של"ט
סעיף ד' ואלמנה אין חיבת חופה קונה בה פטו בבתולה אלא
על ידי ייחוד של ביאה זוכה במציעתה ובמעשה ידיה לפיכך
צריך להתייחד עמה קודם שבת כדי שלא יהא כקונה קניין
בשבת מכל מקום אין לכנוס בתולה ביום שישי לבעול
כיום שבת לפי שאין בהו דינין קצועין בשבת וסנהני
תאירנא

ברוך הוא פנים חדשות באו לכאן ודוקא בסעודה הלילה
לשחרית אבל לא בסעודה שלישית כיון שאין צריכין פת
שהרי יוצאין כמיני תרניס ואלו במדינות אילו נוהגין לברך
כל השבעה ברכות אפילו בסעודה שלישית ואיפשר מיסוס
שרגילין ללא לזו הסעודה פנים חדשות ויש אומרים הטעם
משום שרגילין לדרוש והררסה היו כפנים חדשות :

ו יש אומרים שאין לומר הש"ש ברכות חתנים על הכוס
של ברכת המזון שאין לעשות המצות חבילות חבילות
אלא מברכין ברכת המזון ומסיימין אותו על כוס אחד ומניחו
לפניו ומביאין לו כוס אחר ואמר עליו שש ברכות חתנים
אחור ולוקח כוס של ברכת המזון ואומר עליו בורא פרי הנפץ
אכן נוהגין במדינות אילו ויש אומרים דאפילו לאשר ברא לחור
בענק שני כוסות וכן נוהגין וכן ברכת אירוסין וברכת חתנים
ישתחת החופה אופרים אותן על שני כוסות ומפסיקין
ביניהם בקריאת הכתובה :

ז יש אומרים שאם החתן יוצא מחפתו לבית אחר אפילו
כלחו עמו שהולכין לאכול בבית אחר שאין הסעודה
בשביל הנישואין אלא שם ברכת חתנים והם כשרעתו לחזור
אחר כך לחופתו אבל אם הולך לגמרי לבית אחר וכל החבור'
עמך עד שנעשה אותו בית שם עיקר גם שם נקרא חופה
אם ברכין ברכת חתנים וכן לפעמים שהולכין החתן והכלה
לעיר אחרת צריך לברך שם ברכת חתנים אם הוא עדיין חוך
שבעת ימי המשהה ואין דעתו לחזור :

ח בני החופה שנתחלקו לחבורות אפי' אם אכלו כנתים
שאינם פתוחים למקום שהחתן אוכל כולם מברכין
ברכת חתנים דהא כולם פסעודת חתן אכלו לא מבעיא אם
השמש מצרפן אלא אפילו אין השמש מצרפן כיון שהתחילו
לאכול אותם שבטאר בתים כשהתחילו אותם של בני החופה
כולם חשובים כאחד לברך ברכת חתנים כיון שאוכלין
מסעודה שהקינו לחופה :

ט השמשים האוכלים אחר סעודת נישואין יש אומרים
שאין מברכין שבעה ברכות כיון שכבר ברכו בני
החופה עם החתן ויא' שאע"פ מברכין וכן עיקר :

י הסעודת בבית חתנים משיתחילו להתעסק בצורכי
סעודת נישואין ולהכניה על שלשים יום אחר
דנישואין מברך נכד שהשמחה כמענו שא"לנו משלו כ'
זאם הם עשה מברך נכד אלקינו שהשמחה במענו
שאכלנו משלו וזהם עונים ברוך אלקינו שהשמחה
במענו שאכלנו משלו כ' וכן כל סעודה שעושים אותם
אחר הנישואין מחמת הנישואין עד שנים עשר חדש מברך
שהשמחה במענו כ' כן הוא פרינא דנפרא אבל האידנא
ערכה כל שמחה ואין אומרים שהשמחה במענו אלא בשכעת
יש המשחה ומכל מקום אף לאלמן שנשא אלמנה אומרים
שהשמחה במענו כל שלשה ימים שהוא שמח עמה לפי
צנקת חכמים דסקרו על תקנת בנות ישראל שיהא שמח
עמה שלשה ימים נ"ל כשאומרים שהשמחה במענו
שאכלנו כ' יאמר שאכלנו בלאו ולא יאמר ושאכלנו כיון
שאין לו ענין אבל בלאו וי"ה פ' נברך את מי שהשמחה
במענו והוא הש"י על שאכלנו משלו כ' ל' :

סב דין בעילת מצעה וברכתה ובוו' סעיפים :

א פותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת על בלבוש החור
סימן ר"פ ועיקר טעמא מבורא כגמרא דיש כתובות ואין
מן הצורך להאריך ע"ש ודיון הבעול בתולה נבר כתבתי
בלבוש עשרת זהב סימן קצ"ג ע"ש :

ב זא שאחר שמצא בתולות חייב לברך להש"י עליה וזו
גוסחה באי אס"ה אשר צא אנו בנג' עדין שושנה העסקי'

גם כן קלה בעיניו להוציאה מתוך הכעס אם יכעיס עליה ועוד שמא יאבדו או יחולו לפיכך צריך שיכתוב לה קשר על עצמו כדמי כתובהה והיה כל נכסיו משועבדין לה והבעל הוא כלוה נכה וצריך הוא לתת שכר הסופר והחסירו עוד שאפילו בו ביום שהכניסה לחופה

הבלה קודם שיכתוב לה רכיבה ויש מקילין וסותרין להתייחד עמה בו ביום או ב' אונ' ימים בלא כתובה ובלבד שלא יבעול בלא כתובה וי' א' דה אם יעד עליו עדים ויקנו מידו שהוא חייב לה מנה או פאתים וישעבד לה נכסיו על זה סני בלא כתובה דקניין לכתובה עומד ויש חולקין ואומרים שאין לסמוך אעדים לכתולה רק בשעת הרחוקות ויהא לו פנאי לכתוב צריך לכתוב וכן ראוי להורות ואם רוצה להעמיד לה ערב קבלן בעד הכתובה והתנה עמה שהיא יהא פטור מסנה והיא לא תתבע אלא הערב זה גם כן אסור דבכה"ג גם כן היא קלה בעיניו להוציאה כיון שאין לה שיעבוד עליו אלא צריך שהיא שיעודה גם עליו ואין לעדים לחתום הכתובה אלא לאחר שקבל החתן קניין לפניהם שהרי שקר הם חותמין ויש מקילין בזה מפני שסתמא מקנה לה וכן לפעמי' יש עדים שחורמין על הכתובות שקראוהו החופה אף על פי שהם לא שמעו הקריאה אף על פי דלאו שפיר עבדי אין לשנות מנהגן שלא להוציא לעז על הכתובות הראשונות אם יוכל לשעבד עצמו לכתובת בדבר שלא בא לעולם על בלוש ע' ס' ס' :

ב אם אינו יכול לכתוב לה כתובה כגון בשבת או ששכח לכתובה יכול ליתן לה משלשלין כנגד כתובתה ויקבל עליו אחריות אם יאבדו או יחולו ואם מותר לו לבעול עד שהיא לו פנאי לכתוב וכשיהיה לו פנאי לכתוב לה מיד :

ג ואם כתב לה כתובה ונאבדה או שמתלה לו וכתבה לו ההקבלה כתובתי צריך לכתוב לה אחרת בעיקר הכתוב טאסור לו לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא עיקר כתובה שחקנו לה חמשים מטעם שלא תראה קלה בעיניו להוציאה אבל התוספות כמחלה אין צריך לחזור ולכתוב לה אם לא ברצונו שהרי מחלה עיר שכבשוה כרקוס או שגלו מן העיר ואבדו הנשים הכתובות שלהן צריכין לחדש הכתובות לגשותיהם אף על פי שיש לומר שמא ימצאו אחר כך כתובתיהן או יוחזרו להן סבל מקו' מאחר שהכתובות בחוקת אבדות צריכין לכתוב פתובות אחרות ואם אין ידוע פך טכתיבין שם בכתובות אם נמצאו קצתן אזלינן בתוהוה וג' לאו דנין על פי זקני' העיר ולפי' המנהג העשירי לפי עשירי והענין לפי ענינו וכשנאבדה הכתובה פנאי לכתוב לה אחרת צריך לכתוב לה כך גדולה כמו שהיתה הראשונה :

ד אשה שנאבדה כתובתה שצריך לכתוב לה אחרת או ידעי שהיה זימנא קמא כתביההוה ופנאי לא ידעי כתבי מהשתא אבל כמתלת' כמת' ראשונה ורוצה לכתוב לה אחרת אין כותבין לה אלא מ' של עכשיו שלא חטרוף מ' זמנא קמא שכבר מחלה עליו וחטרוף שלא כדון שאין השעבוד מתחיל אלא מהשתא :

ה אם סברה כתובתה לבעלה צריך לכתוב לה כתובה אחרת כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אבל אם סברה כתובתה לאחרי אין צריך לכתוב לה כתובה אחרת שמפני זה לא תתא קלה בעיניו להוציאה שאם יוציא צריך לפרוע הכתובה ללוקח כמו שהיה נתון לה :

ו וכמה שיעור כתובה אמרו חכמים ז"ל דלכתולה דתובת נישואיה מרובה וכתוב יכתוב מאתים וזו ולא מנהג' חתנה כל כך וכתוב מנה כי שיעור ז"ל דכתבי' לה כתובה בעיניו להוציאה וכתובתה זו היא דרכן שאמר שכתוב לה כתובה מן השעם שאפרנו ולפיכך אמרו קצת דשל זו וזו כסף סדינה קאמר כמו כל שעורי דרכן נמצאת או כד כתובת בתולה

האיכא לכנוס ביום ו' משו' דאף בכל ימי שבוע אין לנו בתו דינין קבועין ומי שיש לו עסק מקבין שלשה ומסרר טענותיו לפניהם וזה יכול לעשות אפילו בשבת :

ז אין נושאין נשים בחול המועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמין אבל מחזיר גרושתו מן הנישואין אבל לא מן האירוסין ושעמא משום דאין מערבין סמחה בשמחה ועל בלוש החור סימן הקמ' ופותר וישא בערב המועד דין מי שהכין צרכי סעודה ואירעו אבל על בלוש ע' ז' סימן ש"ב :

סך מצוה לשמח חתן וכלה ודין מת וכלה ובוד' סעיפים :

א אמרו חז"ל מצוה גדולה לשמח חתן וכלה ולרקד בפניה ולומר שהיא נאה וחסודה ואפילו אינה נאה כרי לחבבה על בעלה שכן מצונו במלאכים ששאלו לאברהם איה שרה וניסר כדי לחבבה על בעלה והתא יומיה לגבייהו הוה כמו יום נישואין הואיל ונתבטרו בכנים וחזרה שרה להיות לה ארח כנשים לפיכך מצוה גם כן לחבב הבלה על בעלה ביום נישואיה ואמרו על רבי יהודה בר אילעי שהיה נוטל בר של הדם ומרקד לפני הבלה ואומר בלה נאה וחסודה וכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות כלומר לא יזכה לאילו הה' קולות בנחמיה ירושלים דכתוב בה קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' ונ' ומשלשין אפי' תלמוד חורה להכנסת בלה לחופה :

ב ואף על גב שמצוה לרקד בפניה אסור להסתכל בה ואף על גב שעל ידי ההסתכלות בה יכול לשכחה ביותר ולחבבה על בעלה יותר אפי' הכי אסור כדי שלא יבא לידי דרהור כמו שאסור בשאר נשים מכל מקום מותר להסתכל בתכשיטין שעליה וכפריעת ראש שזה אינו מביא כל כך לחיי הרהור לפיכך משום כדי לשכחה ולחבבה בה מותר אף על גב דבשאר נשים אסורים גם בזה :

ג כבר כתבנו בלוש החור סימן תק"ס שבכל שמחת צריכין לעשות שום דבר זכר לאכילת ירושלים כדכתיב גם לא אעלה אה ירושלים על ראש שמחתי וגומר ואמרו ז"ל זה אפר ומקלה שבראש חתנים שנהנין בשעת ברכת החופה שהוא עיקר השמחה לחת אפר בראש חתנים ומניחין האפר בצקום הפילין דכתיב לשום לאבילי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר דהיינו תפילין אלא במקום תפילין מנחלה ויש פקוסות שנהנו לשכר הכוס אחר שכרכו השבעה ברכת תחת החופה ואנו נוהנין במדיניות אילו שהחתן משכר הכלי טברכו עליו ברכת אירוסין וכל מקום ומקום עושה זכר לאבילות לפי שנהנו נהרא נהרא ופשטיה דין זיקות אוכלין לפני החתן והכלה עיין בלוש התכלת סימן קע"א :

ד מה וכלה שפנעוהו בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הרך דכנד חיים עדיף :

ה כבר כתבנו בלוש החור סימן תק"ס שבכל שמחת צריכין לעשות שום דבר זכר לאכילת ירושלים כדכתיב גם לא אעלה אה ירושלים על ראש שמחתי וגומר ואמרו ז"ל זה אפר ומקלה שבראש חתנים שנהנין בשעת ברכת החופה שהוא עיקר השמחה לחת אפר בראש חתנים ומניחין האפר בצקום הפילין דכתיב לשום לאבילי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר דהיינו תפילין אלא במקום תפילין מנחלה ויש פקוסות שנהנו לשכר הכוס אחר שכרכו השבעה ברכת תחת החופה ואנו נוהנין במדיניות אילו שהחתן משכר הכלי טברכו עליו ברכת אירוסין וכל מקום ומקום עושה זכר לאבילות לפי שנהנו נהרא נהרא ופשטיה דין זיקות אוכלין לפני החתן והכלה עיין בלוש התכלת סימן קע"א :

ו מה וכלה שפנעוהו בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הרך דכנד חיים עדיף :

ז כבר כתבנו בלוש החור סימן תק"ס שבכל שמחת צריכין לעשות שום דבר זכר לאכילת ירושלים כדכתיב גם לא אעלה אה ירושלים על ראש שמחתי וגומר ואמרו ז"ל זה אפר ומקלה שבראש חתנים שנהנין בשעת ברכת החופה שהוא עיקר השמחה לחת אפר בראש חתנים ומניחין האפר בצקום הפילין דכתיב לשום לאבילי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר דהיינו תפילין אלא במקום תפילין מנחלה ויש פקוסות שנהנו לשכר הכוס אחר שכרכו השבעה ברכת תחת החופה ואנו נוהנין במדיניות אילו שהחתן משכר הכלי טברכו עליו ברכת אירוסין וכל מקום ומקום עושה זכר לאבילות לפי שנהנו נהרא נהרא ופשטיה דין זיקות אוכלין לפני החתן והכלה עיין בלוש התכלת סימן קע"א :

ח מה וכלה שפנעוהו בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הרך דכנד חיים עדיף :

סח כמה דיני כתובה וכו' סי' ע"ב :

א אחז"ל אסור לאדם לשהות עם אשתו בלא כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וצריכו הווקא שיכתוב לה שטר כתובה בנהגו וישעבד לה גבסו כדי שיהיו כל נכסיו משועבדין לה כשטר בעד כתובתה ואם לאו אסור לפעמים יכעוס עליה עד שיעלה בדעתו לגרשה שטר כעסו והיה קשה בעיניו למכור נכסיו ויתן כתובה וכן רבין כך יתפייס ולא יגרשנה אבל אם ירצה ליתחד לה כתובתה במעות או בשאר משלשלין אין טומעין לו שכיון שתרא פתיכה מוכנת לפניו ליתן לה המעות או המשלשלין הריה

* לבוש הבוץ וארצות הלכות בתובות *

חכמים שהקנו זה כדי שלא תהא קלה כולל מבעיא
אם כתובה הכל והיא כתובה לו אחר כך התקלתי כסך
הכתובה או מקצת דאו מדינה אין לה עליו אלא מה שנטאר
חייב לה ופטור מהשאר לדעת קצת פוסקים ופשיטא
שבעילתו בעילה זנות שהרי אין לה אצלו שיעור כתובה
אלא אפילו התנה בשעת הקידושין שלא יהא לה כתובה
כמנו או שפחת לה משעורה אע"פ דזכה תנאו במל ויש
לה עליו כתובה משלם מהנאי בית דין שעשאו חיזוק
לדבריהם ובשלמה התנאי אפ"ה בעילה בעילת זנות כיון שהיא
פבורה שאין לה ולא פסקה רעתה :

אם יש משבח שנהגין לכתוב בכוחות יותר משיעור
חכמים אין לפחות בידם ולא ע"ד אלא אפילו ע"ד
מכני השפחה היא שנטאר אשה ולא כתב לה כתובה
שאשתו מנבינן לה בתנאי בית דין כפי מה שרגילין בני
משפחתו לכתוב לפיכך אשה שאברה כתובה ורקדקין
בכתובות קרובותיה כפי מה שנהגו לכתוב בני המשפחה
כוהנין לה ואפילו כתב לה דחזו ליכי אפילו הכי נביא כמנהג
בני משפחתו דהכי קאמר לה דחזו ליכי לפי מה שהג
משפחה ואם כתובות נשי משפחתו יתירות מכתובות
נשי משפחתו כותב לה לפי מה שהג בני משפחתו דבעילת
בעל קרייה דהמנהג שלמד טעולה עמו ואינה יודעת :

יא הנושא אשה שהם כוהלים לפי המנהג וכן היא
שפסקה להכניס נהנת כפי מה שהמדינה והיא לך
קצת מנהג מדינה זו פמה שהאשה מכנסת לבעלה הן
מעוה הן בנדים והוא מקבל עליו והן באחריותו נקרא
נדוניא בכל מקום ואינה נגבית אלא עם הכתובה אבל
לשאר דברים אין דינו ככתובה כמו שנתבאר לקמן ויש
מקומות שהחזן מוסף לה בנדוניא ומוטב לה יותר ממה
שקבל והולכין בזה אחר המנהג. וכן הסתם אחריות
הנדוניא עלי כנכסי צאן ברזל ואם ירצה להניח לה הנדוניא
וכרשותה ושלא לקבל עליו אחריות עליה הרשות בידו ועל
ריש סיבן צ"ג וק' עוד מדינת אילו נהגין כשהאב קיים
משיא את בתו כותבין בכתובה וכן נדוניא דהנעלת ליה
מבי אביו וכשאין האב קיים כותבין דהנעלת ליה מבי נשא
מיהו אם שינה לית לן בה דטני הלשונות ענין אחד הם
ואין חילוק ביניהם בכתובות גרושה כותבין מהתכונה
כדי שידעו שהיא גרושה ואסורה לכהנים וכשנאה לנכות
כתובתה מנבין לה מה שבכתובה לפי מה שהג המדינה ואם
היא אסורה שהוסף לה יותר מן המנהג המדינה צריכה
להביא ראיה לדבריה או כתובה מקוימת אבל אם יש בידה
שטר כתובתה ואינו מקויים או אהרין העדים החתומים
עליה הוא פסול אף על פי שמראה גם התנאים שהיו ביניהם
שקבל עליו בקנס גדול לכתוב לה כך וכך אינו גובה אלא
לפי המנהג דאף על גב שכתוב כך כתנאים ששיעור עצמו
לכתוב לה שמה לא כתב לה והכתובה אינה ראיה להוציא
מן היורשין שהרי אין הכתובה מקוימת ואין בה אלא עד
אחד כשר וכמה קנתה הנותב שאין מוציאין על פי עד אחד
ועל סימן ק' ובכל אילו דברים וכיוצא בהן מנהג המדינה
הוא עיקר ועל פיו אנו דנין והוא שיהיה אותו המנהג פשוט
בכל המדינה : מיהו אם רוצה להחניף ולפחות לאשמו מן
המנהג הרשות בידו ובלבד שלא יפחות כמה שתקנו רבנן
ודוקא שהתנה כן בשעה שעטו הסידיכים אבל אם עשו
שדוכין סתם ושיעברו עצמן בקנסות צדו לכתוב לפי
המנהג ולא יוכל לשנות ויש נהגין לכתוב כל הכתובות
כשורה אפ"ה לא הבניסה לו כלום כדי שלא לכייס אוהה ואם
ירצה הוסיף לה מוסף לה בשטר בפני עצמו ואם ירצה
לפחות

כתולה הם שלשים ושבעה דרה"ה וחצי כסף צרוף וכתובת
אלמנה מחציתם שהם י' דרה"ה ושלושה רביעי כסף צרוף
ועל בלבוש ע"ז סימן רצ"ד וי' ס"ה ערך המסבע שנקראת
דה"ה וכל זה לדעת קצת פוסקים דס"ל שכתובות בתולה
אינה רק זחי דרבנן שמה"מ של בתולה עולין ששה סלעים
ורביע סלע ויש מי שמשער בכתובת בתולה עטרה זהובים
ואלמנה חסכה זהובים אבל לדעת קצת פוסקים מאתיים של
בתולה ומנה של אלמנה משערי בזוזי דאורייתא והוא שמנה
פעמים יותר ונהגו לכתוב דחזו ליכי מדאורייתא וכן אנו
נוהגין ולא משום דס"ל דכתובת אשה היא דאורייתא שלא
מצינו בתורה שצריכין לכתוב לאשה כתובה אלא ק"ל שאין
כתובת אשה אלא מדרבנן ומשום דק"ל דסעמא דתקנו רבנן
כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה כ"ל לנו
דפאתים ומנה זוזי מדינה דכר מעט הוא שעדיין תהא קלה
בעיניו להוציאה לכך מפרשינן דהא דתקנו רבנן מאתיים
לבתולה ולא אלמנה מנה בודאי לא אמרו אלא כמסבע כסף
היותר כבדה הכתובה בתורה והוא כסף צרוף ולפי שצנינו
בתורה בקנס בתולה חמישים שקלים וכתוב כרו כמורה
המתלות אסמכו רבנן אהאי קרא להת כתובה לכתולה
חמשים שקלים כסף צרוף שהם מאתיים דינרים ומה שנהגו
לכתוב דחזו ליכי מדאורייתא לא דמדאורייתא חייבין לכתוב
אלא כדי שלא ישעה אדם לומר כיון שהוא דרבנן לא חנכה
אלא סלעים דרבנן לכך מפרשינן דה"ל סלעים דאורייתא
אבל רבנן הקנהו והכי פירושו ויהנהג ליכי מהר בתולייכי
כסף זחי מאתן דחזו ליכי מהיקון דרבנן שתיקנו לתת מסבע
דאורייתא כו' לא שכתובין דחזו ליכי סתם ומנהג לכתוב
לבתולה דחזו ליכי מדאורייתא אבל לא לאלמנה סתם דידוע
לכל דכתובת אלמנה היא חציה של בתולה ולא אתי למטעי
וכל זה במקום שאין מנהג אבל במקום שיט מנהג הולכין
בנתיית הכתובה אחר המנהג וכמו שיתבאר לקמן בע"ה :

אם ירצה החתן להוסיף על שיעור כתובה שכתבו
יכול להוסיף ולא אמרינן הואיל ועבדי רבנן קצבתה
לכתובת הרי הוא מבייש מי שאין לו שלא אמרו רבנן קצבת
זו אלא שלא לפחות כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציא אבל
אם בא להוסיף מוסף ותוספות זה שמוסיף יש דברים שרינו
בהם בעיקר הכתובה ויש דברים שחלוקים הם מעיקר ו
הכתובה כמו שיתבאר לקמן בע"ה ובשמוסיף אין צריך
לפרש עיקר הכתובה בפני עצמה והתוספות בפני עצמה
אלא כולל הכל ביחד אם ירצה ויש חולקי' ס"ל שצריך לכתוב
הכתובה של מנהג המדינה בפני עצמה והתוספות בפני עצמ'
וכן נהגין דבכ"ה אין כאן משום כדי שלא לכייס את מי שאין
לו דלכא כיוספא בהכי כיון שעיקר הכתובה היא שוה לשאר
כתובות וכי אילו בעי למיחב לה סדיליה מי לא מצי יהיב לה
דכי איטא למיחש לכיוספא כשכולין עיקר הכתובה יחד עם
התוספות וכתבין לזו מורה אחד ולזו מורה אחר יותר או פחות
או איכא במש"א אבל בכ"ה לא כתובה שכתוב בה ודן
נדוניא דהנעלת ליה כך וכך דינרים כו' והוסיף לה סן דיליה
כך וכך אין עיקר כתובה בכלל שלא הוסיף לה זה אלא כנגד
מה שהבניסה לו וצריך לשים לה עיקר כתובה בפני עצמה
עו שיהא כתובה ויהיב מורה בתולייכי כסף זוזי
אלף כו' דכל שון זה כולל ע"ה דכתובה עם והתוספות :
ח ויש מי שאומר שמה שנותן לה בשעת נישואין אין
צריך קניין דהן גם כן בכלל הדברים הנקנין באמירה
משום חבת נישואין ויש חולקי' :
כל הפוחח משיעור כתובת בתולה מאתיים ואלמנה
מנהגרי זה בעילתו בעילת זנות שעובר על דברי

לבוש הבדן וארגמן   **הלכות בתובות**   **לז**

לפחות לה כותמת היא לו בשאר אה' כוכך קבלתי על כתובתי ובלבד שישאיר לה מאתים לכהולה וסנה לאלמנה וכן אנו נוהגין במדינת אילו :

יב נשא אשה ממקום אחר על דעת שהדור עמו במקומו הולכים אחר מנהג מקומו והא על דעת כן נשאה :

יג יש מקומות שרגילין לחתום בכתובה הרבה עדים אפילו פסולים לכבוד ושני עדים כשרים ההתומים בראש ועל פיהם סקיימין הכתובה אבל מקומות שאין רגילין לחתום בכתובה אלא פשרים הראויים להעיד לא יחתום מי שאינו יודע לקרוא והיאך יעיד ויחתום והוא לא קרא מה ש שכתוב בה ולכן עם הארץ שבא לנרש ואמר שלא הכין מה שהיה כתוב כתנאים או בכתובה אינו נאמן דמסתם העדים לא חתמו אלא קראו בפניו תחילה על פה בלשון טרביץ ואחר כך חתמה :

סו **דין נוסח הכתובות בתולדות ואלמנות וכתובה דאירכסא וכו' א כעיפים :**

א נוסח כתובת כהולה בשני כשבת ביום שלשים לחדש כסלו שהוא ראש חדש שבת שנת חס' אלפים ושלש מאות וחמשים ותשע לבריאת עולם לפניו שאנו מניין כאן עיר פוזנן אך רבי פלוני בר פלוני אמר לה להרא בתולה פלונית בת פלוני הוי לי לאנהו כדת משה וישראל ואנא אפלה ואוקיר ואזון ואפרנס יתיבי כהרכת גוברין יהודאין דפלוני ומיקרין חנין ומפרנסין לנשרהון בקושטא ויהינא ליכי מהר בתולכי כסף זוזי כמתן דחזו ליכי מדאורייתא ומזוניכי ונסותיכי וספיקיכי ועל לותיכי כאורח כל ארעא וצביאת מרה פלונית בתולתא דא בת פלוני והות ליה לאנתו ודן גרוניא דהנעלת ליה מבי אבהו בין בכסף בין בהבא בין בהכשיון כמאני דלבושא בשימושי דירה ובשימושי דערסא הכל קבל עליו רבי פלוני חתן דנן בר פלוני במאה זקוקים כסף צרוף וצכי רבי פלוני חתן דנן בר פלוני והופיף לה מן דליה עוד טאה זקוקים כסף צרוף אחרים כנגדן סף הכל מאתים זקוקים כסף צרוף וכך אמר רבי פלוני חתן דנן בר פלוני אחריות שטר כתובתא דא ונדוניא דן ותוספתא דאקבלית עלי ועל ירתי כתרמי להתפרע מן כל שפר ארג נכסין וקנינין דאיה לוי חחות כל שמיא דקנאי ודעהיד אנא למקני נכסין דאיה להון אחריות ודלית להון אחריות כולהו יהון אחראין וערבעין לפרוע מנהון שטר כתובתא דא נדוניא דן ותוספתא דא מנאי ואפילו מן גלימא דעל בהפאי בחיי ובמותי מן יומא דנן ועלם ואחריות שטר כתובתא דא ונדוניא דן ותוספתא דא קבל עליו רבי פלוני חתן דנן בר פלוני כחומר כל שטרין כתובות דנהיגין בבנת ישראל העשוין כתיקון חכמים ולא כאסמכתא ודלא כשופטי דשטרין וקנינא מן רבי פלוני חתן דנן בר פלוני למרת פלונית בתולתא דא בת פלוני ככל מה דכתוב ומפורש לעיל במנא דבשר למקניא ביה :

ב מעמי פרשי ענייניה ולסונה ופירושה מטפשי הימים כשנועדינו מספרים בכמה בחדש ושמות החדשים נכתבו הכל בהלכת גיטין סימן קכ"ו יש לכתוב לחדש ולא לירת ולא לפתח פה לטשן דגבי ירח כתי' גירושין דכתי' גרש ירחים ועוד נבי נישואין כתיב ל' חדש דכתיב כי יקח איש אשה חרטה למנין בחד יוד איד ר' פ' כ' באן אין כתובין החתן עד אחר וצביאת בו' כיון דעדיין לא הוכר שנתרצית לו לאשה להיות לו לאשה ונפ אין כתובין פלוני בר פלוני דנן או פלונית דא כיון דלא הוכרו כבר דדן ורא לא שידך אלא כשהזכרו כבר תתלה :

ב להרא בתולה עם היא אלמנה כתובין ארמלתא לומר שכתובתה מנה ואם היא גרוסה כתובין מרתתא ואם היא הלוצה כתובין הלוצתה כדי לפרסמי ולגלוי שהיא אסורה לכת' ואם היא אנוסה או ספוחה יש כתובין סהם אמר לה להרא פלונית ואין כתובין בעולה כי נגאי הוא לה להזכיר זה ויש אומרים שצריבין לכהוב בעולה וכן עיקר כדי לפרסם שכתובה יושא אסורה לכת' דנבעלת לפסול לה דעכשו הדוב פסול אע"פ שהרי יש גוים הרבה הפוסלי אומ' לכהונה ואם היא שחוקית או אסופית דלא ידע' למיכתב שם אבהו כותבין בה פלוני כדי להודיע ג' שהוא פגומה ואסורה לכהונ' ואין שכתובין בה אברהם אבינו דלא ליתן למטעי לומר דגערות היא ההיא ערופא משחוקית ואסופית להכשיר ורעה אפילו לכהונה כמו שנתבאר לעיל סימן ז' :

ג פלונית בת פלונית כאן אין כתובין מרה כיון שעדיין לא הזכר שנתרצית להיות לו לאשה כי מרת הוא לשון שררה ומעלה ואין לאשה מעלה וכבוד כל זמן שלא נישאת ויוצאת מרשות אביה אף על גב דבשנשאת גם היא ברשות הבעל מכל מקום עולה עמו שהיא עקרת הבית אשת חבר כחבר :

ד ואנא אפלה ואוקיר בו' אף ע"ג שיטתה יותר תנאי כתובת כגון אם לקת' חייב ברפואתה ואם נשכית חייב לפרותת חקני חכמים דברים ההווים המיד והשאר אף ע"ג דלא נכתבו כאילו נכתבו דמו מכת הנאי בר' א' א' אפשר דכלולים הם בכלל אפרנס דהכל נקרא פרנסה :

ה מהר בתולכי בו' ואם אינה בתולה כתובין ארמלותיכי או בתרבותי או הלוצתיכי :

ו וכן כסף זוזים מאתן אם אינ' בתולה כתובין כסף זוזי מאת דחזו ליכי מדרבנן וגם יש שאין כתובין לשאינה בתולה מהר אלא כתובין ויהינא ליכי בכתובתיך כסף ארמלותיכי או בתרבותיכי או הלוצתיכי זוזי מא' דחזו ליכי מדרבנן דלא מצינו מהר אלא בכהולה דכתובין כמהר הבתול' ומזוניכי היינו שאר ונסותיכי וספיקיכי היינו כשות ושאר צרכי' ומיעל לותיכי היינו עונה :

ז וצביאת מרת פלונית בתולתא דא כוכאן כותבין בתולתא אחר פלונית ואין כותבין וצביאת בתולתא דא מ' פלונית שביון שבותבין מרת פלונית מדקדקין להודיע שנעשית מרת שהיא לשון של נשואה כלומר עקרת הבית בעוד שהיא בתולה ומשום שכתוב בן גבי בתולה כותבין נס כן כשאינה בתולה כגון באלמנה כותבין מרת פלונית ארמלתא דא ואין בכתובין וצביאת ארמלתא דא מרת פלונית כו' כדי שלא לשנות לכתובות והות ליה לאנתו כו' והות כתובין בלא יוד אחר הוי' מפני דהות כיווד הוא תרגום של הייתי והות בלא יוד הוא תרגום של והיתה אשר לא היתה לאיש תרגום דלא הות לגבר :

ח דהנעלת ליה מבי אבהו כותבין כשהאב קיים ואם אינו קיים כתובין מבי נשא אע"ג שאין הפרש' ביניהם נוהגין כן ואסופי' ושחוקי' דלא ידעינן מי הם אבותיה מן האב וכתוב סתם דהנעלת ליה בין בכסף בו' :

ט בין בכסף בין בהבא כו' מה שכתובין כל זה האריות ולא כתובין סתם דהנעלת ליה שיה כסף במאה זקוקים כו' היינו משום כבודה לימר שנתנה לו כתובה גדולה כסף וזהב ותכשיטין ולכך אפילו לא הכניסה לו כלום כותבין הכי משו' כבודה ולא מיחזי כשיקרא כיון שהוא מודה בכך דהודאח בעל דין כפאה עדים דמי ועוד משום דצריבין לכתוב שהכניסה לו מאני דלבושא ושימושי דערסא כדי להודיע שהכניסה לו אותם ולא יהא לו רשות למכור בלא רשותה משום שכתב בו' אביה וכתב זה מיישבין קצת נוסח הכתובת שכתובין בין בכסף בין בהבא כו' כחכשישין

הלכות בתובות

לבוש הבוץ וארזמן

נשאה ואין לה אלא מנה ולפיכך אין לו עליה גם כן מענת בתולים :

ג נזורה ושבויה ושפחה שנתגיירו ושנפדו ושנשתחררו פחות מבת ג' שנים ויום אחד כתובה; מאתים דאפי' אם תכצא לומר נבעלו בעודן נזירות ושבויות ושפחות בתולותיהן חוזרות דכשנבעלה פחות מג' שנים בתולותיה חוזרות ויש לה מענת בתולים נתגיירו, או נפדו ונשתחררו מבת שלש שנים ויום א' ומעלה בתובתן מנה ואין להן מענת בתולים דסתמ' בחזקת בעולות הן :

ד קטנה פחות מבת ג' שנים ויום א' שנבעלה אפי' בא עליה גדול עדיין בתולה נחשבת דהא בתוליה חוזרי' וכתובה' מאתים וקטן פחות מג' שנים ויום א' שבא על הגדול וניצאת כתובת' מאתים שאין ביאתו בא' עד שהיא בג' שנים ויום א' ודוקא שלא השיר בתוליה אבל אם השיר בתוליה אינן חוזרי' ואין לה אלא מנה שהרי מ' ש' אינה בתולה ולא עדיפא מסוכת עין דכתובת' מנה :

ה הכונס אשה ע'ם שהיא בתולה ונמצאת בעולה אף ע'ג דלענין קידושין מקודש' לענין כתוב' אם רוצה לגרשה אין לה כתובה כלל אפילו מנה אין לה דה' ל' מקח טעות אבל אם כנסה ע'ם שהיא בתולה ונמצאת סוכת עין אין זה מקח טעות לכ' דרוכ' בני אדם אינם מקפידין על זה לפיכך כתובת' מנה כמו בהכיר בה שהיא מוכת עין שאין לה אלא מנה דהא מ' שלאו בתולה היא :

ו בתול' שהיא בוגרת אע'ג רכתס בוגרת כלו בתוליה כמו שיתבאר בס' שאחר זה ע'פ' כתובת' מאתים דב' בתול' היא סתם שופא כתובת' מאתים דבהזקה בתולה ושא' ולא אמרי' מסתמא לא היתה יכולה לש' בתוליה רבשים סמיות' נחבש' לפעמים בקרקע ונשרו בתוליה אלא מ' ל' דיכול' להשמר והיא בחזקת' כשאר בתולות ואם לא ימצא לה בתולים יש לה מענת בתולים ואילונו' אם הכיר בה שהיא אילוניה האע'פ' נשאה הרי היא כשאר בתולות וכתובתה מאתים ואם לא הכיר בה הרי היא מקח טעות ואין לה כתובה כלל :

ז השושה לא הקנו לה נישואין כלל שררי לא היכל לשמר עצמה ולא תתקיים התקנה שיהקנו לה וכ' שאין לה כתובה ממי שכנסה שאין אדם דר עם נחש בכפיפה :
ח והתרשית תקנו לה נישואין מדבריהם שהרי יכול' לשמר עצמה ותתקיים תקנתם אבל לא תקנו לה לא כתובה ולא מזונות ולא שום תנאי מתנאי כתוב' חשו חז'ל' אם יתקנה לה כתובה או תנאי כתובה ימנעו בלישא אותה לפיכך ל' נשאת לפקח או לחרש ושושה אין לה כתובה ואם כנס החרשית ונתפקחה ורוצה לקיימה יש לה כתובה ותנאי כתובה סכאן והלאה ואין כתובת' אלא מנה שררי עכשיו אינה בתולה שררי כבר נבעלה ואם כנס שושה ונשתפית ורוצה לקיימה צריך לקדשה שקידושין הראשונים אינם כלום וצריך לכתוב לה כתובה והנאי כתובה וכתובתה מנה :

ט ואם נשא חרשית או שושה וכתב לה כתובה אפילו מאה מנה כתובתה קיימת שררי זה רצה ברצונו להזיק נכסיו ואיהו דאפסיד אנפשיה :

י חרש או שושה שנשאו נשים אף על פי שנתפקח החרש ונשתפה השושה אין לשניהם כלום דלא תקינו להם חז'ל' כלום אפ' לחרש בד' כשאין רוצי' לקיים אבל אם רוצין לקיים אחר שהבריא לא עדיפי' משאר אנשים שאסחדיס לטהות עם נשותיהם בלא כתובה וצריכין לכתוב לה כתובה וכתובתן מנה דהא בעולות הן ואם הכ' היסאו את החרש לפקחית וכתבו לה כתובה על נכסיו נוספת כל מה שכחו לה כ' דלא ירע פאלו הקנו לו שפחה לשסשו אבל השושה אין כ' ד' משיאין אותו שלא תיקנו רבנן נישואין לשושה כלל כ' זכר בין נקיבה שררי לא תתקיים הקנתם :

בתכשיטין במאני דלבושא ובשימיטי דעיסא שיש לדקדק לשה כותבין מלת כין בכסף וכזהב וכתכשיטין ואין כותבין בין במאני דלבושא ובשימושא דעיסא ומישיבין דלכד אין כותבין בין במאני כ' משום דבין משמע קצת ספיקא אם הכניסה לו זה כלומר אפילו אם תמצא לומר שהכניסה לו זהב וכסף כ' סך הכל כך וכך כ' ואף על גב דיכול להיות שלא הכניסה לו זה אלא דברים אחרים כסף זה אכל על מאני ל' דלבושא כ' לא רצו לכתוב כין לומ' שמויה הוא שהכניסה לו ודאי מאני דלבושא ושימיטי דעיסא ונ'ם שלא יהא לו רשאי לפונדן :

י' סן הדין היה ראוי ליתור שלא לכתוב בהנובה עד אחר שקבל החתן הקניין דמהי' כשיקרא וגם היה סן הראוי שלא לחתום הכתוב' עד אחר החופה דאיך יתכונן על וצביאת מרה פלוגית והות ליה לאינהו קודם שתיכנס לחופה והוא שקר נמור ומה שהעולם אי' מזדריג כזה משום דלפעמים כשעושין החופה בע' ש' ש' תיגרא בניניהם ומשהין החופה עד סמוך לחשיכה ואם היו מאחרין החתומה עד אחר החופה לא היו יכולין לחתום מחמת שהוא שבת לכך חותמין קודם לכן בכל הכתובות וסימבין כיון ש'עסקין באוהו עניין לא מחזי כשיקרא אבל יש מקומות שנהגו שאין חותמין הכתובה עד אחר החופה ונעשה הקניין בפניהם כשהכלה עומדת תחת החופה :

יא נוסח כתובה דאירכסא מה דהות קדמנא ככך וכך בשבת ככך וכך כחדש פלוני שנת כך וכך כ' שאנו מגין כ'גן בעיר פלוני איך רבי פלוני בר פלוני אחא לקדמנא ואמר לנא דהא מרת פלונית בת פלוני היה נסיבת לי בתולתא או ארמלתא או מתרכתא לאנתו מן קדמת דנא כהלכת' בנת ישראל דמתנסבין לגובריהון בקידושין וככתובתה וכו' א אירכס ששר כתובה דהות כתיבה לה מהווא יומא דאתניסבת לו וזמרו רבנן דאסור ליה לבר ישראל לשהוי עם אנתתיה בלא כתובה אפילו טעתה חרא וכעין בעינא למיכתב לה כתובה אחריתא כחריקא דהווא כתובתא קמייתא ונשניא ותוספתא דילה דאירכסא כגן אנתנא שהרי דחתימן להחת לאודיע לן זמן כתובה קמייתא דאירכסא וקנינא מינ' השהא וכתובנא לה כתובה דא' ונדוניא דן ותוספתא דילה חלופי הריא כתובה קמייתא דאירכסא מן יומא דגן ובלישנא דאמר לנא דהות כתיבא כתובתא קמייתא דאירכסא איך רבי פלוני בר פלוני דגן אמר לה להא מרת פלונית בת פלוני אנתתיה נסיבת לי בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קדמת דנא הוי ל' לאנתו כדת משה וישראל ואנא אפלא כ' עד וצביאת ברת פלונית דא' דהות בתולתא או ארמלתא או מתרכתא מן קדמת דנא והוי ליה לאנתו כהלכת דאתניסבת ליה בקמייתא ודן נדוניא דהבעלת ליה כ' עד סוף כל הכתובה כ' הכל שריר וקים :

סז דין כתובת אלמנה וחרש ושושה וקטן דהא או הוא שנתגייר וכו' יא סעיפים :

א בתולה שנתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן האירוסין ונישאת לאחר כתובתה מאתים דהא בחזקת בתולה נישאת ויש לה מענת בתולים :

ב נתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן הנישואין כגון שנכנסה עם הראשון לחופה אין כתובתה אלא מנה דמשנכנסה לחופה הרי היא בחזקת בעולה אפילו יש לה עדים שלא נשתרה עם הראשון אנו אומרים שבחזקת בעלה

לביש הבוץ וארצמן חלבה בתובות נח

מסודר בפני עדים שאין בו שפירסם ומתייחד עמה בפניהם ובעל אם יראה דם הרי היא בתולה ואם לאו הרי טענתו אמיתית אבל לבעול ממש בפניהם פשיטה שאסור דרפיוצותא רבה הוא ;

ה מען ואמר בעלתו ולא כצאתי דם בהולים ונס היא מוד' שכעלה אלא שאזכרת כנות משפחתו אין להם דם נדל' ולא דם בתולים כדקין אחר ננות משפחתה אם נמצ' כדבריה הרי היא בחזקתה ואם לא נמצא כדבריה רואים אם יש בה צד חולי או רעבון כגון שרתעניה הרבה שאיפשר להלות בו משחמתו יבש לחלוותה שבה מכניסין אותה למרחץ ומרטיב' אותה ומאכילין אותה ומשקין אותה עד שהכריא הויבעל פעם שניה ונראה אם יוציא דם אם לאו ואם אין עוד שום דבר להלות בו הרי זה טענת בהולים אפילו לא מצא פתח פתוח כיון שלא מצא דם שכל בתולה יש לה דם' כזין קטנ' בין גדולה לפיכך יש לה טענת בהולים אפילו סימא או איילונית ועל סימן ס' סעיף ו' ;

ז ואם לא טען טענת דמים אלא שבא ואמר לא בדקתי בדמים אבל פתח פתוח מצאתי אם היא כוננת אין טענתו טענה שמחוק שהיא גדולה נתרפו אכריה ואם אינה בוגרה שואלין אותו שמה הית' ומחוק כך נראה לך כפתוח או שמה לא כעלת כנחת אלא ככה ומהוך כך לא הרגשת בדוחק ונראה לך כפתוח ואם אומר לא כי וודאי פתוח מצאתי הרי זה טענה בהולים לכל בתולה שלא כנרה בין כריאה בין חולה שכל נערה פתחה סהום י' אף על פי שמוצ' דם טענת פתח פתוח טענה היא שאף על פי שמוציא דם שבא נכעלה ולא נשרו כל בתוליה כבר ויש אימרים אם מצא דם אפילו לא כנרה אינו יכול לטען טענת פתח פתוח דהדש פוכית שכתולה היא ויש אומרים דטענת פתח פתוח לא מצי לטעון אלא מי שהיה נשוי כבר שהוא בקי בכעילה ויודע שפתח פתוח מצא כאן אבל כחור לא מצי לטעון פתח פתוח ואדרבה מליקין אותו כששוען כך דמאחר שלא היה נשוי כבר אינו בקי בכך וסקר הוא שוען וכונתו להוציא דבה עליה לכך מליקין אותו חרשה וטובה עץ אין להן טענת בתולים כלל עיין לעיל בס' הקודם סעיף ה' ו' ו' ;

ז וטענת בתולים שאמרנו מיירי כבתולה שנתארסה וזמן מה קודם שהלגיסה לחופה ואחר שהכניסה לחופה ובא עליה הוא שוען שלא מצא לה בהולים ושוען טענה בין אירוסין לנשואין דכהכי מיירי קרא ולא מצאתי לכתך בתולים לפיכך אם הוא כהן שאשתו שזינתה חתמיו אפילו באונס אסורה עליו והוא שוען טענה וודאי אף על גב דאיכא ספק דשמא קודם שנתארסה זינתה הואיל ואין כאן אלא ספק אחד שמא קודם אירוסין זינתה ומותרת לו או שמא אחר שזינתה זינתה ואפילו זינתה באונס אסורה עליו מן התורה הכא בטענת בתולים נמי אסורה עליו דבשל תורה הולכין להחמיר בחדא ספיקא ואפילו נתייחדה עמו החלה אסורה לו כיון שהוא אומר כרי לי שלא באתי עליה הרי שוית' לנפשיה חתיכא דאיסורא והוא נאסו על עצמו שהיא אסורה לו וכך הדיו' אם הוא ישראל וקבל בה אביה קידושין כשרותה פחות' משלשה שנים ויום אחד ועכשיו כשכנסה שוען כרי טענת בתולים הבינמי אין כאן אלא ספק אחד דהא וודאי אחר שנתארסה זינתה דאי קודם שנתארסה היו בתוליה חזרוין ואין כאן אלא דיהא ספיקא שמא באונס שמא ברצון שאם באונס מותרת לו ואם ברצון אסורה לו והואיל ואין כאן אלא חדא ספיקא אסורה עליו אבל בישראל וקבל בה אביה קידושין יהירה מבת שישה שנים ומעלה אינה אסורה עליו דהוה ליה ספק ספיקא שמא לא היתה חתמיו כשזינתה ואם ח' מצא לוכר היתה חתמיו שמא אנוסה היתה ומותרת לו יש אימרים דא דאמינן ז ב ז ו רכשהו

א לקטן לא התקנו ליה רבנן נישואין וכי תימא מ' ש חרש דתקנו ליה נישואין ומ' ש קטן דלא התקנו ליה חרש דלא אתי כלל לירי נישואין התקנו ליה רבנן נישואין קטן דאתי לירי נישואין לא התקנו ליה רבנן נישואין ואף על גב דקשנה דאחיי לירי נישואין והתקנו לה רבנן נישואין וכתובה היינו מסום שלא ינתנו בה מנה הפקר קודם שהנדיל אבל בקטן ליכא למיחס למירו לפיכך קטן אפילו מכן השעה שנים ולפעלה שביאתו ביאה והשיאו אכיו אין לה כתובה ואם הנהול וק' מה ובא עליה אחר שהנדיל יש לה כתובה מאתים לכתולה אם היתה בתולה כשנשאה ומנה לאלמנה דמסתמא על דעת כן בא עליה כשהנדיל שהיא כתובה קיימת כשעה ראשונה שאין אדם עושה בעילתו בעילה זנות והווקא עיקר כתובה מנה ומאתים יש לה אבל ההוספות שהוסף לה בקרי' תו אין לה ואפי' השיאורו בית דין ואפילו העיקר אינה גובה מכה שטר הנהיבה סבת' לה בקשנהו כי השטר הספא בעלמא הוא אלא כהנאי בית דין היא גובה לפיכך אינה גובה אלא מכני חזרי ולא ממשעבדי שנשכרו בקשנתו על ידי אפוסתפסו וכזהרין כבר שנחנייר ואסתו עמו ובא עליה אחר שנתניירו יש לה כתובה כחלה נישואיה בתולה מאתים ואלמנ' מנה ולהרמב"ם לא עדיפא זו מגירות שנתניירה יהירה על שלש שנים שאין לה אלא ככה הכי נמי אפילו נשאת לה בחזקת בתולה כשנשאה בנימוז אין לה אלא מנה ;

סח כיצד טענת בתול' זמתי נאמרת ומפסדת כתובתה וכו' סעיפים :

א כל בתולה שאמרנו שכתובה מאתים יש לה טענת בתול' ככל שכתורה מנה וכל שכן שלא התקנו לה כתובה כלל אין לה טענת בתולים והא לא על מנת שתהא בתולה נשאה וכל המתייחד עם ארוסתו קודם נישואין אין לו טענת בתולים ;

ב אם מנה הסקום להעמיד עדים באותה הלילה שיבטמשו ויראו שלא יעדים ויקלקל מעשיו בהרמית שלא יראה דם בתול' שיאכר אותו יולא הוכל להביא המפה שיש עליה סיפי דמים ואירע הדבר שלא העמידו עדים אף על פי שנכצר מצדה אינו יכול לטעון שוב טענת בתולים שהרי האמין לה לבעלה בלא עדים ואמרין שהיה לה דם בתולים ונאכר ;

ג ומה הוא טענת בתולים שנושא אשה בחזקת בתולה ואחר כך אומר לא מצאתיה בתולה ושני סימנים יש לה לכתולה האחד שהדם שיתה ממנה בסוף ביאה ראשונה בשעה השמיש ע' השרת בתולים והוא שוען ואומר בדקתי אחר דם בתולים ולא מצאתי לה ואם כן לא היתה בתולה והשנית שיש צד דוחק כביאה ראשונה בשע' השמים וכשאינו מוצא דוחק כביאה ראשונה זהו נקרא פתח פתוח ששוען ואומר לא בדקתי אם נמצא לה דם אם לא אבל פתח פתוח כצאתי שבעליה בלא דוחק ואם כן לא היתה בתולה וטענת דמים ישנה בין בקשנה בין בגדולה שכל בתולה יש לה דמ' בין קשנה בין נערה בין גדולה אבל טענה פתח פתוח אינו אלא בקשנה או בקערה אבל כבוגרת שכבר נתרפו אכריה ונתרווח רחמה אף על פי שלא נכעלה דומה לו כאילו פתחה פתוח ;

ד מען ואמר בעלתה ולא מצאתיה בתולה והיא אומרת לא בא עלי ועדיין בתולה אני בודקין אות' שמושיבין א ה' ל' ח' ח' של וין אם היא בתולה אין ריחה נורף ואם היא בעלה ריחה נורף פירש מפי' מרחין ריח היין שנכנס ל' ד' פתח הפתוח או חוזר ובעל על פי עדים פ' שמבנסק

* לכוּשׁ הַבוֹץ וְאַרְגָּמָץ חֲלוּבוֹת בַּתּוֹבוֹת * ❊

אחר שארטיך נבעלה כרצונך ואבדה כהונתך הרי זה מחרים סתם על מי שטוען כדו לחייבו כמין וימי שטוען טענה כהולים בטענה מעלייתה כנאמן עליה והוא באופן שלא נאסרה עליו ורוצה לקיימה אח"כ לאשה כוהב לה כהוכה מנה פכאן ואילך כהרי אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה :

אין טענתו בחולים שהני להפסידה כהוכה אלא כשטוען מיד אחר שנכתבה ונתייחרה עמי בפעם ראשון אבל אם אינו מערער מיד אינו נאמן ולא מוקי איניט אנפשיה שלא יוערער מיד כשיבעל ולא ימצא בחולים ושקורו מסקר אלא בעל ומצא בחולים ועתה נהפך לבו לטנאה ואפילו אם טוען לא בעלתי עד עתה ולא מצאתי עתה בחולים אינו נאמן דמתוך שנהפך לבו לטנאה הוא אוקר כן כדו שיאמינו לו :

ס ט במה כתחייב האדם לאשתו ובכני ובנותיו וכו' וסעיפים :

א כל איש הנושא אשה בין בתולה בין בעולה בין קטנה בין גדולה אחד בחישראל או גירות או משחררת יהחייב לה מיד כשנושאה בעשרה דברים ויזכה ממנה בד' דברים אפי' לא נכתבו כהוכה או אפילו לא נכתבה כלל אלא נשא פהם :

ב ואילו הן העשרה דברים שמתחייב בהן שלשה מן ההורה דכתיב שארה כסותה ועתה לא ירע / שארה זמזונותיה / כסותה כשמשעה / עינתה לכא עליה כדרך כל הארץ והשבעה הם מרבני סופרים וכולם פהנאי בית דין אפילו לא נכתבו האחד מהם הוא עיקר הכוונה והשאר נקראים הנאי כהוכה ואילו הן חייב לרפאותה אם חלה ולפדותה אם נשבת וקוברת אם מתה וישבת בביתו ולהיות נזונות מנכסיו אהרי כוונה כל זמן אלמנותה / ולהיות בנותיה ממנו נזונות מנכסיו אהרי מיתה עד שיהארסו ולהיות בניה הוכרים ממנו וירשין כהוכה יתר על חלקם בירושה / טעם אחיהם :

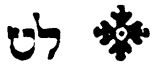
ג ואילו הן הארבעה שהוא וזכה בהן ממנה מעשה ידיה ומציאותה ואוכל כל פירודכסיה בחייה ואם מתה בחייה ירשנה וכולן מדברי סופרים ויתבאר כלן לפנינו אחד לאחד בסיכונים הכאים בע"ה :

ד עוד הקנו חכמים זל שיהיו מעשה ידי האשה לבעל כנגד מזונותיה שהוא נותן לה וכל זה עשו משה שלום בית שכיון שהוא חייב כמזונותיה מן התורה אם יתן לה הוא מזונותיה והיא חרותה הרכבה במעט ידיה וחתונה לעצמה ולא התן לו יהיה לו איבה עליה ולא יהיה לו שלום עמה ככ' רק ריב וקטש לכך תקנו זל שחתן לו מעשה ידיה בנגד / המזונות שהוא נותן לה כדו שיהא לה שלום בבית לפיכך אם אמרה איני נזונות ואיני עושה שומעין לה דכל שאמר אי אפשי בתקנת חכמים שתקנו לטובתו שומעין לו ועיין לקמן שישן פ"א / יש אומרים דכל אשה האומרת פעם אחת איני נזונות ואיני עושה סחלה על התקנה ונתחבלה התקנה אצלה ושבו לא תוכל לחזור ולומר אני נזונות ואיני עושה לו שאין זה סברא שהיא הרשות בידה לסחלה הדבר ככל פעם שהרצה שאם כן בשלא המצא מלאכה הרצה להיות נזונות ובכשהמצא חמור איני נזונות ולקחה מרת דה"ל לפיכך מיד שאמרה אי אפשי בתקנת חכמים הפסידה ושוב אין לה / סוונות / ויש חולקים / וכל שאינה נזונות אין לה גם כן כסות דבלישנא בני אדם כסות בכלל פרנסת מזונותה / הרבעל שאמר איני זנד ואיני ניטל מעטה ידיו אין שומעין לו / דלאו כל כמניה / למימר

דכשהוא ישראל וקבל בה אביה קידושין בעוד היה פחותה מבת ג' שנים שהיא נאסרה משהו דהוי ספק אחר שהוא ספק אונס ספק רצון היינו דוקא שהיא עכשיו כשעת טענה גדולה שיש להסתפק בה שמא זנתה כרצון אחר שנטאת גדולה ואסורה על בעלה אבל אם עכשיו כשעת טענה עדין היא קטנה אינה נאסרה כלל על בעלה דאפילו אהל שנתפתית וזנתה ברצון קל פיהוי קטנה אונס הוא ואונס בישראל מסרי שרי ועל סימן קעת סעף ג' / יש אומרים עוד הא דנאמן לאוסרת על עצמו בין כשהוא בהן בין כשהוא ישראל דוקא כמכחישתו ואוכרת שהיה בתולה או שותקה דכיון שהיא טוען כרי שויתה אנפשא חתיכא דאיסורא אבל אם אומרת אמת הדבר שלא מצאתני בתולה אכל נאנסתי תחתך אם הוא ישראל מותרת לו וכן אם הוא כהן וטוענת נבעלתי קודם שאירסתני מותרת לו כפני שהיא טוענת כרי והוא טוען שמא שהרי הוא אינו יודע אם קודם שאירסה או אחר שאירסה או אם באונס אם ברצון וכרי ושמא כרי רידה עדיף :

ח זלענין להפסידה כתובה / אין חילוק בין אשת כהן לאשת ישראל וכן בין אם קיבל בה אביה קידושין בעודה קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמינותו חכמים דחוקה אין ארס מורה בפעודה ומפסידה כלומר אין לחוש שיטוען אדם כך אלא אם כן טוען האמת שאם היה שונא אוהה מהחלה לא היה שורה בפעודה וכונסה ומפסיד סעידתו חנם אלא היה פגרה החילת דחוקא שהיא / כמכחישתו ואומרת שמצאה בתולה או שותקה אבל אם היא אומרת החתוני נאנסתי ולא אכרתי כהוכהי בשביל זה כמו שיתבאר בסעיף הסמוך והוא אומר שמא קרם לכן נאנסת והיה מקחי מקח טעות ואין לה כתובה ככפלה או אחר כן נבעלה ככורד ואבדה כהוכה היא נאמנת דהוי ליה שם וכריוברי עדיף אפילו לפי הפירא הראשונה דבסעיף הקודם דליח ליה כרי רידה עדיף הני מילי לענין איסורא אבל לענין ממון מודה דברי רידה עדיף ולא הפסידה כתובת / אכל לענין ממון מודה דברי רידה עדיף ולא הפסידה כתובת / כשעתנו מכל מקום הוא מחרים סתם על מי שטוען שקר לחייבו ממון אבל שבועה אין לו עליה כיון שהוא אינו טוען כרי אלא מחרים מתקנת הנאות / ואין לומר כשכחישתו ואמרה בתולה שצאתני תהא נמי נאנסת למנו דאי בעי אמרה נאנסתי תחתך או מוכת עין אני דסגו להוציא לא אמרינן ועוד פנו נרוע הוא שאינה רוצה לפגוע עצמה ומוכת עין לא שכיח / וכל היכא דאמרינן להפסידה כתובה בטענתו אינו נאמן להפסידה אלא ממה ומאמרים שחקנו לה חכמים שהם תקנו לתת לה והם חזרו והאמינותו להפסידה בטענתו אכל תוספות שכתבה לה מדעתו הוה ליה כשאר שטר חוב שיש עליו עדים שאינו נאמן להפסידה אלא אם כן נרע לו כראייה כוונה שהיתה בעולה קודם שחתמה או שהודית לו שהיא בעולה קודם שנאסרה והשעתו לפיכך יש לו להסכימה בנקישת חפץ כדן כל הנשבעין ונוטלין ואחר כך הגבה התוספות אכל היא אין לה להשביעו שלא מצאה בתולה ויפטר דחוקה שאין אדם שורה בפעודה ומפסידה כשיעיה לו ומהני ליה שלא תוכל היא להשביעו כרי לפיכך אלא / תחרים סתם על מי שטוען עליה שקר כדו להשביע' ונשבעת ונוטלת :

ט אם כשהוא טוען שלא מצאה בתולה טענה היא ואמרה מוכת עין אני נאמנת ותודה כתיבתה מנה כדלעיל בסימן הקודם סעיף ה' ויש לו להרעים סתם שלא כא עליה איש שאם בא עליה הוה ליה מקח טעות ואפילו מנח אין לה כדלעיל בסעיף הנזכר ואם אמרה משאירשתי נאנסתי דהרי זו נאנסת ובהוכחה מאתים כמו שהיתה דנשתתפה יסדה ואם הוא טוען שמא עז שלא ארסתך נאנסת או שמא

א כיצד חייב במזונותיה אוכלת עמו ממה שהוא אוכל וזוהי ממה שהוא ושותה ואם משפחה וכו' אביה בנהגם בנדרות וזהו כבוד שנוהג הבעל עם כל בני משפחה בין אותם שהם עשירים בין אותם שאינם עשירים מבקשים אותם הגדול או צריך להנהיג בדרך שנהגים בני משפחה דקיימא לן מקרא עולה עמו ואינה יורדת עמו ואם אין כל משפחה מבקשים אותם הנדרות אז אינו חייב לה בהן כל זמן שאוכלת עמו שאינו חייב לתקן לה שולחן בפני עצמה אבל אם אינה אוכלת עמו אלא נוהג לה מזונותיה לבדה דרבי הכי הוא שיש ברשותו ליהן לה מזונות והיא תאכל לבדה כמו שיתבאר במעוף הסמך בע"ה אז צריך להנהיג בדרך שהיתה נוהגת בבית אביה :

ב יש אומרים בעל שרוצה ליתן לאשתו מזונותיה הראוין לה ותהיה אוכלת וזוהי לבדה הרשות בידו ובלבד שתאכל על שולחנו כליל שבת שהוא ליל העונה והאוי' לקרבה לחבקה ויש חולקין ואומרים שלא יוכל האיש לומר לאשתו שיחן לה מזונות והיא תאכל לבדה משם דמסעי מה אינשי וזילא בה מילתא שיאמרו הבריות ראתה זו להתרחק משולחן בעלה לפיכך אינו יכול לכופה אלא א"כ קבלה עליה מרצונה וכן עיקר :

ג כמה מזונות פוסקין לאשה להם שתי סעודות בכל יום ופרפרת לאכול בה את הפת כגון קטנית או ירקות ושמן לאבילה והדלקת הנר ופירות ומעט יין לשחות אם היה כנהג המקום שישתו הנשים יין ואם היתה סניקה נותן לה יין בכל מקום מה שנהגין לשתות ליום שבין שהיא מניקה צריכה יותר להחזיק עצמה להרכות החלב ויבשכה נותן לה שלשה סעודות ובשר ודגים כמנהג המקום ונותן לה בכל שבת מעה כסף לצרכיה כגון למרחץ ורכס וכיוצא בזה ונוהג לה עץ לבשל מאכלה כד' אעני' שבישראל אבל אם היה עשירי הכל לפי עושרו ואם עצמה והיתירה סאילו המזונות שפסקו לה הוא של הבעל והלא היה צריך יותר ואם היה הבעל עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפי' להחם שראו צריכה כופין אותו להוציא והיה כתובתה עליו בחוב עד שתמצא ידו ויא' שאין כופין אותו להוציא כיון שאין לו למה יכופו אותו לא נרע משאר ג' שטוען שאין לו לשלם ומה יעשו לו מיהו לא דמי למרילב"ה דכ"ה שיש לו מעט ממון לא מחייבין למיפרע מיניה אלא לבתר דשימינן ליה מוון שלשים יום ושאר מילי דסידור בעל חוב ונכי מזונות אשתו כיון דלאו אזי אסק' ביה אלא נשתעבר לה לזונה חיוב לזונה לפי כבוד אפילו אי לית ליה אלא מזוני דחר זומא חייב למחנה מנייהו או למיכל בהריה מאי דאביל איהו ויש אופרי' עוד דמספר כתובה גמיר שחייב אדם להשפיר עצמו כפועל לפתס את אשתו דכתיב ביה אנא אפלה ואוקיר ואזון ואפנס בו' ופירשו מלת אפלה סר' לאשכרי עצמו ולזון בו' ויא' רמס' אין ראייה דאנא אפלה אין פירושו ששכר עצמו אלא עבודה שדרך האדם לעשות בכיתו כמו לחרוס ולזרוע היו לו קרקעות הרשו' ביד האשה ליקח מזונותיה מפירות הקרקעו' או כגוף הקרקעות או צריך למסודן לצורך מזונותיה :

ד הנושא אשה כשדחה פקחות ואחר כך נשתמית חייב לזונה ולרפאותה ואף על גב דלקמן סימן ע"ש סעיף ג' אמרינן בחלי ארוך שיכול לומר לה רח' כתובתך מנחתה או רפאי עצמך מכתובתך או הרני מנרשך ונותן כתוב' הני מילי כפקחית שיכולה לקבל נשה בחולייתה אבל א' שנשתמית ואינו יכול לנרשה בגש נשתתפה שדוה ומלוו נרמה וחייב לזונה כל ימי חולייה ולרפאותה :

ה מי שהלך למדינת חם ובאת אשתו לבית רח' חובעת מזונות שלשה חדשים הראשונים מזה הליכתו אין פוסקין 7 3 ז

לעקר דבר ידו' מן ההורה ושמא לא יספיקו לה מעשה ידיה נהרי עוקר דבר מן ההורה אבל יכול לומר האילו חקנו לי חכמים ז"ל מעשה ידך כנגד המזונות צאי ושל לי מעט ירדך כמזונותיך ומה שלא יספיק לך אטליס אני לך :

ו ומה שחיקנו לו חכמים שיאכל פירות נכסיה בחייה עשו גם כן לשוכתה דילמא אישתבעי ולא יפרוק לה וליחנה המטומע' בין הגויס' לפיכך אמר שהוא יאכל פירות נכסיה אל ימובאם יבא שתרדא נשכית יהא חייב לפרוה בכל מה שיש לו מחמת אכילה פירות וז' יכול הוא לומר אינו אוכל ואינו פודה בין יהיה לה פירות הרבה בין לא יהיה לה פירות כלל כדי שלא תהא מטומעת בין הגויס' ופי' פרנה אם לא יפרה תוא לפיכך גם היא אם האמר אינו נותן לך פירות נכסי וגם אינו הפץ שתפני אם אטבה אף על פי שלשוכתה חקנו אין שימעי' לה כד' שלא תהעיר בין הגויס' וכננון דא רפכא לה עבדינן לה אפילו בעל כרח' * וכן ירשת בחובה דונוייתה חקנו לו בין תהיה מעט בין עתה הרבה כדי שאם תמות יקרבנה ולא יניחנה מוטל באשפה כדומ' על פני הסדה ואין אמהם יכול לומר אינו קובר ואינו יורש אלא קובר ויורש בטבא לה כזו עבדינן לה בעל כרח' :

ז החנה הבעל בשעת נישואין שלא יהחייב באהר' מן הדברים שהוא חייב בהם או שההנית האשה שרא' יזכה הבעל ממנה באחר מן הדברים שיש לו זכות בהם הננאי קיים ואפילו החנה על הדברים שהם מן החורה כגון שהנה עמח על מנת שאין לה שאר וכסות כיון שהתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נושאה תנאי קיים חוץ מעלשה דברים שאין הננאי מעויל בהם ואילו הן עונתה ועיקר כתובתה וירושתה כיצד החנה על מנת שלא יתחייב בעונתה חייב בעונתה כיון שאינו תנאי של מסון דקיימא לן כל דבר שבמסון אפילו במסון שהוא מן ההורה תנאי קיים דמסון ניהו למחילה אבל עונתה שהוא צערא דגופא לא יחזן למחילה והרי מתנה על מה שכתוב בחורה ותנאו בשל וכן אם התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או ס' סאהים ושהיה לו עליה אף על גב דדבר שבמסון הוא ואף על גב דדבר דמרבנן הוא דקיימא לן כתובה מדרבנן אפילו הכי תנאי בשל רס' כתובתה משלם אלמנה מנה ובחולה מאהים דאלימורבנן תקנתם כדי שלא תרא קלה בעינו להוציא שלא תוכל למחול לו ולא יפחות לה ממנה אפילו שנה פרשתה ואם פיתה היא בעלתה בעילת זנות וע"ל סימן ס"ח :

ח יום שאמרנו שאין תנאי מעויל להסתלק מירשותה היינו דוקא במתנה עמה אחר שנשאה או קוד' שאירסה דקודם שאירסה לא שייך לומר שמשלתק מפנה כיון שעדיין אין לו בה שום טיבות כה שייך לומר שמשלתק כמה יסתלק וכי שייך ראינו שיאמר על נכסי שמעון אני משלתק מהם שלא ליורסם ולאחר שנשאה כבר זכה בירושתה ולשן הפשתקות אינו מעויל כמו שאינו מעויל לאדם שיאמר אני משלתק מירשתה אכי אלא צריך להקנות אותה או למכור אותה באופן שנתבאר באופר מה שאירס מאכא אני מכר לך על בלבוש עיר שימין סימן ר"א אבל אם נתנה עמה בעודה אדמה טאו יש לה כהוקצת שייכות תנאי קיים דכיון שיש לו בהן קצת שייכות ועדיין אינו ראוי לירשתה עד שישאנה שייך לומר שיסתלק מהם כמו שיחבאר בפ' ג' ב' ע"ה אמרו חז"ל אין לך כשרה בגסים אלא אשה שעושה רצון בעלה :

דין חייב מזונות אשתו ואם חייב להשכיר עצמו וכו' ב' סעיפים :

* לבוש הבוץ וארגמן הלכות בתובות *

ניזונות ואיני עושה רשומעין לה :

ט ואם נשע' שהלך כמנ' אבר לה שלו מעש' דרך לסונוותק' ושהקה שהקה כהודאה דמי וכאילו קבלה עליה בפיר' לישול מעשה עיד כמאונתיה ואם לא יספיקו מוחלת לו ואין לה מנינ' ומעשה ידיה טלה :

י דרו שהבקה מונות בכית דין ופסקו לה מונות וסכרו בית דין ונהנו לה או שפסדה היא בעצמה וכא הבעל ואמר הנחתי לה מונות דרו ונשבעת בנקיטת הפין שלא הנית לה ואם לא חכעה ולא מננה אלא לחתה או שהת' ער שבת הוא ואמר הנחתי לך מונות והיא אומרת לא רגנית אלא ליתני מנה ונתפרנסתי נשבעת הוא שכונת היסת שהנית לה ונפסדו יסאד החוב עליה ומה שאמרנו שנשבעה היא בנקיטת הפין והוא נשבע שכונת היסת משום דשכונתה היא דומת לנשבע וישראל הנזכרת במסנה וכל שכונת המס' היא בנקיטת הפי' ושכונתה היא שכונת היסת כדון כוסר ככל ונתכארוה בלבוש ע'ש בהלכות שכונת ע'ש :

והואק על מה שעבר יכול לשעון ונתחתי לך ונשבע ונפסד אבל להבא איני נאמן לומר בכר נתינו כדונך על העתיד דאין אדם פויע הון' ומנינ'אם מכה משלשין ואמר למנינ'אם פכרתו והיא טוען ואומר הרי נתתי לך לשונותיך נשבעת היא שכונת היסת שלא הנית לה * טען ואמר היה לה להוציא מעשה ידיה לפינותיה אם ליתיה כלא בית דין והיא בעלה מלאכה שמעשה ידיה מספיקין לה לדברים * גדולים שצריכה אף על פי שאינם מספיקים לדברים קטנים

טענתו טענה ואין פסלים מה שלוחה סיכול לומר כיון שהיה מעשה ידיה מספיקין לדברים גדולים לא היה לך להלוות לה שהיתה דוחקת עצמה ומצמצמה קודם שהיתה סחכיישת עצמה לכא לבית דין על עסק מונותיה בשביל הדברים קטנים אבל אם נהכייסה וכא לבית דין הרי נלהה דשעת שאינה רוצה להפרנס בדוחק ואין ליעוד טענה על מעשה ידיה לומר שהיתה דוחקת עצמה כ' לפיכך פוסקין לה בית דין כל מה שהצטרך לה בין גדולים בין קטנים וצריך לשים כל מה שלוחה הן לצורך גדולים הן לצורך קטנים כמו שפסקי לה בית דין :

יא ואם לא חכעה מונות בכית דין ונס לא ליה ולמה מכה כלום אלא דחקת עצמה כיום וללילה עשתה ואכלה הואיל ושהקה ולא עשתה כלום סתמא מחלה על המונות ואם אה' הבעה מן הבע' אין לה כ' אכל מה שמעשה והיתה הכל הוא טלה שכל שאינו נותן לה מונות זכרה היא במעש' ידיה שהקנו כנגד המנינ' ואפי' דרך שהקה ולא * איני ניזונות ואיני עיסה אלא מסתמא זכרה בהן :

יב האשה שיצא מכות בעלה והלכה לבית אחר ותכנה אמהלא לדבר באמרה שהיא בשכונה שחוכשת שיצא עליה שם רע וביצא בזה והכעה מבעלה לתת לה מונות לבית אשה היא שם אם נראית כמסות באמהלא חייב לזונה שם אבל אם שהתה ולא הבעה מונות פוסקין לה על מה שעבר דודאי מהלה כיון שסתקה והיא הדין אם היה לה קטש עם בעלה ולא פתדר לה עמו עם המניעה היחה כמנו ולותה למנינ' צריך לשים אבל אם היחה המניעה מצדה אין צריך לשים שאין איש חייב כפונות אשתו אלא נשהיא עמו בבית והואק כשבעלה בעד' אבל אם אין בעלה בעד' והיא הלכה מבית חסיה לבית אשה או כי היא נזונה אין נפקחלא בזה וצריך ליתנה בבית אשה * משום מלאכות שצריכה לעשות בכית אם היא חולה ופס' שחיי' בעלה לתת לה מונות בכית אביה דחלה לאו בת מלאכ' היא ואם אינה חולה מנכה לה ממניניה נפשיה מצד' לסכור מי שעושה לו כלאכות הקצנות שכבית אבל אשת מפרדת משום זה מונותיה רק כהסת מעשה ידיה

פוסקין לה בהם מונות שתקה אין אדם כניח כיהו דיקן ולפחות מסתמא הנית לה לשלשה חדשים מכאן ואילך אפילו לא שמעו בו ססה ואפילו אין שטר כתובתה בידה פוסקין לה דתקה שיש לה כתובה שאין צד' דר' ע' אשתו בלא כתובה וכשפוסקין לה אין פוסקין לה אלא מכאן ולהבא מיום ההכניה ואילך אפילו המנינה הרבה מרובוע אחר שלשה חדשים אין פוסקין לה לשעבר דהא אילו היה הבעל רבני הוי מצי טעין ואמר פרעתי ולא היה כחייבין דיה י' אשתים והואק שהלך מסנה ושלים בניניהם אבל אם נפרד ממנה מתוך ריבוקטש וכונתו לעגנה פוסקין לה לאלתר דודאי הנית ביהו דיקן כ' להקטשה * אין פוסקין לה ארצ' מונות אבל בסה שהקטש אין פוסקין לה שבין שאין בעלה ככאן אינה צריכה להתקטש * היו לונכמים בית דין יורדין לנכס' ומוכרין לסונוותיה אפילו לא שמעו בו ססה ואין מחשבין עמה על מעשה ידיה עד שיבא בעלה ואם ימצא שעשטה הרי אילו שלו וכן אם לא באה לבית דין אלא מכה לעצמה לסונוותיה מכה קיים ואינה צריכה הכרזה ולא שכונתה שלא מתלה על כתובתה או שלא חפשה צררי וכי האי נח' עד שיבא בעלה וישעון או עד שהכא לנכות כתובתה אחר סונו ואז סגלגין עליה שלא מכה אלא לסונו' שהיתה צריכה להם :

יג מי שנשטתה או בהרש' צפונסין אשתו מנכסיו ופוסקין לה ג'ם הכשטין סאף על פי שהוא יוסמה או חדש צריכת להתקטש בפניו מפני שהוא מרביש :

יד מי שהלך למדינת חים והפקיד כסלשלין ביד אחד מוציאין מיד הנפקד לסונוות אשתו מדר' נתן אפילו אם צוה הבעל שרא ליהן ואם החזיר הנפקד לבעל אחר שהבעתו האשה לדין חייב לשלם לה דאם לא כן מה הואיל דרבינתן' אבל אם השאלם ליד' אחר לזמן אין מוציאין מיד השואל כל זמן שאלהו ולפי' שדין משועבדים יש להם כל זמן שאלתם ואין מוציאין לזמן האשה מנכסים משועבדים * וכשמוציאין מן הנפקד או מן השואל אחר זמן שאלהו אין מוציאין רק לששה חדשים אפילו אם ירצה הנפקד או השואל אין מעכבין סמונו של בעל יותר ואין מוציאין מנכסים ביד אחרים כל זמן שיש כאן בני חורין :

טו הלך הבעל למדינת חים ועמדוהיא ולותה בערים ואכלה חייב הבעל לשלם אלא כשהוא בפנינו יכול הבעל לשעון לאו בעל דברים ידיו את לפיכך הונעו הוא את האשה והיא תובעת את בעלה ככל מקום אם אין האשה פ'אן יכול להבוע את הבעל וחייב לשלם מרבינתן' לפיכך אם פתלה האשה לבעלה אין הבעל חייב לשלם שהרי אין כאן דרבי נתן' ויכול לומר לו לאובעל דברים ידיו את פסקו לה הכית דין מונות וצונו לאחר לפרנסה ולגבת חובו מנכסי בעלה אם מת הבעל אין לו עליה כלום שלא הלוחה לה אלא על פנת להשהלם מנכסי בעלה ולא פניה אבל אם אמרו לו בית' שלימה לה אם מת הבעל או אין לו לשלם ונפל לה ירושה מס'ה' צריכה היא לשלם כשא' היא נשתעבד' לו שעל שניהם הלוח' אלא מי שימצא לשלם ישלם לו אבל אם לא לוחה אלא אשתו ופרנס' פדערתו אין הבעל חייב לשלם דכתי' שלא צויה לפרנסתה הנה ליה כפורע חובו של חכיו שהוא פטור ואין חילוק בע'ה' שפרנסה או איש אחר שפירנסה מיהו מי שרדה חייב לבע'ה' ועמד ופרנס את אשתו ויכול לנכות לו מחובו שאין זה פוקח ע'י של חבירו אלא בהורה פרעון חייב בעלה נתן לה שחיה ויה' משועבד לה מדר' נתן * אב שעמד ופרנס את בתו עם זמנתו אפילו הכי אין צריך לשלם לו רק מונות שלו ולא של בתו * הגלה נכסים ולא לוחה אלא מכה נכסיה ופרנסה את עצמה מהם אין לה עליו כלום אבל מעשה ידיה טלה דרחה ליה באילו אשה אעני

ידה אם נת מלאכה היא / ובמקום שחייב לה מונית אפ"י שהכרח בעלה שלא ילוה לה שום אדם והיא בעיר ורא תבעתי ברוך וילוחה מאחרים חייב לשלם דלאו כל כפיניה להפקיע מוניתיה והוא דלא ספק במעשה ידה דאי ספק יבול לומר לא היה לך ללוה לה שהיתה מצמצמת ומסתפק במעשה ידה :

עא שחייב ליתן בניו וכוונתו כשהם קטנים וכו' ד' סעיפים :

א אע"פ שלא מצינו כהורה שחייבה את האדם לפרנס את בניו וכוונתו אפילו כשהם קטנים חכמים חייבות לפרנס אותם עד שיהיו בני שש צעירות להם נכסים שנפלו להם סבית אבי אדם חייב לזונם ונזפין אותם ביון דהקנת חכמים הוא זכו במוניתיהם אפילו אם יש להם משי' קצומש ואילך מצוה לזונם נכמקנת חכמים עד שיהיו גדולים ואסרו שעל זה אמר הר"ע עישה צדקה בכל עת זה המפרנס בניו וכוונתו כשהם קטני' עד שיגדלו אבל אם אינו רוצה אין כופין אותו אלא מפציעין בו כדבר'אם אינו מתרצה בדבר' סבלימין אותו ומכריזין עליו פלוני אכרזי ת"א ואינו רוצה לפרנס בניו נדרי הוא גרוע מעוף טמא שמרחם על בניו והוא אינו מרחם אבל אין כופין אותו בכפינות ועונשין ברא' שאינו אמוד לנו במטן ליתן לצדקה אבל אם הוא אמוד שיש לו כמין ליתן לצדקה הספס' ואלהם לוקחין ממנו בעל כרחו משום צדקה דהא ק"ל שכופין על הצדקה וזמן אותה עד שיגדלו ודווקא לעניין מונית טופין על הדרך שאמרנו בין לבנים בין לבנות אבל אין כופין אותו להטיא כוונתו ואע"פ שמצוה ליתן לכתו גרוניתא הראויה לה לא כפינן ליה אלא מת שריצה יתן רק שישיאן :

ב מי שהלך למדינת הים והניח בניו כאן מוכרין מנכסיו לפרנסם עד שיהיו בני שש אבל מכני שש ומעלה אין זנין אותן מנכסיו ויש אוסרים דמיני דוקא שלא התחיל לזונן אחר שש וטמא אם היה כאן לא היה מפרנסן אפילו הגביר עליו שהוא אכרזי כ' אבל אם התחיל לזונן אחר שש דרי גלה דעתו מדעתו לפרנסן עד שיגדלו זנין אותן מנכסיו דודאי ניתא ליה בהכרח ואם הוא אמוד זנין אותו בכל ענין כשום צדקה :

ג מי שגשמה מפרנסן בניו וכוונתו מנכסיו אפילו הן יתדין על שם עד שיגדלו דמסמא ניתא ליה ולא דמו לשי' מלך למדינת הים שאין מפרנסין דהתם כיון שיצא לדעה אם היה רוצה שיתפרנסו מנכסיו הוה לו לצוות אבל גשמה יצא מן העולם שלא לעית ומסתמא ניתא לישקינו בניו וכוונתו כשלו :

ד הבא על הפנויה וילדה ממנו אם הוא מודה שמתנו נתעברה ולד זה חייב לשלם אבל אם אינו מודה בכך אפילו נודע סכא עליה והיא מוענת ברי שהיא מעוברת ממנו כיון שאינו מודה לה בזה דרי איפשר שנתעברה מאחר דכי אינו דאפקרה נפש'א לנפשה אפקרה נפשה נבי אחריני ואינו חייב לזונן :

עב דין המדיר אשתו מליהנות לו וכו' סעיף א'

א המדיר את אשתו מליהנות ממנו או שלא חשעים א' מכל חשעים או שנדרה היא וקיים לה הוא עיין בלכס ע"ז סי' רל"ה סעיף ב' ו' :

א כמותה כיצד צדק לה לכישה לפי כבודו ובנמרא נתנו סיעור כדמים כמה יהיו שוים הכנדים שהוא צריך ליתן לה אבל בזמן הזה אין הרמים עיקר כיוש מקומות שהכנדים ביוקר ויש מקומות שהם כזול לפי העיקר סמוכין עליו הוא שמחייבין ליתן כנדים הראויין ליתן לה לפי הנשמים בימות הנשמים ולימות חממה בימות החמה לפחות כמות שלוכסת כל אשה כעלת בית כאוהה מדינה ובמקום שאין דרך לצאת האשה לשוק עד שיהיה לה רידד התופה את כל נפשה כמו שלית גותן לה בכלל הכסות דרדד הפחות שבכל הרדדיון אם הוא עשיר נתן לה לפי עושרו מידו לא תרגיל האשה להיות יצאנית לצאת הרבה בשוק שאין יוצ' לאשה אלא לישב כזויות ביתה וכל כבודה בת מלך לה' פנימה בכית אישה כדכתיב ואם בית אישה וגו' שכן מצינו בכתיב כשרוצה להוכיר נותן ט' נשים אומה שהיא יצאנית שנאמר ותצא דינה אבל יש לה רשות לצאת לבית האבל או לפעמים לבית המשחה לנמול חסד עם רעותיה וקרובותיה כדי שיבאו גם הם לה וכן יוצאת לפעמים לבית אבנה לבקרו שאין בנות ישראל כשכיות לישב כמו בבית הסדר שלא תצא ולא תבא כלל אלא שננאי הוא לאשה שהיא יוצאה המיד לחץ פעם בחוץ פעם ברחובות ויש לבעל למנוע לאשתו כזה ואסמכה אקרא דכתיב ופכשה מלסר שהאיש כובש את האשה שלא תקא יצאנית אלא כמו פעם או פעמים בחדש כפי הצורך ובכלל הכסות שהוא חייב לה חייב לה ליתן כלי בית וכדוד שיושבת בו ומה הן כלי בית משה מוצעת ומפץ או מחצלת לישב עליה וכלי אכילה ושתיה כגון קדרה וקערה וכוס ובקנקן וכיוצא בהן :

ב והמדיר שהוא נותן לה צריך להיות נקרא בית דתיוב בית אישה לפיכך אמרו שצריך להיות לפחות ארבע אמות על ארבע אמות דפחות מזה אינו נקרא בית וההיה לו חכה חוצה לו כדי להשתמש בו והיה לו בית הכסא חוץ ממנו דב"א זה אינו נקרא דירה :

ג וצריך ליתן לה תבשיליה כגון כנדי' צב'נצ' להקיף על ראשה ופדחתה ופוך ושק וכו' וצא בהן כדי שלא חתנה עליו :

ד כמה דברים אמורים בעניי שבישראל אבל בעשירי הכל לפי כבודו ועושרו :

ה קצרת ידו ליתן לה אפילו בעניי שבישראל כפיין אשתו להתציא ותהיה הכתובה חוב עליו עד שיעשיר ועל סי' ע' סעיף ג' :

ו גם לבניו וכוונתו חייב ליתן להם כמות וכלי חששים ומדור עם המזונות עד שיהיו בני שש ולהם אינו צריך ליתן כפי עשרו אלא כפי צרכן בלפר :

ז זה הכלל כל מי שיש לו עליו מזונ' בין בחייו בין לאחר פותו יש לו עליו גם כן כסות וכלי בית ומדור וכל סבית דין מוכרים למזונותיו פוכרים גם כן לבשרו וכלי ביתו ומדורו :

ח ודין הבעל עם אשתו בשעת הכסות והכלים אם הוא אומר נתיי' והיא אומרת לא נתן כדנים בשעת המזונות :

ט איש שהשבין כסות אשתו אפילו נודע אחר כך שבעל כדחה לקחו ממנו ואבד המעות בקוביא וכה"ל אין האשה יכולה להוציאו מיד המלה בולא כלום כשום תקנת הסוק דברוב הוא כמטכנו ברצונה ומאן לימא למלה בכל פעם אם היא ברצונה או שלא ברצונה ועל סי' צ' :

עד המדיר את אשתו מכמה דברים וכו' י"ב סעיפים :

עג שחייב בכסות ומדור וכלי בית לאשתו וכו' ט' סעיפים

חלכות בתובות

לבוש הבוץ וארצמן

א הדירה שלא התקטט והלו בתשמיש שאמר קונס הנאת חשמישך עלי אם התקטטי הרי היא התקטט מיד והיאסר בתשמיש הואיל והוא התחיל בנדר לאסרה מ"כ אין כופין אותו להוציא מיד אלא נחנץ לו זמן ז' ימים ב' דאמרין היא עצמה בהרציה ככך לתח לו זמן ז' ימים דאישתת הואיל והוא התחיל להדיר לא יתחיל אלא מתוך רוגז שיש לו עכשו עליה בלבו ובתוך הז' ימים תהייטב ודעהו ויהתרט וימצא פתח לנדרו ויתירנו ואם לא ימצא או לא יתחרט תוך הז' ימים אז יוציא ויתן לה כתובה ויש אומרים בעניות שאין דרכן להתקטט המיד אם הדירה שלא התקטט נחנץ לו זמן שנה המימה אלו יתחדש ויתיר נדרו יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויהן כתובה ובעשרות שרגילין להתקטט המיד נחנץ לו זמן ל' יום יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויתן כתובה ב ואם נדרה היא שלא התקטט או שאמר קונס חשמישך עלי אם אתקטט וסמך הוה לקיים לה יוציא מיד ויתן כתובה דכיון שהיא התחילה להדיר לא שייך לסימר מהודך רוגז של עכשו הוא קיים לה ובזמן קצר תהייטב רעמו אלא אמרין שנאה ישנה היתה נשורה לו עליה בלבו ומיד שהוא שומע נדרה הוא מגלה שצאתו ומקיים לה וכיון דשנאה ישנה יש כאן אינה מצפה עוד להתיישבות דעהו ולפיכך יוציא מיד ויתן כתובה ועל כע"ז סר ר"ה עוד מדינים אילו :

א ואם הדירה הוא שאומר קונס הנאת חשמישך עלי אם חלכי לבית האבל או לבית רשטה הרי זה אסורה בבית המדרש ועל בפניה ואין זה נכון לעשר לאשה ומסרה מתוך כעס עשה לפיכך יוציא לאחר ז' ימים אם לא יתיר נדרו ויהן כתובה ואם שוען הדרתיה בשביל בני אדם פרוצ' הסצויה שם אם הוחזקו שם נאמן ואם לאו אינו נאמן :

ב נדרה היא שלא תלך למרחץ של כרכים שבת אחת ובכפר' שתי שבתות או נדרה שלא הנעל מנעל בכפר' שלש ימים ובכרכים כעה למת יקיים יתר על כן יוציא ויתן כתובה מפני שהיא יולדת :

ג נדרה היא שאומר קונס הנאת חשמישך עלי אם חלכי לבית האבל או לבית רשטה הרי זה אסורה בבית המדרש ועל בפניה ואין זה נכון לעשר לאשה ומסרה מתוך כעס עשה לפיכך יוציא לאחר ז' ימים אם לא יתיר נדרו ויהן כתובה ואם שוען הדרתיה בשביל בני אדם פרוצ' הסצויה שם אם הוחזקו שם נאמן ואם לאו אינו נאמן :

ד נדרה היא שלא תלך למרחץ של כרכים שבת אחת ובכפר' שתי שבתות או נדרה שלא הנעל מנעל בכפר' שלש ימים ובכרכים כעה למת יקיים יתר על כן יוציא ויתן כתובה מפני שהיא יולדת :

ה נדרה היא שאומר קונס חשמישך עלי אם חלכי לבית המרחץ בכרכים יותר משבת אחד ובכפרים יותר מ' ימים ובכרכים יותר כעה לעת יכתין ז' ימים וא"כ יוציא ויתן כתובה :

ו האומר לאתרוגין רצוני שיבא לביתי אביך ואסך ואחיותי שומעין לו שאין כופין את האדם שיכנסו אחרים ברישותו וההיה היא חולכת להם כשארית להם דבר ותלך היא לבית אביה פעם אחת בחדש וכל רגל ורגל ולא יכנסו הם לה אלא אם אירע לה דבר כגון חולי או לידה :

ז וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי אביך ואסך ואהך ואחיותך ואני שיכנסו עמכם בחצר אחד מפני שמרעין לי מצויותי לויגורמין קטטה ביני וכיון בעלי שומעין לה דוקא שנראה לבית דין שיכנסו בכרכיה ואם רואין בית דין שאין כמס בדבריה לאוכל היסנה ואין שומעין לה דבזה יפה כח הכעל מכה לפי שהבודד הוא של הכעל ואינה שלה לפיכך אינה יכולה למחות על דין אלא כשענה ונהנין להוסיב עמהם איש או אשה נאמנים שהגור עמהם עד שיכתבאר בשל מי נחלגלל דרוב והקטט :

ח האיש שאמר איני דר בכחור זה מפני שבני אדם רעים או פרוצים או גוים מסכונתי ואני מתירא מהם שומעין לו ואפילו לא הוחזקו כל כך בפריצות שכך צווח חכמים ז"ל הרחק משכנ רע ואפילו היה המדור שלה מצויאין אותה ממנו ושוכן בין בני אדם כשרים :

ט וכן היא שאמרה כן אף על פי שהוא אומר איני מקפיד עליהם שומעין לה מפני שיכולה לומר איני רוצה שיצא עלי שם רע בשכינות אילו איש המכת את אשתו או היא מקללתו עיין דינא לקמן סימן קנ"ז סעיף ג' :

א הדירה שלא התקטט והלו בתשמיש שאמר קונס הנאת חשמישך עלי אם התקטטי הרי היא התקטט מיד והיאסר בתשמיש הואיל והוא התחיל בנדר לאסרה מ"כ אין כופין אותו להוציא מיד אלא נחנץ לו זמן ז' ימים ב' דאמרין היא עצמה בהרציה ככך לתח לו זמן ז' ימים דאישתת הואיל והוא התחיל להדיר לא יתחיל אלא מתוך רוגז שיש לו עכשו עליה בלבו ובתוך הז' ימים תהייטב ודעהו ויהתרט וימצא פתח לנדרו ויתירנו ואם לא ימצא או לא יתחרט תוך הז' ימים אז יוציא ויתן לה כתובה ויש אומרים בעניות שאין דרכן להתקטט המיד אם הדירה שלא התקטט נחנץ לו זמן שנה המימה אלו יתחדש ויתיר נדרו יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויהן כתובה ובעשרות שרגילין להתקטט המיד נחנץ לו זמן ל' יום יותר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויתן כתובה ב ואם נדרה היא שלא התקטט או שאמר קונס חשמישך עלי אם אתקטט וסמך הוה לקיים לה יוציא מיד ויתן כתובה דכיון שהיא התחילה להדיר לא שייך לסימר מהודך רוגז של עכשו הוא קיים לה ובזמן קצר תהייטב רעמו אלא אמרין שנאה ישנה היתה נשורה לו עליה בלבו ומיד שהוא שומע נדרה הוא מגלה שצאתו ומקיים לה וכיון דשנאה ישנה יש כאן אינה מצפה עוד להתיישבות דעהו ולפיכך יוציא מיד ויתן כתובה ועל כע"ז סר ר"ה עוד מדינים אילו :

ב ואם נדרה היא שלא התקטט או שאמר קונס חשמישך עלי אם אתקטט וסמך הוה לקיים לה יוציא מיד ויתן כתובה דכיון שהיא התחילה להדיר לא שייך לסימר מהודך רוגז של עכשו הוא קיים לה ובזמן קצר תהייטב רעמו אלא אמרין שנאה ישנה היתה נשורה לו עליה בלבו ומיד שהוא שומע נדרה הוא מגלה שצאתו ומקיים לה וכיון דשנאה ישנה יש כאן אינה מצפה עוד להתיישבות דעהו ולפיכך יוציא מיד ויתן כתובה ועל כע"ז סר ר"ה עוד מדינים אילו :

ג אסר הכעל בלי טביוני על עצמו שלא יהנה מהם או שאסר כליו על שכניו שלא יהנו מהם עד שמתוך כך לא תוכל היא להשאיל בליה לאחרים שהרי הם שלו והוא יכול לאסור אותה על הכל או לא תוכל לשאול כלים כדום להשתמש בהם בביתה שהיא בעלה לא יהנה מהם יוציא מיד ויתן כתובה מפני שמשאיהם כס רע כשכנותיה וכן היא שאמרה כלים של אחרים עליה או שאמרה בליה על אחרים ותלאה נדרה זה בהשמיט כגון שאמרה קונס חשמישך עלי אם אשאל פ' שכני כלים או אם אשאילם מכלי וסמך הוה לקיים לה ע"ז שכתב כך לא יוכל להשאיל מכלי לאחרים כדי שלא יאכזר השמיטה עליה וזה דבר קשה לקיים מכל מקום הואיל וקיים לה הוא נתן אצבע בין שיניה ויוציא מיד ויתן כתובה כדכתיבנא טעמא לעיל דהואיל והיא התחילה לנדרו והוא קיים לה נחמלה דעהו דשנאה ישנה יש לו עליה ולא הצפה להרעויות דעהו לפיכך אין נחנץ לו זמן אלא יוציא מיד ויתן כתובה אבל אם הוא אמר קונס חשמישך עלי אם השאל כלים משכני או חשאלים וזהו דאי אי אפשר לה לקיים שלא תשאל היא משכנה או שלא תשאילם והרי היא נאמרה עליו מיד לתשמיש מ"כ כיון שהוא התחיל בנדר ותלאה בתשמיש אמרין דמהודך רוגז וכעס שיש לו עכשו עליה עשה לפיכך נחנץ לו זמן ז' ימים אולי יתחרט עליה ויתיר נדרו כדלעיל ואם לא יתירנו מיד אחר ז' ימים יוציא ויתן כתובה ואם היא אמרה בליה שבניה עליה ולא תלאה בתשמיש אלא שלא תשאל סמך כדי שלא תחזיק להם טובה או אסרה על עצמה כלי בעלה שלא תוכל להשאילם לאחרים כדי שלא יחזיקו להם טובה או שנדרה שלא לארוג בנדום נאיף לכנו דברים אילו אינם חליים לא בקומנו ולא בהפרתו מפני שאינן דברים שיבינו לבינה והוא צריכה לקוי' נדרה ואסורה לארוג ולשאול ולהשאיל כלים לפי' תצא גלא כתובה מפני שמשאיהם כס רע בשמיטו :

ד נדרה היא שלא תלך לבית אביה ותלאה בתשמיש שאמרה קונס חשמישך עלי אם אילך לבית אבי סמך לא תלאו ויש אומרים אסרה קונס בית אבי עלי ע"ז יכול להפך שאין זה דבר אבינו לבינה אבל כיון שתלאו בתשמיש יכול להפך וכיון ששמע ולא הפך הרי נתן אצבעו בין שיניה ויוציא מיד ויתן כתובה ואם הו' אומר קונס חשמישך עלי אם תלך לבית אבי יתיר מחרשם הוא דר בעיר או יותר מרגל אם הוא דר

ע

חילוק הארצות לענין נישואין דיני ארץ ישראל וכו' ה' סעיפים :

הנרשע אשה ממקום אחר סתם מסתמא הוא נושאת ע"ס שתודד עמו כמק' שהוא חפץ ואם שניהם במקום אחר מסתמא היא נושאת לו על סנת שידור עמה במקום שנושאה ויקרה לפעמי' דלא סתדר ליה שם ורוצה ללכת לעיר אחרת לפיכך חלקו חז' הארצות לפי חכמהם ז"ל באומר דעת הנשים משייה עיר או מאיזה ארץ יכול להוציאה לעיר או לארץ אחרת ואמר כל ארצות הן בארץ ישראל חלוקות זו כן לענין נישואין יהודה ועבר הירדן והגליל וכן רד"ן בכל מדינות הישוב שהם חלוקות לארצות כגון ארץ כנען ארץ מצרים וארץ תימן וה"ה שאר כל הארצות החלוקים בשמות ל' לשונות ואמר ז"ל שמי שהוא מארץ הארצות ונשא אשה ולא מארץ אחרת כופין אותה ויוצאה עמו לארצו אפילו מעיר לכפר או מכפר לעיר או תצא בלא כתיבה וכלא תוספות דמסתמא ע"מ כן נשאה אע"פ שלא פירש דייקאן מסתמא נם היא ידעה ע"ס כן נשאת לו מיהא ע"פ שיכול להוציאה לארץ זו לארץ אחרת או אפילו התנה עמה שיוצאה מארץ אחרת כגון בגליל ליהודה פ"ט אינו יכול להוציאה אפי' באותה ארץ ע"צמה שנישאה שם מעיר לכפר או מכפר לעיר כמו שיכתבאר שטעמא בסמוך כע"ה כשהיא והוא באותה הארץ אבל הנושא אשה במחת מהארצות והוא נם הוא מאנשי אותה הארץ אינו יכול להוציאה לארץ אחרת אפילו היא סאתה ארץ האחרת שיכולה לומר אדעת' דהכי נתקדשתי לך לדור כגן כי יש לי נחת רוח כגן כיון שהורגלתי כגן אבל בוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר באותה הארץ ואינו יכול להוציאה מעיר לכפר ומכפר לעיר שיש דברים שישבת העיריות טובה להם יש דברים שישבת הכפרים טובה להם וניחא לה יתר לדור בעיר מכפר או בכפר כבעיר יש אומרים שאם היו שניהם מארץ אחת ונשאה בארץ אחרת היא יכולה לכופ' אותו לילך עמה לארצה אפילו מכפר לעיר או מעיר לכפר דכיון שידוע שגם הוא מכני ארצה יכולה לומר ע"ס כן נשאתי אותו שילך עמי לארצי ולמקומי אבל הוא אינו יכול לכופ' אותה שיכולה לומר הואיל והורגלתי פה יש לי יותר נחת רוח ככאן ובעל האבירה חוזר על אבירתו אבל אם שניהם מערץ אחת ונשאה באותה ארץ אין אחד מהם כופה לשני להוציאו מעיר לכפר או מכפר לעיר אבל מעיר לעיר או מכפר לכפר האשה יכולה לכופו שילך עמה למקושה הואיל והם שנים אבל הוא אינו יכול לכופה שהלך עמו למקומו ובעל האבירה חוזר על אבירתו היה דר עשה בעירו ולא סתדר ליה שם והלך עמה לעיר דרך מקרה ולא אחרד ליה נם שם יכול לחזור ולהוציא לעיר אחרת וט' אומרים אם לא יכול להתיות ולפרנס עצמו כופין את אשתו שהלך עמו לכל מקום שרצה ויש חולקין מי שהוא ממדינה אחת ויש לו שם אשה ונשא אחרת במדינה אחרת צריכ' לילך עמו לעירו חוצי ע"ס כן נשאה זה שישב לביתו ועל ס' קנ"ז סעיף ט' עוד מדינים אילו :

ב וכשיוצאה מעיר לעיר ומכפר לכפר באותה הארץ לא יוכל להוציאה מנהיפה לנוהרע וגם לא סרע ליפה מפני שרגות ויפה כדוק פי' שבנות היפה צריכה היא להישפל ולברוק עצמה כדי שלא תהיה קלה ובעורה יש לה שורה רב ביותר וכן לא יוציאה ממקום שרצה ישראל למקום שרצה וי' וככל מקו' מוציאין ממקו' שרצו נז' למקו' שרצו ישראל ואינו יכול להוציאה ממקום שהמשיל שוב למקום שהמשיך רע וכל מקו' שיכול להוציאה ממקומה הינו לאתר שנשאה אבל קודם נישואין לא יוכל להוציאה לשום מקום וצריך למנע' במקומה אם לא שרחתה בפירושו עם האשה עצמה אבל אם התנה עם אמה לאו כלום הוא שאין הבת ברשות אמה מיהא אם יש אמתלאות ושעמים לרביו צריכה האשה לילך אחריו :

ג בד"א שתוצה לארץ לחוצה לארץ או מארץ ישראל לארץ ישראל אבל שתוצה לארץ לארץ ישראל כופין לעלות

אפילו מנהיפה ורובין ישראל לנוהרע ורובין גוים ופאי' לח"ל אין מוציאין אפילו מנהיפה הרע ורובין גוים לנוה היפה ורובין ישראל :

ד אמר האיט' לעלות והיא אינה רוצה תצא בלא כתובה אבל נכסי מלוג הם שלה ונכסי צאן ברזל הקיימים נושלת ואם אינן קיימין אם הוא הפסידן אין צריך לשלם ואם נגנבו או נאבדו חייב כאחריותו וצריך לשלם ונכסי מלוג אינו חייב כאחריותו לפיכך אם נגנבו או נאבדו אינו חייב לשלם ואם הוא הפסידן חייב לשלם והא דכתובה אין לה דחוקא כל זמן שהוא נשאר בארץ ישראל אבל אם חוזר אפילו לסוף כמה שני' להתישב בחוצה לארץ צריך לשלם לה או לורשיה אף כהבחה דאל"כ כל איש שירצה להכריח כחופה מאשתו ילך לארץ ישראל ויחזור אמרה היא לעלות והיא אינו רוצה יוציא ויהן כהבחה והוא הרין לכל מקו' מארץ ישראל לירושל' שהכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין משם הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין משם :

ה יש מי שאומר הא דכופין לעלות לארץ ישראל היינו בדאיפשר בלא סכנה אבל במקום סכנה כגון סכנת ליסטים או סכנת ים אסור לסכן עצמו :

עו דין חיוב עונה וכו' סעי' :

א מקרא דנכי מנחה יעקב לעשו ששלח עזים מאתים וחמישים עטרים וגו' אסמכו דחיוב עונה האמורה בתורה אינה שיה לכל אדם אלא כל איש ואיש לפי כחו וכפי מלאכתו ושיערו חז"ל לכל אחד כפי מלאכתו ואמרו הגיטילים והם אנשים הבטלים שאין להם מלאכה והם בריאי' ומעונות שאין להם מלאכה המכילה כהם אלא אוכלין ושותין ויושבין בבתיהן עונתן בכל לילה :

ב ופי' שיש לו מלאכה כגון חייט או אורג או בנאי וכיוצא בו ועושה מלאכה בעירו עינוהו שני פעמים בשבת ואם עושה מלאכה בעיר אחרת ובא ולין בכל לילה בביתו כולו בעונה אחת בשבת מפני שורה הדרך והביע'ים שאין לנים בכיתם יוצאים שבעה ימים וביום השמיני שבים לביתם וכן לעולם משמונה ימים לשמונה ימים שנים פעם אחת לביתם והחמרים פעם אחת בשבת והגמלים פעם אחת לשלשים יום והספנים פעם א' לששה חדשים וחלמידי חכמים פעם אחת בשבת מפני שהורתו אומנתו ומתשת כחו ודרך ח"ח לבחור אותו פעם לשמש מסתו מליל שבת לליל שבת מסום עונג שבת :

ג בכה דברים אמורים כמי שנופו ברו ויכול לקיים העונה הקצובה לו אבל מי שאינו ברו אינו חייב אלא לפי מה שאוסדין אותו שיכול לקיים :

ד חייב כל אדם לפקוד את אשתו כליל שבילתה ובשעה שהוא יוצא לדרך מפני שבאילו המינים היא משתוקקה אלו ביוהר ועל בלבס ע"ס קפ"ז סעיף י' :

ה אין האיט' רשאי לצאת לסתורה או לצורך דבר אחר לדרך רחוקה בענין שמתבטל מעונתו המושלת עליו אלא ברשות אשתו ואפילו אם תתן לו רשות אין דארי לו להתאחר אלא חרש בחזק ותרש בביתו כי אף על פי שנוהנת לו רשות ע"י פהם או על ידי סמתכיישה למונעו היא מצטערת בלבה לפיכך לא נתנו לו ז' יותר מחדש ואם לבן אקרא דרבני יומי' דבתיב לכל דבר המחלוקת הכאה וחוציאת חרש בחדש לכל חרש השנה ונוכר אבל מי שתודתו אומנתו יכול לילך ללמד הן כרשות אשתו הן בלא רשות לב' או לג' שנים וכן טייל שנעשה ת"ה אין אשתו יכולה לעכב שיטנה עונתה סדין טייל לרין חלמיד חכם אבל בשאר בעלי מלאכות יכולה היא למונעו ל צאת ממלאכה שעונתה קרובה למלאכה שעונתה רחוקה

* לנש הברוך וארזמן הלכות בתובת * * * *

שחמלא עטר כמים מים וחצרה לן שנה וכיוצא באילו שנים
היתה עשה כן היתה נחשבת לשנה ומסמא לא העשר
והרי אינו סופר לפיכך יוציא מיד ויהן כחובה :
ג האומר אי אפסי אלא אני בכנדי והיא בכנדה יוציא
ויהן כחובתה וכל שכן כשאנו נזקק להכלל שיוציא
ויהן כחובה וה' היא כשאומרת אי אפסי אלא אני בכנדי
והיא בכנדי שחצא בלא כחובה :

ד דיני מגיד ומורדת או אומרת מאים עלי וכו ה סעיפים :

א איס המורד על אשתו ואמר הריני זן והריני ספרני
אבל איני בא עליה מפני שטנאמיה אמרו חכמים ז"ל
מוסיפין לה על כתובתה חטא להן שעורים של כסף בכל
שבוע ויושב כן כל ימיו שמשכל זמן שתצא היא לישב ואף
על פי שכתוב. הולכה ונוספת הרי הוא בלא תעשה שנאמר
עונתה לא יגרע ואם היא רוצה כופין איהו להוציא מיד וליהן
כתובה ואם היא פתוצה לנרש מיד וליהן כתובה יש אומרים
דשוכאין מוסיפין לה על כתובהה אם היא אינה רוצה
להתגרש יגם שוכאין עובר בלאו דלא יגרע שהרי מן ההורה
יכול לנרש בקל כרחוק אמה הורה לא יגרע אלא
כשאנו רוצה לנרש :

ב ואשה שטנעה בעלה מה שמיש הכטה היא נקראת
מורדת והקנו בה הז' להקנוה כמו שאבאר בע"ה
אז' לתחלה שואלין אות' מפני מה מרדה אם אמר' מאסתיה
ושנאמיה ולא אוכל להבעל לומר עתי אס רצה הבעל לנרשה
אין לה כתובה כלל מיהו כיון שטנעה מאים עלי אס האמת
עמה מה לה לעשה הלא קצה אנוסה היא ואינה נשבויה
שחבעל לשנוי לה ואע"פ שאין זה מעיל לה לכופו לנש
דא' לא הנחת בה לאברהם אבינו וישכת תחת בעלה שיתנו
עניהן באחר ויסדרו בכעליהן בטענת מאים מ"ס נוטלת
בלאיתיה הקיימין בין מנכמים שהכניסה לבע"ה ונתחייב
באהריוהן כיון נכסי מלוג שלא נהחייב באהריוהן שאינה
טפסרת בזה אח טלה טמא אמת שונעת אבל משל בעלה
אינה נוטלת כלום ואפילו סנעל סברנלה ומספחת שכראסה
שלקחם לה פושטת ונותנת וכן כל מה שנתן לה מסנה
פחורת אותו דארעה לה מיסקל ולמפק לא יהיב לה וכל זה
דווקא שמבקשה נש ואינה מזכרת כתובה אבל אם אומרת יהן
לי נש וכעניא כתובתי חיישנן טמא נתנה עניה באחר יהן
לה דין מורדת דבעינא ליה ומצדעא ליה שיהבאר כסמוך
ואם מרדה מהחת בעלה כרי לצערו ואמרה הריני מצדעת
אותו בכך מפני טעשה לוי כך וכך או מפני שקללני

א או מפני טעשה עסדיריבה וכיוצא בדברים אילו שולחין לה
כבי' דין ואמרינן ליה הוי יודעת שאם את עומדת בספרך אפי'
כתובתך מאה מנה דפסדתה אותה ואחר כך ככריון עליה
בבתי כנסיות וכבתי מדרשות בכל יום ארבע שבתות זן אחר
זן ואומרים פלונית פרדה על בעלה חס אומרים שאין צריך
להכריז ככל יום אלא שבתות מס' וכן עיקר כיום דמצדן
רבים ככל' ומה שחקנו הכחה במידה כלי לצערו ולא
חקנו הכחה במורדת מסיס פיאוס היינו טעמא משום דזן
האומרת בעינא ליה ומצדעה ליה ואינו מיאוס עליה ציפטר
סתחכייה ותחזור למושע עליה הכחה אבל במאוס עלי מן
הסחם לא תחזור בה בכמה הכחות ולא יועיל הכחה ואחר
הכחה שולחין לה כית דין פעם שנית אס את עומדת במרדך
דפסדת כתובתך אס עמדה במרדה ולא חזרה בה נמלכין בה
עוד פעם אחרת ותאבד כתובתה ולא יהיה לה כתובה כלל
ויש מפרשים דמלכים בה פירש דלא סני כששולחין לה
מכית דין לומר הוי יודעת כו' אלא חבית דין כעצמם שולחין
אחריה

החוקה כנון חמר שבקט לעשות נמל או נמל שבקט לעשות
סנן אע"פ שיש בה ריוח יותר יכולה היא למחות כו' :

ג אשה שהרשות לבע"ה אחר דנישואין שימנע עונתה
הרי זה מותר כד' שקיים פריה ורביה אבל אס לא קיים
פריה ורביה חייב לבע"ה בכל עונה עד שיהיו לו בנים מפני
שהוא מצות עשה של תורה סנן פרו ורבו :

ד מדין תורה נוטא אדם כמה נשים אפילו כהן בין בבת
אחת בין כונו אחר זן ואין אשתו יכולה לעכב עליו והוא
שיהיה יכול ליהן שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת
ואינו יכול לבוף אות' לדור עמו כולן בחצר אחד דכל א
אשה מהקנאות בידך חברתה וירכה המחלוקות ביניהן אלא
צריך לדור עם כל אחת לעצמה וכמה היא עונתה לפי מנין
כיצר פועל שיעונתו שרי פעמים בשבת והיו לו שתי נשים
יש לו עונה אחת בשבת ולו עונה אחת בשבת היו לו נש
נמצא עונה כל אחת מהן פעם אחת בשתי שבתות וכן אם
היה סנן שעונתו פעם אחת לששה חדשים והיו לו ארבע
נשים תורה עונת כל אחת מהן פעם אחת לשתי שנים לפיכך
ציו חכמים דתלמידו חכמים שעונתו פעם אחת לשבת לא
ישא יותר מארבע נשים אפילו יש לו ממון הרבה כרי שיגיע
לכל אחת עונה פעם אחת בחדש :

ה כד' במקומות שנוהגין לישא שתיס או שלשה נשים
אבל במקום שנהגו שלא לישא אלא אשה אחת אינו
רשאי לישא על אשה שלא ברשות דאומדנא דכוכח הוא
דארעה דהכי אינסיבא ליה דלא לנסוב אחריתי וה' לחמר
שאינו רשאי ליעשות נמל כו' וכל שכן אם רהנה ככתובה
שלא ישא אשה אחרת עליה ועיין לעיל סימן א' :

ו המדיר את אשתו מה שמיש הכטה בין שהדירה להם
או שפירש ז' ימים או יותר וקיימה ז' ימים אולי יחדש
ויתיר נדרו ולאחר שבעה מיד יוצא ויהן כתובה אפי' הוא ספן
שעונתו לששה חדשים שאינו דומה למי שיש לו פת בסלו למי
שאין לו פת בסלו בלוטר כשהיא אישבת עמו בלא נדר אף על
פי שאין עבשו זמן עונתה דעתה נוחה שהיא מצפה שמה
יבא בתוך הזמן אבל זו מהדירה הרי היא כמי שאינה מצפה
לבעל ומצדעת :

ז וכיוצא מדירה מתשמיש שיהא הנזר חל כשאומר
לה בלשון זה הנאת תשמישך אסר עלי טאז הוא נאסר
שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר הנאת
תשמישי ואסר עליך או נשבע שלא לשמשו אין נדרו חל
שכבר רצא משועבד לה להשמיש ולא כל מנינה דמפקע לה
לשיעבודה ואם נדר ברשותה הנדר חל ואסורה לו מיהו מותר
לו להתיתחד עמה מקו מנדה שהיא כבת ועל כעז' סי' רל"ד
סעיף ס' :

ח אסור לאדם למנוע מאשתו עונתה ואם מנעה כדו
לצדעה עובר בלא תעשה שנ' שארה כסותה ועונתה
לא יגרע ואם חלה או השט כחזו אינו יכול לבעול ימתין
ששה חדשים עד שיכריא שאין לך עונה גדולה סו ואח"כ או
ישול מסנה רשות או יוציא ויהן כחובה :

ט האשה שגדה נדר שיכול הבעל להפר כנון נדר של
עיני נפש או מדברים שבינו לבניה ואמר לה אני
מפידו לך על מנה שחאמר לפלוני מה שדכינו יחד כדברים
של טחוק וקל' שאדם מדבר על עסקי השמיש הרי זה יוציא
מיד ויהן כתובה כדון הפקיים לה דאסרה מפני מני לה
בו אשוינן לעיל סימן ע"ד סעיף ב' ה' מן שאומר לה כן
כשהיא היא אינה יכולה להעזי פניה ולומר אילו הדברים
נמצא שלא הוצר הנדר והו כאלוקים לה זמן הדין אם אמר
לה אני מפידו לך ע"מ שתתהפך מיד אחר ההשמיש כרי
שתנפץ השן ולא תתעבר הרי זה אסור לא תעסודי נכ אינו
פוגע או שאמר לה על מנה שתעטו מעשה שמיס כנון

אחריה ונמלכין בה קודם שיפסקו הידן להפסידה כהובתה
 דכפני הבית דין תחייט יותר ושמה התרצה ותשמע להם
 וכן עיקר ואין נותנין לה נט עד י"ב חדש אולי התפייס בהוד
 י"ב חדש וכמו שכתבתי פעם בהכרזה אבל אין לה סוגנות
 ג' כל אותן הי"ב חדש והוא אוכל פירות ואפי' היא מעוברת
 אך מעשה ידיה שלה ואם מתה קודם הנש בעלה יורש' וחייב
 בפדיונה ובקבורתה ולאחר י"ב חדש הואיל ואיירה כתובה' אין
 לבעל עליה כלים ולא היא על בעלה ואין לה כל הנאי כתובה
 הואיל ויכול לנרשה בלא כתובה והוא מעברה מרצונו ואם
 חזרה בה לאחר י"ב חדש לא מהני חזרתה אלא אכרה כתובתה
 ואם רוצה לקיימה צריך לכתוב לה כתובה אחרת אבל תוך י"ב
 חדש יכולה לחזור בה ויש לה כתובה ואם מת הוד י"ב חדש
 יש לה כתובה מן היורשים ואם רוצה לנרשה תוך י"ב חדש
 נותן לה צאן כחול שלה וכתיב ויהי ומואמים אבל לא מה
 שכתב לה שלא כתב לה על שתצא סגולה ודבוקן הוא
 כאילו הארצות שאין נושאין שתי נשים לא ש"י וכן לה שנים
 עשר חדש אם רוצה לנרשה ואם אינה רוצה מתדיין לו ליטא
 אחרת ויש חולקין ואומרים שאין להחזיר לו ליטא אחרת וכן
 עיקר ודווקא בנשואה אבל בארוסה המורדת על בעלה ואינה
 רוצה ליכנס לו לנרשה בעל כרחיה אומתדיין לו ליטא אחרת
 וכתב סורו ז' וכל זה דוקא תוך י"ב חדש אבל לאחר י"ב חדש
 מפילו נשואה אם הוא רוצה לנרש צריכה לקבל כמנו בעל
 כרחיה או מתירין לו ליטא אחרת שאין כח כיד האשה לעגנו
 לעולם עד כאן לשונו יש אומרים דאפי' תוך שנים עשר הדש
 אם עבר ונטא אחרת סחמת שרידתה אין כופין לנרש כסדר
 הזה עושין לה אם מרדה בו כדי לצערנו ואפילו היתה נדה או
 חלה שאינ' ראויה לתשמיש דין מורדת יש לה ואין חילוק בין
 התחילה למרוד קודם חליה או מרדה בתוך חליה שאינ' רוצה
 לסבול ואמרה מצערנא עליה ובעינא עליה ואפילו היה בעלה
 ספן שיענותו לטשה חדשים ואפילו יש לו אשה אחרת וכן
 ארוסה שהגיע זמנה לינשא ומרדה כדי לצערנו ולא נשאת הח
 זו נקראת מורדת מתשמיש ויש אומרים' שנים יכמה שלא רצתה
 להתייבם כדי לצערנו מורדת היא ועושין לה ג' כספר הזה :
 2 המורדת הזאת כשהיא יוצאת אחר י"ב חדש בלא כתובה
 תחזיר כל דבר שהוא של בעל אבל נכסים שהכניסה לו
 ובלאויהם קיימים אם הפשה אין מוציאין מידה ואם לא
 הפשה אין נותנין לה וכן כל מה שאבד מנכסיה שקבל הבעל
 עליו אחריותו אינו משלם לה כלום ואם יש קרקעות
 בין של נכסי צאן ברזל בין של נכסי מלוג ברשותה
 הם והיא נושלתן כל מה שאמרנו בפעוף ב' במורדת מחמת
 מיאוס י"א דהיינו דווקא כשאינה נותנת אמתלא ושעם
 לדבריה לומר היא אומרת רמאים עליה אבל בנותנה
 אמתלא לדבריה כגון שאומר' שאינו הולך בדרך ישרה ובכ'
 שמתנו כיוצא בזה אם נראין דבריה אמת ומבוררין אז דיינין
 ליה בדינה שתקנו' אונ' ונקרא דינא דמתכתא והוא זה
 שהבעל צריך להחזיר לה כל מה שהכניס לו בנדוני' דהיינו
 צאן ברזל אם הם בעין וראויים למלאכתן הראשונה נוסלת
 הכל כמו שהיא ואם אינן ראויין למלאכתן הראשונה וכל
 שכן אם נגנבו או נאבדו צריך הבעל לשלם הכל ונכסי מלוג
 שלה אם הם בעין או דבר הבא מכח נוסלתן אבל אם כלו
 לגמרי אין הבעל צריך לשלם אבל כל מה שנתן לה או כתב
 לה אינה נושלת כלום דאדעתא למסקל ולמיפק לא יהיב לה
 ואפילו אם הפשה צריכה להחזיר ואין כופין אותה לנרש ולא
 איתה להיות אצלה כיון שנתנה אמתלא לדבריה אינה
 כשטויה להיות תחת הסבוי לה ואם עשה שלא כהתן
 שקדשה ברמאות ובתחבולות כופין אותה אפילו לנרש וי"א
 עוד שכתבתי חסם בני אדם למדוה למרוד או שהיא עושה
 ב' כשם כעס וקשט שביניהם או בזנה להוציא ממנו סגנו

או אפילו מה שנטלה סנכסים נוטלין מידה ומחזירין לבעל
 ואין חילוק בין אם הפשה אולא אלא כשוענת מאים טלי
 ואינה נוהגת אמתלא סבורדת לדבריה אבל סכה מקוש' נוהגת
 קצה אמתלא ונראין שאין בזה רמאות ואף הבית דין יחזק
 בזה לפי ראות עיניהם ויכולים להשכיע אותה על כך אם
 שוענת כאמת מאים עליו אם לא וכן ראוי להורות וכל זמן
 שלא נתן נט' אין לו כפייה ונניטה עליה שנתבטל האישות
 שכניהם מכל מקום אין לה רשות ליהן משלה לאחרים ויכול
 למחות בה שהרי אם מתה ירשנה ואפילו במקל' לכופין אותה
 לנרש אם מתה קודם לנרשה הוא יורש אותה דכלל מקום
 אשתו היא ואין ירושתה נפקעת ממנו אלא כנירוסין וכמקל'
 דתליא בחפיסה אם תפש אליה נדוני' יתא שהכניסה לו מהני
 הפשה היא בעצמה דסתמא הוא הכניסה לה על
 תסרוד לא הכניס והיא גם היא סוסכת על אביה ככל
 מה שהיה עושה שהתאירו כידה אין נקראין צאן ברזל אלא
 מה שהכניסה לו בשומא אבל בגדיה אין דרך לשלם אותה
 ואין להן דין נכסי צאן ברזל :

ד איש ואשתו שבאו לבית דין הוא אומר היא מורדת
 כתשמיש והיא אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני
 עמו וכן אם פוענה היא ואמרה שהוא מורד מתשמיש והוא
 אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה כחרימין החלה על
 פי שמועד ואינו מודה ככ' ואם לא הודו אומר' להם התייחדו
 בפני עדים נתייחדו ועדיין הם שוענין פבקסין מן הנשען
 ועושין פשרה כפי כח הדיין אבל בפני עדים אי אפשר שהרי
 אסור לבעול בפני כל בריה :

ה ארופה שאינה רוצה לינשא לארוס בטענת מאים עלי
 אין אביה חייב ליתן לו מה שפסק ליהן לה בנדוני' יתא
 שהרי לא פסק אלא על דעת שהינשאלו :

עח חיוב פדיונה וכו' סעיפים :

א פדיונה כיצד נשבת חייב לפדותה ואינו יכול לומר לה
 הרי נימך וכתובתך ופדי אה עצמך ואפילו אם יאמר
 איני פודך ולא אשול פירותיך אעפי' שתקנו פריקנה ההת
 פירות שאוכל משלה אפ"ה אין שומעין לו אלא צריך לפדותה
 מתיקון חכמים ועל פי ס"ט :

ב יש אומרים ט' א חייבו חכמים ז"ל את הבעל לפדות
 את אשתו יותר מרמיה אלא כמה שהיא שיהא לה למכור
 כמו בשאר שבויים שאמרו כן מפני תיקון העולם שלא ימסרו
 הגוים נפשם לשבות כדי להעלות על דמיהן כשרות' שיפדו
 אותו יותר מכדי שוין ועל בעז' סימן רנ"ב סעיף ד'
 ויש אומרים כיון ראשתו כגופו דמיה יוכל לפדות אותה אפילו
 בכל אשר לו כמו שיוכל לפדות אדם את עצמו אפילו בכל מה
 שיש לו :

ג היו דמיה יותר על כדי כתובתה ואמר היני מנרשה ואתן
 לה כתובתה ותלך היא ותפדה את עצמה אין שומעין
 לו אלא כפיין אותה ופודה אותה אפילו היו דמיה עד עשרה
 בכתובתה ואפילו אין לו אלא כדי פדיונה צריך לתת כל מה
 שיש לו ולפדותה בד"א כפעם ראשונה אבל אם פדאה
 פעם אחת ונשבת פעם שנייה אינו חייב לפדותה שנית אלא
 אם ירצה לנרשה מנרשה ונותן לה כתובתה והיא תפדה את
 עצמה :

ד נשבת אשתו והוא במדינת הים בית דין יורדין לנכפין
 ומכריז בהכרזה ופודין אותה כדרך שהבעל פודה' אם
 נשבת הו' ואשתו עיין בעשרת זהב סימן רנ"ב סעיף י'
 ה הכדור את אשתו נדר שהוא חייב כגללו לנרשה וליתן
 לה כתובתה כמבואר לעיל סימן ע"ד ונשבת אחר
 שהרי'ה אינה חייב לפדותה שמעשה שהרי'ה מתחיל לנרשה
 ואין לה עלי' עוד אלא כתובתה : (כה)

* לבוש חברי וארגמן חלבות בתוכות *

א מעשה ידיו לבעלה כיצד רכל לפי מנהג המדינה **סקס** שרכן לארונ אירית לרקוס רוקס לטות צמר או פשהים טווה ואם לא היה דרך נשי העיר לעשות כל המלאכה **האילו** אינו כופה לעשות אלא לטות בצמר בלבד שהפסחן **מויק** הפה והשפתי והטווי היא כלאכה המיוחדת לנשים **שנאמר** וכל אשה חכמה לבכירי מווי דחקה עצמה ועשתה יותר מהראוי לה כגון שעשתה מלאכה כלילות בשעה שבני **ארם** ישנים המותר לבעל ודווקא בשנותן לה המעה נספך בכל **שטוס** כמו שנתבאר לעיל סימן ע' שצוהו המעה כסף תקנו לה **לה** מחמת המותר שאסרו סירא לבעלה לפיך אם הוא נותן לה המעה נוטל המותר ויכולה האשה לומר איני נוטלת המעה **המעה** כסף ואיני נותן המותר דחקנה תקנו אותה המעה **כנגד** המותר ואפילו לא העשה המותר צריך ליתנו לה לפיכך **היה** יכולה לומר איני נוטלת המעה ואיני נותן המותר אבל **הבעל** יולא יוכל לומר כך :

ב הדין כמות הרבה אפילו היו לו כמה שפחות אינה יושבת בטלה בלא מלאכה שהבטילה מביאה לידי זימה אבל אין כופין אותה לעשות מלאכה כל היום כולו **אלא** לפי רוב הכמות ממעטת במלאכה :

ג המיר את אשתו שלא העשה מלאכה יוציא ויהי כתובת שהבטילה מביאה לידי זימה :

ד כלאסה רוחצת לבעלה פניו ויוני ורגליו ומצעת לו את המטה ועומדת ומשמשת בפני בעלה כגון סתתן לו סיס או כלי או שחשול מלפניו וכיוצא בדברים אלו אבל אינו עומדת ומשמשת בפני אביו או בנו ו'א' והיינו דע' באינן סמוכין על שלחן בעלה אבל סימכין על שלחן בעלה משמשת נס לה בדברים אילו :

ה וכל המלאכה שאמרנו בסעיף הקודם שאשה עושה לבעלה צריכה לעשות דווקא היא בעצמה ואפילו יש לה כמה שפחות אין עושין מלאכה אילו לבעל **צרא** אשתו מפני שאין בהן טורח כל כך וגם הם דברים של חיבה ואין ראויין לעשות על ידי אחרת ובהצעות הכסה **יש** מחלוקת ועל סעיף ח'

ו ואם הם עניים יש עוד מלאכות שהיא צריכה לעשות לבעלה והם אילו כשחנת ואופה ומככסת ומבשלת ומניקה את בנה ואם פת בנה אינה מתווכות להניק כישבר וליתן לו השכר וכן בנו שאשה אחרת אינה מחויבת להניק וצריכה ליתן תבן בפני בהמתו שהוא רוכב עליה **ולא** לפני בקרו מפני שסרתו מרובה :

ז הכניסה לו שפחה אחת או נכסי שראוי לקנו' מרן שפחת אחת או שהיה לו לעצמן שפחה או כמות כדי לקנות מספר שפחה אחת לא חיובה רבנן להסתין ולא ראיות ולא לכבס **לע** ליתן תבן לפני בהמתו דע' מכן הכניסה לו או נשאת לו כשראהה שהיה לו כדי לקנות שפחת אחת שיקנה **שפחה** שתעשה אילו המלאכות ולא היא וישיכור לה :

ח הכניסה לה שתי שפחות או נכסים ראויים לקנות מהם שתי שפחות או שהיו לו לעצמו שתי שפחות או **מכות** שראוי לקנות כהם שתי שפחות אינה עושה לו הכלאכות שאמרנו בסעיף הקודם ונס אינה מבשלת ואינה מניקה את בנה הכניסה לו שלשה שפחות או ספין או שיש לו כמות סיכול לקנות שלשה שפחות יא דאף כשתו אינה מצעת רק בפרוכת סרין ומסדרת לו מסתו שהוא דרך חיבה **וכל** אשה העשה זאת אפילו יש לה כמה שפחות :

ט היא אומרת שיש לו כמה לקנות שפחה או לשכור אותה והוא אומר שאין לו עליה להביא ראיה **וכל** זמן שאינה מביאה ראיה מן הסתם היא משיערת לו מהקנות חכמים אבל אין כאן מקום לשבועה להשביע הבעל שאין לו לפי שהיא אינה הוכחת מסגו דבר מה שהוא חייב לתת **לח** שנאמר

ו כהן שנשכית אשתו אע"פ שנאסרה עליו חייב לפרותה עליו הואיל שמחלה היתה כותרת לו ואיסור שבטיה גרם לה לאסר הרי חל עליו חיוב פרוונה מיד שנשכית ושוב אע"פ שנאסרה עליו מחמת חשש אונס שמא נשמה נסתתפה שרה ופודה אותה ומחזירה לבית אביה ואפילו הוא כעיר אחרת חייב להשפל לה עד שמחזירה לעירה ומגרשה ונותן לה כל כתובתה ותוספות ואם היה בעלה ישראל שהשבטיה פוהרת לו מחזירה לו לאסרה כמות שהיתה ואם רצה אח"כ מגרשה ונותן לה כתובת ושבטיה שנאסר אף לבעלה ישראל כגון במקום שיש לחוש שמא נבעלה ברצון כדרך שנתבאר לעיל סימן ז' אין בעלה חייב לפרותה והואיל והיא אסרה את עצמה עליו ברצונה למה לו לפרותה :

ז אשה שנשאה לבעלה באיסור מחמת שהיא כחייבין דקדושתין תופסין לה בה כגון אלמנה לכהן גדול והלוצה לכהן הדיוט וממזרת ונתינה לישראל ונשכית ויחייבין לה חכמים לפרותה הואיל ונשאת לו באיסור אלא נותן לה כתובה ומשלם לה הפירות שאכל מנכסיה והיא תפרה את עצמה ועל סי' ק"ו סעיף א' :

ח לא תקנו חז"ל לפרות האשה אלא הבעל בחייו אבל אלמנה אינה נפרדת מנכסיה בעלה לא מבעיא אם נשכית אחר מותו שאין הירושין הספיק לפרותה עד שמת אין הירושין אם נשכית בחייו ולא הספיק לפרותה עד שמת אין הירושין חייבין לפרותה שאין אינו קורא בה מה שכתוב כתנאי כתובה ואוחכינך לי לאנחו לפיכך אפילו אם היא זקוקה ליבם אינה נפרדת משל בעלה דג"כ לא קרינן בה ואוחכינך לי לאנתו אלא נפרדת משל עצמה או תטול כתובה והפרה את עצמה :

עט חיוב רפואתה וכו' ג סעיפים

א רפואתה כיצד לקחה חייב לרפואתה בין רפואה שיש לה קצבה שאינה חולה תדיר בין רפואה שאין לה קצבה שהיא חולה תדיר וצריכה רפואה בכל יום ודווקא מבעל עצמו תקנו לה בחייו אבל אלמנה אינה נתרפאות מנכסיו ברפואה שיש לה קצבה אבל רפואה שאין לה קצבה רמיא לסונות שצריכה להן בכל יום וכל זמן שנויני' כנכסי בעלה ימי מיגר ארמלתא כמו שיתבאר בע"ה סי' צ"ג נתרפאי' גם כן מנכסי בעלה :

ב אם היה לה חולי תדיר שצריכה רפואה בכל יום ויצו הוורשים לקצון עם הרפא שיקבל עליו רפואה עולמית בכך וכך כדי שיהא לה קצבה ויפטר מפנה הרשות בידם ובלבד שיקבל עליו הרפוא לרפאות כל ימיה והיא השלם לו : **ג** אע"ג דנבי פרוין אין הבעל יכול לומר הרי נשך וכתובתך ופדי את עצמך כדכתובנא כסי' הקודם סעיף א' ונ' גבי רפואתה אם ראה הבעל שהחולי ארוך יכול לומר לה הרי כתובתך פונתת לפניך או רפאי עצמך מכתובתך או הריני מנרשך ונתן אני לך כתובתך ושעמא משום הדיונה תקנו תחת פירות שאכל מנכסיה והיא לא קבלה תשלום פירות שאכל כבר עד עכשיו ועכשיו שיבא הפריון חייב לפרותה לא חולקי בין אכל פירות קצבה או מעט אבל רפואתה בכלל מונות היא וכבר ידעת כפי' ש' ש' שתקנו לו מעשה ידיו כנגד הזונותיה והרי היא קבלה כבר מונות תחת מעשה ידיו שכבר עשתה לו אלא עכשיו שהוא ראה שהחולי שלה ארוך והיא לא תתן לו מעשה ידיו שהרי אינה יכולה לעשות בחוליה הקילו עליו שיכול לומר כן אבל מ"מ אין ראוי לעשות כן מפני דרך ארץ ועל סימן ע' סעיף ד' :

ד מעשה ידיו שהיא חייבת ודיני מניקה ושאינה רוצה לעשות מלאכה וכו' סעיפים

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות בתובות

לה שנאמר יטבע היסת ויפטר אלא שריא באה ליפטרמן השיעור שהשילו עליה חכמים ואינה יכולה להפטר אלא בראייה :

כל אילו המלאכות אין מחייבין אותה לא בכולן ולא במקצתן אלא אם כן יהיה דרך משפחתו ומשפחתה לעשותן טאם דרך משפחתו לעשותן ומשפחתה אין דרך לעשותן גם היא צריכה לעשותן שאינה יורדת עמו ואם דרך משפחתה לעשותן ומשפחתו אין דרכה לעשותן נכ' אין שולחין אותה לעשייתה והיא קיימת לך עולה עמו :

כל זמן שהיא מניקה את כנה פתחין לה במעטה ידית שאינה יכולה לעשות כל כך כשהיא מניקה ומסיפין לה על מזונותיה דברי ה"פ' לחלב כגון יין וכיוצא בו ואם לא הוסיפו לה על מזונותיה אם יש לה משלה צריכה לאכול משלה כדי שיהיה לה חלב דרבה ולא המיתנו :

יב פסקו לה מזונות הראויים לה והיא נהנה מהאור לאכול יותר או מהאור לאכול מאכלות אחרות יש לה מאומר שאין הבעל יכול לעכב מטום סכנת הולד מפני שצער גופה קודם ויש מי שאומר שיכול לעכב :

יג ילדה תאומים אין כופין אותה להניק שניהם אלא מניקה אחד ושוכר הבעל מניקה לשני ויא' אם יכולה להניק שניהם צריכה להניק שניהם :

יד הרי שרציה להניק בן חברתה עם כנה הבעל מעכב ואפילו בנה שיש לה מאיש אחר וכת' היכי משכחת לה והאסור לטא מניקת חכירו כדאית' לעיל סימן י' סעיף א' משכחת לה כגון שגורשה בעלה הראשון קודם שיכירנה דולד שאינה חייבת להניק ואינה נקראת מניקת חכירו ונשאה בהיור ונתעברה וילדה ואח' רצתה לחזור ולהניק בנה מבעלה הראשון יכול הבעל השני לעכב עליה :

טו כל אשה שהמנעו מעשות מלאכה לבעלה כמלאכות שהיא חייבת לעשותן ואמרה יזון אותי בעלי ואני עושה לו מלאכה אחרות וזו אני עושה כופין אותה לעשותה שיכול הבעל לומר לא אזון אותך אם לא חששה עמרי מלאכה זואו אם ירצה בית דין משמתין אותה עד שהעשה או מוכרין כתובתה לשכור עליה עבר אז שפחה ויש אומרים שכופין אותה בשטחים אם ירצה הבעל וכל זה באומרת נזונית אני ואני עושה אבל אם אומרת אני נזונית ואני עושה הרשות בידי כמו שנתבאר לעיל סימן ס' ויש אומרים דאפי' באומרת אני נזונית ואני עושה צריכה לעשות צרכי כיה ולזה כופין אותה אפי' שאינה נזונית משל בעלה :

טז מען הוא שאינה עושה והיא אומרת טעושה ואינה נמנעת מעשות משיבין אשה או שכניס ביניהם שישמכו עליהם מה שיעידו הנהגתה :

יז אשה ששברה כלים בעת שעשתה מלאכה היה פתוך ביתה פטורה ולא מן הדין אלא הקנה טאם אי אהה אומר כן אין שלום בבית לעולם שע' כך תהיה נזהרת וממנעת מרוב המלאכות שמא השבר כלים ומצאת קטטה בבית לעולם :

יח איש שהתנה עם אשתו שלא תחייב במזונותיה וכן היא לא תחייבו לו במעשה ידית ואחר כך נתרצה הוא ונתחייב לה ברצונה במזונותיה אין מעשה ידית שלו והא לא הקנו לו מעשה ידית מחמת מזונותיה אלא משי' איבה והלא שייך אלא בסתם נשים האוכלות מחמת נישואין סתם אבל זו שאוכלת מחמת שנתן לה המזונות כמנהג ברצונו הטוב בלא חיוב נישואין ליבא ליבמר שיהיה לו איבה עליה אם לא חתן לו מעשה ידית אשה ששקלה ולא חכמה מזונות ולא חכמה כסף מן הכתם מעשה ידית ונס המותר שלה ולא אמרין שמחלה מעשה ידית אבל מה שאינו כספיקלה אין הבעל צריך לשלם לה רכיון ששקלה ודאי מחלה לו אשה

שחלכה מביח' לעלה כחמת קטש ואינה רוצה לשוב לכירו ער שיקרא לה בעלה אין זו נקראת מורדת לא מתשמיש ולא ממלאכה ולא הפסידה מחמת זה מזונותיה דאמרין שהיא כושה ממנו לשוב אליו בלא קריאה וראויה ויחנה ממנו בלא רשותו והוא אינו מראה לה פנים בקריאה ואם היה הוא בא אליה לא היתה מונעתו מכלום אבל אם היא אינה רוצה רבא אלו ער שיפרע מה שלוהה הרי זו אבדה מזונותיה שזה אחד מדרכי המורדת שכל מורדת אית לה טענה כגון כשאומרת בעינא ליה ומצערנה ליה מסתמא אמרת טענה על הצער שהיא רוצה לצער וגם זו עילה מצאה לצער והולה כפרעון מה שלוהה כל אשה הבאה לבית דין והובעה מזונות מבעלה אינה צריכה להראות כתובתה שהרי יושבת החתן בעיה וחזקה שיש לה כתובה ומזונות ואין הבעל נאמן לומר שכחרה או בקר' לו עד שיביא ראיה ברורה ואפילו במזונות שעברת אם לא טען אין טוענין לו ואם טוען פרתה מזונות שעברו חייב שביעת היסת דלא גרע ממלוה על פה וכופר בכל דמחייב היסת :

כא המקדיש מעשה ידי אשתו וכו' ב' סעיפים :

א כתיב איש כי יקדיש את ביתו קדשו ונמר ואזל מה ביתו הוא בעולם וברשותו אף כל מה שיש לאדם בעולם והוא ברשותו יכול להקדיש אבל מה שאינו ברשותו וכל שכן מה שאינו בעלים שאינו יכול להקדיש לפיכך אמרו המקדיש מעשה ידי אשה או אפילו מעלה לה מזונות ומעלה לה המעה כסף לצרכיה אין הקדושו חל לא במעשה ידית והא במיתב דהל' מקדיש דבר שלא בא לעולם ואם אמר זה יקדישו יודך לעושיהו הרי כל מעשה ידית קדש והא ידית משיעבדים לו והם ברשותו וגם הם בעולם והא למה זה דומת לאמר אילו זה קדש שהאילו וכל הפירות היוצאים ממנו קדש הכא נמי הדין'הו כאילו ומעשה ידית הם בפירות וכולו קדש ויש אומרים אפילו אם אמר לה יקדישו יודך לעושיהו אין מעשה ידית הקדש שאין הדין נקראו ברשותו כן דק' כא' לן שהיא יכולה להפקיע מש עבודתו ויבא איני נזונית ואני עושה חש'ני הם ברשות עצמה ורא' ברשותו :

ב אשה שאמרה מעשה ידית על בעלה כגון שאמרה קונם מה שאני עושה לפיך וכו' הא הוי דבר שלא בא לעולם ולא תוכל לאסרו על ולא אמין אלא כגון שאמרה יקדישו יודי לעושיהו דהשתא לא הוי הדבר שרא בא לעולם שהרי ידית הם בעולם אם אינו מפר לה הרי נדרה קיים לפיכך יפר שהרי הוא מכלים שבניו לבניה ואף על פי שכבר הוא משיעבדה לו ואין נדרר חל שלא תוכל לאוסרה כיון שהיא משיעבדה לו וליבא למימר הכא כיון שזיכל לומר איני עושה ואני נזונית תוכל להפקיע עצמה דלא אמרין'הו הכי נבי דיהה אלא כשאמרה בפירוש אני נזונית ואני עושה וכל מר שאני עושה לפיך קונם עליך אבל כל זמן שלא תאמר כן ס' הסתם היא משיעבדה לו מחמת חכמים ולועל כרחי' מעשה ידית ואפילו המתיר הוא של הבעל והוא נזון לה דבעה כסף מכל מקום יפר לה דאף על נב דעכשו כל זמן שהיא החתן לא תוכל לאסר עליו יש להוסיף שמה יגרשתה ואז יתול הנדר ושוב תהיה אסורה לחזור לו וזה הוא חשיב דבר שביע לבני לפיכך יפר :

כב נדרה שלא להניק את כנה וכו' סעיפים :

הלכות בתובות

לבוש הבוץ וארגמן

א אכל אם נראה להם שטוב לה יותר לישב עם בית אכיה אין דאם יכולה לכופ שתהיה הבת עמה משה האם אין אם אמה יכולה לכופ שיהיה הבנים בני בחה עמה :

ב אם לא רצתה האם שיהיו בניה עמה אחר שנמלחן אחד זכרים ואחד נקבות הרטות בידה שאינה חייבת לגדל בניו בעל כרחיה אם אינה אצלו אלא נותנת אותם לאביהם או משלכת אותם על הקהל אם אין להם אב והם מטפלים בהם אחד זכרים ואחד נקבות :

בב חבלת אשת איש למי הוא ובו ב' סעיפים :

א אשת איש שחבלו בה השבת לבעלה כיון שמעשה וידיה שלו והיה היא מתבטלת מפעשה וידיה ולא כל מת שמתבטלת ממלאכה הראשונה נקרא שבת דנימא בית שינתן לו אלא שאם היה לה סחלה וחתך ידיה והיה אינה דאיידיה אלא שסוד קישואין זה הוא נקרא שבת ודמותר הוא בכלל פגם שהוא נזק ודין אחרים לו כמו שיחבאר בסמוך לפיכך נותן לו כל ימי חוליה סכר ביטול של שמירת קישואין וכן אם חבלו בה ולא אפחיתה מספחה כגון שצמחה ידה וסופה לחזור והיה אין כאן אלא שבת לחוד ואותו כולו של הבעל וכן הרפוי נותן לבעלה דהא איהו חייב לרפאותו והצער הוא שלה דצערה דנפא לא תקינו ליה רבנן לבעל והכסת והזקם אם כנלוי הוא כגון שחבל בפניה או בצוארת או בידה או בזרועותיה כאילו המקומות הבעל שייך בכובשת ונזקה מפני שגם הוא מחבייש בנוטחה ומצער בפנמה שנמססת עליו והוא צריך לסבול לפיכך אמרו שיהיו שני שלישים לבעל ושליש שלה ואם הוא במקום סחר הסליש הוא של הבעל ושני שלישים של האשה ומה שהוא שלו נוחנים לו מיד ומה שהוא של האשה הפירות הם שלו לפיכך ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות והיא אינה יכולה למחול לא על חלקו ולא על חלקה ואם סחלה אינה מחילה דלא בידה לברה הוא ואינה יכולה למחול של אחרים מכל מקום אין הבעל יכול לחבוץ חלקה אלא בהרשאתה דהא הגוף שלה הוא ועל סימן פד סעיף ד' וכן הדין אם חירף אותה שום אדם בדברים אף על פי דקיימא לן המכבייש בדברים פטור כדאיתא בלבוש ע"ש סימן ח"ב סל מקום אם פייסוה במסון אם חרפוה כנלוי לו שני חלקים ולה חלק אחד ואם בסתר לה שני חלקים ולו חלק אחד כמה דברים אמורים שחבלו בה אחרים אבל אם הבעל בעצמו באשתו חייב לשלם לה סיר כל הנזק והצער והכשת והכל שלה ואין לבעל בהם פירות שקנסוהו חכמים שיאיהא לו כלום כשהוא עצמו תובל אותה ואפילו אם רצתה ליתן הדמים לאחרים נותנת ואין הבעל יכול למחות והוא צריך גם כן לרפא אותה כדרך שמרפא כל חוליה :

ב המזיק את אשתו בהטמיס המטה חייב בגזקה :

בב דין מציאות האשה וכו' סעיף אחד :

א מציאות האשה לבעלה שחקנו לו חכמים משום שלא יכול עליה איבה אם לא התן לו דווקא אשת איש ודאי אבל ספק שגורשת כגון שזקה לה נספק קרוב לו ספק קרוב לה אף על פי שחייב כמזונותיה מציאותה לעצמה דמידי הוא טעמא שהיא לבעלה משום איבה והכא האיש איבה ואיבה :

בב דיני נכסי מלוג וצאן ברזל וכו' י"ט סעיפים

א נדרה שלא להניק את בנו אין הנדר חל מפני שהיא מסועבת לו לפיכך כופה אותה ומניקתו עד שיהיה בן ב' חדשים אחד הזכר ואחד הנקבה דהכי קים ליה לחזל שזוהו שיעור קיום הולד :

ב ואם היא אומרת אני מניק את בני והוא אינו רוצה שחניק כרי שלא תחנול שומעין לה שהחלב מצער אותה ואם הוא אומר שחניק והיא אינה רוצה אם אין בני משפחתו רגילין להניק אעפ"י שבני משפחתה רגילין להניק או שאין בני משפחתה רגילין להניק אף על פי שבני משפחתו רגילין להניק שומעין לה דעולה עמו ואינה יורדת וצריך לטכור מניקה :

ד היא אומרת ראוי לטכור מניקה והוא אומר אני ראוי עליה להביא ראיה שהרי היא מסועבת לו וכדכתיבנא טעמא לעיל בסימן פ' סעיף ט' נבי שפחה :

ה אשה שנחנשה אפ"י היא מאותן שרגילין להניק בניהם אין כופין אותה להניק את בנה אלא אם רצתה נותן לה שכרה ומניקתו ואם לא רצתה נותנת לו את בנו והוא מיספל בו כמה דברים אמורים שלא הניקה אותו עד שמכירה אבל אם הכירה עד שאינו רוצה להניק מאחרת אפילו הוא סומא שאינו רואה מי מניק אותו אין מפרישין אותו ממנה מפני שיש בו סכנה לולד שהוא מרגיש כריחה וטעמא דחלב שהורגל אף על פי שאינו רואה אלא כופין אותה ומניקתו עד כ"ד חדש והוא נותן לה שכר הנקה יט אומרים דאפילו אשה אחרת שהניקה בן חבירתה עד שמכירה כופין אותה ומניקתו בשכר עד כ"ד חדש מפני סכנת הולד וי"א הא דגרשה אינה מחויבת להניק אינו מכירה היינו כשמרצא הבעל מינקת אחרת ויש לו לשלם שכר המניקה אבל אם אינו מוצא מינקת אף על פי שיש לו או שמיצא ואין לו שכר המניקה כופה ומניקתו אפילו אינו מכירה וכשיש לו נותן לה שכרה בעל ששכר מניקה לבנו ואשתו השכירה עצמה בדצונו לאחר להניק בנו והניקה אותו הכן האחר עד שמכירה ואינו רוצה לינק מאחרת ואחר כך רוצה הבעל שתחזו' ותניק בנו פשיטא שאין שומעין לו וכופין אותה שחניק אותו הכן האחר כיון שכבר הכירה ויש בו סכנה אם הפרישנה ממנה ובנה הא יונק מאחרים ואין בו סכנה ולא עוד אלא אפילו אם הלך הבעל לעיר אחרת ומניקת בנה אינו רוצה להניקו עוד מפני שאין מי שיפדע לה דהשתא יש גם כן סכנה לבנה אם לא תניקנו אפ"י צריכה להניק הכן האחר שאין דוחין נפש מפני נפש דמאי חזית אלא הכ"ד שוכרין מניקה לבנה :

ו הגרושה אעפ"י שהיא מניקה את בנה אין לה מזונות אבל הוא נותן לה יותר על שכרה דברים שהקסן צריך להם מכסות וטאבל ושסקה וסיבת הולד וכיוצא בזה שהרי פנה הקסן אצלה ועליו מוטל לפרנסו אבל גרושה מעוברת אין לה כלום שהרי אינה משפלת עם ולד :

ז שלמו חדשיו ונמלחו אם רצתה המגורשת שיהיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן ששה שנים נמרוה ולא משום נחת רוח דידה אלא משום נחת רוח דגולד דצות דאמו ניהא ליה לפיכך כופין את האב. ונותן לו מזונות והוא אצל אמו עד ששה שנים רעד טטה שנים אין האב חייב להכניסו לפטרם לתורה אבל אחר שש שנים שחייב האב להכניסו לפטר תורה יכול האב לומר אם אינו אצלי לא אתן לו מזונות אבל הבת אצל אמה לעולם ואפילו לאחר ששה דצותה דאמה ניהא לה לעולם לפיכך אם היה האב ראוי לכופו שיתן צדקה מציאין ממנו את הראוי לו לתת בעל כרחו וזכין אותה והיא אצל אמה ואפ"י נשאה האם לאחר בתה אצלה ואיבה זן אותה משום צדקה עד שימות האב וחיוזן אחר כך שנכסיו נתנאי כתובתה והיא אצל אמה ודווקא שנראה לבית דין שטוב לכת להיות עם אמה אבל

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות בתוכות * מר

שהכניסה לו ולא קבלם עליו באחריות אבל אם מכרה כתובת ונדונייתא בטובת הנאה פ"י שמכרתם בדבר מוכרין יצאם תתאלמן או התגרש שיקחם הלוקח אותם הרמ"ס אין הבעל אוכל פירותיהם דפירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה וכן אם נתנה היא מתנה לאחר קודם שנשאת כדי להבריחה מבעלה אף על פי שאין הסתנה מתנה שלא קנאם המקבל שלא הקנתה לו אלא להבריחה מבעלה אפ"ה אין הבעל אוכל פירות ולא אסרינן הואיל והמקבל לא קנאן הרי הם שלה עדיין וקנאם הבעל לפירות אלא אסרינן הואיל והוא היה סבור שאינם שלה שהרי נהנתם לאחר על מנת כן נשאה שלא יהיו לו פירות מנכסים אילו וכן הבעל שנהגן מתנה לאשתו בין קרקע בין משלשלין קנתה ואין הבעל אוכל פירות דמסתמא בעין יפה נתן שאפ"י הפירות יהיו שלה ומירו אינה יכולה למכור מה שנהגן לה ולא ליתנו לאחר דאע"ג שנהגן לה בעין יפה שאפילו הפירות יהיו שלה מ"מ אינו רוצה אלא שנהגן היא מן המנהגה ופירותיה כל ימיה אכל לא שהצא מתחת ידיה ליד אחרים אלא כוונתו שאם המות היא בחייו ירשנה והחזור המנהגה לרשותו ונס הפירו' שיוצאין לה מכה יתא דינן כשאר נכסי מלוג שימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דמתנע'ם הפירות נתן לה ופירא דפירא נתן לה :

ה בד"א שאין הבעל אוכל פירות במתנה שנתן לה דווקא כשנתן לה אחר שנשאת אבל אם נתן לה בעודה ארוסה כשמכניסה אחר כך הוא זוכה במתנה זו כמו שזכרנו בשאר נכסי מלוג שלה ואכל נס פירות של המתנה שנתן לה ואם נתאלמנה או נתגרשה אחר כך מן הנישואין נוטלה מתנה זו חוץ מכתובתה והוא שנתאלמנה או שנתגרשה שלא מתוך מרה אבל אם נתאלמנה או נתגרשה מתוך המרה שכתבו עליה אגרת מרד שהפסידה כתובתה הפסידה נס המנה שנתן לה הבעל שלא נתן לה על מנת שתמרוד בו :

ט המוכר קרקע לאשתו אם היו המעות שלקחה בהם את הקרקע מהבעל גלויים וידועים לבעל שיש לה מעות שהם שלה מנכסי מלוג קנתה הקרקע והגוף שלה והבעל אוכל הפירות של אותה הקרקע ואם לא היו המעות גלויים לבעל קודם שקנתה הקרקע ממנו לא קנתה הקרקע שיכול הבעל לומר לא מכרתיה אלא כדי לראות אם יש לה מעות כלוג שמונים ממני ועבשע שנתנלו אותם המעות תסאר הקרקע שלו ובעד אות' המעות ילקח בהם קרקע אחרת והבעל אוכל הפירות ואין הבעל יכול לומר שלי הן וגניבתן משלי שנאסג' האשה לומר על מעות שנמצאו בידו שאלו המעות שלה הם ובמתנ' ניתנו לה ולא ננכתם משל בעלה ויכול הבעל להחרי' עליה אם טוענת שקר ואע"פ שכן עכשיו ביד הבעל שנתנה לו בעד הקרקע כיון שהיא לא נהנס לו אלא ע"ד המכור לא הורע כחה בכך שהרי כשהוציאחן מרשותה היתה סבורה שיהיה לה שדה תחתיה י"א בד"א כשהיא טוענת ברי שלי הם והבעל טוען שמה שלי היו והוא ננכתם אבל אם הוא טוען ברי שהם שלו וישבע והרי הם שלו לגמרי :

י והיכא דלא ידעינן אי טמונין הוו המעות או אינם טמונים הוא אומר טמונים הוו סמני והיא אומרת לאו טמוני' הוו עליה להביא ראיה דהא הקרקע בחזקה בעליה עומדת אע"פ שיש לה סמר עליה כל זמן שלא נתברר דלאו טמונים הוו כמי שלא נתקיים השטר דמי :

יא אחר שנתן מתנה לאשה אפילו אמר לה ע"מ שלא יהא לבעלה רשות בה אני נותן לה אפ"ה קנתה הבעל שיהא מתנה זו אצלו כשאר נכסי מלוג שלה שהוא אוכל הפירות אלא אם כן שיאמר לה הנותן לצורך מה הוא נותן לה הן מתנה זו כגון שיאמר לה הרי המעות האלו נהניתי לך במתנה ע"מ שתלבשי בהן או ע"מ שתאכלו וחשתי בהן או ע"מ שתעשי מה שתרצי בלא רשות הבעל ואילו קנתה בהן הבעל כלום

א פירותיה כיצד תקנו חכמים שיאכל הבעל פירות של נכסי אשתו וחתם פדיונה שחייבוהו לפדותה אם נשבת ואם אמר הבעל אינו חפץ בפירותיה ולא אפדנה אף שומעין לו ורשמי לא יספיקו דמי פירותיה לפדיונה וכן היא שאמרה אינו חפצה בתקנה זו אף על פי שהוא לשוכתה אין שומעין לה כדי שלא התערב בין הגוים אלא לעולם הוא אוכל מכל נכסיה ופודה אותה :

ב יצני מיני נכסים יש לה האחד נקרא נכסי מלוג והשני נכסי צאן ברזל ונכסי צאן ברזל הם הנכסים שמכנסת לולנדוניא ושמן' אותן וכותבין לה בכתובה ודא נדוניא דהנעלת ליה בגדים ותכשיטים כו' ומקבל הוא עליו אחריותה שאם הם עבדים ובהמה ומתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו ואם הם משלשלין ופתחו או הותירו או נגנבו או נאבדו ואפילו נאנס הכל הוא באחריותו ~~על מה נבא צאן ברזל שהם לה~~ כברזל שאינו מוסיף לה ואינו פוחד לה ונכסים שיש לה והוא אינו מקבל עליו אחריותן אלא שאם הותירו הותירו לה ואם פתחו פחתו לה וכן אם מתו או נגנבו או נאבדו הכל הוא באחריותה הם הנקנאים נכסי מלוג ופי' מלוג בענין מליגת דראש שתולטין השער ועוזבין הראש כך הם הנכסים הללו הבעל גוזז הפירות ומניח הקרן ואין לורשות בהן ואינו עליה אלא כשומר בעלמא לפיכך אפילו אם פשע בהם ונאבדו בפשיעתו פטור מפני שהיא עמו בטלאכתו שהרי משועבדת לו וק"ל פשיעה בכעלים פטור כמו שנתבאר בלבוש עיר שושן סימן שמו' :

ג יט מי שאומר דנכסי צאן ברזל אינו חייב באחריותן אלא אם כן שמו אותן עליו כדמים קצובים או שקבל אחריותן בפירוש אף על גב דלא שימינה ויש מי שאומר שמתאחר שכחבה בכתובה נתחייב באחריותן אף על פי שלא שמו אותה ולא קבל אחריות בפירוש והראשון עיקר :

ד ק"ל קניין הפירות לאו בקניין הגוף דמי לפיכך הבעל אף על גב דנכסי אשתו קניין לו לפירותיהם אין הגוף קניו לו הילכך אם אדם אחד מחזיק בשל' ובא הבעל להוציא או מיד האחר צריך הרשאה מאשתו דאילינא הרשאה יכול העוהר לומר לאו בעל דברים ידוי את בד"א שאין פירות באותו דבר שרוצה להוציא אבל בדבר שיש בו פירות כגון קרקע מנו שצריך האתר לרזן עמו על הפירות שהרי הם שלו צריך גם כן לרזן עמו על הגוף אפילו בלא הרשאה מאשתו שאם אין גוף אין פירות ודוקא לרזן עמו כדין אבל לפשרה לעולם צריך הרש' שהוא אינו יכול ליותר משלה בלא רשותה ומעות מוסנים הרי הם כקרקע שיש בה פירות לפיכך אם בא לרזן על מעות של אשתו אין צריך הרשאה מסנה וע"ל ע"ש סימן קכ"ב סעיף ח' :

ה וכיון דק"ל קניין הפירות לאו בקניין הגוף דמי אם יש להאשה פרה של נכסי מלוג לא נחשב הבעל לבעל הפרח לענין שאלה בכעלים שאם השאילה לאחר ונשאל הוא עמה לא חשיב שאלה בכעלים שאין הבעל בעל הפרה שהרי אין לו בה אלא הפירות וע"ל בלבוש ע"ש סימן טמו' :

ו ק"ל עוד רבעל כנכסי אשתו לוקח הוי לפיכך אשה ששאלה פרה מאחר ונישאה ומתה הפרה או אפ"י פשע בה הבעל אע"פ שהוא מטחמש בפרה כל ימי שאלתה פטור הוי משלם הפרה לבעלה מפני שהוא כלוקח מן האשה והאשה ח"לבת לשלם כשהיה לו מסון בד"א כשלא הודיעה לאעלה שהיא שאלה אבל אם הודיעה לו שהיא שאלה הרי זה נכנס תחתיה :

ז בא לירי נכסים אחר שנשאה בין שבאו לידה כיושה או שניתנו לה במתנה או שחבלו בה ונחננו לה חלקה כבושתה ופגמה נקראין נכסי מלוג והרי הם באותם נכסים

* * * לבוש הבוץ וארגמן * * *

לבוש הבוץ וארגמן

ושמא דמילתא משום דקל' ודאשה ביד בעלה לפיכך אם היה לה אחר מתנה סתם מיד שזכתה בה אשה קנאה בעלה דידה כיון וכשמוסיף לומר ע"מ שאין לבעלך רשות בה מוציא הנוף מרשות הבעל אבל הפירות הם שלו כשאר נכסי מלוג שלה אבל כשמוסיף עוד להתנות הנאי בנוף המחנה לומר לצורך כך וכך אני נוהגה לך או ע"מ שתעשו בה כל מה שתרצי בלא רשות בעלך הרי מוציאה כולה מרשות הבעל שלא יהא לו בה כלום שאפי' הפירות לא יהיו לו בה' הנותן סתנה לבתו נשואה ואמר לה ע"מ שאין לבעליך רשות בה אלא מה שאתה נוהגת לתוך פיך והיא בת יורשת אף על נכ שאמר לצורך כך אני נותן לך מהנה זו לא מהני שלא יהא בה רשות לבעל אלא כחיי האב אבל לאחר מיתת האב לא מהני תנאו ויש לבעל רשות בה לפירות לאחר מיתה דעכשיו זוכה הבעל משום ירושה והרי הן לפניו כנכסי מלוג :

יב נמצאו ביד אשה סעות או מטלטלין ואמרת היא מתנה נתנו לי והוא אומר ממעשי ידך ושלי הם היא נאמנת וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות ויוכל הבעל להחרים על מי שמועז שקר אבל שבועה אינה צריכה כיון שהוא אינו מועז כרי אלא סמא ואם אמרה על מנת כן נתנו לי שלא יהא לבעלי רשות בהן אלא שאעשה בהם מה שארצה ואפילו הפירות אין לבעלי בהם עליה להביא ראיה שכיון שמוענת טענה שאין הבעל יכול להכחישה חוששין מטקרת היא ואינה נאמנת אפי' בשבועה שכל ממון שנמצא ביד האשה בחזקת הבעל הוא לפחות שיאכר פירותיו עד שתביא ראיה ראיה שאין לבעלה אפילו פירות באילו הנכסים ואם אמרה אמתה נתתם לי במהנה נשבעת שבועת היסת שנתתם לה הבעל ואינו אוכל פירותיהם כיון שמעוזה כפניו לומר כן חזקה שהאמת עמה שאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה בדבר שהוא יודע האמת כמוה ונאמנת בשבועת היסת ויש אומרים הא דאמרין בשמוענת שאפילו הפירות אינה לבעל שאינה נאמנת ועליה להביא ראיה דווקא במעות שמונים דכיון שהטמינתה בפניו עד עכשיו הרי זו בחזקת משקרת אבל במעות שאינם שמונים נאמנת לומר שלי הם על מנת שאין לבעלי רשות בהם אפילו הפירות ודווקא כשאינה נושאת ונותנת תוך הבית שאז ודאי ניתנו לה כמו שאמרה אבל נושאת ונותנת בבית אשה נאמנת דחזקה משל בעלה הם ועל סימן פ'ו י"א טאם לא ראו המעות עכשיו בידה ויש להסגור לומר שאין לה או שהחזירתה לו נאמנת בכל עניין ועל בלבוש עיר שושן סימן ס"ב :

יג כבר אמרנו שהבעל אוכל פירות של נכסי מלוג שלה ואם יש לה נכסי מלוג שלה דבר שאינו עושה פירות ימכר וילקח בו דבר שעושה פירות ואם הוא אומר שילקח בהם דבר כך וכך והיא אומרת איני לוקחת בהם אלא כך וכך לוקחין דבר שפירותיו מרובים ויציאותיו מועטין בין שהיה הדבר כרצונו או ברצונה ואין קונין דבר שאין נזעו מחליף דמכילת קרנא מיהו אם נפל לה בירושה דבר שאין נזעו מחליף אף על פי שלא ישאר קצת מהקרן אין צריך למכרו כגון שהכניסה לו עז לחלב או רחל לניזותה תרנגולת לביצתה דקל לפירותיו אף על פי שאין לה אלא פירות יצאו בלבד הרי זה אוכל והולך עד שתכלה אפילו הקרן * וכן אם הכניסה לו כלים ובגדים כמות נכסי מלוג הרי זה משתמש בהן ולוכט ומכסה ומציע בהן עד שכלה הקרן וכשיגרשו אינו חייב לשלם לה הכליות של נכסי מלוג שהרי לא קבל עליו אחריות :

יד נפלו לה עבדים ושפחות אף על פי שהם זקנים ואינה ראויין כל כך למלאכה שהיא פירותיה לא ימכור אותם אלא ישתמש בהם כמו שהם מפני שהם כות אביה נפלו לה זהים ונפנים ולא היו לה בנוף הקרקע שהאילנות בתוכה

כלום אם עושין כדי שיפול לא ימכור אורה מפני שהם שכח בית אביה ואם לאו הרי אילו ימכרו לעצמם וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות :

טז נפלו לה פירות הלשין דינם כנכסים וימכרו וילקח בהם קרקע נפלו לה פירות בחברין לקרקע הרי אילו של הבעל לנמרי אפי' הניע זמנן ליקצר דכיון שהם מהחברין לקרקע והקרקע שלה היא נוף הקרקע נכסי מלוג ואילו הן פירותיה ואכלן הבעל :

טז עבדים וצפחות ובהמות של נכסי מלוג כיון שהפירות של הבעל חייב גם כן הבעל בקזומתיה ובכל צרכיה והם עושים לו והוא אוכל פירותיהם לפיכך ולד שפחה מלוג אווילד בהמות מלוג הם רבעל שהם בכלל פירי מיהו אם גרשה ורצתה האשה ליהיו דמים ולישול ולד השפחה מפני שכח בית אביה ~~שמוענת~~ על סימן פ"ח סעיף ג' :
יז אם רצתה ליהיו למכור קרקע של נכסי מלוג לאחר לשני צדדים חזקות שיקח הפירות בכל שנה ושנה ומקדים לו המעות לכל השנים אין שומעין לו אפילו אם הקרקע קרוב לעיר ויכול הבעל לעיין בו בכל יום שפסידו הלוקח אפי' אין שומעין לו משום רווח ביהה פי' שטוב הוא לה יורה שיאשר הקרקע בידו וברשותו לקחת ממנו קצת פירות בכל שנה כדי שיהיה הוצאת הכית מרווחת שאם ימכר הפירות לשנים כרוכות ונטול הדמים ביחד לכמה שנים לוכא רווח ביהה אבל יכול למכור הפירות בכל שנה ושנה אחר שיקטן דהא איכא רווח ביהה בכל שנה ושנה וכן אם ימכור פירותיו אפי' לשנים מרובות ועושה סהורה במעות איכא ג"כ רווח ושפיר דמי / אם בעל חוב של הבעל גובה חובו מנדונייתא האש' או מנכסי מלוג שלה עיין בלבוש ע"ש סי' צ"ז סעיף כ"ו י"ח יש מי שאומר שאם הקרקע רחוק הרבה מן העיר שאין דרך להביא משם הפירות לבית ומכר הפירות לשנים מרובות מכורין אע"פ שאם היה מוכר הפירות בכל שנה ושנה היה לו רווח ביהה ברבים כיון שהוא רחוק עד שאין יכול להביא הפירות לבית וצריך להוציא יציאות לטרות בכל שנה ושנה טוב יותר דמכורו לפירות לשנים הרבה בבה אחת :
יט אשה שהכניסה לבעלה שני עבדים או שתי שפחות או יותר ויש לבעל עוד אשה אחרת יכול הבעל לכופף מקצת העבדים או השפחות שיהיה משמשים אהו גם בבית האשה האחרת מפני שיש בזה רווח ביהה של בעלה העכרי שכל זמן שהעבדים או השפחה משמשים בעלה היא אינה צריכה לטמטמו לפיכך דווקא שימטורו אצל האשה האחרת יכול לכופו אבל לטמט את האשה האחרת לבה אינו יכול לכופ' ואין חלוק בין שהיו עבדי מלוג בין שהיו עבדי צאצא ברזל אבל אינו יכול להוליכם לעיר אחרת שלא כדעת אשהו אפי' לטמט אהו שכשהם בעיר אחת אע"פ שמשמשי אהו בבית אחר אחר שיגרמו שימטו איפשר להם לבא אצלה לשמטה לסייע השפחות האחרות מה שאין כן כשהיו בעיר אחרת י"א אם יש לאשה ג' הכשיטין או מרובים ראויים לה כגון שהיא זקנה והם הכשיטין ילדה או איפנא וכה"ג יכול הוא ליתנם לאחרת או להוציאם דאדעתא שתניחום בקופסא עד שיכלו ויאכלם ספ לא הכניסה לו :

כ שלא לקבל פקדונות מנשים עבדים וקפני' וכו' כ' עיפיים :

א צו חז' שלא לקבל פקדון מאשה שיש לה בעל שמה ננכה משל בעלה והרי הוא מחזיקו עובדי עבירה שכשתראה שאין מקבלין היסנה תחזירנו לרשות בעלה מ"מ אם עבר אחר וקבל ממנה פקדון יחזירנו לה ולא לבעלה אפי' אם הבעל עוסד וצווח ואומר שלי הוא דמסתמא אין לנו להחזיקה

לבוש הבוץ וארזמך הלכות בתובות

דין ודברים אין לי כנכסיו ידעו מהני כמו שכתבנו לקמן
אפילו הכי אינה חזקה דאף על גב שכתב לה בן אין האמת
מקפדת אם יאכל פירותיה שלא כדון ולכך לא מיתחבה בו
לפיכך נס חזקה אינה חזקה ומשעם זה נס האשה אין לה
חזקה בנכסי בעלה בשענתה שאכלתם שני חזק טנס האיש
אינו מקפיד נגדה פיהו דווקא חזקה אכילת פירות לא מהני
להם אבל חזקה נזיקין כגון פתיחת חלונות וכדומה לזה דרכן
להקפיד זה על זה לפיכך יש לאיש חזקה בנכסיו אשתו
בענין נזיקין וכן לאשה על נכסיו בעלה ועל כלבוש ע"ש

ב ואפילו אחר שהחזיק בנכסיה בחייה בעלה והיא לא
עשאתה פדיונה אינה חזקה דהא דלא מיתחבה מפני
שסמכה על בעלה שמתחבה שתבעל וכן כח למחות כיון
שאוכל הפירות ואפילו אם כתב לה דין ודברים אין לי
בנכסיו מהאחר מחאה כיון שאם תמות היא גורשה ומפני
שלא מתה הבעל לא הפסידה היא אבל אם החזיק בהן
בשם בעלה שנים אחרות בעלה אפילו אם התחיל
להחזיק בהן בחיי הבעל וסען המחזיק לפני סכרתם את
לבעליה וזו סכרתם לי היא חזקה כמגו שהיה יכול לומר
שקנאן ממנה אחר מות בעלה ודבר זה פנואר עוד כלבוש
עוד שוסן סימן קמ"ט ע"ש :

ב כל הוצאת מחתה בעלה במיתה או בגט
או במיאין נוסלת בנכסיה כפי סעיפים :

א אשה שיוצאת מחתה יד בעלה בין במיתה בין בנידושין
בשם בעלה נכסיה עמה בלא שבועה בין נכסי מלוג בין
נכסי חתונה בין נכסי ארבעה עשרה שנה בין נכסי חתונה
ביתו בין נכסי חתונה בלא שבועה כמגו שכתבנו סימן קמ"ב
במיתה כמגו שכתבנו סימן קמ"ב וכן לעולם נכסי מלוג שלא
קבל עליה הבעל אחריות כמו שכתבנו לעיל בזה נוטלת
מגו שהיא אפילו כלו הרבה ואין ראוי לעשות בהן מעין
הנכסין שהיא שמה ופילו אם אכדו לנכסיהו משלם לה
מגו ואם הקורו התקדו לה :

ב נכסי ארבעה עשרה שנה נקראים נדונייה והם באחריות
של בעל מן הדין אם פתחו היא נוטלת והבעל או
בנדרים ארבעה עשרה שנה לה כל הפחת אף על פי שארזין
במלואן חתונה אבל נהגו שכל זמן שארזין לעשות
מעין מסלכתן לא שמה אפילו הם כלויין הרבה נוטלתן
כמו שהוציאו מלפני הפחת ואם לא היו עושה מעין
מלאכתן הראשונה חייב לטלם דמיהן שסמך עליו בשעת
הנישואין ואם הוקדו דקירו לו ואינה נוטלתן אלא בשומא
דראשונה של עת הנישואין בלא במקום סנוחין לכתוב
כתובה שהיא הקניסה לכולי פלתי נכסין כן וכך נכסיה
פלוני נכסיה וכך אבל במקום שיש חתונה בכתובה שום
כלי כפרות אלא כדלעיל חתונה הכניסה לו כנדרים
וחכמים יוסף מעין כל אותו הסך חובעו
וכשמגיע הזמן לנדרים ודבר הנכסין חרשים חורשים
לשום אוחם כפי מעין עכשו ואם פתחו פתחו לו
ואם חתויהו חתויהו חוששין לשומא ראשונה כלל :

ג אפילו בכתובת שאין כותבין בכתובה שום כלי כפרות
אם היא אומרת כלי אני נוטלת בשומא כותבתי והוא
אומר כלי אני נוטל שומעין לה משום שכתב בית אכיה והוא
קדו עושה מעין מלאכתן הראשונה דכסאין עושה מעין
מלאכתן הראשונה הרי הם כמי שאינם ולא שייך בהו לומר
שכתב בית אכיה אלא הם כבאר מסלמין שלו וכן הוציא של
שפת ושל כותב שחם של נכסיהו של אע פיהם של הבעל
אם

להחזיק בגניבתה הרצוא מיהו וכוון שמירה בא לו עריון
היא בחזקה ונאמנת היא לומר שלי הוא שיתן לי במתנת
כמו שכתבנו בסימן הקודם סעיף י' וכאם אמרה של פלוני
הם נאמנת כמגו שאם היה רוצה היה אומר שלי הם ואם
היתה האשה למדינת דם ובא הבעל וחבע פן הנפקד ואומר
שאשתו גנבה לו לא יתנם לו עד שתבא האשה שפא היא
חשעון שלה הוא ואם שמע שמתה יתנהו לבעל שהרי הוא
יורשה ואם אמרה האשה כשעת מיתת של פלוני הם אם
היא נאמנת בענין הנפקד יעשה כדבריה ויתנהו לאותו פלוני
אפי' אם הבעל מזהו כיון ואם לאו יתנהו לבעל וכן אם מתה
ולא אמרה כלום יתנו לבעל שהיא יורשה אבל כל זמן שהיא
חיה לא יחזיר אלא לאשה מיהו אם החזיר לבעל יפסיד
הנפקד ואם האשה יכולה לחובעו כמגו שכתבנו לעיל היא
אומר דשלו הוא והיא נכריה ממנו שמה שכתבנו למדולא
חובל להרצוא כלום מן הנכסין שהיא יורשה ונאמנת
בתוך הבית ויהיה דעת הבעל שמה שכתבנו שמה הוא
נושאת ונותנת בתוך הבית ואם יתנהו לבעל יפסיד
שדרך הבעל כמגו שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
בידה אחרת נאמנת לומר שמה שכתבנו לעיל דחוקה
נרולה ומה שכתבנו לעיל שמה שכתבנו לעיל הבית
עושה מעין מסלמין ומה שכתבנו לעיל :

ב בעל שיש לו חתונה עם אשה ויש לו נדונייה
אחר כפי מה שכתבנו לעיל שמה שכתבנו לעיל בירושלמי
חובל להרצוא אפי' בשען רשלי הן ובמתנה הן ומה שכתבנו
על גב דלעיל בסימן הקודם סעיף מ' בזה נוטלת אשה
אמרין אע"פ שהחזיקה ליד הבעל חתונה ומה שכתבנו לעיל
הם כן הנידונייה בלבה שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
לו אלא שמה שכתבנו לעיל אפי' כשהיא לו סמך
הרצוא שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
הבעל וחוששים שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
לו אלא ליקח ממנה חתונה ומה שכתבנו לעיל שמה שכתבנו לעיל
שמוני כשלוה ממנה חתונה ומה שכתבנו לעיל שמה שכתבנו לעיל
אם יש לה מעות שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
אשה' ממנו ולזה שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
חזקה אפי' לאתו שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
לא תהי לנחמה ממנה אלא היה לדין שמה שכתבנו לעיל
שלי הן לנכסיה שמה שכתבנו לעיל אם הקפס מידה
בין שלא רצה המעות שמונים ממנו נאמנת לומר שלי הן או
של פלוני הם מיהו אם נשמה החתונה בתוך הבית או שהבעל
פאסינמיהו שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל שמה שכתבנו לעיל
ממנה כשמה היא אומרת שמה שכתבנו לעיל ומה שכתבנו לעיל
שמינים היו עליה להביא ראיה ופסול מלמס על חתונה
ראיה אשה שהיו יוצאת שפרות על שמה על ברגיה ע"ש
סימן ס"ב פה דיגן אשה שמברה או מסבגת מסלמין אם
הקנים אבובמלה אינו יודע שחם של בעל אין הבעל יכול
לכופו שמה שכתבנו לעיל אפילו אם רצה להחזיר לו דמיו זשוען
שהרי יודע שמה שכתבנו לעיל בסעף א' דכ' נפקד ויא שאם
היא נושאת ונותנת חתונה בתוך הבית נאמנת לה החזיר לו בלא
דמים ועל זה שכתבנו לעיל דמיהו בשאר נכסיה לכתב לה שחם
או לכתוב בלא רשות בעלה ומה שכתבנו לעיל דמיהו ששעתה
עשו עבד ומה שכתבנו לעיל :

ב שאין חזקה בנכסי אשתו אשתו מעושים

א איש שמועין על נכסיו מלוג של אשתו שמה שכתבנו לעיל
שיהא גם הגוף שלו ואין לו עדים ולא שפך אלא שבא
בשענת חזקה ואומר שהרי אכילתי הפירות שליש שנים אין
שענת כלום ואפילו טילק עצמו כבר מפיו הוציא שכתבנו לעיל

וישול ואם ההוצאה יתירה על השכח אינו נוטל יציאה אל א
 כשיעור השכח ובשבועה שהוציא עד כדי השכח :
 יתובה קטנה שהשיאוה אמה ואחיה שיכולה למאן אחר
 כך ויש לה נכסי מלוג השו חכמים ז"ל שמה הואיל ויכולה
 למאן בו יפסיד נכסיה ויקלקל אותה ולא יוציא עליהם הוצאות
 מה שצריכין מפני שחושש שמא המאן בו וחצאיהטול נכסיה
 עמה ויאמרו לו אפילו הוציא הרבה ואכל מעט מה שהוציא
 הוציא ומה שאכל אכל כמו שכתבנו בסעיף ז לפיכך תקנו לו
 חכמים דין אחר כדי שלא יפסיד נכסיה ואמרו המו"ק ז"ל
 על נכסי מלוג של אשה ויתומה קטנה שהשיאוה אמה ואחיה
 וסיאנה בו ולא אכל מעט או אפילו אכל מעט דואין כמה
 הוציא וכמה השביח וכמה אכל ושמן ילו נארים שהרי
 ברשות ירד ואם היא יוצאה ליטול הוצאה שיעור שכח כפני
 שהוא יותר ממה שנתנין לארום שומעין לו ואם הוציא מעט
 ואכל הרבה מן שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי ברשות
 אכל דהוקא בקטנה שהשיאוה אמה ואחיה וסיאנה בו אמרו כן
 אבל קטנה שהשיאוה אביה ויוצאה כנס דינה כשאר מוציא
 הוצאות על נכסיו אשתי :

אם הם בעין בעת נכית התעבה יכולה לומר שישימו לה
 בכתובה משום שכח בית אביה ועל פימין פ"ה סעיף יו
 ולא עוד אלא אפילו הבניסה לו שני כלים או שתי שפחות
 בחורח נכסי צאן ברזל ושמו אותם כשהבניסה לו באולף
 זו והוקרו ועמדו באלפים נוטלת אחד באולף זו שלה מ
 שהבניסה לו והשני אם רצחה לתת דמיו ולישלו משום שכח
 בית אביה שומעין לה :

ד ואם האשה אינה רוצה כליה והבעל רוצה לסלקה בהן
 אף על פי שיש לו מעות יכול לסלק בכליה המיוחדים
 לה שכיון שהם מיוחדים לה להשתמש בהן ואין הבעל רשאי
 למכרם בלא רשותה וגם היא נוטלתה בלא שכועה הרי הם
 כאילו הם משכון בידה ואפוקיו שלה עליהם ויכול לסלקה
 בהם אף על פי שיש לו מעות והוא יהיה עושין מעין מלאכתו
 הראשונה אף על פי שכלו קצת אבל אם אין ראוי למלאכתו
 הראשונה אין כאן משום שבה בית אביה ותר"י הם כשאר
 פטרולין שלו שאם אין לו מעות יוכל להגבותן בשומא דכל
 סילי מיטב הוא ואם יש לו מעות בעין אין יכול לכופה ליטול
 אותם בשומא בכתובה :

ה אם הקדישו הורשים נכסי צאן ברזל שלה אחריו מות
 בעלה או שהיה בגד ופירשו אותו על המה מענין
 שנאסר בהנאה אף על פי שהוא משועבד לה הרי זה הקדש
 ונאסר בהנאה ונתנין לה דמיו דק"ל הקדש וחמץ ושחרורו
 מקפועי מדי שיעבוד :

ו תקנת חכמי' בנכסי מלוג כן הוא כל פירות של נכסי מלוג
 הגלקטין בעודה תחתיו דבעל הם שלו ושאר נלקטין
 בעודה תחתיו הם של האשה אפילו הגלקטין ליקצר לפיכך
 אם הבניסה לו קרקע וכשיצאה לו בו פירו מחוברים נוטלתו
 עם פירותיו אפי' הגיע זמן ליקצר אף על גב דבעל מא ק"ל כל
 העומד ליקצר כקצור דמי הבא תקנת חכמים הכי הוא ואם
 תלטן הבעל קודם הגירושין אע"פ שלא הגיע זמן ליקצר הרי
 הם שלו כיון שנלקטו בעודה תחתיו :

ז הוציא הוצאת על נכסי מלוג של אשתו ואכל מפירותיהם
 וגירשה בין שהוציא מעט ואכל פירות הרבה בין שהוציא
 הרבה ואכל פירות מעט אפילו לא אכל אלא גרוגרות אחת מה
 שהוציא הוציא ומה שאכל אכל והוא שאכל דרך כבוד כדרך
 האיש בכיתו אכל אם לא אכל מהם דרך כבוד צריך שיאכל
 בדניר ולא דווקא שיאכל הוא בעצמו פליט כדניר אלא אפילו
 לא לקח בפירות ממה שהוציא אלא חבילה אחת של זמורה
 שהיא שיה דינר ונתנה לכהמתו חשיב כאכל פירות בעצמו
 כדניר ואמרינן מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל אבל אל
 הוציא ולא אכל כלום או שאכל פחות מכשיעור שאמרנו שמין
 כמה השביחו הנכסים ושואלין אותו למת הוציא אם השכח
 יותר על הוציא ישבע כנקיטת חפץ כמה מוציא ונוטל הוציא
 ואם ההוצאה יתירה על השכח אין לו מהתעצמה אלא כשיעור
 שבה וכשבועה שהוציא כשיעור שבת והיא דנוטל בשבועה
 דווקא כשאין האשה מכחישתו אכל מכחישתו לא רתא
 דגכנסים כחזקתה הן והמע"ה :

ח נפלגה נקמים במקום אחר והלך אחריהם והוציא
 הוצאות מצובות והביאן וגירש ואפי' לקח מהן אחר
 שמכיאן והוציא ואכל צאן זה באוכל מן השכח שגדוהו בו
 מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי מהקין לקח מה
 שהוציא וה"ל כהוציא ולא אכל אלא ישבע כמה הוציא
 ויטול עד כדי השכח ששבתו הבעל והיינו ששכין אילו
 המעות כמה שווין לה כאן יותר ממה ששוין לה במקום
 שהיו תחלה :

ט כמה דברים אמורי' כגנרש סרעתו אבל אם היא מורדת
 סמדה בו וחובעת גס ומקניטת עד שמגבש' בין אבל
 בין לא אכל אם השכח יותר על הוציא ישבע כמה הוציא

יא הוציא הוצאות על נכסי מלוג של אשתו ומת אם נתברר
 בערים שהוציא ולא אכל ונתברר גם כן מה שהוציא
 הוציא ויתומים מה שנתברר שהוציא אביהם ואם לא נתברר
 הוציא אביהם ולא נתברר כמה הוציא לא יקחו הורשים
 כלום ליתומים אלא בעל דלישתבע דלבעל תיקנו רבנן
 דליהוי' ויתומים לא יורשין וכל זה איננו אלא בנכסין
 מלוג אבל בנכסי צאן ברזל שכתבנו מחמת הוציא
 בין שלא מחמת הוציא וכלל לבעל מצינא דנמסא ואמרו אם
 מתו מחולו ואם היתומים הו' :

יב ק"ל השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל
 חבירי' ונתן לו שכרו משלם כמו שכתבנו בלבוש ע"ש
 פומ' של בלתי' בעל שהודיר ארס בנכסין מלוג של אשתו
 ומגרשה אחר שעבד אותה אם לא היה יודע חצרום שהשר'
 דוא של האשה היו כמו הראהו בשל חבירו ונוטל ארוסתו
 משלם ואם יודע הארס שהוא של האשה יש בו חילוק והוא
 זה שרואין אם הבעל אינו יודע בשיכ השדה לעוברו הרי זה
 השד' על כרח' עומד לעמוד בה ארס ונוטל הארס ארוסתו
 משלם אבל אם גזע' דלבעל בשיכ השדה יגלה הוא לומ'
 לארס אף אם לא הי' יורד אהה בשדה דהה בעלי יורד בה
 ועובדה ואין לך בארץ פחד עלי אלא מה שהי' נותן לבעלי
 ודין עמדי כדון בעלי שהוציא ולא אכל שנהבאר לעיל
 מל' ו' וגם הבעל לא יתן לו כלום שכיון שידע הארס
 שהיה השדה של האשה חיה לו להתנות שאם יגרשה יפרע
 לחם הוא והואיל ולא התנה אם כן אדעתא דהכי נכנס לשדה
 שמתקבש סתלק הבעל :

בט חיוב קבורת אשתו ובנד' סעיפים :

א מתה האשה בחי' הבעל חייב לקבורה שכן תקנו לה
 חכמים תחת שורש אותה כתובה ונדונייתה וכל
 מה שיש לה כמו שכתבנו בסימן צ' בע"ה לפיכך חיובוהו
 לקבורה וליטפל בכל צרכי קבורתה לפי כבודו ובכלל זה
 לתת נס האבן שנתנין על הקבר וכן תייב לעשות לה מספר
 וקנינים כדרך כל המדינה ואם גרסם להספיד בחלילים
 לא יפחות משני חלילים ומקוננות אהה אפילו עט שבישראל
 ואם היה עשיר הכל לפי כבודו ואם היה כבודו יורד סכודו
 קוברים אותה לפי כבודו באסמכו אקרא שעולה עמו ואינה
 יורדת אפילו לאחר מיתה :

ב לא רצת הבעל לקבורה ועמד אחר וקברה כד' מוציא
 מבעלה ונותן לזוה :

לבוש הבוץ וארזמן * חלבות בתובות * מו

נהלה לו קצר כלשונה וכתבה תיבת שארו בנהים כין נחלתו והלמד של להקרוב וגו' כרי לרוש תיבות ונתתם את נחלתו ונתתם את נחלתו להקרוב אליו וגומר לאשמועינן דקרוב קרוב קודם • ואחר כך נחזור ונדרוש אילו השלשה תיבות עם הלמד לתיבת שארו ולומר ונתתם את נחלת שארו לו וירש אותה וגומר ולסמוך על מדה נורעין ומיפין ודורשין לאשמועינן שהבעל יורש את אשתו והריוח בסופה על אילו המדות לקצר בלשונה שלא לכתוב עוד יג אותיות והם ונתתם את נחלת לו כן נל לפרש שמהו בפרקיש נוחלים לדבר האומר יורשת הבעל דאורייתא ולמדנו מכאן שהבעל יורש את אשתו והוא קודם לכל הקרובים אפילו יש לה בן שהרי הבעל אינו קרוב לה כשאר קרובים שקרובים לה מחמת משפחתה ואמרה תורה שהיא יורשתה ואם היו הקרובים קודם לו אימתי יורשתה הוא הוא לעולם והיולה קרובים עדי יעקב אבינו אלא על כרחך באת חתונה להקדימו בראשית לכל קרוביה אפילו לבניה לפיכך אמרו האיש יורש את אשתו שמתה כחיו משנסמרה לו או ליד שלוחו כדפירש לעיל בסימן נ' ויורש כל נכסיה בין בנכסי מלוג בין בנכסי צאן כרזל • במה דברים אמורים במחוקק לה בעת מיתתה אבל בראיובא לה אחר מיתתה כגון ירושה שהיא ראויה לה יורשתה שמתה בראיובא מירשתה אינו עומד במקום יורש אלא יורשתה בראיובא ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בנכסיה פנחס בנו • ולקיים יובי פנין היה קרקע לפנחס שלא היתה כבר משל אלעזר ופנחס ירשת ממנו ואם כן בנכסיה היה לו לומר ולמה יחסה אחר פנחס וכת לעולם לא היתה של אלעזר ולא ירשה מאלעזר אלא פנחס קנה בעד מעותיו מאחרים וקבר בן את אביו לא מצית אפסח הכי דאם כן חיו שדה שהיו בוכל ונמצא הצדיק אלעזר אביו קבור בקבר שאינו שלו אלא מלמד שגש אלעזר אשה וילדה לו את פנחס ומהו בחיו פרוישה זמתי מירשתה וירשה פנחס מהם מחמת אמו ולא אלעזר מפני שהיתה רצוי ולא מחוקק בשעת מיתת אשתו אם פנחס וכת שמה פנחס בשם אשתו וירשה וירשה גלא ירשה מאלעזר אביו ולכך היתה נקראת על שמו של פנחס ולא על שמו של אלעזר וקברו בן אביו שזו ארסה ויצאה מקטן כקבלי נמי שמה שדה הרמין היתה שהיא לבנים ונאנה ונאנה ליוכל ונפלה זו לחלקו של פנחס וקבר בו אביו לכך אמר המלכות בנכסיה פנחס בנו וגו' פי' ראינו בנו מיותר הוא בפסוק זה דכי לא ידעו עד עכשיו שפנחס בנו של אלעזר היה ולפני מה כתב בנו לומר שזו הנבע' היה סבור אלעזר שהיה שלו ולא של בנו פנחס מפני שנפלה ממורישת אשתו אם פנחס את מיתתה והיה סבור אלעזר שהבעל יורש את אשתו גם כן והוא קודם לפנחס בנה וכא לדין עם פנחס בנו ופסקו לו הדין שהיה של פנחס בנו ולא של אלעזר הבעל יורש את אשתו כראוי לכך כתב כאן בנו ללמד שהנבע' היתה בין שני בניו ולא של בניו שהשב היא מחלה רבנו סיעוש הוציא נכסיה כנזלה שלו שיהי זכה בה בין שני שאין הבעל יורש את אשתו כראוי • וכל שאותו הכית דין דקדוק דין זה נל מדכתוב יורש איתה השבעות יורש ולא מורישתה כי כמחוקק לה ולא כראוי לה ממורישתה דאל' במא להל' פסוק כולא כדעת אלעזר אלא שהגמרא מביא דאיהו מפסוק זה שיש לדקדק כן מירש אותה שהרי אוחזי בת דין דקדוקי כן שהם קראי יורה מינן נל • ושכן שמשב' חיו נכסיה אחר מיתתה אינה קראי ראוי שהיה שלוחו וכרשינו השב' ונושלו אבל מל' אשתו כנוד שמתה מירש' בחיה ואפי' אחר שנשא והיתה להם מלה ביד אחר' ומתה היא קודם שנכתה אותה אינו יורש אותה המלות דהוה ראוי לנביה שהמורישו ברשות חלוה לשה' היתה והוקא מלות מורישתה

היה בעלה במדינה אחת בית דין יורדין לנכסיו ומכרין כלא הכדוה כדו שלא לעכב הקכורה וקוברין אותה לפי ממון הבעל ולפי כבודו או לפי כבודה :
 ד במה דברים אמורים בחיו אבל אלמנתו אינה נקברת סגסוי בעלה אלא יורש כתובת חייבין כקבורת ואם פתה קודם שנשבעה על כתובתה יש מי שאומר כיון שלא יכלה לגבות כתובתה כל זמן שלא נשבעה ונשארה הכתובה ליושי הבעל גם חייבים הם בקבורה האיל יורשים כתובתה ויש חולקין ואומרים שמה שירשיה הבעל נושלין כתובתה כל זמן שלא נשבעה לא משום ירושה היא לא משום דאמרי כבד נהפדעה כתובתה או החזיקה צדדי • וכן למה יתחייבו לקבורה אלא לעולם יורשה קרוביה • ויב' בקבורתה שהם נקראו יורשיה שהרי יורשיה נזונוה ונכסי מלוג שלה שנושלין האלמנה בלא שבעה • וכתבא לעיל בריש סימן פ' הוכן עיקרו

ז דין הבעל יורש את אשתו זמתי שהוא אינו יורש ובוך סעיפים :

א יא דירשת הבעל את אשתו דבר הורה היא וילפינן לה מקראי והכי ילפי לה כמיה ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו משפחה יורש את ואמרו חז"ל אין שארו אלא אשתו דפי' שארו בשדו והיא כמו בשדו כדכתיב והיו לבשר אחד ולא ארכתיב לעיל מיניה ואם אין אחים לאביו קאי אלא מילחא באנפי נפשי הוא והאי דכתיב הקרוב אליו ומסקנא דהתוא קרא רוא דכתיב ואם אין אחים לאביו וגומר וקאי עליה ונתתם את נחלתו להקרוב אליו משפחתו לומר דקרוב הקרוב קודם וכתב שארו בנהים להספיקו למת נחלתו ולהמשיך עצמו ואחר עמו כלומר כאילו כתיב שני פעמים ונתתם את נחלתו לשארו ונתתם את נחלתו להקרוב אליו משפחה ומדכתיב אחר כך בסוף הפסוק יורש אותה שהוא מיותר על כל פנים מן הוא • חזר על שאר' בין הוא חזר על הקרוב אליו דמדכתיב ונתתם נחלתו לשארו לקרוב אליו יורש אותה למה לו לכך דרשו חז"ל • ונתתם על שארו וכו' לומר דנתתם את נחלתו לשארו לא כפרשנו כמשמע' פשוטו דמשמע שיתנו נחלתו לאשתו ואשה תירש בעלה אלא אררבה הוא יירש אותה ולא היא אותו כמו שהבאר בסמוך ומה שכתוב בהתלה נחלתו לשאר דמס' איפכא מסך על אפס מן המרות שהתורה נדרשת בהן והוא מדה נורעין ומזיפין ודורשין והכא הכי פרושנ' נל • וכן מנחלתו אל' מל' שארו ומיפין שתי אהות' דל' ל' על נל זולעשות מהם היכה אחתהיא לו ודורש' הכי • ונתתם את נחלת שארו לו • וירש הבעל אורה אהגו לו לאשמועינן שהבעל יורש את אשתו ואהני אותה למעושי אשה שאינה יורשת את בעלה ולא נימא דה' כמו שהבעל יורשת את אשתו קודם כל היורשים מפני שהוא כבשרה וקרוב יותר מכל הקרובים כדאשה תירשנו שהיא ג' כבשרו ולכך בא אותה למעושי • וכתב דהחוקה דקרא למתוב כן ולסמוך על מדה נורעין ומיפין דהדין כיון דסוף סוף מצד צדך למיכתב מלה לו ומלת אותה כמו שאמרנו זלמה לא כתב כפירוש ונתתם את נחלת שארו לו ידד' אותה לאו קושיא דא כלל דהא על כרחך הוצרך לכתוב פעם אחת ונתתם את נחלתו להקרוב אליו משפחתו לאשמועינן • וכתב קרוב קודם ידד' הכתוב נל להשמיע דין ירושת בעל • ונתתם ויהי צדד לחזור ולכתוב ונתתם את נחלת שארו לו ירש אותה ובכ' ידעת מדה תורתנו הקדושה שדרכה לקצר כלשינה בכל מקום וכן עשתה בבאן כדי לקצר שלא לחזור כחוב מחמת הדין שארו ארבע תיבות והם ונתתם את

הלכות בתובת

לבוש הבדו וארגמן

אינה יורשה שהרי הוא בעצמו אומר שקמו פקח סעות דה ולא היתה אשה :

ו נפל הבית עליו ועל אשתו ואין ידוע איזה מת חלה ואין לו בנים מסנה יורשי הבעל ואמרים היא מיהת חלה ויורשה הבעל ואנו נירשנו ויורשי האטח ואמרים הבעל מת חלה וכתה היא בכתובתה ואנו נירש אותה כל מה שיש לה נכסי צאן ברזל שלהם ונכסי מלג וכתובתה דהיינו מנה ומאחים ותוספות וכן שייחד לה נכסים לכתובתה שאינה צריכה ליטבע האם לא כן אפילו מת הבעל חלה אין יורשים כתובה כל זמן שלא נטבעה והיא כולם צאים בטענת ספק שמאזה מת חלה שפא זה מת חלה לפיכך הנכסים שייחד לה הבעל בכתובתה שהיא מנה ומאחים ותוספות שהם גוף ופירו' הכל בחזק' הבעל ואין לאשה עליה אלא שיעבד כתוב' וירשי הבעל וירשי' אותם שהרי רם בחזקתן ועל יורשי האשה להביא דאיהי שהבעל מת חלה ונכסי מלוג שהגוף הוא בחזקת האשה ואין לבעל חלק בהן אלא שאוכל הפירות הם נטארו בחזקתן ויורשי האשה נוטלין אותה' ונכסי צאן ברזל אע"פ שהגוף הם של האשה והבעל אין לו בהן אלא פירות ככל מקום כיון שקבל הבעל אחריות איפשר לומר שגם הגוף ברשות הבעל ואין כאן הכרע אם הם בחזקת האשה או בחזק' הבעל לפיכך יחלוקו ביניהם יורשי האשה עם יורשי הבעל דמטון המוטל בספק חולקין :

ז אשה שיש לה נכסי' ורוצה ליניטא ורוצה להכריח הנכסי' כדי שלא חכה בהן בעלה לא לאכול הפירות ולא ליורשה ועמדה וכחה כל נכסיה לאחר כחודש מתנה קודם שחנשא ונישאת אין הבעל זוכה בהם לאכול בהם הפירות ואפילו אם מהר אינו יורשה וגם המקבל לא קנאם לא שנא נחם לרהוק או לקרוב שהרי לא כוונה להקנותם אלא להכריחם סבב' אפי' לא הודיע לעדים שמכוון להכריחם רק שידוע שעומדת ליניטא או שנישאת מיד אחר המתנה אנו אומרים דעתה ה' שלהכריח כוונ' ולא אמרי' כיון שהמקבל לא קנאם א"כ הכנסי' הם שלהויקנם הבעל לאכול הפירות ולירשה דכיון שנישאת סתם אחר נתני' זאת המתנה לאחר אמרינן ודאי מהל לה ויעל מנת כן נשא' שלא זוכה בהן כד' שנתנה לו כל נכסיה ולא שייחה לעצמה כדי פרנסתה שאו אמרינן דעתה שרהכריח מבעלה נתמונה דלא שביק איניש נפשה לחת כל אש'ר לו לאחרים ואפי' הם קרוביה ואפילו כנה וכתה אבל אם שייחה לעצמה כדי פרנסת' פהנת' מתנה ושיעור כדי פרנסת' הוא פרנסה ל"כ חדשים כמו שנהבאר בלבוש ע"ד סימן ר"ב סעיף ז' וגם אם שייחה כדי פרנסה דמהנה' בהנה' ה"ס שכתב' לו מהנה פהם אבל אם כתבה לו מהיום ולכשארצה שפירוש מהיום החיל מתנה זו ותהיה תלויה ועומדת עד שארצה לקיימא אבל בכל פעם שארצה' ירשנה כדילבסלה אף על פי שהכתנה תלויה עד שתרצה ועדיין לא נכסה אין הבעל אוכל פירות אלא המקבל ואם תרצה ליחנם או למכרם לאחר דרשות בידה אבל כל זמן שלא תמכרם או תתנם לאחר אוכל המקבל הפירות ואם מתה בחיי הבעל אין הבעל יורש' וישאר המתנה לקבל שקנאה למפרע שהרי לא חזר בה ואם מת הבעל בחי' או נירשה החזר לידה ואפילו אם מתה היא מיד אחר הנירושין או אחר מיתת בעלה קודם שחזר' בה החזר' לירש' דאולינן כהר' אומדנ' שהרי לא נתתם לו אלא כדי להכריחם מבעלה ומיד שמת בעלה במלה המתנה פה' האומר' וחזר הנכסים ממילא לרשותה :

ח יש מי שאומר דיינא דמכרחת דוקא כשא' כתבה' לה מתנה נפורה מתנה הלופה מהנת עלמין אבל אם כתבה לו כן קנה לגמרי דדשינין יתורי' לסונות :

ט וכיון שהבעל יורש את אשתו וגם אוכל פירות מנכסיה תקנו חז"ל סיה' ל"כ אצלה לגבי נכסי מלוג שלה כלוקט כאילו

אינו יורש דראוי הונו אבל אם הגיחו מורישיה נכסי אע"פ שלא זכתה אותם בחייה נקראו מוחזקים וירש אותם הבעל ואפי' אם היו מוטעבין לאלמנת המדיש לכתובתה נקראו מוחזקים דגבי האלמנה הונו מחזקין וכוונתה ולא נכסיה שהיא יורשת וכן אם היתה לה מלוה כיד אחרים כשנשאה ומתה האשה קודם שנכתה אותה אינו יורש' אותה כרשות הלוחה אותה קודם שנשאה ועכשיו דאי' היא אבל אם הלוחה לאחרים מנכסי מלוג שלה אחר שנשאה ומתה קוד' שנכתה בא הבעל ויורש' שהרי שלא כדון הלוחה קוד' נכסי מלוג שלה שהקדן ברשותו הוא ליטול דומנו פירות ואין הלוחה זו ראויה לגביה אלא היא שלל משעת הלואה ונוטלה אפי' לאחר מיתתה : וכל נכסים שהיו לאשה שאין לבעלה רשות בהן והלוחה אותה לאחרים אין הבעל יורש אותם דהא כהיתר הלוחה אותה בלא בעלה והונו ראויה לגביה' כתנו לה מורישיה' קרקע מחיים ופירות לאחר מיתתם הרי גוף הקרקע שלה מיד והבעל יורש אותם אפי' מתה היא קוד' מות מורישיה' כהב מורי' מהרמ"א ז"ל שפר' חצי זכר בירושתו כחלק חצי זכר באם יהיה לה זרע קיימא ליטול היא בירושתו כחלק חצי זכר באם יהיה לה זרע קיימא במיתתה ואם חלך הכת' בלא זרע קיימא יתכשל לחוב ומתה הכת' בחיי אביה והנותר זרע קיימא והרי אף על גב' שהבעל אינו יורש כח אותו השטר דהל' ראוי לגבות מכל מקום בניו שהם זרעה ירשו כח אותו השטר ואם מת אותו הזרע הרי הוא יורש כח אותו השטר מהם שהוא אביהם וכשמת אחד חסיו אבי אשתו נוטל הוא כעזובן חסיו אותו השטר חצי זכר אע"פ שאשתו ובניו מתו כבר : עכ"ד

ב מי שאמר נכסי' לפלוני ונאמרו ליורשיו דקל דהוא הדין ליורשי יורשי קאמר ואם היתה לו כת' לאותו פלוני ומתה בחיי אותו פלוני והיה לבת בן הבן עומד במקום אמו לירש לאותו פלוני אבל אם אין לבת יורש אלא הבעל אינו יורש אותו פלוני דהוה ליה ראוי לגביה ואחרי מיתת הפלוני ינתנו הנכסים לשאר יורשי אבי הבת' ואם אמר נכסים לפלוני ואחריו טעכסיו ליורשי הוה ליה מיחזק לגבי האשת' מיד והבעל יורש אותה :

ג הנושא אשה מתייבב לאוין אף על פי שכאסור נשאה האיל וקידושין תופשין לו בה הרי היא אשתו נמונה ואם מתה החתין יירשנה וכן אשה שנשאתה בעלה יורשה דאף על פי שחשאה ישראלית היא ויבא' נקראת וכן הנושא את הקטנה שצריכה מיאון אף על פי שאין קידושיה קידושין נמורין אם מתה החתין כל זמן שלא ביאנה אשתו ושאר' היא יורשה אבל פקח שנשא חרשת אפילו נתפקחה אחר שנשאה ומתה אינה יורשה דהואיל ואין לה כתובה ממנו שהרי לא תקנו לה כתובה בשעת נישואין כדאיתא לעיל סימן ס"ז סעיף ח' כך אינו יורשה ואף על פי שנתפקחה אחר כך אינה כת' דעת כל כך שתוכל לזכות לו נכסיה שירשנה והחריש שנשא פקחה ומתה ירשנה הואיל וזרחה בת דעת בעת נישואיה ולדעתה ניסת לו גם כן ממנה :

ד קטנה שנתקדשה לרעת אביה ונשאת שלא לרעתו בין שלא בפניו בין בפניו אפילו ראה הצב ושתק אם מתה אין הבעל יורשה אלא אם כן נתרצה האב בפירוש לנישואיה דאף על גב' דנתקדשה לדעתו להזכה לו ההורה שירשנה אלא כשנעשת שאר בשל דהיינו שהיתה נשואה לו בקרוב כשר אבל לא בעתה ארוסה :

ח אשה שהיא נשואה עמו אפילו היא עמו בקטפה ונתן עיניו לנרשה ומתה הוא יורש' שעדיין שאר בשרו פקרות ואפילו נתגרשה בספק נירושין כגון שורק לה נש' ספק קרוב לו ספק קרוב לה יורשה ואין יורשה נפקעת מפניו אלא בנירושין נמורין : השוען על אשתו שהיו בה מנפין ופקחו פקח טעות כמו שנתבאר לעיל סימן ל' שמתח

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות פתובות

אבל כל זמן שהאשה קיים המקח קיים ואם מטה איהו בחייו קנה המקח דאגלאי מילתא שהמכר קיים מתחילה ויש מי שאומר שאפילו הוא עצמו יכול לערער על המכר מיד וכ"ש שהאשה יכולה לבטלו מיד משום שבח בית אביה רהקון רבנן שלא יתקיים המקח בדבר זה כלל שלא תהא האשה צריכה לטרוח ולהוציא מן הלקוחות לאחר מיתת בעלה ולא דמי לנכסי בעלה שהוא מוכר והמכר קיים עד שחטרף כתובתה מהם דהתם לא חשו חכמים על טורח האשה שפא יפרעו לה כתובתה ולא הצטרף לטרוף אבל בנכסים הרלו שאפילו אם ימצא לבעל נכסים יכולה היא לומר איני רוצה אלא אלו לפיכך חשו חכמי לטורח האשה ונטלו המקח לאלתר ואפילו אם מתה היא בחייו ושחקו שניהם עד עכשיו הבעל יורש את כחה ויכול לבטל :

ד וכמו שאין הבעל יכול למכור קרקע של נכסי אשתו כן במטלטלין של נכסי צאן ברזל שהכניסה לו הן זהב וכסף ובגדים אינו יכול למכרם או למשכנם אף על פי שיש לו שאר נכסים כנגד נדונייתא לפי שהאשה הפצה בשבח בית אביה וכ"ש שאין הב"ח יכול לישלן בחובו ועל בלבוש ע"ש סי' צ"ז סעיף ב' ואם מכרן הבעל או משכנן לא מה שעשה עשוי ו"א דמכרו בטל כמו נבי קרקע דגם במטלטלין יש בהן משום שבח בית אביה ובגדי האשה שהכניסה לו בלא שום כת' מורי ז"ל שאין להדין נכסי צאן ברזל רק נכסי מלוג כמו שכתב לעיל סימן ע"ד וכן מסהבר דהא ודאי אם פחתו מחמת שלבשתן פחתו לה לפיכך אם מכרן או משכנן בעלה בטל לבע' וכל היכי דאמרינן כבעל לא יכור אס עבר ומכר ואמר שברשותה עשה בה שעשה או שאמר שנתן לה מעיט המכר או ההלוואה נאמן בשבועיט היסת ונפטר והמכר קיים ישראל שגכה קרקע בחובו אם יש רשות לאותו הב"ח לפרותה אין לקרקע זו נבי האשה רק דין מטלטלין שהרי הגוף לא היה קנוי לבעל ואין לאשה כח למחות ביד בעלה שלא למכרן שאין שיעבוד כתובתה עליה אבל אם החזיק בה הבעל עד שאין הבעל חוביכול לפרותה יש להדין קרקע ושיעבוד כתובת האשה עליה כמו שאר קרקעות של הבעל :

טו מטלטלין שנתן לה הבעל משלו ריבם שהם נכסי צאן ברזל אינו רשאי למכרם לכתחילה והיה למטלטלין שקנה לה אפי' לא באו לידה ואפ"ל אין לו כחה להחפירנס ואין חילוק בין בגדי שבת וי"ט לבגדי חול אבל כלו זהב ונדולח יכול למכרם אם הוצרך להחפירנס בהם ואם קרובים נהגו לה ויכול הבעל למכר לפרנס את עצמו אפי' הבשיטי ובגדים דמסתמא ע"מ כן נתנו לה :

טז מכרו שניהם בנכסי מלוג בין שלקח משניהם ביחד שקבלו לו קניין בכת אהת בין שלקח מן האשה החלה וחזר ולקח מן האיש בין שלקח מן האיש תחלה וחזר ולקח מן האשה כלומר שנתן לה אחר כך דבר מעט כרי שהתירה גם היא למקח שעשה עמו בעלה מכרם קיים ואינה יכולת לומר בנכסי מלוג נחת רוח עשיתי לבעלי כלומר שהאמר יגורתי שיהיה לבעלה איבה עליה אם לא המכור שהרי הם שלה ומשעם זה נ"כ אשה שמכרה או נתנה נכסי מלוג שלה לבעלה מכרה ומתנתה קיימים ואינה יכול לומר נחת רוח לבעלי בנכסי מלוג או נכסי צאן ברזל כשאר נכסי בין שמכרו שניהם בכת אחת בין שלקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא יהיה לו עלי איבה והמקח בטל ובשבאה לנכות כתובתה שורפת ממנו אלא אם כן קנה מן האשה תחלה ואחר כך חזר וקנה מן האיש או המקח קיים ואינה שורפתה ממנו שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא התחילה במקח זה ולגבי בעלה לעולם יכולה למעון כן כיצד האשה שמכרה או נתנה לבעלה נכסי צאן ברזל בין קרקע בין מטלטלין

באילו קנאם ממנה מיד בשעת נישואין משום שלום בית לפיכך אינה יכולה למכור שום דבר מנכסיה ואם מכרה מנכסי מלוג אחר שנישאת בין אם נפלו לה קודם אירוסין או אחר אירוסין הבעל מוציא מיד הלקוחות שהרי הוא לוקח ראשון ומכרה בטל לאלתר והוא מוציא מיד הלקוחות הגוף והפרי אלא לענין זה הם מכורים שאם התאלמן או התגרש חזרו ללוקח ואם המת היא בחייו ישארן בידו וי"א שאין מוציא מיד הלקוחות אלא הפירות ולא הגוף ונ"מ שכל ימי חי האשה אם ירצה הבעל לבנות או לספור בקרקע יכול הלוקח למחות בה שהגוף עדין שלו ואם ימלח הבעל בחייו אשתו תישאר בקרקע ביד הלוקח ואם המת היא בחייו בעלה יורש גם הגוף לעצמה כו"מ שרצה ואין צריך ליתן ללוקח הדמים שקבלה אף על נכ החלופיהן הם בורה והוא יורשה אינו חייב לשלם נתייה לקח דמי שלחה כהוד קמו וזו עלה בהלוואה ומימר אמר להו אנא מטלטלי שיקה לי וזו דידכו קמו עלה כהלוואה ואינו צריך לשלם הלוואתה שהלוותם לה בלא רשותי ומיהו אם הדמים שלקחה מהלקוחות קיימים בעצמם והם בעין או אפילו אי ידוע שהם ממש אותן הדמים שקבלה אלא שנוכח לתלות שהם אילו צריך להחזירה ללוקח ואינו יכול לומר מציאה מצאה :

י ואם הבעל מודה שברשותו סכר או שיש עדי שברשותו מכרה אין הבעל מוציא מיד הלקוחות דכשלוהו דמיא ואם אינו מודה ואין עדים יכול הלוקח להחריס סתם אם לא מכרה מדעתו ראה הבעל ושהק לה לא אכר משום זה זכותו שלא היה לו ללוקח לקנות עד שישאלנו : אשה שצוות בעת חוליה לתת לפלוגי כך וכך ממלכוסיה ונתרצה הבעל אם נתנו לעניים אינו יכול לחזור בו דהוה כמו נדר **י** לצדקה ואם לעשירים יכול לחזור בו דלא נתרצה דעתו אלא להפיס דעתה :

יא בד"א שאם מכרה משנישאת שהבעל מוציאם מיד הלקוחות בנכסים ידועים לבעל אבל בנכסי שאינן ידועים לבעל אפילו נפלו לה משנישאת אם מכרה או נתנה קיים אלא שלכתחילה לא חמכור :

יב וכל נכסים שלא היו ידועים לבעל מיד שיוודעו לבעל נעשו לנכסי מלוג וכן פיר' שנסמא בורה נעשו נכסי מלוג וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אשה שיש לה בעל והיא בת זרשת שאין לאבי' בנים ומה אביה ונפלו הנכסים לידה והזרת לאחד שאביה צוה לתת לו מנכסיו מנה אם כשהזרית לה אחר כך היה נודע לבעלה שנפלו לה אילו הנכסים לאו כל כמינה להוציא נכסים מיד בעלה לתת לאחרים בכל מקום אם מת הבעל בחייה צריכה היא לקיים הודאת' לתת המנה לאותו פלוגי ואם לא היה נודע לבעלה שנפלו לה הנכסים כשהזרית הרי זו נאמנת דהא אם מכרה נתנה בנכסים שאינם ידועים קיים והודאתה בכיה דין כנתנה דמי ארוסה שיש לה נכסים בין ידועים לבעל בין אינם ידועים לכתחלה לא תמכור אותם ואם מכרה או נתנה קיים :

יג בד"א בנכסי מלוג שהם הגוף באחריות האשה אפילו בחיי בעלה דהא אם הותירו הותירו לה ואם פחתו פחתו לה אבל נכסי צאן ברזל שהם באחריות הבעל אין לאשה כח בהן כלום לפיכך אם מכרה האשה בנכסי צאן ברזל בין מכרתה לבעלה בין מכרתה לאחרים לא עשת כלום כי המקח ה"ו ממש ובטל מיד וי"א דמ"מ כשתתאלמ' או התגרש צריכה לקיים מכרה וכשם שהאשה אינה יכולה למכור כך הבעל אינו יכול למכור ולא מבעי' נכסי מלוג שהן באחריות' שאינו יכול למכרן אלא אפי' נכסי צאן ברזל שהן באחריותו אם מכרן לבדו מכרן בטל יש מי שאומר הא דמכרו בטל הווקא בש"מ הוא בחיי אשתו וכולה האשה לבטלו

עשיתי לבעלי דמטום נחת רוח בעלה לא היה עושה כל כך כדרכיכנא לעיל סעיף י"ו. יש אומרים שאם האשה בעצמה קבלה המעות גם כן נמרה והקנתה ולא חוכל לומר טוב נחת רוח עשיתי לבעלי דאנב זוזי נמרה וסקנה / אשה שהודית לבעל חוב שהיא חייבת חוב זה שלוחה המעות עם בעלה צריכה לשלם ואינה יכולה לומר בזה נחת רוח עשיתי לבעלי שכיון שהודית לבעל חוב בעצמו שהיא חייבת לו והרי היא וכל נכסיה מטועכדים לו מעתה ומה לו ולסעיף **שקנה** אומרת נחת רוח עשיתי לבעלי והוא על דבריה סומך ועל פיה הלוח לו לא שייך טענה נחת רוח עשיתי לבעלי אלא כשהוא רוצה למכור והיא שותקת ואינה מלכדת ולא סמך המלוה או הלוקח אלא אדיבורו של בעל ואישיקוהה שאז יכולה לומר בשתיקות עשיתי נחת רוח לבעלי ולא היתה שחייבת למזהר בדרך אה הוא דאפסדת אנפשיך וסמכת על שתיקתי אבל כשהיא משעבדת עצמה כהודאת הכלוה על דבריה סומך וחייבת לשלם :

יח בעל שאבר נכסי צאן ברזל של אשתו או נגנבו ממנו ומחלה אותם האשה לבעלה וקנו ממנה בעדים אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דלא שייך לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אלא כשהיא נותנת לו או מוכרת לו דבר שהוא בעין שאז יכולה לומר נחת רוח עשיתי כדי שלא יאמר עיניך נתת בנירושין והרצה לנכותו ממני ושייך איכה אבל בדבר שאינו בעין לא שייך לומר כן / אשה שסלקה כחה ממנכסי בעלה אף על פי שמנכסים שיש לו עכשיו אינו מסולקת ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי מסולקת היא מן הנכסי שיקנה הוא אחר כך ואם קנה אחר כך נכסים וחזר וסמך אינה טורפת בהן דלא שייך בהן גם כן לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא יהיה לו עלי איבה שהרי אין הבעל יכול לומר בהן בשעה שסילקה עצמה ממנכסיו עיניך נתת במיתה או בנירושין והרצה לנכות כתובהך בהן שהרי אינם ברישותה שהגכה בהן :

יט בעל שאמר לאשתו שתעשה כבנדיה ותכששה מה שתירצה ועמדה היא ומוכרת או נתנתה לאחר כשהנה אין במעשה כלום שאיך תמכור או תהן בנדיה והכשיתה לאהרים והרי יתחייב הבעל ליקח לה אהרים ואפילו הבגדים ותכששים שהכניסה לו סבית אביה אם היא המכרת או התנס לאהרים הרי יצטרך הבעל לקנות לה אהרים לפיכך אין במעשה כלום ומה שאמר לה הבעל שתעשה היא כהם מה שתרצה לא היתה הכוונה אלא שהוכל לפעמים להשאלים לאהרים או שתוכל להפקידם ביד אהרים כדי שהוא לא יהחם ממנה אבל להוציאם לגמרי מרשותיה או להחם לא היתה כוונתו :

ך ראובן שהיה לאשתו קרקע של נכסיו מלוג ומתה בחייה בעלה ואחר כך הוציא שמעון שטר חוב שראובן חייב לו ובאותו שטר לא נתחייבה עמו אשתו ואחר כך בא לוי והוציא שטר חוב על ראובן שחייב לו ונתחייבה אשתו עמו לוי גובה חובו מאותן נכסי מלוג ולא שמעון ואפילו שטר חוב של לוי הוא מאוחר לשמעון שכיון שבשטר של שמעון לא נכתבה עמו אשתו אין בה ביד ראובן לשעבר נכסי מלוג שלה בחייה ואף על גב דראובן חבב לשמעון ושיעבר לוי כל הנכסים שעתידי לקנות והרי היה עתידי לקנות גם נכסי אשתו ועכשיו בשעת הביעה כבר מתה וירשה מכל מקום הואיל והוא בעצמו נשתעבר עם אשתו ללוי גזייתיה הרי הקרקע משועבדת ללוי ביד בחייה ואף על פי שמתה אחר כך וירשה בעלה לא פקע שיעבודו של לוי מקרקע זו שנשתלק ראובן ממנה קודם שבא לכלל ירושה והרי לא חל השיעבוד של שמעון מעולם על קרקע זו דשיעבוד דאקה אינה חל עד שיבאו הנכסים לידו :

צא אשה

או שדה שייחד לה בכתובתה שכתב לה כתובה סתם ואחר כך יורה לו או שדה שכתב לה בכתובתה בפירוש או שדה שהכניסה לו שום משלה לא קנה בעלה ואף על פי שקנו מיד האשה ברצונה חוזרת בכל עת שתרצה שיכולה לומר שלא מכרה ולא נתנה אלא מטום שלום ביתה שלא יהיה לה איכה מבעלה שיאמר עיניך נתת במיתה ובנירושין ויהיו נכסים אילו כולו שלך ולכך אינה רוצה למכור לפיכך אין לבעל ראייה כלל בנכסי אשתו חוץ מנכסי מלוג אלא אם כן קבלה עליה אחריות בפירוש שאם יטרפה ממנה שיחזור עליה דאמרינן כולי האי לא היתה עושה מטום שלום ביתה אם לא היתה מקנה לו בקניין גמור / ואשה שמתלה עיקר כתובתה דהיינו מנה ומאתים ותוספות לבעלה מחילהה מחילה לבעל דלא שייך לה איכה מבעלה אם לא המחול שיאמר עיניך נתתה בנירושין שהרי כל הנשים יש להן כ כתובה מבעליהן ולפי תנודע ואדרבה היא תאמר הוא נתן עיניו בנירושין שתהא קלה בעיניו להוציאה כיון שבבקש ממנה שתמחול כתובתה ועיקר כתובתה נכתבה מטום זה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה / ובנכסי צאן ברזל אם טועיל בהם מחילה שתמחול לבעלה כל זכות שיש לה על בעלה מחמת נצ"ב שלה אם לא בזה יש מחלוקת בין הפוסקים יש אומרים דדוקא מוכרת או הנותנת הנצ"ב לבעלה שאינה אלא כמסלקת שיעבודה הראשון מאותן קרקעות שלא תטרף אוהם מן הלוקחות אבל ישאר שיעבוד אחריותה הראשונים על הבעל אם יש לו נכסים אחרים בהא שייך איכה לומר עיניך נתת בנירושין ובמיתה ולכך אינה רוצה למכור וליתן כדי לגבות ממנכסים אילו אבל מוחלה עוקרת שיעבודה הראשון מעיקרו והוא כמו מוחלת עיקר כתובהה דלא שייך איכה דאדרבה כל זמן שכתובתה מרובה לא תהא קלה בעיניו להוציאה ואדרבה היא תאמר לו עיניך נתת בנירושין ולכך אתה מבקש ממני שאמחול לך כדי שתהא קלה בעיניך לגרשני לפיכך אם תמחול הוויא גם כן מחילהה מחילה כמו בעיקר כתובתה ויש חולקין וס"ל דאפילו מחילה לא מהני בנכסי צאן ברזל דלא דמי לעיקר כתובה דנכתבה עיקרה מטום טעם זה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואין כן בנצ"ב שאף אם תמחול עדיין ישאר עליך שיעבוד עיקר כתובתה ולא תהא קלה בעיניו להוציאה לפיכך יכולה גם כן לפעון נחת רוח כו' בנכסי צאן ברזל :

יג בעל שמכר נכסיו ואחר כך כתבה אשתו ללוקח דין ודברים אין לי עמך והסכימה למעשה בעלה אף על פי שקנו ממנה הרי זו טורפת קרקע זו מזה הלוקח בכתובתה שלא כתבה לו אלא כדי שלא תהא קטשה בינה וכיון בעלה ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ואפילו כתבה לו שלא חוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אינו כלום שגם על זה תאמר זה עשיתי גם כן מטום נחת רוח לבעלי אבל אם קנו מיד האשה תחלה שלא יהא לה שום שיעבוד על מקום זה ואחר כך מכר אותו הבעל אינה טורפת אותו שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שהרי היא התחילה במקח בעצמה בלא דעת בעלה וכן אם מכר הבעל ואמר לאשתו לכתוב ללוקח דין ודברים אין לי עמך והיא לא רצתה ולא הסכימה למעשה ואחר כך חזר הבעל ומכר לאיש אחר בין אותה שדה בין שדה אחרת ואמר שמכר הבעל המכר השני הסכימה היא למעשה ובחבה ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך וקנו מידה שאין לה שיעבוד על שדה זו טוב אינה יכולה למחות ולא חוכל לומר נחת רוח עשיתי לבעלי מטום איכה שאם היתה מוכרת איבתו עליה לראשון חיתה עושה אלא ודאי נמרה והקנתה לטני וכן אם קבלה עליה אחריות בפירוש שאם יבא בעל חוב של בעלה ויטרף מן הלוקח שהיא חסלת לו אפילו אם עשתה כן לראשון אינה יכולה לומר נחת רוח

הלוואה כשטר לפיכך נובה השלח הסבלונות מנכסי מלוג שרבנים' לשני: וכן הדין באשה שהיתה חייבת מס לקהל היא כרוז משלה סבלונות דכל אלו קלא אית להו ואין לך לעשות בהן שטר לכן הוון כמלוה בשטר אבל נזיקין ומקח וכיוצא בהן שאין להם קול אין הבעל חייב לשלם אפי' מנכסי' שהכניסה לו. קהל שעשו תקנות כיניהם בקנסות ועברה האשה על התקנה בעלה חייב לשלם שהרי יש בידו לפחות ולא מיהא: אלמנה ששידכה את בתה לאיש ונתחייבה בנדוניא והיא עדיין לא נשבעה על כתובתה ואחר כך נשבעה ונשאת היא עצמה לאיש אחר והכניסה לו כל אשר לה אותו המסודך לבתה מוציא כל מה שנחייבת לו בנדוניא מבעלה מ מנכסים שהכניסה לו דהוי כמלוה בשטר ואף על פי שבשעת שעשתה השידוכין לבתה עדיין לא נשבעה על כתובתה ולא היו הנכסים עדיין שלה ולא נשתעברו למסודך בתה שהרי לא כתב לו דאקנה מכל מקום מאחר דלבסוף נשבעה והגבוה כתובתה אינלא מילתא למפרע שאלו הנכסים שלה ו הוי פתחלה אלא שלא נתנו לה מחמת שהיתה חשודה בעיני יורשי בעלה דילמא צריי איתפסה או נגבה מנכסיו וכה"ג ועבשיו נודע שלא עשהה ומילא היו הנכסים שלה מסימת בעלה: יא הא דמלוה בשטר נובה מן הבעל מנכסים שהכניסה לו היינו דווקא שהכניסה לו קרקע או משלשלין וכתבה לבעל חובה המשלשלין אנב קרקע אבל אם לא כתבה לבעל חובה אנב ולא הכניסה לבעלה רק משלשלין אפילו מלוה בשטר אינו נובה מבעלה דאין כ"ה נובה ממשלשלין המשועברים וכן הלכה מ"מ אם הכניסה לבעלה דבר שאינה שלה כגון שלקחה משל בעלה הראשון יתר מכתובת' פשיטא שהבעל השני חייב להחזיר הזה גזילה הוא בידה ולא קנאה בעלה. ועל בלבוס ע"ש סוף סימן צ"ז:

צב דאיש שסילק עצמו בפירות נכסי אשתו ומירשתה ובו ה' סעיפים:

א אף על פי שהבעל אובל פירות נכסי אשתו אם ההנה עמה קודם שכנסה לחופה שלא יאכלם מהני הנאו כיצד הכתב אפילו קאומר כאמירה כעלמא לאשה בעורת ארוסה דין ודברים אף לו בכנסיד מהני לה ההנאי לזה שאם מכרה או נתנה נכסיה לאחר קיים ואין לו במעות המקח כלום דלא נשאת לו אלא ע"מ כן לפיכך אפילו אמירה בעלמא מהני לה בלא שום קניין שאינו צריך להקנות לה שום דבר שהרי אין לו כלום על נכסיה כל זמן שלא נכנסה אלא אדרכה היא אתנאי דהיא אמירה נשאת לו ולא הקנתה לו נכסיה בכניסתה מיהו לטון דין ודברים אין לו בכנסך אין פשטעו אלא בכנסיד דהיינו בנין הקרקע שהיא שלך לא יהיה לך דין ודברים בחיידך רק תוכל למכרה או ליתנה למי שתצרה אבל כל זמן שלא תמכרם אינו מסלק כחי ממה שיש לי זכות בהם דהיינו מן הפירות ופן הירושא אינו מסתלק לפיכך כל זמן שלא מכרה או נתנה הוא אוכל הפירות ואם מתה היא יורשה דמזה לא נסתלק כד"א בכהובאז אומר לה בעודה ארוסה שלא באי הנכסים עדיין לרשותו אבל אם כתב לה כן אחר הגשואין לא מהני בלא קניין שהרי כבר קנה נכסיה לרשותו בעת הגשואין ואם הוא רוצה להסתלק מהם צריך להקנות לה בקניין כדרך פתנה ואז יהיו הנכסים שלה לבדה ומכרה ומתנת' קיימים וקודם שכנסה שאמרנו נמי היינו דוקא שסילק עצמו אחר איחוסין דהואיל דשיידך הוא קצת בכנסים מהני סילוקו אבל קודם לכן שאין לו שייכות כלל בכנסים גם סילוקו לאו כלום הוא דממאי מסתלק:

ב כד"א

צ אשה שהכניסה מלוה לבעלה ומחלה ובו ה' סעיפים:

א אשה שהכניסה שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלה אותו לבעל חובה אינו מחול אף על גב דק"ל שהמכר שטר חוב לחבירו ומחלו מחול וכבר אמרנו למעלה שהבעל בכנסי אשהו לוקח הוא אפילו הכי אינו מחול מפני שידו כידה והיא אינה יכולה לעשות טום דבר בלא רשות בעלה לפיכך אפילו עברה על פה גם כן אינה יכולה למחול. וגם אינה נאמנת לום' ער' עם חוב טלה שהוא פרוע כל זמן שהיא חחת בעלה: **ב** וכיון דמשיבין' הבעל כלוקח בכנסי אשתו מי שאמר לאשתו נכס' לך ואחריד לפלו' זניסת הרי הבעל כלוקח ואין לאחריד במקום מעל כלום וקיימא לן נכסי לך ואחריד לפלוני וכבר הראשון אין לבעל אלא מה ששייר ראשון ועל בלבוס ע"ש סימן רמ"ה סעיף א' כמה דברים אמורים **ג** באומר כן לפניה אבל האומר כן לנשואה נכסי לך ואחריד לפלוני ומתה אחריד קונה ולא הבעל דכיון שהיא אומר כן כשהיתה נשואה הרי סילק את הבעל כהדיא לפיכך האומר לנשואה נכסי לך ואחריד לפלוני ומכרה ומתה מן הדין היה הבעל יכול להוציא מיד הלקוחות שהרי לגבי הלוקח הוא הבעל ויכול להוציא מיד הלקוחות מיד הבעל שררי הנותן לוקח ראשון ואחריד היה יכול להוציא מיד הבעל שררי הנותן סילק הבעל לגבי אחריד והלוקח מן הדין היה יכול להוציא מיד האחריד כדקיימא לן דאין לשני אלא מה ששייר הראשון וכן היה הדבר חוזר חלילה ואין לדבר סוף לפיכך אמרו חכמי' ז"ל שיטארו הנכסים מתחילה ביד הלוקח שהם בידו בשעת סירת האשה ואין נזקקין לעשות מעשה להוציא מיד הלקוחות ולתת' לבעל וזמן הבעל לאחריד ומן האחריד להחזירם ללוקח דאפוכי מסרה למה לי ואף על פי שהיה נפקתא כהוצאה כמעשה שאפשר כשהו מוציאין מן הלוקח ליד הבעל שמא היה האחריד מוחלם לבעל ולא היה מבקש להוציא ממנו והיו נשארים ביד הבעל ולא היו אז חוזרים ליד הלוקח לא רצו חכמי' ליכנס בדבר זה שהיה יכול לבא לידי ערמות ועירעורים ומחלוקת וכתוב דרכיה דרכי נועם נ"ל:

ג עור יש נפקתא כמה שאמר שהבעל והיא כלוקח ולא הניחיהו להיות כיורש שאם נבי לאשה קרקע מבעל חובה ונישאת ומתה וירשה הבעל אם הוה חשבינן ליה כיורש היה צריך להחזירו למי שהיתה מתחלה בעד המעות ששטמה לאשהו דהא ק"ל שומא דהרא לעולם כמו שנהבאר בלבוס ע"ש סימן ק"ג סעיף ט' וי' אבל עכשיו שעשאוהו כלוקח אינה חוזרה דהוי כאלו מכרתו האשה לאחרים דק"ל שומא שנמכרה אינה חוזרה וכן אם נבו מכנה לבעל חוב ונישא' ומתה וירשה הבעל כיון דהוא כלוקח אין הבעל חוב צריך להחזירה לו ואם היה יורש היו צריכין להחזירה לו:

ד היה עליה מלוה על פה קודם שנישאת ונישאת אינה נגבית מן הבעל שיכול הבעל לטעון שמא פרוע הוא והמלוה הוא דאפסיד אנפשיה דלא איבעי ליה לאויפי בלא שטר לאיתת דקיימא לאינסוכי ואפילו האשה מודה שאינה פרוע לאוכל כסיה לחייב בעלה בהודאתה ואין הבעל חייב לשלם מיהו אם המעות שהלוו לה עדיין הם בעין חייב הבעל לשלם מהם דהוון כגזילה כידה. ואם בא המלחה קודם שנישאת ורוצה למחות נישאתיה עד שתפרעהו שלא יפסיד שלו הדין עמו ואף על פי שעדיין לא הניע זמן הפרעון. אבל אם היה עליה מלוה בשטר נובה מנכסים שהכניסה לבעלה:

ה היתה משודכת לאחר ושלח לה סבלונות והלכת היא ונישאת לאחר והלה הובע סבלונותיו דינה כמלוה בשטר דליכא למימר איהו דאפסיד אנפשיה ששלח בלא עדים שדרך לשלוח הסבלונות בפומבי וידוע לכל כמו

* לבוש חברי וארגמן * הלכות בתובות *

ב במה דברים אמורים ככותב או אומר לה בעודה ארוסה ונס הנכסים היו בידה בעודה ארוסה אבל אם כתב או אומר לה כן בעודה ארוסה על נכסיו שיפלו לה אחר שתינשא יש מי שאמר שאינו מועיל דמיד שיפלו לה אחר הנישואין הוא זוכה בהן מיד. ויש מי שאומר דמועיל שהסילוק מבטל והכייה שלא ינכה בהן כלל. יש מי שאומר המסלק עצמו מנכסיו אשתו סתם אין הנכסים הכתובים לה בכחזרהה כבלל הסילוק :

ג האדאמרינן בסעיף א' שהכותב בעודה ארוסה או אומר דין ודברי' כו' שכל זמן שלא מכרה או נתנה הבעל אוכל הפירות וירשה ה'ם כשלא קנו מידו אבל אם קנו מידו י'א דהקניין לטפיוי אתא ונסחלק אפילו מנוף הקרקע ואין לו בנכסיה לא נוף ולא פירות לעולם אפי' ירושה אין לו בה ואפי' ערער על קנינו ואמר לא היה בדעתי שלא יהיה לי פירות וירושה בשביל הקנין אלא דעתי היה לענין זה שאם חמכר וחתן שיהא קיים אין שומעין לו אלא כיון שהקנה לה בקיבול קניין גם מנוף הקרקע נסתלק ויש חולקין ואומרים כיון שאין במשענות לשון זה סילוק אלא לענין שאם מכרה ונתנה קיים אין הקניין גורם יחרון בלשון מה שאינו במשענתו :

ד ואם החנה עמה אחר נישואיה שלא יקבל לו דין ודברים כנכסיה ולא בפרי פירותיה עד שלים בחייה וכמותה הרי זה סילוק עצמן מן הפירות ואינו זאלמן הפירות כלל כל ימי חייה אבל אם מתה וירשנה פלו' שהיה התנאי אחר ו' הנישואין כמו שאמרנו לעיל המסלק עצמו מנכסיו אשתו ואח' כך נירש' חזר ונשאה סתם מסתמא על הנאי הראשון הוא מחזירה והסילוק במקומו עומד :

ה הוסיף להתנות גם על הפירות שאמר לה דין ודברים אין לי כנכסייך וכפירותיהן אינו אוכל פירות בחייה ואם מכרה או נתנה קיים דאם לא כן למה כתב בנכסייך לא היה לו לומר אלא דין ודברים אין לי בפירות נכסייך אלא הכיקאמ' אין לי בנכסייך ותוכל למכרה אבל אם לא מכרתה אם הסות יורשה ונס בפירות עצמן אינו אוכל שהרי סילק עצמו מהן אבל אוכל פירי פירותיהן והיינו שמוכרין הפירות וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אותה הקרקע ויש אומרים שאין קרקע דין כופין אותה לשייר הפירות ולמוכרין כדי ליקח בהן קרקע אלא שאם שיירה מעצמה ימכרם הבעל ויקח קרקע והוא אוכל פירות :

צב דיני מזונות האלמנה וכו' לב סעיפים :

א אף על פי שכתובה היא על הבעל כתוב סתמא אין זמנה לנכות כל זמן שהיא תחתיו אלא לאחר מיתת הבעל או אחר שנידשה וה'ה כל מה שקבל בנדונייתה וע'ל סימן ס' סעיף י'א ודוקא הכתובה ונדוניא ושגד נכסיה אינה ננכית בעודה תחתיו אבל אם כתב לה הבעל מהנות הם נגבים ועודה תחתיו סתמו אם דרך הקיום לכתוב כן לכבוד בעלמא ושלא לגבותן סתים הולכין אחר המנהג ולא יוכל האב להתנות על בהו בשום דבר אחר שנשאת אבל בשעה שהוא משיאה יוכל להתנות על מתנותיה לשנות המנהג כפירצונו קודם שכנסה וע'ל ללבוש עיר שושן סימן צ' סעיף כ"ד :

ו הוסיף לחתונה עמה שלא יאכל גם פירי פירות נכסיה שאם בנכסייך וכפירותיהן ובפירי פירותיהן אינו אוכל לא פירותיה ולא פירי פירות אבל אוכל פירי פירות כיצד לוקחין הפירות הראשונים וקונים בהן קרקע ואחר כך לוקחים גם פירות של קרקע זו וקונים בהם עוד קרקע שניה והוא אוכל פירות של הקרקע השניה שהן פירי פירות וכן הדבר חמיר עד שהנה עמה שלא יהיה לו לא פירות ולא פירי פירות עד לעולם ואז לא יהיו לו שום צד פירות בחייה :

ב אם נהגרשה האשה נירושין נמדין אין לה עוד עסק עם בעלה אלא נוטלת כתובתה והולכת ואם זרק לה נט ברשות הרבים פסק קרוב לו ספק קרוב לה אף על פי שכבר פרע לה כתובתה חייב במזונותיה עד שירשנה נירושיו ודאי האויל והוא מעוכבת מלינשא בשבילו ודוקא הוא בחייו אבל אם מת אין היורשין חייבים לזונה מנכסיו אפילו לא נהפרעה עדיין כתובתה שאין מוציאין מיד היורש' מספק :

ז כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ולא הזכיר הפירות יש אומרים שאוכל הפירות ולא פירי פירות שלא סילק עצמו אלא מהם ויש אומרים דבלשון זה סילק עצמו גם מן הפירות ואינו אוכל גם הפירות אבל עדיין אם מהה ירשנה :

ג נתאלמנה האשה חייבים היורשים לזונה כל ימי משך אלמנותה אפילו בלא שבועה שכן הוא הנאי כהובת שתיקנו לה חכמים רכל ימי מוגר אלמנותה תהא יתבא ככיתול ומיתזנא מנכסיו ואפילו אי לא נכתב בכתובה ואפילו אם גרה בשעת מיתה אל תזונ אלמנותי מנכסיו אין סוסעין לו דלאר כל כמיניה להפקיע חוב שנשטעבדו נכסיו ואין היורשים יכולים לפרוע לה כתובתה בעל כרחא כדי לסלקה מהמזונות אלא היא ניוזניה על כרחם כל זמן שלא הרבע כתובתה אלא אם כן רתנו כן בפירוש כשעת נישואין שלא תזונ אלמנותה מנכסיו או שהיה מנהג המקום כן וברזן זה איכא פלוגתא בגמרא אלא שפסקי הפוסקים כמו שכתבתי לפיכך יש רשות לכל בית דין לחקן במקום שיכולין היורשין לסלק האלמנה בכל עת שירצו :

ח ואם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירותיהן אין לי בנכסייך ובפירותיהן עד עולם כחידן ובמותך אינו אוכל לא פירות ולא פירי פירות עד עולם ונס אם מתה אינו יורשה ואפ' לא הזכיר פירות אלא דין ודברים אין לי בנכסייך כחידן ובמותך הרי לא סילק עצמן מן הפירות אלא מנוף הקרקע לפיכך אוכל פירות כל ימי חייה אבל אם מכרה או נתנה קיים ואם מתה אינו יורשה שהרי סילק עצמו מנוף הקרקע למדי ולא מן הפירות כל זמן שלא מכרה וכן אם רתנה עמה אם חסות בלא בנים שיחזרו נכסיה לבית אביה הכל קיים לפי תנאויק אם רתנה עמה שיירש מקצת נכסיה ומקצת לא יירש קיים דקיימא לן כל הנאי שבמזון קיים בכל מקום אפילו במתנה על מה שכתוב בתורה במה דברים אמורים שרתנה עמה אחר שנתארסה ובעודה ארוסה וקודם שתינשא או ככותב לה ככתובתה בשעת כניסתה דעל מנת כן נשאה אבל אם

ד וברא למנה הנזוניה מנכסיו בעלה אין חילוק בין אם הנכסים מרובים למועטים אף על גב דנכי בת הנזוניה יש חילוק בין מרובים למועטים כמו שכתבאר לפנינו בע'ה הכא אין חילוק ככל ענין אם יש אלמנה וכן או אלמנה וכת תזונ היא עם הבן או עם הבת עד שיאכלו הנכסים שלא רצו חכמים לחקן דין נכסים מועטים אצל

לבוש הכוין וארמון

הלכות כתובות * מט

אין לה סזונות שחרימדי הפקעה מעליה שם כבוד בעלה הראשון וימי מיגר ארפלוהך בשמע כל זמן ששם בעלה הראשון נקרא עליה. שאמרים זו אלמנתו של פלוני אבל משודכת לאחר אין בעלה הראשון נקרא עליה שאינה נקראת אלא משודכת של פלוני :

ה מכה כתובת כולה או משכנה או שעשה כתובת לאחר בין שעשה לזכרים אלו בפני כ"ד מומחה בין בפני שלשת נאמני' בין שעשה בחיי בעלה בין שעשה לאחר מיתה בעלה אין לה מזונות מהיורשים :

ט מחלה כתובה לבעלה הפסידה מזונות לאחר מותו אבל בחייו יש לה מזונות כל ימי חייו שהיו מעשה ודיה שלו ומזונות בחייו הקנו לה תחת מעשה ודיה ויש מי שאומר שאף בחייו הפסידה מזונות וכן אם מחלה כתובה ליורשים אבדה גם מזונותיה אפ"ל מאן דאמר מחלה לבעלה לא הפסידה מזונות ולא דמי למחלה כתובת לבעלה דהתם סוכת היא עליו שלא ימנע לה מזונותיה ולא סחלה להו אבל מוחלת ליחומים כיון שאין לה עליהם כתובה הא איסתלקא מכתייהו לנמרי ואין לה עליהם מזונות :

י במה דברים אמורים כשוכרה או משכנה או מחלת כל הכתוב עיקר ותוספת אבל אם שירה מקצת אפילו לא שירה אלא החוספות ומכרה או מחלה כל העיקר או מכה אפילו גם מקצת החוספות וסירה מקצת החוספות נזונות בשביל אותו המקצת ומהו אם ירצו היורשים יפרעו לה מה ששירה בעל כרחה ויפרשו ממזונותיה דאל"כ כל אשה הנכה כתובה עד השלום דיגר ותתפרנס כלימיה בשביל אותו הדינר ההסר וכל המוכרת או מוחלת כתובה סתם מכה או מחלה כולה החוספות עם העיקר דהכל בכלל שם כתובת סתם ואין לה מזונות :

יא לא תקנו חכמים זכרון לברכה מזונות לאלמנה מן היתומין אלא כדי שהיא נפרעת עיקר כתובתה ותוספת כל זמן שלא נפרעת עיקר כתובתה דהיינו מנה או מאתים וגם חוספות כתובתה או אפילו מקצת של העיקר או החוספות יש לה מזונות לפיכך אם תבעה נדונייתה ונפרעת ממנה ושיירה עיקר הכתוב או החוספות או מקצ' של א' בהן לא הפסידה המזונות :

יב אבל אם תבעה עיקר או תוספו' כלכר ולא תבע נדונייתה אפ"ל נדונייתה מאה' מנה הפסידה מזונות לפיכך אם תבעה כתובת' סתם הפסידה ג' מזונות דסתם כתוב' אין משמעותא אלא עיקר ותוספות :

יג יש מי שאומר שאם אין בפירו' נכסי המת כגון בשכירות בתים ובפירות קרקעו ובדי שתפרנס מן הרווח אלא שצריכין למכור מן הנכסים כדי לפרנסה אז אינה נזונת אלא כדי כתובה דלא תקנו לה חכמים ז"ל מזונות ושהיא מכליא קרנא אא"כ יש בפירות ובשכירות הבתים כדי שתיוון נזונות לעולם דאז לא מכליא קרנא לעול' לפיכך אוכלת הרווח וישאר הקרן לכתובת' לעולם ויש מי שחולק עליו וס' ללעולם נזונת והולכת עד שישאירו בנכסים כדי כתובה ואז נוטלת' כולן בכתובתה :

יד אלמנה עניה ששהת' שתי שנים ולא תבעה מזונות או עשירה ששהתה שלש' שנים ולא תבעה מזונות אמרינן הוהיל ושתקה כל כך ולא תבעה וודאי מחלה על המזונות מעברו עד עכשו שהיא חובעת וטהנין לה מכאן ואילך אבל אם היתה פחות מזה אפילו יום לא יתרה דלא מחלה אלא מתוך בושה לא תבעה ונהנין לה כל מזונותיה אפילו למפרע וכן אפילו אם שרת' הרב' יהיה בידה משכונ בתוך אותה השנים או שלותה לא יתרה :

טו אלמנ' שתבעה מזונות מהיורש' והוא עדיין חיה השנים או השלושה שנים והיא תובעת מזונות

אצל האלמנה ולומר שתישול האלמנה חמל והכנים או הכנות ישאלו על הפתחים כמו שתיקנו גבי בנים ובנות ובכסים מועטים דחקנו דתם שהבנתו ישלו כל הנכסים והבנים ישאלו על הפתחים ולא דמי דתתם הכנות גם הם יוצאי ירכו וראו' לירש אם אין בנים לפיכך גם אצל הבנים בנכסיו מועטים יתיקנו להם שישלו חמל והכנים ישאלו על הפתחים אבל האלמנה אינה ראויה לירש לפיכך גם אצל הבנים או הכנות שהם יורשים דאורייתא אפילו בנכסים מועטים לא רצו לעקור דין ירושה דאורייתא מן הבנים או הכנות אצל האלמנה אלא אפילו והיו שניהם נזונין יחד האלמנה והבן או האלמנה והבת עד שאכלו הנכסים ואפילו אם חישא הבת והכניסה הנזקקים לבעל גם האלמנה תיוון מהם אפילו אחר מיתה הבת אף על גב דבעל בנכסיו אשתו לוקח הוא ואין מוציאין למזון אשתה בנכסים משועבדים הכא שויה רבנן כירש משום פסידא דאלמנה אבל אם יש אלמנה וכן גם בת והנכסים מועטים שאין בהן אפילו שזוננו הבה והבן לברך עד שתבנה הבת או ידחו שניהם הבן והבת ותיוון האלמנה לברכה עוי שתבנה כתובתה והבן והבת ישאלו על הפתחים והואל ואפילו אם לא היתה האלמנה היתה נרחית ירושה דאורייתא מן הבנים לגבי הבת בנכסים מועטים עכשו שיש כאן גם אלמנ' שאוכלת מהקנות חכמים והואיל ושתיהן אינן אוכלת אלא מתקנת חכמים בתנאי כתובה אליהו רבנן תקנת האלמנה יותר מתקנת הבן ותיוון האלמנה לברכה עד שהנכה כתובתה והבן והבת ישאלו על הפתחים ובמקום שהאלמנה רוחה את היורשים אם יש כאן נכסים סרובין מוציאין לאלמנ' מזון עד שאומדין בית דין שראויה לחזת עם זקנה ואם ילדה ונתלת' ביר שלישי והוא מפרנסה אחד לשלשים יום והמתירנת' לבנים ולבנות כפי דינם נ"ל :

ה אלמנה מיד שתבעה כתובתה בכית דין לא תקנו לה עוד מזונות אפילו לא פרעה עדיין אבל אם תבעה שלא בכית דין לא הפסידה מזונותיה ואפילו אם תבעה בכית דין לא הפסידה מזונותיה אלא אם כן תבעה מעצמה אבל אם תבעה מדחק שלא פתנו לה מזונות או שרמה ואמרו לה פלוני רוצה ליטא אוהך ומחמת זה תבעה כתובתה או כיוצא בזה לא הפסידה בזה מזונותיה אלמנה שבאה לבית דין לישבע על כתובתה ונשבעה בפני בית דין לא הפסידה בזה מזונותיה דשבעה לא הו' תבעה אלא שרוצה להוציא עצמה מן החשד שלא יאמרו צררי אחפס' או מחלה או נפרעה או כי היא ינונה :

ו שכיב מדע שאינה ששהא אלמנות נזונות מנכסיו כל מיגר אלמנותה יתר על כתובתה יש מי שאומר שאין אלמנותו פפסרת מזונותיה בתביעת כתובתה בכית דין ולא כשאר דרכים המפסידים מזונותיה דהתם אינה אוכלת אלא מתקנת חכמים בתנאי כתובה וחכמים זכרונם לברכה לא תקנו לה אלא על דעת כן אבל כאן הבעל נוהג לה מתנה סתם ומכה מתנה היא אוכלת ולמה תפסיד מזונות אילו מחמת תביעת כתובתה או מחמת שאר הדברים המפסידים אותה ומשעם זה גם כן אין מעשה ידיה ליתומים שלא תקנו חכמים ז"ל מעשה ידיה ליתומים אלא כנגד מזונותיה ומטום שלא יהיו להם איבה עליה והכא מה ליתומים עליה אביהם נתן לה מתנה יתר על כתובתה :

ז תקנו ליבשה אפילו נתפייסה לא הפסידה מזונותיה וכן אם כחלה או פרקה או זינתה לא הפסידה מזונותיה דאף ע"פ שעשתה כל אילו שם אלמנת פלוני עליה זכבלל תנאי כתוב' ימי מיגר ארמלותה היא אבל אם נתארסה הפסידה מזונותיה שהרי תנאי כתובה אינו אלא משך ימי אלמנותה וכיון שנתארסה לאו אלמנה היא אלא אשת איש ודא' : ויש אומרים מיד שנכתב לה ששר שירוכין עם אחר

* * * **לבוש הבוץ והרגמן הלכות כתובות** * * *

למפרע והיורשים אוטרים נתננו לה והיא שוענת שלא קבלה כל זמן שלא נישאת כל נכסי בעלה הן בחזקתה להחפרנס מהם לפיכך על היהומים להביא ראיה ואם אינן להם ראיה נשבעת האלמנה היסת ונישלת מזונותיה מן הנכסיה בכל מקום שהן מפני שהן בחזקתה ואם נישאת כבר יצא הנכסים מחזקתה ועליה להביא ראיה או ישבע היורש היסת שנתן לה ונפטר כדון כל כפר ככל :

טז מי שיהיה קרקע לאשתו בשעת שיהא ניוזנית ממנה בימי מירא אלמנותה אם אמר הוא קרקע זו לה למזונות הדי ריבה לה מזונות דלמזונות כלמר משמע אם לא יתנו לך היורשים מזונות מרווחים אלא מצומצמים שלי קרקע זו לה העדפה לפיכך אם היה שבר של קרקע זו פחות ממזונותיה הראויים לה נישלת שאר המזונותיה משאר הנכסים ואם היה יותר מהראוי לה נישלת הכל שהרי ריבה לה אבל אם אמר הוא קרקע זו לה במזונותיה כבית משמע שלא יתנו לה אלא שבר קרקע זו במזונותיה ולא יותר לפיכך אין לה אלא פירות אותה קרקע בלבד והוא שהיתה היא שם בשעת צושה ושמעה ושחקה שמהא הואיל ושחקה קבלה עליה וזמחלה השאר אבל אם לא דתה שם או שהיתה שם ומיחה' אם אותו הקרקע שיהיה לה אינו מספיק לה למזונותיה לאו כל כמינה של בעל לגרוע מזונותיה בעל כרחו :

יז האשה שהלכה היא ובעלה למדינה היס ובאה ואמרה מה בעלי אם אינה מבקשת אלא מזונות פטישא וניזונות ממה נפשך שאם היא משקת הוא עודנו חי יש לה מזונות סבכסיו ואם לאו יצא דמי היא כשאר אלמנה אלא אפילו אם היא רצתה כתובתה נישלת שהרי נאמנת האשה לומר מת בעלי ותינשא כמו שנתבאר לעיל סימן' סעיף ט"ג וכשם שנאמנת לינשא כך נאמנת ליטול כתובתה דמספר כתובה נלמד דכתיב בה לכשתנשא לאחור חשלי מה שכתוב ליכי אבל אם אמרה גרשני בעלה אינה ניוזנית אלא עד כרי כתובתה שכיון שאינה נאמנת לומר גרשני כרי ו' שחנשא הכי נמי אינה נאמנת לומר גרשני כדי ליטול כתובת' מ"ס כיון שהיא עצמה אומרת שגרשה נאמנת על יצמה שהפסיד מזונות' סבכסיה בעלה שגרשה אבל קרי כהובת ניוזנית מ"כ שאם לא גרשה הרי חייב במזונות' ואם ירשה תחשוב לה לפרעון כתובתה :

יח יש אומרים דאלמנה שאין שטר כתובתה יוצא מתחת ידה אין לה מזונות שמה מחלה כתובתה או מכרה או מסכנה אותה :

יט ואם שטר כתובתה יוצא מתחת ידה ניוזנית אף על פי שעדיין לא נשבעה ויש חולקין ואומרים דאפילו בלא כתובת ובלא שבעה ניוזנית מתנאי בית דין וכן עיקר :

ך לא תקנו חכמים זכרונם לברכה שתרם אשה ניוזנית סבכסיה בעלה אלא מכני חרי ולא ממטועבדים מפני תיקנו חשש' שאם היתה יכולה לפרוף ממטועבקים אין לך אדם שהיה לוקח קרקע מחכירו שמזונות אין להם קול כל כך כמה חייב בהן בעל' שהיה רובן הלקוחות והוד כמו מלוח על פה לפיכך אין ל' ניוזנית אלא מקרקעות שהם בני חורין ולא מהמטועבדים' אלא סכר או נחן הבעל בחייו שאין מוציאין אותו' אלא מהבנות אלא אפילו כברו או משכנו או נתנו היורשים לאחר מיתה אביהם אין מוציאין למזון האשה והבנות ודוקא שנתן האב מחנת בריא אבל נחן מהנת ש"ס ניוזנות ממנה דהא מהנת ש"ס אינה חלה אלא לאחר מיתה' בשעה שמהחלת היחשה ליורשים ולא עדיפא כח הכתנה מכח היחשה וזמן היורשים כבר אמרנו שתקנו לה מזונות הוא הדין ממקבל התנול' ש"ס ואם הקדיש נכסיו ואין כאן נכסים בני חורין אחרים הן כמתנת כרי ואינה

ליוזנית מהם ומדינא דמרא אינה ניוזנית ממטלסלין אפילו בני חורין דקיימא לן מטלסלין אינה מטועבדים לבעל חוב ואפי' לכתובה עצמה אינן מטועבדים מן החורה כמו שנתבאר בלבוש עיר' שושן אלא אם כן היתה תופשת מטלסלין אפילו לאחר מיתה הבעל לא הוה מפקין מינה אבל עכשיו שתקנו הגאונים שתגבה הכהוב' מן המטלסלין וחנאי כתובה הם ככהובתה ניוזנית האלמנה עכשיו מן המטלסלין אפילו לא חפשה מיהו אם נחן הבעל מטלסלין לאחרים אפילו במהנת ש"ס יש אומרים שקנו המקבילים ואינה ניוזנית מהם :

כא זאף על נב שתקנו הגאונים שתיוזן מן המטלסלין לאג אלים שיעבודא שעל המטלסלין' כמו שיעבוד שעל המקרקעי כיון דמדינא דמרא אינן מטועבדים כיצד הניח מטלסלין ולא חפשה האלמנה' ונתת' ששלים אותם היורשים והם מעלין לה מזונות ואינה יכולה לעכב עליהם ולומר יהיו דמי המטלסלין מתוזן בכ"ד שאזון מהם שמה יאכז ולא יהיו לי מזונות ואפילו אם התנה בפירוש שתיוזן מהמטלסלין אינה מעכבת אבל אם הניח קרקע יכולה היא לעכב עליהם שלא ימכרוהו אם מכרה אינה מוציאה אותן מיד הלקוחות והוא ניוזנית מרוב הקרקע שבידם / ויש מי שחולק ואומר שאינה ניוזנית מאותם דמים כיון שנתכרו שוב פקעה שיעבודא מעליהם' ואם הקנה לה בקניין כפירוש על המזונות מוציאה אפילו למזונות מנכסיה מטועבדים והוא שפירש בהדיא למזונות שאחר מיתה אבל במשם אע"ג שכתב לה מזונות בכחובה וקנו מידו אינה מוציאה ממשטועבדים ולא נחכין זה אלא על מזונות' דמזניים :

כב וכיון שאין האשה ניוזנית סבכסיה מטועבדים כמו שכתבנו בסעיף ב' לפיכך אם הניח נשים רבות אפילו נשאן זו אחר זו כולן ניוזיות בשוה ואין דין קדימה לאחת על חבירתה שהרי אם היה רוצה הבעל היה יכול לסבור נכסיו והיה מפקיע שיעבוד המזונות אפילו מן הראשונה לפיכך הרי לגביהו כל נכסיו כמטלסלין שאין בהן דין קדימה העוד שהרי אין חיוב המזונות אלא לאחר מתו ובשעה שמת הניע שעת החיוב לכולן בבת אחת והוה ליה כלוה וחזר ולוה ואחרי כך קנה שחל שיעבוד כולם בבת אחת וכולם שווין בו הרי נכס' הכא :

כג אלמנ' שתפסה מטלסלין כדי שתיוזן מהם בין שתפסה מחיים בין שתפשה אחר מותו אפילו חפשה הרבה כדי כבר זהב אין מוציאין מידה וטעמא משום דלא ידעינן כמה תמיה וכמה תצטרך למזונות כי טמא יאבד מהם או שמא תחלה ותצטרך לרפואה שאין לה קצבה שהיא בכלל מזונות לפיכך אין מוציאין מידה' אלא כתובת עליה כד' מה שתפשה ופוסקין לה מזונות ופח' ש"ל עליה כמה היא צריכה לחודש או לשנה והיא ניוזנית ממה טביר' עד שחמת או עד שיניע העת שלא יהיו לה מזונות ויקחנה היורשים את השאר ותפשה זו צריך שתהיה תפשה גמורה דהיינו שתפשה מרובי הקניות עד שהם ברשותה לגמרי אבל אם לא חפשה רק מפתחות החדרים לא מיקרי תפשה דהחדרים ברשות היורשים קיימו והכל ברשותם והם זונין אותה לפי צרכה וגם תפשה ל' מדג' דוקא שתפשה היא בעצמה אבל ע"י שליח לא מהני תפישת דה' ל כתופש לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קשה ועיין לקמן בלבוש ע"ש ט"ל ק"ה :

כד ואם חפשה בבת אחת יותר מראוי להגבות' בכית דין דהיינו כדי מזון שלשים יום ואחר שכלה מה שתפשה חבא לחבוע עוד מזונות לא יהבינן לה מדי עד שתשבע שלא נשאר בידה ממה שתפשה ושלא נתנה ולא בזובה כלום :

* לבוש הבין וארגמן הלכות בתובות * נ

א לתת לה סודר הראוי לה בבית אחר שהיה של בעלה אף על פי שלא דרה בו עמו אבל המדור שמיידהוין לה היוורשים בבית בעלה היא אינה יכולה להשכירה לאחרים ולדור במקום אחר ומשהמטה ככרוס וככסתות וכעדרים ושפחות שנשתמשה בהן בחיי בעלה מיהו אינה ששתמשת בכרין כמו שהיתה משתמשת בעת שהיה בעלה עמה בביתו אלא בסו שהיתה משתמשת בהן כשהלך בעלה למדינת הים והוא היתה לבדה בבית :

ב נפל המדור שדרה בו עם בעלה אין הורשים חי ביש לחזור ולבנותו ולא עיד אלא אפילו אם האבא היא אני אכננו משלו אין שמעין לה וכן לא תהוק בדרך וראתה חת אותו אלא הרור בו כמו שהיא כל זמן שהוא קיים או הצא שרא שיעבר לה אלא בית זה שרר בו :

ג ואם נפל ובנאוהו הורשים אחר שנפל איכה זכרה ממנו שאינו עוד משועבר לה ולא רובל עד לשחוח ביד הורשים למכרו :

ד אבל כל זמן שהוא קיים משעבר לה לירדואם מכהו הורשים לא עשו כלום אלא טיעבורה קיים עליו :

ה ואם נפל הבית או שלא היה לבעל בית שלו לחלוטין אלא היה שוכר בתים לדור בתוכם בחייו חייבים הורשים להשכיר לה מרור לפי כבודה אם היה כבודה גדול משל בעלה שאינה יורדת עמו ואם היה כבוד בעלה גדול מכבודה שוכרין לה לפי כבודו דעולה עמו כמו שכתבאר פעמים :

ו אם היא אומרת אינו זה מביא אביהנו לי מזונות בבית אבי והורשים אימרים תטב עמנו אין צריכין לתת לה מזונות בבית אביה אלא רואין כמה הספיק לה אם חייב עמהן כי ברכת הבית כרוכה נר לאחד נר למאה וכיוצא בזה ולפי אוהו העריך יהנו לה ואם יש לה שעה שאינה יורה לדור עמהם מפני שהיא יורה והם ילדים שענהה מענה וניהנין לה מזונותיה משלם סהיויש אימרים שאין מענה זו מועלת אלא בשאינם כניה כנון באשה יב או שלא הניח בנים אלא אחיו יורשין איהו אבל אם היא אבם אינה יכולה לשעון כך דנכי אמם ליכא למיחש להכי :

ז וחייבים לערוך כשבילה בסף נלגחה ומס שעליה כדרך שפ בעלה נשכילה אבל אין חייבים בפדיונה ובפואתה שיש לה קצבה ולא בקבורהה במבואר לעיל סימן ע"ה וע"פ ופ"ט :

צה חיוב מעשה ידיה לירשים וכו' סעיפים :

א ולפי שהקנו לה חכמים מזונותיה מינר ארבלוהא כנו שנתבאר לעיל סימן ג' כעיקר' הקנו כננדו מעשה ידיה לירשים תחת המזונה אבל עיקר תקנת המזונה שיש סיכה ידיה הקנו שמה לא יספיקו לה מעשה ידיה למזונה ה לפיכך אם אמרו הורשים שלא מעשה ידיו כבזונותיו אין שומעין להם אבל היא יכולה לומר אי אפשי כי תקנת חכמים ואינו מזונות ואינו עשה להם :

ב ואם היוע מניקה אינה צריכה להניק בנה הנם לירשים אלא הם צריכין ליהן לה שבר מניקה וע"פ שאינה יכולה להנשא עד שהיה לולד כד הדי שכולה היא להבוע בתובה מיר אפילו הוד כד הדי :

ג וכל מלאכות שהאשה עושה לבעלה צריכה האלמנה לעשות לירשים הואיל וניזונת מהם חוץ ממזונת הכס והצעה המטה והרחצה פנים ידים ורגלי שברבי' אלו מקריבת הובה והרגל דבר לפיכך אינה צריכה לעשותה לירשים : ומציאותה לעצמה דמ"ט אמרו דהיהו מציאהה לבעלה משום דלא תיגוי להאיבא הכא תיהו לה עיבה ואיבתה וכן פירות נכסיה גם הם לעצמה דמ"ט אמרו

בה הקילו חכמים כאלמנה שבאת לבית דין להבוע מזונה שהכול למכור מנכסי בעלה למזונות ואינה צריכה להכרזה ולא בית דין מופחים ושעמא משום שהיה צריכה שיהיה זמן רב לעשות כל אלה וכו' וכן כך המות ויא כרעתיך הקולו לה חכמים מכל מקום צריכה שלשה אישים נאמנים הבקאים בשומא אפי' הם הדיוטות ואין בהם אלא אפילו חד דנמיר שזה רבד נקל הוא למצוא והם יכרתו בלא הכרזה ואם מכרה בינה לבין עצמה שיה בשות ורא טעמה כלום לא שמכרה קיים ויה חולקין :

כו והר הצריכו בית דין של הדיוטות אלא כשרוצ' למכור הנכסים אבל למשכנן אפילו בינה לבין עצמה דין טהור וכולין הורשין לפרות :

כז ואם לקחה הקרקע לעצמה בסכום ידוע אפילו הוא שיה כשהיא שעה כלום אינו כלום אפי' הכרזה ראש ינו לה מאן טס לך כלימר מהחזיקך בנכסים שהרי אין אדם יומר לזכות במקח אלא מיר המקנה לו לפיכך אם נתיקר אח"כ צריכה להחזירו לירשים או אפילו לא נתיקר אם ירצו בשלו המקח :

כח ואם היו שם בית דין הדיוטות אימרים שמקחה קיים שהם הקנוה להיוש אומרים כיון שהדיוטות הם ואינם רצויים לדין הקנאתם אינם כלום עד שהיו שם ב"ד מופחים שיקנוה לה :

כט אלמנה שמכרה למזונות האחריות על היתומים שאם שפיעה מן הלקוחות הורשים הלקוחות על היתומים שהרי עליהם היה החוב ואף על פי כן כשכאה אחר כך לגבות כתובתה אינה יכולה לשפוף מן הלקוחות שמכרה להם לצורך מזונותיה דאמרו לה נהו דאחריות דעלמא לא קבילת עליוך אחריות דנפשך מי לא קבילת עליוך :

ל וכשמיכרים למזונות אין מוכרין קרקע אלא כדי שחוכל לזון מהם ולא יורר אבל אין נוהנין כל המעות לידה מיר דעמא תינשא או תתבע כתובתה ולא יהיו לה עוד מזונות אלא ישארו המעות ביד הלוקח או כיד שלישי והוא נוהן לה בבית אהת מה שצריכה לשלשים יום וכן מל יום לל יום ואם כלו המעות חוזרים ומכרים עוד לששה חדשים וכן פונרת והולכת לעולם עד שישאר מהנכסים כדי כתובתה וצו נוכח כתובתה מהשאר והולכת לה יש אומרי' הא דמוכרת לששה חדשים בבית אהת היינו דווקא בשפונרת קרקע מפני שאין קונים מצויין לקנות קרקע קטנה מזאכל בזמן הזה דניזונת ממסלוליין אין למכור אלא חפץ אחד בבית אהת אפילו אינו שיה אלא לחדש אולב' וכשכלו המעות מוכרים עוד חפץ אחד וכן לעולם :

לא ואם אין מצויין מי שיקנה קרקע קטנה כל כך כדי מזונות של ששה חדשים מוכרים ביותר הכל לפי ראו עיני הדיונים כדי שיהיו לה מזונות ולא המות כרעב :

לב כשפוסקין מזונות לארמנה שאינה ניזונת עם היתומים אין פוסקין לה פחות מל יום וכן לאשה איש כדי שלא תצטרך להתכונן בבית דין על המזונותיה ככל יום :

צד חיוב דירת אלמנה וכמות וכו' סעיפים :

א כדרך שחייבין במזונות אלמנה שתקנת חכמים כמו שנתבאר כך חייבין ליהן לה כמות וכלי השמיים ומרור לרד מי לצי כבודה או יושבה במדור שהיתה בו בחיי בעלה ואינה צריכה להשתמש עם הורשין בכל הבית מעורב עמהם שיען זה כבודה אלא פחדין לה מדור מיוחד לפי כבודה בבית שהיה בו עם בעלה ואין יכולין לחת מן המדור ולהשכיר לה אחר שלא היה של בעלה מיהו יכולין הורשים

* לבוש חבוץ וארצמן חלבות בתובות * * לבוש חבוץ וארצמן חלבות בתובות *

לבנן שהם לבעל מטום פרקונה שיפרה אותה אם נשבת
הדורשים כיון שאין חיובין לפרוה אינו כדון שאכלו הם
פירות נכסיה :

ה וכוון שניזונות מטל הורשים וגם היורשים חובבים
בכסות כמו שנתבאר בסיומן הקודם אם צמצמה
והזתירה ממה שפקדו לה הן במזונות הן בכסות הכל הנג
של החובשים :

ז כשבאה האלמנה ללבוש לתבוע מזונותיה אין מחשיבין
עמה על מעשה ידה עד שיבאו היורשים ויהבעוה אם
ימצאו לה מעשה יהיה מופלים אותו ואם לאו יוכלו לדרכס כמה
דברים אמורים כדורשים גדולים אבל אם היורשים קטנים הלא
הבד אלהם על התומים זהו באילו היו היורשים כפנינו
ומחשיבין על מעשה ידה ופוסקין לה על מעשה ידה

ח כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

ט כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

י כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

יא כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

יב כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

יג כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

יד כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

שאר נכסיה נהן נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל או נכסים שיהיה
לה בכתובתה אם אותם הנכסים הם בעצמם קיימים או דברום
שירוע שבאומנתם נטולת אותם בלא שבועה ואם נכסי צאן
ברזל אינם קיימים ולא דברים הבאים סתם וכאח ליפתח
מנכסיה אינה נפרעת אלא בשבועה דטמא נפרעת האיל ואינה

בפנינו והוא הדין אם ייחזר לה משלשין בכתובתה שיש
לחלק בהם כמו שחילקנו בנכסי צאן ברזל ואם ייחזר לה
קרקע בכתובתה נטולת בלא שבועה דמפתח לא סילקת
במעות וכל היכא שצרכה לישבע אם מתה קודם
שנשבע אין יורשיה יורשין כתובתה שאין אדם מוריש לבניו
ממון שאין יכול לנבוחו אלא בשבתה וכל בלבוש ע"ס ק"ה

יט אומרים האדאין יורשיה שרשיה בכתובתה היינו ברלא
הפשה דמסקא אין מוציאין מן היורשים דטמא נפרעה אבל
אם תופשיה יורשיה יורשין כתובתה והאגלה מן חזקין וגם
כדון מוציאין מידם ספק ויש חולקין ז"ע לבלבוש ע"ס
סיומן ק"ה אשה שנשטתה ונתאלמנה אין יורשיה
נטולת כתובתה האיל ואינה יכולה לישבע ועל סיומן ק"ה

כ סוף ג' האלמנה שנשטתה ונבוכה ברמעות ודמזה
קודם מיתת' שלא נטלה כלום מכתובתה ורמזה שתקבל עליה
דשבויה שבועה על זה סני וכוון היורשין כחובת דכיון דשבועה
ז"ה בכתובתה בת לסמוך אל רמזתה כאילו נשבעה
יורשים וכוון נשבעה יורשיה הבעל אומרים לא נשבע על
יורשיה לה יורשים שנשבעה פרעו לה טקצת כתובתה
וקפו לה שטר חוב על המצא ויכלים יורשיה לומר ליורשיה
הבעל כיה שוקפתה עלו רמזתה כמלה סתמא דמילת שבכר
נשבעה לכם או סתלת לה שבועה שכל זקיפה כפרעון
דמי וכל זה לא מיידי אלא האלמנה אבל אם נתגרשה
ונתגרשה וכתבה בידה יורשיה נשבעין שלא פקדנה שהיא
פרוע ונטולת אפילו מלבושי בעלה אם מת אחריה דטעמא
מאי אטור דבכנן שאין אשה נובה כתובתה בלא שבועה משום
דאימור צריא חפשה או מחלה וכי האי נונא ונכתגרשה
סתמא ליכא למיחש לכל זה כיון שהיה ריב וקטש ביניהם
וא"כ גם הוא בחייה היתה נוב' בלא שבוע' ואין כאן משום און
אדם מוריש שבועה לבניו וכוון דשטר כתובתה גידה נוכח
היורשים אותם כשאר תוב שגבין ואמרין דאלב שטרך ביד
מאגדני ומכל פתח צליכין לשבעי שלא פקדנו אשה פרוע
גמלא מצינו שטרך צין שטרותיה שהיא חפשה כמו שנתבאר
בלבוש ע"ס סיומן ק"ה וכן הדין כאלמנה שצמצמה מכתובתה
כבד ונשבעה ולא הספיקו לה נבוחתה כתובתה עד שמתה
יורשיה הבעל שוענין ככר נכתה כתובתה כבד אחר מיר אחה
שנשבעה אין סענה טענה שהרי שטר כתובתה ביד יורשיה
ומצינו שטרך בידו מאי בעי ונשבעין שלא פקדנו כו'
הנשבעין

כא כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

כב כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

כג כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

כד כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

כה כדוך שפוסקין לה מזונותיה
אלמנה שניזונת מן היורשים ויש לה חלק
והשבויה היא ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
שכיון שמעשה ידה הולך וכל מעשה ידה יחשב
אף על פי שהיא שבויה ויש לה חלק וכל השבוי שלהם
כפי"ד

כז נמורה

זכרון ויחזק מן היורשים

זכרון ויחזק מן היורשים

זכרון ויחזק מן היורשים

זכרון ויחזק מן היורשים

בפניו אינה נובה אלא בשבועה והוא שיהיה הבעל במקום רחוק שיט טורח להודיעו אבל אם הוא במקום קרוב להודיע מודיעין אותו וכנסה קרוב כדי שילך השליח ויחזור תו' של שיש יום מודיעין אותו ואם לא יבא ישבעה ותטול כתובת והאשה נהנת שכר השליח וכוספת על כתובתה וכן אם היה לו שתי נשים וגירש אחת צריכה לישבע לשנייה וכמו שיתבאר לקמן סעיף ט"ז :

יא כל אילו השבועות הם דרבנן ואפילו שבועה דעד אחד מעידה שהיא פרועה אף על פי שהיא נשבעת להכחיש העד אין זה שבועה דאורייתא דכל הנשבעין שבתורה כנגד עד אחד נשבעין ונפטרין והיא נשבעת ונוטלת לפיכך אינה חשובה שבועה דאורייתא מיהו אף על גב דשבועות דרבנן ניהו ושבועה דרבנן אינה צריכה בנקיטת חפץ הכא החמירו עליה שתשבע בנקיטת חפץ כמו בשבועה דאורייתא להפיס דעתו של בעל ומכל מקום יש חילוק בין שבועה זו לשבועת דאורייתא דשבועה דאורייתא אי תפשוט לא רצה לישבע מפקינן מיני' והבא לא הקנו שבועה אלא כשעדיין לא חפשה ובאה לבית דין לנכות אבל אי קרמה וחפשה ואמרה לא משתבענא ולא מהדרנא דדירי שקלי לא מפקינן מינה כיון שהיא דרבנן (ועל בעל'ט סימן פ"ז) מיהו דווקא כשהפשה מעות לא מפקינן מינה כיון דגם כשתישבע על כרחם יניחום בידה להגבותה בכתובתה לפיכך לא מפקינן מינה ונראה לי שמחיימין עליה כדון הבא להוציא מספק אבל אם הפשה בשלשין כיון דנפיהו לא מקנו לה שהרי יכולין לסרקתה כמעוה מפקינן מינה והרר הויא כאילו לא חפשה ולא גביא אלא בשבועה ושבועה זו גם אפוכי לא לא מפקינן אף על גב דקיימא לן דשבועה דרבנן מפקינן הני מילי כשהנחבע יש לו לישבע ולפטר אז יכול להפכה ולומר להובע אין לך אצלי כלום או השבע ושול או הלך לך אבל הכא האשה היא ההובע ויש לה לישבע וליתול ואם הרצה להפכה על הנחבע ולומר השבע והפטר יכול לומר לה אהה יש לך ליתול או השבע ושול או הלך לך :

יב ואם היא הגדה על השבועה אם שכנגדה אינה חסוד יטבע ויפטר ואם גם הוא חסוד אין כאן לא שבועה ולא תשלומין :

יג וכעד אחר לעידה שהיא פרועה יכול להביאה לירי שבועה דאורייתא כיצד יפרע לה כתובת הפעם שנית בפני העד הראשון ועד אחר עמו והרי יש כאן שני עדים על פרעון השני ואחר כך יתבענה בעד מה שנתן לה מתחילה ויאמר בהלואה נתתיו לך שהרי נתקבלה כתובתך פעם שנית והיא כשהכפור ותאמר לא קבלתי אלא פעם אחת הרי העד הראשון מבחיסה וצריכה לישבע שבועה דאורייתא וצריך שיאמר לעד הראשון שמכין לך שאם לא יאמר לו כן תאמר היא כאמת שקבלתי שתיהן אבל היו לי עליך שתי כתובות והרי העד הראשון מסייע אבל כשמודיע לעד החלה שאין כוונתו אלא להביא לירי שבועה דאורייתא אין הראשון מסייע וכיון שאינו מסייע אינה יכולה לומר שתי כתובות היו לי דמילתא דלא שכיחא היא :

יד הפוחתת כתובתה אינה צריכה שבועה היכרדי פוחתת כגון שהוציאה כתובתה וכתוב בה שהיא אלף זוז וטוען הבעל שהיא נפרעת והיא אומרת לא נפרעתי כלום אבל אין לי עליך אלא המאות זוז כי אמנת הית' ביני וכיך שנתחייבת לי בקניין אלף זוז והאמת כי שלא אתבע ממך אלא המאות זוז נוטלת בלא שבועה דלא דמיא לפונמת כתובתה דסעיף ז' צריכה לישבע דהתם היא עצמה מורה דשיעבוד שטר זה דוחלש ממה שהיה מתחלה שהאמת הוא שהיתה כתובתה אלף זוז מתחלה אלא שהיא

גמורה ע"ש שלא יחשב לי בכתובתי ועדים אין לה אם היא מוחזקת במנה כגון שיש לה מסון בעלה תחת ידה והוא באופן שיוכלה לטעון על אותו מסון אין בידו משל בעלי כלו נאמנת גם על מנה זה שנתנו לה כמתנה במגו דאי בעי אמרה אין בידו משל בעלי כלום וכשבועה ואם אינה מוחזקת במסין בעלה אינה נאמנת :

הז אלמנה שמברה או נתנה מנכסיה יתושים קדם שנשבעה מה שמברה או נתנה קיים ומכנין אותו מכתובתה והיא קא סלסלי אבל מקרקעי אפילו נשבעה לסוף יום מברה ומתנהה קיימים אלא אם כן שמו לו בית דין אפילו של הרושות ויש מי שאומר שצריך שיגבו לה בית דין מומחין ויש אומרים דאף במשלתין מכירה ומתנת' אינם קיימים שהרי אין לה עליהם אלא שיעבוד בעלמא ואין הנוף שלה ואפילו נשבעה לאחר שמכרה או נתנה אינה קיימת דמכל מקום בשעת שנתנה לא היה לה כח בהן למכרה ולנתנה אם לא שנשבעה כבר ויש אומרים שיש לדון בהן לפי ראות עיני הדיין כי במקום צדקה לדין שלא אהפשה צדרי כגון שמה פתאום או כדומה לזה יש לדון שמכירת' ומתנתה קיימים וכן אם מוחזקים המקבל או הקונה אין מוציאין מידה מספק וכתב מורי ז"ל וז"ל (וכן ל"ל לרון ע"כ) וכל זה מירי כשהאשה חזרה בה לאחר שנשבע אבל אם לא חזרה מכירת' ומתנתה קיימים מעכשיו ולכן אלמנה שלא נשבעה על כתובתה ונישאת לבעל והכניסה לו הרב' מסון בעלה הראשון חשבע עדיין ואם מתה הבעל השני יורשה הואיל והוא מוחזק בהן ועל סימן ק"א :

ז אלמנה שסחלה לבעלי חובות של בעלה חוכותם אין מחילתה כלום שכל זמן שלא הנכה חובות בעלה אין לה בהן כלום ואין בידה לא ליתן ולא למחול :

ח פעמים שמשבעין אפי' גרושה אפילו לא יטעון הבעל כגון שמת כתובתה או עד מעידה שהיא פרועה וכן כשנוכה מנכסיו וצדקתים והנפרעם שלא בפניו פונמת כתובתו כיצד כיון שזוהי כתובתה אלף זוז והוא אומר קבלת כל כתובתי והיא אומרת לא קבלתי אלא כך וכך אפ"ש לה עדים כמה קבלה דאיכא למימר דאם איכא דקבלה שפי הוה פרע לה בעדים בני שפרע זה בעדים אפי' דקדקה מה שנשלה אפי' בחצי פרוטה דאיכא למימר כיון דקדקה כוונת' אומרת אמת אפ"ה לא תיפרע אלא בשבועה :

ט אי עד אחד מעיד שהוא פרועה כגון שנופרת בכל ואומרת לא נפרעתי כלום ועד אחד מעיד שהיא פרועה לא הפרע אלא בשבועה נגד העד :

י וכן הדין אם היא טורפת כתובתה מלקוחות אינ' טורפות מהם אלא בשבועה והוא הדין כל מילה הטורף מן הלוקחות אינו נובה בלא שבועה ומעמא משום דאי הוה נובה מן המלוה נופי' והוה טעין ליה אשתבע ליה דלא פרעתיך דינה הוה דמשיבעין ליה ואי לא טעין לא פענינן ליה הואיל ונקש טעמא כמבאר בלבוש ע"ש אבל בשביל לקוחות אנן מענינן דילמא אי הוית נכה מן הלוח הוה טעין לך אשתבע ליה דלא פרעתיך ובעית איתתבועי אם אין לך נאמנות כשטר השהא אין טענינן דפהה פיד לאלם הוא וכן הדין הבא לפרע מנכסיה יתושים והנפרעת שלא בפניו שיתבאר בסעיף הסמוך בולחו משום האי טעמא מיהו אפירו אם יש לו למלוה נגד הלוח נאמנות בשטר שאין הלוח יכול לטעון אשתבע ליה דלא פרעתיך וכולוין הלוקחות להשבעו דילמא פרע' ד' הלוח ואי... יאמנת לו הלוח מהגו ליה נגד הלוקחות' דלא כל משינה להיטונו אפירו הלוקחות ועל בלבוש ע"ש סימן ט"ט סעיף י"ט :

י וכן אם היא נפרע' שלא בפניו כגון שגררשה והלך לו וכאה לבית דין לנכות כתובתה מנכסיו דמגבין אותה אפי' שלא

* * * לכוש הבוץ וארגמן חלכות בתובות * * *

המותר בין הנהרות על הדרך הראשון ושעמא עיין בלבוש עיר טושן סימן ק"ד סעיף י' :

י בזמן התנאים והאמוראים היו נפנעין מלהשביע את האלמנה בבית דין מסום מעשה שהיה באשה אחת שנשבעה והיתה סבורה שנשבעה באמת ושעת' תענשה ביותר שמה בנה ואמרו חכמים ז"ל מה כי שנשבע באמת כך הנשבע על שקר על אחת כמה וכמה לכך היו נמנעים מלהשביעה בכ"ד שהיא שבועה חמורה מאד וחששו שמה לא תרקק עצמה והטעה בשבועתה והיו משיבין אותה חרץ לבית דין להקל עונשה שהיא אצלה המורה לכשאינה בשם ולא בנקיטת חפץ אלא בקללת אחר ותקנו עיר שאם לא רצו החתומים להשביעה חוץ לבית דין מפני שרא' להם שישבועה זו קל בעיניה ורוצים להדירה שהוא חסור בעיניהם שתהא נודרת להם על כל מה שרצו הרשות בידם ומדין אותה אפילו בכ"ד ואחר כך נושלת כתובתה ויכולין להדידה בכל מה שיבחה להם והתומים שהוא דבר קשה להדירה עליו כגון דכבר שיש בו עינוי נפש ותהיה כאשר כל ימים כגון שתאמר ואסר עלי דבר זה אם נהנתי שום דבר מכתובתי אם לא כך וכך בו והוא שהיא דבר שיש בו עינוי נפש אבל אם אין בו עינוי נפש או אפילו יש בו עינוי נפש ואינה באיכור כל ימיה כגון שאמרים לה משיבין אנו עליך שלא תאכל דבר זה אם נהנתי שום דבר מכתובתיך אפילו היא אוכלת אותו בפנינו לא מהל' שאינה חוששת על העונש אלא בגדר של עינוי נפש שעומדת בכל ימיה ואין מדירין אותה סכל פירות שבעולם שהוא דבר שאי אפשר לעמוד עליו והל' כאומר שבועה שלא אישן שלשה ימים דמלקין אוהו וישן לאלתר אלא צריכה שתשיר דבר שתוכל לחיות בו וכשמדירין אותה תוכה כתובתה אם נתקבלה דבר תחילה הרי נאסרה באותו פון כל ימיה ולא חסידה לעבור על גדרה ואפילו אם העבור אין עונשן של גדרים כל כך כעונשן של שבועות שנפרעין ממנו ומכל העולם ועוד שאימת גדרים עליהם יותר מאימת השבועה ולא מהני להדירה אלא כל זמן שלא נישאת אבל אם נישאת אינו נובה בהרר שהבעלה יפר לה אפי' נדרה על דעת רבי' ואפי' אם נתן לה רשות שהרי' על דעת הרב' יכול לחזור ממה שדרשה לה ויפר לה לפיכך אם נישאת אינו נובה אלא בשבועה :

ך והוקא אלמנה אין משיבין אותה בכ"ד אבל גרושה כשמשיבין אותה כמו שנתבאר לעיל משיבין אותה אפי' בכ"ד ושעמא מסו' שלא נמנעו הראשונים מלהשביע אלא באלמנה מסום דאלמנה טרחה קמיהמי ובהיה הנאה דטרחה קמיהמי אתיא לאורווי לה התירה לעצמה ברב' מעשה ותשלנו בשכר טרחה אבל גרושה דליכא למיסר הני משיבין אותה אפי' בכ"ד :

כא והאידל' משיבין אפילו אלמנה בבית דין ושעמא מסום דבאוחו ענין שאנו רגילין להשביע שנתורים עליה בחודם ובשבועה התורה שתורה על מה שקבלה בכתובתה אין העונש מרובה כל כך כמו היכא שהשבועה היוצאה מפי' לשקר והיו כעין שבועת טוה דכתובתה לא יתקח וכתב טורי ז"ל וז"ל וצריכה לישבע בפני שלשה כשרים שהם בית דין ואם נשבעה בפני שלשה שהם קרובים צריכה לחזור ולישבע ולכתחילה צריכה לישבע בפני דתעמים אבל אם נשבעה שלא בפניהם או שאין היהומים חצים להיות אצל השבועה משיבין אותה שלא בפניהם ויכולין היהומים להחרים אפילו אחר השבועה על כל מי שידע אפ' הפקידה האלמנה נכסים שלו' נוסח שטר השבעה כתובה בפנינו ה"ס אתא קרמא מרת פלונית בת ר' אלמנה רפ"כ לישבע על כתובתה ושטר כתובתה בידה ובכח איימנו עליה ודקדקנו אחריה והשבועה

שהיא מודה שקבלה קצת הרי זה רומה קצת למודה מקצת לכן הטילו עליה שבועה אבל הכא שהיא אומרת דכת השטר בחזקו הראשונה ככחו אזכחה עתה אלא שאומרת שהיא אסנה בידה ומודה שאין הכתובה כל כך כמו שכתוב בה הע"כ ונאמנת בלא שבועה דמשיב אבידה היא והוקא כאומרת אסנה היתה כו' אבל אם אינה אומרת אסנה היתה בניו לבניך אלא שאומרת כתובתי לא היתה אלא חמש מאות ושטר זה שלא ברין נכתב או בשעוה או מזוייף וכי האי גוונא הרי שטר זה על פי הדין עצה חכפא בעלמא הוא ואפילו חמשת מאות אינה נושלת דכמאי הנכה שהרי אין לה שטר כתובה ונשבע הבעל היסת ונפטר ועל בלבוש ע"ש סי' פ"ד סעיף א' ור' :

כו היא אומרת כהלה נשאתני וכתובתי מאתם והבעל כשנרשה או הורשים כשנתכונה נאמרה או כמקום שאין נישאת ואין לך אלא מנה והכתובה נאמרה או כמקום שאין כותבין כתובה אם יש עדים שעשו לה בעת נישואיה כמנהג הבהילות וכמלבוש ענין לה לביש בתולות או בשאר דבר ידוע לעשות לתולות לפי מנהג העיר כתובה מאתם ואין זה צריך עדות גמור דגלויה מילתא בעלמא הוא ועבר לילוי לפיכך אפילו אם אחד בין העדים היה קטן כשראה העדות כיון שהוא עתה גדול ויש ע"ד עד אחר שהיה גדול כשראה כן עמו סג' ונושלת מאתם ואם אין עדות כזה אינה נושלת אלא מנה והבעל צריך לישבע י"ט מי שאומר שנשבע הבעל שבועה דאורייתא שהרי הוא מודה מקצת ויש אמרים במקום שאין כותבין כתובה דבעוונת השבועה יצו נאמן לומר פרעתי בעיקר הכתובה אלא אם כן הוציא ראיה דהו' ליה טוען אחר מעשה בית דין והטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום הילכך האי מנה דמודה ביה הו' ליה הילך כיון שאין לו טענה ליפטר ממנה ואיך מנה הו' ליה כופר בכל ופטר משבועה ודאורייתא ואינו נשבע אלא שבועה היסת ונפטר אבל במקו' שכותבין כתובה ונאמרה כיון שהבעל יכול לטעון ולומר פרעתי כשהוא מודה ואומר לא פרעתי אלא אלמנה נשאתני וכתובתה מנה והיא אומרת כתולה נשאתני וכתובתי מאתם הרי הוא מודה מקצת ונשבע שבועת התורה וכי תימא שהרי הוא כפירת שיעבוד קרקעות ואין נשבעין שבועה דאורייתא על כפירת שיעבוד קרקע' אין זה קשויא טכיון שהנאונים תקנו שתנבה כתובה מסלשלין חוזה בתובה להיות אינה כפירה שיעבוד קרקעות בלבד אלא גם כפיר' מסלשלין וחייב שבועה דאורייתא כמודה מקצת :

ק מי שהיה נשוי ארבע נשים שנשאן זו אחר זו ומת וכאין לגבו' כתובתן אם שוענת השני' תואיל ואם באת לישול תחלה השבעין לו שלא נבית משל בעלינו כלום דלמא לא משייתדי לו נכסים כשיעור כתובתי וכן השלישית תוכל לטעון על השנייה והרביעית על השלישית לפיכך הראשונה נשבעת לשנייה שאעלה משל בעלה כל ז' השנייה לשליש' והשליש' לרביע' והרביע' לשבע ליתומים ואפי' הם גדולים אין נפרעת מהם אלא בשבועה :

קז ואם היו כל הכתובות התומות ביום אחד במקו' שכותבין שש הראשונה חתומה עם און כותבין שעות או שיעבוד כתובה באחד :

קח ואם כתובתה של ז' נשאתי ושל ז' נשאתי ושל ז' ארבע מאות וכולן נתת שביע' אחד ששיעבודם אל בבת אחת ואין לאחת דין קדימה על האחרת ומת ואין כאן גכספי' כדי כל הכתובות כיצד תולקות וראו' אפ' שחלק הממון אל מגיין הנשים שיגיע לפחותה שבהן כד' בתובתה או פחות תולקין בשוה ואם היה הממון יותר על זה תולקין ממנו כרי שיגיע לפחותה עבהן כשיעור כתובתה וחוזרת ותולקת את

השחא היתח צריכה לשלם דמי שטרם מעליא אבל עם נפרעה קודם לכן אינה חייבת לשלם אלא הדמים סקריה מן המכר ואף לדברי המפרשים שכל טיחול שטר חוב אינו חייב לשלם אלא דמי המכר מ' לא כ' ריני נמירו והיא יראה לטחול קמא חתחייב לשלם כל דמי השטר אבל מה שאוסרה שנפרעה קודם המכר דבר הידוע הוא כיון שהמקח בטעות היה אינה מחזרת אלא הדמים ועל פי ק' :

וכשמטביעין את הירשנים ואת הבאים ברשותה שלא פקדהנו משביעין אותם נ' אם פנסוהם הבהובה כלומר אם לא קבלו מקצת סמע פ' שאינו יכול להטביעם שלא נפרעו כל הכתובה דאם כן שטרך בדי מאי בעי מ' יכול להטביע' אם לא נפרעו מקצתה וכן יכול להטביעם אם נעשו אפטרופסים לתבוע לה כתובתה ואפילו אם נתן לה רשות למנות אפטרופסים תחתיה לתבוע כתובתה אין מועיל להם ליפטר כפטר שפטר אוהה בעל שפטר את אשתו בשעת טיחול מן השבועה נוסלת כתובתה כלא שבועת כדאמרן אבל אם רוצין אחת כך מפסדת הנכסים צריכה ליטבע שעל זה לא פטר אוהה שהפסיד הנכסים ואם יש עדים שהפסידה או נתנה לאחרים או שהיא מודה צריכה לשלם ואינה נאמנת לומר שבעלה ציוה לה לכך אבל אם עשאה בפירוש נאמנת על כל דבר בשני עדים נאמנת על הכל :

כתב לה נדר ושכנע אין לי עליך ועל יורשיך ועל הבאי ברשותך צריכה לומר להטביעה לא אותה ולא הירשנים ולא הבאים ברשותה שום שבועה אבל יורשיו והבאי ברשותו כנון לקוחות שקנו ממנו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה כנון אם נתגרשה ומהה אבל אם נתאלמנת ומתה קודם שגטבעה אין יורשיה ולא הבאים ברשותה נובין כזכותה כמו שנחבאר לעיל סי' צ' :

כתב לה נדר ושכנע אין לי וליורשי ולא להבאי ברשותי לא עליך ולא על יורשיך ולא על הבאים ברשותך אינו יכול להטביעה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו לא אותה ולא יורשיה ולא הבאים ברשותה ואפילו אם פנסה היא או הורשים כתובתה או אפילו יורשים מן היורשי' פטורים מ' שבועה זכר אם עשאה הבעל אפטרופא על ממנו בחייו מועיל הפטר שאפילו על ידי גילגול בשעת נביית כתובהה אין היורשים י' לין לבטבע אבל אם נעשית אפטרופא לאחר טיחול הבעל לוח' אינו מועיל הפיטור אלא משביעין אותה על אותו אפטרופסות דאע"ן שפטר ממנו ומיורשיו לא פטר אלא מאפטרופסות של ממנו שאף היורשים לא ישביעה על שנעשית אפטרופוס על ממנו אבל כשמת יצא הממון מרשותו ונכנס לרשות היתומים ומאפטרופסות של ממון יורשים לא פטרה אע"ן דלענין פנימת כתובתה אמרין רמעי' הפטר אפילו לגבי יורשין היינו משום דמסתמא ספקא אדעת' דלמא לא יוכלו יורשיו לפרוע כתובהה בבת אחת והצטרך לפינמה על כן בקשה ממנו שיפטרנה מן השבועה גם מיורשיו אבל לא מסקא אדעתא כלל שיוורשיו יסנה אפטרופא לאחר מותו ואם כן ממילא לא פטרה משבועתה ויש מי שאומר שעל אפטרופסות שנעשית בחי' בעלה אפי' לא פטרה משבועת אין היורשים יכולים להטביעה אפילו על ידי גילגול הואיל ולא השביעה הוא בחייו :

ועל מה שמסרה בין טיחה לקבורה לצורך הקבורה אין משביעין אות' אפי' ע' גילגול אפי' לא פטרה משבוע' וזה משום תקנת המת שאם היו משביעין אוהה על זה שמא היתה מתעצלת במכירה ויבא המת לידי גיטול :

כתב דלא נדר דלא שבועה אפילו אמר מנכסי אילין הוי כאילו כתב לה שביעה אין לי עליך הוא אינו יכול להטביע אבל היורשים יכולים להטביעה אלא אם כן פטרה בפירוש מיוחדים :

והשבענה בנקיטת חפץ כעין ש' ע' ד' המקום ועל דעתנו שלא מכרה כתובהה לא לבעלה ולא לאחרים וטרא מחלה וטרא נגבה לא בחייו ולא אחרי מותו כלום מנכסי בעלה ולא אחרתה בעלי צדדי כסף או סוה כסף וטרא הבריחה מנכסי בעלה לא בחייו ולא במותו וטרא בזוכה כנכסי בעלה יוהר מן הראוי לא שא"ס לא בחייו ולא במותו ונס נטבעה בפנינו שכל הנכסים שהגיה בעלה הנ' אינם מניעים לסך כתובת' וכל הא דלעיל נטבעה בפנינו מת' פלוגית הנ' בנקיטת חפץ על דעת המקום ועל דעתנו בלא ערמה ובלא מרמה כביטול כל מורעו בלא שום הוראת היתר לעצמה על כל הג' ומשתתף כל מה שבידה וברשותה החלשנו להיות הכל שלה ב' התפסנות הכל בכתובתה ואין לירשי בעלה הנ' עליה ש' והלאה שום דין ודברים סחמת נכסי בעלה הנ' וכל דא דלעיל עשינו ברשו' ובציווי מה' ר' פלוגי האב' ומה שנעשה נעשה בפנינו ח' מהיום יום פלוגי בכך וכך לחרש שנת פלוגי לאלף פלוגי לזכות ולראייה כתבנו וחתמו :

פכ"פ פכ"פ פכ"פ

צד שאין הבעל יכול להטביע אשתו בשבועת ספקו ב' טעמים :

א הבעל כשמשביעה את אשתו על כתובתה דהיינו אתר שנירשה יכול להטביעה גם כן על ידי גילגול על כל מה שנחשקו בו כל ימי היותה תחתיו שלא לקחה משלו אבל קודם לכן אינו יכול להטביעה בטענת שם אב' הושיבה הזניח או מינה אותה אפטרופוס על ביתו להכניס ולהוציא פירות וד' לחסכו פועלים וכי' הוא נחנא או יכול להטביעה כל זמן שירצה אפילו בטענת שם א' של שתי כסף כיון שבועת השותפין שנחבאר כלבוש ע' ש' צ' אכל אם אינה נושאה ונחנא בבית אלא שמתעסקה בצרכי דבית בפליה ובעימה בדרך כל הנשים אינו יכול להטביע בטענת שם א' אם לא בטענת ברי אף ע' גילגול כשמשביעה על כתובתה :

ב ויש אומרים אפילו הושיבה הזניח או מינה אותה אפטרופוס אינו יכול להטביעה בטענת שם א' על ידי גילגול כשמשביעה על כתובתה ולפי' זה אם ייחד לה קרקע בכתובתה אין צי' לה להטביעה לפיכך אע"פ שבאת לגבות כתובת' לא מקריח חובעת כתובה ואינו יכול להטביעה כלל כיון שאינו יכול להטביע על כתובתה :

ג פטרה משבועת או ייחד לה מטלטלין נזבה בלא שבועה וכו' טעמים :

א אם פטרה הבעל משבועה נזבה בכתובה בלא שבועה וכפי' משמעות לשון ה' ח' היא נפטרת כיצד כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך אינו יכול להטביע' שום שבועה אבל אם גירשה ופתח יורשיה תובעין הימנו את כתובתה משביעה את יורשיה וזאת לא פטר אלא אות' יורשיה נטבעין שבועת היורשים שלא פקדנה בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מצינו כיו' ששיתיה שטר זה פתע וכן יכול להטביע את הבאי ברשותה כנון אם מכרה כתובהה לאחרים ונתג'שה ומהה והלקוחות תובעים כתובתה נטבעים שבועה שלא פקדהנו ודוקא שמתה אבל אם היא קצת לא יגבו דלקוחות אלא אם כן היטבע היא שלא נפרעה ע' שפטרה הבעל ל' פטרה אלא לצורך עצמה אבל לא להג' הלקוחות סמא עשו קמניא ביניהם ואם אינה רוצה ליטבע יטבעו הלקוחות ואם היא אומרת שנפרעה אחר סמכיה נאמנת כמי' שיכולה לטחול אבל אם אמרה שנפרעה קודם המכר לא מהימ' כמנו דאי בעי מחלה דאין זה מג' טוב דאי מחלה

הלכות בתובות

לבוש הבוץ וארגמן

אף על פי שפסורה משכונה והאמינה על יורשיו ועל הבאים מכחו אין הפסור מועיל לגבות מהלקוחות בלא שבועה דלאו כל כמיניה להאמינה על הלקוחות ואפילו קדמה נאמנות למכר שכבר אחר כך בשמכר פקע נאמנותה ואינה נובה מן הלקוחות אלא בשבועה ופעמא משום דנפיש דמאי ויש לחוש לקניני' שמא פרעה והחזיר לה השטר לטרף מן הלקוחות שלא כדרכו וכן יש להורות בכל שטר שיש בו נאמנות שאין מועיל הנאמנות לגבי משועבדין על כל מה שכתבנו בסימן זה דפסור ונאמנות מועיל לגבי יורשין יש הולקין האמריק שאין שום פסור ונאמנות מועיל לגבי יורשים אפילו פטרה בפירוש מירשיו כדי שלא ליעקר תקנת חכמים שאמרת דלעולם אין גובין מנכסי יורשים אלא בשבועה מיהו דחוקא כל זמן שהיא קיימת הואיל היא ההנה לעקור תקנת חכמים עשו חכמים חיזוק לדבריהם שלא לעקור תקנתם בתנאי אבל לגבי יורשים אם מתה או אם אינה יכולה לישבע כגון שהיא השודה על השבועה לא חשו לעקירת תקנת חכמים כיון דדינא דא יורשיה או היא נושלים בחובתה בלא שבועה וכתב מורי ז"ל וכל דכן ראוי להורות ע"כ :

ב אין עיקר בחובה ותוספות נגבין אלא מן הזיכרות שבנכסיו אע"פ דשא' בעל חוב בבינוני היינו משו' שלא חנעול דלת כו' אבל הכא יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לישא וכן מהאי פעמא אע"פ דשאר כ"ח נובה את השבח ואשה אינה נובה מן השבח שהשיבחו נכסים לאחר מות בעלה לא שנא השיבחו יורשין לא שנא השיבחו לקוחות ובאתה לפרוף בהם ואינה נגבית אלא מן המוחזק ולא מן הראוי ומלה שחייבין לבעל נקרא מוחזק ונגבין ממנה אפילו היא על הגוי דכיון שהיה משועבד לבעל בחייו משועבד נמי לאשה בחייו מררכין נתן ואין זה נקרא ראוי אב שצוה לתת מת' לכנו לאחר שתיים או שלש שנים שצוה שלא לתת לו חלק ירושתו עד אחר שתיים או ג' שנים הרי זה נקרא ראוי לגבי הבן ואין אשת הבן נובתת בחובת' מזה שאם מת יעקב בחייו דאובן בנו והניח אלמנה הניזונת מנכסיו ומת דאובן נם כן אחר כך אין אלמנתו נובתת בחובתה מאותן נכסים הואיל והיו משועבדים לאלמנת אביו כשמת דאובן ה"ל ראוי ודווקא במקום שאין רשות לירשיו לסלק האלמנה ממזונותיה אבל במקום שיכולין לסלק האלמנה אלמנת דאובן נובה מהו דהוה ליה מוחזק הואיל ויכולין לסלק אלמנת יעקב ממזונותיה : היה לבעל שכר פעולה אצל אחרים שלא היתה בידו מעולם מיקרי ראוי ואינו דומה להלוואה כיון שמענות אלו לא היו בידו מעולם היתה לו גניבה ביד גנב כשמת ואחר כך הוחזרה הגניבה הרי זה כמחזוק שהרי נם כשעת מיתה היתה שלו וכל זה לא מייירי אלא בעיקר הכתובה ותוספות אבל כדנזיא ושאר צאן ברזל דינו כשאר כעל חוב ויש אומרים דאפילו הכי אינן נגבין אלא מן הזיכרות דאף על גב דשאר בעל חוב בבינונית היינו משו' נעילה דלת כדכתבנו אבל הכא משעמא דיותר משהאיש רוצה לישא כו' אוקמה לה אדינא דבעל חוב שהוא מן התורה הזיכרות כמו שנתבאר בלבוש עיר שושן :

ג אם נמצא לו קרקע בן חורין גובין ונהנין לה בכתובת' ואם לא שורפה מקרקע שמכר או שנתן הבעל ב"ז כמתנת' בריא בין כמתנת' שניב פרע שהרי כל נכסיו אהראין וערבאין לכתובתה ואפילו נהרצית היא למה שמכר או נתן וקנו מידה אינו מועיל אלא אם בן קנו ממנה תחלה כמו שנתבאר לעיל סימן צ' מכר קרקע לאחד ולא נהרצ' לו ואחר כך מכר לאחד לא שגא אותו קרקע לא שגא קרקע אחר ונהרצית וחתמה קנה ואינה נובה ממנו כחובתה שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתו לבעלי שאם היתה רוצה לעשות לו נחת רוח לראשון היתה עושה ולענין אם יכולה לגבות מן הראשון אינא פלוגתא יש אומרים שנובה ויש אומרי' שאינה נובה וע"ל סימן צ' פעיף י"ז :

ד אף על פי שפסורה משכונה והאמינה על יורשיו ועל הבאים מכחו אין הפסור מועיל לגבות מהלקוחות בלא שבועה דלאו כל כמיניה להאמינה על הלקוחות ואפילו קדמה נאמנות למכר שכבר אחר כך בשמכר פקע נאמנותה ואינה נובה מן הלקוחות אלא בשבועה ופעמא משום דנפיש דמאי ויש לחוש לקניני' שמא פרעה והחזיר לה השטר לטרף מן הלקוחות שלא כדרכו וכן יש להורות בכל שטר שיש בו נאמנות שאין מועיל הנאמנות לגבי משועבדין על כל מה שכתבנו בסימן זה דפסור ונאמנות מועיל לגבי יורשין יש הולקין האמריק שאין שום פסור ונאמנות מועיל לגבי יורשים אפילו פטרה בפירוש מירשיו כדי שלא ליעקר תקנת חכמים שאמרת דלעולם אין גובין מנכסי יורשים אלא בשבועה מיהו דחוקא כל זמן שהיא קיימת הואיל היא ההנה לעקור תקנת חכמים עשו חכמים חיזוק לדבריהם שלא לעקור תקנתם בתנאי אבל לגבי יורשים אם מתה או אם אינה יכולה לישבע כגון שהיא השודה על השבועה לא חשו לעקירת תקנת חכמים כיון דדינא דא יורשיה או היא נושלים בחובתה בלא שבועה וכתב מורי ז"ל וכל דכן ראוי להורות ע"כ :

א אלמנה שבאה לגבות כתובה שמי' כל בגדיה בין של חול ובין של שבת ימנכין אותם מכתובתה דאע"פ שהוא עיטאם לה והקנס לה אהותם כי הקנס לה אדעתא דמיקס קמיה דאדעתא דלמי שקול ולמיפק לא אקני לה דווקא שמי' אותה ומנכין לה וסניחין לה הכגד' בשומה אבל אינן יכולין לסלקה במעות מן הבגדים שזה אינו ברין שיפשיטוה ערומה ותלך לה כמה דברים אמרים באלמנה וחלצה דינה באלמנה א אבל גרושה שמגרשה בעלה מדעתה ובעל ברחא בלא מענה אלא שמצא אחרת נאה הימנה אין שמי' לה בגדי חול שהרי היא לקחם לה וזכתה בהן הוא והוא מוציא אותה ולא היא אותו ילמה יקחו לה בגדיה שזכתה בהן מיהו בגדי רגל ושבת שמי' לה דפשיט' שלא חקנ' לה אדעת' זה שחטלם כשמגרש' אבל אם מגרשה משום שמצא בה ערות דבר שמי' לה כל מה שעליה בין בגדי חול בין בגדי צבאת :

ב וכל זה דווקא במלבושים וכיוצא בהן קני' מתנה שנתן לה אע"פ שהיא מגרשה שחמת עלות דבר מתנה שלה שכבר זכתה בה וכל שכן אלמנה שנושלת מתנתה כל שאינו מלבושים או חבשיטין העשוין להתנאות בהם אבל מלבושי' והכשיטים שמי' לה כמו שנתבאר פעמא בפעיף הקודם מיהו דווקא כשעשאן לה הבעל אבל אם אחרים נתנו לה כשעת נישואין אפילו מלבושים וחבשיטין הם שלה ונכסיו מלוג שלה השיבו דססתמא למתנה נמרה נתנום לה ולא לו :

ק כתובה ממה נגבית וכל יתר דיני כתובה ופ"ו סעיפים :

א מדינא דנשא' עיקר כתובה והוספות דהיינו מנה מאתי' ותוספות אינן נגבים אלא מן הקרקע ומשלטלי דיתמי לא משעבדי מדינא דנשא' אבל הנאונים תקנו שיהו נגבין אף משלטלין והוא הדין לכל תנאי הכתובה חוץ מכתובת בנין דברין כמו שנתבאר בע"ה בסי' ע"א לפיכך אם גבו היורשים מעות בחובה אביהם לא גרע משלטלי' ונובה מהם מיהו אם רוצים היורש' לסלקה בקרקע הרשו בידם ודווקא משלטלי בני הר' אבל אם מכרם הבעל או נתנם כמתנת ברי אינ' נובה מהם ומשלטלי לית בהם דין קדימה כמו שנתבאר בלבוש ע"ש אם לא טעבדם לה באגב קרקע ואם מכרם היורשים אחר מות בעלה נובה מהם אפילו לא טעבדם לה באגב דמיד

דך גרע שפי האיל ונתחבת חתוכה מוכיח עליה שנפרעה
מף על פי שאינו אלא חתך אחד ואינו קרע שתי תורב איתרע
לה ואינה נובה בה :

אשה שבאה לבית דין ואמרה מת בעלי התחתני לינשא
ולא הזכירה שם כתובה בעולם פסידת אותה לינשא
ומשביעין אותה ונותנין לה כתובתה אם כלה ואמרה מת
בעלי תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה ופסידת עין
לעלמין וז' סעיף סג :

במה ואמרה בעל התחתני לינשא ותנו לי כתובתי
מתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה אבל אם
כשה נפסדה מת בעלי תנו לי כתובתי והתירוני
לינשא מתירין אותה וכן כתובתה בכתובה ואם הפשה אין
פוצצין אותה מידה ויש ש' פסידת עין וז' סעיף סד :

במקום שאין כותבין כתובה ורביא עולם שכתב לה
כתובה יש מי שאומר שדינו כבמקום שכותבין ואינו
נובה בלא כתובה ויש אומר ש' נובה בלא כתובה כיון שבאותו
מקום לא נתנו לכתוב איהו דאפסדי אנפשיה שכתב ולא
ישתנה הדין בכל אותו המקום בשבילו לפיכך לא פהימן לומר
פרעתי אע"ג שכתב ואין הכתובה בידה :

אשה שאמרה לבעלה גרשתי ואבר גיטא נאמנת דחזקה
שאינה מעינת בגיטא בפני בעלה אם לא היה האמת אתה
לפיכך אם רצתה ש' נובה בלא כתובה ויש אומר דלבעלה
גרשתי ואבר גיטא תן לי כתובתי והיא אומרת לא גרשתי
ליתן לה עיקר כתובה דכיון דאוקמה אחזקה להאמני כדאמרי
גורשת ולינשא ממילא חייב ג' בכתובתה הנהוגה בכל ארס
אבל על התוספות לא האמינו ואינה נובה את התוספות
עד שתביא ראיה שגרשה או ש' הנש עם הכתובה מחמת
ידה ויש אומרים שאם אינה מביאה ראיה על הגירושין אפי'
עיקר כתובתה אינה נובה דמאחר שכותבת כתובתה אינה
נאמנת על הגירושין לנבות כתובתה כמו שנתבאר לעיל ס'
יז סעיף ב' וכתב מר ז' ח' וז' וכן עיקר :

אם אמר לה הבעל אית דמי בני גרשתיה אבל נתתי
לה כל כתובתי עיקר כתובתה אינה נובה ונתנה לו שובר על הכל
ואברה ש' נובה ויש לה עדי גירושין אינו נאמן דטוען אחר
פעשה בית דין הוא ואם אין לה עדי גירושין מתוך שכל
לומר לא גרשתי א' חייב לה כתובתה נשבע היפת נאמן
על התוספות אבל על העיקר לית לה מנה דכיון שהיא נאמנת
באומרת גרשתי לינשא לאחד נלמד מתוך הספר כתובה
שחייב ג' בכתובה שכתוב בה לכשתנשא לאחר ס' מת
שכתוב ליכי אבל על התוספות לא דרשינן הכתובה כל זה
לפי סברא הראשונה שנסעיף הסמוך ולא דרשינן אומרי'
יב הוציאה ג' ואין עשה שטר כתובה דנה כמו אלמנת
דהיינו אם דרך אותו המקום שלא יכתב כתובה נובה
עיקר כתובתה בנש שכידה דהטוען אחר מעשה בית דין לא
אמר כלום אבל נדוניא ותוספות ל' נובה ואם דרכן לכתוב
כתובה אפילו עיקר אין לה כתובה כדאמרינן היא והחזרתה לו
השטר כתובתה וז' סעיף סז :

הוציאה שטר ונתנה לכתובתה וזמן כתובת ראשונה
קודם לנש וזמן חזון השנייה קודם לנש השני נכתב
מתיהו שהרי גרשה והחזירה וכתב לה כתובה שניה אבל
אם קדמו שתי הכתובות לנש הראשון נובה אחת שהרי
כשהחזירה לא כתב לה כתובה ועל מנת כתובה הראשונה
והחזירה ואינה נובה אלא אחת כמו שיתבאר בסעיף הסמוך :
יד הוציאה שתי כתובות שכתב לה או אחר ז' ונש אחר
אינה נובה אלא כתובה אחת וצויה ס' נובה אם
שתיהן שוות כשלה האחרונה את הראשונה דפסחא מחלה
על

מי שהיה נשוי שתי נשים זו אחר זו ומכר שרה וכתבה
הראשונה ללוקח סדן ודברים אין לה עשה על שדה זו
באופן שטעיל כגון שקנתה באשה והדר בעלה וכת הבעל
השני לא הקנתה כלו' ללוקח מוציא מיד הלוקח והראשונה
מוציאה מן השנייה שהרי היא קרמה לה ולא הוסר טעמדה
רק מן הלוקח וכא הלוקח וחזר ומוציא מיד הראשונה שהרי
הסירה טעמדה מסגנו וכן חזר חלילה עד טיעשו פשרה
ביניהם :

ה אם כתב בכתובה עיקר כתובתו ותוספות מעות סתם
אינה נובה אלא כפחות שבמטבעות כיצד אם נשא
אשה במקום אחד וגירשה במקו' אחר והאשה שם עמו במקום
שגרשה שם אם מעות של מקום הגירושין הם טובים פסדו
מקום הנישואין נותן לה ממעות מקום הנישואין ואם מעות
של מקום הנישואין הם טובים ממעות של מקום הגירושין
נותן לה ממעות מקום הגירושין אע"ג שבשאר חוב נותן
לעולם ממעות של המקום שנשתעבר שם בכתובה הקילו
מן הטעם שכתבנו שיותר משאיש רוצה לינשא בו וכל זה
דווקא כשיש בשווי המטבע שהוא מנה לה שיעור מותר
ומנה שהקנו לה חכמים אבל פחות מכאן אי אפסד והיא
קיימת לן כל הפוחת לכתולה ממאיתו ולאלמנה ממנה
הרי בעולתו בעילת זנות וכל זה דווקא שרה עמו שם במקום
שגרשה אבל אם אינה שם והוא שולח לה הנש למקום
הנישואין הולכין אחר מקום הנישואין ואם פירש בכתובה
מטבע ירוע בין בעיקר בין בתוספות לעולם נובה מסגנו כמו
שכתב בכתובה דמה שכתוב בה הוא כאלו הלוה לו כך והוא
שלא יפחות ממאיתו ובכנס' צאן ברזל הליכין תמיד אחר
מקום שנשתעבר שם כמו בשאר בעל חוב במקום שמוסיפין
שליש על מה שנתנת לו כמו שנתבאר לעיל ס' יז יש לן
דיון צאן ברזל ולא דין תוספות שאין נקרא תוספות אלא מה
שמוסיף לה מדלילה מהח' חובת נישואין ותוספו אותו השליש
אינו משום חובת הנישואין אלא פחמת זול הסומא :

במקום שכותבין כתובה אין אשה נובה אפילו עיקר
כתובהה אם אין שטר כתובתה בידה בין אלמנה בין
גרשה דסמא נפרעה ונשבע הנהכע היסת ונפטר אבל במקום
שאר דרכם לכתוב כתובה אלא סומכים על תנאי בית דין והיו
זו נובה עיקר כתובתה אף על פי שאין שטר כתובתה בידה
בין נאלמנה בין נתגרשה והוא צריך להביא ראיה שפרע
ובמקום שכותבין גיטא יש עדים שנאברה כתובתה או
נשרפה היו דינא כמו במקום שאין כותבין יש אומרים דאפי'
במקום שכותבין נובה את כתובתה בלא שטר כתובה בידה
ואין נאמנין לשר פרע הוא וצרכי להביא ראיה שפרעו
הואיל ומעשה בית דין הוא והטוען אחר מעשה בית דין לא
אמר כלום ולא מבעיא עיקר כתובה אלא אפילו התוספות שנהגו
להוסיף בכל המדינות היו נמי מעשה בית דין נובה בלא
שטר כתובה בידה וכן הוא סברת האחרונים ובמקום שאין
השנהגו פשוט לגבות בלא שטר כתובה יש אומרים אפי' שטר
כתובתה בידה ואינה מקיימת אינה נובאת בה ואין נוהגין
כן אלא נובין לכל אשה שכתובה בידה אפילו אינה מקיימת
דלא חיישינן לכתובה מווייתת ואם הפשה האלמנה ויש לה
שני שחובל לכפור בכנס' נאמנת לבע אפי' על מה שאומרת
שחוסף לה כמנו בו ועל ס' ס' יש אומרים דאם כבר
נשמה לאחר אינה נאמנת עוד לנבות בלא שטר כתוב' דכיון
דנשמה פסחא כבר נתקבלה כתובתה וכל מקום דאשרתין
נאמנת צריכה לישבע שלא נפרעה ובמקום דאשרתין שאינה
נאמנת אם הבעל חי צריך לישבע היסת שפרעה ואם אינו חי
היתומים פשוטין בלא שבועה אלא מהריטין סתם על מי
שיודע אם לא נפרעה היתה שטר כתובתה בידה ונתחבת
כסבין איתה נובה כלום אפי' במקום שנובין בלא שטר כתובה

* לבוש הבין וארגמן הלכות בתובת * *

א את אפי' שה' כמה שנים אמי' לה עדים שנח' לו נתינת
 מצוה אלא בשאר חוב בעלמא ואין אדם מוחל על חובו אפי'
 בכמה שנים :

ד ודוקא באלמנה הוי שהיקחה מחילה כשאין כתובתה
 בידה אבל גרשה נוכה לעולם כשאר בעל חוב דגרשה
 סתמא אינה מוחלת *

קב דין גבית חוב וכתובת אלמנה וכו' ט' סעיפים :

א מי שמת ואילכתו או גרשתו באה לגבות כתובת
 ועליו בעל חוב אם זמנו של אחר מהם קודם ולא
 הניח אלא קרקע כדי לפרוע לאחר טמס מי שזמנו קודם
 יגבה והאחר ידחה בין האלמנה בין בעל חוב ואפילו הפש
 המאוחר מוציאין מידו ואם היתה הכתובה קודמת והניח
 יותר מכדי כתובתה לא הוכל האלמנה לומר לא אנכה
 כתובתי עבשיו רק אהא ניווניה בבית בעלי עד מה שהניח
 יותר מכתובתי ואחר כך אנכה כתובתי דהא אין מוציאין למזון
 האשה מנכסים פשוטכדים אלא נותנין כתובתה מיד והמותר
 על כתובתה נוהגין לבעל חוב ועל כלבוש עירי' שושן סימן
 צ"ז סעיף כ"ד :

ב לא הניח אלא כשרמלן שאין בהן דין קדימה כגון
 ד' אפי' לה כשרמלן אגב סקרקעי יתנונו לבעל
 חוב אפילו הוא מאוחר פטום שלא תנעול דלת כו' והדחה
 האשה מלגבות עיקר והמטות ולא הויסינן משום הינאכו
 דיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא וסיהו אפי'
 הפשה אפילו שלא בבית דין אפי' מוציאין מידה ויש אומרים
 דאפילו אם הפשה מוציאין מידה וכן הרוו האחרונים *
 שהיו לופר' ז' ואין חילוק בזה בין פלה כשאר בין פלה
 על פה שהיא יודעת שאינה יכולה לטעון שהיא פרועה אבל אם
 אינה יודעת יכולה לומר שבא פרוע הוא או סתמא אינו חייב
 לך כלום ולבולי עלמא אם הפשה פקדון שהיה ביד בעלה
 משל אחרים צריכה להחזירו שהרי אין סיעכודה חל על
 הפקדון * אין אנו נוהגין לכתוב כסדיות אלו אגב
 בכתובה פירו אפי' כתב כוסז' הוא אין לחוש כמו שנכתב
 לעיל סימן ק' סעיף א' :

ג ואם זמן שניהם שוים או שניהם ליה ואחר כך
 קנה או סלה ונשא ואחר כך קנה שאל שיעבדות
 כאחר בשעה שקנה בין הניח סקרקעי בין הניח *
 פשילא יתנונו לבעל חוב והדחה האשה מביבית עיקר
 והוספות מסעמא שכתבנו יותר משהאיש רוצה לישא
 כו' ואם קרפה האשה והפשה קרקע אם קרפה וכתבה ככו'
 דין כגון שהכתובה ב'ד קודם שידעו שהיה שם בעל חוב
 אין מוציאין מחילה אבל אם נכתבה סעצמה אפילו על ידי
 שיפת בקאין דליכא למימר מאן שם לך מפקנן מנה
 ודוקא סקרקע דלא שיד בהלושר מוחזקת היא כיתה
 דכל מקום שהיא בחזקת בעלה עומדת אבל אם הפשה
 פשילאין אפילו שלא בכית דין הואיל והם כיתה וברשותה
 לא מפקנן מינה * אלמנה שכנת לגבות כתובתה
 והיתומים שוענין שחתן ערבות טאם ימצא אחר כך בעל חוב
 מוקדמים שהחזיר מה שנכתבה אין סוכעין להם ונכתבות ק'
 בלא ערבות ופשט הוא :

ד ואפי' יש בעזרון הבעל כדי לפרוע לשניהם ריש כן
 קרקע ופטות אפי' זכננס שהנהנינס לבעל חוב מה
 שירצה הן קרקע הן פטות דלעולם יד הבעל חוב על העליונה
 משום נעילת דלת בפני ליוניד האשה על התחתונה משום
 דיותר משהאיש רוצה לישא כו' ואפילו אם יש לה נתינת
 עם הכתובה הואיל ותיפרתן וכלהן עם הכתובה יש לה
 ביה

על הראשונה ואינה טורפת אלא מזמן האחרונה ואם היתה
 באחת משתיהן תוספות על הכתובה ולא כתבלה ואוספות
 לך כך וכך על הראשונה אין כאן ביטול לפיכך אפי' כתבה
 לגבות הראשונה טורפת לקוחות מזמן ראשון ואם רוצה
 שניהל טורפת מזמן שני ותרונות שניהל לא נביא מדלא כתב
 לה צביתי ואוספות לך כד' וכו' ומהא אלא שטר כתובת
 יחירה כתבלה ולא הכולל * ומהא הראשונה הבי קאמר לה
 אם חתריצי למחול עשיתי לך הראשונה נכי כתובה זו המרובה
 ואם לאו נבי הכתובה השנייה הלכך די מנייהו דבעי' נביא
 אבל אם כתב לה ראשונה לך כך וכך על הראשונה נוכה
 שתהיך הראשונה מזמן הראשון והתוספות מזמן שני כמה
 דברים אמורים ששתיהן מן הארוסין או שתיהן מן הנישואין
 דאז ודאי נכתבה השנית לתוספות כמו שכתב האוספיה לך
 כו' אבל אם אחת מן הארוסין והשנית מן הנישואין ככל
 ענין אינה נוכה אלא אורה שכן כתב דאף על גב דאיכא
 תוספות בשניה אמרינן ביפ' דהא את הראשונה ושעמא
 פטום טמנה הוי נכתבה בה כתובת הנישואין המנה
 ומאריך התוספות * ומהא דדעתא הוא שזרו עיקר חללת
 שיהיה מן הנישואין וכתב הארוסין לא נכתב אלא טאם
 והארוסין התגרש מן מארוסין אבל כשבא לכלל הנישואין
 וכתב דרבך כשטר אחר נכתב הראשון לגמרי :

ה הציאה כתובה אחת ושני גיטין הרי גרשה והחזירה
 ולא כתב לת כתובה וחזר וגרשה אין לה אלא כתובה
 אחת שהגרש אשתו והחזירה על דעת כתובה הראשונה
 הדחה :

ו מה בעל החוב והאשה ומה שכתבה אפי' קודם הכתובה
 רוצה אם ירדד לכתוב כתובה נוכה כנס עיקר
 כתובה מחמת הנישואין הראשונים ובכתובה נוכה כל מה
 שכתוב בה שהרי החזירה וכתב לה כתובה וזכתה בה כמית
 לבעל ואם הכתובה קודמת לגט אין לה אלא כתובה אחת
 שעל דעת כתובה הראשונה החזירה :

קא עד כמה נכה כתובתה וכו' ד' סעיפים :

א אלמנה כל זמן ששטר כתובתה בידה נוכה מכתבה
 לעולם בין אם נותנין לה מזומת בבית אביה או בבית
 בעלה ואפילו נשאת נשבעת אחר שנשאת ונוכה מכתבה
 ואפילו עברה עליה שמישה אינה נסמכת מפני שהיא מעשה
 כ'ד ואם נפשה מכתובה שנכתבה מקצת או אפילו שלא נפשה
 אלא שזקפה עליו כפלוג יצאה סכלל מעשה ב'ד ונעשית
 כשאר שטר חוב ושבועית משמשה * ואם אין כתובתה בידה
 וכמה לגבות כחנשי כ'ד כגון במקום שאין כותבין כתובה
 אפי' נותנין לה מזומת בבית אביה או שנשאת לאחר אינה
 נכתב אלא עד כ'ה שנים אבל אם שתקה כ'ה שנים ולא
 שפחה מפתח מחלה ואם הכעה תוך כ'ה שנים מונין לה
 כ'ה שנים משם שתבעה וכן אם נשבעה ומתה יורשה צריכה
 לחבוע ס' אגב תוך כ'ה שנים למיתת ואם שתקו יותר ס'ה
 שנים מחלה תוך כ'ה שנים למיתת ואם שתקו יותר שש
 מחילה הוא ד' ומהא דאמר ששה שותקת לאו פשוט
 מחילה הוא ד' לא נשבעה ומתה על סיפון צ' :

ב ואם ניווניה בבית אביה אפילו שתקה יותר ס'ה שנים
 אפי' מחלה רמכום מ'ה אפילו שתקה יותר ס'ה שנים
 ותפילו אם ניוונית בבית אביה נכסה לחובעה ושתקה
 שמוליכין לה מזומתיה בעצמם אין צריכים מכבדין אותה
 הנוכה היא שותקת ולא מפני שהיא מחילה סמפני
 ואין הוכח השתיקה מחילה אלא לעיקר כתובה ותוספות
 אבל הנדוניא שנתנה לו אינה מוחלת לעולם נוכת

לביש הבוץ וארזמן חלבה כתובות * נר

שלא בכ"ר שלא כהכרזה כדכתיבנ' טעמא לעיל סי' צ"ג סעיף כ"ה לא שניא אס מוכרת לגבות כל כתובה ביחד ל"ס אס מוכרת נ' אוד' פעמים לגבות מעט מעט בכל פעם מוכרת בלא הכרזה ובלא כ"ר מומחין אבל צריכה ב"ד הדיוטות דהיינו שלשה אנשים בקיאים בשומת קרקע ודווקא עיקר הבתובה והתוספות אבל אינה מוכרת שלא בכ"ר מומחין לנבו' נרוניא שאינה דק בחוב בעלמא ואס מוכרת לגבות עיקר הבתובה ותוספות כינה לבין עצמה שוה בשוה מוכרת קיים י"ט חולקין :

ב ואחריות המכר על היתומים בין אם המכור הוא או ב"ד ולכן שאף אם מכר ב"ד בשעת כנון סמחלה האשה הבתובה ליתומים כסתר והב"ד לא ידעו אין היתומים יכולין לשרוף מן הלוקח שהרי האחריות עליהם :

ג ודווקא כאלמנה אמרו שחולל למכר שלא בבית דין וחד טעמא איכא בגמרא משום דמסתמא אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בכ"ר אבל בגרושה לא איכפת ליה שתתבזה בבית דין לפיכך גרושה לא תמכור אלא בבית דין מומחין וכן אלמנה נמי אס נשאת לאחר לא המכור אלא בכ"ר מומחין וטעמא משום דכח דאמרינן אלמנה מוכרת שלא בכ"ר איכא נמי טעמא בגמרא משום תיגא ופי' ר"ח כ"ו שהיא נרוניא לג'שים שבשכילה וימצאו חן בעיני האנשים וישא אוחס וכשנשאת כבר בשל האי טעמא לפיכך אמר בה גס כן שלא תמכור אלא בכ"ר מומחין :

ד אלמנה שמכרה אילא בפני ב"ד מומחין צריכה לישבע שלא התפיסה בעלה צררי ושלא נכתה יותר ושלא זולתה בנכסים ואף על פי שהיו שם כ"ר הדיוטות בשומא שמא לא דקדקו כולו היא אבל אס בית דין מוכרים ונחנניה לה אינה נשבעת אלא שלא אחפשה צררי ושלא הפשה משלו ואינה צריכה לישבע שלא זולתה בנכסים שהרי לא מוכרת היא אלא הכ"ר :

ה אלמנה ששמה בעצמה ולקחה לעצמה לא עסתה כלום אפילו הכריוה עליו וצריכה להחזיר ליתומים כשיצאו דאמרינן מאן שם לך כלומר מי החזיק באלו הנכסים שאין אדם יכול לזמות למקח אלא המקנה לו אלא אס כן הו' שם בית דין של שלשה והם נקראו אבי היתומי' ועומדי' במקום אביהם ומקנייה' לה יש אומרי' דסני בבית דין הדיוטות הבקיאים בשומא ויש אומ' ס' כאינו כלום עדי' שיהיו שם בית דין מומחין :

ו אלמנה המוכרת נכסי היתומים לגבות כתובה יד על היתומים העליונה לפעמים חשבינן לה לטלוה' ולפעמים חשבינן היא עצמה ללוקח כיצד אס היתה כתובה מאתים ומכרה קרקע שוה מאתים במה והחזל שעכשיו אינו שוה אלא מנה ורוצה האלמנה שישלמו לה כתובה לא אמרינן כיון שריוה המקח בשעות לגמי לוקח לא יתא' הקרקע בעולם מחזקת היתומים וכרשותה הולל וישלימו לה היתומי' כתובהה והם יהיו דנים עם הלוקח אלא כיון שבשעת שקבלה הקרקע להכניסו לרשות הלוקח ויהי' שם הלוקח כאלו כוונה היא בעצמה באותו העם שמכרה הקרקע לקנותה בעד שווייה שהיתה שם קנייה ונתקבלה כתובהה וחזרה והחזילה לגבי לוקח והם קנייה כנדרו חזון עמו אבל אס מכרה שוה מנה במאמר' חזקת עומד עכשו על מאתים אמרינן היא לא היתה אלא שליח של היתומים והרי היא נתקבלה כתובהה שהרי קבלת מאתים והרייה ליתומים ואס רוצה הלוקח לחזור בו ידון עם היתומים :

ז במה דברים אמורים שאף על פי שבעתה סתתה קיים ונתקבלה כתובהה בשותיה כתובה מאתים ומכרה שוה מאתים במנה שביון שהיה לה רשות למכור כל מה שסכרה אמרינן דהוי' כאלו כוונה היא בעצמה לקנותה כ"ו אבל אס לא

בוה דין כתובה ילוי' א"ס שיעבור הנחניא יותר שיעבור הכתובה כיון דכללת' יחד בשיעבור אחד ואפי' קדמה האשה ונכתה הן קרקע הן מעו' יש מי שאומר שמיצאין מיד' ונחננין לבעל חוב מה שהיה חפץ ואס אין זמנם שוה נחננין למקדס מה שרצה דירו על העליונה ואפילו המקדס היא האשה לא חייסנין לטעמא דנעילת דלת להקדים הב"ח דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה ואפי' אס קדם המאוחר והפש' המעות יש מי שאומר שאס ירצה המקדס מוצאין ממנו :

ח כל מה שאמרנו בס"מ זה שהורע בח כתובה נגד בעל חוב ה"ס בע קר כתובה והתוספות שלא חסרה כלום אבל בנרוניא שהיא נכסי צאן כרזל היא שוה לשאר בעל חוב אבל דיניה לפיכך אס היו כתובין נכסי צאן כרזל ומענה שאבדו או שלקחו הבעל הרי היא בנכסי צאן כרזל כשאר ובעלי חובות ונשבעת שלא לקחה אותה ולא נתנה ולא סחלה וחולקת עם שאר בעלי חובים :

ט הערב לאשה בעיקר כתובה והתוספות אינו מחייב אפילו בקניין ואפילו אס יש נכסים לבעל שנוכל לומר ודאי סמך על אלו הנכסים שיעבד נפשיה אפילו הכי לא משתעבד דאמרינן הואיל ולא מידי חסרה לאשה אינה סכוין אלא לשיכחה רשב לפיתב סו' הרי מצוה קעבד שעל ידי ערבותו חס מרצים לזיווג ולא היה דעתו לפרוע אלא מדי לזיווג ולא שיעבד נפשיה במשה דברים אמורים באשה דעלמא אבל הערב לביתו בשביל כתובהה מחייב בקניין אפילו אין נכסים לבני שהאב לגביהן הפך שיעבדו משעבד נפשיה והני טעמי בערב בעלמא אבל בקבלן שאמר לה הנשאי לזה ואני קבלן או אני אתן לך משתעבד אפילו בלא קניין ואפי' לאשה דעלמא דהוי' כמו ערב בשעת מתן מעות דמשתעבד לכל אפי' בלא קניין י"א דבקניין כל ערב משתעבד אפילו איש קבלן ובלתי משתעבד אפי' לא קניין י"א דערב לחזן בעד הנרוניא הוי' כמו ערב לאשה בעד הכתובה וסצוה קעבד ולא מידי חסרה לחזן כמו באשה ויש חולקין ואומרים דערב נרוניא משתעבד כשאר ערב מיהו כל זמן שלא נשאת יכול לחזור בו אפי' לאחר הקניין :

י הערב לאשה בכתובהה בעניין שהוא משתעבד ונירשה בעלה ואין לו נכסים לבעלה לפורעה והובעת כתובהה מן הערב לא יפרע לה אא"כ הירנה בעלה הנאה על דעת דבים שא"ל לה התרה שלא יחזירנה שלא יעטו קנוניא עליו שיגרשנה כ"ו שתנכה כתובהה מהערב ויחזירנה אח"כ ואפי' לא היררה בשעת הנירושין יורנו אח"כ כשתבענו הכתובה ואמור לאדם שישאנו עצה שיגרשנה כ"ו שתנכה הכתובה פה ערב רשמא לא יירנה הנאה ויחזירנה מיהו אס האב ערב לכלוהו כנגד בנו והבן ת"ח והשעה דחוקה לו ואין האב מוגהו מנכסיו מותר להשיאו עצה לגרש כ"ו לגבות הכתוב' מהאב הערב לאשה בנרוניא וכתב בשמר שכל זמן שתבעהו שניהם חייב לשלם להם ומת הבעל אפילו הכי היא גובתה שכתב לה טקרי' הגדולה שלה היא כשמת הבעל :

יא וכן אס הקריש מל' נכסיו ומגרסה לא תנכה מן ההקדש אא"כ יירנה שלא יעשו קנוניא על ההקדש :

יב אבל מן הקוחות נכתה אפילו בלא היררה ואס ירצה להחזירה אח"כ יחזירנה שכיון שידעו הלוקחות שיש עליה כתובה אשה אינה דאפסידו אנפשיהו שקנו ממנו :

יג אלמנה שמוכרת נכסיה לכתובהה אס צריכה למכור על פי ב"ד ובו חסעיפים :

יד אלמנה בין מן האידוין וכתב לה כתוב' בין מן הנשואין אפילו לא כתב לה מוכרת שנכסי בעלה לגבות כתובהה

האונאה אפילו לא הכריזה דפחות משתח מסתמא הוי מחילה ואיזה הוא שאינם צריכים הכרזה בעת שימכרו קרקע לצדד בקורה או לשון האשה והבנות או ליתן מנה המלך כל אלו אינם צריכים הכרזה לפי שהדבר נחזק ולא יוכלו להסתין וכן אפילו לשי שמלוה לצורך אחר מדברים אלו כשמוכרין לפרעו מוכרין בלא הכרזה ואינן משהין אותה עד שיכריזו שלשים יום כרי שלא תגעול דלת בפני גומלי חסדים המלוים לכו:

ד וכן ביה דין שמוכרין דברים שאין מכריזין עליהם מטעמא שיחבארושעו בשחות מדרם בטל פחות משתות מדרם קיים ואלו הם הדברים שאין מכריזין עליהם עבדים ושטרות ומטלסליון עבדים שמה ישמעו ויברחו ושטרות ומטלסליון שמה כשיכריזו עליהם ויאספו הרבה קונים לקנותם יגנבו לפיכך שמיין אותן בבית דין ומוכרים אותם מיד ואם השוק קרוב למדינה מוליכין אותם לשוק וכן במקו שאין נוהגין להכריז אפילו קרקעות מאיזה טעם כגון כקום שיש שם קצה בני אדם שאינם רוצין לקנות קרקע שמוכרין עליה שלא יקראו אותם אוכלי נכסי דאכרזתא כלומר כבזין אות' בזה שיש קונים קרקע שאחרים צריכין למכור מפני הדחק והוא מרת אכרזיות וכה נ' הוי דינן כדברים שאין מכריזין עליהם דבשתות מכרז בטל כו' :

ה וחיבא דשעו בית דין ואירע אונאה במקח בשתות דאמרינן המקח בטל ויש אוסרים שאם ירצו בית דין לקיים המקח ולהחזיר האונאה הרשות בידם שלא ידא כח הדיוט חסור טהם שהיי כדיוט הרדין בן שקנה וסחיר אונאה ויש חולקין בזה וסביר להו שאין שומעין להם דכיון שהרשות ביד הבית דין לבטל המקח אם ירצו אין כייפיין כח ההומים יותר משה' הלוקח ויש רשות גם כן ביד הלוקח לבטלו ואם ירצו הבית דין להכריח הלוקח שיתקיים המקח ויחזירו לו האונאה אין שומעין להם דאי מייפיין כח היתומים שפי מלוקח הוי ריעא ליתמי ולא מזבני מנייהו לפיכך משוין כח הבית דין וכח הלוקח :

ו שליח בין שהוא שליח בית דין או שליח כל אדם שסבר וטעה ונתאנה אפילו בכל שהוא המכר בטל סיבול המטלח לומר להקני שדרתיו ולא לעוותו אבל אם הטעה הוא את הלוקח עד שתות הכקה קיים וזכה המטלח ביהרז דלא גרע הוא מהמשלח בעצמו אם היה מוכר דהו' וזכה על שתות ה'נ' שלוחו :

קה דין המוכרת או מוהלת כתובתה ופ' ז' סעיפים:

א יכולה האשה למכור כתובת' שלוקחת דבר טועס עכשין מאדם אחר ומוכרה לו כתובתה שאם ימות בעלה תחלה יגבה הוא כתובתה ואם תמות היא תחלה תבעל יורש אותה והלוקח יפסיד מעותיו וכן יכולה ליהנה לאחרים בין כולה בין מקצתה והלוקח והמקבל עומדים במקומה שאם התאלמן או התגר' יקחו הם כתובתה ואם תמות בחיי הבעל אין להם כל' ואם מכרה לבעלת המכר מבר אבל אסור להשתות עמה בלא בלא כתובה כדאיתא לעיל סיפין ס' לפיכך צריך לכתוב לה כתובה אחרת בעיקר הבהובתה בלא תוספות :

ב מכרה כתובתה לאחרים ומת הבעל בחייה ואח' כך פתה היא אם פתה קודם שנשבעה על כתובתה אין ללוקח ולמקבל בלום מן העישים דשטא נתרעת או אתפסה בעלה צדדי כמה דברים אמורים כשנתאלמנה ומהה שהיא לא היתה יכולה לפרע מן היתומים אלא בשבועת אבל אם נתגרסה ומתה לקוחות נשבעין שלא פקדמ' ונוסליון ועל' סיפין צ' מכל מקום גם גרושה דווקא שמתה אבל אם הוא

לא היתה כתובתה אלא מנה וטענה ומכרה בפחות מטווייה כגון שמכרה שוה כנה ודינ' במנה אפילו לא טענה אלא ככל שהוא שמכרה בפחות ממה שהיה שוה ואורגו כל שהוא לא היה רשות ביה למוכרו מכרה בטל אפילו אם היא רוצה ליתן ליתומים מה שטענה ושעמא כיון שאותו דינ' שהיה הקרקע שוה יותר מכתובתה רצ' היה לה רשות למכור נמצא שכל המכר טענה ה' תחזיר מכלולו כיון שהיה כולו כבה אחת :

ה היתה כתובתה ארבע מא' ומכרה לזה במנה שוה בשוה וכן לשני וכן לשלישי ומכרה לרביעי שוה מנה ודינ' במנה ל' ש מכרה להן לכל אחר ואחר כשטר בפני עצמו ל' ש מכרה לכולן כשטר אחד להראשונים מברן קיים ולהאחרון מברן בטל כיון שמכרה לו יותר ממה שהיה לה רשות למכור מכרו הכל בטל אבל לא אמרינן כיון דלחד בטל בטל לגבי כולה :

קד בית דין שמוכרו וטעו וכן שאר שלוחי וכו' ז' סעיפים :

א בית דין שמוכרין להנכות האלמנה כתובתה אין מוכרין אלא בהכרזה כדי להודיע דדבר לרבים ויבאו לקנות ולהעלות על דמי המכר ומכריזין שלשים יום רצופים זה אחר זה ואם אינם רוצים להכריז רצופים אלא בכל יום ב' וה' שהם ימיר דין ויכריזו ס' יום בכל ב' וה' ואע' נ' דהשת' כי חשבינן להו ליומי ההכרזה לא הו' אלא י' יום דהא נ' יום שהם ח' שבועות סיום ב' הראשון שבו התחיל ההכרזה בכל שבוע ב' וה' הו' להו י' ימי הכרזה ועוד י' ימים ב' ונ' וד' הרוי ששי' יום משהתחיל ההכרזה ואין בהן אלא י' ימי הכרזה מכל מקום כיון דמשבא מילתא טמעי אינשי כיצד מכריזין הכרזו יוצא פעם אחת כבוקר בשעת הכנסת פועלי' למלאכתן ופעם אחת בערב בשעת הוצאת הפועלי' מלאכתו דבערב כשיטמעי ההכרזה שיש כאן שדה למכור שי טרופה לקנות שדה יאמר מיד לפועליו שנגשרים ממלאכתן לכו וראו את הקרקע המוכרת מה היא הטובה היא אם רעה ולמחר כשיבאו אליו בבקר לחזור למלאכתם ויש' עמוד הכרזה וזכור הבעל הבית וישאל לפועליו עניני הקרקע מה היא וירע לקנותה ומכריזין שדה פלוני שסיכניה כך וכך ומצריה כך וכך עומדת לימכר כל הרוצה ליקח יבא ויקח ויפרש הכרזת' לברין אותה כדי לפרוע לאשה כתובתה שלא יסבור הלוקח שנגמרת כרי לפרוע לכו' ח' חיבו שיש שי טרופה ליתן יותר כשהמעות שייכ' לכתובת אשה מפני שא' כח מקצתה ולוקחם המעות מעט מעט מה שאין בן לבעל חוב שצריך ליתן כבה אחת :

ב ודא דאמרינן שאין מוכרין להנכות כתובה אלא בהכרזה משנה שלימה היא כפרק טוס היתומים לפיכך אמרו בגמרא בית דין שמכרו שלא בהכרזה אפילו מברשות בשוה נעשה כמי שטעה בדבר משנה ותוזרם ומוכרים בהכרזה :

ג ואם הכריזו כראוי וכדקדקו ופה ודקדקו בשומא אף על פי שטעו ופסדו שוה מנה במאתים או מאתים במנה הרי מברן קיים כיון שהם בית דין ודווקא שמוכרו יפה ודקדקו בשומא אבל אם לא כדקדקו יפה ולא דקדקו בשומא ולא כתבו אגרת בקורת שהוא דקדוק השומא וההכרזה ישעו אם היתירו שתות או פיתחו שתות מדרם בטל פתת משתות מדרם קיים ואם מכרו קרקע בעת שאינם צריכים להכריז עליה כמו שנתבאר בסמוך ואם הכריזה ומכרו שיעו' להכריז עליה כמו על' שלא היו צריכים אפילו אם טעו בבטל המקח קיים דמי' ויכריז אף על פי שהכריז כיון שלא היו צריכים להכריז נמצא דליתא דמי ואם טעו ופיתחו שתות או היתירו שתות יכבדו בטל פחות משתות מברן קיים ואינו צריך לתחזיר

לבוש חבוץ וארגמן הלכות כתיבות נח

שורפת בכתובתה מנכסים אלו כלום מחמת כתיבה וחוספית דקולי שהקילו בכתובה אבל נדונייתא לא מחלה דלא גרע נדונייא פסאר כח ומחמת נדונייתא שורפת מיהו לא אמרינן שפחלה עיקר כתיבה ותוספות לבעלה למרי אלא מחלה לכניס השיעבוד שהיה לה על אלו הנכסים אבל אם באו לבעלה נכסים אחרים ממקום אחר חל שיעבודה עליהם ונובה מהם ואפי' אם חזרו ובאו לידו איהם הנכסים עצמם כגון שמת אחד מהם ובעלה יורשנו ענה היא כתיבתה מהם דלבעלה לא מחלה כלום :

ב ודווקא שחלק לה קרקע וחלק כל נכסיו רביון שחלק לה קרקע חשיב לה ומוחלת השאר וכן כיון שחלק כל נכסיו ויודעם שאין לה עוד משה לגבות כתיבה ושותק ודאי מחלה אבל אם כתב לה מטלטלי עמהם אף על גב שחלק כל נכסיו לא חשיבו לה ולא מחלה וכן אם לא חלק כל נכסיו אלא שייר לעצמו קרקע כל שהוא כתיבתה קיימת דכיון שחאה שמישי' לעצמו קרקע כל שהוא וישאר שיעבוד כתיבת עליו לאחר מותו לא מחלה כל שיעבודה שאומרת ממה ששייר אני גובה וכשתיר לאחר מותו לגבות אותה קרקע כל שהוא כתיבתה מגדנוכת פקעה' גובה כולה אבל אם לא שייר לעצמו קרקע אלא מטלטלי' הרי אין לה עוד דבר לשיעבוד כתיבתה שאין המטלטלים משועבדין לכתובתה והיא שותקת וראי מחלה וזה הדין התלמוד אבל לפי מה שחקנו הגאונים עכשיו שכתובה נגבית גם מן המטלטלין אפי' שייר מטלטלין כל שהוא כתיבתה קיימת שהרי היא אומרת ממה ששייר אני גובה ומתוך שחרד למה ששייר תרד לשאר נכסים והסרף מי שצוה להם לבניו או לאחרי' כך וכך וצוה כך לפני אשתו ושתקה לא היא ולשתקה מחלה וצריכה לקיים ויש חורקין דיכולה לומר הא רשתקה כרי שלא תסרף דערו עשית ולכולי עלמא אם אמר למקצת דבריו אין ולמקצת דבריו שתקה דלא הוי מחילה במה ששתקה דכיון דעל קצת דבריו אמרה אין למה ששתקה אמרינן משום דלא נחרצית שתקה כרי שלא תסרף דעתו אבל למה שאמרה אין מחלה וצריכה לקיים ואינה יכולה לומר בזה שלא תסרף דעתו עשית דהוי לה למי שתקה כמו ששתקה לשאר ואם קבילה קניין לקיים מתנותיו ואח"כ אומרת שלא משום מחילה כתוב' עשותה הקניין אלא משיש שהנכסים היו ביד נכרשית' והיתה סוברת שהנכסים יהיו יותר מנכרשית' הדין עמה ונזכרת כתיבתה :

קד הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר תובנו ב' סעיפים :

א הכותב כל נכסיו לאשתו כיון כריא בין שם אף על פי שקנו מידו לא עשאה אלא אפוסרופא על יורשיו בין שהיו יורשיו בניו ממנה בין היו מן האשה אחרת או אחיו או שאר יורשין ושעמא משום דאומר הדעת הוא דאין אדם מניח את יורשיו כולן ונותן את הכל לאשתו לפיכך אמרינן דעתו דלא נהכווין אלא לעשותה אפוסרופא כדי שיהיין לה יורשיו כבוד משום דאוקי אבהון נכסי' ברשותה לפרנסת כהם כפי אומדן דעה ויהיו כפופים לה ואם שייר כל שהו' בין קרקע בין מטלטלין הרי זה השוה הוא מניח ליורשיו וקנתה כל מה שכתב לה הם שלה בכתבה נמירה וכן כך וכן כך לא איבדה כתיבתה מטלו הנכסים שאם כתב לה גולם הרי לא נתן לה כלום ולמה הכחול דבההיא הנאה שעשה לה הכבוד לעשותה אפוסרופא על כל יורשיו אינה מוחלת כתיבתה וכשתו' לה הכל במתנה חוץ משויר כל שהוא אף על גב שהיתה לה הנאה במתנה אינה מוחלת שיעבוד כתיבת' מן השאר האומרת ממה ששייר אני גובה ומתוך שחרד לשויר תרד לכולה' שאם יצא שח על בעלה שהוא

היה צריכה לישבע שלא נפרעה ואם אינה רוצה לישבע יפטריו הלוקחות וינא עמה ואם אמרה שנפרעה אחר שפגרה נאמנת כגון שאם היתה רוצה היתה מוחלת עכשיו אבל אם אמרה שנפרעה קודם המכר אינה נאמנת ועל בלתי ע'ס סימן ס' סעיף ט"ו :

ג כל זמן שלא נשבעה האלמנה על כתיבתה הנכסים בתוקף הירשים נאביהם הן ולא זכתה האלמנה בהן כלום לפיכך מי שמת והניח בנים ואיבנה ויש כבוד בין הבנים ומתה האלמנה קודם שישבעה על רתיבתה הבכור נוטל פי ע'ס שהרי היו מיהוקים לאב :

ד המוכרת כתיבתה בין לבעלה בין לאחרים לא הפסידה שום דבר מהנאי כתיבה דמוכר בעין רעה מוכר ומסחמא לא מכרה תנאי כתיבה שלה ער שתפרס אבל המוחלת כתיבתה לבעלה אף על פי שאסורה לישב חתהו מחילה מחילה נמירה דמוחלת בעין יפה מוחלת ואיבדה כל תנאי כתיבתה ואפילו נדונייתה הפסיד' אם אינה בעין ויש צומרים שלא איבדה נדונייתא אלא אם כן אמרה כל מה שבשטר מחולק :

ה המוחלת עיקר כתיבתה לבעלה אינה יכולה לשעון נחת הוה עשיתי לבעלי משום איבה שהרי כל הנשים יש להן כתיבה לא תהיה לה איבה אם לא הפחול וארובה היא יכולה לומר לו שהוא נוהג עיניו לנרשה כשמבקש שהמהיל כתיבתה מיהו דווקא כמוחלת שרא באינס אבל אם אונסה למחול ויש לה עדים על האינס כגון שהיה מתקופט עמה המיד כדי שחמחולו והוציאה מכיתה ונתפייסה ומחלה לו כדי שהישב עמו בשלוה כחילתה בשלה אף על פי שלא פסרה סודעא דאנן שהיו באונסה ואם לא נאנסה ומחלה די מח' אינה צריכה קניין דמחילה אינה צריכה קניין כמו שנתבאר בליכ' ע'ס סימן רמ' אובן אין צריך להיות בפני עדים שאם מחלה אפילו שלא בעדים והיא מודה בה הויא מחילה דלא איברו פהדי אלא לסיקרא והוא שיהיו דברים שהדעת פוסקת עליהם ולא יהיו דבריו שחוק והיתול או דבריו תימא אלא ברעת נכונה :

ו כבר נתבאר בלבוש ע'ס סימן ס' סעיף ב' דהמכיר שטר חוב להביתו וחזר ומחלו כחול ואפילו יורש מחל לפיכך האשה שסכרה כתיבתה לאחרים ומה הבעל ואחר כך מתה היא בנה יכול למחול והמכיר בשל ואפילו אין לה יורש אחר אלא זה הכן ונסצא פרעון הכתוב' עליו יכול למחול לעצמו כדי לבשל המקח וה' יורש הכתיבה מכח אביו :

ז בן שמכר בחיי אביו כתיבת אמו שאם ימל אביו ואחר כך חסות אמו ויירש הוא את הבהובת שהיה הולקח עומד במקומו לבניה והתנה שאם הערער אמו על המכר שהיא לא צריך לבלקו פערעורה ומתה ולא ערערה אינו יכול לומר אני במקום אמי עומד וכמו שהיא יכולה לערער ולבשל המקח גם אני מערער ואכשילנו דנהי דאחריות דאמיה לא קביל עליו אחריות של עצמו ודאי קבל עליו :

קד הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהו' וכו' ב' סעיפים :

א המחלק כל נכסיו לבניו בין לזכרים בין לנקיבות בין הוא כרי ובין הוא שם וחלק לאשתו ג' עמהם קרקע כל שהו' או דקל לצירותיו או פירות מחוברים והם צריכים עדיין לקרקע דהו' כקרקע הואיל ועשה אותה שותף בין הבני' אפילו לא עשה זה בפניה אלא שלא בפניה וכשמשעת שהקה ולא מחתה הרי זו איבדה עיקר כתיבתה ותוספות דהואיל ושתקה אמרינן דניתא לה שעשה לה כבוד שהשתה אותה לבני' ולבנותיו ומתוך כך מחלה ולכן שתקה ואינה

ה כתבם לאשתו ולאחר האחרונה החזיונאטמו היא אפטרופא בשאר החזיונות דברא כ' עמודה שלא עשה האחר שאינו יורשו אפטרופ' לכבדו עם אשתו וכל היכא' שיש להוכיח מתוך השטר דלא נתבין אפילו באשתו לאפטרופא אלא למתנה גמורה כגון שכתוב בשטר שהוא מקנה לה במתנה גמורה ולא כתורת אפטרופא א"נ שפירש בשטר שתהא רכאה למכור ולהתבטחה לאחרים היו מתנה גמורה וקנתה :

ט אם אמר אשתי חסול כל הנכסים אינו לשון מתנה אלא לשון אפטרופא ואם כתב כל נכסיו לאשתו ואחריה ליורשיו היו מתנה ולא אפטרופא דאי לאפטרופא הרי גם עכשיו הוא של יורשיו ולכאמר אחריה ליורשיו :
י היו לו ג' בנות ואשה אחת ואמר חמשים זהובים לבתי פלוגית וחמשים זהובים לבתי פלוגית ולשלישית לא נתן כלום ואמר לו ואשה מה תהא עליה ואמר להם השאר שלה דבריו קיימין וכל שאר נכסיו הם של אשתו ולא אמרינן דלא עשה אלא אפטרופא כיון שחלק לשתי בנותיו שהן יורשות חמשים חס' אין נקרא זה כתוב כל נכסיו לאשתו וכניה יורשיו דודאי אלו לאדם נכרי נתן עם אשתו מקצת נכסיו לא היה אשתו אלא אפטרופוס אבל עכשיו של יורשיו כהב עם אשתו אף על גב שלא כתב לכל יורשיו דרי העמיד ירושת התורה בקצת יורשיו ואין צריך יותר שהתורה נתנה רשות לאב להנחיל נכסיו למי שירצה והשאר שנתן במתנה קיים כן כתוב בהשוכח הנאונים ונ' דלא פליגי אמה שכתבנו בסעיף ז' כשהב כל נכסיו לאשתו ולכנו כו' דבנו עשאו אפטרופא דלעיל מידי שנתן לאשתו ולכנו הכל בבת אחת בלא שויר לכך היו הבן אפטרופא ול' שניהם אפטרופוסים אבל הכא כתב לכל אחת בפני עצמה חמשים והיה שויר בין כל אחת ואחת לפי קלו שתייהן לגבי השלישית והאשה גם היא קנתה מסעמא שכתבנו והשלישית תצא חנם נקי מנכסי אביה נ' :

קח דין ש' שאמר הטול אשתי כאחד מן הבנים וכו' ג' סעיפים :

א ש' שאם' או ברי טקנו ממנו שתטול אשתו חלק כאחד מן הבנים נוטלת כאחד מבניו יתר על כבודה אף על גב דאמרינן לעיל סימן ק' סעיף א' והואיל ועשה לה כבוד שהשוה אותה לבניו מחלה כתיבת' ההם מיירי במחלק נכסיו אבל זה סוגה ואינו מחלק ולטפוי על כבודת' קאתי לפיכך נוטלת חלק זה יתר על כבודתה ואם נולדו לו בנים אחר הצואה מצטרפין עם אילו שהיו בשעת הצואה ונוטלת חלק עם כולם דהא שהשול קאמר מטמע חלק שיגיע עליה בשעת מלוקה קאמר כיצד היו לו שלשה בנים בשעת הצואה ולאחר זמן נולדו לו עוד שנים נוטלת יתר על כבודתה כעוד מן ההמשה שהוא שותף כל הבאין הנשאר על כבודתה ואינה נוטלת עמהם אלא בנכסים שהיו לו בשעת הצואה אבל נכסים שבאו לו לאחר זמן הצואה אין לה חלק בהם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לרשותו ואם היה ספק בנכסים אם היו לו בשעת הצואה אם לא על האשה להביא ראיה ואם לא הביא ראיה לא תטול חלק מהם דהמציא מחכירו עליו להביא ראיה :

ב אם היו הבנים מרובים בשעת הצואה ונתמעשו בשעת מלוקה יש אומרים דהולכים גם כן בחר שעת חלוקה כיון שתטול קאמר ונוטלת חלק גדול הכניע עליה בשעת חלוקה לפי חילוק הבנים ויש מסתפקים בזה ואומרים דלעולם ידה על החתונה שאם היו מועטין ונהרבו נוטלת חלק קטן כמו שהוא כשנתרבו ואם היו מרובים ונתמעשו נוטלת חלק שהיה מגיע עליה בשעת הצואה :
 נ אם

קודם לשתנה זו וישרפוס בפנה מכה המתנה הטרופ גם אילו הנכסים מחמת כבודתה :

ב ברא באשתו נשואה דבין דניים בה חש לכבודה ולכבודה איכוין ולא למתנה אבל אם כתב כל נכסיו לאשתו ארוסה או לגרושה דלא ניים בה אינו חושש לכבודה על כרחך למתנה איכוין וקנתה הכל אף על פי שלא שויר כלום ואיברה כתובתה דמסתמה סחלה בהנאת המתנה א"כ שויר מקצת הנכסים דאוסרה מן השויר אנכה כתובתי ואינה מוחלת כל שיעבודה ולא איבר כתובתה גם מן המתנה אם ישרפוה ממנה :

ג זכותב כל נכסיו לאשתו ארוסה או גרושה דאמרינן שקנתה הכל במתנתה ואיברה כתובתה אם יצא עליו שטר חוב שהוא מיקרם למתנה זו והלכו כל הנכסים בפריעת החוב תישאר היא בלא כלום ולא תחזור והטרופ מחמת כתובתה שקדמה לחוב דאמרין דעת היא שכהנאה שבאה לה בשמועה זו שכתב לה כל נכסיו מחלה ואיברה כל זכות שהיה לה בנכסיו מצד כתובתה בין מאותם שהיו לו כבר ומכרם או נתנם קודם לבן בין מנכסים אלו שהיו נתן לה עכשיו והיא לו נתנה אל לבה שמא יבא ב' ח' וישרפוס בחובו הילכך היו פאלו נקדעה כתובתה לגבי הני נכסים ולא הטרופ בה וכשיבא הב' ח' וישרפוס ממנה נמצאת קרחה מכתובת' ומסתמת זכ' א"כ מחילה בשעות היא דא ליה' דהיה שעתה מתנה גמורה היתה דהא אי בעי בעל הוי מסלק לבעל חוב בזווי לפיכך מסתמא סחלה כתובתה בהנאת מתנה מיהו לא סחלה כתובתה אלא מהני נכסים אבל אם יקנה נכסים אחר כך גובה מהם כתובתה דהא כתיב בכתובה דקאי ודעתו אנה למקני :

ד יסמי שאמר דהא דאמרינן בגרוסה וארוסה דכששיר לא הפסידה כתובתה מפני שהיתה דעתה לנכות מן השויר ולא מחלה היינו שלא הזכיר במתנה לשון כל נכסיו אלא כתב לה סך כך וכך אני נותן לך מנכסי ואפי' הסכום הוא גדול כמה שיש לו כגון שכתב לה מחציהם או שני חלקי' מהם שלא הוצרך להזכיר במתנה חוץ מן השויר אלא שכך וכך הוא נותן לה ולא יותר אבל אם כתב לה שהוא נותן לה כל נכסיו ופירש הטאר לומר שמשויר לעצמו כך וכך אפילו חיח השויר הרבה איברה כתובתה מנכסים איש לו עכשיו בפני שכבוד הוא לה ביותר בשכותב לה כל מן זה שהוא נותן לה כל נכסיו אף על פי שבייתב א"כ שמשויר לעצמו דבר ואותו הגבול גורם דמחילה וכ' באשתו נשואה כשהוא כותב לה כן שאיבר' כתובתה שהרי כמה שמשויר לעצמו הוא עושה לה יותר טובה שאם היה כותב לה סתם כל נכסיו לא היתה קינה כלום דהוה אמרינן שלא עשה אלא אפטרופא כדאמרינן בסעיף א' :

ה יסמי שאמר שאם הוברי הדבר שהערים במתנתו במתכוון להשתעוה כרי להפסיד כתובתה לא איברה כתובתה דאנן סהרי אלו ידעה שדרך שנאה הוא עושה לה הפסידה כתובתה שלא מחלה :

ו היו לו שני נשים וכתב כל נכסיו לשתיהן לא קנתה שום אחת מהן אלא שתייהן אפטרופסת עשאו אבל אם כתב חזיונכסי לאשתי פלוגית וחזי נכסיו לאשתו פלוגי' דהאשונה קנתה שהרי שויר והשנייה לא קנתה :

ז כתב כל נכסיו לאשתו ולבנו ויש לו בנים אחרים אין הדעת נותן שיעשה האשה אפטרופא לכבודה עם הבן אלא אשתו קנתה החזי לשם מתנה ובנו עשאו אפטרופא לאחיו על השאר ויש מי שחולק ואומר דשניהם אפטרופוסים לא היה לו אלא בן אחד ואשה ואמר כך וכך נכסים לבני והשאר לאשתי וראי נתבין לה למתנה גמורה שאם היה רוצה לעשותה לאפטרופוס על הבן לא היה נותן המקצת לבן שהיו הכל שלו :

* לבוש חבוץ וארגמן הלכות בתופת * נ

בזמן שהאשה מודה שנתנתו לבעל וחזרתו לו אינה מודח
אלא אוסרת ממני נפל לא יתנו לא לאיש ולא לאישה :

קרא דין כתובת בנין דכרין ובנין סעיפים :

א מי שהיו לו נשים רבות בין ככת אחת בין בכו אחר זו
תקנו חז"ל שיהיו הבנים הזכרים היורשים כתובת אמן
וגדוניהם שהכניסה לו בתורת נכסי צאן ברזל ויש אומרים
שאף התוספות בכלל וכל זה הוא מהנאי כתיבה וקראה
כתובת בנין דכרין שאפילו לא כתב לה כן חייב בה ואפילו
אם מטה היא בחיי הבעל כשימו' האב נוטלין בניה כהכותב
אמן של בנין דכרין כחלה ואחר כך חולקין המורה עם
אחיהם בשוה ואפילו לא נכתב בכתובה או אין לה כתיבה
והטעם שתקנו כן אמרינן בגמרא כדי שיקפין אדם ויכתוב
גדוניה יפה לבתו כבנו פי' בעוד שלא היתה תקנה זו והיה
הבעל יורש את אשתו אחר כך נשמת הבעל היו הבנים
האחרים שהיו לו מאשה אחרת חולקים עם בניה של זו
כגדוניה של זו שהיתה זו מכנסת לו והיה זה ענפת נפש
לקרוביה של זו ולפיכך היו נפנעין שלחת נדוניה גדולות
לבנותיהן שהיו חוששין שמא תמות וירשנה בעלה ויבאו
הנכסים ליורשי בעלה לפיכך תקנו כתובת בנין דכרין
כשידעו שיחזור הנכסים לבני בתו דווקא לא יקפיד ויכתוב
גדוניה יפה לבתו כמו שכתוב לכנו ופרודיך בנפרא ופי' איכא
מידי דרחמנא אמר ברא ליריה ברהא לא תירוח דכתיב איש
בי ימות ובן אין לו וגומר דמשמע האיש לו בן בנו יורשו ולא
בתו ואחר כך נפיקין דתירות ברהא כלומר שיהן לה האב
מסוגנו שהיו בניו ראויין לירש ומשנא הא נמי דאורייתא כלומר
הא נמי הנביא מפי הקדוש ברוך הוא אמר שכן אמר הנביא
ירמיה קחו נשים והולידו בנים וכנות וקחו לבנים נשים ואת
בנותיהם נתנו לאנשים וכקשינן על פסוק זה כשלמא בנו
בידו לבקש לו אשה שדרכו של איש לחזר על אשה אלא כתנו
מי בידו ובני דרך אשה לחזור על איש ומתראצין הא קמטמע לן
דגילבשה וניכסה וניתוב לה מידי כי מיכי דקפצי עלה
ואהו נסכי לה ועד כמה ער עישור נכסים ופרודיך הו' ואיכא
דאב לירוח דבעל לא לירוח פי' כיון דשעמא כדי שיתן לבתו
הוא דתיקון גי' ונפיקין דיהיב אב לבתו לירוחו בנים
דילה אכל שאר הכתובה נכסי הבעל כגון מנה ומאהים
ותוספות דבעל לא לירוחו ומשני אס' כן דלא יתנו
שאר הכתובה אב נמי מיכנע ולא כתב לכהו אחרי שזה
מקפיד על שלו כלהוריש לבני בתו אף אני אמשוד ירי' א
מלהרבות לו גדוניה ופרודיך ואיכא היכא דכתב אב לכהוב
בעל היכא דלא כתב אכל לא ליכתוב בעל פי' כיון דשעמא
משום שיקפין אכל לתת גדוניה לכהו הוא היכא דכתב אב
גדוניה לבתו נכתוב בעל תנאי כהובת בנין דכרין ויכא דלא
כתב גדוניה לא נכהוב בעל תנאי כהובת בנין דכרין ומשני
לא פלוג רבנן כלומר לא חילקו בין כהובה לכתוב אחרי שרוב
כהובות יש בהן גדוניה לא חלקו פריד תו ואי' בת בין הבני'
נמי תירות פירוש כשיש לו בת מן האשה אחת ובני' מן האחר'
תישול בת היחידה כהובת אמה ולירש גדוניה שנתן אבי אמה
מ'ט דתיקון בנין דכרין ומשני כנחלה שוויה רבנן דירוחו הנן
ואין בת יורשת בין הבנים' ופרודיך בת כיון הכנות תירות פירש
כשי' לו בת מאשה אחרת ובנות מן האחרת תישול בת היחידה
כתוב' אמה לירש גדוניה אבי אמה דהא אי נמי שוויה כנחלה
יש משפח נחלה לבת בין הבני' ומשני לא פלוג רבנן במשפח
כהובת בנין דכרין דבת בין הבנים לא תישקל וכתב בין הבנות
תישקול ופרודיך תו ותנבי ממטלשלי פי' כיון דשעמא משום
גדוניה אבי האם הוא אלמא אמרינן שאין הבנים
יורשין כתובת בנין דכרין אלא מן הקרקע ליבני נמי

ב אם כתו כל הבנים רואים כמה היו בשעת הצוואה
ונשלח חלק הראוי לאחד מהם והשא' ליורשיו וכתב מרי
מהרמב"ם ז"ל ח' הכותב לבתו ולחנה שישלו חלק כא' מבניו
היו כאלו כתב כך לאשתו ואינו נוטל אלא בנכסים שהיו לו
בשעת הכתיבה ומה שנהגין עכשיו בשטר חצי זכר שכותבין
לבנות שנתנין בכל אשר ימצא לו כמו הזכרים משום
דכותבין להם דרך הודאה שחייב להם סך כך וכך ולא יפטר
מסך זה אלא כשנותן להם כמו הזכרים וכדרך זה יכול
להקנות אף מה שאינו ברשותו הן ראוי הן שחוק : הנותן
פתנה לאשתו או לבנותיו אסור להערים אחר כך וליתן
אנכסיו לבניו או לאשתו כדי להפקיע ממקבל פתנה מה
שהיה ראוי לו :

קרא ש"ס שאמר תנו באה והוכיפם לאשתי דהוון בכתובתה ובוד' סעיפים :

א ש"ס שאמר תנו מאתיים וזו לאשתי כראוי לה לבר
מכתובתה משמע במתנה ונוטלתן לבר מכתובתה ואם
אמר תשול מאתיים וזו בכתובתה לא תישול שתייהן אלא ידה
על העלוונה עם מאתיים וזו הן יתיר מכתובתה נוטלתן כמו
שאמר ואם פחות מכתובתה נוטלת כחובתה דלאו כל
כמיניה לפחות מכתובתה :

ב הא דאמרינן דכי אמר בכתובת' ידה על עליונה כשלא
חלק נכסיו אבל אם חלק נכסיו נתבאר משפטו בס' ק"ו
ואם אמר תנו מאתיים וזו לאשתי סהם יש מי שאומר
דה"ל כאומר בכתובתה ידו על העלוונה ויש מי שאומר דהוי
דהוי מתנה כאומר כראוי לה ונוטלתן לבר מכתובתה ואם
אמר בפירוש חנו לה מתנה נוטלתן לבע' לבר מכתובתה ועיין
בלבוש ע"ט סי' רנ"ג סעיף ה' :

ג ש"ס שצוה שיהנו לאשתו בגדיה נוטלת כל בגדיה בין
של חול בין של שבת ואם אמר מלבושים גם הסרבל
ואונקלו ומספח' ומודר בכלל דכל דבר שארם לובש ומתעשף
בו נקרא מלבוש ואם נתן לה כן במתנה בשעת מותו אף
צמידים שבגדים בכלל אבל אם כתב לה כן בשעת שנשאה
אין צמידים בכלל :

קרא שכותבין שוכר לאשה אע"פ שאין בעלה עמה וכו' ב' סעיפים :

א אשה שכאה ליפרע מכהובתה ואין כתובתה בידה בנות
שהוא במקום שאין כותבין כתובה או במקום שכותבין
והנביא העדים שנאברו כהובתה דהוי דינא שפורעין לה
וכותבין שוכר לבעלה שנהפיעה מכתובתה וכאה לסופר
שיכתוב ליה שוכר כותב לה אע"פ שאין בעלה עמה דהא זכות
הו' לבעל חזין לאדם שלא בפניו וכלבד שהיו סבירין שניהם
שם האשה ושם הבעל שלא תעדים והכתוב השוכר על שם
איש אחר ששם אשתו בשמה או על שם אשה אחרת ששם
בעלה כשם בעלה אבל כשסבירין שם שניהם כוליה האי לא
חיישינן דתהרמו טבות האיש והאשה ות"ח שחנה על שוכר
של כתובה אשה שנפרעה ובאת האשה שכתובה בו ואוסרת
הרי לא צויתו לכותבו אלא אחרת ששמי בשמה צותה לכותבו
והודד לרבניה ואמר שיעתי כי אסת הוא זו לא צוותה לכותבו
נאמן ויטל לחזור בו כדבריו הראשונים ואין כאן משום החזר
ומגיד שדרך הת"ח הוא שאין רכנו להקדק בנשים אבל אם
אמר במחלה כרי לי שהיא זאת אינו יכול לחזור בו דאף על גב
דלאו אורחיה למידק כיון שאמר שדק דק :

ב הוציא שוכר כתוב על שם האשה שנפרעה כהובתה

אם לא מתו כולן בחייו כגון שדוה נשוי שתי נשים ופחה אחת מהם בחייו ואחת אחר מיהו ולו בנים משתיהן אף על פי שלא הניח יוהר על שתי הכתובות אם נשבעה השנייה על כהונתה קודם שמה בני כל אחת נוסלין כתובת אמן ואינם חולקין בשוה שבין שנשבעה השנייה הרי בשוה קודמים לקניה כהונת אבס שאינם באים לנכית סכח ההקנה אלא כח ירושה דאורייתא שירשום את כתובת אמן מן הדין ואותה שמה בחייו אף על פי שלא נשבעה בניה נוסלין כהונת בניו דכרין לפני החקנה שהרי לא היה עליה שכועה שלא ניהנה כהונת לנכות מחיים ואף על פי שלא היה מתו דניר על שתי הכתובות הא נחקים בנכסים אלו נחלה דאורייתא כמה שהוצרכו לפרוע חוב כתובתה של השנייה ע"י השכועה שנשבעה וכיון שנהקים בנכסים אלו נחלה דאורייתא אין צדיקין מותר ואם יש כאן מותר נוסלין בני כל אחת כהונת אבס בני הראשונה מפני התקנה ובני השנייה מדין הורה והמותר יחלקו בשוה וכל שכן אם מתו שתייהן אחרי מותו ונשבעו שתייהן על כתובתן שבני כל אחת נוסלין כהונת אבס אפי' אם אין שם מותר שהרי באים בתורת חוב וכן אם נירש אחת ומתה אחת בחייו ואחר כך מתה השנייה בנכסים ששהיה בני המתה נוסלין כהונת בניו דכרין אפילו אם יש שם מותר דנהונת הגרושה שהיא חוב נעשית כותר לחבירתה לפיכך בני הגרושה נוסלין החילה ונתקיים נחלת דאורייתא ואח"כ נוסלין המותר בני המתה :

ט מהרה אחת בחייו ואחת אחרי מותו ונשבע על כתובתה אורה שמחה אחרי מותו ואין שם נכסים אלא כד כתובה הראשונה לא אמרינן בני הראשונה יפרעו לבני השנייה טכאין כהונת חוב ויחטב להם שרעון זה לקיום נחלה דאורייתא והמותר יקחו בני הראשונה כהונת כתובת בניו דכרין אלא אין כאן כהונת בניו דכרין וכיון דבשעת מיתת אביהם לא היה שם מותר על כתיבת אמה ולא היו יכולין לקיים נחלה דאורייתא כשעת מיתה בטלה הקנת כתובת בניו דכרין וכן מיד בני השנייה שיש לה כהונה הקטנה לחלוק שוה בשוה וכשנשבעת אחר כך אבס על כתובת ובאורה לנכוחה הוא דכר שנתהרש אחר כך כיון היודשים דהא ק"ל כ"ח ככאן ולהבא הוא נובה ואינו מכפל הזכות שזמן כבר בני הכתובה הקטנה מידי דהו אטעשין ונהרבו דאמרינן לעיל סעיף ה' דאולינן בחר שעת מיתה לפיכך בני השנייה יסלו כהונת אמן והמותר יחלקו שוה בשוה אבל אבס יש מותר על כתובת הראשונה אפילו דניר יפרעו לבני השנייה כתובת אמן ונתקיים נחלה דאורייתא והמותר יקחו בני הראשונה בתורת כתובת בניו דכרין :

י מתה אחת בחייו והשנייה קיימת דינם כיון מתה אחת בחייו ואחת לאחר מותו שדין בני הראשונה עם השנייה כדינם עם בניה שאם יש שם כדי שתי הכתובות בני הראשונה נוסלין כהונת אמן והשנייה נוסלת כהונתה ואם יש מעט יותר על כהונה הראשונה השנייה נוסלת כהונתה ודמותר לבני הראשונה אע"פ שבני השנייה אינם נוסלין כלום ואם אין שם אלא כדי כהונת הראשונה השנייה נוסלת כהונתה והמותר יחלקו בני הראשונה ובני השנייה :

יא היה נשוי ב' נשים והיו לו בנים מהן ומתו אחד ואחר מהו הנשים אם נשבעו ואחר כך מתו כל אחד ואחד יורש כתובת אמו בירשה של הורה ולא בהנאי זה לפיכך אין משגיחין אם יש שם מותר או אין שם ויורש דראשונה קודמין ליורשי השנייה וקרקעות ואם לא נשבעו אין שם שום הקנה שאין להם כתובה כל זמן שלא נשבעו כמו שנתבאר לעיל סימן צ"ו לפיכך חולקין כל הבנים בשוה ואין שם ירושת כתובה :

יב אם אחת נשבעה ואחת לא נשבעה זו שנשבעה בנית יורשים

ממשל שלי שהרי נדוניא נמי יהינן משל שלי ומשני כחוב' שווה רבנן פי' ומשל שלי דיתמי לא משתעבדי לטפרא ופריך ויטרוף במשעבדי פי' אי כהונת שווה רבנן לחי כהונת לשרוף במשעבדי ומשני יהוהו חנן כלומר בירשה שווה רבנן וירשה אינה במשעבדין ופריך ואימא אף על גב דליכא פוהר דינר פי' דאמרינן במשנה שלא תקנו כתובת בניו דכרין אלא כשיש מותר דינר אהר על כתובות כל הנשים שהיו אבלי אם אין שם מותר וינר לא תקנו כהונת בניו דכרין ומשני במקום דקא מייעקרא נחלה דאורייתא לא תקנו פירש לא תקנו כהונת בניו דכרין אלא כשיוכלו לקיים ביניהם נחלה דאורייתא לפיכך כשיש כאן מותר דינר שחלקו היורשים כיניהם ויוכלו לקיים נחלה דאורייתא תקנו גם כן כהונת בניו דכרין אבל אם אין כאן מותר דינר שיוכלו לחלוק ביניהם נחלה דאורייתא אם כן מיעקרה נחלה דאורייתא משום נחלה רבנן לא תקנו כהונת בניו דכרין דלא מחקני רבנן דבר דמיעק' דאורייתא ע"כ שיפת הגמרא ומכל הדין שעמי תקנו ז"ל כהונת בניו דכרין כיצד נשא אשה וכתובה ונדוניא אלה זון וילדה בן וטתה בחייו ואחר כך נשא אשה אחרת וכתובה ונדוניא ממתים זון וילדה בן ומתה בחייו וירש אלה אחר כך מה הוא והניח אלים בנו מן הראשונה יורש אלה שככתובת אמו ובנו מן השנייה יורש מאתים טכנהונת אמו והשאר יורשין אותה בשוה נמצא ביד בן הראשונה אלה ות' וביד בן השנייה ת' :

ב כמה דכרס אמורים שהניח יותר על שתי הכתובות דינר אחד או יותר כדי שחלקו השאר בשוה בהונת נחלה דאורייתא אבל אם לא הניח דינר יותר חולקים הכל בשוה כמו שנתבאר טעמא בסעיף הקודם :

ג אם אין שם יותר על שתי הכתובות דינר אפילו היה ראוי ליפול להם ירושה מאבי אביהם בענין שיהיה שם מותר לא חשיב מותר לענין זה ואפילו מת אבי אביהם קודם שיחלקו לא תקנו שם כהונת בניו דכרין כיון שלא היה שם מותר בשעת מיתה :

ד ולא דווקא כשהיו לו שתי נשים אלא היה למישהיה נשוי נשים רבות בין בזו אחר זו בין בבת אחת ומתו כולן בחייו ולו מהם בנים זכרים אם היה שם יותר על כדי כל הכתובות דינר אחד כל אחד ואחד יורש וצ"ל אמו והשאר חולקים בשוה :

ה ואם לא הניח על כדי כל הכתובות דינר אחד ואפרו היתומים הרי אנו מעלין על נכסי אבינו יותר דינר כדי שישלו כהונת אמן אין שומעין להם אלא שמיין את הנכסים בכ"ד כמה היו שווין בשעת מיתת אביהם ואף על פי שנתרבו הנכסים או נחמטמו אחר מיתת אביהם קודם שיבאו לחלוק אין שמיין אותם אלא כמו שהיו שווין בשעת מיתת אביהם ודאי שדוקרו או שהזילו הנכסים או נשתדפו אבל אם נמצא שדה שאינו שלו אינלאי מילת' למפרע שלא היה שם מעולם מותר דינר :

ו היה שם יותר על כדי הכתובות דינר או יותר אף על פי שיש עליו ש"ח כנגד היותר אינו ממעט אלא כל אחד פרה יורש כתובת אמו והואיל והשטר יוצא על כולם ועל כולם מצוה לפרוע חוב אביה' זו היא נחלה שלהם שמקיימין במותר מצות פריעת חוב אביהם :

ז ויש אמורים שאפילו החוב יותר מהמותר טעל כל הכתובות וכשישלו החוב יחסר להם מכתובת בניו דכרין שלהם אפילו הביפרעו לבעל חוב והשאר יחלקו כפי ערך הכתובות וכל אחד יפסיד מכתובת אמו כפי ערך :

ח והא רבנינן שיהא שם מותר דינר דווקא כשמתו כל הנשים בחייו טאז כל הבנים באים סכת החקנה לפיכך בעינן דינר מותר שיחלקו ביניהם לקיים בו נחלה דאורייתא אבל

כנענים והתגחלס אותם לבניכם אחריכם ודרשו זל אותם מיעושי הוא כלומר אותם העבד' אדם מנחילין לבניכם ואין אתם מנחילין בנותיכם לבניכם מגיד טאין מוריש זכות שזכתה לו ההורה בבתו לבנו :

ג כבר אמרנו שלא תקנו מציטת לבת אלא עד שהבגראם לא התארס ואם התארס אפילו בעודה קטנה טוב אין לה מזונות מן האחין והארוס חייב במזונותיה ויא' שלא איבדה מזונותיה מן האחין אלא אב' נתארסה מעצמה אבל אם נתארסה מדעת אחיה יש לה מזונות דלאוכל כמיניהו דיורשים להשיאה עצה שתתארס והפסיד מזוני' ויש אוסרם דלעולם קטנה יש לה מזונות אפי' נתארסה מעצמה דהא מן התורה אין קידושה קידושיין דאין מעשה קטנה כלום אלא כ נתארסה כשהיא נערה שאירוסיה אירוסין נמדין מן התורה וזו איבדה מזונות אפילו נתארס מדעת אחיה :

ד קטנה ית'מה שהשיאה האחים ומיאנה כבעלה והזרה אצלם יש לה מזונות עד שתבגראם דאמרינן עקריתנא לנישואי קמאי מעיקרין והל' כמי שלא נישאת נשאת בחיי אביה ונתגרשה או נתאלמנה אפילו לאחר מיתה אביה וחזרה לבית אביה ועדיין לא בגרה הרי זו גיוזנית מנכסי אביה עד שהבגרא או עד שתתארס ויש אומרים דווקא נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין אבל משנשאה אינה חוזרת לרשות האב ואין לה מזונות ויש אומרים עוד דווקא שנתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה דכשמת אביה היתה ברשותו ונתחייבו האחים מיד במזונותיה אבל אם נתאלמנה או נתגרשה לאחר מיתת אביה הואיל ונתארסה בחיי אביה איבדה מזונותיה וכתב מורי זל וכן נראה עיקר :

ה יבם אשת אחיו וילדה לו בה אם לא היו לאחיו המת נכסים שאז חלה חיוב הבהובה וכל הנאיה עליו הבת גיוזנית מנכסיו אחרי מותו שהרי יש לאמה סמנו כתובה ותנאיה אבל אם היו לאחיו המת נכסים לא חלה חיוב ה כתוב' על נכסי היבם רק כל שיעבוד הכתובה ותנאיה נשאר על נכסי המת כסו שיתבאר בע"ה כדיני יבום סיפן קס"ה אז אין להבת מזונות דמנכסי המת אינה גיוזנית שהרי אינו בתו ומנכסי אביה נמי אינה גיוזנית שהרי לא היתה לאמה ממנו כתובה ולא תנאי כתובה וכן מי שנשא שנייה והיה לה לו בת עמה וק'ל שאין לשנייה הבהובה וה' תנאי כתובה וכן אם אנס נערה שנתה' קנס מן התורה חמישים כסף ונשאה אחר כך וק'ל שאין לה כתובה ממנו דיצא כסף קנסה בבהובתה ואין לה עוד כתובה אחרת ממנו וה' תנאי כתובת וכן בת ארוסתו שבא על ארוסתו וילדה לה בת בעודה ארוסה ואחר כך נשאה ומת אין לבת מזונות דבעודה ארוסה לא היה לאמה תנאי כתובה כל אילו אינן גיוזניות מנכסי אביהן אחר מותו דווקא אחרי מותו אבל בחיים הריהו כשאר בניס וכנות שחייב האב לפרנסם מהקנת חכמים עד שש שנים :

ו פוסקין לבת מזונות כמות מורו מנכסי אביה כדרך שפוסקין לאלמנה ומוכרין למזון הבנות וכמותן בלא הכרז' כדרך שמוכרין למזון האלמנה וכסותה אלא שדאשה פוסקין לה לפי כבודה וכבוד בעלה ולבת' פוסקין לה דבר המספיק לה בלבד דנבי האשה אמרינן עולה עמו ואינה יורדת ולא נבי בת ואין הבנות נשבעות שאין משכייעין את הקשנים וליבא לביחש נכי בנות דגיוזנין מן האחין למחילה דאין מחילתה כלום בעודה קטנה ולא הפוס' צרי נמי לא חיישינן נבי אחין דלנבי אחין למה יהפיש לה צורי לא ניתה ליה בהרווחה רידה שפי מבהרווחה דבנים :

ז מדינה נמרה אין הבנות גיוזניות אלא ממקדעי אבל עכשיו שהכתובה נופה נפית אפי' ממסלולי נס הבנות גיוזנית

זורשים כתובה ונשלים אותה החילה והשאר חולקים אותו בשוה :

ח כל הירוש כתובת אמו שמה בחיי אביו אינו מורף מנכסים ממשועבדים אלא מבני חורין ככל הירורים דירוש שווה וכן כמו שנתבאר בסעיף א' ועל סוף הסימן : יד יש אומרים שאין כתובה בנין דכרין נהוג אלא כשהניח קרקע כדי שתי הבהובות אבל אם אין שם אלא פסלולי לא : מיהו אפילו אין המותר על שתי הכתובות אלא פסלולי טפיד דמי ויש מי שאמר דהאידנא דכתבינן בכתוב' דלן מסלולי אנב מקרקעי נם כתובת בנין דכרין נכתובת מהסלולים דתנאי כתובה ככתובה :

טו המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחרים מסתמא לא מברה כתובת בנין דכרין דמוכר בעין הרעה מוכר ואם המוה בחייו ואחר כך מת הוא בגיה נוסליו כתובת אמן כאלו לא מברה אבל אם מחלה כתובהה לבעלה מסתמא מחלה הכל דבעין יפה מחלה והפסידו בגיה כתובה בנין דכרין לפיכך אין הבנים יורשין כתובת בנין דכרין עד שיהיה שטר הכתובה יוצא מתחת ידם אבל אם אין שטר כתובה יוצא מתחת ידם אין להם בלוס שמה מחלה אמס' ואם הוא כמקום שאין דרכן לכתוב כתובה יש להם דמסתמא לא נימא שמחלה :

טז מי שצוה בשעת מיתה שלא ירשו בניו כתובת בנין דכרין אין שומעין לו דלאו כל כמיניה לכשל הקנת חכמים אבל אם התנה כן בשעת נישואין הוי הנאי שבכמון וקיים ויש אומרים שאין כתובת בנין דכרין נוחתת האידנא שיעקר ההקנה לא היהת אלא כדי שיתן אדם לבתו ככנו ועכשיו נוהגין ליהן לבת יותר ויותר וכן נוהגין במדינות אלו : יז נתן כל נכסיו לאחרים במתנת ש"מ הואיל ומתנת ש"מ אינה קונה אלא לאקר מיתה הרי המתנה וחייב התנאי כתובה באין כאחד אליפא תקנת חכמים מסתמא וקדמה שיעבוד כתובת בנין דכרין למתנה לפיכך הבנים יורשים כתובת אמס' שמתה בחיי בעלה ואם נתנה במתנת בריא מהיום ולאחר מיתה דינה כרין שנתנת בריא לענין זה :

קרב מזונות הבנות כמה גיוזנית ועד כמה וכל דיניה וכו' י"ח סעיפים :

א תנאי כתובה שתהיינה הבנות גיוזניות מנכסי אביהן אחר מותו עד שיתארסו או עד שיבגרו אפי' לא נכתב בכתובה או אפילו אין לה כתובה במקום שאין כותבין ויש אומרים אפילו במקום שכותבין כתובה ואין שטר כתובה בידן יש להן מזונות ראפי' מחלה האם כתובהה בפירוש אין בידה למחול מזונות הבנות דלא דמי לכתובת בנין דכרין שחובל למחול ברכה בנו בסעיף י"ז סימן הקידם דהתם עיקר התיקון הוא משום דירה כדי שיתן לה האב נדוניא יפה לכך יכולה היא למחול אבל התנאי זה לא משום תקנה דירה הוא אלא משום כבוד הבנות בעצמן שלא יחזרו בנות ישראל על הפתחים לפיכך לאו כל כמינה דאם למחול עליה מיהו לא עשו תקנה זו אלא אנב שאר תקנות הכתובה ובמקום שיש לה כתובה אבל במקום שאין לה כתובה נם תקנה זו לא תקנו כמו שיתבאר בס' זה ומראה מעצמא נמי אפי' אם גירש האם חייב במזונות הבנות דלאו כאם תליא מילתא :

ב בת הגיוזנית מן האחין ממה שירשו מנכסי אבהון אמת' מותו מעשה וידה ומציאותיה לעצמה ולא של האחין אפי' שהיא קטנה ואלו היה אביהם חי היו מעשה ידיה שלי כמו שנתבאר סימן ל"ז סעיף א' אפילו אינו מפרנסה כמו שיתבאר בס' זה האחין אינן זוכין במעשה ידיה אף על פי שפרנסין אותה מנכסי אביהן דכתיב נבי עכרים

הקרקע לעשות מרובים מיהו השתא שנוהגין שכחבין ככתובות שמשעבדין מטלילי אנב מקרקע אינא למימר דמטלילין הוו כמו קרקע וכמו שנתבאר לעיל סימן ק"א סעיף י"ד :

יג היו מרובים בשעת מיתה ונתמעטו אח"כ כנגן שהוקירו המזונות או נתקלקלו הנכסים ואין בהן כרי מזונות אלו ואלו עד שיבגרו כבר זכו בהן הבנים ויש להן דין מרובין וזונו יחד עד שיכלו הנכסים :

יד לעולם ישלכנים תפיסת יד בנכסים שהיהם היורשי' פן התורה לפיכך אם היו הנכמים מועטין בשעת מיתה ונתרבו אחר כך יש להן דין מרובין ואפילו העמידום כבר בדין ופסקי להם בית דין לבנות דין נכסים מועטין כיון שנתרבו חוהו לדין מרובין ויעמידים לחזקת הבנים והם יזונו הבנות מידי וזם יום ואפילו חזרו אחר כך ונתמעטו יש להם דין נכסים מרובין ונתמעטו וזונו אילו עם אילו ולפי שיש לבנים תפיסת יד בנכסים והרי הם כמו חזקתן כמו שאמרנו לפיכך אפילו אם לא נהרבו הנכסים וקדמו הבנים ומכרו אפי' בנכסים מועטים מכרין קיים ונדרתו הכנות אפילו מן המעות שקבלו מן המקח ויש אומרים דוקא קודם שהחזיקו הב"ד הבנות בנכסים אבל אם החזיקו הבית דין הבנות בנכסים כבר זכו בהן הבנות ואין לאחר מעשה ב"ד כלום :

טו היו הנכסים מרובים וישעליו בעל חוב או חיוב מזונות בת אשתו או חיוב עישור נכסים לפרנסת בתו וכשיוציא אחר מאילו ישאר מועטים יש דין מרובים ויפרעו החוב שעליה וזונו הבנות מהתת ידיהם אבל כתובת אלמנה כיון דתנאי בית דין אית לה עדיפא משאר בעל חוב וכמאן דנבו דמי ומכעשת ועוסיין אותם נכסים מועטין ומזונות האלמנה לא שמשעטים ויש אומרים שאינם ממעטים :

טז הנית אלמנה למת מסנה או סאנה אחרת ואין בנכסים כווי שזונו שתיהן האלמנה ניוזנית והבה תשאל על הפתחים דאשתו ניהא ליה שרא חתובה ויש חולקין כמו שנתבאר בסיומן צ"נ :

יז מזונות הבת קודמין לבתוכה כנגן וכרין דייפו כח הבת שלא הרבזה :

יח מי טמט והנית בנית גדולות וקטנות ולא הנית כן אין אומרים יזונו הקטנות עד שיבגרו ויחלקו שאר הנכסים בשוה אלא יחלקו בשוה וכל אותה תזון ותתפרנס משלה :

קרה דין עישור נכסים כמה נגבים וכו' ו סעיפים :

א מי שמת והנית בת מצריכה להשיא' הקנו חז"ל שישיאר אותה מנכסיו וזהו הנקרא פרנסת הבת ואינו כשאר תנאי כתובה אלא הקנה תקנו חכמים על היורשים משום כבוד אביהם שלא התולזלו בתו סינהנו בה מנהג דפקראם לאישיאווה לפיכך אם צוה בשעת מיתה אליה פרסנו כנותי מנכסי שומעין לו שביין שאינו משועבד מהנאי כתובה וגם הוא אינו חוטט לכבודו מי יחיש חוץ ממנו וכסתם סהם ולא צוה כלום כמה נותן לפרנסתה רואין אם השיא שום בת בחייו נותנין לה כמו שנתן לאותה שהשיא אותה בחייו אפילו לא הנית אלא שיעור מה שנתן לראשונה יש אומרים שביית דין אומדין דעתו מה שהיה נותן לשנייה ואם אומדין שהיה נותן לה כל מה שהנית והוא היה טורח לחזור איה' נכסים אחרים כופיין נם היורשים לתת לה כולן : ואם לא השיא שום אחת אומדין דעתו כמה היה נותן אלו היה חילופי עשרו ולפי כבודו ולפי והרגותו וכד' יחננו לזאת ואם היה עשיר והעני או ותרן ונשתנה דעתו אפילו השיא

ניזונית מהם דתנאי כתובה בכתובה ואינן ניזונית אלא מכני חרי אבל לא כמשעבדי כגון אם סכר האב אונתה האב במתנת בריא מעבשיו או אפילו מכרו הבנים אחרי מיתת אביהם או משכנו או נחננו אין ניזונית מהן דאין מוציאין למזון כלל דלא אלימו תקנה זו כל כך אבל אם נתן האב מתנת שביב טרע' מזונות הבנות קודמין כמו שנתבאר שעשא דכתובות כנגן דכרין בסיומן הקודם בסופו :

יח ואפילו קנו מיניה והיו הבנות בשעת קניין כגון שהיו לו בנות ממנה ונירשה והחזירה וקנו מיניה לפרנסן אפ"ה אינן ניזונית ממשעבדי ביון דבתנאי ב"ד אבל וגם ניהא ליה בהרווחה דכתוב יוהר מבהרווחה דלקוחות לפיכך חיישינן לצררי לגבי משועבדים ולהשביעה אי אפשר שהרי היא קטנה לפיכך הפסיד מזונות לגבי משועבדין ללקוחות או למקבלי סהנה' ויא' דלא מהני להו קניין דוקא דקנו מינה בשעת נישואין בכלל מאי דקנו מיניה כהובה וסאר הנאי בחובה ולא כתב לבנות שטר באפי' נפשיהו אבל אי כתב להו שטר באפי' נפשיהו אינמי קנו ממנו לאחר נישואין בפרט למזון הבנות ואפי' לא כתב לה שטר סהם קניין לכהיבה עוסרת והרי אלים ישעבדיהו בכהיבת שטר בפני עצמן או בקניין אפי' בלא כתיבה ונכי כמשעבדי כשאר ב"ח דמאידנא דקנו מיניה נטר ומשעבד נפשיאם איחא דאחפשיא צררי אבעי ליה לסנקט שטרא רו מיניהו או למכתב תברא עליה :

ט ט יהו זימנין דמשכתת לה דמתני בנות ממשעבדי אפי' לא כתב להן שטר בפני עצמן ולא קנו מיניה בפני עצמן כגון שפסק עמה שיתפרנסו בנותי אף לאחר מ שיבגרו וזהו אינו כתנאי ב"ד היה ליה כאלו הקנה להן בפני עצמן וגבו משעבדו ולצריי נמילא חיישינן דכתבתינן טעמא בסוף סעיף הקודם לזה :

י מי שצוה בשעת מיתתו אל יזונו בנותי מנכסי אין שומעין לו ולא כל כמיניה לעקור חקנת חכמים אבל אם בשעת נישואין התנה כן שלא יזונו הבנות מנכסיו הוי בכלל תנאי שבסמוך וקיים :

יא מי שמת והנית בנים ובנות אם הנכסים הם מרובים דהיינו שיש בהם בכדי שזונו הבנים והבנות עד שיבגרו הבנות וירשו הבנים כל הנכסים שישיארן בהם בחזקתן והם יפרנסו אחיותיהן עד שיבגרו אלא עד שיתארסו ואין מחייבין הבנים להפריש חלק הבנות עד שיבגרו וגם אין מחייבין אותם לצמצם כמזונות אלא אם ירצו יותירו כמזונות וככל מקום אם בית דין רואין שמכלין המסין ואין מטיחין כישוב העולם חייבין בית דין להשניח בהיקון הבנות ולהפריש להן חלקן הוואל והן מרובין אבל אם אין בנכסים כדי שזונו אלו ואילו עד שיבגרו הבנות אז נקראים מועטים ומפרישין מהן חלק הבנות עד שיבגרו והשאר נותנים לבנים ואם אין שם אלא כרי מזון עד שיבגרו הבנות כלכד נותנים לבנות לזון אותן עד שיבגרו או עד שיתארסו והבנים ישאלו על הפתחים יש אומרים שאפילו בנכסים מרובין אסור לבנים למכור נחלתן ששא יצרכו הבנות יותר אם לא לפדיון שבויים וכיוצא בזה אבל בנכסים מועטים אפילו ככה"ג אסור ואם עבתי יתבאר בסוף סעיף י"ד :

יב במה דברים אמורים במקרקעי דהבי תקנו להן אבל במטלילי הם הנכסים מועטים יזונו אילו ואילו יחד עד שיכלו הנכסים דכיון שאינן ניזונות מטלילין אלא בתקנת הגאונים די להן שתהינה כנכים ולא שיפה כחן יותר פן הבנים ליקח הכל ואם יש מטלילי ומקרקעי והמקרקעי הם מעטים ועל ידי המטלילין יהיו מרובין וירשו הבנים ואין הבנות יכולות לומר כיון ששיעבדונו על הקרקע והרי הן מועטין ופרישו לנו סמוניהנו אלא המטלילים מצטרפין עם

* לבוש הברז וארגמן * הלכות בתובות * נז

בשוה והמותר נוטלין הבנים * אף על פי שעישור נכסים אינו נכבה עד שחבא הבת להנשא מ' צין מטעמים אלא לפי מה שהניח בעת מותו וכן אם אומרים דעתו אומדין אותו מיד שמת ואינה נוטלת עד שהנשא ומפיה שמשביתין הנכסים מטעם מיתה עד שהנשא אינה נוטלת עישור מן הסכח אבל נוטלת היא מן הראוי כיצד כגון אם מת אביה בחייה זקנה ולא היו נכסים לאביה ואחר כך מת זקנה וירשוה אחיה נוטלת מהם עישור נכסים :

ה וזיון דהבת היא בעל חוב של האחין אם מכרו דאחים או משבנו קרקע אביהם הבת שורפת מהלקוחות פרנסת נדונייתה ובשבעה כדון כל ב"ח השורף מהלקוחות :

ו מי שמת והניח אלמנה ובה אין הבת נוטלת עישור נכסים מפני מזונות האלמנה דאלמנה קודמת מפני שהיא בעלת חוב של האב והבת היא בעלת חוב של האחין ואפילו אין שם אלא משלולי דלא שייך בהו דין קרימה כי היכי שהיא קודמת כי איכא מקרקעי קודמת במשלולי דכי חקנו הגאונים לנכות כתובה ומזונות כמשלולי כעין דינא תיקון ולענין דינא היכי דאיכא מקרקעי אלמנה קודמת הכי נמי כמשלולי ואפילו מיהא הבת אחרי שנשא ולא נתנו לה פרנסתה עדיון אין הבעל יורש פרנסתה וראויה להנהן לה שהרי הנכסים כולן בחזקת האלמנה הן שחאה ניוונית מהן ופרנסת כמות קודמת לכתובת כנין דכרין דבנין דכרין כיורש שיוה רבנן ופרנסתה הוא בעל חוב ובעל חוב גובה מן היורשים :

ז קטנה יתומה שהשאחה אמה או אחיה לדעהה ולא נתנו לה לנדונייתה כלום או נתנו לה כמה או חששים זון ואין זה מניע לעישור נכסים יכולה היא משהגדל להוציא מידם מותר פרנסת נדונייתה הראויה לה לפי אומדן דעת האב או לפי עישור נכסים ואפילו שתקו זמן רב משתגדל יכולה אחר כך להבוע פרנסתה ולא אמרינן שמחלה טאין מחילת קטנה ביום ואפילו לא היה האחים זנים אותה ואף על פי שלא סתתה בשעת נישואין לומר דאי טאיני מחילת על פרנסתו מפני שהקטנה אינה בת מחאה כמה דברים אמורים כשנשא ויעודה קטנה אבל אם נשאת אחר שגדלה קודם שבגרה אלא היא געיה ולא חבקה פרנסתה איברה פרנסתה דמחמסא מחלה הואיל ולא חבקה פרנסתה אלא אם כן פסקו לה זאמם לתת לה עוד מזונות אפילו אחר נישואיה והיא ידעה כן בשעת נישואין או לא איברה פרנסתה אפילו היא עכשו בוגרת דאמרינן משום דידעה דפסקו לה דקמיתונא מינייהו הוא דשתקה ולא מיחתה בשעת נישואין ולא משלה מחלה * ואם מיחתה בשעת נישואיה הרי זו מוציאה את הראוי לה בין על ידי אומר דעת האב בין העישור כל זמן שהרצת אף על פי ששתקה אחר כך ימים רבים ואם כגרה ועודה בכית אביה בין שבגרה אחרי מותו כיון שהניחה בוגרת אם פסקו האחין מלהת לה עוד מזונות שחרי מדינה אין לה מזונות ושתקה ולא חבקה פרנסתה נדונייתה מסתמא מחלה ואיברה פרנסתה אפילו לא נישאת ואם מיחתה לא איברה ואם לא פסקו האחין מלזונה אלא זנו אותה אפילו בבגד אף על פי שלא מיחתה לא איברה פרנסתה נדונייתה כל זמן שהם זנים אותה שיש לה לשעון מפני שהם זנים אותה אף על פי שאינם

ח חייבין לא חבקה פרנסתה והוא שעדיין לא נשאת אבל אם בגרה ואחר כך נשאת ושתקה אף על פי שפסקו לה אחיה ליתן לה עוד מזונות איברה פרנסתה אלא אם כן מיחתה דכיון שהיתה בוגרת בשעת נישואין היה לה למחות אף על פי שרוצים לזונה עוד וסדלא מיחתה מחלה יש אומרים אך שמת והניח בת שהוא בוגרת אין לה פרנסתה כלל שלא חקנו חכמים עישור נכסים אלא כמי שמת והניח בנות קטנות מפני

אחת כבר אומדין אותו כפי מצונו ודעתו האחרון * ואם אין יודעין לשער דעתו כגון שלא היה דר כיננו ולא עמרנו על סוף דעתו אם היה וותרן או קמצן שיערו חז' ל שיתנו לה לפה' עישור נכסיו שכן שיעוריו חז' לדעת כל היותר קמצן שבישראל שאינו פוחת לה מעישור נכסיו יש אומדים דכשם שנותנין לבת פרנסת נדוניא מנבסי האב כך נותנין לה פרנסת מנכסי האם ויש חולקין :

ט וכשזרעין אומר דעתו ונותנין לה לפי אומר דעתו כמו שאמרנו אין חילוק בין מקרקעי למשלולי אלא אם השיא כבר בת אחת כל מה שנתן לה בין משלולי בין מקרקעי כך יתנו לזאת ואם לא השיא ואומדין דעתו שכן היה נהון משלולי ומקרקעי כך יתנו לה אבל כשאין יודעין לשער דעתו ונותנין לה עישור נכסים אין נותנין לה אלא כמקרקעי אפילו לפי תקנת הגאונים שהקנו דכתובה והנאיה יהו נגבין אף כמשלולי כבר אמרנו דפרנסת אינה מהנאי כתובה לפיכך בפרנסת לא הקנו כלום ואינה נגבית אלא כמקרקעי כדון כל שעבודין מדין הנמרא ושכירות בתים חשיב מקרקעי ואפילו מה שעבר כגון אם השכיר בית לשנה ודר בו השוכר הצי שנה סגבין אותה פרנסתה אפילו משכירות החצי שנה שעברה ואפילו עלה השכירות בחייה האב דכיון דשכירות אינה משחלמת אלא לבסוף חשיב כמקרקעי אבל אם כבר גבו אותה היתומים היו כשאר משלולי ודוקא לנכות אין נגבית אלא מקרקע אבל שבטמין לירע העישור מנכסיו שמיין העישור שכל נכסיו שהניח הן משלולי הן מקרקע כמה הוא ומנבינן לה הכל כמקרקעי כדון בעל חוב ואם דצו האחים לסלקה כמעיה הרשות בידם ונותנין לה מעות שאינה אלא כבעל חוב עליהם מהקנת חכמים : היו כאן בעל חוב והבנים אומרים לסלק את הבעל חוב בקרקעות והבנות אומרות שיפלו אותן כמשלולים כדי שיטארו הקרקעות בידם וישלו מהן עישור נכסים הדין עם הבנים וכחב מורי מהרמצי' ז' וז' ונ' דה"ה לענין שטר חצי זכר הגהג' בינינו ונותנין טאין הבנות נוטלות בחלקם כחצי זכר חלק מן הקרקעות אם היו כאן בעלי חובות הרשות ביד הבנים לסלק את הב"ח כמשלולים כדי שיטארו להם הקרקעות ולא ירא לבנות חלק בהם עכ"ל * יא כשאומרים דעה האב מה שהיה נהון אומדין סתם מה שהיה נהון האב לבתו בין למעט מעישור נכסים בין להרבות לה על עישור נכסים ויא טאין אומדין אלא למעוטי מעישור נכסים אבל לא להרבות ובזמן הזה שכל בני אדם נטלין להשיא בנותיהם כמשלולים חשיב כמו אמרוהו למשלולין ונכבה מהם :

י הבת בעישור זה כבעל חוב של אחין היא לפיכך נוטלת אותו מהן מן הבינונית וכלא שבעה כיון שהם עצמם בעל חוב שלה ויכולין ליתן לה איזה קרקע בינונית שירצו ולסלקה כזון ואם מתו האחים קודם שנשלה עישור נכסים אינה גובה בינונית אלא גובה אותו מכניהם מן הזבורית ובשבעה כדון הכא ליפרע מנכסיהו ימים *

יא אין חייב הפרנסת חל על האחין אלא כשיגיע זמן נישואיה שהפרנסת היא לצורך נדונייתה לפיכך אם הנית בנות רבות להשיא כל אחת שחבא להנשא ראשונה נותנין לה עישור נכסים הראשון ולשנייה נותנים נכס כן בעת נישואיה עישור כמה שטייר הראשונה וכן לשלישית נותנין לה עישור כמה שטיירה השנייה וכן כולן ז' ואחר ז' ואם באו לינש' כולן בכח אחת ראשונה נוטלת עישור נכסים והשנייה עישור כשטיירה ראשונה והשלישית כמה שטיירה שנייה וכן כולן וחתומים וחולקות כל העישורים בשוה ולא אמרינן שכל אחת זכתה בעישור שלה דכיון שאין החיוב לתת לה פרנסתה חל עד שתינשא ועכשו כולן כאין לינשא כאחת אין כאן לאחת דין קדימה על חבורתה לפיכך חולקין העישורין

אין שומעין לה שבכר זכתה בהן הבת מסעת פטיקה זלא כמנייה דאם להפסיד בחה :

ד מת הבעל הבת מועיאה מזונותיה מנכסים משועבדים כשאר בעל חוב ורווקא שקנו מירו או שחייב עצמו במזונותיה בשטר כלו' טענה לכהו' השטר אפי' בלא קניין הו' כמו קניין אבל אם פסקו בשעת קיוושו' ולא היה שם קניין הן הן הדברים שלא ניתנו לכתוב כלומר לא נדברו הדברים הללו אלא משום חיבת החיזון ולא עלה על דעתם לנכוחם ממשועבדים אלא מבני חזרו לפיכך אפילו נכתבו בשטר אינו כלום ואינה מזונות ממשועבדים :

ה מתה דבה אין יורשיה יורטין מזונות' שלא חייב עצמו אלא לה כל זמן שהיא קיימת לפיכך אפילו חלה צריך ליתן לה מזונות כאלו היה בריאה :

ו נתגרשה האם בהרף הזמן שקבל לזון את הבת לא יוכל לומר כשהכא הבת אצלי אתן לה מזונות אלא נותן לה מזונותיה במקום שהיא אצל אמה דלעולם אין נוטלין הבת בין גדולה בין קטנ' מלהיות אצל אמה שזהו כבודו ולפיכך צריך ג' ליתן לה מזונותיה משלם ולא לפי ברכת הבית אלא דינה כמי שזן את אשתו ע"י שלי' אבל אינו חייב ליתן לה לא לפי כבודו ולא לפי כבודה אלא לפי צרכה בפחות שכס' פוקין ויש חולקים וסוברים הואיל וקבלו עליו לפרנסה מסתמא דעתו היה שהיה מספרנסת כאחד מבני ביתו ולא שיטעה אותה לרע מכל בני הבית שיאכלוהם בטר וישנו יין והוא האכל זרעוני' והשתה מים ואם מאכילה על טולהו מזונות עמו כאחד מאוכלי טולהו וכן כן וכן כן אינו חייב ברפואה שלא קבל עליו אלא לזונה ואין רפואה בכלל אף ע"ג דגבי מזון האשה אמרינן דרפואה שאין לה קצבה היא כמזונות ה' כשאוכלה בהנאי בית דין שהוא חייב להסניק כל צרכה אבל המקבל עליו לפרנס אין צריאה בכלל :

ז וכן הדין במי שנחייב מפרנסה אדם אחר כמו בת אשתו וע' לכתוב ע"ש סימן ס' :

ח נשאה לאחר ופסקה גם עמו שיוזן את בתה אחר זנה ואחד נותן לה דמי מזונות משלם :

ט ואם גירשה גם השני ושניהם חייבים במזונותיה וכל אחד וא' אומר אני אוזן איתה ולא אתן דמי' הדבר תלוי בה שהבחר איזה מהם שחדצה שיוזן אותה ואם היא חרשת שאין בה דעת לבחור זנין אותה לפרקים זה שבת וזה שבת : נשאת הבת הודן הזמן הרי היא אצל בעלה ובעלה חייב במזונותיה והשנ' כל אחד ואחד נותן לה דמי מזונות משלם ; כתב לה אני אוזן את בהך כל זמן שאה עמך ומהה האם אינה חייב ע"ל לזונה וכן הדין אם נתגרש' ואפי' חזר ונשאה אינו חייב ע"ל זיון בתה דכל זמן טאה עמי שכתב לה מאילו הנישואין משמע :

יב כל המחייב עצמו בדעהו לזון שלא בהנאי כ'ד אינו כמלבוש אצ"כ פירש און ואפרנס ליכי ואם כת' לזנה' אם ישא בת פלוני ליתן לו סך מה לצורך פרנסת מזונות חייב ליתן לו אע"פ שמתה הבת שהרי לא קצב לו זמן המזונות אלא קצב לו סך למזונות ואלו היה רוצה ליקח ממנו הסך ביחד היה חייב ליתן לו אך אם כתב לו ולאשתו אינו יורש חלק אשתו שוקא ראו :

קטז דיני היוצא בלא כתובה והמפסדת כתובתה וכו' סעיפים :

א אילו יוצאה בלא כתובה העוברת על דה' המעברות את בעלה על דת משה ויהודיה ואינו דת משה מאכילתו דברים שאינן מעושרי' וכ'ש אחד מכל שאר האיסורי' כגון דם או חלב שהבשילתו ואכלו על פיה או ששפך נדת ונדע :

ספני שעמדו חכמים דעתו של אדם שאינו מניח בכו ער שתיכנה אבל זאת שנגררה בחיי האב כיון דאשתתי אשתהו מי טענה לתת לבתו שלישי נכסיו או פחות או יותר והישיאה אודה ולא נהני לה צריכין ליתן לה אחר כך :

ה מי שמת והניח שתי בנות וכן וקדכה ראשונה ונטלה עישור נכסים שלה ולא הספיקה השנייה לנכות עד שמת הבן ונפלו כל הנכסים לשתיהן אין השנייה נוטלת עישור אלא חולקת בשוה דכבר זכתה הראשונה בעישור שלה ויש חולקין וס' ל שנים השנייה נוטלת עישור שלה החלה ואחר כך חולקין :

ו לא תקנו פרנסת נדוניא לכה אלא במקום בן אבל אם לא הניח אלא בנות וחולקו הכל בשוה ואפילו נשאו הגדולות בחייה אביהן ואימרות הקטנות גם אנו נישא בהסמך קודם חלוקה אין שומעין להם שמה שמחז' להן אביהן היא מתנ' להן ועכשו' הן באות לירש אבל אם נשאו הגדולות אחר מיתה אביהן ולקחו נדוניא' מן העזבון מה שלקחו בהסמך לא לקחו אלא מתורת ירושה לפיכך ישאו גם הקטנ' תחלה ואחר כך יחולקו :

ז מי טענה בשעת מיתה אל הפרנסו לבנותי פרנסת נדוניא מנכס' שומעין לו כמו שנהבאד טעמא לעיל סעיף א' אבל אם הה' בשעת נישואין שלא יתפרנסו בנותיו מנכסיו אין שומעין לו וטעמא דכיון דפרנסה לאו ש מכח כהונה קא אתי' אלא מחקנת הכמים כי אחתי בשעת נישואין עם האשה מאי הוי אף על גב דמכל מקום גילוי דעת הוא שאינו רוצה שינשאו בנותיו מנכסיו וכבר אמרנו דהכל תלוי באומדן דעת האב ה' כי גלי דעתו דהו' נישואין כשהשיא בנותיו או שראינו ותרנותו או קצמניהו או טענה בשעת מיתה אבל גילוי דעת בשעת נישואין לאו גילוי דעת הוא שאיפשר אחר כך בשהיה רואה בנותיו שהגיעו לפירקן הוה משתנה דעתו ומרתם עליהן ומשיאין לכך אין אומדן אלא הדעת שהיתה לו בשעת מיתה וכ'ש כשטעה בצירוש בשעת מיתה :

קיד דין מי שקבל עליו לזון בת אשתו וחביו וכו' סעיפים :

א כל אלו הדברים אינו חייב אלא בכהו' שילדה לו אשתו אבל אם יש לה בת מאיש אחר אינו חייב כלום אלא מה שהתנחה עמו בפירוש כגון הנישא אשה ופסקה עמו לזון את בתה חמש שנים חייב לזונה במאכל ובמשקה חמש שנים הראשונים שאחר הנישואין מיד בין אם המזונות ביוקר או בזול ואם לא זנה בה' שנים הראשונים והזול המזונות אם הוא עכב לזונה צריך לפרוע לה בדמים כזמן היוקר שהרי כך נתחייב לה והוא עכב ואם היא עכב' אינו נותן לה אלא כדמי הזול דאע"ג דכבר נתחייב לה לפי היוקר איהו היא דאפסידה אנפשה שעכבה עד עכשו' ולו היה נקל לתת לה מזונות כזמן היוקר אחת אחת משיתן לה עכשו' בבת אחת אפילו לפי הזול היו בזול והוקרו בין שעכבה היא בין שעכב הוא אין נותן לה אלא כדמי הזול דאף על גב דעכשו' הוקרו ועכב הוא עד עכשו' ק'ל כל הגזלין אינן משלמין אלא כשעת הגזילה דהיינו הא שעת הגזילה הם אוהם השנים שהיו בזול :

ב ואף על פי שהוא זנה מעשה ידיה הם שלה ואינם שלו דלא דמי לאשתו דמעשה ידיה שלו משום המזונות דהתם תקנו לו מעשה ידיה בעד המזונות משום איבה כיון שעל כרחו צריך ליתן לה מזונות אבל הכא הוא מרצונו הטוב שיעכב נפשיה ולא שייך איבה :
ג ואם האם פוטרת אותו מלאנה אחר שפסקה עמו לזונה :

לבוש הבוץ וארגמן חלכות בתוכות * נט

ונודע לו אה"כ כגון שאמרה פלוני חכם הקן לי הכרי זהו או התיר לי חתיכה זו או מיהר לי הרם הזה ונמצאת שקרנית ודוקא שהוכחשה כעדים כגון שהעירו שבאות' טעה שאמרת שפלוני תקן לה לא היה אותו פלוני בעיר וגם יש עדי' שאמרת לו שהוא מתקן ושהוא אכלו על פיה אבל אם אין עדים והיא כופרת שלא האכילה או שמכחשת החכם שאמר שלא הקן לה והיא אומרת שתיקן לה נאמנת ודוקא שהשילתו ואכל על פיה אבל אם רצתה להאכילו דבר איסור ונודע לו ופירש ולא אכל או שהוא כעצמו אכלה דבר איסור לא איכר' כתובת' דלא מפסידנה כתובה אלא היכא דעברה חציפות בבעלה או שיש חשד זונה אבל באכילתה בעצמה דבר איסור למה נפסידנה כתובת' נוכיח אותה על פניה בעונשים אחרים :

ב הוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לובשת בגדי נדתה ואמרה לו שהורה אני ונא עליה יוצאת בלא כתובה ואפילו אמת שהיא שהורה מפני שמשאתו שם רע שיאמרו עליו שבעל נדה :

ג הנודרת ואינה מקיימת חצא בלא כתובה שממית' את בניו דבעון נדרים כנים מתים וכן אם עברה על השבועה או על החרם אבל אם היא מביאה עדים שגם הוא עובר על נדרים ושבועה וחרם לא איכרה כתובתה אפילו אם נקט היא עוברת דהיאך יוציאנה משום רבעון נדרים בני' מתים כיון דההוא גברא לא בעי בני שהרי הוא עצמו עובר אשה שהמירא דתה וחזרה בה אינה אלא כהיא עצמה עוברת על דת ולא הפסידה כתובתה אלא אחר התראה :

ד איזה היא דת יהודית הוא מנהג צניעות שנהגו בו בנות ישראל ואם עברה על אחת מהן עברה על דת יהודית ויוצאה בלא כתובה ואילו הן היוצאת לשוק או למכור מפולש או בחצר שרכים קיקעים בו וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הגשים ואף על פי ששערה מכוסה במספחת או שהיתה טוה בשוק ויר וכיוצא בו נגד פניה על פדחתה או על לחיה כדרך שעושה הגויות הפרוצות או שטוה בשוק ומראה זלעזותיה לבני אדם והוא שרגילה בכך או שהיתה משחקת עם הכחורים או שהיתה תובעת בתשמיש בקול רם מבעלה עד ששכנותיה שוכעות אותה מדברת על עסקי תשמיש שכל אלו דברי פר צות הן והבעל בוש ממנה לכך הצא בלא כתוב' וכן המקללת אבי בעלה בפני בעלה ויש אומרים דה"ה אם קיללה אבי בעלה בפני עצמו שלא בפני הבעל וי' מדה' המקללת בעלה בפניו בכל אחת מצילוי חצא בלא כתובה וסבל מקום לא איכרה כתובתה אלא אם כן התרה בה החלה ויש ערים שהתרה בה ולא השגיחה בדבריו ועברה על התראתו ואם אין עדים חשכ' שהוא כדבריה ונוכה כתובתה ו אם הוא רוצה לקיים' אחר כך אפילו יש עדים שעברה אין כופין אותה להוציאה ומכל מקום מצוה הוא שיוציאנה כיון שהיא מעיזה באחת מכל אילו פריצו' רב הוא ונקראת עוברת על דת ויכול לנרש אותה בעל כרחא אפילו בזמן הזה ואין כזה משום תקנת רבינו גרשם אשה שנזמה לבעלה שרוצ' לשכור גוים ולהורגו אם יעשה לה דבר הרי זו נקראת עוברת על דת וכן אשה שרגילה להתייחד עם גוים נקראת עוברת על דת ויש לה דיני עוברת שאמרנו :

ה כל אילו אין להן לא עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים ולא הנאי כתובה ולא תוספות אבל חשול מה שהכניס' לו והוא בעין בין מנכסי צאן ברזל בין מנכסי מלוג ואם בלה' אג' אג' או נאכר אין מוציאין ממנו וכן הדין במי שזינתה או שיצאה משום שם רע שאיכרה עיקר כתובתה תוספת ונושלת מה שהוא בעין מכל מה שהכניסה וכן הדין בכל אותן ששנינו בהן חצא מזה ומזה כיון שמצד זנות היא מפסדת כתובתה :

ו אם אין עדים שזינתה אלא שהיא אומרת שזינתה אין

חוששין לדבר זה לאוסרה דשמא עיניה נהנה באחר אבל נאמנת היא על עצמה דהודאת בעל דין כסאה ערים דמי ואברה כתובתה עיקר ותוספות ומה שאינו בעין סמה מ שהכניסה לו והווקא שאין רגלים לדבר אז אינו נאמנת להוציאה אבל אם יש רגלים לדבר נאמנת וחוששין אף לאוסרה וכן אם רגלים לדבר וחזרה בה ונתנה אמתלא לדבריה למה אמרה כן בתחלה נאמנת ולא איכדה אפילו כתובתה ותוספות וכל סכן מה שהכניסה ואם היה סאמנה וועתו סומכת על דבריה הרי זה צריך להוציאה לצאת ידי שמים אבל אין כופין אותו להוציאה ואם נאנס' לא הפסיד' כתובתה לא אשת ישראל ולא אשת כהן . וטעמא דאשת ישראל הא לא נאסרה על בעלה כשנאנסה ואשת כהן אף על פי שנאסרה על בעלה יכולה למיטר ליה אנא הא קאמינא גברא הוא דנסתתפה שדהו כלומר שקדושת בהונתו גרמה שחאה אסורה לו דהא אונס בישראל משרי טרי הלכך מזלו גרם ולא הפסידה כתובתה . ועל סימן קע"ח סעיף ט' ואם יש עד אחד שזינתה אינו חייב להוציאה כדיני אדם אבל בידי שמים וכ' שאם הוא סומך עליו ומהימן ליה כביתרי אסור לו לעמיד עמה וצריך ליתן לה כתובהה ואם אכר אחד על אשה אחת טזנתה עמו נאנס' עליה כעד' דפליגין דיבוריה ואם היא יהודית לפני אחר שנשטא עמו מצטרף הנחש' עם האחד לאוסרה על בעלה היהודית בפני אחד שזינתה ואחר כך אומרת ששקר הוא ומכחשת העד המעיד עליה מותרת לבעלה אף אם מאמין הבעל לעד המעיד שכך יהודית בפני דאמרינן אמת הוא שהודית אלא בשעה שהודית נתנה עיניה באחר ועכשיו חוזרת בת' . אשה שאמרה לבעלה שזינתה אך על פי שאינה נאמנת לו אם עמד ונרשה אסור לו להחזירה שיאמרו הכריות הגירושין מוכיחין שודאי לו שזינתה ולכך גירשה והרי נאסרה לו והיאך מחזירה ואפילו אם עבר והחזירה יש לחוש לאוסרה עליו :

ז מי טראה אשתו שזינתה או שאמר לו אחר מקרוביו או מקרוביה שהוא סאמינס וסימכת דעתו עליהם שזינתה אשתו כין שהיה האומר איש כין שהיתה אשה הואיל וסמכה דעתו לדבר זה שהוא אמת הרי זה חייב להוציאה ואסור לו לכא עליה ויוציא ויתן כתובה יש אומרים שלא יוכל לומר שהוא מאמין' אלא אם כן ידוע שהוא מאמין לו גם בדברים אחרים אבל אם אינו מאמין לו בשאר דברים רק בדבר זה משים הנחשת לו קצת בלאו הכי לא נאסרה עליו משום זה ואם יהודית לו שזינתה הצא בלא כתובה כדברינא לעיל שהודאות בעל דין כמאה עדים דמי לפיכך אם ראה בעצמו שזינתה והיא כופרת משביעה בנקיטה חפץ שלא זינתה חתניו ואחר כך תנכה כתובתה דכיון שהיא טוען שבעצמו ראה שזינתה הוה ליה כטוען פרעתין הכתובת והמוציא שטר חייב על חבירו והלא טוען פרעתין בעל השטר צריך לישבע ואחר כך נובה הכי נמי הכא אבל אם הוא עצמו לא ראה שזינתה אלא עד אחד אמר לו שזינתה אינו יכול להשביעה דהוי ליה כטוען שטא פרעתין דלאו כלום הוא . ואם יש הרבה עדים וכולם הם קרובים כולם אינם נחשבים אלא כעד אחד ועל סימן צ"ו :

ח האומר לאישה בפני עדים אל הסהרו עם איש פלוני ויש עדים שנכנס' עמו בסתר ושהתה עמי כרי סומאה ואף על נכ דקיימא לן דאין' אוסרין על הייחוד הואיל וקנא לה וילפינן לה מקראי יחירא גכי סיטה דאוסרין בסתייה בעלמא לפיכך אסורה לבעלה וחצא בלא כתובה ואסור לו להתייחד עמה שטא יכא עליה וכופין אותו להוציאה מביתו ודווקא שאמר לה בלשון קינוי וכדרך שתבאר לקמן סימן קע"ח בעה' :

וחייב לשלם לה :

ב וחיבי עשה לא קנסו כלל ואמרו בין הכיר בה בין לא הכיר בה דינם כחיבי לאוין שהכיר בה ושעמא כהכיר בה כשעם חיבי לאוין שהכיר בה ובלא הכיר בה לא רצו להחמיר כמו שהחמיר כחיבי לאוין שלא הכיר בה כיון שאיסורין קל :

ג ואיילונית ישגכ איסור גדול בנישואיה לכהחלה דהא לא מקיים בה פריה ורביה ומשחית זרעו לפי אמרו אם הכיר בה ונטאה דינם כדון חיבי לאוין שהכיר בה אבל זו אפי' מזוני יש לה ואפי' בחייו דלא הפיל לנמרי כחיבי לאוין דלאו בעמוד והוצא קאי דלא חיוביה הכסים להוציא ואם לא הכיר בה דינה גכ כדון חיבי לאוין שלא הכיר בה :

ד והנושא באיסור דרבנן כגון שניות לעריות אף ע"ג שנים אלו איסורין קל החמירו בהן לעשות חיזוק לדבריהם בעינין אחר ואמרו בין הכיר בין לא הכיר בה דינם כדון חיבי לאוין שלא הכיר בה אבל בנכסי צאן ברזל ונכסי מלוג הניתר בהן דינה כדון כל הנשים דכולי האי לא רצו להחמיר בהן משאר נשים כיון שאיסורין קל :

ה המסאנת היוצאת במיאון אין לה פנה ומאמית שלא תקנו לה חכמים כתובה אבל תוספות שכח לה הא חיוב בו דמשום חיבת ביאה כתב לה וזכתה בו וחיוב לזונה ולפדותה כל זמן שהיא תחתיו ואוכל פירותיה אבל אם הלך למדינת הים ולותה לפזנותיה או לפדינה ואח"כ מיאנה אינו חיוב לשלם נס הפירות שאכל מנכסיה אפי' הם עדיין בעיני שלקטן ומנחין ברשותו אין צריך ליתן לה דמה שזכה בו זכה כיון דברשות זכה בהן :

ו וקטנה היוצאת בנס דינה כגדולה היוצא בנס בכל דיניה

קיד דין כתובה באשה שאין לה ווסת או שאין מומין ודין קטלנית ובו"א סעיפים :

א אשה שאין לה ווסת לא חסם אלא ע"י בדיקתו שנתבאר בלבוש ע"י סימן קפו סעיף ב' ואם נשאת וברק עצם ונבעלה ובעת שקנחה עצמה היא והוא נמצא דם על ער שלה או על ער שלו אם אירע זה הפס אפי' פעם ג' כסוכות זו לזו הרי זו החזקה לראות דם פחמס חשמים ואסור לישב עם בעלה ותצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות ולא שום הנאי מהנאי הכתובה שהרי לא כתב לה אלא על כנת שהאש אשתו הראויה להשמיש וזו אינה ראויה להשמיש ויוצא ולא יחזור לעולם אפילו אם התרפא שאם היה רשאי להתירה כשתתפא יש לחוש שמא היא תלך והינשא לאחר ותתפא תחת השני ויאמר זה אלו חיותי יודע שכך היה אפילו הייחם נותנים לי מאה מנה לא הייתי פגוש ונמצא נש בסל ובכיה מן השני ממזרים הלכך אומרים לו הוי יודע שהמגרש את אשתו משום ווסת לא יחזור עולמיה ואפי' היא תזוהר וקבעת ותו לא מצילימסר אלו הייתי יודע כו' דהא דתרו בו ואף ע"כ גמר וניד' לפיכך לא יחזור עולמיה ברא' שהיה כן סחלת נישואי' שמיד מבעילה ראשונה ראתה דם אבל אם לא ראתה דם מבעילה ראשונה ואירע לה חולי זה אחר שנסאח סראתה ג' פעמים זה אחר זה כשעת תשמיש נסתחפה שדהו ויוצא ויתן לה כל כתובתה ותוספות והנאיה ולא יחזור עולמית י'א שאם אינו רוצה לישא אשה אחר ורוצה להשהותו ולשרד' אות' ע"י שלישי שנה אחת ולא ילך אצלה אלא בער' אין צריך לגרשה וכל' אשה שזינת' תחתיו דשרי ליה להשהות' ככה ג' דליכא למיחש כל כך שיכא עליה דכיון שזינת' סחמא טמאת ליה ומאסיה ליה :

ב השוען על אשתו שאינה ראויה לאיש והי' אומר שהיא ככל הנשים דבר זה יברק ע"י נשים הנזונות וכשרות אפ' רח

ט אמר לה בינו לבניה אל תסתרי עם איש פלו' וראה אות' שנסתרה ושהת' עמו כדי שומאה אסורה לו וחיוב להוציאה אבל יתן כתובה הואיל ואין לו עדים ואם הודית שנסתרה אחר שהתרה בה נאסרה עליו מן התורה והצא בלא כתובה לפיכך הואיל והוא עצמו ראה שנסתרה משכיעה על זה ואחר כך נותן לה כתובה :

י אם השביע את אשתו שלא הדבר עם איש פלוני ועברה הדבר עמו הרי זו בכלל עוברת על דת והואיל ונשבעה שלא לדבר עמו ומדבר עמו הרי זו עוברת על שבועת' בדבר של פריצות כשאר עוברת על דת דסעיף א' והפסידה כתובתה והוא שהתרה בה חלה אם העבר על שבועתך תפסירי כתובתך כמו שנתבאר לעיל סעיף ב' דעוברת על דת צריכה התראה אבל אם לא לא התרו בה לא הפסידה כתובתה :

קטז דין כתובה ותנאיה ודין הנושא אשה באיסור ובו"א סעיפים :

א הנושא אשה כעבירה כגון חיבי לאוין התפשו בהו קידושין כמו אלפנה לכהן גדול גרושה וחליצה לכהן הדיוס ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולמסור או פצוע רבע שנשא ישראלית אף על נכ שהכיר בה שהיא אסור' עליו והיה סן הראוי לקנוס שניהם לא מצאו חכמים מקום לקנוס אחד מהם בענייני תקנת הנישואין שאם יקנסו אהו שלא יזכה בנכסים שלה כמו שזוכה בנכסי אשה כשירה היתה היא חוטאת ונשכרה וכן אם יקנסו אותה שלא יהא חיוב לתת לה מה שהחיובו לתת לאשה כשרה היה הוא חוטא ונשכר לפיכך אמרו שיש לה עיקר ותוספות וכל תנאי כתובה כמו אשה כשרה ויקבלם עונשם ממקום אחר מיהו סזונה לא חיובוהו לתת לה אלא לאחר מיתתו כגון שלא הספיק להוציאה עד שמת חיביהן הורשים לזונה מנכסיו אבל בחייו לא חיובוהו במזונות ולא משום קנס אלא כיון דבעמוד והוצא קאי אי יהיב לה מזונות חיישין שמא תעכב אצלו אבל אי לא יהיב לה פזונות היא עצמה תשתדל שיוציאנה לפיכך אפילו הלך למדינת הים ולותה ואכלה אף על נכ דוראי לא בא עליה ולא עבד איסורא אינו חיוב לשלם כלום ואם זן אותה מעש' יריה טלו דלא תהא עדיפא מאשה כשרה שז' בעלה ומעשה דיהי שלו דה' חוטאת ונשכרת ואם לא הכיר בה שהיא אסור' עליו גם כן אין כאן מקום לקנוס דאנוס הוא מכל מקום אמרו שאין לה עיקר כתובה דהיינו מנה ומאמית אבל תוספות יש לה ושעמא משום דמנה ומאמית בבשרה לא תקנו חז' לאלא שלא תהא קלה בעיניו להוציא' והך תהא קלה בעיניו להוציא' אבל תוספות מתנה הוא ומשום חיבת ביאה כתב לה ולא רצו חכמים לקח' את שלה וליתנו לבעלה אבל אמרו שלא יהא לה שום הנאי כתובה שאם עיקר כתובה אין לה כל שכן דתנאיה אין לה דחר טעמא הוא ואפילו מזונות אחר פותו אין לה ואינו חיוב בפרקונה ואפי' אינו חיוב לשלם פירות שאכל מנכסיה אף על נכ דתקנו פירות תחת פרקונה הואיל וכבר זכה בהם אף על פי שהם עדיין בעיני אצלו לא חיובוהו לשלם לה אף על פי שנשכיה ושעמא כל כרי שהיא עצמה תשתדל שיוציאנה כדלעיל ונכסים שהכניסה לו אם הם בעיני ביון נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל השלם שלא רצו חכמים לקחת את שלה כיון שהן בעיני ואם אינן בעיני שאכרו או נגנבו בין שנשחמש בהן ובלו או נשחקו כיון שאין כאן איסור' גמור עשו דיני הפך שכל הנשים ואמרו נכסי צאן ברזל כיון דלאו ברשותה קיימי אלא שהבעל היה חיוב באחריותן שאם פחתו פחתו לו ואם הוחזרו הוחזרו לו אוקמה כחזקת מי שהן עכשיו ואין צריך לשלם לה אבל נכסי מלוג דברשותה קיימי ולא לבעל בהן אלא פירות אוקמה גם כן בחזקתה שהם שלה

לבוש הבוץ וארגמן הלכות בתוכות * ס

ק"ח תקנת גישואין של קהל טוליטלה ודיני נדוניא וכו' י"ט סעיפים :

- א עיקר תקנות טוליטלה עיין בפנים כי לא רציתי להאריך בהן מחמת שאין נהוגות בינינו באלו הארצות מלמנה שיש לה לחלוק עם יורשי בעלה מכת התקנה של טוליטלה שמין בגדי שבת שעלוה אבל לא כנר חול :
- ב מי שגירש את אשתו סמוך למיתו אע"פ שלא גירשה אלא כדי שלא חזקק ליבם דינה לעניין כתובהה בתקנת טוליטלה כדון גרושה אבל אם לא גירשה ממש כגון שלא יצא עליה קול גרושה מחייו וכשמת היתה בחזקת אלמנה רק אחר מותו הוציאה גש ואומרת נתגרשתי אינה נאמנת וצריכה ראייה על הגירושין ורואי לא נכתב הנש רק להברת בעלמא להברית הנכסים מן הב"ח :
- ג אם שהת מלהלוק עם היהומים כפי התקנה קצת זמן לא איברה מזונ' אוהו הזמן שתקנ' הקהל אינה יכולה להפסיד לאלמנה מזונותיה שהם הנאי כתובה מחכמים הראשונים חכמי המשנה והתלמוד ז"ל :
- ד אלמנה שפרעה שלא ע"פ כ"ד חובות הגוים מנכסי בעלה כרי שלא יזלזלו במצירת קרקעותיו ופה עשתה :
- ה אלמנה שהורידה בית דין בחצי נכסי המת בכח התקנה ויש למח קרקעות ממושכני' ביד אחר אע"פ שיש לו נכסי' בני חורין נוטלי' חצי קרקעות הממושכנים לפי מה שנהגו ע"פ התקנה לחלוק בכ' הבר ודבר חציו :
- ו דבר שאינו מפורש בתקנה נעמינו על דין תורה וכן כל ספק שיש בתקנה על יורשי האשה להביא ראייה דאין מוציאין ירושת הכעל מספקא :
- ז כל דין שיש לה בגביית כתובהה כפי דין תורה יש לה בחצי נכסים שניטלה מכת התקנה :
- ח אשה שנהנה לבעלה או לאחר שזוכה אחר מותר בחצי נדוניאה שהיו ראויים לירשיו ורשה על פי התקנה שעשו בטוליטלה אינו כלום דלאו כל כמינה להפקיע התקנה שנעשית שם שירשיה וישו חצי נדוניאה אחר מוחה אבל אם מחלה או נהנה לבעלה מעכשיו כל שטר חוב שיש לה עליו באיפז שאינה יכולה לשעון נחת רוח עשיתי דכעלי היאל ואין דבר יורשין בהקנה כלום ואינה מפקעת בזה התקנה היא מחילה כחילה ויש לירד בזה אחר לשון התקנה דאם משמע שם ראינה יכולה למחול בלא היורשים או שעל פניה כן נתן הנהגה אין בידה לשנות ואם היא בעצמה ניהנת הנדוניא יכולה למחול לבעלה או להתנות ליהן לאחר כפי מה שתחפוץ ובלבד שתעשה בפני עדים ובלא זה זוכים היורשים מכת הסנהג' במקום שיש תקנה שירשי האשה יחלוקי עם הבעל בשמרה האשה החלה וכשכאין לחלוק אחר מיתה האשה על פי התקנה יפרעו החלה כל החיובות שהבעל חייב ונאמן הבעל לומר כמה חייב ובשבועה בסגוד דאי בעי הוה כופי ואומר שלא הניחה כל כך :
- ט הכותב לאשתו בטעל גישואין ש"ח ומחייב עצמו בסג' ידוע ומפרש שהוכל לנכחו ככל עת שהרצה הרי חוב זה יש לו כל דין נכסי מלוג' והיינו כל זמן שהרצ' תיב' להניחו בידו וכשהרצ' הגבנו וילקח כו' קרקע והוא אוכל פירות שכל נכסים הבאים ליד אשה היאך שכאו לידה הן כיהושה הן במנהה בולן זכה בהן הבעל לפירות ולא דמי להא דאמרינן הנוח סנהג' לאש קנת' ואין הבעל אוכל פירות דהתם מיירי שנתן לה אחר שנישאת שבועין ופה נותנו לה ואינו מסייר לעצמו כלום אבל מתנה שכותב לה קודם שישאנה היא כאח' מנ' שרוא שכתבים לה שום מלוג' אלא שאחזן נקרא' שיעבוד כתוב' ואינן נגבין כחיו ובחוב זה יש לה יפוי כח יותר שהוב' לנכוחו ככל עת שהרצה אבל בשתנבנו יחזור להיות נכסי מלוג'

- הז אומרת שאינה ראויה לאיש אין לה עליו לא כתובה ולא תנאי כתובה ואם הם אומרות שהיא ראויה לאיש הרי היא ככל הנשים וכל זמן שלא נברקה אינו חייב במזונותיה :
- ו הנושא אשה ונמצאו עליה גורים שנתבארו כסימן ל"ט הצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות :
- ז וכן הכינס אשה סתם ונמצא בה סום מסומי נשים שנתבארו כסי' ל"ט ולא ידע הבעל כמות זה הצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספות :
- ח ואם יש מרחץ בעיר והיו לו קרובים שם אינו יכול לומר לא ירדתי מומין אילו ואפילו מומין שכסתר מפני שהוא בודק על ידי קרובותיו וחזקתו ששמע ונתרצה ואם אין שם מרחץ או שלא היו לו שם קרובי' יכול לשעון כמומין שכסתר ונכפה לעתים ידועי' הרי הוא כמומין שכסתר אבל במומין שבגלוי אינו יכול לשעון שחזקתו ששמע ונחפיים המשנהנת במטה השיר' י'א דלא הוי פוס' וי'א דהוי סום וכתוב' מורי' ז"ל וכן נ"ל עיקר ע"כ ולי נראה שאין מוס' גדול מזה שאין הדעת טובלתו שישכב עמה במטה אחת והפרישה כמנה אחר התשמיט ברעת קצת קשה ממנו נ"ל השוען על אשתו שהיא מצורע הרי זה מים :
- ט כמה דברים אמורים דבמומין שבגלוי אינו יכול לשעון במקום שמנהג הנשים להיך כשקופניהן גלויות אבל במקום שאין דרך הכנות לצאת לטוק כלל ואם הצא הצא מתנכרה הרי זה טיעון אפי' מומין שבגלוי ואם יש שם מרחץ אם יש לה קרובה אינו יכול לשעון שכודאי הכל רואין אותה ערומה כמרחץ ואם דרכו להתחבא במרחץ יכול לשעון אף מומין שבגלוי וי'א דאפילו אין לו קרובות בעיר יש לו רעים ובודק ע"י נשותיהם :
- י כיצד היא טענת קמומין אם היה המומין שנמצאו בת מיסין שודאי היה בה קודם שחתארס כגון אצבע תורה וכיוצא בו על האב להביא ראייה שידע הבעל ונהרצה או שחזקתו שידע ואם לא הביא ראייה הצא בלא כתובה כלל :
- יא היו בה מיסין שאיפטר שנולדו בה אחר האירוסין אם נמצאו בה אחר שנכנס לבית הבעל על הבעל להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה והיה מקחו בקח' טעות ואם נמצאו בה והיא כבית אכיה על האב להביא ראייה שאחר האירוסין נולדו ונסתחפה שדוה' וי'א דאם האב טוען ורואי על רבעל להביא ראייה ויש אומרים דאם הניע זמן ליכנס אע"פ שלא כנסה הוי באלו היתה ברשות הבעל :
- יב הביא הבעל ראייה שעד שלא נתארסה היו בה או שהורית לו ככך והביא האב ראייה שראו ושהקונתפיים או שחזקתו שידע כהן ונתפיים הרי זה חייב בכתובה :
- יג בא על אשתו ושהה כמה ימים ושען שמום זה לא נראה לו עד עתה אפילו היה בתוך הקמטים או בכף הרגל אין שופעין לו חזקה אין אדם שותה ככוס אלא אם כן בודקו ידע ונתפיים ואם שהה עמה שלשים יום אינו נאמן לומר שלא בעל :
- יד מי שנודע לו שאשתו נכפת ורוצה לנרשה ואינו משיג כדי כתובהה כופין אותה לקבל גטה ואין בזה משום תקנת ד"ג :
- יז ויתן הנמצא בידו לכתובה והמותר כשתש"ג ידו ואם תמאן לקבל גש ימנע ממנה שאר כסות ועונה :
- יח הדוק' כמות גדול בזה שאילו היה באיש היו כופין אותו לנרש מרין התלמוד ולא תקן ר"ג שתהא האשה עדיפא מאיש אבל משום שאר מומין אינו יכול לנרשה בעל כרחה אבל סכל מקום אין כופין אותו להיות עמה מסחר דמאסיה עליו ורוצה לנרש ולהת לה כתובהה :

לבוש הברוך וארגמן הלכות בתובות

אחרת ואם ישא עליה אשה אחרת יוציאנה לזו ויתן לה כתובת לא אמרינן דהוי כמתנה על כה שכתוב בתורה דנימא היאך יכול להתנות טמא חטא עכו עשרה שנים ולא תלד ואז הוא מחוייב לישא אחרת והוא כבר התנה שלא לישא אחרת והרי התנה על מה שכתוב בתורה דקיימא לן שאינה תנאי ויכול לישא אחרת ולא מחוייבין בכתובת הראשונה לא אמדינן הכי שאין תנאי זה לא מעלה ולא מוריד דאף אם שהתיר עמו עשר שנים ולא ילדה שצריך לישא אשה אחרת ורוצה לגרשה ולישא אשה אחרת קיימא לן שצריך ליתן לזו כתובה דדילמא הא דלא ילדה מיניה הוא ואם כן אפילו בלא תנאי צריך ליתן לה כתובה לפיכך תנאי זה אינו נקרא מתנה על מה שכתוב בתורה וצריך ליתן לה כתובה כשיטא אחרת ועוד שהרי לא התנה שלא ישא אשה אחרת לעולם אלא שלא ישא אחרת שלא מרצונה הא אם התרצה יכול לישא אחרת ויכול לפייסה במעות או לפרוע לה כתובתה ואין זה מתנה על מה שכתוב שבתורה ועוד אפילו בלא כל שעמים אילו אינו נקרא מתנה על מה שכתוב בהורה דלא מיקרי מתנה על מה שכתוב בתורה אלא היכא דבשעת תנאו ידוע שהוא עוקר דבר מן התורה כגון על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה ועל מנת שלא תשמטנה שביעות וכי האי גוונא אבל כגדון זה אינו ודאי עוקר דשמא תלך ואף אם לא תלדי יכול לגרשה ולישא אחרת ולא יעקור דבר מן התורה :

טו הנשוא אשה שפסקה מלדת והוא ידע ואף על פי כן נשאה ונשבע לה שלא ישא אשה אחרת עליה שלא מרצונה אין יכולין להתיר לו שבועתו שלא מדעתה טעל דעתה נשבע :

יז דאוכן שנשבע לשמעון ליתן לו חצי מה שיריו ויתתן אין מספיק לראוכן לפרנס את אשהו כחצי ריוח האחד ואשהו הובעת מזונתו או שיכופו לגאשה אף עכ"צ צריך לקיים שבועתו דהא אפילו אם היה מוכר נכסיו קל שאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסיו מטעם כדאיתא שאין השיעבוד חל על גופו שאין טעם שיעבוד חל על גופו של אדם בשום מקום כל שבן זה ששיעבד גופו בשבועה דשבועה חלה על הגוף של אדם דהא אם לא נשבע לא היתה המתנה כלום כי נתן דבר שלא בא לעולם אלא כשביל השבועה שנשבע שחלה על גופו צריך לקיימה :

יח אשה שכתלה כתובתה ונרדףתה לבעלה במחילה נמורה ועכשיו היא טוענת שעשה המחילה מפני שהיה מגזס לה לגרשה או לישא אחרת מפני שאינה יולדת אין זה שעת אונס לבטל המחילה כי כדון היה עושה לישא אחרת כדי לקיים מצות פריה ורביה והוא שיחרתו במזונה שלא ישא אחרת ועוד שאין האונס ידוע שהרי לא מוסרת מודעה מעיקרא :

יט אלמנה שנכתה כל הנכסים של בעלה בכתובתה אף על פי כן אינה חייבת בקבורתו שאין שיעבוד קבורתו פושלת עליה יותר מעל כל ישראל והיא חובתה נכתה ואפ"י אין קאן רק כדי קבורה היא גובאה בכתובתה והוא נקבר סקופה של צדקה ולא דמי לאומר אל תקבורני מנכסי שאין שומעין לו דהחם היורשים זכים מכת המת שהרי כורש לקרוב קרוב קודם ולאז כל הימנו שיעשיר את בניו ויפול עצמו על הצידוד אבל היא אינה זכה מכחו אלא את שלה היא נושלת ואינה מחוייבת יותר משאר כל ישראל ביהואם חפשו היתושים ממשלשין וקברו אותו ברמייה אין צריכין לשלם לה שעדיין לא זכתה בהן :

כ המתנה עם בעלה כשעת נישואין סתם המות תחתיו בלא ולד קיימא היא שליש נדונייתא לירשיה ונירשה והזוירה סתם אמרינן על דעת תנאים הראשונים התזירת תקנת קרלות סוף שאנו נוהגין הן הוח כדוניית החתנים

סלוג לפיכך אם יש עליה חוב שלתה קודם שנשא גוב' ממנו סדר' נתן דמי היכי דמשועבד לה להנכותה מדיים משועבד כמי לבעל חוב דידה זכמו שהיא תוכל לגבותו מבעלה בכל עת שתרצה גם כ"ח דידה יוכל לגבותו ממנו בכל עת שירצה אבל חוב שלתה אחר שנישאת אין בעל חוב גובה ממנו דאף ע"ג שתוכל לגבותו בכל עת שתרצה מכל מקום חזון להיות נכסי סלוג שהבעל אוכל פירות והרי זכות הבעל בפירו' קודם לבעל חוב לפיכך אינו גובה ממנו ואם אינה יכולה לגבותו בכל עת שתרצה אלא כתב לה לכשתהאלמן או לכשתתגרש אפילו יש עליה בעל חוב שלתה מספיק קודם שנישאת אינו גובה ממנו ולא אמרינן שהמבור השסר חייב בטובת הנאה שאם התאלמן או התגרש שיגבנו הלווקת וטובת הנאה זו ישול הבעל חוב כחובו או הבית דין ימכרו השסר חוב לבעל חוב הזה בעצמו בטובת הנאה ויעבכ המעות בחובו ואחר פיתחה או גירושה יגבה ההוב וכל לגבי בעלה ודאי המחול השסר חוב ואם נצריכנה למורנו ודאי מחול אותו לבעלה ואחרתו בי דינא כבדו לא משרחינן :

כא כמה דברים אמורים במחייב עצמו לאשתו בתורת חוב כמו שאמרנו אבל אם נתן לה הבעל מתנה וכתב לה שסר כהלכתו זכה בה האשה ואפילו בעל חוב שהלנה לה אחר שנישאת גובה ממנו דבזון שאין לבעל זכות באותם נכסים אפילו לפירות הריהן משועבדין לבעל חוב וחייבת לפרוע טהם :

כב ושטר מתנה שלא נכתב כהלכתו כגון שנכתב בו כזה הלשון הו' עלי עדים וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות וחטו לפלונית אשתו כך וכך בתים כמתנה נמורה כו' אינו בלום שהרי לא כתב בו שהוא ניתן לה מידי אלא צוה לעדים שהם יתנו ושמא רצה לומר משלהם מיהו דוקא בקרקע שייך לומר כן וכך במשלים ולא נחנן ליר העדים אבל אם היו משלשין ונחנן ליר העדים ואמר להם תנו מסון זה לאשתו זכתה האשה דהן כזבי דמי לפיכך אם נתן לה קרקע וכתבו בו כשטר הו' עלי עדים וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות וחטו לפלונית אשתי להיות בידה לזכו' ולראייה מחמ' שרצונו כרצון נפשי ונחתי לך כך וכך כו' ודוקא בקרקע מהני זה הלשון ונחתי לה כך וכך כו' שהרי הוא מסיים במצרים שנתן לה אילו הקרקעות ואין חילוק אם הנחנן לה עכשיו או אם נחנן לה כבר מכמה ימים מ"ה מורה שאילו הקרקעות הם שלה שנתנן לה וכן במשלים אם הוא פורש המשלים ונסיימן לה כשטר וכשכתב לה כך תוכל היא להוציא ממנו וכן בעל חוב דידה מדרכי נתן אבל אם כתב לה סתם הו' עלי עדים שנתתי לה אלף זרובים או כך וכך משלשלים אינה מוציאה בו כלום מן הבעל לא היא ולא בעל חוב דידה שאינו מחייב עצמו ליתן לה אלא שהוא כותב לו ומודה שנתן לה כבר והם כבר בידה ולא היא ולא כ"ח דידה יכולין להוציא בו ממנו כלום :

כג הנהגין כשאשה מכנסת קרקע לבעלה היא כותבת לו שטר מתנה עליה והוא כותב לה כנגדן שטר חוב על עצמו ואין מוכרינן כאוחו שטר הקרקע שנתנה לו אין באותה קרקע דין נכסי צאן ברזל אלא היא בשאר נכסיו שהן שלו שהרי היא יכולה לגב' השטר חוב בכל עת שתרצה והוא דמי הקרקע והיא היה הקרקע בחזקתה :

כד אשה שהיה לה שטר חוב על בעלה כפי חקתה שלא היה בעלה יכול לירשה אלא לירשיה והיה לה בן זמתי היא וכתה הבעל אומר היא מתה תחלה וירשה בנה ואחר כך מת הבן ואני יורש אותו ויורשי האשה אומרי' לא ב"א לא הכן מת תחלה ואח"כ היא ואנחנו יורשים אותה על יורשים להביא ראייה שהנכסים הם בחזקת הבעל :

כה המתנה עם אשהו בכתובה שלא ישא עליה אשה

בעל כרחא אבל אם סגרה מדעת' סתור ובעל כרחא נמי לא
אמרן שלא יגרשנה אלא בשמגרה פחמת פשיעת דבר אבל
אם סגרה מחמת ערות דבר מצוה לגרשה אפילו בעל כרחא
ואפילו אשתו ראשונה ;

ב ואם לא מצא בה ערות דבר אלא שהיא אשה רעה **א**
בריעותיה ואינה צנועה ככנות ישראל הבשרות מצוה
סדרי הקבלה לגרשה שנאמר גרש לך ויצא מרח מיהו בין
בזיווג ראשון בין בזיווג שני בבל ענין שעבר גירוש אפי' בלא
ערוה וכלא דבר פשיעה . ואפילו בעל כרחא אין כופין
אותו להחזיר וילפינן לה מקרא דכתיב גבי אונס לא יוכל
לשלחה כל ימיו והאי כל יפיו קרא יתירה הוא וכא ללמדך לא
יוכל לשלחה ואם שלח לא תהא בשילוחה כל ימיו אלא שבר
כופין אותו להחזירה ואינו לוקח על שילוחו שנהקו הכתוב
לעשה של עמוד וההזר ומרגלי קרא באונס דקאי בעמוד ;
וההזר מכלל דכל המגרשים אפילו שלא כדון אינם בעמוד
וההזר דאי כל המגרשים נשתיים שלא כדון בעמוד וההזר
למה לו ללוי בהאי ;

ג לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה שהוא מטעה אותה
שהיא סכורה שתעמוד תחתיו כל ימיה ואם הית' יודעת
לא היתה נשאת אליו לפיכ' אם הודיעה מתחלה שהוא נושא
אותה לימים יודעים מותר ;

ד ואם נשאה סתם והיה משמשתו ויושבת עמו בשח והוא
יש ברעתו לגרשה עובר על לאו דשלמה ע"ה שאמר לא
תחריש על רעך רעה והוא יושב לבסח אתך ;

ה דבר תורה יכול אדם לגרש את אשתו בלא דעת' ואפילו
בעל כרחא אבל האיש אינו מוציא אלא לרצונו דבריד'
חלייה דחמטא שכן כתיב וכתב לה ונחן בידה ושלחה מכותו
אפי' בעל כרחא משמע ואפי' אין לו לשלם לה הכתוב וגרונייא
אינה יכולה לעכב משום זה את הגרוסין אלא תתגרש ותתבע
אותו כמה שהיב לה לפיכך קסנה מתגרשת אף ע"פ שאין בת
דעת נמורה אפילו אם קבל בה אביה קירושיה שהן דאדרייתא
ובלכר שיהא בה קצת דעת שתהא מבחנת בין נשה לדב' אחר
כל' שתדע לשמור את נשה שלא תחזור לבעלה שכן כתיב
ושלחה ויצאה סבינתו לאפוקי זו שאינה יוצאת סבינתו אפי' אחר
שילוחה ;

ו חרשית שנתקדשה כשהיתה פקחית ונתחרשה מתגרשת
אפילו בחרש . . . גרע מבעל כרחא אבל אם נשתתית
עד שאינה יודעת לשמור את עצמה אע"פ שידועה לשמור את
נישה לא יוציאנה עד שתבריא שעשו בה חכמים הקנה כרי
שלא ינהגו בה מנהג הפקר לפי שאינה יודעת לשמור את
עצמה לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומסקה משלה
ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה שאין בה בבן רע' לזר
עם השומד; ואין חייב לרפאותה ולפדותה ואם גרשה הריוז
מגורשת אם יודעת לשמור את נשה ומוציאה מביתו ואינו
חיי' לחזור וליטפל בה ויש מחייבין אותו במזונות' וכרפואתה
וכל תנאי כתובה בין גרשה בין לא גרשה על סימן ע' סעיף
ד' . וי' עוד דאינה מגורשת אפי' ברעך כיון שאין בה דעת
לשמור את עצמ' אינה זוכה בנס אבל אם' שהיא עתים שוטה
ועתים חלומה ונירשה בעת חלומת ספני שהיו חושבין
שתישאר כך לא מהררינן עובדא ועל סימן קכ"א סעיף ג' ;

בזמן חוה תיקון ר"ג והחרים שלא לגרש אשה מדעת' אם
לא שעברה על דת וכסו שנכתבאר לעיל סי' קס"ו . ואפי' אם
רוצה ליתן לה הכתובה אין לגרשה בזמן הזה שלא מדעתה
עבר ונירשה בזמן הזה בעל כרחא ונישאת שוב אין האיש
נקרא עכרין גרשה מדעתה ונמצא אחר כך פסול בנס יכול
אח"כ לגרשה בעל כרחא י' בדמקום מצוה ויכול אדם לגרש
את אשתו בעל כרחא אפילו בזמן הזה או מתירין לו לישאב'
י' א' . . . ז' ז' נשים

חננים כמו שנכתבאר לעיל סוף סימן נ"ב י' שהתקנה לא
נתקנה רק כגרונייא אבל לא בירושה שנפלה לאשה אחר
שנשאה וכן בסתנות שנתנו לחתן ושעמא משום דגרונייא
יש עמיה נפש את' לא יחזור דארעתה רהבי לא נתן לה האב
או קרוביה ואסמכותא אקרא דותם לריק כחכם אבל בירושה
שנפלה לה וכן כמהנות שנתנו לו לא שייך האי שעמא לפיכך
לא תקנו בהן רבנן והכו דלא לוסף עליה . כשמשאין
בתולה או אלמנה ואין האב נותן הגרונייא אלא שאר קרוביה
וכשיב' לכל' זה טעמיה להחזיר הגרונייא מכה התקנה י'א
דחזרון לנותני גרונייא דבהם שייך שעמא דותם לריק כחכם
יש אצורים שמחזרין לירושה וכתב מורי"ל שכן מנהג
הקהלות ולא כיריא לי' שילתא כי ראיתי בכמה קהיל' מחולקין
בה ואולי במקומו היו נוהגין כן . ואין הילוק בתקנת
החזרה בין אם האב נותן הגרונייא או אחרים נותנים אותה
אבל כשיש לאיש או לאשה עצמה מעות והם עצמם הבניטו
הגרונייא ומתו לא הקנו דין חזרה . וכל מקום שיש
מנהג הולכין אחר המנהג ואפילו לא התנו בשעת נישואין
כאילו החנן שכל הנישא על דעת המנהג הוא נושא ואפילו
אם נשאה במקום שיש מנהג להחזיר והלך למקום שאין
נוהגין הולכין אחר המנהג המקום שנשאה שם לא הקנו
הקנת החזרה חוץ שנה או שנהיים כמבואר לעיל סוף סימן
נ"ב אלא בשמ' אחד מן הזוג אבל אם לא מת אלא נהרג או
גשהכר יש אימרים . דלא שייך בזה הקנת החזרה ואפילו לא
נתן האב מה שפס' צריך עדיין ליתן דמילהא דלא שכיחא
לא הקנו ביה הגם האב לא מסיק ארעתיה שיחזיר לו במאורע
כזה ולא שכיחא שיבא כך בחוץ שנה או שנהיים אבל במקום
שיש תקנה להחזיר אם לא יהיה לו זרע קיימא אפילו לאחר
כמה שנים אין הילוק בין נהרגו למתו . אבל בנשחמדו
יש להחייב קס' אסיק על דעתו אם לא :

הלכות גיטין

קט מה דבה ימצא באשה שתתגרש ובו י' א' סעיפים :

א' כתיב כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן
בעיניו בי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריהות
ונתן בידה ושלחה מכותו ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש
אחר ורשינן ליה לקרא הכי . אם לא תמצא חן בעיניו מחמת
שמצא בה ערוה או שמצא בה פשיעת דבר אחר שפטיעה
כנגדו אפילו לא עשהה אלא הקריח' תכשילו וכתב לה ספר
כריהות דאם לא כן דבר למה לי כי מצא בה ערוה היה לו
לומר אלא לרבות כל דבר של פטיעה וכי ח' מאם כן ערוה
למה לו לומר לך מהמת מציאות דבר ערוה מצוה לגרשה **א**
וסחמת פשיעה דבר אחר אינה מצו' אלא מותר לגרשה לפיכך
מותר לו לאדם לגרש את אשתו אם פטיעה כנגדו באיזה דבר
שיהיה אבל אם לא פטיעה כנגדו אלא שלא מצאה חן בעיניו
מהמת שאינה נאה או ליקח נאה הימנה לא יגרשנה דהא
כתיב בתריה ושנאה האיש האחרון משמע שלא יגרשנה אלא
מחמת שנאה והיינו שפטיעה כנגדו ולא משום נשאות חן
של זופי או כדי ליקח נאה הימנה לפיכך לא יגרשנה אלא
משום פשיעה דבר מיהו אפי' לא פטיעה אלא הקריחו תכשילו
פשיעת דבר מקרי כלא בזיווג שני אבל בזיווג ראשון לא
יפת' לגרשה שכך אחז' כל המגרש אשתו ראשונה בזבח
פוריד עליו דמעוה דכתיב במלאכי וזאת שני' תעשו כסות
דמעה את מזבח יי' וגו' ומרתם על מה וגו' אשת נעוריד אשר
כנד' בה ואשת נעוריד היינו זוג ראשון וכתב' בתרונ' ומרתם
ברחבם וכאשת נעוריד אל יכנוור ודוק כי מיהם שהיו מגרשין

לבוש הבוץ וארגמן חלכות גיטין

לבעל וניתן הנט ליד האשה יש לפוסלו דהא לא גירש' ברב
 שהוא שלו כר'א בסופר שלא ציוהו אלא לכותבו אבל האומר
 לעדים כתבו נט והנו לאשתי אין צריכין לזכות לו את הנייר
 קודם כתיבה אלא אף על גב דכתבו סדידה ויהי לה כיון
 דבשליחותיה קא עבד מבי יהבו לה בשליחותיה דבעל כשאנן
 דיהבו לו לבעל ואקנוהו ליה והד' בעל ויהיב לאתת' דמי רביון
 דמוכה לה לאתתה בשליחות' אקנוי אקנו ליה לבעל לגרשוי
 ביה ונמצא זכיות הבעל וגירושי האשה כאין באחד וכשר ונס
 בסופר לא אמרן אלא שלא נתנו לבעל כלל אבל את לא נתנו
 לו קודם הכתיבה אלא כתבו תחלה ואח' נתנו לבעל במתנה
 ליהנו ליד האשה כבר אלא שיתרשוב ליתנו לבעל תחילה
 כדי שלא ישכח הסופר ליתנו אח' לבעל וכיון שצריך שיהא
 הנט משל הבעל צריך הבעל ליהן שכר הסופר מיהו משום
 תקנת ענוגית תקנו הכמ' טאם אין האישי רצה ליתן טהאש'
 תתן השכר על הסופר והקנו חכמים שבר זה דהפקר כד' הפק'
 ומתקיים בזה ונתן:

ב גזל נייר וכתב בו נט והנתנו לה בשכר אפילו קודם יאוש
 שהרי אין חייבת להחזירו לבעל'אם יחבעוה דקנייה
 כשינוי שנשחקה בכתיבה שיש כאן שינוי שם שעכשיו נקרא
 נט וכבר היה נקרא נייר ויש בו נט כן שינוי מעשה רכתיבה
 בגופו של נייר אבל אם כתב לו הסופר נט כציווי וליא פרעו
 וגזלו ממנו וגירש בו פסול דבעינן ונתן משלו וליכא דהאי לאנ
 דדיה דלאו מידדיהיב לה משלו:

ג איש שכח לעדים ואמר להם כתבו נט לאשתי שאני
 נקרא כך וכך ואשתי נקראת כך וכך כותבין לו ונותנין
 לו אף על כן שאין האשה עמו בפנינו וכלבר שידעו העדים
 שזה האיש שמו נקרא כן כמו שאומר להם ויש לו איש שנקראת
 כך בשמה ושם אביה כמו שאמר להם ואפילו אינם יודעים
 בעצמן שנקראו כך אלא על פי אחר' ואפילו על פי עד אחד
 ואפי' ע'פ' אשה וקרו סני וכותבין לו דהואיל דמילתא דעבידה
 לגלויה הוא סומכין על פי עד אחד ואשה וקרוב שאינו משקר
 דהואיל ועב' לגלויה מרתה ומדקדק בעדותו וי'א' שנס הסופר
 צריך להבירו כדי שיכתוב אותו לשם וכן עיקר אבל אם אין
 הערי' יודע'א'ת שכוחם אלא על פיו א'ע'פ' שמכירים אות' אלא
 שאין יודעין את שםם לא יכתבו לו ואפילו אשתו עמו דשם
 יחליף שמו או שם אשתו ויכתוב נט לאשת חבירו ויהנו לו
 פאלותוא שלוח סבעלה וכשילהי שתינושא לאחר ותיאמר על
 בעלה וכל שהחזיקו ל' יום בעיר אין חוששין להן יותר ואם
 היו שני בעיר ששפיתיהן סוין ושפיתיהם נשותיהם נ'כ' שוין לא
 יגרש האחד את אשתו אלא במעמד חבירו כמו שיהב' לקמן
 ס' קל' וכו' שלא יכתבו לו ה' ב' את הנט ואפי' אשתו עמו
 ואפילו יודעין ומכירין את שמוה' דשם יכתוב נט ויוליכנו
 לאשת חבירו שנקרא בשם אשתו ויגרשנה בו שחש' ותיאמר
 עליו אבל אם אין שנים ששמותם ושמות נשותיהם סוין בעיר
 אחת כותבין ולא חיישינן שמה בא מקום אחר והחזיק שמו
 בכאן בשם אחר שאינו שמו כדי שיגרש שם במקום אחר את
 אשת חבירו שנקרא כן כולי האי לא חיישינן שכיון שהחזיק
 כאן בעיר הזאת ל' יום אין חוששין יותר שאם אהה אומר כן
 אין לרבר סוף מיהו שם אביו אין צריך שיהא מוחזק בעי' אלא
 על פיו סני דאם כן אין לרבר סוף שאין הדבר מצוי שיהו שם
 האב והבן מוחזקין בעיר אס אין דרין כאן וכ' ש' שאם הוא
 מוחזק לנו ודר באן שנעוריו ואנו יודעין ששמו ושם אביו כן
 שאין חוששין סמ' ילך לבקו אחר ויגרש אשת אחר ששמו ושם
 אשתו בשמו ושם אשתו דבולי האי לא חיישינן דאם כן אין
 לרבר סוף ובשעת הסכנה כגון שהוא פוסלך בביר וקרוב
 הוא למות או שהוא חולה מסוכן ונושה למות ואומר כתבו
 נט לאשתי ששמי נקרא כך וכך ושם עירי כך וכך כן כותבין
 ונהנין אף ע'פ' שאין מכירין אותו ולא חיישינן שמה כונתה
 לקלקל.

גשים דמקום מצוה לא תיקן ולא החרי' ר'ג' כלום ועל סימן
 א' ואשה שגולדו בו מומים אס יוכל לגרשה בעל כרחיה על
 סימן קי' אשה שנתגרשה מסום פריצות אין ראי לאדם כשר
 שיסאנ' שלא יכניס לביתו הרשעה שהוצי'ה מביתו ואסמנ'
 אקרא דכתיבתה לאיש אחר ולא כתיב לאיש פחם או לאיש
 שני אלא ר'ל אח' הוא זה לגבי הראשון שהראשון הוצי' דטעה
 מביתו וזה הכניסה:

ד מי שגרש את אשתו מן הנישואין לא הדור עמו כחצר
 שמה יבאו לידי זנות ואם נשא' לאחר או היה כהן שו'א
 עליו בלאו לא הדור עמו במבוי ובפ' קשן נידון במבוי ומבוי
 מפולש שרכים בוקעים בה ליכא למיחש כיון שר'ה מפסיק
 ביניהם ודרך רבים עובר ביניהם ואפילו אין ככל העי' שום
 יהודי רק הם לבר לא חיישינן גרשה משום שזותה אסורה
 עליו אפילו לא נישאת אסור לדור עמה במבוי כאילו נישאת
 לאחר' בר'א בשהם דרין בעיר אותה אבל אם אינם דרין בעיר
 אחת ואי'ע' לפעמים שהוא בא לעיר שהיא דרה שם מותר
 לו ליכנס אפי' לביתה ואפי' נישאת היאיל ואינו דר שם ואינו
 נושא ונותן עמה ויש מחמירין:

ה היה להם מלוה זה אצל זה קודם גירושין לא יתבעו זה
 את זה בעצמם שלא יבאו לידי הרגל עכ' אלא עושין
 שליח לתבוע:

ו דאם באה הנרשעה עם המגרש בעצמו לרין מנדין אותם
 או מכין אותם מכת מדרות:
ז כר'א שגרש' מן הנישואין שהיה לבס נסי' יחד ומכירין
 ברמיזה אהרדי ויש להוש' שמה יבאו לידי הרגל אבל
 אם נתגרשה מן הארוסין שאין לבס נסי' יחד מותרין לתבוע
 זה את זה ולדור יחד ואם היה לבו נס בה אף מן הארוסין
 אסור הכל:

ח מי נדחה מפני מי היא נדחית מפניו שאם היה באין לידי
 זנות היה לה ננאי' יות' לכך נדחה היא מפניו ואפי' החצר
 הוא של שניהם ואם היה החצר שלה הוא ידחה מפניה על
 סי' ו'ס'י' מותר לאדם לזון נדחתו ומצוה היא יותר שבשאר
 עני האויל והיה כבר תלויה בו אין מי שירחם עליה וכלב' שלא
 יהא לו עסק עמה רק יזכה עי' שליח י'א' דבנשא' לאחר ועודה
 תהיה דאח' שהיא על הראשין באשת איש שהיא אסורה לדור
 עמו אפי' בשבטתו שהיא גדולה ממבוי וי'א' אד'בה כיון שהיא
 עליו בהסמרה אשה איש לא חיישינן דהכלד' ומו' לדור עמו
 אפי' מבוי ואם נתגרשה מן השני שאו' אינה אסורה עליו
 אלא בלאו דלא ישו' בעלה הראשון לקחת' הו' רינא כמו גבי
 כהן שלא הדור עמו במבוי כרלעיל:

ק"ב שאין לכתו' הנט אם לאם גמאפי המגרש ובו י'א' סעיפים:

א אין האשה מתגרשת אלא בכחך רכתיב וכתב לה ספר
 כריתות ונתן בידה כלומר שיכתבו בכחך שהוא פוסל
 ידיה וברתה ממנו וזמירה לכל אדם כשנתנה בידה וצריך
 להג' הבעל בעצמו שכן משמ' לטון וכתב לה הוא בעצמו
 והיא הנט משלו ועל דבר שהוא שלו שכן משמע לטון
 ונתנה לה משלו מיהו פ'ב דקידושין ילפ' בקראי
 וזרה כולה שלוחו של אדם כמותו הילכך יכול הבעל
 ליתן שיכתוב נט בציווי ואף אם יכתבו השליח צריך
 כל משל הבעל דלא שייך לטון שלוחו אלא לכתובה
 ויהא לתת לה השלי' דבר משלו לבך צריך שיתן הסופר
 הדורו ש'ו לבעל במתנה קודם כתיבה ויש מצריכין
 אף הקולמוס ומנביה הבעל לקנותם וחוזר ומפורס
 ונעוהו שיכתבו כמו שיתבאר לפנינו בעי' זאפי'
 ויש גם כן הסופר במצות' הבעל ולא נתנו במתנה

הגש כשר ותנשא ועדין התנאי לא נתקיים ומהאי טעמא אמרו הבבאי אפי' כגש שאין בו אלא ב' עדים שלא יחתמו אלא זה בפני זה גזירה משום כולכם בעשר' מיהו אם נשא' קודם שחתמו כולם וחתמיהו אחר שנשאת נהקיים התנאי והגש כשר למפרע ודוקא בדעבד אבל לכתחלה כל זמן שלא חתמו כולן הגש פסול ודא תינשא ולפי שאי דבעינן למכתב לקמן בס' מין ק"ל דכת' סופר ועד פסול צריכין לזוהר ג' שלא יחתום הסופר תחלה מן השני הראשונים שהיו השני הראשונים הם משום עדים ואין הסופר נעשה עד בנשין כמו שיכתבאר לקמן בע"ה ואם מת אחר מהם קודם שחתם הרי הגש בטל שהרי אי אפי' שר לקיים התנאי :

ט היה א' מן השנים הראשונים' פסול הרי הגש פסול ודוקא שחתם הפסול תחלה קוד' שחתמו האחרים' שאז הוי חתימתו משום עדות אבל אם חתמו האחרים למטה החילה ושבו רוחא למעל' למאן דקשיש' מיניהו ואח"כ חתם הפסול למעלה הגש כשר בעדים כשרים התחתינים שחתמו תחילה למטה אדרבה כן יש להם לעשו' לכתחלה יחתמו הכשרים החותמים ומשום עדות למטה תחלה ויניחו חלק למעלה שחתמו שם הפסולים למעלה אבל אם חתמו הפסולים למטה אע"פ שחתמו הכשרים תחלה למעלה פסול וכ"ש אם חתמו הפסולים תחלה למטה והניח חלק למעלה ואחר כך חתמו הכשרים למעלה שפסול שעיקר קיום הערו' הלוי בחתומי' התחתיני' אלא שאם חתמו הפסולי' למעלה קודם חתימה התחתינים פסולי' ליה משו' שנראה כאילו חתמו משום עדות ולא משום תנאי ויבאו להבשיר פסולים לעדות בנשין ובכל השטרות :

י ואם אמר כולכם משום עדות לא מהכשר הגש עת דהו כולם כשרים ושיחתמו כולם ביומיה וזה בפני זה כמו שכתבנו טעמא למעלה' ועוד חומר בכאן יותר משל מעלה שככאן כיון שאמר כולכם משום עדים אם בא הגש לידה ונטאת קודם שחתמו כולם הגש פסול אפילו בדעבד שהרי לא רצה הבעל שיהיה גש עד שהיו כולם עדים ויש מחמירין עוד ואמרים שאפילו אמר סתם כולכם חתמו ולא אמר עדים דינו כמפרש ואומ' כלכם חתמו משום עדים ופסול אפי' בדעבד אם נשאת קוד' שחתמו כולם / וכן אם מנאם שאמר אח' שנים ג' ד' או יותר יחתמו גש לאשתי בין שהיו שם יותר בין לא היו טעמיהוחר הוי כאילו אמר כולכם חתמו :

יא וכיון שיש כרש' צ' הללו לפנים לכאן ולכאן מאוד מאוד צריכין לדקדק בלישנא דנישין כדי שלא להרכו' כמזר' ח' בישראל לכך תקנו חכמי' שהאמר לרבי' לכתוב גש לאשתו או לחתום או להוליד' אם לכתובה יאמר להם כפי' כל א' מכם יכתוב גש לאשתו ואם להולכה יאמר כל אחד מכם יוליד ואם לחתימה יאמר להם כל שנים מכם יחתמו בגש זה דאז הוי משמעות לשונו איזה מכם שירצה יכתוב ואיזה מכם שירצה יוליד ואיזה שנים מכם שירצו יחתמו ואין כאן מיחוש / ולפי שסאוד מאוד צריכין לדקדק בלשון נשין הסכימו קדמונינו ונזרו שלא יהיה לו עסק עמהן מי שאינו בקי' בטיב נישין ולא יתעסקו בנתינתו אלא הבקיאין בהן סאור' שלא ירבו חס' ושל' ממזרי' בישראל שאם ישנה דבר א' מצוי' הבעל או מלשון הגש הרי הגש בטל מעקרו ואינו גש והיא הנשא' לאחר על פני ודדי בניה מן השני ממזרי' מאשת אית :

קבא צריך להיות בדעתו מכתובה עד נתינה (וב' ח' סעיפים :

א צריך שיהא בדעתו בשעה שמצוה לכתוב את הגש ובשעה שנתנו שכן משמע לשון וכחב ונתן שיכתבנו ויתנו מרצונו הסוב' לפיכך אם אחזו חר רעה בשעה שמצוה יא' ב' 2 11 לכתוב

לקלקל ולהבש' כיון שהיא מסוכן שאין אדם מכשיל ומקלקל אוחוזו זמן שאימת מיתתו עליו :

ב לא יכתבנו הסופר ולא יחתמו בו העדים עד שיאס' להם הבעל בעצמו לכתוב ולחתום ונס כשיאמר להם הבעל בעצמו יכתבנו הם בעצמ' ולא יאמרו לאחרים לכתוב ולחתום שלא אמ' הבעל לכתוב אלא להם ואין להם כח לעשו' שליחים אחרים ואפי' אמר לב' ד' תנו גש לאשתי לא יאמרו רסופ' לכתוב ולעדי' לחתום שאין הב' ד' עושים במקומו לעשות סופ' ועדי' אף ע"פ שעשאם שליחי במקומו וק"ל שליח עושה שליח אם צוהו המשלח ה"כ בשנותן דבר מה שיש בו כמש' ביד השליח ודאטון שיכול אותו השליח לחנו שליח אחר למנותו במקומו אבל כאן לא מסר הראשונים' דבר שיש בו ממש אלא רבר' בעלמא ודבר' בעלמא לא מינפדן לשליח שיעשה הוא שליח אחר על אותו הענין ולא עיר אלא אפי' אמר להם אמרו לסופר שיכתוב לעדים וחתמו לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו בדבריה תלייא דחמנא ונחב' משמע הוא בעצמו או שליחו ששמעו מפיו דשליחו של אדם כמיהו ולא שיצוה לאחרים שיעשו שליח דמיהו לא מימסרן לשליח אפילו פ' להן בפירו' שימנו אותו שליח והם מינהו הגש פסול כמיהו' הכתוב ויא' שהיא ספק מגורש' דמסקי להו במילי אי מיסרו לשליח אם לא :

ה ומתאי טעמא נמי אפי' כתב בכתב ידו לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו לא יכתבו ולא יחתמו עד שישמעו מפיו בין שהוא פיקח ששומע ויכול לדבר בין שהוא פקח ששומע צאינו יכול לדבר אלא שנשתתק בין שהוא חרש שמדבר ואינו שומע בין שאינו שומע ולא מדבר שאין שליח נעשה שליח אלא כששומע מפי עצמו וכתב כששומע מפי אחרים דמי ויש ג' בשריזין כמי שנשתתק לכתוב ולהתום ע"פ כתב ידו שיכתוב לסופר כתוב ולעדים ח' מי והוא שההא דעתו מיושבת עליו טאז הוא כפק' לכל דבריו כיון ששימע אלא שאינו מדב' והוא' ותי אפי' בענין אחר סני בכתב ידו דאקילו ביה רבנן משום תקנת ענוות אבל בפקח גמור שאיפשר בדבור לא סני' ו בכתובת ירוכ' שמדבר ואינו שומע דלא סני בכתובת ידו אלא בדבור מעלית' אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר שנשא כשה' פקח הוה קידוש קיד' שי דאוריית' ואח"כ נתחרש אינו מוציא לעולם עד שיברואין סומכין על רמיזותיו ו לא על כתובתו אע"פ שרעה נכונה ומיושבת עליו דחשבינן ליה לחרש שאינו שומע ואינו מדבר כשופה גמור לכל דבריו וע' ל' בס' מין קצ"א :

ו אמר לעשרה כתבו גש לאשתי אין רצונו לומר שכולם יכתבו שאין הדרך שעשרה יכתבו גש אחד אלא ה"ק א' מכם יכתוב גש לאשתי הלכך אחד כותב בשביל כולם ואם אמר כולכם כתבו רצונו לומר שאח' יכתוב כמעט' כולם הלכך א' כותב כמעט' כולם ואם לא עמדו כולם בכתובה הגש פסול שהרי שינו מטליחותן :

ז ואם אמר לעשרה כתבו וחתמו אח' כותב ושני' חותמין וכן אם אמר כתבו וחתמו וחתמו גש לאשתי אין רצונו לו' אלא כמו שהוא דרך העולם שאחד יכתוב ושנים יחתמו ואחד יתנו לה בשליחותו :

ח ואם אמר כהבו וכולכם חתמו אחד מהם כותב וכולם צריכין לחתו כו' ואפי' אותו הסופר שכתבו אלא שהשני' הראשונים' שחתמין בו תחלה הם משום עד' וצריך שלא יהיה אחד מהם קרוב או פסול ושיחתמיהו ביומיה כדן העדים ו דהיינו ש' א' שום תנאי לפיכך אם היו השאר פסולי' או שחתמו זה היום וזה מחר או אפילו בעשרה ימים אחריו כן הגש כשר שהרי נתקיים התנאי ובלבד שיחתמו כולם כל אחד בפני כולם שאם תאמ' יחתמו זה שלא בפני זה יש לחו' שמא יעידו שנים ותישול הגש בידה ונחשוב כיון ששנים חתומי' בו הרי

* * * לבוש חברי וארגמן הלכות גיטין * * *

לכתוב אין כותבין אותו אפילו לכשיבדא ער שיחזור ויצוה לכתובה בשיבויא וכן השיבוי' כשהגיע לשכחתו של לוש ואמר כתבו אין כותבין ואם לא הגיע לשכחתו של לוש הרי זה ספק שטא אינו יודע מה שיצוה:

ב היה בריא כשעה שצוה לכתובו ואח"כ אחזו החולה אין כותבין אותו בעודו בחליו ואם כתביו ונחננו בעדו בחליו אם הוא חולה שרפואתו בדינו הרי זה פסול מדרבנן אבל ספ' גט מיהא איכא כיון דקרו' הוא להברי' שמ' בריא הוא וריח הנשי יש בו לפוסלה על בעל' אם כהן הוא וכן אם קבלה קידושין מאחד חופסין בה מספק ואם אין רפואתו בדינו אינו כלום ובשל לגמרי כאילו לא נכתב ואפי' ריח הנשי אין בו ל' ש מתוך החולי ל' ש נהפא אבל לכשיהרפא כותבין אותו מחמת ציווי הראשון שצוה כשהיה בריא ואין צריך שיחזור ויצוה לכתובו אלא מן הסתם כותבין אותו מכח ציווי הראשון ואפי' מיחה בחליו לכתובו אין באותו סמא' כלום כיון שלא היה ברעתו בשעת הסמא' אלא כותבין ונתנן' אותו לכשיהרפ' ואין צריכין לימלך בו פעם שנית :

ג לפיכך ש' ש שצוה לכתוב גט לאשה צריכין לרקק בו שידיא שפוי ברעתו בשעת כתיבה מהחילה עד סופה וכל שכן בשעת נתינה שמהא הנתינה בשתו בדעהו מדכתיב ונתן אבל אם היה שפוי בשע' כתיבה ונתקל וחזר ונשתפה ונתנו לה בשע' שפוי אע"פ שהיה מקולקל בנתיים ולא בשל הקלקול את הנש' כיון שהיה שפוי בשעת כתיבה מהחילה עד סוף החתימה ונס בשעת נתינה ואין צריכין לימלך בו פעם שנית אלא נותנן' אותו מן הסתם כיון שרואין שחזר לשפוי ואם התחילו לכתובו כשהי' שפוי ונתקל והניחו מלכתוב עד שישהפה ואח"כ חזר ונשתפה ונסרי הכתיבה בשעת שפוינו נכר שהרי מ' מ' כולו נכתב כזכ' שיפוי אף ע"פ שהיה מקולקל בנתיים אין קלקולו מכטל הכתיבה הראשונה :

ד מי שהוא עתים חלום עת' שושה כשהוא חלום הרי הוא כפקח לכל דבריו ואם נירש באותה שעה גישו וס' ואפי' חלום בעלמא שעדיין סימני חוליו נכרו' בניפו שלא נהרפא לגמרי אלא באדם המהחזק מחוליו אפ'ה בשעת הלימתו הרי הוא כפקח לשעתו ונסו גט דבר דעת הוא באותה שעה מירד צרי' לרקק בו יוד' דספק שושה הוא שאין אנו יודעין בכיורו זמן בריאותו :

וכדאי ברעת נכונה ומיושבת אומר כן / והבדיקה תהיה ככל דבר שירצו הן בדברים אחרים הן בעניני הנש' כגון שטואלף אותו נכתוב גט לאשתך ואומר הן וחוזרין לומר לו כן ואומר הן ואחר כך שואלין אותו נכתוב גט לאמך או לאחותך או לבתך וכי האי נחנא ואומר לאו וחוזרין לומר לו נכתוב גט לאשתך ואומ' הן ואחר כך חוזרין לומר לו נכתוב גט לאמך כו' ואומר לאו וכן עוד פעם א' אומרם לו כן ואמר לאו ואם רוצים לבדוק בפירו' לא יבדקוהו בדברים הנמצאים באותו זמן אלא בקיין שואלין אָוהו בפירות של חורף ובחורף שואלין אָוהו בפירות הנמצאים בקיין כגון ששואלין אותו אם רוצה שילקטום לו עכשיו מן האילן וכה' ג' אם ישיבהן ודאי שושה הוא אם אין ררך למצא אותו המין כך ואם ישיב לאו פקח הוא מירד נס כזה צריכין לבדוקו בתרי לאו וחד הן חד הן וחד לאו בדר' בפירות אבל אם שאלוהו בקיין אם רוצה ללבוש בגדים המים הראויין לחורף ואמר הן אינו בחזקת שושה דשטא אחזו קור וכן אם בחורף משיבהן על בגדי קיין יש להרי' שטא אחזו חוס וזו הוי הדבר כפק הילכך לכתחילה אין בכותבין הנש' על השוכות כאלה דשטא שושה הוא אבל אם כתביו ונחננו הרי זו ספק מגורשת דשטא פקח הוא ולא אמר כן אלא משום דאחזו קור או חוס :

ז ודווקא בנשתתק או אלא שנולד כן שומע ואינו סובר סומכין על רמיותו להוציא מפני שהוא כפקח לכל דבריו אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר הרי הוא כשושה לכל דבריו ואינו מוציא את אשתו ברמיזה בדר' כשנשאת בשוהא פקח שאז היו קיחטיו קידושין דאורייתא ואחר כך נשתתף או נחשטוכן אם נפלה לו יבמה מאחיו פקח טיט לו עליה יזקא דאורייתא אבל אם נשאה כשהוא חרש אפילו הוא פקחית אין קידושין קידושין דאורייתא אלא דרבנן וכוציאה ברמיזה שכסם שהכניסה ברמיזה ס' מציאה ברמיזה ועל בלבוש ע' ש' סימן ר' לה סעיף י' מי שהוא חרש שאינו שומע ואינו מדבר וכשכדברים עמו בקול רם שומע וסבין וגם מסמו ומנהיפה עם הכריות אלא שרעתו אינה מיושבת עליו ככ' כשאר הבריא' אינו נחשטוכו אלא שכבדו אוניו משמוע ודינו כאלם וכשנשתתק שטיטע ואינו מדבר :

ח נוסם הרי הוא כחי ויכול לנרש את אשתו דאף ע"ג שהיה מצטער ומתעלף בצער מיהה מ' דעתו צלולה ומיושבת עליו י' דוקא כמדבר אבל אם אינו יכול לדבר אינו ברמיזה דשטא נשתתף ונסרף דעתו וי' אפי' אינו יכול לדבר אלא שכדקין אותו ברמיותו כמו בנשתתק אפ'ה נשו גט ויש להחמיר ברעת הראשון :

אף על פי שאכרנו שאין כותבין גט לאחד עד שישמעו קולו הפיו שיאמר לסיפר כתוב כו' כמו שכתבנו למעלה ה' מ' במי שיכול לדבר או בהרש שאינו שומע ואינו מדבר שהוא כשושה לכל דבריו אבל בנשתתק שאינו יכול לדבר ושומע וכן אלא שנולד כך מהחלה יצירתו הוי הרכנת ראשו כמו שמיעת הקול שהוא פקח לכל דבריו דכיון שעושה בניפו מעש' המוכיח שמצוה להם שכתבו ויחטמו ויחננו גט לאשהו חשיב כאילו מצוה כן בפיו הילכך מי שנשתתק ושאלוהו אם ירצה שיכתבו גט לאשתו והרכין בראשו לומר הן בודקין אותו בדברים אחרים והוא ששואלין אותו דברים שראויין להשי' עליהם הן או לאו אם רואין שרעתו מיושבת עליו שחוס על השוכות לאו הרכנה כדרך שמרכינין בני אדם לומר לאו ועל הן עושה הרכנת הן ועושה כן שלשה פעמים בכל אחת מהן ג' כהן וג' פ' בלאו שהם שאלות אז כותבין ונתנן' גט לאשתו וכשסרכין אח' כהן על שאלה נתינה הנש' מיהו לא יקבלו ה' שאלות שראוי לומר עליהם הן וכן השלשה שראוי לומר עליהן לאו זה אחר זה דחיישינן שמא שיחח שינעון אחזתו וסלמרתו לומר הן הן או לאו לאו ואינו אוכר כן ברעת ובן אין בודקין אותו בסירוגין בחד לאו וחד הן ג' זה אחר זה דחיישינן שמא שינעון דשיחח סירוגין נקטיה אלא חד הן וחרין לאו וחרין הן וחד לאו שואלין אותו דליב' למיחש למירי בני האי גוונא דשינעון כי האי אין דרך להיות בבני אדם

קכב אמר לכתוב הנש' או נאמר וכי ב' סעיפים :

א אמר לסיפר לכתוב ולעדים להתום וליחן גט לאשתו וכתבו ונתנו לה ונמצא בו פסול שהוא פסול וראי אפי' מדרבנן או שכתבוהו ונאמר ולא נחננו לה יכולין לכתוב גט אחר שהרי עדיין לא עשו שליחה' שהוא צוה לכתוב גט כשר בכל הקן חכמים ונתנו לה וזה אינו כשר אלא כחשפא בעלמ' והוא לא צוה ליתן לה חשפא אבל אם לא נאמר ונמצאו פסול שאינו פסול ודאי אפי' מדרבנן אלא פסול מס' שאנו מסופקין בו מחמת כמה חוסרו' שנהגו להחמיר בגיטין הרי

אבל כשהיא עצם' כותבה לא תקנו רבנן מידי דמילתא דלא שכיחה לא תקנו רבנן ולכך צריכה להקנותו לו קודם שנהנו לה ואף ע"ג דמחוסר הקנאה בין כתיבה לנהיגה ואנן בעינן שלא יהא דבר מחוסר בין כתיבה לנהיגה דכתיב וכתב ונתן שמה' הנהיגה מיד אחר הכתיבה ולא יחסר דבר כמו שיכתבאר לקמן סימן קכ"ד בע"ה ה"ס כשמחוסר מעשה בין כתיבה לנהיגה כמו קציעה וכיוצא בו אבל הקנאה לא הוי מחוסר מעשה ואם לא הקנתה לו אינו כלום ואפילו ריח הנס אין בו שרדי לא נחז' לה שום דבר משלו והכתוב אומר ונתן לשון מתנה משלו מיהו א"ע דק"ל שהבעל עצמו כשר לכתוב נסו נהנין שלא להניח לבעל עצמו לכתבו מפני שיכול אחר כך לקלקלו ולומר שלא כתבו לשמה וכה"ג כמו שיכתבאר לקמן סימן קכ"ו - וגם לא יאם' הבעל לסופר שיכתוב כך או לא יכתוב כך שמא יכוין לשנות ולקלקלה אלא יאמ' לו סתם כתוב נס כשר לאשתי ויא' עוד שיש להמ"ג כ שאפי' קרוב לא יכתו' לכהחל' היכא דאפשר באחר שלא יאמרו שמא קלקל :

ב צריך שיהא הסופ' בר דעת ובר חורין ובר מצות וכן חורין בישראל סתמ' כשר לאפוקי הרש שושה וקטן שאינן בני דעת ולא ידעי לכתי' לשמה ולאפוקי עבד שאינו בן חורין ואינו בחורת נשין וקידושין ולא בר שליחות הוא וכן לאפוקי נכרי וישראל משאם' לע"ז או לחלל שכתות בפרהסי' והרי הוא כנוי לכל דבריו שכל אילו כיון שאינם מפקימי המצוה אינם מסכשירי המצוה ואינם נעשים שלוחים ברבר דמה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית בעינן :

ג ובחר' שושה וקטן כיון שאין פסוליהו אלא משום שאינן בני דעת מותר להניח אות' לכתחלה לכתוב שופס הנס אם ישראל גרו' פקח עומד על גבם ומלמדן ומזהירן שיכתבנו לשמו ולשם כו' שלא יקלקלו שכל מה שהם עושין אינן עושין אלא על דעת הגדול העומד על גבן שמהירין ומלמדן ואם אין פקח גדול עומד על גבן או אפילו עומד על גבן ושוקק ורואה ואינו מזהירן ומלמדן תמיד שיכתבו לשמו ולשמה כו' וכתבו הטופס מדעת' ע"י ציווי הבעל יש פכשירין ויא' שכוין שאינן בני דעתא וראי' קלקלו ולא כתבוהו לשמה ופסול אפי' בדיעבד כיון שלא חזירוהו תמי' שיכתבוהו לשמה דגרינן שופס אטו תורף אבל עבר ונכרו ומסוכד לא יכתבו לכתחילה אפי' הטופס ויעי' ישראל עומד על גבן שכוין שהם בני דעת כל מה שעו"ן עושין יל דעת עצמן ולא על דעת ישראל א' העומ' על גבן וחיישי' שמא יקלקלו להכעיס ולא יכתבוהו לשמו ולשמה ובדיעבד כשר ואפי' אין ישראל עומ' על גביהן כשכתבו הטופס והניחו מקום התורף שהוא מקום שם האיש והאשה והזמן ומקום והרי אה' מותר' לכל אדם שהוא עיקר הנס ובא ישראל אחר כשר פקח וגדול וכת' ההורף ומרו לשכו ולשמה הרי זה נס כשר ופי' מלת תורף ענינו גילוי שאילו העניינים הם גילויי טל שטר ועיקרו ואע"ג דזמן בנש אינו מן החורה אלא מדרבנן כמו שהבאר לפנינו בע"ה פ"מ דין תורף יש לו דאלמיה רבנן טעמא של כתיבת הזמן כמו שהבאר כאלו היה של תורה :

ד אבל אם כתב א' מאילו הששה את התורף אפי' בדיעבד ואפילו ישראל עומד על גבן ואפי' חתמוהו עדים כשרים ונמסר לה בפני כשרים אינו נס :

ה הכותב או חותם נס בשבת או ב"כ בשונג ונתנו לה הרי זו מגורש' כיון דבשונג כתבו לא הוי משומד להלל שבתות וכ"ש בשאר י"ט ואם כתב וחתמו בזרזן בין בשבת בין ב"כ בין ביום טוב אפי' בצנעה אינה מגורשת שהרי העדים פסולין מן התורה שעברו על לאו דשבת וי"ט ואם כתבו ב"ט בזרזן מן בפרהסי' ונמסר לה בפני עדים כשרים הרי זה נס פסול שהרי כתבו בפסול אבל כתבו בזרזן בפרהסיא בשבת וי"ט אף על פי שנמסר בפני עדים כשרים הרי זה נס בטל מעיקרו ואינו נס כלל

הרי לפי' תיקון חכמים הנס כשר הוא אלא שאנו ספקקין בו להחמיר וכבר עשו הסופר והעדים שליחותן לפיכך לא יחזרו ויכתבו נס אחר עד שיהוו ויצוה להם הבעל לחזור ולכתוב ולחתום נס אחר שהשליחות הראשון כבר נעשה הלכך נהנו כשיצוה הבעל לכתוב ולחתום נס לאשתי ולתנו לה צריך שיאם' הבעל פתחלה שהוא נוחן להם רשות שיכתבו ויהמה נס אחר נס אפילו עד ק' נשין עד שיהא אחד מהן כשר בין בכתיבה בין בחתימ' שאם יאמר בכתיב' לחוד אולי יהיה טוס ספק בחתימה ואז עשה הסופר שליחותו לפיכך יאמר שיהא אחד מהן כשר בין בכתיבה בין בחתימה לדעת הרב שבעיר המסדר הנס בלי שום פקפוק ולכל מי שמראה אותו הרב ויא' שיאמר הבעל גם כן שאם יחפזו הרב לעשות הרבה נשין פחת ספק ולהנס בולס תוכלו לעשותם אבל דברי מותר הם שאין צריכין להם שכיון שכבר צוה לכתוב נס כשר וראי' אינו מקפיד אם יתנו לה הרבה נשין והכשר ביניהם ואפי' לא יאמר כן הרשות בידם לתת לה הרבה והיא תתגרש בכשר שכניהם יש אומרים אף על פי שאמר הבעל כתבו כו' עד שיהא א' מהן כשר כו' דעת הרב שבעי' נו' כ"מ אם הבע' בעיר אין לסמוך על זה אלא יש לבעל לחזור ולצוות כל פעם לערי' ולסופר כמו בראשונה ואם לא נשאר לסופר ממה שתקנה לו בראשונה וודאי שצריך להקנות הקלף והדיו מחדש ויא' הא דאמרי' עשו עדים וכופר שליחותן וצריך לחזור ולצוות דיינו דווקא אם כבר נחתם ונפסל אחר כך אבל אם עדיין לא נחתם יכולין לכתוב אחר ואין הבעל צריך ללוח מחד' אבל יש להחמיר בכל עניין :

ב אמ' לסופ' ולעדים כתבו וחתמו והנו לשליח וכתבו וחתמו ונתנו נס כשר לשליח ונאבד כיד השליח כהא וודאי לא עשאו' שלוחי' אלא להגיעו ליד השליח והם עשו כן ואיני' יכולין לכתוב נס אחר ואפי' אמר כתבוהו ותנוהו ליד שליח ויוליך לא אמרי' הרי עשאו' שלוחי' עד שזילי' לה אלא מיד כשנתנוהו ליד השליח שמא יעשו שליחותן ואין כותבין נס אחר עד ז שישראלוהו ואם כתבו אחר ונתגרש' בו אזלינן לחומרא והרי זו ספק מגורשת דשמא דעתו היתה לכתוב כו' נשין עד שיגיע אחר לידה אף ע"פ שלא אמ' כן בפירוש ואם כתבו וחתמו נס פסול ונתנוהו ליד השליח בזה כתו' השור שוראי יכולין לכתוב נס אחר שהרי לא צוה ליהן חספ' בעלמא ליד השליח ואם כן עדיין לא עשו שליחותן ושעמא דמסכת' הוא אלא שהר"ם בס' כתב י"גם כזה לא יכתבו נס אחר דלא דמי שליח לאש' דווקא גבי האשה אם אמר כתבוהו ותנוהו לה אמרי' מי אמר כתבו לה חספא ותנו לה ולכך כיון שאמר תנוהו לה דעתו היה שתתגר' באותה נתינה ולנש' כשר נתכוין אבל כשצוה ליתן ביד השליח כיון שאפילו אם היה כשר אינה מתגרשת באותה נתינה עד שיגיע לידה הילכך כיון שנתנו נס לידו אפילו היה נס פסול ובטל שמא כבר עשו שליחותן ולא יכתבו נס אחר עד שישראלוהו ואם לא שאלוהו וכתבו נס אחר כשר ונתנוהו לשליח ונתנה לה הרי זו ספק מגורשת דלא ידעינן דעת הבעל איך היתה :

קבג

מי ראוי לכתוב הנס ואם נכתב וניתן בשבת וי"ט וי"ט וכו' ה"ס :

א הכל כשרין לכתו' את הנס בין הבעל בעצמו בין שלוחו מי שיהיה ואפילו האשה בעצמ' כותבת את גטה והוא שיאמר לה הבעל החילה שכתבנו שנעשית היא שלוחו בכתיבה זו דמה לי ה"י? מה לי שליח אחר דכבר אמרנו דשלוחו של אדם כמותו מ"ס כיון שהיא עצמה כותבתו צריכה שתקנו אותו לבעלה אחר שכתב' ואח"כ חוזר ונתנו לה אף ע"ג דכשהסופר כותבו והיא נוחל' השכר ק"ל אין צריכין להקנותו לו דאמרינן צקנוי אקנו רבנן שכר הסופר לבעל ה"מ כשהסופר כתבו

* לבוש הבוץ וארגמן חלבות גיטין *

לכל המחלל שבתות בפרהסיא הרי הוא כנוי / דין נתינתו
כלילה יתבאר לקמן מיסן קנ"ד בע"ה סעיף פ"ח ופ"ט :

קבר על מה נכתב הגט ובוט' סעיפים :

א דקדקו חז"ל כתיב וכתב לה ספר כריתות וסתם ספר הנאמר בכל מקום פירושו הקלף שכותבין עליו ואם היה פ" ספר דהכא ק"ף שכותבין עליו לומר וכתב לה על ספר או בספר ונאמר והיה פירושו שיכתוב לה על הספר או בספר דברים הכרותין בינו לכינה אבל מרתיב וכתב לה ספר אין פירושו ספר שבכ"ז קלף אלא פירושו סיפור דברי' כמו שיתבאר בסיומן קכ"ו כ"ה אבל הכתיבה יכולה להיות על כל דבר שיכולין לכתוב עליו ואחול' וכלב"ד שיחא דבר התלוש ולא יהא דבר המחובר לקרקע דכתיב ונתן בידה דבר הניתן מיד ליד היינו תלוש. לפיכך אמרו אין נותנין גט ליד האשה עד שיהא תלוש מן הקרקע וכיון שצרי' שיהא תלוש בשע' נתינה נס בשעת כתיבה אין כותבין אותו אלא על דבר התלוש ולא על דבר שהוא מחובר לקרק' דכתיב וכתב ונתן משמ' שהתא הניתנה מיד אחר הכתיבה ולא יהא מחוסר מעשה ביניהם / ואם היו כותבין אותו על המחובר היה מחוסר קציעה בין ל כתיבה לנתינה לכך אין כותבין אותו ג' אלא על דב' התלוש הילכך על כל דבר שהוא תלוש כותבין אותו ואפילו הוא דבר שהוא אסור בהנאה דהא מכל מקום דבר הניתן מיד ליד הוא וכלב"ד שיהא דבר שמתר לקיימו אבל אם הוא מן הדברים שאסורים לקיימן שצריכין לבער מן העולם ר"א שאין כותבין עליו דהואיל ועובר לשרוף כשרוף דמי וכמאן דליתיה דמי ולא מדידי יהיב לה :

ב וכותבין אותו אפילו על דבר שיכול להזדייף ולא חיישינן שמא יהיה בו הנאי ונמחק והוא שיהננו לה בעידי מסירה דק"ל עדי מסירה כרתי וכיון שנהנו לה בפניהם והם רואים שכתוב בהלכתו בשעת נתינה הרי זה גט כשר אף ע"ג שיכול להזדייף אחר כך ואפילו לא הביאנו לבי' דין כדי שתנשא עד אחר זמן מרובה שנמסר לה כשר ולא חיישינן שמא היה כתוב בו הנאי ומחקמו ואינה ניכר שהרי היא צריכה להב"א עדי מסירה לפנינו אם הוא כתוב על דבר שיכול להזדייף וכיון שצריכה להביא עדי מסירה לפנינו אם איתא רהוי בה הנאי מדכרי הוו דכרי להו אבל בעידי חתיקה אפילו הם לפנינו פסול כיון שיכול להזדייף דהייש' טמא זיפתו אף ע"ג דמדובר דכרי דלא הוה ביה הנאי נזרינן בעידי חתימה כשהם בפנינו אשוי כשאנסי בפנינו ורוצים לקיימי ע"י עדים אחרים המכירים חתימת'הם לא ידעו אם היה שם הנאי אם לאו ויש לחוש דילמא תנאי הוי ביה זויזיפתיה ויבאו להכשירו על פיהם או אפילו לא היה שם תנאי יש לחוש שמא זיפה חתימתה נכ"אין מרגישי' בו וכיון שהרוע חזקת כשרתו חיישינן שמא פסול הוא ואין מרגישי' בו כר"א כשהוא כתוב על דבר שיכול להזדייף אבל אם הוא כגוב על דבר שאינו יכול להזדייף משיאין אהם על פי קיום עדי חתימה שאין עדים חותמין על השט' אלא מפני תיקון זה שיכירי חתימתן אפילו לזמן מרובה אחר החתימה הם עצמם או אחרים / ואילו הן הדברים שיכולין להזדייף נייר מחוק דפתרא וחרס ועלין ויד העבר וקרן של פרה וכשכותבין עליהן גט צריך למסרו לה בפני עדי מסירה וכשכותב אותה על יד של עבד או קרן של פרה צריך ליתן ולמסור לה בפירושו העבר כולו או הפרה כולה ולא יתהוה יד של עבד או קרנה של פרה אחר הכתיבה ויהנו לה דה"ל מחוסר קציעה בין כתיב' לנתיב' שהיא פסול מן התורה בדילפינן לעיל מונתן בידה :

ג והווקא שכתב על כעלי חיים או דבר המחובר לקרקע שעוקר דבר מגידולו זהו הנקרא מחוסר קציעה אבל

דבר אחר לא יש פוסלין אפילו בדבר אחר הילכך יש לייחד לחתוך הנייר החלה לסרת הגט שלא יצטרך לחתוך ממנו אחר הכתיבה כלום ואם לא חתכו תחילה קודם כתיבה וחתכו אחר כך הרי זה פסול דחשוב סמוסר קציעה בין כתיב' לנתינת מיהו דווקא כשלקח מתחילה קלף גדול וכתבו עליו ואחר כך חתבו ממנו אבל אם לא חתך ממנו אחר הכתיב' אלא דב' מעשה כדי לייפותו לא מיקרי מחוסר קציעה וכשר סכל מקו' לכתחלה יש לייזהר גס בזה שיחתכנו תחילה כדי שלא יצטרך לחתוך ממנו כלום אחר הכתיבה וכל מה שצריך לחתוך יתהוה קודם שיחחיל לשרשט דשרשט צורך כתיבה הוא ואחר השרשט יתהוה הנקבים שעשה כדי לשרשט קודם שיחחיל לכתוב אף ע"פ שאינו חותכו אלא כדי לייפותו זה הכלל אם יתהוה ממנו חתיכה גדולה עד שיכולין לכתוב עליו על אותו החתיכה גט אחר זהו נקרא מחוסר קציעה ופסול וכל מה שהוא פחות מזה השיעור מיקרי כדי לייפותו וכשר בדעבד ולכתחלה יש לייזהר לפי' אם טעה הסופר בגט לאחר שכתב קצתו ורוצה להתחיל באותו קלף גט אחר יתהוה יתהוה המועט שכתב בפסול קוד' שיהחיל לכתו' את הטני כדי שלא יצטרך אחר כך לחתוך ממנו כלום / יש אומרים שאין כותבין אותו על דבר שאינו יכול להתקיים דכמי שאינו דמי ואינו נוהג לה כלום לפי' אמרו אם כתבו על עלה של בצלים או ירקות וכדומה לזה פסול אבל אם כתבו על נייר שקורין פפיר' בלשון אטכנו כשר שדבר' שמתקיים הוא אבל לכתחילה יש לכתבו על קלף שהוא מתוקן לספר הורה חפילין וכזוזות אבל מעובר לשמו לא בעינן אפי' לכתחילה / אם כתבו על ספר שלם אף על פי שכתובים בו ענינים אחרים ונתן לה הכל כשר דהא נתנו לה בכלל השאר ובכלל מאהים מנה / במה דברים אמורים בתלוש אבל אם כתבו על דבר מחובר אף על פי שנתן לה הגט עם כל המחובר אינו גט דבעינן ונתן בידה קנ"ד הניתן מיד ליד וליכא :

ד ולכתחילה אין כותבין אפילו הטופס על המחובר נזירה שמא יכתוב גם החורף אבל בדעבד אם כתב הטופס על המחובר וחלשו והשלים אכ"כ החורף בתלוש וחתמוהו ונהנו לה כשר שעיקר הגט הוא החורף ועליה קאי קרא שאמר וכתיב לה ספר כריתות שפירושו סיפור דברים של כריתות ונתן בידה ולא הטופס הגט ונס לא אהתימה העדים ולא נזרינן הכ"א לפסול כתב הטופס במחובר אפי' בדעבד אשוי חורף דכיון דלא שביח כולו האי לכתוב גט על המחובר לא גזרו בה בדעבד טופס אשוי חורף אבל אם כתב גם החורף במחובר פסול אפילו בדעבד ואפי' לא חתמוהו העדים עד אחר שהלשוהו וחתמוהו אחר שתלשוהו ונתנוהו לה אינו גט שאין החתימה עיקר אלא כתיבת הגט עיקר דכתיב וכתב לה וגו' והרי היה מחוסר קציעה בין כתיבה לנתינה :

ה ואם כתבו בתלוש ולבסוף חברו נמי יש פוסלין דהא מחוסר עקירה בין כתיבה לנתינה היה ואפילו כתבו וההמו בתלוש ואחר חתימתו חברו ואחר כך תלושו נתנו לה פסול / ולא מבעיא אם אטרוש אחר כתיבה וחתמה שפסול שכיון דאשרו' ה"ל מהוסר קציעה נמורה אלא אפי' לא אטרוש נמי שאין צריך קציעה נמורה אלא נשילה או עקירה בעלמא אפ"ה פסול דכיון דמחוסר מעשה היה בין כתיבה לנתינה ואנן זכה ונתן בעינן שלא יהא מחוסר מעשה כלל משעת כתיבה עד שעת נתינה ואם כתבו על העלה הזרוע בעציץ בין נקוב בין שאינו נקוב אף ע"פ שנתן לה העציץ כולו והעציץ השיבה תלוש אפ"ה פסול נזירה שמא יקטום קוד' שנתנו לה ולא דמי לקרן של פרה וליר של עבד דכשר ולא נזרינן שמא יקצוץ דהתם אין דרך לקצוץ אבל הכא דרך לקטום הילכך גזרי' לא קטמו אשוי קטמו וי"א דוקא כנקו' גזרי' דהוה כמחובר אבל אינו נקוב לא נזרינן דהא אפי' קטמו לא הוה אלא דרבנן דאינו

ב ואבר ושחור ושחור רשומן ניכר ועומד קצת אבל אינו ניכר יפה הילכך לכתחלה לא יכתוב בהן אבל ברעב כשר וי"א הא דבאבר כשר כדיעבר היינו שעירב חזכו אבר במים וכתב בהן אבל אם כתב באבר עצמו פסול ויש לחוש לזה :

ג וכותבין אותו במי עפצין והוא שלא יהא הקלף מעופץ אבל אם הוא מעופץ לו שאין מי עפצים ניכר על קלף מעופץ שהרי הקלף הוא כמראה הכתב ואם כתב בו אינו גמ וכן כל כיוצא בו :

ד עוד ילפינן משמעות מלת וכתב וכתב ולא וחקק כלומר שצריך שיכתוב יריכי האותיות עצמן שזהו נקרא כתיבה ולא שיחקק חוכי האותיות וציריהן סביב עד שיהיו גופי יריכי האותיות נעשין פעצמן שזהו נקרא חקיקה ולא כתיבה הילכך חקק את הנש על הטבלא או על האבן או על טמס של מתכות אם חפר יריכי האותיות עצמא הכתב שוקע כשר וכן אם חקק יריכי אותיות מאחורי הטמס עד שכלשו האותיות על פני טמס כשר אע"ג שאינו כתיבה כמשכריו כיון שעיקר מעשיו היו בגופי יריכי האותיות חשיב הכתב אבל אם חפר חוד האור ושביבותיו עד שנראו היריכות גבוהות מבין ומכאן או שהכה על פני הטמס בחוחם עד שנמצאו האותיות בולטות כדרך שעושין דיגרי זהב אינו גמ שהרי לא עשה מעשה בגופי האותיות אלא סביבותיהן והם נעטו מאליהן ואין זה וכתב וכן אם מילא גנייר בדיו סביב מקום יריכי האותיות ומקום יריכי האותיות הניח חלק ולבן עד שיוכלו לקרותן הרי לא עשה מעשה בגופי האותיות ואינו גמ ולא נקרא חק חתכות או יריכות אלא בשכל האות נעשה כך אבל אם צריך עדיין לתקן שיהיה אותה הרי זה כשר :

ה הקודע על העור הנכנית כתב כשר שהרי יכול להקיים אבל הרושם על העור תבנית נכתב פסול שאינו יכול להתקיים וי"א בהפך ויש מי שמכשר בשניהם ויש להחמיר :

ו אע"ג שהגט נקרא ספר דהיינו ספר כריתות אין דינו כספר תורה להיות צריכין האותיות שוקפין גייל דהאי ספר אין פירושו ספר ממש אלא סיפור דברים דהכי קאמר קרא וכתב לה סיפור דברים שמשמעותן לשון כריתות הכוונה זה מזה כמו שיכתבאר סי' קכ"ו סעיף א' הילכך אין צריך מן התורה שיהיו האותיות שוקפות גייל מכל רוחותיהן אבל מ"מ נהג להחמיר לעשותן מוקף גייל כדי שיהא נקרא יפה אבל זיינין דאיתיות של שעטנ' ג' ג' נהגו אפילו לכתחלה שלא לעשותן הוגיל ואינו ספר ממש ולא רצו להחמיר מפני שרוכ הסופרים אין בקיאין בהן לעשותן כהוגן והיו מתיראין שמא עלידי כן יקלקלו הכתב עד שלא יהא נקרא יפה :

ז הילכך אם יבא אחר שירצה לזיין אותן יש לחוקק בידו שלא להוציא לעז על גיטין הראשונים ואם יש בו אותיות דכוקות יכול לגרד הדיו שביניהם להברילם שאין זה מיקרי חק הוכות אלא חיקון גוף האותיות סירו ל"ל דהיינו דווקא קודם שיחתמהו העדים ודוקא הסופר עצמו שצוהו הבעל לכותבו הוא יגרדו ויהקננו ולא אחר שכיון שעל ידי גרירה זו חשוב גמ כשר לינתן לכתחלה יעשהו הסופר עצמו אבל אח' חתימת העדים לא יגרדנו אפי' הסופר עצמו אע"ג דעדי מסירה כרתי מ"מ כיון שכבר חתמהו העדים הסופר נסתלק ממנו כי נגמר שליחותו של הבעל ולא יתקננו עוד בד"א שיבולין לכתוב

אחר ואין כאן חשש עיגון אבל במקום שיש חשש עיגון כגון שבא מארץ רחוקה ואין שיירו' מצויות להביא אחר אין לפוסלו בשביל כך ויגררהו קודם הנתינה במקום שהיבא לשם וחתמהו להדא אפילו בלא גרירה היה הגט כשר כמו שכתבנו למעלה שאינו צריך הקיף גייל אלא שנהגו כדלפיכך הד גרירה אינו מעלה ואינו מורדת כך ל"ל פיהויס מחסירין שלא להפריד נגיעת האותיות כלל אלא שאם נגעו כותבין אחר

דיאנו מחובר ממש ויש להחמיר אבל כותב הוא על חרסו של עציץ ונותן לה כל העציץ שזה הומה ליד של עכד וקרן של פרה שגם כן אין דרך לקוצצו ולא הפסיד ליה לעציץ הילכך לא חיישינן שמא יקטום שכר ממנה ויתן לה והוא שיהו עדי מסירה לפנינו שחרם דבר המזדייף הוא ודבר המזדייף צריך עדי מסירה כמו שאמרנו למעלה :

ח היה הגט חקוק על ידו של עבד בכתב קעקע והיה יוצא מתחת ידה וגם חתיבת ידי העדים חקוק' על ידו בכתיבת קעקע הרי זו מנורשת אע"פ שאין טמס עדי מסירה שהרי כתיבת קעקע הוא טמס שאינו יכול להזדייף וככתב שאינו יכול להזדייף אמרנו למעלה דסני בעדי חתימה ואין צריך עדי מסירה שאין לחוש שטמס הנאי היה טמס וזייפתיה כיון שאינו יכול להזדייף ואם היו מוחזקין בעבד זה שהגט חקוק על ידו שהוא של הבעל ועכשיו יוצא מהחתיה והיא אוסרת שבעדים נמסר לה ואין עדי מסירה לפנינו הרי זו ספק מנורש' דטמא מעצמו נכנס לרשותה כיון שיכול לילך מעצמו ומטולם לא נמסר לה דק' הגודרות אין להם חזקה מטעם זה שמא מעצמו נכנסו לרשות של זה שמחזיק בהם ואף על פי דהתם מפקינן להו מן המחזיק ויהיבינן להו לבעליהם הראשונים שהם ודאי שלו ואם כן הכא נמי נימא ודאי הוא של הבעל ואפילו ספק מנורשת לא תירוי שאני התם רכיון שהם בחזקת הראשון השני הוה ליה המוציא ועליו הראייה אבל לענין הגט על כל פנים מידי ספיקא לא נפקא דע"ב צריכי לחוש שמא האמת עמה ולכך הויא ספק מנורשת : זה היה הגט חקוק על טבלא שהיא ידוע שהיא שלה ויוציא מתחת ידה ואוסרת שהיא נתתו לו קודם לכן כמתנה גמורה כדי שיהא הטבלא שלו וחזר ונתתהו לה והרי נתן לה הגט מרדייה ומביאה ע"י מסירה הרי זו מנורשת דודאי אקנוי אקניתא ליה כה"ל ומה ואם גם העדים חקוקים עליו בענין שאינו יכול להזדייף אפילו אין עדי מסירה לפנינו מנורשת ומסתמא לא חתמו העדים אם לא ידעו שהוא כשר כהלכתו :

ט חקקו על טמס של זהב ואמר לה הרי זה גיטך וכוזהב שבו תתפרע את כתובתך אע"ג דהוה ליה הגט כפורח באויר ולא יהיב לה מידי בחורת גמ ואנן ונתן בעינן דבר שיש בו מתנה מיד ליד מ"מ כיון שאמר בפירוש כזהב שבו תתפרע כתובתך הוי כאילו אמר התקבלי גיטך ויהא הטמס נחשב בתורה נתינת הגט ומחלי לי כתובתך בכדי שיווי הטמס והרי היא סברה וקבלה ע"מ זה ומחלה בד"א בשאמר כן בפירוש אבל אם נתן לה הטמס סתם ואמר לה התקבלי גיטך אפילו הגליון הוא שלה ואינו נכנס בפרעון כתובתה מטום דאויר דמגילתא הוא ובטל לגבי הגט הסנהג הוא לכותבו על קלף לכתחלה בכל דיניו ולצד הבשר ואם כתבו שלא לצד הכשר כשר שהרי יכול לכתוב על כל דבר :

י גט שהוא כתוב וחתום פהלכתו לא יהננו לה עד שתתייבש הכתיבה והחתימה יפה שלא יהא קרוי בשעת הנתינה כתב שיכול להזדייף וע"ל סימן ק"ל סעיף ב'א :

קנה

במה נכתב הגט ותקוין הכתיבה והקלף וכו' כג' סעיפים :

א כתיב וכתב לה ספר כריתות הרי דכתיבה תלי' רחמנא ואינו נקרא כתיבה אלא דבר שרישמו קיים ועומד זמן רב וניכר יפה הילכך אין כותבין גמ אלא בדבר שרישמו ניכר ועומד כגון דיו וסיקרא וקומאס וקנקנתים וכיוצא בהם אבל אם כתבו בדבר שאינו קיים ועומד כגון משיקין ומי פירות וכיוצא בהם אינו גמ שאין זה נקרא כתיבה :

לבוש הבוץ וארומז הלכות גיטין

ח חומש הפקודים לואלא הרכיבם לא צוה לפלאות מפני שהיה משנה תורה שחזור וסונה כל הראשונות ואולי יש בזה סוד פתום ונמו והוא זה כיון שזה בא להפרד האשה מן האיש וכבר ידעת שכלי ספק גורם פירוד ופנס למעלה לכך צוהת התורה לייחדה עם ד' רגלי המרכבה הירועה וזה הוא כמילוי החלק שבין ד' הספרים הראשנים שהם כנגדם כידוע ליודעי חזן ולהניח משנה תורה מופרד כי כבר ידעתה דמשנה תורה היא ה' אחרונה וכא לרזו שאע"פכ זה המגיש גורם קצת פירוד באשה העליונה וזה הוא כוונת מאמרס זל המגריש אשתו ראשונה מזכה כיריד עליו דמעות ורוע דסוכת ג'כ הוא הה"א אחרונה והמשכיל יבין ג'ל :

יב ונוהגין לעשות שיטה י'ג וחולקין אותה לשתים שבה חותמין העדים זה חחת זה ומשרטטין אותה שהי טוריות קטנות עד רוחב חצי הנט וישרטת הכל קודם שיחדל לכתוב הנט וגם ישרטט מן הצדדים כדי שיהו השורות שוות שלא יהיו אחת ארוכה ואחת קצרה שזה גס בן ככלל כתיבה חמה הוא ויזהר הסופר שלא ינע הכתב בשרטוט לא למעלה ולא מן הצדדי ויניח גליון מן הצדדים כרוחב חצי אצבע למעלה כאצבע ולמטה כדי תפיסת יד ויותר וגם משרטטי מבחוץ ולא במקום הכתב וכותבין בצד הבשר ולא בצד שיער וכל זה הוא ככלל כתיבה חמה וישרה שיש לזהר בהן לכתחלה אבל בדיעבד במקום עינוג אין לפוסלו בשביל כך : ולקמן בסדר הנט כתבתי שעמים אחרים ע"ס רג'ל כולתו אליבא דהלכתא ג'ל :

יג ונוהגין לחתוך הקלף שיהא הכל הגליון שלמטה עם הכתב ארכו יתר על רחבו סאם אינו כן אינו נקרא ספר ויש מדקדקין עור לעשות הכתב של הי"ב שימין ארכו יתר על רחבו כלא הגליון :

יד וגם צריך לכתחלה לכונן השטות מכאן ומכאן שלא יהיו האותיו עוכרות טהשישין ולהזין בימין או בשמאל לחוך הגליון ואפילו אות אחת ויש מחמירין ואמרים שיש לפוסלו בכך ואפטר שטעמם הוא משום שדרך לרקדק בזה בכיון השורה אפילו ביפוי כתיבה אגרות שלומילכך פסלוגר בנט דהא כתיב כיה אגרת אבל הומרא יתירא היא זו ויראה שבכל אילו לא יפסל הנט בדיעבד ואפילו לכתחלה במקום שיטחשט עינוג שהרי כבר אמרנו דספר דהכא לאו ספר ממש הוא אלא לספירה דברים הוא דאהא כדלעיל ועיין בסדר הנט בדין זה כשעם שכתבתי שם דלפי אותו טעם הוא פסול גמור ויש להחמיר :

טו וצריך שלא בו טעם שיטטוט ושלא יכתבו על הכתיב מפני טגראה כמזוייף וצריך שיהא הנט מבואר היטב באותו כתב שיכתבנו עד שידעו לקרותו הקטני' שידועים אותו הכתב שאינם לא נבונים ולא סכלים כיון הקטנים אלא בינונים :

טז ולא יהא הכתב מעוקס או מכולכל שמא תדסא אות לאות אחר ונמצא הענין משהנה ממסמעהו :

יז היה בו משמעות שני עניינים או שהיה ככתבו עקום או כלכול עד שאפטר שיטטע ממנו עניין אחר הרי זה פסול ועיין כפי' שאחר זה :

יח יש אותיות שהן ששחנות במדינות כנון ג'ז פשוטה כותבין במקיסו' כמו זיין שלטו וכן ר'ש כותבין בקצת מקומות גג שלה קצר עד שגראה כמין יוד שלטו . וכה"ג צריך שיהא הנט נקרא לחינוק דלא חכים ולא טפש במקום נתינתו טעם במקו' שנותנין אותו ליד האשה היא העיקר שצריכין להבין ולידע טם שהיא מגרשת ואם אינו נקרא לשם במקום נתינתו לחינוק דלא חכים ולא טפש הרי הנט פסול ואפילו אם נשאת הצא והולד ממזר שהרי אינם ידועים ומבינים טם שהיא מגרשת ויש מי טאמר שצריך שיהא כ' לחינוק

אחר וכן נוהגין לפתחלה אם לא על ידי דחק גדול :
ח אבל אם נפלה שפת דיו בתוך האות ואינו ניכר אינו יכול להעביר הריון להקן האות דהוא ליש חק תוכות :
ט וכן אם רוצה לעשות מ'ס פתוחה ונמשכה ידו ונסחמת אינו יכול לגרר הדבוקות ולפתחה דהוי חק תוכות ויש אומרים אפי"אם האות ניכר בעוד השפה עליו ואין גורדן אותו אלא כדי שיהא ניכר יפה אפי"א חשיב חק תוכות ופסול ואפילו נפלה הריון על אות אחר שכבר נגמר האות ונעשה כתיקונו דהוא לין לסימך הואיל וכבר נגמר האות ונעשה השפה לא הוי הגרירה חק תוכות אפילו הכי נוהגין להחמיר ולפוסלו מיהו י"א דלא פסלינן חק תוכות הללו טעי' גרודא צלא בשעי' הגרירה לברה נעשית האות כתיקונו ואינו צריך תיקון אחר אבל היכא שעדיין צריך לכתוב ולחקן האות ולהסיף על הגרירה לשוויה אות נמור בכה ג'לא נפסל משו' חק תוכות שהכתיבה הנעשית אחר גרירת השפה חשיב כתיבה טעלוייתא להבטיר כל האות ונ"ל דכל זה לא מיירי אלא כשנפל השפה בשעת הכתיבה בעוד דיו אות הכתיבה לתהונפל השפה עליו שאז נתערבה דיו של הנפילה עם דיו של הכתיבה ואם יגרוד טמא יגרוד דיו של הכתיבה ותיטאר דיו הנפילה באות וה"ל חק תוכות במקצת האות אבל אם הנט כבר נתייבש ונחתם כראוי ואח"כ זמן נפל עליו שפת דיו אונתלכך הנט בדיו ורושם האותיות ניכרים כ'ע מודו שיכול לגרוד השפה או הליכוד דיו שנפל עליו מלמעלה ויטאר הכתב הראשון מלמטה כמו שהיה כבר דמאי דנפול הוא דשקליה מלמעלה וכתב הסופר שכתבו מתחלה כתיבה כטורה נשאר למטה אלא שהיה פכיסה ונתגלה ואין זה חק תוכות כלל מיהו יש להחמיר לכתחלה אלא ע"י קצת דחק מותר וע"ל בלבוש התכלה סימן לב' סעיף ג' בדין אם זרק עפרות זהב בו' שהוא דומה לזה ג'ל וגרירת ההי"ן וקפיץ' שנוגעין בגניהן עיין לקמן סימן קכ"ו ועיין בלבוש התכלת סימן לב' סעיף י"ו :

י ונהגו לשרטטו כדי שיהא כתב מירטר וטוה לקרותו מיהו אם לא שרטטו לא יפסל בכך דהא דאמרינן בכ"מ שצריך שירטוט היינו היכא דהתיב וכתבתו שררטו בו כתיב' חמה ואם אינו שרטטט אין הכתב נקרא כתיבה חמה כיון שאינו מירטר וטוה ובנט אין צריך כתיבה חמה דלא כתיב וכתבתם אלא וכתב לה וגומר מכל מקום נהגו כך ויש לזהר מלשרטטט באכר מפני שהוא צובע והוי ככתב על גבי כתב טפסול דוכתב כתב אחד מישטע ואף על גב שנוהגין לשרטטט מבחוץ שלא במקום הכתב מכל מקום אין משרטטין באכר שלפעמים נראה צבע האכר מכפנים אם הקלף הוא דק והוי ככתב על גבי כתב :

יא ונוהגין לעשותו י"ב שיטין כמנין נט חוץ מחתימת העדים מיהו אם עשו שורות יותר אין לפוסלו בכך במקום שיש חשש עינוג כנון טבא מארק רחוקה ואין שירות כצויות וכה"ג מפני שאינו אלא מנהג בעלמא שסמכוהו על מספר נט שהוא תרנום של ספר זה ואין לו עיקר ולא זכר מחוך הנטיא . י"א שנט הוא לטון שכר כדאמרינן בירושלמי הני עכברי דשועה לא דיין דאכלי אלא דניישי פי' לא די להני עכברים שאוכלין אלא שנטם טוברים לכך קראו שטר זה נט מפני שהוא כורת ושורב כין האיש והאשה ולזכר זה נוהגין לכתוב י"ב שורות כמספרו ויש סומכין לכתוב י"ב שורות מדכתיב ספר כריות דל' וכתבלהמה שהוא כורת ומפסיק בין הסברים טכארבע חומשי תמידה והם הי"ב השורות שני שאירין חלק בין הד' הסצרים הראשונים דהיינו ד' שורות בין ספר כראשית לשמות וד' שורות בין שמות ליקרא וד' שורות' שבין ויקרא לחומש הפקודים והם י"ב כין הכל שמשאירין חלק אותם צייתה התורה לכתוב לה גנט וד' שורות שבין

כמו שכתבנו לעיל סעיף ד' ואחר כך הבא הריו שבקולמוס למלאה כהב חקיקת הקולמוס והיו כתב שעל גבי כתב דקל שהוא פסול בדלעיל סעיף י' ז"ל מיהו בקולמוס של כנף אין הסופרים נזהרות מפני שאינה קשה כל כך שתהא חוקקת ולא כותבת אבל בקולמוס של ברזל שהיא קשה מאד והיא יש להקפיד מפני שהיא חוקקת ז"ל :

כג אם רקס אותיות הנט או עשאם מעשה מחטא או ארגם י"א שאינו נקרא כתב ופסול :

קכד נוסח לשון הגט ודקדוק לשונו ואותיותיו ובו ט"ה סעיפים :

א כבר כתבנו בסימן קכ"ד דפטר דכתיב בנט אין פירושו אלא שיכתוב לה סיפור דברים שיש במסמעותו דברי הכורתים בינו לבניה ולא הקפידה התורה באיזה לשון ובאיזה כתב וספר לה אותן הדברים לפיכך אחז"ל שהיא כשר בכל כתב ובכל לשון שיכתבנו וכלכר שיהא משמעו ועניינו שמגרשה לפטרה ממנו ולהתיר לה לכל אדם כגון וצרי את מותרת לכל אדם כו' או ודן דייהו ליכי ממאי נט פטורין וכו' וכה"ג שכן כתיב מיד אחריו ולהלכה והיתה לאיש אחר ויהיה בלשון מבואר שלא ידא בו לשון מנוגמס המתפרש לשני ענינים עד שאדם יוכל לומר עליו לא לכך נתכוין ויבא הדבר לידי עירעור אחרי כן ולספק ממורת , לכך צריך שיהיו הדברי' באופן שאין בהם ספק באותו לשון אלא שיה' משמעתו אחד בלא ספק שפלוני מגרש את אשהו פלונית יש מי שאומר שגם משמע שצריך שהיא הכתיבה או הסיפור דברים כתב אחד ולשון אחד אבל אם הוא מקצהו כתב אחד ומקצתו כתב אחר וכן אם הוא מקצתו בלשון אחד ומקצתו בלשון אחר הרי זה פסול ויש חולקין כיהו אפילו לפאן דפסול מורה שאם הוא מקצתו בלשון הקדש ומקצתו בלשון ארמי שבשר דשניהם נהנו כסיני והם קרובים בלשון וכלשון אחד דמיין ועל זה אנו סומכין בנישין שלנו שאנו כותבין קצת מלותיו בלשון הקדש ורובו בלשון ארמי ומה שאנו כותבין אותו כאילו הלשונות ולא בלשון אחר הוא מפני שנוכל לדקדק בו בכמה ענינים שתקנו ודקדקו בהן חכמי התלמוד שהיו בכל מה שלא היינו יכולין לעשות כן אם היינו כוחרין לנו לשון אחר כי הם דקדקו בו בעומק עיונם בלשונם שהבינהו שלשונם היה לשון ארמי בכלל ואנן גרירינן בתרייהו לכותבי בלשונם וגם אנו כותבין אותו בכתב אשורית לפי שה' הכתב המאוטר והמיוחד לנו מסיני לכל דבר שבקדושה מ"ט אפי' בוסן הזה נט שהובא מארץ מרחקי' ולא נכתב ככתב אשורית אין לפסולו בשביל זה אם הוא כפוקם שאין שיירות מצויית ויש לחוש לעינון ולא בעניין אחר ועל סימן קכ"ה סעיף י' :

והא לך נוסח גיטין שלנו ואחר כך אכתוב לך דקדוקו ופועמו

- א** בשלישי בשכח בשבעה עשר יום לירח כסלו שנת חמשת אלפים ושלש מאות
- ב** וחמשים וחטע לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן בפזונן דמתקריא פזונני מתא
- ג** דיהבא על נהר ורשא ועל נהר גלובגא ועל נהר ציבינא ועל מי מעינות אנא פלוגי בן
- ד** פלוגי העובד היום בפזונן דמתקריא פזונני מתא דיהבא על נהר ורשא
- ה** ועל נהר גלובגא ועל נהר ציבינא ועל מי מעינות צכתי ברעות נפשי
- ו** בדלא אניסנא ושבקית ופטרית ותרוכח יחיכי ליכי אנתתי פלוגית בת פלוגי

לתינוק דלא חכים וכו' אף במקום כתיבתו וכשנותן אותו לקרות לתינוק דלא חכים ולא ספיש אין צריך לכסות האותיות שלפני האות שיש בו ספק והאותיות שלאחריו אלא מראין לו כך ואם יוכל לקרותו כשר ויש לזוהר שלא ימשך ראש אזה שלמשה להודך הלל אות שלמעה או אפכא ואם עשה כך ונשתנה צורת האות כגון שמשך ראש למ"ד לחלל דל"ת למעלה שאז נראית הרל"ת כה"א או שמשך זנב נו"ן פשוטה או כ"ף פשוטה לתוך ט"ת למטה שאז נראית השי"ת כמו שי"ן הרי זה פסול :

ט נט שנמחקו אות או תיבה או שת"ל"ו בין השישין אם הוא משופם הנט הרי זה כשר ואם הוא מן התורף אינו נט שמא זיפיהו ונתנוהו להואם קיימו בסוף שחזר ופיר' בסוף הנט שאות פלוני הלוייה או הוא על המחק אפי' הוא מן התורף כשר כשאר שטרות והקיום וכתבו קודם כרת משה וישראל שהיא שיטה אחרונה כמו בשאר שטרות שצריך לכתוב הקיום קודם שיטה אחרונה שהוא הכל שריר וקיים משום שאין למדין משיטה אחרונה אבל עכשו נוהגין להחמיר שלא לעשות שום קיום בנט :

כ וכן נט שנמצא קרוע שתי וערב שהוא קרע של כ"ד הרי זה נט בטל כמו בשאר שטרות שכיון שקרעוהו כ"ד ודאי לא נעשה כהליכתו ומשום כך קרעוהו וי"א בד"א כשאנו מקייים אבל אם הוא מקייים למה יפסל מהזוהה מגורשת שלא אברהו"ל קרע בית דין פסול אלא לעניין שלא הנכה בתוכה שאנו אומרים הואיל ונקרע קרע בית דין ודאי בכך נכתה כהוכחה וקרעוהו ב"ד שלא הנכה פעם אחרת אבל לעניין גירושין אדרבה כיון שיש בו הנפק עדיף טפי שזהו וכמה ששלם בא ליד אשה והיא נהנהו לקיימו כדו שהנכה בו בתיכחה שאין דרך הכעל לקיימו דמה מועיל לו קיומו אבל אם נהקרע קרע שאינו ל"ל ב"ד כשר לכע נימיק או שהרקיב או שנעשה ככברה כשר נמחק או נטשטש ובכואה שלו קיימת אם יכולין לקרותו כשר ואם לאו אינו נט :

כא בד"א כשהנט יוצא מתחת ידה בעדי חתימה ואין כאן עדי מסירה אבל אם יש שם עדים שנמסר לה בפניהם והיה כשר בשעה מסירה הרי זה כשר ואפילו היה הורף הג' על המחק או בין השישין או שהיה קרוע שתי וערב כשנתנו לה בפניהם אפי' כשר דהא ק"ל עדי מסירה כרתו ויש מי שאומר שאם היה קרוע שתי וערב קודם שבא ליד האשה ודאי היא פסול הכיון שהוא קרוע קרע כ"ד קודם שבא לידה הרי הוא כהרס בעלמא ואינו נט וכן אם נטשטש עד שאינו יוכל ליקרות קודם שבא לידה אף על פי שספרו לה בעדי מסירה ועדי מסירה בפנינו אינו נט שאין אשה מתגרשת אלא בכתב והא לאו ככתב הוא :

כב יש מי שאומר שיש להקפיד מלכתוב הנט בקולמוס של כנף אלא בטל קנה עכ"ל הש"ע גם מורי מהרמ"א ז"ל כתב בהנהגה לעיל סעיף ד' וז"ל י"א דלכתלה יש להחמיר שלא לכתוב בקולמוס של ברזל שלא לבא לירי חקיקה עכ"ל ומשמע מתוך דבריו וכן מוכרי רכיני יוכף במח שכתב כאן על זה בפנים שמעם ה"א הנזהרים מלכתוב בקולמוס אין אלו משום דכתיב וכתב ומשמע ולא וחקק ופירשו החקיקה האסורה מפסיק זה שלא יחקק ירכי האותיות תוך הקלף רק יכתוב אותם על גבי הקלף ותמיהני על שעם זה דהא בהריא מסקינן פ' כ' דגטין כהכתיבה לעיל סעיף ד' שאפילו אם חקקו חפרי ורכיני האותיות שנמצא הכתב שוקע כשרה דלא ממעשינן מוכתב ולא וחקק אלא חק חובות ולא חק ירכי' לכך נ"ל שאין שעם הנזהרין מלכתוב בקולמוסין הללו משמע שכתבו אלא נ"ל שמעמא הוא משום דוכתב כהב אחד משמע ולא כתב על גבי כתב והבא אפי' יכתוב באחה בקולמוסין הללו הקולמוס חוקקת וחופרת הכתב תוך הקלף שהוא כשר לבדו

* לבוש חברי וארגומז הלכות גיטין * * * *

לכך אין צריכין להזכיר בימי השבת יום רק סתם בשלישי
ברביעי דמילא מסמע שהוא יום שלישי יום רביעי וכן כולם
ואין לפעולת ויזכר סמא יאמרו טעות הם טעה שליטת טעה
רביעיה דטעה לשון נקיבה היא ואם היתה הכוונה לטעות
היו כוהבין בשלישיה כרביעיה כו' אלא על כרחך שלישי
ורביעי כימים מיירו ומה שכוהבין בשלישי ברביעי ולא
בשלישי בארבעה מפני ששלישי ורביעי דבוקים למלת בשבת
זמה שכוהבין בשבת ואין כוהבין בשבוע משום דשכבג
משמעו ג' לשון שמשיה ועוה מרכתכה התורה ל' שבוע גבי
נישואין מלא שבוע זאת לא רצו לכוהבו וכי גטומה שכותבין
בשלישי בשבת ורביעי בשב' ואין כוהבין לשבת כמו שכותבין
לירח משם ללירח ל' דמשמע מה שעבר כך וכך זמן מיום
ההחלת חידו' הירח ויום החידוש בכלל ואם היה כוהבין
לשב' היה ג' סעת התחל' השבת ויום השב' שעבר הוא בכלל
ואין זה כוונהינו אלא כוונהינו שזה היום הוא יום כך וכך
בשבוע זה שהוא שייך לשב' הבא לפיכך אין כוהבין לשבת
ואם רילג מלת בשבת על סעיף ל' לא יכהוב ראשי תיבות
כגון ו' ב' כו' ואם כתב כשר מפני שהכל בקאים במניינים
אילו ומניינים אוחס :

ה בחשבון השנים כוהבין לשון נקבה שהשנים כלשון
הקדש מצינו כולם כלשון נקבה רכך כוהבין חסמת
אלפים ושלש מאות בלא הא' ואחת ושתי ושלש וארבע וחמש
ושש ושבע ושמנה וחסע ועשר כולם בלא הא' שהוא לשון
נקבה חוץ בשמנה שיש הא' בסוף בשניהם בין כלשון זכר
בין כלשון נקבה והפרש בין זכר לנקבה הלויים בניקוד
שלשון זכר הוא בקמץ תחת הנון שמנה ולשון נקבה הו' בסגול
תחת הנון שמנה ומעשר ואילך יכתוב הא' אחת עשרה שתי'
עשרה שלש עשרה ארבע עשרה חמש עשרה שש עשרה שבע
עשרה שמונה עשרה תשע עשרה עשרים ומסס ואילך עשרים
ואחת עשרים ושתיים עשרים ושלש עשרים וארבע עשרים וחמש
עשרים ושש עשרים ושבע עשרים ושמונה עשרים והשש
בכולם המניין המועט לשון נקבה ולעניין קרימת המניין
הגדול או הקטן הכנהג הוא בין בימים בין בשנים כמו
שכתבתי בימים מניין המועט קודם אחד ועשרים שני ועשרים
כו' ובשנים מניין החרוכה קודם עשרים ואחת עשרים ושתיים
כו' וכן בשלישים וכן בארבעים וכן בכולם • סיהו אם
החליף כגון שכתב בימים הסספר החרוכה קודם כגון עשרים
ואחד עשרים ושנים כו' או בשנים כתב המניין המועט קודם
כגון שכתב אחת ועשרים שתיים ועשרים כו' אין קפידה ברבר
ג' דהיינו דוקא מעשרים ולמעלה אבל מעשרים ולמטה עד
עשרה כגון שכתב עשרה ואחד במקום אחד עשר או עשרה
ושנים במקום שנים עשר ג' שיש קפידה שאין זה צחות
לשון ז' ע' ואם כתב לשון זכר במקום שיש לו לכתוב לשון
נקבה או איפכא כשר הגט ודין המניין לבריות עולם יתבאר
בפי' קכ' בע"ה :

ז הבותב גט ביום ר"ח שר"ח שלו שני ימים אם הוא ביום
ראשון של ר"ח יכתוב ביום שלישי של ירח שעבר שהוא
יום ראשון של ירח הבא וביום שני יכתוב באחד לירח פלוני
שהרי מיום שני אנו חושבין מניין החדש כגון אם הוא יום
ראשון דר"ח אייר יכתוב ביום שלישי לירח ניסן שהוא ראש
ירח אייר וביום שני יכתוב באחד לירח אייר וביו' שלישי יכתוב
בשני ימים לירח אייר כו' וכן כל ר"ח שהוא שני ימים ר"ח •
ויש אומרים שיש להחמיר שלא להזכיר שם החדש הראשון
שעבר בחוץ הגט ואם עשה כן הוי גט פסול דנראה שהגט
מוקדם הוא שהרי נקשה בחדש השני ויאמרו שנעשה בחדש
הראשון מפני שאין יום ראשון של ר"ח השני נקרא בלשון
הבריות על שם החדש העבר לפיכך יש למנוע שלא לכתוב
שום ביום שהוא ר"ח בין ר"ח הוא יום אחד בין שהוא שני ימים
וידחה

ח העומדת היום כפחזן דמתקריא פזונני מתא דיתבא על
נהר ורמא ועל נהר
ט גלובנא ועל גהר ציבנא ועל מי
מעונות דהוית אנתהו מן קדמת
דנא וזכו פטרית
י ושנקת והרובית יתכי ליכי די
דיהוויין רטאה ושלטאה בנפשיכי
למהך להתנכבא לכל
גבר די היצבייין ואנטי לא ימחא
ולעילס והרי את מותרת לכל אדם
יא ודן דיהויו ליפי כנאי ספר תרובין ואגרת סבוקין וגט
פטרין
יב כרת משה וישראל
ראובן בן יעקב עד
שמעון בן אברהם עד

כ ביום ראשון בשבוע יכתוב באחד בשבת כו' בשני בלא
יוד בין שי' לנ' בשלישי ברביעי בחמישי מלאים יוד
אמצעיה בששי בלא יוד אמצע' ומה שמהחילין כאחד בשבת
כו' ואין מהחילין זכרון עדות כו' או בפנינו עדים ח"מ כו' מפני
של' הנש אין העדים מגדילן אלא הבעל עצמו מספר דברים
אילו כמו שיתבאר בסעיף י"ג בע"ה :

ג ביום ר"ח יכתוב ביום אחד לירח פלוני וכוהבין לירח ולא
לחדש כדיל' לטנותו מכתובה ושאר שטרות ובחרו בנט
ירח שש' דאסמכיה אקרא דכתוב גרש ירחים ובכתובה יכתוב
חדש דכת' כו' יקח איש אשה חדשה כלומר גבי ליקוחין יכתבו
חדש ולא שאין לכתוב בר"ח ביום אחד לירח כו' רק באחד לירח
כו' כי כן כתוב בהורה בחובש הפקודים ובנביאים בחני כתוב
ביום אחד לחדש כו' ומתוך זה נמנע' מלתח גט בר"ח לאפקוי
נפשיין מספק וכ"ש כשר"ח הוא שני ימי' שאין כוהבין גט ביום
ראשון של ר"ח כמו שיתבאר בסעיף י' :

ד בשני בדרש יכתוב בשני ימים לירח כו' בשלשה חסר ויו'
בארבעה בזמשה בששח בשבעה בשמנה חסר ויו'
בתשעה בעשרה ימים ככולם הא' לבסוף שהוא לשון זכר טכך
הוא רקדוק לשון הקדש שהימים נקראים כלשון זכר ובכולם
יכתוב ימים בשני ימים בשלישה ימים כו' עת עשרה ימים
ומסס ואילך אין כוהבין עשרה בה"א רק בלא הא' ואין כוהבין
ימים רק יים ואחד עשר יום ' בשנים עשר יום בשלשה עשר
יום בארבעה עשר יום בחמשה עשר יום בששה עשר יום
בשבעה עשר יום בשמנה עשר יום בתשעה עשר יום
בעשרים יום באחד בעשרים יום בשנים ועשרים יום
בשלישה ועשרים יום בארבעה ועשרים יום בחמשה ועשרים
יום בששה ועשרים יום בשבעה ועשרים יום בשמונה
ועשרים יום בהשעה ועשרים יום כל הימים כולם כוהבין
כלשון זכר שכולם בה"א אחרונה שלישה ארבעה כו' וסיפנד
מימים יסימה כלו' בימים יכתוב ימימה בה"א בסופו מיהו אם
כתוב יום במקום שיש לכתוב ימים או ימים במקו' שיש לכתוב
יום או שכתב שלישה או שמונה כו' או שכתב שני ימי' לירח
שלישה ימי' לירח ולא כרב בשני בשלישה כו' אין הגט כיפסל
בכך בדועבר כשנית; כבר או בשעת הדחק שיש לחוש לעיגון
אפילו שערין לא גיהן אלא שנכתב ונשלח ממקום •

ז אחר ומה שכוהבין בשלישי בשבת או ברביעי בשבת ואין
זוכרין מלת יום לכהוב ביום שלישי בשבת ביום רביעי בשבת
כו' כמו שכותבין במספ' הימים שכתוב שכותבין ימים בשני
ימים לירח בשלישה ימים לירח כול' שכתוב אם לא יכתבו
ימים אלא סתם בשלישה לירח בארבעה לירח כו' יש לטעות
וזומרי שר"ל בשלישה שבועות לירח או בארבעה שבועות לירח
כו' דשבוע ג' רשון זכר הוא מה שאין לטעות כן בימי השבת

לא יכתוב חיבה איד ודין השמות וכוונתו יתבאר בשיטת קבלת בעה :

נד נהנין לכתוב פלוני בן פלוני ולא בר פלוני שהוא בלשון הרגום בן מפני שיש בו מקום לשעות דבר גם כן הוא לשון כרותה שהוא לשון חזן ויכולין להבין חזן מפלוני מ"מ אם כתב בר כשר שהוא בהרגום ג"כ לשון בן העומד היום בו כותבין היום ולא עכשיו משום דעכשיו משמע עכשיו בשעת כתיבת מ"ה זו הוא עומד כאן וקודם לכן או אחרי כן לא היה כאן א"כ לא היה בשעת התחלת עסק הנש ויש מקום לשעות ולומר א"כ מיעוזהו לכתוב לכך כותבין היום לומר שאותו היום קודם כתיבת הנש גם כן היה כאן מתחלת התעסקות בנש עד סופו צבתי ברעות נפשי ג"ל שלא יקראו אותו ברעות נפשי במלאפוס בויו אלא יקראו אותו ברעות בפתח תחת הרי' וישו"א תחת העין ופתח תחת הווי' שאז ודאי הוא לשון רצון והיו פירושו צבתי ברעות נפשי רציתי ברצון נפשי אבל ברעות נפשי במלאפוס אע"ג שגם הוא לשון רצון שהרי לעשות ברצון איש ואיש בשנייה תרגום הורגום למעבד ברעות נברא בו במלאפוס מ"מ כיון שיש בו מקום לשעות במשמעו שהוא לשון שברון כמו רעות רוח דקבלת וזהו משמע שהוא נוחן הנש באונס ובשברון הלב וזה הפך הכוונה לכך יש לקרותו רעות בפתח תחת הרי' וישו"א תחת העין שאין בו מקום לשעות לשנותו מלשון רצון דשם דבר של לשון רצון בתרגום הוא רעות הריש בפתח והעין בשב"א והיו' בקמץ כמו שחרגום התרגו' כפהשת ויצא רפסוק ויירא ויאמר וגומר אתר דרעיא ביה מן קרם ה' וכאן שהוא רבוק לנפשי יקראו אותו רעות נפשי שהוא כמו רצון נפשי ג"ל :

טו יש לזהר לכתוב בדלא אניסנא הבית ולא בכ"ף דכרלא בכ"ף משמע כאילו אינו אנוש אבל האמת שהוא אנוש והרי מבשל הנש לכך יכתוב בדלא אניסנא שפירושו שאין אנוס אני ואם כתוב בדלא אנוס ולא כתב אניסנא אין לפוסלו בכך וכתובין אניסנא ביד :

טז ושבקות ופטרית ותרובית נהנינן לכתוב בתחלת שלשה לשנות של גירושין שבוקין ופשוטין ותרובין וכולם עניין לשנות של גירושין הן וכתובין אותו לשופרא דשטרא ונהנינן לכתוב בתחלה ושבקות ואחר כך ופטרית ואח"כ ותרובית מפני דשבקות הוא תרגום של עזבתי ולשון עזיבה הוא הפתוח שכל שונות הגירושין כלומר עזיבה בעלמא עובתיה אבל עדיין אגדה ביה פעם ואח"כ מוסף והוליד ואמר ופטרית שהוא תרגום של שליח דהרגום של ושלחב ויפטרנה שהוא בלשון בני אדם יותר מעזיבה כלומר שהוא פוטרנה ממנו לגמרי ואינה אגדה ביה עוד בכלום אבל עדיין משמע שעדיין היא יכולה להיות עמו לכך מוסף אח"כ ואמר ותרובית שהוא תרגום של גירושין והוא יותר מסלוח שמגרש אות' מביניה לכך כותבין בתחלה על זה הסדר שמוסף והוליד להחזיק הגירושין כל' עמשמעו כל' בני אדם בלא זו אף זו .

ובסוף הגט מהפכין הסדר וכותבין ספר תרובין ואגרת שבוקין ונש פשוטין ופעמא לפי שבסוף הגט ראוי לסדרם כן מפני שהוא חוזר על הראשונות ואמר שיעקר כל כונת הגט יהיה לך סיפור דברים של גירושין לכך צריך להתחיל בו דספר תרובין אין פירושו קלף אלא סיפור דברים כמו שכתבתי כבר דספר לספירות דברים הבורחים הוא דאח"כ לכך צריך לכותבו בראשונה ואח"כ אומר מ"ד ואגרת שבוקין לומר שנכתב ברנין אפי' אינו קלף דכל דבר שכוחבין עליו נקרא אגרת וכותבין שבוקין שהוא בתרגום גם כן לשון גירושין יותר מפשוטין מכל מקום מוסיפין אחריו נש פשוטין מפני שהוא כתוב ג"כ בתרגום בפסוק של ספר כריתות אבל מכל מקום האינש אינו פירושו של ספר שהרי ספר פירושו סיפור דברים וזה אינו מתרגם

ידתוהו עד לפתרתו שהוא שני ימים להרש שלא להכניס ראשו בשום ספק ונדנוד ועל בעעף ג' :

ז שנות החדשים ניסן אייר סיון תמוז אב אלול תשרי מרחשון כסלו סבת שבט אדר אייר יש לכתובו לכתחלה בשני יודין ואם נהב בחד יוד יש פוסלן ויש מבטדין בדעבד כמה דברים אמורים שנוע השעות זמן ארוך אחר נתינת הגט כגון שני' או שלשה ימים והיו זילתא דבי דינא אם היינו מצריכין לכתוב נטאחר הוואיל ויצא עליה שם שהיא מנהגת אבל אם נודע בו כיום ליכא זילתא דבי דינא כל כך יש לכתוב אחר אם אפשר ויש נמנעין לכתוב וליתן נש כאייר אך במקום הרק כותבין בשני יודין ונתנין :

ח סיון מלא יוד המז מלא ויו' שהרי בתד יוד בסוף מרחשון בול' אחת כסלו אין כותבין בו שום יוד לא ב"ב' ל' ולא בין למ' ליו' :

ט בשנה מעוברת יכתוב באדר ראשון בכך וכך לירח אדר הראשון ובשני יכתוב בכך וכך לירח אדר השני ואם נהב סתם אם הוא באדר הראשון הנש כשר דאדר ראשון סתם אדר מיקרי בלשון בני אדם ואם הוא באדר שני הנש פסול דסתם אדר אדר ראשון משמע וה"ל נש מוקדם וסלת ראשון יכתוב בה"א בתחלה הראשון ומלא בויו' :

י לסנין כותבין בחד יוד בין הגוני' שאנו מכין בלא יו' שאם הוא בויו' יש במשמעו לשון אונאה מ'הואין לפוסלו בכך בשעת הרחוקה שאנו כותבין שאנו מנין כאן דמשמע אהרים אין מנין כן היינו משום דבזמניה לא היו מנין כולם לבריאח עולם אלא קצתם למלכות יון וקצתם לבנין הבית וקצתם לחורבנו וקצתם למלכ' שהיו דין החתני משום כבידו לפי שהיו המכרים מקפידין על זה ועכשיו אין המלכות מקפידין והיו' האדם מנין לבריאח עולם לכך כותבין שאנו מנין בו' מה שלא היה כן בזמנים הראשונים : יא בפלונית שהיא דמתקרא פלונית דיתבא על נהר בו' דמתקראי כותבין בא' בסוף שבורה בתרגום לשון נקבה א"כ יכולין לכתוב דמתקריה בתיו בסוף שהמק' לעולם לשון נקיבה והננה הוא לכתוב דמתקראי בא' ומה שכותבין מתא בו' בלשון תרגום ולא בלשון הקדש עיראנו כרד משום דעיר בלשון הקדש משמע עיר קטנה וכרד משמע עיר גדולה או מקפת היתה ועליו' היא קטנה ואין ברור לכל אדם איזה נקפית גדולה היא קטנה לכך כותבין מתא שרוא כולל בלשון ארמי קין גדולה בין קטנה בין מקפת היסתה בן אינה מקפת חומה :

יב דיתבא כותבין בחד יוד שפירושו הו' טבת ואין כותבין דיהבא דדי פירושו אחר והיו פירושו אשר יושבת ואין זה לשון צח מ"מ אם כתב דיהבא אין לפוסלו בכך על נהר בו' הא דכותבין דיתבא על נהר ואין כותבין מתא דעל נהר בו' שטר דיתבא משמע סמך אצל הנהר בו' ודין הגהרות על סיון קכ' וזקכ' :

יג אנה פכ"פ בו' יש נוסחי גיטין שכתוב בהן איך אנה פכ"פ ואינו מכון שאין לכתוב חיבתך שאינו נופל על הלשון דודא בשאר שטרות שכותבין ומחילין זכרון עדות או בפנינו ערים ח"מ בו' ומשמע שכל דברי השטר הם לשון העדים נופל עליו לומר איד פכ"פ בו' כלומר העדים מעידים איך נעשה דבר זה בפניהם בו' אבל לשון נוסח הנש אין העדים מנידים אלא הכעל עצמו מספר בפני העדי' שזמון הזה הוא מגרש את אשתו בו' שכן משמע לשון ונהב לה ספר כריתות לומר סיפרי לה דברים הנכרתים וגם יכתוב לה איתה הסיפור דברים שיאמר לה והיינו כל דברי הנש לפיכך לא שייך לומר אלא כיום זה שהוא כך וכך בשבת וכך וכך ליה פלוגי בו' אני פלוגי בן פלוגי מגרש את אשתו בו' הילכך

לבוש הפרץ וארגמן הלכות גיטין

נקבה נזכרת יתירה ונהגין לכותבה בחמט' יודין די תיהויין די תיצביין אחר הדלות יוד אחת ואחת אחר דתני כרי שיהא נשמע אשר תהיי אשר תרצי דדי תרגמו של אשר ותתק השניה של אחר הת'ו היא כדי שלא יקרא דית הויין דית צביין ואין כאן מלה אבל אם יכתוב הויין אחר הת'וין על כרחו יקרא תיהויין תיצביות מיהו אם לא כתב אילו הויין אינו נפסל בכך שהכל משמעו אחת הוא והדלות היא במקום ש'ין שיהיי שחציו כ'ו יוש לכתוב די תהויין בשטח אחת וכן די תיצביין אבל אם רר' די בשטח אחת ותהויין או תיצבין בשטח אחרת יש פוסלין ואפילו בשטח אחת לא ירחיק די הרב' מן הב' תיבות דק מעט מפני שיש בו קצת שינה לשון בשסחלקין מלת די ממש מצילו השתי תיבות מ'ם ירחיק מעט רק לא כהרחקת שאר תיבות :

כא בנפשיכו נהגין קצת מקומות לכותבו בשני יודין ואם כתבו בלא יוד בין ש'ין לכ'ף כשר מקומות מקומות יש בפראנ ואנפיה כותבין בחד יוד ובפולין בשני יודין :

כב למדך על שם והלכה והיה ונומר תרגום של והלכה ותהך וכתבנו חסדי יוד שאם היה ב' יוד לימדך היה משמעו סלי תהא מהיום ואילך דמדך לל סחך כתיבת ואילך אי נמיהיה פירושו אלי תלך דמדך תרגום של הלכה והרי הוא הפך הכוונה :

כג ויודי ופה ברנל פנימי של הא דלמדך שירחיקנה פנתה שלא הנעכנו ואף על פי שבכל ההר' צריך להחריבן שלא ינע הדלת למעלה מ'ם כו צריך ליהרר יותר לפי שבוה היה משתנה כל המשמעות אם היתה נראית כה'ית שהיה פירושו למחך מלשון חובא ואיפולוא כלו' שחוק בעל'ם הוא ששחק בה בגט זה מיהו נראה שגם כו אינה צריך להרחיק יותר משאר הדין רק שצריך לדקדק בה ביותר שלא הגע' ויא' שצריך להרחיקה ממש פגנו ויהר משאר הדין שיהא ניכר כשבו שהוא ה' ולא ה'ית וכן נהגין מיהו אם לא הרחיק יותר אין לפוסלו בכך וכנעיה הוי דינא כמו בשאר הדין שנוגעין שיתבאר לפנינו בע'ה :

כד להתנסבא וכתוב בה'א בתהלה ולא בא' שאם יכתוב בא' כראשונה לאתנסבא יש לחוש שמא ירחיק ל'א מן תנסבא והיה משמעותיה לאתנסבא כלומר לא תינשא והרי אינו מחייב לשנס אדם ובשל הגט מעיקרו מיהו אם לא כתב לא א' ולא הא' אלא כתב להתנסבא בשר כד'עכר ונהגו לכותבו בלא שום יוד ואם כתב יוד אחר הא' כשר :

כה ואנש יכתוב הסריר בין א' לנ' לא ימחא וכתוב בא' באחרונה שהוא לשון מחאה בארמי ולא בה'א אע'ג שגם בה'א הוא לשון מחאה כי כן הוא פסוק בדניאל בה'א בלשון מחאה מכל מקום כיון שכשהוא בה'א נוכל לפרשו כ'ב בעניין אחר כגון מלשון מחייה כגון חמתה את זכר עמלק או וימח כל היקום לכדנהגו לכותבו בא' מיהו כד'עכר שנכתב בה'א וניתן הגט ליד האש אין לפוסלו בכך ודוקא שניתן הגט לידה אבל כל זמן שלא הגיע עדין לידה אפילו נכתב ונתחם אם אפשר להכתוב אחר וצ'ין כאן חשט עיגון יש לכתוב אחר להוציאה מן הלעו בדיכ'ו יודין ופירושו בכתך וברשותך כמו ויקח ארצ'ו שפירושו מרשותו :

כו נהגין לכותבו מ'ונומא דגן ולעלם לומר שהגירושין מתחילין מהיום ועד עולם שאם לא כתב עד עולם היה משמע שהגט יהיה גט היום כלומר שיהיה מנוחשת ממנו היום אבל למחר תחזור להיות אשתו לכך כותבין ולעולם :

כז וצריך לכתוב והרי את מותרת לכל אדם שוהגו נפו של גט שמותרת לכל אדם שכבר היתה אסורה להם מחמתו ואע'ג דבכר כתב לה שתהא רשאה כ' להתנסבא לכל נכר

שחודגם בלשון גט דסתם גט פירושו שש'ו גט פטורין אינו פירושו של כריתות וכריתות הוא יותר מפטורין אלא התרגום פירושו הענין ולא הלשון והאי גט דצה לומר שובר מלשון הני עכברי רשיעי דנישא כו זה ק' התרגום מה דגם הספור דברי שיכתוב לה דברים השוכרים והפותרים אותה ממנו וכיון שבסוף הגט על כרחו אנו צריכין להפך הסדר של לא זו אף זו משמע שכתבנו לפיכך במציעו' הגט שכתבין וכדו פשוטית זשכיות ותרכות' פ'כין גט כזה הסדר להקדים פטורין גט כן פעם אחת בראשונה אף על גב דהאי לישנא דפטורין לאו לישנא מעליית' של גירושין הוא מקרימין אותו גט כן פעם אחרת להראות שהוא גט כן לשון של הבדלת איש ואשתו אף ע'פ שאינו לשון גירושין ממש ולפיכך כד'עכר אם שינה אילו הסדרים אין קפידא בכך ותרכות' ו' אחר דלי' ש'וצריכה דהיי'ת ארוכה במרשיחבאר :

כח יחזי ליכי יחזינ' יודין לוכי'ב יודין תרגום של אותך יהודי וה' פ' ותרכות' ית'כ' גרשתי אותך ממני ליכי פי' להיות את שלך לעצמך ולא כמו שהיית מקוד' לכן שהיית שלי או פיר' ליכי לעצמך גרשתי אותך לבודך ולא אחרת עמך בדררטינן להולא לה ולחכמה כגון ששמותיהן שוות : ית' אנת אנתתי בלא יוד אחר האלף פירש אנתתי אשתי כמו אנתתי בתרגום אלא שכותבין אנתתי לשלישות הלשון דגש שבת'ו ראשונה דאנתתי מורה על חסרון הדין' לכך כותבין עיקר הלשון ולא ליתג למשעי ויוציאו לעז' פלונית בת פלוני כו עד ועל סי' מעינות כל זה אין כותבין אלא כשמגרשה בפנינו שחיא כמאן אבל בגט והלכה שהיא אינה כמאן אין כותבין כל זה שהרי אינה עומדת היום כאן כו' גם דין שמות האשה וכנויה על סי' קכ"ש בע'ה

כט דהוות אנתתי מן קדמת דנא וכרו כו' דהיית פירושו שהיית אשתי וצריך להיות תיבה אחת שכן הו' לשון צח בתרגום ולא די הדין פירושו שיאמר לה לנוכה אנת כו' שהיית אשתי כבר ועבשו אני פוטר אותך כו' דוכדו פירושו ועבשו ולא יקרא דהיית כחדיק תחת תו'ין שאז הוי' פירושו שהיית הפך הכוונה שהרי הבעל אומר כל זה כפיפור דברים לאשה ואין נופל לומר שהייתי אשה כו' אלא יקרא דהיית כצדדי תחת הוי' שכן הוא בתרגום רוח בפסוק אשר היית עם נערתיו וצריך להיות יוד אחר הוי' שאם היה בלא יוד' הוי' יכלין לקרות אותו דהות בפחת תחת הוי' והות לשת נסתר לנקבה כלומר שהיתה אשתי ואיני פירושו כאלו מדבר עם אדם אחר ואומר לו זאת היתה כבר אשתי ואין זה כוננת הגט שהרי הוא מדבר עמה ואומר לה כל לשון הגט לנוכה אנתתי כו' ואם לא כתב מן קדמת דנא רק כתב דהיית אנתתי כשר שהרי משמעות דהיית הוא לשון עכר כמו כצדדי הוי' ואין צריך מן קדמת דנא אלא לכתלה לבאר חישב שלא נע'עה וכן אם לא כתב דהיית כשר שהרי כתב מן קדמת דנא ואם דילג' מלת אנתתי גט כן כשר דסני בשיאמר אני מגרש אותך את פלונית כו' דפשיטא שגמרש את אשתו שהיא שבת'ת ולא אחרת וכרו צריך להאריך הוי' אחרונה כמו שיתבאר בע'ה :

כ די תהויין די תיצביין צריך לכותבו' יודין דצופין דכד' יוד' ש'ין לכותבו שלא יהא נקרא תיהויין כחדיק תחת הוי' וכן תצבין כחדיק תחת הבית עם נון לכסוף ואין זה שום מלה כתרנ' ובתרי יודין לא פני' דהוי' מיקרי דהיהויין דהיצביין כפחת תחת הדין' דה' משמעותיהו לשון נקבות רבות נכתרות כאלו מדבר עם אחרים על נשים אחרות כההיינה צותן הנשי' ושלא ש'מא' כ' לכל נכר שתרגנה ונמצא שאינו מגרש את זו אלא שנים אחרות לכך כותבין ג' יודין תהויין תיצביין ונקראת הוי' והכ'ת' בש'א' וחדיק תחת הוי' עם הגון לבסוף ואז משמעותיה' בלשון ארמי לשון

גבר דתצביין כו' אין במשמעו אלא שנתן לה רשות שהיא
היא את פי שהרצה אבל לא משמע מיניה שהוא מתיר גם
לאחרים שיאמרו אותה לכך צריך לכתוב בפירוש שהוא מתיר
גם לאחרים האיסור שהיה להם עליה מחמתו לכך יש לזהר
לכתולה לכתוב והריאת מתרת לכל אדם בשורה אחת כדי
שהיא נקרא בכת אחת ולא יפסקו כיניהם להטמיע לכל
שמתירה לכל אדם שאם יפסקו כיניהם טמא ישמעו השומעו
מקצתו ויאמרו לא התירה לכל אדם מיהו אם לא כתבו בטע'
אחת כשר אע"פ שיעיין לא ניהו.

כח מתרת כותבין כו' שאם הוא בלא וי' משמעותו היא
שהיא מתרת אדם אחר לכל אדם או שהיא מתרת את
כל אדם ואין זה הכוונה הנט ואיפשר שהוא פסול אפילו בדעבד
ג' :

כט ודן לא יכתוב ודין מלא ביו' דלא ודן חסר יו' :
שאם הוא ביו' משמעותו הוא דין כלומר דין הוא
שאנרשך אבל אם לא היה דין עליו שאנרשך לא הייתי מנרשך
ואם כן היה מסיל הנאי בנטו לרוח עמה אם מנרשה בדין אם
לא ואין זה כוונה משמעות ודן שתקנו ז' אלא פירושו וזה
יהיה לך ממני ספר גירושין כו' לכך יכתוב בלא וי' שלא
תבטל משמעותו :

ל דיהוי נהנין לכתוב ג' ודין ושתי תיבות שכן הוא לשון
עתיד ר'ל שזה הוא אשר יהיה לך ממני לגט גירושין כו'
אבל דיהוי כיווד אחת באמצע' לשון הוה מיהו אם כתב דיהוי
תבה אחת כשר דלשון הוה נ' משמעותו כהינה וכעתיד ואפי'
אם לא כתב יו' כלל רק כתב דהוי כשר בטעת הרחק במקום
עינו' מנאי יכתוב בלא וי' אלא המ' דכיו' משמעו לשון
פינות ואין זה הכוונה מיהו אם כתב יו' לא מופסל בכך דנמי
משמעותו ממנה :

לא הרכיז שבוקין ינ' וי' חסרי יו' דראשונה טאחר התו'
או השו' דכשתן כו' ביד בין ת' או ט' ב' אין משמעותן
כלום שאינם מיהו בלשון ארמי אבל פשוטין יש
מתכין אותו כ' ב' ודין ויש אומרים דכתיבין אותו גם כן חסר
יו' דראשונה וכן אמר נהנין באילו המדינות ולכן צריך להאריך
גם כן וי' של פשוטין שלא יהא נראה פשוטין שהוא תרגום של
מצות :

לב וצריך להאריך וי' דתרכיזין וי' דשבוקין עד שלא יהו
נדאין כיו' ד שאם לא היה מאריך אותן והיו נראין ל'
כיווד' היה משמעותן ספר תרכיזין שפירושו גרושת דעלמא
וכן אנגרה שבוקין שפירושו גם כן עובדים דעלמא ולא ספר
גירושין או עובדין דילה הוא א' כ' כאלו אומ' לה שהיא גירושין
ושבקה אותו ולא הוא אותה וכן צריך להאריך וי' שנייה
זיכרו שלא יהא נקרא וכדי בחיריק שהיה משמעותו בלשון
ארמי בולא כלום כמו כדי נסבא כלומר באין ספר הוא מנרשה
א' באין סיפור דבר פ' וכה' ג' א' ה' היה נקרא וכדי בצירי
והיה משמעותו בתנאי זה אפסוד אוהך כדי שהעשה כך וכך
וזה אינו שהרי הוא מנרשה בלא תנאי ולאו דווקא שיאריך אלו
הווי' יותר משאר וי' רק שצריך לרקדק בהן שלא יקצר אותן
עד שיהו נראין כיווד' שיהו נהנין להאריך אוחן במש' וכשר
הרב לעשו' כן כדי שלא יבאו לידו קיצוד אבל זהר שלא יאריך
אותן יותר מדי עד שיהו נראין כג' פשוטין יהיה שינוי לשון
מכל וכל :

לג ואנרת לא יכתוב מלא ביו' בין האלף והנימ' ל אלא
יכתוב חסר יו' ואנרת דאנרת כיו' משמעותו
בהרנס נ' כמו מאינרת רמא כו' או נמי לשון זנות פצינו
בתרג' אנרת והו' כאלו אומר לה הריני מנרשך אם זנית ואין
כוונה תיקון הלשון שבגט וצריך לכתו' ואנרת וי' בראש התיב'
שייכב על דו' יהו' ליני כו' שאם היה בלא וי' הוה כמו מלתא
שמשמעותה הוא יהא נארת בעלמ' שאדם שולח

לחכירו ולא לשם גירושין והוה ככטלו' :
לד אם לא האריך הווי' שאמרנו או שכתב היוד' שאמרנו
שלא יכתבו או שלא כת' היוד' היתרים שיש לו לכתוב
כמו שאמרנו הרי זה גט פסול חוץ משתי יוד' הגוספות כדי
תהוויין וכדי תצביין שאינם אלא מתג' ויש אומרים
שאם לא כתב די היהוין רשאה רק כתב ואת ההא רשאה
עדיף שפי' יש אומרים שכל אילו הפוסלין בחסירות והיות
ובקצת שינוי לשונות אינן פוסלין אלא א' כ' בא הבעל ועדער
אכל אם הבעל לא ערער כשר ויש מי שאומר שגם בערער
הבעל אינו פוסל אלא כשכתבו הבעל בעצמו או שכתבו
הסופר מפיו שיוכל הבעל לומר נחכונתה לשונה כדי לקלקלה
וללשון האחר דמשמע מיניה פיסול הנש נחכונתה אבל אם
אמר סתם לסופר לכתוב ולעדים לחתום ושעו באחד מאילו
הגט כשר טוודאי לא נחכוננו לקלקלה ואפילו ערער הבעל
אינו מועיל לפוסלו והנשא לכתחילה אם הגיע הגט לידה
ואם נודע הדבר מאילו השעותין ועדין לא הגיע הגט לידה
אם ישבו חשש עינות כגון שהובא מקום הדין וכי האי גוונא
יכולין הבית דין שכאיתו המקום שהובא לשם להקנו כמות
שיוכלו כגון אם הסופר לא האריך הווי' כראוי והיו נקראין
על ידי הרחק יכולין הבית דין שבכאן להאריך הווי' כראוי
וכה' כדי שיתנוהו לה כיון שהוא טעת הרחק טאין יכולין
לכתוב אחר דאנו חולין לומר ודאי ניהא ליה לבעל שיהקנוהו
כדי שיפטר ממנה אבל שלא בטעת הרחק לא יתנוהו אפילו
נכתב ונחתם ויכתבו אחר ויש אומרים אפילו בטעת
הרחק אין לכ' להקן כלום ממה נפשך אם האותיות ההם
נקראים להניק דלא תביס' כו' על ידי הרחק למה יתקנוהו
ואם אינם נקראים אין יתקנו הב' ד מה שלא נעשו עליו שלוחי
מעולם מהבעל ואין תקנה לחקן שום דבר בגט אלא הסופר
עצמו שכתבו שהוא שליח של הבעל שעשאו שליח ולא טום
אדם אחר אשה שהביאה כתב בידה בעדים כשרים שכתבו
לה שנהרשה בגט כשר ואחר כך נתגלה שהיהבו טעות
באותו הגט כדבר שנפסל בו הדבר פשוט טאין עדות העדים
מועיל להכשיר הגט לומר בגט כשר נחגרשה שהרי הוא פסול
לפינו ולא כל כמיניהו אלא חייטין שטא לא דקיקו העדים
יפה ולא הרגישו בטעות או שלא היו יודעין בשיב ג' טיין ולא
ידעו שהוא טעות כשמראין להניק דלא הכיט ולא שפס
לקרות איזה דבר בגט יש אומרים שיכולין להראות לו כל
השורה ואין צריבין לכסות ממנה טום דבר אע"פ שעל ידי מת
טיראה שלפניו ולאחריו יבין יותר לקרותו לית לן בה וי' א'
טאין להראות לו אלא אותו תיבה בלבד ואם לא יוכל לקרות
אזכה תיבה לבדה פסול :

לה צריך לזהר שלא יהא כשטה אחרונה לא ספר תרכיזין
ולא גט פשוטין ולא אנרת שבוקין ולא שום דבר אחר
אלא אילו שלשה תיבת כדת משה וישראל לפי שכל מה
שכתוב בשיטה אחרונה אין למדין ממנה מפני שבכל יכולין
לזיף השטה אחרונה לפי טאין כל העדים בקיאי' וממהנין
בחתומתן כמו הסופ' וחוששין שטא סתוך שאינם יכולין לאמן
ידם כל כך בהתימה הרחיקו תחיתמן מן הכתב בכמה שיטה
אחת ואח' הוסיפה האטה מה שרצתה לכך אמרו חכמי טאין
למדין משטה אחרונה לא בגט ולא בשאר שטרות הילכך לא
יתב' בשטה אחרונה אלא כדת משה וישראל שזה אינו מעיקר
הגט וגם אילו השלש תיבות יכתוב באותיות ארוכות כדי
שהמלא כל השטה ולא יסיים כאמצע השטה שאם יסיים
כאמצע השטה יש לחוש שטא יחתמו העדים בחצי שטה
הנשארת וזה אין ראוי לעשיה לפי שאם יחתמו העדים באותה
שטה אז אין למדים כלום מאותה שטה דאמרין בטע' הגית
ד' פ' חלק כלה ודערים חתמו כאמצעה וזה כל מה שהשטח
כמה שרצה וגם מה שהשטח

BIEN
R. 1001
de feu R. VOI TOR CUEZ
RABBI

* לְבוֹשׁ הַבּוּץ וְאַרְגָּמָן חֲלוּטוֹת גִּיטִין * * * *

דריש פר' כל הנט ואין נראה לי דאין מטס ראייה כלל ע"ס ונ"ל להחמיר בזה שאין זה מורגל בפי הבריוה לקרות לאשתו ארוסה ונ"ל *

מב שין ועין שכנס שלא היו היודין הננועין בה וכן הויד שעל נבי האלף ושאוורי הצדיק שאינם ננועין באות אע"פ שסמבין כל כך עד שתינוק דלא חכים ולא שפיש קרא אורויה פה יש פוסליו משום דק"ל ה"לם כל האהיות צריכין להיות נוף אחד חוץ מן ה"א והקוף שיש בהם טעם על פי המרש / וקרא כהורף ייחולין אבל לא כחופס דלא גרע מחסרה כל האות לשם דבשר ויש מבשרין אפי' כהורף במקום שיש חשש עיניו והוא שהינוק כו' יכול לקרותו ;

מג וכן אם נדבקו רגלי הה"ן וקופ"ן לנגין אם תינוק דלא חכים ולא שפיש קרא אה"ם יפה יש להכשיר במקום עיניו אפי' אם הוא כחורף אבל טוב הוא שפירוס בסבין קודם שימננו לה ואופן ההפרד' היאך הריה עיין בלבוש החכלת ס' ל"ב / ודוקא במקום עיניו אבל שלא במקום עיניו לא ופירוס אלא יכתוב אחר ואם הפריד ונתן בשר בדיעבד אבל אם אין תינוק יכול לקרוהו פסול אפילו בדיעבד וכל התיקונם שצריך לחקן כגון אילו וכגון אותיות שראויים ליגע ואינם ננועין או אותיות קצרות וצריך להאריך ויחקן קודם שיכתוב כרת משה וישראל או לכל הפחות קודם החתימה שתהא יגדות החתימה על גט מוכתר אם קוצו של יוד בשין ועין ואלף ננוע גם לפכ"ו כשר נחפשו האותיות מכת ליחות הדיו שקורין גיפלאטן ב"לא עד שנראין ברבוקין וכשיעייני בהן היטב רואין שאינן גונעין כשר ;

מד כללא נקוש בידך כל שאינו מעיקר הנט כגון כסופס לא מיפסל שם הנט לא כחחרון אות ולא בהסרון תיבה דחסרון עדיף הוא מאילו כתבו ושונה בתיקוניו עד שנשתנה משמעות הלשון שמשמעותו מהפך הנט או משנה כונת הנט בחלוקף האות'ו כגון יוד כו"ו וכה"ג שכתב' לעיל / והמשל שאם חסרו וי שניה של וכדו וכתב וכר אין העניין משתנה בחסרון זה וכשר ואם כתב יוד במקומה היה שינוי לשון ופסול / וה"אם היו האותיות יתירות ואין העניין משתנה שהגש כשר אבל אם נשתנה העניין פסול כגון שכת' לבריאת עלמה בה"א הנט פסול דעלמה לשון נערה הוא ויש מכשירין בשעת הדחק *

מה אין כותבין בגש שום תנאי ולא ביטול מודעת כ"י שלא יבא הדבר לידי ספק אם נתקיים התנאי אם לא * או אם הו' המודע' מודעי או לא ויבא לידי ספק אשת איש * נט שהובא ממרחק ממקום שאותיותיהם משתנות משלנו / ויש כו' אותיות משונות שאין אנו יכולין לקרות פה אף על פי שבא אחד לכאן מאותו המקום שהיבא משם וקרא אותו יפה אין להכשירו בכך אפילו הם שנים שיוכלו לקרותו אין להכשירו בכך כיון שאין יכולין לקרותו כאן במקו' שגוה"ן הנט לידה הרי אין יודעין בכאן שזה הנט הוא ופסול אפילו בדיעבד ;

קבז * שצריך להזכיר הזמן בגט ודין קדימתו ואיחורו ובני ג' סעיפים *

א מה שתכנונו למעלה שצריכין לכתוב זמן בגט בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני בכך וכך לחשבון למניין בריאת עולם כו' לא שצריכין לכתוב כן מן התורה שזה אינו מפורש בתורה אלא שחז"ל תקנו לכתוב בו הזמן ולא הוצרכו לכתוב תיקון זה משום פירות ברעת קצת כרי שהדע הזמן מאימתי תחזור היא לישול הפירות מנכסיה שהיו כבר ביד בעלה דהא קיימא לן שיש לבטל פירות עד שיהו הנט לידה וכשיגיע הנט לידה אפילו אין בו זמן תוכל לילך לב"ד ותראה להם

שעליה אין למדין מאחר שהיא סמוכה לעדים הרי היא שטה אחרונה לחתימת העדים ועולה להודיף כדלעיל ונמצא במלת' השטה העליונה שכתוב בה דין יהו ליכי כו' שהו' מעיקר הגט ונס אין הקנ' להחתיים העדים תחת הכתב של חצי שטה האחרונה שיש לחוש שמה תמלא החצי שטה בחלק ממה שתצא ותוסיף עוד שיטה שלימה בין העדים ולכתוב להיות היא השטה האחרונה שאין למדין ממנה ואזילמדו מן החצי השטה שהוסיפה שהוא עכשיו קודם השטה האחרונה שהוסיפה ואל תתמה היאך תוכל להוסיף שטה שלימה בין החתימה והכתב שהרי כבר אמרנו שמתוך שאין העדים כ' בקיאות בחתימת לפעמים ירחיקו הרבה חתימה מן הכתב עד שתוכל לדחוק טורה שלימה ביניהם מיהו לדין כרת מטה וישראל בגט הוא במקום הכל טרוד וקיים בשאר שטרות וכשאר שטרות אם כתב והכל טרוד וקיים למדין מאותה שיטה שוודאי הסיפר כתבו מתהילה שכן הוא תיקונו של שטר הוא הדין הכא בגט אם כתב כרת מטה וישראל ליכא לתיחש לזיוף אחריו שכן הוא תיקונו של גט הילכך אם כתב בשטה אחרונה יותר מכתב מטה וישראל בדיעבד לא פסלינן ליה לגט בכך ;

לו וכמו שאנו מדקדקין בלשונות הנט בנוסח שלנו כן י"ש לדקדק בכל כתב ובכל לשון שיכתוב שלא יהא בהם משמעות שני עניינים ;

לז גט שכתב אלף למ"ד של ישראל כאחד כאילו הם אות אחת לא נפסל בכך דכיון שרגילין הסופר' הרב' פעמים לכתוב כן יכול תינוק דלא חכים ולא שפיש לקרותו וכל דבר שיכול תינוק דלא חכים כו' לקרותו כשר וי"א דדוקא בדיעבד או במקום שיש חשש עיניו ;

לח ולא עוד אלא אפילו אם דילג אות אחת או תיבה אחת לגמרי ואנו מכירין סגנון הדבר ועניינו כמו שהוא אין לפוסלו בכך כגון גט שנכתב בו למניין שאנו מניין כו' ודילג הש"ן של שאנו ;

לט וכן אם היה לו לכתוב כשתי ודילג ש"ן אחת או ברביעי ודילג הרי"ש או בה"ג או אפילו תיבה אחת כגון שכתב ברביעי עשרים לירח פלוני ולא כתב בשבת אין לפוסלו בכך שהרי אנו מכירין סגנון הדבר בלא אילו האותיות וכיוצא בהם וכן בדילוג תיבת שבת הכל יודעין שפירושו ב' ביעי בשבת כיון שכתוב אחריו בעשרים בחדש והכל יודעים שדברים אלו טעות סופר הם / גט שכתוב בו ברביעי בעשרים יום לירח פלוני והוא יום כ"א לאוהו חדש ונמצא שהקדים זמן הגט יום אחד אפילו הכי כשר ואין זה גט מוקדם שכיון שירדע שאותו ראש חדש היה ביום חמיש' רביעי בשבת אי אפטר להיות עשרים בחדש אלא כ"א בחדש ותלינן בטעות סופר שלא היה זכור קביעת החדש ולא היה מוקדם אף על נב דק"ל דדוק' עד רובו של חדש טעו אינשי בקיבוע דירחא אבל משעבר רובו לא טעו אינשי בו הכא אין הילוק דע"כ טעה הסופר דגה שהרי דבריו סותרין זה את זה שאם הוא רביעי בשבת הוא כ"א בחדש ואם היה ב' בחדש כמו שכתוב אינו יום רביעי אלא י' שלישי וע"כ טעה או בקביעת החדש הגמון או בין יום שלישי לרביעי וכישי הטבע לא שכיחה אינשי דטעו הילכך תלינן הטעות בקביעת החדש ואין כאן מוקדם והגט כשר ויש פוסלין זעין ס' קכ"ז ;

מ במקום שכותבין וכל שם וחתימה י"א שנוהגין לכתוב העומד היום כו' קודם וכל שם וחתימה / ויש נוהגין לכתוב כל שם וחתימה קודם העומד היום כו' ;

מא בגט ארוסה כותבין דהויה ארוסה וזאת כתב דהויה אנתתי כשר דארוסה נמי אשתו מתקרא וי"א דה"ה נמי אם כתב לאשתו דהויה ארוסה דבשר בדיעבד מהאי טעמא דאשתו נמי מתקרא ארוסה ומכאן ראי' מן התוספות

שליך הקדמי הכעל טייסכרו הכית דין שבו הכתוב כו נמסר לה ולא צריכה עדות וראייה כמו שכתבנו למעלה ואפילו נכתב כיום ונחתם כלילה שלא חריו ואפילו היו עסקי' באותו ענין עד הנהיגה פסול בין לשעם פירו' בין לשעם דשמי' חפת עליה שמה הזנה באותו זמן קודם החתימה ויכול להפנות עליה בזה ויש אומרים שהוא כשר בשעת הרחק אם עסקין באותו ענין והא' מ' מ' היום שנכתב בו כתוב בו ולית ביה שיקרא מה שאין בן בהקדים הזמן מיום שנכתב בו דשקורי משקר יש להרש לפירות ולזנות ככו שנכתבו אבל חטש דכו ביום לא שכיח לא זנות ולא פירות ואפילו בנט מוקדם מ' אף על פי שפסול אם קרשה אחר צריכ' הימנו נט משני שהרי כן התורת אינו פסול אלא מתקנת חכמים ואסורה לחזור לראשון משום מחזור נחשתו :

ג ואם נכתב ביום ולא הספיק העדים לחתמו עד הלילת אם קודם שח' טי העדים על הגש מהבו על הגש הכי נישא דני אינה' ביום פלג ולא אספיקו לכתומה שהרי עד לייא ואחר כך חתמו העדים כשר לכלו ע' למא דליכא חטש לא לפירות ולא לזנות ולא לפייס כיון שכתוב בן על הגש אבל אם לא נכתבו עד לאחר שחתמו העדים לא מכש' יינן ליה רהא מכל מקום בשעת חתימתו העדים פסול היה והיאך יחזור להכשירו אחר כך על ידי מה שיכתבו עליו זה שאינו לא מן הגש ולא מן העדות :

ד השולח נט ממקום למקום אף על פי שמקדים הזמן שהרי כתוב הזמן כיום הכתיבה ואינו מגיע לידה עד לאחר זמן כשר שהרי אין בו שיקרא שביום הכתוב בו נכתב אלא שלא נמסר בו ביום ולמאי נחוט לה לשמא הזנה אחר הכתיבה קודם שיגיע הגש לידה והוא יחפה עליה ויאמר שנחתנו לה קוד' שזעתה חטש רחוק הוא זה ולא חשו לו חכמים דדבר שאינו מצוי הוא ועוד שהרי היא בחזקת שלא זינה עד עכשיו ולמה נחוט שהזנה מהיום ואילך ומשום הערמה לא כהבו וכי נכ' היה שידע שתזנה דלשמא זינתה יש לחוש כמנ שכתבנו ולא לשמא הזנה מאי אית לך למיסר יש לחוש משנ' פירות שמהבא לשרוף הפירות שמכד' הכעל משלה לאחר הכתיבה קודם שהגיע לידה ואנן ק'ל שהבעל אוכל פירות עד שיגיע הגש לידה אם תבא לשרוף פירות צריכה להביא ראיות כתי הגיע הנק' לידה ואף על נב דאמרינן לעיל שגש טיש בו זמן אינה צריכה להביא ראיה רחוקה שביום שנכתב נכסר היינו כטמוסרה לה הכעל עצמו סידו לידה אבל הבא בנט זה שנשלח על ידי שליח ממקום למקום ולא מסרו לה הבעל עצמו קלא אית ליה שהקול יוצא בשליחה הגש וכל אדם יודע שנכתב קודם שנמסר וכיון שהכל יודעין שנט זה נכתב קודם שנמסר אם תבא לשרוף פירות ויקוקה להביא ראיה מתי הגיע לידה וכ' אם כן בנט שעל ידי שליח כיון שעכ' צריכה להביא ראיה מתי בא לידה למה תקנו בוז' יש לומר שעל ידי הזמן שרואין שאינו ניתן ביום חתומה יצא לו הקול שאומרים הבריוח משום שנשלח ממקום רחוק ע' שליח לכך לא היה אפשר לחנו ביום הכתיבה ומ' לא סמכין אקרא לכדו בנט טע' שליח רהא והא נרסה להוציא את הקול הזמן והשליחה :

ה ודוקא שנכתב כיום הבחוב בו אבל בנט מוקדם אפי' ע' שליח אף ע' נ' רשייד ביה נט כן טע' הזמן שאינו ביום הנתינה רואין כו' מ' לא הקילו ביה רבנן כיון שכתבו שיקרא ומכאן אמרו שכל נט טיש בו זמן שלא נמסר ביום הכתיבה אין לחקנה להכשירו אלא שישלחנו לה ע' שליח דבכיו אית ליה קלא וליכא למיחש לכולם וכלכד' שלא יהא מוקדם מיום שנכתב בו מיהו נהנו להחמי' בעובדא כזה וכותבין אחר אם לא נאמר ביום שכתבו :

להם נישא ויכתבו לה הכ' הזמן מיום שנתגרשה בו או משם שתראה להם הגש וינכו לה פירותיה משם ואילך אם אין בו זמן ואם יש בו זמן הסתף הפירות מיום שנכתב ה' שכל שיש בו זמן חזקה שביום הכתוב בו נמסר לידה אלא היינו טעמא שתיקנו בזמן משום שלפעמים שאדם נשוי בה צהירו אז אהה משאר קרובות ותזנה התתו ותאסר עליו או התהייב מיתה והוא אוהב אותה וירצה לחפות עליו כדי שיהא אסר עליו או כדי שלא התחייב מיתה או יחוש לכבודו או לאהבת בנ'ו ש' א' וציאו עליהם שם רע שהם ממזרים וכתוב לה נט בצניעה ולא יכתוב בו זמן ויהנו לידה וכשיעידו עליה כב' שזינתה תוציא את נש'ה ותאסר גרוסה היית וצנויה באוהה שעה הייתי ונתייה טיכרות לפטור אותה שכיון שיהיה הגש כשר בפנינו לא נוקמא אחזקת אשת איש כי אדרבה נוקמא אחזקת שהיא צדקת ולא זינתה הנה בעלה ופסיה בלא עדי' וראייה שהרי הגש כשר בפנינו לכך תיקנו כי חכמים ז' הזמן שכן ההקנה ואילך אישה שזינתה ומוציאה נט ואימת נטי קודם הזנות היה אם מוציאה נט שאין בו זמן כלל נצריכה להביא ראיה מתי בא הגש לידה ואם תביא ראיה שגשה קוד' לזנות אף על פי שפסול הגש מן התקנה ואילך מכל מקום אין פסולו מן התורה אלא מרבנן שלא הנשא בו לכתחילה אבל אינה חייבת מיתה וכו' כשרים ולא תיאסר על בעלה אם נשאת בו לא תצא אפילו אין לה כנים כמו שכתבנו בע'ה והוא שהכיר בן בעדים כשרים שקבלת הגש קודם לזנותה היה אבל אם לא תביא ראיה אחרע לה חזקת צדקה והרי היא בחזקת אשת איש רכוכחא מילתא דאיערובי קא מערמא דאם לא כן למה עבר לע'ה על הקן דרבנן לכתוב לה נט בלא זמן ונחזיקנה באש' איש עד היום הזה ועבשו הוא שבא הגש לידה ונמינתה אחזקה זו או לפח' נאסר אותה על בעלה שהרי זינתה קודם לכן ואם מוציאה נט טיש בו זמן ישל אחר הזנות אלא שטוענת ואומרת שכתבוהו מאוחר ונתנוהו לה קודם הזנות הזו הריז כמו בנט שאין בו זמן כמו שכתבנו לקמן בע'ה הריינו שאם תביא ראיה שגשה קדם וודאי שלא נמינתה ולא נאסר אותה בו' שאף על פי שנאמר לקמן שאין הגש מתחיל אלא מיום שכתו בו היינו מן התקנה ואילך ומן השעם הזה בעצמו שמה יחפה על כת אחותו בו' אבל וודאי לענין מיתה מחמת זנות אם נתנו לה חסם וכל שכן אם אמר כפירוש שיתחיל מיום הנתינה הרי מן התורה וודאי הוא מתחיל מאותו היום ואפילו נתנו לה סתם שמה דעתו היה מהיום וספק נפשות להקל ואם כן למה נמינתה בו' מיהו אם אמר בפירוש שלא יתחיל אלא עד יום שכתוב בו וודאי אין הגירושין מתחילין עד אותו היום וכת חוב מיתה היא' ואם מוציאה נט טיש בו זמן שקודם הזנות הרי זה נט כשר בפנינו למאי נחוט לה ואין צריכה ראיה מ' הגיע לידה דאוקמינן לה מאי נחוט לה כו' וזה אין לחוש שמה הקדים לה הבעל לה אחזקת צדקה כו' וזה אין לחוש שמה הקדים לה הבעל הזמן בנט כדי לחפות עליה כו' שיהא לא ימצא ערי חתימה ולא ערי מסירה שכל ישראל בחזקת כשרות הן ולא יתחמו על שקר ואם יבא מעשה כזה שזינתה והיא מוציאה נט שזמנו קודם זנתה וודאי פטור' וינה צריכה ראיה מתי בא לידה שחזקה הוא שביום שנכתב נמסר לידה ונט הוא בחזקת צדקת שלא זינתה תחה בעלה הילכך מן התקנה ואילך כל אישה שנתגרשה בנט שאין כתוב בו זמן אפילו לא יצא עליה שם זנות לא תנשא בו ואם נשאת בו לא תצא אפילו אין לה ג' לא סכעלה ראשון ולא סכעלה שני כיון שהגש כשר הוא מן התורה לא קנסוה חכמים שהצא :

ב ואם יש בו זמן אלא שהקדמו כגון שנכתב בעסרה בחדש וכתבו בו בחמשה לירח כו' ונתנולה ביום הכתיבה שהוא' כחדש פסול שכיון שהקדים זמנו וודאי יש לחוש לשרי בה פירות שלא ברין ולזנות שקדם וחפה עליה

פירות ללא ששום בית אחותו שאם חתכו לשם רמאות לחפות עליה או להפסיד פירות הוה ליה רמאות גלוי וניכר וכפורסם לכל והוה ליה שטות נמור שהכל מרגישין בו ולרמאות גלוי כזה לא חשו חכמים לגזור עליו לפסולו שוודאי לא היה כוונתו לרסא' כיון שהכל מרגישין בו אי נמי לא חשו חכמים להקן חקנה לרמאות של שטות כזה שהוא סילת' דלא טכיהא ולכך כשריש פוסלק גם כזה שהרי בכלל גש שאין בו זמן הוא שפסולו חכמים :

א במי חכמי וז'למוד היה דרכם למנות מנינה לטנות המלאכים שבזמנם ואם היה מקנה וטנה לחטובין אחר ה'פסולין הנש מש'המלכו' היו מקפידין על כך שהיו צריכין לבתוב כז'כל שטותיה' משום כבודם אכל בזמן הזה נוהגין בכל הסקומות למנות לבריאת עולם ואם שינה ומנה למספר אחר יש בו חשש פסול ג'ע' . ואם כתב הזמן לבריאת עולם וכתב האלפים והמאות והעשריות והאחדים ודילג מלו' לבריאת עולם כשר דמסתמא אמרי' לבריאת עולם היה מספרו שהרי החטובין הוא מבוזין וכן אם דילג האלפים וכתב המאו' עם הפרש קטון כגון שכתב שלש מאות וחמשים ותשע ואפי' אם דלג גם האלפים והמאות ולא כתב רק הפרש קטן כגון שכתב שנת חמשים ותשע לכניין שאנו מניין כאן ואפי' לא כתוב ג'כ לבריאת עולם כשר .

ב וכן אם כתב הכל אלא שדלג מלה חמשת וכתב סתם אלפים כשר דככולם אמרינן דמסתמא לבריאת עולם הייה כוונתו ואלפים סתם פירושו כל האלפים שעברו והיו כמה שיהיו אבל אם כתב הכל נחל והפרש קטן ודילג הפרש האמצעי כגון שכתב חמשת אלפיק וחמשי' והשע ודילג שלש מאות או שכתב חמשת אלפי' ושלש מאות והשע דלג וחמשים והוא אדון אם דילג שניהם השלש ג'מאות והחמשים וכתב חמשת אלפים ותשע פסול ולא הנק' . בו לכתחלה דכשלום בדילוג האלפים וגם המאות קמאי אמרינן אורחא דספריי כך הוא דטכקי כללי קמאי וכתבי כללי או פרשי בתראי וליכא למישע ולומר מוקדם הוא אבל לכתוב כלל קמא ופרשי בתראי ולמשבק פרשי אמצעי זה אין רגילות הסופרים שיעשו כן ואם כן יאמרו ג'מוקדם הוא וכי תימא והא על כרתך יש לנו לומר טעות סופר יש כאן לפי רוב השנים שכבר ידוע לנו שהסופר הזה והעיר' הללו לא כתבו גש לאיש זה ולא שחזו לפני שלש מאות שנים שעדיין לא נולדו וכשהדבר ידוע שהוא טעות הא אמרינן לעיל סימן קכ"ד הלוי' בשעות שופר ובשר גבי גש שכתוב ברביעי בשבת בעשרים יום לירח פלוני כו' והוא כ"א יום לאותו חרש יש לומר דשאני הרש ש'כבר הגש סוהרים זה את זה וכמו שכתבנו למעלה וכיון שדרכה סותרים אהדי מוכח מיניה גבי' מתוכו טעות סופר הוא וכש' אבל הכא אף על גב שידוע לנו מ'בחון ששעות האמתות ידיעתינו הפרש ושאינו מכירים האיש הזה ודאסה הזאת שהם בזמנינו זה אין דבר מפורסם לכל כל כך הילכך לא דמי למוכת מיניה וביה דגש ופסול הוא מידו גש כזה לא פסלינן ליה אלא שלא תנשא בו אבל אם נשאת לא תצא ויש אומרים דאפילו נשאת צריכה גש כשר מבעלה הראשון לרווח' דמלהא ואפילו יש לה כנים מבעלה השני לא חיישינן ללעו וחשאי' לישב תחת בעלה השני אבל ג'ל שזה הגש דוסה סמש לגש דלעיל שכתוב ברביעי בשבת בעשרים יום לירח כו' והוא כ"א יום דמה שאמר דהא לעיל לא מבשרינן אלא משום שהכל יודעים שראש חדש היה ביום ה' זה גש כן אינו מוכח מתוך הגש שדרי וכול לומר שראש חדש היה ביום אחר אלא על ידי שאנו יודעין כן מ'בחון אנו יודעין ששעות הוא והו' מס' היא דומה לזה שגם אנו יודעים מ'בחון שזה האיש' וזאת האשה הם כימינו אלה ואינו מוכח מתוך הגש ולמאן דמכשי' החס מכשיר הבא נראה לי ואם כרב כל הכללים ודילג הפרש האחרון כגון שכתב חמשה אלפים ושלש מאות

הבעל שאמר לשנים לכתוב ולחתום נש ולתנו לאשתי אם עמד ביום זה ואמר להם בפירוש ככתבוהו היום או ביום פלוני כגון טעמד בתשרי ואמר להם בתבוג' גש לאשתי דחם או למחר או בראש חדש מרחשון והם כתבוהו ביום אחד וודאי שהוא פסול סהרי סינו משליחותו אבל אם אפר להם סתם כתבו גש לאשתי והם לא כתבוהו בו ביום ונתאחד הדבר ימים או חדשים או יותר או שכתבוהו בו ביום ונגזא אחר כך הגש כשל והוצרכו לכתוב גש אחר כשכותבין הזמן והמקום אין כותבין לו הזמן מיום שאמר הבעל לכתוב בו ולא אותו המקום כיצד היה בירושלים כשאמר להם הבעל יהיו עומדים בתשרי ונתאחר עד ניסן והם בלוד כותבין הזמן פניסן ובלוד ואם כתבו תשרי וירושלים חרי זה מוקדם נסוד ופסול .

ג סתם גש הבא לפנינו אנו תולים לומר שביום שנכתב נמסר ואינה צריכה להביא ראיה או עדים מתי' בא לידה שהרי הגש כבר לפנינו אבל אם יש בו ר'עוהא כגון שנמצא מושלך והחזירוהו לה צריכה להביא ראיה מתי' בא לידה :

ד גש שזמנו מאוחר פיוס הכתיבה כשר לגרש בו דליכא למיהוש למידי וכמו שיכתבאר מיהו אין הגירושין ש שתחילין אלא עד הזמן הסתוב בו ואפילו אם נתמ' לה שיהא גש מיד ואם נתנו לה סתם ה'ל כאילו אמר הרי זה נסך ולא התגרשתי בו עד אותו זמן הכתוב בו ויש לבעל פירות עד הזמן שכתוב בו אבל א"א לומר שיתחילו הגירושין מיד כשיגיע הגש יורה אפי' קודם הזמן שכתוב בו דנתי' דמשום פירות ליכא למישע דודאי הבית רין שירא את הגש לא יתנו לה פירות עד הזמן שכתוב בו שאיפשר לומר היא ידעה כי אחר הזמן ופתלתלה לו עד הזמן הכתוב בו מ'ם משום ח'פיו כת אחותו איכא ל'פישח שהזנה והבעל יתן לה גש מאוחר ותוציא גשה מיד קודם הזמן ותאמר קודם זנות נתגרשה ואין זמנו של גש מוכיח שהרי על כרחינו אנו רואים שהוא מאוחר והרי הוא ביד' והוה ליה כגש שאין בו זמן כלל וא"כ מה דועילו חכמים ב'תקנתן הילכך ג'ל שגש מאוחר אינו כשר אלא אם כן נתנו לה סתם או שאמר לה בפירוש שלא יתחילו הגירושין אלא עד זמן הכתוב בו אבל אם נתנו לה ואמר לה בפירוש שדעתו הוא שתתגרש בו מיד קודם הזמן הכתוב בו שהוא פסול מן הטעם שאמרת' דהוה ליה כגש שאין בו זמן ג'ל' ויש פוסלין כל גש מאוחר וטעמא אם נתנו לה סתם או אפי' אמר בפירוש לא יתחילו הגירושין עד הזמן הכתוב בו שמא דעתו היה מעכשיו ומשום פירות אופר כן וחפסי' הפיחת שלא כדף עד הזמן :

ה גש שלא כתב בו שם היום כפ' הוא בשבוע אלא כתב סתם בשבת ראשון או שנייה בחדש פלו' או שלא כתב כשבת פלוני וכתב סתם בחדש פלו' או שלא כתב בחדש פלוני וכתב בשבוע פלוני של יובל כשר אף על גב שיש כאן חשש זכות ופירות של השבוע או השנה או החדש או השנת שראש קודם הזנת נתגרשה בשבת זו או בחדש זה כו' וכן פירות תפסיה שלא כדף אליבא דמאן דאמר טעמא משום פירות מכל מקום היאלי' שהני הזמן שכתב גש לשבוע שלפניו שאם זינתה בה והיה ג'ל ולא תכל לומר קודם הזנות נתגרשה שהרי הגש נכתב בשבוע זו וכן לפירות שתובל לטרוף בגש זה הפירות שיסכרו הבעל בשבוע של אחריה וכן כחרש בשנת בשבת ה'ל גש שכתוב בו זמן פעלי' וכשר . וכן אם לא כתב בו זמן כלל אלא כתב ב' היום נרשתי' כשר שמשמעו היום שיצא בו הגש ודרי היום הזה הוא זמנו :

ו גש שהיה כתוב בו זמן וחתי' מסנו הזמן והא' כ' נתנו לה י'א שהוא כשר והטעם משום שזה ודאי לית בו חשש לא משום

* לבוש הבוץ וארגמן הלכות גיטין * סט

צריך לכתובו אם נחב ושינה פשיטא דפסול לכ' אפי' בזמן הזה ואפילו אם נשאת הצא מטום שהוא ידוע לכל ובל אדם נקרא על שם מקום דירתו פלוני שממקום פלוני וכשרואין שינוי במקום אומרים לא הוא גירש אלא אחר הוא שגירש לפיכך אין אנו כותבין בזמן הזה שום שם מקום בנש כלל אלא שם מקום העמידה ואם לא נכתב גם שם מקום העמידה אלא נכתב כשר אבל שינה לא שפסול הוא שיאמרו אחר הוא המגרש ואין זה הוא שהרי לא עמד זה במקום שנכתב שעמד בו ריש מכשירין מטום דכל דבר שאין צריך לכתובו אם שינה ג' כשר ויש להקל בזה במקום הרחק שיש חשש עינין ויש לרדק לכתחלה הרבה בכתובת שם המקום כמלא וחסר כגון חונם אם נכתב הנס הרי זה שינוי שמוכן שאר שמות כיצא בזה ואין חילוק אם יקדים שם העיר למלה מתא ויכתוב בפלונית מתא או שקדים מלת מתא לשם העיר כמתא פלוני ואנו נוהגים לכתוב בפלונית מתא דיתבא כו' ואם דילג מלת מהא בשר :

ג ואם יש לה שני שמות לעיר יכתוב בפלוני מתא דמתקריא פלוני או דמתקריא פלונית ושניהם לשון נקבה הז' כי עיר לשון נקבה הוא כמו שכתוב הנה נא העיר הזאת קרובה ונומר ואנו נוהגין לכתוב דמתקריא בא' כסוף ולא יכתוב יוד אצל המס דמתקריא ואם נכתב לא מפסל בכך ואם יש לה שני שמות אחד קוראים לה היהודים והגויים קוראין לה בשם אחר השם שקורין לה ישראל הוא עיק' וכותבין אוהו החלה בפלוני מהא ועל השם שקורין לה הגויים כותבין דמתקריא פלונית ואם השני שמות קרובים זה לזה אלא שהיהודים מקצין הלשון אין צריכין לכתוב רק השם שקורין ישראל לבד שהוא מפורסם בין היהודים ולפי זה ג' לא היו צריכין פה פוזנא לכתוב דמתקריא פוזנני דהא פוזנא אינו אלא קיצר לשון פוזנני לפיכך אם לא כתב פה דמתקריא פוזנני לא הייתה פסילו בכך אפילו לא ניהו ג' ולא ואם יש לה שני שמות אחד קורין לה במקור הכתיבה והשני במקום הנהיגה דינה כמו בשמות הבעל שיתבאר לקמן סיפ' קכ"ט בע"ה י"א שאם היא עיר גדולה כותבין כמדינת פלונית :

ד מן הדין אין צריך לכתוב שם הנהר שעיר יושבה אצלה שאין זה כל כך סיפ' לעיר אבל נוהגין עכשיו לכתובה לסימ' בעלמ' להבדיל בינה ובין עיר אחרת ששבה כשמה ואם ישנן ב' אונ' נהרות כותבין כולן מהא דיהבא על נהר פלונית ועל נהר פלונית ועל נהר פלונית כו' מיהו אם לא נכתב שום נהר או שינה בו בשר וכותבין דיהבא כחד יוד שהוא תיבה אחת תרגום של היושבת ואם כתב כשתי יודין רי יהבא כשר שהוא תרגום אשר יושבת ואין כותבין שם הנהר אלא אם כן יושבת הו' ההחום ומסתפקין ממנה לכל הדימייט כגון משרה ושתינה וכתיבה אבל אם אין מסתפקין ממנה אלא לצורך כרמים אין זה נקרא שמיט העיר שאין יוצאין לה אלא בשביל הכרמים ואנב זה שוהין ממנה הלכך אין כותבין אותה ואם היא חוץ להחום אפילו מסתפקין ממנה אין כותבין אותה ואפי' בדיעבד אם כתבה יש פוסלין דגרע כשינה שמה שהרי כתב שהעיר יושבת עליה ואין זה אמת שהרי אינה יושבת עליה והרי כאילו כתב עיר אחרת והוי שינוי שם העיר מה שאין כן כשינוי שם הנהר שהיא כהו' ההו' שהגש כשר שאין השינוי אלא בנהר וכבר כתבנו ששינוי שם הנהר כשר כיון שאינו ס' כ"כ לעי' עיר שניתוסף בה נהר פחד' יכולין לכתוב ואין לחוש ליעזוב נשין הראשונים שנתבנו שם שהרוב מפורסם שהנהר הזאת ניהוסף עכשיו וצריכין לכתוב השם הדימ' של עכשיו ועיר שסיפוק' ממי בארות כותבין דיהבה על מי בארות וכותבין בארת בלא וי' :

ה ואם סיפוקא ממי מעינות כותבין על מי מעינות ומעינות כותבין יב ג 3 12

מאות וחמשים ודילג ותטע כתר' יש להספק בו אם נאמר בוגם כן אם נשאת לא הצא או שפא מוקדם גמיר הוא וכן מסתבר דלית ביה הוכחה לכ' שטעות סופר הוא כיון שאין כאן כל כך רוב שנים ושמי' במזיד הקדמוהו ואע"ג דכשנתבא למפרע לשנה חמשים לא יתכוונו הימים בחדש ליום השביעי הכתובה בו ככל מקום אין זה הוכחה נמורה דאמרו רוב דעלמ' חושבנ' ודעי' זע"ה ריש להחמיר :

קבה שצריך להזכיר בגט מקום דירת הבעל ואשה ועדים וכו' סעיפים :

א חקנו חז' שצריך להזכיר בנש שם המקום שהעדים החימשים עומדים שם כשעת התימה ולכתוב למנין שאנו מגין בו כאן במתא פלונית והטעם בשם קיום העולם שפא יצא עליו ערער שנדע מי הם העדים כדי שנוכל לקיימו עי' ידם ואם שינה והזכיר שם מקום אחר פסול לפי שאם לא יכתבו בנש המקום שהעדים עומדים שם יאמרו הנש מזויף הוא ואחרים חתמוהו בשמם שהרי הם לא היו שם במקום שנכתב הנש אבל אין הטעם מטום דהוה ליה עדות שאי אהא יכול להזימ' מרוץ הנש אם לא היו כותבין מקום עמידת שלא יוכלו לומר להם עמנו הייתה וכל עדות שאי אהא יכול להזימ' ילפינן מקראי שאינו עדות כמבואר בלבוש עיר שושן בהלכות עדות ס' לא אי אפשר לומר כן דהא ק' מן ההורה עדי מסירה כתיב ואין צריכין עדי חתימה אלא מטום קיום העולם הלכך הוציא ואי' פסול זה אלא מפני התקנה ואינו פסול מן ההורה אם שינה מקום חתימה אין הנש פסול אלא לכתוביה שלא הנישא בו אבל אם נשאת לא תצא אבל על מקום עמידת הסופר השעת הכתיבה אין לחוש לפיכך אם נכתב במקום אחד ונדלג במקום אחר וזכיר שם המקום שנחתם בו לא המקום שנכתב בו י"א שנס על מקום עמידת הסופר יש להקפיד לכתוביה וצריך לכתוביה שיעמרו הסופר והעדים במקום אחד :

ב כבר אמרנו שהקנו חז' לכתוב הנש ככל אופן היוהר טוב שאיפשר לפיכך צריך להזכיר בו את האישה ואת האישה מי הם כדי שיוודע בכיורו מתוך הנש שזה הוא האישה המגרש וזאת היא האישה המתגרשת וילא ישעו בס' הכריות לומר אילו אחרים הם ולא נכתב הנש לשמם כדי שלא יבאו לידי חסד ממוזות ואשת איש הילכך נוהגין לכתוב ג' שם מקום עמידת האישה והאשה אם הם מצויים שם במקום חתימת הנש כותבין פלוני כר פלוני העומד היום במתא פלונית וכן נבי האשה פלונית כה פלוני העומדת היום במתא פלונית ואם אינם מצויין שם אין כותבין לא מקומם ולא מקומה ואם האישה מצויי שם ולא האשה כגון בנש הולכת כותבין העומ' נבי דידה ונבי דידה אין כותבין שם מקום כלל אבל שם מקו' דירה אין כותבין בזמן הזה מפני שאנו כולן גולין וישולשלין ממקום למקום ודירתנו מרופ' בדינו איה הוא כיון שאינו קבוע' ושם מקום הלידה מן הדין היה לנו לכתוב בו לנביה דירה בין לנבי דיד' שהרי זה אין שייך בו שינוי מכל מקום כיון שזה הוא דבר שמצוי לשכות איה הוא מקום לידתו שאין הכל דרין במקום שנולדו ורוב פעמים שאפילו הוא עצמו אינו יודע מקום לידתו ובקל יבאו בו לידי טעות ולשנות מקום לידתו לכך נוהגין שלא לכתוב כלל ואף על פי שאף אם טעה בה ושינה לא פסל כמו שיתבאר מהאי טעמא נופא מפני שרוב דעלמא אין דרין במקום הלידה ואין הכל מלידין בו אם שינה ולא שייך בולעו כל כך לומר אין זה המגרש או אין זאת המנורשת מכל מקום מטוב הוא שלא לכתוב כלל כדי שלא יבואו לידי טעות ומיחזי כמטנה אבל מקום הדירה אף על גב שכבר אמרנו שעכשיו בזמן הזה אין

* לבוש הבוץ וארגמן הלבות גיטין *

הרי זה כשר ואנו עושין כן להתחלה כמו שכתבנו בסמוך בע"ה :

ב ואם כתב השם שאין יודעין בו ביותר וכתב וכל שום וחניכה כו' הרי זה פסול שעשה את שם העיקר טפל והטפל עיקר והיו כמו שנה שמו ושמה אבל אם כתב שניהם אלא שכתב שם הטפל ראשון ושם העיקר אחרון לית לן בה ואם כתב שם העיקר לבדו ולא כתב וכל שום וחניכה כשר שאין להקפיד כל כך על הכינויים ואנו אין אנו נוהגין לכתוב אפילו להתחלה וכל שום וחניכה אלא אם יש לו שני שמות שהיה בכתובין כותבין פלוני דמתקרי פלוני ואין לשנות ואפי' נכתב הנשוא וכתב בו וכל שום וחניכה אין לגרש בו עד שיכתוב שני השמות ואם כתב שם הטפל לבדו בלא שום וחניכה יש פוסלין ויש מכשירין דעדיף הוא כשכתבו לבדו מכשכתבו וכתב עמו וכל שום וחניכה או לריון דמתקרי פלוני על שם העיקר ששם עושה שם העיקר טפל ושם הטפל עיקר כמו שאמרנו אבל כשכתבו לבדו בלא שום וחניכה לא גרע מבאלו כתב שם הכינוי לבדו שיתבאר בסמוך שהוא כשר מיהו יש להמיר אפילו בדיעבד לחזור ולכתוב שניהם או שם העיקר וכל שום וחניכה כו' ולריון דמתקרי כו' ברא בשני שמות שהיא עיקר והשני טפל כגון שרובא דעלמא קורין אוהו ראובן ומיעושה קורין אותו שמעון אבל בני אדם שיש להם חניכה ידעו ויכיר בכל מקום והכל קורין אוהו כן כגון אלו שיש להם שמות בלא"א או כנויין אלא כשחות' עצמו בשטר או כשקורין אוהו לסי' קורין אותו בשם המובהק שלו אז סני בדיעבד החניכה לחור מפני שהוא ידוע בו ויכיר לכל ולכתחלה כותבין באילו פלוני המכונה פלוני ואין בו, לכן דמתקרי ואם החליף וכתב שם החניכה ראשון ושם המובהק אחריו כשר אלא שבהו יש חילוק שאם כתב שם המובהק ראשון כותב אח"כ על שם החניכה המכונה פלוני כגון יורא חסאנה לי"ב ששם החניכה נקרא בלשון הקדש כינוי אבל כשכתב החניכה קודם צריך לכתוב דמתקרי פלוני לי"ב דמתקרי יהודה דכל שם מובהק שקורין אוהו כן לתורה דשייך לכתוב עליו דמתקרי וה'ה שני שכותב שניהם נקראים מובהקין אלא שהאחד עיקר והשני טפל כותבין על שניהם דמתקרי ראובן דמתקרי שמעון או שמעון דמתקרי ראובן ואם לא כתב המכונה או דמתקרי אלא כתב יהודה לי"ב או ראובן שמעון יש מי שאומר שהא פסול דמשמע ששנים הם דמגרש' אבל אם נקרא בשני השמות ביחד או שעולה כך לספר תור' כשר כי שקרא בפני ישראל בשם אחד ובפני גוים בשם אחר כותבין בתחלה שם ישראל ועל שם הגוי כותבין דמתקרי אבל אם עניינם כמעט אחד אין כותבין רק שם ישראל לבדו כמו שנתבאר לעיל סי' קכ"ח בענין נהרות :

בחד י' דואם המעיינות חסין כותבין מעינ' חסין ואם יש בעיר מי בארות נובעין וכו' דיתבא על מי כוחה כשר שנים הבארות נקראו בורות ואם אין בעיר אלא בורות ואנמו' לא יזכירם כלל שלא לחלק בין נשין שנכתבו קודם שנעשו לנכתבו אחר שנעשו שאין לכ' מפורסם שנתחדשו כמו בנהר :

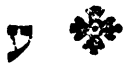
ג ואם העיר יושבת על חוף הים נהגו לכתוב על כ"ף ימא שכתבא * עיר שיש בה בארות ומעינ' ורובם מסתפקין פן הכבוד ומיעושה' מסתפקין מן המעינות או איפכא לא יכתוב רק אותה שמסתפקין ממנו הרוב ויניחו המיעושה' ואם כתב אות' שהמיעו' מסתפקין ממנו קצת מן הפוסקין יש שפוסלין אותו משום דברוב סיפוק תלוי מילתא ואם כות' המיעו' נראה כמויין מהו כשינה שם המקום שהרי לפי הפרסום אין העיר הזאת מסתפקת ממה שכתבו כיוויאמר עיר אחרת כתוב בה כמו נבי נהר למעלה שהיא חוץ לתחום :

ד שני נהרות שמתערבוין קודם הגיעם לעיר אם אחד גדול ואחר קטן והקטן אכד שמו מן ההערוכות וחילא קודם שיגיע לעיר פשיטא שאין כותבין רק שם הנהר הגדול ואם הגדול אכד שמו וכלם או רובם שבמקום קוראים הנהר בשם הנהר הקטן י"א שצריך לכתו' שניהם הגדול שהרי עינינו רואות שיעיקר המים ורובם הם מן הנהר הגדול אלא מפני שכני המקום קוראי' לה בשם הנהר הקטן צריך להזכיר גם אותו השם ואם הרבר מעורב ביניהם שקצתם קוראים לה בחוף העיר בשם הנהר הקטן וקצתם קוראים לה בשם הנהר הגדול הרי זה ספק ואין כותבין רק שם הנהר הגדול שהוא עיקר ומוטב ליכנס בספק חיסרון מבפ' שינוי שבחסרון כשר לכ' בדיעבד ובשינוי יש' פוסלין אפי' בדבר שאילו לא נכתב לא נפסל בכך ובכאן אם היו כותבין שם הנהר הקטן יש לחוש שמה אינו הנה' הקטן והאמת היא כאותם המקצת שקוראים אותם בשם הנהר הגדול והיה ליה שינוי ואם הוא הנהר הקטן כמו שקצת קוראין אותה מ'ם הנהר הגדול הוא עיקר וכבר כתבנוהו מאי איכא הנהר הקטן חסר מן הנש אינו פסול כזה ואם שניהם שוים כותבים שניהם וכן אם שם שניהם עליהם בחוף העיר אע"פ שנתערבו כותבין שניהם ואם ספק בדבר אין כותבין אלא אחת שם העיר או שם הנה' שקורין ככ' רפוייה חוף השם אע"פ שאנו במדינות אלו קורין הח'ת נ"כ כמו כף רפוייה מ'ם כותבין כ'ף רפוייה אכסוף התיב' כ'ף פשוטה מפני שבח'ת יוכלו לשעו' שקצת קורין אותה כמו ה'א מה שאין כן ככ'ף וכן ט'תו' בשמות הלועזות כותבין ט' שהיא שצמא טמא ירפו התיו :

קבט די'ן שמות האיש והאשה והעדים ודין בשוטר המגרש ובול'ד סעיפים :

א אע"פ שאם כתב הנש סתם שלא הזכיר בו לא שמו ולא שמה אלא כתב לה הרי את מגורשת ממני ומותרת לכל אדם והיה נותנו לה בפני ערי מסירה הית' מגורשת מן התורה לפי דעת קצת פוסקים שהרי העדים רואים שזה הפלוני הוא המגרש את אשתו פלונית * מ"ם תקנו חז"ל לכתוב חוף הנש שם האיש ושם האשה כדי שיהא מבורר מהוך הנש ממש מי הוא המגרש והמגרש' ובמו שכתבנו למעלה נבי שם העיר ואם לא כתב השמות הנש פסול אפי' נשאת והכנים ממזרים אע"פ שהוא מרדבנן שהרי מן התורה אין צריך לכתוב השמות אף ע"פ כן אלמנה רבנן לתקנ' זו שהו עיקר בידור הנש שיהא הול'ד מסור מברירה' אם לא כתבו או שינה שם כמו שיתבאר בע"ה : ואם יש לאחד מהם כ' שמות כותבין שם שהוא עיקר שהם רגילין בו וידועין בו ביותר וכותבין איש פלוני וכל שום וחניכה שיש לו גורש אשתו פלונית וכל שום וחניכה שיש לה ואם לא כתב וכל שום וחניכה כו' אלא כתב הב' שמות כפירוש

ג וכל מה שאמרנו למעלה בחילוקים שיש בין שם העיקר ושם הטפל עם כל שום כו' לא אמרן אלא שיש לו השני שמות במקום אחד ומגרש במקום הכתיבה אבל מי שעושה במקום זה ומגרש במקום אחר ויש לו שני שמות בשני המקומות אם יודעין ככל'א' משתי המקומות שיש לו שני שמות לאיש זה אלא שבני מקום זה אינן מכירין בשם שיש לו במקום האחר וכן בני המקום האחר אינו מכירין בשם שיש לו במקום זה או אפילו אין יודעין במקום הנתינה שיש לו שם אחר במקום הכתיבה אלא שבמקום הכתיבה יודעין שיש לו שם אחר במקום הנתינה לעולם צריך לכתוב שני השמות בפירוש פלוני דמתקרי פלוני כדי שידעו בשני המקומות שזה הוא המגרש או יכתוב שם מקום הנתינה ויכלול שם מקום הכתיב' בו כל שום וחניכה כו' ואם לא כתב שניהם או שכת' שם מקום הכתיבה וכלל שם מקום הנתינה כולל שום וחניכה כו' או שכתב שם מקום הנתינה לבדו ולא כתב וכל שום וחניכה עמו הגש פסול ואם ניפת תצא מזה ומזה ותולר ממזר וכל הדרכים הג'

לבוש הבוץ וארגמן הלבנות גיטין

להתייחס אליו שכן קראו הכ"ה כשהוסיף לו ה"ה אב המון גויס נחתך .

י ואם שינה שם האב אע"פ שהיה אביו משומר ושינוי שמו משום שלא רצה להזכירו בשמו משום שהיה משומר אפ"ה פסול לכ"ע שהרואה אומר אחר הוא המגרש ולא בעלה י"ל זה שהרי בעלה היה ד"מ ראובן בן יעקב וכתב ראובן בן שמעון ואפילו החזיק עצמו בן בעיר שלשים יום אפ"ה פסול דלא כל כמיני' לשנות שם אביו ואפי' החליף שם אביו לשם אביו ואיפשר שיחס עצמו לו שהרי בני בנים הרי הם ככנים ואין זה נראה שינוי כל כך אפ"ה פסול ויש מי שאומר דמ"מ אם נשאת לא תצא אפילו בשינוי גמור של שם אביו כיון דאפילו אם לא הזכירו כלל היה כשר :

יא אין כותבין גט לשום אדם אלא היה בעיר שלשים יום והוחזק בשם שקרוין לו דחיישי' שמי שינה שמו בכונה כדי לגרש בנש' זה אשת חכירו שנקרא בשם זה אבל אם הוחזק בעיר ל' יום ליבא למיחש לזה דוראי כל כך זמן מרובה אינו כחלי' שמו שמתיר' פן יודע הדבר ואם לא הוחזק בעיר ל' יום והבי' אפילו עד אחר ואפילו אשה ואפילו קרוב שיודעין את שמו סגי בכך וכותבין הגט על פיהם דכיון דמלתא דעביד' לגלויה הוא סומכין עליה דלא משקרי :

יב מי שיש לו שם אחד בגליל ושם אחד ביהודה והו' ואשתו במדינ' אחרת במקום שאין מכירין בו אלא שם א' בין שהוא א' מהשני שמות בין שהוא שם אחר לכתחלה יש לכת' כל שמו' שיש לו או שיכתוב שם שיש לו באז' וכתוב וכל שום וחניכה כו' לבלול שמות דשאר מקומות ואם כתב אלא שם שיש לו במקום שהוא ואשתו שם כשר ולא חיישי' ללעז דשאר מקומות כיון שהוא והיא שם במקום הכתיבה הכל רואין שם שזו היא המגורשת וזה הוא המגרש ואינו אין לנו אלא לפרסם המגרש והמגורשת במקום הנתינה שהוא עיקר :

יג ואם כתב פה שם שיש לו במקום אחר וכתב וכל שום וחניכה כו' בשביל מקום הכתיבה ונתינת הגט בשל :

יד מי שיש לו שני שמות כבר אמרנו למעלה שכותבין ראובן דמתקרי שמעון ואם כתב ראובן שמעון יש מי שאומר שהוא פסול שמשמע שנים הם המגרשי' ויש מגשירין :

טו ואם יש לו שני שמות והשם השני יוצא מן השם הראשון אלא שראש קיצור לשון בשם דנערוה כגון יצחק חקון אהרן ארון יעקב יעקל בנימן בנסי אכרהם עפרל וכיוצא בזה אין צריך לכתוב שם דנערות כלל שאין זה שם אחר אלא שקצרו לשונו אלא אם כן יש אחר בעיר ששמו ושם אביו כשמו ושם אביו של זה ואותו האחר אינה נקרא בחניכה בזה או יש לכתוב גם השני הזה לסימן להכירו לכני אדם בכיור ויותר שזה הוא המגרש ולא האחר :

ז ואם השם הקצר גם הוא בפני עצמו כגון אלחנן חנן כותבין שניהם אלחנן דמתקרי חנן ואם השם השני בלשון לעז והכל אחד כגון ששמו חיים וקרוין אותו בל"א לעבן או שמחה וקרוין אותו בל"א ורימאן י"א שכותבין חיים דמתקרי לעבן או שמחה דמתקרי ורימאן ולא המכונה שאין זה שם כינוי אלא עיקר שמו הוא כן בזה הלשון ואפי' אינם ממש שם אחר בשתי הלשונות אלא שהשם השני יוצא משמעו שם העברי כגון יהודה שקרוין אותו לייב וקרוין אותו כך על שם יהוד' נור אריה כותבין גם כן יהודה דמתקרי לייב ולא המכונה לייב שאין זה שם כינוי אלא עיקר שמו הוא כן על שם הכתוב נור אריה יהודה ואין כותבין המכונה אלא בשם שאינו דומה כלל לשם העברי שאותו שם הוא הנקרא כינוי לשם העיקר וכל חניכה כותבין המכונה בין שהוא לשון עברי בין שהוא לשון לעז אבל י"א וכל ששני השמות הם בלשון הקדש כותבין דמתקרי ואם האחד בלשון לעז כותבין המכונה ואין חילוק בין אם הוא יוצא מן השם העברי

הי' בה שנתבארו למעלה סימן י' בין כתוב כל שום כו' בין לא כתוב דשם מקום הכתיבה לנבי שם במקום הנתינה גרוע הוא שפי משם המפל כשיש לו שניה במקו' אחד דהא בני מקו' הנתינה אינם מכירין שם מקום הכתיבה כלל ולחם הוי שינוי שמו ממש ואנו פירסום הגט במקום הנתינה בעינן שהוא העיקר שידעו הכל שם שזאת היא האשה המגורשת כיון שהיא עומדת שם ובני מקום הכתיבה הרי יודעין גם כן שיש לו שם אחר במקום אחר ושם שיש לו במקום הכתיבה הוא כלול בוכל שום וחניכה כו' אבל אם לא הוחזק בשני המקומות ד"מ שמות שאין יודעין במקום הכתיבה שיש לו שם אחר במקום הנתינה ואלו נ' שנים במקום הנתינה אין יודעין שיש לו שם אחר במקום הכתיבה אין צריך לכתוב אלא השם של מקום הכתיבה ולא כל שום וחניכה ואפילו אם יודע אה"כ שיש לו שם אחר במקום אחר הגט כשר שאין לנו אלא שם שהחזיק עצמו באז' בפנינו והוחזק בו :

ד שינה שמו או שמה או שם עירו או שם עירה אף על גב שכתב ונס כל שום וחניכה כו' אינו נש כיון ששינה השם יאמרו אחר הוא המגרש או המגורשת :

ה משומר דיני ה' כישראל לגירושין ויכול הוא לגרש את אשתו אפילו קדשה בעורו היה בקדושת ישראל שאף על פי שחטא ישראל הוא דכתי' חטא ישראל וגו' וצריך לגרש בשמו המפורסם ומכירין בו בין היהודים שהוא עיקר שידעו שהוא המגרש אבל לא בשם של גזית שלו שכן אין מכירין אותו בין היהודים ואם כתבו לבדו פסול מ"מ צריך לכתוב שם של יהדות ולכלול שם של גזית בוכל שום וחניכה כו' דלא נרע משום כינוי מהו אפי' לא ה"ה וכל שום וחניכה כו' יש מכשירין אבל אין לכותבן בפירושה שאין להזכיר שם של גזית בתורת משה וישראל' ומיהו אפילו כתב שם של גזית בעיקר ושם של ישראל דלמקרי כשר ששם של גזית עכשיו הוא עיקר אצלו ואין צ"ל אם כתב שם דיהדות עיקר ושם דגזית המכונה פלוני דכשר אבל אם כתב שם דגזית וכלל שם דיהדות בוכל שום וחניכה כו' יש פוסלין ויש מכשירין מיהו במקום שהמלכות מקפדת שלא לקרות המשומר רק בשמו של גזית ויש בו סכנה שיעלילו ויאמרו שאנו רוצים להחזיר לדהינו ולשמו הראשון י"א יכולין לכתוב לכתחלה שמו של גזית לבדו ונ"ל דטעמא דמסתבר הוא דמשום עינונה מותר דהא כמה עניינים חששו בנשין לכבוד המלכות כגון למספר מנין הומו' שיש מנין למלכות יזן ולשאר מלכויות כמו שהוא בפ"י בנמרא ה"נ ל"ש נ"ל : זכמו שה"ה במגרש עצמי אם הוא משומר כן ה"ה לכתחלה באבי המגרש או אבי האשה שנשמתו וכדיעבד יש בו חילוק אפילו נבי ישראל כמו שיכתבאר בע"ה בסמוך :

ו ונר בותב שם של יהדות לבדו ואם כתב שמו של גזיתו אפילו לבדו כשר דלא נרע מחניכה וי"א אפ"י נשתקע ממנו שם של גזית אפ"ה כשר כדיעבד כיון שהוא היה שמו הראשון :

ז אין כותבין בנש' פלוני הרב או ההכס או הנשיא או בן הרב או בן ההכס כן הנשיא או בן הקדוש נ"כ אין כותבין מיהו הני ספרי דפליגי יקרא לבעלי זרועות או שטעה וכתב פלוני החכם או רבנשיא אע"נ דלא קרו ליה אינשו הכי ואיהו נמי לאו בר הכי הוא אפ"ה אין זה שינה שמו והגט כשר כיון שהזכיר שמו בפירוש :

ח נוהגין לכתוב שם אבי הבעל פכ"פ ושם אבי האשה פלוגיה בת פלוני בנש' מיהו אם לא הזכירם אלא בכינוי יחס או לא הזכירם כלל י"א שהוא כשר ויש פוסלין :

ט מיהו לרברי הכל נר או שתוקי או אסופי אין צריך לכתוב אלא שמותם בלבד אבל נוהגין לכתוב כן אכרהם ור"ל בנו של אכרהם אבינו שהרי כל האומות יכולין

אבל אינו מורע כהונה וכן כשיש כינוי למגרש ואין אותו כותב לאביו כותבין פלוני המכונה פלוני בן פלוני ואין כותבין פלוני בן פלוני המכונה פלוני טא"כ משמע שהכינוי קאי על האב והרי האב אין לו אותו הכינוי ואם הכינוי הוא לאב ולכן כותבין פכ"פ המכונה פלוני וקאי על שניהן יחד ואם יש לו כינוי לאבי המגרש ואין מכניין באותו כינוי למגרש אין כותבין אלא פכ"פ ואין צריך להזכיר כינוי האב כלל בנש לא כינוי אבי המגרש ולא כינוי אבי המגרשת :

ד כנישי קנינים כותבין בן אברהם אבינו שהרי הכתוב קראו לאברהם אב המון גוים וא"כ כל האומות כתיבין אלו ואם לא כתב אברהם אבינו אלא שהם פלוני או בן אברהם סתם צריך שיכתוב הנרטיהא ניכר מהוכחו שהו' גר אכל אס כתב בן אברהם סתם ולא כתב לא הנר ולא אבינו הרי הוא כמזויף סתמו ומיחוי כשיקרא ופסול :

דיני קצת שמות

כא גרשין וגרשם שני שמות הן שגרשון בן לוי נכתב בכל התורה כנו"ג וגרשם בן משה נכתב בכל מקום במ"ס לפיכך מי שידוע ששמו גרשם וכתב גרשון או איפכא הרי זה שינוי שם והגט פסול ואינו נש כלל ואם הדבר ספק מה שמו וכבר ניהן הגט באחד מן השמות אם עדיין לא נישאת הרי זו לא הנשא ואפילו אם התענג עד שיתברר בערנו ששמו כך כמו שכתוב בנש :

כב ושם אליה אם מסתפקין בו אם שמו אליה או אליהו יכתוב אליהו ביו"ו לפי שכרוב המקומות נכתב אליהו ביו"ו ובדיעבד אם כתב אליה בלא וי"ו לא פסול שהרי מציינו ג"כ באליהו הנביא שנכתב ה' פעמים בפסיק בלא וי"ו :
כג וכס שסמיה אין לכתוב שמקיהו ביו"ו שכן הוא כתוב בדברי הימים בכל המקומות בלא וי"ו מלבד פעם אחת שהוא ביו"ו לפיכך אם כתבו ביו"ו יש להסתפק אם הוא כשר אם לאו :

כד ושם מתתיה כותבין ביו"ו מההיה אף על גב דמציינו בפסוק מתתיה בלא וי"ו מ"מ כיון שמציינו שאנו קורין כמדינות הללו כמעשה דחנוכה מתתיהו ביו"ו והוא שגור כן כפי כל סברא הוא לומר שעל שם אותו הצדיק נקראו הבנים בדורות הללו וי"א שגם כמעשה דחנוכה קורין מתתיה בלא וי"ו אבל נ"ל שבכל אילו הארצות סורגל כפי כל שקורין אותו ביו"ו וצ"ע :

כה ושם יונתן לא יכתוב יהונתן אלא אם כן ידוע שחותם שמו בן בשטרות או עולה בו לקרות בתור"ש גדליה כותבין עם וי"ו אם לא שיאמר בודאי ששמו גדליה בלא וי"ו :
כו ושם דוד כותבין בלא וי"ו א"פ ש מציינו אותו הרבה פעמים ביו"ד בדברי הימים דוד מ"ס כיון דבספר תהילים לא מציינו אותו אפילו פעם אחת ביו"ד וספר תהילים כתב דוד בעצמו לכך הולכין אחריו שהרי חתם עצמו כן ומזה השעם אנו נוהגין גם כן כרוב השמות כיוצא באילו שי"ש להסתפק בהם היאך לכתוב אותם אנו כותבין כמו שהוא ניהג בחתימתו כשחותם עצמו או כמו שקוראין אותו לספר תודת כך כותבין אותו :

כז ושם חזקיה יש לכתוב בלא וי"ד כחליל התיבה ובלא וי"ו בסופה שכן הוא כתוב כחליל מלכותו ורוב האחרונים נקראו כן בשקראין הכנים על שמו אם לא שידעו ששמו חזקיה וא"כ אם כתב חזקיה כש' דלא נרע מהניכתו שהכל קוראין לו כן שמקצין לשונם אבל איפכא לא הוה כשר שאם היה נקרא חזקיה וכתב חזקיהו הוה שינוי שם לפיכך יש לכתוב חזקיה :

כח ושם הילל יש לכתוב מלא ביו"ד שי"ו לו סמך כפסוקי התורה משה לעיני כל ישראל ס"ח הילל ביו"ד ועוד כתיב אל מול פני המנורה יאירו וגו' ס"ח הילל למפרע חס"ה דהלכה

העברי או פ"כ עם העברי או לא ולכן כותבין שמחה המכונה ורידאמן או יהודה המכונה לוי וכל כיוצא בזה וכן אנו נוהגין במדינת אלו דק"ל כל לשון לעז לגבי לשון הקודש כינוי מקרי :
ק וכן אם השם השני הוא שם משפחה כותבין המכונה ולא דמהקרי אבל אנו אין נוהגין לכתוב שם כינוי משפחה כלל בין שהוא לשון לעז בין שהוא לשון עברי משום דס"ל שאין שם כינוי המשפחה סביר ומפרסם את המגרש לכרו' שהרי כל בני משפחתו קרוין בן כ"ל כינוי שהוא נגשי למגרש אין כותבין אותו כנש שלא לבייש אותו כי התורה דרכיה דרכי נועם ונומר ואין זה דרכי נועם ולא נתיבוח שלום אם היו סבייטין אותו לכתוב חרפתו לפרסמו לכל בפניו לפיכך משובד שעשה הטובה אין כותבין בנשו כל שום זמניכה דאית לי' כיון שאין מנהיגו לכתובו אלא כנש משובד כל כינוי שאין קורין אותו בכינוי הוא לכד אלא קורין אותו בחיבור עיקר השם אין צריך לכתוב הכינוי ואם הגוים קורין אותו בכינוי לבר אעפ"י שאין ישראל קורין אותו כך י"א שכותבין וכל שום זמניכה אע"פ שבשאר גוין אין אנו נוהגין לכותבו וכן בכינוי משפחה אבל אין אנו נוהגין כן :

יח מי שנשתנה שמו מחמת חולי אף על פי שקורין אותו הכירות המיד בסם הראשון מ"מ שם השינוי הו' עיקר ואפילו הוא לעז והשם הראשון הוא עברי כותבין אותו תחתיו וא"כ כותבין על השם הראשון דמהקרי פלוני והוא שקורין אותו הבריות לפעמים גם בשם השני אבל אם אין קורין אותו בשם השני כלל אינו כותב אלא שם הראשון בלבד אע"פ שישינוהו בחולי דהיאך יכתבוהו והרי אין קורין אותו כן ברא באשה א"כ באיש שלא עלה עדיין בשם זה לכת' ולא חתם שמו בשטרות אבל אם עלה לתורה וקראו אותו לתורה או שחתם עצמו בשטרות בשני שמותיו אלא כנו"ג יעקב משה י"א שכותבין כן ג"כ בנש ואין כותבין דמהקרי דלעולם השם שקורין אורה לתורה או שחותם בו בשטרות הוא עיקר וכן שקורין אותו לתורה וחותרם עצמו בשניהם שניהם שוין ואין כותבין דמהקרי על שום אחד מהם אלא כותבין סתם יעקב משה ואנו נוהגין לכתוב דמהקרי על השם הראשון כמה דברים אמורים כבעל המגרש אבל עד החותם עצמו ויש לו שני שמות יחתם עצמו בב' השמות בלא מהקרי כמו שח"ס עצמו כשאר שטרות מי שנשתנה שמו מחמת חולי ויש לו כינוי מחמת שם השני כותבין השם השני עם כינויו בראשונה ועל השם הראשון דמהקרי ואם יש לו ג"כ כינוי מחמת שם הראשון כותבין אותו גם כן לבסוף ואם נשתנה שמו מחמת חולי שני פעמים כותבין שם השלישי החלה ואחר כך דמהקרי על השני ואחר כך הראשון וכותבין כל שם עם כינוי שלו : אשה שנקראת בעת הלידה שמחה ואח"כ קראוהו קצת בלשון אשכנז וריידא אזלינן בהרוב ואורה כותבין עיקר ואם רובא קורין אותו וריידא כותבין וריידא דמהקריא שמחה שהרי שמחה הוא לשון הקדש ואם רובא קורין אותה שמחה כותבין שמחה המכונה וריידא לפי מה שכתבנו למעלה וכל לשון לעז לגבי לשון הקדש מקרי כינוי ואם נשתקע ממנה שם שמחה והכל קורין אותה וריידא אין כותבין רק וריידא לבדו ואם כתב גם שמחה פסול שכיון שנשתקע ממנה הרי הוא שם אחד לגבי דידה שאינה ניכרת בו :

יט אם המגרש הוא כהן או לוי נוהגין אנו לכתוב פלוני בר פלוני הכהן או הלוי ואם לא כתבו יש פוסלין ויש מכשירין דלא נרע שחנכיבו והגיכרת וידוע שהוא כשר ואפ"י לכתחלה ואם אבי האשה הוא כהן או לוי ולא כתב כהן או לוי כל זמן שלא ניהן לא יחננו אלא יכתוב אחר ואם ניהן כשר לב"ע דאין מקפידין כל כך בכנויי האמות ואם יש לו כינוי לכהן כותבין פלוני הכהן המכונה פלוני ולא יכתוב פלוני המכונה פלוני הבהן דאם כן משמע שהכינוי הוא כהן

וכן שמות האנשים שהם בלשון הקדש וסוף התיבה הוא קמץ
 כותבין בה' וה' לכינויים שאם הם בלשון הקדש כותבין
 בה' ואם אינם בלשון הקדש כותבין בא' מיהו אם שינה
 וכתב ה' במקום א' או איפכא כשר :

לד כל כימיו המשהנהמכת לטון המדינות כגון ליב שיש
 מדינות שהם מדברים בלשון קלירא ליב ובמקצת
 מקומות מדברים ליבא ומבקצת לויא וכן בכינוי וואיף
 שבמקצת מקומות מדברים וואלפא או וואלבלויין או וואלפלוין
 או בכינוי מענדל שיש מדברים מגדל וכל ביוצא בזה וכן
 בקריאת התיבות כגון מקצת מקומות שקורין גומפרעכט
 גופרשאו שהלשונות מתחלפות בקריאת דב' או פ' או ו'
 זנוויל זנביל או פייבש ויבש שבקצת מקומות מדברים בלשון
 רפה יותר מן האחר הולבין אחד לטון בני אדם באחת מדינה
 שנותנים בה הנט ואין להקפיד בזה היאך נמצא השמות
 הללו או הכינויים כהוכים בספרים כי כל אחד כתב כפי
 לשון מדעתו ולכן נמצאו סדרי לגיטין משונים זה מזה בעיני
 זה והעיקר כאשר כתבתי וכן מתיבות שבמקצת מקומות
 נהגין להוסיף בסוף התיבה לויין כגון רעכליין וריידליין
 סיכליין פעסליין וכיוצא באלו הדברים ובמקצת מקומות קורין
 אילו פעסיל וריידיל רעכיל סיכלא וכה' כגון כל שבוהבין
 כמו שמדברים באותו מקום שכותבין הנט ונותנין אותו
 לכתחלה ג' :

והאל לך קצת דיני שמות על פי סדר האלף בית
לכותבן בגיטין ומהם תוכל לדמות שאר שמות
הדומין לאלו :

א אהרן אהרן אין צריך לכתוב המכונה אהרן שאינו אלא
 קיצור שם וכן אברהם עברל עייז סעיף ס' אלהנן
 וכן סעיף י' איבל סעיף ל' אליה ואליה סעיף כ"ב אורי
 אליקים אייזק יש כותבין יצחק המכונה אייזק ועל באות ה'

ב בניטין סעיף ס' וסעיף ל' בילא סעיף ל"ב :
ג גרשון גרשום סעיף כ"א וסעיף ל' גוליה סעיף כ"ה
 גומפרעכט סעיף ל"ד :

ד דוד בסעיף כ"ז דבורה כותבין בוי' ובין הב' והריש שכן
 כתיב שם דבורה הנביאה בכל מקום ואע"ג דדבורה
 מינקת רבקה כתיב בתורה חסר ו' סתמא הקורא שם כתו
 דבורה קורא אותה על שם הנביאה ולא על שם מינקת רבקה
 דזה עילויא מצינו בה' מיהו בדעבראם כתבו חסר א' ז'
 נראה לפוסלו דדבורה מלא ובריה חסר הלא במבטא שם
 אחד הוא שאפי' קראה אחר הנביאה לא נשחטה שם קריאתה
 מחמת חסרון הגיו ולא דמי לשם אליה ואליה והתם יש שינוי
 במבטא בין אליה ואליה והוק ג' ל' :

ה הילל סעיף צ"ט :
ו וואלף סעיף ל"ד וייבש נם בסעיף ה"ל ורידא ורומט ביון
 רק פניגיל כותבין בפה' בתחלה וסעיף ג' ל' ששום שאנו
 קורין בלשון אשכנז פניגיל הפא רפה וחולים וזה א"א לכהוב
 ביו' שא"כ היינו צריכין עור ו' שנייה מחמת החולם והיה
 משתנה ה"ל שהיו קורין אותו כמו שקורין שאר שני חוין בל"א
 שקורין אותו כמו ו' אחת בלשון הקדש לפי' צריכין לכתוב
 פה' דפה ופי' שכותבין בן כששמה פוגל שהוא עוף גדול
 בששמה פינגלא שהוא עוף קטן כותבין ג' כ פינגלא בפה' רפה
 ולא ביו' וינגלא :

ז זנוויל סעיף ל"ד זלמן אעפי' שקורין אותו לס' שלמה
 שהם כמעט שמו דומין זה לזה צריך לכתוב שלמה
 המכונה זלמן מפני ששם זלמן סכנים לכמה שמות יש
 שקורין משולם ויש שניאור ויש יקותיאל ועוד הרבה לפיכך
 צריך בגולם המכונה זלמן אפילו בסלפה : חיים

דהלכה כמתי הילל שהיא מאירה כמו שאמרה משה לעיני'
 כל ישראל :

ט וסם שכתבי יש לכותבו בלא אלף בן תו' ל' לוד' :

י וסם בניטין יש לכותבו חסר יוד בתרא :
יא וסם ירחמיאל אע"פ שלא נמצא בכתובי' אלא ירחמאל
 בלא יוד ס' מ' אם החזיק עצמו לקרות ירחמיאל ודחק
 בלשונו החזיק כותבין אותו ב' ור' כללאל דמילתא נקוט בדרך
 ככל השמות הללו וביוצא בהם אם החזיק עצמו אע"פ שלא
 נמצא בן כתיבובים וכן אם חתם עצמו לך או שעלה לתורה
 בשם זה כך כותבין בניטין וכל הספקות דלעיל לא כתבנו
 תיקנם אלא באבי הסג' או באבי האשה שאינם כפנינו
 לשואלם היאך חותמין או היאך קורין אותם לתורה או אפילו
 במג' שהוא עצמו אינו יודע או מסופק וחותם עצמו לפעמים
 כך ולפעמי' כך אבל כל שם שאנו מסופקין בו לא נוכל לברר
 היאך לכתוב כגון אחד שאנו מסופקין בו אם סמו גרשון או
 גרשום וכה' יש לכתוב שני גיטין באחד גרשון ובאחר גרשום
 ונותנים שניהם ליד האשה כדי לצאת ידי כל הספקות :

יב ואופן הנתינה י' א' דסני בשנותנין אותם ליד האשה בכת אחת
 ויהא דעת הבעל שתהא מגורש' באותו ג' שהוא כשר שכתוב
 בו שמו האמתי והאחר יהא כחספא בעלמא וי'א שצריך
 ליתנם ליד האשה בזה אתר זה ולא בכת אחת וכן נהגין ויתן
 אותו ג' שגראה לו לרב יותר כשר מתחלה עם כל סאלותי
 וקריאתו כסדר הנט ואח"כ יתן השני ג' כן כסדר הנט ויאמר
 לעומדים שם כשעת הנתינה שעם למה נותנין שני גיטין
 ויאמר לבעל שיכין לגרשה בכל אחד מן הגיטין ואם נהן
 שניהם בזה אחר זה כסדר יתחד כשר רק שלא יתנם בכת אחת
 שאם יתנם בכת אחת חיישינן שמא יהא דעת הבעל אהיה
 דלא גיטא הוא ואם כן לא יהא מגורשת ולא דמי לקידישין
 דאמרינן המקדש כמלוה בפרושה דעתיה אפרושה ומקורשת
 וגיטא הכא נמי רעתו על אותו שהוא כשרותהא מגורשת לא
 דמי דהתם הבל ארעין שאין מקדשין במלוה ופשיט' דדעתיה
 אפרושה ומלוה מחנה בעלמא הוא שנותן לה אכל הכא הא
 עצמו אינו יודע איזה מהם כשר וחיישינן שמא יטעה ויתן
 דעתו על אותו שהוא פסול והאחר יחשוב לחספא ולא תהא
 מגורשת לכך טוב להחמיר וליתנם בזה אחר זה ולא יתן שני
 גיטין אם לא מדחק גדול כל שם או כינוי שהוא בלשון לעז
 כגון בלשון אשכנז ויש באותו שם או כינוי אות שיכול לכתוב
 באחת משתי אמותיו שמוצאן מסקום אחד כגון ת' ו' או ש' ת'
 כגון שרייטיל כותבין שיתין כי התוין יכולין לקרות רפויה
 ויש כאן שינוי שם מה שאין בן כשיתין וכל ביוצא בזה וכן
 אם יש תיבה שיש להסתפק בה אם כותבין ח' או כ' רפויא
 סיכלא או איכל כותבין כ' מפני שיש מדינות שקורין ח' כמו
 ה"א כגון בין האשכנזים אבל הכ' לרוב קריין אותה רפויה
 שאם היתה קריאתה בג' ה' היו כותבין קו' כגון ריקל אמנס
 שם אשה ששמה רעכל אין כותבין רק רחל שהוא עיקר השם
 וכל ביוצא בה ואם שינה כשר בדעברא כן כתב מורי מהרמ"א
 ו' לחמתה בזה כי אין אנו נהגין בן דאשה הנקרא רעכיל
 כותבין לכתחלה רעכל ולא רחל ולא ראיתי שום פורה מהנהג
 בזה ג' ל' :

יג שמות שהן נראים כשתי תיבות והם שם אחד כגון שם
 ירדיה או פרהצור ועמינדב ועפנאול יכול לכותבן
 בתיבה אחת ואם ירצה הסופר לחלוק אותם ולכותבם בשתי
 תיבות הרשות בידו ובלבד שיכתוב אותם בששה אחת אבל
 אם פסקו וכתבן בשתי שיטות פסול :

יד והמנהג בשמות הנשים שאינם בלשון הקדש' כגון
 בילא עלא וכיוצא בהן כותבין א' בסופן והיה שמות
 האנשים שאינם בלשון הקדש כותבין באלף ואם הם בלשון
 הקדש כגון חומה דביתוהו דרבי אבהו תובה רביתוהו דאבי

לבוש הבין וארגמן הלכות גיטין

ה חיים וקורין אותו לעבן סעיף י' חזקה סעיף כ"ו חומה חובה סעיף ל"ג חנה שקורין הנלא אין כותבין רק חנה ולא המכונה הנלא שהכל יודעין ששמה חנה אלא שמקצין בלשון :

ט שרייטל סעיף לא טוביה המכונה נטקינד : יצחק חקין יעקב יעקל עיז סעיף ס"ו וכיחבין יעקב בלא וי' בן ק' לבית יהודה שקורין לוי סעיף י"ד ינתן סעיף כ"ה ירחמיאל סעיף לא ידירה סעיף ל"ב יצחק אייזק יש כותבין המכונה אייזק שיש קצת יצחק טאין קורין בכ"נרים אייזק וקורין אותו לס' יצחק ויש טאין מקפירין כיון שכרוב אינו אלא קיצור שם של יצחק כמו יצחק חקין : ידמיה או ירמיה בלא וי' יש מסתפקין בו משום טמציני שני אנשים כפסוק אחד היה שמו ירמיה והוא הנביא ובעירא מצינו ירמיה וה' איש אחר לבן מסתפקי בו וכותבין שני נטין דבא"ש אחד היו דולכין אחר הריב הנמצא בפסוקים יוסף וזל דכל יודעין שהשם הוא יוסף ואין צריך לכתוב המכונה יוזל וכל שכן יוסיפא טאין צריך לכתוב המכונה יוסיפא שהוא יתיר קרוב לטם יוסף :

כ כלכ בראש לוי סעיף ל' ר' לוי מצאתי כל מי ששם בניו שלו לוי כותבין שמו בנש אליעזר וששמו לאור או לזן כותב אליעזר לובקא שם אשה בלשון רוסיא ורצו קצת לכתוב לופקא בפ"א אמרתי זה לא יוכל להיות כי לובק' בב"ת בלשון רוסיא הוא לשון אחובה כמו שאומרים ברוסיא לוב'ט מי שפירש אתה אורב אותה ולופקא בפ"א הוא לשון גזילה כמו שאומרים לופ'ט מי שהוא כמו שאומרי' אתה גזול אותי לכך אמרתי לכותבו בכ' והודו לו וכתבתי זה להזהיר שצריכין לדקדק בכל לשון בכתובות השמות כי כל לשון יש לו דקדוק במלות :

ט מתתיה מתתיהו סעיף כ"ד מיכל סעיף לא מיכל סתמו קורין אותו לס' יהואל לפיכך יש אומרים כשכותבין נש למיכל שני כשכותבין יהואל ואין צריך לכתוב המכונה מיכל ואין ל' דאע"ג דסתם מיכל יהואל אין סתם יהואל מיכל אשרי יש שקורין אותה בשמה יהואל ויש שקורין אותה איכל לפי צריך לכתוב'בגש מיכל יהואל המכונה מיכל אכל כשהמגדש שמו איכל יש אומרים טאין צריך לכתוב רק יהואל ולא המכונה איכל טאיכל אינו אלא קיצור לשון של יהואל כמו יצחק חקין שכן דרך לשון העיר בראש התיבה בחיריק כאילו היה סתחיל בא' וחירק היינו יהואל ומכל מקום כותבין איכל ומיכל ככף ולא בחית מפני שאפילו בארצות שקורין דתית כמו ה' וקורין ליהואל כמו יהואל בשקורין בנינו מיכל או איכל הם קורין אותו כמו ככף דפיה ואינן קורין אותו טהל או איהל כה"א משלם חסדו' וכן הוא בפסוקים אם לא שיש בידו קבלה מכני משפתחו לכותבו מלא מענדל סעיף ל' מנחם מענדל צריך לכתוב המכונה מענדל :

ג נחמן נחום נחמה : שילקא סאיה ואין צריך לכתוב שמה המכונה או דמתקרא סאיה :

ע עמנדב עמנאל סעיף ל"ב עלא סעיף ל"ג עקיבא יש אומרים שצריך שני נטין באחד ה' בסוף ובאחד א' בסוף מפני שיש סמך בפסוקים לשניהם אור' זרוע' לצדק' ולישרי' שמה' סיפי תיבות רבי עקיבה כה' ובפסוק אחר מתיב ונאלד אביר יעקב שהוא אותיות ר' עקיבא באלף טל אביר וכמראה לי שדמנה הוא טאין כותבין אלא גש אחד זה'א בסוף עזויאל בלא וי' :

פ פדה צור סעיף ל"ב פייכש סעיף ל"ד : צארש ציסל צמיו : קלמן אין צריכין לכתוב רק קלנימוס ואין צריך לכתוב

המכונה קלמן דכל קלנימוס מכנין קלמן ואין לו כינוי אחר : אשה אהר היתה שמה קושי ורצו קצת מכני הדישבה קת ק' פינא יצ' לכתוב'בגש כושי בכ' על שם אומת בני כרשיים זאכרתי כי זה אי אפשר בשום פנים שניתן לאשה זו שם זה ע"ש שחרות או מעשי בני כושי הנאמר בתורה שא"כ הית לקרות לה כושת לשון נקבה שנאמר כי אשה כושת ל לקח ואפילו כושי לזכר לא נאמר לשם העצם אלא לשם היחס לסחרות או לפעשי אומה של כוש ע"ד הישראל אדמי מצרי שכולם הורג'ארה על שם היחס ולא לשם העצם אפי' זכר שהיה שמו כושי על בן צויתי לכתוב קושי בקוף ספני שאני אומר שלא נקרא זה השם אלא בלשון של לעז מאיות טעם כנהוג וכבר ידוע שכל שמות של לעז כותבים אותו בקוף כגון קרעסיל קרינדל קילא וכו'וצא בהן ג'ל :

ד ריקל סעיף ל' לא רעבל ג'כ סעיף לא : ש' עיש שנקרא שמחה וקורין אותו וריירמאן סעיף י"ג ואשה שלקראת שמחה וקורין אותה וריירא סעיף י"ט ססריה ססריהו סעיף כ"ג שבתי סעיף כ"ה :

ת תמנע המר הרצה / כשיש לאדם שני שמות ושניהם לשון הגודש ולא באו לו השני שמות ע"י שינוי השם רחולי כגון ששמו עוזר וקורין לו עזריה או שמו יהונתן וקורין אותו נתן וכה"ג כותבין עוזר דמתקרא עזריה יהונתן דמתקרי' נתן וכה"ג אבל כשיש לו שני שמות סתם רחולי כגון אברהם משה או שלמה אהרן וכה"ג אין כותבין דמתקרא רק שם שקורין אותו בשני השמות לספר תורה :

קל דיני עדים הגני וחתימתו ואם אינם יודעים לקרות או לחתום וכו' כ"ב סעיפים

א אף על גב דק' עדי ססירה ג'יתומן התורה אין צריך למתום על הגש סכל מקום משום תיקון העינים התקינו חז"ל שיחתמו העדים על הגש כמו שיכתבו לקמן סימן קל"ג בע"ה וצריך שהיו העדים החותמים כשרים כוין כל שאר עדיות המביארים בהלכות עדות בלבוש ע"ש וכשחותמין העדים על הגש צריך שחתמולמטה משטה ההחתונה של גש זה תחת זה כרי שיהיה ערוזין על כל מה שנכתב בגש ולא ירחיקו חתימתן מן השטה התחתונה שאם ירחיקו ויניחו אגוד בין חתימתן ולשטה התחתונה ככדי שני שטין הגש פסול דחיישינן סמא האשה חמלא את השטין ותכתוב על אותן השטין איזה תנאי ותוציא גשה ותאמר גשה על חנאי היה ונמצא הגש סווייף מתוכו אע"ג שהיו שם עדי ססירה יודעים שלא היה שם תנאי מכל מקום חיישינן שמא לא יחקר צ אחרי עדי ססיר'או שמא ולכו להם למדינת הים ואתו לסמך על עדי החתימה ויאמרו הגש היה על חנאי ולא נתיקיים התנאי והרי הגש אינו נש שהו'טלא כוין שהרי לא היה שום חנאי מעולם ואם חתם העד האחרון החלה למטה ואחר כך חתם העד הראשון למעלה מכנו כשר אע"ג דמתחלה היה השני חתום שני שטין מן הגש אח' כ' נחכשר בחתימת הסני לפעלה מפני מ"ס לכתחלה לא יעשו כן וי"א דבריעבד אם הרחיקו העדים ב' שטין מבשרין עלידי ססירה : והחתימה צריכה להיות פלוני בן פלוני עד אע"ג דכתיבה יסאר שמות אין צריכין לחתום עד לא דפי' נש לשאר שטר' דשאר שטרות הם כולם דברי העדים שיעידו הידו המעשה שהיה בפניהם והתחילו דבריהם בראש השטר בלשון עדות זכרון עדות כו' או בפנינו עדים כו' והם הם המדברים ל לבן אין צריכין לחזור ולכתוב עד כהחתימתו אבל הגש הוא כולו דברי הבעל כמו שנכתב לעיל ס' ק"ב סעיף י"ג לפיכך צריך לחתום עד לומר שהוא פועל שכך סיפר הבעל לאשתו וכתבו לה ואם לא חתם עד היה משמע שהוא היה הבעל המספר

חחת היבטי כגון שחמתו כל אחד בשני ששין כזה :

כרביעי כשבת בחמשה עשר יום לירח שבט שנת חמשת אלפים

אלפים ראובן בן ישישבר בן

יעקב עד שמעון עד

אז היו דינא איפכא דהיינו כיון שכתב ראובן בן ישישבר בן חחת השני ויעקב עד ושר עון עד הנה הראשון השני כשר דיעקב עד נמשך לראובן וכן שמעון עד נמשך לישישבר והראשון פכול שהרי אין עליו עדי ואם כתב ראובן וישישבר חחת השני וכן יעקב עד וכן שמעון עד חחת הראשון

כזה

כרביעי כשבת בחמשה עשר יום לירח שבט שנת חמשת אלפים ראובן ישישבר

בן יעקב עד בן שמעון עד

שניהם כשרים השני כשר משום שכל החתימות נמשכים תחתיו והראשון מהכשר בחתימות בן יעקב עד וכן שמעון עד ובלבד שלא ירחק בן יעקב עד מתחת הגט הראשון שני ששין מן הכתב בגון ששורותיו דחוקות זו כיון בן השני ואם אותו הגט שאין העדים תחומים תחתיו כדון במסר ליד האשה בפני עדי מסירה הרי זה נש דרוה ליה כאילו אין עדים תחתיו כלל כיון שפיסולו ניכר מחובו שהוא כשר בערו מסירה לכולי עלמא כדכתבנא לעיל סעף ו' דלא אתו לסמך אעדי חתימה :

אין האשה מתגרשת אלא אם כן נגש שיחדוהו לטמה וכתבוהו לה לכהן אבל אין שהי נשים מתגרשות נגש אתר אפי' נכתב לטם שהיה יחד שנ' וכתב לה ודרשין לה ולא לה ולהכרתה הילכך חמשה שכתבו נש אחד להמט נשוחים אם כרבוהו מתחלה בכלל כגון שכתבו אגן פלוני ופלוני ופלוני מגרשים נשוחינו פלוגיה ופלוני ופלוניה ואחר כך השלים כל שופס הגט אף על פי שנמסר לכל אחת מהן בפני עצמו בעדי מסירה אינו נש שאין זה אלא נש אחד לכוון והרי כבר לפרגו שאין שתי נשים מתגרשות בנגש אחד מדכתוב לה ולא לה ולהכרתה :

אבל אם היר ופרטן אה' כבתוך הגט וכחכ פלוני גירש פלונית ופלוני גירש פלונית ופלוני גירש פלונית בזמן פלוני או שכתבן מתחלה כולן בכלל אחד אלא פרטן מתחלה וכתב בכך וכך לטבה גירש פלוני לפלונית ופלוני לפלונית וכן אמר כל אחד מהם לאישו כו' ליכי דיהוויין רשאה ב' וכל שופס הגט והשני עדים חתימים מלמשה הרי זה נש כשר שכל לשון הכתוב בשופס קאי על כל אהה ואחת בפני עצמה וכן חתימת העדים גם כן ונתן לכל אחת ואחת בפני עצמה בעדי מסירה חיוקא שכתוב ופלוני בוי' שהוא מחבר הגטין אכל אם כתב פלוני האחרון או אחד מן הצמצעים בלא וי' אין הגט מחובר ואינו נש אלא האחרון שכתוב בו פלוני או מאוהו שכתוב בו פלוני ואליך שכתובים בוי' ואם אין שם עדי מסירה אפילו כתיבין בלן בוי' כל מי שתצא מגולה זו סתהה ידה מגורשת שהרי יש בידה נש חתום ולא האחרון דאמרינן לא נמסר אלא לזו בלבד' וכן אם כתב בכך וכך בשבת גירש פלוני לפלונית והשלים כל הגט עד ודן די והוי ליכי מנאי כו' ואחר כך התחיל תחתיו נש אחר באותה מגילה וכתב בוי' וכו' זה אינו בכך וכך לטמה כו' נ' בוי'

גירש פלוני לפלונית והשלים גם כן כל הגט השני וכן עד שהשלים כל הגטין והתמו העדי' מלמשה אם ניתנה מגילה זו לכל אחת מהן בעדי מסירה הרי כולן מגורשת שכל אחד נש בפני עצמו הוא וק' ל עדי מסירה כרתו ודוקא שזמן כולן שותביוס אחד אפילו בשכתב בכל אחת בכך וכך לשבת כו' דאל' כ הראשונים אינם כשרי אפילו על ידי עדי מסירה משום דדילמא העדים החתומים קיימו נמי אגטין ראשונים והווי להו כוליהו מיקרמין בר פרתא שהרי לא חתמו העדים עד אחר שנכתב האחרון והרי כ' לה' כ' אלוים מווייפ' מהוכם וכל שמווייף מהוכו פסול אף על פי שנמסר בעדי מסירה ונגש בשזמן כלם שזה ביום אחר אם אין שם עד מסירה והיתה מגילה זו יוצאה כהתח' ד אחת מהן אם היתה זו שגשת כאחרונה שהעדים נקראין עמו הרי זו לבדה מגורשת שהרי גיטה נש כשר בעדים הוא ואם היתה המגילה יוצאת פתחת יד אחת מן הראשונות הרי זו ספק מגולשת דמסקלינן ביה שמה העדים לא חתמו אלא על נש התחתון ולא על העליונים כלל :

א' התקינו חכמים ל' שכתיבתו העד יחתום עצמו בפירוט שמו ושם אביו כגון יוסף בן יעקב עד משום תקון העולם שידעו הכל בבירור מי הוא העד ואם יצא עליו עירעור שהוא מווייף וכה' יוכלו לתקור אחריו או אחרי מכירו ויודעין לקיים כתובה ידו מיהו בדיעבד אם כתב יוסף עד או בן יעקב עד או יוסף בן יעקב ולא כתב עד כשר :

ב' אבל אם כתב יוסף לבדו ולא נכתב עד או בן יעקב לכת ולא כתב עד פסול לפי' וזה שלא חתם לטם עדות אלא כתב שמו כהעסק בעלמא א' כשחתם שמו ושם אביו אפילו לא כתב עד מ' אמרינן' להכי טרה לכתוב שמו ושם אביו לפי שמכיון לעדות יס' אומרים מאחר דסגני אם כתב יוסף עד וכן יעקב אין צריך לכתוב לפיכך אם טעה או שניה בו אין לפסול בכך וכמו שנהבאר לעיל סימן קכ"ח בכיצא בזה ע' שאין לסמוך על זה דמוטב ליכנס בשעות החסרון מבטעות השניו אם לא בשעת הדחק ובמקום ענות ועד שיש לו שני שמות של לשון הקדש כגון משה יצחק וכה' כיצד יחתום על סימן קכ"ח קכ"ב : ואין העד צריך לחתום עצמו בחתימתו אפילו לכתחלה גם לא יחתום עצמו או אביו בשם רב או חכם רק פלוני בן פלוני עד וכל דבר שישי בו קצת ספק האך כותבין אין ראוי לכתחלה לחתומי כי אין להכניס עצמו לספק בלא צורך לכתחלה ולכן אין להתירם עד שאביו משמר כמו שנהבאר לעיל סימן קכ"ב מה שישי להסתפק במסומד וה' לכל כיוצא בזה ולכתחלה נזהרין בחתימת העדים בכל מה שגזרין בכתובת הגט הנש דבעינן כתיבה תמה ומוקף גיול וכל כיוצא בזה :

ג' עוד תקני ח'ל שלא יחתמו עדי הגט אלא זה בפני זה ואם חתמו זה שלא בפני זה פסול ומעטא הוא שגזרו חכמים לעשות כן גזירה משום כולכם פי' שאם אמר אחד לעדי הרב' כולכם כתבו נש לאשתי הרי הקפיד שכולם יתעסקו בנשו ואם לא יתעסקו כולם בו לא יהא נש והוי דינא שאהר מהם כותב וכולם חותמין ואם לא חתמו כולם פסול שהרי גילה דעתו שאין רצונו שהתגרשה אלא עד שיחתמו כולם ואז על כרחך צריכים שיחתמו זה בפני זה שאם יחתום כל אהר לבדו ילך לו יש להוש' שמא כשיהיו שנים מהם חתימים יתנוהו לה להתגרש בו והרי הגט עדיין לא נעשה כפצוד בעל ופסול הוא ותצא המכתלה מתחת ידי שנים העדים רחמימים לפיכך צריך כל אחד לעסוד ולהא' עד שיחתמו כולכם לפיכך חקנו אפי' היתא ללא אמר כולכם סיהו כל העדי' נקבצו שבת בשעת החתימה וי' אם לא אמר כולכם אם חתמו שנים זת בפני זה והאחרים זה שלא בפני זה שהגש כשר שהרי כבר חוכשר בחתימה שנים

הכתב והא דמכשרינן כדיעבר כשרשמו במי מילין ה'ם כשנס הקלף נעכד בעפצי' שאז הוא מראת הקלף כמראה הרושם ואינו ניכר אבל אם אין הקלף נעכד בעפצי' ורשום במי מילין פסול אפי' כדיעבר שאז הו' הרשום כתב מעלי' ואין החתימה שעליה חתים מעליית' והו' ספק מנורשת וה' בכל כה'ג' שרשם במידי דכשר לכתוב בו את הגש דהויא ספק מנורשת דהא אין אנו יכולין לעמוד על איזה כהב דהא עיקר אס' הרשום' או כתיבת העדים *

יג גש שחתמו בו עדים פסולי' או אפילו אחד פסול ואחד כשר הרי זה פסול אפי' ש כאן עדי מסירה כשרי' שהרי הוא מווייף מתוכנו ומווייף מתוכו אמרינן לעיל דלא מהני עידי מסירה כיהיכי דלא ליהו למסמך על עדי חתים' לברן והם פסולין :

יד נוהגין שלא להחתים הסופ' לעד על הגש אלא צריכינן להיות שני עדי כשרי' אחרי' חוץ מן הסופר מפני שקצת מן הפוסקי' פוסלים את הסופר להיות עד ושעמא הוא משום דנפיק מיניה חורבה שאם היינו מכשרין הסופר להיות עד לפעמים יאמר הבעל לשנים ויעשם שלוחים שילכו ויאמרו לסופר שיכתב ולפלוני ולפלוני שיחתמו גש לאשתו וחיישינן שם' יהיה דעת הבעל דוקא שפלוני ופלוני יחתמו והסופר יכתוב ולא יחתום והשלוחים ילכו ויאמרו לסופר עם העדים שהבעל צוה לכתוב ולהתום גש לאשתו ומשום כיפופא שלא לבייש את הסופר לומר לו שלא קבלו הבעל לעד אלא לספר ויאמרו להם סתם שיכתבו ויחתמו גש הסופר לעד ונמצא אותו הגש כולו כשרי' שניה מרעת הבעל שלא להחת' את הסופר לכך אמרו חכמים סתם בכל הגשין שלא להחת' את הסופר נזורה משום זה ואף על גב דבעיקר' דיניא לא קיים לן הכי דק'ל שאין הבעל יכול לעשות שלוחים שילכו ויאמרו לסופר ולעדי' שיכתבו ויחתמו בשליחות זה אינו אלא שליחות דברים בעלמ' ומילו לא מסתרו לשליח במבואר לעיל סימן ק"ך אלא הבעל בעצמו צריך לומר לסופר כתוב ולעדים חתמו ולא ע'י שליח מכל מקום נוהגין בן לחומר' שלא להחת' את הסופר משום שהרבה דעות יש שיכול לעשות שלוחים ולדידהו יש לחוש לחורב' זו ועוד אפי' שר לומר דחיישינן אפילו לפי מנהגינו ש'לפעמים הבעל עצמו יתבייש לומר לסופר שאינו מקבלו לעד ויאמר לו סתם כתבו וההמו ואין רצונו להחתים אלא העדים שייחד ולא הסופר לכך יש לזהר שלא להחתים את הסופר בעד כלל ואם החם הסופר הנשפסול אפי' כדיעב' שניהן לה כבר שאם לא נשא לא הנשא לכתחלה מיהו אם נשאת לא הצא :

טו גש שנעשה בערכאות של גוים ועדי גוים חתומי' עליו אפי' כתבו ישראל לשמה ונמסר כעדי מסירה ישראל' ושמות עדי הגוים החתומים בו הם שמות מובהקים לגיות וניכרים לכל שהם גוים ואית לן למימר דליבא למיהש דלכא אחו למיסמך עליהו אפילו הכי פסול דגורו ביה רבנן שם' ובאו לידי טעות בשמות ויבאו למסמך עלייהו אבל אשה שמביאה לפנינו גש שנתגרסה בו ורוצה לינשא בו ושמות עדיו בשמות גוים אפילו הם שמות שאין דרך ישראל לקרות בהם כלל אפ' הינשא בו שדאי ישראלים הם דלא הטרדנן לבעל או לאותו ב'ד שניהן לפנייהם לבית דין שועים שיהיו מחתמין עדים בשמות כאלו על הגש אם לא שידעו בודאי שישראלים הם ואם הם שמות דומין קצת לשמות ישראל חיישינן שם' טעו מחתמי' הגש שהיו סבירי' שהם ישראלים ושם גוים היו ולא הנשא בו :

טז אין דבר שהוא מן התורה מתקיים אלא על פי שני' עדי' כעניין שנאמר על פי שני עדים יקום דבר וגומר לפיכך גש שנתנו כינו לכינה ואפילו בעד אחד אינו גש ואפילו אם נשאת הצא והולד ממור בדא כשהיה הגש ככתב יד סופר נשאת הצא והולד ממור בדא כשהיה הגש ככתב יד סופר

הראשונים והיאך יחזור ויפסל אם יחתמוהו אחר כך העדים אחרים לחתימה אין זה סברא טעמא דמסתבר הוא :

יז גש שנכתב כהב אח' מן הלשונו' ועדים חתומי' בכתב אחר כגון שנכתב הגש בכתב עברי' ועדי חתמו בכתב יונית או איפכא כשר' : והוא שיהו העדים מכירין לשון הבת' מהגש והבתיבה עצמה גם כן שידע על מה חתם *

יח וכן אם חתם אחד מן העדים בכתב ולשון אחד והעד השני חתם בכתב ולשון אחר לשון שחתם ואחד עברי' והשני יוני כשר' שהחתימה עם השני' עניינים הם וכן כל חתימה בפני עצמה עניין אחד בפני עצמו הוא ולכך לא קפדינן אם הם גם מחולקים בכתבם ולשונם אבל כל לשון הגש עניין אחד הוא לפיכך אם חלק הגש עצמו לשני' שכתב קצתו בלשון אחד ומקצתו בלשון אחר פסול והוא הדין אם חתם כל אחד חתימתו לשנים שהחם קצת חתימתו בלשון אחד וקצתו בלשון אחר פסול *

יט העדים שחתמין על הגש צריכינן להיות יודעין לחתום ולקרות כדו שידעו ויבינו על מה הם חותמין ומעידין ואם אינם יודעין לקרות ואין שם אחרים שהם כשרים או שיוזעין לחתום קורא אחד בפניהם את הגש והם חותמין והוא שיכירו העדים לשון הגש אלא שאינם מכירין כתב הגש לקרותו לכך כיון שכברין את הלשון סומכין על אוהו שקראו והם חותמין וה' אם יודעים לקרות אלא שאינם מבינים מה שכתוב בו שאחד מתרגמו להם והם סומכין עליו וחותמין אותו ואף על פי שער מפי עד פסול אין זה נקרא עד מפי עד שאינו נקרא על הקורא בעיקר העדות אלא במה שכתב בשם' ד' אינו ערות אלא גלווי מילתא כעלמא הוא דהא מלמ' דעביד לגלווי הוא מה שכתוב בשטר ואין זה נקרא ערות כיון שנס' הוא מכיר ויודע מה שכתוב בשטר אחר שקראוהו בפניו ואין צריכינן לתרגמו לו או איפכא ומהאי טעמא נמי מכשרין אפילו באחד שקורא לפנייהם שסומכין עליו וחותמין כיון שאינו אלא גלווי מילתא כעלמא ודוקא בגושי נשים הקילו בכי האי גוונא משום עיגונא אבל בשאר שטרות לא יסמכו על אחד שיקרא או יתרגם לפנייהם עד שיהיו שנים הקוראים או המתורגמי' או כההיא דרב נחמן שהיה דיין ואב'ד' וסופ' הבית דין שלו קרא לפניו וסמך עליו משום שידע בו שאינו משקר שיש לו אימה לפניו כיון שהיה סופר שלו אבל הדיין וסופר אחר שאינו סופר בית או סופר בית דין ואדם אחר שאינו דיין לא יסמך עליו לברו עד שיהיו שנים מיהו גם בגש יש מחמירין שלא לסמוך על המתרגם או הקורא כשהוא אחד עד שיהיו שנים ואם אינם יודעים לחתום רושמינן להם שמותם על הנייר בדבר שאין רשומי' ניכר הרבה כגון ברוק וכיוצא בו בדבר שאין רושמו מתקיים הרב' והם נותכין עליו אבל אין רושמינן להם בדבר שרושמו ניכר ואפילו בדבר שאין כשר לכתוב בו את הגש נזירה שמא ירשמו להם בדבר שבשר לכתוב בו את הגש ואז לא היו חותמין החימה שהרי כתב התחתון הוא עיקר והוא אינו כמיכת ידם אלא העליון והעליון אינו כלום אע"פ שהוא ניכר יותר שאינו אלא העברת' קולמוס בעלמא על התחתון ואם כן הוי הגש כאילו לא נחתם ואינו גש ויש פוסלין אפילו ברוק כיון שרישמו ניכר לפי שעה אלא כיצד יעשו ויחתמו להם צורות האותי' של שמותם בנייר חלק בפני עצמו ונותנין אוהו על גב הגש במקום שיש להם לחתום והם ממלאים את הקרעים דיו והוא עובר דרך הקרעים והרי הוי כל הגש כתיבת יד העדים וזה הוא טוב יותר מרשימה הרוק וכיוצא בו מיהו כדיעבר אס' רשמו להם ברוק או באבר או במי מילין והם מים ששרה בהן עפצים שחוקי' וכיוצא בהן דברים שאין כתיבת הגש כשר בהם והם חתמו עליו כדיו או כדבר שכשר לכתוב בו את הגש כשר שאז הוי חותמין עיקר

ואפילו חתום עליו עד אחד אבל אם כתב הבעל הגט בכתב ידו הוי כהודאת בעל דין וכמאה עדים דמאי שהרי אנן סהדי שכתב ונתנו לה כיון שיוצא מתחת ידה ועוד דברידיה תלייה רחמנא דכתיב וכתב הוא בעצמו מס' והוי גט לענין זה שפוסל אותה לכהונה אבל מ"ס כשר לגמרי לא הוי ולא חושב בו ואפילו חתום עליו עד אחד מיהו אם נישאת לא חצא ואפילו אין לה כנים מבעלה השני ואפילו אינו אלא ככתב יד הבעל לכרו בלא שום עד כן הדין דעד אחד אינו מעלה ואינו מוריד בניטין :

בא לא ישלו עידי הגט שכרי יותר מכדי שכר כאל דמוכח כדי שלא יחסרו דמשום שכרם חתמו דבר שאינו או דבר פסול ויש מי שאומר שמתנין עם העדים שאם יקלקלו את הגט שהם ישלמו או חסומוכח זה מותר להם לקבל שכר הרבה או משע' שהעדים אסורי' לישא את האשה המתגרסת על פי ערוחם כמו שנתבאר סימ' י"ב לפיכך מותר להם ליקח שכר הרבה שאם לא כן למה יחתמו לאסור אותה עליהן וכן נוהגין יש מי שאומר שלא יחתמו העדים עד שיתייבש הגט היטיב שאם יחתמוהו קודם שיתייב' הוי דבר שיכול להזויף אחרי חתימתו דמ' יתקנו בו דבר אחרי חתימתו והם לא ידעו ולא העידו עליו : חתים' העדים צריכה להיות לכתחלה כתיבה המה ומוקפת גויל שלא יהיו האותיות דבוקי' ושיהיו גוף אחד כמו הגט עצמו מיהו אם ניתן בדיעבד לא פסלינן ליה בזה דהא מ"ס כתיבה' ידועה וניכרת היא ואנן לא בעינן אלא חתימת ידהם כמו שהיא כדי שרנע שבפניהם נעשה וניתן הגט כהלכתו והאיכא :

קלא

שיהיה כתיבתו וחתמתו לשמה ובו ט' סעיפים :

א צריך שתהיה כתיבתו וחתמתו לשם האיש המגרס ולשם האשה המהגרסה דכתיב וכתב לה ספר כריתות והאי לה מיהוה הוא דהוה מצי לכתוב וכתב ספר כריתות ונתן בידה לה למה לוי ודרשו בו דל' שבא ללמד שצריך לכותבו לשמה וכיון שהקפ' הכתוב לכותבו לשם האשה המתגרס' אדל' דה' שצריך לכותבו גם לשם זאי' המגרס דמ' שועוד וכתב הוא בעצמו כשמע כמו שכתבנו למעלה וכשהוא כותבו הרי ודאי הוא כותבו לשם עצמו שיגרש בו את אשתו וא"כ גם כשכתבו אחר צריך שיהא בשליחותו דשלוהו כמותו וצריך לכותבו כדי שיגרש בו המשלח את אשתו והוה לשכנו ואם לא כתבו לשם אינו גט כיצד סופר שכתב גט ללמד בו לתלמידיו או להתלמד בו ובא אחד ומצא שם שכתב בגט זה הוא כשמו ושם האשה כשם אשתו ושם העיר כשם עירו ומצאו אפי' בו ביום שכתב שאינו מיקדם ונמלכו וגרש בו אינו גט שהרי לא נכתב לשם גירושין כלל :

ב ויהיה מזה אפילו נכתב לשם גירוש כגון שצוה אחר שהיא בן עירו לסופר לכתוב לו גט לגרש בו את אשתו ונמלך ובא זה ומצאו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשה'ך נתנו לוי לגרש בו את אשתו פסול לו לגרש בו ואינו גט אפילו בדיעבד כיון שלא נכתב לא לשמו ולא לשמה :

ג יחר על כן אפי' יש לו שתי נשים ששמותיה' שוות וכתב גט לגרש בו את הגדולה ונמלך וגרש בו את הקטנה אינו גט שאע"פ שכתב לשם האיש המגרס לא נכתב לשם זו האשה המתגרסת :

ד יחר על כן אפילו אמר לסופר סתם כתוב ואיזה שארצה אנרש בו וכתבו הסופר על דעת כן לגרש בו איזה שירצה ונירש בו אחת מהן הרי זה פסול כיון שלא פי' בעת כתיבה לשם איזה הוא כותבו ואם גירש בו הוי ספק גירושין

דשמא היה דעתו מתחלה על זו עלא שלא פי' וה' אם אמר לו כתוב איזו שהצא בפתח החלה אנרשנה בו שפסול דלענין זה ק'ל דאין ברירה ובכולן לא הוי גט כלל דאפילו לכהונה לא נפסלה אם נתגרסה בו חוץ מאיזה שארצה אנרש בו או לאיזה שתצא בפתח החלה שהוא גט לפוסלה לכהונה דהש מ"ס רוח הגט יש קצת בהן כיון שפ"ס י"ל דעתו היתה מתחלת על זאת כמו על האחרת :

ה ואם לא דבריל' לשמו ואחר כך העביר עליו הקולמוס לשמו אינו גט דהעברת קולמוס אינו נקרא כתיבת שררי כהוב ועומ' הוא והתורה אמר' וכתב לה ולא זה שכבר כתוב הוא ויש חוששין לו :

ו ואפילו נכתב לשמו אם לא חתמוהו העדים לשמו ונתנו לה בלא עדי מסירה אינו גט כלל דהא ק'ל לקצת פוסקים דהאי וכתב לה פירושו גם כן וחתם לה דהיינו אם יחתמוהו העדים שתהא החתימה לשמה ואם נתנו לה בעדי מסירה הרי זה גט ופוסלה לכהונה דהא איכא עדי מסירה מכל מקום גט כשר לא הוי הוציל ואין פיסולו ניכר בתוך הגט דמנא ידעינן שהחמירו שלא לשמה ויש לחוש שם' אתו למסך' עליהו ולא חושב בו לכתחלה וי"א שאינו גט כלל כיון שחתמוהו שלא לשמו הוי כמזויף מתוכו ממש וכחספא בעלמא הוא :

ז וכיון שגט שלא נכתב לשמו פסול לפיכך צריך לזהיר כשהבעל מצוה לסופר לכתוב שיאמ' לו כתוב גט לשמי ולשם אשתי פלונית לשם גירושין ואמר לו כן כפני העדים שיחתמו על הגט ו גם הסופר' בשיתחיל לכתוב אמר כן בפני בפני אותם העדים הריני כותב גט זה לשום פלוני בר פלוני שיגרש את אשתו כפ"פ ולא י"א שיחשב כן במחשבה אלא צריך שיוציאוהו בשפתיו ושישטעוהו העדים ויהיו שם עני עדי חתימה בשעה שמתחיל הסופר לכתוב הגט כדי שירעו שנתכתב לשמה ויכירוהו בשעה חתימה ויכתבו הסופר בקביעות ולא בסיווגין כדי שיכתבוהו לשמו ולשמה בלי הפסק והיפח הדעת מיהו בדיעבד אם כתבו בסיווגין כשר וי"א תיקון הקלף והחתימה הקולמוס וכ"כ השיירשטוט צריך הכל להיות לשמם ומיהו בדיעבד אם עשו אלו הדבר' שלא לשמם אינו פוסל שאינן בכלל וכתב לה לשמה :

ח וכשיאמר הבעל לעדים שיחתמו את הגט יאמר להם גם כן שיחתמוהו לשמו ולשם אשתו פלונית וכך יאמר כל האחד מן העדים בפיו כשהוא חותם שהוא חותמו לשם פלוני בו לגרש בו אשתו פלונית כ' :

ט ושוב הרבר לעשות הכל בכת אחת שיאמר הבעל לסופר בפני העדים לכתוב הגט לשמו ולשמה זלעדים שיחתמוהו לשמו ולשם' והעדי' יהיו אצל הסופר בשעת כתיב' וישמעו ממנה שכותבו לשמו ולשמה ומיהו אפילו אם אינם שם אלא בתחלת הכתיב' ששמעו שמתחיל לכת' לשמו ולשם' שפי' דמי דודאי נמרו כך והוא שיכירו את הגט ודוקא שהיו שם בתחלת הכתיבה אע"פ שלא היה שם בסופו אבל אם לא היה שם בתחלתו והווי שם בסופו יש מחמירין לפוסלו ויש מכשירין בדיעבד כיון ששמעו שצוה הבעל לכותבו לשמו אמרינן ודאי כתבו לשמו כמו שצוהו הבעל רוב סופרים הם בקיאים בזה וחזקו טלוח עושה שליחותו ואם העד התחיל לחתום חתימתו וכתב מקצה שמו ולא אמר שחותם לשמו ולשמה ואחר כך נזכר ואמר יש מכשירין :

קלב

שצריך להזכיר שם האיש ובו ד' סעיפים :

א אמר לסופר כתוב גט לארסתי לכשאכנסה אנרשנה וכנסה וגרשה בו הרי זה גט כיון שהיה בידו לגרשה בגט

שהוא שלו וצונו שלו שאין ישראל חשודין בזה להכשיל ולקלקל אשת ישראל במזיד אלא דחיישינן שמא הוא סבור במכרה חזקה שהוא שלו מפני שאינו יודע שיש כאן אחר ששמותיו בשמות שנסג זהו אידוע ואין נראה לו לחוש לזה לומר שנזדמן שנאבד נס כזה כשם מאיש אקר טזה דבר שאינו מצוי ולכ' אומר על הסי' הזה שרואהו שראוהו כבר ומשעם זה ג' אם יאם' החובעו הראוהו לי כי אני מכי' אותי בסביעות עין שלי אין סומכין עליו שאין מועיל טביעת עין להבשירו אלא כשמצאו בעצמו אותו האיש שאבד מסנו דאז סמכין אהכרתו בסביעות עינו אף ע"נ שאינו צורכ' מדרבנן במנו דאז בעי אמ' מעולם לא נאבד מפני אבל בשמצאוהו אחרי' אין סומכין ברורות הללו על טביעת עין של החובעו אפי' הוא צורכ' מדרבנן שאין צורכ' מדרבנן מצוי כזמן הזה ויבא הדבר לכלל מהלוק מי הוא הראוי להיות צורכ' מדרבנן כזה או לא ובמק' טיש איסור' ערוה יש להחכי' ואם לא שכחתי שיירוחגם לא הוחזקו שנים ששמותיהן ושמות נשותיהם טוין מחזירין אותו בלא סימ' אפילו שהיה כדי שיעבור אדם שם ויש מקילין ופוסקין' שאם אבד מסנו כמק' שאין השיירות מצוין' אפילו מצאו לאחר זמן מרובה לא חיישינן שמא אחר הוא אפילו הוחזקו באותו מקום שנים ששמותיהן ושמות נשותיהן ויש מקום נשותיהן טוין ואם אבד במקום שהשייר' מצוין' והוא במקום שלא הוחזקו שנים ששמותיהן ושמות נשותיהן שיש אז הואיל ולא הוחזקו שנים בו' מקילין בשיעור' של מיד לומר כל זמן שלא שהו העוברי' שם אע"פ שעברו שם בני אדם הרבה אם מצאוהו שם או שפצאו בכלי שהניחו בו ויש לו טביעת עין בארבו ורחבו של נס' שהיה כורכו דרי הוא כחזקתו והנהגתו בו אם הוחזקו באותו המקום שאבד שנים בו' והוא במקום שהשיירות מצויות אם עבר אדם שם חוששין שמא נס' זה הנמצא של אותו האיש האחר הוא הואיל ואיבא הרתי לריעותא שיירי מצויות והוחזקו' מחמרין בשיעור של מיד וממירין הואיל ועבר אדם שם אע"פ שלא שהה חיישינן שמ' מאחר נפל אבל אם לא עבר אדם שם הרי הוא כחזקתו לא שאם הוזכר שם העיר בגט אין לחשו בו לשיירות מצויות דלשני עיירות ששם שוה אין חוששין :

קלג

למסור הגט בפני שני עדים כשרים ובו ג' סעיפים :

א כתיב בפרש' גירושין והיה אם לא המצא חן בעיניו כי מצא בה עדות דבר ובהב לה ספר כריתות וליפני דבר דבר מעדים דכתיב על פי שנים עדים או על פי ג' עדים יקום דבר טעריך להיות ג' נתינת הגט ע"שני עדים אלא שנחלקו בה ח'ל' אם צריכים להיות העדים החומים דוקא על הגט דהאי וכתב אתרווייהו קאי אכתיבת הגט ואחתימת ידי העדים דהא החזקו העדים בקרא בג' דרבר דבר או לא קאי אחתימת העדים אלא סני אף כשיכתב הגט בלא חתימת העדים וימכרנו בפני שני עדים ואסיקנ' שכן הלכתא דסני שיכתבנו וימסור אותו בפני שני עדים אף ע"פ שאינן התנאים בתוכו דהכי משמעות לישנא דקרא' שפי' ובלבד' שיהיו שני העדים שימסור אותו בפניהם יחד במעמד אחד כשימסור אותו לה ולצ' שימסרנו לה בפני זה ואחר כך בפני זה טאזוהי עדות כל אחד חצי דבר העדות ואנן עדות שלם בעינך וכ"ס בשהעדים החומים בו שהוא כשר כשימסרנו גם כן בפני שני עדים לפיכך צריך לפחות שיהיו שם שני עדים כשרים בשעת מסירת הגט וצריך שיהיו יחד בעת המסירה ולא שימסרנו לה בהחלה לפני עד אחד ואחר כך לפני השני' מסרו לה שלא בעדים או אפילו בעד אחד או שנמסר בפני שנים ונמצאו שהם פסולים לעדות על פי הדינים המבוארים

בגט כעודה ארוסה בשעה שציה לכתבו כ"א שכתוב כוזמן הגט כה"ל דלא היינו נשין אכל אם כתוב בו זמן הכתיבה הרי זה נש' ימן ופסול אפילו בדיעבד טלא יארנו נשה קודם לננה שהרי כנסה אחר כך ואע"ג דנזאר נש' ימן כשר בדיעבד ה"ס היבא דליבא אלא יחוד בעלמא אכל ה"ס דכנסה איבא ודאי ביאה לפיכך פסוליהו אפילו בדיעבד :

ב צוה לכהוב גט לגרש בו אישה בעלמא לבישכניסנ' אפי' כתב בו זמן שלאחר ג' טוין' אינ' נש' כיון שאין בירו לגרשה בטעה כעשאו שליח ואם היא זכמתו ואמר לסופר כחוכ לה נש' לכשאביבמנה אנרשנה ויבסה וגרסה בו הרי זו כפס' מגורשת המספקא לן אינימא הואיל ואנדה ביה ב' כאירסתו למיא אינימא הואיל ועתה אין בירו לגרשה בגט אלא כחליצה כאשה דעלמא דמיא ונשאהה בפסק ולא הכריעו בה :

ג שנים ששמותיהן טוין ושמות נשותיהן טוין ושלחו שני נשין לנשותיהן ונתערבו הנשין זה בזה נותנין שניהם לזו ושניהם לזו בעדי מסירה דמסה נפשך יגיע לכל אחת גשה בידה ואם נאבד אחד מהן לא ינהג הגט הנשאר לכתחלה לא לזו ולא לזו שהרי אין יודעים של איזו הוא ואם ניתן לאחת מהן או אפי' לשתיהן הרי אלו ספק גירושין דאף ע"ג ודאי לשם אחת מהן נכתב והרי ניהו לה כיון שבטעת גתינ' לא היינו יודעין בודאי שזה נכתב לשט' אין זה נתינה ודאי מה שאינן כן כשנותנים שניהם לשתיהן דודאי יש בהם אחד מהן שנכתב לשמה :

ד המביא גט ונפל ממ' במקום שהשייר' מצויות ואפילו לא הוחזקו שנים ששמותיהן ושמות נשותיהן טוין או אפילו במקום שאין השמות מצויות ובעיר שנכתב בה הגט הוחזקו שנים ששמותיהן ושמות נשותיהם טוין אם מצאו לאלתר דהיינו שראה שלא עבר שום אדם שם משעה שנפל עד שפצאו או אפילו לא מצאו לאלתר ויש לו סימן מובהק או טביעת עין בגט או אפילו אין לו סימ' וטביעת עין בגט אלא שפצאו בכלי שהיה בו הגט ויש לו סימ' וטביעת עין בכלי יודע שלא השאילו לאחר שאם השאילו חיישינן שמא מראה נפל ושל איש אחר הוא או שפצאו קסור בכיס או בארנק או בטבעת שלו אף על פי שאינו יודע בלירור שלא השאילום לאחר שחזקת כלי' אילו שאינו מסאילים לאחרים או שפצאו בביתו בין כליו הרי זה כשר ולא חיישי' שמא אחר הוא ששמו ושם אשתו כשם זה האיש ואשתו ולא נכתב לשם זה האיש אבל אם לא מצאו לאלתר כגון שאינו יודע אם עבר אדם שם אם לא ואין לו טביעת עין וסימן' בכלי ולא בגט פסול דחיישינן שמא לא זה הוא הגט שנאבד מזה ואפי' אם ערי' מעיר' שהאחר שחזקו שמותיו כשמותיו של זה לא היה בעיר כשנכתב הגט פסול דחיישינן לגמל פרח' או שמא צוה לעדים כאן לכותבו ולתנו כרת והוא הלך לדרכו ובן אם ראה שעבר אדם שם פסול אפי' לא שכחי שיירות ולא הוחזקו שנים ששמותיהן ושמות נשותיהם טוין ואפילו היה נוי אותג שעבר שם אלא א"כ עדי הגט אומרים מעולם לא חתמנו על גט אחר ששמו כשם האיש הזה ואפילו אין מעידין בפירוש שזהו חתימת ידם כגון שאין הגט עתה בפנינו אפי' כשר ובגון דלא אחזקו כאן אנשי' אחר' ששם כשם העד' הללו אבל אם יש שם אנשים אחרים ששם כשם אלו אינו כשר עד שיעידו שזהו חתימ' ידם או שיאמרו העדים אנו מכירין את הגט שיש לנו בו סימ' מובהק כגון שיש בו נקב בצד אות פלוגיה אפי' ג' ואפילו אינן אומרים הסימ' עד אחר שיראו אותו דבשנים לא חיישינן טעויען כסיכני' אבל אם החובעו אומר הסימ' אינו מועיל אא"כ יאמר אותו קודם שיראה הגט אבל לאחר שראהו אינו נאמן לתת בו סימ' שמא ראה הסימ' עכשיו מדף עין ואומר ולא חרשינן ליה שישקר במזיד לוסף

* * * לבוש הבדן וארזמן הלכות גיטין * * *

מלבוש ע"ש בחלומה עזת אינו נש שהרי לא נמסר בעדים
 תם אין עדים התומים בו . ומכל מקום יותר טוב להחתום
 בו שני עדים שאם לא יהתום בו עדים וימסרנו בפני עדים
 יש לחוש שמא ימותי ערי המסירה או ילכו להם למדינת הים
 ואחר כך יבא הבעל ויערער לומר לא נתתי לה ויקלקלה
 מה שאין יכול לעשות כן כשתם חתומים בתוכו שאם יבא
 ויערער הקיים את החיובת הוא כשר שאנו אומרים כיון
 שהוא כורה כתוב וחתום בעדים והא נהנו לה כראוי וכת
 שאם לא כן לא היה טורח להחתים עליו העדים אם לא היה
 נוהג לה סיד . אבל מכל מקום אחז"ל שכתבתי צריך
 להיות שניהם העדים חתומים בו ונמסרנו לה נפגי שנים
 וטוב הוא שיהיה עדי החתימה גם הם עדי המסירה כדי שיהיה
 ערוחת עדות שלימה דבר שלם נמור ולא חצי דבר מיהו אם
 היה שתי כתות עדי החתימה ועדי המסירה שפיר דמי ולא
 עוד אלא אפילו אם מסרו לה בפני עדים ולא היו בו עדי
 החתימה או שהיו בו עדי החתימה ומסרו לה בינו לבניה בלא עדי
 מסירה כשר . דמכל מקום כל אחד דבר שלם מיקרי ויא
 דוקא צריך שיהיה עדי מסירה בשעת נתינה ואם החתמו עדי
 בתוכו ולא מסרו לה בפני עדים אינו נש כלל דהאי וכתב לה
 ונתן וגומר דוקא אכתובת הנש קאי והעדות דלפינן מדבר
 דבר צריך להיות על ידי עדים מסירה לפיכך אם ניתק לה בלא
 עדי מסירה אע"פ שהרמזין עדים בתוכו הרי זה פסול וסוהו
 גם נדעת אלו אם יוצא הנש מהחת ידו האשה ורואין אותו
 חתום בידה ומסרתי ידי העדים תולין לומר שכודאי נמסרה לה
 בערי מסירה והרי הוא בחזקת נש כשר עד שיתברר שניתן
 לה בלא עידי מסירה :

ב מהנין לתת הנש בפני מניין עשרה כדי שיהא דבר
 מפורסם וידוע לכל שאשה זו מנודשת היא ומהרת
 לכל אדם ואז לא יוכל הבעל לערער ולקלקל :

ג צריך שיהא הנש ונש החיטת ידי העדים יבשל בשעה
 שנותנין הנש לידה שכל זמן שהוא לח היה ליה כהב
 שיכול להודיף ואין מנרשין בכתב שיכול להודיף בסו שנת
 לעיל סיפן קב"ד :

קלד צריך שיבטל הבעל כל המדעות ובו יסעיפים :

א צריך שיהא הנש מדעתו ומרצונו של הבעל דכתיב
 והיה אם לא המצא חן בעינינו וימכר וכתב לה ספר
 נומר כדיריה תלויה רחמנא לפיכך אם מסר הבעל מודעת
 בפני שנים ואמר נש שאני רוצה ליתן לאשתו דעו שאני אנוס
 לחנו ולכן אני אומר בפניכם שיהא כשל הרי הוא כשל שהרי
 אינו נוהגו מדעתו ואף על פי שאין מכירין את אונסו ואפילו
 הוא מחמת הקניין ואף על פי שאין שקר מ"ס כשל הוא שהרי דבריו
 ידעו שאינו אונס וסאומר שקר מ"ס כשל הוא שהרי דבריו
 אלה נלוי . מלתא נינהו שאינו נותנו מרצונו ואף על פי שאומר
 אחר כך לומר לכתוב ולעדים להתום הרי הוא כאלו אמר
 כתבו מדעתכם ולא מדעתי והרי הוא כאלו נכתב שלא
 לסטה ואע"פ שנתנו אחר כך נש פסול היא שהרי נכתב שלא
 לסטו עד שיאמר בפיה שביטל המודעת ואז היא בשלה
 ואינו צריך קנין על ביטולה :

ב לכן צריך שיבטל קודם כתיבת הנש כל מודעת שמסר
 ויאמר כן הריני מבטל כל מודעת שמסרתי על נש זה
 וכן אני מבטל כל דבר שבשתיקיים אותו הדבר גודם ביטול
 לנש זה הרי הוא כשל וכן אני מעיד על עצמי שלא מסרתי
 דבר על הנש שיבטל הנש הזה מחמתו ואף אם יעידו עדים
 הריני פוסל כל ער או עדים שיעידו שמסרתי או שאברתי
 סוס דמי שיבטל מחמתו נש זה או שיורעכחו של נש זה

מחמת איהם מודעת או מחמת אותו דבור כל זה יאמר קני
 שני עדים כשהן ביחד או אפילו בזה אחר זה ואפילו כזה שלא
 בפני זה רק שיהיו בשנים וכשיאמר כן אפילו מסר מודעת
 ואמר בפני אותן העדים שכשר בפניהם המודעת אף אם
 אנטלנה לא תיבטל אפ"ה דבריו אנה ביטל הכל ואין כאן
 מודעת כלל ולאפילו אם יבאו עדים ויאמרו שמסר מודעת נש
 על הביטול הרי פסל כל העדים כמה שהעיד על עצמו שלא
 מסר ואדם נאמן על עיניו יורה מסאה עדים והרי אמר שרא
 מסר ואע"פ שאינו יודעין שהאמת הוא שנמסר המודעת כדברי
 העדים וכלפי שמיא נלוי וידוע הוא וא"כ מהיועיל זה לענין
 איסור לההיר אשה איש לעלמא על פי דיבורו והרי על פי
 העדים אנו יודעין האמת שפסל וכיטל את הנש מ"מ אמרינן
 כיון דבידי אדם לא יוכל לקלקלה כבד בפני שאנו מאמינין לו
 יותר מן העדים אלא שכדי שמים הוא כקלקלה אמרינן ודאי
 נומר בלבו ומבטל את המודעת כלב שלם שאין זה כצו
 שיקלקל אותה בידו שמים כמה שאין לו שום תועלת ממנו
 כיון שלא יוכל לקלקלה בכ"ד . ויא דפני אם אומר כתם
 שמבטל מודעת ומודעת דמודעת עד סוף כל מודעי וכן נהנינן
 אבל טוב יותר הוא שיאמר בזה הלשון אשר כתבנו ואחר
 שדבר הדברים האלה לא ינוחחו לילך עד שגיע הנש לידת
 כדי שלא יבא לבטלו אחר דברו דברים אלה :

ג ונחנין לה צריך ביטול כל מודעת אפי' למי שמגר מרצונו
 בפני קלקל הדור והרמזין שמרא' את עצמה שלא
 ביטולוהו ושנרש' ברצון ובסת' שלוהו לסבה מה מיהו
 אם שבת מלכטל כשר מאחר . ימנרש מרצונו ונהנו עוד
 לבטל מודעי קודם שיצוה לכתובו . ים הנתונה ואף על נכ
 שיש אומרים שאם בשל הנש בין עבה לנתינה לא הריח
 מועיל אכ"כ ביטול מודעי לנרש באונו הנש ולכן אין מניחים
 אותו לילך עד שיתן הנש אפ"ה מחמירין גם לבטל מודעי
 בשעת נתינה :

ד ואם נשבע הבעל ליתן נש צריך שיהיה לו קודם לכן
 . שלא יהא דומה לאונס אך מקבליים ממנו ערבות אם
 ירצו שאין זה דומה לאונס כיון שרתירו לו השבועה ואנו
 נוהגין להקיר ג' לכל אפילו למי שלא נשבע בפני הרמזין
 כדלעיל ואם קבל קנין לנרש היו דינו כמו בשבועה אבל אם
 קבל עליו קנסות אם לא ינרש לא מקרי אונס מאחר דתלו ג' נישו
 בדבר אחר ויכול ליתן הקנסות ויא לנרש ויש מחמירין אפילו
 בכהאי גוונא וטוב לחוש לכתלה ולפשוטו מן הקנס אבל אם
 כבר נירש בפני זה ואפילו נירש מכת שבועה שעשה מעצמו
 לנרש הנש כשר הואיל ומתחלה לא אנסוהו על כך יא דלא
 מקרי אונס אלא מה שאונסין לאדם עצמו אבל אם אונסין
 לאחר עד שינרש חבירו אפילו אב על בנו או להיפך לא מקרי
 אונס ויש מחמירין באב על בנו ועיין לקמן סיפן קב"ד :

ה והא דאמרינן דאינו נש כשהוא אנוס ה"מ כשסר מודעת
 ואף על פי שאנסוהו כדון כגון שהוא מאוהן שחייבין
 להוציא ולא רצה ואנסוהו ב"ד והוא מסר מודעת ונהן הנש
 בלא כשול מודעות אז אינו נש וכן אם אנסוהו שלא כדון
 ומסר מודעת ואחר כך אנסוהו לבטל את המודעות עד שאמר
 רוצה אני ובטלה אז נ"כ אינו נש אע"פ שאמר רוצה אני כיון
 שמתחלה שלא כדון אנסוהו ודאי גם הכשול לא נבר בדעתו
 לכן אם אנסוהו שלא כדון ולא מסר מודעת אלא נתנו מתוך
 האונס ויאפי' אמר רוצה אני הרי זה נש פסול אבל אם אנסוהו
 כדון שהיה מן המחוייבים להוציא ולא רצה ואנסוהו ב"ד עד
 שהוציא מתוך האונס ואומר רוצה אני ולא מסר מודעת או
 אפילו מסר מודעת וכפאוהו בית דין לבטל המודעות ובטל
 המודעות ואמר רוצה אני הרי זה נש דכיון דכדון כפינן אותו
 מסתא נמר הביטול בדעתו ומצוה על כל בית דין שבכל
 מקום ובכל זמן ואפילו בזמן הזה אם הוא מאוהן שחייבין
 להוציא

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות ציטין * עה

דומה לסי שנשבע לנרש ואם היה מנרש על ידי קנס זה יש אומרים שהיה נט פסול שהרי אנוס היה לנרש שאם לא היה מנרש היה צריך ליהן קנס ועל כרחו הוא מנרש כדי להבטח מן הקנס והרי זה דומה לנט מעושה ופסול אף ע"פ שלא היה מוסר מודעא קודם לכן שהרי יודעים אנו באונסו שאנוס היה והוא שלא ביטל מודעות קודם הנתינה אבל אם אמר בשעת נתינה שברצוני רטוב הוא נתינו דרי זה ביטל אונסו וכשר רש אימרים שאפילו גם בזה אינו אונס שנחננו כי שהשלש מעוה כיד שלישי שיגרש והוא רוצה לחזור בו ואין השריש רוצה לחזור לו המעות עד שיגרש לא מיקרי אונס דלא מיקרי אונס אלא אונס הבא לאדם מחמת אחרים ורא כשרביא הוא האונס על עצמו ועיין במהר"ק שורשם נ' ואצל"ט מההר"ש לו אחרים מעוה ואמרלו לבשיתן נט לאשתו יקה לו אלו המעות כשכרו או כשהנה ואם לא יתן נט לא יתנו לו המעות והוא נתן נט סתם שודאי הרי זה נט כשר שמחמת רגאת קבלת המטון שיקבל ודאי נתן ברצונו רטוב ואין כאן כית פחיש כלל לכ"ע נ"ל . אם אנוסו לאחר ליתן נט והיה מאותן שאין בופין להוציא ואחר כך נתפיים ליתן נט אם מחמת כפיץ אם מחמת יראה ומכירים אנו שאף ע"פ כן הוא מנרש לאונסו דרי זה נט מעושה ופסול דמעמידין ליה אחוקתו ואומרים על ידי אונסו הראשון הוא מנרש עד שיהכרר ונט שנשנה העניין כלומר שאין ביד האנס לאונסו ככתחלה דאז אין להיות לו ולומר דמהמת אונס רשטון עושה שנירש שכיון שנשנה העניין שנחלט נח האנס נקצה חשיב כדברים שברב אנוס באנו לתלות ולומר שעוד הוא ירא פן יאנסנו פעם אחרת בין שסיבה ראשונה נתבטלה והלכה לה כבר ואף ע"פ נב טא כשר לומר שעדיין יש כח ביד האנס לאנסו ככ"מ מקום כיון שיש כח בקצת אין לברות מיכנו אונס אחר כדי לבטל המעשה הנעשה בפנינו דחשיב דברים שכיב ואינו דברים ואף על פי שאין כופין עכשיו סוס איש לנרש את אשה היינו שאין משילין עליו חרם שיגרש אבל אם רואי כ"ד לפי דאוח עיניהם שיט הקנה האשה בדבר כנון שמוענת מאיס עליו וכר"ג שראה ירם שאין זיוונם עורה יפה ואע"פ שאין האיש מאוהם שכופין להוציא מבל מקום יכולין הבר להשיל חרם בנירש ער בל איש ואשה לנזור באלה חמורה שלא יהיו רשאים לדבר עמי ולישא וליהן עמו להריותו ולהאכילו ולהסקוהו וריותו ולבקרו בחוליו ותומרות אחרות כפי רצונה על כל אדם אם לא נרש אותו האיש ותיי את אשה ננט כשר שבזה אין כפיה עליו שאם ירצה לא ינרש ויך למקום אחר נכמס אשר לא יכדלו מכנו והוא לא יקה כנופ מתיך נדינו זה ואין עליו שום עונ' כי אין החרם חל עליו אלא ערינו אם לא נרפ' מעליו ואין כאן נט מעושה גם זה עיין ברי"ק שורש ק"ב :

הלכה שצריך לקרות הגט קודם הנתינה ולאחר הנתינה וכו' סעיפים :

א העדים שנחתן נט לפניהם צריכין לקרותו קודם נתינה כדי שידעו שסטר זה שהוא נותן לידה הוא נט ולא שטר אחר ומ' דאחר הקריאה יתנהו הבעל לידה ויראו העדים שלא יחליפו הבעל מ'ס' אע"ג שקראוהו קודם הנתינה טוב להויל ולקרותו גם מיד אחר הנתינה שאז יהיה עידוהם ברור' שזאת האשה נחנרשה בפניהם ושלא החליפו הבעל בשטר אח' ויראו אדעתיהו' מ' אע"פ שרצו לקרותו אחר הנתינה לא יסמנו על זה וסלא לקרותו קודם הנתינה על דעת שיקראוהו אחר הנתינה דשטא יכא לידו שכחה ולא יקראוהו אחר הנתינה אלא יקראוהו גם כן קודם הנתינה מיהו אם לא קראוהו אלא לאחר הנתינה בלבד הרי זו מנרשח והנשא לכחלה וזהו אם קראוהו קודם הנתינה ונהנילה מיד ולא קראוהו

להוציא לכופו לנרש ולבטל המודעות :
 ו' ש' שסטר מודעא על הגט אע"פ שאנסוהו אלא שאנסוהו בדין מכין אותו מכה מדרות וכ"ש אם נתנו מרצונו ומסר מודע' לפני שגורם להיות ממזרים בישראל שהרי הניע הגט לידה והיא תישא בו שלא ידעה מהמודעא ואח"כ יבאו ערים שכתל בפניהם או שסטר מודעא בפניהם קודם שנכתב הגט ונמצא הולך ממזר ואפילו בטל המודעות קודם הנתינה מכין אותו משום ראיא דשבע במידעו ולא שמע בבטול ויוצא לעז על בניה :

ז אף על פי שאכרנו שמי שאנסוהו שלא כדון ומסר מודעא ואנסוהו לבטל המודעות עד שאמ' רוצה אני או שאנסוהו ולא מסר מודעה אלא נתינו ואמר רוצה אני מחוק אונסו שאמרנו שאינו נט כשר המ' להנישא בו אבל ריה הגט מיהא הוי בו לפוסלה מן הכהונה :

ח גויס לאו בני עיטוי נט ניהו כלל דכתיב אשר תשים לפניהם ולא לפני גויס לפיכך אם אנסוהו גויס מדעהם לנרש ונרש על פי אונסם בכל דיני נט וכביטול מודעות אפילו הכא אינו נט כלל ואפילו ריה הגט לפוסלה מן הכהונה אין בו ואפילו אנסוהו בדין כנון שהיה מאותם שמחייבין אונסם להוציא אינו נט מן התורה ואפילו אם קבל מעוה על נתינת הגט שנתינו לו שיגרש אין אומרים שנתרצה בזה דמת היה לו לעשות ואינו נט אבל אכרו חכמים ז"ל שאם אנסוהו גויס כדון ער ש מ' רוצה אני אף על פי שאינו מתירה להנשא בו כלל מכל מקורות הגט יש בו לפוסלה מן הכהונה מדרבנן נזירה טמא ואכרו אפילו אנסוהו ישראל כדון גם כן אנו נטול :

ט ואם דחקו אותו בלה לדין של ישראל ע' גויס והניחו גויס להכותו ולדרותו לומר עשה מה שישראל אומרים לך הוי נט ודינו כמו שנכתב לעיל באנסוהו ישראל כדון שזה גם כן עיטוי על ידי ישראל הוא אלא שנעשו הגויס שליח לייכרו ולדרותו לפני שד' תקיפה עלינו ויש כח בידם לעשותו :

י נט שסטר הכעל מודעת על נתינה ונתנו לה ואחר שנחת לה כעל המודע' מרצונו ואמר לה תחנרשי בנט שנתתי לך כבר והרי זה נט ואין צריך לחזור וליטלו ממנה ולחננו לה פעם אחרת כיון שמתחלה בהורת גירושין נתנו לה והמודעת כטלה למפרע והרי היא מגורשת משעת נתינה ראשונה ועיין לקמ' ס' ק"ח : מי שכחה אשתו חוץ לבינה פחמת קטש שהיה ביניהם וקבל הבעל על עצמו בקנס לארון העיר טאה זהובים אם יחזירנה ולא ינרשנה ואחר כך נרשה כביטול כל מודעי הרי זה נט כשר ואין זה נט מעושה דלא שייך מעושה אלא בשכפאוהו לעשות דבר שלא מדעתו ולא היה ברעתו ורצה לעשותו וכפיהו עד שעשאוהו או שהפחידוהו להפסידו אם לא ינרש אבל בנדון זה הרי חייב עצמו מרצונו לנרש והקנס לא היה אלא אם יחזירנה וכידו היה שלא לנרש' גם שלא להחזירה אלא חשב עוננה ואף על פי שאין בידו להחזירה אם לא יפסיד הקנס אין זה לאונס נט שזה היה רצונו מתחלה לנרש והקנס טעשה לא עשה אלא לחזק דבריו וכ"ה מכל מקום בנתינה הגט היה אונס שאם לא היה הקנס היה חוזר בו והחזירה ומחמת הקנס לא היה יכול לחזור בו לחזירה והוכרח לנרשה אין זה אונס לנרש לא יחזירנה ולא ינרשנה אלא יטב ענון והיא עוננה ויפס' מן הקנס או יחז' הקנס ויחזירנה ואין נתינת הגט הזה באונס לפיכך נט כשר הוא ולא דמי לסי שנשבע לתת נט שנהנין להחיר לו לו שבאיתו : כדי שלא יהא נראה כאנוס דשאני ההם שנשכח לחת הגט ואנוס הוא לנרש כדי לקיים שבועתו שאם לא ינרש יעבור על שבועתו ואפשר לומר ה' ה' נטי אם היה מקבל עליו בקנס שיגרש כוסן קבוע ואם לא ינרש חוק חסן ותוייב רתת לקרוביה או לאנזן העיר כך וכך שזה היה

דב"ש הפוך וארגמן הלכה גיטין

אחר הנתינה הרי זו מנורשת מכל מקום אם הנש עודנו בידה וקראוהו אפי' אחר כמה ימי' ואם נאבד כנגן שנשרף או זרקתו לים הרי זו תינשא :

ב ואם לא קראוהו כלל ונאבד כנגן שזרקתו לים או לאור אפילו אומר הכעל שנטש כשר היה הרי זו ספק מנורשת וצריכה נש אחר ואפילו אם נשאת הצא ואם לא נאבד וע' דנו יוצא מהחת ידה הרי זו לא תינש' הואיל ולא קראוהו לא קודם הנתינה ולא ס' ד אחר הנתינה דטמא לא היה נש מה שנתן לה בפני העדים ונש זה שהוא בידה עכשיו לא נתנו לה הכעל מיהו אם נשאת לא הצא :

ג ואם קראוהו ונהנהו לבעל והכניסו לבין ידיו ושהה מעט עד שנהנהו ריה לכתחלה צריכה לקרואו פעם שנית קודם שיהנהו לה לא קראוהו ונתנו לה ונאבד אפילו הוא אומר שהחליפו ונתן לה שטר אחר הרי זו מנורשת ותינשא לכתחלה דלאו כל כפינה לאוסרה כיון שקראוהו פעם אחת ולא ראינו שטר אחר כידו ואם יש נש כידו ומראה אותו נאמן לוסי ששטר אחר נתן לה וזהו הנש שנשאר כידו ואם לא נישאת לא תינשא ואם נישאת לא תצא לפיכך נוהגין אנו עכשיו שהחכם הסדר את הנש קורא אותו תחלה וסוף עם עם העדים ואחר כך שואל לפיכך אם זהו הנש שכתב לשמו ולשמה ולשם גירושין ואחר כך שואל לכל אחד מהעדים אם מכיר חתימתו וחתומת חבירו ואם חתמו זה בפני זה כדו שלא יבא הדבר לירי שבחה *

ד נתן לה נייר חלק ואמר לה הרי זה נישך חיישינן שמא כתובו במי מלין ונבלעו בו האותיות ולא נראו והרי זו ספק מנורשת עד שיברקו את הניר כפי נירין ואז אם היה בו שום כתב ופלוט האותיות ויהיו ניכרים מה שכתוב בו ואם יברקוהו ותפלוט הכתיבה ויראו שכתוב בו נש ערין נשאר בהזקת ספק מנורשת דמספקא לן שמא כיון שלא היו נראין האותיות בשעת נתינה אף על פי שהיה בלועים כתובו אינו נש שהתורה אמרה וכתב לה ונתן בידה משמע שחהיה הכתיבה ניכרת בשעת נתינה או שמא כתובה בעל' הקפידה התורה והרי הוא כתוב ועומר אף ע' שאינו ניכר והרי זו ספק מנורשת אלא שאם יברקוהו ולא תפלוט הכתיבה אין כאן חשש גירושין כלל ואפילו רוח הנש איתו :

ה זרק לה שטר בחצר בפני עדים ונפל בין החביות ואמר הרי זה נישך וברקוהו ומצאו מזוזה או שטר אחר אין חוששין לגירושין שודאי זה שנמצא הו' שורק ולא היה מעולם נש לבעל זה דמזוזה או שטר בין החביות לא שכיחי כמה דברים אמרים שלא קראוהו תחלה אבל אם קראוהו שהיה נש והבעל לקחו מידם וזרקו לה ונמצא מזוזה הרי זו ספק מנורשת שהרי ידעין בודאי שהיה נש לבעל ושמה זרקוהו ונדרוהו או אכלוהו עכברים והמזוזה או השטר כבר היו שם וכן אם נמצאו ב' או ג' מזוזות או שטרות אע"פ שלא קראוהו תחלה הרי זו ספק מנורשת דהא על כרחך כבר היו שם מזוזות או שטרות ותישינן שמא כולן היו שם תחלה וזה שורק לה וזה נש ועכברים אכלוהו או נדרוהו :

קלו דין איזה לשון צריך שיאמר בשעת נתינה (דין המגרש בשבת ובו ז' סעיפים)

א המגרש צריך שידע בשעת נתינה שהוא נש ויהנו לה בשעת נתינה בתורת גירושין דכתיב ספר כריתות ונתן כידו משמע שהיה הנתינה בתורת ספר כריתות לפיכך כשיתן לה הבעל הנש צריך שיאמר לה בשעה שנתנו לה הרי את מנורשת ממני כנש זה ומותרת לכל אדם או הרי את ששולחת ממני וכה' לטון שיסמעו העדים שבתורת גירושין

נותנו לה ואנו נוהגין לומר הרי זה נישך והרי את מנורשת ממני והרי את מותרת לכל אדם מעכשיו וצריך הכעל לידע ולהכין מה שיאמר לה ואם אינו מבין מפרשין אותו לו כלשון שמבין ואם נהנו בידה ולא אמר כיון הרי זה נש פסול דשמא לא נתנו לשם גירושין אלא לפקדון בעלמא :

ב ברא בשלח היה מדבר עמה על עסקי נטה אכל את הית מדבר עמה על עסקי נטה ונטל הנש ונתן בידה ולא אמ' כלום הרי זה נש וצ"ל לטם גירושין נתנו לה שהרי היו עסוקין כאיתו עניין :

ג וכשיודע הבעל בשעת נתינה שהוא נש אף על פי שאין האשה יודע בשעת נתינה שהוא נש כנון שאמר לה כנסי שטר חוב זה ואמר לה אחר כך הרי זה נישך ותהגרש בו או שהודיע לעדים בהחלה שנתנו לה לשם גירושין הרי זו מנורשת וינידו לה העדים אחר כך שהוא גיטה שהדע ותפרוש ממנו והצא :

ד צריך שיאמר לה כלשון דמשמע שהוא מגרש אותה בעמו שלא תהא עוד אשתו דכתיב ושלחה מכותו ולא שישלח הוא את עצמו לפיכך כשנתן לה הנש יאמר לה הרי את מנורשת ממני כנש זה ומותרת לכל אדם או הרי את משולחת ממני כו' ואם שלוחו נתנו לה אומר לה הרי את מנורשת מפלוני בעלך כנש זה ומותרת לכל אדם ואם אמר לה כלשון שהוא מגרש את עצמו כמנו כנון שאמר איני אישך איני בעלך אינו נש ויש אומרים דאינו נש אפילו היו מדבר עמה קודם לכן על עסקי גיטה הואיל ומיעטו הכרו' משולחת ויש אומרים דאם היה מדבר עמה על עסקי גיטה הוא ספק מנורשת דשמא לא דק בלשוננו כעסם שהיה סופך על דבריו ולשונותיו הראשונים שרו' בנייה על עסקי גיטה שהיה משמעותם שגרש אותה מעמו :

ה אמר לה הרי את לעצמך הרי זה נש אבל אם אמר לה הרי את כה חורין לא אמר כלום שאין שייך לטון זה אלא להוציאה משפחות לחירות שאם תחת בעלה היא כבר בת חורין ושיעבודה לבעלה אין זה שפחות ועבודת כבוד כבודה היא ככך *

ו אם יש אחד בעיר ששמו כשמו וסם אשתו כשם אשתו אינו יכול לגרש אלא בפני האחר דחיישינן שמא אחר מהם יכתוב נש לשמו ויתנונו לאשת האחר ששמו כשמו בשם בעלה שיאמר לה בעלה שלחו לה ויאמרנה על בעלה לפיכך אפי' יוצא נש מרחוק אשה של אחד מהם אינה מנורשת עד שתביא ראיה שגרשה בפני האחר או הביא עדי מסירה שזהו שגירש את אשתו' ויש אומרים שאם טמאת האנשים שוים אע"פ שאין טמות הנשים שוים אפילו הבייכתו ס' בגרש או מצד כינוי שלו או שהאחד כהן והשני אינו כהן ועל כן נהגו לתת הנש כרבים שאם באולי היו שנים בעיר ששמותיהם שוים אמרינן ודאי היה אצל הנש :

ז אין מגרשין בשבת משום דדומה לקנין שמקנה אותה לעצמה וגם מקנה לה הנש וקיימא לן אין קנין קניין בשבת כמבואר בסקומו נזירה שמא יכתוב ואם השעה צריכה לכך כנון שכיב טרע שתליף ליה החולה ורוצה לגר' כדי שלא תזקק ליבוס אם הנש ברשותו יתן לה הדשות והחזיק היא בו על ידי שתעול דלת הרשות והזכה בו וכנש שכתוב ואף על גב שאין קנין קניין בשבת הכא לא מינכר' מילתא דסיחוי כנועל ביתול שופרו ואף על גב דקיימא לן מה שקנתה אשה קנה בעלה שאני הכא דנשה וחצרה כאין כאחד אבל לא ישלשל הנש ליהנו בידה ספני שהוא מוקצ' שהרי הקצתו בעוליו סבת שהיה מצפה שמא לא יצטרך להכר לה ואם אי אפשר בלא שלשול הנש כנון שאין הנש מונת ברשותו ישלשו כידו ויתנו לה דלא העמידו חכמים דבריהם במקום ש' שמא תשרף דעתו מחמת שיצטרך שתזקק היא ליבוס

* לבוש הבוץ וארגמן הלכות גיטין * עו

שפתח בו או נימא שמא לא התיר אלא לראובן לבדו ושייר שמעון את ל הכס דוקא היתה כוונתו אם היה אומר בשעת המסירה לשמעון יש להסתפק אם ר"ל לשמעון והיה לראובן והוא שלא הזכיר אלא שמעון משום דסו"י מיניה או נימא שמא ר"ל דוקא שמעון ושייר ראובן את ל דוקא לשמעון קא מכוון ושייר ראובן אם היה אומר אף לשמעון עדיין יש להסתפק כיון דאמר אף וראוי לסניחה התירה והאי אף לראובן קא נאמרינן שלא הזכיר שמו או נימא דוקא לשמעון ולא לראובן היתה כוונתו והאי אף אעלמא קאי בכל אלו הלכות גיטין שיטפני' לכאן ולכאן הויא ספק מגורשת :

ה אמר לה הרי זה גיטך והריאת מגורשת ממני היום ולמחר את אשתו הרי זו ספק מגורשת דשמא כיון שאמר לה ולמחר את אשתו לא התירה אפי' היום לכל העולם והרי שייר בנש אע"פ שאמר לה נ"כ הריאת מגורשת לכל אדם שמא כשאמר ולמחר את אשתו חזר כוולא התיר לינש' היום לכל אדם שהרי החזור לו למחר בלא קידושין או שמא ר"ל כוונתו שהיא מותרת לכל אדם היום ופסק מיניה אי כותו כלל והווי גירושין נטורה אלא שרוצה למחר לחזור ולקדש אם לא יסאנה אחר ואם כן כוונתו היתה סניו שת שהרי היה נש כריתות נמור לפיכך נטארו בספק מגורשת כיון שאין יכולין לידע היאך היתה דעתו ואפי' הוא אינו נאמן לומר כך וכך היתה דעתו אלא אם יצאה יחזור וישלנה מידה והיגנו לה כרת גירושין :

קלח דין נתנית הגט מידו וכו' ד' סעיפים :

א אע"פ דכתוב וכתב לה ספר כריתות ונהן בידה אינו דומה נתנית הבעל לקבלת האש' דנהינתו צריך שהיא מידו או מכח נופי אומיר שלוחו כדילפינן מקראי דשלוחו כמותו אבל קבלתה אינה צריכה שהקבלו בידה כסת אלא כשבא הגט לרשותה סני מדלא כתיב ונתת לה דהוי משמע ביד שלה סמ' דלה בידה דוקא משמע לא ברשותה וכיון שכתב בידה בא לרבות כל שהוא ברשותה כדכתוב ויקח את כל ארצו מידו שפירושו מרשותו טזה פשיט' שלא היה כל ארצו בידו אלא ברשותו מ"מ כיון שכתב רחמנא רשות' כלשון ידה ש"מ דרשות דומיא דידה כענין דהיינו טיהא הגט באוהו כקום שהוא מונח שם משחמר לדעתו כאלו הוא בידה ממש לפיכך אמר לה שול גיטך שעל גבי קרקע אינו כלום שהרי לא בא לידה מכח נופי ואפילו היה מונח על גבי ידו והיא קרובה אליו ונטלה אותו משם אינו נש כיון שלא סייעי כנסילתו או אפילו היתה ידו סגורה והגט בכותב ופתח הוא ידו ונטלתו היא מתוכה שסייע הוא קצת כנסילתו אפי' הכי אינו נש שאין זה קרוי ונתן כיון שלא קירב הגט אליה אבל אם הגט החוב לו החת הנדרתו על סתניו וצמצם אח מהניו ונתחללו והטה עצמו לצדו ונטלתו הוי נש דקרינז ביה ספיר ונתן אבל אם צמצם סתניו אלא היא שרפתו משם ככת שהטה עצמו ולא צמצם סתניו אלא היא שרפתו משם ככת לא הוי נהינה ויש מי שאומר שאם היה הגט קשור על ידו או על ירכו והרכין לה כנופי או הטה ידו עד ששלפה והגט מעליו ואמר לה הרי זה גיטך הרי זה נש :

ב נתן הגט לידה ונשאר החוט שהוא קשור בו עדיין כיון אם הקשר אסין' עד שיוכל הוא לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת טרדי עדיין הגט בכחו וכידו ואין זה כריתות ואם לאו הרי זו מגורשת ואם הקשר אסין' שהיה יכול לנתקו ולהביאו אצלו אילו לא קפצה היא ידה אלא שסחמת שקפצה וראי ידה אינו יכול לנתקו עוד ולהביאו אצלו לא הוי כתינה ואינה מגורשת כיון שנמר הגתינה היתה מכתה שקפצה ידה ויש מי שאומר שהיא מגורשת ויש להחמיר וכל זה לא מיון אלא

ליבוס וכה"נ שרואה שאין עושין רצונו וי"א שכומן הזה שכותבין הנה שבעל פה משום עת לעשות כו' אין הנש נקרא מוקצה שהרי קורין בלאו הכי כל הספדים הנכתבים ומותר לשלם את הגט בטבע ויכול להנו לה ככל עניין י"א שאין נוהגין גט כלילה אפי' ביום אחר שהתפללו הציבור הפלה ערבית משום דנתיני גט הוי כמו דין ואין דנין כלילה והבית יוסף חולק ותימא דמאי החלח דין איבא כנתנית הגט ועיין בתרומת הרשב"א סימן רנ"ח :

קלז צריך שתירנה היתר נמור וכו' הסעיפים

א צריך שתירנה היתר נמור שהיא מותרת לכל אדם ולא ישייר בה בלוס שכך משמע לשון הכתוב ויצא מביטא והיתה לאיש אחר לאוזה שהרצה היא אבל אם אמר לה הרי את מגורשת ממני והיא מותרת לכל אדם חוץ מפלו' שהיה אסורה לו או שאמר אלא לפלוני אינו נש דהיינו שזר בנש אבל הגט לא נפסל בכך אלא ישלנה מידה ויחזור ויתנהלה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם אבל אם אמר לה הרי זה גיטך כו' והרי את מותרת לכל אדם ע"מ שלא תינשא לפלוני או ע"מ שלא היבעלי או ע"מ שלא תהיי לו הרי הוא כשאלמנאי הגט שהגט נש ויתקיים התנאי שהרי לא שירי בנש כלום והתירה לכל אדם אלא שהתנה עמה הנאי בע"מא ע"מ שלא תעשה כך וכך ויש מחמירין גם בע"מ ואומרים דהוי טיור ויש להחמיר לכתחלה ואם חוששה מאדם יאמר לכך והם ימתו ביום שר"י ונשא זה לו :

ב ואפילו כשאמר חוץ לפלוני או אלא לפלוני דאמרינן דהוי טיור לב"ע ואי"ט לא אמרן אלא שהיה אוהו פלוני שסיר' מאותו שקידושין תופסין לו בה ואפי' הוא מחייבי לאוין אינו נש כיון שקידושין תופסין לו בה והו' שירווי אבל אם היה אותו פלוני שסייר מאותו שאין קידושין תופסין לו בה כיון אכיה או אחיה לא הוי טיור והגט נש כש' דבלאו הכי לא תפסי לו בה קידושים ואם היה אותו שסייר בחוץ או כאלא קטן י"א שהוא נש שהרי נ"כ קידושי קטן אינן כלום והוי כאותו שאין קידושין תופסין לו בה וי"א שאינו נש כיון שיוכל לבא בהן לדידי תפסי קידושין לכשיגדיל והוי טיור והרי זו ספק מגורשת **ג** שיר בעל אחות' מיבעי' בנש' אי הוי טיור כיון טראו' לו אחרימות אחותה או שיר מי' טעהיר עדיין להוולד ולא איפשיטא ולא דמי לקטן דשאני החם דמסילא יגדיל ויבא לדידי תפסי קידושין מצד עצמו מה שאין בן באילו שתפישת קידושיהו תלויין ברכך אחר לכך הויא ספק מגורשת לב"ע וכן אם אמר לה חוץ מינותיך כלו' שהיה מגורשת ומותרת לכל להינשא אבל לכו' תהיי נשאת באיסור אשת איש או שתהיי מותרת לכל מי שיבא עלייך כדרך כל הארץ אבל לביא' שלא כדרך' ההי נשאר כאיכו' אשת איש או שאמר לה תהיי מותרת לכל אלא שהיה לירשות עלייך להפר נדריך וליוודשך ככולהו מבעי' אי הוי טיור אי לא ולא איפשיט' והויא ספק מגורשת :

ד אמר לה הריאת מותרת לכל אדם חוץ מראובן ושמעון וחזור ואמר לה מיד בעת נתנית הגט הרי את מותרת לכל אד' לראובן ושמעון הריש' כמשמעות לשונות שני פני' שאיפשר שרצונו לו' שהתירה לכל אדם וגם לראובן ושמעון ואיפשר נ"כ לפרטס איבא והו' שחיה מותרת לכל אדם ואח' כך פירש ואמר לאוזה כל אדם אמרתי לראובן ושמעון ואסרה על כל העולם והרי זו כמה הויך מדבריו הראשונים שהרי שיר עכשו כל העולם והרי זו ספק מגורשת וכן אם חזר ואמר בשעת מסיר' לראובן את ל כשחזר ואמר לראובן ושמעון התירה לכל העולם אם אמר לראובן יש להסתפק שר"ל לראובן והיה לשמעון והוא דלא הזכיר אלא לראובן משום

לבוש הברך וארגמן

הלכות גיטין

אלא שקפצה ידה בלא רצון הכעל אבל אם הבעל מצוה לה לקפוץ ידה אפילו הוסיף לה הנש והיא לקחה אותו בצד השני הוה נש כן נראה למורי מהרמ"א ז"ל :

ג לא יחן הנש בידה כשהיא ישינה שהרי בעל שהיא ישינה אין הנש ששהמר לדעתה ואין לה יד לקבלו שצוין בה דעת לשופרה כ"ס אם נהגו לה כשהיא ישינה ונכערה והוא בידה אין צריך לחזור ולישלו ממנה ולחזור וליתנו לה אלא אפשר לה כשהיא נעורה הרי זה ניטך ודיו ובלבד שהיא הנש בידה כשאומר לה כן אבל אם לא אמר לה כן הרי זה ניטך אפי' אמר לעדים בעת הנתיחה ראו נש זה שאני נוהן לה אינו כלום כיון שהיתה ישינה ולא היה בה דעת לשומרו וכן אם גפלה הנש מידה בין בעודה ושנה בין לאחר שנכערה אף על פי שחזרה היא ולקחתו ואמר לה הוא הרי זה ניטך אינו נש עד שיהזור ויתננו לה ויאמר לה הרי זה ניטך וחצרה דומיא דידה לפיכך אם נתן נשה כחצרה בשעה שהיא ישינה יש אומרים דלא הוי נש ולא עדיף חצרה מידה וי"א דהוי נש דהא חצרה קונה לה בעל כרחא אבל אם נתנו ביד שליחה בשעה שהיא ישינה לכווי עלמא הווי נש דהא שליחה כן דעת הוא לשמרו במקומה ושליחה כמותה :

עומדה בחצרה ומסתמי' עם לדעתה יהיכו דמי מסתמר לדעתה כגון חצר קטן והיא עומדת בתוכו או כצילו אבל חצר גדול אע"פ שהיא עומדת בתוכו כשהיא עומדת כמזרח אין מערכו מסתמר לדעתה ואם זרק נש למערכו אינה מגורשת דדומיא דידה שהיא סמיך לה בעינן כאשר נהבאר בסיומן שקודם זה אבל אם אינה עומדת שם אע"פ שהיא משתמר לדעתה אין זה דומיא דידה ואינה מהגרשת ועוד דנש חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא כפניו לפי' אין חצרה קונה לה הנש שרא בפניה וי"א שהיא ספק גנוי' שט :

ב יש מי שאומר שאם נתן הנש בחצרה ולא היתה היא שם באותו פעם שנחננו שם ואח"כ באה שם ואמר לה דרי זה ניטך אע"פ שהנש עדיין שם אינה מגורשת כיון שלא היתה שם בשעה נתיב' ואינו נש עד שיטלנו הוא משם ויחזיר ויהגנו לה להתגרש דבעינן שהיא סמוכה לחצר בשעת נתינת הנש להוכיח דומיא דנתינת לידה מיהו אם נשלחה היא משם והוא אומר לה בשעת נתינת הרי זה ניטך הרי זה מגורשת דכיון שזיקו מתחילה לחצרה לשם נירושין ואח"כ בשעת אמירתו הרי זה ניטך עורנו בחצרו והיא נושלת אותו משם בעת האמירה הוי כאילו נתנה לה עכשיו ואמר לה :

ג וכן כשניטה וחצרה כאין לה באהר כגון שנתן הנש לחצרו והקנה לה חצרו עם נשו בעינן שיהא עומדת שם בחצר או כצרו בשעת נתיב' דמחנת החצר זכות הוא דה נתינת הנש חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא כפניו ויש חולקין ואוליג' לחומר :

ד היתה היא עומדת על ג' נק' חוקק לה הכעל נשה לראש הגנ אם יש לו מעקה דג' אפי' אין לו עקה לג' והניע לה הך ג' שפחים סמיך לקרקעית הגנ וכל ג' שפחים סמיך לג' הוא כנג דאסרינן לכוה והרי זו מגורשת אפי' נשך הנש או נכ הק קודם שנח על גבי קרקע הגנ והוא כמחוק או נשך לאחר שהתחיל לירד שהרי כשזרקו מידו כדי להעבירו הכעל צריך לזרוקו כלפי מעלה ואם נחקה או נשך בעודו עולה דרך עלייתו אפי' נכנס הוך מחיצת הגנ לא הוי נש דרך עלייתו לא מיקרי נתינת דעדין בכחו הוא עולה אלא כהוא נשך או נמחק דרך ירידה לאחר שהתחיל לירד דכיון שהוא באויר גנה וחצר דרך ירידה פסק כחו וסיפ' לנוח הרי הוא כס' נתיב דמי ונהינה בעלי' הוא והוא שקדם הנש הוך האויר קודם הדליקה כדוה ראוי לנוח וכל העומ' לנוח כמנוח דמי אלמלא שבה האש לסס אחר שזרקו אבל אם האש קדם לנש לא שבע' לא היה ראוי לנוח כרשותה שהרי האש ישרפנו :

ה וי"א שאם נשך או נמחק קודם שנח אפי' אחר שהניע דרך ירידה הוך מחיצת הגנ או אחר שהניעה בירידה הוך ג' שפחים סמיך רגג אינה מגורשת אפי' קדם הנש לדליקה ושעמא הוא משום דכיון שהיה הבעל צריך להעלות הנש לג' בזריקה דרך עלייה שלא כד' הניעהו הטבעית שהיא פלמעה למשה אם כן מעיקרא לאו למינח מכת הבעל קאי שאין כה הבעל בזריקתו למעלה אלא כשדו בעלייה יב טירד לנוח על קרקע הגנ כבר פסק כח הבעל ואח"כ כשפסק כח הבעל הנש מעצמו הוא יורד בטבעו לפיכך לא אסרינן בית עינ' לנוח כמינה דמי עד שינוח כמס' ברשונה :

ד אף ע"פ דבעינן נתינת הנש כתורת גירושין כמו שאמר ספר כריתות ונהן בידה ושליחה שהיא הנתינה כחורת ספר כריתות וכתורת שליחים אפי' האם אמר' לעדים ראו נש שאני נוהן לה ואמר לה בשעת שמסרו לה כנסי שטר חוב זה חריזה נש אע"פ שלא אמר לה הרי זה ניטך ולא אסרינן שכתלו אחר כך שהרי הודיע לעדים שנחננו לה כהור' גירושין ואם היה דעתו לבטלו היה מוריע הרבר לעדים אלא וראי' לא בטלו ולא אמר לה כן אלא מפני הבושה או שהיה ירא שלא תקבלנו ואע"פ שיכול לגרש בעל כרחה היה ירא שמא היא תשתמש הימנו ויבא הדבר לירי עיכוב וכה' ג' אמתלאות אחרות שלא רצה לנלות לה' יש מי שאומר בד"א שאמר כן בפני עדים ושליח בפניה שהיא לא שמעה שאמר להם כן אבל אם אמר להם בפניה ראו נש שאני נוהן לה ובשעה שמסרו לה חזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה אז ליכא למימר דמשום בושה או יראה שתשתמש אמר כן שהרי היא שמעה כבר כשאמר לעדים שזה ניטה וא"כ למה אמר לה כנסי שטר חוב זה ס' כשליה בטלה והרי זו ספק מגורשת ואוליג' לחומר דשטח חזר בו וצריכה נש שני ואם קבלה קידושים מאחר צריכה נש כזה ומה ואם סח אע"פ שלא נתן לה נש אחר פסול מן הכרונה דשמא לא חזר בו והיא גרושה נטרה אבל אם לא אמר מהחלה לעדים ראו נש זה שאני נוהן לה ואמר לה כנסי שטר חוב זה אע"פ שהיו עסקין באותו ענין צריך שיאמר לה בעוד הנש בידה הרי זה ניטך אבל אין צריך לטלו כמנו ולחזור ולתנו לה ויש מי שאומר בד"א דוקא שאמר לה כזה ולחזור כנסי שטר חוב זה שאין משמעות לשונו אלא לשון פקדון בעלמא וכשאומר לה אח"כ הרי זה ניטך אז הוא מוכהו לה כמות נש וכשר אבל אם אמר לה מעיקרא זכי בשטר חוב זה הרי נטרה לצוד בו על פי צלוחתה אע"פ שחזר ואמר לה אח"כ הרי זה ניטך אינו כלום שאינו נוהן לה כלום שכבר הוא שלה וזכתה בו לפיכך לית ליה תקנת' אלא שישלנו מכנו ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי זה ניטך :

ז אכל אם היה הוא בנג לפעלה והיא בחצרה לפשה וזרק לה מלמעלה לפשה הוך חצרה אם מחיצות החצר נבוחות ומגיעות עד הגנ כסוה לו או עודפות מעט בענין שסיד כשזרק הנש מאיר הגנ נכנס ויורד לאויר מחיצות החצר והרי הוא בא דרך ירידה מכת הבעל מגורשת אלא כיון עלמא אפי' נמחק או נשך קודם שהניע לאין ובלבד שבהחזק או נשך לאחר שהתחיל לירד הוך מחיצות החצר :

קלט דין קבלה מידו ואם זרקו לה ולחצרה וכו' י"ח טעיפים :

א קבלתה כיצד כבר אסרנו למעלה דחצירה אחרכאי מידה לפיכך זרק לה נש בחצרה כיון שהיא קנוי לה בין שהיא פושטת או שאול לה חצרה מהקרי דשבידות או שאלה ליומי ממגר הוא והרי הוא כאלו נתנו בידה ומגורשת בד"א כשהיא

לביש הבוץ וארגמן הלבנות גיטיך

יא חסאיל לה' הבעל מקום בחצרו ולא ייחד לה המקום חרק לה הנט' להוכיח מגורשת ככל מקום טיפול שם לחונדאמרין זה המקום הוא שהשאל להוכיח ואם היה באיורו הצר מקום חלוק לעצמו כגון קירת או סלע שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות או אפי' אין בו ארבע אמות על ארבע אמות והוא נכוה עשרה טפחים או אפילו אין בו ארבע אמות על ארבע אמות ונס' אין נכוה עשרה טפחים אלא שהו' חלוק' ב' שם בפני עצמו כל אילו חסוכים מקום לעצמן ואינן שאולים לה בכלל החצר שהשאל לה סהם שלא השאל לה אלא החצר ואם נפל הנט' שם אינה מגורשת אלא השאל לה בפירוש החצר ונס' המקומות הללו ויא' אפילו השאל לה הכל בפירוש או שאין שם כל הרבדים הללו אפי' אינה מגורשת עד טיהור הנט' סמוך לה כחוק ארבע אמותיה כיון שאינה חצרה ממש אלא הוא שאול לה כד' א' שהשאל לה החצר כל מקום טיפול שם הנט' יהא מושאל לה ולא ייחד לה מקום שאז אינלאי מלהא למפרע במקום שיטול שם הנט' הוא לבדו מוטאל לה וכשהיא עומדת רחוק מן אותו המקום ארבע אמות הר' אינה עומדת בצד חצרה וחצרה אינו קונה לה אם אינה עומדת בצדו אבל אם השאל לה כל החצר בפירוש שהוא כילו שאול לה ודאי שהיא מגורשת אפי' יפול הנט' רחוק ממנה הרבה והוא שלא יפול על אחד מן הקומות שנבאר ואם נס' אותם פי' בחוק דבריו שהשאלים לה אפי' נפל הנט' עליהם מגורשת :

יב ואם השאל לה ננו ונפל הנט' על גג אחר ששלו אצלו מגורש' כיון שאין דיוק קבועין כגו' שאצלו אינו מקפיד על מקום הנט' ויט' אומרים שאפילו נפל הנט' על גגה של כל אדם והיא יכולה לפשוט ודה' וליטול משם הריו' מגורשת מפני שאין בני אדם מקפידין על מקום זה :

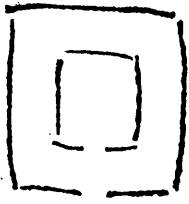
יג היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה לחוק ארבע אמותיה הריו' מגורשת דארבע אמותיו של אדם קונות לו בכל מקום כמה דברים אמורים שאין הבעל עומד שם עמה כחוק ארבע אמותיה ונס' לא בחוק ארבע אמות ממקו' שהנט' מונח שם אבל אם עמד הבעל בחוק הארבע אמות של הנט' או בחוק ארבע אמותיה אפילו קדמה היא לשם וזכתה בהן קידם שבא היא לשם אינה מגורשת עד שיגיע הנט' לידה שהרי היא מבטל רשותה וזכותה אצ'ר היה לה שם וכן אם זרקו לה ברשות הרבים והוא רחוק ממנה וממנו אפילו אם היא יכולה לשמרו ולא הוא כגון שיש הפסקת נהר או גבולות בינו לנט' שאם היה נא' כלב ונפל' לא היה הוא יכול לשמרו והיא היתה יכולה לשמרו אינה מגורשת עד שיגיע לידה :

יד טנים אחרים הגיע לחוק ד' אמותיה וטנים אחרים לא הגיע הריו' ספק מגורשת :

טו היתה ידה קטפרס וזרק הנט' על ידה ונפל לארץ אם נפל לחוק ארבע אמות שלה ונס' שם הריו' מגורשת ואם לא נח' בהוכן אלא נתגלגל מיד' מתוכו לחוצה לריו' הריו' ספק מגורשת שאע"פ שהיה הנט' חוק ארבע אמות שלה לא כדירה ין כל כך שהיא אייר ארבע אמות קונה כמו אור חצירה דלא דמי ארבע אמות שאינן קונות אלא מתקנת חכמי' לחצר שקונה מן ההורד ואם נפל מקטפרס ידה לחוק היס' או לחוק האש אינה מגורשת כלל והוא שעמדה כשעת זריקה על שפת היס' או כסוף' לאש שמתחזקת בגלגלו' לאיבוד הית' עומד אבל אם אינה עומדת סמוך' לאש או על שפת היס' אלא שנתגלגל ונפל לחוק דריו' ספק מגורשת וכל זה מירי שאינה עומדת ברשותה אבל אם עומד' ברשותה אע"פ שנפל מידה ונתגלגל חוץ לארבע אמות מגורשת דהא לא נתגלגל רק לרשותה מיהו לידן שאין אנו מרשין על ידי רשות' אלא דווקא על ידי נתינת הנט' לידה כמו שנתבאר למעלה אם נפל

החצר ע"פ הנט' ונס' על אורה קנה אינה מגורשת שאינו משתמר שם לדעתה שלא הוכל לשומריו כשיבא רוח מצויה וינשבנו חוץ לחצרה :

ח זרקו לה לרשותה ועבר כל רשותה ויצא חוץ לרשותה אינה מגורשת אע"פ שהיה בחוק ג' טפחי' סמוך לקרקע בחוק רשות כיון שלא היה סופו לנח' ברשותה לא אמרו' ביה ביון שהגיע סמוך לקרקע הוילבוד וכמורה דמי' דהא אינלאי פילת' דמי' קירא לאו ברשותה היה קיימ' א' שהו' ספק מגורשת ט' שהי' חצרותיה לפנים מזה הפנימי שלה והחיצונה טלו

וכתלו החיצונה נבחרת על של פנימי שהו' שיה' וזרקו לה לפנימי כיון שהג' הנט' כנגד אור הפנימי אפי' הוא עדיין למעלה מ' מחיצות' הוא עדיין בחוק אור מחיצות החיצונה הריו' מגורשת שנס' הפנימית בכתלו חצר החיצונה קשתמרה מה שאין כן בקופות

ויצד ב' קופות זו לפנים מזו פנימית שלה והחיצונה שלו וזרק לה גישה לתוכ' אפי' הגיע לאור הפנימית אינה מגורשת עד שיגיע וינח בשולי הקופה הפנימית דגבי כלי אין האור בשל אצלו שיקנה כמו הכלי עצמו מפני שאין מחיצה הכלי עשויין לאורן לשמור דאין כלי עשוי אלא להניח בתוכו ויא' דנס' כזה היא מגורשת כשיגיע לאורה אלא שבעוד שלא הגיע לאור מחיצותיה ועדיין היא ג' אלה ממחיצותיה אע"פ שהיא בחוק מחיצות החיצון אפי' מגורשת עד שיגיע לחוק אור מחיצות הפנימים מ' יאין מחיצות החיצונה קבועות כ' כמו בחצר ומיהו כשיגיע לאור הפנימי מגורשת אע"פ שעדיין לא נח' בשוליה כיון שסופו לנח' שם כד' שאין להחיצונה שוליים ונמצא שעומדת הפנימי על גבי קרקע ומירי שנס' הקרקע אינה של בעלה אבל אם היה להחיצונה שוליים או שלא היה לה שוליי' ועומדת על גבי קרקע שהיא של הבעל הויה לה כליה של אשה ברשות בעלה וכלי האשה ברשות הבעל אינו קונה לה נט' ואינה מגורשת אפי' נח' על גבי שוליי' של הפנימי אלא הוא מכללי' שאין הבעל מקפיד על מקומו כמו שיחבאר בסמוך ויא' שהיא ספק מגורשת :

ט היתה היא בחצרו וזרק לה שש גישה אינה מגורשת אפי' היא יושבת במטה ונפל הנט' במטה אינה מגורשת עד שיגיע הנט' לידה או לחיקה או לכלי שהכלים שלה שאין הבעל מקפיד על מקומו כגון צלוחית או כפיפה קטנה וכיוצא בהן שאין דרך הבעל להקפיד על מקומו וכן אם נפל הנט' למטה שלה שהוא נכוה עשרה טפחים מגורשת שבין שת' גבוהה י' חלקה מקום לעצמה ורשות בפני עצמה היא והיא טלה ואין הבעל מקפיד על מקום רגלי' כרעי המטה שלה ואם לא היתה גבוהה' הריו' ספק מגורשת לפיכך נוהגין שלא לגרש שום אשה ע' נתינת הנט' אפי' חוץ לה ויא' לחוק קלחה שהוא של שלה או חוץ מלבושית וחטע' דחייסין שלפעמים הם שאולים אצלה ואולי הבעלים מקפידין על כך וא"כ לא הו' גישה כיון דלאו להכי אושלינה' לכך טוב ליתן הנט' חוק ידה ממש ולא יהא שום רב' חוצין אפי' טבעת וכיוצ' בזה ותהא ידה פתוחה מתחלת הנתינה עד גמר הנתינה כמו שנתבאר לעיל סימן ק"ח ולא תקבוצ' ידה קודם גמר הנתינה מפני שרעה כאלו נוטלה היא הנט' מיד בעלה ואין זה נתינה מן הכו' ואנן ונתן הוא בעינינו כמו שנתבאר למעלה ואחר גמר הנתינה תקפו ידה ותכניסנה תחת בכנדיה שתהא קבלה מעליה ותיהרר שלא ישיע' לה שום אדם בקבלתו ונס' לא להניסה תחת כנריה ואפילו בריעבד אין להתירה לעלמא עד שבאה גט לידה ממש :

* * * לביש הבין וארומן הלכות גיטין * * *

כפי הנש פודה צריך לחזור ולשלטו הבעל לידו. ולגישתו
 שניה ועל בן הנביה האשה ירה כשעה שמקבלת בזה הדין
 זכור מידה וגם יהיו ידים נבחרות כן האשה נבחרת
 שאם אינן נבחרות מן הארץ שלשה קצוות קצוות
 גבי קרקע זכורה נבחרת וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 פון יענו כד עברה וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 ניעור מכתב לבעל ידו ביה וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 בחזירה דמי בלתי לכתוב כלא יוכל לילך דוסיה וכו' וכו'
 אחרים אינו כמות אינו נש :

תקנתים דכסוהא ניעור אע"פ שהיא כמות אינו נש
 סאן וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 פאו שחסר לדעת העבר הוא ואינו נש עד שיהיה נש
 ניעור אפילו כמות אינו נש כולי דמי כמות אינו נש
 פסול מדיבן ראע"פ שיהיה נש כמות אינו נש
 הצדקה היא וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

קרי' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 פתוחה עליהם וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 היתה כמות כמות העבר כמות רשון כמות שניה
 פו ואם אינו כמות או שהיה ניעור קנתה העבר והנש אינו
 עד שיגיע לידה וכן אם נהן הנש בחצרו ומכר לה החצר או
 נתנה לה כמותה כיון שזכתה בחצר ככסף או בטוראן כחוקה
 זכתה גם כן כמות מנורשת דנשה והצדקה באה אצל אם
 נתנה בחצרו של אדם אחר והוא נש וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 סמנו אפיה מנורשת דנשה מאדמר דלוח דהא כמות שנתן
 הבעל לחצר לא שילה היתר וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 החצר לידה אחר כך לאמת אפילו יתנה לידה אלא מכת
 האחר ואין כן בחזרה הבעל אינה מנורשת :

קמ"ד דינ שליח להולכה וקבלת וכו' אפי' אם

אם כבוד הדין דלפנין סכמה קראי דשלוהו של אדם
 כמות וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 עור שיהיה הגוף הבעל הוא כמות הבעל הוא עומר
 לבעל וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

ב וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

ג וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

ד וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

כפי הנש פודה צריך לחזור ולשלטו הבעל לידו. ולגישתו
 שניה ועל בן הנביה האשה ירה כשעה שמקבלת בזה הדין
 זכור מידה וגם יהיו ידים נבחרות כן האשה נבחרת
 שאם אינן נבחרות מן הארץ שלשה קצוות קצוות
 גבי קרקע זכורה נבחרת וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

תקנתים דכסוהא ניעור אע"פ שהיא כמות אינו נש
 סאן וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 פאו שחסר לדעת העבר הוא ואינו נש עד שיהיה נש
 ניעור אפילו כמות אינו נש כולי דמי כמות אינו נש
 פסול מדיבן ראע"פ שיהיה נש כמות אינו נש
 הצדקה היא וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

קרי' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 פתוחה עליהם וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 היתה כמות כמות העבר כמות רשון כמות שניה
 פו ואם אינו כמות או שהיה ניעור קנתה העבר והנש אינו
 עד שיגיע לידה וכן אם נהן הנש בחצרו ומכר לה החצר או
 נתנה לה כמותה כיון שזכתה בחצר ככסף או בטוראן כחוקה
 זכתה גם כן כמות מנורשת דנשה והצדקה באה אצל אם
 נתנה בחצרו של אדם אחר והוא נש וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 סמנו אפיה מנורשת דנשה מאדמר דלוח דהא כמות שנתן
 הבעל לחצר לא שילה היתר וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 החצר לידה אחר כך לאמת אפילו יתנה לידה אלא מכת
 האחר ואין כן בחזרה הבעל אינה מנורשת :

קמ"ה דינ שליח להולכה וקבלת וכו' אפי' אם

אם כבוד הדין דלפנין סכמה קראי דשלוהו של אדם
 כמות וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 עור שיהיה הגוף הבעל הוא כמות הבעל הוא עומר
 לבעל וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

ב וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

ג וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

ד וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'

* לבוש חבוץ וארצמז * הלכות גיטין * עה

אח שהוא משומד ורוצה לפטור את אשתו בנט כרי שלא תפול לפני המשומד ליבום ולחליצה ואין אשתו עמו בעירו שנוכל לצרף דעת קצת הנאונים שמחירין יבמה שגפלה לפני משומד בלא חליצה ספני שעל דעת זה לא נתקדשה לו כמו שיתבאר בהלכות חליצה בע"ה ואף על גב דלא קיימא לן הכי מ' נצירף סברתם עם סברת האומרים דודאי נט בזה שלא תפול לפני המשומד זכות הוא לה ויעשה בעל הש"ס הזה שליח לקבלה ויזכה לה הנשד זכות הוא לה שחמא מגורשת ממנו שתהא מותר' לשוק ולא תזקק למשומד לא ליבום ולא לחליצה מ' שנשתמר' אשתו ורוצה ליקח אהרת וחושש להקנת רבינו גרשום מ"ה שלא לישא שתי נשים יזכה לה נט ע"י אחר שיהי שליח לקבלה וזהו הדין מגורשת ממנו שנש' זה זכות הוא לה שלא תזנה באיסור אשת איש שהרי ודאי מזנה היא בשמדותה והוא ישא אחרת ואם תחזור היא בתשובה לאחר זמן אם תרא מותרת לינשא אע"ג שעדיין לא הגיע הנש לידה על סיס' קמ"ה גבי אשה הנאכרת על בעלה :

קמ"א דין השליחות והחזרה ממנו וכו' ס"ט סעיפים :

א כשם שיכולה האשה לעשות שליח לקבל גיטה מיד בעלה כמו שנתבאר למעלה כך יכולה לעשות שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה דשלוחו של ארס כמותו כמה דברים אמורים שעשתה שליח אחר לקבלו מיד שלוחו של הבעל אבל אם אמרה לשלוחו של הבעל לפני עדים נס אהה תהיה שלוחי לקבלה הרי ספק מגורשת עד שיגיעה הנש לידה סבל שליחות שאין השליח יכול לילך ולהגיד למשלח עשיתי שליחותך מספקא לן אי הוה שליחות או לא ובאן הא לא היה לו לשלי' שהות לחזור ולהגיד לבעל עשיתי שליחותך עד שקבל עליו שליחות האשה לקבלה לפיכך הויא ספק מגורשת ומשיגיעה לידה הויא ודאי מגורשת ועוד סברא הוא שלא תוכל לעשות שליח ההולכה עצמו להיות שליח קבלה שאם הוא המקבל מי הוא הגוה' לו בשעה שהוא מקבל עליו הקבלה ואם ראי' וזיתן מי הוא המקבלו ממנו ואנן ונתן בידה בעינן דהיינו שני גופים ואם אמרה האשה לשלוחה קבל הנש מיד בעלי איני יכול לקבלו מיד שלוחו דהא מיד בעלי קאמר' אבל אם אמרה קבל נטיי מכעלי יכול לקבלו מיד שלוחו בין שלא אמרה מיד בעלי ויש אומרים שלעולם אין האשה יכולה לעשות שליח כלל לקבל נש מיד שליח בעלה משום כיוון הבעל שסבור הבעל שקל הוא בעיניה שזינה רוצה בעצמו לקבלו ומקפיד על כך אבל אם עשת שליח לקבל מיד הבעל עצמו והוא נותן לו אין כאן חשש ביזיון דהא ידע ולא קפיד :

ב נערה המאורסה אף על פי שמתגרשת בקבלת נטה בידה כמו בקבלת אביה אפ"ה אינה יכולה לעשות שליח לקבלה כיון שעדיין היא קצת ברשותה אביה לעניין הפרת נדרים ושאר עניינים המבוארים במקומה אבל אביה יכול לעשות שליח לקבלה בדבר אחר בשיש לה אב אבל אין לה אב או שנשאט שכבר יציאת לגמרי מרשות אביה יכולה לעשות שליח לקבלה שהרי היא גדולה שיש לה שהי שערות :

ג אבל קטנה אפילו אין לה אב והיא ארוסה כגון שקבל אביה קידושה ומת או שנשאט ויש לה אב שכבר יצאה מרשותו מכל וכל נס היא אינה יכולה לעשות שליח לקבלה שאין שליחות קטנה כלום :

ד אבל מ"ט יש לחיד לקבל גיטה היא בעצמה בלא אביה כיון שנשאט יצא מרשותו :

ידע מה שאמרה היא ולא נתנו לשליח אלא על דעת להיות שליח להולכה ואף על פי שאמר כמו שאמרה היא מכל מקום כמו שאמרה היא לפי דבריך קאמר ולהולכה לפיכך אינה מגורשת עד שיגיע הנש לידה וכל זמן שלא הגיע הנש לידה הויא ספק מגורשת ואם נטרף הנש או נאכד ולא הגיע לידה נשארה ספק מגורשת :

ואפילו לא אמר הילך כמו שאמרה קיץ אלא אמר סתם התקבל אפ"ה אינה מגורשת ודאי ע"ה שיגיע הנש לידה רשמה התקבל והולך קאמר עטאתו היא שליח לקבלה ואמר נש השליח לבעל אשתך עטאתי שליח לקבלה והבעל נתן שליח שטר שליחות קבלה אם נתן לו הגש בשנתן לו השטר של הולכה הרי ביטל שליחות של האשה ועשאו הוא שליח להולכה ואחר כך כשחזר ונתן לו לקבלה הרי בטל גם כן שליחותו של הולכה ועשאו הוא שליח לקבלה וכבר ידעתה דקיימא לן שאין הבעל יכול לעשות שליח לקבלה והרי אין באן שליחות כלל ואינה מגורשת בשליחות זו אלא יחזור וינהנו לו לשם קבלת שליחות האשה אבל אם לא נתן לו הגש וקבעה שטר שטר לו שטר השליחות של הקבלה מגורשת עד שנתן הנש לידו דמאחי שנתן לו הנש בראשונה לא נתבטל שליחות של האשה משומד השולח נט לאשתו יש לחוש להרבה ספיקות היאך יש לנהוג בו אם יעשה שליח להולכה יש לחוש שמה יבטל השליחות ואפילו נשביענו מה לנו ולטבועתו הרי כבר בעיקר ואם יעשה שליח לקבלה ויזכה לה הנש שנתגרש בקבלתו נאמר ודאי נט זה זכות הוא לה חזין לאדם שלא בפניו יש לה נש שמה אפילו זה אינו זכות הוא לה מפני שהיא מצדקה וס' או למחר ישוב תשוב ואף על פי שהמיר מיד אפילו הכי מצדקה אולי יתחרט והיא תלך עמו אפילו מעבר לים אם אין מניחין אותו לחזור פה או שמה ניהא לה להחזיק וכה"ג שאינה חפצה בנט ואף על פי שתאמר אחר כך שתקבלנו מרצונה הטוב ושמה כו שמה לא היה דעתה כן בשעת קבלת השליח הנש מיד הבעל ואפילו היתה ששתדלת ומבקשת מקודם לכן להרבה בני ארס שישתדלו לה נט שמה חזרה בה וכה"ג לפיכך אמרו חכמים האחרונים ז"ל שיעשו תקנה לחקן נתינת הגש זה בהרבה אופנים לצאת ידי כל החששות ראשונה יאמרו לו שיעשה שליח לקבלה וישימסור הנש לירויאמר לו זכה בנט זה לאשתי פלונית בת פלוני והרי היא מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם ואחר כך יאמרו לו כרי להטעותו שאף על פי שאשהך מגורשת מעכשיו ומותרת לכל אדם מ"מ לרווחא דמלתא חקא הנש מיד השליח ותאמר לו שיהא שליח להולכה שיוליך הנש לידה כי טוב הוא שיגיע הנש לידה ותנינא בו על כן תחזור ותמסרנו לו ואמר לו הולך נט זה לאשתי פלונית בת פלוני ותהא ידך כידויפיך כפי ועשייתך כעשייתו ותהא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם וגם ישביעוהו מקודם לכן שלא יבטל הגש והשליחות כמה שיתבאר לקמן בע"ה גבי כל עושה שליח להולכה בסדר הגש ואף על פי שראי' לא יחוש א לשביעוהו מכל מקום כיון שיעשו כל הדרכים הללו יסיה דעתו ממנו מלבטלו ולא יעלה על דעתו לבטלו ואפילו הוא מלאמר ויודע יאמר בעצמו כיון שעשיתי נש שליח לקבלה ודאי יסמכו הבר' על הקבלה לחוד בשעת הרחק ומתוך כך לו יבטלנו ואחר כך בשיגיע הנש לידה תהא מגורשת ממה נפשך ומיהו לשיעבר איפכא שימסרנו להולכה תחלה ואחר כך לקבלה ודאי לא שפיר דמי שאם יחזור ויבטלנו מן השליח אחר שעשאו שליח להולכה הרי הוא מבטל שליחות ההולכה ואם אין הקבלה שאחר כך כלום מטעם החששות שכתבתי למעלה גם ההולכה לא תהיה כלום שהרי בטלה בפנינו כמסירת הקבלה לכן יעשה הקבלה תחלה ואחר כך ההולכה כמו שכתבנו ואן יצאנו ירי כל החששות ו' ד' שיש לו

* * * **לבוש הברך וארגמן** * * * **הלבנת גיטין** * * *

א ואם יש לה אב והיא ארוסה אביה או שלוחו מקבל גיטה ולא היא שלא מדעתו ויא אפילו היא מקבלתו ויש להתמיר שלא תקבלנו אלא על ידי אביה או שלוחו כיון שהיא קטנה :

ב והא דאמרינן דקטנה שאין לה אב או שנשא אב מתגרשת ע"י עצמה הפ"ש שבה דעת להבחין בין גיטה לדבר אחר דהיינו שנתנים לה צדור חזקתו אגוז תושלתו ויש אמרים דהיינו משהגיע לעונות הפעושות בנזון בת' או בת' כל אחת לפי חזקה או מתגרשת על ידי עצמה ואי לא בת הכי היא וגירשה ע"י עצמה אינה מגורשת אבל ע"י אביה מתגרשת אפילו אינה מבחנת אלא הניעה לעונות הפעושות ויש חולקין ואומרים שכל שאינה מבחנת אינה מתגרשת אפילו ע"י אביה מטום דבתיב ושלחה מביתו חאת אינה משתלחת מביתו שהרי חזרת אלא כיון שאינה מבחנת בין גיטה לדבר אחר :

ג וכל היכא שיש לקטנה יד לקבל גיטה יש לה הורת חצר או תורת ד' אבות לקבלו שאם זרק הגט להצירה או לארבע אמות שלה מוורשת דחצר מידה אתרביא דומיא דידה וה"ה ד' אמות :

ד כשהאיש עושה שליח להולכה וכן כשהאשה עושה שליח לקבל גיטה צריכה לעשותו בפני שני עדי' וצריך לקבל הגט בפני שנים כמו היא שאין דבר שבערוה פחות מ'טמין שנאמר על פי שנים עדים יקום דבר וכהיב בערוה כי מצא בה ערות דבר וילפינן דבר סדבר בנ"ס כמו שנתבאר למעלה ואפילו אם השנים מעידים על שליחותם המעידי' על קבלת גיטה או אחד מעיד על השליחות ואחד מעיד על הקבלה ואחד מן השוק מצטרף עם כל אחד ומעיד על זה ועל זה דיו ולתחלה לא יספור הפעל הגט ליד השליח עד שיחברת תחלה שנעשה שליח לקבלה בעדים :

ה ומה שצריך שני עדים על הקבלה וה"ה על תהולכה היינו כשאין השליח כשר לעז כגון שהוא קרוב אבל אם הוא כשר הוא מצטרף עם עד אחר ודיו ויא שאין השליח יכול להיות עד שהוא כמו בעל הדבר עצמו שמעי' על עצמו וצריך שני עדים וזולתו :

ו בר"א שצריך שליח הקבלה עדי קבלה כשנאכר הגט או נקרע אבל אם היה הגט יוצא מחתת ידו שליח הקבלה נאמן הוא לומר שנמסרו לו כהלכתו בפני שני עדים כמו האשה בעצמה ובלבד שהיו שם שני עדים שעשאתו האשה שליח לקבלה ואינו צריך עדי קבלה כיון שהגט יוצא מחתת ידו והוא שנים אין הבעל מכחישו אלא שותק אבל אם הבעל מכחישו אין שליח הקבלה נאמן עד שיביא עדי קבלה א' ע"ג דאשה כבה' נאמנת כמו שיהבאר לקמן בע"ה סיקנ"ב האשה עצמה שאני מעיז ומעיד ויש לחוש לדבר הבעל :

ז השליח מעיז ומעיד ויש לחוש לדבר הבעל :

ח ושליח הולכה או הובאה אין צריך עדים שנעשה שליח להולכה או להובאה אם הודו השליח והמשלה שאין מקום לעדים בשליחות זה שרדו שניהן מודים ואם ירצו יכול לעשות עדין השליחות לפיכך נאמנים גם על שעבר כמעט אבל אם המשלה כופר הרי זו ספק מגורשת :

ט ויא שגם זה צריך למנוחו מתחלה בעדים אף על פי ששניהם מודים שמה ואמרו מתחלה לא נעשה שלוחו והרי לא בא הגט מבח שליחות הבעל מיהו כשמביא השליח גם נאמן לומר שהמשלה עשאו בעדים ואין צריך עדות על כך שהגט מוכיח עליו ולשמה דיף וכתב כולו האי לא חיישינן מ'ס' נהגין להצריך הרשאה בעדים פקדי' מים על השליחות וע"ל סעיף כ"ד :

י ואפילו למאן דאית ליה אין שליח הגלכה צריך עדים ה"ס כשמסר להגט שחשש' בו עדים אבל אם אין

עדים חתומים בו והלך השליח ומסרו לה בפני עדים הרי זה ספק מגורשת דשמה הבעל לא צוה לכתבו ואפילו הבעל מודה שכתבו חיישינן שמה להקל שרחת הכתיבה מחדש אומר כן מה שאין לחוש לזה בטחחומין עליו עדים דוראי אין עדים חתומין אב' ב' וידעין שנעשה הכל כהלכתו ודינו :

י בין שליח האיש להולכה בין שליח האשה לקבלה כיון שרבתה התורה שיכולין לעשותו אין צריך שישמענו מפייהם שממנים אותו שליח אלא יכולין האיש והאשה לומר בפני עדים שהס' עו'סין שליח פלוני האוצר במקום אתר והעידים כותבין ותומסין שמנה לפלוני שליח / ועיין לקמן סעיף לה :

יא בעל שעשה שליח להולכה צריך שיאמר לו הן גט זה לאשתי או שיאמר לסופר ולעדים שיכתוב ויתחמו גט ויתנוהו לאשתו או לטון שמשמעו שיגרשה כגון גרשה או שלחה או שכקה או תרכוה או כתבו לה איגרת ותנו לה כי איגרת הוא פירושו של גט * אבל אם אמר פשוטה פרנסתה עשו לה כרת עשו לה כניסום עשו לה כראוי לא אמר כלום ואפי' אם כתבו ונתנו אינו כלום אמר להם עזביה הוציאהו התירוהו הניחוהו ועילו לה מלות אילו מספקין כהו אם תני בלשון הקדש לטון גירושין או לטון דבר אחר שאין אנו בקיאים בלשון הקדש כ"כ לפיכך לא יכתבו ויתנו לה ואם כתבו ונתנו הרי זה ספק מגורשת :

יב אבל אם אמר כתבו גט לאשתי ולא אמר תנו יכתבו ויתנוהו לידו אבל לא יתנוהו לידה שלא עשא שליחו' אלא לכתוב ולא לגרש ואם נתנוהו לה אינו גט בד"א בכריא שהוא בדעתו ואם היה הוצא ע"י אחר היה אומר להם ולא היה דעתו אלא שיהא טבין ביהו' ולכשירצה יגרש בו אבל בחולי לאחר ג' ימים שחלה או אפילו בתוך ג' ימים וז"ל שנתחוק עליו החולי או היוצא בקולר בין על עסקי נפשות בין על עסקי מסין וכן המפרש לים או היוצא בשייבא כל אלג שאמרו כתבו גט לאשתי הרי אילו יכתבו ויתנוהו לה שהדבר ידוע שלא נתכוונו אילו אלא לכתוב וליתן לה אלא שמתוך פחד ובהלה לא גמרו דבריהם לומר תנו :

יג בריא שאמר כתבו גט לאשתי וכתבו ונתנו לה ואחר כך הרג אח' עצמו מיד כגון שהשליח עצמו מן הגט או הפיל עצמו לים הרי זה גט כשר רפופו מוכיח על תחלתו שמתוך כהלתו לא אמר תנו ואם לא כהכוונה כותבין ונתנין לה כ"ל זמן שיש בו נשמה אבל לא לאחר מיתה שאין גט לאחר מית' עלה לגן ודחפתו הרוח ונפל ומת אינו גט כיון שלא אמר תנו שהרי לא היה כהול כהול היה יודע שידחפנו הרוח :

יד ספק אם מעצמו נפל ספק אם הרוח דחפתו אם לא לתך נפל הרי זה גט שאנו תולין בכאן להקל לומר שרדאי מדעתו נפל ובהול היה דאם לא כן איזה רוח שועים עברה לפניו לומר כתבו גט לאשתי בלא תנו ולעלות מיד לגן וליפול אם לא היה דעתו להפיל עצמו ומתוך הבהלה לא אמר תמ' כדפרשית ואם לא נפל לא לתר הרי זו ספק מגורשת דשמה הרוח דחפתו :

יז וכן פי שהיה מושלך בכור ואמר כל השומע קולו יכתוב גט לאשתי ופי' שמו ושם אשתו ושם עירו ושם עיריה הרי אילו יכתבו ויתנו לה אף על פי שהעלותו ולא הכירוהו שזהו בשעת הסכנה שכותבין ונתנין אף על פי שלא אמר תנו ואף על פי שאין מכירין והוא שאולו דמות אדם ונ"ש כבואה דכבואה דליכא למיהש שמה שד הוא ונדמה לאדם הא לאו הכי חיישינן שמה שד הוא ואימורי אידמי ה"ס וכינה שמו כשם אדם ידוע ואין נתנין וה"ס כמושלך בכור או כשר' שדרך להמצא שם שדים אבל בע' לא שכיחי שדים לפיכך שמעו קול אדם מסוכן כליה אומר כתבו גט לאשתי ל' חיישינן

חיישין שטא סר הוא וכותבין ונותנין אף על גב דלא חזו ליה בכואה דכבואה :

ד הו' שם שליחה ואמר כל השומע קולי יכתוב נש לאשתי אחר כותב ושנים חוהמינן ואין צריך במעמד כולם דאף על גב דאמר כל לא הוי באומר כולכם כתובו שנתבאר בסימן ק"ד שלא כיון זה לרבוה בעדים אלא ליתן רשות לכל שנים איזו שירצו רשאים :

כא היו רבים עומדים ביחד ובא אחד ואמר לחם הוליכו נש לאשתי איזה מהם שירצו יוליך אותו בשכיל כולם ועל פה סעיף כ"ג ואם אמר שנים מכם הוליכוהו יוליכו שנים אפי' היו כב' לאב ובנו לא אמרינן ודאי היה דעת הבעל על האב שהוא עיקר אצל הבן אלא אמר דעתו היה גם על הבן ונעשה הבן שליח במקום האב :

כב והיה לאומר לנ' או יותר שנים מכם יכתבו נש לאשתי ויחתמו ויהנו לה והיה בהם אב ובנו יכלו לחתום הכן עם האחד או האב עם האחר שהבן נעשה ער במקום האב ואין הבעל מקפיד לומר דעתי היה על האב :

כג אמר לחבורה כולכם הוליכוהו אינו נש עד שיוליכוהו כולם כיון דאמר כולכם ודאי יזקא קאמר וקפיד ואם א' יוליכוהו כולם הרי שינו בשליחותו ואינו נש והאידנא תקנו חכמים שהאומר לרבים להוליך נש לאשתי יאמר בפירוש כל אחד מכם יוליך נש לאשתי ואז איזה שירצה יוליך ועיין לעיל סימן ק"ד :

כד סן הדין אין השליח הולכה צריך עדים ולא שטר ששלחו הבעל שהוא מביא את הגט לפנינו אלא נאמן הוא לומר ששלחו הבעל כיון שהגט יוצא מתחת ידו כמו שנתבאר למעלה סימן ק"א מכל מקום נהנו לכתוב לו שטר הרשאה בעדים כו' שיוכל למנות שליח אחר במקומו אפילו לא יאנס ולא יחלה וכן שליח אפילו כמה שלוחים כזה אחר זה לפיכך אם נאמר שטר הרשאה או נפסל והוא שעת הרהק נותנין הגט כלא הרשה והשליח נאמן על השליחות ולומר שעשאו שליח בעדים כמו שנאמן לומר בפני נכתב ובפני נחתם ועל פימ' קמ"ב סעיף ג' אבל לכתחלה כותבין ההרשאה כרקוק ונזחרין שלא לשנות בה בדברים הכתובים כגון אם כתוב בגט שם זכ"ל לא יכתוב בהרשאה כו' וכל כיוצא בזה וכן נזהרין שלא לכתוב בה ראשי תיבות ועדי ההרשאה לא יהיו קרובים זה לזה ולא לאיש ולא לאשה ולא לעדי הגט שאם נמצאו עדי ההרשאה פסולים נחבטל כל השליחות שהרי הם פעירים על עיקר השליחות ושכפניהם עשאו הבעל שליח לתת נש זה ואם הם פסולים הרי זה בטל השליחות ולא דמי לסאר פסולים הרשאו ועדי ההרשאה הם יהיו עדי מסירה כשמוסר הבעל לו את הגט שהרי כן כתוב נש בפנינו כו' מסר כו' ונהנו שהרב המסדר הגט מקיים ההרשאה ויש מקיימים אותה בשלשה דליוזי קיום בית דין מיהו אם אינו עכר בפקוס שהובא שם רק חתימה אחת סגי ויש נוהגין לכתוב בהב אל מקום הנהיגה להודיע אם יש שינוי באיזה דבר בהרשאה מה הוא טעם אותו השינוי נוסח שטר הרשאה השליח להולכ' כתבתי לקמן בסדר הגט סעיף צ"ו ויחתמו עדים וקיימתי בית דין בהונפק כו' נוהגין לכתוב גם בהרשאה שם העיר עם הנהרות שלח כמו בגט וגם כתבין כל כינויי האישי והאשה והשליח וימסור הבעל הגט לשליח בפני העדים ויקראוהו לפני מסירה ולאחר מסירה וכן יאמר הבעל לשליח הולך נש זה לאשתי פלונית בת פלוני והוא ידך כירי ופ'ד נש' ועשייתך בעשייתי ותהא מגורשת ממני והוא מותרת לכל אדם וקודם מסירתו לשליח יבטל הבעל כל מודעי שטר וגם יקבל עליו חרם שלא לעשות בשול בגט זה השליח יאמר לאשה כשנותנו לה הולך נש זה מפלוני בעלך חתונה פכ"פ החתקלוי גיטך והרי את מגורשת ממנו ומותרת לכל אדם :

כה ואם הבעל או השליח רך בשנים טוב להצריך לרקק אחריו אם הביא סימנים כשעוש' שליח או נעשה שליח שאין הקטן עושה שליח או נעשה שליח שאין מעשה קטן כלום וכן בעדים הפיחדים להיות עדי חתימה או עדי מסירה יש לבראם אחריהן אם הביאו סימנים מיהו בעדי חתימה אין לרקק כל כך דהא קיימא לן עדי מסירה כרתו ורגילין העם להיות אצל נתינת הגט ורוב רבים גדולים הם והם הם עדי מסירה אבל לפי שהנוהגין ליתר עדי מסירה יש גם כן לרקק בהן ואם יש לו זקן בפניו אין צריך יות' דודאי גדול הו' כו' י"א שנוהגין לקבל ק"ס כשעושה שליח כדי להודיע שגמר בלבו בשליחותו זה אבל אין אנו נוהגין כן בק"ס אלא כשיאמר כלב שלם אמרתי וגמרתיל לעשות שליחות זה אין צריך קניין :

כז שליח קבלה אין הוכחה כירו שעשאתו הצט' שליח כמו נבי שליח הולכה שהגט שכירו מוכיח על שליחותו לפיכך צריך שליח הקבלה שטר הרשאה כידו סן האשה חתום בשני עדים כשרים וזו נוסחו זכרון ערות שהיתה בפנינו ח"מ בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני בשנת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מגיין כאן כמתא פלונית דיתבא על נהר פלונית איד' מרת פלונית המכונה פלונית בת פלוני העומדת היום כמתא פלונית דיתבא על נהר פלונית מינתה בפנינו את פכ"פ להיות שליח לקבל גיטה מיד פלוני בעלה המכונה פכ"פ ובפנינו אמרה לזה פכ"פ שלווזה התקבל לי גיטי מיד פכ"פ בעלי ותהא ידך כירי וקבלהך כקבלתי והזכה לי בו ותקבלהו לי ומיד כשיגיע הגט לירך אהיה אני מגורשת ממנו ומותרת לכל אדם ומה שנעשה בפנינו ושמענו וראינו כתבנו וחתמנו לראייה על מינוי' שליחות לקבלת גיטה והבל שריר וקיים :

ויחתמו שני עדים וצריך שיהיו בני אדם מפורסמים וידועים שרעה חתימתן ניכרת במקום הנהיגה ואף אם יקיימה כהנפק צריך שיהיו חתימת הדיינים ניכרת וידועים לכני מקרה נקינה וכן גם צריך לזהר ולרקק שתייה האשה שעושה שליח לקבלה גדולה בשנים ובסימנים ואם אין הכני' יודעת שנותיה כי אם ע"פ האב צריך ריבוי שער' שחורות וגדולות כדי לכוף ראשון לעיקרן :

כח ובשטר נתינת הגט ליד השליח יש בו ביח דין כשרים שאינם קרובים זה לזה ולא לבעל ולא לאשה ונהנו נש כן שלא יהיו קרובים לשליח הקבלה ויראו שטר ההרשאה אם החתימות ניכרת ואחר שיכירו חתימת ההרשאה יביא הבעל את הגט ויקראוהו הכ' לראותו שהו' כשר ויחזירוהו לו ויבטל כל מודעות ופסול כל עדים שיעירו על דבר שגורס כישול לגט ויתנהו ליד השליח ויאמ' לו התקבל נש זה לפלוני אשתו המכונה פלונית פ"פ והרי היא מגורשת ממנו ומותרת לכל אדם ולא ישיל כו' שום חנאי דלא לופק מיניה חרבה שטא תשמע האשה בקבלת ולא תשמע כתנאי והינשא ואחר כך יקחו הגט מיד השליח ויחזרו ויקראוהו אחר הנתינה לראות שלא נחלף הגט והדיינים יכתבו ערוהו וימסורו ליד השליח וזה נוסחו בכך וכך בשב' בכך וכך לירח פלוני בשנת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מגיין כוכא' ככא' פלוני דיתבא על נהר פלונית אנו ח"מ כמתא פלונית דיתבא על נהר פלוני המכונה פכ"פ העומד היום בפלוני' מתא דיתבא על נהר פלוני' ויירש לאשהו פכ"פ :

(ולא יכתוב שם מקומה כיון שאינה עוברת שם) ונתן גיטה ליד פכ"פ שעשאתו אשתו שלוהה בעדים לקבל גיטה מיד בעלה פכ"פ ואמר לו התקבל נש זה לאשתי פלונית המכונה פכ"פ והרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם וקודם נתינתו בטל לפנינו כל מודעי דהוה ליה שאם כשר שים מודעת שתרמא מכושלת ולא נתן שום חנאי בנידושין אלא גירשה גירושין נמודין וחגש קרנותו וראינהו כשר כרת ובלכה ומחסת שראינו גירוש' פלונית פכ"פ כרבי בעלה יד א א ז יג טתן

לבוש הבוץ וארגמן הלכות גיטין

טנתן גש ליד שלוחה לקבלה כתבנו לה שטר זה להיות בידה
לראייה והכל שריר וקים

פ"ב דין : פ"ב דין : פ"ב דין :

וגם הבעל יכתוב חחת ההתיבות כך אני פלוני הח"ס המכונה
פ"ב פועזם היום בפלוני מתא דיהבא על נהר
פלוני נרשהו את אשתו פלוני כ"פ ונרשהו בפלוני מתא
דיהבא על נהר פלוני ביד פ"ב שליח בפני בית דין פ"ב
ופ"ב ופ"ב החתמים בשטר של מעלה ונרשהו נירושו
גמרוין כבישול כל סודעו ובלא שום תנאי ככל הכתוב למעלה
והשטרם וזה היתום הוא אמתו ובעבור שהכל אמת כהבתי
גם אני שטר זה להיות לה גם כתב ידו לראייה ולזכות שלא
יהא פתוח פה לערער על דבר זה והכל שריר וקים פלוני בן
פלוני : ע"כ הוא סדרה הנש לקבלה ע"פ שיטת הגמרא
בהרבה חומרות מכל מקום הסכימו האחרונים שלא
העשה שום אשה שליח לקבלה שאין אדם יכול לצאת ידו
חובה נקי כי ברוב הפעמים אינו מצוי טיהו שלטה בני אדם
ירועים שחתימתם ניכרת במקום כתיבת הגש או טיהו עדים
טיכירו חתימת כל הג' דיינים וצריך שהשלטה דיינים שהם
בשעת נתינה טיכירו את החתימות שההמו בשטר שעישהה
אותו האשה שליח לקבלה ולא סגו בחתימות שקיימהו
מעיר לעיר דשטא אף על גב דבשאר קיום שמורות סגו בקיום
כל השלטה בגש אף על גב דבשאר קיום שמורות סגו בקיום
שני רעדים לברם או שני דיינים מהוך השלטה גבינטי יש
להחמיר לקיים כולם מחמת ההורבה שאיפשר למיפק מיניה
גם יש לזווש שטא לפעמים לא החוס לידע אם עשה השליח
שיתחתו והינכא קודם שיגיע הגש ליד השליח שחסיכון לומר
ודאי הגיע לידו וכה"ל כמה חורבות יש לחוש ע"כ נכון להחמיר
שלא לעשות שום שליח לקבלה רק להולכה שלא תהגרש עד
שיגיע הגש לידה וכן נהגין :

ל שליח הולכה שמביא הרשאה וכתב בה שהוא שליח
קבלה אם השליח אינו מבחיש ההרשאה רק שאומר
שנעשה שליח לשניהם הולכה וקבלה אז השליחות
כשר ונעשה שליח הולכה ונותן הגש לאשה אבל אם השליח
אומר שלא נעשה שליח קבלה מעולם הרי ההרשאה מבחשת
אותו ונתבטל כל השליחו וגם הגש עצמו פסול מאחר שמכות
שפסדו הגש היו עמי הארץ ולא ידעו שאין הגעל עוש' שליח
קבלה יש לחוש לכמה מיני פסולים שנעשו כגש זה וכן כל
כיוצא בזה שניכר מהוך מעשה הגש שאותן פסדו הגש היו
הרושמות יש לפסולו :

לא הכל כשרים לשליחות הגש בין לקבלה בין להולכה
אחר האיש ואחר האשה חוץ מחר' ושוטה וקשן שאינן
כני דעת ולא בני שליחותיננו ועבד ונכרי גם כן פסולין
שכוין שאינן בני גשין וקידושין אינן יכולין להיעשות שלוחים
בעסק גשין וקידושין כדאמרין בעלמא גם אתם דמיניה
ולפינן לרבות שלוחים דהוקשה השליח לכשלה מה המטלה
בן ברית אף השליח צריך להיות בן ברית הג' לענין גשין
וקידושין אף ע"ג שהעבד קצת בן ברית הוא שהרי חייב ככל
המצות שהאשה חייבת בה מ"ס כיון שאינו בגשין וקידושין
שאין קידושין תופסין אינו יכול לעשות בהן שליח דבזה אינו
דימה למשלחו ואם הביא אחר מאילו הגש אף על פי שנתקיים
הגש בחותמו אינו כלום דהא לאו בני שליחות נינהו ויש
אומרים שאם העבד הוא שליח הולכה הוא ספק מגורשת
שאף על פי שאינו בחותם גשין קידושין מכל מקום שטא
שליחות הבעל יכול לעשות בחתימת הגש שאינו אלא כאילו
בא מכת הבעל לידה שהרי יד העבד כיד הבעל ואלימא
שליחותיה משליחות דעלמא אבל לקבלה ודאי פסול מטעם
שאין בתורת גשין וקידושין שאין ידו כיד האש' שתהא האשה
מגורשת בקבלתו ואפי' הוא עבד שלה כיון שאין הגש משחמיר
לדעתה ולא דמי לחצר' והוא אינו כר גשין וקידושין שיעמד
במקומה

לב היה השליח קשן כשנתנו לו הגש והגדיל והביאו או
חרש ונהפקח או שוטה ונשתפה או עכ"ו ושתחרר
נכרו ונתיי' פסול אבל אם ניתן לו הגש כשהוא פקח ונהחרש
וחזר ונהפקח שפיו ונשתפה וחזר ונשתפה כשר כיון שתחלתו
וסופו בכשרות :

לג גשים וקרובים כשרים לשליחות הגש ואפילו הפסולים
מדבריו סופרים בעבד כשרים לשליחות הגש שאף ע"פ
שצריך שיאמר בפ"ג בפ"ג והוא ליה כמו ע"ד שמצד שנכתב
ונחרש בפניו בדבריו מ"ס ס"ס עיננו הקילו חז"ל בזה כמו
שהקילו בכל שאר עדות אשה אבל דמשופדים והפסולים
בעבירה מ"ה פסולים להבאת הגש אא"כ נהקיים בחותמו
שאז אין אנו צריכין לדבור השליח כלל אלא הנתינה ולכתיבה
לא מעלה ולא מוריד פסולתו דהא צריך ליהנו בפני עדי
מפירה הכשרים וישפוסלון אף בנתקיים בחותמו וגם אם
איפשר לכהלה טוב הוא שלא ידא השליח קרוב לא לאיש
ולא לאשה ולא לדיינים שנהנים הגש לפניהם הסופר
והעדים אינה יכולין להיות אחד מהם שליח שאינם יכולים
לומר בפני נכתב ובפני נחתם שהרי הוא עצמו נכתב או ההמו
ואין לשנות מטבע שטבעו הכמים בגשין לומר אני כהבתי
או ההמתי :

לד היו העדים פסולין כשנתנו שלוחים וחזרו כהטובה
קודם שנתנוהו לאשה כשרים מפני שאין פסולתם אלא
משום דחשידין להו דחמ' למון קמסדדי שיקר שהרי נחשדי'
בעבירה וכיון שעשו הטובה כהימני למפרע ולא בעי בזה
החילוק וסופו בכשרות שאין כאן סול מעיקרו ונכתב אה"כ
אלא דאינלאי מילה סלאריהם ולא מסדדי שיקרא :
לה השולח נש ביד גוי שיתג' פלוני ישראל ומינה הבעל
בכתבו לאותו פלוני שליח להוליך הגש לאשתו כשר
מפני שהגוי אינו עושה שום דבר בגוף הנתינה לפיכך אין שייך
לפסלו משעם דלאו בר כריתות הוא וודאי אם עשה הבעל את
הגוי שליח ואמר לו שימנה הוא את ישראל במקום אף ע"פ
שאין הגוי נותנו ליד האשה אלא מיד הישראל בא ליד האשה
הוי הגש פסול שהרי יד גוי היה מעורב בשליחו ואין שליחו
לגוי וגם לא הוי בר כריתות אבל כאן שכה' בכתבו לישראל
על ידי הגוי שהיא הוא שליח לא עשה הגוי אלא מעשה קוף
בעלמא והגש כשר מיהו אין נהגין לעשות שום שליחו הולכת
בגשין ע"ה הכתב :

לו השולח נש לאשתו ואין השליח מכירה יתנהלה על פי
שנים טיעירו בפניו וזאת היא האש' אמר הבעל לשליח
הולך גש זה לאשתי ואמר ליה השליח איני ככירה או אני
מתכייס ליתנו לידה וכה"ל ואל' הבעל תנהו לפלוני שהוא
מכירה ויתנו לה הרי הראשון לא קבל עליו שום שליחות
בנתינתה והלפיכך הראשון לא נעשה שליח לגירושין רק
להוליך הגש לאותו פלוני ואותו פלוני הוא השליח לגירושין
ונתנו לה הוא או משלחו ביד אחר אם חלה או נאנס ואם
נתן לה הראשון או שלוחו את הגש הרי זו ספק מגורשת דשטא
דעתו היתה גם כן לשליחות אלא שלא רצה לקבלו בבירור
בתורת שליחו וגם הבעל הא לא אמר לו תנהו לפלו' שיתנו
לה ולא אתה אלא אמר לו סתם תנהו לפלוני שיתנהו לה אבל
שטא גש דעהו היתה שאם ירצה הוא ליתנו לה יהיה הוא
שליח לפיכך נשאר בספק שליחות והרי זו ספק מגורשת :

שנתבאר

לבוש הבוץ וארומן הלכות גיטין

פלוגי ונתנו לה במקום אחר הרי זה נש שאין זה קפידא אלא מראה מקום הוא לו :

כח אמר לו נתנה לה ביום פלוגי ונתנו לה בהוד הזמן קודם שיגיע אותו היום אינו נש אבל נתנה לה אחר אותו היום הרי זה נש שאומרו דעתו כך הוא שלא הקפיד הבעל אלא לקודם הזמן שיוכל לימ"ך עליו ולחזור בו וכיון שלא חזר אינו מקפיד אבל אם אמר לו אל התנהו לה אלא ביום פלוגי ונתנה לה בין מלפניו בין מלאחריו אינו נש שלשון זה משמע שהקפיד על עצמו של אחריו :

כט וכן האשה שמרה לשלוחה קבל לי נש בתק"ו פלוגי וקבלו במקום אחר אינו נש אבל אם אמרה הכא לי נש במקום פלוגי והביאו ממקום אחר הרי נש דמראה מקום היא לו :

נ אמרה לו התקבל לי נשי כבכל ופעמים המצאנו בדמשק ככל מקום שקבלנו הרי נש וכלבד שיגיע לכלל המקום שאמרה היא דהבי משמע האי לישנ' מישקל כל היכא :

ד דמשכחת ליה שקול מיניה אבל תהא שלוחי להתגרש אני על ירך עד דמסית לההם :

נא אמר הבעל לשלוחה טול ממנה חפץ פלוגי ותן לה נש זה הרי זה לא ישלחנו ביד אחר שאין אדם רוצה שיהא פקדונו ביד אחר / כד' לכהחלה אבל בדיעבד ששלח השליח ביד אחר ונתנה האשה לשליח החפץ החלה ואחר כך נתן לה את הנש הרי זו מגורשת דאע"ג שאין רצונו של אדם שיהא פקדונו ביד אחר שליחית הנש לא בסיל ואם נתן לה הנש תחלה ואחר כך נתנה לו החפץ אפי' ליד השליח ראשון אינו נש דהא הקפיד הבעל שלא ינתן הנש לידה עד שישלח החפץ ממנה תחלה ואפילו אמר לו הן זה הנש ואחר כך טול ממנה החפץ פלוגי לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר אבל אם שלחו ביד אחר הרי זה נש כין שנתנה החפץ החלה בין שלא נתנה אלא לבסוף דהא לא תלה הבעל נתינה הנש כנסלית החפץ כיון שאמר ליהני לה תחלה ויא שכשאמר לו טול ממנה חפץ פלוגי ותן לה הנש אם שלחו ביד אחר אפילו נתנו לו החפץ תחלה ואחר כך נתן לה הנש מאחר שלא נתנה החפץ ליד שליח ראשון קודם שתקבל הנש משליח שני אינה מגורשת דהא הקפיד הבעל שלא ינתן הנש לידה להגרש בו עד שיגיע החפץ ליד שליח ראשון ואין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר דהיינו שליח שני אלא כיצד יעשה ושלחו השליח ראשון סידה ויחזיר ויהננו לה בתורת גירושין אחר שהגיע לידו החפץ :

נב כל הנאי שהתנה הבעל עם השליח כנון אל תגרשנה אלא בכית או בעליה וכיוצא בזה אם לא הרישנו הבעל כפי' למנות שליח אינו יכול לשלחו ביד אחר לכהחלה שמא לא ידקדק השני בשליחותו ולא יקיים ההנאי ויהבטל הנש מיהו בדיעבד אם עש' שליח שני אפי' לא הגי' לו ההנאי או החליף לו כשהגיד לו וקרה מקרה שנחקיי ההנאי במעשה הרי הנש נש האיש שהתנה שתמחול לו האשה כל זכות שיש לה עליו אע"ג דלענין דינא עריין צריכין לדון עליו מהו בכלל לשון זה דכל זכות מ' שיש להחמיר לעניין נש שתמחול לו כפירוש כל זכות שיש לו עליו כרי שהיא משמעותה שחאה נכרתה ממנו מכל וכל ואחר כך הדון עמו מהו בכלל וכן כל כיוצא בזה :

נג שליח המכיא נש סאי' שאין צ'ל בפ' נובכ' מסהמא כשר הוא ונתנו לה בסת' והרי היא מתגרש בוונשאת אף על פי שאין מכירין חתימת העדים ואין מוהין כידה וגיבה בתוכחה מנכסי בעלה מבני חוריו אבל לא ממשעבדי שאנו מוענין לקוחות לומר שמא מווייף הוא ואין מוציאין ממנוא מידם בחוקת הנש אע"ג דמכשרינן ליה ומתירין אותה לינשא דדוקא לבני יודה הקילו משום חומרות שהחמירו עליה באחרונה ועל ידי כך דואי תדרוש ותחקר יפה קודם שהינשא ואם באו אחר כך שנים וערערו כפי' לומר אני יודעים שמווייף

שנהבאר לעיל סימן קמ"ד לפיכך צריך להאמינה עליו ודוקא היצעה מיישנין לזה ולא בארוסה שאין לנו גסבה ואינו נאמן לומר נתייחרתי עמה ויש מי שאוס' שלא ימסר השליח הראשון הנש לשליח שני תוך ל' יום דמש' לא ידקדק השני בשליחותו ויתנהו לה קודם לכן אלא ימסור השליח הראשון שליחותו לכ' ד' והם לא יעשו לשני שליח עד לאחר ל' יום :

לח השליח נש לאשה בין שמ' לו את הולך ולא אחר בין שא' לה חסם הרי זה לא ישלחנו ביד אחר אלא א"כ חיה אונאנס או שפ' לו הבעל שיציל לימ"מ שליח ושלוח שליח עד כמה שיתחייב ודאפי' לו שלא ישלחנו ביד אחר לא יוכל לשלחו ביד אחר אפי' הלה אונאנס ויש מי שחולק ואו' דבהולך סתם יכול לשלחו ע' אחר אף ע"פ שלא חלה ובאתה הולך לא ישלחנו ע' אחר אלא כחלה או שפ' לו שיוכל לעשו שליח כו' :

לט והין שליח שני כדון שליח ראשון שאינו יכול למנות שליח א"כ נאנס או שפירש לו :

כ כשממנה השליח ראשון שליח שני אם הוא צריך לומר בפ' ובפ' כנון שהיא כחל צריך למנותו בפני ב' ד שהרי בפ' ובפ' הוא כמוקבלת עדות וקבלת עדות צריך להיות בפני ב' של שליח ואם אינו צריך לומר בפ' ובפ' כנון שהוא בארץ ישראל או שהוא מקיים אין צריך למנותו בפני בית דין אבל צריך למנותו בפני שני עדים שאין דבר שבפרה פחות משנים ועל ס' ק"כ סעיף ט' :

כא שליח שעשה שני שליח שישו' אם מת הבעל נתבטלו כולם דהא כולם מכחו קאתו אבל אם הבעל קיים אף על פי שהמת השליח הראשון לא נתבטל שליחות השאר מאחר שהקבעל קיים :

כב ואם מת חסלתי שהגש בידו השני או השלישי חזרה שליחותו למשלחו ויכול השליח הראשון לחזור ולישול את הנש מורשיו של השני וירובנו לידה או ישלחנו ביד אחר ולא נאמ' בזה ככר עשה השליח שליחותו ונסתיק מן השלוחי' לגמרי כיון שהוציא נש מתחת ידיו לפי שלא ננסר' שליחות זה עד שיגיע הנש לידה נוסח שטר ההרשאה מן השליח ראשון לשליח שני כשממנה אותו בפני הב' ככתבי לקמן בסדר הגט סעיף צ"ו / ומן השליח השני כשממנה שליח שלישי בסעיף צ"ח ע"ל :

כג שליח קבלה אינה יכול למנות שליח ואפי' נאנס ואפי' נתנה לו האשה רשות למנות שליח אחר במקומו אינו יכול לעשות שיש' דשליחות אינו אלא מילי בעלמא שהרי אין שם דבר של משטוח כידו שיעש' בו שליחותו אלא מילי ומילי לא כמסרין לשליח ויש מתירין אם נתנה לו רשות למנו' שליח שהרי הוא כמקמה דשלוחו של אדם כמותו ויכול לעשו שליח אפי' שלא בפניו ב' ד רק בפני שני עדים שהרי אין צ'ל כלום בפני ב' ד כמו שליח ההולכה שצ'ל בפ' ובפ' בפני ב' ד :

כד אשה שישא' שליח לקבלה וחזרה ועשאת שליח אחר' אפילו עשרה זה אחר זה או שצ'ת עשרה כבת אחת כולם עומדים במקום הכול שהגיע הנש ריד א מהם הרי זו מגורשת סמה שעשתה היכה שליחים לא משום שחזרה מן הראשון הוא אלא דעתה הייתה כל מי שיקדים לקביו הרי זה זריז כו' ה' חפצה כנש מאד לפיכך אפי' נתן הבעל ביד אחד מהם נש פסיל ולשני נש כשר הרי זו מגורשת שהרי בודאי דעת היתה על אהו שיקבל נש כשר ועמוד במקומה :

כה השליח ששינה בשליחותו מסה שאמר לו הוא או היא אין הנש נש כיצד אל תניחו לה במקום פלוגי ונתנו לה במקום אחר אל התנהו לה אלא בעלייה ונתנה לה בבית או איכא אל התנהו לה אלא כימין ונתן לה בשטאל או איפכא אינו נש :

כו אל תגרשנה אלא כימינך אינו יכול לשלחו ביד אחר אפי' אם חלה דהוה ליה כאילו פ' לא יגרשנה אחר אלא אתה כימינך :

כז אבל אם אמר לו תן נש זה לאשתי והרי היא במקום

* לבוש הבדן ואדגמן הלכות גיטין *

נאמנת אבל כשהוא ביד השליח אינה נאמנת אף ע"ג דחזקה אין אשה מעיזה כו' הכא שהשליח מסייע אע"פ שאינו ירד ע"ד אחד מעיזה ומעיזה :

נ היה הנס יוצא מהתה"ד האשה והיא אומרת שליח זה נתנו לי לנידושי' והשליח אומר כן נתתיו לה ולגירושי' והבעל אומר לא נתתיו לה אלא לפקדון השדיח נאמן דהא היכניה הבעל דהריזו מנורשת ואם נאכד הנס ואין כאן עדים שראו אותה בזה והיא אומרת קבלתיו כו' השליח כראוי בעדי מסיר והבעל לא יסדי' היום ונתגדשה בקבלתו כראוי ונאכד ממני אם השליח הוא של זקקלה שע"כארה בפני עדים והבעל והשליח מודים לה הריזו מנורשת דהא הבעל שאמר גרשתי נאמן והכא נמי הא נמי קאמר מנורשת ונתנו ליד השליח לקבלו לגירושי' ואם השליח הוא שליח הולכה אף ע"פ שהבעל אומר לגירושי' נתתיו לשליח להוליכו והשליח אומר נתתיו לה לגירושי' אינה מנורשת' שהרי החזקה אשת איש ואין כאן אלא עד אהר והוא השליח לבר ואינו נאמן מתורת שליחית דהא אין השליחית יוצא עכשיו מתחת ידו ומכל מקום כיון דק"ל חזקה שליח עישה שליחותו והבעל מודה שהוא שלוחו הריזו ספק מנורשת ואם בעלה בהן הוא אסורה לו אבל לעלמא לא משהריא עד דיהיב לה גיטא אחריתא ואם מה אסורה לכהן ואם יש לה יבם חולצת ולא מתייבמה ואפ"ל אם אמר היא בפני הבעל בפני נתתו הוא לשליח לגירושי' והשליח נתנו לי אינה נאמנת דהואיל והשליח והבעל כסייעין אותה איפשר שתעניו פניה ושקא לא נתגרשה :

נ שליח קבילה טקל נט לאשתו שלחו לה בפני שני עדים והגיע הנט לידה ונטלתו גיטתה הנס יוצא מהתה"ד ידה והיא אינה יודעת אם בעלה שלחה או שליח קבלה שלה שלחו לה או שלוחו של בעל הריזו מנורשת ואם בא הבעל וערעל שלא כתבו או שהוא נט בטל יתקיים כהותמיו ואם נתקיים הריזו מנורשת שהרי עדים מעידים שהנט שנתנו לה יצא מתחת ידי שלוחה טידו כידה ואף ע"פ שאינה יודעת הרי העדים יודעים ואם לא נתקיים אינה מנורשת וי"א שנס בזו אם שלחתם בעי' אחת איכא למיחש שמא יאמר הבעל לפקדון נתתו לו וכמו שכתבתי' פעם לעיל ד"א דאפילו אינן בעיר אחת שאין השליח נאמן רק כשהנט בידו דהני כמו שליח שנחבאר בלבוש ע"ש סי' נ"ו :

נ זכרון שהשולח נט לאשתו אינו נגש עד שיגיע הנט לידה הבעל חייב במזונותיה וככל הנאי בהובת עד שיגיע הנט לידה ליד שליח ששלחה לקבלה ואם סת הבעל קודם שיגיע הנט לידה להינתנה לה שאין נט לאחר מיתה ונפקא מינה שלא תקרא גרושה ואפילו ריח הנט אין בו לאוסרה לכהונה ומותרת לינשא אפילו לכהן ונס לענין יבוש יש נפקותה שאקוקה ליבוש :

נ ואם בטל הבעל הנט קודם שיגיע לידה הרי ביטול אבל לאחר שהגיע לידה אינו יכול לבטלו אפילו הודו כדי דיבור משבא הנט לידה שכבר היא מנורשת מיד שבא לידה או ליד שליח קבלה דונתן בידה בעיני' והא נתינת הוא אע"ג דבעלמא חזוה הודו כדי דיבור הוה חזרה היימי כשהודו הודו כדי דיבור מאיזה דיבור בכר שהלוי כדיבור הוה חזרה מדיבורו אבל הכא הא מעשה דתני' אהעביד ונתקיים והיאך יחזור כו' :

ס הבעל שרוצה לבטל את שליחות הנס ששלח לכתחלה לא יבטלנו אלא בפני שליח עצמו או בפניה דלא לפוק מיניה תרצא דטמא לא הדע הבטול והשליח יתן לה הנט והנשא כו' אבל בדיעבד אפילו כשלו שלא בפניה מבטל והוא שיבטלנו בפני בית דין שאין ביטול שליחות אלא בפני בית דין סכין שאינו אלא בשול דבר שאין בו סקס דהיינו השליחות שהוא אינו אלא דברים בערמא צריך ביטול חזק דהיינו בפני ב"ד מיהו אין צריך ב"ד שלג' דשני' נמי טיקרי ב"ד

הוא אפי' נשאת כבר הצא לעדותן שמעדין בפירוש שהוא מוויף הוא אלימא מחזקת הנט אבל עד אחר שערער אין שומעין לו ואם בא הבעל עצמו וערער ואמר לא גירשתיח מעולם והנט מוויף הוא שומעין לו ואפי' נשאת הצא והודו מן השני מסור דכיון שהבעל מערער ושוען בריא שהוא מוויף והיא אינה יודעת מזה דבר ונס חתימ' העדים אינה מקוימ' נעמ' דנ' על חזקת' שהיא אשת איש אבל אם נתקיים הנט כהותמיו אין בערערו של בעל כלום לפיכך אט אבד הנט הריזו ספק מנורשת דשמא אם היה הנט קיים היה סתקיים כהותמיו :

נ וכיון דסתם נט הבא מא' כחוקינן ליה דכשר הוא לפי' נשים שהן כחזקה ששונאו וזו הן חכות וצרתה שהיתה צרת' אפי' גרשה בעלה ונשאת לאחר ויבמת' אפילו היא אחותה ונת בעלה אינן נאמנים להביא גיטא באי' כיון שאינה צריכה לומר בפ'נ' וכפ'נ' דטמ' מוויף הוא והן מכוונות לקרקרה שחינשא לאחר ותיאסר על בעל זה אכל בח'ל שצריך' לו בפ'נ' וכפ'נ' ואמרתוהו האמינהו אפילו באילו הנש' כיון דכלאו הכי סומכין על השליח שהוא עד אחר לא חלקו בשליחות ואם הוא באי' שאינן צריכות לומר בפ'נ' ובפ'נ' ואמרתוהו י"א דנאמנותו י"א שאינן נאמנות :

נ עשת' שליח לקבלה בעדי' והגט יוצא מהת' די השליח והבעל אומ' מוויף הוא יתקיים כהותמיו וכשתתקיים כהותמיו או בעדי מסירה הריזו מנורשת ואם לא נתקיים אינה מנורשת' ואם הבעל מודה שכתבו אלא אומר שלא נתנו לו כהותמ' גירושי' אלא בהיות פקדון והשליח אומר שקבלו כשכיל שהתגרש כו' האשה השליח נאמן אפי' אם שלשתם בעיר אחת כיון שהנט יוצא מתחת ידו והיא עשתה אותו כבר שליח לקבלה בעדים ונס הבעל הא הימ' לעשותו נפקד על הנט לפי דבריו לפיכך הימנינן ליה לשליח שקבלו 4 להתגרש הוא בו והבעל ודאי על דעת כן נתנו לו וי"א שאם שלשתם בעיר אחת הבעל נאמן דאם אית' דבתורה גירושי' יהביה ליה ליד' הוה יהיב לה ודוק' כשטוען הבעל שלפקדון נתנו לו נאמן משעם דאם איתא כו' אבל אם טוען שעשאו שליח להולכה ורוצה לחזור בו קודם שיגיע לידה אינה נאמן רמציזה שעם נאמין ליה דלא שייך למימר גבא אם איתא דבתורת גירושי' לידה הוה יהיב לה דהא מודה שרצה לגרשה בשליחות זה ואפ"ה לא נתנו לידה לפיכך שהימנינן לשליח כיון שהנט בידו והוא כבר עשאו שליח לקבלה ודאי נס הוא נתנו לו בתורת קבלה דכיון שהיא היחה עמו בעיר אחת מה היה צריך לשליח להולכה לידה הוה ליתיב לה אלא ודאי לקבלה נתנו לו כמו שאומר השליח ולגבי ידה ליכא למימר כיון שהיא היחה עמו בעיר אחת למה לה שליח לקבלה שהיא לא היחה יודעת היכן יתנהו לו לשלוחה ואם אינה עמו בעי' אחת השליח לעדים נאמן אפי' טוען הבעל שלפקדון נתנו לו והוא שבאין בפנינו עדים שעשאו שליח לקבלה והשליח אומר שמתנו לו בפני עדים וי"א דחזק שהנט יוצא מתחת ידו אבל אם אין הנט בידו אפילו יש לו עדים שראוהו שהיה בידו אינו נאמן על כן טוב ליהרר שלא לגרש עי' שליח כשהבעל והאשה שניהם בעיר אחת משום רמצי' סיפק מיניה חרוב' שיטעון הבעל שלא נתנו לו לגירושי' רק לפקדון והערי' ולכו להם והא הבעל נאמן ואין חילוק בזה בין שלי' הולכה לשליח קבלה מיהו בזמן שהרשא' בידו שנעטה שליח לגרשה אין חילוק בין אם הבעל בעיר או לא ואם אין לו הרשא' לשליח והאשה אומרת בפני קבלו השליח לשם גירושי' נאמנת מינו דא' בעיא אמרה לרידו רבו לי לגירושי' שהיתה נאמנת אם הנט יוצא מתחת ידה דחזקה אין אשה מעיזה לומר לבעלה גרשתי אם לא גרשה הכא נמי אם אסרו בפני קבלו השליח לגירושי' אפי' אין הנט יוצא מתחת ידה אלא מתחת ידי השליח נאמנת כמנו שהיתה יכולה לומר לרידו יהבו לי לגירושי' ואני הפקדתי ביד השליח ויש אומרים דחזקה כשהנט ביד האשה

בד' לפי' אלו השנים שמבטל בפניהם השליחות צריכו להיות
 בזה השליחות שלא בפני זה לא שאינן נקראין בד' אלא כשהם
 ביחד אבל אם מבטל הגט עצמו אחר שנכתב הוי ביטול אפי'
 בטלו בזה שלא בפני זה שכשמבטל הגט עצמו הוא מבטל
 דבר שיש בו ממש שחל עליו הביטול וסני בערות ועדות
 מצטרף אפילו זה שלא בפני זה ואין הבעל נאמן לומר שבטלו
 אפי' השליח או האשה מורים בדבר או שיש לו עדים שבטלו
 אפי' ושלחו עי' שנים או עי' עשר ימל לבטל אפי' לבתחלה
 אפי' זה שלא בפני זה ר"ל ל"ח כפי' הדין פוק מיני' חורבא
 שאין שליחות הגט בולבטל בבטול מקצת אלא אות' שביטל
 שליחותם בטל ואינם יכולין להיות עוד שליחים בגט זה אפי'
 יחמנו פעם אחרת אבל האחרים שלא ביטל יכולים לעשות
 שליחותם ולגרש אותה דקל שליחות שבטלה מקצתה לא
 בטלה כולה בין עשאם שליחים לכתו' וליתן הגט בין עשאם
 שליחים להולכה ויש מי שאומר רבשליחות קיימא לן
 כשנתבטלה מקצת נתבטל כולה ואם בטל א' נתבטלו כול'
 ולפי זה אסור לבטל שליח' הולב' זה שלא בפני זה דלא ליפוק
 מיניה חורבא שילכו אותם האחרים שלא ביטלו בפניהם
 ויתנו לה הגט ותינשא בו אבל בעדים שעשאם שליח' לכתוב
 וליתן קל שליחות ערות שבטלה מקצתה לא נתבטלה כולה
 ויכול לבטל העדים זה שלא בפני זה רשליחות ערות כתיבה
 וחתמה ונתינה אלימא היא ולא נתבטל האחד בבטול חברו
 מה שאין כן בשליחות הולכה לבד :

סב והא דאמרין שהוא בטל ה"ט כשבטלו בפירוש אבל
 אם לא בטלו בפני אף ע"פ טענה דעה שחפץ בביטולו כגון
 שאמר לו השליח עדיין לא נתדו לה ואמר הוא ברוך הטוב
 והמטיב דמסמך כתיב' וטענה שהיא חפץ במה שלא נתנו
 לה וכן אם אמר לשליח החזר לי גט זה ואני נותן לך גט אחר
 אינו אלא גילוי דעת ואינו בטל בכל כיוצא בזה ולא עוד אלא
 אפילו היה פחזר לרוץ אחר השליח לבטלו ולא הספיק להגיע
 אליו עד שהגיע לידה אינו בטל : כתב כתב אחר השליח
 שלא ליתן הגט הוי ביטול רכתב כדבור דמי השולח גט
 לאשתו ואמר לשליח אם תרצה האשה לבא אלי אקיימנו ואם
 לא תרצה פטור אותה כגט זה והלך הבעל מן העיר ההיא ואמר
 כך כשתאשה עם השליח לאותה העיר יכול השליח ליתן
 לה הגט דהא לא באתה האשה אל הבעל כיוצא מן העיר
 קודם כואם ואפילו אם היה הבעל בעיר אם לא יוכל להפייס
 עמה יכול השליח ליתן הגט שמה שאמר החלה אם תבא אלי
 אקיימנ' אינו אלא דברים בעלמא ולא הוי אלא כגט גילוי דעת
 שאינו כלל :

סג וכשרוצה לבטלו צריך לבטלו בלשון שמשמעו להבא
 כשהוא מבטלו שאם אין משמעו להבא אלא לשעבר
 דהי הוא שקר שהרי אינו בטל בשעבר ואם אין כמשמעות
 לטענה שהוא מבטלו אלא הגט מעצמו הוא בטל זה ג' שקר
 שאין הגט בטל מעצמו לפיכך לא יבטלנו אלא באחת מן
 הלשונ' הללו כאלו הוא שמשמעותו להבא וכ"ס אם יאמר אי
 איפשי בו' גט זה לא יועיל לא יתיר לא יעזוב לא ישלח לא
 יגרש והא כחרס הרי הוא כחרס כל אחד מן הלשונות הללו
 וכיוצא בהם משמעותם שהוא מבטלו ולהבא ודרי זה בטלו
 אבל אם אמר גט זה אינו גט הרי משקר שהרי עינינו רואות
 שהו' גט וכן פסול הוא אינו מועיל אינו מעיב אינו מתיר אינו
 משלח אינו מגרש חרס הוא כל הלשונות הללו משמעותם
 שהגט מעצמו כן הוא בטל ולא שהוא עושה אותו כן זה
 הוא שקר דהא עינינו רואות דגט מעולה וכשר הוא ולא אמ'
 כלום אמר לא חש לצמיחות הרי זה בטל באילו אמר היום
 איאת אשתי ולמחר את אשתי אם אמר גט זה בטל ולא אמר
 הוא מספק' לן אם הוא לשון בטל להבא או לא ואם נתגרש'
 בו אחר כך הרי זו ספק מגרשת :

סד כל הנך לשונות דאמרין שאינם מועילין לבטל הגט
 מפני שאינם לשון ביטול אבל מן מקום לשון עירוער

הם שאנו רואין דעתו שלפחות רוצה לערער על גט כרי
 לפוסלו וצריך לקיימו בחותמו :
סה לפיכך אם נידה דעתו מתלה שרוצה לפסלו ואמר
 אחד מן הלשונות הללו אין כוונתו אלא לבטלו ואילו
 הלשונות אינם מועילים לביטול אבל אם לא נידה דעתו
 מתלה שרוצה לבטלו ואמר אחד מן הלשונות הללו ניכל
 לפרש דעתו שרוצה לערער ולומר שהוא פסול מעיקרו ולא
 שכוונתו לבטלו לפיכך אם לא נתקיים בחותמו הוי נאמן
 ואם נתנו השליח אחר כך ליד האשה אינו כלום ואם נתקיים
 בחותמו כשר :

סו השולח גט לאשתו על ידי שליח ובטל הגט הרי זה הו'
 ומגרש בו כשירצה שלא בטלו מתורת גט אלא מהרות
 השליחות הוא שבטלו אבל אם היה הגט ביד הבעל ובטלו
 כגון שאמר גט זה בטל הוא הרי ביטל עיקר כתיבת הגט
 וחתמו וזו לא יגרש בו לעולם לבתחלה וכן אם הוא ביד
 השליח ופירש הבעל בעת שבטלו ואפי' גט ששלחתי הרי הוא
 בטל מלהיות גט אינו מגרש בו לעולם ואם גירש בו הרי זו
 ספק מגרשת ולא רצא מגרשה מטום רצא ברירה לן אם יש
 בדיבורו שבטלו בו כח לבטל מעשה כתיבת הגט ומעשה
 חתימת העדים או לא רשעא לא אליס דיבורו לבטל מעשה
 הסופר והעדים ואולינן ביה להומרא :

סז השולח גט לאשתו ובטלו בפני שנים אחרים שלא
 בפני השליח או המוסר פודעא על הגט מכין אותו
 מכת סרדות מפני שמרבה סמורים כישאל שהיא או השליח
 לא ידעו שבטלו או קמסר מודעא והנשא בו ומצאו בניית
 מסורים :

סח שליח שהביא גט אין חוששין שביא בטלו הבעל או
 שביא מסר מודעא אלא מוקמינן לגט אחזקה וכן
 נהגו לה בחזקת שהבעל עונדו חי ואפילו הניחו זקן או חיה
 ולא חייו' שביא מה קודם נתינת הגט ואין גט לאהר מיתה
 דמוקמי' ליה לבעל אחזקתו שהיא חי ויא' דוקא חלי ביד
 שמים אבל אם הוכה ונעשה טריפה דינו כנוסס דהוי דינאם
 הניחו השליח נוסס לא יתנו לה דחיישין שביא מה דרוב
 נוסס' למיתה ואם נהגו לה הרי זו ספק מגרשת ואסורה לכהן
 וחולצת ולא מתייבמת ויש מי שאומר דהא דאמרין בזמן
 דמוקמינן ליה אחזקתו שהוא חי היינו דוקא כפחות כגון
 ששנים שכן דרך הרבה בני אדם לחיות עד שהיו בני שנים
 וכן אם הוא למעלה מכן כגון כהן כן מוקמינן ליה אחזקה חי
 דאמרין כיון דפליג פלג כלומר כיון שסבכו חוק ובראי ילא
 כדרך הארץ פלג וחי' עוד אבל מכן ששנים עד בן כהן דינו
 כנוסס :

סט עיר שהקיפוה חיל מאותו מלכות והיו כמצור הרי הם
 בחזקה חיים סנין שהחיל הוא על אותו מלכות אין
 כוונתם להרוג ולהשחית אלא לכוף אותה ולרחם עליהם
 וחסיים על חוסנותיה שלא להפירה פתאו עליהם להרוגם וכן
 ספינה המפורפת בים אין רוב הספינות המפורפות להיות
 נטבע' וכן היוצא לדון אפילו בדיני נפשות ולא נגמר דינו
 עדיין ליהרג הרי כל אלו בחזקת חיים ואם היה גט של אחד
 מהם ביד שליח נתינו לאשתו בחזקת שהוא חי והיה בהזקת
 פגורש' אבל עיר שכבשוה כבר או עיר שהקיפוה חיל ממלכו'
 אהרת שה' כיוונתם להרוג ולהשחית ואינם חסי' על חומותיה
 ומפילים אותם עליהם פתאום וכן ספינה שאבד' בים והוציא
 ליהרג בדיני נוסס' וימי שגוררתו חי' או שטפו נהר או נפל' עליו
 מפולת כל אילו אינם בחזקת חי' ונס אינ' מתי' ודאי ונהרגים
 עליהם חומרי חיים וחומרי מים ואם היה גט של אחד מהם
 ביד השליח אינו נותנו לאשתו ואם נתינו לה הרי זו ספק
 מגרשת ואם נודע שמת הבעל קודם שהגיע הגט לידה לא
 מתקרי' גרושה כלל ואין לה דין גרושה אלא דין אלמנה :

קמב דין המביא גט בהוצאה לארץ ובניית
 סעיפים :

* * * **לביש הבוץ וארצמן הלכות גיטין** * * *

ה מיהו אותם הנ' אין צריכין להיות דווקא וישוב בשעת
הנהיגה אלא אפילו עמדו ואמר בפניהם בפני נכחכ
ובפני נחמם סני כמו שנתבאר טעמא בהלכות עדות אבל
השליח צריך לעמוד שישאמר בפ' ובפ' שהרי הוא מקיים
הגט באשרה זו והוי עדות קיום והעד צריך לעמוד בשעת
האגדה כדילפינן מקרא בהלכות עדות אבל אנו נוהגין
לכתחלה להושיב' דינין ואפילו אין השליח קרוב או פסול
כדי שלא יבאו לשעוק כשהוא קרוב אלא האשה והשליח
עומדים ונותנו בפניהם ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם ויש
מחמירין עוד ליקח שנים אחרים חוץ מהב' ליעדי בסיחה
ולא יהיו קרובי' לא לאישולא לאשה ולא לדיינים גם הנ'
שיושבים לא יהיו קרובים לעדי הגט ולא לשליח ועל סיסף
קמ' סעיף ל' יש מהמורים ואומרו שרוב הנוטל שבר מסוד
נתינת הגט לא יהיה אחר ס' הנ' דיני' שיושבים שלא יראה
כאלו נוטל שבר לדון שדינו בטלוי אלא יושיב' אחרים והרב
שואל כל השאלות ומסדר הנהיגה בפני' היושבים בב' ד'
ולכתחלה צריך ליתנו לה כיום ולא כלילה כיון שצריך להיות
בפני ב' ד' הוי כמו דין ואין דנין כלילה :

ו וצריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם בשע' שנתנו ליד
האשה או סמוך לו מיד תוך כדי דיבור לפיכך אם נתנו לה
ולא הספיק לומר בפ' ובפ' עד שנשחקה פסול עד שיתקיים
בחומיו לפיכך אלם אינו נעש' שליח להביא גט אע"פ שיכול
לכתוב בפני נכתב ובפני נחתם מפני שצריך לאומרו בפני
יא שצריך לאומרו בלשון הקדש בפ' ובפ' ואם הוא עם
הארץ מקרין אותו בפ' ובפ' מלה במלה ומדיעו לו הפי'
בלעז ובדיעבד שאמרו בלשון לעז כתב מורי מהרמ"א ז"ל
וכשר :

ז ואם איחור סלאומרו יותר מתיך כדי דכו' או שלא אמרו כלל
כפני האשה או שנתנו לה כינו לבניה ואפי' אמרו אלא שלא
אמרו בפני עדים הוי כאילו לא אמרו ולא תינשא בו סיהו אפי'
נשאת בו יש לו תקנה שיכול לחזור ולסלו היסנו וחזור ונותנו
לה בפני שנים ואומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם ואם
לא נטלו ממנו או שאין השלי' כאן לא שחצ' ויא' הריזה פסול
עד שיתקיים בחומיו ואם נשאת לא חצא :

ח ואם לא אמר השליח בפ' ובפ' וסת הבעל שוב אין
הקנה לישלו ממנ' ולחזור וליתנו לה ולומר בפ' ובפ'
שכיון שסת הבעל כבר בלה שליחותו שאין שליחותו אלא
מיתה ואין לה תקנה אלא שיתקיים בחומיו ויחכר הגט
למפרע משעת נתינה :

ט שליח הרוצה לעשות שליח אחר במקומו יעשנו בפני
ב' ד' של ג' ואע"ג שיכול לעשותו בפני שנים והל' מצטרף
עסהם להיות השלישי אם הוא כשר לדון כמו שכתבנו רמ"עלה
מ' לכתחלה יעשנו בפני שלשה כמו נבי האשה עצמ' כמו
שנתבאר למעלה ואומר בפני נכתב ובפני נחתם בשעת
שנתנו לשליח והאחר יכול ג' דעשות אחר עד מאה וכל
אחר יאמר בפני ב' ד' תוך כדי דיבור שליח ב' ד' אני ואין צ' ל'
בפני נכתב ובפני נחתם שהרי לא נכתב ולא נחתם בפניו
ואין שליח ב' ד' צרי' הרשע' כמו שליח ראשון כיון שב' ד' שולחו
אליהם שליחותו בלא הרשע' ס' נוהגין בהרשע' ועל ס' קמ' ח
סעיף כ' ד' ואם לא היו חתומים על ההרשע' רק שנים ואפילו
כתבו בלשון עדות נאמן השליח לומר שהיו שלשה או שהוא
היה עשה' וכן יאמר האחרון כשנתנו ליה שליח ב' ד' אני
ואין צריך יותר שכשיאמר ב' ד' אנו יודעין בודאי שהשליח
הראשון אמר בפני אותה הבית דין בפ' ובפ' ולא חיישינן
לכית דין שועין דכית דין כתר בית דין לא דייקו א"כ אנו
מכירין שאותן שפדו הגט אינן בקואין שאז אפילו כתב בהו
חוששין להם :

י כשכא לעשות שליח אחר אין צריך שיהיה בפני אלא
השליח הרוצה למנות אחר במקומו אוסר בפני בית דין
הרי אני מסנה את פלוני להיות שליחי ואפילו שלא בפניו וכן
יכול

א שליח המביא גט במקום לפקום כח' או סא' לחוצה
לארץ או מחוץ לארץ לארץ ישראל צריך שיעמוד על
מקצה כתיבתו וחתמתו כמו שיחבאר טעמא לקמ' בסימן זה
בעה / וכשנתנו לה יאמר בפני שנים וגט זה בפני נכתב
ובפני נחתם ואח' יתנו לה בפניהם והתגרש בו ואע"פ שאין
עדי ידועי' אצילנו ואפי' היה שמות עדי החתומים בו כשמות
הגויש אין חוששין להם ואמרינן ודאי ישראל' הם' הדימורה
רכנן לשליח כמו שיתבאר טעמא ואם בא הבעל ועמ' וערער
אין משיח' בו ושעמא הדימורה רכנן לשליח משום דבחוץ'
לארץ לא שכיחי כ' עיבדי' ושבים ואין עדים מצויין לקיימו
ואם הגש' בו היום או למח' בא הבעל ויערער ולא תוכל למצ'
עדים לקיימו ותתענן כל' ימיה לכך חשו חכמ' לעיגונ' ותיקנו
שיעמוד השליח על הכתיב וההתיב ולא תתגרש בו עד שיאמ'
לה השליח כן בפני עדים בפ' ובפ' ואז יהא השליח נאמן
ככי תרי' כאילו נתקיי' הגט על ידי שני עדים ולא נחוש אה"כ
לערער הבעל ואע"ג דלשאר קיום ששרו צריך שני עדים
היינו מרבנן דמן התורה עדים החתומים על השטר כמו
שנחקרה עדותן בבית דין דמי ובלא קיום היה השטר כשר א'
משום קיום העול' שלא יעמדו אינש' דלא מעלי ויהיו שטר'
על הכריתים הצריכו חכמ' לקיים כל השטרות כשישוען
הנחבע מצויין הוא ונבי גט משום עינוא אקילו והימנו לשלי'
כדי הריג' לפיכך אף החמישי נשים הטבארות למעלה סיסף ל'
סעיף ד' שאין נאמניה לומי מח בעלה דש' כוונתם לקלקלה
נאמנות להביא גט בחוצה לארץ ולומר בפני נכתב ובפני
נחתם דליבא למיחש שמא מכוונה לקלקלה שהרי אין הבעל
יכול לערער ולא תהקלקל כי מיתה לנישא ואפילו לכתחלה
וכן שליח המביא גט במקום לפקום בא' אף על פי שמן הדין
אין צריך לומר בפ' ובפ' דהתם שכיחי עדים לקיימו מ' מ'
אם עמד השליח בשעת כתיבה וחתמה וכשנתנו לה אומר
בפני נכתב ובפני נחתם ואחר כך בא הבעל וערער אין
משיחין בו ק' בומ' הזה שכתב הבית יוסף ז"ל דראידנא
אפילו בא' צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם דגם שם
לא שכיחי שירות ואין עדים מצויים לקיימו : יא' כשיש לו
הרשעה לשליח וכתובים בו עדי הגט מהם אין צריך לומר
בפ' ובפ' דהרשעה שויה ליה מקיים אבל אין נוהגין כן
דאפילו יש לו הרשעה צריך לומר בפ' ובפ' : והואם לא עמד
השליח בשעת כתיבה וחתמה לא יתנו לה אלא א"כ נתקיים
בחומיו והשליח יש לו להיות סכלל הנ' שהם כ' דין שקיימו
אותו כדי שיוכל לו שבפניו נתקיים ואם לא נתקיים ונתנו לה
הריזה פסול עד שיתקיים ואם בא הבעל וערער ולא נתקיים
אינה מנורשת אכר הגט הרי זו ספק מנוהשת :

ב כמה דברים אמורים שהשליח נאמן דוקא כשכא הבעל
ומערער בלא ראייה ואפילו אם מכיא עד אחד נאמן
השליח כשנים בנגד העד האהראבל אם מכיא הבעל שני
עדים שהוא מצויין הרי הוא בשל לגמרי שלא האמינו לשליח
שאמר בפ' ובפ' אלא לדחות ערעורו של בעל אפילו בעד א'
אבל במקום שפכחישין אותו שני עדים לא האמינוהו לשליח
כנדרם :

ג וכש' שנאמן לומר בפ' ובפני נחתם ואין צריך לקיים
עדי הגט כד נאמן לומר שהבעל עשאו שליח ואין
צריך לקיים עדי השליחות אלא אף על פי שאין מכירין עדי
השליחות נאמן לומר שהבעל עשאו שליח בעדים ואפילו אין
לו שום עדות כשליחות אלא שאמר שהבעל עשאו שליח
בפני עדים כראו נאמן כיון שהגש' בידו אף על פי שהמינו
צריך להיות בפני שני עדים אין צריך שטר העדות כידו ואם
הוא כידו אינו צריך לקיימו :

ד והא דאמרינן דמי ליה כשנתנו לה בפני שנים היינו
כשאין השליח קרוב או פסול שנחשב השליח מן השלש'
ופצטרף עמהן להיות כ' אבל אם השליח הוא קרוב או פסול
צריך ליתנו לה בפני בית דין שהם ג' וזולתו :

❄ לבוש הבוץ וארגמן הלכות גיטין ❄

שנכתב לשמה מ' צריך לכתחלה שידע ג' שנכתב לשמה דעדיף שפי ועוד דלא ליתו לאיחלופי לעשות כן בשאר שטר' לקיומיה על ידו עד אחד לכך עשו בזה היבר שיאמרו כיון שצריך השליח לידע אם נכתב לשמה אם לא ידעו דדין נש' לחוד ודין שאר שטרות לחוד וידע דדוקא בנש' נאמן השליח לומר כן משום עיגונה ולא בשאר שטרות וכן אם יצא הסופר לשוק כשכתוב מקצתו וחזר והשלים הנש' אינו חושש שמא אחר מצא ואמר לו כתוב לשמו ולשם אשה אחרת כהב' ואם בא השליח להחמיר ולעמוד על כל כתיבת הנש' אין שומעין לו שלא להוציא לעז על גשין הראשונים וכל זה בכתיבת הנש' אבל בכתיבתו צריך לעמוד עליהם שיראה כל החתימות שתחלה ועוד סוף :

סז אמר בפני נכתב ולא אמר בפ' או אמר בפני נחתם ולא אמר בפ' או שאמר בפני נכתב חציו האחרון ונחתם כולו בפני או שאמר בפני נכתב כולו ועד אחד נחתם בפני אבל לא העד השני אינו כלום ואפילו אם היה הוא או ד מעדי החתימה ואמר העד האחר החם בפני וזאת היא חתימתי אינו מועיל ושעמא משום דבעינן או כולו בלשון קיום הנש' דתינו שיאמר בפ' ובפ' על בולן או כולו בקיום שאר שטרות דהיינו שיאמרו העדים זאת היא חתימתנו או שאר ב' עדים יעידו על החיתמתן וככאן הו' חציו בקיום הנש' וחציו בקיום שטרות ואין זה כהקח חכמים בנשין אינו מועיל אלא יתקיים בחותמו ואם הוא מעיד על החיתמתו והוא אחר עמו מעידים על החיתמת העד השני שלא חתם בפניו שפי' דמי דהו' כולו כסו קיום שטרות ואף על גב דבשאר שטרות דממונא אין זה קיום מעליא דהו' נפקי תלמא ריבועא דממונ' אפומא דהד' עד מכל מקום נבי' נש' כשר דרא' אפילו' השליח לבדו כשר כשמעיד על כל הב' עדים הקילו ואין צ'ל אם שנים אחרי' העידו על חתימת אותו העד נחתם שלא בפניו י' ואם היו שלשה עדים חתומים בו והשנים חתמו בפניו אף על פי שהאחד חתם שלא בפניו אין בכך כלום דמתקיים הנש' בשנים :

יח עשה הבעל שנים שלוחים להלוך נש' לאשתו אף על פי שלא נכתב ונחתם בפניהם נותנים אותו לה' האחד במעמד חבירו והיה מנורסת והוא שיהיו כשרים להעיד שהרי אין הבעל יכול לערער בנש' זה אף על פי שאין מקיים ששלוחים הם הם שלוחיו והם הם עריו ויש אומרים שאפילו אם לא עשה לשליח אלא אחד מהם והשני מעיד שבפניו נתן הבעל לזה השליח זה הנש' להוליכו לאשתו אין צריך בפ' ובפני נחתם דלא גרע זה משאם יאמרו בפנינו נרשה ולא היה בידם שום נש' היו נאמנים ולמ' לא נאמין אותם עכשיו ויש מי בזה כיון שאינם צריכין לומר בפני נכתב ובפני נחתם צריך שימסרוהו לה בפני עדי' השליחות עצמם סאו עדותם הוא עדות שלם שאם ימסרוהו לה בפני שני עדים אחרים הו' עדות רכל כתובת חצי דבר ואינו עושה שכת' זו מעידה על מסירת הנש' ואינה יודעת מה טבעו של נש' זה אם הוא כשר או פסול וזו מדעת שהנש' כשר ואינה יודעת אם נמסר לה והוה לכל אחת ידיעת חצי דבר מן העדות דודאי כשאין שליח אלא אחד שאומר בפ' ובפ' צריך שימסרנו לה בפני עדים מסירה מיהו' אפילו בפני שנים אחרים שלא היו במעמד בשמסרנו לה השליחות סני' רכל כתובת עדות שלם ישאלו על השליחות ואילו על מסירת הנש' אמירת השלי' שכל אחד הוא דבר טי'ם מה שאין כן כאן :

יט ויש אומרים דלעולם כשאין שליח אלא אחד אפילו יש אחר עמו שמעיד בדבריו צריך השליח לומר בפני נכתב ובפני נחתם כמו שיחבאר טעמא בסמוך לפיכך שנים שמביאים נש' ואחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם אם שניהם שלוחים הרי זה ינתן לה דל' אמירה מהכא כמאן דליתיה והרי יש כאן שני שלוחים ואם אין שליח אלא אחד מהם לא ינתן לה עד שיתקיים בחותמו שהרי אין השליח אומר

יכול למסור שליחות לב' שהם יעשו שלוחים אחרים ויכולין לעשה שליח שלא בפני השליח ראשון : ויא' דבשליחה זה לא מהני שיאמר שליח בית דין אני כיון שלא שמע מן השליח הראשון בפ' ובפ' אלא צריך הרשאה לאלו שי שליחותיה או שיתקיים הגט בחותמו :

א סומא בשני עיניו אינו יכול להביא נש' בחוצה לארץ ספני שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם לפיכך אם נכתב ונחתם בפניו קטלוא פתוח ופסת' הדיו זה אומר בפני שלש' בפני נכתב ובפ' ונתנו לה והוא שמכיה האשה בסביעת קול שזאת היא אשת המג' ואם אינה מסירה בסביעת קול לא סגי מה שאחרים אומרים לו שהיא זאת אף על גב דבפקח כהני דשאני פקח שאיפשר ללמדו ולהכירה לו כסימנים מוכהקי' עד שיכירה בעצמו ואי אפשר להשעוהו כשהראו לו הקילו בה רבנן אבל סומ' שאי אפשר להכיר' לו אלא ע' אחרי' שיגידו לו שהיא זאת ואיפשר להשעוהו יש לחוש יותר :

יב ואם יש עדים שהבעל מסר לסומ' זה נש' זה לגירושין כשר שהרי הסומא כר שליחות הוא ואינו פסול אלא משום שאינו יכול לומר בפ' ובפ' וכיון שיש עדים אין צ'ל בפ' ובפ' ונתנו לה בפני אותם עדים עצמם שריו אין צריך לקיימו אלא עדי מסירה בעינן ויהו' הם עצמם עדים מסירה שאם לא יתנו לה בפני אותם עדים עצמם אלא בפני עדים אחרים יהיה עדותם חצי דבר שכל כת אחת לא תע' אלא על חצי דבר ואין יקום דבר שלם בעינן ואם נתקיי' הנש' בחותמו ככל ענין כשר אפי' הוא סומ' שתחלה ועד סוף ואפי' אין כאן עדים שמסרו לה הבעל לסימא זה נש' זה בפניהם כשר כשאר שליח דעלמא שאין צ'ל בפ' ובפ' כיון שנתקיים בחותמו : **יג** האיש שנתן הנש' ל' אשתו ונכתב ונחתם בפניה ואמר לה הרי את שלוחי להולכה עד כ'ד פלוני והם יעמידו שליח שיתנו ל' נש' זה ותתגרשו בו הרי זו נאמנת לומר בפ' ובפ' ונותנתו לב' ובשעה שהנש' יוצא מהחת ידה תאמר בפ' ובפ' והם נוטלים אותו ועושים שליח ונותנים אותו לו ליתנו לה כמאמר הבעל ואם לא התנה לה הבעל חנאיה והרי הנש' יוצא מתחת ידה אינה צריכה לומר כלום והרי היא בחזקת מגורשת ואע"פ שלא נתקיימה החיתמת העדים מותרת להנשא שעדים החתומים על הנש' כמי שנחקרה עדותן ככ'ד דמי כל זמן שאין מערער ואפילו אמר לה אל התגרשי בו אלא ככ'ד פלוני אינה אלא תנאה בעלמא וכשתבא לאותו כ'ד והנש' ברשותה מתגרש' בקבלה ראשונה ואינה צריכה לומר בפ' ובפ' :

יד ויש חולקים ואומרי' שאין להתירה לינשא ע' נש' שיוצ' מתחת ידה אם לא נתקיים בחותמו אע"פ שאין עליו עוררין שמעולם לא שמעו מי שנתן קולא כזו כי איך נוציא אשה שהיא בחזקת אשת איש מחזקתה על פיה ועל פי נש' שלא נתקיים בחותמו קולא יתירא היא זו בעל שמביא נש' לאשתו שהיא בעצמו מוליכו לה ממקום שנכתב עד מקום הניתנה בשמסרו לה מוסרו לה כמו שליח שצ'ל בפני נכתב וכפ' כ'ד שלא יבאו לשעות כשליח שאין אנו עכשיו בני תור' ונשעה נש' בשליח שלא יאמר אותו :

טו אין צריך שיעמוד השליח על כל כתיבתו של הנש' אלא אפי' אם מקצת הנש' נכתב בפניו הרי זה מקרי בפני נכתב ואומר בפני נכתב ובפני נחתם והוא שיראה מקצת הראשון שיט' בו שם האיש ושם האשה והזמן ואפי' לא נכתב יבוא אלא ששה אחת בפניו ואפילו לא ראה אלא שמע קול קולמוס ק'תב וחתמו העדים בפניו הרי זה אומר בפ' ובפ' שבין שהחליל לכתבו לט' סמכין לומר מסתמה סימ' ונתנו לשמה אבל כשראה חציו האחרון שנכתב בפניו לט' ונחתם כולו בפניו אין זה הוכחה שחציו הראשון נ' נכתב לשמה דש' התחילו שלא לשמתו וסימ' לשמה ואינו יכול לומר בפ' ובפ' לשמה וזע' שאין אומרים בפ' ובפ' אלא טעמ' משום שאין עדים מצויין לקיימו ולא טעמ' שיאמר

אומר אלא חצי דבר נכתב או נחתם וכל זמן שלא יאמר שניהם אינו כלום וכן אם שנים אומרים בפנינו נכתב ואחר שלישי אומר בפני נחתם ואין שליח אלא אחד מהם לא ינתן לה עד שיהקיים בתותמו בשני עדים ואפי' השליח אומר בפני נחתם אף על פי דומנו לשליח בשני עדים ה"מ כשמעיד גם על הכתיבה אבל כשמעיד על החתימה לכדלה היסנוהו כתיב דלא ליהו לקיים שאר שטרות בעד אחד כדפי' לעיל ואם שנים מהם שלוחים ינתן לה דל אמרתן מהכא כדלעיל ואם האחד אומר בפני נכתב והשנים אומרים בפנינו נחתם אם האומר בפני נכתב הוא השליח אפילו אם הוא לברו שליח הרי זה ינתן דכיון דשנים מעידים על החתימה הרי מתקיים בחותמו והשליח המעיד על הכתיבה הוא נאמן על הכתיבה בשנים אלא אם אחד מהאומרים בפנינו נחתם הוא לברו שליח לא ינתן עד שיהא אחר עמו שאין כאן אלא עד אחד על הכתיבה אף על פי ששל החתימה יש שנים ונתקיים בחותמו וכבר אמרנו לעיל כשיש שנים על החתימה אין צריך יוהר ה"מ כששניהם שלוחים או שניהם אינם שלוחים אבל בשאחד מהם שליח צריך השליח להעיד על שניהם על הכתיבה ועל החתימה דלא פליג רבנן שאם הכשיר בזה כשהאחד האומר בפני נחתם לברו הוא השליח מפני שיש אחר עמו יבא גם כן להכשיר אפילו אין אחר עמו אבל בשניהם שלוחים אף על פי שאינם אומרים אלא בפנינו נחתם ואינם אומרים בפנינו נכתב מוכח מילתא ולא שכיח ולא אחסור בה רבנן ויש אומרים שנס' זה נקרא נהקיים בחותמו וה"מ כשר אפילו אין שליח אלא אחד מהאומרים בפני נחתם דל אמרתן מהכא ונתקיים י"א שאם מכא השליח הנש מקיים בחותמו אף על פי שאין מברין חתימת דיני הקיום מכל מקום כשעת הרחק ועיניו יש להקל ולסמוך עליו אף על פי שלא אומר השליח בפני נכתב וכפני נחתם הואיל ואי אפשר להחזיר ולאמר יש לסמוך על החתימה כיון סמך העידה עדים החתומים על השטר כמו שנחקקה ערוהו בכך הוי :

קמ"ב דין חמנרש על תנאי וכו' ג' סעיפים :

א חמנרש את אשתו על הנאי הרי זה כשאר כל מעשה שנעשה על הנאי שאין המעשה מתקיים אלא אם כן נתקיים התנאי ואם נתקיים התנאי הריזו מנורשת ואם לא נתקיים התנאי הרי אין כאן גט כלל ואפילו אם הוא כהן מותר לזבלכר שיהא התנאי ככל הלכותיו המבוארים למעלה סימן לח' אבל אם לא נעשה בהלכותיו הרגאי בשל והגירושין קיימין :

ב ואם היה התנאי בהלכותיו אלא שהתנה פתם כלא מהיום או מעכשיו כמו שיכתב אלא אמר לה הרי זה גיטך והתנאי בו אם תעשה לי כך וכך או כשנתקיים ה התנאי תהיה מנורשת משה שהתקיים לא משעת נתינת הגט לידה לפיכך יכול הבעל לבטל הגט או להוסיף על התנאי או להתנת תנאי אחר כל זמן שלא נתקיים התנאי הראשון אף על פי שהגיע הגט לידה שהרי ערוהו לא התחיל הגט ועודנו בידו לעשות מה שרצה עד שיתקיים התנאי ואם מה הבעל או אבד הגט או נשרף קודם שיתקיים התנאי אינה מנורשת ואם נשאת תצא אבל אם אמר לה הרי את מנורשת מעכשיו או מהיום על תנאי כדוכד או שאמר לה הרי את מנורשת על מנת כך וכך וקל שקצת דבוחא דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו רפי ועל סימן קמ"ד סעיף ד' לפיכך כשיחייב התנאי תהיה מנורשת משעת נתינת הגט לידה לפיכך אינו יכול לבטל הגט ולא להוסיף על תנאי שנתנו הגט לידה ואם מה הבעל או אבד או נשרף הגט קודם שיתקיים התנאי הריזו מתקיימת את התנאי אחר מותו או אחר שריפת או אכדת הגט ותהיה מנורשת למפרע משעת נתינת הגט לידה

אבל לא תנשא לכתחלה קודם קיום התנאי על דעת שהתקיימו אחריו דשטא תיאנס ולא הובל לקיימה לא יחול הנש לעולם ותהיה באיסור אשת איש ואם נשאת יפדוש בעלה ממנה עד שיתקיים התנאי כמה דברים אכזרים בהנאי שיש בו קום עשה דחיישינן שפא לא תקיימו אבל בתנאי שהוא ברה והוא יכול להתקיים בטב ואל תעשה לא תיישינן שפא הקלקל עצמה ותעבור עליו ולפיכך מותרת להנשא סיר כהנאי דעל מנת או מעשיו ויש אומרים דאפילו לא אמר מעכשיו ולא מהיום ולא על מנת אפילו הכי דינו כאומר מהיום משום דזמנו של נש שכתוב בו לכתוב עליו הלכך אזלינן ביה לחומרא ויש אומרים דאפילו בתנאי מעכשיו יש ישלכטלו ויש להחמיר :

ג אמר לה הרי זה גיטך על מנת שתנני לי מאתיים זה מכאן ועד שלשים יום ומת בתוך השלשים יום והיא לא נתנהם לו שוב אינה יכולה לקיים התנאי כיון שמת ונשם ליורשים לא חתן עדיין בתוך השלשים יום דכיון שאמר לו לא ולא ליורשים קאמר ואם חתן ליורשים אינו כלום וכיון שכך אחר ששלמו השלשים יום הרי עברה התנאי שרדי לא נתנה לו ובטלו הגירושין לגמרי כיון שלא נתנה בתוך זמנה כתנאה וחולצת או מתייבמת אבל אם אמר לה על מנת שתתני לי מאתיים זה מהיום ולא קבע לה זמן ומת קודם שחתן לו כיון שלא קבע לה זמן ואם היה הוא כחיים היה יכולה ליתן לו אימתי שתרצה היא אף על פי שמת הוא ולא תוכל לקיים התנאי אז אפילו הכי לא בטל הגט לגמרי ואף על פי שאבד הגט או נקרע קודם שמת הריזו ספק מנורשת וחולצת ולא מתייבמת :

ד אמר לה הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתיים זה מכאן ועד שלשים יום וכמת ליה נכח לו חוך שלשים יום והוא לא היה רוצה לקבלם והיא נתנהם לו בעל כרחו הריזו ספק מנורשת עד שחתן מדעתה או שתרצה במתנה דכיון דאמר לה על מנת שתתני לי כו' יטלנו לחוש ויומר שפא עד שחתנולי מדעתי קאמר דהארשות בידי לקבלה או שלא לקבלה :

ה אמר לה על מנת שתנני לי מאתיים זה מכאן ועד שלשים יום וחזר בתוך השלשים יום ואמר לה הרי דם מחולין לך אינה מנורשת דהא לא נתקיים התנאי דמחילה לא הוה כתיבה ויש אומרים דה"מ כשלא אמר לה אלא הרי הם מחולין לך לבר אבל אם בטל התנאי ואמר לה ליהי הגט נישא בלא שום תנאי הריזו מנורשת באמירה זו והרי הגט כידה וזוכה בו באמירה זו ואינו צריך לישלו ממנה ולחזור ולהננה לו :

ו אמר לה על מנת שתתני לי כלי פלוני או בגד פלוני ואבד אותו כלי או אוהו בגד או ננב אע"פ שנהנה לו מלפ' זו ברמיו אינו נש שהיה לא נתקיים התנאי עד שהתן אותו כלי או אותו בגד עצמו או שיבטל תנאו שאם לא ליהי גיט' בלא שום תנאי ויש מי שאומר שאם היה סרצה בקבלה דמרי הרי נש ואע"פ שאם היה מחולו לה לגמרי לא היה גיט' כדלעיל שאני התם דהא היתה כוונתו לצערה שתתן לו והיא לא ציערה ולא נתקיים התנאי אבל היכא שנוטל דמיו חלה דעתה לא היה אלא לצערה שתתן לו הכלי ועכשיו אע"פ שמחלה לת הכלי מ"פ לא ציערה כנטיית הדמים והוי קיום תנאו :

ז אמר לה על מנת שתנני לי מאתיים זה מכאן ועד שלשים יום אפילו לא נתנה לו עד יום שלשים כשפיה הריזו מנורשת דעד שלשים יום שלשים קאמר ואם אמר לה כך בתחלת יום ראשון לחדש זה ונתנה לו בסוף ליל ראשון לחדש השני אע"פ שזה היה נ"כ סוף שלשים מעת לעת אינה אלא ספק מנורשת דמסקאלן או ר"ל ליום מעת לעת או שלשים יום כראמרי אינשי דלא קפלא כהדא ליליא דעכר לת פ"ום קמ' ואע"פ דקאמר שלשים יום לא היתה כוונתו אלא עד סוף החדש הוה קודם שיתחיל חדש השני :

ההנה עמה שהעשה דבר אחד מהם ולא פלי כמה זמן
הקשה הרי זה כמפר' שהעשה יום אחד שכן משמעות
הלשון בסתם כיוצא אפי' לה הרי זה נישך על מנת שהעשה
עמו שלא אבה או על מנה שתשמשו את אבא על מנת שהניקי
אח בני אם עשה' עמו מלא' היום אחר או שכמה אח אביו
יום אחר או שהניקה את בני יום אחד הרי זה נש והוא שהניק
את הכן כהודן הזמן שהוא יונק כו' הרינו הודך כ"ר הדש' רא'
שצריכים לשמש האב כל ימי חייו והניק ההניק עד סוף כ"ר
הק"ט ואם מתה אהר' שהתחילו לקיים התנאי אפי' יום אחד הרי
נש' מת הכן קודם שהניק אותו או מת האב קודם שהשמשו
אני נש שהרי לא נהקיים התנאי אפי' לה ע"מ שהניק את
בני או שהשמשו את אביו שתי שנים הרי זו משלמה כל הזמן
שפ' מת הכן או האב כהודן הזמן שפירש או שאמר האב אין
רצוני שתשמשני אע"פ שהיא לא הקנתה ליני נש שהרי לא
נהק"ט התנאי וכן כל כיוצא בזה וי"א דכל שאין העיכוב
ממנה הרי נש ויש להחזיר בכל זה :

והוא דאמרין דבסתם כי הניקה יום אחד הרי נש לאו
דוקא שצריכ' יום שלם אלא אפי' שעה אחת מן היום שני
וישמי שאיסור יום אחד טלם דווקא והוא שהיום ילך אחר
הלילה כדיל שבת ויומו אבל יום שלם מעת לעת כגון מחצ'
היום להצי היום לא מהני דיום אחד לילה ויום ששבע דבתיב
ויהי ערב ויהי בקר ויום אחד :

הנותן נש לאשתו בפני עדים על הנאי שחנן לו מאתם
זו ואח"כ ההנה עלה הנאי אחר שחשמש את אביו שתי
סניתי וכה"נ שהתנאי השני אינו מעניין התנאי הראשון כיון
שלא אמר בהנאי השני מסיף על הנאי הראשון לא אמרין
שכונתו שהקיים סני' ונס כיון דכני עניינים הם לא
אמרין בשל ורבינו האחרונים את הראשונים אלא הרי זה
באומר לה עשי אחד משני התנאים הללו לפיכך איזה מהם
שהרצה הקיים ויהיה הנש נש רצחה ששמש רצחה נוחת
לו מאתים זו אבל אם היו שני התנאים מעניין אחר כגון
שכרתה לה ההנה עמה שהתן לו מאתים זו וחזר והנה עמה
שהתן לו שלש מאות זו או איכפא כיון שהתנאים מעניין אחד
בכר ביטל בהנאי השני את הראשון וצריכה לקיים את
התנאי השני וי"א שכל זה לא מיררי אלא בשלא מסרה לה
הנש לא בהנאי ראשון ולא בהנאי שני אלא אחר שני התנאי'
מסרה לה הנש כפני עדים הראשונים והאחרונים שחלו שני
התנאי בבית אחת אבל אם מסרה לה הנש בשעה אחת מהתנאי'
או הראשון או השני אז אותו התנאי הוא דווקא :

אמר לה הרי זה נישך והנייר שלי אינה מגורשת שבין
שלא נתן לה הנייר לא נתן לה כלום אלא האותיות
פירחות באיור והתורה אסרה ונתן לה ויומר דבר שיש בו
נתינה ששמע ל' שאמר כן על עיקר הנש ל' שאמ' כן על הנייר
שבין השיטות והאותיות ככולן אינה מגורשת אבל אם אמר
לה הרי זה נישך ע"י מנת שתחזור לי את הנייר הרי זו מגורש'
דמתנה ע"מ לתחזיר שמה מתנה והי' תקיים התנאי ותחזור לך
את הנייר והוא מגורשת בקיום התנאי :

הנהנה עמה על דבר שאי אפשר לקיימו כגון על מנת
שתעלה לרקיע או שתירד לתהום או שתבלע קנה של
ארב' אמות אינו הנאי והנש נש אע"פ שלא תוכל לקיימו שבין
שודע שלא תוכל לקיימו ודאי לא כיון אלא להפליגה
בדברים כמה דברים אמורים בדברים שאי אפשר לה לקיים
כלל וכמו שאמרו אבל דבר שאפשר לה לקיימו אפילו באיסור
כגון ע"מ שנתן שהאכלו בכר' חזרה הוי הנאי שאיפשר לה
שתאכלנו ותלקח ואין זה מתנה על מה שכתוב בהורה שאינו
מתנה שהאכלנו על כל פנים אלא שאם לא תאכלנו לא
תגרש כמה דברים אמורים כשהאסור תלו בה ובירה
לעבור עליהם תרצה אבל אם הלוי האיסור באחרים כגון
שאמר לה על מנת שתבעלי לאבא או לאבך לא הוי הנאי

הנש נש שאינו לא ידע מעילה לעשית איסור ;
אמר לה ע"מ שלא תבעלי לאבא או לאבך ונבעיהו
בעדים אינו נש שהרי לא נהקיים התנאי אבל כל זמן שאין
עדים שנבערה לו אע"פ שנתיירה עמו אין הושטן שמה
נבערה לו דאחוקי אינשי כדשיע' לא בחוקינן ובתורת ריבנ'
ולא חיישינן שמה תבעי לו עוד ותכשל הנש למפרע :

אמר לה ע"מ שלא תבעלי לאבא וניסת' לו הוי נש שהרי
אין לו נישואין בה שאין קידושו חופסין לו בה שהיה כדקו' ;
אמר לה ע"מ שהנשאי לפלוני ונשאת לו הרי זה נש
בשאר הנאים אבל אמרו הכמ"ל לא הנשא לא לאותו פלוני
ולא לאחר לאותו פלוני לא שכא יאמרו מחליפין נשותיהן זה
לזה במהנה ואפי' לא רהנה עמה בפירוש שהנשא לו אלא
שניכר שגרשה משום זה כגון שאותו פלוני נתן לו כסות כדקו'
לגרשה והוא מע"ה לה מזונות כדי שיקחנה וכל כיוצא בזה
מיהו אם נשאת לו לא הצואים נשא' לו לאותו פלוני ומה או
גירשה מותר' להנשא לכל אדם כשאר נשין שנהקיימו הנשאי'
אבל לאחר לא הנשא קודם אותו פלוני שהרי הנש אינו נש כל
זמן שלא נהקיי' התנאי בנישואי אותו פלוני ואם נישאת לאחר
קודם אותו פלוני הצא ממנו וצדיקה כמנו נש ולא החזיר לו
עולמי' ובניה ממנו מזוים כל זמן שלא הנשאת לאותו פלוני
לפיכך כשהצא מזה האחר צריכה ממנו נש נמור דשמה הקיי'
הנאה אח"כ והינשא לאותו פלוני שהנהנה עמה בעלה ונכפצ'
הנש נש למפרע וקידושו של זה האחר יחזור להיות קידושין
נמורין למפרע ונס בנה מזה האחר יחבשו למפרע מיהו אפי'
אם ימות אותו פלוני או גרשה לא תחזור לזה האחר עולמית
שהרי כשנא עליה בחלה באיסור אשת איש נא עליה
ואיסרה עליו איסור עולמית כשישה שאסורה לבועיה אפילו
לאחר מיחת הבע' הרצוין ואע"פ שנתקיי' התנאי טל הנש
והזר הקידושין הראשונים טל אורה האחר להיות קידושין
נמורין מ"מ כיון דלא משכחת להיות קידושי אחר קדושין
נמורין אלא ע"י שהנשא לאותו פלוני איך תחזור לו דהא הוה
ליה כחזיר גרושתו מן הנישואין ואפי' יתן לה בעלה הראשון
נש שני בלא הנאי אחר שנשאה זה האחר לא מהני דהא מ"מ
באיסור אשת איש נא עליה כשהנשאת לפיכך נשאתה ע"יו
באיסור עולמית כמה נפשוך שאם לא רכשאת לאותו פלוני הרי
היא על האחר באיסור' לבעולה אפי' מה בעלה הראשון
ואם חנשא לאותו פלוני לקיים הנאה הוה ע"יו באיסור
מחזיר גרושתו מן הנישואין והי' שנשאה אורה האחר אבל
נהקדשה לו ולא נשאה הצא כל זמן שבעלה הראשון קיים
אבל לאחר מיתה הבעל הראשון או שיהן לה הבעל הראשון
נש שני בלא הנאי מותרה לחזור לזה האחר אבל אם נהקיים
התנאי מהנש הראשון שנשאה אותה פלוני לא יוכל זה האחר
להחזירה דהוה ליה מחזיר גרושת מן הארוסין ;

אמר לה ע"מ שלא הנשאי לפלוני עד זמן פלוני הרי זה
נש וסותרת לינשא לאחר מיד שבין שבד' לקיימו שהרי
אי אפשר לינשא לצוהו פלוני אלא מדערה לא חיישינן שכא
אחר גירושי או מיחה זה האחר חנשא לאותו פלוני ויהבטל
הנש למפרע וצ"ע הקטן להצו' לאותו פלוני הודן הזמן אפי'
יחזור המגרש ויקדש' יחזור ויגרשה מהם או שימות הבעל
קודם שהנשא לשם אדם אבל אין תקנה להתירה לו כמה
שישלו מידה יחזור ויהננו לה סתם כי כבר אינה ברשותו
שהרי נש נמור נתן לה אלא שהשיל בו תנאי ואם נישאת
לאחר ויגרשה האחר אפילו סתם לא מיבעי' שלא הותרה
עדיין לאותו פלוני כי אדרכה אם נישאת לו נכבטל דגש
למפרע ובניה מן אותו האחר ממזרים למפרע אם נשאה לו
לאחר מיתה בעלה הראשון המגרש ואם נישאת לו בחי'
בעלה בניה משניהם ממזרים מן האחר ומן האותו פלוני שהרי
נתכבטל הנש ועדיין היא אשת הראשון וי"א שאם נשאת לאותו
פלוני אחר מיתה בעלה אפי' הוא עדיין הודן הזמן שקבע לא
נתכבטל

אמר לה ע"מ שלא הנשאי לפלוני עד זמן פלוני הרי זה
נש וסותרת לינשא לאחר מיד שבין שבד' לקיימו שהרי
אי אפשר לינשא לצוהו פלוני אלא מדערה לא חיישינן שכא
אחר גירושי או מיחה זה האחר חנשא לאותו פלוני ויהבטל
הנש למפרע וצ"ע הקטן להצו' לאותו פלוני הודן הזמן אפי'
יחזור המגרש ויקדש' יחזור ויגרשה מהם או שימות הבעל
קודם שהנשא לשם אדם אבל אין תקנה להתירה לו כמה
שישלו מידה יחזור ויהננו לה סתם כי כבר אינה ברשותו
שהרי נש נמור נתן לה אלא שהשיל בו תנאי ואם נישאת
לאחר ויגרשה האחר אפילו סתם לא מיבעי' שלא הותרה
עדיין לאותו פלוני כי אדרכה אם נישאת לו נכבטל דגש
למפרע ובניה מן אותו האחר ממזרים למפרע אם נשאה לו
לאחר מיתה בעלה הראשון המגרש ואם נישאת לו בחי'
בעלה בניה משניהם ממזרים מן האחר ומן האותו פלוני שהרי
נתכבטל הנש ועדיין היא אשת הראשון וי"א שאם נשאת לאותו
פלוני אחר מיתה בעלה אפי' הוא עדיין הודן הזמן שקבע לא
נתכבטל

לבוש הבוץ וארומן הלכות גיטין

קמ"ד דין תנאי ואם יש טענת אונס בגט וכו' ו' סעיפים :

א כשם שקיים הנשחלוי בתנאי שחולה באשה כמו שנחבאר בסוכן שקודם זה בן הדין בתנאי שמתנה על עצמו שאם יתקיים התנאי יתקיים הנשחלוי ואם לאו לא יתקיים כיצד אמר לה הרי זה נשך אם לא אבא בתוך שלשים יום או שאמר על מנת שלא אבא בתוך שלשים יום אם בא בתוך שלשים יום נבטל דגש לא בא נהקיים הנשחלוי למפרע אע"פ שהיה בדרך לבא ונאנס ולא היה יכול לבא כגון שחלה או שעכבו נהר ולא בא עד לאחר שלשים יום הרי זה נש ואין שומעין לטענת אונס שרואפי' עומ' וצווח ראו שאני אנוס אפ"ה הוי נש אף על גב דטענת אונס בכל ההורה כולה היא טענת מעלייתא ומעילה כדילפינן מולענה לא העשה דבר מ"מ נבי נש צמרו חז"ל שרא חועיל טענת אונס והוי נש ושטמא משום הקנות צנועות והקנת פרוצות הקנת צנועות דאי אמרה לא ליהוי נש זמנן דלא אנים וסברה דאנוס והדאג להינשא וחשב ענוה וסחוס פרוצות דאי אמרה לא ליהוי נש זמנן דאנים והיא האמר לא אנים וחלף וחנשא ונמצא הנש בטל ובניה כמזרים ואל התמה לומר כיון שהנש בטל מן החירה בכח טענת האונס היאך יתירו חכמים אשת איש לעלמא משום הקנת נשים פרוצות או צנועות שזה יש כח ביד חכמים בלעקור הקידושין וכל המקדש אדעהא דרבנן מקדש והכא אפקעינהו רבנן לקידושין מינה כשיבא נש כזה אחרי כן כיון שלא התנה בפ"י לומר הוינן מאם יקראנו אונס כמה דכריס אמורים אונסים כמו אלו חוליו ועכבו נהר וכה"ג שהם שכחוק קצת והיה ליה לקסוקי אדעתיה ולהתנות וכיון שלא התנה אין טענתו אונס אני טענה אבל אונס דלא שכיח כלל כגון אכלו ארו או הכיטו נחש או נפל הבית עליו הרי זה לא אסיק אדעתיה להתנות עליו ומבטל הגש והיא זקוקה ליבם :

ב ואם לא אמר לה בלשון אם לא אבא כו' על מנת כולה שהם משמעות מעכשיו אלא אמר סחוס אם באתי בתוך שלשים יום ויהא נש ואם לא באתי בתוך שלשים יום לא יהא נש ולא אמר לא מעכשיו ולא על מנת מספקא לן כנסין אם הזמן הכהוב נשט מוכיח עליו והוי כאלו אמר מעכשיו או שמא לא היה רעתו שיחול הנש אלא עד תשלום שלשים לפיכך אם מת בתוך השלשים יום ולא בא הרי זה ספק מגורש וחולצת ולא מתייבמת :

ג וכיוצא בזה נהן לה נש כלילה ואמר לה הרי זה נשך על מנת שהורח השמש ומת כלילה בשזרח השמש הוי נש למפרע דעל מנת כאומר מעכשיו דמי אבל אמר לה הן נשך אם תזרח השמש או לכשתזרח השמש מספקא לן אם הוי כאומר מעכשיו והוי נש למפרע כשתזרח או לא לפיכך אם מת כלילה הויא ספק מגורשה ואולינן לחומרא וחולצת ולא מתייבמת ו'אדאפי' בע"מ נקטינן לחומרא והויא ספק מגורש' אלא אם כן אמר לה מעכשיו בפירוש :

ד ובמעכשיו בפ"י או בעל מנת למ"ד כמעכשיו דמי אם אמר אם לא אבא מכאן עד י' ב' הרשיהא נש אף על גב דחל למפרע משעת נתינת הנש כשלא יבא אס מת בתוך י"ב חדש ויש לה יבם לא הינשא לשוק לכהחילה עד סוף שנים עשר חדש ואם באה לינשא חוץ י"ב חדש צריכה חליצה ולא מדינא שהרי היא מגורשת וראי שכיון שמת הרי ודאי לא יבא מבל מקום גזרינן שלא הינשא מת אשו לא מת מידה אם נשאת לא תצא :

ה אמר לערים אם לא באתי עד י"ב חדש כהנו נש ותנו לאשתנאו שאמר להם כהנו נש והנו לאשתנאי אם לא באתי עד י"ב חדש אין כותבין חוץ י"ב חדש אפילו אם לא ירצו

נתבטל הנש דכל תנאי שאינה עוברת עליו בחיי בעלה אלא נהקיימו כאלו נתקיים התנאי וכיון דמית לה בעלה בטיל ליה התנאי ולא בטל הנש למפרע :

ז ואם זינתה עם אחרו פלוני ולא נשאלו הולד כשר והנש כשר שהרי לא התנה אלא על נישואין :

ח אמר לה ע"מ שתבעלי לפלוני אם נתקיים התנאי שנבע' לו ביון בנישואין בין בזנות הרי זה נש מידה לכהחלה לא תבעל לו דהא אינה מגורשת עד שתבעל לו נמצאת תחלת ביאה באיסור א"א :

ט ואם אמר לה על מנת שלא תבעלי לפלוני הוי נש אבל לא הנשא עד שיס' אותו פלוני דחיישינן שמא תבעל לו באונס וכן אם צמר לה על מנת שתהנני לי מאתים זוז לא הינשא עד שתתן שמא יארע לה אונס וחפסי' כל אטר לה ולא הובל ליהז :

כ צריך שלא והננה עליה תנאי שעומדת בוכל ימיה כגון ע"מ שלא תלכי לבית אביך או שלא האכלי כשר או שלא תשתי יין לעולם או כל ימי חיובי שאם התנך כך אין זה כרייה' שהרי אנדה ביה כל ימי חייה וההורה אסרה וכתב לה ספר כרייה' ספר הכורת כמנו ומתיר' לכל אדם אבל אם אמ' לה כל ימי חיי או כל ימי חיי פלו' הרי זה נש שכיון שלא הלה התנאי בה אלא בו או בפלוני אחר אינה אנדה ביה כל ימיה שאיפ"ט שימות הוא או אחרו פלוני בחייה ותהא מותרת לינשא והרי זה נש כריתות ולא דמי לעל מנת שלא תלכי לבית אביך דהתם אפי' אחר מיתת אביה אסורה ליכנס לביתו שהבית נקרא על שם אביה לעולם אפי' לאחר מיתתו ויש מחמירין ואוסרין נש בזה כד' שאמר לה סחוס בחיי או בחיי פלוני ולא קצב זמן מוגבל אין זה כריתות אבל אם קצב לה זמן כגובל כגון חמשים או ששים שנה הרי זה נש כריתות וי"א עוד אפי' הרחיב הזמן הרבה יותר מכדי חיי האדם כיון שהוא לבר פסוק וקבע הרי זה נש כריתות :

כא ואם אמר לה על מנת שלא האכלי בשר ולא תשתי יין לזמן קצוב הרי זה נש וסותרה לינשא מיד שהרי בידה לקיימו שלא תאכל בשר ולא תשתי יין כל אותו הזמן ואפילו אם הרחיב לה הזמן הרבה כמו שנחבאר אבל אם אמר לה ע"מ שלא תלכי לבית אביך עד הזמן פלוני אע"פ שהנש כשר אין לשו' אדם להשתדל כנס זה שינתן בתנאי זה כי אי אפשר לאשה לעמוד על נפשה מלכת לבית אביה ונמצא הנש בטל וכניה ממזרים ואם המגורש הוא מאותם שבזמן ההוציא ולא רצה לגרש אלא בתנאי זה כופין אותו לגרש בלא תנאי זה :

כב י"א שאם אמר לה סחוס ע"מ שלא תנשאי לפלוני ולא קבע זמן אינו נש שכיון שהתנה סחוס שלא הנשאי לפלוני לעולם הרי אנדה ביה כל ימיה ואין זה נש כריתות כמו שיהבאר בסמוך ואסורה לינשא אלא אם כן יאמר שלא תנשא לפלוני עד זמן פלוני שזה הוי נש כריתות כיון שתלאו בזמן מוגבל ואפי' האריך הזמן הרבה כגון חמשים או ששים שנה לית לן בה דהא מ"מ כיון שקבע לה זמן שאיפשר לת לחת כד הרי בכלות הזמן ההא מותרת לו והוי נש כריתות ויש אוסרים כיון שאין התנאי נמשך אלא כל ימי חיי אותו פלוני היל כמו שאומר ע"מ שלא תהייני כל ימי חיי פלוני שהיא מגורשת ונקטינן לחומרא :

כג אמר לה ע"מ שלא תשתי יין זה לעולם או שלא תעלה כאילן זה או כבתל זה לעולם ונשפך היין ונקצץ האילן ונפל הכותל אע"פ שמעכשיו אי אפשר לה עוד לעכור על תנאי הנש אפ"ה אין זה נש כריתות מאחר שלא הותרה לעולם כמה שנאסרה ע"י הנאיו והרי עדיין אנדה ביה וי"א שכיון שאין התנאי נמשך אלא כל זמן שהיין קיים או האילן או הכותל קיימים הרי זה כריתות וככלאילו התנאים נקטינן כדבריה המחמירין :

❁ **לבוש הבוץ וארזמן הלכות גטיץ** ❁ **פר**

ז הנותן נש לשלוחו להני לאשתו על מנת שאם לא יבא מאוהו היום עד שנה או שנתיים יהא נש ואם יבא תוך הזמן לא יהא נש ונתגלגל הדבר שלא כא הנש ליד האשה עד שעברו כמה חדשים אחר הזמן שאמר הכעל לבא זה היה מעשה והתירוה לינשא מיד לכשיבא הנש לידה שהרי לא קבע הכעל זמן שלא יהא נש עד שנה או שנתיים אחר שניע הנש לידה אלא מיום נתינה הנש ליד השליח ולא הקפי צימתי שניע ליד האשה לפיכך כיון שכלה הזמן מיום שנתן הנש ליד השליח מיד כשיבא הנש לידה הרי זו מגורשת מיד וזה כיוון :

ח נתן לה גישה והתנה עמה כל זמן שיעבור מכנגד פניה שלשים יום שלא ידאנה תתגרש בו הרי זה נש כשר וראוי לתגרש בו לכשיהקיים התנאי דהיינו לכשיעברו שלשים יום שלא ראה אותה מותרת להנשא מיהו ליום אלן צרכי להיות רצופין דהיינו שלא תינשא עד שיהיו ל' יום רצופין שלא ראה אותה ולאחר שיעברו שלשים יום רצופין שלא ראה אותה מותרת לינשא אע"פ שבתוך השלשים יום הללו היה הוא הולך ובא בתוך העי' לא פסוליה משום נש ישן דנתיישב שם מהוך שהי' הולך ובא בתוך העיר ונתייחד עמה בסתר באחד מן הבתי' ופייס אותה ומחלה לו וכיטל את הנש כשפייסה כמו שחששו כן חכמי' גבי נש ישן שפסולו משעם זה ה"נ מפני חשש זה נימא זה הנש היה ג"כ פסול לאחר ל' יום אע"פ שיש עדים שלא רפה אותה דהכא מירד שהאמינה מתחלה והתנה שאף אם יאמר הוא שנתייחד עמה שהיא היא נאמנת להכחישו ולומר שלא נתייחד עמה אבל אם לא כן ה"ל לא תתגרש בו דחיישינן שמצינא הכעל ויערער לומר נתייחדה עמו בסתר ומחלה לו וכיטל את הנש וכן האומר לאשה הרי זה נישך לאחר י"ב חדש והיה עמה במדינ' חוששין שמא פייסה ולא התגרס בו עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסתי וכן כל התנאים שהם תלויים ברצונה ואם רצה ומחלה אותן לבעלה בשל הנש חוששין לה שמא פייס עד שאמר נאמנת עלי שלא פייסתי במה דברי' אמרי' כמתגרשת מן הנישואין שלבו נש בה חיישינן שמא מתוך שלבו נש בה נתייחד עמה ופייס אבל במתגרשת מן האירוסין שאין לבו נש בה לא חיישינן שמא נתייחד ופייס :

ט אמר לה הרי זה נישך מעכשיו אם לא באתי בתוך זמן קצוב אין חוששין שמא בסתר בא בתוך הזמן שאין ררך בני אדם לבא בצניעא ואם הם הזמן שקבע ולא בא הרי זו מגורשת ו"א שאף בזו חוששין שמא בסתר בא אלא אם כן התנה מתחלה ואמר נאמנת עלי לומר שלא באתי וראוי לחוש לדבריהם וכן המנהג להתנהג מתחלה שתהא נאמנת לומר שלא פייסה ואם כשהתנה מתחלה הלה ביאהו בעדים שלא יתבטל הנש בבואו אלא אם כן יעידו עליו עדים ועבר הזמן ואין עדים מעידים שבא לדבר הכל אין חוששין שמא בא אף על פי שלא האמינה :

י ואם לא הלה הדבר בעדים אלא האמינה עליו לומר שלא בא והיא אומרת לא בא ויש עדים שבא י"א שאם לא אמר בפירוש שתהא נאמנת כבי הרי לומר שלא באתי אינה נאמנת כל שיש עדים כנגדה דחז"ל לא האמינ' אלא עליו ולא על העדים אבל לא הימנה בפירוש כנגד עדי' נאמנת היא אפילו באו עדים דהא הימנה והרי הוא כשילו אמר יהא נש אפילו אם באתי והא רקאמר אם לא באתי יהא נש הא אם באתי לא יהא נש הכי קאמר אם באתי והיא חרצה ותשחוק לא יהא נש אבל אם חאמר לא באתי אף על פי שבאתי לא יזיק לה ביאתי ויהא הנש נש :

ידעו להני לה אלא עד אחר י"ב חדש ואם כחכוהו בתוך י"ב חדש י"פ שנתנהו לה לאחר י"ב חדש אינו נש כלל דהא שינה טיילתיהו שהרי לא אמר לכותבו אלא לאחר י"ב חדש ואט כחכוהו ונתנה לה לאחר י"ב חדש ומת אם המיתה קדמה לנתינת הנש אינו נש דאין נש לאחר מיתה ואם דנתני' קדמה הרי זה נש ואם הו' ספק איזה מהם קדם הרי זו ספק מגורשת והולצת ולא מתייבמת :

י אמר לכותבו והני לאשתי אם לא באתי לאחר השבוע לא יכתבו ויתנו עד שיעברו שני השמטה הזאת שעומדי' בה ושנה ראשונה של שמטה של אחר כך שזהו פ"א אם לא באתי לאחר השבוע כלומר אם לא יבא בשנה ראשונה של אחר השבוע הזאת הרי שיש לו זמן לביאתו כל אותו השנה ואחר כך ישלהם לכותבו כל זמן שירצו ואם אמר אם לא באתי עד אחר השנה לא יכתבו ויתנו עד שיעבור חדש בשנה שנייה ואחר שיעבור החדש משנה השנייה יש להם רשות לכותבו אימתי שירצו ואם אמר אם לא יבא עד לאחר החדש לא יכתבו ויתנו עד שיעבור שבת ראשון בחדש השני ואחר שיעבור השבת הראשון מחדש השני יש להם רשות לכותבו אימתי שירצו ואם אמר אם לא יבא עד לאחר השבת לא יכתבו ויתנו עד שיעבור יום שלישי של אחר השבת וכן הוא לישנא דעלמא לחלקימי השבוע לשנים אב"ג נקראין אחד השבת והרי' נקראין קודם השבת ובכולן אין מקרימין ממת שאמר אבל אם אחרו אפילו זמן רב אין בכך בלום שהרי לא קבע זמן לכתיבה ונתינה אלא קבע לה זמן לביאתו וכשלא יבא בתוך אותו הזמן יכתבוהו הם אימתי שירצו אבל אם אמר כחכוהו נש לאשתי אחר השבוע או אחר השנה או אחר החדש או אחר השבת יש כששמעו לשובו זה שרובע להם זמן לכתיבה ונתינה לפיכך אם אמר כן כתבו ותנו נש לאשתי אחר השבוע יכתבוהו מיד אחר כלות השמטה ואין להם זמן לכותבו אלא כל אותו השנה הראשונה של שמיטה שנייה ואם אמר אחר השנה יכתבוהו מיד אחר כלות השנה ואין להם זמן לכותבו ואלא כל החודש הראשון שנה שנייה ויש אומרים שהוא הדין שכן הדין אם אמר אחר שלשים יום עשר חדש רצע"ג שהזכיר לטון חדש יש לו זמן חדש שלם אחר כך כיון שהזכיר י"ב שהוא שנה ואם אמר אחר החדש יכתבוהו מיד אחר כלות החדש ואין להם זמן לכותבו אלא כלימות השבת הראשון של חדש השני ואם אמר לאחר שלשים יום אין להם זמן אלא ביום ראשון שאחר שלשים יום כיון שתלה לשובו בימים ואם אמר אחר השבת יכתבוהו מיד אחר השבת ואין להם זמן לכותבו אלא כל ימי א' וכו' אחר השבת ובכל אילוגם כן אין מקרימין ואם אחרו חזמנים הללו ואחר כך כתבו ונתנו לה הרי זו ספק מגורשת ואפי' אם נשעת תצא דשמא לא היה דעתו לקבוע להם זמן הכתיבה ונתינה אלא תוך אילו הזמנים ולא יותר ואם אמר כתבו ויתנו לה נש קודם השבת חרי אילו כותבין ונותנין מיום ד' עד סוף יום י' לא קודם לכן ולא אחר כן וכן הדין אם נתן הוא עצמו הנש בידה ואמר לה הרי זה נישך אם לא יבא אחר השבוע אינו נש עד שיעבור שנה ראשונה של שמיטה שנייה וכן בכלם כדלעיל אחר השנה חדש ואחר החדש שבת ואחר אשבת אב"ג שכל אילו הזמנים הנקראים אחר קבע לו לביאתו ואחר כך תהא מגורשת אבל אם אמר לה הרי זה נישך אחר השבוע אחר השנה אחר החדש אחר השבת הרי זו מגורשת מיד אחר כלות אותו הזמן שאמר דהיינו שבוע או חדש או שבת ואינה צריכה להמתין יותר שכיון שאינו מחויב מעשה אחר הזמן שהזכיר חל הנש מיד בכלות הזמן שהזכיר מה שאין כן לפעלה שאחר הזמן שהזכיר צריכין לעשות מעשה הכתיבה והנתינה לכך אמרי' שנתן להם הזמנים שכתבו לעשות המעשה :

קמה דין שניב מדעו ואם עמד ומת מחמת מקרה ובני' מעיפים :
 שניב

* לבוש הבדח וארגמן חבובת גיטין *

א שכיב מרע שאמר לאשתו הרי זה ניטך לאחר מיתה כדי לפטור מן היבם אינו כלול שאין נש לאחר מיתה שמי שמת נפולת לפני היבם וכן אם אמר הרי זה ניטך אם מתי מחולו זה שיש במשמע כשיפסק חוליו זה ימות וכן אם אמר הרי זה ניטך אם מתי הרי זה נמי לאחר מיתה משמע זאינו כלום ויא הרי זו ספק מגורשת דמספקא לן אם אמרין גבי נטין זמנו של נש מביחה עליו כמו שנתבאר כגש מן יומא קמ' כוהיה כתוב זמן כגש ועוד הרי כתוב בפירוש כגש מן יומא דגן כו' והוא כמו מן היום לפי' חולצת ולא מתייבמת :

ב ואם אמר מהיום אם מתי או מעכשיו אם מתי הרי זה נש שהרי כשימ' חל הגש למפרע מעכשיו ושוב לעמ' שיאמר מעכשיו אם מתי משיאמר מהיום שאם אמר מהיום שאמא אין דעתו אלא מסוף היום ואילך ואם ימות קוד' שיעבור היום אין נש לאחר מיתה :

ג ואם לא אמר אם מתי אלא אמר הרי זה ניטך מעכשיו או מהיום ולאחר מיתה הריא ספק מגורשת דשמא אחר שאמר מעכשיו חזר ברמלשון מעכשיו זר' ל לאחר מית' וזקא דסמכא דעתו אלאחר מיתה שאמר :

ד נש שכיב מרע אינו דומה למתנת שכיב מרע דנבי מתנת שכיב מרע קל' אם עמד חוזר אפילו אם נתן אתם אמרין סמכא כפירושו דאמרין דעתו שלא נטר והקנת המתנה אלא על דעת שימ' אבל אם יעמוד חוזר בו אפילו אמר מעכשיו אבל נבי נש אינו כן דלא אזלינן בתר אופר דעתו אלא מה שיאמר בפירוש לפיכך שכיב מרע שנתן נש סתם ואמר לה ה' ניטך אפילו אמר מעכשיו ולא אמר אם מתי הרי זה נש מעכשיו ואפילו לא מת מחוליו הרי נש ואם עמד אינו חוזר ושעמא דאי אמרת אם עמד חוזר אתי למיטר לא הוי נש עד דמיית וכי חזי דלכי מיית הרי נש יאכרו יש נש לאחר מיתה ואתי לחכשיר נש ה' ניטך לאחר מיתה כפירוש דכיון דלא פריש מירי לא ידעי שנתן שכשמות יהא נש מעכשיו לכך צריך לפרש כהדיא אם מתי כו' ואם לא פירש לא אזלינן בתר אומדנא משום גזירה שמא יאמרו נש לאחר מיתה :

ה לפיכך שכיב מרע שרצה לנרש על הנאי אם ימות כדי שלא תפול לפני יבם ואם עמד לא תהיה מגורשת צריך שיאמר לה כשנתן לה הגש כזה הלשון אם לא מתי לא יהא נש ואם מתי יהא נש מעכשיו ואם לא מתי לא יהא נש ואז ה' בסל מיד בשעמוד אפי' לא אצר חזרני וחקנתי לומר כזה הלשון כ' פעמים אם לא מתי אע' דכנהנאי כפול סגי ועוד דבבל התנאים צריך שיהיה הן קודם ללאו נבי נש החוליו בלאו אם לא מתי לא יהא נש ולא ירצו להתחיל כאם מתי יהא נש דאתחוליו בפירענות לא מתחילי' דלא יפתח אדם פיו לישון ולפי שככל תנאי צריכין תנאי כפול והן קוד' ללאו כמו בהנאי גז' וכני ראוכלן הצריכו שיחזרו ויאפר אחרי כן אם מתי יהא נש ואם לא מתי לא יהא נש דה' תנאי כפול והן קודם ללאו ואם לא מתי הראשון אינו אלא מסום דלא יפתח אדם פיו לישון ואם ירצה שלא יתבטל מיד כשיעמוד אלא עד זמן פלוני יאמר אם לא מתי עד זמן פלוני לא יהא נש אם מתי עד פלוני יהא נש מעכשיו ואם לא מתי עד זמן פלוני לא יהא נש : כחכמורי שהר' ש' ז' וצריך שיאמר כן כזה הלשון אם מתי אם לא מתי במו שרצה לישון חכמים ולא יאמר אם אמות אם לא אמות :

ו אמר אם מתי מחולו זה ונתרפא ועמד מחולו והלך בשוק בלא משענת כד' דבראי אע"פ שחזר וחלה ומת מחולו הראשון בטל הגש כיון שנתרפא בגתיים לא הלך בשוק אפילו הלך ככחו בלא משענת ואפילו שניתק מחולו הרי זה נש ואין צריך אומר שודאי מחולו זה מת ואם הלך ועמד בשוק על משענת אם לא ניתק מחולו לחלו אלא

שהכביד עליו חוליו ומת אפילו היקל כנהיים הרי זה נש ואפי' אומדנא אין צריך שהרי מחולו הראשון מת ואם ניתק מחולו לחוליו ועמד בשוק על משענת אונד'ן אותו אם מחולו הראשון מת הרי זה נש ואם לאו אינו נש ויש אומרים שאם מת מחולו הראשון אע"פ שהלך בשוק בלא משענת ואע"פ שפי' ואמר אם מתי מחולו זה אפילו לא כשל הגש ואם עמד אינו חוזר משום גזירה שמא יאמרו יש נש לאחר מיתה דאי אמרת חיות יאמרו כיון שכול עכשיו לחזור בניאם הריהו מת הרי נש אם כן יש נש לאחר מיתה ויכא להפך אפילו להדיא נש לאחר מיתה וכדפי' לעיל שעמא נכבדתם :

ז אמר הרי זה ניטך מהיום אם מתי מחולו זה ולכסוף לא מת מאתו חוליו ונש לא עמד מחולו אלא נשכו נחש או שרפו ארי או נפל עליו הבית ומת בניאם כו' מילתא דלא שכיח לא אינו נש שהרי לא מת מאתו חוליו ומיתה זו דלא שכיח לא אסיק אדעתיה אבל אם אמר לה אם לא יעמוד מחולו זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או שרפו ארי יש להשתפק כיון שאמר כי האי ליטנא שמא אסיק אדעתיה כשלא יעמוד אפילו ימות מיתה דלא שכיח כיהך אפי' היה נש או שפא אשגרת להיכא כך הוא ומילתא דלא שכיח לא אסיק אדעתיה לפיכך הריא ספק מגורשת וחולצת ולא מתייבמת :

ח ש' שנתן נש ואמר סתם מהיום אם מתי והבירה בטל נישו ולא אמרין כיון שאמר סתם מהיום אם מתי ולא אמר מחולו זה לעולם קודם שימת קאמר שיחא נש ואפילו אם ימות לאחר כמה שנים אלא אמרין דאי אם מתי מחולו זה קאמר אבל בריא שאמר לאשתו הרי זה ניטך מהיום אם מתי ודאי כל שכתב בחייה קאמר וכל אימת לאית אפילו לאחר כמה שנים הרי זה מגורשת מהיום :

ט שכיב מרע שנתן נש לאחר ואמר לו זכה בגש זה לאשתו כדי שלא תפול לפני יבם ומה קודם שיגיע הגש לידה הרי זה ספק מגורשת וחולצת ולא מתייבמת דמספקא לן אם נאמר זכות הוא לה ובדאי ניתא לה כדי שלא תפול לפני יבם וכן לאדם שלא כפניו או ש' חוב הוא לה הרי ניתא לה לפטור מן היבם שמייבמת ואין חזין לאדם שלא כפניו לכך הוא ספק וחולצת ולא מתייבמת :

י עצה טובה על פי גדולי עולם לחוש לרמאין בנש שכיב מרע שיאמר סתם אם מתי מעכשיו וע' חפ' פלוני ואותו היום ככלל יהא נש ולא יאמר אם אמות מחולו זה שיהא התנאי תלד בחולו ש' יבא אדם שאינו חולד וישתדל עם הרופא שיאמר שלא מת מאתו חוליו אלא מחולו אחר שנעתק אליו ויצא לעז על הגש ולפי הדעה שכתבתי למעלה שאם לא הלך בשוק אפילו הלך בכיתו בלא משענת ואפילו היה מחולו לחוליו הרי זה נש כו' אין כאן לעז כ' ככל מקום כיון שהרבה חילוקים יש בכל נש שניתן על תנאי נהרבה צריכין לרקוק בו יותר בנש שכיב מרע ככל החילוק והדיעות שנתבארו כסימן זה וכל שכן שאין אנו בקיאות באומדנות הרופאים נוהגין אנו בארצות האילו שלא ליתן סום נש על תנאי ואפילו בשכיב מרע אנו נוהגין נש סתם בלא סום תנאי ושכיב מרע שרצה ליתן נש בדיוכרי' שלא תיזקק ליבם ומתיירא שמע לא תחזור אליו אחר כך וכן הריא משבעין אם שניהם קודם הגש כשבועה חמורה או יתגר משכונות זה לזה שכשיעמוד מחולו יחזור זה לזה ויעשו נישואין חדשים ואם המגרש הוא כיון שתיאמר עליו כגש וחזרה אסרה לחזור אליו אם יעשה כן או במקום שיש חשש לשיוף דעת החולה יש לרש' כחנאי כדרך שנתבאר כתב מורי מהרמאי ז'ל אשה שנתגרשה על תנאי ומת הבעל אינה צריכה להתאבל עליו שהרי אינה אשתו אבל אם

לבוש הבוץ וארזמן

איסור ב"ב אם הרצה להחמיר על עצמה לבכות עליו ולצאת אחר משהו :

קמו המגרש לאחר זמן ומי שנתגרש על תנאי וכו' סעיפים :

א יש דבר שדומה לתנאי ואינו תנאי כיצד האומר לאשתו הרי זה נישך ולא התגרש בו. אלא לאחר שלשים יום הרי זה דומה לתנאי ואינו תנאי דומה לתנאי לענין שאין הגט מתחיל עד לאחר שלשים יום ואם מתבעל תוך ליום אינה מגורשת שהרי אין הגט מתחיל אלא לאחר שלשים יום והוא מתקיים לכן ואין גט לאחר מיתה ועם כל אלו בנינים הרי זו זקוקה ליבם וכן אם נגרש הגט או נאבד תוך השלשים יום אינה מגורשת שהרי בשעה שיתחיל הגט אין הגט בעולם וכמה התגרש ואינו תנאי שהמגרש על התנאי מגרש מיד אלא שמסיל התנאי בנטו ולכשתקיים אותו התנאי יתחיל הגט מעכשיו וזה אינו מגרש עד שיגיע אותו הזמן לפיכך המגרש על תנאי צריך לכפול התנאי ולדקדק בלשון התנאי בכל הדברים המבוארים בפשפשי התנאי וזה אין צריך לכפול התנאי ולדקדק בשאר משפטי התנאי :

ב הנוחה הגט בצידו ר"ה בחוק ה"י וסוגנוכ משם לאחר ה"י יום הרי זו מגורשת הואיל והיה הגט קיים ביום שהיתה מהגרשת בו והיה מונח במקום שיהיה אותו כו שאינו ר"ה שצידו ר"ה אינו כרה"ד וכן אם חלה הנירושין במעשה דינו כדון המג"ש לאחר זמן כיצד כגון שאמ' לאשה הרי זה נישך ולא התגרש בו עד שהתני לו מאתים זוז אחר שהתן המאתים זוז הרי זה התגרש אחר שתתן ואין צריך לכפול התנאי ולא לדקדק בשאר משפטי התנאי שהרי לא נגרש על התנאי אלא שתלה הנירושין בעשיי המעשה ואחר המעשה התגרש ומה יש בין המגרש על התנאי לזה שקובע זמן לנירושין או שהלאו בעשיית המעשה שהמגרש על תנאי יש שם נירושין מיד ואינם נומרים עד שיתקיים התנאי לפיכך כשיתקיים התנאי והגט עודנו קיים בעולם הרי זו מגורשת למפרע אפילו אין הגט ברשות כשיגיע התנאי ויתקיים ואינה צריכה לחזור ולשלול או להוזהר ברשותה אחר שנתקיים התנאי שהרי כבר הגיע לידה מהחלה כהורת נירושין ואם ניסת קודם שיתקיים התנאי לא הצא אלא כשיתקיים התנאי היתה מגורשת למפרע וקידושי השני קידושין נמרוין אבל ההנולה נירושין בזמן או בעשיית מעשה הרי לא הגיע הגט לידה מהחלה כהורת נירושין אלא כהורת פקדון עד הזמן שקבע או שנעשה המעשה ולכשיגיע הזמן שקבע או שנעשה המעשה יתחיל הגט לפיכך צריך שיהא הגט באותה הפעם ברשותה או שתחזור וחשלינו או שיהיה הגט במקו' שיהיה אותו בו אף ע"פ שאינו ברשות כגון צידו ר"ה כמו שביארנו ואז התגרש בו ואם ניסת קודם הזמן שקבע או קודם שנעשה המעשה שתלה בו הנירושין הצא והולד ממזר שעדיין היא אשת איש נמורה ואין כאן שם נירושין כלל :

ג הנותן גט ביד אשתו ואמר לה אם לא תתני לי מאתים זוז אין זה גט או אין את מגורשת הרי זה לא נישך כלל ואין כאן גט לא גט על התנאי ולא גט התלוי במעשה וכן כל כיוצא בזה כיון שלא אמר לה מהחלה הרי את מגורשת ואם אמר לה הרי את מגורשת ואם לא התני לך מאתים זוז לא תהיה מגורשת הרי זו מגורשת אע"פ שלא נתנה שאין זה נק' תנאי כיון שלא כפל התנאי כמבואר לעיל סימן קמ"ה :

ד כשנתגרשה על התנאי וקדשה אחר קודם שיתקיים התנאי אם נתקיים התנאי אחר כך הרי זו מקודשת ואם לא נתקיים התנאי ונתכשל הגט אינה צריכה גט משני שאין קידושין תופסין בה ומותרת לחזור לראשון אבל אם

נשאח ולא נתקיים התנאי אף על פי שנתכשל הגט אסורה לחזור לראשון וגם השני אסור לקיימה וצריכה גט משניהם שכיין שנשא לשני יש לה פרסום ואם תצא בלא גט מן השני יאמרו נשואה יוצאה בלא גט שאין הכל יודעים שנתכשל הגט מן מראשון :

ה בד"א שאם קדשה אחר ולא נתקיים התנאי שהגט בשל כשנתגרשה על התנאי שהוא בלאו כגון שאמר לה הרי זה נישך אם לא תעשה כך וכך נהיא עשתה אוהו מעשה הרי זה בשלחו לנמרו ע"י המעשה שעשתה וכן אם תלה התנאי במעשה חוץ זמן קצוב ועבר הזמן ולא געשה המעשה או באיזה דרך שהיה התנאי מבוסל בפועל שאז הגט בשל לנמרי אבל כהנאי שבדיה לקיימו עוד הרי הרבה תלוי ואם יתקיים התנאי הרי זו מגורשת למפרע חיישינן שמא תקיים התנאי ותלן קידושי שני :

קמו אין כותבין תנאי בגט ואם כתבומה דינו ובוג' סעיפים :

א כבר ידעת שהגט קראו התור' ספר כריתות כלומר שצריך לכתוב סיפור הדברים שהוא הגט באופן שיכרות בין הבעל לאשה שלא תהא עוד אנדה ביה בשום דבר לפיכך הרוצה לגרש את אשתו על תנאי לא יאמר לכתחלה לסופר או לעדים כתבו וחתמו גט לאשתי על התנאי זה או אפילו כתבו סהם וחתנו לה על התנאי זה ואין צריך לומר שלא יכתוב בהוד הגט על התנאי זה נירש פלוני את פלונית אשתו שכל שהוא זכר שום תנאי קודם כתיבת הגט וכל שכן תוך הגט קודם כתיבת חורף הגט שהוא והרי את מותרת לכל אדם אין זה גט כריתות שהרי לא נכתב זה והיה גט לכורתה מכל וכל אלא על התנאי כך וכך ואף על פי שנתקיים התנאי אחר כך אין זה ספר כריתות כשעת הכתיבה והתורה אמרה וכתב לה ספר כריתות שיהא ספר כריתות כשעת כתיבה אלא הרוצה לגרש על התנאי כיצד יעשה אותו אומר לסופר לכתוב כגון ויגרש על התנאי סהם וכתבין גט כשר בלא שום תנאי בעולם ויכתוב שנתן לה את הגט אמר לה הרי זה נישך או הרי את פלונית וכו' ע"ס כך וכך דגבי הנתיבה לא כתיב' כריתות אלא נתן כידה וכן סותר לומר לעדים אתר החתימה או לשלוח גט לה גט זה לאשתי ע"ס כך וכך :

ב אבל אם זכר התנאי לסופר או לעדים קודם כתיבת הגט ואין צריך לומר אם כתבו בהוד הגט קודם כתיבת חורף אף על פי שלאחר הכתיבה חזר ובשללו ומחקו פסול כיון שלא היה גט כריתות כשעת כתיבה במה דברים אמורים שזכר התנאי על פה או כתבו תוך הגט קודם כתיבה חתורף אבל כתבו ואין צריך לומר זכרו אחר שגמר לכתוב חורף הגט הרי זה גט כשר בין שכתבו או זכרו קודם חתימת העד' בין שכתבו או זכרו אחר חתימת העדים מיהו כל הדרוש הזה תלוי גם כן בפלוגתא אחרת והיא אם נאמר יש כרירה או אין כרירה דאי קיימא לן יש כרירה הוה ליה גט כזה כשר אפילו נכתב התנאי במקומו קודם חתורף דהא כשנתקיים התנאי אחר כך או אפילו בשלולו ומחקו נכתב הדבר למפרע שגט זה היה כריתות פעלית בשעת כתיבה ואי קיימא לן אין כרירה נשאר הגט כפסולו ורבו כזה הדיעות הילכך נקטינן שאפילו כחוב התנאי קודם חתורף הוה ספק נירושין וכן אם התנה על פה קודם כתיבת חתורף הרי זה גם כן ספק נירושין :

ג לפיכך כל המגרש את אשתו על תנאי שמכשל הגט המבוארים לעיל סימן קמ"ג והם כגון שהתנה לח

לבוש חבוץ וארגמן הלכות גיטין

שלא תאכל בשר ולא תשת' יין כל ימי חייה או שתהיה מותרת לכל אדם חוץ מפלוני או שתהנה עליה שאר תנאים וכחכם כגש קודם כתיבת התורף וחזר ומחקו ונהגו לה או הזכירם על מה קודם התורף הרי זו ספק מגורשת ויש אומרים דבבולט הויא ספק מגורשת אם כתבם או זכירם קודם התורף ולא אחר התורף חוץ משאם כתב לה או זכירם שתהיה מותרת לכל אדם חוץ מפלוני שבוה החמירה שפי' שאפילו כתבו או זכרו אחר כתיבת התורף הוי ספק מגורשת אף על פי שתור ומחקו או בטלו מפני שבוה נשאר לו בשעת כתיבה יורה זכות בנופו של גש מבטאך הנאי שהרי נשארה אסורה לאותו פרוכי ככתו מפני שנתנה צותו כבר והרי האיסור עליה מפני שהיא עודנה אנג' ביח ויין זה גש נכריהו כלל אבל אם כתב ותתם הנש בהלכות ובשעת נתינה הזכיר בעל פה הנאים הללו דמכסלי' אה הנש אפילו אמר בעל פה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני הרי זה נוטל הנש ממנה וחוזר ונתת' לה כלא הנאי כלל או בתנאי כשר וכל מה שאמרנו בסוף מפלוני או על כנת טפוסים כגש דווקא כשאומר חוץ מן הבשרים לה או טיש לרם קירושין בה אבל חוץ מאכא ואיכך וכל מי שאין עליה קירושין אינו טיור ואף על פי שלא מחקו דהאב' לאו תנאו אסורין לה וכן אם התנה עליה בין בכתב בין בעל פה ושאפילו לפני התורף בתנאי שאי אפשר לקיימו כגון על מנת שחעלי לרקיע וכי'צא בו אינו פוסל דהנאי זה הוא כמי שאינו ואפילו לפני התורף כשר דלאותנאי הוא כלל כיון שאין קידת לקיימו :

קמה

דין המגרש בגט ישן והמגרש בתנאי שלא יתייחד עמה וכו' ב' סעיפים :

ספחה ואפילו כיוצא ונכנס שני חוץ מטפחה או כגנה קפני כפני שאינה כושה לשכשכ בפניהם ואם נתייחד עמה בפני קד' אחר אפילו שרא היה עמהם כחדר אלא ראה היחוד אפילו הכי כשיחקים התנאי הרי זו כגורשת ככל מקום לא התורה בו לכתחילה כיון שנתייחד עמה אבל אם נהגרה בו אחריו אסורין לה לינשא על פי עד אחד שראה היחוד שאפילו אם תמצא לזכר בעלה וכיטל את הנש לאו כליום הוי דכיטול בפני עד אחד אינו כליום דלאן דבר שבערה פחות משניים ואם בעל לשם זיות בעל אבל אם ראו אותם שני עדים שנתייחדו וידעו וראו והוא והיא את העדים שראוין שנתייחדו אף על פי שגרקיים ההנאי אחר כך הרי זה ספק סנה' דחיישין סמא בעלה ובטל את הנש דכיון שראו אותם עדים ונס הם ידעו שראו אותם העדים אמרינן קמא דלשם בטול הנש בעל ולא לשם זני' דלאין אדם עושה בעילהו בעילת זנה כשיודע שיעדים רואין אותם אבל אם ראו עדים אחרים והם לא ידעו אמרינן לשם זנות נתייחדו דווקא שידעו שכתבם שיעדים ראו אותה שנתייחדו אבל אם לא ידע אלא אחד מהם הוא או היא אף על גב דכיטול הנש פרידיה תליא ליה כלום הוא ונראה לי טעמא דאמרינן וזהו שלא ידע לשם זנות נתבין וכיון שאחד מהם נהבין לשם זנות אמרינן ודאי דה' חש' לשם כך נהבין שידוע דלשם אישות בעינן דעה כג' ומכיון דלית לפיכך אפילו אם היא לא ידעה דודאי לשם זנות נתכוונה אפי' שרא ידע לא אמרי' דלשם ביטול נכתוב אלא לשם זנות ונכפ' שיתבאר עוד מזה בפי' שאחר זה בעה' :

קמט

דין המגרש את עשתו ואח' כ בא עליה או נתייחד עמה וכו' סעיפים :

א המגרש את אשתו כיון מן האירוסין כיון מן הגיטאות וחדר ובעלה כפני עדים או שידוע וגלוי לכל שבא עליה סנה' כנסאה קודם שהנשא לאתר וידעו הם שהעדים רואין הרי זה בחוקת שרחזיה דהואיל והיהה אשתו כבר אמרי' וודאי לשם קירושין בעל ולא לשם זנות ואפי' ראו שנחן לה מעו' כאה' נכר' שהוקה היא שצין אדם עושה בפני עדים בעלתו בעילה זנות כיון שיש בידו לעשות בעילה מצוה אע"פ דגבי פניה בעל מנא אמרינן אדם עושה ככ' לא חייש' לזה וזו שהיתה כבר אשתו שאני והרי זו מקודשת קדוש ודאי וצריך סמנה גש שני הדין שהיו ב' עדים שאם לא ה' האלא עד אפי' ידעו הם שרא' אפי' כיו' שאפי' אה' ל כיון לשם קירושין אינו כלום שאינו קדוש אלא בפני שני עדים שאין דבר שבערה פחות משנים דלפיכך דבר מסמון :

ב ואם לא ראה עדים שבא עליה אלא שנתייחד עמה והרי ב' העדים בחדר וראו וזהו את העדים וידעו שראוין שנתייחדו יחד אם היתה מגורשת מן הגיטאות כיון דניש' אחר דה' חוששין לה שפ' נבעלה ולשם קירושין בעלהו הן עדים ויח' וזהו הן עדי' ב'יהו ודאי מקודש' לא הוי שאם קודש' אחר אח' כ שלא תהא מקודשת דשטא לא בא עליה אלא חוששין לה לפי' היא ספק מקודשת וצריך' גש מספק ואם היתה מגורשת מן האירוסין אין חוששין לה שהרי אין לבתם בה מידו גש באירוסין הויא דחוינן להו דנייסי' אחריו חוששין לה וצריכין גש שני וכתב מורי מהרמ"ו ז'ל אבל אם נתייחד עם מסיודת שלו אף על גב דנס בה לא צוין סג' ואיכ' באשתו בפני עדים ושעמא מפני דלא סכיח' שבא אדם על מסיודתו ג' מי ששלח ג' ג' אשתו ח' כ בטלו והלך ונתייחד עמה אחר שבטלו ואחר כך יודע ונהב' שכבר הגיע הנש לידת קודם כש' וזהו לא ידע אינה צריכה ממנו ג' ש' ואפילו דא' סנה' סנה' דאי לא לשם קירושין בעל' כ' וזה :

א לא יפטר אדם את אשתו כגש יין כיצד מי שכתב גש לנרש בו את אשתו ונסלך ולא גרשה ונתייחד עמה אחר שכתבו לא יגרש אותה כגורשת בשקצה לנרשה אחר כך ושעמא משום נדרה שטא יאמרו נטה קודם לבנה פירש שטא ישתה הנש שנתיים או שלש שנים בין כ כתיבה לפניה ויהיו לה בנים ממנו תוך אותו הוסי' אחר שנכתב הנש ואם יגרסנה בו אחר כך לימים כשישהכת הדבר ויראה וזמן הנש קודם לית הבן והוי' ג' כדוריים שניהן לה הנש מטע' כתיבת ויאמרו זה הבן מן הפנוייה נולד משגרת' ויהיה לו פנס לכך לא יגרש בו לכתחילה אבל כדעבר אם יגרשה בו הרי זו מגורשת ומותרת לינשא לכתחילה שהרי הנש נכתב לשמה בכל דינו וגש נהגו לה עמה בכל הלכותיו ויש אומרים בגמ' דכר'ים אמורים כשהיה הנש כיד הבעל בטנתייחד עמה ומסרו לה אחר כך מידו ליה או שנחטו לשליח אחר שנתייחד עמה אבל אם שלחו לה על ידי שליח ונתייחד עמה אחר שנתייחד ליה השליח ואחר כך נתגולה השליח לא תנשא בו לכתחילה ושעמא משום שכשנתנו לה הבעל בעצמו אחר דיתעד אמרינן דאם איח' ג' עליה הוה הוי' לפנמה דכריה' והוי' כתב לה גישה אחרת ומדיה כיה לה אמרינן וודאי לא בא עליה ומסום דבי' תנשא לכתחילה אבל הויא דניצא הנש מתחת ידו קודם ייחוד ונתייחד עמה חיישין שטא בא עליה היתה בדעתו לצוות לשליח ש' ליתנה ולהכתוב לה גש אחר וקודם השליח קודם ש' העל ונהגו לה אחר הייחוד לפיכך לא תנשא בו למת' אבל אם גשאה לא תצא ועל' סנה' :

ב לפיכך כל המגרש את אשתו על תנאי בין שאם מעכשיו בין שלא אמר מעכשיו אלא עם יתה אם לא יהיה הרי זה לא יתייחד עמה כל זמן שלא נתקיים התנאי אלא בעד אחד שנתבייש הוא מסנו לשפוש בפניו ואפילו עבר ואפילו

שהגש כשר לא היה מניח אותה לקיימה אלא יפנמו את הכנים
 אע"פ שיכתבו לה גט אחר מן הראשון ידעו הכל דמטו' חומרא
 בעלמא שהחמירו רבנן בגטין הוא :

ג וכל שהיא ספק מגורשת בין מחמת פסול ספק שבגט או
 מצדה או מצד התנאי לא תנשא ואם גשאת תצא והולך
 ספק ממא :

ד מי שגירש את אשתו בגט כשר ורוצה להחזירה צריך
 לחוש הגישאין לקדש אותה בקידושין גמורין ולברך
 שבעה ברכות ולכתוב לה כתוב' חדשה כמו שהיה נושא אשה
 אחרת אבל אם גירש' בגט שיש בו פסול מדבריהם או שיש בו
 צד ספק ורוצה להחזירה צריך לקדשה מחדש מספק דשמא
 הגט גט כשר ועקרו הקידושין הראשונים ולא יבא עליה בלא
 קידושין אחרים אבל אין צריך לכתוב לה כתובה אחרת ולא
 לברך שבע' ברכות מספק דשמא' אין הגט כשר והוא להו' הברכנ'
 לבטלה דהא לא נהגרשה :

קנא **סופר שטעה בגט ובשובר ובו סעיף**
אחד :

א כתב הסופר שוכר לאשה לחתו לאישה על הכתובה
 ונט' לאיש לחתו לאשה ונתן א' לאיש והשני לאשה
 ולא דקדק איזה מהם נתן לאש' או איזה נתן לאיש והיו סבורים
 שהגט ביד האיש והשובר ביד האשה ונתן האיש את שולו
 בחורת גירושין לאשה ונעשית בחזקת גרושה לכל והאשה
 נהנה את שלה להיות לו לשוכר על הכתובה לאיש ואחר כך
 גמצא הגט ביד האיש והשובר ביד האשה ומתוך כך בא
 לערער ולומר שמתחילה יצא המכשלה שחתת יד הסופר
 שנתן את הגט ליד האשה והשובר ליד האיש והם החליפום
 ונתנם זה לזה הוא נתן לה השוכר בתורת גירושין והיא נהנו
 לה הגט בתורת שוכר ואין כאן לא שוכר ולא גירושין שהרי
 לא נתן לה אלא השוכר והיא נתנה לו הגט שהרי הגט עדיין
 בידו והיא טוענת נפל ממני והוא מצאו וכן בשובר נפל ממני
 ואני מצאתיו אם לא נישאת עדיין הוא נאמן ויגרשנה בגט
 אחר והיא מותרת מעתה ואם לא גירשה ועמדה ונשאת חצא
 וכל השלשה עטר דרכים בה לא ערער הבעל עד אחר ג
 שניסת לאחר לאו כל כמיניה ולא מה' מינין ליה לאוסרה על
 השני והרי היא בחזקת גרושה שאנו הולין לומר שנפל ממנה
 והוא מצאו :

קנב **דין שני עדים אומרים שנתגרשה**
והאומרת אשת איש הייתי ונתגרשתי
ובו"ב סעיף :

א הבעל שאומר גרשתי את אשתי אינו נאמן אפילו היא
 מודה לו אינה נאמנים לא מבקיא אם אומר גרשתי
 כבר זה כשה ימים כגון ל' או מ' וים שאינן נאמנים להחזיקה
 כמגורשת למפרע דלאו כל כמיניה דשמא משום מחפ' עליה
 הוא אומר כן ואם יבאו עדים אח' כויעידו טוינתה אחר הזמן
 שהוא אומר שגירשה ודאי תידון בחנק אלא אפילו אם אומר
 גרשתי את אשתי סחם אינמי עכשו גרשתי שאין נפקותא
 בדבריו אלא סכאן ולהבא והוה לן למיהימניה מנו דאי בעי
 היה מגרשה עכשיו אפ' ה' אינו נאמן מן השעם שיתבא' בסמוך
 מיהו חוששין לדבריו והויא ספק מגורשת ואפילו הודת' היא
 שגירשה אינו נאמן דחייש' שמא הוא מכיין לקלקלה או שמא
 גירשה בגט פסול והיא אינה יודעת ושמא היא תעיו פניה
 להודות לו להחזיק עצמה לגרושה כיון שרוא' שהוא מאמינה
 לפיכך אומרים לה אם אמת ודבר הרי אתם שניכם קייט'ם
 קום וגרשה עתה בפנינו :

דה סבור שהגט היה בטל שהרי הוא כשלו ולא בעל אלא על
 דעת קידושין הראשונים :

ז מי שגירש את אשתו ונתחייב עמה וקודם שגירשה טנית
 עשא' לאחר לשם נישואין ממט או לשם פלגט אסור לשניהם
 וצריכה גט משניהם שהרי אם בא עליה הראשון בהתייחדו
 עמה הויא מקורסת לו ואין קידושי שני כלום והרי כב' נבעלת
 לשני בין שנשאת לו ונאסר ל' לבעל השני וגם לבעל הראשון
 וצריכה גט מן הראשון ואם לא בא בעליה הראשון בהתייחדו
 עמה הוי קידושי שני קידושין לכך צריך' ג' גט מן השני . :

ח לא אמרו חזקה זו שאין אדם עושה בעילתו בעיל' זנות
 אלא באשה שגירשה או במקדש אשה על הנאי ואח' כ'
 בעל' סהם אמרו' בעל את התנאי ובעל לשם קידושין והואיל
 וכבר היתה אשתו אינו עושה בעילתו זנות לפיכך כאלו אמרו'
 לעולם לשם קידושין בעל ולא עשה בעילתו בעילת זנות עד
 שיפירט שעושה אותם לשם זנות או בועלה על תנאי הראשון
 אכל בשאר כל הנשים שבא עליהם הרי הוא בחזקה שבעל
 לשם זנות עד שיפירט שבעל לשם קידושין :

י וכן איש ואשה שנשאתו כגונם הגזירות ונשאו זה לזו
 בחזק' הנו' אע"פ שמתחייב זה עם זה בכל יום לעיני הבל
 אין חוששין להם דשם קידושין ראוי דכה שהרי לא הית' כוונת'
 לשם קידושין כדת משה וישראל אלא לקידושי חוקת הגוים
 ואין כאן חשש קידושי דת משה וישראל . ועל סימ' כ' מי
 שאמר לכתוב ולחתום גט לאשתו וליהנו לה ואחר כך נתייחד
 עמה הרי אלו לא יכתבו ואם כתבו ונתנו אחר שנתייחד עמה
 הרי זו ספק מגורשת דהיי' אש' בעל ובטל שליחותם שאמר
 לכתוב ולחתום :

קז **דין פסולי גט אם נשאת בהן ובו"ב סעיף :**

א כל גט שהוא פסול מיברי חורה אם נהגרשה בו עדיין
 אשת איש נסורה היא ואם נישאת בו תצא מן השני
 שהרי אין קידושין הופסין לובה והולך ממנו ממזר מיהו צריך'
 גט מן השני מדבריהם כדי שלא יאמרו נשוא' יוצאה בלא גט
 וכן הראשון צריכה גט שני כשר מן החורה להתירה לעלמא
 אבל לאלו השנים אסור לעולם שהרי נבעלה מן השני בעלת
 איסור אשת איש ואסור לבעל ולכתול וכל ה' דרכי' שנוהגים
 באשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת ואחר כך בא בעלה
 שנתבארו לעיל בס' י' ז' נורגין בה אבל אם לא נשאת עדיין
 אלא נהקדשה מותרת לבעלה הראשון ואינה צריכה גט משני
 שהרי לא תפסו בה קידושין :

ב ואפ' אם היה בעלה הראשון כהן לא נאסרה עליו משום
 גרוט' שאין כאן אפי' ריח הגט כלל כיון שהגט פסול מן
 התורה חוץ מהמנר' את אשתו וא' הרי את מגורשת ממני ואי
 את מותר' לכל אדם שאע"פ שגן התור' אין כאן גט כלל להתיר'
 לעלמ' ואם היה הבעל ישראל או לוי היתה מחזרת לו ס' אם
 בעלה כהן פסולה לו שגט כזה פוסל לכהונ' שנ' אשה גרושה
 מאישה וגו' ודרשו חז"ל אפי' אינה גרושה אלא מאיש' לבדו ולא
 נית' לעלמ' אפ' לא יקחו אות' הכהנים והזורח הגט שהזכירו
 חז"ל שפוסל בכהונתו וכל גט שאינו פסול אלא מדבריהם להגש'
 בו לא תנשא בו לכתלה ואם נשא' אע"פ שעדיין לא נבעלה
 לא הצא והולך כשר וכחביב לה גט אחר מן הבעל הראשון
 והיא יושבת תחת בעלה השני ואם א' לכתוב לה גט אחר מן
 הראשון והיה הבעל בעל השני וחיק ויגרשה מעצמו הרי זה
 משוכח שהסי' ממנו לזות שפתי' כד' שאין לבעל השני כניס
 ממק' אבל אם יש לו כניס ממנה לא יוציא שמוציא לעז על
 בניו ופגם אות' שהכל אומרים עליהם ממזרים הם שהרי גרש
 את אדם מחמת שלא היה לה גט כשר סבעלה הראשון אבל
 אם אינה גרש' ואסרו הבל' אם לא שהיה גודע להכמי הדור

בחזקה אשת איש אלא על פיהם שטניה אמרו לשי' דכ שהמ' מיניה שנתקדשה ונעשית אשה איש אלא שי' הכחשה בעדותה שהאחד אומר נהרשה והאחד אומר לא נהרשה כלל פעולם הוינעטוה עדים כוכחשים ואחד מהם עד פסול הוא ולא נשאר כאן אלא עד אחד כשר שנתחדש ואין דבר שבערו' פחות מטנסי ונטארה האשה בחזקה שהיא פנויה ומותרת ליניא לכהלה ואם אין הכחשה בעדותה שטניהם אומרים נתקדשה ובעדים שאחר כך זרק לה הבעל גיטה אלא שאחד אומר הגט היה קרוב לו והאחר אומר היה קרוב לה אפילו אם נטאה הצא שהרי מהיך דברי' עדות שניהם היא אשת איש ועדותם הוא עדות מעליא שהרי אינ' מוכחשין ומה שזה אומר קרוב לו וזה אומר קרוב לה אין זה הכחשה נמורה שכל אחד מעיד לפי אומד דעתו לפיכך כיון שהיתה הודאי אשת איש על פיהם תלינן לומר שמה האחד מהם האומר קרוב לה טעת באומד דעתו ושטא הגט היה קרוב לו לפיכך אפילו אם נטאת תצא :

לא היה בחזקה אשת איש ובאה היא בעצמה לפנינו ואמרת אשה איש הייתי ונרשתי אני נאמנת שהפה שאסור הוא הפה שהתיר וי' דוקא שאמרה ונרשתי אני בהוד כדי דיבור הראשון ואם לא אמרה כן הוד כדי דיבור אינה נאמנת אלא כ' נהנה אמתלא לדבוריה למה לא אמרה מיד . אשה שבאה לעיר וייעצה שתאמר שהיא א' כדי שלא יתעללו בה ואחר כך באו עדים מכירים אותה ואמרו ששמענו שהיתה מנורשת וגם היא אומרת כן עי' בהשוכה הרי' ב' ש סימן קמ"ה / ועי' לעי' סימן מ' :

יש עדים שהיתה אשת איש אינה נאמנת לומר גרוש' אני ואם נטאת הצא ואפי' נטאת קודם שכאו העדים שהעידו שהיא אשת איש הצא דלאו כל כמיניה לומר גרושה אני כיון שי' עדים שאין כאן הפה שאסר כו' אף על פי שבאו העדים אחריה דכיון שלא היתה בפני בעלה מעיזה לומר גרושה אני אף על פי שאינה גרושה אבל מ' חוששין לדכריה לחומרא להצריכה גט שני וכסילה לכהונה כל יסיה אפילו לא נטאת דהא שויא נפשה דאיסורא לכהונ' לעולם שהרי אמרה גרושה אני וכן אם טת בעלה חולצ' ולא מהייבמה דהא לפי דכריה אסורה היא ליוכס כיון שבעלה אחיו גירשה בחייו :

יש לה שני עדים שנתגרשה מתירין אותה ליגשא על פיהם אפילו אינה כיוציאה הגט בפנינו :

וכן אם כיוציאה הגט ואמרה גרשני בעלי בו מתירין אותה להנשא על ידו אפילו אינו מקוים ואפילו אם בא הבעל וערער ואמר סמני נפל והיא מצאה אותו אינו נאמן כיון שהוא מודה שהוא כתבו לה ודרי הוא יוצא מתחת ידה לנפילה לא חייטו דאינו שכיח :

אבל אם ערער ואמ' שטנהו לה על הנאי ועדיין לא נתקיי' הננאי או כתורת פקדון נתנו לה או שטען שהוא מזויף ומעולם לא כתבותתקיים בעדי חתיכה או בעדי מסודה כמו שנתבאר בס' קמ"א וקמ"ב :

ואם לא יהקיים אינה מנורשת להיות מותרת לאחרים אבל אם פסלה עצמה מן הכהונה דשוית' נפש' חתיכה דאיסורה לכהונה :

אשה שי' בידה מעטה כ' אינה יכולה ליגשא בו עד שטכרוהתימת ידיה כ' .

קנ"ג

דין המוציא גט בשוק למי יחזיר אותו ובו סעיף אחד :

א המוציא גט בשוק אם האשה נחמנה בו סימן כנון שאמרת נקב' ב' בצד אות פלונית ואמרת שכבר

ב ואם היא אומרת לו גירשתני והוא מכחישה נאמנת ומותרת ליגשא חזקה שאין האשה מעיזה פניה לומר לבעלה בפני גרשתי אבל שלא בפני מעיזה ואינה נאמנת אפילו אם ניסת או נתקדשה וכטבא הוא החזקה כדכריה ואמרת לו שגרשתי אינה נאמנת שלהחזיק בדריה ואמרת כן ואינה צריכה גט מהשני ועי' לעיל סימן י' ואפילו אם היא בפניו אם היה קשה ביניהם או שחובעת כתובתה דאיכא לומר שאמרת כן כדי לנכות כתובתה אינה נאמנת :

ג שנים אומרים שנתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי היא בחזקה אשת איש על פיה שהרי שהי הכחות מעידים שהיתה אשת איש וממה נפשך יש כאן שנים עדים כשרים שהיתה אשה איש ואין הכת הימנייה ככחישה בזה וקיימא לן בלבוש עיר שושן סימן ל' שכל אחת מעידה לכה' אלא שאחה אומרת נתגרשה ובזו הכת השני מכחישה' והו' להו בגירושין הרי ותירי דל עדים מהבא ונטארה היא כ בחזקה ואפילו אם הבעל עימד בפנינו והיא אומרת לו בפני גרשתי אינה נאמנת דכיון שעדים מבי' עי' לה הייטנין שטא מעיזה לפי' אם נטאת הצא והולד כמזר כמה דברים אמורים כשאמרו העדים המעידים שנתגרשה היום נתגרשה שכיון שאמרו היום נתגרשה אומרים לה אחיו לגטך ואם האמר היא נאכד הגט לא מהימנינן לה ליוכסן קצר כי האי לא נאמן לה לומר שנאכד הגט אנד' אם אמרו העדים הרי זה כמה ימים שנתגרשה והיא אומרת נאכד הגט יש לנו להאמינה כיון שהיא אומרת בפני בעלה שנתגרשה וחזקה אין האשה מעיזה פניה כו' וגם שני עדים מסייעין ליה מיהו כיון ששני עדים מכחישים אותם לא תינשא לכהחילה ואם נטאת לא תצא כמה דברים אמורים כשנטאת לאחד מעדיה שאמר שנתגרשה שכיון שהוא יודע שנתגרשה וגם היא אומרת בפניו שידועת בבירור שנתגרשה מצרפינן הטעמים ואמרי' חזקה שאין מקלקיין את עצמן ולא תצא ממנו אבל אם נטא' לאחר הרי הדבר ספק אצלו שהרי העדים מכחישי' זה את זה וכן אם היא אינה יודעת בבירור שנתגרשה בגט כשר אלא שסמכה על העדים שאמרו שנתגרשה אף על פי שנטאת לא' מעדים והוא יודע האמת בבירור שנתגרשה אבל אצלה הרבר נשאר בספק כיון שהעדים מכחישים לפיכך הצא והולד ספק ממזר והא דאמינן שבשאר העדים שנתגרשה היום אינה נאמנת לומר שנאכד הגט כמה דברים אמורים כשיש עדים מוכחשים וכדאמרן אבל אם אין כאן הכחשה אלא שנים אומרים נתגרשה היום ואמינן לה אחיו לגטך ואמרה היא נאכד או נקרע לא חייטו' לה אלא סומכין על העדים ומותרת להנשא :

ד ואם השנים אומרים ראינו שנתגרשה ושנים אחרים שגרשני' להיות המיד אצלה אומרים לא ראינו שנתגרשה אף על פי שאינן מכחישים אותם בפירוש לומר לא נתגרשה הרי זו לא תנשא לכהחלה ואם נטאת לא תצא והולד כשר אפילו אם אותם השנים שאומרים לא ראינו דרי' עמה כחצר ואיפשר לומר אם היה אשת שנתגרשה מסתמא היו יודעין בדבר אפילו הכי לא הצא והולד כשר שאיפשר שגרשה בצנעה שכני אדם עשוין לגרש בצנעה ויש אומרים שאם אומרו שהיו כולם במדור' ושנים אומרים ראינו ושנים אומרי' לא ראינו הוי' הכחשה דכולי האי לא עברי בצנעה :

ה אחד אומר נתגרשה ואחד אומר לא נתגרשה לא תנשא לכהחילה ואם נטאת אם היה בחזקה אשת איש הצא בכל ענין שהרי הכל יודעין ומחזקין בה שהיא אשת איש ואין דכריו של האחד האומר נתגרשה כיום במקום עדים רבים שאין דבר שבערוה פחות משנים ואם לא היתה

שכבר נתיישרה בו וממנה נפל יחזירוהו לה אפילו אם הבעל פכחלישה ואוכר שממנו נפל ולא נירשה מעולם אלא שצוה לכתובו ועדיין לא נתנו לה ואפילו גם הוא ניתן בו סימן אכילו הכי נותנין לה דמה שהוא נותן בו סימן אינו כלום שהרי הוא צוה לכתובו והיה בירוקודם שנתנו לה אבל היא אמר לא ש שנתנו לה כבר מהיכן ידעה הסימן ואם אינה נותנה בו סימן והבעל פכחלישה לא יתנוהו לא לו ולא לה אף על גב דקיימא לן אשה שאמרה לבעלה נרשתי נאסנת דהוקה אין האשה מעוזה פניה בפני בעלה הל' מילי כשאין בעולם שום דבר המסייע או ודאי אינה מעוזה אבל כשיודעת שיש נש בעולם המסייע מעוזה וכעוזה וסימכת על הגט המסייע זכיון שאינה יודעת בו סימן יש לחוש שבא נש זה של אשה אחרת הוא ששמה וטס בעלה טוין לשכה וטס בעלה

ואם הבעל מודה שכח בו ואומר שנתנוהו לה להתגרש בו מעוזה אם נמצא במקום ובטעה שראוי להחזיר וליכא למיחש שבאחר נפל על הדוך שנהבאר לעיל כסימן ק"ל יתנוהו לה ותהגרש בו מעוזה ואם לאו לא יתנוהו לה ואם הבעל מודה שנתגרשה בו והיא שואלת אורו מן המוציא כדי לנכות בו כתוב' כהיא דחנן הוציאה נש ואין עמו כתובה גובה כתובתה והבעל לאוכר שכבר פרעה והחזירוהו לו וממנו נפל יחזירו המוציא לה והיא שנתנה בו גם כן סימן שאם אינה יודעת בו סימן יש לנו לומר שבא אין זה הנש שנתגרשה בו רק מאשה אחרת נפל והבעל אומר אמת שפכר פרעה כתובתה ואכר הנש ואין מחזירין איתולה אבל אם נותנה בו סימן אכילו וודאי זה הוא נישה שבא לידה ונתגרשה בו ועליו להביא ראיה שפרעה וממנו נפל מהו לענין זה שאינה שואלת אורו אלא לנכות כתובתה אינה צריכה סימן בבור וטובה כגון נקב יש בו בצד אות פלונית אלא שני בשאר סימנין מיהקין כגון שאימרת כך וכך מצבעו יש באורך הנש או ברחבו או שאימרת מרת החוש הקשור בו אבל אם אומרת שהם הנש היה ארוך או קצר ואינה מכוונת פדתו וכן אם אימרת החוש שבו הוא שחור או לבן יש לנו לומר שראתה יורה כן ביד בעלה ועדיין לא נתנו לה וכן אם אמרה שהוא מוכה בחפיסה או בדלוקסא אינו סימן להחזירו לה על ידו שביין שהיתה אשמו כבר היא יודעת שכל מה שיש לו הוא מצניע בחפיסה או בדלוקסא' לכן אומרת כן ולא היה בידת מעולם :

קנר

למי שבפנין להוציא בנט בין איש בין אשה וסדר כתיבת הגטונתניתו וכו' בה סעיפים

וסעיף ח' הנחלק לק"ה סעיפים קטנים

הרכו חשו חכמים להקנת בנות ישראל שלא יהיו ושובם תחת בעליהן וליבעל לשנוי לה פעל כרחה בשכוייה ועוד לפעמים תיפיק מיניה חורבה שתצא להרבית רעה כשהראה שלא תוכל ליפטר מכעלה לפיכך אמרו אילו הן שוכפין אותם בשומים להוציא ולהיה כהובה מיכה שחין ומי שנולד לו ריח הפה או ריח החוסם או שחור להיות מקבץ צואת כלבים או בודסקין או להיות סתהך נחושת מעיקרו במה דברים אמורים שנולד בו אחר מכל אילו אחר שנשאה אבל אם היו בו קודם שנשאה והיא ידעה בהן ונישאת לו סתם אין כופין אותו להוציא דסברה וקבלה הוין ממכבה שחין ומי שאילו התנה עמה תחלה בפירוש ונתרציה ונישאת לו ע"ס כן אפילו הכי כופין אותו להוציא שיכולה לומר סברה הייתי לקבל ולא אכל ולא עך אלא שבכולם אם היא רוצה לשכת מתהיו הרשות בידה חוץ ממכבה שחין שאפילו רוצה לישב

עמו עוד אין שומעין לה אלא מפרישין אותם בעל כרחם מפני שהתשמיש קשה לו שהו' כמיקתו ואם אמרה אשכ עמו בעדים כדי שלא יבא עלי שומעין לה יש אומרים דמשופד כופין אותו על ידו גוים להוציא ובלבד שיכטל הכפיה בשעת נתינת הנש שלא יהא נש מעושה ויש חולקין ואומרים שאין כופין משומר או שאר עוכר על דת שיצאי שאם הוא חוסא כנגד אביו שכשמים כה לה עליו איהו דאפסיד אנפשיה וגופי' ויקבל עונשו והיא לא תיענש בחסאו אלא אם כן הוא פושע כנגדה כגון ששאכילה דבר איסור או שעכר על חרם ששעכר עצמו כנגדה שלא להקנישה ושלאל להכותה או כופין אותה להוציא שאין דעתה סובל'ה וכן אם נודר ואינו מקיים שיניע מזה צער לה מפני שבעין הנדרים בניס מחיס אשת שקובלת על בעלה שהוא רוצה זנות אם יש עדות בדבר שרצו אותו עם מנאפים או שהודה ואומר עונתה לא ירע ומה לת בכך יש אומרים שכופין אותו להוציא שמצירה ולא תוכל לסבול אבל אם נבריות מביאות לו ילדים ואומרים שהם ממע אין לחוש בשביל כך דדלמא משקרות הן ובעללות באות עליו או אינשי דלא מעלי הסיתוה :

ב אשה שהיו בבעלה אחד מכל אילו ומת ונפלה לפני אחיז ליכנס ויש בו גם כן אותו מום שהיה בבעלה יכולה היא לומר לאחיק הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל ויתלוץ ויהן לה כתובתה

ג האומר איני זן ואיני מפרנס כופין אותו לזון ואם אין בית דין יכולין לכופו לזון כגון שאין לו במה לפרנס יש בידו להשתכר ולהחיות ולזון והוא אינו רוצה להשתכר להרויח כדי לפרנסה אם תרצה היא כופין אותו להוציא מיד כדי שלא תמות אצלו ברעב ולהיה לה שטר חוב על כהכותה שיפרע לה לכשתיהו לו וכן הדין לפי שאינו רוצה לטמש עם אשתו כופין אותו להוציא אם תרצה היא וכן איש שרגיל לבעוס חמיד ולהוציא אשתו מביחו כופין אותו להוציא כי על ידי זה אינה זנה חמיד ופורש ממנה בתשמיש יותר מעונתה והיו כמורד ממזונות ותשמיש ועל' סימן ע' ופ' איש הסכת אשתו עבירה היא בידו כמכה חבירו דמ'ט היא לא נמסרה לו להכותה ואם רגיל הוא בכך יש כח ביד בית דין ליסרו ולהחרישו ולהלקותו בכל מיני ריוחי וכפיה ולהטביעו שלא יעשה עוד ואי' אינו ציית לדברי הבית דין יש אומרים שכופין אותו להוציא ובלבד שיתנו בו תחילה פעם או שתיים כי אין דרך סבני ישראל להכות נשותיהם ומעשה גוים הוא וכל זה דווקא כשהוא סתהיל אבל אם היא מקללהו בחנם או מזוללת אביו ואמו והוכיחה בדברים ואינו משתנת עליו יש אומרים שמתר לו להכותה ויש אומרים שאפילו אשה רעה אסור להכותה והסברא ראשונה היא עיקר ואם אין יודע מי הגורם אין הבעל נאמן לומר שהיא מתחלת בכל הנשים בחזקת כשרות הן ומשיבין ביניהן אחרות לראות כשל מי הרעה הוא ואם היא מקללתו חנם יוצאת בלא כתובה וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וזה לשונו ונראה לי דווקא ברנילה בכך ואחר התראה כמו שנתבאר לעיל סימן קס"ו ואם הלכה מביתו ולווחה ואכלה אם היתה היציאה ממנו משום שהכה אותו חמיד חייב לשלם וכמו שנתבאר לעיל סימן ע' עכ' לשונו :

ד אבל מפני שומין שבו אין כופין אותו להוציא ל'ס הוי בו קודם שנשאה וידעה דסברה וקיבלה אלא אפי' נולח בו אחר שנשאה לא שנא שומין קטנים לא שנא שומין גדולים כגון נסמית עינו או נקטעה ידו או רגלו ולא רצתה אשתו לישב עמו אין כופין להוציא ולא ליתן כתובה דנסתחפ' סדה ומזלה נרמה ואין באילו משום מיאוס ולא משום שמתחפוט ברעב לפיכך אם הרצה תשב החתיו ואם לא

* רבוש הכרז וארגמן הלכות גיטין * * * *

דנאמנת אלא בשאינה הובעת כהובת אבל אם הובעת כהובת אינה נאמנת דבשכיר הכהובת היא מעוזה לפיכך אפי' להוציא אין כופין אותו ויש אומרים דכומן הזה דמצויין נשים הצופות אפי' אינה הובעת כהובת אינה נאמנת ואין כופין אותו להוציא מכל מקום במקום שיש אמתלאות ואומדנא שהאמת אצלה נאמנת ואם יש רחלות שלא יוכל לבא עליה מחמת שרחמ' צד והיא בתולה או שלא יוכל לבא עליה מחמת חולשהו תולק בזה ואין כופין אותו להוציא עבשירא יא' דאפילו במקום שאין כופין להוציא מ'מ' אין כופין אותו נ'כ' שהטב עמו ונס אין דנין אותו כדון מירדת אלא משיקצין ומארכין הדבר עד שיהפשו או עד שחשה עמה' שנים ולא תלד ואם הוא סודה שלא יוכל לבא עליה ומגרסה מעצמו בלא כפייה יתן לה כהובת יש אומרים אף על פי שיכול לבעול אחרת צריך ליתן לזאת כהובתה כיון שלא יוכל לבא עליה יכולה היא לומר לו והלא כסרתי עצמי לך וכה אעשה לך יותר אשה ששוענת לבעלה אינו שוכב עמה ואינו בא עליה דנה כדון שוענת שאין לו נבירה אנשים ואם קדשה אשה סאסורה להנשע לו כופין אותו להוציא שהרי היא אסורה לו ונס לאחרים כל זמן שאינה מגרסה :

ה אשה שיראה מבעלה סילך לארץ אחרת ויניחנה ענונה ותובעת שיגרסנה או שיטבע שלא ילך אס' ידוע ומפורסם שרעהו לילך וישיבועהו שלא ילך אויכפורהו טקודם טילך יגרסנה לימן שאם יא' יחול' הו'ך אותו הזמן מנבל ההא מגרסת' מעבשו :

ט אשה ששוענת שיכפו לבעלה שיגרסנה מפני שהיא מוכתב למלכות וצריך לברוח במקום למקום ואינו רשאי לעמוד במקום אחד כפני הסכנה אם ידוע שהרבי כן הוא כדבריה אין לך שוענת גדולה מזו שהיא אינה צריכה ללכת אחריו מעיר לעיר שלא על דעת כן נשאתה והוא אינו רשאי לעמוד במקום אחד מפני אמת המלכות לפיכך כופין אותו לגרסה אבל אם הוא רשאי לעמוד בעיר אחת אף על פי שהוא מוכתב למלכות בעיר אחרת אין כופין אותו להוציא :

י נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה לה יוציא ויהן כהובת וישא אחרת שכיון ששהה עמה עשר שנים ולא ילדה ישלנו לומר ששא החסרון הוא מסנה והוא מצווה על פריה ורביה הייב הוא להוציא ולישא אחרת אולי יבנה מסנה וזכה עם השנייה לפריה ורביה וס' צריך ליהן כל הכהובת והוספת לראשונה דששא החסרון הוא מסנו ואם יוציא לישא אשה אחרת עליה הראויה לילד במקום שנוהגין לישא שתי נשים ישא ואם לא רצה כופין אותו להוציא ולישא אשה אחרת ואם אמר איני כועלה והריני שוכן עמה כפני עדי' שיראו שלא אתיחד עמה בין שאמרה היא כן בין שאמר הוא כן אין שומעין להם אלא יוציא או ישא אחרת הראויה לילד שהרי צריך לקיים מצוה פריה ורביה י'א' שכל זה מיירי בשלא הוליד כלל אבל אם הוליד זרע קיימא אף על פי שעריון לא קיים פריה ורביה אין כופין להוציא וכבר כתבנו בס' א' שבזמן הזה אין נוהגין לכופ' כלל וכפייה זה שאמרנו להוציא אינה כפייה בשושים אלא בדברים ואם כפיהו בשושים יש לחוש שהו' נט מעושה שפסול ונאמן כל איש לומר על עצמו שהוא יודע בעצמו שאינו מוליד ואין כופין אותו לישא אשה דכל אדם בחזקת כשרות הוא ולא חשדינן ליה שעובר על העשת דפריה ורביה במזיד :

יא ואם בחוץ העשר שנים הלך הוא כסה ימים כסחורה או שהיה הוא חולה או היא חולה אף על פי שמעמישי יחד או שהיו חבושים בבית האסורים אותו הזמן אינו עולה להם למניין העשר שנים שאנו תולין לומר אהו' העוץ שגורם להם להיות חולים או חבושים גם הוא מנעם מלהוליד ומכאן

לא רצתה דנה כדון מירדת ויש אומרי' כד' א בעין אחת או יד אחת או רגל אחת אבל נסכו שתי עיניו או נקטעו שתי ידיו או שתי רגליו כופין אותו להוציא וליתן כהובת מפני שהוא בעבר ובטל מן העולם ואין דעתה סובלתו ואין נוהגין כן היה בו חולי נכפה יש אומרי' שאין זה מום ואין כופין אותו להוציא דמספקא לן ששא אינה מקפרת משום דאשה בכל דהו ניהא לה ומכל מקום גם לא נכופ' אותה להו' עובי' בין שהיא שוענת שלא הוכל לסובלו לא משיינן לה כשכוב' וי'א' שהו' מום וכופין אותו לגרס :

יב איש המששהה מירי יום יום ואשתו ששוענת אבי עני היה ומחמת דחקה השיאנו לו וסכורה הייתי לקבל עכשו אי איפשי לקבל כי דוא' כשורף ויראה אני פן יהרגנו בכעסו לא אמרו הכמ' שבופין אותו לגרס אלא הפייסנו לגרס או תקבלנו והיון מנכסיו :

יג האשה שתובעת נט' בסענה שאינה ראויה ליבנות ממנו אין שומעין לה שהרי היא אינה מצווה על פריה ורביה ואם טענה שהפצה לילד כדי שיהא לה בן שתשען עליו בזנותה כי אין לה בן כבר ואומרת שהו' גורם שאינו יורה כחץ אם כהרהר עמו עשר שני' ולא נהעברה ואינה הובעת כתובתה כדו' שנוחש שתובעת נט' כדי לגבות כהובת ונס הוא בענין שאין לתלות הכיעה הנט' כשום דבר אחר כגון שצנתה עיניה באחר וכי האי' נוונא שומעין לה אפי' יש לו בנים מאשה אחרת שהיתה לו קודם לה דששא נהקלקל אח' וכופין אותו להוציא ויהן מנהומארים אבל לא הוספות שלא כתב לה התוספות על רעז זה שהצא ממנו אבל הנדוניא מה שהכניסה לו והן ישלו להחרים סתם על מי ששוענת דבר שאי' יודעת בו כוודאי ואחר כך יתן כתובה ואם אמר הוא אשא אשה אחרת עליה ואכרוק עצמי שומעין לו ואם תלד השנייה הרי יודע שהראשונה בטענה עלולה באה עליו והצא כדא' כהובת ואם שהה גם עם השנייה עשר שנים ולא ילדה יוציא שתיהן ויהן כהובת או ישא שלישיית' אם אפשר ליה למיקום כ' בס' פיקויהו ויש מי שאומר שאם אמרה גם השנייה אפילו הו'ך עשר שנים שאינו יורה בהן יוציא שתיהן ויהן כהוב' לשתיהן ואין נוהגין לו זמן לבדוק עצמו בשלישית ובכל ענין אם ידוע שהוא עקור והיא באה מחמת טענת שחפצה בולד להישען עליו יוציא מיד מיהו אם יש לה ולד אפילו לשיש אחר י'א' שאין שומעין לה כתב מורי מהרמ' ז'ל' ז'ל' וה'ה' אם שהה עשר שנים ולא ילדה ובאה מחמת טענה שנופין אותו להוציא וליתן לה כתובה והתם לא כהני מה שאומר אכרוק עצמי ואשא אחרת דמכל מקום לא אבד' הראשונה כתובתה הראיל ולא דחוק בנ' נשים והא' דצריכה לטען שאינו יורה כחץ היינו שידוע שהו' לו כבר בנים אז תלינן כדירה אם לא א' ששוענת שאינו יורה כחץ או כבעל השלישית שכבר הוחזק כך נראה סברת המיר' והוא מסקנת התוספות והאשיר' ע'כל מורי ז'ל' :

יד אשה ששוענת על בעלה שאין לו נבירה אנשים לבא עליה ושואלת נט' והוא מכחי' יש אומרים שהיא נאמנת וכופין אותו להוציא מיד אפי' בהו'ך עשר שנים דכיון ששוענת טענה שהבעל יודע אם הוא אמת אם לאו לא היה מעוזה בפניו אם אינו אמת שהכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה ועל דעת כן נשאת לו לפיכך אפילו שוענת סהם בלא טענה חפצה לילד כו' שומעין לה אבל לא יתן כהובת כיון שהיא מכחישה לא נאמין לה להוציא ממנו דלאו כל כמינה וי'א' שלא נאמין לה על זה אלא אם כן האמר כן בפני בעלה דבפני עדים שביון שהיא מעוזה כל כך בפניו אמרינן וודאי האמ' אתה אבל אם אמרה כן שלא בפניו אף על פי שאמרה בפירסום ודבריה בפני בני אדם כדי שיגיע הדברים לאזני אינה נאמנת דכל שלא בפניו מעוזה ומעוזה ואפילו בפניו לא אמרן

* לְבוּשׁ הַבּוּץ וְאַרְגָּמָן הַלְבוּשׁ גִּיטִין * פַּח

יט ואם נשאת לרביעי וילדה אחר שרוציאה השלישי בלא כתובה אינה יכולה לנכות כתובה משלישי לומר שהרי נודע דלאו עקרה היא ושלא כדון הוציא בלא כתובה דאמרינן עכשיו היא נחרפאת וקודם לכן עקרה היתה :

כ כל הנשא בעבירה בין באיסור דאורייתא כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצ' לכהן הדיו' מסורת ונתנית לישראל בת ישראל לנתין ולמסור בין באיסור דרבנן כגון שניות כופין אותו להוציא :

כא י"א דכפיהו זו אפילו בשוטים וי"א שכל מי שנאמר בו בפירוש בתלמוד כופין פירושו אפילו בשוטים אבל ככל מקום שלא נאמר בפירוש כופין אלא יוציא בלבד אין כופין בשוטים אלא אמרו' לו חכמים חייבוך להוציא ואם לא הוציא מות' לקרוחך עברייך אבל אין מנרץ אוהו דחמור נידוי ממלקו' ואם בשוטים אין כופין ק"ו שאין מנרץ וכתבו גדולי האחרונים שלא ראו מיסיהם ולא שמעו מכמה דורות כ"ד שנוקק לכוף להוציא אשה ששהתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה וכן לא ראו כ"ד שנוקקו לכוף ולמחות לאיש שאין לו בנים שנושא זקנה שאינם בת בנים או שנושא קטנה שאינה ראיה לילד אע"פ שזה אסור אפ"ל איש שיש לו בנים כדאמרינן נפ"ל היר הני דנסבי קטנה מעבדים את המשיח וכן בבח' כהן ובח' ה"ח לע"ה וכה"ג לא ראינו כ"ד נוקקין להם למחות מפני שראו שאם היו נוקקין למגזן זה היה מירבס פריכות וקטנות בישראל ולכך הוצרכו חכמי הדורות הראשונים להעלים עיניהם ק"ו אנו יתמי ריתמי שנעצים עינינו למען לא ירכו המחלוקת בישראל ולא יאמרו גס מעושה הוא זה ויצו' לעז על הנסין ועל הבנים מיהו י"א שנוכל בעת הצורך לעשות זה שנקבל גזירה וחרים בנינו שלא לישא' וליחן עם אותו האיש ושלא לעשות לו שום טובה או שלא למול בניו ושלא לקבורו ולהחמיר עליו בכל חומרות שירצו עד שיקבל ליתן גס ובלבד שלא יגיהו כמ' שבתבנו ובלבד שלא יהא באותן הנישואין לא משום ערות ולא משום איסור מצוה אלא משום קדושה שכל מי שיש לו אשה בעביר' כופין אותו אפילו בשוטים עד שיוציא מי שאינו מקיים עונתו יכולין בית דין לנדותו ולהחריכו עד שיקיים העונה או שיגיש כי אין זה כפיה לנרש אלא לקיים עינתו וכן כל כיוצא בזה וכן מי שנירש את אשתו בנש כטר ויצא קצת לעז על הנש מתר' לכופו לתת גס אחר וכל מקום דאיכ' פירוטא אם כופין אם לא אף על גב שאין כופין לנרש מכל מקום כופין אותו ליתן כתובה מיר' וכן הגדונוא דהנעלת ליה :

כב הנשבע לנרשאת אשתו סיכ הוא שיתירו לו שבועתו קודם שינרש שלא יהא דומה לאינס וגס מעושה מיהו אם נירש קודם שהתירו לו ובא אחר כך הבעל לפוסלו כשכיל שדיה אנוס מחמת שבועתו אין הנש מפסל בכך משום טענת אונס שאין חשוב אונס בנש אלא אונס שבא לו מעצמו אבל אונס מחמת שבועה אינו אונס שזה האונס הוא הביאו על עצמו שהרי מרצון עצמו נשבע לנרש ובוודאי בשביל שנמר כרעתו לנרש נשבע כדי לזרוזיה נפשיה ואם נחרט אחר שנשבע ואינו מנרש אלא מחמת שבועה הוה ליה לבקש צד להיות נקי משבועתו או לנלות דעתו למסור מודעא בכך ואם נתן הנש ולא נלה דעתו או לא מסר מודעא איהו דאפסיד אנפשיה ולא מפסיל בכך מ"ס טוב הוא להחמיר ולהתיר לו שבועתו קודם שינר' ויקחו ממנו ערבון אם יצה לנרש כי אין נתינת הערבון דומה לאונס כי אדרבה הוא ראייה לרצונו הנסור ובנש מסומל אין צריכין לשאול אם נשבע או נרד כיון שכדינ' הוא מנרש אין שייך טענת אונס מ"ס שואלין אותו אם מנרש ברצון וכן שואלין לאשתו' ועל סו' ק"ל סעיף ד' :

כג ואפ"י מי שנדר וקיבל עליו גזירות גדול כגזירות שמשון אמ

ומכאן והלאה כי הרחיב ה' להם יפרו בארץ לפי הא דאמרינן שהחילי או החבישה אינו עולה למניח העשר לא בחולו שמנעם מלשמש ולהוליד איירי וכן בחבישה שמנעם זה מזו איירי אלא מיירי אפי' שהוא או היא חולה ומשמשין מסותיהן וראויין להתעבר אלא שאינן בכריאורן כשאד בני אדם וכן אפי' חבושין שניהם בבית האסורין ומשמשין מסותיהן בבית האסורין אפילו הכי אינן עולין להם מן הפנין שאנו הולין להם באות העון הגורם להפ' החוליו או החבישה כמו שאמרנו יש אומרים דשיבת ח"ל אינו עולה למניח העשר שנים ואין דין זה נוהג אלא באי' אבל הושב' בחוצה לארץ תלינן לומר שעון דירתו בח"ל גורם כלהוונן באברהם שישיבת ח"ל לא עלתה לו מן המניין ואין ראוי להורות כן שיבטל אדם מפריה ורביה מטעם חלוש כזה רהא חזינן רובה דאינשי שפריין ורביין בח"ל ומה שלא עלה לאברהם ושיבת ח"ל היינו לפי שצוהו הקב"ה לך דך מארצך וגו' והוא נתעצל ולא הלך לפיכך נענש וה' הכל כיוצא בו שיש לתלות הדבר בשום עונש כמו בחוליו או בחבושים בבית האסורים כמו שאמרנו אבל כשאין שום דבר לתלות בו אין חילוק בין בארץ בין בח"ל וי"א עוד שכן אנו לומדים מאברהם שאם שהה אדם י' שנים בח"ל ואח"כ נכנס לארץ אין ישיבת ח"ל עולה לו מן המנין ונותנין לו י' שנים מעת ביאתו לארץ אולי בזכות הארץ יבנה אבל מי שלא נכנס לארץ כלל ושהה עם אשתו עשר שנים בחוצה לארץ ודאי גם הוא יוציא אחר עשר שנים :

כד הפילה הוד עשר שנים מניין לו ה' שני מיום שהפילה הפילה וחזרה והפילה ג' הפילה הנפלים ויוציא מיר ואין לו להמתין עד י' שנים שבין שהפילה ג' הפילה לכל הבנים שיהיו לה כבעל זה שהפילים והרי היא כאילו אינה יולדת בחזקת י' שנים לפיכך יוציא ויהן כתובה ומ"ס היא מתרת להנשא לאחר דדוק מבעל זה אמרו' שמתלת והיא בעינש הבעל אבל מאיש אחר תוליד בני קיימי' :

כה הוא אומר הפילה הוד עשרה שנים ורצה למנות עשר שנים מיום שהפילה והיא אומרת שלא הפילה ותרצה למנות מזמן הנישואין היא נאמנת ששיצנתה היא כרי יותר משענתו שהיא יודעת בכירו' :

כז וכן הוא אומר הפילה כ"פ ועדיין אינו צריך לנרשה והיא אומרת הפלתי ג' פעמים וחיוב לנרשה היא נאמנת וצריך לנרשה :

כח מיהו בכל זה הבעל משביעה שבועת היסת שלא הפילה הוד יאו שהפילה ג' שבועתה זו יתחייב לה כתובה אינה גובה אותה אלא בשבועת היסת על זה :

כט שההה י' שני' עם הראשון ולא ילדה וגירשה מתרת לינש' לשני דשמה היה החסרון מצד הבעל הראשון :

ל נשאת לשני ושהת גס עמו י' שני' ולא ילדה דינה עמו כדינה עם הראשון נירשה גס השני לא תנשא לשלישי אם לא קיים פריה ורביה שהרי הוחזקה זאת שאינה ראויה לבני' וא"ס נשאת לג' ולא הכירה הצא בלא כתובה ו' ואם הכיר בה ונשאה יש לה כתובה אפילו לא קיים פריה ורביה וכן אם קיים מצות פריה ורביה אפילו לא הכיר בה יש לה כתובה :

י שהתה עם השלישי' שנים ולא ילדה יוציא בלא כתובה שהרי הוחזקה שהיא עקרה מיהו לא אמרינן כיון שהוחזקה עקרה תחזיר לשנים הראשונים מה שנשלה מהם בכתובה שהרי נודע למפרע שעקרה היא ושלא כדון נשלה לכהונתה מן הראשונים דאמרינן שמה עתה חלתה וכהשנים הראשונים לא היתה עקרה ומספקא לא מפיקנן שמונא ממנה מיהו אם עדיין לא נכתה מהם אינו מוציאת מהם שעליה להביא ראיה דלאו עקרה היא :

לבוש הבוץ וארגמן חלכות גיטין

ג ויקח סופר הגון ומהיר ולא יהיה הסופר אחד מן העדים ועיין לעיל סי' קל סעיף י' והולקמן בס' י"ב סעיף י"ב
ד אם הסופר או החכם המסדר הגט נשליך שכר הרבה יותר מכרי בשלה לא שצריך שלא יהיו העדים קרוביהם להם שגונגין בעדות מחמת שכר קרוביהם והר"ר עובדיה בפירושו המשנה בפרק ד' רבבות קרא הנג על הרבנים מסדרו הגט הנשליך יותר מכדי שכר בשלה ולא נהגו כמותו כי ראיותיו אינם כלום שהוא סדמה דבר זה למה שאמרו הגוסל שכר לרזן דיניו בשליח וציון זה ראיה כי סדור הגט אינו רץ אלא ליסוד בעלמא ועל סי' קל סעיף ב' א' הטעם שלוקח' שכר :

אם לא מגרש את אשתו ונירש מחמת זה נדר אינו חשוכ אנס ומהר לגרש מיהו"א שצריך שני גיטין הראשון כדי להתיר לו כזוהו ואח"כ כדי שלא יהא נראה שנתן גט באונס יתן לה גט שני מרצונו בלי הכרה נזירותו :
כד ואחר שניתן הגט צריך הרב להסיל חרס על כל העומדים בשעת נתינת הגט שלא להוציא לעז על הגט וכל מי שיש לו עליו נטמא יאמר אותו מיד כדי שישאו והתנו כומיד :

ויש לבעל להשוות עצמו עם הסופר והרב והעדים קודם שמתחיל לכתוב

והטעם הוא שאם לא ישוו עמו תחילה יש לחוש שמא כשיטעם אה"כ שחוצים ממנו שכר הרבה יהחוש ויחזור בדעתו מלהגט גט והתבטל שליחות הסופר והעדים ואח"כ כשתפשו עמו היה סן הדין שצריך לחזור ולחדש שליחות כבתלה והם לא יעשו כן רק יסכסכו על דבריו הראשונים והם כבר נהכסלו :

כה סדר הגט וכו' דיני העדים והבעל והאשה והסופר וכל פרטיו וכו' ק"ח סעיף קטני

ורע שבבל מקום שצריך המסדר לשאול שאלה להמגרש או להמגורשת או להעדיף אז להסופר הרפסתי באותיות גדולות יותר משאר אותיות כדי שבעל יוכל למרנא השאלה ולא יצטרך בכל פעם לחפש אחר ענין השאלה שצריכה לו :

ח צריך שיכירו העדים שזה הוא פלוני חו היא אשתו פלונית אלא אם כן הוא שעת הסכנה ועיין לעיל סימן ק"ב סעיף ג' :

לשון מורי ז"ל ביסי חכמי התלמוד היו נוהגין למנות חכם בקי על הגטין וכן נמצא בדבריו הקדמונים שהיו נוהגין שלא ליהן נשרק בפני גדולי הדור על כן לא ישהדל אדם בנתינתו דק הבקי בהם וכל מי שאינו בקי בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהן ואם אחר עבר ונתן גיטין או הליצות בלא נשילת רשות עיין בלבוש עשרה זהב סימן רמ"ב סעיף י"ד וגם שסדרו אותו הדין ויש לפוסלו כמו שכתבתי לעיל סימן קמ"א סעיף ל' וסי' קמ"ב סעיף ט' ע"ל :

י אם יש בעיר אחר ששמו כשמו ושם אשתו כשם אשתו

אינו יכול לגרש אלא בפני חבירו שידעו הכל שהוא הוא המגרש ולא חבירו וע"ל סימן ק"ב :

א וזה לך סידור בקיצור יש נוהגין מלסדר גט בערב שבת

מפני כמו שכבר ידעת שדרכה צריכה ושוב הדעת בסדר הגט ובערב שבת שרורין הכל להכין צרכי שבת ואם היו מסדרין הגט בערב שבת יש לחוש שמא מתוך כחשבה השירד לצרכי שבת יעשהו בחפזו ויבאו לידי טעות בעייני הגט :

ז אם הכניש הוא שכיב מרע צריך לרקק בו שיהיה שפוי בשעת כתיבה ובשעת נתינה ועל סי' קנ"א :

ח אם רוצה לגרש על תנאי לא יזכר שום תנאי אלא אומר לסופר לכתוב גט ולעדים לחתום בו :

ט ולא יזכר שום תנאי עד שעת נתינה ועל סי' קמ"ז וסי' קכ"ג :

ב בתהלה ישתדל הבעל שיהיו לו עדים שהם גדולי בחתימת וקן או בשנים ושאינם קדושים לא לו ולא לאשה ולא זה לזה

ועל סימן קמ"א סעיף כ"ה : ולכתחילה נזהרים שלא ליקח עדים שיש בהם צד קורנה אפילו רביעי ברביעי או מצד היהונים גם שלא יבא עליהם קול חשודים על עריות או שאר דברים הפוסלים לעדות גם אין לוקחין עד שהוא בעל אים שהסברה אינה נוחנת שבעל מוס יתיר אשת איש לעלמא גם מדקדקי' שלא יהיו העדי' והסופר קרובי' אילו לאלו ולא אל הרב המסדר הגט : ובשעת הרחק אם הסופר הוא סופר מהיר והגון אין לדקדק ככופר אבל בעדים יש לדקדק דה"ל עדות שאי אתם יכול להזימו שלא יקבל עליהם הרב הזמם :

י הבעל עצמו לא יכתוב הגט ח"כ דאפשר טעמא עיין לעיל סי' קכ"ג :

יא וכן מטעם זה לא יאמר הבעל לסופר כתוב כן או לא כתוב כן ועל לנס כן בסימן הנ"ל :

יש אומרים שיאמר הרב לקדים שיהרהרו בתשובה בלכם על עפירות שעשו

אלא יהיו פסולין לעדות מחמת עבירה ואפילו הם מוחזקין לצדיקים נמורים שמא עברו עבירה כשתר ועיין לעיל סימן ק"ל סעיף א' ויקח עדים המבינים את הגט ואם אינם יודעים לקחת מלמדים אותם ומפשיין להם ולסופר ולבעל מהו הגט ומהו לשטו ולשמה :

יב לא יחיה הסופר קרוב לא לאיש ולא לאשה היבא ראב"ש

ועיין לקמן סימן קל סעיף ח' ועיקר טעמא משום שגם בדברים יש בהם קצת עדות ששואלין אותו אם בהבו לשטו ולשמה אבל רוב מורי הוראה אין נוהגין בכך שצין זה עתה כיון שאמרו בפיו ומסתמא סתובב כן דלמה יקלקלה :

יג זיבא הסופר הקלה והריו והקולמוס ובלשאר בלי הבתיבה

וישאל הרב לסופר בפני העדים אם הכל שלך וכשיאמר הן יניחם לפניו וקודם שיתן הסופר דברים אילו לבעל

ישאל הרב את הבעל אם רצונו ליתן גט מרצונו לאשתו פלונית בת פלוני וכתב יאמר לו אם רצונו ליתן גט לאשתך פלונית ב פ מרצונו הטוב וכשיאמרה הבעל

ובן יעשה הסופר יתנהו ליר הבעל ויאמר לו הילך הריו והקסת והקלה והקולמוס וכל כלי הכתיבה שיהא שלך במתנה גמלה ויקחם הבעל וינביחם כדל זכות בהם שכן צריך שיהא שלו כדכחכנו לעיל סי' ק"ד סעיף א'

יר ואחר יזשיט הבעל הקלה ושאר כלי הכתיבה לסופר בפני העדים ויאמר לעדים שמעו מה שאצוה לסופר פ ב פ ובכזה יאמר להסופר אתה הסופר פ ב פ המכונה פלוני הילך הריו והקסת והקלה והקולמוס וכתוב גט לשמי פ ב פ המכונה פ ב פ לגרש בזאת אשתי פלונית בת פלוני המכונה פלוני לשמי ולשמה לשם גרושין וכתוב כל כך הרבה גיטין ער שתכתוב אהר המיקובל להרב פ ב פ ולכל מי שיראה לו הגט ושיהא מקובל להם הכתיבה מה החתימה בלי שום פקפוק ותכתוב כולם לשמי ולשמה לשם גרושין ויאמר הסופר הן כן אעשה

יש אומרים שאעפ"י שאמר הבעל כן אם כתב הסופר פסול בגט לא יחזור ויכתוב אחר עד שיחזור ויקנה הכל לבעל והבעל יחזור ויאמר ככל הנ"ל ועל סי' קכ"ב סעיף א' ולקמן בס' זה סעיף פ"ב כשנתן הבעל לסופר כל הנ"ל יהגס לו על ידי עצמו ולא על ידי שליח דכל זה מילי גינהו שהרי לא מקנה לו כלום אלא מצווה שיכתוב ומילי לא מיטסקן לשליח ועיין לעיל :

טו וקודם שימסרם הבעל ליר הסופר לכתוב יאמר הבעל לעדים ואתה פלוני בן פלוני המכונה פלוני ואתה פ ב פ המכונה פלוני התמוה הגט שיכתוב הסופר יוסה בן שלמה הלוי לשמי פ ב פ לגרש בזאת אשתי פלונית בת פלוני המכונה פלוני וחתימו כל כך הרבה גיטין ער שתחתימו אחר המיקובל להרב פ ב פ ולמי שיראה לו הגט ושיהא מקובל להם החתימות בלי שום פקפוק וכולם תחתימו לשמי ולשמה לשם גרושין ויאמרו בן בעשה ואחר כך ימסור הבעל הקלה והקסת והקולמוס וכל כלי הכתיבה ליר הסופר ויאמר הסופר כן אעשה

ויכולין לומר כל הדברים הללו בכל לשון שרצו ושיבינו ואחר כך יצוה הרב לבעל שלא ידבר מאומה מענייני הגט עד אחר נתינת הגט פ"ן ורבה דברים ודברי דברים המבטלין את הגט :

ין אם צריכין לכתוב שני גיטין מפני ספק שיש בשמות כגון גרשין גרשם וכיוצא בזה צריך שיאמר הבעל המגרש

הבעל הן יאמר לו הרב שיבטל המזדקות וכך יאמר לו נדרתי או נשבעתי שום נדר או שבועה או חרם או תקיעת כה או קנין או שום דבר בבחאי תזנא שמכריחך ליתן גט לאשתך פלונית בת פלוני ותאמר אהר כך שאנוס היית מהמת זה :

ויאמר הבעל לא נדרתי ולא נשבעתי וכן לא נדרתי דבר הפכירחני ליתן גט אלא ברצון טוב אתנהו בלב שלום בלי שום אונס ותנאי ואם אושר אמת הו' שנדרתי או נשבעתי כו'

צריך הרב והגר' להתיר לו קודם כל דבר כמו שיתבאר שלא יהא דומה לגט מעושה ואם ירצה יכולין לומר לו שיתן ערבון שאין זה אונס כמו שנתבאר וכן אם יאמר נדרתי או נשבעתי שלא לגרש צריכין ג"כ להתיר לו קודם כל דבר דאם לא כן מיקרי אין ביהו לגרש' ודומה לאומר לסופר לכתוב גט לאשה בעלמא שאין ביהו לגרשה ולרווחא דמילהא בין יאמר לא נשבעתי לגרשה או יאמר נשבעתי שלא לגרש אומרים לו שכא נשבעת ושכחת ולכן נתייר לך ויתירו לו נדריו הגל :

ואחר כך יאמר לו הרב ברכת מעולם דבר שידיק ויהרום ביטול הגט כגון שמסרת מורעא על הגט או שאמרת שלא התן הגט ברצון או כהן

ויאמר הבעל לא מסרתי מורעא ולא אמרתי שום דבר מעולם שידיק לגט לגרום לו איזה ביטול :

ויחזור ויאמר הרב אבל אם באולי אמרת מעולם שום דיבור המבטל הגט או אם מסרת מזדעקי או אם קשית שום פעולה או דבר המבטל את הגט או מזיק לזבל זה אתה מבטל בכאן בפני העדים האילו שלא יהא כח באותן הדברים ובאותן מורקות אלא יהיו בטליון ומבוטליון :

ויאמר הבעל הן כל המעשים שעשיתי ודברים שדברתי שיזבלו לבטל את הגט או להזיק לו הכל יהא בטל ומבוטל וברצון טוב ובנפש חפוצה אצוה לכתוב הגט ולחתימו וברצון טוב ובנפש חפוצה אתן אותו לגרש בזאת אשתי פ ב פ וכן אני מעיד עצמי שלא מסרתי מורעא ולא שום דבר על הגט שיפסל מחמתו זהיריני פוסל כל העידים שיעידו שמסרתי או שאמרתי שום דבר שיבטל זה הגט או שיורע כזהו מחמתו :

ואז יאמר הרב להסופר שיתן הכל במתנה גמורה לבעל הריו והקסת והקלה והקולמוס וכל כלי הכתיבה שיהיו שלך

* לבוש הבוץ וארגמן הלכות גיטין *

כח ואם סעה הסופר לאחר שכתב קצתו ומתחיל באותו הקלף לכתוב נש אחר יחיד המועט שכתב קודם שמתחיל לכתוב השני :

כט צריך להיות הקלף ארבו יתר על רחבו ושעמא עיין לעיל סימן קכ"ד סעיף י"ג ונקרא ארכי דרך קריאתו מלמעלה למטה ויניח למטה גליון כרי תפישת יד או יותר וכדיעבר אין לחוש :

ל וישרטט י"ב שיטין ועוד שורה י"ג וישרטט ב' שורות קצרות שבהן יתחמו העדים זה החתם זה כמו שנחבצר בס' קכ"ה סעיף י"א וי"ב וגם לא ישרטטם רחוק מן הכתב כרוחב שאר השורות כדי שהרא חתימת העדים סמוך לגוף הגט ולא יוכלו לזייף בנתיים כמו שהבאר בדין חתימת העדים כשאר סמיות שלא ירחיקו העדים חתימתן רחוק מן מן השטר שתי שורות וישרטט לחוץ לצד השער כדי שיהא מבפנים חלק ונוח לכתוב עליו :

לא יש מי שאומר שיכתוב במקום בשר ולא במקום שיער משום שקראו הכתוב ספר ואע"ג דבכר אמרנו סימן קכ"ד סעיף א' דספר לפירות דברים הוא דאמא מכל מקום לכתחילה מקפידין לכתובו כמו שרוא הדין במה שנקרא ספר ממש שכותבין על קלף שהוא במקום בשר וכדיעבר אם נכתב שלא במקום בשר אין מקפידין אפילו עדיין לא ניתז וסימן שהכיר איזה הוא מקום בשר קח חתיכה של אותו קלף ותלחלה אותו וחרטב במים או ברוק שבפיך ואז מכווץ כוויץ הקלף מחמת הלחולה ונוטה לעולם הכוויצה לצד הבשר שזרזו מכעו לכחין לזה הצד משום ושהיה כן בחייו כפוף וכוויץ סביב הבשר :

לב לא ישרטט באבר מפני שהאבר צובע ויהא נראה בכתב על גבי כתבאף על פי שמשרטטין סבחוץ ולא מבפנים לפעמים הקלף הוא דק ונראה שרשום האבר גם מבפנים ועל סימן קכ"ד סעיף י' וישרטט שני שרטוטין בצדו הגט אחד סימן ואחד משמאל כדי ליישר הכתב שלא יעביר האותיות חוץ לשטה ולא יניח חלק מן הצדדים אלא כמו חצי הציפורן וכן למעלה לא יהא חלק יות' מחצי הציפורן דהיינו כמלא אטבא דספרי הגזכר במרא ולמטה לפה' א כמלא תפישת יש כמו נבי ס"ת ונ"ל שלא מן השעם שנאמר בס"ת שהוא משום נוי אמרו בן נ"כ דלא שייך כאן נוי אלא הכא מעמא אחרינא הוא והוא זה דשעם דכורהו הוא כדי שלא יבא לקצץ ממנו אחר הכתיבה ויהא נראה דהוה מהוסר קציצה בין כתיבה לנתיבה נ"ל ויכוין שהא הכתב בצד השרטוט ולא על השרטוטין עצמו שכן הוא ניכר ביותר :

לג יש מי שאומר שאין כותבין הגט בקולמוס של כנף ושעמא כתבתי לעיל סי' קכ"ה סעיף כ"ב :

לד לא יהא הכתב מעוקם ולא סבולבל שמא תרבה אמת לצאת ונמצה העניין משתנה ועל סי' קכ"ה סעיף י"ז :

לה ונהגו להחמיר לעשות האותיות מוקפה גויל ואם יש בו אותיות דבוקות יכול לנרר הדיו שכינהם להבדילם ועל סי' קכ"ד סעיף י' :

לו צריך לערות הגט דהיינו שימשך צואר הלמד משיטה ההחתונה אל תוך העליונה וכן כרעיה דנוץ פשוטה וכפ' וצ' ופ' פשוטה ימשוך אל תוך שטה ההחתונה י"א השעם משום דספר אחד אמר דחמנא ולא שנים או שלשת ספרים דבשאינו מעורה נראיה כל שורה חלוקה מחברתה והו' להב' ספרים ולפי זה אם לא עירה היו פסול דאורייתא ופסול אפילו בדיעבר אבל אין השעם כן דהא כבר אמרנו דספר לספירת דברים הוא דאמא אלא השעם הוא כדי שלא יוכלו לכתוב שום דבר בין שיטה לשיטה ולפי זה אם לא עירה לא יפסל בכך ולכתחילה צריך לערוהו מ"ס צריך לרקק שלא יכנסו האותיות זו בזו כגון ראשה של לבד שבשטה

המגרט לסופר שאם יחפץ הרב פלוני לסדר נישין הרבה מחמת ספק כדי שיתגם כולם ביד האשה שהוא נוהג לו רשות לחותמם : ועל סימן קכ"ב

יז לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפי הבעל טעוה לסופר לכתוב ולעדים לחתום ולא מפי שליח אפילו אמרו לשלשה אמרו לפלוני שיכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו לא יכתו יחתמו הואיל ולא שמעו מפי ועל סי' קכ"ד סעיף ד' :

יט הבעל נוהג שבר הסופר

ואם נחנה האשה כשר ועיין לעיל סימן קכ"ד סעיף א' שיבטל הבעל המודעות כמו שכתבתי לעיל סעיף י"ד ועל סי' קכ"ד סעיף כ' :

כא שהעדים שאמר הבעל לפנייהם לסופר שיכתוב גט לאשתו שלהם עצמם יצוה הבעל לחותמו ולא לעדים אחרים כדי שיעידו על דבר שלם ולא על חצי דבר :

יז צריך שיעמרו העדים אצל הסופר בשעת כתיבה

השיט' שבה האיש והאשה וזהו שישמעו שכותבו לשמו ולשם' ויש אזמרים רסג' כשיעמרו בשעת כתיבת שיטה ראשונה וכן נוהגין

וישמעו שיאמר הסופר מתחילה שכותב לשמו ולשמה לשם גירושין וכיון שכתב השיטה הראשונה לשמו ולשמה כו' סומכין דרואי יסימורו כן וכן נוהגין :

כב וצריך שיכירו העדים שהו הגט שכתב הסופר לשמו ולשמה לשם גירושין לפיכך אם רוצים לצאת לחוץ אחר שכתב השיטה הראשונה צריכין לקחת להם שום סימן

בגט כדי שיכירוהו אח"כ או שהיה להם טביעת עין בו וכן ושוב שיהיה הבעל אצל הסופר והעקם עד שיכתוב הגט ויחתמו וינתן כדי שלא ימסור מודעא :

כד וכשיכתב הסופר לכתוב הגט קודם שיתחיל לכתוב יש לו לשאול למגרט מה שמומה שם אכיו ואם יש לו או לאכיו כינוי או שום חניכא או אם הם כהנים או לויים : וכן יש לשאול לאשה ולאכיה וכיצד נוהגין לכתוב השמות על סי' קכ"ט וסי' קכ"ח בדיני שמות המקום וישאל בזה בפני העדים שידעו גם הם הכינויים להעיד עליהם :

כו צריך שהסופר והעדים יעמדו במקום אחד שהו הכתוב בגט והוא פשוט :

כז יתחוק הקלף למדת הגט שלא יצטרך לחתוך ממנו שום דבר אחר כתיבת הגט ועל סי' קכ"ד סעיף ג' לא שקודם שיחתוך הכופר הקלף ידבר בפני העדים שחותך אותו כדי לכתוב אותו לשמם כמו שיתבאר בסימן מ"ג וכתב סורי ז"ל שכן נוהגין במדינת אלו וי"א עוד סיד בשיחליק הסופ' את הקלף וגם כשישרטט וגם כשינקב הקלף לשרטט השורות וגם כשיחתך הקולמוס יעשה הכל לשמו ולשמה כו' וידבר כן מקדם ויחתוך כל מה שדעתו לחתוך אחר הכתיבה ואפילו הנקבי שניקב כדי לשרטט יחתך הכל קודם שיתחיל לכתוב כדי שלא יחסר כלום אחר הכתיבה בין הכתיבה הגנהינה וכולן חומרות הן לעשותן לכתחילה וכדיעבר אין קפידה שלא הקפידה התורה אלא קציצה גמורה כן כתיבה לנתינה ועיין לעיל סי' קכ"ד סעיף ג' :

ועל סימן ק' סעיף ח' וס' ק'ל סעיף י"ג :

מד יאמר כל אחר בין העדים קורא
 שיחתום הנני פ"ב פ"ה הו"מ ג"ט
 זה לשם פלוני בר פלוני המכונה פלוני
 שיגרש בו את אשתו פלונית ב"פ המכונה
 פלוני ואני חותם אותו לשמו ולשמה לשם
 גירושין וקורם שיחתום יאמר להבירו
 דהיינו לקר השני שיחתום קמו אתה פ'
 ראה שאני חותם ודהנני חותם ג"ט זה לשם
 פ"ב פ"ה המכונה פלוני שיגרש בו את אשתו
 פלונית ב"פ המכונה פלוני ואני חותם
 אותו לשמו ולשמה לשם גירושין

ויראה כל אחד חתימת חבירו שיכירנה ויכול להעיד עליו כשישאלוהו אחר כך וע"ל ס' ק"ל סעיף ו' :

מח ויתחילו לחתום כראש השיטה שלא יניח חלק בגליון בימין לפני החתימה וע"ל סימן ק'ל סעיף ב' :

מט ולא יניח אויר כרי שני שימין בין חתימתו לשיטה אחרונה ועיין לעיל ג"כ בסימן ק'ל כ"א ויחתום בן בקולמוס ובדיו של הבעל :

נ וצריך כל אחד מן העדים לפרט שמו ושם אביו שיחתום פלוני בן פלוני עד ואין צריכין לחתום בניניהם ואם הם כהנים או לויים חותמים פ' ב' פ' הכהן או הלוי ואפילו אם אביו רב או חכם אינו חותם בן מה"ר אין חתום רק סתם בן פלוני עד וע"ל ס' ק'ל סעיף י"א ו"ב :

נא כתיבת העדים ההיה ג"כ המה וניכרת שלא יהיו האותיות דבוקין זה לזה כמו בג"ט עצמו :

נב ולא יחתום הסופר בנט ועיין לעיל סימן ק'ל סעיף י"ח וצריך לייבש החתימות

בר ואחר שבתייבש ויביאו הג"ט אצל הרב ויעיין בו הרב

אם לא דלג בו אולי או תיכה ואח"כ יודקק כחסימות ויחיות ואח"כ כתיקין האותיות כתיבה חמה ובהקיף גיול ואם אין שם נקב בג"ט או שים מחק או שששש ואם אין אות עובר חוץ לשיטה מיסין או משמאל ואם לא הרחיקו מן הכתב

וטוב לקרותו בג"ט אחר

שאו אם יש בו טעות ירנים בו מיד גם לשולחו אל שאר החשובים שכעיר לדקק בו אם נכתב כהונן וזהו שלא יששששו אותו בשליחות ויחקרו אם יש בע"ר עד אחר ששבו כשם המג"ר ושם אשתו כשם המתגרש שינתנה בפניו

ואז יכין הרב שנים להיות ערי מסירה וכהגו ליקח עדי החתימה גם כן להיות ערי המסירה

ואח"כ יקרא השמש בני הקהל שיודו לפחות י' בני אדם בקרינת הג"ט לפרסומי מילתא שהותרה זו לעלמא ושנאסרה לכהנים מפני שהיא גרושה מ"מ אפילו יש שם קרובים יכולין להיות מן העשרה שנים כזה יש פרסומי מילת' ויש שמיחרין מחשובי הקהל להיות עדי מסירה להתיר אשת איש לעלמא על פי החשובים ולא על פי ערי החתימה לבדם :

ויהא הג"ט ביד הסופר

שבשטה תחתונה לא הכניס בתוך חללה של ה' או הית של שיטה העליונה אורגל הנק' פשוטה או שאר כהוד ט' או ש"ן של שיטה תחתונה דמיחו כבאותיות אחרות :
 לה לא יהיו האותיות עיבורת מהשטין בימין ובשמאל להוד הגרונק' דש' להחמיר אפילו במית אחת נראה לו טעמא מסום דנראה כאילו אינו מעיקר ג' והוי ג' הסר מזה האות :
 נח ג' של ש"ט דיו להוד האות עד שאינו ניכר אינו יכול להעביר הדיו מתוכו לתקן האות דה"ל חק תוכות על סימן קבו סעיף ח' וס' ק"כ סעיף י"ד :

לש ואף אם רוצה לעשות פ"ס פתח' ונמסכה ידו ונמסכה אינו יכול לגרר הרביקיות לפותחה דה"ל חק תוכות על ס' ק"כ סעיף ט' :

מ לא יהא בו שששש ולא מחק ולא נקב בקלף שם יודמן לכהוב עליו אות ויהא האות חלוק ועל סימן ק"כ סעיף ט"ו :

מא ליהדר בשופס הג"ט שיכהבו כמ"שטו כנון דיו תהויין בשיטה אחת ויהיק קצת דיו מן תהויין צ' וכן דיו היצביין והוי את מותרת לכל אדם ה' תיבות אילו יהיו ג"כ בשיטה אחת וברה משה וישראל בשיטה אחת והיא שיטה התחתונה ולא יכתוב יותר באותה שיטה ויצריך הויין של שבוקין ותרכיזין ופטרין דיו ידו ירחיק דיו מן ידו וירחק רגל ההא דלחקר כנגה שלא יהא משמע למחך שהוא לשון צחוק וכדו"ו' אחרונה ארוכה וע"ל סימן ק"ב :

מב אם נמצא פסול בג"ט וצריך לכתוב ג"ט אחר אם הבעל בפניו יחזור ויצוה לסופר ולעדים ככתחילה שיכתוב ויחתמו לשמו ולשמה לשם גירושין ואם אינו בפניו לא יתחיל הסופר לכתוב ג"ט אחר כי אם נרשטו הרב שהרי הבעל הלאו מתהלה בדע' הרב וע"ל ס' ק"כ סעיף א' וס' ק"ל סעיף ט"ו

ב"ה כשיבא הסופר לכתוב הג"ט יאמר לקדים שמעו אלי אתם קדים פ"ב פ"ה ב פ"ה הנני כותב ג"ט לשם פלוני בן פ שיגרש בו את אשתו פלונית בת פלוני המכונה פ ואני כותב אותה לשמו ולשמה לשם גירושין

ויכתוב אותו מיד ויכתבנו בקביעות ולא כסירונן שלא יסח ז עמו מכונת לשמו ולשמה ויתחיל לכתוב כראש השורה ולא יגע האות כשרשט של פניו וכן בסוף השיטה לא יגע כשרשט של אחריו ויצוה הבעל לעדי החתימה שיטעמו אצל הכתיבה עד שיכתוב הסופר לפחות השיטה הראשונה וכשילביקחו כל אחד ס' סיכה בג"ט שיכירוהו ויתחיל הסופר לכתוב לצד הכשר ויכין לכתוב לשמו ולשמה לשם גירושין ויכתוב כתיבה המה ניכרת בהקיף גיול יש אומרים שצריך לכתוב כל התוקף דהיינו הזמן ושם האיש והאשה בש"ט שורות הראשונות וגם הסופר יקחלו סימן מובהק בג"ט קודם שיוציאו מתחת ידו כדי שיכירונו להעיד עליו אחר כך שזה הוא הג"ט שכתב הוא לשמו ולשמה לשם גירושין ועיין לעיל סימן ק"ל סעיף א' :

מד צריך שתייבש הג"ט קודם שיחתמו העדים שלא יהא בשעת חתימה ראוי להודיף :

מה ואחר שיתייבש יחתמו העדים זה תחת זה וקורם שיחתמוהו יראו החילה אחר הסימן שלקחו ויקראוהו קורם חתימה כרי שידעו על מה יחתמו

ע"ל ס' ק"ל סעיף א'

מז וצריכים העדים לחתום זה בפני זה

בו אחר כך יאמר הרב אל העדים
הקראו עמי את הגט

וכן יעשו יקראו עמו את הגט בקול רם ובקדוק הלכות ולא
משתמע מינה ענין אחר אם לא יקראנו בקדוק הלכות :

בה וזו יאמר הרב אל העדים לכל אחד
בפני עצמו וזהו החתימתו הן צוה

לך המגרש פ ב פ לחתום זה הגט הן
אמר לך המגרש פ ב פ לחתום זה הגט

לשמו ולשמה לשם גירושין הן חתמת
לשמו ולשמה לשם גירושין הן אמרת

בפיר בשעת החתימה שאתה חותם גט זה
לשמו ולשמה לשם גירושין הן זהו

החתימת הבריד הן אתה מכירה הן
שמעת מפי המגרש פ ב ב שצוה גם כן

לחברך פ ב פ שחתום גט זה לשמו
ולשמה לשם גירושין הן ראת

שחברך פ ב פ חתם בפניך הן
שמעת שאמר חברך פ ב פ גם כן

בשעה שהתם שחתום זה הגט לשמו
ולשמה לשם גירושין הן היה חברך

אצלך כשחתמת הן ואחר כך ישאל
הרב לעד השני כל השאלות ששאל את

העד הראשון שהם בסעיה זה
גט ויגלו פני האשה מעט ואחר כך

יאמר הרב להאשה את מקבלת גט
זה ברצון ותאמר הן

ואעפ"י שיכול הבעל לגרש את אשתו בעל כרחו עכשיו הואיל
והקדושה שלא לגרש בעל כרחו תקנו השאלות כגמי דידת

ויש אומרים שצריכין גם כן לשאול אותה
אם נרדה אז נשבעה ולהתיר לה כמזבזב

וגם שתבטל מודעות כמזהו
אבל אין מקפידין בל כך על זה :

ם אחר כך יפטר הרב את הגט וישים
הקצוות זו בתוך זו כמו אגרת ויתבה

ליד הבעל ויאמר לו תחזיק הגט בידך עד
אומר לך ליהנהו לה ואז ישוב לשאול

לו אם נויתן גט זה מרעתו ורצונו
וככה יאמר לו הרב תתנהו ברצון ובנפש

הפיצה ויאמר הבעל הן אחר כך יאמר
הרב אם קבלת עליך שום חרם או שפועת

ליתן גט נתיר לך ויאמר הבעל לא אחר
בר יאמר הרב אם עשית שום מעשה או

פעולה או אם מסרת שום מודעה על הגט
שיהא

נה יא שהרב יעמוד עם העדים הרב באמצע ושני עדי
המסירה הגדול בימינו והקטן בשמאלו והסופר
לפניו גם האשה והבעל לפני עומדים כולם ולא יושבים :

ויזהיר הרב את הבעל והעדים והסופר
שכשישאל אותם דברים מכאן ואילך לא

ישיבו לו על דבריו הן הן או לאו לאו
פעמים רק ישיבו לו פעם אחת הן או לאו

רשני פעמי' הן כמו שכועה והוי שכועה שאינה צריכה :

ויאמר הרב אל הבעל אתה פ ב פ תרצה
ליתן גט לאשתך פלונית ב פ המכונה פלו

ויאמר הבעל הן
ואחר כך יקח הרב הגט מיד הסופר ויאמר

להסופר אתה יוסה בן שלמה הלוי כתבת
זה הגט ויאמר הן אתה מכירי ויאמר

הן צוה לך הבעל פ ב פ לכתוב הגט
ויאמר הן צוה לך לכתוב לשמו ולשמה

לשם גירושין ויאמר הן אמר לך
הבעל אותן הרברים בפני העדים ויאמר

הן נתן לך הקלה וחריו והקולמוס בפני
העדים ויאמר הן כתבת גט זה לשמו

ולשמה לשם גירושין ויאמר הן אמרת
בפיר קודם שהתחלת לכתוב שאתה רוצה

לכתוב זה הגט לשמו ולשמה לשם גירושין
ויאמר הן אמרת כן בפני העדים

ויאמר הן היו העדים אצלך כשכתבת
לכל הפחות רשעה הראשונה ויאמר הן

בו ואחר כך ישאל את העדים מכירים
אתם זה הגט ויאמרו הן ראתם

שזה פ ב פ המגרש מכר הקלה וחריו
והקולמוס ובל כלי הבתיבה לסופר פ ב פ

לכתוב לו הגט הן הייתם יחד ושמעתם
מפי פ ב פ המגרש שצוה לסופר פ ב פ

לכתוב זה הגט על זה הקלה ובריו ם
ובקולמוס של הבעל פ ב פ לגרש פו את

אשתו פלונית בת פלוני המכונה פלוני
לשמו ולשמה לשם גירושין הן

שמעתם מפי הסופר פ ב פ שאמר הנני
כותב הגט זה לשמו ולשמה לשם גירושין

הן מכירים אתם שזה הוא הגט שכתב
פ ב פ על אותו הקלה ובריו ובקולמוס של

הבעל פ ב פ הן הייתם אצל הסופר
פ ב פ לכל הפחות עד שכתב שיטח

ראשונה הן

סז ויזהיר הרב שלא תסייע לה חבורתה ולא שום אדם בשעה שתקבל הגט שהיא עצמה צריכה לקבלו בלי סיוע שום אדם אחר

סח ויזהיר אותה הרב שלא תקפוץ ירידה ער שיאמר לה לקופצים

סט יאמר הרב לעדים תראו שהבעל ימסוד הגט לידה ושמועו שיתנו לה לשם גירושין

ע ואז יאמר הרב אל הבעל רע שבגט זה תהא היא מגורשת ממך ותהא מותרת לכל אדם ויאמר לו אמונה כך כמד שאומר לך מלה במלה

הרי זה גטך והתקבלי גטך זה וכו' תהא מגורשת ממני מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם

כל זה יאמר הבעל אל האשה מפי הרב מלה כמלה ויודיע הרב לבעל פירוש המלות ושיבין לנרשה . ואז יניח הבעל הגט ביד האשה כמו שהוא כפול כאגרת ויש שכתבו שלא לכפלו כאגרת רק יתנו לה כך כמו שהוטע פתוח כרי שהיא הבתכ ניכר בחוץ ויראו הכל שהוא גט . וצנו אין נוהגין בן אלא כמו שכתבתי :

עא ואחר שהניח הבעל הגט בידה ויסלק ידו ממנו מכל וכל אז יאמר לה הרב קמרוך יריף והחזיקי את הגט ותגביה שהי ירידה למעלה ותבניסנו תחת הסרבל

שתקנה קניין גמור

עב ואחר כך יאמר הרב השאילי לי ג'טך זה לקרותו שנית

ויקרא הרב עם העדים את הגט פעם שנית כמספס הראשון : עג ואחר שקראוהו שנית :

יהוד הרב לשאול קצת שאלות לסופר ולעדים ישאל את הסופר מכיר אתה זה הגט שכתבת לפי פ' לשמו ולשמה לשם גירושין ויאמר הן

ואחר כך ישאל לער אחר זהו חתימתך ויאמר הן וישאל לער השני

ואחר כך ישאל לבי העידים יהי מוכידין אתם שזהו הגט אשר חתמתם לפלוני בר פלוני לשמו ולשמה לשם גירושין ויאמר הן

ונראה לי שאנו עושין כל זה מפני שאנו נוהגין שימסרו לה הבעל כפול וסגור הקצוות כאגרת יש לחוש שמא יאמרו הרוצים הבעל החליפו ונתן לה אגרת אחר ולא נתן לה הגט לכן חוזרין ולוקחין אותה ממנה וקוראין אותה בפני כל ושואלין

שיהא קראה שלא התן ברצון ואם מסדת תרצה לכתלם בפני העדים האלו :

ויאמר הבעל לא מסרתי . ואם מסרתי שום מודעא ואם דברתי דבר ואם עשיתי מעשה או פעולה שמזיק לגט הכל יהא בטל : ובסודו גיטין שלנו כחכוכ ביטול מודעות אילו קור' שהחכם קורא הגט והינו קידם ששואל את העדים מה שכתוב בסעיף כ' וכן נוהגין במדינת אילו אבל כ'ל שיותר נכון הוא שיבטל המודעות עכ"ל סמוך לנתינה שיתנו ביד אחר כך שלא יוכל לבעול את הגט עוד בין ביטול מודעות לגתינתו דלפי מנהג שלנו יש לחוש שמא יבטל הגט בשעת שאלת העדי' קודם שיבא לידו נתינה :

סב ואם יצא הבעל מלפני החכם בין כתיבה לנתינה וישביענו החכם הספוד בשכועה חסורה שלא ביטל את הגט בטו ענין ושלא מסר דבר שיגרום ביטול הגט :

סג יאמר החכם לכל העומדים טרם ינתן הגט אם יש שום אדם שיודע שום פסול בגר הגט וירצה לערער בו ברבר מיה יאמר אותו קודם שינתן כל מי שיודע דבר צריך לאמרו כי אחר הנתינה יושם חרם שלא להוציא לעז על הגט

סד ויאמר החכם שמועו כל הכשרים להעיר כרי שיהיו ערי מסירת ויפרסמו שנתגרשה אשה זו

מכל מקום טוב הוא שיהיו שם הערים החתומים על הגט להיותם ג'בערי מסירת כמו שכתבתי פעם לעיל

סה יצוה לאשה שתסיר טבעת מידה כרי שלא יהא חוצץ בין הגט וידה ונתן בידה כתיב וכן לא יקע סרבלה ולא שם דבר בידה בשעת טסקלת הגט שלא יחצץ בין ידה ובין הגט :

נוהגו לכסות פני האשה משום צניעות ער שעה שהחכם מרבר עמה שישאל אותה אם היא מקבל הגט ברצונה ואז יגלו פניה ברי שיכיר אותה הבעל שזו היא אשתו שמגרש אותה ויאמר לה החכם המסדר הגטרע שבגט זה תהא מגורשת מבעלך וישאל הרב אחר הבתובה שתחזירנה לבעלה אז תפוחול לז בפני הרב והעדים

כדי שלא יבאנו אח"כ לירי קטט מחמת הכתובה ויאמר הבעל ע"ס כן לא נרשחיה :

סז ואחר כך הוציא ירידה ותפתחם ותקפה אותם יחד ותרחיבם למעלה כדי לקבל הגט

לא יהיו כמורדן שיוכל ליפול הנס מהם רק תגביה האצבעות ללא תשפיל ירידה פחות מ' טפחים לקרקע שלא יהא כלבוד וכמונה הגט ע"ג קרקע שאינה מגורשת :

לביש הבוץ וארגמן הלכות גיטין

אותו כדי שידעו הכל שספר לה בעל הגט הזה :

ק ויחרים הרב על כל מי שידביא לעד על זה הגט ויאמר כי בן החרים רבינו הם ושאר גרודים בכנופיה וכן גם אנכי **ק**ה ואחר כך יחזור הרב ויבטל הגט ויחתוך אותו שתי וערב שהוא קרע בית דין

שלא תנכה בו הכתובה והחזור האשה הכתובה או תתן שוכר לאיש ונהג עבטיו כהרב הכסדר הגט גונזו אצלו ואינו חוזר ונורנו ליד האשה ועיקר טעם הוא משום אינשי דלא מעלי שבוגנת' להוציא דבה שידקדקו בדקדוקי ריבוסצה כדי לפוסלו לכך יגנזנו הרב במקום נוח ואין לסנות וגט שנכתב ונתבטל ולא ניתן אין לקרעו שתי וערב שלא ישעו בו שנותן ויציאו דבה :

דאחר כך יחזור הבעל ונותן הקלה הנשאר והריו וכל כלי הכתיבה לסופר במתנה כרוי שיוכל לבתוב בו גיטין לאחרים :

דאלב לא יהיו שלו ולא יוכל להקנות למגרש אחר :

עו יחזור הרב לאשה שלא התארס חרף צ יום חרף מאותו יום וחרף מיום שהתארס בו

עו נתינת הגט יש מי שאומר שצריך להו'כיום ולא בלילה כמו כרין :

עח וכיון שאין נותנין גט בלילה גם אם התפללו הקהל ערבי' אף על פי שהיה עדיין יום אין ליתן גט אז לפני שכבר חשבו לילה אם לא בשעת הרחק שאז אפי' בלילה ממש יכתב וינתן :

עט וצריך שינתן הגט בו ביום שנכתב שלא יהא מוקדם אמ'כ שלוהו לעיר אחרת דאז אי אפשר ליתנו לה ביום שנכתב ועל סימ :

פ צריך שלא יתייחד הבעל עמה בין כתיבה לנהיגה ואם נתייחד עמה הוי נטישן ולא יגרש בו ועיון לעיל סימן קמ"ט :

פד כאן סדר הגט הניתן מיד הבעל לאשה :

מכאן ואילך סדר גט שעי' שליח :

סדר הגט עי' שליח לאשה

פא אם דונה הנכס לשלוח הנט לאשה על ידי שליח ישהדל שיהיו לו ארבע עדים

מכיון לחתום הגט ומכיון יהיו עדי מסירה סידאו שימפור הכעל כנעני ליד השליח וחתמו ההרשאה ויעידו גם כס על הגט ועדיו כמו שכתוב בהרשאה :

פב ואז צריך הבעל ליתן השליח קודם לכל דבר והיכו קודם שינוס לבוסר לכתוב ולעדים לחתום כדי שיבא שליח בשעת כתיבה וחתומה שיכול לומר בפני הכ' אחר כך כתיבתה ליד האשה שגט זה בכפי נכתב ופני נתפס ולכתוביה אם איפשר עזב הוא שלא יהא השליח קרוב לא לאיש ולא לאשה כיון שעדות כפ' וכפ' תלו בו (ועי' סימן קמ"א סעיף ג')

ועוד מהרי ויכול השליח להיות מן השלטה של בית דין שיתן בפניהם הגט ליד האשה לכך לא יהא קרוב אבל האנכה ליקח שלטה אחרים לכך כמו שיתבאר / ועדי הגט ועדי הרשאה לא יהיו קרובים זה לזה ולא לאיש ולא לאשה :

פג וכך יאמר הבעל לשליח בפני העדים שיתתמו על ההרשאה הנני פכפ' המכונה פלוני ממנה אנתך פכפ' להיות שליחי להוליך גט ליחסי פלוני כפ' המכונה פ' אתה או שלוחך או שליח ילחך ושליח אחר שליח אפילו ער מאה שלוחים ותתגט לידה הג'ה

ככל מקום שתמצאנה אתה כן ל' אפילו ער מאה כו' שאם או שלוחך ושליח שלוחך יאמר שלא אפי' הוי משמ' דמית ושליח אחר שליח אפילו ער לפניכא שצריך לעשות דווקא מאה שלוחים ותהא ירך בידי מאה שלוחים ולא פחות וכ' לא ועשייתך בעשייתו ופנך כפי יודך אבל עכסו משמע לא יותל ורבוך כדבורי וכו' תהא אבל פחות יכולין להיות עכ'ה : מגורש ממני ומותר לכל אדם

ואז מייחד הרב הב' עדים האחרים והסופר לכתוב ולחתום הגט / והשליח יהיה אצל כל דבר שיטמע ויראה שהבעל מצוה להם לכתוב ולחתום וכן נתינת הקלף והריו והקולמוס וכל כלי הכתיבה לבעל כדי שיכול להעיד שנעשת הכל בפניו כהלכתו ושכפניו נכתב וכפניו נחתם :

פד וצריך שיעמוד השליח בשעת כתיבת טעיה ענה עס כאיש והאשה הומן :

ואזו נוהגין דסגי כשיעמוד שם בעו' כתיבת שיטה ראשונה : (ועי' לעיל סעיף כ"א)

ויטמע שהחזיל הסופר לכתוב לשמו ולשמה וגם צריך לעמוד שם בשעת חתימת שני העדים ויטמע שחזמ' לשמו ולשמה / ושוכ להגיד לשליח שיקבל עליו להיות שליח סאסור התא' לישא את המגורשת שלא יוכל לומר אחר כך אילו ידעתי לא הייתי שליח / גם יאמר לו החכם המסדר הגט שיקרא השליח סימן מבורק בגט !

אולי יוניאנו מתקת ידו פירינו אבל מכל מקום יזהר שלא להוניאנו מתקת ידו כלל כל מאי דליפכר :

ויאמר החכם לשליח שצריך שיטמע מפי הסופר והעדי' שהגט נכתב ונחתם לשמו ולשמה :

כדי שיוכל אחר כך כשיתנהו להעיד כן :

פה ובשמשנה הבעל השליח טוב הוא שהחכם ישיבוע את הבעל בשבועת התורה שלא לספור סודעו שלא יבטל את השליחות והגט ואם הוא משומר שאינו מקפיד בשבועתו ישיבועו אותו על חלקו לעולם הבא שדרכם להקפיד על זה וכותבין כך בהרשאה / ויתר דיני משומר השולח גט לאשתו על סימן קס' סעיף י' :

פו צריך לרקוק טיבוע השליח והמסלח גדולים לפי שאין שליחות לקטן ואין קטן עושה שליח / גם צריך לעשות שליח בפני עדים כשרים ועל סימן קמ"א סעיף י"א וכך כינו כוהגין בעדי הסליחות :

פז צריך שלא יהא השליח חרש טושה וקטן או עבד או ככרי או בומח או פסול מחמת עבירה מן הסודס / ועל' קיומן קמ"א סעיף ג' :

פח טוב לזהר שלא לגרש עי' שליח כשהנכס שניה כעיר / ועל' סימן קמ"א סעיף כ"ה :

פט אם הבעל נחפו לכתוב ואינו יכול להתעצ' שד שיכתוב הגט ויחתם אומר לבוסר כתוב גט לאשתי פלוני כ' כדלפי' ויאמר אדם פלוני הוי עדים וחתמו הגט הנזכר כו' כדלפי' והדיני משנה את פכ' שליח להוליך הגט הנזכר לאשתי פלונית פ' ככל מקום שימצאנה ותהא ידו כירי ופיו כפי ודבורו כביבורו ועשייתו כעשייתו / ונתינתו כנתינתו / וכותן אני לך גט לעשות שליח

לבוש הברוך וארזמן הלכות גיטין צב

פליח וצליח שליח אפי' מדר מאה שלוחים ואפילו בלא אונס עד שיגיע כנגד לידה מיד פלוני או מיד פלמי או מיד שלי' שלוחו כאמור פה'ס היא מגורשת מחכי ומותרת לכל אדם וזאת דיני שלוחות והרשאה על סימן קמ"א

ג וזכר נשאר כמי'ן קמ"א סעיף א' שלא להזכיר שום תנאי קודם כתיבת הנשוא' כל מי שיגיד לנרש בענין זה אינו יכול לנרש על תנאי

ד ואם אינו רוצה לנרש אלא לזון והוא נחפז ללכת ואי אפשר לזנותו קודם ליד' ואל' לשלוח' אשתו הנשוא' לאשתו ולא תתגרש בו אלא לאחר זמן פלוני

צב אין צריך שהשליח יהא עומד בפני המגרש אלא אכילו' שלא בפניו וכל למנותו והעדים כותבים עמיכה לפלוני שליח ועל סימן קמ"א סעיף י"ד וכל זה כשהבעל נחפז ללכת לדרכו ואינו מוכר הנשוא' לשליח מחמת החפזון שהושעת הדחק כיון דשליחו' זה מן התורה משליח הוא אבל בלאו הכי אין עושין שליח ככה'ג אלא מוכרו ליד השליח ועיין לעיל סימן זה סעיף פ"ג וסעיף נ"ד וזכר כתבא כמי'ן קמ"א מי הם הפסולים להיות שלוחים נגע ונס כבר נתבאר כמי'ן פ"ר שצריך השליח לעמוד בגעת כתיב' התורף הנשוא' ומתמת כהעדים ושטמע טכתי' ונחתם לשמו ולשמה :

ויאמר הרב לעדים שיהרירו בתשובה בלבם על עבירות שעשו ויש לבעל להשוות עצמו עם הסופר והרב והעדים קודם שמתחיל לכתוב אם יש בעיר אחד ששמו כשם המגרש ושם אשתו כשם המגורשת אינו יכול לנרש אלא כפני' וכו' ויודעו הכל שהוא הוא המגרש ועל סימן ק"כ

לא יהיה הסופר קרוב לא לאיש ולא לאשה היכא דאיפשר וי' ה' הסופר הקרף והריו והקולמוס וכל שאר כלי הכתיבה וישאל הרב לסופר בפני העדים אם הכל' ש"י ויכסאמר הן ימחה לשמו וקודם שיתן הסופר דנני' אלו לבעל וישאל הרב את הבעל אם רצונו ליהנות מרצונו לאשתו פלוני' ב"פ וככה יאמר לו אם רצונך ליתן נש' לאשתך פלונית בר פלו' מרצונך הטוב וכס'אמר הבעל הן יאמר לו שובך המדועות וכך יאמר לו נדרת או נשבעת שיש גדר או שבועה או חרם או תקיעה כף אי קנין או שום דבר כפי האי גוונא שכתבתיך ליתן נש' לאשתך ותאמר אהר' כך שאנוס היית במחת זה :

ויאמר הבעל לא נדרתי ולא נשבעתי וכן לא נדרתי דבר המכריחני ליתן נש' אלא ברצון עוב' אתהו בכלל שלם בלי טוס אונס ותנאי

צריך הרב וכו' להתיר לו קודם כל דבר ואחר כך יאמר לו הרב דברת מעולם דבר שיזיק ויגרום ביטול הנש' כגון שמסרת מורעא על הנש' או שאמר שלא תהן הנש' ברצון או כה"ג :

ויאמר הבעל לא מסרתי מודעא ולא אמרתי טוס דבר מעולם שיזיק לנש' :

ויחזור ויאמר הרב אבל אם באולי אמרת מעולם שום דיבור המכסל הנש' או אם מסרת מודעי או אם עשית שום פעולה המכשלת את הנש' או סויק לה כל זה אתה מכסל בכאן בפני העדים האילו שלא יהא כתבאותן הדברים ובאותן מודעות אלא יהיו בשליון וכס'אמר הן כל המעשים שעשית ודבריו שדברתי שיוכלו לבטל את הנש' או להזיק לו הכל יהא מכוסל וברצון טוב ובנפש חפיעה אצות לכתוב ולחזמהוונם ברצון טוב ובנפש חפיעה אתן אוהו לנרש בו את אשתי פכ"פ ואז יאמר הרב לסופר שיתן הכל במתנה נמורה לבעל הריו והקסת והקליף והקולמוס וכל כליו של כתיבה שהיו שלו וכן יעש' הסופר יתנחו ליד הבעל ויאמר לו הילך הריו והקסת והקליף והקולמוס וכל כלי

הכתיבה שיהא שלך במתנה נמורה ויקחם הבעל ויגביהם כדי לזכות מהם ואחר כך יושיט הבעל הכל להסופר כפני העדים ויאמר לעדים שטעו מה שאצוה להסופר פכ"פ וכתב יאמר להסופר אחה הסופר פכ"פ הילך הריו והקסת והקליף והקולמוס וכתוב גט לשמי פכ"פ לנרש בו את אשתי פלונית ב"פ המכונה פלוני לשמי ולשמה לשם גירושין וכתוב כל כך הרבה גיטין עד שתכתו' אחד המקובל להרב פכ"פ ולמי שיראה לו הנש' ושיה' מקובל להם הכתיבה והחתימה בלי שום פקפוק וכתוב כולם לשמי ולשמה לשם גירושין

ויאמר הסופר הן כן אעשה וקודם שימסרם הבעל ליד הסופר לכתוב יאמר הבעל לעדים ואתה פכ"פ המכונה פלו' ואתה פכ"פ המכונה פלו' חתמה הנש' שיכתוב הסופר פכ"פ לשמי פלוני ב"פ המכונה פלו' נרש בו את אשתי פלונית ב"פ המכונה פלונית ותחתפו כל כך הרבה גיטין עד שתחתפו אחד המקובל להרב פכ"פ ולמי שיראה לו הנש' ושיהא מקובל להם החתימה בלי שום פקפוק וכולם תחתמו לשמי ולשמה לשם גירושין ויאמרו כן נעשו ואחר כך יפסוד הבעל הקליף והקסת והריו וכל כלי הכתיבה ליד הסופר ויאמר הסופר כן אעשה ואח' כיוצה הרב לבעל שלא ידבר סאומה מענייני הנש' עד אחר כתיבת הנש' והעדים יעמדו אצל הסופר בשעת כתיבת שישה ראשונה העדים יכירו אח' כ' שוהו הנש' שכתב הסופר לשמו ולשמה לפיכך אם רוצים לצאת להיין יקחו שום סימן בגט ושוב שיהיה הבעל אצל הסופר והעדים עד שיכתוב הנש' ויהתם וינתן כרי שלא ימסור מרע' :

כשיבא הסופר לכתוב הנש' יאמר לעדים שמעו אלי אחם עדים פלוני בן פלוני ופלוני בן פלוני

הנני כותב נש' זה לשם פכ"פ שיגרש בו את אשתי פלונית בת פלוני המכונה פלונית ואני כותב אותו לשמו ולשמה לשם גירושין והשליח יהיה אצל כתיבת השורה הראשונה כדי שיוכל לומר בפני נכתב ואז יקח סימן מוכהך בגט ויכול לילך לחוץ וצריך שיטמע השליח דברי הסופר קודם שיתחיל לכתוב אני פכ"פ אכתוב נש' זה לשם פכ"פ כו' לשמו ולשמה לשם גירושין השליח יהיה גם כן אצל החתימות כדי שיוכל לומר בפני נחתם וכן צריך שיטמע דברי העדים שכל אחד חותם לשל' פכ"פ כל לשמו ולשמה לשם גירושין ויחתמו העדים בפניו זה תחת זה וקודם שיחתמוהו יראו תהילה אחר הסימן שלקחו ויקראוהו קודם החתימה יאמר כל אחד מן העדים קודם שיחתום

הגני חותם נש' זה לשם פלוני' המכונה פלוני ינש' בו את אשתי פלונית ב"פ המכונה פלונית ואני חותם אותו לשמו ולשמה לשם גירושין וקודם שיחתום יאמר לחכיו לעד השני אתה פכ"פ ראה שאני חותם והגני חותם וכן יאמר עד השני ויהיה הנש' ביד הסופר :

ואז ידבר הרב אל עני מסירה שהם מוכנים בתחלה וישאל אותם שמעתם אפי' פכ"פ המכונה פלוני שמינה את זה פכ"פ ה' להיות שלוהו להוליד נש' זה לאשתו פלונית ב"פ ה' ויאמרו הן שמעתם שפכ"פ נחרצה להבעל פכ"פ להיות שלוהו ויאמרו הן ואילו עדי מסירה יחמהו ג' כהרשאה הרב יעמוד עם העדים הרב באמצע וכו' עדים החתימה הנרול בימינו והקטן כשמצאו הסופר לפני נש' האשה והבעל והשליח לפני עומדים כולם ולא יושבים ויהיה הרב את הבעל והאשה והעדים והסופר והשליח כשיטאל אותם דברים מכאן ואילך לא ישיבנו לו על דבריו הן או לאו לאו פעמים דק ישיבו לו פעם אחת הן או לאו ויאמר הרב אל הבעל אתה פכ"פ נרצה ליתן נש' לאשתך פכ"פ ויאמר הבעל הן ויהיה הרב ויאמר לו חתמה ברצון

* * * **לבוש הבוץ וארזמין הלכות גיטין** * * *

ובנפ'ט חפיצה ויאמר הנפל'ן ואחר כך יקח הרב הגט מיד הסופר ויאמר להסופר ארזה פלוני ב'פ הסופר בהכת זה הגט ויאמר הן אתה מכירו ויאמר הן צוה לך הבעל פכ'פ לכתוב הגט ויאמר הן צוה לך לכתוב לשמו ולשמה לשם גירושין ויאמר הן צמר לך הבעל אותם הדברים בפני העדים ויאמר הן נהן לך הקלף והדיו והקולמוס בפני העדים ויאמר הן כהכת גט זה לשמו ולשמה לשם גירושין ויאמר הן אמרת בפ'ך קודם שהחללת לכתוב שארזה רוצה לכתוב זה הגט לשמו ולשמה לשם גירושין ויאמר הן אבירת בן בפני העדים ויאמר הן היו העדים אצלך כשכתבת לכל הפחות הששה הראשונה ויאמר הן ואחר כך יטאל לעדים מכירים אתם זה הגט : ויאמרו הן ואיהם שזה פכ'פ המגרש מסר הקלף והדיו והקולמוס וכל בלי הכתיבה לסופר פכ'פ לכתוב לו הגט הן הייהם יחד ושמעוהם מצי זה פכ'פ המגרש שצוה לסופר פכ'פ לכתוב זה הגט על זה הקלף וכדיו ובקולמוס של הבעל פכ'פ לגרש בו זה אשתו לשמו ולשמה לשם גירושין הן שבעתם פפי הסופר פכ'פ שאמר הנני כותב' הגט זה לשמו ולשמה לשם גירושין הן מכירים אתם שזה הוא הגט שכתב פכ'פ על אותו הקלף וכדיו ובקולמוס של הבעל פכ'פ הן הייהם אצל הסופר פכ'פ עד שרצה לכל הפחות שיטה ראשונ' הן אחר כך יאמר הרב אל העדים הקראו עמי את הגט ואז יאמר הרב אל העדים לכל אחד בפני עצמו זהו חתימתך הן צוה לך המגרש פכ'פ להתום זה הגט הן צמר לך המגרש פכ'פ להתום זה הגט לשמו ולשמה לשם גירושין הן ההמת לשמו ולשמה לשם גירושין הן אמרת בפ'ך בשעת החתימה שארזה חוהם גט זה לשמו ולשמה לשם גירושין הן זהו החיבת חבירך הן אתה מכירה הן שמעת מפי המגרש שצוה גם בן לחבירך פכ'פ שיהתום גט זה לשמו ולשמה לשם גירושין הן ראית שחבירך פכ'פ חתם בפנ'ך הן שמעת שאמר חבירך פכ'פ גם בן בשעה שחתם שיהתום זה הגט לשמו ולשמה לשם גירושין הן היה חבירך אצלך כשהכתב הן ואח'כ יטאל הרב לעד השני כל הטאלות שטאל א' העד הראשון צרם בסעיף זה : ואצל כל זה יעמדו השליח ועדי המסירה שייחד לחתום על ההרשאה שיראו ויעידו על מינוי השליחות ועל מסירת הגט ליד השליח יטאל לשליח אם היה בשעת כתיבת הגט לשמו ולשמה לשם גירושין ויאמר הן יטאל לשי' אמה'יה בשעה החימות הגט לשמו ולשמה לשם גירושין ויאמר הן ואז יכפול הרב את הגט וישים הקצוות זו בתוך זו כמו אגרת ויתנה ליד הבעל ויאמר לו החזיק הגט בירך ער אוסר לך ליהנהו ליד השליח ואז ישוב לשאול להבעל אם נוה' גט זה מדעתו ורצינו ויאמר הן וישוב לשאול נדרת או נשבעת שום נדר או שבועה או הרם או חקיעת כף או קנין או מסרת סידעא על הגט או אם עשית שום פעולה המבטלת הגט כל זה אתה מכתל בכאן לפני העדים האילו שלא ידא כח כאותן הדברי' ובאזה' מודעה' אלא יהיו בטל'ין ומבטל'ין ויאמר הנפל'ן אחר כך יאמר הרב אם קבלת עליך שום הרם או שבועה ליה' גט נהיר לך ויאמר הנפל'ן לא ובשםבטל הבעל הכודעות כאמור יחזור ויאמר הבעל וכן אני מקבל עלי בהרם ובשבועת התורה על דעתכם שלא אכטל את הגט ולא את השליח וכן יבטל השליח המודעות אם באולי עשה מודעא על השליחות שהיו בטל'ין ויאמר הרב לשליח שישים שתי ידיו זו לזו כאשר תעשה האשה המקבלת נטה ויאמר הרב לעי' מסירה שיראו

הנחיתה ליד השליח ויאמר הרב לבעל שיגבה ידו עם הגט למעלה מיד השליח ויאמר לשליח אהה פכ'פ המכונה פלוני הולך גט זה לאשתו פכ'פ המכונה פלוני ותהא ידך נדיד' ופ'ך בפי ודכו'ך כדבורי ועשייתך כעשייתו וי' כוה'ן לך רשות לעשות שליח ושליח שליח אפילו עד מאה שלוחים ואפילו בלא אונס וה' גט זה לידה בכל מקום שהמצאנה אותה או שלוחך או שליח שלוחך אפילו עד מאה שלוחים וכו' ההא מגורסת בסני ומותרת לכל א'ים ואז יניח הגט ליד השליח ויצוה הרב לעי' לה' לסגור ידו ולהשיב ראת בגדיו כמו באשה וגם יחזור הרב ויקח הגט מיד השליח ויקרא אותו שנית עם עדי ההתיכה וישאל הסופר אם זה הוא הגט שכתב ואם יש לו בו סימן מובהק וכן ישאל לעדים ההוסיים בו כמו בשאר גיטין ואז ימסור הרב הגט לשליח בפני עדי מסירה והבעל יקבל עליו בהרם ובשבועה שלא לבטל לא את הגט ולא את השליח כי כן כתוב בהרמ'ה שהשניעו ואז יצוה לכתוב ההרשאה ולא קודם לכן דמיון כשיקרא ויגזור הרב שלא להוציא לעז על הגט ונהינתו ויחרים על כל מי שיוציא לעז על זה הגט ויאמר כי בן ההרים ר'ת ושאר גדולים בכנופיה וכן אנכי גזור בהרם שלא להוציא לעז על זה הגט ויזהיר הרב את השליח מאד על כשמהו שלא לעשות מודעא על השליחות לבטל'ו ולא יוציא הגט מידו ומרשותו אך אם יהנו מידי במלון וכ' הניקה סימן מובהק בהכלי שהגט פוגח בו וכן יהיונו על הסימן מובהק שיש לו בגט :

גוסח החרשאה מן הבעל לשלוחו :

צ'ן בכנינו עדים חתומי משה כך וכך נשנת כך וכך לידה פלוני נשנת כך וכך לנדיאת עולם למינין מלכו מנין כאן בפלונית מתא דיתבא על נהר פלוני כו' וכד פלוני דן פלוני המכונה פלוני גט כתימות ניר פכ'פ להוליכו לאשתו בלוכית בת פלוני וליתן אותה נירה וכך אמר בפנינו פכ'פ הנעל ל'להו פכ'פ הולך גט זה לאשתי פכ'פ ותן אותה נירה בכל הקו'שתמנאכ' ותהא ידך נדיד' וכיך כפי ודכו'ך כדבורי ועשייתך כעשייתו וכוה'ן חני לך רשות לעשות שליח בחקיקך ושלוח שליח ושלוח יחנן שליח אכילו עד מאה שלוח' אכילו בלא אונס עד שגיע הנע לידה ותקף שגיע גט זה ניר אשתי כנזכרת מודך או מיד שלוחך או מיד שליח שלוחך עד מאה שלוחים תהא מגורסת ממני ומותרת לכל ארס והנע שנעשה עליו פכ'פ שליח להוליכו ככל הכתוב למעלה בכתב וכתתם בפלונית מתא כך וכך נשנת כך וכך לידה פלוני נשנת כך וכך לנדיאת עולם ועדיו החתומים בו פכ'פ ופכ'פ ובפנינו נעל פכ'פ הנעל כל מודעות שמכר כל גט זה וגם בפנינו קבל עליו פכ'פ הנעל בהרם ובשבועת התורה שלא לנעל את הגט ולא את השליח ומה שראינו ונעשה בפנינו כתבנו וחתמנו והכל שריר וקיים

צ'ן גוסח ההרשאה מן השליח ראשון כשפמנה שליח שגני בפני בית דין :

בכך וכך נשנת כך וכך ימים לידה פלוני נשנת כך וכך לנדיאת עולם למינין מלכו מנין כאן בפלונית מתא דיתבא על נהר פלונית דמתקריא פלונית ועל נהר פלונית ועל מי משינות במוחב תלתא ב' דיכא כחדא הוינא וחתא לקדמאכא פכ'פ המכונה פלוני וכדיו גט שטלח פכ'פ לגרש בו את אשתו פכ'פ המכונה פלונית והנני לפנינו בהרשאה מקוימת מתוקב' תקתון חסמי' שכתמנה שליח בפני עדי' שעשאו הנפל פכ'פ הנ' שליח בעדים להוליך גט זה לאשתו פכ'פ המכונה פלוני ככ' וכתן לו רשות לעשות שליח במקומו אפילו בלא אונס ושליח שליח אכילו עד מאה שלוחים ועל כי אותה בהרשאה מנה על פיכו ובפנינו חת פכ'פ להיות שליח במקומו ובפנינו מסר הגט

לבוש הברוך יארגמן · חלבות ציטיץ · צג

הגט לפנ"ל ה"ל ונתוך כדי דיבור אמר ונת זה כפני כפתב
 כפני כחתה לטס כפ"ל לרגש בו אסתו כפ"ל לטמו ולטמה לטס
 גירושין וכך אמר בפנינו פנ"ל ה"ל לפנ"ל ה"ל הלך גט זה
 לפלונית פ"ל אשת פנ"ל ה"ל ותהיך כפ"ל וכיך כפ"ל ודודוך
 כדודו ועייתך כעשייתו וכוותן ח"ו לך רשות לעשות שליח אפילו
 בלא אונס שליח שליח אפילו בלא אונס ואפילו עד תשעים
 ותשעה שלוחים אפילו בלא אונס (הג"ה)
 להוליד יג זה אותו לפלוני אשת יקותי' ג"ט שלוחים מפני שכתוב
 פנ"ל בכל מקום שמתנאה אתה ה"ל ש"ל אראונה עד ק' שלוחים
 או שלוחך חו שליח שליחך עד ושמה היתה דעת הבעל עד ולא
 תשעים ותשעה שלוחים ומיד עד בכלל והרי לא נשארו רק ג' י
 כשיגיע גט זה ליד פלונית נת
 פלוני המכונה פלוני אשת פלוני כ"פ המכונה פלוני תהא מוגרשת
 בו מבעלה כפ"ל ה"ל ומותרת לכל אדם וגט זה כפ"ל וכפני כחתם
 וכפניו הדיונים קבל פנ"ל ה"ל את הגט וכעשה שליח להולכה
 כפ"ל והגט שנעשה עליו פנ"ל שליח כפ"ל להולכה ככל הכתוב
 למעלה נכתב וכחתם במתא פלונית דמתקריא פלונית דיתבא על
 כהר פלונית ועל מי משיכות כדך וכך בשנת כדך וכך לירח פלוני
 בשנת כך וכך לכריאת עולם ועדיו החתומים בו פנ"ל וכפ"ל
 וכפניו קבל עליו פלוני כ"פ שליח כפ"ל ה"ל כהרם וכשנעשה
 בתורה שלא לבעל את השליח ה"ל ומה שראינו ושמשנו וכעשה על
 פינו וכפניו כתבנו וחתמנו הכל שיר וקיס
 ! כפ"ל דין כפ"ל דין כפ"ל דין :

צח והא לך נוסח הרשאה משליח שני כשממנה שליח
 שלישי וכן שלישי רביעי ורביעי חמישי וכן לעולם
 אלא שפוחתי במהפך השלוחים :

כך וכך בשנת ככך וכך לירח פלוני שנת חמשת אלפים ושלס
 מאות וטשים ותשע וכריאת כ"ל למנין שאנו מניין כאן
 בפוזן דמתקריא פוזנא ומתא דיתבא על כהר דערא
 ועל כהר גלונכא ועל כהר ניניכא ועל מי מעיכות כמות תלתא
 בי ריכא כחדא הויכא ואתא לקרמנא פנ"ל וכידו גט שגלה פנ"ל
 כבעל לרגש בו את אשתו כפ"ל והביא לפנינו הרבאה מתוקנת
 כתיקון חכמים שנתמנה שליח פנ"ל וכפני כ"ל שגשאו פנ"ל
 השליח הראשון של הבעל פנ"ל ה"ל כפני כ"ל שלי' במקומו להוליד
 גט זה לפלונית אשת פלוני ה"ל וכפ"ל השליח השני ה"ל מכה על
 פינו וכפניו להיות שליח במקומו את פנ"ל וכפניו מחר הגט
 לפלוני כן פלוני להוליד אותו לפלונית כ"ל אשתו של פנ"ל ה"ל
 ונתוך כדי דיבור אמר שליח כ"ל ח"ו וכך אמר בפנינו פנ"ל השליח
 כ"ל ה"ל לפלוני ה"ל כ"ל הולך גט זה לפנ"ל המכונה
 פלוני כ"ל וכוותן ח"ו לך רשות לעשות שליח אפילו עד
 פלוני ושליח אחר ח"ו אפילו עד ונכפני כחתם שהרי לא היה
 אונס בו עד ומותרת לכל אדם .

ושליח כ"ל וכפניו הדיונים כו והגט שנעשה עליו פנ"ל השליח
 הראשון שליח כפ"ל להולכה ככל
 כן נריך לכתוב ל"ח שהרי השליח הכתוב למעלה נכתב נחתם
 השני לא נתן לו כח רק עד ג"ט במתא פלונית כו' עד ועדיו
 שמה עד ולא עד בכלל וכשארזו החתומים בו כו' וכפניו קבל
 ג"ח כרעילי' עליו פנ"ל השליח השני ה"ל
 כחרם וכשנעשה התורה
 פנ"ל דין פנ"ל דין פנ"ל דין :

עד כאן סדר סכירת הגט ליד שליח :
שכונ ואילך סדר נתינת הגט מיד השליח ליד האשה :

צט וכשכא השליח הגט למקים שהאשה שם יהננו לה
 בפני שלשה שייך אל הרב המסדר שם :
 ויקח הרב אצלו שנים חשובים מן הקהל שיהא ב"ד חשוב
 וישבו הב"ד ויבא השליח ויאמר השליח אני פכ"ל שרוח כפ"ל פ
 שטולח גט לאשה פכ"ל שהיא פה ויש בידי הגט והרשאה
 מקוימת :

ק בתחלה יראו הכ"ד שלא יהא השליח קטן וינדקו אותו ואם
 ישלו חתימת וקן אין נריך יותר גס יש לקרקק שלא יכא
 השליח חרס או טועה .

קא יאמרו לו הב"ד לשליח שיראה להם ההרשאה ויקח הרב
 ההרשאה ויקרא אותה עם השנים האחרים הויטבים
 אצלו ואם יש עליה הכפק יקראו גם ההנפק ושוב הוא
 שהדיינים יכירו העדים של ההרשאה .

מיהו אם יש הכפק דיו וימכנו על ההנפק
 ויראו הדיינים אם השליח אינו סומא בשתי עיניו שיכול לומר
 בפני נכתב ובפני נחתם ונס יחקרו אחר השליח שרא
 יהא פסול לעדות מדאורייתא :

כנוך גולג ומלוה נדיבות קנהנה וכן כל מי שנוכר עבירה פחייב
 עליה מלקות מן התורה וחנ"ל לחייבו מיתות כ"ל שפכ"ל ח"ל
 כסול שאינו אלא מדבריהם לא פלוניו לשליחותו הגט חסוס תקנת
 העיגון דאם לא כן לא יוכלו למכא שליח כזה שלא יכ"ל מדרכנן
 דאינו שכיח :

ויחקרו הבית דין אם לא היו האיש והאשה יחד במקום אחד
 כשנכתב ונחתם הגט :

פאס היו נעיר אחת כשנכתב ונחתם הגט לא היה הפלוני כאמן
 פ"ל סימן קמ"א סעיף כ"ב :

קב וישאלו לשליח אם לא שמע שמה הבעל עד היו זהה
 פאס מת הבעל קודם שיבא הגט ליד האשה הגט נטל .

וישאלו לשליח אם לא בא אליו הבעל קודם שהיה הגט או
 אם לא שלח שליח אחריו לבשל את הגט או את
 השליחות ככל לשון שיכול לבוא לידי ביטול או אם לא
 שמע שבטל הבעל את הגט או את השליחות ויאמר
 השליח לא בשלו בפני לא הוא ולא שלוחו וגם לא שמעתי
 שבטל לא את הגט ולא את השליחות :

קג גם ישאלו את האשה אם לא בא אליה
 בעלה או אם לא שלח אליה שליח
 לבשל את הגט או את השליחות או אם לא שמעה שבטל
 הבעל את הגט או את השליחות שלא בפניה והאמר
 האשה לא כשל הוא עצמו ולא שליח שליח וגם לא
 שמעתי שבטל את הגט ולא את השליח :

קד וישאלו את השליח אם הוא לא בשל את שליחותו כיון
 שאמר בפני עדים איני רוצה ליהיות עוד שליח של בעל
 בין בפניו בין שלא בפניו ויאמר השליח לא בשלתי
 את שליחותי בשום צד :

קה ישאל את השליח אם הוא לא עשה שליח אחר ואותו
 שליח האחר חזר ועשאו שליח ויאמר השליח אני
 לא עשיתי שליח אחר אלא הבעל פכ"ל שלחתי ולא אחר
 וישאל לשליח אם לא עשה שום מודעה על השליחות כלומר
 שלא אמר לשום אדם איני עושה שליחותי להביא הגט
 בשליחותי לאשרו וככ"ל מה ששייך לומר שהוא מודעה
 שמנטל את השליחות ואם מחר מודעה הרי הוא מנטלה בפניו .
 ויאמר השליח לא עשיתי שום מודעה ואם באולי עשיתי .
 ושכחתי הרי אני שבטלה בפניהם . ויאמר הרב אל
 השליח אם נשבעת או נדרת להביא את הגט נהיר לך נדרך
 ויאמר השליח לא נכנעתי ולא נדרתי אלא אני עוסק השליחות
 כדנון טוב וישאל את השליח אם היה שום הנאי בנש
 שהבעל מסר לו הגט ע"מ איזה הנאי אני עושה אורח שליח
 להולך את הגט ויאמר השליח לא שמעתי שום תנאי אלא
 אסר

לבוש הבוץ וארגמן הלכות גיטין

אמר לי סתם הולך את הנע הזה לאשתי פכ"ב :

קן ואז ישאל הרב את האשה אם לא עשהה שום מודעה שאינה מקבל את הנש הזה ברצון או אם עשתה מודעה ושכחה הנך מבטלה בפנינו - ותאמר האשה אני מקבלת את הנע ברצון ולא עשיתי שום מודעה ואם עשיתי שום מודעה ושכחתי הריני מונעת בכפיני וישאל את האשה אם נדרה לקבל את נשה רוצים אנו להתיר לך ותאמר האשה לא נדרתי :

ואעפ"כ אם באולי נדרה ושכחה מתירין לה שלא תהא אנוסה מהמת קיום נדרה :

קן ואז יאמר הרב לשליח ויקרא אותו בשמו פכ"ב המכונה פלוני באת הנה לנרש את האשה הזאת פלונית בת

פלוני המכונה פלוני בשליחות פלוני ב"פ המכונה פלוני ויאמר השליח הן נאלתי הנה נשניל זה וישאל לשליח אם

הוא מכיר את הבעל שהוא בעל האשה הזאת והאשה הזאת שהיא אשתו ויאמר הן :

קח ואז יקח הרב את הנש ויקרא אותו והדיינים אהו ואת העדים החתומים עליו כמו שעושים לנע

כשהנעל נותן אותו בעצמו לאשתו ויקראוהו דקדוק רב ונדקדוק הלשון :

ואז ישאל הרב לשליח אתה פכ"ב המכונה פלוני ראתה שהבער פכ"ב מסר את הריו ואת הקולמוס וכל כלי

הכתיבה לסופר יאמר לו בפיו כהוב נש זה לשיני פכ"ב לנרש בו את אשתו פכ"ב עם הכינויין וכן שאמר הבעל לעדים חתמו

זה הנש לשימו ולשמה לשיני גירושין ויענה השליח וימר הן ואח"כ ישאל את השליח אם ראתה את הסופר שכתב זה הנש

לפחות טורה ראשונה לשימו ולשמה * ושמעת שאמר הסופר הנני פכ"ב כותב זה הנש לשיני פכ"ב עם הכינויין

שינרש בו את אשתו פלונית בת פלוני לשימו ולשמה לשיני גירושין ויענה השליח ויאמר הן :

וישאל לשליח אם ראתה שהיו שני העדים יחד כשחתמו זה הנש * ונס ראתה ושמעת משני העדים החתומים על

הנש שכל אחד ואחד אמר שחתם הנני חותם את הנש הזה לשיני פכ"ב לנרש בו את אשתו פכ"ב ואני חותם אותו לשימו

ולשמה לשיני גירושין * וראית אותם שני העדים חתמים מתחלה ועד סוף והיית אצלם

בשעה שהיו חתמים זה בפני זה * ויענה השליח ויאמר הן וישאל את השליח אם הוא מכיר בסומן מוכהק שזהו הנש

שסמרו לו הבעל פכ"ב ומסרו לו להיות שלוחו עליו לנרש בו את אשתו ואת פכ"ב עם הכינויין * ויענה השליח ויאמר הן

ואז יכפול הרב את הנש ויתן הקצוות זוכתוך זוכמו אגרת ויתן את הנש ביד השליח * ויאמר הרב לשליח החזיק

נש זה בידך עד שאומר לך ליתן אל האשה * ואז יאמר הרב אל האשה תסירי השכעת שבידך מעל ירך

ולא יהא טוס דנר נידה שחונן טין הנע ונין ידיה והכל כמו שעושה כשהנעל מוכר לה הנע * ופ"ל כשיפ"ה וכו' וכו' וכו' וכן

רק במקום הנעל ויאמר השליח * ויאמר הרב אל השליח האמר אחרי כאשר אני

מקרא אה * החיל הרב להקרות לשליח והשליח עונה ואחרי ככה * הרי זה נשך וההקבלי נשך זה ששלח לך כעלך

פכ"ב המכונה פלוני ובו תהא מגורשת ממנו מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם ונשזה בפני נכתב ובפני נחתם

וישים השליח את הנש בידה * ותכף שנהג השליח את הנש בידה

יאמר רב אל האשה תסגרי והקפוזי ירך וכן תעשה ותכוננו עתי ידיה והנע נהן ותכוננו תחת הכרנל

ואח"כ יאמר הרב אל האשה השאל לי נשך לקרא אותה פעם שנית * ויקרא הרב את הנש עם הדיינים השנים

היושבים אצלו כמספת הראשון * ואחר כך ישאל הרב את השליח אם הוא מכיר שזהו הנש שנהג לו

בעלה ושעשאוהו עליו שליח להלכה :

וכמו ששאל הכר את השליח קודם הכתיבה כמו שכתבנו בכעף ק"ח לעיל נדף זה כן ישאלנו פתה בכל דבר השיך לשאלו

ואחר כך יכפול הרב את הנש ויחתוך אותה ויערב קרע ב"ד ונס אסיש לה כתובה ותוספות ויתוך אותם * ואם אברה כתובהה

תכתוב טובר נעלה :

והרב יאמר ל"ת ושאר גדולים גרו חרם ככנופאי שלא להוציא לעז על שום נש נס זה הנש יהיה באותו החרם ונס אני נזדר

עמהם שלא להוציא לעז על זה הנש * ויצוה הרב לאשה שלא תנשא לאיש עד אחר נ' חדשים שלמים מהיום

והיינו צ"י יום לכדמה היום שנתגרשה בו ולבד מהיום שחתמנו בו :

ע"כ סדר הנש טע"ו שליח ליד האשה :

קן וכשהשליח ראשון עושה שליח שני כת' מורי מהרמ"א ז"ל ג"ל שיש לשאול כל השאלות ששואלים אותו בשכונתו

הוא בעצמו מיד האש' שהרי השליח שני אינו אומר אח"כ כלו' רק שאומר שליח ב"ד אני לכניש לבית דין הראשון לחקור

הדברים הישבו וכדרך שנהכאר לעיל בסעיף צ"ט וק"א וק"ב וק"ג וק"ד וק"ה וק"ו וק"ז כו' וכשתין השליח השני את הנש

ליד האשה יאמר לה בפני הבית דין הרי זה נשך וכו' והרי את מותרת לכל אדם * ושליח בית דין אינו יכול הסדר

השיך לזק' :

קיא אם הבעל רוצה ליתן לאשה נש על תנאי יאמר לה בשעת נתינתה וזה נשך והרי את מגורשת בו ממני

ומותרת לכל אדם על מנת שאם לא באתי מהיום עד שנים עשר חדש יהא נש עכשיו ואם אבא בתוך הזמן הנזכר ואראה

בפני פלוני ופלוני לא יהא נש והרא הוא נאמנה עלי לומר שלא באתי ושלא פייסתיה ואם הוא נש על ידי שליח ויש בו

תנאי יאמר השליח בשעת נתינתה על תנאיך וכך שלחו לך וע"ל סימן קמ"ב :

קיב אם המגרש שכיב כרע אומר לה בשעת נתינתה הרי זה נשך והרי את מגורשת בו ממני מעכשיו ומותרת

לכל אדם על מנת שאם לא אמות עד יום פלוני והוא בכלל לא יהא נש ואם אמו' קודם יום פלוני יהא נש מעכשיו ואם לא אמות

עדי יום פלוני והוא בכלל לא יהא נש * וע"ל סימן קמ"ה סעיף ה' ואח"כ לא תתייחד עמו אכ"א יש אחד עמהם אפילו עבר אפילו

שפחה חוץ משפחהה ובנה קטן :

קיד אם המתגרשה היא נערה בין ארוסה בין נשואה מגורשת בקבלת הנש היא עצמה ואם קבית

אביה אם היתה ארוסה מאחר שעדיין לא כברה עידנה ברש' אביה היא והרי היא מתגרשת בקבלת אביה אבל אם כברה

אע"פ שאינה אלא ארוסה או אם נשאה אף ע"פ שהיא נערה אינה מתגרשת בקבלת אביה * ואם היא ארוסה ושלח לה

הארוס נש ע"י שליח יאמר לה השליח הרי זה נשך ששלח לך בעלך * וכן כותבין בהרשאה שם בעל שהארוס נמי בעל הוא

* אבל בשאלות ששואל הרב לשליח לא יזכיר בעל אלא שם ארוס כגון שישאל אם זהו הנש ששלח פלוני הארוס שכיב

שהשאלה היא בפני רכים הרוב קרוין אותו ארוס ולא בעל ומיכר שפי' כשם ארוס וכל שכן אם בנש כתוב אנת ארוסתו *

קיר ואם היא קטנה ונשאה נס אינה מתגרשת בקבלת אביה שכבר יצאה מרשותו ע"י נישואין :

קטן ואם היא קטנה וארוסה לדברי הכל מתגרשת על ידי אביה שעדיין היא ברשותו אלא דאיכא פלוגתא

ברבוהא אם היא מתגרשת ע"י עצמה דשמא אין לה יד לקבל גישה לפיכך ראוי להחמיר שלא תקבלנו אלא ע"י אביה דכ"ע

מודה בזה שהיא מתגרשת בה :

לבוש הבדן וארגמן הלכות מיאון צד

ד וממנה בין סן האירוסין בין מן הנישואין אפילו שלא בפני הבעל ושלא בפני בדרך שיהיה בפני שנים שיעירו על הדבר שמיאנה ויש מי שאומר שלכתחילה בעיני בית דין של שלטה :

ה וכטס שממנה בעל כך ממנה כיבס אם לא מיאנה בעל :

ו מיאנה בעל ונישאת לאחר יכולה למאן גם בשני וכן בשלישי וכן בד' ואפי' כמה פעמים כל זמן שהיא קטנה :

ז השנים שמיאנה בפניהם בותבין לה נש מיאון וחותמין בו ונוהגים לה לראייה בעלמא אבל אינו כגט גרושין להיות נתינתו מנרשה לפיכך אינו צריך לא כתוב לשמה ולא מסירה בפני עדים ולא שנים דבר כמשפטו נש הגרושין :

ח גם אין כותבין בו לשון של סופס הגט כרי שלא יראה כגט נמור ואתו לא יחלופי כגט לבתוב לשון הגט נס כן כלשון הזה ויבאו לגרש בו אשה ועוד כשיראו בו לשון גט מסמ יאמרו שהיתה כאשרו מסמ ויבאו לאוסרו בקרובות' או היא בקרובות' ויאמרו אין קידושין תופשין בהן לפיכך לא יעשו בו טוס מעשה כמעשה הנש שאינו אלא כמעשה ביה דין' וזה נוסחו :

בכך וכך בשבת' בכך וכך לירח פלוני שנת כך וכך למנין טאנו מנין לבריאת עולם מיאנה פלונית בה פלוני בפנינו ואמרה אמי או אחי השעוני וקדשוני (אם היא מקדשת') או השיאוני (אם היא נשואה) ואני קטנה לפלוני בין לפלוני והשחא גליתי דעתי קדמיכון דלא צביא ביה ולא קאימנא עמיה והשחא בדקנו פלונית ואחברירי לנא דעדין קטנה היא וכתבנא וחתמנא ויהיבנא לה להיות לזכות ולראייה בידה ע"כ :

ט אילו שממנת בפניהם צריכין שיצירו אותה ואת בעלה ודווקא לכתחלה אבל דיעבד אפילו אינן מכירים הבעל רק האשה שני דמסת' לא מיאנה אלא בכעלה וצריך שיחבר להם שהיא קטנה לפיכך כל מי שיראה שמיאנה בפני שנים יכול לכתוב לה נש מיאון להחירה אע"פ שהוא אינה מכירה שודאי הכירוה אותם שמיאנה בפניהם :

י לפיכך קטנה שכאה למאן ועדים שיעדין שהיא קטנת אינן מצויין כאן ואמה או קרובה אומרים לבית דין תמאן עכשיו בכ' יכס ותכתבו לה באזה יוס מיאנה והתנו לה ואם תביא אה"כ עדים שכיוס שמיאנה היתה קטנה תחירוה לינשא למי שתציה ואם לא הביא עדים הנזכרים תישאר בחזקה נשואה לזה אין ב"ד רשאין לעשות כן ואפילו להעיד שמיאנה בפניהם ואפילו לא יכתבו לה אינן רשאין רכיון דק"ל שכל מי שיראה שמיאנ' בפני שנים יכול לכתוב לה נש מיאון להחירה אף על פי שהיא אינה מכירה יש לחוש בכגון זה שמה יראו אחרים שמיאנה בפני אילו השנ' ולא יעשו שעדין לא הועד בפניהם שהיא קטנה וכתבו לה שמיאנה בפני איו השנים והחירוה בלא קבלת עדות שהיא קטנה כי יאמרו ודאי ידעו אלו שקטנה היתה :

יא קטנה הממנת אין לה בהובה מנה ומאנים שלא תקנו לה חכמים כחובה שתצא' אבל יש לה הוספות בין שנשאה ולא התנה דהוה ליה ליהנות וכל זמן שלא מיאנ' הוה היא כאשרו שכעלה זכאי כמעשה ידיה וכמציאותה וחיוב במזונות' ובפדיונה כל זמן שהיא חתונה אבל אם הלך למינת הים ולותה ואכלה או לותה לצורך פדיונה ועמדה ומיאנה אינו חייב לשלם אע"פ שאכל פירותיה ואפילו הם בעין עדין שליקטן ומינחין ברשותו קנאן ואינו צריך להחזירן ונכסיה שהכניסה לו בין של מלוג בין של צאן ברזל אם הם בעין נוסחלחן ואם אינן בעין שאכרס נכסי צאן ברזל חייב לשלם בן אבדס הוא בין נצפרו או נהקלקו מעצמן ונכסי מלוג אם אכרס הוא חייב לשלם ואם נאכדו או נהקלקו מעצמן פטור :

יב והוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרובותיה שהרי לא היו קדושין

קטנ' והיא קטנה מתגרשת דווקא שמכנת בין גישה לרבר אור דהיינו שנהגים לה צרו וזורקה אנו ונוטלתו או שהגיע לעונות הפעוטות דהיינו ככת שית וככת שבע כל הדא לפוס חורפ' אבל פחיה מכאן אינה מתגרשת לדעת רש"י ז"ל אפי' ע"י אביה כיון שאינה יכולה לשכח גישה ולדעת ר"ח דווקא ע"י עצמה אינה מתגרשת אבל ע"י אביה מתגרשת ולזה הסכים הוא ש"ז :

קכ קטנה המתגרשת ע"י אביה יש להחמיר לכתוב ב' גיטין וליתנם לה הא' כנוסה וט"ז גיטין והא' יכתוב בו בתך פלונית דהוה אנתתיה כו' שהיא מתגרשת בו לרברי הכל' והמסור גט לקטנה מדעת אביה אין צריך רק גט אחד שנוסחו כשאר גיטין וע"ל סימן קמ"א וסימן ל"ז :

קכד מאו יש לאדם ליהור שלא להסתהל בענין גיטין אם לא שיהא בקי בהלכות גיטין כי רבו בהם הרקרוקים ונקבל יכול אדם לטעות בהם ויבא לכלל פיסול מסורות' וצור ישראל יצילנו משגיאות : אמן

הלכות מיאון

קנה עד איזה זמן הקטנה ממאנת ויתר דיני מיאון וכו' כ' סעיפים :

א כבר אמרנו דתקנו' ז"ל נישאין לקטנה ושעמא ע"ל סי' לפיכך אמרו גם נש קטנה שאין לה אב והשיאו' אחיה או אמה לדעתה בעודה קטנה או טישה לה אב והשיאה אביה כשהיא קטנה ונתאלמנה או נתגרשה בעודה קטנה והרי היא כשהיא קטנה האב שאין לאב עוני רשות בה שאין בה פיהומה כחיי האב שאין לאב עוני רשות בה שאין בה פיהומה כחיי האב להשיאה אלא פעם אחת ולא לאישות אחר אויכות ברילפינן מדכתוב לעם נכרי לא ימשול למוכר' בכגון בה כיון שכגד בה האב והשיאה פעם אחת שוב לא ימשול למכרה אפי' לאישות כראיתא פר' האיש מקדש והשיאו' האב אה"כ לדעתה פעם שנית בעודה קטנ' באילו אין הקידושין קידושים דאורייתא שהרי אין מעשה קטנה כלום ולאחרים אין רשות עליה ואין קידושה תופשין בה אלא מדרבנן לפיכך אם אחר כך אינה חפציה בעלה אינה צריכה ממנו נש מ"ס אחז"ל כיון שהיתה מוחזקת לבריות לאשת איש שהרי היקנו לה נישואין לא תצא ממנו בולא כלום שלא יאמרו אשת איש ווצאת בולא כלום אלא צריכה מיאון ויוצאה ממנו כמיאון שחמאן כבעלה אבל אם השיאוהו שלא לדעתה או אפילו לדעתה ואינה יודעת לשמור קידושה אפי' מיאון אינה צריכה לפיכך יש לבית דין ליהור לכתחלה שלא להשיא יתומה קטנה במקום שנראה להם שיבא ירדי מיאון ואין לדיון בזה אלא מה שענינו הוא :

ב איזו היא קטנה שצריכה למאן טיעורו חז"ל מבת שש שנים עד בת עשר שנים בודקין אותה לפי דעתה אם יודעת לשמור קידושה ושהם קידושין לא שתשמור אותן כדרך שמסמרת האגוז והמרה וכיוצא בהן אלא שתשמור אישיותה שנראית כאשת איש הרי זו צריכה מיאון ואם אינה יודעת לשמור קידושה אלא הולכת לבית אמה כאילו לא נהקדשה מעולם אינה צריכה למאן ופחות' מבת שש אפילו היא חכמה ונכונת לחש ביהור ודעת לשמו' קידושה אינה צריכה מיאון ויתירה על בת עשר אפי' בכלה ביותר ואינה יודעת לשמור קידושה צריכה מיאון :

ג והמיאון הוא שחאמר בפני שנים אי אפשר בפלוני בעלי זה או אי אפשר בקידושין שקדשני אמי ואחי ואפילו לא אמרה כלום אלא הלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה אע"פ שהיתה נשואה לראשון קידושה לשני הם הם מיאונים :

לבוש הברוך וארומן הלכות מייאן

איילונית חשוכה כנדולה באילו היא בת עשרים שלימים
דשלישים יום בשנה חשוכים בשנה ולא שאינה חשוכה בת
עשרים עד שהאכה כ' שנה פחות ל' יום דסל ל' יום
האחרונים בשנה חשוכים בשנה

יג ואם היא בת עשרים שנה ולא נולדה בה סימני איילונית
ולא הביאה שתי שערות חשוכה בקטנה עד שהביא שתי
שערות או עד שתגיע לרוב שנותיה שהם ל' שנה ויום אחד
כיימי שנותיה בהם שבעי' שנה וחצייה הם ל' וכשהיא אפילו
יום אחד יותר על ל' הם ל' שנה ושנותיה והרי היא איילונית אף
ע"פ שלא הביאה שתי שערות ולא נראה בה סימני איילונית
והשובה כנדולה לכל דבר ואינה יכולה למאן וסימני איילונית
יתכארו לקמן בהלכות יכום בסימן קע"ב :

יד אין שתי שערות סימן גדולת אא"כ כאו כ"ב שנה ואילך
אבל אם באו קודם לכן אפילו הוד שנת י"ב חשיכו כשומא
ואינה נחשבת נדולה על ידה עה שחביא אחרות אחר י"ב
שנה ו"א שאם הביאה שערות כיו' אחיון של שנה י"ב חשוכה
נדולה ומיהו כשמוציאן לה שערות אחר הזמן ולא בדקה
קודם הזמן מחזיקין אותה כנדולה אפילו לחליצה ולא היישיבין
שמה באו קודם הזמן ו"א שאם נראו בה שתי שערות קודם
י"ב שנה ועודם עליה אחר י"ב שנה אע"פ שלא הביא שערות
אחרות אחר י"ב שנה חשיכה כנדולה למיאן ואע"פ חשוכה
בקטנה לחליצה דאולינן הכא לחומרא כמו שיתבאר טעמא
בסמוך וכן אם ספק אם הניעה ל"ב שנה או לא אזלינן נס
בן לחומרא

טו כשבודקין אותה בודקין איהו על ידי נשים כשרות
ונאמנות ואפילו אשה אחת בודקות ושימעין לה- אם
הביאה יואם לא הביאה ואפילו היא קרובה דכיון דהימנו
רבני נשים לאו מטום עדות דכסירה אלא מטום גילוי סילחא
דסילחא דעביד לגלויי הוא וכמילתא דעכו"א לגלויי לא
חיישינן דמשקרי וכיון שהוא כן אפילו נשים שאין נאמנות
לומר מת בעלה דחיישינן שמה כונחן לקלקלה נבי בדיקת
נאמנות דלא שייך קילקול דהא היא עצמ' יודעת שהוא כן
ען השתי שערות אילו צריך שיהיו בעיקרן גומות ואפילו
שהיה בנומא אחת הרי אלו סימני גדלות נמצאו שתי
נזכות זו בצד זו ואין בהן שער הרי אלו סימני שאין נומ' בלא
שיער אלא שערות היה בהן ונשרו :

טז ושתי שערות אלו צריכות שיהיו במקום הערוה ובית
הערוה כולו ממקום סימני' הוא בין למעלה בין למטה
בין על אבריו הזרע והם בזכר על הבציר ויש מי שאומר שאפילו
אחת כנגדה ואחת כנרובה או אחת בקטרו אצבעותיה של יד
ואחת בקטרו אצבעותיה של רגל השוכה נדולה למיאן אבל
לא לחליצה מטום שיש כזה פלוגתא דרבנן וזולינן הכל
להומרא והכא לחומרא כדלעיל דגני' מיאן אמרינן שהיא
נדולה כדי שלא המאן ונבי חליצה אמרינן שהיא קטנה כדי
שלא החלין :

יז שיעור אורך השתי שערות שיהיו סימני גדולת כשיצמחו
ויהיו ראויין ליגטל כפי הזמן או לקרין בצפורן והוא
אפילו קטנות מאודאפ"ה חשוכה כנדולה לחומרא לעניין
מיאן שלא הוכל למאן עוד אבל לעניין חליצה אינה חשוכה
נדולה עד שיהא בהן כדי לכופ ראשון לעיקרן ועל סימן צ"ז
בפירוש סדר חליצה :

יח והא דאמרינן למערה שיכולה למאן אפילו אחר י"ב
שנה היינו כשרבקה אורה ולא הביאה שתי שערות
אבל סתמא משיש לה י"ב שנה אינה יכולה למאן דחוקת
שהביאה שערות דרובן מביאה ל"ב שנה ואע"פ שלא נבעלת
אחר היות לה י"ב שנה ואינה מקודשת לזה אלא מקדושינן
שקדשוח אחיה ואמה שאינם אלא דרבנן אפ"ה אינה יכולה
למאן דלא תקנו רבנן מיאן כנדולה ולכא אתו למאן הנבעלת
לאחר

קידושי קידושי מעולם שבמיאנה עקרתן וכן היא בשרה
לכהונה שאין כאן אפילו שום רוח הנש ואינה צריכה להמתין
אחר המיאן ג' חדשים כלהנשא מטום הכתנה שהרי היא
עודה קטנה וכדאי אינה מעוברת אף על גב דגבי גירושין
צריכה להמתין אפילו קטנה שאני גירושין רשייני ג"כ כנדולה
ולא פלוג רבנן אבל מיאן אין שייך אלא בקטנה ואין שייך
הכתנה ולא גזרו מיאן מטום גירושין . ואם נשאת לאחר
אח' שמיאנה בראשון וגירשה השני או מת מותרת לחזור
לראשון שהרי היא באילו לא היתה אשתו מעולם ולא עוד
אלא אפילו גירשה הראשון בעודה קטנה והחזירה ואחר כך
מיאנה בו ונשאת לאחר אחר שמיאנה בו וגירשה האחר
מותרת לחזור לראשון שכל הויג' מיאן אף ע"פ שקדמו
גם למיאן הרי זו כמו שלא נהרש' ממנו בנש מעולם ומותרת
לחזור לו אפילו אחר שנשאת לשני אבל הכשר אה הקטנה
בנשא אף פי שהיתה יתומה כשתקדשה לו טאמה ואחיה
קדושה או הטיאה לו כיון שיצאת ממנו בנש הרי היא מדרבנן
כשאר גרושה ויש לה כתובה והוא אסור בקרובותיה והיא
אסורה בקרוביו ואסור לכהונה וצריכה להמתין שלשה חדשי'
ואם נישאת לאחר ומיאנה בו אסורה להזר לראשון מפני
שיצאת ממנו בנש אע"פ שיצא מן האחרון במיאן ואין צ"ל
אם גירשה האחרון או מת ההא מ"מ נשואה מדרבנן היתה לו
זכר אסורה לאבי הראשון ולבנו ולאחיו כשאר הגרושות אע"פ
שיצאת מן האחרון במיאן וכן אם מיאנה בראשון והחזירה
וגרשה ונשאת לאחר ונתאלמנה או נהרשה או מיאנה בו
אסורה לחזור לראשון ולקרוביו שכל שיצאת ממנו במיאן
לבסיף דינה כמבאנת וכל שיצאת ממנו בנש לבסוף דינה
מדרבנן כגרושה דלא ליהו לאיחופי כשאר גרושה שנתהרש'

פקידושי או מנישואי דאין יתא :

יט אף ע"פ שהמאנת בבעלה מותרת בקרוביו המאנת
בינם אסורה באביה אף על פי שבמיאן זה היא עוקרת
קידושי או נישואי בעלה הראשון שמת כאלו לא היתה אשתו
מעולם מ"מ היתה נראית ככלתו בשעה שמת בנו שהיה בעלה
הראשון ולא מיאנה בו ונפלה לפני יכמה ליכום ואינה ממאנ'
אלא ביכום לפיכ' אסורה באביו שהיה חמה מיהו לא החמיר
לאוסרו גם כשאר קרובים כגון באחי אביו או אחי אמו מותרת
ו"א כיון שאסורה לאביו אסורה ג"כ לכל קרוביו שהם אפורים
מן התורה כגון אחי אביו ואחיו אמו ואפילו לכן אהיהו של בעלה
שהיא לו בשע' מיתתו כאשר אחי אמי שהיא שניה בדאוריית'
יש אוסרין גם כן כזו כשימאנה ביכום שכל מקום אם מיאנה
באחד מן היבסין מותרת להתייבם לשאר היבסם דאף על גב
דהייבספה מזיקתו של זה לא היתה נפשה מכולא בישא ואף
ע"ג דגבי נש אמ' נתן לה אחר מן היבסין נש אמרינן דפסלה
על כל האחין שאני החם היא קעביר בה ולא רצה לבנות
קרינן בכולהו כיון שלא כנה שובלא יכנה אבל הכא היא
קעבדה ואמרה לא רעינא כך ולא צבני' כך ששמעותיה כך
הוא כך הוא דלא רעינא אבל באחד רעינא :

כ עד מתי הכת ממאנת עד שהביא שתי שערות אחר י"ב
שנה או עד שתלך ד' מיר שנה עכר' שראויה לילך
שכיון שנתעברה אפילו לא הביאה שתי שערות הרי היא נדולה :
אבל כל זמן שלא נתעברה ולא הביאה שתי שערות יכולה
למאן עד שחמה בת עשרים שנה שכל זמן שאינה בת עשרים
ולא הביאה שתי שערות חשוכה בקטנה אפילו נולדה לה סימני
איילונית אבל אם היא בת עשרי' שנה ונולדה בה סימני איילוני'
חשוכה כנדולה למפרע מיום שהיתה בה י"ב אף על גב ש
שהביא אח"כ שתי שערות ואינה יכולה למאן והא דאמרינן
שאינה חשוכה כנדולה עד שהתא בת עשרים ונולדה בה
סימני איילונית לא שהתא בת עשרים מלאים אלא מיר
בשנכנסה שלשים יום לתוך שנת העשרים ונולדה בה סימני

* לנפש הבוץ וארזמן * הלכות מיאון * צה

ויכול לכדוק כל הנוף לעמוד על אמירת דבר זה ועוד דהא קל דאפילו נומיה בליא שערות הם סימני נדרות ומי יוכל לעמוד ולדקדק בכל גופה אם אין בה גומות לפיכך נזהרין שיהא ימאן בלא אחר יב שני, כהכ מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל וכל ע"א היא פחותה מבת שנים עשר שנה אין כאן ספק ומאמנת אפי' בזמן הזה וכן עשה מהר"ר יעקב פולק ז"ל מעשה בימי ודלא כיש מחמירין ואסרו שאין הבת סמאנת בזמן הזה כלל עד כאן לשונו *

הלכות יבום וחליצה

קנו איזו נקרא זרע קיימה לפטור מן היבום וכו' ג' סעיפים:

א מי שמת לו אחיו מאביו בלא זרע לוי שנתאם לא היה לו לאחיו זרע מעולם או היה לו זרע ומת בחיי אחיו מצות עשה הוא מן התורה לייבם את אשתו או לחלוץ לה דכתיב כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמ' וגומר ואם לא יחפוץ לקחתה ונמור וחליצה נעלו מעל רגלו וגו' ולפנינו יתבאר בע"ה איזה מן האחים הוא קודם לייבום או לחליצה ואין חילוק אם היתה אשת אח ומן הנישואין או מן האירוסין דלעולם היא נקראת אשת הכת אף על גב דכתיב בית אחיו ובית נשואה משמע ארז"ל שחור הכתוב וריבה את הארוסה לייבום וחליצה כמו נשואה מכתוב לא תהיה אשת המת החוצה דמותר הוא ובלבד שהיה להם ישיבה אביעורם דכתיב כי ישבו אחים יחדיו משמע שהיתה להם ישיבה אחת בעולם לאפוקי אם נולד זה אחר מיתת אחיו שמת בלא זרע אין צריך לייבם את אשתו ואדרבה היא נשאת עליו באיסור אשת אח ומותר לזר ועוד דרשנו ר"ל ובלבד שלא היתה היבמה אחת מן הערות על ריבם כגון בתו או בת בתו וכל ג' שאם היתה ערוה עליו אסור לו לייבמה ואינה צריכה גם כן חליצה ולמדו זה מנזירה שזה דכתיב באן עליו יבמה יבא עליה וכתיב דתם באחות אשה עליה אשה על אחותה לא תקח לצורח לגלות ערותה עליה בחייה מה עליה דכתיב ביבמה הוא מקום מצוה אף עליה דהחם דאחות אשה שאסרה עליו התורה אפילו במקום מצוה אסרת' עליו דהיינו כגון שנפלה לפניו מאחיו שמת בלא זרע ואפילו הכי ה' בלא תקח וכיון שאסרה עליו התורה אחות אשתו אפילו במקום מצוה הוא הדין לאחיה מכל הערות שבהורה שהם דומים לאחות אשה דהוקשו להדרי כל שהיא עליו בכרת אם נפיה לפניו מאחיו אסורה לו להתייבם ופטורה מן החליצה ומותרת לזר ועוד סברא הוא דאין עשה דיבום דוחה לא תעשה ועשה דעריות שיש בהם כרת ומסילא מותרת לזר:

ב ומה שאמר הכתוב וכן אין לו לאו דוקא אלא כל שהגיה אחיו זרע לא שנתא בן או בת או זרע הבן או זרע הבת עד סוף כל הדורות בין מאשה זו בין מאשה אחרת אשתו פטורה מן החליצה ומן הייבום ואפי' הגיה זרע עובר עברה או עובר עבור זרה או ממזר פטור נשוי מן החליצה ומן הייבום ונמרינן לה מדקאמר קרא ובן אין לו כו"ד והיה יכול לכתוב בלא י"ד כמו שכתוב מאן יבמי בלא י"ד אלא רצה למר עיין עליו שאם יש לו זרע דבל דהוא אינה צריכה יבום וחליצה חוץ מן הזרע שיש לו מן השפחה ומן הנכרית שאינו נקרא זרע ואינו פטור כי זרע הבא מן השפחה הוא עבר כמו דכתיב האשה וילדיה היתה לאדוניה הרי ולדה כמותה ואין מתייחס אחר אביו שה' עבר עבריו ובנויה כתיב כי יסיר את בנך מאחר מסיר אותו מליחשב כקהל ואפי' נשתחרר בנו מן השפחה או נתגייר בנו מן הגויה הרי הן כשאר גרים ומשחררים ואינו פטורים את אשתו

לאחר שנולה דהיא היא אשת איש דאורייתא וצריכה נט כמו שיתבאר בסמוך בע"ה לפיכך כיון שהגיע לשנוניה אינה יכולה למאן מסתמא כלא כדוקה דשמא הביאה שערות וכו' שלא תחלוץ ל"ב שנה עד שיבדקו אותה וימצאו שתי שערות דאזינן לחומר שמה לא הביאה:

ד ובשבורקין איתה אחר י"ב שנה ולא הביאה שתי שערות נמי לא אמרן שיכולה למאן אלא כשלא בעל אחר הויה לה י"ב שנים ויום אחד דאזלא קו המיאון אלא משום קידושי הראשונים שקדשה אמה ויהיה להם אינם אלא מדרבנן לפיכך אזלא לקולא ולא היישנין שמה היו לה שערות ונשרו אבל אם בא עליה אחר הויה לה י"ב שנים ויום אחד אינה יכולה למאן שאע"פ שאין מוצאין לה סימנים חוששין שמה נשרו שהוא ספק דאורייתא שהרי אם היה ידוע בודאי שהיו לה שערות קודם שבה עליה אחר הויה לה י"ב הוי קידושין גמורים דאמרינן והיא אותה בעילה עשה לשם קידושין דאורייתא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זונה דהא בישכר לא הויה אצלו אלא בקידושין דרבנן ובאוחה בעילה גדולה היתה ונתרצית לשם קידושין נמרון ואפילו אם קדשה אחר לא היתה צריכה ממנו נט ועכשו כיון שהוא ספק אם היו לה שערות קודם שנבעלה אם לא הויה ליה ספק דאורייתא ותיישנין שמה הביאה סימנים קודם שבעל אלא שנשרו ולא סגי במיאון וצריכה ממנו נט מספק ואם מיאנה בו לאחר שנבעלה לאחר י"ב נכדקה ולא נמצאו לה שערות ונתקדש' לאחר צריכה ממנו נט מספק דשמה היו לה שערות ונשרו קודם שנבעלה ונתקדשה לו בכעילה קידושין גמורים ואין קדושי שני כלום ונס מן השני איפשר לומר שהיא צריכה נט קדושי שני כלום ונס מן השני איפשר לומר שהיא צריכה נט דשמה לא היו לה שערות קודם בעילת ראשון ואין בעילת הראשון קידושין דעדיין קטנה היתה ובאו לה שערות בין ביאת ראשון לקידושי שני ונעשים גדולה ונשרו לפיכך צריכה נט מן השני ואסורה לחזור לראשון משום דנראה כשחזר גרושתו מן האירוסין שנאסרה לשני ואף על פי שבשנסהפק לומר שמה נתקדשה לראשון בביתו אין קידושי שני כלום ואין כאן מחזור גרושתו מן האירוסין ואם קידושי שני קדושין על כרחך משו שלא היו קידושי ראשון כלו' ואין זה מחזור גרושתו מ' אסירה מדרבנן דאתי לאיחלופי להחזיר גרושה דאוריית' מן האירוסין ואם נשאת לשני קודם שנדרשה הראשון חצא מזה ומזה והולך ספק ממזר משניהם:

כא ואם הביאה שערות אחר י"ב ולא בעל אחר שוב לא המאן איה צריכה נט מדרבנן ולא תיקנו רבנן מיאון בגדולה דלמא אתי לאיחלופי למאן כו' כמו שנכתב למעלה בסמוך ואם לא נירשועמדה ונתקדשה צריכה נט משניהם מן הראשון נט מדרבנן ומן השני נט מדאורייתא שהרי קידושי שני תפשו מן התורה שקידושי ראשון לא היו אלא מדרבנן לעיכך אם ירצו מנרש ראשון ונשוא שני אבל אם נירש שני לא יקיימה הראשון ש' יאמרי החז' גרושתו אחר שנאסרה כמו שנכתב' למעלה ואם בא עליה שני קודם שינרש ראשון חצא מדרבנן בזה ובזה והואיל ובה עליה השני בעודה אסורה מדרבנן אבל אין הולך מן השני אפי' ספק ממזר שאין קידושי ראשון כלום מן התורה אלא דרבנן ואם בא עליה הראשון קודם שנרש השני הויא הולך ממזר דאורייתא דהא קידושי שני חו קידושי דאורייתא והויה ליה אשת איש דאורייתא לגבי הראשון כמו לגבי אחר:

כב יש אומרים דבזמן הזה יש להחמיר שלא המאן אחר י"ב שנה אף על פי שבדוראי לא נבעלה אחר י"ב נט כדקיה ולא נמצאו לה שערות דכיון דקל לגבי מיאון אפי' אחת גנבה ואחת בכריסה או אפי' אחת על קטרי אצבעותיה של יד יאחת על של הגל חשוכה גדולה ואינה יכולה למאן עוד ומי

הלכות יבום וחליצה

לבוש הבוץ וארגמן

רא עינינו האות שכזמנינו זה נשתנו הרוות לפי חוב השנים שהרי בזמן הזה רוב הנשי שהם יולדת בני קיים מיך בשכנסו לתשיעי אפילו יום אחד חוץ מן היום שנתעברה בו וכן הוא מורגל בפי כל הנשים שמיד טיצאו מחדש השמיני קיים לרג דולדתיהן הן בני קיימא ויש לסמוך על זה שהרי אפילו בכהמות אנו רואים דאישתהו הרי שלפי דין התלמוד אין פרק וחמורה יודות אלא לשלשה שנים ועבשיו רובן הם יולדת לשתי שנים :

ה יבמה שנשאת לשוקב בחזקה שחיה ולה וולד של קיימא וכאו עדים והעידו שהורג שילדה אחר מית בעלה חיה שלשים יום ועדים אחרים מכחישים אותם ואומרים שלא חיה שלשים יום הרי זה עדות מוכחשת ודל עדים מהכא וזיל בתר רוב הנולדים שהם של קיימא והאשה הזאת מותרת לבעלת ואינה צריכה חליצה מיבמה ואפילו אין עדים מעידים בבירור שחיה שלשים יום אלא ששם אין שם עדות כחודה שלא חיה שלשים יום אלא קול של לעז יצא עליה שלא חיה ולדה ולד של קיימא ולא חיה שלשים יום לא אסרנו לה על בעלה כיון טרוא קול של אחר נישואין ואזלינן בתר רוב הנולדים שהם בני קיימא ובנה בן קיימא היה :

ו החורה האמינתו לאב לומר זה בני שנאמר כי את הבכור בן השנואה יכיר ופירשונו כי יכירנו לאחרים כלומר שאם אין אחרים בכירין שזהו בני כירנו להם והוא נאמן עליו הילכך האומר זה בני או שיש לי בנים נאמן לפטור את אשתו מן החליצה ואפילו הוזהק שיש דו"חיים דפתה לו לטקרא או בעי לפוטרה מיבמה מצי אמר מפורנה לה בנישא ונאמן במנו לא במה דברים אמורים שאין כאן אלא חזקה בעלמא שישרו אחים ואין כאן עדות כחודה דארי מנו ועקר חזקה אבל אם יש כאן עדות ברורה שיש לו אחים אינו נאמן לומר אתר כך שיש לו בנים כדי לפטור את אשתו והשעם דביון שקדמב עדים שיש לו אחים ולא היה מוחזק שיש לו בנים הרי היתה אשתו בחזקת אסור ולא כל כמיניה להוציא מאיסורה על פי דהוי המנו כמנו במקום עדים ומנו במקום עדים לא אמרינן אבל כשאין כאן אלא חזקה בעלמא שהיו לו אחים לא באה אשתו לכלל חזקת איסור ודאי אלא בחזקה בעלמא וכיון שאומר זה בני או יש לי בנים הרי התירה ופטרה מן החליצה ומן היבום ואפי' אם באו אחר כך עדים ברורים שיש לו אחים לא מפקינן לה מרתורה שהרי החורה האמינתו לאב על כנו שהוא בנו וממילא נפטרה והותרה וכיון שהותרה הותרה :

ז אמר בשעת קידושין או אחר כך יש לי בנים וחזר ואמר בשעת מיתה אין לי בנים לרבוי הראשון אנו מאמינים שיש לו בנים דמה היה לו לטקרא והרי החורה מחליצה וכיון שהחירה טוב לאו כל כמיניה לאוסרה ויש אומרים דדישינן שמא לא אמר כן בשעת קידושין שיש לו בנים אלא כדי שתתקנה היא בקידושין ואחר כך חזר כובשעת מיתה ואומר האמת שאין לי בנים הילכך מספק צריכי חליצה אבל אינוק מתיבמת דשמא יש לו בנים ורבוי הראשונים אמתיית הם ואם כן לפי זה נראה לי אם לא אמר בשעת קידושין כלום ואחר הקידושין אמר באמירה אמתיית במסית לפי הומו שיש לו בנים וחזר בו בשעת מיתה וצמר אין לי בנים לכע-אני נאמן לאוסרה אלא לרבוי הראשונים אנו מאמינים דמה היה לו לטקרא בל :

ח אם שער את נאמן לומר שגולד בן לבעלה מאשה אחרת כדי לפטור מן החליצה ויא שמיני נאמן להוציאה מחזקת זקיקה ליבום :

ט מי שזינה עם אשה בין פגויה בין אשת איש ונתעברה ואמרה זה העובר מסנו הוא ואפילו הוא מודה לה הרי זה ספק דאמרינן כיון שהחזקה זו לזונה כשם שזינתה עמו כך זינתה עם אחרים ומאחרים נהעברה ענין כי לדחמיר דחיי זו חולצת

אשתו דבשעה שנשתחרר או נתגיר נקשן שגולד דמי ואינו פתיח' אחריו ויא ברא' דווקא זרע שיש לו משפח' שאינה שלו אלא של אחר אבל זרע שיש לו משפחתו פוטר חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכדוראי שחודה קודם שבא עליה והרי הוא זרעו כשר הילכך מספק דלא ידעינן כמאן הלכת' אזלי לחמרא שאם אין לו זרע אחר אלא משפחתו ויש לו אשה וכת בלא בנים אשתו חולצת ולא מתיבמת חולצת ואסורה לזר בלא חליצ' דשמא לא שחרר' ואין זה זרעו והרי אשתו זקיקה ליבום ולא מתיבמת דשמא שחררה קודם שבא עליה והרי זה זרעו נמור ואין אשתו זקיקה ליבום ואם ייבמה יפגע באיסור אשה אח שיש לו בנים :

י ואם היה לו זרע בשעה שבת אשתו פטורה מן החליצה וכן הייבום ואפי' לא היה הזרע אחריו זמן רב ואפילו היה הזרע ניכס או פצוע פכות שבדאי אי אפיטר לו לחיות פוטר מן החליצה וכן הייבום כיון שהיו בו חיות כשעה שמתו ואפילו זרע שיוולד אחריו מותו כנון ססת והניח אשתו מטיבחה פוטר ודווקא לאחר שיוולד אבל כל זמן שהיא מעיבת הרי היא זקיק' מספק והוא שיהיה בר קיימא לאחר שיוולד כנון שידע שגולד לש' חרשים אף על פי שלא נמרו לו טערו וציפורניו והוא טיצא לאויר העולם כשהוא חי אפילו מה כשעה שגולד הרי זה פוטר את נשיו מן החליצה ומן הייבום אבל אם הפילתו אפי' הווע לנו שעברו ט' חדש' אינו פוטר דלא מיקרי זרע ותתייבם והכי ידעינן ליה שגולד לש' כנון שבא עליה אחר שכיילתה ופירוש מסנה מיד ולא קרב אליה אחר כך ואם ידוע בודאי שלא כלו לו ח' חרשים ונולד בחדש השמיני אפילו נכסרו שעריו וציפורניו ואפילו חיה ל' יום וסת ודאי נפל הוא שאינו בן קיימא ואינו פוטר ואפילו מתיבמת במה דברים אמורים שהוא ודאי בן ח' כנון שבעל פנים א' ופיר' מסנה ולא בא עליה כמה ימים קודם לכן ונס לא אחרי כן אבל אם שבלה ובעל ולא פירוש אע"פ שהוא לח' חרשים מיום השכימה חיישינן שמא לא נתעברה בלילה הראשונה אלא שהתה כמה לילות אחרי כן עד שנתעבר והרי זה גולד לי' יולדת לו הולד בן קיימא הוא והרי זה ספק בן קיימא וכן אם לא פירש מסנה קודם לכן אע"פ שמליל שכיילתו אינו אלא הוך ח' חרשים חיישינן שפ' כבר נהעברה קודם שראתה והרי היא בן ט' הילכך מספק חולצת ולא מתיבמת ויש בעל ולא פירוש לא קודם לכן ולא אחרי כן ואין ידוע אם כלו לו ט' חרשים או לאו אם חיה ל' יום אחר שגולד ונמרו לו ציפורניו ושעריו ומת הרי זה בר קיימא ופוטר אפילו מחליצה דאזלינן בתר חבא ורוב נשים בני קיימא יולדות אבל אם יולדה ולא היה ל' יום אחר שגולד אפילו מת ביום שלשים ואפי' נמרו לו ציפורניו ושעריו או חיה ל' יום ולא נמרו ציפורניו ושעריו הרי זה ספק נפל ספק בן קיימא וחולצ' מספק ולא מתיבמת דשמ' בן קיימא הוא ויפגע באשת אח שלא במקום מצוה לא שנא מה כחמת חוליל' נפל מן הגנא או אכלו ארי ומת לעולם נשאר מספקו וחולצת ולא מתיבמת ד' אפילו אם נולד מת והפילתו אם יש להסתפק שכלו לו חדשיו חולצת ולא מתיבמת ואם אין ידוע לנו שכלו לו חדשיו אלא על פיה שהיא אומרת שהיא יודעת שכלו לו חדשיו ומת הוך שלשים אין מתייבן אותה על פיה להיות מותר לזר בלא חליצה דלאו כל כמינה שהיא תתיר את עצמה וצריכה חליצה ויא שכזמן הזה אם ידוע לנו שכלו לו ח' חרשים שלשים כנון שבעל ופירוש ואפי' ידוע לנו שלא נבנס לחדש התשיעי אלא יום אחר שלכר יום שנתעברה בו ונולד רצא חי לאויר העולם ונמרו לו שעריו וציפורניו הרי זה בן קיימא ופוטר את אמו מן החליצה ומן הייבום אפילו לא חיה ל' יום אע"ג דמדין הגמ' צריך שכלו לו ט' חרשים שלשים וקיימא לן לחכמי התלמוד דיוולדת לחשעה אינה יולדת למקוטעים אלא עד גמר חדש התשיעי מכל מקו'

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות יבום וחליצה * צו

חליצ' דק' ל חליצ' מעוברת לאו שמה חליצ' כמו שיתבאר בע"ה לקמן כס' לכך לא תחלוץ עד אחר ט' אבל צרתה שהיא עם בעלה כשמת אינה צריכה להמתין רק צ' יום כשאר היבמות ותחלוץ אותתיבם ולא תחוייב לצרחה שבכרמי' אחרת הואיל ולא היה בעלה עמה כמה דברים אמורים שידוע שלא הניחה צרתה מעוברת כשהלכה ממנה או שנודע שלא ילדה אחר ט' חדשים שהלך בעלה ממנה אבל אם אין ידוע אם הניחה צרתה מעוברת או לא או שילדה או לא הרי דינה כדף צרתה: דין אשה שהלך בעלה למדינת הים ופת סס ונשאר זקוק ליבם יצא הקול שהיה לבעלה אשה אחרת כו' עיין בר"כ בש"ס ק"ט: אשה שמת בעלה והיה לו בן כמדינת הים הרי זו מותרת לזרואין חוששין שמא מת הבן דתרי חזקות להתיריש כאן העמד הבן על חזקתו שהוא חי והעם האשה על חזקתה שאינה זקוקה:

קבז דיני גרים ומומר ואיזה נקרא אח ליבם וכו' מעיפיים:

א מי שיש לו אח מאביו מכל מקום אפילו הוא ממזר או עובד ע"ז הרי זה זוקק את אשתו לחליצה ויבום ואפילו הוא ניסס בשעת מיתת אחיו או שהיה פצוע מכוח שאינו יכול לחיות מהן לא תנשא כל זמן שהוא חי וכלכר שירא נידר בחיי אחיו ואפילו הוא קטן בשעת מיתת אחיו ואפילו לא נולד כולו בחיי אחיו אלא שיצא ראשו ודובו לאויר העולם קודם שימות אחיו הרי זה זוקק את אשתו ליבום וחליצה אבל אם לא נולד רובו בחיי אחיו אלא אחרי מות אחיו אינו זקוק את אשתו לחליצה ויבום דכתיב וכי ישבו אחים יחדיו ודרשו רז"ל שאי יחדיו שהיה להם ישיבה אחת יחד בעולם אבל לא היה להם ישיב' אחת לא ודוקא שיהא אחיו מאביו אבל אחיו מאמו אינו זוקק אשתו ליבום דילפינן ג' אחי' אחים כתיב הכא כי ישבו אחים יחדיו וכתיב נבי בני יעקב שנים עשר עבדיך אחים וגומר מה החם בני אב אחד וילא היו בני אב אחת אף כאן אחים בני אב אחד אף על פי שאינם בני אב אחת אבל בני אב אחת ולא בני אב אחד לא ודוקא שירא לו לאחיו יחס אחר אביו כגון שהיא מיש' אלית ואפילו היא ממזר בכל מקום - כגון הוא אבל אם יס' לאביו בן מן השפת' או מן הנכרית אינו זוקק את אשתו שצני מתיחס אחר אביו אלא אחר אמו כמר שהיא ממזר למעלה בס' מן ואם בן אינו אחיו ואפילו היה לידתו בקדושה כיון שלא היה הוריתו בקדושה אינו אחיו אלא אחר הוא חטיב לגביה כמבאר למעלה ש"ס ק"ו:

ב י"א אפילו קרוב או אשה או עבד או שפחה או קטן שהוא מכיר ונכון שראוי לסמוך על דבריו כולם נאמנים להעיד זה פלוני הוא אחי פלוני מאביו וחולצין ומיבמין על פיהם משום שאין זה צריך עדות גמור' אלא גילוי מילתא בעלמא דמילתא דעבד' לגלויו הוא וסני בגלויו מילהא בערמא כזה ואפילו לא אמרו כן אלא בשעת מעשה זכוונת' להע' סומכ' עליהם וכ"ש אם הסיחו כן קודם מעשה לפי תוסס' שלא כווננו אן להעיד סומכ' עליהם:

ג גרים שנתנידו ועבדים שנשהחירו בקטנים שנוהגין בשעת גירתם או שחרורם הם שאין להם יחס זה עם זה לא מן האב ולא מן האם ודרי האם הם כזרים זה לזה ואין להם אחוה כלל זה עם זה ואפילו אחד מהם הורה שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הוריתו ולידתו בקדושה או אפילו הם תאומי' נולדו יחד בקדושה אלא שהורגם לא היה בקדושה רזי אילו אין להם יחס אחר אביהם שהוריעם בנייהו אלא אחר אמם שילדתם בקדושה ואין להם אחוה לעניין יבום אע"פ שיש להם אחוה לעניין אשת אח דלא נרעי משני אחים

אולצת ולא מתייבמת ואם היו חבושים יחד בכיה האסורים סודאי הוא ממנה ופוסרו ז"א שאפילו בזונה שאינה חבושה אלא שהיא מיוחדת לו פוסר:

האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים וכאו ואמרו לה אשת בעלך פותרת לינשא לשוק שנעמידה הבן על חזקתו שהוא קיים:

א הלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים וכאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת ואתר' לשוק שהפה שאס' ה' ה' הפת שהתי' שאע"פ שמגרע' חזקת' כפה' שאומרת מת בני ומזקקת עצמה ליב' מ"ס כיון שכשעה שהלכה היתה בחזקת היתר לשוק אם ימות בעלה וכי אמרה מת בעלי הימנו רבנן כמו שיתבאר לקמן סימן קנ"ח בע"ה וכמה שאמרה שאתר' כך מת כנה הרי היא ג"כ מעמד' עצמה על חזקתה ונאמנת ומותרת לשוק אבל אם אמרה מת בני ואחר כך מת בעלי נאמנת במיחח בעלה ואינה נאמנת להתייבם אלא חולצת ולא מתייבמת שכיון שאמרה מת בני קודם הרי הוציא עצמה מחזקתה שהיתה בחזקת היתר לשוק היא אוסרת עצמה הלכך נאמנת להחמיר על עצמה שתיאס' לשוק רשות נפשה חתיכה דאיסור עד שתחלוץ ואינה נאמנת להקל על עצמה שהיא מותר' ליבמה שיש בו איסור אשת אח ואינה מתייבמת על גיה דטמ' מטום דמרחמ' ליה ליבמה אינה חושש' לאיסור אשת אח ושם' מת בעלה קודם:

יב ואם הלכה היא ובעלה לברוכאה ואמרה נתן לי בן כמדינת הים ומת רבי וא"כ מת בעלי נאמנת ומתייבמת שהרי מעמדת עצמה על חזקתה הראשון מת בעלי ואח"כ מת בני שילדתי טס אינ' נאמנת להקל להתיר עצמ' לשוק וצריכה חליצה אבל נאמנת להחמיר ואינה מתייבמת דהא שוויה נפש' חתיבא דאיסורא ליבם כאמרה שהיה לה בן אחר מיתת בעלה כד"א כשהיתה פסולה מתחלה לכהונה כגון שהיתה גרושה כבר מאיש אחר או שהיתה חללה ולא תיפסל בחליצה זו ויתר ממה שנפסלה כבר או שאכר' כמערה היינו כשמהו ז"א היה שם שום אדם אצלנו דליבא למיחש שמא יבאו עדים ויעידו שהיא כדבריה אבל אם אין כאן אחד מן הדברים הללו אינה חולצת דחיישין שמא אחר שתחלוץ יבאו עדים ויעידו שהדבר כן כמו שאמרה שהבעל מת תחלה ונמצאה חליצה זו אינה כלום ותינשא לכהן ויראה הירואה אותה שחליצה ונשאת לכהן ותיפוק מיניה חורבה שירמ' שכל חליצה מותרת לכהונה כי לא ידע שבאו עדים והעידו כדכריה לפ' כך לא תחלוץ ולא תתייבם אלא תשאר בחזקת זקוקה כמו שיצאת עדי' שיבאו עדים ויעידו שמתו תחלה בעלה או בנה:

ע האשה שהלך בעליה וצרת' למדינת הים ואין לה בנים ובאו עדים ואמרה שמת בעלה הרי זו לא תתייבם ולא תנשא לשוק לעולם עד שתרע' אם ילדה צרתה או לא ילדה לא תתייבם שמא ילדה צרתה ולא תינשא לשוק שמ' לא ילדה ולא אמרנו שתחלוץ אחר ט' חדשים למיתת בעלה ותינשא לשוק כמה נפשך שאם ילדה צרתה בחיי הבעל הרי היא מותרת לשוק ואם לא ילדה בחיי הבעל והניחה מעוברת הרי כיון שכלו ט' חדשים ודאי כבר ילדה ואם הולד בן קיים' הרי היא גם כן מותרת לשוק ואם אינו בן קיימא או שלא ילדה כלל הרי החליצה פושרת אותה וסתירה לשוק לא אמרנו כן ודחיישין שמא ילדה צרתה ולד של קיימא ואחר כך יבאו עדים ויעידו כן שהולד של צרתה הוא בן קיימא והחליצה אינה כלום והיא שמא תינשא לכהן ויראה הירואה ויאמר חליצה מותרת לכהן כמו שאמרנו למעלה לפיכך אם היא גרושה כבר מאיש אחר או חללה שכבר היא פסולה לכהן תחלוץ אחר ט' חדשים ותנשא לשוק אבל לא תחליץ בתוך ט' ותנשא אפילו אחר ט' דשמא מעוברת היתה צרתה והפילה כיון שהיתה צרתה מעוברת כשעה שתלצה לא היה חליצ' זו

לבוש הבוץ וארגמן הדבות יבום וחליצה

מן האם האמרינון דלענין יבום אינס זקוקים אלא אחים פן האב הלכן גרים ועבדים משותרים לא תולצו ולא מיבשו עד שיהיו שניהם הורתם ולידהם בקדושה :

ד גפלה לפני משומר כיון שהורתו ולידתו היתה בקדושת הרי זה אחיו נשור וזקוקה ליבום וכתעננה עד דחליץ לא שנה אם נשחמ' אחר שנשאה אחיו לא שנה היה משומר בשעת נישואין אף ע"פ שחמא ישראל הוא היה כהיה משומר בשע' שנשאה דווקא לכתחלה צריכה חליצה אבל אם עברה נישאת לשוק בלא חליצה ספני שלא ידעה שהיה לה יבם ואח"כ נודע שיש לה יבם משומר לא הצא דלא אלימ' ז' ת' לאוסר' על בעלה כיון שיצא מבלל ישראל קודם שנשאה רא קדשה אדעת' שחוקק לו לא סצריך לחליץ לכסוף והמקדש משה יס לו אח משומר וכול להתנות בשעת קידושין בהנצי בפול שאם הפול לפני המשומר ליבום שלא יהיו קידושין קידושין מעכשיו ואז פטורה היא מן היבום וכן החליצה :

ה וכן אם היה בעלה משומר וסת כשבחיה בלא כניס הרי היא זקוק לחזיו דאחיו נשור הוא ותתייבם או תחליץ ואפילו קדשה כשמדתו זקוקים אותה לחליצה ויבום כמו בישראל נשור : ואפי' בנו של המשומר שיש לו עם אשתו הישראלית ואפילו היא נכ' משומרת אפילו לקח אותה בגיחה ובלא קידושין הישראל הרי הם בישראל נשור אלא שחמא וקידושין קידושין וזקוקים הע"ל זה ליבום ולחליצה וכן בנו והבנו עד כמה דורות כלם אף על פי שחמא וזרע פסולין הם כל זמן שהם בני ישראל או משימרות ישראל הם וזקוקים נשורתם ישראלית או משימרות לחליצה ויבום מיהו אשה שנפלה לפני טני יבמין והאחר והוא הגדול היא משומר והשני הוא ישראל כשר לא תחלוץ מן הששים אלא מן הבשר ואפילו היה המשומר כאן והישראל הרך למדינת חים לא נפטרה בחליצת המשומר דלא אלימ' חליצת המשומר לאפקועי דיקח הכשר שכיון שהוא משומר אין כוונתו בונה להחיר לשוק הנואל ואינו מאמין בה אלא צריכה חליצה מן הכשר לבדו והיא חליצה אלימ' ומפקעת זיקת המשומר אלא שאם אין כאן אלא אח אחר והוא משומר צריכה חליצה ממנו ואינה מותר לשוק בלא חליצה דמ"ס היא זקוקה לו ואם המשומר אגוס הוא על כל קמא סעיף ט' :

ו פי שלא היה מוחק באחים ואין לו גים ואמריש לו אחים לחיובה כחליצה ויבום אינו נאמן וכן באחד מן השוק ואמר אני אחיו של זה אינו נאמן ואפילו עד אחד מעיר כדבינו ישהו אחיו אינו נאמן הכיון שהאשה הזאת כבר היא מוחק וקיימת בחזקת היתר לעלמא שאינה זקוקה ליבם שהרי לא היה בעלה מוחק באחיו לאו כל כמיניהו להוציאה מחזקתה לאוסייה על פי עק אחד עד שיהיו כאן שני עדים כשרים שיש לו אחים ולא רמי להיבא דמוחק באחיו ולא מוחק בבנים שהיו בחזקת זקוקה ואמר הוא שיש לו בנים דאמרינן לעיל שנאמן להוציאה מחזקתה דהתם מה לו לשקר אי בעי למיפטר ליבם מצי לטיהב לה נישא הלכך נאמין ליה במנו מה שאין כן כאן שאין כירו מנו לאוסרה :

ז גדא שנאמן להוציאה מחזקתה ואפילו להתיר' במנו דמה לו לשקר ה"ס היבא דמוחק באחים ואמר שיש לו בנים שבוה אינו מותר את החזקה לממרו ויכול להיות שניהם אמת החזקה שיש לו אחים ודבריו שיש לו בנים ואין כאן עקירת חזקה לממרו אבל אם היה מוחק באחיו וכשע"ס חתו אסר אין לי אחיו או שאמר על מי שהוא מוחק שחזא אחיו שאינו אחיו אף על גב שכחו ג' ישרלנו להאמינו במגודמה לו לשקר דאי לפיטרה מיבום הוא רוצה היה יכול לפטרה כגם מ"ס אינו נאמן כזה דלא אלימ' מנו דמה לו לשקר לפטור ולעקור החזקה לממרו ולהוציאה מחזקת אסור. והיתר וכן אם היה מוחק שאין לו בנים ויש לו אחים ואמריש לו בנים

הריסותיה נס כן החזקה לממרו ואינו נאמן אף ע"ג דיש לחלק ולומר דשאני בנים דמילתא דהליא כדירי' הוא ואיהו דיע אמיתות הדברים שיש לו בנים והיה לנו להאמין לו יותר ממה שאמר אין לי אחים דמ"ס אינו יודע בידור הדברים דלא כדיריה תליא מילתא מ"ס יש להחמיר וסלא להאמן לו לא כזה ולא כזה לסתור ולעקור החזקה לממרו :

ח לא היה מוחק באחיו ויצא הקול שיש עדי' שיעודו שיש לו אחים אלא שהעדים הם כמדונה אחרת אפילו אב"כ הוא כשעת מיהו שאין לי אחים הריזו חוששת לקול אע"פ שיש כאן נס כן מנו דמה לו לשקר לא אלימ' הכנו לבשל את הקול הואיל ויכול להתברר על ידי עדים והמהיץ עד שיבא העדים טאמנו וישאלום :

ט אשה שאין לבעלה יבן ולא אח וחמורה וחמיה הם כמדונה היס וסת בעלה מותרת לינשא לשוק ולא חיישינן שבא נקערה חמיה וילדה זכר והיא זקוקה לו דהרי כפק ספקא חדא שמא לא נתעברה חמורה ואח"ל נה עברה שמא ילדה בת ואינה זקוקה ליבם כלל . אבל אם יצתה המירה מכאן והיתה מעוברת כאין כאן אלא חדא ספקא שמא בת שמא זכר חוששים שמא זכר ילדה והיא זקוקה לו ואסורה לינשא לשוק :

י יבם יפור לרור עם חלוצתו אם לכונס בה כמו ארוס וארוסתו ודוקא לאחר שחלץ שיש איסור לבא עליה חיישינן כס' יעבור ויבא לירי אסור אבל קודם שחלץ שרי :

קנה באיזה אופן אשה נאמנת להתייבם ואם עד אחד נאמן וכוון סעיפים :

א כשם שהאשה נאמנת לזכ"ת בעלה שהנשא דהיבמת דכנן טוראי לא חשקר דהמיר עלה איסור אשה איש כדא בכרז כך היא נאמנת לומר שמה בעלה והתייבם וכ"ס הוא שנאמנת שהרי יס כאן דהרי איסור אשת איש ואיסור אשה את בחיו וכו' ואי אינה כשקרת ואפילו היבם נכנס ינחלה על פיה דהואיל והיבמה באיסור הרינו ככסוף אבל אינה נאמנת לומר כח יבמה שהינשא לשוק דהואיל ואין כאן אלא איסור לאו דלא חרזה אשת הכת התוצ' חיישי' שמא הוא קל בעיניה ולא היבמה דכמא שישם דלא מרחמא ליה ליבמה אמרה כן וכן אין האיש נאמן לומר מת אדון ואיבם את אשתו אף על פי שיש כאן איסור אשה איש לא הימנתי דסגן דחיישינן שמא עיניו נתן בה ויצרו את הקפיד ולא האמינו חכמים עד אחד ואפילו קרוב אלא מכוס הקנת עינון להתירה לשוק אבל כאן להנאה עצמו הוא מעיד אף על גב דאשה עצמה הימנה על עצמה כמעט חומרות אשת איש שאני דתם שיש בה עוד מעטא שאם חשקר האסור עצמה על בעלה הראשון והצא מזה וסוה לכך היא גופה דיקא ומנסבה כה שאין סייך בכאן שהוא אינו מפסיד כלום בשקרן ואינו מדויק ואימר כדדמי' לפיכך אשה שהלכה היא ובעלה רכבה למדינת חים וכזה ואמרה כת בעלי ואחר כך מת יבמי או מה יבמי ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת לינשא לשוק דנדיא דעל מיתת בעלה כאמיני' לה שהוא איסור חמור בעיניה ודיוקא על מיתה יבמה אין מאמיני' לה שהוא קל בעיניה :

ב הלפה היא ובעלה לכר וכאה ואמרה כס ניתן לי יבם וסת בין שאמרת מה בעלה ואחר כך מת יבמה או יבמ' ואח"כ מת בעלה נאמנת דהפה שאמר הוא הפה שהתיר :

ג כמו שהאמינו חכמים לער אחד להעיד לאשה שמת בעלה ותנשא לשוק כך האמינו לער אח' להעיד ליבמ' שמת בעלה והתייבם על פיו או סתת יבמה ותנשא לשוק על

לבוש הבוץ וארצמן   הלכות יבום וחליצה   צד

א כתיב לא תהיה אשה המת החוצה לאיש זר וקיס להו לחכמים דבכל מקום שנאמר בתורה לשון הויה נבי אשה על ידי קידושין משמע ובלא תהיה דהכא נכחפקו חז"ל בפירושו אם רצה לומר לא תהיה לאיש זר לא תהא בה הויה כלומר קידושין לאיש זר ואם כן אם קדש אחד את היבמה קודם שנתייבמה או שנחלצה לא היו קידושין הופסין לו בה כמו שאין קידושין חופסין כאשר איש או אם פירושו לא תהיה לאיש זר אפילו כשהויה בה הויה כלומר אף על פי שנחקדשה לזר וקידושין חופסין בה אפילו הכי לא הויה לו לאשה לאותו איש זר אלא הוא יגרש אותו והיבם ייבם אותם אחר כך אם יחלוץ לה ואם כן לפי פי' זה משמע אם נחקדשה היבם לאיש זר קודם שתחלוץ או שתתייבם קידושין הופסין לו בה הילכך אף על פי שהיבמה אסורה לזר קודם שהתייבם או שתחלוץ אם קדשה זר הפסי בה קידושין מספק ואסור לו לבא עליה וצריכה הימנו גט ואם ירצה היבם ייבם אותה כופין את המקדש לגרש אותה ואם לא ירצה היבם ליבם אותה אלא לחלוץ לה חולץ לה ועודה ארוסה שאין צריך המקדש לגרש אותה קודם החליצה ומותרת אחר כך למקדש אבל צריך לקדשה אחר כך פעם אחרת וקידושין הראשונים אינן אלא קידושי ספק לכך צריך לקדשה קידושי ודאי ואי לא דמסתפינא אמינא שטוב יותר הוא שיגרש אותה גם כן המקדש קודם שיחלוץ לה יבמה דאי לא יגרשנה קודם החליצה הואך יחלוץ לה יבמה הא כתיב אם לא יחפוץ לקחתה וחלצה וגומר דמשמע הא אם היה חפץ לקחתה עכשיו לא היה חולץ אלא היה מייבם ואם היא עודה מקודשת היאך היה מייבם לכך יותר טוב שיגרש המקדש וחלוץ לה יבמה ואחר כך יחזור ויקדשה קידושי ודאי נראה לי אלא שהפוסקים לא כהבו כן אבל נראה לי לחסיר לעשות כן כמה דברים אסורים שקדשה בשונג שלא ידע שהיתה זקוק ליבם אבל אם קדשה במזד שידע שהיתה זקוקה ליבם קנסינן ליה לאסרה עליה עולמית אף אם ירצה היבם לחלוץ לה אלא יגרשנא ואם היבם הוא ישראל אם רוצה ליבם מיבם אותה ואם הוא כהן אסורה לו וחלוץ לה ומתירה לטוק ולא למקדש ואפילו אם הוא וקדשה המקדש אחר שתחלוץ לה היבם מוציאין אותה מסנו כיון שקדשה כבר באיסור במזין קנסינן ליה :

ב ואם נשאת לזר בין במזד בין בשונג בין שיש לו בנים ממנה בין שאין לו בנים ממנה תצא מזה ומה ואפילו סת היבם תצא מן הבעל ואפילו חזר הבעל ונשאת אחר שחלץ לה היבם תצא שנוזיכה חכמי' משום אשה שהלך בעלה למדינת הים וניסת ואחר כך בא בעלה שנינה היא שתצא מזה ומה שהרי אסורה לבעול ולבעל בן התורה וכל ה'ג דרכים הכתובים למעלה סימני' הם בה הכי נמי גזר ביבמה שנשאת לטוק להחמיר עליה בכל הדרכים הללו ולא ליהו למיחלף אלא שבכאן אין הולד ממזד ויא' שאם בכי' הולד ממזד דרבנן ויבמה חולץ לה ואח"כ תהיה סת' לאחרים ועל סימני' קנ' סעיף ד' והוא דאמרינן שאפילו נשאת תצא היינו דוקא ביבמה שנפלה לפני יבם כשר ונשא לזר דאמרינן לה בין בשונג בין במזד ואפילו השיאה ב'ד ע"פ שני עדים ואחר כך בא יבמה שזוהו אוגס גמור אפ"ה גזרינן בה משום אשה שהלך בעלה למדינת הים כו' וכמו שבכתבו אבל אשה שנפלה לפני יבם משומד והשיאה בית דין על פי עדים או אפילו על פי עד אחד טאמר שמת ואחר כך נודע טעורנן חי הסכימו ואחרונים הלכה למעשה כיון שנשאת לא הצא אף על גב שכבר אסיקנא למעלה סימני' קנ' שהיא זקוקה ליבם משומד כמו לישראל מכל מקום אין זיקת' אלימא כמג בישראל דהא לדברי כמה גאונים ראשונים ואחרונים דסבירא להו שאינה זקוקה לו כלל דכיון שהיא משומד ואינו אחיז כמצות אין לו אחזה עם אחיו הישראל כלל שמת ואפילו

פיו או לומר מה בעלך החלה ואחר כך מת כנך והרי אינך זקוקה ליבם ואפילו עבד או שפחה או אשה או גוי מסיח לפי דמיו או עד מפי עד נאמן להעיד במיתה היבם כמו שנאמן במיתה הבעל דכיון המילה דעבידא לגלויה היא הקינו רבנן מיטם תקנת ענוה להאמין להם מטעמא דהואיל דעבידא לגלויה לא משקר ויזין עדות זו לענין עדות הכחישין זה את זה במיתה היבם כהן עדי' מכחישין זה את זה במיתה הבעל (ועיין בתשובת הרשב"א סימן צ"ף ור"כ ט"ס כתובים הרבה דינים השייכים לכאן) :

ד' וכמו שפסלו חז"ל חמש נשים להעיד על מיתה הבעל ואילו הן חמותה ובת המותה ויבמתה וצרהה ובת בעלה אף על דבשאר כל אדם כשרים אפילו קרובים וקרובות אילו החמשה פסולות משום הזקנה שטונאת אותה וטמא ביונהם לקלקלה ולאסרה על הבעלה ואינו נאמנות כמו שהוא מבואר למעלה סי' ד' כך אינן נאמנות ג' להעיד שמת יבמה משמע זה עצמו :

ה' לפיכך נשי שני אחים שבאות ממדינות הים וכל אחת ואחת אוכרת מה בעלי ואין להן בנים כל אחת אסורה לינשא לשיק אף על פי שכל אחת נאמנת על מיתה בעלה כמו שאמרנו למעלה בהחילת סימן זה שכל מקום על מיתה יבמה שהוא בעלה של השנייה שהיא זקוקה לו אין לה עדות והיא עצמה אינה נאמנת על מיתה יבמה כמו שאמרנו למעלה גם כן בסימן זה מאי אית לך למימר תסמוך על ג' יבמות אשת יבמה שהיא העיד ואומרת שמת בעלה אף על גב דהיא נאמנת על עצמה אינה נאמנת עליה שהרי היא מן החכמים נשים שאינן נאמנות לגבי דידה שהיא יבמתה הילכך שתיהן אסורות לינשא לטוק ואם יש לאחת עדים שמת בעלה ואפילו עד אחד ולהאחר אין עדים כלל את שיש לה העד אסורה מיסוד יבמה שאין לה עדות על מיתה ושאיין לה עדים מותרת שעל בעלה היא עצמה נאמנת ועל מיתה יבמה יש עד אחד ונאמן יש לאחת בנים ולאחת אין בנים ולשתיהן אין עדים כלל את שיש לה בנים מותרת שהיא נאמנת על מיתה בעלה ויצינן לה בנים אסורה שאין לה עדות על מיתה יבמה : **ו'** נא דזו להם לא עדים ולא בנים והיו להם כאן שני יבמין ונתייבמו להם דלענין יבום לא הוצרכו זו לעדות זו חולעדות זו שהרי כל אחת נאמנת לומר מה בעלי שאתייבם ומתו היבמין האלו גם הם בלא בנים אם יש להם אחים אחרים ותייבמו להם ואם אין להם אחים אחרים אסורות לינשא לטוק זו מפני בעלה הראשון של זו שאין לה עדות על מיתה חוץ מפני בעלה הראשון של זו שאין לה עדות על מיתה וטמא עדיין הם חיים והרי הן זקוקות ליבם אף על פי שכבר נתייבמו כל אחת בחזקת שמת בעלה נאמנות היו הן אצל עצמן אבל אם כאנו להתירה לזר אי אפשר להתירה לזר אלא על ידי עדות יבמתה שטעודה לה שמת יבמה ואין יבמות מעדות זו לזו כמה דברים אמורים כשמתו היבמין גם הם בלא בנים אבל אם היו להם בנים מהם כל אחת מותרת לינשא לעלמא שהרי עכשיו אין שום אחת מהן זקוקה לעדות הבררה שאפילו אם היה בעל חברתה קיים אינה זקוקה לו להתייבם משום בעלה הראשון כיון שיש לה בנים מאחיו ש שהיה בעלה השני הרי היא לו עכשיו אשת אחיו שיש לו בנים ואסורה לו וכן אם נתגרשו מן היבמין אחר שנתייבמו להם דשוב אין שום אחת מהם צריכה לעדות חברתה טאפי' דהיה בעל חברתה קיים היתה אסורה לו מפני שהיא גרושת אחיו ומותר לזר :

קצת
יבמה שנתקדשה לזר אם יש זיקה לאסור בקרובותיה וכו' עי' פ"א :

הלכות יבום והליצה

לבישהבין וארצמן

ואסורה לחלוץ ולא לייבם עד שיוע שאינה מעוברת כמו שיחבאר בס' הרי היא ניוזנית משל בעלה שהרי היא יושבת אלמנה מחמתו וכבר נהב יא בהנאי כמובתה את ההא יתבת כבית ומתנא מנכס'בל ימי מינר אלכנתוק ובאותן ג' חדשים כיון שהיא ניוזנית מעשה ידיה אינם שיה אלא צריכה לתתם ליבמה שהוא במקום בעלה וכל מה שהריות בין במלאכה בין בסרסות וכל דבר הוא של יבמה כמו שהיה כבר של בעלה ככאן ואילך אינה ניוזנית לא משל בעל ורא משל יבם משה בעל לא דהא אנדה ביבם - ולא דמיא לשאר אלמנה שהיא ניוזנית משל בעל עד שהגש'דההם כל קץ שרא נשאת לאמר בדודה הליא מילהא ואומרה בהמה פלוגי בעלי שכבודו גדול עלי אני ושבתי אלכנת לכך יש לה מונות מנכסיו שבן ההג' עמו אבל דך אנדה ביבם ולא משים כבוד בעלה היא יושבת דלאו בדודה הליא מילהא אין לה על נכסיו בעל כלום ומשל יבם נסילא דאינה אלא כארסותו ואין לה מונות ממנו עד שתכנס עמו לחופה או עד שתבעניכמו שיחבאר עבדה עמו בדון לאחר ג' הרש'הכעתו ליבם או לחלוץ בפני כ'ד ונהרצת לייבום ואירעו אונם שחלה או שהוצרך לברוח כחבת כמין או כחמה מרדיו חייב בארסותיה דכיון שעבר עמה כדן ונהרצת לייבום היה לו לכונס' לאלהר קודם שאירע לו האונם ודווקא שכרח או חלה הוא דתקנו לה כיונת אבל אם לא כרח או חלה אלא שאירע הדבר כך במקרה מחמת עצלו' שנתאחר זמן מועט מלייבם לא תיקנו לה מונות דלא שכיח שיתאחר מלייב' כיון דאיתיה קמן ונהרצת לייבם וק'מילהא דלא שכיח לא תיקנו ביה רבנן כלו ואין לה מונות מהוא אם הבא לפני כ'ד ותובעת ממנו שייבם או שיהן לה מונות חייב ליתן לה אפי' לא ברח דאטו בשביל עצלנותו הפסיד היא מונותיה :

ב היתה בעלה מעוברת הרי זו ניוזנית משל בעלה עד שתלד שהרי כל ימי עיבורה היא מהענתה מהם בעלה שלא הוכל להתייבם ולא לחלוץ כל ימי עיבורה שהרי הליצת מעוברת הליצ' פסולה היא כמו שיתבאר בע'ה הוכ'ש שלא הוכל להנשא רש'מ' לא יהיה הולד בן קיים' לפי' ניוזנית משל בעלה ילדה ולד של קיים' הרי היא ניוזנית כל ימי אלמנות' כשאר כל הנש' ילדה ספק נפל שרונה לחלוץ ולא להתייבם כמו שנתבאר לעיל ס'קנ' נוסלת כמובת' כיד דכיון שרא הוכל להתייבם יש לה כחובה מבעלה ואין ליבמה כלום עליה :

ג נפלה לפני יבם קשן אין לה מונות עד שיגדל' דמן שמיא הוא דקנסוה ומולה גרמה לה שצריכה להמתין עד שיגדיל :

ד (יא הא דאינה ניוזנית משל יבם קשן היינו מנכסיו ואפי' נדוניא שהכניסה לבעלה והחזיק בה אבל אם לא החזיר כנדוניא טלה כגון שעדיין היא מינחת ביד שלי' ניוזנית מנדוניא כ'ש במקום שהיא אומרת שיתנו הנכסים לידה והיא רוצה לקיים הקרן עד שיגדיל הנער וליוון מן הריות שנהנין המעות לידה :) אף על גב דבהרוך ה' הדשים הראשונים שהיא ניוזנית משל בעלה מעש'ידיה שליבם אחר ה' הדשים אע"פ שלפעמים ניוזנית משל בעל כמו שאמרנו אפ' המעשה ידיה שלה דלא הקינו רבנן מעש'ידיה ליבם עד שיכנסו יבמה שתפס כל הנכסים בכחובה ואומר שאינו רוצה לחלוץ מוציאין אוה' מידה :

ה נפלו לה נכסים בעודה שומרת יבם מוכרת וניהנה וקיים שאין ליבם בהן כלום עד שיכנסו ואפי' עשה בה מאמר שאין מאמר קונ' ביבמה כלום אלא ביא יבום וה'ה שאם נשאר' אלמנה מן האירוסין ונפלו לה נכסים בעודה ארוסה מוכרת וניהנה וקיים דלא עדיף יבם מבעל :

ו אין ליבם פירות נכסיו מלוג של שוכרת יבם מפני שהם שלה ואין כמינ' אהיה לבעלה ואינה רשאי להוציאן ארא שנכנסין עמה לרשות הבעל כשהיא נכנסת חתה פרקניה שחיי' בה הבעל ויוצא' עמה כשהיא יוצא' ממנו ועכשיו שמת בעלה

לכחלה יכולה להנשא לזר שאין זה יבמה לפיכך במילהא כי האי סמכין עליהו בדיעבד ולא מחמירין עליה להוציא' מבעל' אלא היא נשארת תחתיו ומותרת לו מיהו איפטר שאם היבם הוא ככאן משתדלין עמו שיחלוץ לה עוד והיא תחת בעלה ואולי כי גם בזה לא נהסיד עליה כדי שלא להוציא' לעז על בניה הראשונים וצ"ע :

ז שומרת יבם שזינתה מותרת ליבם שלא מצינו שאסרה עליו התורה על הבעל אשה שזינת' אלא נבי אשת איש כרא' כשהיבם הוא ישראל אבל אם הוא כהן אסורה לו מאהר שנבעלה לפסול לה פנמה לכהונה ויא' שאסורה לביעל משום קנסא :

ח נתייבמה בשעת כגון ששמעה שמת בעלה ונתייבמה ואחר כך בא בעלה אם הית' נשואת אחיו אינה צריכה נט מן היבם ומותרת לחזור לבעלה אם הוא ישראל שהרי היא אנוסה בביאהה שהיתה סבורה שמת בעלה ואם הית' ארוסה צריכה נט מן היבם שנזרו חכמים טמא יאמרו תנאי היה לאחיו בקידושין ולא נתקיים התנאי ואם כן לא היתה אשת אחיו מעולם וכדיון נשאת זה בתורת גיטואין ולא בתורת יבום ולכך צריכה נט שלא יאמרו נשואה יוצאה בלא נט וכיון מ דאצרכוה נשוא אסור' לחזור לבעלה שלא יאמרו גרושת אחיו הוא נשוא אבל בנשואה ליבא למיחש שמא יאמרו תנאי היה לאחיו בנישואין ולא נתקיים דהכל יודעין שאין אדם מתנה בנישואין שלא ישיים בעלתו כעילת זנות :

ט אשה שמת בעלה בלא בנים הרי היא נזקקה לאחיו חו היא טנקראת שומרת יבם ומחמת אותה הזיקה חשובה כארסותו לראסר בקרובותיה אפי' מתה קודם שייבם או יחלוץ ואפי' נפלה לפני שני אחים הרי היא זקוקה לשניהם ושניהם אסורים בקרובותיה אע"פ שאין ידוע איזה מהם ייבם או יחלוץ אותה לפיכך אם קידשה א' מהם אחות זקוקה אסור לו לכונסה שהיא כאחות ארוסתו עד שיבם אחיו או יחלוץ זקוקתם ואז הפקע הזיקה ממנו והיא הוא מיהר באחיה כרא' כסקרטה אחות זקוקתו ועדיין לא נשאה אז אסור לו לכונסה משום שבשעת נישואין הוי בנישוא אחות זקוקתו אבל אם נט כנסה לחופה אין צריך להמתין מלבעול דכיון שכנסה אשתו נסורה היא ופקעה לה זיקה לנשרי דהוות עכשיו יבמתו אחות אשתו :

י ובקדש נמילא אמרן שאסור לו לכונס אלא שקדש לאחר מיחת אחיו שכבר היא זקוקה לו וקדש את זו כאיסור' אבל אם קדשה קודם מיחת אחיו מותר לו לכינסה אחר מיחת אחיו דכיון שקדשה בהיתר קודם מיחתה אחיו לא הית' זו זקוקתו מעולם שהרי היתה אחות אשתו מיד כשנפלה לפניו ולא גזור בה רבנן :

יא אשה שנפלה לפני שני יבמין והרי היא זקוקה לשניהם וקידשה אחד את אחותה באיסור' ואחר כך מת גם אחיו השני והרי לא נשארה היבמה זקוקה אלא לו מוציא תחילה את אחותו שהיא אחות זקוקתו במ' דכיון שקדשה באיסור קנסוהו לגרשה ואת היבמה אחר כך בחליצה אבל ייבומי לא שהרי היא אחות גרושתו מתה ארוסתו חוזרת היבמה להיתרה הראשון רצה חולץ רצה מייבם ויא' דעכשיו כוסן הזה דאיכא חרם ר'ג שלא לישא שהי נשים אם נפלה יבמה לפני אחד מוחין בידו לישא אחרת עד שיחלוץ ליבמתו ודווקא שלא היתה משודכת לו כבר אבל אם היתה משודכת לו כבר מותר לו לכונסה :

קס חייב מונות היבמה וקבורתה ודין נכסיה וירושת' וכו' ה' סעי' .

א היבמה ג' חדשים הראשונים שהיא עדיין בספק מעוברת

* לבוש הברוך וארומן הלכות חליצה * צח

פסולת או חלון או יבם ואם אינו רוצ' לא לחלוץ ולא לייבם כופין אותו לחלוץ ולא יענן אותה אבל אין כופין אותו לייבם שאין אדם רר עם נחש ככפיפה אחת ואפי' אם נסבע הגדול שלא לייבם ולא לחלוץ כופין אותו ולא הקטן ומ' מתירין השבוע לגדול משום מראית עין שהרי לא חלה :

ה' אם הגדול המתנין עד שיגדל אחי הקטן או שהיה אחיו חרש או חולה ואמר המתנין עד שיכריא אין סומעין לו דשהיה מצוה לא משהינן אלא אומרים לו עליך המצוה אין חלוץ או יבם וכן אם היה אחיו הגדול במדינה אחרת צמק הצעיר ממנו בשנים שהוא באן ויכול לומר על אחיו הגדול הסצות המתנין לו עד שיבא אלא אומרים לזה שבבאן או חלוץ או ייבם ולא מענן אותה עד כוא אחיו :

ו' לא רצה הגדול לייבם אלא לחלוץ והצעיר ממנו בשנים רוצה לייבם ביאת הצעיר עדיפה פחליצה הגדול אבל אם שניהם אין רוצים לייבם אלא לחלוץ חליצת הגדול עדיף פחליצת הצעיר ממנו אע"פ שהוא גדול באנשים וע"ל סי' קס"ה רבוסן הוה מצות חליצה קידמת ואפי' למ' דיבום קודם אם היא אינה חפיצה ביבום רק בחליצה חליצת הגדול קודם :

ז' אע"פ שמצוה בגדול לייבם אם קדם הצעיר ויבם אותה זכה בה וקנאה לאשה והה' אם חלוץ לה הקטן מרני בדיעבד אבל לכהחלה צריכה להדר אחר הגדול ולתת לו חלקו בממון כמו שהבאר לקמן סימן קס"ה :

ח' היו לו הרבה אחים ומתו בלא בנין ונפלו נשותיהן לפניו אם איפשר לו לייבם את כולן שהוא עשיר ויכול לזונן מייבם את כולן ואם לאו חולץ למי שירצה מהן ומייבם למי שירצה מהן אחת מכל בית ובית :

ט' יבמה שנפלה לפני שני אחין והגדול הוא משימ' מאנוסי חמין והשני הוא יהודי היהודי הוא קודם לחלוץ דחליצהו חליצה מעולה יותר מיהוא קדם הגדול וחלוץ הוהרה לשוק ואינה צריכה חליצה מן השני שהרי א"באן חליצה פסולה שאע"פ שהמא ישראל הוא לענין גטין וחליצ' קידושין ודווקא משומר אנוס מאנוסי הזמן דאמר' במחשבתו יהודי כש' הוא אבל משומר גמור כבר בתכנו לעיל סי' קכ"ז סעיף ד' שאינו מתירה אפי' בדיעבד נפלה לפני ג' אחין והגדול הוא אסור בה פטני שהוא נשוי אחותה ה"ל כמאן דליתיה והשני נכנס תחתיו י"ז כי הוא הגדול אחריו :

קס"ב דיני צרת היבמה וקרובותיה וכו' ה' סעיף

א' כבר אמרנו למעלה שהכונס את יבמתו נאסרת צרות' עליו ועל שאר האחין וקיים עלייהו באיסור אשת אח מירג אין איסורן איסור אשת אח שיש בה כרת כאשר אה שיש לה בנין שבין שכבר פקע מעליהם איסור אשת אח החמ' והיו כל אחת מהן מותרת לכל אחד מן האחין ליבום לאו מילתא דמסתב' הוא שאחר שנתייבמ' אח' מהן סיחזו כולן לאיסורן החמור אלא אין איסורן אלא איסור עשה מדכתיב בית אחיו בית אחד הוא כונה ואינה כונה שתי בתים א"כ מהבא יבמה יבא עליה משמע על אחד מהן ולא על צרות' ולא הבא מכלל עשה עשת לפיכך אם חזר הוא או אחד מן האחין וקדשות הפסיכה קידושין ואין הולך ממנה ממזר :

ב' וכן החלוץ ליבמתו נאסרה החליצה עליו ועל האחים היא וצרותיה אבל אינם באיסור כרת אלא באיסור לאו דכתיב אשר לאיבנה והקשו ז"ל אשר לא בנה היה לו' כלשון עבר שהרי אשעת חליצה קאי שחולץ ולא בנת אלא ה"ק קרא כיון שלא בנה אלא חלוץ שוב לא יבנה והרי אינן קיימ' עלייהו אלא באיסור' לאו דלא יבנה לפיכך אם חזר וקדשה הו"א אחיו מן האחין הפסיכה כה קידושין ואין הולך ממנה ממזר :

ג' וכשם שהחולץ אסור בחליצהו כג' אסור מר"ם בכל קרובותיה כאלו היתה אשה נמורה כנון באמה משום

בעלה ועדין לא נכנסה לרשות בם הרי הן שלה ואין לייבם בהן כלום שהרי אינו חייב לפדותה אבל כנכסי צאן ברזל שהכניסה לאחיו בנרונה י"א שיש לייבם בפירותיה הסחצה וי"א שגם כהם אין לו פירות כלל עד שיכנס לפיכך אין היבם חייב להם בפיקדנה ולא ברפואת' ולא בקבורה עד שיכנסו :

ד' שומרת יבם שמתה יורשיה יורשים נכסי מלוג מפני שהם שלה וחצי נכסי צאן ברזל נותנים לה ג"כ יורשיה הבעל יורשים עיקר הכתובה ותוספות וחצי נכסי צאן ברזל האחר דמשום דמסקף' להו לריבנן של מי הם חלקות ביניהם ויורשי הבעל חייב בקבורתה תחת ירושת' וי"א דנכסי צאן ברזל הם כולם בחזקת יורשי הבעל כמו הכתובה שהרי הם בדם ובחזקתם כמו עיקר הכתובה ומספיק' לא מפיק' פנייהו וכל זה במקום ובזמן שאין כופין לחלוץ אבל במקום ובזמן שכופין לחלוץ א"כ לא היתה ראוייה להתייבם לפי' י"א שאין הנבסים בחזקת יבם ולכך אם מתה אינה יורשה :

ה' ראובן שמת ולו שתי נשים ונשארת זקוקת לייבם ישתה א' מהן אין לייבם שום טענה בנכס' לפי שהשני' עורגו לפניו ספק שומרת יבם שמתה אין יורשי הבעל יורשין אותה שהם ספק יורשי' ודאי ואין ספק מוציא מירו דדאי כדלקמן סימן קס"ג :

קס"א מי שהיה לו אחים רבים ונשים רבות או שמתו אחיו ונפלו נשותיהם לפניו וכו' ה' העינים :

א' מי שהיו לו נשים רבות ומתו בלא בנין ולו אח אינו צריך לייבם או לחלוץ אלא לאחת מהם איוו פהם שירצ' דנכויבום כתיב אשר לא יבנה את בית אחיו ודרשו ז"ל בית אח' משמע כלומר בית אחד הוא כונה ואינה כונה שני בתים ונבי חליצה כתיב בית חלוץ הנעל משמע ג"כ בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ כ' בתים ואחר שחלוץ או ייבם לאחת מהם הוה להו הנשארות עליו באיסור אשת אח שלא במקום מצוה ופיהר' לשוק וכן אם היו האחים רבים א' מהם חולץ או מייבם לאחת מן היבמ' משמע דכית א' הוא כונה כו' הצר' האחרות הותרו לשוק וקיימו על האח' באיסור' אשת אח שלא במקום מצו' ה' היו בהן ביבמות הללו שנפלו לפניו ליבום קצת מהן כשרה לכהונה וקצתן פסולות לכהונה כמו גרושה או חלה בא ליבם מיבם לאיוו מהן שירצה בא לחלוץ חזירו חז"ל שלא יחלוץ אלא לפסולה ולא לכשרה כרי שלא לפיטלת לכהונה בחליצה שהרי חלוץ אסורה לכהן וכיון שיכול לפוסר' באופן שלא יפסול את לכהונה למה יפסול אות' שלא לצורך שהרי כשיחלוץ לשנייה שהיא כבר פסולה לכהונ' יפסור גם את זו מסל אחו' לא יפסוף אדם מי בורוא אחרים צריכין לו כלומר אע"פ שמי כורו עכריוס הם והוא אינו צריך להם לא ינפכם שמה יצטרכו להם אחרים ה"נ אע"פ שהוא אינו רוצה לייבם את זו לא יחלוץ לה סמא ישא אות' כהן ועשה לו חיווק פה שכל העובר על זה מנדין אותו ואם התרו בו לפלוקת מלקן אותו :

ג' ואם האחים הם רבים וגם היבמות רבות אחר מייבם או חולץ והותרו כל הצרות כמו שנבאר שעתא בסעיף א' :
ד' ומצוה על הגדול שפאחים לחלוץ או לייבם שכן דרשו ח"ל מפסוק והיה הבכור אשר תלך וגו' ופירשוהו דה"ק קרא יבמה יבא עליה ואיוה מן היבמין והיה הבכור שבאחים וילפינן מנ"ש דיקום על שם אחיו דהאי קרא כוליה דהרשא אחת ג' לא לפשט כלל דאפקיה ג' ש מפסטיה לא רצה או סמא לייבם כנון שהיה נשוי אחות' תחרין על כל האחין זה אחר זה דרך גדילתן דככל' לאו דוקא אלא הגדול גדול קודם אם נהרצו לייבם שוב ואם לא רצו חוזרין אצל גדול ואומרי' עליך הסצוה

* **לביש חבוץ וארגמן** חלוצה *
 * **לביש חבוץ וארגמן** חלוצה *

אמנות ובכחה משום כח אשתו וה' כשאר קרובות וכן היא
 אסורה בבני ובאחיו ואפי' באיסור שניות בגון אם אמה ובת
 בן בנו כפי בגרשותו משם ואפי' לא חליץ אלא מספק אפילו
 והכי אסור בכל קרובותיה דלא ליהי לחלופי להחיר כגרשה
 פחה יבמתו מותר באחות' כמו באשתו שאין אחותה אסורה
 עליו אלא בחייה והאחין מותרין בכל קרובות החלוצה אף על
 גב שאחיהם החולץ שליחותיתו קעכיד וכאלו הם חלוצה
 מ'ם לא התמידו בהם יותר מאילו היתה גרושת אחיהם החולץ
 שהם מותרים בקרובותיה ה' ל' ש' שהרי הם לא תלצוה ואינה
 נראית כגרשהם :

ד החולץ מותר באחות צרת החלוצה ובשאר קרובותיה
 כגון ראובן שחליץ ליבמתו לאה מותר באחות שרה
 שהיתה צרת לאה נ'כ אשת אחיו המת אע"נ דשרה היתה נ'כ
 זקוקתו מ'ם כיון שחליץ ללאה ולא לשר' לא רמיא שר' לגרושתו
 ולא אסרו עליו קרובותיה כמו קרובת החלוצה לאה :

ה אכל אסור בצרת אחת החלוצה כגון ראובן שחליץ
 ליבמתו לאה אשת אחיו שפען ואחותה רחל גשואה
 ללוי אחיו השני ולו נשים אחרות ואח' כ' מת לוי ונפלו נשיו
 לפניו ליבום כשם שאסור ראובן ברחל שהיא אחות חלוצתו
 לאה ורמיא לאחות גרושתו כך הוא אסור בצרתה מפני שרמי'
 בצרת ערוה :

קטג המיבם זוכה בנכסי המת ומענת בני
היבם וכו' ח' סעיפים :

א המיבם את יבמתו זוכה בנכסי אחיו המת ואין אחין
 חולקין עמו ועומד במקומו ליטול חלקו נ'כ בנכסי אביו
 מיד כשגאה ואפי' גרשה אח' ובלבד שהיתה ראויה לייבם
 דכתיב יקום על שם אחיו ודרשו רז"ל יקום במקומו לנחלה
 ולמדותו בנ'ש כתיב וקום על שם אביו וכתיב החם נבי
 בני יוסף על שם אחיהם יקראו כנחלהם מה החם לנחלה אף
 כאן לנחלה ומכת נ'ס זו הוציאו כל הפסוק הזה שפשוטו
 דרבי הוה נמירו ליהו לרבנן מסיני איש מפי איש ע'ש ודוקא
 כשה שכמותו כגון שמת אביהם ואחר כך מת אחיו קודם
 שחלקו ועדיין החלוקה בפניו והו' נקרא מוחזק אז נוטל חלק
 אחיו בנכסי אביו אבל לא כראוי לבא אחר ז'ן כגון אם מת
 אחיו ואח' אביהם שזה לא נקרא מוחזק שלא היה בעין
 בשעת מיתת אחיו אלא ראוי לבא בזה לא יטול היבם חלק
 אחיו בנכסי אביו דכבר קרייה רחמנ' דכתיב והיה הבכור ונ'
 וכבר אמרו ריבום משתעי קרא וכיון שקראו בכור הרי הוא
 בכבוד מה בכ' ילפינו מקראי שאינו נוטל כראוי כבמוחזק אף
 יבם אינו נוטל כראוי כבמוחזק וכל שנקרא ראוי נבי כבוד
 מקרי נ'כ ראוי אצל יבם ואפי' במוחזק לא יטול אלא כנף
 הנכסים שהם בעין אבל אם השביחו הנכסים אחר מיתת
 אביהם זהו נ'כ נקרא ראוי ואינו נוטל חלק אחיו כאוהו שבת
 אפילו אם שבחו אחר היבום קודם החלוק הכל נקרא ראוי כיון
 שלא היה בעין בשעת מיתת אחיו :

ב ודוקא האח המיבם קם במקומו לנחלה דגביה דכתיב
 יקום על שם אחיו לנחלה אבל אם אינו מייבם אלא
 חולץ אינו קם במקומו לנחלה שהרי לא קם לייבום אלא אם
 ראב קיים הוא יורש הכל שהאב קודם לנחלה לכל היצאי
 יריבו ואם אין האב קיים החולץ עם האחין כולן חולקין
 ביניהם נחלת אחיהם המת ואפילו רצה ליבם אלא שהיא לא
 רצתה וחליץ לה אין לו בנכסי יק כשאר יורש ואפילו קודם
 שחליץ אם הפש האב ואמר קים לי כמ' פצות חלוצה קודם
 ו על כרחן של אחיו יצטרכו לחלוק אין מציאין הנכסים מידו
 וכל זה מרינא אבל כנריש חקנה שהחולץ יוש לו חצי
 הנכסים ועל סיסן קשה :

ד אסור לייבם תוך נ' חדשים למיתת אחיו דשמא היא
 מעוברת ועדיין לא ניכר העובר כמו שיחבאר לפנינו
 קע' הו'אם יבם היבם בהוך שרשה חדשים וילדה היבמה לסוף
 ש' חדשים למיתת בעלה הרי הולד הוא ספק בן'ם לראשון
 או בן'ם שבע' לאחרון וכשיגדל הוא בא ומערער עם היבם
 ואומר אני הוא בן'ם ובנו של הראשון אנכי וכל הנכסים
 נכסי המת הם שלי כי אני יורשו והיבם אומר אהה בן'ם היא
 ובני אהה ואני יורש אחי המת כי ק' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג'
 שיבמתו את אשתו אז אם אין אבי המת קיים שנפל הנחלה
 מהחלה על האח' אם לא היה מייבם אז ישול היבם הכל דל
 יבום מהכא כלומר שאפילו לא היה זוכה בנכסים הללו ככת
 היבום מ'ם לפחות היה לו חלק בנכסים הללו עם אחיו אז
 כולם שלו אם אין לו אחים בכת יורשה והרי היבם הוא ודאי
 יורש והספק הוא ספק יורש הכל ספק אינו יורש כלום והוא בא
 להוציא הנכסים מחזקת היבם לחזקת שעל כל פנים חזקת
 היבם היא יותר ברורה מחזקת הספק שכבר היו הנכסים או
 קצת'ם או כולם בחזקתו משע' מיתת אחיו ואין ספק מוציא מידו
 ודאי ואם הסבא אבי המת קיים אז לא נפלו הנכסי' מתחלה
 בשע' מיתת בנו אלא לחזקתו שהרי הוא קודם לכל יוצאי יריבו
 והיבם עדיין לא יבם וכשם וחלוק ולא ייבם וא'כ אין ליבם
 חזקה בהם יותר מן הספק כי שניה' כא' להוציא הנכסים
 מיד חזקת זה ביבום וזה בשענתו שהוא בן'ם לראשון אף על
 פי שס'ם לרבי שניהם נסתלק הזקן ואין לזקן בהן כלום מ'ם
 גם להם אין לאחד בהן חזקה יותר מחבירו והו' ליהו הנכסים
 הללו כסו'ן המטיל בספק וחולקין ביניהן היבם והספק ואפילו
 היה אחד מהם מוחזק בנכסים הללו שהיו בידו אין חזקתו
 מעלתה ואפי' למ'ד במקום אחר משו'ן המוטל בספק אין חולקין
 אלא הולכין אחר החזקה והמוציא מחבירו עליו הראייה מורה
 הבא דחולקין שאין שייך כאן המע'ה כיון דנכסים מתחלה
 באו מחזקתה מיתנה לחזקת הזקן והם באים כל אחד בשענת
 ספק להוציאם מחזקתו של הזקן ואם הוא דבריו האחד מהם
 אין לשני חיק בהם הלכך הו' ספק וחולקין לכ'ע ואם מת
 הספק קודם החלוקה וחזקן אומר זהו בן המת היה ואני יורשו
 והנכסים שלי והיבם אומר בני היה והנכסים שלי חולק הזקן
 עם היבם שהוא בא בכח הספק דשמא הוא בן בנו המת :

ה מת היבם וכאו הספק ובני היבם לחלוק בנכסי המת
 הספק אימר אני בן המת ואשול הכל והם אומרים אהינו
 בן אבינו אהה ואין לך בהן אלא חלק אחד כאחד כשהטו
 החלק שהם מודים יטול הכל והשאר יהלוקו ביניהם
 ויטול הוא החצי ובין כולם החצי ונ'ל דמירוי נמי דוקא שהיה
 הזקן אבי המת קיים בשעת מיתת המת שנפלו הנכסים
 מתחלה לחזקת הזקן ואין לבני היבם זכות יותר בהן
 בנכסים ממה שהיה לאביהם אבל אם לא היה הזקן קיים
 דרינפלו הנכסים מתחלה לחזקת היבם וכל זכות שהיה לו
 בהן הוריש לבניו והיי ספק ספק והם ודאי ואין ספק מוציא
 מידי ודאי ולא ישול אלא חלק כאחד מהם ל' ואין שייך
 פאן לומר דה'ל הוא כמו ודאי והם כמו ספק דהא הוא מ'ם
 יש בו חלק בנכסים שאם הוא בן המת כולם שלו ואם הוא
 בן היבם יש לו חלק בהן והם עומדים בספק ישמא אין להם
 בהם כלום דשמא כן המת הוא והואיל והוא על כל פנים
 מוחזק במקצת הנכסים יחא נמי כמוחזק בכל הנכסים דהא
 מכל מקום בשענת ספק הוא בא עליהם ולא היה בו בהן
 בנכסים הללו מעולם חזקה ברורה יותר מהם מה שאין
 כן למעלה בשענת היבם עצמו עם הספק ויש אומרים שגם
 ככאן הכל בשו' אנוסלים הם מרצה והוא מחצה ואין נתנין
 לו חלקו סקודם :

ז מת היבם לאחר שחלק בנכסי המת עם הספק והניח
 נכסים

* לבוש הפיז וארצמן * הלכות יבום חליצה * צט

חדשים עדיין אחר החליצה ואפי' מיד אחר החליצה מותרת לינשא שאי לא בא עליה יבמה שהרי חלצה אבל אם לא חלצה ומת היבם נ' כתיב ה' חרשים או אפי' מת היבם אחר נ' חרשים למיתת בעלה צריכה להמתין נ' חרשים אחרי פיתת יבמה דשמא בא עליה יבמה ומעוברת היא בדא' שלא היה לה אלא יבם א' שהיתה זקוקה לו לבדו והיתה כנשואה ויש לחוש שמא בא עליה אבל אם היו לה שני יבמים ונתן אחר מהם מותרת להקייבם לשני הו' צ' יום למיתתו של זה רמאי חזית התחשב' לנשואה לזה שמת שמא נחשבה לנשוא' לזה שעדיין חי שהרי לשניהם היתה זקוקה ועוד ג' אם נבא לחוש לזה גם כחיה' נאסור אוהה ליבם לא' מהם שמא בא עליה השני והיא אשת השני אלא ודאי בכנון זה לא נזונו כל' ואם רוצה השני הזה לייבמה הו' צ' חרשים למיתת אחיו היבם דרשות בידו ואם רוצה לחלוץ לה מותרת להינשא לזקן מיד אחר החליצה אפי' חו' צ' חרשים למיתת יבמה דחליצת השני מוכחת שלא בא עליה ולביאת הראשון דרי' כבר לא חששנו לה שהתרנו לה לשני :

ב חלצה חו' צ' חרשים ונמצאת מעוברת וילדה אם הולד של קיימא אין החליצה כלום מותרת לכהונ' והוא כוהר בקרובותיה ואם הפילה או ילדה ולא היה הולד ל' יום צריכה חליצה אחרת שחליצת מעוברת לא שמה חליצה דסמ' יהיה הולד בן קיימא הילכך חולץ לה הוא או אחר משאר האחין וי' שהוא לא יחלוץ לה דאע"ג דחליצת קמייתא לאו כלום היא מ"ס הורעה זיקהו לכך טוב ש' חלוץ לה' משאר האחין אם יטנו ואם אין לו אחים חולץ לה הוא פעם אחרת :

ג וכן ביאה מעוברת נמי לא שמה ביאה לפיכך הכונס או החולץ ליבמתו חו' צ' חרשים ולה צרת לא תנשא עד שתלד זו דשמא תפול ולא היתה הביאה או החליצה כלום והולד אינו פוסט עד שיצא לאור העולם :

ד יבמה בעת נידוח לא תתייבם שהרי הכא על הנדה חייב כרת והיבום אינו אלא עשה ואין עשה דוחה אפילו לא תעשה גרידה במקום שיוכל לקיים שניהם כגון הכא אחר שתטהר אבל מ' חליצת היא אפי' בעת נידוח ולא דמיל' טאר ער ות שפטרותה מן החליצה ומן הייבום מטום שיש בהן כרת דשאר עריות אינן אסור' אלא ליבם לבדו ומותר' לשאף העובד אבל נה' אסורה לכל ואחר שתטהר מותרת לכל ואין איסור' לגבי יבם יותר משאר כל אדם לכך אין איסור' דוהה מצית יבם לגמרי ומותרת לחלוץ אפי' בעת נידוחה אף ע"ג דאינה עולה ליבום ואינה דומה לחליצת מעוברת דאמרין מטום דאינה עולה ליבום אין חליצתה חליצה דשאני נדה שהיא עומדת יסבול ולשהר בדרך כל הנשים ואם העלה ליב' אבל מעוברת שמא תלד ולא העלה ליבום כלל ומטעם זה אפי' בא עליה כדעמד אפילו בעת נידוחה קנאה :

ה הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת מפרשין אוהח פסנו דשכא תלד ולד של קיימא והו' ליה אשת אח שלא כמקום מצוה ואם הפילה ולד שלא נגמרו סימניו ולא כלן לו חדשיו זהו נפל ולא ולד ויחזור ויקיים ויבעול אוהה שנית אחר שהפילה לשם מצות יבום דביאה ראשונה בעוד היתה מעוברת לא שמה ביאה ואם אינה רוצה בקיימה אלא רוצה לחלוץ לה אה"כ אינו רילה בחליצה אלא צריכה ג' חליצה ג' כרי שלא יאמרו יבמה יוצאת כנס וכן אם ילדה ולד שנגמרו סימניו ואין ידוע אם כלולו חדשיו אם לא אפילו מת כיום שנולד גריזה ספק בן קיימא ואסור לקיימה וצריכה ג' וחליצתה מספק ואחר כך היתה מותרת לאחרים ואם נהקיים הולד שלשים יום אחר שנולד הרי זה ולד של קיימא יוצאת מאינה צריכה מכנו לא חליצה ולא נט מפני שהיא עליו בער' אשת אח שיש לה כנים :

נלטים החכה וכאו בני הייבם והספ' לחלוק בנכסי היבם ואמר הספק סמך נפטר אם אחיבם אני הנו לי חלק עמכם ומה שיקחתו בנכסי המת עם אביכם מועטים הם ולא יגיעו לחלקי אחיו לכם ונחלו' הכל חלק כחלק ואם אינני אחיבם תחזירו לי נכסי אבי' שלקח אביכם מנכסי המת כזה נפל שחלוקת בין הפוסק' י' א' שהדין עמו וי' א' שהדין עם בני היבם וכיון דאיכא פלוגתא רבבות' לא מפקינן כלום מבני ה' א' א' א' רוצה להחליט לו חלק עמהם יב' דאיייה שהוא אחיהם והואיל ואין לו דאיייה אינו נוטל כלום ומחזיק בשלו שחלק עם היבם ואינו יכול לחזור ביואם מת היבם קודם שחלק עם הספק בנכסי המת ולו נכסים הרבה ודאי הוא שיכול הספ' לומר לבני היבם ממ' א' אחיבם אני תנו לי חלק בכל הנכסים כחלק אחר מכם ואם לאו אחיבם אני תנו לי כל נכסי המת שאני בנו :

ו ספק יבם שכאו לחלוק בנכסי הזקן ואמר הספק אני בן המת ויש לי ליטול החצי אין שומעין לו ונוטל היבם חבל דהל' היבם ודאי והספק ספק ואין ספק מוציא מדי' ודאי דשמא בן היבם הוא ואין לו כלום :

ז ספק ובני יבם שכאו לחלוק בנכסי הזקן ובני היבם הם שנים הספק ואמר אני בן המת ויש לי ליטול החצי נ' וחס אומרים לא כי אלא אחינו אחיה ואין לך אלא השליש כא' שאחנו בחצי שהוא מודה להם יטלו הם והשליש שהם מודים לו יטול הוא והשתתף הנשאר שהם חלוקים עליו יחלקו ביניה' ויטול קצו הצדדי והם חציו :

ח זקן יבם בנכסי ספק או ספק זקן בנכסי יבם חולקין דהל' סמין המיטל בספק יחלקין שאין לא' מהם חזקה וצדדי יותר מחבירו שרריהו שניהם בעולם בעת שנפלה לפנייהם הירושה ואין לאחר חזקה בה יותר מחבירו :

קטר שהיבמה לא תתייבם ולא תחלוץ חו' צ' חרשים ודין אשת יבמה ונמצאת מעוברת וכו' סעיפים :

א היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שהיה השיעור יום סמיתת הבעל חוץ מיום המיתה ויום היבום או החליצה והטעם משום שכתוב חצ' יום הללו טאח' מיחת בעלה יש לנו לחוש שמא בא עליה בעלה סמך למיתה ונתעברה ממנו ואין עוברה ניכר עד כלות נ' חרשים שלשים שהם צ' יום וא"כ לא תצטרך לחליצה ויבום שהרי אשת אח שיש לה כני' היא ואררבה תהיה אסורה על יבמה כאיסור כרת לכך לא תתייבם ולא תחלוץ עד כלות כל הצ' יום ואם נתיבמה או חלצה חו' צ' יום ולא נמצאת אחר כך מעוברת י' חליצה פסולה היא וצריכה חליצה אחרת שכל האחין כרין כל חליצה פסולה שחזרת על האחין כיון שבטעה חליצה לא ידענו ביראו שהיתה בת חליצה ועל סימן ק' עקיף ה' וי'א הרי זו פסורה למפרע ואינה צריכה כלום אבל לא תינשא לאחר אף על פי שחליצה עד שישלימו נ' חרשים שלשים למיחת הבעל ולא תינשא לאחר אפי' ש' אשת מעוברת הרי אינה זקוקה ליבם ואם אינה מעוברת כבר נפטרה בחליצ' שכבר נזו חכמים על כל הנשים שלא תינשא חו' צ' חרשים למיתת בעלה משים הכתנה דשמא תלד ולד לו חרשים לנישואי בעל השני ולא נדע הכן זה של מ' הוא אם הוא בן ט' חרשים ומבעלה הראשון הוא או אם כן חרשים ומבעלה השני הוא ולא נדע ונכחין א"כ מאיזה משפחה או שבט יהיה זה ה' ויש לחוש להרבות ממזרות בישראל שלא נכיר ונדע קרובותיהם ראשונות עליו לכך נזונו חז"ל שלא לינשא שום אשה חו' צ' חרשים למיתת בעלה ומיהו כשישלימו לה נ' חרשים למיתת הבעל יכולת להנשא אע"פ שאין לה שלשה

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות יבום וחליצה *

והוא יסמך הולך הוא של קיימא בעלה הראשון כגון שכנסה תוך ג' חדשים וילדה לסוף ז' ליבומה הרי זה ספק אם הוא בן ש' לראשון או בן ז' לשני יוציא בנש הולך בשר ממ' וחליצה אינה צריכה ממ' דאם הוא בן ש' לראשון הריא לה אשת אח שישי לה בניו ואפילו נש לא היתה צריכה ואם הוא בן ז' לאחרון הרי היתה זקוקה וכנס' וסג' לה בנש אבל מ' אסור לקיימה דשמה הולך של ראשון הוא ואם חזר נבא עליה אח' ונתעברה וילדה הריא הולך השני ספק מסור מספק אשת אח שישי לה בניו :

ז כל יבמה שהיא ספק מדבריהן אם יש עליה זיקת יבם אם לאו כגון יבמה שילדה ולד אחר מיתת בעלה ולא נודע אם כלול לחודשיו וסת בהוך שלשים יום או ביום שלשים שדינה שתחלוץ מספק מדבריהם כמו שנתבאר למעלה דהיא אליבא דרבנן דרשב"ג הוי הולך ולד מעליא ואפי' חליצה לא היתה צריכה אלא משום שר' שבנ' דספק ליה לכר קיימא מצרכינן לה חליצה לפיכך אם עמד היבם ויבמה מוציאין אותה ממנו דהא אליבא דרבנן הוי בר קיימא והויא אשת אחיו שלא במקום מצוה ואפי' רשב"ג דפלי' עליהו לא השיב ליה לדאי שאינו בר קיימא אלא הוי ספק בר קיימא וחולצת ולא מתייבמת ואם הלכה ונתקדשה לשוק או נשאת קודם חליצה חלוץ לה יבמה כדי להוציאה מספק ומלאה והיא ת שב תחת בעלה אם הוי ישראל שמונה בחליצה וליח ליה פסול בחליצה ואם נתקדשה לכהן שאסור בחליצה וב' ש' אם נשא' לו אינו חולץ לה טעין אסורין אשה על זה משום ספק דדבריהם אלא סמכינן אדרבנן דחשבו ליה לולד מעליא ואף על נכ דהשתא נשאת תחת בעלה כספק דדבריהם באיסור יבמה לשוק שהוא איסור דאורייתא ואם היתה הולצת ונטאר' תחת בעלה היתה עומדת כספק חלוצה שהיא איסור דרבנן דאפי' ודאי חלוצה אינה אסורה לכהן מן התורה אלא מדרבנן משום דמי לגרושה מ' מה עריפא שפי דאי חלצה יאמר קמורבנן בולד דנפל הואי ולהכי הצריכה חליצה וכשיראה יושב' חת' בעלה אחו' לשפיר חליצה ודאי לכהן אבל כלא מצרכה לה חליצה אמרו קמורבנן בולד הולד מעליא הואי ולהכי לא אצרכה רבנן חליצה ולא אתולמשרי יבמה לשוק :

ח ואם נירשה הכהן אח' כ' או כ' הרי זו לך חנישא לאחר לבתחילה עד שתחלוץ ואח' כ' היתה מותרת לאחרים :

היא מצות עשה מן התורה ולדעת זו חליצה כפקום יבום אשה מצוה אבל אם לא היתה דעתו לשם מצות יבום אלא לשם נוי או לשם אישות או לשם דבר אחר הוי כאילו פונע בערות אשת אח שלא במקום מצוה וקרוב בעיניהם להיות הולך מסור ומפני חששא זו שמא אחד מן האלף שלא יכרז לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת ואפי' אם שניהם רוצים ליבם אין שומעין להם אלא אם כן ידוע שפי' ויגיד לשם מצוה כגון שבאו לב' ד לחלוץ ואמרו לו אי צבית לייבומי יב' שאז ודאי אייבמין מכוונין לטם מצו' כיון שבא לחלוץ תחלה וכיוצא בזה שנדע בכיורו שכוונתו לשם מצוה שומעין להם ואם היא כמאנת אם יש לה טענה שהיתה מעלת לה אפי' כנגד בעלה כגון שהיא מאותן שכופין אותו להוציא שישי בו אותן כומין שנתבארו כסימן קנ"ד כופין אותו ומהוה נס' כן לחלוץ ולא יפה בהה לגבי דידה מנה בעלה שהיא בא סכחולא מקעיא היבא דלגבי בעלה לא היתה לה טענה זו שהיא לא היה מאותן שכופין להוציא ונכי יבמה יש לה טענה זו שכופין אותו לחלוץ אלא אפי' היבא דלגבי בעלה היתה לה נס' כן טענה זו שחיו בו מוסין הללו ולא טענה ולא מרדה בו בחייו ולגבי יבמה היא טוענת טענה זו אפילו הכי כופין אותו לחלוץ דיכולה למסר לאחוז הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל כמו שיחבאר טעמא בסמוך בסוף סימן זה ואם אינו מאותן שכופין אותו להוציא והיא כמאנת בו אם יכולת להטענהו שיחלוץ לה הרי טוב ואם אין יכולת להטענהו אין כופין לחלוץ כן הוא הדין לפי דעת ביילי הסכרא הזאת אבל כבר נתפשט המנהג בכל אילוי הארצות שחולצין ולא ייבמין ומעולם לא דאינו אחד שייבם אה יבמתו אלא מהנהג כל הכהני דינין במדינות הללו להרחיק אותן כמילוי ובהטעמות ומונעים אותן מלייבם ומפתין אותן לחלוץ ואם אין יכולת לפתותו מטעין אותו שאומרים לו חלוץ לה על כנת שחרג לך מאה זו ואם הוא מאמין על דבריהם הללו וחולץ מהם כלא הנשיא אחר כך אין נוחנין לו כלום ואם אין יכולת להטענהו א כופין אותו לחלוץ כהנא וכפיה זו היא כמילוי ולא בשוטים דהיאך נכופ אותו בשוטים שלא לייבם והתורה השילחה עליו לפצות עשה ואם יש לו אשה אחרת' א' שטופין אותה ומנדין אותו שלא ירבה קטטה בכוחו ועוד שמא לא יוכל לפרנס שתיהן וכ' בזה הנה שפסטה בינינו נזירה הנאוף ר' ג' מה שהיא מנדלת ביניהם שכופין אותו לחלוץ שהרי אסירה לו ליטאנה משום תקנת ר' ג' שהתקן שלא לישא שהי נשים והמנהג במדינות אלו שאין כופין להליצה כלל אפילו יודעין בו שנחנן עינו בממו' אלא מפשרין בניניהו כפי תקנה הקהילות כמו שיתבאר עוד בע' הכול זה כשהוא אומר שרצה לייבם ואיפשר לו לייבם שאין חשש איסור כיבומא אבל אם אמר שאינו רוצה לייבם ולא לחלוץ כופין אותו מיהא אם איפשר להטענהו ולומר לו שיקח מסון הרבה על החליצה מטעין ליה כדי שלא נצטרך לכופו ויהיו שלא ישיג המסון כדי שלישי כי אז צריך השליש לקיים ש' שתול' נכל לומר לו מששה היינו כך ועל' ס' קט' סעיף ג' :

ב יבמה שנדרה הנאה שיבמה בחיי בעלה שיש הוכחה שלא כיוונה לאסור עצמה על היבם ולא מסקא אדעהה דמיית בעלה ונפלה קמייבם אלא מחמת שהיה לה שום כעס עמו נדרה כן וכן אם נדרה הנאה מכל היהודים בחיי בעלה ואחר כך מת בעלה כופין אותו לחלוץ שלא כיונה לאסור עצמה ונותן לה כתובה נדרה מהיבם אחר מיתת הבעל אף על פי שהיה לה שום כעס עמו ומחמת הבעס נדרה חיישינן שמא כיוונה לאסור עצמה על היבם ואין כופין אותו לחלוץ אלא מבקשין ממנו לחלוץ ולא יענן אותה וכן אפילו נדרה בחיי בעלה ונתכוונה בנדרה כדי לאסור עצמה על היבם מבקשין ממנו לחלוץ ואם אינו רוצה א אין

קטח איזה מהם קודם חליצה או יבום וכו' ה' סעיפים :

א נחלקי רז' ל איזה מצוה מהם קודמת מצוה יבום או מצו' חליצה יש מהם אוכרים מצות יבום קודם שכן כתוב בפ' יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה הרי שכתבו התורה כלסון מצות עשה כשאר כל מצות עשיים שבתורה אלא שבכאן נתנה לו רשות ליבם שאם לא יחפין לקחה והליצה נעלו וע' וב' עלי הסכר' הזאת אומרים שאפי' אין כוונתו לשום מצות יבום אלא לשם נוי או לשם אישות או לשם ד' א' מ' המיריתה לו התורה מדכתיב יבמה יבא עליה משמע מ' אפי' שלא לשם מצוה ולא הוי כפונע בערות אשה אח שלא כמקום מצוה אלא כך הוא נזירה הכתוב שכל מי שמה אחיו בלא בניו הוא זוכה באשתו וקונה אותה בעל כרחו אפילו אין כוונתו להקי' זרע לאחיו אלא שצוהה התורה שיתור טוב הוא שתהא כוונתו להקי' זרע לאחיו כדי שלא ימחה שמו מישראל ומשום טעם זה התירתי לואפי' בלא כיונה זו אע"פ שהיא ערוה שמתוך שלא ליטמה יבמה לטמה כך צריך לפרש הפרשה לפי דעת בעלי הסברה הזאת יש מהם אומרים ודאי אם היתה כוונתו בכיורו לשם מצוה יבום כדי להקים זרע לאחיו ולא משום כיונה אחרת ודאי דעת נכונה היא זו וזו

לבוש הברית וארצמן הלכות יבום וחריצה

וחולץ לה חנם :

ה נולדו בה פומ"ז כשהיא שומריכם מזלו נרמ' ונסחפחה שדהואם אינו רוצה ליבם אלש לחלוץ גנות לה כתובה :

קסו מצות יבום שתלך היבמה אחר היבם ויקדשנה ואם כינס בביאה באיזה באת היא נקנית וכו' ט' סעיפים :

א מצות יבום וחליצה כך הוא שתלך היבמה אחר היבם למקום שהוא דר שם ואפילו מכית דין גדול לכד קסז מכנו דכתיב וקראו לו זקני עירו ולא זקני עירה וכאה לריינים והם קוראין לו ונותנין לו עצה הוונת לשניהם דכתיב ודברו אליו ממשע שידברו מה שטוב והגון אליו וטטבתו בכך כלומר אם הוא רצה לייבם והוא הגונה לו שייבם ואם הוא רוצה לחלוץ כגון שהוא זקן והיא ילדה או איפכא שיחלוץ שלא ישים קטטה בכיתו ודוקא שהוא דר שם ויש שם ב"ד שיכולין לחלוץ במקום דירתו או צריכין לילך אחריו אבל אם אינו דר שם אלא הלך לשם במקרה אין כופין היבמה לילך אחריו וכן אם הוא דר בין הגוי או בין א הרושות שאין יודעין סדר חליצה אינה צריכה להביא לשם הדיינין אלא כופין אותו לילך למקוועד הדיינין ויפטור אותה **ב** בא לייבם דבר תורה אין צריך לקדשה שמן השמים הקונה לו דכתיב יבמה יבא עליה ביאה בעלמא בלא שום ליקוחים אחרים אלא בא עליה וכתיב על נכסיו בעלה הראשון ואין לה שיעבוד כתובתה על נכסיו ויכול הוא למכורם בכל עת שירצה שלא מצינו שהטיל עליו הכהוב על היבם ליתן לה סוהר ומתן מיהא לא הניח בעלה הראשון נכסים תקנו חכמים שתהא לה שיעבוד כתובה על נכסיו כדו שלא תהא קלה בעיני להוציאה אף על פי שאין יבמה נקנית מן התורה אלא בביאה תקנו חכמים שלא לעשות כן מפני שצראה כפריצות אלא לא יבא עליה היב' עד שיקדשה קידושי שטר או כסף כשוה פרוטה ובפני עדים כמו שמקדשין שאר נשים וצריכה לכתובת חופה אחר קידושין כמו שאר אשה ויכול לעשות הקידושין ע"י שליח כמו בשאר נשים וכל זה נקרא גבי יבמה מאמר ואינו קונה קניין גמור אלא שדרכן דמדאורייתא אין לה קניין אחר אלא ביאה דכתיב יבמה יבא עליה :

ג ואין עושין בה מאמר אלא מדעתה כמו בשאר נשים שאינן מתקדשות אלא מדעתה וכן שנתאלמנה מן הארוסין אין עושין בה מאמר אלא מדעת אביה דכיון שנתאלמנה מן הארוסין עדיין רשות אביה עליה כל זמן שלא השיאה ואם בא עליה בלא מאמר קונה קניין גמור ואין צריך לחזור ולקדש אלא שמכין אותו מנות מרדות משום הפריצות שעשה כדיון כל מקדש אשה דעלמא בביאה /

ד וכתב לה כתובה כדיון נושא אלמנה דעלמא / **ה** ואם נולד לו בן ממנה אין צריך לקרותו בשם אחיו המת אלא כמו שירצה שמה שאמר הכתוב יקום על שם אחיו אין פירושו שיקרא אותו הכן בשם אחיו דילפינן מג' דעל שם אביהם יקראו בנחלתו דלנחלה קאמר קרא ולא לקריאת שם ונמירי להו לרבנן דג' זו מפקית את כל הכתוב הזה של ודיה הבכור אשר תלד וגו' מפשוטו ממ' ואין בו אפילו תיבת אחת שפירושו כפשוטו /

ו שופס כתובת יבמ' כך היא כיום פלוני כך וכך לשנת פלוני כו' איך פכ' פאת' קדמנא וכך אמר לנא אחי דמן אבא שביב ותיי לרבנן ולכל ישראל שבק ושבק הדא איתתא דשמה פלונית בת פלוני דהות נסיבה ליה וחזי לי מן דאוריית' לייבומי כדכתיב בספר דאורייתא דמשה יבמה בא עליה ונאנא אפלת ואזון ואפרנס יתיבי כהלכות גוברין יהודאין

אין כופין אותו וכל אפילו לרדף דקיימא לן מצות חליצה קודמת אם נראית כוונתה שנהכוונה לאסור עצמה על יבמה שחמת שהיתה מפתיה שמייבם אותה בעל כרחו ובלא רשו בית דין קונסים אותה ואין כופין אותו לחלוץ דהא מכל מקום מצוה יש ציצום ואין כופין אותו לא כמילי ולא מטעין אותו אלא מבקשין ממנו שלא יעגל אותה ואם נדרה כהוי בעלה שלא היוונה לאסור עצמה על יבמה כופין אותו לא לכד כמירי אלא אפי' בנכדיו וחרמות וכל מיני כפיות :

ז היה יבמה כהן והלכה ונתקדשה לאחר כרי שלא יוכל לייבמה אפי' אק' יגרשנה המקדש דינה כאילו נדרה הנאח ממנו לאחר מיתת הבעל ואין כופין אותו לחלוץ והאיל והיא נרמה שאסור לו י' אס' רקקה לפני האחים או כדמה לזה ונרמה שאסורה לייבם אין לה דין מורדת שאיפשר שלא ידעה שאם תרוק בפניה אסורה לייבם וכבר נתבאר שכל חילוקי דינים אילו לא צריכין לרדוף דק'ל חליצה קודמת דאפי' אם אינה רוצה להתכיים כלל אין לה דין מורדת עכשו / יבמה שתבעה היבם לחליצה והיא אופרת איני חולצת ולא נוטלת כתוב' אלא אשב עגונה בבית בעלי כשאר כל האלמנ' אין שומעין לה דכשאר אלמנות יש להן תנאי כתובה שכתב לה בן דהתאיתב' בכיתו כלימי שיגר אלכנותה וצריכים היו רשים לקיים התנאי מורישם אבל יבמה שנפלה לפני היבם והתורה וכתה לו ליבמה או לחלוץ לה ואם רוצה חולץ לה ונותן לה כתובה מנכסי בעלה הראשון ואין צריך לפרנסה ולא עוד אלא אפילו אומרת אני ניוונה משלוי ואשאר עגונה כלימי אין שומעין לה וכופין אותה בנידוי וגם בכפיות אחרות עד שתרצה לחלוץ מפני שהיבם אומר כל זמן שאת זקוק לי אין נותנין לו אחרת ואפי' היה נשוי יכול לשעון כל זמן שאתה זקוקה לי אפילו אשתי טרנגלת מריבה עמדי מחמתך ודלמא אמרדה בי לפיכך דין יבמה זו כדיון מורדת שנתבאר סימן ע"ז :

ח כליבמה שדינה שהחלוץ ולא תתייבם הרי זו נוטלת כתובה אם יש לה כתובה כשאר כל האלמנות וכן אם היה יבמה מוכה שחין או שיש בה שאר מומי אנשים שנתבארו כסימן קנ"ד חולץ לה ונוטלת כתובה ואין כופין אותה ליבם אפילו למ' מצות יבום קודם דדרשינן סמוכים דכתי' לא תחפושו שור בדישו וכמ"ד ליה כי ישבו אחי' יחדיו וגו' לו דאע"ג דיבמה יבא עליה בעל כרחו כזו אין חוסמין טענתה אם יש לה טענה הוונת כזו שלא תתייבם לו אלא חולץ לה ונותן לה כתובה וכן הדין לרדוף דק'ל מצות חליצה קודם דאף על פי שאין כופין אותו לחלוץ צריך ליתן לה כתוב' מיד שהרי דינה כחלוצה וכל זה מדינא אבל הקהלות תקנו תקנות אם יתירצו שניהם היבם והיבמה לחליצה או יחלוקו כל הנכסים שהגיה אפי' אין מניע החצי לכדי כתובתה ומנכין לה מחלקה כל מה שכזבה דחיי בעלה וצריכה לישבע כשא' אלמנה אם לא שנתפשו שלא תישבעומה שנתן הבעל לאחרים בתורת מתנת שכיב טרע מנכין הכל מחלק היבם ולא מחלקה כלום ואותו החצי שמניע לחלק יורשים הבעל נוטל החולץ שהרי הוא עומד במקום הסתואין לאב ולא לאחים חלק בו כלל ואפי' תפשו מוציאין מידם שעיקר התקנה היתה כדי שיתרצו בחליצה ואם לא יתנו הכל לחולץ לא יתרצה לחלוץ וא"כ מה תועיל התקנה ואפילו אם רוצים שאר האחים לחלוק עם הנדול שבהם ואמרים שהם ש רוצים לחלוץ אין שומעין להם אם נדול האחים רוצה לחלוץ דמצוה כגדול ובלא כשאין מגיעין חצי הנכסי לכדי כתובת' ואם הם יותר ודאי אינה נוטלת יותר מכדי כתובתה ויש דע' אחרות בעניין תקנת הקהלות על כן נוהגין להתפשר ביניהם ואפי' יש לה שטר חליצה מן האחים מפשרין ביניהם בממון אפ' לא שפירשו בהדיא שיחלוץ לה כתוב' או נוטלת כתובתה

❁ **לבוש הבוץ וארגמן** הלכות יבום וחליצה ❁

בהערה הא הערה ביאה היא לכל דבר וקניא נמי בעלמא וקניא הכא דדוקא שונג ואונס דבעלמא לא קנה הכא נמי לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשת יבום שריכרה בה התורה אבל הערה דבעלמא קנה הנ קונה לכל דבר לא שריכא על יבמתו לקנות צריך לברך אקבו על ביאה יבמה וכל לומר לבא על יבמה :

קטז דין יבם קטן וחליצתו וכן קטנה וכן ז' סעי' :

א קים להו לר' זל דקטן פחות מכן ט' שנים הכא על האש' אין ביאתו נחשבת לביאה כלל אבל מכן ט' שנים ויום אחד ואילך ביאהו נחשבת לביאה וקונה כימתו מדרבנן ואף ע"פ שאין קניין לקטן הרי קניויה לו ועומדת מקדושי אחיו המט ודוקא כימתו דביאה תלה דהמנא דכתיב יבמה יבא עליה עשו ביאת קטן הואיל וביאתו ביאה כמאמר בגדול וקט' מדרבנן אע"ג דעדיין קטן הוא ואין שאר מעשיו כלום ביאתו הוי ביאה ביבמה אבל באשה דעלמא לא שלא הקנו נישואין לקטן אע"ג דביאהו ביא' קידושו אינן קידושין לפי' נשא אשה ומת ולו אה פטורה מן חליצה ומן הייבום שאין קניין קטן כלום עד שיביא שרי טערות ואפי' ביבמתו אינו קונה קניין נמו דהא כ"מ קטן הוא ואין קניין לקטן מן התורה אלא מן שחכסו תקנו לו הקנין הזה כיון שהו דומה לביאה גדול והיא זקוקה לו ועומדת כמו שהקנו קניין מ' במה לנדור ע"י כאמר שהוא דוכה לקידושין הואיל וזקוקה לו אף על פי שאין קידושין קניין ביבמה :

ב לפיכך כן ט' שנים ויום א' שכא על יבמתו קנאה שהוא אשתו מדרבנן אבל אינו יכול לפטרה בנט שאין נישואין נש ואין חליצתו חליצ' עד שיגדיל ויחזור ויבא עליה בגדלות לשם קניין נמור דאו ריבא אשתו נמורה מן התורה דכתיב יבמה יבא עליה ולקחתה לו לאשה ואזי יכול לפטרה בנט לכדו ואם לא בא עליה אחר שהגדיל וכא' להוציא צריכה נש וחליצת נש מדרבנן לביאתו וחליצה מן התורה לזיקתו ואם בא עליה כשהוא קטן ומה קודם שהגדיל או כה אחר שהגדיל אבל לא חזר ובא עליה משהגדיל ולו אה הרי זו תולצת ולא מתייבמת אינה מתייבמת מפני שיש על יבמה זו זיקת' ב' אחים שכביא' זו של קטן לא יצת' מיד זיקה נפילה ראשונה וחלה עליה נ"כ זיקת נפילה שנייה ע"י הביאה הזאת וא"כ היא זקוקה לאחיו זה ככח נפילות ב' אחים והתורה אמרה כיישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם מטעם דוקא כשיש עליה זקוקה יבם אחד ולא שיש עליה זיקת שני יבמי' ואע"ג דזיקת' מן הקטן אינו אלא מדרבנן מ"מ אסמכיה אהאי קרא ואין הלימוד הזה אלא אסמכת' בעלמא מדרבנן ולא לימוד נמור דמן התורה לא אסכתן זיקת שני אחין לכך צריכה חליצה ואינה פטורה כולם כולם דמן התורה זקוקה היא מבעלה הראשון ואם משהגדיל נשא אשה אחרת ולא חזר ובא על היבמה משהגדיל ומת שתיהן תולצת ולא מתייבמת היבמה אינה מתייבמת משום שיש בה זיקת שני יבמי' וכמו שאמרנו והשנייה הויא לה צרת זיקת שני יבמי' שהיא אסורה מדרבנן משום אשת אח שלא במקום מצוה והויא לה כצרת עדה שאינה מתייבמת ומ"מ חליצה בעי דהא מן התורה זקוקה היא :

ג כשם שאין ביאתו קונה מן התורה בעוד שהוא קטן שאין קניין לקטן מן התורה כך אין חליצתו חליצה ראשית כתי' בה בחליצה ולא קטן דכתיב ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ונ"ו לפי' קטן אינו חולץ עד שיגדיל והא שיהיה בו י"ג שנה ויום אחד ויבן קהו שריכא ב' טעיות אחר שהגדיל אבל אם הביא ב' טעיות קודם שהגדיל אינו נחשב גדול על ידן מפני

דפליחין ומוקריין חזנין ופפרנסין ומכסין ית נשדון בקושטא ויהיבנא ליבין כסף עשרין וחמשה זוזי דחוי ליבין מדאורייתא כרתו כתיבין בכתובה דלכל לך בעלך קדמאה ועלי מזוניכי ובסותיכי וספוקיכי ומיע' עליכו כאורה כל ארעא וצביאת פלונית בת פלוני דנא ואהויבמיה לפלוני בר פלוני יבמה כרי לאוקמה שמי' בישראל כדכתיב והיה הבכור אשר חלד יקים על שם אחיו המת ורא נדוניא דהנע"ל ליה מכי אבנה כך וכך וצכי הוא ואוסף לה מדלילה כך וכך וקבל עליה פלוני דנא אחריות הוספ' בהוכחה דנא עליה ועל ירהויה כתי' מקרקעי ומשלתיו ואפי' מן גלמא דעל כהפיו וכו' כדכתיבין בשאר כתיבת דעלמא וצריך לשטטט אותה בשביל הפסיקים שכותבין בה שאסור לכתוב פסיקים בלא שידמוט :

ד הבא על יבמתו בין כשינג בנות שהיה סבור שה' אשתו או אשה אחרת בין במזיד שהיה יודע שהיא יבמתו ולא היה דעתו לקנותה אלא בא עליה לשם זנות קנאה דהא מ"מ כוונתו היתה לשם ביאה וכתיב יבמה יבא עליה מ"מ מטעם ואפי' לא נהנין אלא לביאת כהמה וכא על יבמתו קנאה דהא נהנין לשם ביאה וכן אם אנסוהו נשים והדביקוהו כימתו בעל כרחו אע"ג דק"ל אין קישוי אלא לדעת משכחת לה כגון שנתקדשה לבא על אשתו ואנסיה נשים ודבקוהו כימתו וכא עליה בין כאונס בין כרצון קנאה בין שהוא היה סדוריהא שינת או אונס בין שהיתה היא מזדה והוא שונג או אונס בין בהערה דהערה נמי ביאה היא בין כדרכה בין שלא כדרכה ודכתיב רחמנא שלא כדרכה דכתיב ולקחת לו לאשה מ"מ ושלא כדרכה נמי דרך לקחת אשה היא :

ה בר' שהיתה כוונתו לשום ביאה בעלמא וכדאמרן אבל אם לא נהנין לשם ביאה כלל כגון שהוא ישן או סבור שהגיע לשכרוהו של לומ שאינו סבור כל' או שנחננון להטיח ככחול והטיח ביבמתו או שנתקשה לאשתו ונפל מן דגן ונחקע ביבמתו לצ קנה שבכל אלו לא היתה כוונתו לשם ביאה כלל והתורה אמרה יבמה יבא עליה שיתכוון לשם ביאה ודוקא נבי דידיה בעינן שיתכוון לשם ביאה אבל נבי דידה אפי' לא נהבונה לשם ביאה כלל כגון שהיתה יטנה או שכורה לית לן בה דבכל עניין קנאה רבדריה תלה רחמנא ואפי' בעל כרחי בא עליה כאמר סת כגון שהדביקוהו בה ביא קישוי לא קנאה ואפי' למ' הכא על הערה באבר מת הייב הוי ביאה הכא נבי יבמה לא קנאה דביאת יבמה דרך הקט' ורע בעינן דכתיב להקים לאחיו שם ונ"ו וליבא דניע זה משיא כדרכה והערה שאין דרך ביאה בכך :

ו והא דביאת שונג ואונס קנה בימתו בכל דרך דוקא שנפלה לו מן הנישואין שריכתה התורה שבביאה זו היתה אשתו בכל אופן כמו שהיתה אשת אחיו אבל אם נפלה לו מן האירוסין אינו קונ' כביאה שונג ואונס אלא לירש כנכסי אחיו ולהוציא בנט ולפטור צרתה שהתורה אמרה יקים על שם אחיו לנתלה והרי קם והיא אשתו כמו שהיתה אשת אחיו אבל לירשה וליטמא לה ולהפרי נדריה לא קנאה בביאת שונג ואונס שנס לאחיו לא היו לו כח בדברי הללו בעודה ארוס' ואם היה אחיו בא עליה ביאת שונג ואונס אחר שאינם לא היה מכניסה כזה שהיה ברשותו לדברים הללו עד שיטעה נישואין נמדין דהיינו שיכניס לחופה כמו שנתבאר למעלה סי' ה'נ לא שלים בת היבם לקנות אותה כביאה שונג ואונס לדברים הללו עד שיעשה בה ביאה ככוונה שהיא נישואין שנהנה התורה ליבם לא ישה כחו לנבי דירה מנה אחיו המת שהרי הוא מבתו בא ובמקומו ה' עומד והערה לא דלא קנה נ"כ ביבמת שנפלה לו מן האירוסין לעניין לירשה וליטמא לה ולהפרי נדריה דמן האירוסין ביאה נמורה בעינן לקנותה לדברי' הללו לא דאף מן האירוסין קנה קנין נמור

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות יבום חליצה * קא

כונס בעל ל' דלנבי היבמה עצמה מהימנין לה משו' שהוא יודעת בשקרא אם בעל אם לא בעל ולא היה מעז' לומ' בפניה לא בעל אם בעל דקל חזקה אין אדם פעז' כפני בעל חובו הנ' ל'ט אע"פ שהיא אומרת בעל איחי דאפסד' אנפש ושות' נפשה חתיכה דאיסורה ולא כל כמינה לבוף אותו שיהי' לה נש אם אינו רוצה אבל לנבי הצרה שאין כאן העזה שהיא אינה יודעת אם בעל צרתה אם לא בעל לאוכל כמינה לאסור אותה כנגד החזקה דחזקה כונס בעל לאחר צ' :

קסח משכנסה הרי היא כאשתו ועל מי חיוב כתובתה וכו' סעיפים :

א לאחר שיבם היבם את היבמה הרי היא כאשתו לכל דבר שכול להוציאה בנש אם אינו רוצה לקיים ואינה צריכה מבטו חליצה וגם יכול להחזירה אימתי שירצה ולא אסרינן כיון שכבר קיים מצות יבום חזר איסור אשה אח לבקומו משו' דאשה קרייה רהפנ' דכתי' ולקחה לו לאשה והיא אשה מיתר הוא דילקחה לו ויבמה היה לו לומר ותו לא אלא לומר שהיא כאשתו ממש לכל דבר אבל כחובתה היא על נכסי בעליה הראשון והוא אינו צריך לכתוב לה עוד כתובה אחת אפילו למ' כחובת אשה דאורייתא מ'ט אשה הקנולו כן השמים בלא שיעבוד נכסיו לכתובה ויכול הוא לומר בכל עת שירצה והיא אינה טורפת' מהם כחובתה לכשימות :

ב ואפילו אם גירשה והחזירה סתם ולא פרע לה כחובתה מנכסי בעליה הראשון רינה כיון אשה אחת שגירשה והחזירה שאין לה אלא כתוב' אחת הנ' אין לה אחר שהחזירה אלא כחובתה מנכסי בעליה הראשון שכל המגרש את אשתו והחזירה על דעת כחובתה הראשונה היא מחזירה ב'א בשריח בעליה הראשון נכסים כנגד כחובתה ואפילו גירשהו אחר כך אין לה על נכסי שני בלום אבל אם לא הניח בעליה הראשון נכסים תקינו לה רבנן כחובה מנה מן השני כיון הכונס שאר אלמנה כדי שלא תהא קרה בעיניו להוציאה :

ג וכיון שכחובתה על נכסי בעליה הראשון שמה אין היבם רשאי למכור בלום מנכסי אחיו אלא יהו בלום קיימים לשיעבוד כחובתה ואם מיר או מן כפתה או חלק עם אחיו בנכסי המה בין קודם יבום בין אחר יבום לא עשה בלום והסכר או המהנה או החליקה בשלים מיד ואפילו קודם שתבא לידו גבייה החיוב הוא שרחסיו חכמים ביבמה יותר מאשתו לפי שלא כתב לה כל נכסיו אחריהן לכתובתה לכך חיקנו חכמים שאינו יכול למכור כלל כדי שלא הצטרך לחזור ולטרוח ולטרופ מן הלקיחתו ואפילו ישאר לה כנגד כחובתה אינו רשאי למכור השאר דחיישינן שמא יאבדו או ישטרפו הטרדות שישאר :

ד ואפילו אם הניח אחיו מטלטלין כגון מעות או פירות בין כתובתו בין תלושין ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות והנף יהיה קיים לשיעבוד כתובתה :

ה ואפילו היה הוא חייב לאחיו מנה לא יאסר הואיל ואינו יורשו אחזיק במה שכריה אלא מוציאין אותו מידו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות שהרי עכשו נוסחאות כל דכתובות דנהנין בינינו כתוב בהן שיעבוד מטלטלין אנב כקרקעי ואם כן כל נכסי המה משיעבדים לה בין קרקע בין מטלטלין בין חכמות אליבא דכ' וילקח בהן קרקע לשיעבוד כתובתה והוא אוכל פירות מכל מקום כל זמן שלא כנסה אין נהנין הנכסים לידו אלא מוציאין כל המטלטלין והמעות פירה ונותנין אותו ליד כ' או לאפטרופוס ואם יש בהן קרקע' היבם אוכל פירות :

ו וכן אם חפשה היבמה מנכסי בעליה הראשון מוציאין אותן פירות וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דאין חפישה

פפני שהם שומא וורכין לנשר א"כ יביא אחרו' אח' שהנדיל ומ'ט אם מוציאין לו כ' שערות אחר שהנדיל לא חיישו' סמא היו קוד' לכן וסופו לנשר דסומ' לא שכחה (ועיין נפ' קנ') :
ד קטנה מבת ג' שנים ויום א' ביאתה כיהא לכל דבר ואם בא עליה יבם קנאה קניין גמור והיא אשתו לכל דבר ואם בא להוציא' מוציאה בנש אבל לענין חליצה אינ' חולצת עד צאתה ל' ימים בתי' כ' שנה ויום אחד ויבדקה אחר הדיבה ומצוה שהביא כ' שערות וכל טעמא משום רחליצה בדידה תלה רחמנא וחליצה נעל' דאיפשרה בה את עצמה ואין מנשה קטנה בלום :

ה יבם קטן שבא על יבמה קטנה ינדלו זה עתה והוא כמ' לגרסה אינה יכול עד שיגדיל דגמ קטן אינו נש :

ו יבמה שכנסה היבם וכא' להוציא' ואמר שעדיין לא בעל וצריכה חליצה והיא אומרת שכעלה ווי' לה בנש אם היא בתוך ל' יום שכנסה מהימנין ליה שלא בעל רעד ל' יום סוק' אינ' אנפשיה מלבעול וצריכה חליצה וס'ט כיון שהיא אומרת שכעל לפי דבריה צריכה נש דשויחא נפשה חתיכה דא פירא אין די לה בחליצה ומקשין סמנו שיתן לה ג' נש אבל אין כופין אותו כיון דלפי דבריו אינה צריכה נש ואם היא אומרת לא נבעליה והוא אומר' שכעל היא נאמנת וכופין אותו לבעול כיון דלפי דבריו אשתו היא או יהלון לה כאשר היא אומר' שלא נבעליה ואי'הו לאוכל כמינ' לאוסר' ולהצריך' נש ויא' שכופין אותו נ' ליתן לה נש עם החליצה הואיל והוא אומר שכעל הרי הוא אט'ו וצריכה נש אפילו הוד' ל' ואם נש יוצא מיהת ידה שגירסה והוא אומר שכעל קודם הנשודית בנש והיא אומרת שלא בעל בעל דשטתא א' לו לבעול כיון שלפי דבריה שחיי' נפשה חתיכה דאיסורא עליו שכיון שגחן לה נש קודם שכעל קאי ליה מדרבנן בכיון שלא כנה שוב לא יבנה וכופין אותו לחלון הואיל והוא בתוך ל' יום דמיק' אינ' אנפשיה מלבעול היא נאמנת ואם הוא לאחר ל' יום והוא אומר לא בעלתי וצריכה חליצה והיא אומרת נבעלתי נאמנת דאמרינן כולי האי לא סוקים אינ' אנפשיה מלבעול ודאי בעל ודיה בנש ואי'הו לאוכל כל כמינה לאוסרה על כל ארס עד שתחלוץ הואיל וכבר כנסה ואם היא אומרת לא נבעלתי והוא אומר שכעל נאמנ' ואין כופין אותו לחלון וס'ט היא שות' נפשה חתיכה דאיסורא להצטרך חליצה ומקשין אותו שיתלון לה ואין כופין אותו ואפילו אם חזר והוד' לדבריה שלא בעל ודי לה בחליצה אין שומעין לו דלדבריו הראשונים אנו מאמינים הואיל והוא אחר ל' ולא מוק' אינ' אנפשיה וצריכה נש וחליצה נש לפי דבריו וחליצה לפי דבריה דשויא נפשה חתיכה דאיסורא ואפי' אם יש לה נש ממנו והוא אומר שנחתנו לה קודם שכעל צריכה נש שני לביאתו וחליצה לפי דבריה ואם שניהם מורי' שלא בעל אפי' לאחר יב' חד' נאמנים ודיה בחליצה אע"פ שכנסה וצרתה לעולם פתחה אפילו הוא והיא אומרים שלא בעל ואפילו בתוך ל' אף על נב' דלנב' רידה נופא היא נאמנ' וצריכה חליצה אע"פ שהוא אומר בעל היינו משום דשויא נפשה חתיכה דאיסורא אבל לנבי צרתה אינ' נאמנים ואפי' שניהם דלאו כל כמיניהו לאסור הצרה הואיל וכנסה הרי היא כחזקת שנבעלה והחזרה צרתה דחזקה כונס אשה בעל לא לתר וכת' א"כ אפי' שניה' אומרי' לא בעליה למת נאמין להם להתיר היבם' עצמה לשיק בחליצה בלא נש אפי' בתוך ל' כיון דחזקת כונס אשה בעל לא לתר ל' כיון שהוא פשיע' לא נאסור אותו מספק דאיתרע לה חזקה אבל נבי צרתה אוקמינן לה אחזקה שכעל ולאו כל כמינה לאוסרה וכת' א"כ לנבי היבמה עצמה אם הוא אומר תוך ל' שלא בעל היא אומרת שנבעלה דאמרי' לעיל דמהימנין ליה שלא בעל שטעמ' דעד' ל' יום מוקים אינ' אנפשיה מלבעול ואין כופין אותו ליתן נש אלא מבקשין ממנו ולמה לא נאמר ג' תקת

לביש הבוץ וארגמן הלכות חליצה

חסרו כל התנאים הללו וחלצה אפי' בינו לביתה אף ע"ג דלא
 הוי חליצה להתירה לשוק חליצה פסולה מיהו הוי לפוסלה על
 כל האחים י"א טאסור לישול שבר מחליצה דהא ק"ל הנוטל
 שבר לידון דנית בשלוק וחליצה נס כן היא דין שצריכה כ"ד
 וכתב מרדכי מהרמ"א ז"ל הל' וכן נראה בעיני י"ש ליהדר שלא
 יטב בנ' דיינים שיוטמין לחלוץ מי שגופל שבר שהרי בעינין
 כ"ד כשר מן התורה ועיין בע"ש סימן ט' איזה שבר מותר לדין
 לקבל ואפי' בזה נ"ל להחמיר אם נוטל שבר מן החליצה מ"ש
 מדאית העין כמו שחמירין לענין קרובים ובטאר דברים
 לענין כ"ד של חליצה ויותר מבטאר בית דין וראיתי ושמעתי
 שרוב נוטל שבר הרבה מן החליצה ופוסך עצמו כמה שמוכר
 לו הסנדל של חליצה וקולא גדולה היא בעיני ושוטר נפשו
 ירחק מזה ולא דמי למ' שעדי הגט נוטלין שבר מטעם שנכתב
 לעיל סי' ק"ל גם הרב הסכור הגט כמו כנהגתי לעיל בסדר
 הגט סעיף ד' כי אוחז הטעמים לא שייכים הכא :

ג ולכתחלה מצוה הוא שיוסיפו עוד שנים השלשה דיינים
 לפרסומי מילתא דחליצה היא זאת ולא חנישא לכהן
 א"כ דלית אינשי וליקפצי עליה אחר שחלצה וכיון שאינם
 אילו השנים אלא לפרסומי מילתא מותר ליקח אפי' עמי הארץ
 אפילו לכהחלה אבל שאר פסולים לא שמיא ישעו הבריות לו'
 שהם מכלל הדיינים ויבטירו פסולים לחליצה אבל אם הוסיפו
 שנים פסולים או חלצה בשלשה ולא הוסיפו השנים כלל
 החליצה כשרה ומעולה היא :

ד וצריכים הדיינים לקבוע מקום החלה ויאמרו זה לזה
 או החכם שבהם יאמר להם נלך למקום פלוני לחלוץ
 ואם סבבה אקרא שנאמ' ועלתי יבמתו השערה בהא' הידיעה
 משמע במקו' ידוע שמינו ומוזמן לכך מיהו אינו אלא אסמכת'
 בעלמא הלכך אם אירע מקרה שחלצה ולא קבעו המקום כבר
 חליצתה חליצה אלא שנהנו כן משום פרסומי מילתא ונהרגין
 לילך שם וליט' שם מעט כרי שיהא ידוע לכל וי"א שגם השני'
 הנוספי' הם צריפין להיות בקביעות המקום וי"א שאינן צריכין
 לחיות שם :

ה יש קובעי המקו' בו ביום ויש קובעי' אותה כיום שלפני
 כדי שיחפרם יותר מיהו אם לא קבעו כיום שלפניו מותר
 לקבוע אפילו כלילה דאין כאן משום החלת דין אלא כאלו
 בונה מקום להיות מוזמן לכ' ד ונ"ל שאם אירע כך שמוכר ויתר
 הוא לקבוע בשחרית קוד' הציאה מבית הכנסת שיהיה פרסום
 יותר מכלילה יש מקפידין לקבוע המקו' בגובה של עיר שנאמ'
 ועלתה יבמתו השערה ואין להקפיד שאין הכוונ' אלא לפרסמי
 מלחא וככל מקום שהוא מפורסם סני ואם קבעו מקום
 ואחר כך אירע עיכוב ולא נעשית החליצה בטל איהו הקביעו'
 וצריך לקבוע פעם שנית וכן שלישית ורביעית עד שתיעשה
 החליצה מיד בו ביום או כיום שאחר הקביעות ואם יצרע
 החליצה כיום ראשון י"א שאין קובעי בשבת דמזני כבונה
 ומתקן בשבת אלא קובעים בע"ש :

ו חליצה הוי כמו דין שהרי היא נוכח כתובת' אחר שחליצה
 ועוד דמתיב בה' שער ועלתה יבמתו השערה ונוסר ושער
 תרע בו דינה משמע הלכך אין החליצה כשרה אלא כיום ואם
 חלצה כלילה חליצת פסולה :

ז וכן אין חלוצין בשבת' ויימים טובים שהרי אין דנין בהם
 ומיהו בחול המועד שפיר דמי שהרי דנין בחול המועד י"א
 שאין חלוצין בע' שוימים טובים ושעמא משום שמיא יעשו
 החליצה בחפזון שלא יהיה להם פנאי מטום שיצטרכו להבינ'
 צרכי שבת ויכואו לירי מכשול שלא החלוץ כתיקונה :

ח וצריך שיכירו אות' שאומרים שהוא היבם שהו' את הסת'
 ושהיה בעולמו ושזאת היא אשת הסת' ומיהו אפילו אין
 כאן אלא עד אחד שמעיד על אלו הדברים שפיר דמי דלא
 אמילתא דאיסורא ולא אממונ' קא מסהדי אלא גילויי מילתא
 בעלמא

הפיסתה כלום שאין לה עליהם אלא שיעבוד כתובתה שלא
 נהנה בחובה לגבות מחיים וכל גמ' שהיבם קיים הרי בוא
 בעלה ואין לה לגבות שום דבר מכתובתה אפילו מנכסי
 בעלה הראשון אלא שיש לה עליהם טיעבור כתובתה לכך
 מוציאים מידם וילקח בהם קרקע וישתעבדו לכתובתה והוא
 אוכל פירות :

ז ואפילו אם נירשה וכנסה אחר כך סתם אינו יכול למכור
 נכסי' אחיו דכיון שכנסה סתם לא נתחייב לה בכתובה
 כמו שאמרנו למעלה שעדיין כתובת' על נכסי בעלה הראשון
 אא"כ יתנה בשעה שמחזירה שחריה כהובתה על כל נכסיו
 ואז יכתוב לה כתובה באחריות על בל נכסיו שקנה ושיקנה
 ואז יכול למכור ולישא וליתן עם נכסי אחיו והוא הדין נסי בלא
 גירושין אם מהרצית לו שימכור על מנת שיתחייב לה באסרו'
 כתובתה שיכתוב לה אחריות על כל נכסיו שקנה ושיקנה וכול
 למכור נכסי אחיו :

ח יבמה שלא היתה לה כתובה מבעלה כגון שלא כתבה
 לה או שמחלה כתובתה או שמכרה לו הרי וכהיבם
 בנכסי אחיו ויכול למכור וליתן בחפצו וכשיכנס הוא את
 יבמתו תקיפו לה רבנן שיכתוב לה מנה מנכסיו כדון שאר
 אלמנות ויהיו כל נכסיו אחראין לכתובתה כשאר כל הנשים
 וכן אם לא היה לבעלה הראשון נכסים יש לה כתובה מן
 השני כדון אלמנה :

ט אבל יבמה שלא היה לה על בעלה כתובה מפני שהיחח
 אסורה עליו והיא מותרת ליבם אם דצה היבם ליבם
 כגם ואין לה כתובה כדרך שלא היה לה על בעלה אם מת
 ולא כתב לה כתובה אבל מכל מקום אסור לשהות עמה בלא
 כתובה : ודינה עם יבמה בתוספות כתובה כמו שהיה לה
 על בעלה :

הלכות חליצה

קסט כל דיני חליצה בפרטות ובג'ו סעי' :

א מצוה חליצה בשלשה דיינים דתיב ועלתה יבמתו
 השערה אל הזקנים וזקנים הם דייני' ולטון זקנים
 משמע לפחות שנים ואין בית דין שקול שאם יפול הפרט
 בניהם סי' יכירע בניהם לפיכך צריך אתה להוסיף עליהם
 עוד אחד וצריך שיהיו כשרים ולא פסולים כמו בשאר דיינים
 וכן צריך שלא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם ולא ליבמה כמו
 בשאר דיינים ואפי' שנים נישואין שתי בנות אחי' לא יהיו זה
 עם זה חלוצי' אסור' לא מכשרי' תרי בע' באשתו אפי' בדיעבד
 אבל שני בשלישי בשר ונס אינה צריכין להיות מומחים אלא
 אפילו הם הדיוטות סני דלטון זקנים אינו אלא לשון שופטים
 ודיינים אפי' אינן מומחין שאין משמעות מומחים אלא היבם
 דמתיב אלקים אז משמעותו מומחים וכאן אין כתיב אלא
 זקנים אפילו הדיוטות כמשמע ועוד זקנים יתירה כתיב דתיב
 וקראו לו קני עירו לרבוני' הדיוטות ובלבד שידעו להקרות
 את היבם ואת היבמה הפסוקים שצריכין לקרות ואם חלצה
 בדיעבד בפני עמי הארץ שאינן יודעין להקרות הפסוקים
 שצריכין לקרות אלא שקראו היבם והיבמה עצמה את
 הפסוקים החליצה כשרה :

ב וצריך שיהיו הדיינים ישראלים ולא גויים ואפילו גרים
 דישאל כתיב בפרשה ואפילו נ' טאבו ישראל ואמו
 מנרים פסול וכ' טאבו נר ואמו מישראל טפסול עד שיהא
 אביו ואמו מישראל דישאל דתיב בפרשה אתי למעוטי נר
 מזרע גרים וכישראל משמע שיהיה בישראל מכל צדדיו
 דהיינו שיהיה כולו מישראל אביו ואמו ומיהו בדיעבד אפילו

לבוש הבוץ וארגמן

הלכות חליצה

ע וישאלוהו אם ירצה ליבם או לחלוק שרי אין כופין אותו לחלוק ואם יאמר שרוצה לחלוק יאמר לו לכשל כל פורעות שמסר כמו גבי נש שאם מסר מודעא חלה החליצה פסולה וכן אם כפו אותו לחלוק א"פ שלא מסר מודעא חליצת פסולה ועל ס' קס"ה אימתי כופין :

יד צריך לכתחלה שיהיה המנעל משל היבם דכתיב וחליצה נעלו משמע שלו הלכך צריך שיתנו לו המנעל ליבם כמתנה ויקנהו לו שיהא שלו א"פ שמתוירו א"כ קרינן ביה שפיר שהוא שלו דמתנה ע"מ להתזיר טמה מתנה ולא שצריך שיהלך בו מעט כדי שיהא נראה בשלו מירו בדיעבר אם לא נתגוה לו במתנה כבר דנעלו אשגורי לשנ' דקרא בעלמא הוא ואינו דרש גמור :

טו קים להו לחז' ל ססתם לשנ' נעל הנאמ' בתורה הוא של עור וכן כתיב ואנעלך החש משמע מעור של החש לפי' אמרו המנעל שחולצין בו צריך שיהא כולו של עור ואפילו התפירות צריב' לכתחלה לתופרין בעור סיהו בדיעבר אם לא היה הפור בעור חליצתו כשרה דמ' נעל איקרי אבל רצועותי שקשורי' בו אין צריבין להיות כל עור מירו נוהגין לעשות גם הרצועות של עור :

טז וצריך לכתחלה שיהא העור קשה קצת שיהא דומ' קצת לסנדל משו' דמן הרין לא היה ראוי לחלוק אלא בסנדל אלא שאינו מצוי בינינו לכך עושיין המנעל בכל אופן שיוכלו שיהא דומה קצת לסנדל והוא אחר מן ההפרכי' שיש בינן מנעל לסנדל שהמנעל הוא עשוי מעור רך והסנדל הוא של עור מבושל וקשה לכך יעשו גם כן המנעל של חליצה מעור קשה וגם לא יהא בו בגד תפור כפנים וחתיה התפיר' מבחין שבכל זה הוא דומה לסנדל יותר ולא ג' משע' זה שיהא דומ' לסנדל שצריך לעשותו מתתיבה אחת מה שעל גבי הרגל והזויאל' שתחת הרגל ובאלו הארצות לא חששו לזה ובה שאמרנו שמן הדין לא היה ראוי לחלוק אלא בסנדל ולא במנעל אף ע"ג דמן התורה שיהא כשרים כשרים דשניהם נעל מיקרו היינו שצ"ע משום דמנעל הוא מעור רך וסנדל הוא מעור קשה והמנעל הזה שחולצין בו צריך שיכסה רוב רגלו ושיהא מכווין למדת רגלו משע' כמו שיחכאר בע"ה לפיכך אסרו חכמים ז"ל מנעל לכתחלה שמפני שהוא מעור רך אפילו הוא קרוע הוא מיישב שפיר על רגלו א"פ על פי שאינו שוה ומכווין למדת רגלו ואף ע"פ שאינו שכס' רוב רגלו לכך נזרו שלא לחלוק במנעל שלים משום מנעל המרופס שהוא מנעל קרוע מה שאין לחוש לזה בסנדל דסנדל כיון שהוא מעור קשה אין יכול ליישבו על רגלו משנפחת וליבא למיגור מידי מידה היכא דלא שכיח סנדל חולצין לכתחלה במנעל אלא שעושיין אותו בכל אופן שיוכלו לרמותו לסנדל כמו שאמרנו למעלה אלא שלעשותו מתתיבה אחת לא היטו :

יז ו'א' שצריך שיעשו המנעל מעור כהמה שהורה רוקא מדכתיב ואנעלך החש ותחש בהם' שהורה היא ו'א' דנעל נעל ריבה אפי' מכהמ' מממה מותר וכה אפילו כל מילי נמי אם כן תחש סאי אהני ויש להחמי' לעשותו כולו מטהור אפי' רצועתו והקרס' והלולאו ורצועתו התפיר' הכל יהא מעור פהמ' שהור' :

יח וצריך לעשות לורצועות לקשרו בהן להדקו על הרגל :

יט וגם יעשה כמי קרס' כמו חוטר' באזנו הא שכיכוס' כלולאות שיהיו לוכאזנו השנים כדי להדקויפה שכל מה שהוא מהוקך יותר כשחולצין אותו היהיה החליצ' יותר חליצה מעולה ונוהגין לעשו' ג' קרס' ונ' לולאות ולא יהיו החוטרות מן המנעל עצמו אלא רצועה אחרת מחוברת בראש המנעל וכן יעשה הלולאו מצד השני ויתפור אות' מבחוץ ולא מכפני' שלא יחוצו בין המנעל והרגל נ"ל וכן נוהגין ושתיה רצועות והמנעל עם הקרס' והלולאו יהא סחור ורצועות יהיו לבנו' שבן היו כל המנעלים כזמן נתיב' חתורת ובימי חכמי התלמוד

בעלמא הווי' דהאי נכריא הוא נכרא פלוגי והך היא איתחא פלוגית רבמילת' דעכיד לגלויי לא חיישי' שמא מטקרו ואפילו קרוב או אשה ואפילו עבר ואפי' שפחה או קטן שמכיר ונכון נאמן בכך :

ט וצריך שידעו הדיינים שיש תשעים יום שמת הבעל חזן מיום שמת בו ויום שחולצת בו דחיישי' שמא מעוברת היא וק"ל חליצת מעוברת לא שמה חליצה מיהו אפילו אשה על דודעין בודאי שאינ' מעוברת כגון שלא היה בעלה עמה ככה ימים א"פ צריכה להסתין צ' יום דלא חילקו חכמים :

י כבר אמרנו שקטן אינו מיבם שמא ימצא סריס ולא כן יבום הוא וכן יבמ' קטנה לא תחייבם טמ' תהיה איילוני' ולא בת יבום היא וק"ל כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה דכתיב אם לא יחפזין לקחת וחליצה הא אם חפזין יבם לפיכך צריך שידעו הדיינים שהיבם כן י' ג' שנים ויום א' והיבמ' בת י' ב שנה ויו"א' ושהביאו שתי שערות אחר שהגיעו לזמנים אלו שאם היו להם שערות קוד' שהגיעו לזמנים האילו אע"פ שעמדו עד אח' שהגיעו לזמני' האילו אינם חשובים גדולים בכך עד שיביאו שתי שערות אחרות אחר שהגיעו לזמנים האילו מירו יבם גדול או יבמה גדולה דלא איפשר לברר אימתי הביאו שערות חולצין אם יש להם שערות ולא חיישי' שמא לפני הפרק באו ואם יש ליבמה דדים גדולים אין צריך לבדוק יותר שאין דדים בלא שערות וכן אם היבם נתמלא זקנו אין צריך לבדוק אחר השערות ומשפט השערות ובדיקתן יתבאר בס' ק"ה סעיף ט"ז :

יא היבמה נבדקת על פי נשים אחר שהגיע לזמנין השנים דמשום דרוב הנשים רגילי להיות להם שערות אחר שהגיעו לזמנין השנים סמכין אנשים אבל בזמנין השנים עצמן אין סומכין על פי קרובים ולא על פי נשים אלא על פי עדים הכשרים להעיד שכוין' שהחזקו עד הנה בחזקת שהם קטנים אין יוצאין מידי חזקתן אלא על פי עדים כשרים ואפי' האב אינו נאמן להתחזקו בגדול להתיר יבמה לשוק אף על גב דלשאר רבלי' האב נאמן כגון להקדשות ולהחרמו ולהשלים לעשרה להתיר יבמה שהוא דבר שבערה אינו נאמן שאין דבר שבערה פחות משנים ואין סומכין שהוא גדול מחפת שהוא אותו עולה לס' או שהיה שליח ציבור דהתם אין דרך לרקק בכו"א שאם החזק בעיני השכנים שלא ע"פ האב שבע' לכלל שנים או שיצא עליו קול שבא לכלל שני' נאמנים להתחזקם בגדולים אם בדקו ומצאו להם שתי שערות ולא חיישינן שמא עדיין אינו גדול והשערות הללו שומא נינהו דסמכין אחזקה עם השערות להתחזקו בגדול ואפילו בלא חזקת הסכני' אם יש להם ריבוי שערות או שהם ארוכות כמו סרגילות להיות כאיש גדול ולאשה גדולה חזקה שבאו לכלל שנים וחולצין ועל זה סומכין שאין בודקין אם יש בהן נוכחות אף ע"ג דק"ל שצריך שיהיו בעיקר גומות אם יש ריבוי שערות או שהן ארוכות אין צריך לבדוק אחר הגומות ואם הם גדולים בקומ' יש לסמוך שהם גדולים אפי' לא הביאו כי אם כ' שערות ובנים לה היו הם בסמינים ישבו הדיינים כמו שצריכין לישב כרין ויעמדו לפניהם היבם והיבמה דמצות חליצה היא לכתחלה מעומד שנ' ועמד ואמר לא הפצתי לקחתי לא עמדו אלא חליצה מטיין או יושבין חליצתה כשרה דהא דרש דועמ' אשמכתא בעלמא הוא רלאו לשון ציווי ממש הוא שתהיה העמידה מעכבת מדלא כתיב ויעמד ויאמר אבל ועמד ואמר סיפור דברים בעלמא כדרך בני אדם שבאו לבית דין ועמד ויאמר דרך סיפור דברים בעלמא אין אני חפז לעשות דבר זה לכך אף העמיד מעכב' אלא שלכתחלה צריך לעמוד מסום דרמיה לגמר דין הלכך במקום שא"א להם לעמוד כגון שהיא חלה ואין בה כח לעמוד ולחלוק מותר אפילו לכתחלה לישב ולחלוק בדיעבר דמי :

* לבוש הבוץ וארגמן הלכות וחליצה *

ואנו צריכים לעשות מעל החליצה כמו שהם היו חלבים בהם כזמניהם שזהו נעל הגאמר בתורה :

ד ולא יעטלו לו לטון תחת הקרס' או בין האזני' לבשו שחליץ לעשות במנעלים שמים שצריך להיות הנעל עצמו על רגלו שחלץ אותו ממנו דכתי' וחליץ' נעלו מעל רגלו ואם היה בו לטון הוה החליצה מעל דמעל ומשעם זה צריך ג' כ' שהיו אזניו קצרות שלא יגעו זה בזה כדי שיהיו הקרס' והלולאות שבהם תחובי' על סוקו מס' ולא על האזנים מס' דהל' מעל דמעל וכ' שיהיו האזנים מס' על סוקו ולא על הקרס' או על הלולאות דאז הוא מס' מעל דמעל :

כא כיון שאסרה התורה וחליצה נעלו מעל רגלו מסמך שצריך שיהיה המנעל עשוי לצורת רגלו ויהיה עשוי למדת רגלו שזהו ג' כ' משמעות רגלו שלא יהיה נזול מרגלו עד שאין ראוי להלך בו ולא קטן ער שאין מס' רוב רגלונם לא יהא קרוע ער שאינו יכול להלך בו ואם היה גדול ממת רגלו אבל יכול להלך בו או שהוא קטן ממת רגלו ומכסה רוב הרגל ויכול להלך בו וחליץ בו חליצתו כשרה :

כב כבר אמרנו שצריך שיהיה המנעל כולו של עור שנאמ' ואנעלך תחש כדא לכהחלה אבל כדעבר אם היה של עץ או של טעם ומזופה עור ככל סביכותיו חליצתו כשרה ובלבד שיהא להם צור' סנדל וכן מה שאמרנו שצריך שיהיה שלו שכן נתיב נעלו ה' מ' לכתחילה אבל דיעבר אם לא היה המנעל שלו חליצתו כשרה דכתי' תיתי לעכב אבל אם חליצה במנעל גדול ער שאינו יכול להלך בו או קטן שאינו מכסה רוב רגלו או קרוע שאינו יכול להלך בו או שהלץ' בשל עץ או של סב' או של טעם שאינו מחופה בעור או שהלצה בסנדל שאין לו עקב או כאנפוליא של בנד חליצתו פסולה :

כג מנעל של עץ שמניח' אותה ברגלי הצור' ומהלכין אות' בו אע"פ שעשוי להילוך ואפי' בשלו הגוי לא תחלי' בו לכתחלה דכתי' שהיה עליו טע' עץ מים הוא למצות חליצה ואם חליצה בו חליצה כשר' אבל סנדל של חקרוכ' עץ שהקריבוהו לפני' לשם דורות כמו קרבן או של עיר הנידח' או שנעש' למת שנקב' בו אפי' חליץ' בו חליצתו פסולה ולא מסום שאסור בהנא' שהרי מצות לא ליהנות נהנו אלא משו' שאינו עשויין להילוך ואינו נקראין נעל סת' נעל עשוי להילוך וכתי' א"כ אילו המנעלים של חליץ' שררכן להיות מונח' ככ' נמי אינן עשויין להליכה ולמה חולצין בהן כבר הקטו בזה כנראה ותירצו אמו אילו מסני ביה שליחה דבי דינא מי קפדי עלייהו ואם כן הרי נמי עשויין להליכה וכשרים :

כד צריך שתהיה החליצה ברגל ימין ואם חליץ ברגל שמאל חליצתו פסולה שכן למדנו ר"ל מנ' דכתי' כאן רגלו וכתי' גבי מצרע רגלו היסני' מה תחם ימין אף כאן ימין ולפי' אמרו שצרי' שתהיה צורת המנעל עשויה לצורת רגל ברא' לכתחלה אבל כדעבר אם היה עשוי המנעל בצורת רגל שמאל אלא שחליץ בימין חליצתה כשרה אבל אם חליץ בשמאל לעולם חליצתו פסולה אפילו במנעל של צורת ימין אפי' כדעבר וכן צריכה' היא לחלוץ ביד ימינה ואם הוא שולש בשני רגליו וכן אם הוא שולש' ככ' יריה יעשו החליצה בשל ימין :

כה ואם הוא אשר ברגלו י'א' שחולץ כשניהם במנעל של ימין בימין ובשמאל של שמאל בשמאל ויש מי שנסתפק לומר שאין לו תקנה שכיון שהקפידה תורה אימין דהאי ג' ש' מופנ' היא חה אין לו ימין צריכין אנו לחוש שמא דוק' ימין אמר' תורה לכך אין לה תקנה ולא דמי לתפילין שמי שהוא אשר מניח התפילין בשמאלו שהוא ימין כל אדם דתחם ביד כהה תלה רחמנא והרי זו היא יד כהה שלו אבל הכא ימין אמרה תורה בג' ש' שמא ימין דוק בעינן ונהנו כסברה הראשונה לחלוץ בשניהם ומנא ידעו' אם הוא אשר ברגלו אם לא מעבדין אותו לפי תוסו לצי' הדייטין ג' אוד' פעמים מרוב לרוב וירא

כאין חל הוא פוסע חתל' אם הוא פוסע חמי' תהי' ברג' ימין של כל אדם אינו אשר ואם הוא פוסע חמי' תחלה ברגל שמאל של כל אדם הרי הוא אשר וכן בודקין ראשה בידה באיזה היד עושה מלאכתה אם היא אמרת או לא ואם היא אמרת תעשה החליצה בימין דידה שהיא שמאל של כל אדם :

כו ינעול המנעל על רגלו כשהוא יחוף ולא על בתי שוקים שלא יהא מעל דמעל :

כז ואם יש לו בתי שוקים ליבם ברגליו ידחם הוטב לכע' משוקו כדי שתהא ראיית הדייני' היטב שלא יהא חציצה בין רגלו ובין המנעל ומשעם זה ג' ב' י' לוקק שלא יהא שום דבוק במנעל מבפנים שלא יחצוץ בין הרגל והמנעל ויהיה מעל דמעל ומשעם זה מרחיצין רגל הימני של היבם יפה יפה שלא יהא שיש עליו וצואה ויחצוץ :

כח כבר אמרנו שכל מה שיהא המנעל מהדוק יפה ברגל' תהיה החליצ' ממנו יחד חליצ' מעולה לפי' צרי' שינעול המנעל היטב ברגלו ושיכירוך הרצועות היטב סביב למנעל ברגל ויקטור שניהם יחד ויעשה כ' קשרים זה על גב זה ועניבה על גביהם כדי שיוכל להלך בו היטב וכלכו שיקשרם באופן שתוכל להחירם כירה אחת כמו שיתבאר וצריך שיהיו הקשרים על בשר שוקו מס' ולא על אזני המנעל מסע' שלא יהא מעל המעל ורכך צרי' שיחחוך במנעל מלפניו ומלאחריו ככו פנימה כדי שתהא הרצועה החוזרת דבוקה מס' על רגלו יחף ויטב הרצועות פעמים ונ' סביב לשוק ער שישובו ראשי הרצועות בין הפנימות שהיו על השוק ערוק' ויהיה הקשרים מסעל לאזני המנעל ערום על השוק ויהיו על פני השוק ולא פאחורין שכן דרך לקטור כל מעל שרוצין להלוך בו ויכנסו הקרס' סכאזני האחת כנקבים סכאזני השנית :

כט מרמזין אה היבסה שנוכל לקרות וסידה רגל כפיה זה הפסוק מאן יבסי להקים לאחיו שם כישראל לא אבה יבסי שכן כחוב בתורה כפי' ועלתה יבמחה השערה אל הזקני' אמר' פאן יבסי וגו' ומדכתי' ואמר' שרוא לשון צווי ממש' שהיא שציה לו' כן ובהה הלשון דהיינו בלשון הקדש וכן בלשון שאת היבס ומרגילין אותו שיהא יכול לקרות פסיקלא חפצתי לקחתה ובלשון הקוד' שכן כתי' ועמד ואמ' לא חפצתי לקחה' ומדכתי' גבי דידה תעמד ואמר' ש' שצריך לאומרו בעמידה ה' גבי דידה כשמתקין אותה צריכה לקרות בעמידה ואפילו אם היא מאוחז היבסות שחולצות ולא מתייבסות שלא התורה חכמים להתייבס אפי' צריכה קריאה אף ע' דמקרין אותה לא חפצתי לקחתה דמטמע' אם ה' חפץ היה מיבס וכן היא אומרת לא אבה יבסי דמטמע' אם יאבה היה מיבס וכאן אף צ' יאבה אין מניחין לו ס' מ' כיון דמדאורייהא היה עולה ליבוס אלא שהכמים נזו' ולא הניחיהו ליבס מסום חומרא או משום כיהא ראשונה אפ' כיא' סני' הוי שפיר הא אם חפץ סבי' וכשמתקרין אותה מקרין אותה מלה במלה זו אחר זו בלשון הקדש רק מלות לא אבה צריכין להקרות' בנשים' אחת בלי הפסק שלא תחלק מלת לא ממלת אבה ויהיה משמע דבריה אבה יבסי שהוא הפך הכוונה וכן היבס מקרין אותו לא חפצתי בנשימה אחת שלא יחלק מלת לא ממלת חפצתי ויהיה משמע דבריה חפצתי לקחתה שהוא ג' הפך הכוונה שהרי אינו חפץ לקחתה אלא לחלוץ לה שיהו כדעבר אם חליץ ולא קראו כלל חליצה כשרה כמו שיתבאר עוד / וי' שכל ה' מלות צריכין לקרות בנשימה א' היא לא אבה יבסי והוא לא חפצתי לקחתה שאם יחלקו מלת יבסי ממלת אבה וכן מלת לקחתה ממלת חפצתי היה נפי' משמע הפך הכוונה שאם תחלק שתי מלות לא אבה ממלת יבסי היה משמע לא אבה כמו שאמרתי מאן יבסי כ' אלא רוצה ליבסי וכן הוא אם יחלק לא חפצתי ממלת לקחתה היה משמע לא חפצתי כמו שאמרה היא מאן כ' אלא צני' רוצה לקחתה :

ונם הקשירה הם למטה מן הארכובה כמה שנסאר משוק שהרי אין לו רגל ולא קרינן ביה נעלי מעל רגלו ויא דבנקש רגלו מיירי שאם נקטעה רגלו עד למעלה מן הארכובה אינו חולץ אבל אם נקטעה רגלו למטה מן הארכובה ונסאר כ"כ משוקו שיכול להכניס בו המנעל ולקשרו למטה מארכובה חולץ שמה שנסא' הוא רגלו שהולך ונשען עליו כמו על רגלו אף על גב דנבי היה רגלו הפוכה או עקומה על צדה אמרינן דחליצת פסול' אע"פ שהולך עליו שאני החס ריש לו רגל ממש ואינו הולך עליו מפני שאינו כבדירה ולא הוי החליצה מעל רגלו ונרע מהכ' סנחחד רגלו וקס' לי' שאקו במקו' רגל ורחמנ' אמ' מעל רגלו שכולל ג' שוקו אבל ההם לאו מעל רגלו הו' : לו קרעה המנעל מעל רגלו או שיפרתו ממנה חליצתו חליצה פסולה היא מ' דמספק' לן בגמ' אם הקפידה התורה דוקא על חליצה המנעל ממש ואם קרעה המנעל מעל רגלו או שרפתו לא הוי כלום או סמ' לא הקפידה התורה אלא שצריכה לגלות רגלו וכשקרע' המנעל או שרפתו הוי גילהתו רגלו לפיכך אזלינן לחומרא וכשקרע' או שרפתו הוי חליצה פסולה שפסלה עליו ועל האחזק וצריכה חליצ' אחרת :

לו היה לבוש כ' מנעליהו על גב זה וחליצה שניה חליצת' כשרה דהא חליצה ונילחה רגלו אבל קרעה העליון וחליצה התחתון בענין שנסאר העליון כמקומו אע"פ דחליצה איכא גילוי רגלו לובא ופסולה וכן חלצ' העליון וקרע התחתון עד סנחלית רגלו חליצתה פסולה דחליצת העליון הוי חליצת מעל דמעל :

לה אחר שחליצה הבעל מעל רגלו תעמוד היכ' נגד היובם וחרוק בארץ כנגד פני היובם שנ' וירקה בפניו וצריכה לדוק חוק לעיני הדיינים כשיצא מפיה עד שיגיע לפני היובם שנאמר לעיני הזקנים וחליצה וגומר וירקה זמשמעות הפסוק הוא דקאי גם כן אל עיני מיהו דיעבר אס לא ראו הדיינים כשיצא הרוק מפיה כשרה מדלא כתי' לעיני הזקנים נבי וירקה לא משמע לעינכוא :

לט רקקה וקלשחו הרוח קודם שהגיע נגד פניו כגון שהיא ארוכה מסנו צריכה לרוק פעם אחרת דכתיב וירקה בפניו אבל לאחר שהגיע הרוק נגד פניו אפילו לא הגיע לארץ כשר' לפיכך אס הוא ארוך והיא קצר' קרינן ביה טפי' בפניו : מ יבשה שר' קקה רס אינה צריכה לרוק פעם אחרת שאי אפשר שתרוק דס בלא צחצוחי רוק ויא כד'א כמיצת או אי אפשר לה בלא צחצוחי רוק אבל אס שותחת צריכה לרוק פעם אחרת מפני שהרס השותת היא כולו דס בלא צחצוחי רוק :

מא אכלה שום או נרנרו וכיוצא בו מדברים המרכי' רוק יהיה רוק זכ מפיה אינו כלום עד שיהיה הרוק מעצמו לפיכך נהנו למנועה מלאכול כלום מאותו יום עד שתלצה ורקקה גם מלשתו' מונע' אות' מטעם זה ; וגם המעט כדיבור שיכא הרוק מעצמו גם לא תנק' שנייה כדי שלא תרוק דס :

מב ואח"כ מקרינן אותה מעומ' ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית לחיון הנעל שנאמר וענתה וסמרה ככה וגו' ומראמר הכתוב ונקרא שמו בישראל ש"מ שכזיה הוא על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל ואומרים אותו ג' פעמי' ויש אומרים שגם היבמה תאמר אותו ג' פ' :

מג נמצא סדר החליצה כן הוא כהחלה קוראה פאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אכה יבמי והוא קורא ואומר לא חפצתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקראה ככה יעשה לאיש ונומר אבל אין הסדר מעכב' שאפילו לא קרא חלה לא היא ולא הוא או שהקדימה ריקקה לחליצה או שקראוה ויאח"כ ריקקה חליצתה כשרה ולא עוד אלא אפילו לא קראה ולא ריקקה אלא שחליצה בלבד וחליצת כשרה וילפינן לה מדכתיב ככה יעשה

ל צריך היכס לדחוק רגלי בקרקע והנביה היא בידה רגלו מעל הקרקע ותחליץ המנעל ומעמא כדי שיהא ניכר שיש לה שורה לחרוץ שנעלו ואז תהיה חליצת' יותר חליצה מעולה שנראה שהיא שר' בה ולא יצא המנעל ונסמט מאליו מעל רגלו הלכך יעמוד היובם אצל הכותל או אצל העמוד וישען עליו כדי שיוכל לדחוק היטב רגלו בקרקע :

לא ואם לא דחק רגלו בקרקע יא' שחליצתו פסולה אפילו כדיעבר וכיצד היא חליצת המנעל צריכה היא מ שתעמוד ולא תהיה יושבת ולא כורעת על ברכיה אלא תהיה מעופה והכופ עצמה ותחליץ דילפינן מעשיה מדריה דכהוב גבי דריה ועמד ואמר לכן היא צריכה ג' לעמוד לכתחלה ותהיה קשירת המנעל ואחר כך הקרסים הכל בידה הימנית ותתפוס רגלו בידה השמאלית ותהיה שומטת המנעל מן העקב בידה הימנית ותחלוץ אחר כך כל המנעל גם כן בידה הימנית כדי שהיא ההתרה והחליצה בידה הימנית בלי סיוע ידה השמאלית כלל דילפינן כל מעשיה ממעשה היובם מ שהקפידה בהתורה שיהיה בעמידה ובימין כמו שכתבנו למעלה דילפינן רגלו רגלו ג' שמצורע מה ההם ימין אף באן ימין וחליצת אותו ומסלכת המנעל לארץ שירגישו הכל שחליצה אותו מעל רגלו מיהו אע"ג דנבי דריה אמרינן דאס חליצה ברנל סמאל פסול אפילו כדיעבר דס דוקא גבי דריה דאית ביה ג' שאכל נבדריה לא אמרינן שהקפידה תורה דוקא שמינה ביז שלא כתב וחליצה בידה נעלו וגו' לכך לא אמרו נבי דריה ימין וכן עמידה אלא לכתחלה אבל כדיעבר אס עשתה כשמאלה או אפילו בשניה כשירה :

לב וגרמית חולצת לכתחלה בשנייה בין שאי אפשר לה בענין אחר הוי כמו דיעבר :

לג התיר הוא הקשר ושכמה היא המנעל מעל רגלו או שהתירה היא ושמש הוא חליצתה פסולה עד שתתיר היא ושמש היא שהכל הוא מן החליצ' וחליצה בידה חליצ' רחמנא דכתיב וחליצה נעלו וגו' יא דוקא שאינו יכול להלך בו בלא קסורה אז היא הקשירה בכלל החליצה ופסולה אס לא התירה היא הקשר אבל אס יכול להלך בו בלא קשירה והתיר הוא הקשר והיא חליצה הנעל מעל רגלו והיא חליצה כשרה רכיון שיכול להלך בו בלא קשירה אין היתר הקשר בכלל החליצה :

לד מי שהיתה רגלו הפוכה שכף רגלו למעלה ודורס על עליונו או אפי' אינה הפוכה ממש אלא שהי' עקומה או הפוכה על צדה או שמהלך על אצבעות רגלו באחד מכל אילו אינו חולץ ואם חליץ חליצתו פסולה דככל אלו אי אפשר לקיים מצות חליצת הנעל מעל רגלו שהתורה אמרה וחליצת נעלו מעל רגלו וכשחולצת הנעל מרגל' כאילו אינה חולצתו מעל רגלו אלא שלמטה לרגלו דהיינו מעל כף רגלו או מצדו או מאצבעותיו לכן חליצתה פסולה אפילו כדיעבר ולא הותרה לשיק ולפי' היא שכתבנו למעלה שאם לא דחק רגלו בקרקע שחליצתו פסולה אפילו כדיעבר יש כאן חרתי מעמא לפסול כדיעבר דהוי השעם גם כן כאילו הרגלים שפסולה כדיעבר משום שאי אפשר להם לדחוק רגליהם בקרקע כראוי :

לה אין החליצה כשרה אלא ברנל שנא' וחליצה נעלו מעל רגלו דווקא ואם חליצה מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה שהו נקרא רגל מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה וע"כ לא יהיה המנעול ארוך עד שיגיע למעלה מן הארכובה ויא' דבקשירה חליצת מילת' והיא מן הארכובה ולמעלה פסולה קשירה קאי שאם היה הקשר למעלה מן הארכובה פסולה אף על גב שהנעל הוא ברנל ממש ולא נקטע שצריך שיהא הקשירה למטה מן הארכובה והנעל ברנל אבל אס נקטע רגלו אפילו מן הארכובה ולמטה אינו חולץ אף על פי שהנעל

* לביש הבדן וארזמן הדבות חליצה *

על האחין בחליצה זו אע"פ דבני קטן אמרו לא עשה ולא כלום ואפילו פסולה לא הוי נבי קטן הקילו יותר משום דאיש כתיב כפרשה משמע מיעוטה איש ולא קטן אבל אשה בין קטן בין גדולה משמע אע"פ דהוקשה אשה לאיט"מ החמירו בקטנה משום דלא כתיב מיעוטה נבי דידה וי"מ לכשתגדיל אינה צריכה לחזור על כל האחים אלא דיו בחליצות אחד מהם שלש החמירו כ"כ שהחזיר על כל האחים :

ג חליצה מטעית כשרה היפי רמי' חליצה מטעית כשרה שאמרו לו חלוצי לה ע"ג שתתן לך ר' זוז החליצה כשרה ואפילו אינה נחנת לו ואפילו כפל החנאי כהנאי בני נד ובני ראובן ואמר אם לא תהני לי הר' זוז לא תהיה החליצה חליצה אפ"ה אינו מעיל וטעמא משום דכל חנאי יליפין ליה מתנאי בני נד ובני ראובן והתם היה איפשר לעשות המעשה ההוא על ידי שליח דהתם היה המעשה נתינת הארץ והחנאי היה שיעברו חלוצי' והמעשה היה יכול להתקיים על ידי שליח שהרי יחושע נתנה להם בשליחות משה אבל הכא המעשה הוא החליצה והיא איפשר ליעשו' ע"י שליח הלכך כל דבר שאי אפשר ליעשות על ידי שליח כגון חליצה אין חנאי מעיל בה ואף על פי שלא נתקיים החנאי שהוא נתינת המעשה המעשה קיים מיהו אף על פי שהחליצה כשרה אפילו אם לא תתן לו ק"מ היא חייבת ליתן לו מה שהתנה כשאף שוכר שכיר לעשו' פלאכתו שצריך ליתן שכרו אבל אם יש פענה שאי אפשר ליתן בו מפני שאינו הגון להווא חייב לחלוצי לה שהרי אין חוסמין אותה בעל כרתה לטאינו הגון כדיליפין מדסמך לא תחסום לכי יטבו אחים כדלעיל מימן אלא שהוא אינו רוצה לחלוצי והמעשה שחלוצי לה ע"ג שתתן לך ר' זוז הויא כעין אנוסה ואינה חייבת ליתן לו כלום שהרי גם הוא לא הפסיד בה כלום כיון שגם הדיון היה חייב לחלוצי והיא יכולה לומר לו שישתה דיהיה כך כל זמן שלא נתנה לו ואפילו חייבת עצמה בשטר ובקניין הכל הוה דרך השטאה כל זמן שלא נתנה לו אבל אם הקימה ונתנה לו אינה יכולה להוציא ממנו דאין השטאה אחר נתינה :

גא ואם אמרו לו הלוי וכך אתה כונסה או שאכרו לו חלוצי שכך צותה התורה לחלוצי אבל איך מפסיד בה כלום ארצה לייבם אחר כך תייבם וכיוצא בדברים אילו אינה חליצה להחירה כיון שלא נהבין להתירה אבל מכל מקום נפסלה בכך לנו ואחים מלהתייבם ואחר כך כופין אותו אפילו בשוטי' לחלוצי החליצה כשרה שכיון שנפסלה מסט לא מענינין לה :

גב אמרו לו ראשה הזאת אינו רוצה כך דרך ייבום אלא חלוצי לה ועקר זיקרך הימנה והיא נשאת לך דרך נישואין יש מי שאומר הואיל והיתה כוונתו לעקר הזיקה הרי זו חליצה כשרה אע"פ שהיתה כוונתו לישא אותה אח"כ אר"י דאטעי נפשיה שררי אסורה לו וי"א שהוא חליצה פסולה דין חליצה מעושה ע"י ישראל או ע"י נזירית כדיון גט מעושה שנכתב בסי' קל"ד ועל סי' זה סעיף י"ג :

גד מוסר מרעא על החליצה אינה חליצה בשלה אלא חליצה פסולה הוא כל מקום שאמר חליצה פסולה ד"ל שפסולה היא ואינה מותרת להנשא לשוק עד שהחזיר והחלוצי שנית חליצה כשרה אבל מכל מקום חליצה היא לפוסלה על האחין וליאמר עליו קרובותיה ולפוסלה לכהונה ואם עברה ונשאת לזר קודם שהחלוצי שנית חליצה כשרה קדושה ונישואיה תופשין בה שררי אינו אלא מחייב לאוין וחולצת חליצה כשרה והיא חתם בעלה ואין מוציאין אותה ממנו אבל מכל מקום מפרישין אותה מבעלה משנודע הדבר עד שחלוצי לה היבם שנית שררי היא אסורה על בעלה משום יבמות לשוק : לאחר שהלצה כתבין לה בית דין שהלצה בפניהם גט חליצה להוות לה לראייה שהיא מותרת להנשא ואם לא נתבחר

יעשה לאיש וגו' ככה משמע עיכובא כבה יעשה ולא בעניין אמר ומכתוב יעשה באיש משמע הוי הוא עיקר המעשה מה שהאשה עושה בגופו של איש והדיון החליצה הוא מעכב אבל דקיקה וקריאה ראלו מעשה בגופו של איש הם אינם מעכבין כד"א כשיכולין לדבר שבין שהם ראויים לקרות אין הקריאה מעכבת כס' דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו אבל אם או אלמנת אינם חלוצין ואם חלצו חליצתן פסולה ונפסלה על האחים ולהתירה צריכה חריצה שנייה דכל שאין ראוי לבילה בילה מעכב' בו ולא דמי להר"ט וחרשת או שומה וקטן שחליצו דאמר' לא עשו ולא ביום שלא פסולה אפי' על האחים ואפי' הוא עצמו וכל ליבמה אח"כ דהתם לאו בני דעת ניהו ואין מעשיהם כלל וי"א דנט' חרש וחרשת חלוצתן פסולה בסו של אלם ואלמנת ונפסלה על האחים כ"ר :

מד כיון שהקפיד התור' כ"כאעשה דחליצ' צריכין שיכונו היבם והיבמה שתהא מותרת לזר בחליצתן וזו נחמון היא ולא היא או היא ולא היא לא הותרה ומיהו חליצה היא לפוסלה על האחין לפיכך יבמה שגדלה בין האחין וראינו שתלצ' נעלו של א' מהם אפי' שלא בפני ב"ד אסורה להתייבם שם' כיוונו לשם חליצה וצריכה חליצה כשרה שני' להתירה לזר אבל כל זמן שלא ראינו שחלצה לאח' מהם מותרת להתייבם ואין חוששין שמה חלצה לאחד מהם דלאו אורחא כהכי ולא שכיח' מילת' : **פה** וכן אם רקקה לפני היבם נפסלה מלהתייבם ודוקא בפני ב"ד כמו שכתבנו בסמ"ך ומיהו ר' דוק' כשרקק' דוק אבל אם רקקה דם אינה נפסלה אא"כ היא דוק מעור' בו ואם דוק מעורב בו נפסלה :

מו ומהאי טעמ' א' שיש לזה' שלא תרוק היבם לפני היב' קוד' חליצה כשעומרים ובאים בפני ב"ד לחלוצי שאם תרוק הוי חליצתה חליצה פסולה ותהא צריכה לחזור על כל האחים : **מז** אבל אם קראה הפסוקים שדרך להקרות אותה ואפילו לפני היבם ובפני ב"ד לא נפסלה בכך מלהתייבם שהרי כבר אמרנו למעלה שאין הקריאה מעכבת בחליצה וכיון שאינה מעכבת אינה פוסלת וכל מ"ש קריאה מ"ש רקיקה שררי גם ברקיקה כבר למדנו שאינה מעכבת ולמה אמרו שפוסלת שאני רקיקה בקריאה דרקיקה כשר חליצה הכשרה אינה אלא אחר שחלצה לכך אמרו חז"ל אם רקקה בפני היבם שוב אסורה להתייבם דחשו ח"מים שמה יראו אותה הרואים שרקקה ויאמרו הך מרקקה ודאי חלצה לה ברישא וכסוראו אותה שהתייבם אח"כ יאמרו חלוצה מותרת לאחין ומהאי טעמא גם כן לא אמרו רקקה לאתייבם אלא כשרקקה לפני היבם ובפני ב"ד אבל רקקה חזין לב"ד לא שייך למיחט לזה אבל בקריאה שררכה להיות כשרה חלוצי' כשרה בין קודם חליצה בין אחר החליצה קודם חליצה מאן יבמי אחר חליצה ככה יעשה וגו' לפיכך אפי' אם קראה לפני היבם ובפני בית דין אין כאן בית מיחוש דאינמי אמרין חתייבם אחר הקריאה לא יבאו להתיר חליצה לאחיו דליכא למיטר דק איהתא כתר חליצה נתייבם' שמי טראה אותה שקראה יאחר הקריאה שקודם חליצה קראה ולא חלצה ואח' כך נסלך ונהייבם' הלכך אין הקריאה פוסלת מלהתייבם אפילו היתה בפני ב"ר :

מח הסומא כשרה עיניו לא יחלוצי שנאמר וירקה בפניו משמע שהיא הוא הוא את הרוק וסומא אינו רואה הרוק מיהו ה"מ לכתלה אבל אם חלץ חליצתו כשרה והא אפילו הרקיקה עצמה אינה מעכבת ק"ו הראייה לפיכך אנו שנוהגין דמצות חליצה קודמתו אין אנו שייבמין כלל בארצות הללו אם אין כאן אלא אח אחד ודוא סומא אפילו בשתי עיניו חולץ לכתלה כרי שלא תתעני שאין לך דיעבד גדול מזה : **מט** קשנה שחלצה לגדול חליצתו פסולה שאין מעשיה כלום וצריכ' לחלוצי שני' לכשתגדיל אבל מ"מ נפסלה

לבוש חבוץ וארגמן הלכות הליצה קד

יא אין חולצין בלילה ולא בשכה ולא ביום טוב ולא בעימי שבתות וימים טובים אבל בחיל המועד הולצין :

יב ביום החריצה יבאו החמשה דינים יפקום שקבעו והשלשה דינים הראשונים ישבעו על פסל אחד הגדול כאמצע והשנים הנוספים ישבו משכנגדם כפסל אחד וי"א שהם יושבים מז' הצד וכן נוהגין והינם והיבמה ולכו אל הדיונים ולא הדיינים אללס פנאמר ופלתה יבימתו השער'מיהו אס הדיוני'הלכו אללס אין החליצה כסול נכך יג' ומביאים עוד אכמים שהיו עס נעת החליצה לפרומה מילתא ולפחות יהיו פוד המשה שהיו עס הדיונים פשרה ולכן נוהגין עכשיו שהולכין לחלון מיד בשנית אחר יניאת מניח מככת דלו איכא רוב עס . והגדול שבהם אומר לחבירו הנכברים עמו נידך לחלון במקום שקבעו אתמול :

כתובהלה כוח דין כל שנים טראו החליצה יכולין לכותבו אע"פ שאינן קבירים לא היבם ולא היבמה שב"ד לא היו חולצין להאם לא שהיו מכירין אותם וצריכין לשדטטו מפני מקראות שבו . ועל בפירוש הסדר סעיף ל"ה :

סדר חליצה בקיצור ובו ג' סעיפים :

א מצות החליצה בנ' דיינים אפילו הם הרושיות וכלכד שהיו יודעים להקרות : ולכתחילה נוהגין שהחכם שכעד עס שני השוכי העיר והם הדיונים נס לוקחים השנים ששמיספין מהשוכי הקהל ושלא יהיו שומים אפילו באחת מעינהם ויט מהמירין שלא יהיה בהם שום מום ושיב טיהרהרו כל החמשה חשובה בלבם טמא חטאו ופסולין לרון :

ב וצריך שהיו שלשהם אורחי ישראל כלומר שטום אחר מהם לא יהיו אביו או אמו נרים :

ג ושלא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם ויבמה ואפילו נשואים שתי בנות אחים אושתי בנות אחיות או אשה ובה אחותה יש להקפיד מפני מראה העין ועל סעיף א' : ושלא יהא טום אחר מהם כסול לרון דיני ממונות ועל סעיף ב' :

ה אחר שחיווערו יחד הנ' דיינים וסיפו עליהם שנים לפריסומי סילחא ואפילו הם עמי הארץ שאינם יודעים להקרות או שהם קרובים קרבה שאינה פוסלת מן הדין אבל כל שאר דברים פוסלים בהם כמו בשלשה הראשונים ולכתחילה לא יהיו אילו השנים קרובים לדיינים :

ו ויקבעו מקום לחליצה שיאמרו השלשה לשנים הנוספים נידך למחר ונישב במקום פלני כדי לחלון שם וינוהגין שהולכים למקום שרצוין לישב שם למחר ויושבים שם מעט וכוהגין עס השנים הנוספים הולכים עס הנ' אלל אינו מעכב רק שהנ' יאמרו אל השנים שלכו והלכום עס אלנו הנ' ומני וי"א שאפילו ההליכה אינה מעכבת רק שיאמרו שלמחר ולכו לחלון במקום פלני ואין צריך סבל הנ' דיינים ידברו כך אלל הגדול סנ"ג אומר ומדבר נער ב' חזרו מיהוים מחמירים שכל הנ' ידברו כך ועל בפירוש הסדר סעיף י"ב :

ז קביעות מקום צריך שיהיה בערב וס שלפני החליצה ועל בפירוש הסוד סעיף ע"ג ונוהגין לקבוע בין פנתה למעריב והחון פנתק ואינו מתחיל להתפלל ערנית עד אחר שקבעו מקום וכל דעס הוא כדי שיתפרס' הדבר נקהל וידעו הכל פנתחלמה זו ומותרת לנשא וגם פנאסרה לכהן :

ח אם החליצה ביום ראשון אין קובעין מקום ביום השבת כי אם מערב שבת :

ט המקום שקבעו לחלון שם צריך שיהיה בטובה של עיר כלומר מקום מפורסם :

י ביום שקובעין מקום שולחין הדיינים להזהיר ליבמה טביום החליצה לא תאכל ולא תשחה שום דבר עד שתחלון נס שלא תרוק כפני הב' ד שחולצת בפניהם ושלא תדבר הרבה ותגקר שניה קודם החליצה . וכן חזרין ומזהירין אותה על אלו הדברים כשחרית קודם החליצה נכ' . וכן נוהגין שירחץ היבם רגלו קודם יום החליצה כדי שיהא נקי לרחון ביום החליצה . נס טוב שיסיר צפרני רגלו / גם יחקרו ביום ההוא אם הם גדולים וראויים לחלון גם שאר הדברים שצריכין לחקור יותר טוב היא לחקורן רי"א ביום שקודם החליצה . גם ילמרו היבמה והיבם להקרות הפסוק' דהיינו היבמה בנשימת אחת / והיבם

לא אבחיבמיר

לא תפצתי לקחתה

בנשימה אחת

יד וכל הנאים עס צריכין לושב רחוק מהדיינים ולא ישכטום אדם על הפסלים שיופנים הדיונים שחולצין ככתיבה . גם נורדים עמי עדים כשרים ומעמידים אותם אלל הספסלים לחקור אותם על היבם והיבמה אס ראוים לחלון והינם יתעטף עמו כאלל נער אחיו וגם היבמה תתכטף כאללה נער נעלה :

טו ויהיו נ' את היבמה שלא תרוק בפני היבם עד שתחלון :

טז צריך שהיבם והיבמה לא יהא שום אחד מהם קטן ושיהא להם פערות . ולא יהיה חרט שאינו שומע ואינו מדבר ולא אלס ולא שועה :

יז צריך שלא יהא היבם החולץ כומא אס יש לו אס שאינו כומא : וצריך שלא תהא רגל היבמה עקומה לאחוריו או הפוכה על נדה וגם שלא יהא מהלך על אנכצו' רגליו :

יח אס היבם הוא נר צריך שידעו אס היתה הורתו והורת אחיו המה ולידתם כקדושה :

ך צריך שידעו אס לא הניחמת זרע וכל החקירות האילו פואלים כעדים נשעת חליצה כדי שיתפרסם הענין צדנים ואומרים גם כן ברבים שכבר ששאלו טאהמול על סימני האיש והאשה שהם גדולים :

כא צריך שידעו ב' ד אס יבם זה הוא אחי המה מן האב ואס היתה להם ישיבה אחת בעולם :

כב צריך שידעו אס יבם זה הוא גדול האחים :

כג צריך שידעו אס זאת היא אשה המת אחיו של זה : להעיד על דברים אילו נאמן אפילו עד אחר ואפילו אשה או עבד או שפחה או קטן שהוא מכיר וכוונן :

כה צריך שידעו ב' ד אס יש צ'ב יום כשטח הבכל ועל בפירוש הסדר סעיף ל"ע

צריך שידעו אס יש לסת בניס או בני בניס / צריך שידעו אס היבם בן י"ג שנה ויום א' ואס היבמה בת י"ב שנה ויום אחד . ואס יש להם סימני שערות :

כו צריך שידעו אס היבם אשר רגל :

כז צריך שידעו אס היבמה אשר תיר ימינה :

כח מושיבים היבם והיבמה על הפסל היבם ישים כובע שלו בעיניו והיבמה תהא מעוטף ראשה ואז הרב שואל את היבם מה הוא סבקס ויאמר היבם שבא לחלון ליבמתו וישאל הרב ליבמה אס רצונה לחלון . ותאמר הן .

ואחר כך אומרים להם עמדו . והעמוד היבמה לימין היבם

כט יעמדו היבם והיבמה על רגליהם ואס הרב חפץ בניס ויאמרו ליבם

אי ניהא לך חלון אי ניהא לך יבם ואין מויק לך חרם רגנ'ה והוא ישיב שאינו חפץ ביבם אלא לחלון

ואס היבם יחפץ בניס והיבמה אינה חפינה או כהיא מאותו שחולצת ולא מתייבמת מלמדים אותה תחלה שתשיב

סאינה חפץ לייבם . וכך יאמרו לו אתה חפץ לחלון ליבמתך זו

וכוא עשיב הן וי"א שנכל עניין שואלין אותה אס רוצה לייבם או לחלון

לחלון

* לְבוֹשׁ הַבּוּץ וְאַרְגָּמָן הַלְבוּשׁ גִּיטִין *

וידאו הדיינים שלא יעלה הסנעל למעלה מארבעה **ג**
 וידאו איזה רגלימינו . זכ"ל נפירות הסדר העיף כ"ג
כה יעמידו היבם אצל כותל או אצל עמוד לישען בו
 ויזהר שלא ישען כל כך שאם היו נושרין העמוד היה
 נופל שזה אינו נקרא עמידה . ככל עניניו החליטה בין נקריאה
 בין בחליטה בין נקריאה היו הדיוני' אשלי' והיבם והיבמה עומדים
 ומעמידים היבמה לפני היבם כדי שיהא היבמה עם בפני
 בית דין .

כו יעמוד היבם אצל הכותל עומד או נוסה מעט על דף
 אחד . וידחק עקיבו בארץ מעט . ויזהירם שנית
 על הבוונה בענין החליצה שבוה היתה פטורה ממנו ומותרת
 לכל אדם ואומרים להם שיכוונו לזה . והם יכוונו **ק**
כז ויקרא את היבמה שלה במלה זו אחר זו :

מֵאֵן יִבְמִי לְהַקְדֵם לְאֶחָיו שֵׁם בִּישְׂרָאֵל :

ואחר כך יקרא אותה נכשומה אחת .

לְאִמְהַ יִבְמִי :

ויפרש הרב ליבם מה שאמרה היבמה אם לא הבין היבם :
 ככל הקריאה נרובה שתהיה בלשון הקודש . ואם עשו כליונה
 תינה יחזור לראש המקרא .

כט ואחר כך יקרא ליבם שיאמר בנשימה אחת :

לֹא חֲבַצְתִּי לְהַחֲתִּי :

וקורין לה מלת לקחתה **במפיק היא** .

נ צריך שיבין היבם דברי היבמה ומה שהוא משיב :

נא ישען היבם לכותל או לעמוד שאחריו . וידחק
 רגלו בקרקע . ויזהירו שלא יסייע ליבמה בענין
 החליצה :

נב ונגשה יבמתו אליה וחשיה ולא השב כלל :

וזהיר הרב הדיינים שראו והתיר היבמה קשירת המנעל
 בידה הימנית בלא סיוע השמאלית ואחר כך התיר הקרסים
 תחתן תחתן תחלה ותחפש רגלו בידה השמאלית ותנביהנו
 מן הארץ ותשמש המנעל מן העקב וגם תחלוץ כל המנעל
 בידה הימנית בלא סיוע השמאלית וגם בלי סיוע היבם לא
 בידו ולא ברגלו ומשלכת המנעל בארץ ותשליך אוהו למרחק
 . ובכל זה תהיה גם היבמה מעומד כפופה אבל לא יושבת
 ולא על ברכיה . ויאמר לה הרב **שחאסוף**
 רוק גדול כפיה ולא על ידי פיהוק ועשששם לא הרוק מים
 בעלמא רק רוק כמש :

נג העמוד היבמה נגד היבם וירקב בארץ כנגד פניו רוק
 גדול . וצריכים הדיינים החמשה לראות הרוק
 ששיוצא מפיה עד שיגיע לפני היבם על הארץ :

נד מקריז אותה בלשון הקודש :

ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שם
 בישראל בית חלוץ הנעל בית חלוץ הנעל בית חלוץ הנעל
נה וכל העומדים שם עונים ואומרים חלוץ הנעל
 ג' פעמים :

נו יחזיר היבם המנעל לדיינים ויאמרו הדיינים יהי רצון
 שלא תבענה בנות ישראל עוד לא לידי חליצה ולא לידי
 יבום :

לחלוץ ואע"ג דק"ל מכה חליטה קודמת מכל מקום מאלף אותו כדי
 ביאמר שרגונו לחלוץ וירלו שכבר יהיה מרונה לחלוץ

ויהאמר שחפץ בחליטה וכן כוהנין

וגם מוכיחין אס לו יש אשה לומר לו שמותר ליבא אותה ואין צוה
 משום חרס רגליה ועיין לעיל בפ"ד סדר החליטה סעיף מ"ד ונ"ו :
ל נריך שידעו היבם והיבמה שחליטה זו היא מותרת לפוק .
 ויזהיר אותה שבשיחליצנו יכוונו לשם כך שהיפטר
 היבם ממנו והיא מותרת לעלמא . פעל מנת כן היא חוללת
 אותו ויחזור ויהיה כשעת חליטה כמו שיתבאר סעיף מ"ז .

לא נריך שלא יהא אכוס לחלוץ

לב אם נכשע לחלוץ או שלא לחלוץ מתירין לו קורס :

ויזהירו היבם והיבמה שלא ישיבו כתשובתם אל השואל
 אזהרם הן הן או לאו לאו תרי זימני . אלא חר הן על רב הן
 וחר לאו על רב הרצוי לומר לאו . גם יאמרו בלשון לבנו
 כדי שיבין . ועיין לעיל ככ"ו סדר הגט סעיף ס"ח :

לג צריך שיכשל כל מודעה שמסר על חליצה זו וכן צריך
 לפסול כל עדים שיעידו שמסר מודעה על חליצה זו .

וכך יאמר לו ההכס ליבם אמר הרניי מכשל כל מודעה
 ומודעי המודעי עד עלם שמסרתו על חליצה זו וכל דברים
 שמסרתו שהם כשיתקיימו נורמים לבטל חליצה זו הרי הם
 בטלים וכן אני מעיד על עצמי שלא מסרתו שום דבר .
 שהפסול חליצה זו מהמתו ורנייני פוסל כל עד או עדים
 שיעידו שמסרתו או שאמרתו שום דבר שתיבטל חליצה זו או
 יורע כחה מחמתו :

לד נריך לנ"ד שזהרו שלא תעלה בידם חליטה פכולה שלא
 תנסך. אח"כ לחלוץ מכל האקום . ועיין לעיל סימן ק"ע :

לה צריך לשאול ליבמה אם אכלה או שתתה היום :

לו יקח החכם המנעל בידו ויברקנו שלא יהא שום שיט
 דבוק בו מבפנים ושיהא עשוי בהלכתו :

לז ויצוה ליבם לרחוץ רגל הימני יפה . וינגנו אותו
 יפה ויכרוך נגד פניו וילך כה :

לח ויקסוד היבם נכף המכנסים למעלה מהקוף וידאו
 הדיינים שרגלו נקי מכל דבר טנוף :

לט יתן בעל המנעל ליבם המנעל במתנה ויקנס היבם
 בהנבחה :

מ ינעלנו היבם ברגלו ימיני כשהוא יתן בלא בתי שוקים
 אלא דבוק לבשרו ויהא מכוין למדה רגלו של יבם ולא
 יגיע למעלה מארבעה :

מא וידחק היבם רגלו בארץ כדי שתהא עקבו דבוק
 למנעל וישיש החומרות בלולאות כסדרן זיש

פדיום שכתוב בהם שהרס המסר נופל לו המנעל וקוסמו לו
 כראוי . אבל אין לחוש אם היבם יוכל לפשטו בעגמו סכר דמי
מב ויכרוך הרצועות הארוכות סביב הרגל ג' פעמים
 במשפטן מן הארכובה ולמטה דהיינו במקו שהמנעל

פתוח מאחורי הרגל שתי חורין ובין חורין הוא שלם יכרוך
 הרצועות הארוכות בין הלולאות עד שיגיעו כאחורי הרגל
 תיד החור ההחור ויניה שם הרצועות מכוונות זו אצל זו
 ויכרוך סביב הרגל פעם שנית עד שיגיעו באחורי הרגל בחור
 העליון ויניהם ג"כ שם מכוונות זו אצל זו ואחר כך יכרוך
 הרצועות פעם שלישית סביב הרגל עד שיגיעו למעלה מן
 הלולאות על גב הרגל מלפניו שקורין בלא שינביין
 רכל השינביין כמו מעל רגלו מקריי שכל מה שהוא למטה מן
 הארכובה מקריי מעל רגלו ולמעלה מן הארכובה מקריי מעל
 דמעל זכ"ל נפירות הסדר סעיף נ"ח כ"ט :

מג ויעשה שני קשרים מהדקים ועניבה עליהם למעלה
 וסן המנעל על בשר השינביין רק הקשר השני .
 לא יקשור בחווק כדי שתוכל היבמה בקל להתירו :

מד יגביה בגדיו וילך לפני הדיינים לכל הפחות ד' אמות .

לבוש הברוך וארגמן

הלכות הליצה קה

בשיתמו ויאמר הרב באי אמה אקמצח חקיס של אברות אבני והטעם מדאמרינן בפרק בסויהרס בשטר שאמר אברהם עד שרץ נעל זכו בניו למנעל של הליצה ויש לאומרו בלא הזכרת שם ומלכות יש סורים קנהוב בהם לגזור חרם על המוציא לעז על החליצ ואנו אין נודעתין כך

והא לך פירוש סדר הליצה

שעשה רבינו יוסף בעל הכ"י בלי חוספוח ובלי שום גרעון: לא מצוה חליצ בשלשה דיינים אפי' הם הדינות משנה בפרק י"ב מסכת יבמות :

ובלבר שיהיו יודעים להקרו' מפורש שם בנמרא ופרטי' שיודעו' להקרות מאן ובמי כו' לא הפצתי וכו' בכה יעשה זכו וכתבו התו' שאפילו אינם בקיאים בשאר דברים שיש מאחר שבקיאין בקריאה ושעמא מפני ששאר דברים אם לא עשו בשבועיכלו לשאול לבקיאין ונראה מדבריהם רבי חנן אפילו שלטחן הדינות בהדינות שם קאמר אבל בנימוקי יוסף כתוב כשם המפרשים ולא קרוליה הדינות אלא משום דלא בעינן סמוכים אבל לעולם צריך סידעו הלבות חליצה דכי קאמר בנמרא שיודעים להקרות בעינן דיינין : ובבלל זה יודעים קריאה וחליצה שיודעים התנאים : ודברי הרמב"ם

ועתה היטב ויהא דמעינן דרעיהם להקרות היינו לכתחל' אבל כיועבר אפי' חליצה בפני עמי הארץ חליצתה כשר' וכן כתוב השו"ך

ובסדר חליצ לגמלו אשכנז כתוב שמהרר ישראל מכתוב' תמה על זה ויישב דמירי שהיבם והיבמה יודעי לקרות בעצמם א"ל אע"פ שאין הדיינים ולא היבמים יודעים מ"מ כיון שאינם דרסי' אלא מים חשוכי' ראויים לכ' וראויים להקרו' ואם חליצה ולא רקקה ולא קראה כשר :

וצריך שיהיו שלטחן אזרחי ישראל וכו' שם אמר רבא נר דן את חכיה ובר תורה ולענין חליצה עד שיהיה אביו ואמו מישראל ופירשו התוספות דבאמו מישראל לא סגי עד שיהיה גם אביו מישראל אבל באביו מישראל לחד סגי אע"פ שאין אמו מישראל ובסמ"ק וכלבו כתוב דאפי' היתה אמו לבה מישראל כשר אבל רש"י פירש בישראל ששמע ס' היא ישראל מכל הצדדים נראה מדבריו דתרווייהו בעינן שיהו מישראל והסוד הזכיר סברת התוספות וסברת רש"י אבל סברת סמ"ק והכלבו נראה שהיא טעות סופר שאין לישובה ע"פ הגמ' ודברי שאר הפוסקים אין בהם הכרע :

ושלא יהיו קרובים וכו' כן כתב השו"ך וספר התרוסה וסמ"ק ופשוט הוא כיון דחליצה היא דין כמו שיתבאר בס"ך ואפי' נשואין שתי בנות אחים וכו' כן כתב בתרומת הדשן סי' רכ"ו ורובותה זו היא לדעת הר"א דסבר דלא אמרינן תרי בעל כאשתו אבל להר"ף דסבר דאמר' תרי בעל כאשתו מדינא נמי פסולים :

ושלא יהא שום אחד מהם פסול וכו' פשוט הוא מאחר שחליצה היא דין והו' שכתב השו"ך שמצות חליצה בג' דיינים ישראלית כשרים :

אחר שיועדי יהד השלשה דיינים וסיפו עליה' שנים בנמרא אמרינן דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורב כהנא ורב אשי ורב יהודא עבדו עובדא בתמשה ולא מדינא דמדינא בג' סגי אלא לפרסומי מילתא ובהדיא אמרינן בסוף פרקין דלכתחלה נמי חולצ בג' ומכל מקו' כתבו כל הפוסקים להלוח' בה' לפרסומי מילתא ופרטי' לפרסומי מילתא דחליצה היא ולא ליכנסא בהן אינמי דלית אינשו וליקפצי עלה :

ואפילו הם ע"ה כן כתבו הרמב"ם והשו"ך או שהם קרובים

קורבא שאינם פוסלת מן הדין כן כתוב בה"ה סי' רכ"ו: אבל שאר דברים פוסלים בהם אע"פ שכתוב בנמקי יוסף בשם הר"י טכא שאם הזמינו לבר' בפ' יקראו האחרים למילוי בעלמא אפי' גרים ואפי' פסולים נמי בכר דייק מלשון הרמ"ם שכתב אפילו הם ע"ה דפסולים וכן כתוב בהנהגה וכן יש לדקוק מלשון השו"ך וכן דעה בעל התרומה הדשן בסימן רכ"ו ודעה דבריו א"ל שבבשר פסולי' בשגיס וסיהו ב"ל דהיינו לכתחלה אבל כיועבר כיון שהשלטה הראשונים מיהודים להדיינים והם משרים לא נפסלה החליצה אם נמצא פיסול בשגיס שהוסיפו :

ויקבעו מקום לחליצה בפקק מצות חליצה אמר רבא צריכי דייגי למקבע דוכתא דכתוב ועלתה יבמתו השערה ופרטי' השערה מקום מזמין לכך משמע וקביעות מקום הוא כפה שאומרים נחליץ במקום פלוני וכן כתוב השו"ך ויקבעו מקום תחילה לומר נחליץ במקום פלוני ובהנהגות מרדכי כתוב ויאמרו דיינים אל השגיס נלך ונשב במקום פלוני ואע"פ שכתוב בתרומת הדשן סימן רכ"ו דשנים הנוספים לא צריכי למקבע דוכתא וכן משמע בקונטרסיון כיון דהנהגות מרדכי מצריכי וכן נראה מהר"ר השו"ך ובהנהגות שכתבו תוספת השני קודם קביעות מקום שפיר דמי למיעבד הכי וכסדר חליצה לגדולי אשכנז כתוב בשם מהר"ר ישראל ברונא ואף על גב דבבב אשירי קבעו דוכתא ויאמר נלך במקום פלוני לחליץ אין צריכים כלם לומר כן אלא ההכס שבהם וכן משמע בנמרא א"ל רב לרב פפא הא ליתא דקני וכו' ולא אשכחן שהם אמרו כלום אף על גב דנקט לשון רבים ה' נקט לקמן מקרי ליובמה אף על פי דלא מקרי להרק אחד עכ"ל וז"ל מהנהגות מרדכי שכתבו משמע שכל ה' צריכי לומר כן דע שכתוב בקונטרסיון ויאמרו זה לזה נלך למקום פלוני ונקבע מקום לחליצה של פלונית וילכו וישבו שם לשם חליצה שנא' ועלתה יבמהו השערה ויעקרו ממקומם הראשון וילכו למקום השני לחלוץ שם עד כאן לשונו : וכתוב דבריו נראה שבשקובעים ביום שחולצין מיריהו יגו דקאמר ויעקרו ממקומם הראשון וילכו למקום השני לחלוץ שם ומשום הכי אין ללמוד מדבריו שצריכי לקבוע מקום שילכו לישוב בו כדי שמשם יקבעו מקום שיחלצו בו כמשמע לכאורה מפשטא דלישנא דתתק' בשם עומדים ומשום הכי צריך שישובו במקום קבוע שמשם יקבעו מקום לחליצה כדי שיעקרו משם וילכו למקום שקבעו ואז יהיה היברא לקביעות שאם היו קובעים מקום לחליצה ועומדים וכו' ביום ילכו וישבו שם לא מנכרא מלתא אבל אה"נ שאם היו יושבים כבר שבמקומם יקבעו מקום פלוני לחלוץ ויעקרו ממקומם וילכו למקום ההוא דהא איבא היברא וסיהו בשקובעים ביום שלפני החליצה אפשר שאפי' הם עומדים ויכולים לקבוע דשפיר מינברא מלתא דקביעותא כיון שקבעו מיום לחיבור ואיפטר שגם כן צריכי להיות יושבים בעת שקובעים מקום כי היכי דלחחו כדייגי בעת הקביעות ואף ע"פ דמשמע עור מלשון זה שצריך שישובו במקום א' ויקבעו מקום אחר נר' דהיינו דוקא בשקובעים ביום שחולצו כדפרישית כי היכי דתהיו היברא לקביעותא אבל כל שקובעים ביום שלפני החליצה לקבוע לחלוץ במקום שיושבים בו שפיר דמי :

אחר שכתבתי זה יקדים רבים מ' בשם הר"ר ישראל מברונא ח"ל דלקביעות מקו' אין צריך לישוב שם כלל אבל ראיתי רבותי שהלכו שם ואמרו בבאין נשב לחלוץ למחר אמנם בא' שמשע דאפילו הליבה לא צריך רק אמירה בעלמא אכן נבון לעשות מעשה שיהא מוכח לשם מצוה :

ואם לא קבעו מקום כתב הרמב"ם דבשרה החליצה וכן כתב השו"ך :

שקביעות מקו' צריך שיהיה בערבאין שלפני החליצה

* * * לבוש הבדן וארגמן הלכות חליצה * * *

כג מביאים עור אנשים וכו' שנמצא עם הדיינים הם י
בהנהות מיי' כתוב וזה לשונו בפירוש ד'א' מפורש
שצריך ל' כדאמרנן פוק ואיילו לי כי י ואימא לך באנפיה
וכו' .

כד וכל הבאים צריבין לישב רחוק מהדיינים כן כתוב
בהנהות מיימן :

כה יזהירו כ'ד אה היבמ' שלא תרוק כפני היבם עד שו' הל'
כן כתוב בהנהות מייבון וכבר דרכו ושעמא משו' דרס'
בפרק מצות חליצ' שלחו לאבות דשמואל יבמה שרקקה החלוץ
מכלל דאיפסלה לה מאהם וכיון שדרשיק' פוסלת לייב' תהיה
חליצתה חליצה פסולה וחצריך לחזור על כל האה' כדאיתא
ריש פ' ד' אחין ואפילו כשאין שם אה אלא הוא אם תרוק בב' ד'
קודם חליצה נמצאו מהפכין הסדר דמצוה לחלוץ ואחר כך
לחקה וזו שרקקה כבר אינה רוקקת אחר חליצה משום ש
דאי אכרי' הדרדו ותרוקנפיק פיניה חורבה דסברי ריקקה
קסייתא לית בה מש' ולא פסלה מאחי' ומאן דחזי רכתיבמת
סבר ריקקה בתר חליצה היא כי אורחא ושרי חלוצה לייב' הכי
איתא בפרק מצות חליצה :

כו צריך שהיבם והיבמה לא יהא שום אהר מרס קטן דתנן
בפ' מצות חליצה החולצת לקטן חליצתה פסולה קטנה
שחלצה תחלוץ משהגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה
ואסיקנה ראניה חולצת עד שתכניא ב' שערות ופימנא גדלות
האיש והאשה ועל פי כי סומכים במנין שנתייהו נחבאר יפת
בדברי הרמב"ם בפ"ב מהלכות איסורין וכבר די הסור בהלכות
מיומן ובהלכו' חליצה וכבר די פר' מצות חליצה ובסמ"ק וספר
התורמה ובתוספות קדושין פרק האומר עלה ס"ג דיבור בני
זה כו' י' ג' טנה ויום אחד :

כז ולענין שיעור אורך השערות שכתבו הסור והתורמה
שסומכין עליהם כתוב בקונטרס שהוא כרוחב אצבע
סקורין אמה .

כח וכתוב בהנהות מרדכי בשם ר' שאם היו לה כנים אין
צריך לטאול אחר סימנים אפילו היא ילדה ואפילו לא
הביא אין לחוש דלאו אילוני היא וכן נרא' דעה הרמב"ם בפ"ב
מהלכות אישות דכל שילדה הרי היא גדולה וכמ"ש שם סג' ד'
כשנה וכרכ ספרא דאמר כנים הרי כסימנים :

כט ולא חרש דתנן בפ' מצות חליצ' חרש שנחלץ והחרשה
שחלצה פסולה וספרש שעמא הנפרא לפי שאינו באמר
ואמרה כלום שאינם יכולים לקרות הפסוקים אמר רבא השת'
דאמרת קריאה מעכבה לפיכך אלם ואלסת שהלצו חליצתן
פסולה ואף ע"ג דקריאה לא מעכבת אם אינם דאייים לקריאת
מעכב דבעינן דאוי לביה :

ל ולא שומא זה פשוט כיון דלאו בר דעה הוא ובגמ' אמרינן
נכי חליצת חרש וחרישה משום דלאו בני דעה נינהו ופ' ד'
בהב' הרמב"ם דאין חליצת שומא כלום וסימני שומא מבואר'
בריש חגיגה ובשור יורה דעה סימן א' :

לא צריך שלא תהא רגל היבם עקומה וכו' בפרק מצות
חליצה אמר אמימר מאן דמסני על לוחח דכרעי לא
חליץ ופרש"י שרגלו הפוך ודורס כעליונו של רגל וכתב הר"ף
דשעמא דפיסולא מפני שצריך לנעוץ עקבו בקרקע וזה אינו
יכול וכן דעה הרמב"ם ומפני כך כתב שהמהלך על אצבעו
רגלו אינו חולץ ואף על פי שהראש כתב שהראב"ד חולק
ואומר דשעמא דפיסולא אינו אלא מפני שנב' דרגל הוא הנקרא
רגל והחחון כף רגל וזה שרגלו הפוכות וכף רגלו למעלה
נכצת נעלו נחלצה מעל כף רגלו ולא מעל רגלו וגם כשרא'
חולץ נעלו חולץ למטה מרגלו וההורה אמרה נעלו מעל רגלו
והסכים הוא ל' לרבריו ולפי זה המהלך על אצבעות רגליו
שהלך עליה לו חליצה מכל מקום גם לדבריהם לכהלה לא
חליץ מפני שאינו יכול לנעוץ

בן כתבו הסור והמרדכי והנהות מיימן בשם אביה ז"ל רבתי
אמרים קביעות מקום בההיא יומא ואנו ראיתי אבא מארי
שקבע כערב יום שלפניו ומשמע קצת מדברי תרומת הדשן
פי' רב'א דלא אמרינן דהוקא ערב יום שלפניו לאפוקי שחרית
יום שלפניו אלא כל שקובעים ביום שלפניו ואפילו בשחרית
שפיר דמי ומהו דבריו גושעים דנכוז לקבוע כערב דהוקא :
(וכן נהגין לקבוע פקום בין מנחה למערב או קודם מנחה)
ומצאתי כתוב בשם מהר"ר ישראל מברונא אם אירע עיבוב
שלא יכול לחלוץ באותו יום בשל קביעות הלילה וצ"ל לקבוע
פנים שנית וכן שלישיית ורביעי וכן ראיתי רבתי עושין בן ע"ב
לשנוי וכתוב שם עוד דל' דאפילו כלילה יכולין לומן
המקום דאין באן משום תחלה דין אלא כאלו בונה מקום להיו'
בז' סי' ב' ד' :

מז ואם החליצה כיום ראשון אין קובעין מקום ביו' השבת
כי אם מע"ש כן כתוב בעל תרומת הדשן סימן רכ"א
ושעמא משום דמחזי כמתקן וכו' :

נ והמקום שיקבעו לחלוץ שם צריך שיהיה בנוכה של עיר
כן כתוב בספר התרומה ובהנהות מרדכי בשם סיפרי
ולפי' מדכתוב ועלמה ובהנהות מרדכי פירש בגמ' של עיר
בלומר מקום מפורסם :

נד ביום שקובעים מקום שולחין וכו' לא תאכל שום דבר
עד שתחלוץ בסוף פרק מצות חליצה אמר רבא אכלה
הרמא ורקא אכלא גנישתא ורקתה לא עשהה ולא כלום
מ"ט וירקה מעצמ' וליבא ואע"פ שהר"ף השמיטה כל הפוסקים
פסקיה וכחכ' הרא"ש ונהגו העם למנעה מכל מאכל קודם
חליצה וכן כתב הסור בשם ספר התרומה וכן כתוב בס"ג
וסמ"ק וירוחם ושעם הדבר נתבאר בספר התרומה משום
דכפ' אף על פי אמרי' דרמוני' מרבים הרוק ולא הזכירה רבא
הבא ושמא יש גם דברים אחרים מרבים רוק ולא ידעין להו
ומשמע דלא אצטריך תלמודא לומר שלא תשתה דמילתא
דפשיטא היא שהרי הוא סרבה את הרוק כהדיא וכן ס"כ
בסור אשכנוי יעל בית דין נוטל להזוירה שלא תאכל ופה
שכתבתי שכיון ששקבעים שלוחים להזוירה הוא משום
דכתהיא עידנא דקבעי מקום שחוך סעוסקים כעניני חליצה
סדכר דכריז אכל אם לא ילחון אז להזוירה אולי ישכחו
מלשלות להזוירה :

נו אין חליצין כלילה סבואר כמשה פ' מצות חליצה חלצה
בלילה חליצתה כשירה ורא' פסול וכתהו עובדא דחליץ
בשוק ביחודי ובליל' כשינוייא בתרא אמרי' דכולהו נפיי חידאה
קתני והר"ף והרא"ש פסקו כההיא סנוייא למימרא דחליצה
בלילה פסולה וכן פסק הרמב"ם ושעמא מפרש כנסרא משום
דחליצה היא כהחלת דין ואין דנין כלילה ופי' ניטוקי יוסף
דחליצה דיני פסונות היא שנוכה כתובתה :

נד ולא בשבת ולא ב"ט משנה בפרק משילין ומידו בחול
המוע' שפיר דמי דהא תביא בפרק אלו מגליחין דנין דיני פמוני'
ורני נפשות כמעוד :

כא ולא בערבי טבתות וי"ט כן כתוב בת"ה סימן רכ"ז ;
כב ביום החליצה יבאו החמסה דיינים וכו' והג' דיינים
הראשונים יושבי על ספסל א' והשנים הנוספים ישבו
מבנגרם על ספסל אחר וכו' כלשון הזה בתיב נקונס' ז"ל דמה
שכתב שהיבם והיבמה עומדים לאו עומדים על רגליהם קאמר
דאכתי לא מטא זמן עמית עד שעת קריאה אלא כלומר
יושבים אי נמי עומדים על רגליהם ממש קאמר ואשעת קריאה
וחליצה קאי והא דשלשה דיינים יושבים על ספסל אחר וכו'
הוא גם כן בהנהות מיימני ז"ל ועוד כתב אביה ז"ל וזה לשונו
ראיתי שהיו השלשה דיינים נמשכים מן השנים הפצטרפים
להם להיכירא ומצאתי כתוב דשעמ"ב היכי דלא יתי למשעי
ולומר דמצות חליצה בחמשה כרי' יהודה :

לבוש הבוץ וארזמן הלכות חליצה

קד

האומרים שצריך :

לח להעיד על דברים אילו נאמן עד אחד וכו' בפר' החולץ אתה קין דביהודה כנישא דהליצה איך פלוגית כ"פ אקריבה ית פלוגי יכבה קרמנא לבי דינא ואשתמודענורי דאחוי דמיתנא מאכא הוא ואסיקנא דאפילו קרוב ואפילו אשה מהומני משום דלאו אמילתא דאסורא ולא אבמנא קא מסהר אלא גלווי מילתא בעלמא היא דהאי ניהונברא פלן גהא ניהו אתהא פלגיתא אכמו סתהבו שם הר"ף והר"א ובתב הר"ם כס' הר"ה דעבד אוקטן שהו מכירונגון נאמן בכך והשור כתב דשפחה נמי מהימנא ונראה דגם להעיד שהיתה להם ישיבה בעולם כגו כחר מהני דגלווי מילתא בעלמא הוא וכן נרא' מרבוי השור והר"ם וכן מ"כ בסדר אשכנז וזו ישערו אס היבם הוא אחו של המת מאכיו ואם היה בעולמו וגם היבמה אשתו של המת ושלישה שאלו אלו סני בקרובים או ע"פ נשים

לט צריך שידעו כד' אס' יש צ"ב יום שמת הבעל כ"כ השור והתרומה וסמ' קוטעמא משום דתנן בהחולץ היבמה לא החלוץ ולא התויבם עד שהיו לה ג' חדשים כלום דהר"ן ג' חדשים איכ' למיהש שמא מעוברת היא ואסיקנא בדיש החולץ הלכה בר"ל דאמר חליצה מעוברת לא שמת חליצה ונרא' דגם בזה סני בעדות אשה או קרוב דגלווי מילתא בעלמא הוא וכן מ"כ בסדר אשכנז :

מ צריך שידעו אם היבם אשר רגל משום דפלוני כיה דבווחא כמ"ש הר"ן בראש פרק נתי הנשא ובמדרשו ונימוקי יוסף כ"פ מצות חליצה וז"ל השור כתב בספר המצות אשר חולץ אפי' בימין כל אדם אף על פי שהוא שמאלו ויא' שהוא חולץ בשחיה' במנעל של ימין בימין ובמנעל של שמאל בשמאל ויא' שחולץ בימין שלו שהוא שמאל כל אדם והכי מסתבר דכה' ג' אומרים בתפילין שמניח בשמאלו זה א' ימין כל אדם עכ"ל ודעת הרמב"ן שישנו חולץ כלל כמ"ש הר"ן ד"פ גיד הנשה ונימוקי יוסף בפרק מצות חליצה וכתב עוד בכ"י שהר"ש אשכנז הניח הדבר בצורך עיין ושמעתי שנהנין לחלוץ בשתייהם ודלא כהר"מנן והר"שכנא וז"ל שאם יש לו אח אחר צריכה לחלוץ שתי רגליו בבת אחת שכידה האחת ההדיון רגל זה בעודה חולצת רגל שני כידה אחרת שאם חולצת רגל אחת קודם חכירו איכא למיחש דלמא ק"ל כמ"ש שישנו חולץ אלא כרגל האחר והוא לה חליצה פסולה וצריכ' לחזר על כל האחים ואע"פ שאם חולצת לשתי רגלים בבת אח' נמצא שרא' מהם חולצת ביד שמאלה שפי עדיף להלו' כיד שמאל לחלוץ כרגל שמאל דחליצה ביד שמאל כשרה וחליצה כרגל שמאל פסולה ואם הוא שולש בשתי רגליו חולץ בימין כל אדם :

מא צריך שידעו אם היבמה אשרת יד ימינ' מפני שצריכה לחלוץ ביד ימין כמו שיתבאר בס"ד ואם היא אשרת יד ימינה הוי שמאל דירה כימין דעלמא וכמו שכתב הסדרכי :

מב מושיבים היבם והיבמה ואחר כך אומרים להם עמדו כן כהוב בקונדריסין וז"ל בחלה יבררו שלשה דיני' וישיבו החלוץ והחליצה לפניו ויאמרו להם מה אדם מבקש' ומשיבים אנו רוצים לחלוץ ואחר כך יאמרו השלישה רינינים אם כן עמדו ויסיפו עוד שני דינים עד כאן לשונו ונראה שמה שמושיבים אותה החילה שמעא כדי שהיה היכירא שצריכים להיות מעוסר אך מה שכתבו שיושיבו החלוץ ואחר כך יוסיפו השני דינים לית לפי מה שכתבתי שבוים הקבועות בוררים השני דינים שבוסיפוס אלא אם כן נפרש דהאי וישיבו החלוץ והחליצה לפניו וכו' ביום שקובעים בו קאמר :

מג צריך שלא יהא אנוס לחלוץ דחניא בכוף פרק מצות חליצה דחליצ' נעושת פסולה ומשמע בנמרא דאפילו היא מעושת כתיב צריך ש אמר רוצה אני :

לכעזן עקבו בקרקע וגם כי ראוי לחוש לרכי הר"ף והרמב"ם :
לב אם היבם הוא גר צריך שידעו וכו' דהגז בפרק נושאין דה"ל דת שנתגירו בניה עמה לא חולצין ולא מייבמין אפילו הורתו של ראשון שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני בזרמו ולידתו בקדושה וכן השפחה שנשחתה בניה עמה וזניא בנמרא שני אהים האומ' גרים וכן משוחררו לא חולצין ולא מייבמין היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין ה"ל הורתן ולידתן בקדושה הרי הם בישראל לכל דבריהם :

לג צריך שידעו אם הניח המז' זרע דהגז כפ"ב דיבמת מי שיש לו בן מ"ש פוסט את אשת אביו מן החליצה ומן הייבום הוי ממי שיש לו בן מן השפחה ומן הנכרית ומנמרא כ"מ לעיתויי סאי לאיתויי ממזר ובריש פ' יש נוחלין אמרינן דבתנאי פוסרת מן הייבום וכתב הר"ש כפ"ב דיבמות וז"ל כ"כ כה"ג דילפינן סבן אין לו עיין עליו ועיל דנפקא לן גלא ימיהה פרט לזה שאין שמו מחוי וז"ל הרמב"ם בפ"א זה שנטפר בתורה וכן אין לו אחר הכן אחר הגז או זרע הכן או זרע הבת הואיל ויש לו זרע פ"ס בין מאשה זו בין מאחרת ה"ל כישר את אשתו מן החליצ' ומן היב' אפי' היה לו זרע ממזר או עובד ע"א הרי זה פוסט את אשתו מן החליצה ומן הייבום אבל בנו מן השפחה ומן הנכרית אינו פוסט את אשתו וכן היא הסכמת כל הפוסקים :

לד צריך שידענב"ד אם יבם זה הוא אחי המת מאב דאין זקוק לייבום וחליצה אלא אחיו מאכיו אבל לא אחיו מאמו דילפינן אחיה אהוה מבני יעקב כראיתא בריש פ"ב דיבמות ובסוף פרק מצות חליצה אסיקנא אין חולצין אלא א"כ מכירין וגם בפרק החולץ אמרי' ואשתמודעניה דאחיה דמיתנא מאכיה הוא :

לה ואם היתה להם ישיבה אחת בעולם כן כתבו השור וסמך שצריך שיביחו שתי חלצות ישיבה וז"ל בעולם ומעמא משום דאם נולד היבם אחר מיתה אחיו בעלה של זו אינה זקוקה לזה לא לחליצה ולא לייבום ופוסרת גם את צרתה כיצד ראובן שמת והניח אשה וכפ"ה לפני שמעון ואחר שמת ראובן נולד לוי בין שנולד לוי קוד' שיבם לה שמעון בין שנולד אחר שיבמה הרי אשת ראובן ערוה על לוי לעולם לפיכך אם מת שמעון ונפלה זו וצרת' לפני לוי שתייהן פטורות מן החליצה ומן הייבום וכדתנן ר"כ דיבמות ויליף לה מכתובי כיושבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט מאשת אחיו שלא היתה בעולמו ואם יש להם אה אחר שהיתה לו ולמת ישיבה אחת בעולם היא זקוקה אפי' אחר חליצתו של זה שלא היה בעולמו של מת :

לה וכתב כאור זרוע דבשעת הרחק כגון שהיבם רוצ' לילך למדינת הים ואין כאן עדים מכירין אותו וחליצו אף ע"פ שאין מכירין ואח"כ החזר אחר עדים מכירין וצריך עיין דא"כ לא היה לנו לכתוב שטר חליצה עד שמכירין אותו בדרך שנתבאר סימן זה סעיף נ"ו ואולי שעת הרחק אינה ראייה ע"כ הנה סמ"הרמ"א :

לו צריך שידעו אם יבם זה הוא גדול האחים דגרסינן בהחולץ איהמר חליצת קטן וחליצת גדול פלוגי בה דיוחנן ור"ב ל חד אמר חליצת גדול עדיפא וחד אמר כי הרדי נינהו ופסק הרמב"ם כפ"א כמ"ד חליצת גדול עדיפא וקטן זה לאו קטן בשנים הוא דהוא חליצתו פסולה אלא כן"ג שנה ויום א' הוא אלא שהוא קטן מאחיו ואפי' חליצת גדול עדיפא :
לז צריך שידעו אם זאת היא אשת המת וכו' זה ככלל מה שכתבתי דאסיקנא כס"פ מצות חליצה אין חולצין אלא א"כ מכירין וכן כתב הרמב"ם וכן כתב הר"ש בסדר חליצה וכן נר' שסיבר הר"ף ורכיני ורוחם כתב שהר"אברהם בן אסמעאל אשיב שאין צריך להכיר שזאת אשת המת והוא הסכים לדעת

הלכות חליצה

לבוש הבוץ וארזמן

יהא חציצה בין רגלו וכין המנעל :

נד יתן בעל המנעל ליבם המנעל כמהנה דהנן בפרק מצו' חליצה חלצה כסנדל שאינו שלו חליצה בשרה ואמרי' כנמרא נבי עובדא דאכיו הוה קאים קמיה דרב יוסף וכו' דהיינו דווקא כדועבד אבל לכתחלה כעין דבעל המנעל יתנונו ל: במהנה כלומר שאמר לו בהדיא אני נותנו לך כמהנה מיהו כתוב בהנהות מרובי כסם רבינו יחיאל דהיינו דווקא המנעל שאינו מיוחד לך אבל אם הוא מיוחד לך אין צריך להק' יהא אבל שאר פוסקים לא חלקו בכך :

נה (וכתב המרדכי עוד דאין צריך לחקק המנעל לשם חליצה) ינעלנו היבם כרגלו הימני דהנן בפרק מצות חליצה חלצה בשמאל חליצה פסולה רבי אליעזר מכשר ומפורש בנמרא דלית הלכתא כרבי אליעזר וכתב הטור שאם הוא שולש בשתי רגליו חלוק בימין כל אדם ואם הוא אפרו דגלו הימני כחבתי משפטו לעיל :

נו יחף בלא בתי שוקיים כן כתוב הטור וספר מצות גדול וסמ"ק והתרומה והנהות מיימון ושעמא כי היבא דלא יהוי חליצה מעל דמעל :

נז יכניס קרסי המנעל בגלגלות כי היכי דתהוי חליצה אלימחא :

נח יכרוך הרצועות פעמים סביב שוקו כן כתב בקו' דהיינו מרדכי ואף על פי שקודם לכן כתבו שבוכרין הרצועות חמשה קשרים סביב לשוק והקאדריסין כתב שבורכין שלשה כרוכות לא נהגו לעשות יותר משתי כרוכות דכהני סגי להק הסנדל ופה ומה שכתבתי מן הארכוב' ולמטה מדתנן בפרק מצות חליצה מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה ופירש הרי"ף דבקיור רצועת המנעל למטה מן הארכובה קתני מהניחין רבשרה כסוס דכשהתירתה מעל שוקו מעל רגלו קרינן בית אבל אם קשרו למעלה מן הארכובה הוי מעל דמעל וכן כתב הרמב"ם :

נט ויכניסם בנקבים כמנעל בענין שיניעו הרצועות בכשר שוקו מאחורי כסוס דבענין דתהוי חליצה מעל רגלו ולא מעל דמעל כתב המרדכי שיהתוך מהמנעל מעט לפניו ולאחריו כדי שיהא הרצועה החוזרת דבוקה כמש"ע על רגלו יחף וכן בצדו ולכן נוהגים להתוך מעט מאחורי המנעל ולחתוך עוד מעט בצדדים נמוך מחיתוך שבאחורי המנעל ופעם ראשונה כורכין הרצועות על חתך שבאחורי המנעל ופעם שנית כורכין למטה מחיתוך זה ומכניסים הרצועות בנקבים שבצדדים ויש שעושים מחורי המנעל חתך רחב בענין שבשתי הכרוכות ינע הרצועות בכשר שוקו שבאחורי המנעל :

ס יקשרו שתי הרצועות על כשר השוק מלפניו כן כתב הטור בשם ספר מצות וכן כתב המרדכי וכתב בקו' דריסין שיהיה הקשרים על פני השוק ולא מאחוריו :

סא שני קשרים זה על גב זה וכו' בר"פ מצות חליצה גבי הא דאמרינן ואף על גב דאיה בית חומרתא קשרינת ביה מיתנא כתבו התוספות דגרסינן בירושלמי כיצד עושה היא קשרו עד שיהא יכול להלך בו מאליו רבי חנינא בריה דרבי הלל אמר עונכו כדי שחובל להתירו באחת מידיו ומיהו נהגו לקשור היטב בקשר גמור ואף על פי שהמרדכי כתב דרבי חנינא עיקר אס' כן לא יהוק השני אהר"ש סמכין שכתב ונהגו האירנא לקשרו בקשר נמוך דקיל דעניבת לאו קשר הוא לענין שבת וכתבו הנהות מיימון בשם ספר מצות גדול ויש עושים קשר ועניבתה על הקשר לקיים שניה מה שאמרו בירושלמי וכן כתוב בהנהות מרדכי וספר מצות גדול וסמ"ק והתרומה כתבו שיקשרו שני קשרים ולא הזכיר עניבתה והטור כתבו ויקשרנו קשר גמור ולא בעניבתה ויא

מ יעמדו היבם וכו' אי ניהא לך חלוק איניחא לך יבם בפרק החולין אמרינן דכי אתו לקמיה דרב יהודה הוה אמר ליה הכי וכתב ספר מצות גדול דלכל הפירושים אין אמרינן אי ניהא לך יבם אלא חפצה ביבום ולא כמו שכתב בספר ההרומה שלעולם אמרים אותו עכ"ל ומכאן נתבאר דבגשים שרינן שהולצת ולא פתייבמת דלא שייך לסימר בהו אי ניהא לך יבם דלא אמרינן ליה :

מב צריך שידעו היבם והיבמה שבהליצה או היא מותרת לשוק כדאיתא בשלהי פרק מצות חליצה תנו רבנן חליצה משיעית פסולה א"ו חליצה משיעית אמר ריש לקיש כל שאמרינן לו חלוק וכך אתה כונסת אל ר' יוחנן אני שונה בין שנהבין הוא ולא נתכוונ' היא בין שנתכוונ' היא ולא נתכוונ' הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונ' שניהם מפני כך כתיב בקידרסינן שאם ילדס דדייני חליצה זו כאה להתיר היבמה ל' שיק' שיהיה זקוקה ליבם :

מג אם נשבע לחלוק מתירין לו כי היכי דלא יהוי אנוס בחליצה זו מבני שבועה זו וכמו שכתב הטור בסוף הלכות נישואין ושם כתב אך ערבות יתן אם ירצה שאין זה דומה לאנוס ואם נשבע שלא לחלוק כמתירין לו כדי שלא יהא עבירין ודע שאף על פי שכתב המרדכי והנהות מיימון שראם היה נוהג להתיר חרם לישא שתי נשים כדי שלא תהא חליצה פסולה וצריכה לחזור על כל האחים כלומר היא פסולה משום דכל שאינה עולה לייבום אינה עולה לחליצה וכזמן הזה אף על גב דליבא חרם דר"ג שלא גזר אלא עד סוף אלף החמישי מכל מקום כל אדם משיעין אותו בעת נישואין שלא ישא על אשתו ואפילו הכי לא נהגו להתיר אותה שבועה משום דנקיטין כשאר רבנן דפליגי אר"א כמו שכתבו המרדכי והנהות מיימון ושעמייהו דכיון דיבמה שרייא לייבומי אלא דאריא רשבעה רביע עליה דאווה ליבם היא וגדולה מזו כתוב בהנהות מיימון גבי חליצה מעשית שאם יש לו אשה אחרת מנדון אותו עד שיתלוק וכתב הרא"ש בחשיכות כלל י"א על יבם שנשבע לחלוק ליבמתו ושוען שנשבע לבטל המצוה דלא אמר בלום דבדיריה תלה דחמנא איניחא ליה ליבם איניחא ליה לחלוק וכיון שכאותרה שעה תרצה לחלוק זהו מצוה ומחוך דבריו משמ' שאין צרי' להתיר לו שביעיהו כדי שחלוק :

מז צריך שיבטל כל מודעא שמשו וכו' כן כתב הרמב"ם וכן כתב הרא"ש בסדר ההליצ' וכתבו הטור ורבינו ירוחם וכן כתב ספר מצות גדול :

מח וכן צריך לפסול כל העדים שיעידו שמשו מודעא זהו כדי לחוש לדברי הרא"ש נבי כישל מודעא דנט שרביא הר"ן בר"פ השילוח ומניד משנה בפ"ו מהלכות נישואין :

מט צריך הבית דין שיהיה שלא תעלה לידם חליצ' פסולה כן כתוב בקו' דריסין ושעמא מפני שהיתה צריכה לחזור על כל האחים כמו שכתבתי לעיל גבי צריכה שלא תרוק בפני היבם :

נ צריך לשאול ליבמה אם אכלה היום כן כתוב בקו' דריסין והשעם משוק דבעינן וירקה סחמת עצמה ולא סחמת דבר אחר כמו שכתבתי לעיל :

נא יקח החכם המנעל בידו ויברקנו שלא יהא שום שיש דבוק בו מפני כן כתבו המרדכי והטור ושעמא כי היכי דתהוי חליצה מעל רגלו ולא מעל דמעל :

נב יוצוה ליבם לרחוק רגלו הימני ופה כן כתב המרדכי ושעמא כדי שלא יהא שום שיש דבוק ברגלו והויא חליצה מעל דמעל :

נג ויקשר היבם כנף המכניס למעלה משוקו כן כתב הנהו' מרדכי וכתב שהשעם כדי שיהא דאיתת הריינים שלא

לבוש חבוץ וארזמן הלכות חליצה

אבי האי מאן דמקרי גמט חליצה לא לקרייה לדייה לא להודיה
 אבה יבמי להודיה דמשמע אבה יבמי אלא לא אבה יבמי בבת
 אחת ולא ליקרי לדידיה לא להודיה הפצתי לקהלה להודיה
 דמשמע הפצתי לקהלה רבא אמר אסקי מלהא היא ואסקי
 מילתא ליה לן בה רב אשי אשכחיה לרב פפא דקא מצטער
 ומקרי לה לא אבה יבמי אמר ליה לא סבר לה מר להא דרבא
 אמר ליה מודה רבא בלא אבה יבמי ופירש רש"י מודה רבא
 בלא אבה יבמי דבעינן שלא יפסיק דאי נפסיק משמע דהאי
 לא ארישא קאי דאמר מאן ובמילאקיס לאחו שם בישראל
 לא כלומר לא מאן אלא אבה יבמי אבל בלא הפצתי לקהלה
 שהיא פתחת קריאתו ליבא למיטר הכי לא לעיל קאי ואי
 נפסיק ליה לן בה והר"ף גורס מודה רבא בלא אבה יבמי כרבי
 זירא דאמר כל הראוי לכליה אין בילה מעכבה וכו' הכי נמי
 אם ראוי למקרייה בכח אחת קריאתה מעכבה ואי לא לא
 מעכבת ונראה לי ששעות סופי יש ברבריו וכך צריך להגיה
 אם ראוייה למקרייה בכח אחת אין קריאתה מעכבת ואי לא
 מעכב וכן כתב הרמב"ם וזח לשוננו ומלמדן אותה ואת היבם
 לקרות עד שהוא והיא והיו רגילים ותהיה יכולה לקרות לא
 אבה בנשימה אחת ומאחר שתהיה רגילה לקרות אף על פי
 שלא קראה בנשימה אחת אין מקפידין על זה אבל אם אינה
 יכולה מיגילין אותה עד שתדע עד כאן לשוננו ובדרכי
 דמלמדן את היבם משמ' דלא הפצתי נמי צריך שידע לאוסר
 בבת אחת וכתב הרב המגיד בשם הר"ש א"א דנקט בלא
 אבה משום שאין דרכו של נשים לקרות ואינם ראיות עד
 שילמדו אבל סחמזן של אנשים ראויים הם לקרות ומהו
 הר"ש א"א ז' חולק על זה וגורס כניי סה רש"י וכן דעת הר"א
 וכן דעת כל הקוסקים דצריכה לקרות לא אבה בנשימה אחת
 לא סגי בסידעת לקרות ולא הפצתי אינו צריך לקרותו
 בנשימה אחת ונס לא לידע לקרותו בנשימה אחת כרבא אלא
 שספר מצות קסן כתב וזה לשונו ותאמר ביה לא אבה
 ולא הפסיק בין לא לאבה והאיש כמו כן יאמר שתי היבות
 יחד לא הפצתי ולכאור משמע שהוא מפרש בדבריו רש"י דלא
 אבה בעינן שהאמר בשעת קריאה בנשימה אחת ולא סגי
 בידעת לאומרם בנשימה אחת והוא פוסק דלא כרבא והוא
 חיסא לפיכך צריך לומר שגורס בגירסת הר"ף ומאי והאמר
 ביחד לא אבה והאיש יאמר יחד לא הפצתי דקאמר שרדע
 לאומרם בנשימה אחת דאזאפילו מפסיקי' בין השתי היבות
 לית לן בה •

פז וקריאה זו ושאר קריאות צריכה להיות בלשון הקדש
 בפרק ואילו נאמרים הלן ואילו נאמרים בלשון הקודש
 מקרא בכורים וחליצה ופרש"י וחליצת יבמה היא אומרת מאן
 יבמי והוא אומר לא הפצתי לקהלה ואחר החליצ' היא אומרת
 ככה יעשה לאיש וכו' ;

סח צריך שיבין היבם דברי היבמה בקונדריסין כהוב אחד
 שתאמר מאן יבמי אומרים לו הבנת מה שאמרתי וכתוב
 שם עוד צריך שיטאלו הדיינים ליבם אי גיחא לך יבם וכו' •
 ומלמדים אותו שיצא' כלעז איני הפץ ליבם עכ"ל אלמא שצרי'
 שיבין מה שהוא משיב ;

פס ישען היבם לכותל וכו' כפר' מצות חליצה אמר אמיר
 האי מאן דחליץ צרי' למדפסיה לכרעיה ופרש"י להחויף
 רגלו בקרקע וכתב הראש שהשעם כדי שיהא ניכר ששורחא
 לחלון מעלו דלפעמים מעל ב"ד נהול פמדת רגלו ונר' כיוצא
 פאליו אם לא שידחוק רגלו בקרקע מעט וכבר כתבתי לעיל
 בשם הפוסקים שפעמדין היבם אצל כותל או עמוד כי היכי
 דמצי למרפסיה לכרעיה ואי לא דפסיה לכרעיה כתב הראש
 שהרמב"ן כתב דלדעת הר"ף פסולה וכתב דבינו ירוחם שכן
 דעת הר"מ אבל הראש חסכים לדעת הר"א בר סטובר שלא
 נפסלה החליצה מפני כך ;

יש אומרים שצריך שני קשרים זה על גב זה ושעמם משום
 דעניבה אפ"י על גב קשר לא הוי קשר דאורייתא ובקונדריסין
 בחוב יקשו' שני קשרים זה על גב זה מהודקים ועניבה עליו
 בראה דטובר דמאן דאמר קושרו היינו שקושר שני קשרים זה
 על גב זה דקשר אחד לא כלום הוא וצ"ל לחוש גם לרבך
 דבי חנינא דאמר עונבו • (וכן מצאתי בסדר חליצה
 לגר' אשכנזי שקושרים שני קשרים זה על גב זה וגם
 אצ"ל עליהם כדו' י"ג. עליהם דברי הירושלמי וכתוב
 בסדר הנזכר ואם כן רוצה לומר שתיקשרים ע"כ לקשר
 קיימא אמנם שניהם אינם קשורים בחוץ רק רפויים ועל ידי
 העניבה קיימם בלם עד כאן לשוננו ולי נראה דרש"י עדיף
 שני קשרים מהודקים משני קשרים רפויים ועניבה עליהם לכך
 נראה לעשות שני קשרים מהודקים ועניבה עליהם ברברי
 הקונדריסין ;

פכ צריך שילך היבם במנעל ברגלו ארבע אמות כן כתוב
 בהנהגות מרדכי והסוד כתב יש אומרים שצריך שיהלך
 בו מעט כדי שיהא נראה כשלו והמרדכי כתב וצריך להלך
 בו שעה אחת קורם חליצה כדו' שירא • שהוא סמוך לרגלו
 והכל עולה לענין אחד דשעה אחת לאו דווקא וכר' אבות סני
 אנה וצריך לילך לפני הדיינים שיראו אם הוא אסר כן
 כתוב באריות ח"ס ;

פג ועמיה היבם אצל כותל וכו' כן כתב הראש בסדר
 החליצה שראו רבותינו עושי' כן כי היכי דמצי
 למדפסיה לכרעיה וכן כתוב בספר מצות גדול וספר מצות קטן
 וההרומה ;

סד בכל עניני החליצה יהיו הדיינים יושבים והיב' והיבמה
 עומדים בפרק מצות חליצה תניא כוונתה דרבה חליצה
 במנעל הנפרס וכו' והחולצת מן הגדול בין עומד בין יושב
 בין מושא חליצתה כשרה וכתבו התוספות והראש ואף ע"ג
 דכתוב ועמד ואמר ואין עמידה מעכבת מרלא כתוב ויעמוד
 ואמר והא דרדוש בספרי ועמד ואמר אין דברים הללו אמורים
 אלא בעמידה אסמכתא בע"מ היא ולכתחלה בעינן עמידה
 פשוט דרמ"א למסר דין וכן כתב ספר מצות גדול שצרי' שיטבו
 הדיינים והאיש והאשה לכתחלה צריכים לעמוד בעין דין כי
 ההיא דאתיא לקמיה דרבי תימא בר אבא אמר לה בתי עמוד
 וכן כתב נמקי יוסף בשם הר"ש א"א כן כתב בספר התרוכה
 ואף על פי שהר"ם אינו מצריך עמידה בחליצה אלא כ
 בקריאה ורקיקה לבד וכתב המגיד בשם הר"ש א"א חליצה
 לכתחלה מיושב ואף בקרקע הוא מסתפק למה הצריכה
 דל"שם מעומד וכן נראה שהוא גם כן דעת הר"ף שכתב בסוף
 סדר חליצה ואין אומר דבריו אלא בעגרה משמע חליצה
 ורקיקה אפילו מיושב נהנו העולם להעמידם אפילו ביוקיקה
 וחליצה וכן כתב הרב המגיד וכתוב בסדר חליצה לנהולי
 אשכנזי אם היבם חלש או זקן נר'נים לו מקל בידו לסמוך
 עליו אבל לא יושב לכתחלה ואם אי אפשר כולל אלא יושב כנזן
 שהוא חולה חשוב דיעבד עכ"ל • וכתב עוד שם חליצת החולה
 שלא היה בה כח לעמוד וחליצה מיושב פשוט רכשרה לכתחל'
 וראיה מפורשת מההיא דכתי עמוד וכו' להר' פרש"י ודא בין
 דאינה אלא למציה ולא לעכב דתניא בהריא בין עומד בין
 יושב וכל דבר שאין לו חקנת חשוב דיעבד כדפרי' אהיה
 דקדירוה של פסח בפרק כל שעה ע"ס ושלוס אהובך הקסן
 והצעיר טבישראל עכ"ל ;

סה מקרין ליבמה מאן יבמי וכו' מפורש במשנה סוף פרק
 מצות חליצה דמקרי' אותה מאן יבמי והוא משיב לא הפצתי
 לקהלה ואח"כ חולצת ואח"כ ורקיקה ומפורש בגמרא שמצוה
 לעשות בסדר הזה ואי אפוך לית לן בה •

פו ומקרי' אותה מלה במלה זו אחר זו רק לא אבה יבמי
 וקראוה כפעם אחת בסוף פרק מצות חליצה אמר

לבוש הבדן וארגמן הלכות מיוחד

ע וננשה יבמתו אליו ומתרת קשירות המנעל בידה הימנית וכו' התוספות כתבו בפרק מצות חליצה נבי זאף ע"ג ב"ב דאית ביה חומרהא קשרינן ביה מיתנה דאף על גב דלא מצינו שיפסול שמאל ביד ואמרינן נמי בסוף פיקין דנדמת חליצה כשיניה טמא דלא מיפסלה אם לא חליצה בידה הימנית צריך שהתירונו בידה הימנית לפי הירושלמי שכתב כיצד עישה שהתירונו בימין ותפסנהו בשמאל ושוממת עקב בימין וגדרתו בשמאל עד שהתא חליצה והתרה בימין וכן כתב הרא"ש ואף על פי שהרמב"ם לא הזכיר יד ימין לענין חליצה נדגן עלמא כדברי הירושלמי והרב הסניד גרס בירושלמי ונורה בימין וכן כתב המרדכי בשם אב"ה וסמ"ג וז"ל השור וכיצד היא חליצה המנעל שהתיר הוא קשירות המנעל בידה הימנית ותפסנהו בשמאל וכתב המרדכי בידה הימנית כרי שהתא התרה וחליצה בידה הימנית ור"ח כתב שולחן בימין ושמאל מסייעתה ובספר הפצות כתב שצריך שירא רבל בימין בלא סיוע שמאל וכן כתב בסמ"ק והתרומה זנב המרדכי כתב שאין נראין לו דברי רבינו הם וכתב עוד הדרכיו שאם היא אשת יד ימין הוא שמאל בידה הימנית דעלמא כדאמרינן במנחות נבי הפילין ואם שולטת בשתי ידיה העישה בימין :

עא ואחד כך התיר הקרשים כן בחוב כמ"ק שקודם תתיר קשר הרצועה ואח"כ התיר הקרשים :

עב והנכיהנו מן הארץ והשמים המנעל מן העקב וכו' גם זה בחב"ק :

עג ונס בלי סיוע היבם וכו' לא בידו ולא ברגלו כן כתב המרדכי בשם אב"ה ומעטא משום דגרסינן בריש פרק מצוה חליצה אמר רבי ינאי בין שהתיר הוא ושכחה היא בין שהתירה היא ושטמא הוא חליצתה פסולה עד שתתיר היא והשמים היא :

עד ומשלת המנעל בארץ כן כתב הרמב"ם ואף על פי שהשור כתב שאינו יודע למה צריך להשליכו כן בארץ נהגו לעשות כדברי הרב הרמב"ם ומצאתי כתוב שהר"ר ישראל סבורא נהג מעם לרבו שרואו כדי לפרסם שחליצה רק לפצוה כיון שזורקת המנעל בוכחא מילהא שאינו שלה שלא האמר המנעל היה שלה לכך נשלח לך משלית לפני הדיינים דומיא דרקקה :

עה ובכל זה תהיה גם היבמה מעומד כבר נתבאר שרדעת כמה פוסקים צריכים לחלוץ מעומד וכשהוא כפופה מעומד שפיר דמי וכשהוא על ברכיה חשיבא יושבת כן כתב סמ"ק ופשוט הוא :

עו תעמוד היבמה נגד היבם וירקה בארץ נגד פניו כבר נתבאר שרדעת כמה פוסקים גם ברקקה בעינן שיהיו עומדים וסמ"ק כתב וכשעת הרקקה תעמוד היבמה נגד היבם ונראה שטעמו משום דבעינן וירקה בפניו וגרסינן בסוף פרק מצוה חליצה אמר אביי רקקה וקלטתו הרוח לא עשה ולא בלו מה שעמא וירקה בפניו בעינן הילכך הוא ארוך ודא נוצה קלטתו הרוח איכ' בפניו היא ארוכה והוא גוף בעינן עד דמשי להדי אפי והדר אזיל ופרשי וקלטתו הרוח לרוק שלא בא לפני היבם איבא בפניו כיון שיצא מפה היה בפניו להדי אפי לנגד פניו שיראו למול פניו קודם שיקלטתו הרוח וכתב רבינו ירוחם בשם הר"ם דהא דאמר דקלטתו הרוח אינו כלל צריך לחזור לחק בפניו דווקא לבת חלה אם עומדים שם אבל אם נחפזו והלכו להם בשרה :

עז רוק נדול כן כתב סמ"ק דווקא רוק נדול הנרא לחמשה דיינים ואם רקקה דק דעת הרא"ש והרא"ב דשפיר אכי אבל דריף והרמב"ם כתבו דווקא אמוצת דאי אי אפשר בלא אצחוי' פוק אבל אם שותתת צריכה לרוק פעם אחרת :

עח וצריכים הדיינים לראות הרוק כשיוצא מפה בסוף פרק מצוה חליצה אמר רבא צריכי דיינא למקזי רוקה כי נפיק כפופיה דיבמה דכתוב לעיני וירקה ומשמע לי דפסיטא שהיבם צריך לראותה דפשיטנ' דוירק' בפניו איבס קאי וכדאמרינן נבי היא ארוכה והוא גוף ולא דאשמועינן רבא שגם הדיינים צריכים לראותו מזכתיב לעיני הזקנים וירקה ומיהו איפשר שאין היבם צריך שיראה כשיוצא הרוק מפה אבל כשיבצ הרוק לפניו סג' דווקא לדיינים ויש דבעינן שיראו הרוק וצא מפה משום דכתוב בהו לעיני וירקה וכתב סמ"ק שצריך שיראו הדיינים הרוק משעה שיצא מפה עד שיגיע לפני היבם ונראה שטעמו מדגרסינן בהתולץ אחקין רביהודאי בניטא דחליצה איך פלוגי וכו' וירקת באנפיהו רוקא דמתחזיא לכי דינא על ארעא וכתבו ה"ה הוהספת דלא גרסינן על ארעא דלא צריך כדאמרינן בפרק מצוה חליצה נבי הוא ארוך והוא נוצה וקלטתו הרוח עכ"ל ומשמע מדבריהם דהא מיהא צריכים לראות עד שיגיע לפני היבם וכסוף פרק מצוה חליצה כתבו דהא דאמרינן בהתולץ ירקת קדמנא רוקא בכי דינא דאחזי על ארעא ובכל ספרים איתיה וכן בסנהדרין בירושלמי שמא למצוה מן המיבחר דבעינן הכי עד כאן לשונו :

עט מקרין אותה בלסון הקדש כבר נהגא דקריאת חלוצת בלסון הקדש דווקא :

פ היבמה וכל העומד שם עונים ואומרים חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל שלש פעמים בסוף פרק מצוה חליצה תנן ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל מצוה בדיינים ולא מצוה בתלמידים רבי יהודא אומר מצוה לכל העומדים שם לושר חלוץ הנעל ואלע"ג דתנא קמא פליג ארבי יהודא פסקו הפוסקים כוותיה מדתנאי בגמרא אמר ר' יהודא פעם אחת היינך וישב' לפני ר' טרפון ובאת יבמה לחלוץ ואמר לו ענו כלכם חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל וכיון דר' טרפון עבד עובדא הכי נקטינן ועור דהנא קמא לא קאמר אלא ואין צריכים לענו' אלא הדיינים אבל אם רצוי כולם לענות הרשות בידם וכתוב בהגהות מיימון ובמרדכי בשם רבי יהודא שהיבמה גם צריכה לומר ג' פעמים חלוץ הנעל :

פא יחזיר היבם המנעל לדיינים כן כתב הרא"ש בסודר חליצה ושעמו מפני שנחנח לו בכתבה צריך שחזירונו ויהננו להם במהנה כדי שיוכלו להקנות לאחרים לחלוץ כן ולא יהיו חולצים כסגול שאינו שלהם אי נמי מפני שמעיקרא לא נחננהו לו אלא על סנת שחזירונו להם ואם לא יחזירוהו נמצא שלא זכה במתנה ונמצא שחלץ במנעל שאינו שלו :

פב כתוב בהלכות גדולות אמר הקדוש ברוך הוא למשה אמור אל היבם שלא יוצא ליבם דעוץ כנופך מאנת לקי' מצוה לפיכך החלוץ מנעלך כאכל וכמנודה שרובך להת' יחיפם ובשפה סרווחת שבנופך יכולת לקיים לאחוך זרע לכך וירקה לפניו שפה סרווחת והדיינים עונן חלוץ הנעל כאכל חלוץ הנעל במנודה חלוץ הנעל כשודר במצות סיני ובשם רבי יחיאל מפריש מצאתי מקוננות בפני הבית דק שבעלה יהיה כמה בלא זרע והיבם משיב לא חפצתי וכו' ר"ל איני חושש אם יהיה בלי זרע ומאז חולצת נעלו לומר לו שיתאכל על אחיזי כי בעת' הרי הוא כמת וישכח אחרי שאינו מקים זרע ורוקת לפניו כלומר לא מחשת יופך חמתך וקורא כך להלבינו על אשר לא ייבמה וגם העומדים שם קוראים ג' פעמי' חלוץ הנעל לפרסם כוונתו :

פג (הג"ה) מהר"י מרגלית בסוף סדר הנש' שלו דאנו אין נזהרין לכתוב נש' חליצה מאחר שחולצין ברבים אינא צריכה לשטר ראייה :

* לבוש הבוץ וארגמן * הלכות חליצה * קח

שנרשעה הראשון עודה זקוקה לשניהם ואינה מותרת לשוק לכך הוי גט שני נש כמו גט ראשון וכן שני יבמין ושתי יבמות כל אחד מהן גט לאחת מהן כל אחד נאסר בקרובות של אותה שנהן לה גט :

ד וזכשכאים להוציאה למד חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האהוין הכא נשי בשני יבמין ויבמה אחת צריכה חליצה מכל אחד ואחד שכיון שנתנו לה גט אידחית לה קצת ונתקלשה זיקת שיש להם עליה לפיכך הוי חליצתו חליצה חלושה ואין בה כח לאפקועי מבנה זיקת שניהם בחליצה אחת ויש מי שאומר דה"ה ביבם אחד ושתי יבמות ונתן גט לשתייהן שצריך לחליץ לשתייהן הואיל ונתקלשה הזיקה כגט הראשון אין חליצתו של אחת מהן פוטרת צרתה וכמו שצריכה לחזור על כל האהוין כשש שם יותר מאחד ה"נ צריכה לחזור על כל הצרות כשישנן שם יותר מאחת ולמד חליצה פסולה אינה צריכה לחזור על כל האהוין אפילו בפני יבמין ויבמה אחת די בחליצה אחת כ"ש בשתי יבמות ויבם אחת ודין חליצה פסולה אם צריך לחזור על כל האהוין אם לא יתבאר בע"ה בסוף סימן זה :

ה וכן יש מאמר אחר מאמר כנון יבם אחד ושתי יבמות ועשה מאמר בזו ואחר כך עשה מאמר בזו או שני יבמין ויבמה אחת וכל אחד עשה מאמר באחת מהן זה אחר זה או כל אחד עשה מאמר בשתייהן בזו אחר זו כל אחת צריכה גט למאמה וחליצה לאחת מהן לפטור את שתיהן דחליצה מעולה אחת פטרת זיקה כל הבית ואין הגט אלא למאמר וכן אם עשה מאמר בזו ואחר כך נתן גט או חליץ לה או לצרתה או סכא על צרתה או שאחר המאמר שלו נתן אחוץ גט או חליץ לה או לצרתה או שכא עליה או על צרתה מיעיל מה שנעשה אחר ראשון לאסור את בעלת המאמר וליאסר בקרובות המעשה שנעשה אחר המאמר ולהצריך גט למאמר וכיאה שנעשה אחריו :

ו הה תקנתם עשה בה מאמר ונתן לה גט צריכה הימנו חליצה אבל לכנוס אחר הגט אסורה דכיון דדהחיל בנירושין קיימא עליה מדרבנן בלא יבנה עשה בה מאמר וחליץ לה צריכה הימנו גט דחליצה לא אפקערה אלא זיקה ולא לקידושין ובעינן גט לאפקועי קידושין דיליה עשה מאמר בזו ונתן גט לזו וק"ל גט של אחד ונ"ס את הראשונה דשניהם מבית אחד וקם ליה על בית זה בלא יבנה מדרבנן וצריכה גט למאמר וחליצתה לזיקתה דחליצה לא מפקעה קידושין וגט לא מפקע זיקה לפיכך נתון גט לבעלת המאמר והוא או אחיו חולצין לאחת מהן לאיזה שירצה דשניהם שוות ניכרו לגבייהו ותפטר האחרת ויש מי שאומר ששתייהן צריכה חליצה דחליצה פסולה היא וצריכה לחזור על כל הצרות :

ז עשה מאמר בזו וכעל הוא או אחיו את השנייה אע"פ שהבעולה קנוייה לו מן התורה אסור לקיימה הואיל וקיימתא אגידא ביה על ירי המאמר דהוה ליה כבתי וצריכות ב"יטין זו גט למאמר וזו גט לבית חליצה לאחת מהן ופוטרת צרתה אבל בגט להודיה לא נפקא בעלת ביאה הואיל וכיאה פסולה היא לא אפקעה זיקה לגמרי וצריכות גם כן חליצה כז' פרש"י ונ"ל דחליצה לאחת מהן דקאמר ד"ל לבעלת המאמר דחליצת מעולה היא לפטרת חכירתה אבל חליצה הבעולת הואך הפטור בעלת המאמר שהרי מן התורה אין לה עז זיקת עליו נ"ל ועל סעיף כ"ח ובס"י קע"ד סעיף א' :

ח וכן אם נתן לה גט ואחר כך בא עליה או עשה בה מאמר או כחכירתה או שחלץ לחכירתה או שאחר הגט שלו עשה בה אחיו מאמר או בא עליה או חלץ לה או לחכירתה מועיל מה שנעשה אחר הגט ליאסר בקרובותיה ולחצריך גט למאמר שנעשה אחריו :

ק ידן גט אחר גט ומאמר אחר מאמר וכו' סעי'

א אף על פי שמן התורה אין היבמה ניתנת לשוק אלא על ידי חליצתו שכן כתוב ואם לא יחפזן לקחם את האישה וגו' וחליצה נעדרת ונ"ל חליצה ממירה ואין גט התירה מיהו חזק חכמי שויעיל גט בקבמת לענין זה שאם אחד מן האהוין ירין לה גט פלא אורה וזאת הכל צרותיה עליו ועל כל אחיו כאילו חזק לה דקאי להו בלא יבנה כיון שלא בנה הג' מדרבנן קאי להו בלא יבנה ומעט שחקנו חכמי ש שגט יפסול ביבמה הוא שחטו חכמים שאם גט לא מהני לדחות את היבמה והיו שותרת ליבם אחר הגט יאמרו חכמים הרי גט דרבנן להוציא אישה מבעלה וחליצה גם כן מוציאה יבמה מיבם וכיון שגט לא מהני לדחות היבמה יאמרו ודאי חליצה גם כן אינה דוחה ויבאו להחיר לייבם אחר החליצה ועבר על כיון שלא בנה שוב לא יבנה לכך אסרו ליבם אחר הגט כמו אחר החליצה שהוא איסור דאוריית' אבל מכל מקום אין הגט ממירה לשוק לגמרי שהינשא לזר עד שתחלוץ אחר כך : וכל גט שפוסל באשתו אפילו אינו ממירה לגמרי אלא שפוסלה מן הבהונה בלבד כנון שנתן לגט לאשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ויש מותרת לכל אדם דבכה"ל אם היתה אשת כהן שאע"פ שלא היתה מותרת לשוק היתה אסורה עליו משום שנאמר ואתה גרושת מאישה וגו' אפילו אינה גרושה אלא מאישה בלבד זהו רית הגט ופסקה לכהונה אפילו גט כזה תקנו חכמים שידחה גם כן ביבמה דחיישינן דלמא אתי לאיחלופי בגט מעליא ויבאו להחיר גם כן גט מעליא :

ב וכן מאמר שהוא קידושי כסף אע"פ שמן התורה אינו מועיל ביבמה שכן כתוב ויבמה יבא עליה ויבמה ביאת גומר בה ואין כסף וט"ס גומדין בה מכל מקום אמרו חכמים דל סירה מאמר מועיל ביבמה לענין זה שאם עשה מאמר גממות פסילה על אחיו ואין אחד מן האהוין יכול לייבמה אלא הוא וכן אם נפלו לבניו צרות הרבה מכית אחד ועשה מאמר באחת מהן פסול אף האחרות עליו ואינו יכול לייבם עוד אלא ז"ש שום דוהויה ליה באשתו שייבמה ובי"א היא בונה ואינו בונה שני בתים מ"מ אין המאמר קונה בה קנין גמור להיות כאשתו לגמרי שאם בא להוציאה אחר המאמר אינו יכול להוציאה בגט לבר שלא נפקעה הזיקה על המאמר אלא צריכה גט למאמה וחליצה לאפקועי הזיקה ומ"מ אמור רבנן מאמר קידושי כסף ביבמה מהני כיון שמן התורה לא מהני שטרסהני מעלמא באשה אחרת ואי אמרה לא מהני ביבמה ואמרו חכמים הרי מאמר דרבנן לקנות באשה אחרת דכחה לקנות ומדמאמר לא מהני שהרי אם ירצה לייבם אח' כך אחת מן הצרות האחרות היה יכול לעשותו אם כן ביאה גם כן לא מהני ויבא לבעול צרתה אחר שקנה אחזו בביתו הוה ליה איסורא דאורייתא דכית אחר הוא בונה ואינו בונה שני בתים לכך אסרו חז"ל כיון שעשה מאמר ביבמתו ה"ל בעלתי ואמר האחרות עליו ועל אחיו מדרבנן :

ג וכיון שאין מאמר קונה קנין גמור ולא גט דוחה דחיייה גמורה לפיכך מיעיל המעשה שנעשה אחר כך זה גט אחר גט זה מאמר אחר המאמר או גט וחליצה וכיאה אחר מאמר או מאמר וחליצה וכיאה גט בין ביבם אחד ושתי יבמות בין ביבמה אחת ושתי יבמין בין בשתי יבמות ושתי יבמין :

ד כיצד יבם שנתן גט ליבמתו וחזר ונתן גט לצרתה נאסר בקרובות שתייהן דהוולת קרובות שתייהן קרובות גרושתו שאסורין עליו משום קרובות אשתו כאלו נתן גט לנשותיו וכן שני יבמין שנתנו גט ליבמה אחת זה אחר זה שניהם נאסרו בקרובותיה והיא גרושת שניהם שרתי אע"פ

לבוש הבגד וארגמן חלבות חליצה

זה תקנת'נתן לה נש ואח"כ בא עליה או עשה בה מאמר צריכה נש למאמר וביאתו ואסור לקיים דקפה ליה בלא יבנה סחמת הנש וצריכה חליצ' לזיקתו ההביאה ביה פסולה היתה משום נש הראשון ולא קנאה לגמרי :
א נחן לה נש ואח"כ בא הוא או אחיו על צרתה או שעשו בה מאמר בצרתה זו שכא עליה או שעשו בה מאמר צריכה נש ואסור לקיים דקאי לה בלא יבנה כסוף הנש וחליצ' לאחת מהן לפטור את שתייהן דהא הביאה ביה פסולה היא נש בכאן על מה שכתבתי לעיל סעיף ח' :

יב כמת דברים אסורים בגט או במאמר שהם דרפגן בין הטעמי שאמכרו אבל הבעילה והחליצה הם דאוריית' הבעילה קנה קניין נפשו והחליצה דוחה דחיה נמורה לפיכך אין המעשה שנעשה אחריהם מועיל לא לפסול את זו ולא ליאסר בקרובו כיצד בא על יבמתו והזר הוא או אחיו וחליץ לה או לצריחה אין אותה חליצה חליצה כלום ואינה אוסרת לא את הראשונה על בעלה ולא קרובותיה על החליץ דאין בה כמש' כלל וכן אם חזר אחיו ונתן נש לה או לצרת אינו כלום וכן אם חזר אחיו ועשה בה מאמר בזה עצמה או בעל אותה אינו כלום שכבר היא אשתו של אחיו מביאה ראשונה ואין קידושין הופסין באשת אחיו אלא באה הוא או אחיו על צרתה או עשו בה מאמר צריכה נש שהרי אינה אסורה עליהם אלא באיסורא דעשה דביחוד היא בונה ואינו בונה שני בתים ולא הבא פכלל עשה עשה וקל קידושין הופסין בחיובי עשה ואפי' חיובי דאווין :

יג וכן אם חליץ ליבמתו והזר הוא או אחיו וחליצו לצרתה אין אותה חליצה כלום ליאסר בקרובותיה או שני יבמין שחליצו ליבמה אחת זה אחר זה אין חליצתה האחרונה כלום ומותר בקרובותיה אבל אם אחר שחליץ ליבמתו בעל או קדש או אחיו אותה או צרתה הפסול להו בה קידושין דהא לא קיימי עליהו אלא בלאו דלא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה וק' לקדושין תופסין בחיובי לאוין וצריכה נש בין קריבה לשם איכות כגון שקרשה סתם בין שקרשה לשם יבמות כגון שאמר לה הרי את מקדשת לי לזיקת יבמין :

יד הא דאין מעשה מועיל אחר ביאה דוקא בביאה כשרה שלא קדם לה מעשה אחר אבל ביאה פסולה כגון שנתן נש לזו ובעל את זו או עשה מאמר בזו וז' על את זו מועיל מעשה שעשו אחריה שאם יחליץ הוא או אחיו לשלישית ואסרו בקרובותיה ונס היא לא סגילה כגש דכתי' נשאר בת זיקה אבל חליצה אפילו היא פסולה שקדם לה מעשה אחר כגון שנתן נש לזו או עשה בה שאמר ואחר כך חליץ לה או לצרתה אפילו חבי אין מועיל אחריה מעשה אחר כגון אם חזר הוא או אחיו וחליץ לה או לצרתה הוי כאילו חליץ לנכרית ואין אותה החליצה אוסרת עליו קרובות אבל אם בעל אותה או צרתה או קדש אותה או צרתה אחר כך ודאי שהרי דהא קל' קידושין הופסין בחיובי לאווין והא דאין מעשה מועיל אחר חליצה פסולה ואחר ביאה פסולה מועיל לא משום דחליצה עדיפא מביאה דהא ודאי ביאה עדיפה אלא משום רכביאה פסולה שייך בה לגזור שפי מכהליצה פסולה כיצד כגון אם נתן נש ובעל גזרו שיהא מעשה שאחר ביאה או מועיל משום ביאה שאחר הנש החליצה שאם אתה אומר לא יועיל מעשה אחר ביאה שאחר הנש והוא הביאה ביאה נמורה ותסגי לה בגט לבדו אתי למימר כדקניא ביאה שאחר הנש קניין נמור אלמא מעילות היא ויבאו לבעול לכחלה אפילו אחר חליצה והוה ליה איסור דאורייתא כיון שלא בנה שכלא יבנה ואם ביאה אחר מאמר הוא כגון מאמר לזו ובעל את זו גזרו ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה דאי אסרת לא יועיל מעשה אחריה וכן לבדו הסגי לה אמרי ביאה של זו אחר קניין של זו ביאה מעילות' היא ואחרי למיעכר ביאה אחר ביאה בשתי

יבמות ויעברו על אינו בונה שני בתים אבל אחר חליצה פסולה ליבא למיגור מידו דמאי ליגור לגזור חליצה אחר הנש משום חליצה אחר חליצה דלא ליחיה לחלוץ שהרי יבמות זו אחר זו או שני יבמין ליבמה אחת זה אחר זה כל כי הגי' החלוק והיול ומאי אפכא לן דמאי איסורא איכא לגזור חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה דלא ליחז למיגר כניסה בביאת יבום וצאה כחליצה בלא נש לא אתי למיסר הכי דמאי חליצה אחר מאמר כי לא בעל' נש לפאכרו ה' יאמרו חליצה אחר ביאה ודאי בעי נש לכיארזו והא דאמרינן אין אהריה נלו' היינו בדבר העשוי אהריה כגון דאי הדר עבי' נש או חליצה נחכרה לא איהם' כקובותיה אבל בעלת המאמר והיא צריכה נש למאכרו אפי' שהלץ אחריה :

יז עשה מאמר ביבמה ונא' כנה' נש לזיקתה ולא למאכרו פסלה עליו ועל כל האחין וקפה לה בלא יבנה דרכבן וצריכה עיר נש שני למאמר והחליצה לזיקתה להחירה לשוק נהן הנש למאכרו ולא לזיקתו הרי נשאר זקוקה כמו שהיתה קודם המאמר דמאי דעכר בה שקליה אבל אינה מותרת לייבם אלא לשאר האהין ולא למגרש דגזרו ביה רבנן משום נהן נש קודם המאמר שיאכרו כמו שזו מותר ה' בעלת נש קודם מאמר כוחר מכל מקום כיון שבעלת נש אפילו מאמר אינה אסורה אלא דרבנן לא גזרו אלא במגרש עצמו ולא בחליצה האחין ויא' שאפילו הכי נשאר מותר בה ולא גזרו ביה כלל דמאי דעכר שקליה ודרי היא לגמרי כמו שהיתה קודם המאמר' ולכבר שאמר בפירושו לפאכרו ולא לזיקתה אבל אם נהן לה נש סתם הוי כאילו פירש שנתנו לזיקתה וקיימה בלא יבנה מדרבנן על כל האחין :

יח ביאת קטן אינו קונה ביבמה מן החמה כלל דקטן אין קניין מן התורה מכל מקום כיון דביאת קטן של כן ש' שנים ויום אחד רויא ביאה בעלמא כגון לענין עריות שהיא צהרנ' עליו אם היא גדולה ה' נבי יבמה אף על פי שלא קנאת משום שאין לו קניין מ' עטא רבנן כמאמר בגדול לפי' אם בא קטן בן ש' ויום א' על יבמה פסלה על כל האחין ואם אחר שבא עליה חזר אחיו הגדול ובא עליה או על צרתה או עשה מאמר או נתן נש או חליץ לה או לצרתה פסלה על הקטן וצריכה נש משהיה והחליצה כמו שנהבאר לשעלה כדין ביא' או חליצה או נש או כאמר אחר מאמר וכן אם חזר הקטן ובא על צרת' או שאחיו שהוא ג' כ' ב' ש' ויום א' בא עליה או על צרת' פסלה עליו כדן מאמר אחר מאמר וכן אם עשת הגדול מאמר כיבמה וחזר אחיו בן ש' ובא עליה או על צרתה פסלה עליו כדן מאמר אחר מאמר אבל מאמר של בן ש' אינו חשוב כמאמר הגדול ואינו מועיל אלא בהלה אבל לא בסוף ביצר עשה הקטן מאמר מועיל לפוסלה על האחין דגזרי במאמר בן ש' משום ביאת בן ש' בשה דברים אמורים בתחלה אבל אם עשה הגדול מאמר וחזר בן ש' ועשה מאמר בה או בצרתה אינו מועיל לפוסלה על האח הגדול אבל מאמר של בן ש' אחר מאמר של בן ש' איכא למיגר שמועיל שביד שמאמר הראשון נש הוא מכן ש' הוה כמו מאמר אחר מאמר בשניהם גדולים נש וחליצא לא גזרו רבנן בקטן כלל לא בתחלה ולא בסוף דליכא למיגור בהו מידו :

יט שתי יבמות מבית אחד שנפלו לפני יבמא' ועשה היבם מאמר באחר מהן או נתן לה נש אם רוצה אח' כך לחלוץ ולהחירן לשוק אין חליצ' בעלת הנש או בעלת המאמר פוסרת הצרה וחליצת בעלת הנש אינו חליצה מעליא דאיהקלשה זיקתה וכיון שהזיקה קלשה נש החליצה אינה מעלי' וחליצת בעלת המאמר אינה פוסרת אפי' אותה לגמרי שהרי צריכה נש למאכרו והיאך הפטור צרתה אבל חליצה הצרה הוה חליצה מעליה ופוסר' לבעלת הנש לגמרי ולבעלת המאמר מהחליצת וצריכה עוד נש למאכרה ואם עשה מאמר בזו ונתן נש לת' חליץ

חולץ לא יצא שירצה ופוטרה את השנייה דתרווייהו כי הדדי
 נינהו כמו שנבאר *

קכ וכן אם היתה אהת מהן אסורה על היבם משום
 שנייה או מחייבי לאוין או מחייבי עשה והשנית
 פתורה לו כשהוא מייבם מייבם למותרה וכשהוא חולץ
 אם חלץ לאסורה לא הותרה צרתה דהיא לה זיקא קלושה
 כן שאסורה לייבם הלץ לצרה הותרה האסורה דהיא לה
 חליצה מעלייתה :

קכא יבמות רבות הבאות מבית אחד כיון שנבעלה אחת
 כהן בעילה כשרה הותרו כל הצרות וכן אם נחלצה
 אהת מהן חליצה מעולה הותרו הכל ונסתלקה זיקת היבם
 מעיהן כבעילה הותרו מ' בית אחיו אמרה רחמנא בית א'
 הוא בונה ואינו בונה שני כתי' בחליצה הותרו מ' בית חלוצ'
 הנזיל כתיב בית א' הוא חולץ ואינו חולץ שני בתים אבל אם
 נבעלה אחת מהן ביאה פסולה או ניתן מאמר פסול לאחת
 מהן יצא נאסרו כולן לייבום ואפי' אותה שנבעלה או שנעשה
 בה המאמר הפסולה אותה שנבעלה או שנתן לה מאמר
 צריכה ג' לביאתו או למאמרו אבל לזר לא הותרו שום אחת
 מהן אפי' בעלת הביאה או בעלת המאמר וכ' הצרות אלא
 כל אחת מהן צריכה חליצה להחירה לזר משום דהוא לא
 זיהא חליצה ימותה וגם הביאה היתה ביאה פחותה ואין
 זיקת היבום מסתלקת לא כבעילה פחותה אפילו מן הנבעלת
 עצמה ולא בחליצה פחותה מן הצרות אלא אותה שנחלצה
 חליצה פחותה היא עצמה הותרה ליבם לזר אפילו יש שם
 אחין אחרים דלמפטר נפשה בחליצה פחותה אבל צרתה
 אסורה לזר עד שתחלוץ גם היא אפי' לזה היבם בעצמו ודי או
 עד שיחלצו כל האחין הראשונה שנחלצה החליצה הפחותה
 וכזה תהיה את כל הצרות ולא בחליצה מאחד היבמים שאין
 חליצה פחותה מסלקת זיקת יבום מכית זה עד שתחזור על
 כל האחין או עד שתחלוץ כל אחת מהן וכן ג' אחיות שנפלו
 מנ' אחין לפני שני אחין יבמין אם נפלו בבת אחת כגון שלא
 הספיקה הראשונה לחלוץ עד שנפלה שניה ושלישית אף על
 גב דחליצת כל אחת היא חליצה פחותה דהא כל אחת ל'
 אסורה לייבם משום דהיא כל אחת אחות זקוקה לגבי כל א'
 מן היבמין מכל מקום כל אחת סני לה בחליצה אחת מא' מן
 היבמות אינו שירצה ואפי' א' חולץ לכולן דליפטור נפשה סני
 בחליצה פחותה האילו וא' בחליצה מעולה וכשרה ואם
 נפלו בזו אחר זו כגון שנפלה האחת החלה וחלץ לה אחד מהם
 ואח' כפלה השנייה אע"ג דלמפטר נפשה סני בחליצ' פחות'
 מ' לכתחלה לא תחלוץ השני' מן החולץ הראשון שהיא
 עליו באחות חלוצתו אלא תחלוץ מן השני דכל היבם דאיפטר
 חליצה מעולה עבדינן לה לכתחלה ולא תחלוץ הפחותה ואם
 אחר כך נפלה השלישית דהיא לגבי תרווייהו אחיות הלוצה
 והיא חליצה חליצה פחותה לגבי תרווייהו תחלוץ מאיזה
 מהן שתרצה וסני :

קכב שני יבמין שיבמו ב' יבמות הבאות מבית א' ולא נודע מי
 ייבם החלה שניהם יוציאו בנש ויתרו לזרים בלא חליצ'
 מ' דהא מ' אותה שנתיבמו תחלה הרי היא אשת היבם
 לכל דבר ויוציאה בנש לבדו וכשייב' אחר כך אחיו את השנייה
 אין כאן יבום דהא כבר פקע זיקתה בביאה ראשונה ואי מטיבם
 קדחשין בא עליה וק' קידושין תופסין בחייבי עשה שאין
 כאן אלא עשה דכית אחר הוא בונה ואינו בונה שני בתים
 ולא הבא מכלל עשה עשה הרי גם כן יוצאת בנש ואינה
 צריכה חליצה אבל שתיהן אסורות לייבמין מספק שמא
 צרתה נתיבמה תחלה וקאי איהו באיסור בונה ב' בתים
 לפיכך דאובן שהיו לו ב' נשים אחת בעכו ואחת בעיר וסמקון
 חיו אחד בעכו וא' בצור ושמעו שמה ראובן אהיהם לא ייבם
 שום אח' מהם יבמחו שבמקומו עד שירע מה עשה אחיו

במקום האחר קרסא' מהם ויבם אין מוציאין אותה מידו
 מספק עד שירע שייבם אחיו תחלה ואם רצה לחלוץ קורס
 שירע מה שעשה אחיו אין מונעין אותו לומר שמא יבם אחיו
 אחר חליצ' זו ויעבור על דכיון שלא בנה שוב לא יבנה דאוקמ'
 אחיו אחזקה שלא יעבור על דברי חכמים ולא ייבם עד שירע
 מה שעשה אחיו ואי משום שמא יבם אחיו כבר מה סוין
 חליצתו של זה ומאי איכפת לו :

קכג דין שני יבמות חרשת קטנות וכו' סעי'

א מי שהיה נשוי יתומה קטנה שהשיאה אחיה ואמה
 שאין קידושיה אלא מדרבנן וכן חרשת ומת ונפלו
 לפני אחיו ליבום אין ביאה או חליצת א' מהן פושרה צרתה
 ואע"ג דקידושי תרווייהו מדרבנן מ' מסקינן כגמרא שאין
 קידושי שתיהן שוות שקידושי יתומים קטנה הם בספק אם
 קניין קניין גמור או אם אין קניין כלל וקידושי החרש קניין
 במקצתה ומשיריין במקצתה ושעמא איתא התם וכיון שאין
 הקידושין שוות אין הזיק' שוות לפיכך אין חליצת אחת מהן
 או ביאת אחת מהן פושרת צרתה וכיצד הקנתה ואם יחלוץ או
 ייבם הקטנה לכשתגדיל לא תיפטר חרשת דשמא קידושי
 אחיו בקטנה לא קנו כלום ונשארת החרשת עדיין זקוקתו
 והחרשת לאו בת חליצה היא וכמו שנבאר למעלה ואם ייבם
 אותה אחר שייבם הקטנה הוה ליה בונה ב' בתים ואם חלץ
 לקטנה כבר חיישין שמא קידושי אחיו בקטנה קנו קניין
 גמור וקאי עליה חרשת בכיון שלא בנה שום לא יבנה ואם
 ייבם חרשת לבדה לא תיפטר הקטנה וקידושי החרשת הוי
 חצי קידושין וזיקתה חצי זיקתו ושמא קידושי הקטנ' הוי להו
 קידושין גמורין וזיקתה זיקתו גמורה ואין ביאת החרשת ביאה
 גמורה להפקיע כל הזיקה של הקטנה ונשאר עדיין זיקה
 בקטנה ואם יחלוץ לקטנה לבשתגדיל יצטרע עליו החרשת
 למפרע מטעם דכיון שלא בנה בקטנה שוב לא יבנה כדלעיל
 דשטר קידושי הקטנה הוי קידושי גמור וחליצתה הוי חליצה
 שעדיין היתה זקוקתו וכיצד יעשה כלמדין את הקטנ' שהמאן
 בו ועוקר' קידושי אחיו מעיקרה ונשארה חרשת לבדה זקוקתו
 וכבר אמרנו דחרשת אין לה חליצה לפיכ' מייבם בית החרשת
 וקניה אותה בביאה לאטה נטירה ואם יראה אה' לגרשה
 כוונת לה נש ומגדלת ומותרת לזר :

ב הוי שתייהן חרשות או שתיהן יהומית קטנות חליצה אין
 להן אבל ביאת אחת מהן פושרת צרתה דהא זיקת
 שתיהן שוות :

ג אחת גדולה ואחת קטנה ביאת גדולה או חליצת פושרת
 הקטנה דהא הגדולה היא ודאי זקוקה אבל אין ביאת
 הקטנה פושרת הגדולה דשמא קידושי קטנה לא קנו כלום
 ולא היתה זקוקתו כלל והגדולה נשארה זקוקה לו :

ד אחת פקחת ואחת חרשת ביאת הפקחת או חליצתה
 פושרת החרשת שהרי היא כולה קטנה וזיקתה זיקת
 גמורה וביאהה או חליצתה פושרת השנייה אבל אין ביאת
 החרשת פושרת הפקחת שהרי לא היתה קטנה וזקוקה אלא
 לחצייה ואיך תיפטור הפקחת שהיא זקוקה לכלה :

ה ואם שתיהן קטנות ובה יבם על אחת מהן וחזר ובה
 הוא או אחיו על השנייה לא פסל את הראשונה עליו
 שהרי ביאחם שוה איראשונה קטנייה היא הרי היא אשתו
 ואחרונה ביאת זנות ואי לא קטנייה היא הרי שתיהן נכריות
 אצלו שלא היו קטניות לאתו אבל אסור לקיים את השנייה
 דילמא קטניות לאחיו ומשבא על הראשונה קנאה וקמה לה
 הק' עליה באיסור בונה ב' בתים אלא מלמדין אותה שחמאן
 ומקיים את הראשונה שלא נפסלה עליו מעולם :

ו וכן אם שתיהן חרשות אין ביאת השנייה פוסלת את הראשונ'
 ואם ירצה יקיימנה והשנייה אסורה לו ויוציאו בנש :

* לביש הביץ וארגמן הלכות חליצה * ק

סימני סריס מה שנויר כשהוא שיפסום זהו סימן סריסו
 לכך אזלינן ביה להזמירא דהיינו אם יש לו אדם אחר' יחיצו
 הם או יבטוואם חלץ הוא פסלה עליהם ואם אין לו אדם
 אלא הוא חולץ ולא מייבם :

פצוע דכא וכוותא פסלה וסריס אדם לאו בני יבום נינהו
 שהרי אינן יכולים להק' רוע לאתיהם אבל ככל מקום
 כיון שהיתה להם שעה הכושר רמיא היבסה קמיהו לחליצה
 לפיכך מתוהם ולהם אחים נשותיהן מתייבמין או חולצין
 שאחיהם יקימו להם זרע שאילו אינן מחוייבם מעיקרה כהו
 אחיהם הם חולצים ולא מייבמין ואם בעלו קנו לאשה נמורה
 כיון דרמיא קמיהו אבל אסור להם לקיימם שעוברים על לאו
 דלא יבאו בקהל' שגם הסריס אדם הוא כמו פצוע דכא לפיכך
 אם בעלו יוציאו בנש אבל הזקן ביותר שתשש כחו וכשל
 וידוע שאינו מוליד שכבר פסק להוליד דיני כפרים אדם לענין
 חליצה וייבום שחולץ ולא מייבם כיון שהיתה לו שעה הכושר
 פיהו כיון שאינו מן הנמנע שוליד שהרי איפשר הוא אפילו
 זקן הרב ומפלה שוליד שכן נמצאו לפעמים זקני' שמולידים
 לפי' אם בדיעבד בעל יבסהו ויבמה מותר לקיימה :

א החרשת לאו בת חליצה היא כפני טאניה יכולה
 לקרוח וכן קטנה ושומה מהאי טעמא שאין קריאתה
 קריאה כיון שאינה מבינם מה שקראין שאינן בני דעת אבל
 מכל מקום כמות ביאה ניהו וכיאתה ביאה לפיכך אחת מאילו
 שנפלה לפני יבם אינו יכול לחלוץ אבל כונס אוחת כביאת
 ייבום ואם ירצה אח' לגרש את החרשת יכול לגרש דבת
 גירושין היא ונסה גש אבל השומה והקטנה בעורה קטנה
 לאו בנות גירושין הן ואינו יכול לגרשן כמבואר בהלכות
 גישין :

ב וכן חרש שוטה וקטן לאו בני חליצה הם שאינם יכולין
 לקרוח ולהבין אבל מיבמין וכונסים ואם נכנסו דרש והשוט'
 אינם יכולין להצי' לעולם וגם הקטן בעודו קטן שאין גירוש'
 גירושין דלא אחי נש דידהו ומפקיע זיקה אחיה הראשון בדא'
 שנפלה לו מאחיו פקח אבל נפלו לו מאחיו חרש שהיה חרש
 בשעה שנכנסה כשם שכנס אחיו ברמיזה כך יוציא ברמיזה
 והקטן אם בא עליהש יוציא בנש לאחר שהגדיל והוא שבא
 עליה גם לאחר שהגדיל דהל' אותה ביאה אחר גרלות
 קניין גמור להוציא שהו נמורה לצאת בנש אבל אם בא בא
 עליה לאחר שהגדיל אלא בעודו קטן אין ביאתו קניין גמור
 אלא כמאמר בגדיל וצריכה נש לביאה וחליצה לזיקתו :
 ג שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין שני נשים
 נכרייה פקחיה מה חרש אחיו הפקח רצה חרוץ יצא
 מייבם מת פקח אחיו החרש כונס ואינו יכול לחלוץ כיון
 שנבכר למעלה כיון שאינו נרקריאה וגם אינו מוציא בנש
 לעולם שאין נשו אריס הפקיע זיקה קידושיו אח וכפו
 שנכתבאר :

ד שני אחין פקחים נשואים שתי נשים נכרייה אחת
 פקחת ואחת חרשה מה פקח בעל חרשה אין חרוץ יצא
 בת חליצה אלא אחיו הפקח כונס ואינו יכול לחלוץ דלאו בת
 קריאה היא ואם ירצה אח' יוציאה בנש מת פקח בעל פקחה
 אחיו רוצה חלוץ רצה מייבם :

ה שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואים שני נשים
 נכרייה אחת פקחת אחת חרשה פקח לפקחת וחרש
 לחרשת מה חרש בעל חרשת אחיו הפקח כונס ואינו חולץ
 ואם ירצה אח' יוציאה בנש מת פקח בעל הפקחת אחיו
 החרש כונס ואינו מוציא לעולם הסומה מייבם אבל אינו
 חולץ משום שנאמר וירקה בפניו משמע שיהא היא רואה
 דחוק למעושי סומא שאינו רואה הרוק כדא' לכהחלה אבל
 בדיעבד אם חלץ חליצהו בשרה דאין הרקקה מעכבת ואם אין
 בגין אח אלא הוא כתב מורי מהרמאי ז"ל שהוא חולץ לכהחלה
 כיון

שלו כ' בעיקר במקום אחד בכל הגוף מוציאן אותו מחזקה
 סריס כ' ילקן אין מוציאן אותו מחזקה סריס לפי
 שבמקום הזקן רגילין להיות שם סער לכל אדם לפי' אם יט לו
 כל סמני סריס נהו כסריס ואף על פי שהכ' כ' שערות בזקן
 חשוב אין לזקן כיון שלא נהמלא זקנו :

ו גמה דכריס אמורים שעי' הסימנין נידוני' כסריס
 קמה ואילונית כשגהו בהן הסימני' אחר שהם
 כני' שנה אבר קודם לז' אפי' יש בהן כל סימני סריס
 ואילונית ולא הביאו' שערות בעורה אין נידונין כסריס
 ואילונית אלא חולין הדקך כמה שהם קטנים ודינה בקטן כל
 זמן שהם פתיה מכני' כ' שכן נמצאים הרכה בני אדם שאינן
 מתגדלין עד כ' שנה אבל מכין כ' כ' אולדך ולא הביאו' שער' אם
 יש בהן סימני סריס ואילונית נידונין כסריס ואילונית אפילו
 אם הביאו אחר כן שערות אין מוציאן אותה מחזקה סריס
 כיון שהיו להם כל הסימנים של סריס ואילונית קודם השערות
 ולכשהגיעו לבני' כ' מיד היו בהם הסימני' או קודם לכן אבל
 אם אין בהם הסימני' מיד כשהם בני עשרים או קודם לכן וגם
 לא הביאו שתי שערות אין נידונין כסריס ואילונית אפילו
 גילדו בהם הסימני' אחריו כן אין זה סריס חמה אלא מחמת
 חוליו באו שאין זה לקוי ממעיו אמו וחשובין בקטנים עד רוב
 שנה ה' שנתיהם בני ל' כיושי שנתינו בהם ע' שנה
 וחצי הם י' וכשהם בני ל' היום אחרי הגיעו רוב שנותיהם
 ומרוב שנותיהם ואיך נידונית כסריס ואילונית כשלא הבאו
 כ' שערות אפילו אין להם כלום מסימני סריס ואילונית ואפי'
 הביאו' שערות לאחר מכאן כיון שנחאחרו כ' ודאי סריס
 הוא אפי' כלא סימניו אבל דבר זה הוא קשה וכמעט שא'
 לנו לעמוד עליו בביורד ואפילו בכריקה שאפילו אם נברוק
 ולא נמצא בוכ' שערות הא ק' בחוששין שמא נשרו ועוד
 אפילו נמוט בלא שערות ק' דהו סימניו ומי יוכל לברוק
 במקום הכחת שערות שלא יהא שם לא שער ולא נומא ועכ'
 כשיזדמן דבר זה צריכה חליצה מספק שמא הביאו' שערות
 ולא סריס הוא ואינה מתיבפת דרילמא לא הביאו נמצאו פנוע
 באשת אח שלא במקום מצוה דכיון שנברק לאחר רוב שנותיו
 ולא נמצאו לו שערות איתרע רובא ואיכא למיקח' לסריס וכ'
 שנה שאמרנו למעלה יש אמורים שאפילו לא שלמו כל הכ'
 אלא כשהגיעו לכ' פחות ל' יום הרי הם ככני' כ' נמורים לכל
 הדינים המבוארים למעלה ויש אמורים עוד שאפילו ל'
 לא הגיעו אלא לבני' ש' ול' יום חוד' שנה כ' הרי כאלו נגמרו
 כל הב' לנהוג בהם כל הדינים הנל' :

ז גם אמרנו למעלה שלא נאמרו כל הדינים הללו אלא
 כסריס חמה שהוא לקוי ממעיו אמו אבל מי שנחכהו או
 ניתקו או נמעכו נידיו או ביצו שלא ממעיו אמו הוא הנקרא
 סריס אדם ואותו ק' כשהיה י' שנה ויום אחד נקרא גדול
 שהולכים אחר רוב בני אדם שמתגדלים ל' שנה ויום אחד
 כי זה הואיל ונסתרה בילדותו אינו מביא סימנים לעולם לכך
 הולבין בו אחר הרוב :

ח אנדרוניים יש אמורים שה' כוכר לכל דכריו ואשתו
 מתייבמת וחולצת וגם הוא חולץ ומייבם היא כיון
 שאינו ראוי להוליד כלל הרי הוא כסריס חמה ששמו מחוץ
 מעיקרה ואינו בר חליצה וייבום כלל וכן נר' מ' יש מצריכ' ש'
 לו חליצה לחומרה בעלמא :

ט שומטום חולץ מספק שהרי הוא ספק זכר ספק נקבה
 ושמה זכר הוא לכך לא תיפטר בלא חליצה ואם נקרע
 יציאה זכר רצה חולץ רצה מייבם ויש מי שאומר שאפי' אחר
 לשתקא ונמצא זכר אינו מייבם מפני שהוא כספק סריס
 ומספקא להו להכמים ולא יכלו לעמוד על כורו של דבר אם
 נמצא מעולם אחר שגילד' שומטום אם הוליד כשנקרע ואם כן
 אפילו כשנקרע הרי הוא בספק סריס חמה ויצילו אין לו

* * * לבוש הבוץ וארנמן הלכות חליצה * * *

כיון שאי אפשר בעניין אחר (ועל סימן קס"ט)
 מן אשה החרש והזקנה והעקרה הרי הן בשאר כר הנשים
 והחלוצות ושתיהם דהא כצינו כמ' נשים עקרות
 וזקנות שנפקדו ואינן להקים שם לבעליהם אבל אשת
 האשה והקטן פפורין מן החליצה וכן היכוס שהם בגלו לא
 היו נשתייהו מעולם שאין קידושין קטן ואינן בלום שאין
 קנינים קטן וכתיב לא חרעה אשת החכם חרעה מי שיש בו
 אישיות פרט לאשת זוטרה וקטן שאין להן אישות כלל :

קצת בדין יבמה האסורה ליבם באיסור ברת זדין צרתה וזוטה וצרתה וקטנה שמיאנה ובויון סעי'

א יבמה שנפלה לפני יבם שהיא עליה מתייבמת מיתה
 ומיתה כ"ד אינה זקוקה לו בלל ומותר להחליצה
 שאין נמצא עשה של יבום חזק כלל בלא דוחה לזו שיש בו
 כרת או מיתה כלל לזו שיש בה מיתה כמורה נשדו או
 כה בתו או תמותה או אישיות בערות האסורות בתורה ומת
 אחיו בלא פנים נפלה העונה לפניו לייבום פטור מן החליצה
 וכן היבום וכלם שרוא פטורה כך צרתה פטורה שכיון שאינו
 יכול לבנות בית אחיו באותה שהיא עליו ערוה בלתי ערוה
 כולם באיסור אשה אח ופטורות מן החליצה וכן היבום כלה
 כיצד כגון שאחיו שה הנשוי בה או אחת מן העריו עליו
 דה נשוי עוד אשה אחיה אע"פ שאחיה אינו ערוה על היבם
 פטורה כמו הערוה וכן צרת צרתה פטורה נכפן החליצה וכן
 הייבום כיצד כגון שמת ראובן ולו ב' נשים ואחת היא ערוה
 על שמעון אחיו ולו עוד אח שלישי לוי שאין אחת מנשי ראובן
 ערוה עליו והיו היבמות פטורות משמעון כשום הערוה אבל
 היא זקוקה ללוי והר"ד לוי רבם אהיה שהיא צרת ערוה של
 שמעון ויש לו עוד אשה אחת ואח"כ מת לוי נ"ב בלא בניס
 ונפלו שתייהן לפני שמעון שתייהן פטורות מן החליצה וכן
 היבום האחת אשת ראובן שיש שהיא היה מהחלה בשתייהן
 אצל בעלה הראשון צרת ערוה של שמעון והשנייה אשת לוי
 משום שהיתה צרתה אצל לוי והיו לה צרת צרת ערוה וכן
 אם נתייבמת אחת הצרה צרה לאח רביעי יהודה ולו אשת
 אחת ונ"ב בלא בניס ונפלו נשוי לפני שמעון אשת לוי
 אסורה עליו משום צרת צרת ערוה ואשת יהודה אסורה עליו
 משום שהיתה צרת צרת ערוה וכן עוד עולם
 ב אבל אם היתה אחת מכל הערוה נשארה צרתה שאינו
 אחיו ומת בעיה מותר הוא לישא צרתה בלא אסרה
 התורה צרת ערוה אלא במקום שהיתה צרתה עליו לייבמה
 והיתה קטנה ע"י החרש וכוון שצרתה על לוי הערוה נשארה
 עליו באיסור אשת אח אבל כשהיא צרת ערוה אצל כרי אף
 על פי שהערוה אסורה עליה היא מותר לו : (החל כל
 פירושא ומתן שכל פירוש דייבמות בסניף עליה שלמורה
 מקרא ע"ש כי יאריך להביאה רבה)

ד יבמה שהיא ספק ערוה ליבם כגון שקדש אשה אחת
 בשם קידושין והרי היא ספק ארוסה ואמתה נשואה
 לאחיו וכן אשה כלא בניס ונפלה אשתו לפניו והיא
 עליו כשהיא נשואה הרי שיהיה אסורות עליו יבמתו שאם
 היא ארוסה וכן אלו הקידושים וארוסתו שאם היא
 אחת וקדשה הרי היא כלא בניס ונפלה אשה אחת לפניו
 יבמתו חרצת משום שהיא ליבמה וארוסתו מוציא כנס

ה היתה היבמת באיסור שיהיה כגון שבער או
 טעה ונשא בתו או חתנה וכן שיהיה כגון שבער או
 אשת אחיו כיון שאין קידושין וכן שיהיה כגון שבער או
 חליצה ולא יבום נהרי הוא לוי רבם כלא אשה נכרה אם

ירצה וישאנה ואם ירצה יניתנה כלא חליצה אבל אם היה לה
 צרה אצל אחיו או חולצת או מתייבמת
 ואם היתה היבמה ספק ערוה על דב גלא חליצה או
 מתייבמת כמה נפשך שאם היא ערוה על בעלה הרי
 לא היו חופסין בה קידושין והרי היא ליבם כאשה נכרה
 נכרה בה ואם לא היתה עליו ערוה הרי היא זקוקה ליבם
 ושפיר מייבם :
 ז יבמה שהיא ספק ערוה ליבמה אצל בניס או חתנה
 ארוסה והיו לאחיה בה נ"ב כן ספק קידושין או
 קידושין כגון שזרק לה קידושין או נטה ספק קרב לו
 קרב לה או שנירשה כנס שיש בו ספק אם הוא נש
 לא כמו שנתבאר בהלכות נשין והיה לאחיו אשה
 וכת אורח הצרה חולצת ולא מתייבמת דשמה היא צרת
 מספקין בערוה אם היא אשת אח או לא :
 ח היה אחיו נשוי אשה שהיא ערוה ליבם לו ערוה
 אחרת ושם כ מתה הערוה בהי בעלה או שנירשה
 שהיתה קטנה ומיאנה בו ואח"כ מת אחיו הצרה מותרת
 להתייבם ואע"פ שבנס הצרה קודם שמת או שנירשה
 ונעשים פעם אחת צרה לערוה כיון שלא היתה צרת
 בשעה שנפלה ליבום שהוא שעת מיתה אחיו מותרת
 מיתה חיה אבל אם לא מיאנה הערוה הערוה חיה
 כיון אחיו ומיאנה בו אחד מות צרתה חולצת ולא מתייבמת
 אע"פ שהיא ערוה הקדושין מיקרן והיא כאלו לא היתה
 אשת אשת מעולם מ"מ כיון שכשעת מיתה אחיו ערוה
 מיאנה הרי צרתה גורמת צרת ערוה וסור להתייבם מותר
 נזירה משום דאין לה שרי צרת ערוה דעלמא
 ט ספק אם אשתו שרא ערוה ליבם מהחליצה והבן
 מותר כגון שאחיו חרש ונפלה הבית על פניו
 ואין ידוע איזה מהם מת חלוצת אשה אחרת חולצת
 בתו מתה החלה ובשעה מיתה אחיו לא היתה צרת ערוה
 לא מתייבמה דשמה אחיו מת החלה וזו בשעת מיתה
 צרת ערוה :
 י היתה הערוה איילונה צרת או חולצת או מתייבמת
 מבני אם לא הכיר בה אחיו שהיתה איילנית וכן
 שעות שנמצא שלא היתה אשתו מעולם והשנייה אשת
 ערוה אלא אפילו הכי בה אחיו חלצה עליו לאשה
 מתייבמת דלא כה"פ שהיה צרת ערוה אלא במקום שהיה
 היא כה בניס שאם לא היתה קודם חליצה ומתה ליבם
 שבשכיל שהיא ערוה לו היא פטורה מן החליצה פטורה
 נ"ב פטורה אבל כשהיא איילנית שאפילו אם לא היתה
 לאו בת יבום היא נהרי היא במרשיו ולא נפלה היתה
 על הצרה לזכר לזכר מתייבמת ואם יבם הצרה מותר
 סבור שהערוה איילנית וזו ממצאת שאינה איילנית
 היא צרת ערוה וקטנה אצל ארוסה אשת אח ספק
 מותר וכן מותר לזכר לזכר מתייבמת
 נשאת הרי הלה ספק אשתה סבורה שאין הערוה
 איילנית ואם נמצאת איילנית והרי הצרת היא
 ליבם מצא מהבעל בנס שנאסרה עליו כיון שנבעלה והיה
 שחלצה כמו אשת איש שוינה שאסורה על הבעל וכן
 היבם באסורה כמו אשת איש שוינתה שאסורה על הבעל וכן
 עדיין היא זקוק לו וצריכה ממנו חליצה להחיות לו
 פתחלה לא נשאת לזכר אלא בהתקפה לו בלתי א שמתה
 ליבם בלא נש שאין קידושין אפס כשהיא עליו לעיו ט"ס
 ק"ט מע"א וע"ש
 יא מי שניחה אשתו בחייה בעולם ונתייבמת בלא
 ונפלה לפניו אחר יקבלין ערוה שמיאנה על
 ונצא בלא חליצה ליבם מאי מיאנה כלא אשה
 נשאת והיה מותר בערוה דכתיב כחודש חסדו

לבוש הבוץ וארצמן

הלבנות יבוס חליצה * קיא

אלה הם הדין לה צרה היא וצרת' פטורה מן החליצה ומן היבוס... פטורה צרתה בערה אבל אם היא ספק זינתה אם לאו היא חולצת ולא מתייבמת ז'מ"ט היא בספק איסור לכיזה ואם על בעלה שהיא מותרת לו עכשיו נאסרה על יבמה שהיא אסורה לו עכשיו לא כש אבל צרתה או חולצת או מתייבמת דלא כתיב טומאה אלא בטומאה ודאי ולא בספק טומאה ולא חליצה אפי' הוא וכ' ש צרת' דאע"ג דטומאה כתיב בה לא דמיא לערוה מס' דנ"ט לא נמירנן בה לפיכך אסירנן לה להתייבם אבל חליצה מיהא כעיא ראובן שנשאת אשתו ונשאת לגוי והלך ראובן ונשא אחרת ולא גירש את המשוּמדת ומת בלא בניס אע"ג דמשומדת ודאי זינתה צרתה צריכה חליצה ואשה שהלך בעלה למדין' הים ושם עשה שמת בעלה והתירוה לינשא ואח"כ בא הבעל ומת הרי זו לא דמיא לכושא אלא כמו אנוס' היא נחשב' וצרתה מותר' אפי' להתייבם יב אשת אחיו שלא היה בעולמו אינה בת ייבוס דכתיב כי ישבו אחים יחדיו שהיה להם ישיבה אחת בעולם אז יש להם דין יבוס זה על זה ולא כשלא היה זה בעולמו של זה וכיון שצינה בת יבוס הרי הוא כאשת אחיו שלא במקום מצוה שהיא ערוה ופטורה צרתה כיצד ראובן שמת ונפלה אשתו לגוי ואח"כ נול' לו אחיו מאביו בין שנולד קודם שיבס שמעון אשת ראובן קטן היתה אסורה עליו מחמת שהיה אשת אחיו המת שלא היה בעולמו בין שנולד לו אחר שייבמה שמעון' כשמצאה הוא הישה אשת שמעון אחיו שהיה בעולמו אפי' כשמת שמעון אחר כך אסורה עליו לעולם מחמת שהיה כבר אשת ראובן אחיו שלא היה בעולמו ופטורה מן החליצה ומן הייבוס ואם היה לסמעון אחיו אשה אחרת היתה לה צרת ערוה וגם היא פטורה מן החליצה ומן הייבוס ופטורה צרתה וצרת צרתה עד סוף העולם כדן צרת ערוה ואם מת שמעון אחר שנולד לו וקודם שייב' אשת ראובן אחיו ואפי' קודם שעשה בה מאמר אפי' אשת שמעון לא מתייבמה מטום דק' ליש זיקה וכיון שיש זיקה אפילו לא עשה שמעון מאמר הויה לה אשתו צרת אשת אחי שלא היה בעולמו הזיקה ואסורה על לוי לייבם אבל מכל פקום צריך לחלוץ דלא אלימא זיקת אשת ראובן כשמעון לאפקועי חליצה וייבוס מאשת שמעון לגמרי :

קעד דין האסורה להתייבם באיסור לאו ועשה וכו' ז' סעיפים :

אין היבוס האסורה על היבוס פטורה היא וצרתה מן החליצה וכן הייבוס אלא כשהיא על היבוס איסור ערוה וצרת דופיא דאחות אשה דילפינן מינה פטור צרות מדכתיב בה אשה אל אחותה לא תקח לצורך וגומר אבל יבמה שצינה אסורה על היבוס אלא באיסור לאו או כעשה או באיסור שניות דרבנן היא חולצת ולא מתייבם אע"ג שמן התורה היתה מותר' להתייבם שהרי היבוס הוא מצות עשה וכל מקום שאחה מוציא עשה ולא חעשה יבא ע' ש יודחה את לא חעשה אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו נזירה שמא יבא עליה פעם שנייה שאין מצוה עשה אלא ביאה ראשונה בלב' וגזרו ביאה ראשונה' מטום ביאה שנייה לכך אינה מתייבם אבל מ' צריכה חליצה' שהרי היא זקוקה לו מן התורה לביא' ראשונה וצרת' או חולצ' או מתייבם' ואין חליצתה פטורה צרתה מטום דזיקתה היא זיקה קלושה כיון שהיא אסורה לייבם זיקת צרת' היא זיקה אלימא ואין חליצת זיקה קלושה מפקיע זיקה אלימא אבל חליצת צרת' פטורה אותה והיא חליצה מעולה כדפי' לעיל סיפן ק' ע' ואם עבר וביא עליה קנאה ונפטרה צרתה רבביאתה נעקרה הזיקה לגמרי מביא זה מן התורה כמו שנתבאר ואם רוצה אחר כך להוציאה מוציאה בנט :

ב' וזוהי היבמה אסורה על בעלה באיסור לאו או עשה או איסור דרבנן ומותר לייבם כגון שהיה אחיו כ' וקדש אלמנה ומת או שהיה אחיו ממזר ונשא ישראלית ונפלה הישראלית לפניו הרי היא זקוקה לו וכיון שלא היתה אסורה לבעלה אלא בלאו הפסי' קידושין וכ' בעש' או שניה וליבם הרי היא מותר' וכיון שמוותר לייבם יכול לייבם אותה חוץ מסחור' גרושה

אלה הם הדין לה צרה היא וצרת' פטורה מן החליצה ומן היבוס... פטורה צרתה בערה אבל אם היא ספק זינתה אם לאו היא חולצת ולא מתייבמת ז'מ"ט היא בספק איסור לכיזה ואם על בעלה שהיא מותרת לו עכשיו נאסרה על יבמה שהיא אסורה לו עכשיו לא כש אבל צרתה או חולצת או מתייבמת דלא כתיב טומאה אלא בטומאה ודאי ולא בספק טומאה ולא חליצה אפי' הוא וכ' ש צרת' דאע"ג דטומאה כתיב בה לא דמיא לערוה מס' דנ"ט לא נמירנן בה לפיכך אסירנן לה להתייבם אבל חליצה מיהא כעיא ראובן שנשאת אשתו ונשאת לגוי והלך ראובן ונשא אחרת ולא גירש את המשוּמדת ומת בלא בניס אע"ג דמשומדת ודאי זינתה צרתה צריכה חליצה ואשה שהלך בעלה למדין' הים ושם עשה שמת בעלה והתירוה לינשא ואח"כ בא הבעל ומת הרי זו לא דמיא לכושא אלא כמו אנוס' היא נחשב' וצרתה מותר' אפי' להתייבם יב אשת אחיו שלא היה בעולמו אינה בת ייבוס דכתיב כי ישבו אחים יחדיו שהיה להם ישיבה אחת בעולם אז יש להם דין יבוס זה על זה ולא כשלא היה זה בעולמו של זה וכיון שצינה בת יבוס הרי הוא כאשת אחיו שלא במקום מצוה שהיא ערוה ופטורה צרתה כיצד ראובן שמת ונפלה אשתו לגוי ואח"כ נול' לו אחיו מאביו בין שנולד קודם שיבס שמעון אשת ראובן קטן היתה אסורה עליו מחמת שהיה אשת אחיו המת שלא היה בעולמו בין שנולד לו אחר שייבמה שמעון' כשמצאה הוא הישה אשת שמעון אחיו שהיה בעולמו אפי' כשמת שמעון אחר כך אסורה עליו לעולם מחמת שהיה כבר אשת ראובן אחיו שלא היה בעולמו ופטורה מן החליצה ומן הייבוס ואם היה לסמעון אחיו אשה אחרת היתה לה צרת ערוה וגם היא פטורה מן החליצה ומן הייבוס ופטורה צרתה וצרת צרתה עד סוף העולם כדן צרת ערוה ואם מת שמעון אחר שנולד לו וקודם שייב' אשת ראובן אחיו ואפי' קודם שעשה בה מאמר אפי' אשת שמעון לא מתייבמה מטום דק' ליש זיקה וכיון שיש זיקה אפילו לא עשה שמעון מאמר הויה לה אשתו צרת אשת אחי שלא היה בעולמו הזיקה ואסורה על לוי לייבם אבל מכל פקום צריך לחלוץ דלא אלימא זיקת אשת ראובן כשמעון לאפקועי חליצה וייבוס מאשת שמעון לגמרי :

היה אחיו נשוי קטנה שאינה ערוה עליו ומת וסיאנה הקטנה ייבם אסורה לו שהרי לא פיאנה אלא בו ולא כניסוי אחיו שמת והויה לה עשה אחיו שלא במקום מצוה כיון שסיאנה בו ועקרה זיקתו ומותרת לוד בלא חליצה אם אין שם אחיו אחרים ודוק' היא אסורה לו אבל צרתה מותרת לו שאין סיאנה מעיל' לצרתה ואם יש שם אחים אחרים אפי' היא אשתו להם שלא סיאנה אלא בזה ולא בהם ולא דמיא לבעלה עש' שאם נתן א' מן האחים נט ליבמה שאסורה על האחים והתם הוא עשה בה מעשה ופסלה על אחיו שיש בידו כח לפסלה שהרי אם היה רוצה היה חולצת ופוסלה אבל ח' היא עשת' כו מעש' סיאנ' בו וכאחיה' לא סיאנה

❁ **לְבוֹשׁ הַבּוּץ וְהַרְגָּמָן הַלְבוּשׁ הַלִּיצָה** ❁

עבדות שבה אין קידושין תופסין ואחר כך נשחר ידה יקדשה
 שמעון כחיי אחיו ראובן לחציה השני וסמו שניה ז' ז' ל' לפני
 לו אחיהם מתיבם לו סמ"ג טאין זו אשת ב' מתיבם קידושי
 ראובן קידושין נימא סמיד שנשחררה נתפסו הקידושין
 כבולה טאין אשה מתקדשת לחציה אין קידושי שמעון כלום
 טאין קידושין הליון על קידושין ואם קידושי שמעון קידושין
 דנימא מגו שלא יכלו קידושי ראובן להתפסם כבולה לא לא
 כלל וחלו קידושי שמעון כבולה אין קידושי ראובן כלום :

קעה דין יבמה שהיתה אסורה וחותרה ובג
יד סעיפים :

א כל יבם שאין אנו קורא בה בשעת נפילה יבמ' יבא עליה
 כגון שאינה ראויה להתייבם בשעת מיתת אחיו שהיא סעת
 נפילה משו' איסור ערוה אסור עורמות באשת אח שיש לה בכ"י
 אפילו אם יפקע האיסור אח"כ ועיקר טעמא משום שנ' דרכיה
 דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום שא"כ תשיפקע האיסור מפנה
 תחזור לזיקתה אין זה דרכי נועם שרפעים סתיני' לשיק סיד
 אחר מיתת בעלה כיון שאינה זקוקה ליבמה ואם אח"כ היתה
 חוזרת לזיקתה כשיפקע האיסור והיה צדוק' חליצ' הית' מתגב'
 על בעלה לפיכך ל' ש' נישאת ל' לא נישאת כיון שהיה אסורה
 בשעת נפילה נאסרה עולמית כיצד כגון שני אחין נשואין שתי
 אחיות ובה א' מהם ונפלה לפני השני שנש' יבמה והיא אסור'
 עליו משום אחות אש' אפי' אם סמות אשהו אח"כ שפקע איסור'
 אחיה אשה אפ"ה אסורה לו וצופי' אם נפלה לפניו פעם אחרת
 אחרי מית' אשתו כגון שהיה להם אר' שלישי שלא היתה ערוה
 עליו וכנסה ומתה אשתו של זה שהיה נשוי אחותה ואח"כ מת'
 האח השלישי שכנסה ונפלה לפני אוחו שהיה בעל אחותה
 מהחלה אסורה לו הואיל ונאסרה עליו כבר טעה אתה ל' ש'
 מתה אשתו אחר שכנס שלישי ולא מתחיה ליה כל ששך יפר'
 נפילתה מן הראשון ל' ש' מהה' אשתו קודם שכנסה שלישי
 ואחזיא ליה בעוד הזיקה הראשונה עליה ונמצאת שלא היתה
 אסורה עליו מעת שנשאה אחיו השלישי עד שנפלה לפני
 אפ"ה אסורה לו היא וצרחו כגון שהיתה אשה אחרת לאחור'
 השלישי וכיון שהיתה אסורה לו בשעת נפילה ראשונה משום
 אשת אח ה' צרת' צרת ערוה ל' היתה צרתה בעת שכנס'
 בעלה את הערוה כגון שהיא נשואה לו כבר ל' נעשית צרת'
 אח"כ כגון שכנס בעלה את היבמה ואח"כ נשא אותה ונעשית
 היא צרתה כיון שהיתה צרת ערוה בעת שנפלה לפני יבמה
 אסורה לו ואם היתה מותר' לו בשעת נפילה אפי' תיאסר אחר'
 כך אם חזר ופקע איסורא חוזרת להתירה הראשון כיצד ג'
 אחין שנים מהן נישואין ב' אחיות ומת אח' מהם ונזקקה אשהו
 לשלישי שאינו נשוי אחותה ולא הספיק לכונסה עד שמת גם
 האח השני שהיא נשוי אחות האחרת והרי נאסרו שתיהן על
 האח השלישי שכל אחת היא אחות זקוקתה ואסורה לו מדרכי
 מתה האחרונה חזרה הראשונה להתירה הראשון כיון שהיתה
 פותר' בשעת נפילה אע"פ שנאסרה עליו בנתי' אבל אם מתה
 הראשונה לא הותרה האחרונה כיון שהיתה ערוה בשעת
 נפילה אע"פ שלא היה האיסור אלא משו' אחות זקוקה מדרכי
 וכן אם היו שם עוד אחים נקדס' א' מהם וחלץ לאחור' הותרה
 הראשונה מיהו דוקא דיעבד שקדם וחלץ אבל לכתחלה לא
 מורינן ליה לתלוץ האחרונה כדי שתותר הראשונה דלמא אתה
 למיעבד אפכא יתלצו הראשונה ויבמו אח השנייה או יבמו
 את הראשונה תלתויתלצו לאחרונה אחר כך וכל אחד מן'
 הדרכים הללו יב' בו איסור ואם היתה הראשונה אסורה לא
 מן האחים משום ערוה ויבם אוחו האח את האחרונה שהיה
 היא מותרת לו שאינה אחות זקוקתה הותרה הראשונה לשנ'
 אחין שהרי האחרונה שאסר אות' עליהם משום אחות זקוק'
 נחליצת או תיבם' לפותר' לח' ופקע זיקת' וחזר לחתיר' הראשון
 אבל אם האחרונה אסורה לאתר' מהם משום ערוה הרי אין
 הראשונה

משניסח שאם החזיר אחיו גרושתו משניסח שעבר על לאו
 דלא יוכל בעלה הראשון לקחתה ומת חולצת ולא מתייבמת
 שכיון שנאסרה לאחיו ע"י שנשא איש אחר ק' שנאסרה גם
 על היבם דאם כמיהר לה נאסרה באסור לה לא כל שכן וכיון
 שנאסר' לו שוב לא הותרה אבל חליצ' מיהא בעי כיון דקידושין
 תפסו לאחיו בה ונס' לו לא נאסרה משום גרושת אחיו דתוקם'
 עליה באיסור גרושת אח' לפטורה בלא חליצתה כיון שבפיתת
 אחיו לא היתה גרושת אחיו אלא היתה אשת אחיו וכאילו לאו
 וקל מיתה מפלת והיא חולצת וצרהה או חולצת או מתייבם' :
ג אחות חלוצתו אסורה לו מדרבנן גזירה משום אחות
 גרושתו לפיכך אם נשא אחיו אחות חלוצתו ומת ונפלה
 לפניו ליבום חולצת ולא מתייבמת וכן צרחה אסורה משום
 צרת אחות גרושתו והורצת ולא מתייבמת :

ד יבמה שיש עליה זיקת שני יבמין חולצת אבל אסורה
 ליבם ודבר זה אסמכתא אקרא דתיבם ומת אחד מהם
 יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבום אחד ולא שעליה זיקת
 שני יבמין כיצד ג' אחים אחד מהם נשוי אשה ומת ועשה אח'
 מן האחים הנשארי' מאמר ביבמה ומת קודם שכנסה ונפלה
 לפני השלישי והרי יש לה עליו זיקת שני בעלים הראשונים
 שמתו שהרי השני לא קנאה קניין גמור כמאמר ועדיין לא
 פקעה זיקת ראשון ממנה לגמרי ובכח המאמר שעשה בת
 השני יש עליה גם כן זיקה מן השני והרי יש עליה זיקת שני
 יבמין ואסורה ליבם מיהו אין זה לימוד גמור שהרי מן החורה
 אין מאמר קונה בה כלום אלא אסמכתא בעלמא מדרכי היא
 לכך אינה פטורה בלא חליצתה ואל תחמה כיון שדבר זה אין
 לו עיקר מן החורה מי דוחקס' לרבנן להסמיכו אקרא כדי לבטל
 כצות יבמין כי טעמא רבה אית ביה שגורו כזו משום אם היה
 לה צרה כגון ג' אחין שנים מהן נישואין ב' נשים נכריות ומת
 א' מהם ועשו השני מאמר ביבמה ואחר כך מת גם הוא
 קודם שכנסה ונפלו שתיהן לפני השלישי והרי באשת הראשון
 יש עליה זיקת ב' יבמין ובאשת השני יש עליה זיקת יבם אחד
 ואם היה רוצה לייבם היה צריך לייבם שתיהן אשת הראשון
 משום זיקת הראשון ואשת השני משום זיקת השני וכזו כיון
 שעשה אחיו השני מאמר בה נראית כאילו גם היא אשתו של
 ב' ואם יבם את שתיהן יאסרו ב' יבמות הבאין סכית א' שתיהן
 מתייבמת והתורה אמרה כית אחד הוא כונה ואינו כונה שני
 בתים לפי' אמרו חכמים כל יבם שיש עליה זיקת שני יבמין
 אפי' אין לה צרה חולצת ולא מתייבם' וכשיש לה צרה שתיהן
 חליצתה לא מתייבמת ואין אחת נפטרה בחליצת חבתה שכל
 אחת צריכה חליצת משום זיקת בעלה וכתב ביבם לחדא
 ונתלון לחדא גזירה ששא יאמרו בית אח' פקצתנו ופקצתו
 חרין ואהו' לימיר' ב' יבמות הבאות סכית אחד חדא מתייבמת
 והאחרת חרין צדוק' ב' ויאמרו ומה בכך אי רשיבם והרי הליון
 ה' טאין כאן איסור אלא גזירה דלמא חלוצ' לראשונה והרי
 טייבם וקם ליה באישר לא יבנה כיון שלא כנה שוב לא יבנה :
ה ואם תיר' אחיו השני ונתן לה נש' אחר המאמר ופיר' ואמר'
 שהוא נתן לה הנש' למאמרו הרי בסל הנש' את המאמר
 שיצאה ואין עליה אלא זיקת יבם א' ומותרת להתייבם לשלישי
 נשים זיקת אחיו הראשון ואם יש לה צרה גם היא מתייבמת
 משום זיקת אחיו השני ואין כאן שתי יבמות מבית אח' ודוקא
 שצירש שנתן הנש' למאמרו ולא לזיקתו אבל אם נתן הנש'
 מהם קאי הנש' על זיקתו ואסורה להתייבם שפסלה בגט על
 כל האחים :

ו קסן שבא על יבמה ומת חולצ' ולא מתייבם' שאין ביאתו
 קונה קניין גמור ואינה אלא כמאמר בגדול ויש עליה
 זיקת שני יבמין :

ז מי שחציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה לראובן
 ואין קידושיה אלא לחציה שהיא בת חורין שהרי לצד

לבוש הבוץ וארצות

ק"ב

הראשונה גזוזת זקוקתו וזותר לו לייבם הראשונה ונשארה
 האחרונה אסורה על שאר האחין וחולצין ולא מייבמין
ב שני אחין נשואין לשתי אחיות ויש להם אח שלישי ומתו
 הנשואים את האחיות ונפלו לפני השלישי ולא נודע איזו
 מהם ראשון ואילו ואי אפשר לייבם שתיהן והרי שתיהן זקוקי'
 לו כל אחת כבעלה שתיהן חולצות ולא מתייבמות ואפי' היתה
 אחת מהן אסורה על היבם משום שנייה או מחייבי עשה או
 מחייבי לציון הרי אלה חולצות ולא מתייבמות אבל אם היתה
 אחד מהן ערוה עליו כגון שהיתה אם אשתו או בהה הרי
 אחותה מתרת לו ורצה חולצין רצה מייבם שהרי לא נפלה
 זקתו על שתיהן שאין זיקה על הערוה :

ג ד' אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ומתו הנשואין
 את האחיות בין ככת אחת בין בזה אחרת קורס
 שהספיק אחד מן האחים לייבם את הראשונה שתיהן חולצות
 ולא מתייבמות שא"ל לשום אחת להתייבם משום איסור אחת
 זקוקתו ואם קרוב כל אחד מן האחים וכנסה אחת מן האחיות
 כוציאין אותה מהם ויש מי שאומר שאין מוציאין אותה :
ד היתה אחת מהן אסורה לאחר מן היבמין משום איסור
 ערוה מותר בשנייה שהרי אין הערוה זקוקה לו ונמצא
 שאין זקוקה לו אלא אחת והשני אסור בשתייהן :

ה הוקמה אשה מהן אסורה לזה משום ערוה והשנייה אסורה
 לשני משום ערוה האסורה לזה מתרת לזה והאסורה
 לזה מתרת לזה ושתיים מתייבמות שכל אחד אין זקוקה לו
 אלא אחת אבל אם צאין אסורו עליהם אלא כאיסור לאו
 או עשה לא נדחתה הזיקה מהם כיון שמן הראיה הם בני
 חליצה ויבום וחולצת ולא מתייבמית :

ו ג' אחין ב' מהם נשואין שתי אחיות ואחד מופנה ומת
 אחד מבעלי האחיות ואח"כ מת בעלי אחות השנייה
 ונפלה נכ האחות השנייה לפני האח השלישי שתיהן אסורות
 עליו שהן צרות זו לזו וחולצות ולא מתייבמות ואם עשה
 המופנה מאמר ביבמה ואח"כ מת בעל אחות השנייה ונפלה
 גם אחות השנייה לפני המופנה אינה נדחת מבעל הראשונה
 שהיא אחותה כיון שלא עשה בה אלא מאמר שאינו קונה
 קניין נמורו ואינו יכול לכנס הראשונה שהאחרונה אוסרת
 אותה שהרי נעשית צרתה ושליהן אסורות עליו ויוצא בערת
 המאמר בנש למאמר וחליצה לזיקתו והאחרונה בחליצה
 לבר ואם מת זה השלישי אחר שעשה מאמר בעוד בעל אחות
 השנייה חי והיתה לו אשה אחרת ונפלו שתיהן לפני בעל
 האחות השנייה בעלת המאמר פשוטה מן החליצה ומן הייבם
 שהרי היא אחות אשתו והאשה האחר אינה מתייבמת שהרי
 היתה צרת ערוה במאמר אבל חליצה צריכה שאין המאמר
 קונה קנין נמור שיפסוד צרתה לנמרי ויא' שאפילו לא עשת
 השלישי מאמר באח' שנפלה לו תחלה אלא אחר שמת אחד
 מן הנשואים את האחיות מת השלישי ונפלה גם אשתו עם
 האחד מן האחיות לפני בעל נשיו האחות השנייה אשתו חולצת
 לא מתייבמת כיון שהיא צרת אחות אשה בזיקה שהיתה
 מאחות זקוקה כבר לשלישי להתייבם וזו היתה צרתה בשעת
 אומת הזיקה :

ז ג' אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית
 ומת הנשוי נכרית וכנס א' מבעלי האחיות את אשתו
 ומת ונפלו שתיהן לפני השלישי הראשונה יוצאה משום אחו'
 אשה והשנייה משום צרתה ואם לא כנסה כיון שעשה
 מאמר נכרית בין שלא עשה בה מאמר ומת הריזו חולצת
 לא מתייבמת א"פ שקורס שמת בעל ראחות היתה מתרת
 להתייבם לזה כמו לזה א"פ אחר שמת גזרו בה משום צרת
 ערוה שהרי היתה צרת ערוה בזיקה בשעה שפח אחיו השני
 ואם גירש א' מבעלי האחיות את אשתו ואח"כ מת הנשוי
 נכרית וכנסה המגרש ומת מתרת לאח הנטאר שהרי לא
 היתה צרת ערוה מעולם לא בנישואין ולא בזיקה אבל אם

מת הנשוי נכרית קודם שגירשה אחד מבעלי האחיות את
 אשתו ואח"כ גירש א' מבעלי האחיות את אשתו אפי' לא כנס
 את הנכרית ומת אסורה לאח השלישי מפני שהיתה פעם
 אחת צרת ערוה בזיקה א"פ שלא היתה צרת ערוה בשעת
 נפילה גזרו בה משום צרת ערוה בשעת נפילה וב' שאם לא
 גירש האחו' שאסורת זו משום צרת ערוה בזיקה בשעת נפילה
 וה' אם היה נשוי נכרית ויש לו בנים ומת שאסורה זו לאח
 השלישי משום שהיתה זקוקה לאחיו שיש לו בנים והיא לית
 כאשת אה שיש לו בנים אבל אם כנס בעל האחות את הנכרית
 וגירש הערוה ומת לש' גירשה הערוה קודם שבינס לש' גירשה
 אחר כך מתרת הנכרית לאח הנשאר כיון שלא היתה צרת
 הערוה בשעת נפילה והיינו בשעת מיתת אחיו השני רכיון
 שכנסה ופקע ממנה זיקה הראשון לגמרי לא גזרו בה כך העלו
 הפוסקים אבל הוא תמיה בעיני הרבה דמ' ש מגירש ולא כנס
 שאסורה ה' נגזרו גירש אמו לא גירש וצ"ע ואיפשר שהחזיקו
 חכמים דבריהם ויהי משל תורה דה' גזרו גירש הערוה אמו
 לא גירש דלא לית לאחלופי ואתו לייבמי צר' ערוה בזיקה
 אפי' בשעת נפילה ופחוך שייבמו צרת ערוה בשעת
 נפילה יבאו לייבם צרת ערוה פמש בשעת נפילה אבל אחר
 שכנסה אם גירש הערוה וייבם את הנכרית לא יבאו לייבם
 בשכי' זה צרת ערוה כשע' נפילה דכ"ע ידעי שיש הפרש
 ביניהם נ"ל :

ח שני אחים פקחים נשואין שתי אחות קטנות או חדשית
 ומת אחד מהם תצא כלא חליצה ויבום משו' אחות אשה
 שהרי נישאין שתיהן שוות :

ט היתה אחת פקחה ואחת חרשת מת בעל החרשת תצא
 משום אחות אשה מת בעל הפקחה בעל החרשת מוצי'
 את אשתו בנש לפי שקידושי הפקחה לפיקח ה' דאורייתא ויש
 לו לזה על הפקחה זיקה דאורייתא אוסרת את אשתו החרש'
 עליו משום אחות זקוקה שאין כח בקידושי אשתו החרשת
 לדחות זיקת הפקחה משום אחות אשה לפיכך מוציא את
 אשתו בנש ואת אשה אחיו בחליצה :

י היתה אחת גדולה ואחת קטנה ואפי' שתיהן פקחות מת
 בעל הקטנה תצא משום אחות אשה כמו בחרש שקידושי הקטנ'
 כמו קידושי החקש' מת בעל הגדולה היא אוסרת הקטנ' עליו
 ברפ' לעיל נבי' זקחה וחרש' ושלמדן את הקטנ' שתמאן בעל'
 ותעק' נישואיה כאלו לא היתה אשתו מעול' ואת' כייבם את
 הגדולה ואם לא שיאנ' הקטנ' והגדיל' שאז אינה יכולה למאן
 לש' בא עליה לאחר שהגדיל' לש' לא כא עליה מוציא את אשתו
 בנש ואת אשת אחיו בחליצה רק' יש זיקה והוא להו כל
 אחת אחות זקוקתו :

יא ב' אחים א' פקח וא' חרש נשואין לשתי אחיות פקחות או
 אח' פקחה ואח' חרש' והפקח' נשואה לפקח והחרשה לחרש' מת
 חרש בעל החרשת או חרש בעל הפקחה תצא משום אחות
 אשה שהרי קידושי אחותה הפקחה לפקח קידושו' נמורים הם
 והיא לת היא אחו' אית' מת פקח בעל הפקחה אחיו החרש בעל
 החרש' או בעל הפקח' מוציא את אשתו בנש שהרי אין קידושו
 קידושו' נמורין אלא דרבנן זיקת אחות הפקחה שה' דאורייתא
 אוסרת עליו ואת אחיו אסור לייבם לעולם לא לו ולא לאח'
 לו אסור' שהרי היא אחו' גרושתו ואפי' אם חמות אשתו נשארה
 באיסור אשת אח כיון שנאסרה שעה אחת במיתה בעל
 ולאחרים אסורה עד שימות הוא שהרי היא זקוקה לו והוא
 אינו יכול לתלוץ לה כיון שחרש הוא :

יב שני אחין חרשין נשואים לשתי אחיות פקחות או חדשות
 או אחת פקחה ואח' חרשת וכן שתי אחיות חרשיות נשואות
 לשני אחין פקחין או חרשין או אחד פקח ואחד חרש ומת אחד
 מהם תצא משום אחות אשה רכיון רשני האחין חרשין או שתי
 האחיות חרשות קידושיהן שמת וכמו שהן הקידושו' כך היא
 הזיקה ויוצאה משום אחות אשה ואם היו נכריות יבניסו ואם

* **לבוש הבוץ וארגמן** * **הלכות הליצה** *

ירצה אחר כך להוציאה כנס ויציא דכסו שכנס אחיו כרסיה
 כך ויציא נס היא כרסיה :
 יד שני אחין אחד פקח וא' חרש והחרש נשוי ב' נשים פקחו'
 ואחת מהן ערוה על הפקח וצת החר' שתייהן פטורין מן החליצה
 ומן הכנס שאם נישואי הערו' נישואין חרי חסני צרת ופטורה
 ואם אין נישואי הערוה נישואין נס מין הנישואי הצרה נשואין
 וצתה זקוקה לו היו שניהם פקחים וא' מהם נשוי ב' נשים אחת
 פקחה ואחת חרשת היא ערוה על אחיו השני הפקחת
 הולצת ולא ס' זייבם' שאין נישואי החרשת שהי' ערוה נישואין
 נסור' שתי' חשב זאת צרת ערוה :

קדו די' יבמה שאינ' בת יבום משום ספק קוקן
 ודין נשי התערוכות וכו' סעיפים :

א מי שקדש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזה קידש בין
 הוכרו ולכסף נחערבו בין לא הוכרו פעולם והיו להו
 קדושים שלא נספדו לביאה אפ' הו' קדושין וצריך נס לכל
 אחת וא' אם מת ולו אח חולץ לשתיהן שאינו יכול לייבם לאח'
 ולחלוץ לשנייה שמא יבא אותה שאינה מקודשת והיא לה'
 אחות זקוקה ולא לחלוץ לאחת ז' לייבם לסיני' שמא יבא אחו'
 הלוצתו היו לו ב' אחות א' חולץ לאחת וא' זייבם לשנייה ממ' כ'
 שאם היא זקוקה הרי טוב וספיר מייבם אם אינה זקוקה הרי
 היא כ' אשה נברית ואינה אחות זקוקה שהרי כבר חלץ אחיו
 לצותו ופקעה דיקה קדמו כ' האחין וכנסו את שתייהן אין מוציאין
 אותן מידן שכל אחד ואחד יאמר הזקוקה נזדכנה לו ואפילו לא
 נזדמנה לי הזקוקה כשיבם אחי את האחרת פקע אפ' דאחות
 זקוקה ודוקא שקדמו וכנסו קוד' שבמלכו כב' ד אבל אם נמלכו
 כב' ד ואמרו להם שיחלוץ האחת זייבם השני והלכו שניהם
 זייבמו ויצאו בין שבערו על דברי כ' ד :

ב כד' א בספק אחות זקוקה כגון הבא שכל אחד יכול לומר
 הזקוקה נזדמנה לי אבל כי שבער ריבם אחות זקוקתי
 כדואי אפ' לא נמלך כב' ד ולא עבר על דבריה' כיון שבא עליה
 באיסור ודאי צריך להוציא :

ג ב' נכרים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע איזה קיד' וזה
 אינו יודע איזה קידש ומתו ולזה את ולזה את כל א' חולץ
 לשתייהן ואין טום אחד מהם יכול לייבם כדפי' לעיל לזה אחד
 ולזה שנים היחיד חולץ לשתייהן והשנים אחד חולץ לאחת
 החלה ואחר כך מייבם השני לשניה אבל לא יבם קוד' שחולץ
 היחיד אפילו אחר חליצת אחיו שמא יפגע ביבמת לשוק קדמו
 השנים וכנס אחר שחלץ היחיד אין מוציאין מידם אפ' שניהם
 כהנים ואף על פי ששתייהן חלוצות מן היחיד אפילו הכי אין
 מוציאין אותן מן הכהנים שכל אחת אינה אלא ספק חלוצה
 סודאי חליצת אחת מהן אינה כלום שלא היתה זקוקה ליחיד
 וספק חלוצ' לא נזדו בה רכנן היו לזה כ' אחין ולזה כ' אחין אחיו
 של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לשנייה ואח' כ' בא האח
 השני של זה ומייבם חלוצתו של זה והאח השני של זה מייבם
 חלוצתו של זה ואם קדמו כ' האחיות של הא' וחלצו לשתייהן לא
 ייבמו הכ' אחין האחר' של השני לשתייהן אלא אח' חולץ ואח'
 מייבם לשנת קדמו השנים אחיו' וכנסו אחד שחלצו השנים
 דראשונים אין מוציאין מידם :

ד מי שהלך בעלה למדינת הים ושבעו שמת בעלה וניסת
 ואח' כ' בא בעלה ומתו שני בעליה הראשון והאחרון ולזה
 את ולזה את אחיו של זה ושל זה חולץ ולא מייבם אחיו של
 ראשון חולץ מדאורייתא שהרי היתה אשת אחיו נסורה ולא
 מייב' מדרבנן דקנסיה שהיה לה לדקוק הישיב ולחקור ולדרת'
 אם מת בעלה קודם שתינשא אף על גב' שהתירוה בית דין
 ואחיו של שני אינו מייבם מדאורייתא שהרי לא היתה אשת
 אדוני מעולם שלא גפסו בה הקידושין כאשת איש אבל חולץ

מדרבנן ואצרכוה חליצה משום גזירה שמא יאגרו נגדו זה
 ונשא זה ומת יוצאת בלא חליצה טיבטרו בעל' דהוצאתו
 גרשה ונשאנה לזה בהיתר ודין צרתה כבר נתבאר לעיל סימן
 קע"ג סעיף י"א :

ה האשה שהיה לה בני ולכלה' בניס ואחר כך ילדה היא
 וכלה' כל אחת בן כמהא אחת ונהערבו הכני' ולא נודע
 איזה בן הזקנה ואיזה בן הכלה ונדלגה ערובות ונשאנ' ל' א'
 ומתו בני הכלה חלצו' לשתייהן תחלה ולא מייבםין שכל אחד
 משתייהן ספק אם אשת אחיו שהי' כותרת לו או אם היא אשת
 אחיו אביו שהיא ערוה לו ובני הזקנה יחד חליצת בני הכלה
 חולצין או מייבםין שאם היא אשת אחיו הרי היא יבמה ואם
 היא אשת בן הכלה הרי היא אשת בן אחיו ומותרת לו שכבר
 נחלצה :

ו מתו הבנים הודאין של הזקנה והכלה וד' ספקות קייסין
 . הספקות לנשי בני הזקנה חולצין ולא מייבםין שהיא
 ספק אשת אחי אביו ולנשי בני הכלה א' מהכפוקת חולץ דת'
 תחלה והשני מייבם ממ' אם זה שחלץ בן הכלה היא הרי חולץ
 לאשת אחיו ואם כן הספק השני הוא כן הזקנה ומותר לו
 לישא אשת בן אחיו אחר שנחלצה מייבמה ואם זה שחלץ
 תחלה הוא בן הזקנה הרי הוא חולץ לאשת בן אחיו ולא עשה
 ולא כלום ואם כן הספק השני הוא כן הכלה' דהי' הוא מייבם
 את אשת אחיו :

ז אשה שלא שתי' אחר בעלה נ' חדשי' ניסת וילד' ואין ידוע
 אם הוא בן פ' ראשון או בן ז' לאחר' קדמו לה בניס מן הראשון
 ומן השני ונדל הספק ונשא אשה ומת בניה מן הראשון ומן
 הכני חולצין ולא מייבםין שכל א' מהם הוא כספ' שמא אחיו
 הוא מן האם ולא מן האב וה' ערוה עליו וכן דספק לנשתייהן
 חולץ ולא מייבם' היו לראשון ולשני לכל א' בן את מאשה אחת
 ומתו זה הספק חולץ או מייבם' לנשתייהן שאם הו' אחיו מ' אביו הרי
 הרי' ב' מתו ואם אינו אחיו נבריה הילוו ומותרת א' אף על גב' יבם
 אחר שהיא זקוקה לו מת הספק א' משני הבני' הודאין חולץ לה
 ותחלה והשני מייבם' ממ' אם הו' אחיו הרי היא יבמתו ואם אינו
 אחיו נכרית היא לו וכבר נחלצה מהאח האחר שהוא יבמה :

ח הנשים שהיה לכל אחת בן ידוע מה אנשים וילדו כולן
 במתבוא אחת כל א' זכר ונתעברו ה' הולדות ונדלו ונשא
 נשים ומתו ונפלו נשתייהן לפני ה' הבנים הודאין שאין א' מהם
 יודע איזו היא אשת אחיו זו היא הקנתן ארבע מהודאין יחלצו
 לאחת והחמישי' ישאנ' אחר שנחלצה ארבע חליצות שאם היא
 אשת אחיו הרי היא יבמתו ואם אינה אשת אחיו נכרית היא לו
 וכבר נחלצה מייבמה שא' מאלו ה' שחלצו לה היה יבמה וכן
 השני' חולצים לה ה' ה' החמשי' ישאנה וכן כולן נמצ' שהמשתן
 נישואין כל א' אשה אחר שנחלצה כל אח' ואחת ר' חליצות זה ה'
 נמי שאח' יכול לישא כולן אחר שיחלצו לה הארבע אלא שזה
 יח' טוב שמא יודעם לכל א' מ' שייבם את יבמתו וכמו קעביד'
 וכן אם מת א' מן הבני' הודאין ארבע הספיקו והלצו לה והחמשי'
 ייבם ממ' היו קצת הודאין כהנים וקצתם אינם כהני' הכהנים
 חולצים ולא מייבםים שמא יפגעו בחלוצה ושאינה כהניס
 מייבםים היו קצת הודאין שיש להם אדום כאלו הספקו' שהם
 אדום מן האם שלא מן האב וגם יש לו בהן אחים מן האב
 חולצין ולא מייבםין שמא יפגעו באשת אח' מן האב כיצד כגון
 יעקב נשא לאה והיה לה כבר בן מבועז ולאח אשת יעק' לירה
 במתבוא עם אשה אחר' שיש לו לבועז ועם שלש נשים אחרות
 שיטנן עם עמה במתכוונת ערבו הבני' נמצא שכן כועז מלצה
 שהיא עכשיו אשת יעקב יש לו בתערוכות אלו אח' מאם מ'
 מן האב שה' בן לאה מיעק' ובן כועז מאשתו האחר' הוא אחיו
 האב לפיכ' אינו יכול ליב' לשום אחת מהן ס' יפגע כאש' אחיו'
 מאמו וחולץ ואינו מייבם' מקצת כהני' ומקצתן שיש לה אחי' מ'
 האם אלו ואלו חולצין ולא מייבםין / סליק הלכו' יבום וחליצה
 קעו הלכות
 ב' לך ולא אפי' :

קצת לבוש הבוץ וארגמן הלכות אונס ומפתח * קיצ

ולא מלקות לפיכך אם מתגרשותו קודם שהחזיאו שנתקדשה לאחר או שהוא כהן שאסור בהרי זה לוקה שהרי עבר על הלאו ואי אפשר לו לקיים העשה :

ג ומיהו אם הוא אסורה לו אפי' אינה אלא מהייבי לאוין או חייבי עשה או אפילו שנייה דרבנן אין צריך לישא אותה דכתיב ולו תהיה לאשה אשה הראויה לו בהיתר משמע ואע"ג דשנייה היא דרבנן מ"ס נתמסעה מלו תהיה לאשה אשה הראויה לו דשניה נמי אינה ראויה לו מן התורה כיון שאסורה חכמים וכתיב לא הסור וגו' וה"ה אם נסאה ומצא בה ערוה דבר זמה שיכול לנרשה יצא עליה שם רע כגון שבאו שני' והעידו עליה שתבעתו לזנות אין לה קנס שאין זו נקראת לא אנוסה ולא מפורית שהרי היא מפרה אחרים אבל משום קול בעלמא על שם רע יצא עליה לא הפסידה הקנס שהתורה זכתה לה ועל האונס או המפתח להביא ראיה בא עליה באונס ואחר כך פתח אותה הרי זו מיתקריא אנוסה דהא תחלתה באונס היתה אע"ג שאח"כ נהרצית לו :

ד דין אונס ומפתח דין אותו ב"ד דיינין כמו בכל דיני סמוכות דבעינין' כמו שיחבאר בלבוש ע"ש בע"ה וכלבד שיהיו סמוכין בא"י דאלקים כתיב בפרשה ואין אלקים אלא כמוכים כמו שיחבאר שם בע"ה והאזינוא שאין סמיכה כדי שלא יהו ישיאל פרוצין וכדי שלא יהא חוסא נשכר נהנו חכמים ו האחרונים לנדויהו עד שיפיים את הכירו וכדי יהיב שיעור מאי דהו' למיחב ליה שרינן ליה לאלתר :

ה הנשען על הפנויה יש אומרים שלא לכנס אורה משום לזות שפתי' שנרא' שמחזיקים את הקול וי'א שמצו' לכנס כדאשכחן באונס ומפתח שאמרה תורה ולו תהיה לאשה וה"ה באחרת ומכל מקום אין כופין אותו אלא שמצוה הוא כיון שפנסמה אפשר שלא תמצא מי שישאנ' ותתענן לכך וישאנ' כתב מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל והסכרא ראשונה עיקר ובמקו' שיש לחו' שתצא לתרבו' רעה מחמת בושתה מותר לכונסה וכל זה בקול בעלמא אבל אם ודאי בא עליה מצוה לכונסה אבל אין כופין על כך ואם נשענת משנים מראשון אינו אלא קול בעלמא והשני הוסיף בפנס' השני מצוה לכונסה ואם נשענת משניהם בשוה הא' נשוי' השני אינו נשוי' מצוה על שאינו נשוי' לכונסה ועל סימן צ"ב א"ל היא נאמנת עליו' זונה שתבעה לא' שנדר לה דבר באהננה והוא כופר צריך לישבעא לשלם כמו בשאר תביעות והא' דחייבה התורה לאונס ומפתח' מסון היינו אם כבי נעשה המעשה במקרה אבל אסור לאב ליהן בחו' לזנות ועל זה נאמר לא תהן את כחך להזנותה וכל המכניה עצמה לזנות בין מדעת' בין מדעת אביה הרי זו בלאו דקדשו' ואין חילוק בזה בין בתולה לבעולה ורשאין ב"ד לקנוס הזנות כדי לעשות נדר ומעשה באחת שזינתה עם הגוי ותחכו' כ"ד את חוטמ' כדי לנולה על המזנים ע"כ :

קצת הלכות סוטח ובו לב סעיפים :

א המקנא לאשהו ונסהרה ואינו יודע אם נשמתה בזמן שבי' המקדשקיים נאסרה לבעלה עד שמביאה אל הבהן ומשקה אותה מי המרים כמו שהוא מבואר הבל בפירוש בפרשת סוטה כפרש"א ואם נמצאה שהורה מותרת לבעלה אבל כל זמן שלא השקה אותה אסור' כי אין ההיתר תלוי אלא בהשקאת המים בזמן הבית אבל איסור הסתירה שהי' אסורה לבעלה אינו תלוי בזמן הבית שאפילו אי אפשר להשקות' כמו בזמן הזה או אפי' בזמן הכית שאינה ראויה להשקות' כי הרבה דברים יש שמונעים השתייה ויש נשים רבות שאינן ראויות להשקות' כמבואר במקומו ואז כולן אסורות לבעליהן ואי אפשר להם לחזור להתירה ואין אנו צריכין להאריך בדברי' המונעים השתייה או בנשים שאינן ראויות להשקות' כיון שבזמן הזה כולן יט ג 3 10 אסורות

קצת הלכות אונס ומפתח ובו ה' סעי' .

המאנס או מפתח בתולה ישראל והיא מבת שלש שנים ויום אחד ואילך שביאתה ביאה ואין בתולותיה חוזרין עד שלא תיכנר קונסין אותו חמשים סלעים כסף בין אם היא בתולה שנתקדשה בג' ימי בת קטן שבישראל שכן כתיב נבי עננס' כי ימצא איש נערה בתולה אשר לא אורשה ותפסה ושקב עמה ונמצאו ונתן האי' השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף וגומר ונבי' מפתח כתיב וכיפתה איש בתולה אשר לא אורשה ושכב עמה מהר ימהרה לו לאשה ואם מאן ימאן אביה לתתה לו כסף ישקול כמותר הבחולות וכמהר הבחולות פשוטו וכמהר האנוסה שהוא חמשים כסף אבל פחותה מנ' שנים או אחר שבגרה אינה בכלל קנס זה דפחותה מנ' שנים אין ביאתה ביאה דבתולותיה חוזרין ואחר שבגרה אינה נקרא' בתולה דבתולותיה נושרין / איזה אונס ואיזה מפתח שלא לרצונה נקרא אונס לרצונה נקרא מפתח' דין חמשים סלעים הללו הם קנס על המעשה הרע שעשה אבל פלבד זה צריך ליהן לה במפיהו בוסת ופנס אבל לא צער שאין למפיהו צער אבל לאנוסה שיש לה צער צריך ליהן לה גם צער שיק' דשו' חז' ל ונתן האי' השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף תחת אשר ענה וגומר משמע בפירוש שהחמשים כסף הם דוקא תחת הגאון השכיבה ששכב עמה בעל כרחו וענה אותה וה"ה במפתח' וכל זמן שהיא ברשות אביה הכל לאביה דכתיב ונתן לאביה הנער' וגומר ומפני שאינו שכיחין בינינו דינים אילו אין צורך להאריך בפרטיהן ומכל מקום אם יארע כך אפילו בזמן הזה דנין עליו ונובין אותו אפילו על הקנס ע"ש שיחבאר בסעיף אבל יש לה עוד מענות אחרו' ומהם בוסת ופנס במפיהו ועוד נוסף עליהם האנוסה בשענת צערה ואילו אינן שוין בכל אדם אלא הכל לפי מה שהו' בוסת הכל לפי מבייש והמתבייש שאינו דומה המבייש נערה חשוכ' ממשפחה מיוחסת למבייש כזויה וענייה ואינה דומה ל המהבייש מאדם חשיב למתביישת מאדם בזוי ונקלה ולפי זה ראינן ב"ד מעליה ומעלתה ושמן כמה היה נותן אכיר' ומשפחה' ולא יארע להם דבר זה מאד' והמביישתן לה פנס רוצין כמה שויה פחות ממ' שהיתה שותחלה אילו היתה הנמכרת בשוק להנשא לעבד ושמן אותה כאשה הנמכרת בשוק להנשא לעבד לפי יפה ורפי' משפחה כיצד מי שיש לו עבד שחש' בעיניו וחכיב עליו ער שירצ' להשיאו אשה יפה ומיוחס' כזאת כמה יוסף ליהן לה כשהי' בתולה מכשהיא בעולה צער רואין לפי קטנו וקטנות' ולפי בריאותה כמה נצטער ואומדין כמ' אביה היה נותן ולא תצטער בתו זו מזה וכן נתן הכל מותר על החמשים שלקנס :

ב ועוד קונסין את המאנס שצריך לישא אותה אפילו היא חגרת או סימא שכן כתיב ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה ובלבד שיהיו היא ואביה מרוצין שאל"כ הו' הוא חוטא ונשכר אלא ברצונ' ורצון אביה מיירי קרא ואינו רשאי להוציא' לעולם שנ' לא יוכל לשלחה כל ימיו אלא לרצונה לפיכך אין צריך לכתוב לה כתובה דמאי' שעמא תקינו כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מצו' פפיק לה אלא לרצונה ואם עבר והוציאה כופין אותו להחזירה דה"ל לאו הניתק לעשה דכתיב ולו תהיה לאש' אע"ג דכתיב העשה קודם הלאו דהיינו לו תהיה לאשה קוד' לא יוכל לשלחה ה"ק קרא 'א' וכל שלחה שילוחים שתהיה בה כל ימיו אלא יחזירנה לו דא"ל לא יוכל שלחה מכעי' ל' ותו לא מאי כל ימיו אלא ה"ק ואם שלחה לא תהא בשילוחיה כל ימיו אלא יחזירנה לו לפי' עם עבר ונדרש כופין אותו להחזיר' ואינו לוקה שכן משמעותו של פסוק שיש בו לאו הניתק לעשה שהעשה הוא עונשו של לאו וכן כמאן משמע שזה הוא עונשו של לאו זה שיחזירנה לו

לבוש הבוץ וארזמן הלכות סוטה

אסורה אחר הקינוי והסתירה שהיו אין יכולין להשקות וברבו שיהא הקינוי והסתירה כראוי ואז הפסידה כתובהה אפילו מת קודם שגירשה :

ב כיצד הקינוי בעלה אומר לו בפני שנים אל הסתרי עם איש פלוני אפילו הוא אכיה או אחיה או גוי או שחוף פי' שאינו מר קשה ואינו מוליד והוא שיהיה גדול אבל אם אמ'לה אל הסתרי עם פלו' והוא קטן או עם כהמת לא הוי קינוי דאיש בהיב כפרשה למעושי קטן ומי שאינו איש דהיינו כהמה ארום שקנה לאוסתו וכן יבס שקנה לזקיקתו הוי קינוי דמרבין לה מדכתוב דבר אל בני ישראל ואמרת להבנות ארוסות :

ג קטנה שהשיא אביה חינת' לרצונה ויש מי שאומ' שנאסר' על בעלה כיון שבמזיד ונתנה לפיכך מקטנה לה כדי להפסידה כתובהה ויש מי שאומר שאינה נאסרת על בעלה שכל זונה קטנה אונס הוא לגבי דודה ועיד שאין התראתה התראה שאין לה רעת לפיכך אינה נאסרת על בעלה ישראל אל אדם כן הוא כהן דאשת כהן אסורה אפילו זונה באונס ואשת ישראל גדולה שזנתה בשונג שסכרה בעלה הוא והוא אחר מותרת לבעלה אבל אם זנתה שסכרה שמהר לזנות הוי כמזיד ואסורה אפילו לבעלה ישראל אשה שנתיהדה עם אנשים בדרך ובאה ואמרה נתייהדתי ונאנסתי יש אומרים דנאכנת כמגו דאמרה לא נבעלתי ויא' דאכר' מגו שלה הוי' והעויה ונתיהדה שלא כדון :

ד וכיצד היא הסתירה שנסתרה כפני עדים עם אותו פלוני שקינא לה בעלה עליו ושהת' עמו כדי שומאה שהוא שיעור כדי לצלות ביצה ולגמעה :

ה קנא לה משנים שאמר לה אל הסתרי עם פלוני ופלוני ונסתר' עם שניהם כאחד ושהת' כדי שומאה אפ' רס שני אחיה או אביה ואתה אסורה עד שהשת' שנאמר זאת הדין הקנאות הורה אחת לקינוי הרבה :

ו אמר לה בפני שנים אל הסתרי עם איש פלוני אין זה לשון קינוי שאמרה הורה לפיכך אפ' נסתרה עמו ושהתה עמו כדי שומאה מותרת וכן אם אמר לה אל הסתרי עם איש פלוני ולא נסתרה עמו אלא דבריה עמו בפני עדים ומותרת שאין זה סתירה האמורה בתורה וכן אם נסתרה עם איש אחד בפני עדים ושהתה עמו כדי שומא' ולא קינא לה בעלה קיד' לכן בפני עדי' מותר' שאין אוסרין על היחוד אפ' נסתרה לאת' על דעת ניואף אינה אסורה אלא קינא לה בפני שנים ונסתרה אח' דוקנא לה ונסתר' כתיב מ' לא תהיחד אשה עם אנשים כמבואר לעיל באיסור יחוד סימן כ"ב :

ז לא יאמר אדם לאשתי בזמן הזה אפילו בינו לביתה על הסתרי עם פלוני דשמא הלכה כרבי יוסי דאמר קינא לה כינה לבין עצמה שלא בפני עדים הוי קינוי ועכשו אין מי שוטה בינינו והיאסר' עליו לעולם ואם קינא לא ימחול לה מיד על הקינוי כמו שיתבאר סעיף י"ב :

ח כא ער א' והעיד לו שנסתרה עם אותו שקנא לה ושהתה עמו כרי שומאה אם הוא נאמן בעיניו ודעתו סוסכת ויציאה ויתן כתובה שאע"פ שהעד נאמן לו לענין איסור אינו נאמן להפסידה כתובהה ואם לאו בותרת לו ואם הוא בעצמו ראה שנסתר' עמו ושהתה כדי שומאה הרי זו אסור' עליו ויציא ויתן כתובה שאינה יכול להשקותה על פי עצמו או על פי ער א' ואין חילוק לענין סתירה שאחר קינוי בין בעלה בעיר ופתח פתוח לר'ה או לא ועל סי' כ"ב :

ט לא קינא לה ובא ער א' ואמר לו זנתה והיא שותקת אם הוא נאמן בעיניו ודעתו סוסכת עליו כשנים ויציאה ויתן כתובה ואם לאו מותרת לו ויה' אם היא עצמה אומרת לו שזנתה כמו שנחבל לעיל סי' קס"ו סעיף ו' ויא' דבזמן הזה שיש חרם ר"ג שלא לגרש אשה בעל כרח אינ' נאמן לומר שמאמינה או שמאמין לדבריה העד דחייסין שמא עיניו נתן כאחר ואומר

שמאמינ' אע"פ שאינו מאמין ומנדן אותו על שאומ' שמאמינ' וגרם לבטל חרם ר"ג ה' בכל מקו' שלא יוכל לגרש בלא דעת האשה ויא' דכופין אותו ומשמש עמה אף ע"פ שאיכר שמאמין לדברי העד מאחר שהאשה אינה מודה או אפי' אמרה בעצמה שטאה אני לך וחזרה בה ונתנה אמר' לה לדבריה הראשונים וכתב מירי סהרמא' ז"ל שבסכרמא' פ' ג' דלא י' אבל יש חולקי' וסבירא לוי' דאף בזמן הזה נאמן ואם היה לו קטש עמה אינו נאמן לומר שמאמין לדבריה העד דוודאי כחפת שנאה אומר ועל סימן קמ' סעיף ז' :

י מי שהוציא קול על אשתו שזנתה ואמר שנתכרר לה הדבר ואחר כך חזר ואמר אינו אמת מה שאמרתי אלא שפחמת הכעס שהכעיסה אותי הוצאתי עליה קול זה אם נתן אמתלא לדבריו מותרת לו ואם לאו אסורה לו ועל סימן י"א דינים אלו השייכים לכאן :

יא לא באו לו עדי' שנסתרה אלא שמע העם מרננים עליה אחר הקינוי והסתירה בלא שני עדי' ער שהנשי' נושאות ונותנות בה בפירוש ואומרות שזנתה מהאיש שקינא לה עליו אסורה לו ויציאה ויתן כתובה :

יב בעל שפחל על קינוי קודם סתירה קוננו מחול וכאלו לא קנא לה אכל לאה' סתור' אין קינוי מחול גירש' הרי זו כאלו פחל לה הקינוי ואם התורה צריך לקנאות לה פעם אחת :

יג מי שנהחדש בעלה או נסתחה ויהיה כמדינה אחר' או שהיה חכוש בבית האסורים וישמעו ב' ד שהעם מרננין אחריה קוראין לה הב' ד ואוסרים לה אל הסתרי עם איש פלוני ואם באו עדים אחר כך שנסתרה עמו ושרתה עמו כדי שומאה אוסרים אותה על בעלה לעולם והפסידה קאפאה וקורעין הכית דין את כתובתה וכשיבא בעלה או יב' או יציא כביח האסורים יה' לה גט :

יד בא ער א' והעיד שנשמא' סאותו שקינא לה אע"ג דלגבי סתור' לחוד אין א' נאמן להפסיד' כתובה' כשאומר כפיר' שראה שנשמאה נאמן דכתיב וער אין בה וק'ל כל מקום שנ' עד פירושו ב' עדים עד שיפירוש רכחו' לומר עד א' כמו שכתב גבי עדות לא יקום עד א' באיש וגו' א"כ הכי משמ' עדים שנים אין בה אלא א' שאמר נשמת והיא לא נהפשה כלומר לא נאנכה אין משקז אותה אלא אסור' על בעלה אע"ג שאין כאן אלא עד אחד ונאמן אפ' להפסידה כתובהה כיון שרגלים לדבר שאכתה הוא הואיל וקנא לה בעלה כבר עם זה האיש ועיין בביאורי רבינו אליה מורה על רש' כפרשת נשא ואפ' עכר או שפחה או אשה כשר לעדות זו כיון שי' רגלים לדבר :

טו ואפילו אוהן חמשה נשים ששונאת אותה כגון חסותה ובה חסותה וצרתה ויבמתה וכה בעלה מעידות עליה לומר שנשמת סההורה האמינה כל עדות שיש בה ומיה' אינה נאכמה אלא לפוסלה על בעלה דלחבי דמניניהו רהמנא אבל להפסידה כתובהה אינ' נאמנות הואיל ושונאות אותה אלא נוטלת כתובהה ויציאה :

טז מוציאין אשה סבעלה על ידי עדי' שומאה אפילו לא ראו כמכהול בספופית אלא מאחד שראו אותה דבוקים זה כזה וניהגין כדרך המנאפים ודאי נשמאו ומוציאין אותה :

יז כל אשה שנאסרה על בעלה ע' קינוי וסתירה אסור' גם לאותו שנאסרה בשבילו דכ' פעמים נשמתה כתיב בפ' אלבעל וא' לבעל ואם עבר ונשאה מוציאין אותה סתחתיו בגט ואפ' היו לה כס' בני' ממנו אבל אם לא קדם קינוי ובאו עדי' שנסתרה עם איש זה ובאו ומצאו דבר סבויער כבר נתבאר בסימן י"ז :

יח כל אשה שנשאת לבעל שני ובאו ב' עדי' והעידו שזילת' עמו בעוד שהיה וישבת החת בעלה הראשון הרי זה חצא מעל שני זה אע"פ שיש לה ממנו כס' בני' שהיא אסורה לו מן התורה מטעמא דלעיל דב' פעמים כתיב ונשמתה גבי סוטה א' לבעל וא' לאותו שנסתרה עמו כ' כ' שנשמתה כמש' יש חזן

❄️ **לבוש הבוץ וארגמן הלכות כוטה** ❄️ **קיד**

על העריות ראוי לנעור בו כנזיפה ולאוי' עליו שאם לא יהנהג כשורה יבדילוהו מביניהם לרעה וידחהו בשתי ידים כמו שאחז"ל מלקין על לא טובה השמועה ועיין עוד מדיני' כיוצא באילו לעיל בסיומן כ"ב :

כא מצות חכמי' על בני ישראל לקנאת לנשותיהם וכל מי שאינו מקפיד על אשתו ועל בנו וכני ביהו להזהירם ולפקוד דרכיהם המיר עד שידע שהם שלם ס מכל חטא ועון הרי זה חוטא שנ' ופקדת' נוד ולא תחטא ט"מ אם אינו פוקד הוא חוטא וכל המקנא את אשה נכנסת בו רוח שהרה ולא יקנא לה מתוך טחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך מריבה ולא להטיל עליה אימה ואם עכר וקנא לה בפני עדי' אפי' מהודך אחד מכל הדברי' האלו הרי זה קינוי :

כב אבל אין ראוי לקפץ בזמן הזה ולקנות בה בפני עדים חלה ואפילו בינו לביתה לא יאמר לה אל הסתרי עס איש פלאי כמו שנתבאר למעלה שסא הלכה כרבי יוסי כו' אלא יוכיח אוהה בינו לביתה כנחת

וכדרך שהרה ואזהרה כדי להסיר המכשול

ולהדריכה בדרך ישרה ויהיה לו

אלקין לעזרה :

פליק

ט חוץ מאשת איש שזינתה עם הגוי אע"פ שבביאת הגוי נאסר' על בעלה דביאהו הוי ביאה מ"מ אם גירש' בעלה או מת ואח"כ נהנייר אוחו הגוי מותרת לגר הזה שלא נאסרה לו בכה שזינתה עכו בעוד שהיח' החת בעלה הראשון מסעמ' דשטמ'ה צה לכו על לא אמרי הכי אלא בישראל שלא נאסרה לכו על אלא עי' ביאה זו אבל בגוי דכלאו הכי היחח אסורה לו משום גיהוה לא ניהו טף לו איסור בביאה זו וכיון שנהניח הגוי ופקע כהני' איסור גיותו מנו דהותר' לו כל בנו' ישראל הותרה גם זו בתוכן ויש אוסרין גם כזו מיה' מי שזינת עם אחות אשתו וגרשה בעלה אסורה לכו על אחר מיתת אשתו אע"ג דכלאו הכי היחח אסורה לו כשזינתה עמו בחמת איסור אחות אשתו ס"כ כיון רחל עליו איסור' נכנסה שאסורה לכו על גבי אשה אחרת חל עליו נמי לגבי דירה מס"כ גבי גוי ועוד גם כשפקע מיניה איסור אחו' אשתו דהיינו במיתת אשתו ליבא הבא איסור אחר דפקע מיניה דגימא פנו דפקע מיניה הו' איסור לגבי נשי אחרות פקע נמי מזוכמי גבי גוי :

ך אשת איש שטוענת על איש אחד שהו רודף אחריה והוא מכחישה אינה נאכנת לעניין ליסרו ולהענישו אבל כדי להפייסו כ' איסור יגזרו עליו נידוי שלא ידבר עמה מסוב ועד רע וכן שלא ידורו בשכונה אחת ואם מוחזק בעיניהם לחשוב

❄️ **תם ונשלם** ❄️ **תהלה לאל בורא עולם** ❄️

שאלה מעשה היה בניציאה בחור אחד כהן זה חמש עשרה שנה שמש עם אביו ואחיו
בכהונה היינו עלו לספר תורה לקרא ראשון ונשאו את כפיהם ותהמו אנחותיה בשם
כהן ככל מקום שהיו עומדים שם מיום הנזכר והנה / ידנה הבחור הנזכר קדש גרושה זקנה
עשירה כצינע אחרי שהוגד לאביו שהיא גרושה ואינו יכול לקדשה ולישא אותה / ואחר שקידשה
ונאמר לו שאינו יכול לקיימה אמר שאינו כהן ורוצה להתחזק / ונותן אמתלא חלושה לדרביו
הראשונים ואומר שרצה לישול גדולה לעצמו ולהחשיב עצמו כמה סיקראו אותו כהן ראשון לתורה
ושיניחוהו לישא כפיו לכרך את ישראל בברכת כהנים / ע"כ אמתלא שלו / מה יהא כרינו
של הבחור היו האם יחוייב לנרטה וכופין אותו להוציא כמו שכופין למקדשי פסולות ונבטן צדקה
לכהן / ואם יהיה כת כדיו בדין תורה לומר אינני כהן הנם שמש ככהונה כמה שנים /

עד כאן לשון השאלה מודפסת הבאת אלי מק' ויניציאה העילה :

תשובה הלא כבר פסקו על זה חכמי תנאני ק"ק ויניזיה יצו והוכיחו בראיות נכוחות
וכרוחות ישרות ואמתיות שמחייב הוא לנרטה וכופין אורו בכל מיני כפיות להוציא

אותה כמו שפופין לכל כהן ודאי שקידש אחת מהפסולות ומהן גרושה לכהן ואין כהן כדיו לומר
אינני כהן כדי להתחזק את הגרושה שקידש / ורעתי מסכמת עמהם לכל מה שמכחו ויפה דנו
ויפה חייבו בדין הבחור פלוני כהן הנ"ל אך לכבוד הנאמן מורה ר' לוי סרוואל גר' סלא להשיב פניו
דיקם איסוף ניפך משלי יתר על פהקם המודפס על מעשה הרע הזה / ואוכר אני שכהן זה
אפי' חזר בו ע"י אמתלאות נכונות אין אנו רשאין להאמין לו הוא שאין לדמותה זה לנדה שאמרה
טמאה אני וכו' וחזרה ואמרה שהורג אני וכו' טמאניס לאמתלאה שנכתר בו דשאני נדה
שמצינו בה שהתורה האפינתה לה על עצמה בכפירתו דכתיב ופדה לה כו' ולכך האמינו לה
חז"ל באמתלא נבונה ונס לאשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנוי אני אם נהנה אמרה
לרכייה ויש כדכריה ממש הר' ז' נאמנת / אינו דומה / דשאני החם משום חומי' שהמרת עליה
לבסוף בו' מה שאין בן כאן ככהן הזה וכפרש שאנו רואין בו שכל כוונתו רק להנצחו שנתן עינו
באשה ובממון כו' / שנית טאי אפשר למצוא כאן שום אמתלא נכונה בפני אשה לזכות ענין זה
לעדותו שאמרה תורה כיון שהניד טוב אינו חוזר ומניד ושעמא הוא כיון שהוא רוצה לשתור עדות
הראשון הוא עושה עצמו רשע שמעיד על עצמו שכראשונה עיד שקר לכך אמרה תורה שלא
להאמין לו כשתור ומניד כדאיתא בלבוש עיד שושן סימן כ"ט ע"כ וא"כ כנדרון דידן הכי נמי ככהן
הזה כשהחזיק עצמו לכהן ועלה לתורה ראשון בלי ספק שהיו שם כהנים ארזים ולפי דבריו של
עכשיו הוא היה ישראל א"כ מעיד על עצמו למפרע שהוא היה רשע כאותו פעם שעלה שהרי עבר
על עשה דוקדשתו שדרשו חכמים ז"ל לקרותו ראשון והוא היה ישראל וערה ראשון כמעמד טאר
בהנים / והרי ממש ענין לה כעד שהניד וחוזר ומניד שהחזרה פוסלתו דמטום דמטוה נפשה
רשיעא / וזה פשוט ונכון וברור בעיני / אף ע"ג דלהך מילתא לענין קורא ראשון בתורה אין
וקדשתו אלא אסמכתא מכל מקום הואיל ותקנת המשנה היא וקבלוהו כל ישראל לקדש את הבחן
בכך הרי כא בחסכמה ככלל וקדשתו מן התורה והרי מי שעובר עליו הרי היא עובר ממש על עשה
דוקדשתו וכ' ישראל הנוש' כפיו הרי עובר בלאו הכא מכלל עשה דושתמו את שמי תו' כדאית' כנס'
בכתובות כפירק אשה שנתארמלה / וא"כ כהן הזה הרי הוא עושה עצמו רשע נסור שעובר בלאו
הכא מכלל עשה ועשה נמון / על כן אני אומר דהאי בחור כהן דיינינן ליה ככהן ודאי
לחומר דהיינו שכופין אותו בכל מיני כפיות להוציא כמו שכופין לכל כהן ודאי המקדש פסולות
ומהן גרושה לכהן ואין מאמינים לו כחזרה / אך הואיל ודבר ה' בזה שאינו רוצה עוד להשתמש
בהנא דמלכאית' אין לקרותו שכאן ואילך ראשון לס' / וגם לא יעלה בחוד מספר השבעת
בשבת / וגם בחול לא יעלה לס' לשלישי / רק הרשות נחונה לקרותו לס' למפסיר וגם אז
לא יקראוהו בשם כהן / ולא יניחוהו לישא את כפיו / ואף לא יטמא למתים / טבל הדרכים
האילו בו לחומרא / וכל החומרות שכתבתי למעלה שינהנו בפלוני הכהן הנ"ל לא כתבתי
שינהנו אלא כו בעצמי יעז כי קודש ה' חילל ומאס קדושת כהונתו ועשה עצמו התיכה דאיסורא /
אכל בזרעו שיהיה לו מאשה הכשירה לכהונה כולם הם יטארו בחזקת כהונ' ויהיה להם דין ומשפט
בהנים ודעים ככל דיניהם כי בזה הענין אין האב נאמן לפסול בניו מכהונה וזה אין צריך פנים כי
הכל ברור ונכון / את הנראה לעניות דעתי כתבתי וחממתי היום יוס' / מסוד
לשבחא מלכתא פרישת דברים הש"ט כק' פוזנא ה' למנחם : סררכי נקרא יפת

ותשלם המלאכה בערב ר"ה חס' ב' שנת שס"ט לפ"ק

סימני הספר

ס כמה מתחייב האדם לאשתו ובניו ובנותיו
ע דין חייב מזונת אשתו ואם חייב להשכיר עצמו
עא שחייב לזון בניו ובנותיו כשהם קטנים
עב דין הסדיר אשתו מליהנות לו
עג שחייב בכסות וסודו וכלי בית לאשתו
עד הסדיר את אשתו מכמה דברים
עה חילוק הארצות לענין נישואין ודיני ארץ ישראל
עו דיני חייב עונה
עז דיני סודר ומורדת או אומרת מאים עליו
עח חייב פדיונה
עט חייב רפואתה
פ מעשה ידיו שהיא חייבת מיני מניקה ושאינה רוצה
 לעשות מלאכה *

פא המקרים מעשה ידי אשתו
פב נדרה שלא להניק את בנה דין מניקה שנתגרסה
פג חבלת אשת איש למי הוא
פד דין מציאות האשה
פה דיני נכסי מלוג וצאן כרזל
פו שלא לקבל פקדונות מנשים עבדים וקטנים
פז שאין חוקה בנכסי אשת איש
פח כל היוצאת מחת בעלה במותה או בגט או כפיאון
 גוסלה נכסים :

פט חייב קבורה אשתו
צ דין הבעל יורש את אשתו וכה שהיא אינו יורש
צא אשה שהבניקה מלוה לבעלה וכהלה
צב האיש שסילק עצמו מפירות נכסי אשתו ומירושתה
צג דיני מזונות האלמנה
צד חייב דירת אלמנה וכסות
צה חייב מעשה ידיה ליורשים
צו שבועת אלמנה ונרושה על כתובתה
צז שאין הבעל יכול להשיב אשתו בשענת ספק
צח פטרה משבועה או ייחד לה מפלטין גובה כלא
 שבועה :

צט שפין לאשה אלמנה בגדיה
ק כחובה ממה נגבית וכל יתר דיני בתערה
קא ער במה גובה כתובתה
קב דין נביית חוב וכתובת אלמנה
קג אלמנה שמוכרת נכסיה לכתובתה אם צריכה למכור
 על פי בית דין :

קד בית דין שסברו זשעו וכן שאר שלוחי
קה דין המוכרת או מחלת כתובתה
קו הבוחב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהיא
קז הכותב כל נכסיו לאשתו וצא עליו שטר חוב
קח דין ש"ס שאמר הפול אשתי כאחד מן הבנים
קט ש"ס שאמר חנו מאת זהובים לאשתי דהו בכתובתה
קי שכותבין שובר לאשה אע"פ שאין בעלה עמה
קיא דין כתובת בגין דכרין
קיב שזוגות הבנות כמה ניוזנית ועד כמה וכל דיניה
קיג דין עישור נכסים ממה נגבים
קיד דין פי שקבל עליו לזון בת אשתו וחבירו
קטו דין היוצא כלא כתובה
קטז דין כתובה ותנאיה דדין הנישא אשה באיסור
קטז דין כתובה באשה שאין לה חסת או שאר מופין ודין
 קטלגית :

קח הקנת נישואין של קהל מלישלה מיני נדוניה
קט :
קסא :

מה דבה ימצא באשה שתתגרס
 שאין לכתוב הנש אם לא שמע מפי המגרש
 צריך להיות בדעתו מכתובה עד נתינה
 אמר לכתוב הנש ושעה או נאכר
 מי ראוי לכתוב הנש ואם נכתב זנית בשכת וי"ב
 ויום טוב :
 על מה נכתב הנש
 כמה נכתב הנש ותיקון הלהיבא והקלף
 נוסח לשון הנש ודקדוק לסגנו ואותיותיו
 שצריך להזכיר הזמן בנש ודין קדימה ואיחור
 שצריך להזכיר בנש מקום דירת הבעל ואשתו
 דין שבות האיש והאשה והעדים דין משומר המגרש
 דיני עדים הנש והתיבחו ואם אינם יורעים לקרות
 או לחתום :

קלא שיהיה בתיבתו נחתמתו לשמה
קלב שצריך להזכיר סם האיש
קלג למסור הנש בפני שני עדים בשמים
קלד צריך שיכסל הבעל כל מודעות
קלה שצריך לקרות הנש קודם הנתינה ולאחר הנתינה
קלו דין איזוז לשון צריך שיאמר בשעת נתינה ודין
 המגרש בשכת :

קלז צריך שיתירנה היתר גמור
קלח דין נתינת הנש מידו
קלט דין קבלה מידו ואם זקו לה ולחאדה
קס דין שליח לחולכה וקבלה
קסא דין השליחות החוזרה ממנו
קסב דין המביא נש בחוצה לארץ
קסג המגרש על תנאי
קסד דין תנאי ואם יש שענת אונס בנש
קסה דין שביב מרע ואם עמד ומה מחמת מקרה
קסו המגרש לאחר זמן ומי שנהגרש על תנאי
קסז אין כותבין תנאי בנש ואם כתבו מה דינו
קסח דין המגרש בנש ישן והמגרש בתנאי שלא יתייחד
 עמה :

קסט דין המגרש את אשתו ואחר כך בא עליה או כתייחד
 עמה :
קנ דין פסולי נש אם נשאת כהן
קנא סופר ששעה כנשובשבר
קנב דין שני עדים אומרים שנתגרסה האומרת אשת
 איש הייתי ונתגרסה :

קנג דין המוצא נש כשוק למי יחזיר אותו
קנד למי שכופין להוציא בנש בין איש בין אשה וסוד
 בתיבת הנש ונתינתו :

חלמות מיאוז

קנא עד איזה זמן הקשנה מסאנתו יתר דיני המאית
קנב :
קנג :
קנז :
קנח :
קנט :
קס :
קסא :

קסב דיני :

חלכות גיטין

קטז	כל דיני חליצה בפרטית	קטז	דיני צרת היבמה וקרובותיה	קסב
:	דין נט אחר נט וכאמר אחר מאמר	קע	הפייבם זוכה בנכסי המתושענת בני הייבם	קסג
:	דין שני יבמות הרשת קטנות	קעא	שהייבמה לא תתייבם ולא חלויין תוך ג' חדשים	קסד
:	דין יבם סריס וחרש שוטה וקטן ושומטום וכן היבמה	קעב	ודין אם נתייבמה ונמצאת מעוברת	קסה
:	דין יבמה האסורה ליבם באיפור כרת ודין צרתה ושוטה וצרה וקטנה שמיאנה	קעג	איזה מהם קודם חליצה או יבום	קסו
:	דין האסורה להתייבם באיפור לאו ועשה	קעד	מצות ייבום שחלך הייבמה אחר היבם ושיקדשנה	קסז
:	דין יבמה שהיחה אסורה והותרה	קעה	ואם כינס בביאה באיזה ביאה היא נקנית	קסח
:	דין יבמה שאינה בת יבום משו' ספק וקוקה ודין נשי הערוכות	קעו	דין יבם קטן וחליצתו וכן קטנה	קסח
:	הלכות אונס ומפתה	קעז	משכנסה רחי היא כאשרתו ועל מי חייב כהונתה	
:	הלכות סוטה	קעח		

חלבוות חליצה

ברוך רחמנא דסייען

סי משה בן מהררי בצלאל בן זצל מחזקת

על ודי השעל כסלאכת חקורש נאי יקותיאל בן הקדוש ר' דוד חי ד זצל הנקרא זלמן ועציר דק' פראג הדד לע' ע בקק רויזניץ